PEOPLE'S EDITION.

Jaina Kavya-Dohana.

Selections from old Gujarati Jain Poets.

PART FIRST.

COMPILED AND PUBLISHED BY

MANSOOKHLAL RAVJIBHAI MEHTA,

FIRST EDITION.

AHMEDABAD:

PRINTED AT THE 'SATYA VIJAYA' PRINTING PRESS, BY

SANKALCHAND HARILAL SHAH.

BOMBAY–1913.

Price Rs. 2-0-0.

"સારો કવિ તો માત્ર કાવ્યનેજ રચે છે, પણ તેને પ્રખ્યાતિ પમાડનાર તો સુજન જ છે. જળ કમળનું પોષણ કરે છે, પણ તે કમળને પ્રફુલ્લિત કરવું એ સૂર્યનુ કામ છે "

—ભોજપ્રબન્ધ.

સ્વ સ્થ શ્રી ઇચ્છારામ સૂર્યરામ દેશાઇ,

આદ્યતંત્રી, "ગુજરાતી."

ગુર્જર સાહિત્ય સૃષ્ટિમાં આપનાથી ઘણા વિદ્વાનો ભિન્ન ભિન્ન અભિપ્રાયો ધરાવે છે. છતાં આપનાથી વિમુખદૃષ્ટિધારકોને પણ નિર્વિવાદ રીતે પોતાના અંતઃકરણને વિષે સ્વીકારવુંજ પડે છે કે, ગુર્જરસાહિત્યક્ષેત્રના ખેડાણમાં આપનો હિસ્સો અગ્રપદ ધરાવે છે.—ને સાહિત્યના પ્રચાર વિભાગમાં તો આપનો ફાળો કદાચ્ સૌ કરતાં વધી જાય તેમ છે.

આપના સામાજીક વિચારોની જે નીતિ આપના પત્રમાં રહી હતી તે મને સર્વ દેશે સમ્મત નહોતી વળી આપના પત્રની અને આપની સાહીત્ય નીતિ (Policy)મને, બીજાઓની પેઠે લાંબા વખત સુધી એમ લાગેલી કે તે જૈનથી પ્રતિકૂળ છે. આપના અને મારા જાતપરિચયમાં સામાજીક નીતિ વિષે ઉહાપોહ થયો નહોતો એટલે આપની તે વિષયક નીતિ માટે મારો અભિપ્રાય બીજી રીતે ફેરવવા યોગ્ય છે કે કેમ એનો નિર્ણય ન થઇ શકયો, પરંતુ જૈનસાહિત્યની આપની અને આપના પત્રની પ્રતિકૂળ નીતિના સંબંધીની માનીનતા મને આપના જાતપરિચય પછી ફેરવવા યોગ્ય લાગી, એટલે સુધી ફેરવવાયોગ્ય લાગી કે, આપ જૈન સાહિત્ય વિરૂદ્ધ તો નથીજ પરતુ જૈન ગુર્જર સાહિત્યને ગુર્જર સાહિત્યના બળવાન અંગ તરીકે માનનારાઓમાંના આપ એક છો. ગુર્જર જૈનસાહિત્યના પ્રકાશનની સાથે જૈનેતર સાહિત્ય ઉપાસકોના નામ જોડવામાં મને એ કારણથી પ્રેમ ઉપજે છે કે, જૈનેતર સાહિત્યના ઉપાસકોએ જૈન સતાનોને તેના બહોળા સાહિત્યનુ ભાન કરાવ્યુ છે. આમ હોઇ મારા તરફથી પ્રગટ થયેલ પ્રાચીનગુર્જર જૈનકાવ્યના સગ્રહરૂપ 'રાયચદ્ર જૈન કાવ્યમાળા' ગુચ્છક ૧ લાની સાથે સદ્‌ગત ગોવર્ધનરામભાઇનુ નામ જોડયુ હતુ. તેનાજ રજા ગુચ્છકની જોડે સાક્ષરશ્રી કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ ઝવેરીનું નામ જોડયું છે આ ત્રીજા પ્રયત્નરૂપ "જૈન કાવ્યદોહન" ની સાથે આપનુ નામ જોડું છું—ખાસ કરીને એટલા માટે કે આપના બૃહત કાવ્યદોહને આ જૈન કાવ્યદોહનની પ્રકટના ઉત્પન્ન કરવા મને લલચાવેલ છે..

મનસુખલાલ.

પ્રસ્તાવના.

નામદાર સરકારના કેળવણી ખાતા તરફથી પ્રાચીન ગુર્જર કવિઓનાં કાવ્યોને એકત્ર કરી 'કાવ્યદોહન' ના નામથી બહાર પાડવામાં આવેલાં.

આ દિશામાં ત્યાર પછી બળવાન્ પ્રયત્ન 'ગુજરાતી' પત્રના આદ્ય તંત્રી રા ઇચ્છારામ સૂર્યરામ દેશાઇએ કર્યો, અને તેઓએ ઘણા ભાગો બહાર પાડયાં.

આ શિવાય પણ ઘણાં વર્ષો અગાઉ પ્રાચીન કાવ્યો બહાર પાડવાનાં જૂદા જૂદા સ્થળોએથી પ્રયત્નો થયાં હતાં.

આ સઘળાં પ્રયત્નો છતાં તેમાં ગુર્જર જૈન કવિઓની કૃતિઓનો સમાવેશ બહુંજ નિર્જીવ હતો; શા માટે નિર્જીવ હતો તેનાં કારણોનો વિચાર કરતાં મને ઘણાં કારણો લાગે છે મુખ્યમાં મુખ્ય કારણ હું પહેલેથી એમ માનતો આવ્યો છુ કે, વાદવિવાદના જમાનાથી જૈન વિરૂદ્ધ જે ભાવના જૈનેતર સૃષ્ટિમાં કરાવવામાં આવી હતી તેનો વારસો હજુ સુધી વિશેષ અંશે ચાલ્યો આવ્યો છે તે છે બીજું કારણ જૈનસાહિત્યસેવકોનું અલ્પત્વ અને અલ્પત્વ છતાં તેની પોતાનીજ ઉપેક્ષા બુદ્ધિ જૈનેતર છતાં મધ્યસ્થ દૃષ્ટિના સાહિત્ય ઉપાસકોને જૈન સાહિત્ય મેળવવાની મુશ્કેલી એ ત્રીજું કારણ છે.

પરંપરાથી જૈનવિરૂદ્ધ જે ભાવના જૈનેતર સૃષ્ટિમાં ચાલી આવે છે તેને સૌથી પહેલાં સદ્‌ગત ગોવર્ધનરામભાઇએ ખંડિત કરી. તેઓએજ જૈન સાહિત્ય ગુર્જર સાહિત્યમાં કદાચ્ સૌથી અગ્રપદ ધરાવનારો હિસ્સો આપે તેમ છે તે જગતને જણાવ્યુ. ત્યારબાદ ગુજરાતના એક સમર્થ પુત્ર અને ગુર્જર ભાષાના સૌથી વિશેષ અભ્યાસી શ્રીયુત કેશવલાલ હર્ષદરાય ધ્રુવે જૈનગુર્જર સાહિત્યની ખરી ખુબી જગતને બતાવી; એટલે સુધી બતાવી કે, ગોવર્ધનરામભાઇના કરતા પણ ઘણી પ્રબળ રીતે વધી જાય. આ સંગ્રહ જેને હુ અર્પણ કરૂ છું તે સદ્‌ગત ઇચ્છારામભાઈ અને શ્રીયુત કેશવલાલભાઈ પરસ્પર પ્રતિકૂળ વિચારો ધરાવનાર તરીકે અત્યારે સમાજને દેખાય છે, અને મને પણ લાગે છે કે, રા ઇચ્છારામભાઈ શ્રીયુત કેશવલાલભાઇની વિદ્વતાના ભંડોળની જે કદર કરવી જોઇએ તે કરી શકયાં નથી. હુ ઇચ્છુંછું કે, સ્વ૦ ગોવર્ધનરામભાઇએ શ્રીયુત કેશવલાલભાઈની જે પ્રશંસા ભરી કદર કરી હતી તેવીજ રા. ઇચ્છારામભાઇને કરવાની

બુદ્ધિ આવી હોત. તે ગમે તેમ હો, પણ અમો જૈન સંતાનોને સદ્ગત ગોવર્ધનરામભાઇએ અને શ્રીયુત કેશવલાલભાઇએ અમારા સાહિત્ય અંધોળનું જે ભાન કરાવ્યું, તેથી અમારા ગુર્જર સાહિત્યને જોવાની મને લાગણી થઇ. ગુર્જરકાવ્યોને 'બૃહત્ કાવ્યદોહન' ના આકારે પ્રકટ કરવાના રા. ઇચ્છારામભાઇના પ્રયત્ને મને તેઓની શૈલી પ્રમાણે જૈનકાવ્યો પ્રકટ કરવાની લાગણી ઉત્પન્ન કરી; અને તેના ફળરૂપે આ 'જૈન કાવ્યદોહન' જગત્ આગળ આવે છે.

મારા તરફથી પ્રકટ થયેલ ગુર્જર જૈન કાવ્યોના સંગ્રહરૂપ "રાયચંદ્ર જૈન કાવ્યમાલા" ના ગુચ્છક ૧ લાની અંદર ગુજરાતી ભાષાના જન્મ સાથે જૈનિયોનો સર્વથી પ્રથમ સબંધ છે એવી મારી માનીનતા મે ચર્ચી હતી. મારી આ માનીનતા રાજકોટ ખાતે મળેલી ત્રીજી ગુર્જર સાહિત્ય પરિષદ્માં અને જાહેર વર્તમાનપત્રોમાં ચર્ચાઈ હતી. મારી આ માનીનતા હજુ કાયમ છે; એટલુજ નહી પણ મારી તે માનીનતા દૃઢ કરાવનારાં કેટલાંક કારણો મને ત્યાર પછી મળ્યાં છે.–જો કે એ ખરૂં છું કે મેં જેમ પ્રથમ ગુચ્છકમાં કહ્યું હતુ કે "ગુર્જર ભાષાનો જન્મ જૈનિયોથી હોવા યોગ્ય છે," એમ મારે કહેવું જોઇતુ નહોતુ. મારે એમ કહેવું જોઈતુ હતુ કે તેની ખીલવણીમાં જૈનિયોએ સૌથી પ્રથમ અને મુખ્ય ભાગ ભજવ્યો છે.

સદ્ગત ગોવર્ધનરામભાઈ તથા શ્રીયુત કેશવલાલભાઇએ જે દૃષ્ટિએ જૈન ગુર્જર સાહિત્ય અવલોકયુ છે તે દૃષ્ટિએ જો અવલોકવામાં આવે તો મારી આ માનીનતા સત્ય જણાયા વિના નહી રહે એમ હું અત્યાર સુધી માનુ છું. મારે મારી આ માનીનતા સંબંધમાં આ પ્રકાશનની સાથેજ વિશેષ ઉહાપોહ કરવાની ઇચ્છા હતી. પરંતુ મારી તે ઇચ્છા અત્યારે તો ઇચ્છારૂપેજ રહી છે–અમલ રૂપે બહાર આવી નથી.

આ જૈન કાવ્યદોહનને લોકપ્રિય (popular) કરવા માટે કઠિન અને જૈન પારિભાષિક સબ્દોનો કોષ આપવાની જરૂર હતી, એ હું સારી પેઠે જાણુંછું, પણ મારી શરીર પ્રકૃતિએ તેમાંનુ કાંઈ કરવા આપ્યું નથી તેથી લાચાર છું.

મુમ્બઇ, ઝવેરીબજાર } **મનસુખલાલ રવજીભાઇ મેહતા,**

તા, ૧-૧૧-૧૯૧૪

અનુક્રમ.

જૈનકવિતા.

શ્રીયુત મનસુખલાલ રવજીભાઈ મહેતાની જૈનસાહિત્યસેવા સાક્ષર વર્ગને સુવિદિત છે, "સનાતન જૈન" ના તંત્રી તરીકે સમગ્ર જૈનકોમને હિતકર થઇ પડે એવા લેખો લખી સમગ્ર જૈનકોમની સેવા બજાવવાને વ્યાજબી રસ્તો બીજાં જૈનપત્રોમેં તેમણે બતાવ્યો છે માગધી ભાષાના અભ્યાસની અને યુનિવર્સિટીમાં જૈનસાહિત્ય દાખલ કરાવાની ચર્ચા પ્રથમ તેમણે ઉપાડી હતી. જૈન કાવ્યદોહન પ્રગટ કરવાની પહેલ પણ તેમણેજ કરી છે. શરીર આરોગ્ય નહિ હોવા છતાં તેઓ જૈનસાહિત્યની બની શકતી સેવા બજાવ્યે જાય છે એ નજરે જોયા પછીજ આટલું લખવાનુ મન થયું છે. તેમના તરફથી પ્રગટ થતા જૈન કાવ્યદોહન માટે જૈનકવિતા વિષેના મારા આગલા વિચારો કે જે વિચારોમાં હજી ફેરફાર થયો નથી તે આ નીચે દર્શાવુ છું.

જૈનસાહિત્ય વિષે ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ્‌ના પ્રમુખ સ્થાનપરથી સાક્ષરમંડનમણિ ગોવર્ધનરામભાઈએ તેમજ સાક્ષર શિરોમણિ કેશવલાલ ભાઇ ધ્રુવે યોગ્ય વિવેચન કર્યું છે. એવા નિષ્પક્ષપાત ત્રાહિત વિદ્વાનોના અભિપ્રાયને લીધે જૈનેતર વિદ્વાનો જૈન સાહિત્યપ્રતિ સહાનુભૂતિ બતાવવા લાગ્યા છે અને એ સાહિત્ય તરફ જરા જરા ડોકીઉ કરવા લાગ્યા છે એ માટે જૈનો ઉક્ત બને વિદ્વાનોના આભારી છે.

કવિ દલપતરામે કાવ્યદોહનની પ્રસ્તાવનામાં જુદા જુદા કવિઓના સંબંધમાં કંઇક કહ્યુ છે. તેમનાં નામ માત્ર પણ સભાર્યા છે. ત્યારે જૈન કવિઓ સંબધી એક અક્ષર પણ લખ્યો નથી. કાવ્યદોહનના ૧ લા ભાગમાં જ્યારે ત્રીશ કવિની કવિતાઓ લીધી છે ત્યારે તેમાં માત્ર એકજ જૈન કવિતા દાખલ થવાને ભાગ્યશાળી થઈ છે તેજ પ્રમાણે કાવ્યદોહનના બીજા ભાગોનું સમજી લેવુ આપણે એમ માનીએ કે જૈન કવિની કવિતાઓ કે ગ્રંથોની કોઇ પણ વિશેષ હસ્તલિખિત પ્રતો તેમના હાથમાં આવી નહિ હોય; પરંતુ તેમ નથી. તેઓશ્રી કાવ્યદોહનના પૃ. ૧૫૩ મે જણાવે છે કે "બીજા હિંદુઓ કરતાં જૈનના જતિઓએ રચેલા ગુજરાતી ભાષાના

ગ્રંથો ઘણા છે પણ તેમાં માગધી ભાષાના તેમ બીજા તરેહવાર શબ્દો આવે છે માટે અમે ઝાઝી કવિતા તેઓની લીધી નથી, " આ લખાણ એમ બતાવે છે કે જૈન કવિની કવિતા સમજવા તે વખતે વિશેષ પ્રયત્ન થયો નથી.

જૈન કવિઓ સિવાય બીજા કવિઓનાં કાવ્યોમાં અન્ય દૃષ્ટિએ તરેહવાર શબ્દો હોવા છતાં તે કાવ્યોના સંશોધકોએ એ કાવ્યોને પ્રસિદ્ધિ આપી એનુ કારણ એ હોઇ શકે કે એ કાવ્યો તેમના ધર્મને લગતાં અગર પરિચિત હતાં. એ સંશોધકોમાંથી કોઈ જૈન નહોતા. વળી એ પણ બનવા જોગ છે કે "જૈન" પોતાનો કુળધર્મ ન હોવાથી પોતાના સ્વાભાવિક ધર્મ સંસ્કારોને લીધે ઝટ લઇને ન સમજી શકાય એવાં જૈન કાવ્યોની એ સંશોધકોએ કદાચ્ ઉપેક્ષા પણ કરી હોય.

સાહિત્યના ઉપાસકોએ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે પ્રાચીન કાવ્યમાળા અને અન્ય કાવ્યદોહનાદિમાં જૈન સિવાય બીજા જે જે કવિઓનાં કાવ્યો પ્રગટ થયાં છે તેમાં શબ્દાદિ પરત્વે સમયોચિત ફેરફાર સંશોધકોએ કર્યો છે; તેવોજ ઉચિત ફેરફાર સંશોધકો ધારત તો જૈન વિદ્વાનોને આમંત્રી તેઓની સહાયતા વડે કરી શકત.

કવિશ્વર દલપતરામ એમ પણ એક ઠેકાણે લખે છે કે " ચારસેં વરસ ઉપરના અને આ વખતના (સને ૧૮૭૨ ના) ગુજરાતના કવિઓની ભાષામાં કંઈ વધારે ફેરફાર થયલો નથી, પરંતુ સ્વ. સાક્ષર નવલરામભાઇ લખે છે કે " ઘણાના ધારવામાં એમ છે કે ગુજરાતી ભાષા હાલ જેમ બોલાય છે તેમ નરસિંહ મહેતાના વખતથી બોલાતી આવે છે. પણ એ દેખીતીજ ભૂલ છે. એટલાં વર્ષ સુધી ભાષા વિકાર ન પામે એ જનસ્વભાવ અને સઘળા દેશની ભાષાઓના ઇતિહાસથી ઉલટું છે. " સંશોધકોએ નરસિંહ મહેતાનાં કાવ્યો સુધારીને પ્રગટ કર્યાં જણાય છે.

રાણકદેવી અને રાખેંગારના બોલાતા દુહાઓમાં મૂળ કરતાં કેટલો બધો ફેરફાર થઈ ગયો છે તે નીચેના દુહાઓ પરથી જણાશે જો કે મૂળ દુહા પણ સં૦ ૧૩૪૭ માં રચાયેલા એક ગ્રંથમાંથી લીધા છે. તેથી ઈ૦ સ૦ ના ૧૧ મા શતકમાં બોલાતા ખરેખર દુહા તો તેથી પણ જૂની ભાષામાં બોલાતા હશે.

શણા સવ્વે વાણિયા, જે સવુ વડુહ સેઠિ;
કાંહુ વણિજડુ માણ્ડિઉં, અમ્મીણા ગઢ હેઠિ
તઇં ગડુઆ ગિરનાર, કાંહુ મણિ મત્સર ધરિઉ;
મારીતાં રાખેંગાર, એક્ક સિહરૂ ન ઢાલિઉ.

હાલ બોલાય છે તે—અમારા ગઢ હેઠ, કોણે તંબુ તાણિયા;
સઘરો મોટો શેઠ, બીજા વર્તાકે વાણિયા.
ગોઝારા ગિરનાર, વળામણ વેરીને કિયો,
મરતાં રાખેંગાર, ખરેડી ખાંગો નવ થયો.

આચાર્યશ્રી શ્રીહેમચંદ્રાચાર્યના અપભ્રંશભાષાના વ્યાકરણમાંથીઉદાહરણલઇએ
ઢેલ્લા મઇં તુહુ વારિયા, મા કુર દીહમાણુ,
નિદ્દએ ગમિહિ રત્તડી, દડવડ હોહિ વિહાણુ.
પભણે મુંજ મૃણાલવઈ, જુવ્વણ ગિઉ મઝુર,
જઇ સક્કર સયખડ થિય, તોય સમિટ્ઠી ભૂરિ.

સંશોધકે એ દોહા સમજાય તેવી ભાષામાં નીચે મુજબ લખ્યા છે:
ઢોલા મેં તને વારિયો, મા કર લાંબું માન;
નિદ્રાએ રાત્રી જશે, ઉતાવળું થશે વહાણુ.
મુંજ ભણે હે મૃણાલવતિ, જોબન ગયુ ઝુરેમાં,
જદિ સાકર શતખંડ થઇ, તોય ઘણી મીઠી

અનભ્યાસ, જિવ્હાદોષ, સરળતા તરફ વલણ ઇત્યાદિ કારણોથી ભાષા વિકાર પામતી જાય છે અને વિશેષ વિકારે જ્યારે જૂનું લખાણ કે કવિતા સમજી શકાય નહિ ત્યારે તેમાં સંશોધકો કે વાચકો દેશ કાળ મુજબ યોગ્ય સુધારો કે ફેરફાર કરે એમાં નવાઇ નથી. એવો ફેરફાર ઉપર આપેલા દુહાઓમાં આપણે જોયો. તો જો કોઇ વિદ્વાને જૈન કવિતા હાથમાં લીધી હોત ને જૈનોને તેનું સંશોધન કરવાને બોલાવ્યા હોત તો શું આજે ગુજરાતી સાહિત્યનું એક અંગ જે જુદું પડી ગયું જણાય છે તે શું એકત્ર સાહિત્યમાં ભળી ગયા વગરનું રહેત કે ?

ગુજરાતમાં જ્યારે કાવ્યદોહનાદિ પુસ્તકો રચાયાં ત્યારે જૈન કવિઓએ ગુજરાતી ભાષાની બજાવેલી સેવા સંબંધે કદાચ્ અજાણપણે ઉપેક્ષા દાખવ્યા છતાં આપણે સારી રીતે જોઇ શકયા છીએ કે ગુજરાતી સાહિત્ય

પરિષદ્‌ની બંને બેઠકોમાં માનવંત પ્રમુખ સાહેબો તરફથી જૈનોની યોગ્ય કદર થઇ છેજ.

સ્વ. સાક્ષરશ્રી ગોવર્દ્ધનરામભાઇના ભાષણમાંથી ઉતારો કરિયે.

" શતક ૧૪ મું–ગુજરાતમાં તેજસિંહના એક ગ્રંથ વિનાના સર્વ ગ્રંથો માત્ર જૈન સાધુઓના રચેલા છે. એ ગ્રંથો પણ મોટા ભાગે ધર્મ-સાહિત્યના અને સંસ્કૃત સાથે પ્રાકૃતમાં પણ છે. એ સાધુઓએ તેમના ગચ્છોનો આશ્રય પામી આટલો સાહિત્યવૃક્ષ ઉગવા દીધો છે " ઇત્યાદિ.

" ગુજરાતી સાહિત્યનું મૂળ પ્રથમ રોપાયું તે વેળા દિલ્હીના બાદશાહો, ગુજરાતના સુબાઓ અને નાના સરદારોનો વિગ્રહ આ યુગના આરંભથી ૧૩૫૦ સુધી ચાલ્યો અને તેનો ક્ષોભ ઝાલાવાડ, જુનાગઢ, ગોંડળ વગેરે કાઠિયાવાડના ગામોમાં અને બાકીના ગુજરાતમાં ચાલી રહ્યો હતો. તેવામાં જૈન ગચ્છોના ચાર પાંચ સાધુઓ ઉક્ત ગુજરાતી સાહિત્યના એકલા આધારભૂત હતા. તે પછીના પચીશેક વર્ષમાં ·······પણ બીજા પાંચેક જૈન સાધુઓ એવા આધારભૂત હતા. "

" જૈન સાધુઓ જેટલી સાહિત્યધારા ટકાવી શકયા તેનો કાંઇ અંશ પણ અન્ય વિદ્વાનોમાં કેમ ન દેખાયો ? તેઓ કયાં ભરાઈ બેઠા હતા. "

" જૈન ગ્રંથકારોની ભાષા તેમના અસંગ જીવનના બળે શુદ્ધ અને સરળ રૂપે તેમના સાહિત્યમાં સ્ફૂરે છે, ત્યારે આખા દેશના પ્રાચીન ભીલ આદિ અનાર્ય જાતિઓ અને રાજકર્ત્તા મુસલમાન વર્ગ એ ઉભયના સંસર્ગથી બ્રાહ્મણ વાણિયાઓની નવી ભાષા કેવી રીતે જૂદું ધાવણ ધાવી બધાઇ એ પણ તેમના આ ભ્રમણના ઇતિહાસથી સમજાશે. એ સાધુઓની અને આ સંસારીઓની ઉભયની ગુજરાતી ભાષા જુદે જુદે રૂપે બધાવા પામી. "

" શતક ૧૫ મું (ઉત્તરાર્ધ) પાટણ નગરમાં જૈન સાધુઓ પ્રથમની પેઠે પાછા સંસ્કૃત–પ્રાકૃતમાં સાહિત્યને રચાવા લાગ્યા હતા અને રાજકીય સ્થાન મટી એ પણ તે કાળે તીર્થ નહિ તો તીર્થ જેવુંજ આ સાધુઓએ કરેલું જણાય છે. "

Imperial Gazetteer of India ની ૧૯૦૭ ની આવૃતિમાં Jainism વિષે નીચે પ્રમાણે લખે છેઃ—

" જૈન ધર્મ સંબંધી સાહિત્ય વિશાળ તેમજ ગહન છે. તેની શોધ બહુ થોડી થયેલી છે અને તે પણ થોડુંક થયાં એટલે તે ધર્મ સંબંધી ઇતિહાસ યોજવા પૂર્વે ભાષાંતર અને શોધખોળ રૂપે હજુ ઘણું કરવાનું છે. એ સાહિત્ય એક તો વિશાળ રહ્યુ, બીજુ ગહન રહ્યુ અને એ અંગે જોઇતી શોધખોળો અધુરી એથી એમાં તત્ત્વોનુ વાસ્તવિક સ્વરૂપ શુ છે એ સંબંધી અજ્ઞાનતા રહે એ સ્વાભાવિક છે. તેથી પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનોની શુભ લાગણી જૈન સાહિત્ય જીતી શકયુ ન હોય તો તેમાં આ અજ્ઞાનતા કદાચ્ એક કારણ ગણી શકાય.

બીજી સાહિત્ય પરિષદ્‌ના વિચારવંત અને વિદ્વાન્ પ્રમુખશ્રી કેશવલાલ હર્ષદરાય ધ્રુવેશ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય વગેરે જૈન પંડિતોના સાહિત્ય વિષે જે યોગ્ય ઇસારા કર્યા છે તે તો હજી તાજા છે. તેથી વિસ્તારભયથી અહીં નહિ ઉતારતાં સર્વ સામાન્ય તેઓનાં થોડાંક શબ્દો આપીશુ તે બસ થશે.

" વાસ્તવિક રીતે ગુજરાતી ભાષાના ત્રણ યુગ છે. ઇસ્વીસનના ૧૦ મા ૧૧ મા શતકથી ૧૪ મા શતક સુધીનો પહેલો યુગ; ૧૫ મા શતકથી ૧૭ મા શતક સુધીનો બીજો અને તે પછીનાં શતકોનો ત્રીજો. 'પહેલા યુગની ભાષાને અપભ્રંશ કે પ્રાચીન ગુજરાતી નામ આપવું ઘટે' છે. બીજા યુગની ગુજરાતી...ને મધ્યકાલીન ગુજરાતી કહેવી યોગ્ય છે. ત્રીજા યુગની ગુજરાતીને અર્વાચીન ગુજરાતી સંજ્ઞા આપવામાં મતભેદ હોયજ નહિ. પહેલાં પાંચ શતકોની ભાષા ગુજરાતી છે તેની પ્રતીતિ સારૂ કાલક્ષેપનો ઉપાલંભ વ્હોરીને પણ શતકવાર ઉદાહરણ આપવાની જરૂર છે. એ પાંચ શતકના સાહિત્યને ગેરઇનસાફ થયો છે. કેમકે મધ્યકાલીન ગુજરાતીનેજ પ્રાચીન કાવ્ય ત્રિમાસિક અને પ્રાચીન કાવ્યમાલાના અભિમત તંત્રી ગુજરાતી ગણવા ના પાડે છે, ત્યાં પ્રાચીન ગુજરાતીનો તો ધડોજ થવો કેવો ? માતપિતા મોટાં છોકરાંને ઇનકાર કરી નાવારસ ઠેરવે ને ન્હાના બાળકનેજ કબુલ રાખે તેના જેવુ આ તો થાય છે. અવમાનિત સાહિત્યની શોધખોળ થતી નથી. અભ્યાસ થતો નથી, ચર્ચા થતી નથી ને ગુજરાતો અગુજરાતીની યોગ્યતા તપાસાયા વગર અવળું વેતરાયાં જાય છે. વગર ઓળખ્યે અથવા ભૂલમાં ભુટકાઇ અજ્ઞાનના અંધારામાં પ્રકાશની રાહ જોયા વગર આપણે આપણા સાહિત્યવડની જમીનમાં ઉંડી ઉતરેલી વડવાઓ વાઢી નાંખવા પ્રવૃત્ત થઇએ છીએ."

જૈન કવિઓએ ઘણે ભાગે રાસ, સજ્ઝાય, સ્તવનો લખ્યાં છે. આશરે સાડા ત્રણસેં રાસ તો હાથ આવ્યા છે. એથી વિશેષ જે હજી ભંડારમાં પડ્યા હોય ને પ્રસિદ્ધિમાં ન આવ્યા હોય તે તો જૂદા. આ બધા રાસ વડે કેટલાં કાવ્યદોહનનાં પુસ્તકો ભરાય તેનો વિચાર કરવા યોગ્ય છે. અત્યાર સુધી ગુજરાતી ભાષા જાણનારાઓ એમ માનતા હતા કે ગુજરાતી ભાષામાં પ્રથમ કવિતા લખનાર નરસિંહ મહેતો એકલાજ હતા. પરંતુ બંને પરિષદ્‌ના માનવંત પ્રમુખ સાહેબોના ભાષણો ઉપરથી સર્વેના જાણવામાં આવ્યુ હશે કે નરસિંહ મહેતા પહેલાં પણ અમુક શતક સુધીની ભાષાને ગુજરાતી ભાષા કહી શકાય છે અને તે શતકોમાં બીજા કવિઓ તથા લેખકો થઇ ગયા છે.

થોડી મહેનતે સમજી શકાય એવી જૈન સાધુની જૂનામાં જૂની જે કવિતા અત્યારે મળે છે તે મુનિશ્રી વિજયભદ્રની છે કદાચ્ વિજયભદ્ર એ સંજ્ઞિત અથવા પર્યાયવાચક નામ પણ હોય. વિજયભદ્ર પહેલાંની કેટલાક શતકની ગુજરાતી કવિતાનાં થોડાં ઉદાહરણો શ્રીયુત કેશવલાલ ભાઈ તરફથી આપવામાં આવ્યાં હતાં. સં. ૧૩૨૭ માં રચાયેલા "સંઘક્ષેત્રી રાસ" કે સં ૧૩૪૭ માં રચાયેલા "પ્રબંધ ચિંતામણિ" ગ્રંથ કે તેજ અરસામાં રચાયેલા રત્નસિંહસૂરિના "ઉપદેશમાળા" નામે ગ્રંથમાંથી કઇ ઉદાહરણો આપી શકાય અહીં વિજયભદ્ર મુનિથી જૈન રાસોની શરૂઆત ગણી વિશેષ ભાગે રાસો વિષે કંઈક કહેવા ઇચ્છું છું, વિજયભદ્ર કે ઉદયવંત મુનિ નરસિંહ મહેતા પહેલાં આશરે સોએક વર્ષ ઉપર થયા હતા. નરસિંહ મહેતો જ્યારે સં. ૧૫૦૦ માં હતા એમ કવિ નર્મદાશંકર કહે છે ત્યારે વિજયભદ્ર મુનિ સં. ૧૪૧૨ માં હતા એમ **ગૌતમરાસ** કહે છે.

કવિતાઓના જે જે ગ્રંથો છેલ્લાં પાંચ સાત શતકોમાં જૈન કવિઓએ લખ્યા છે તેમાંના ઘણાખરાને તેમણે "રાસ" નામ આપ્યુ છે. 'રાસ' શબ્દ પ્રથમ શ્રીમદ્ ભાગવતમાં જોઇ શકાય છે. રાસમાં જૂદી જૂદી નીતિની અને ધર્મની વાતો સમજાવવા માટે મહા પુરૂષોનાં ચરિત્રો કથારૂપે આપ્યાં છે; પરંતુ પોતાની કવિતાના ગ્રંથોને રાસ કહેવાનુ શું ખાસ કારણ હશે તે વિચારવા જેવુ છે. હાલના પુષ્ટિમાર્ગ વૈષ્ણવ ધર્મમાં 'રાસ,

શબ્દ પરિચિત છે. રાસ શબ્દના પરિચય વાળો એ પુષ્ટિમાર્ગ તો ગુજરાતમાં ઉત્તર હિંદમાંથી ૧૬ મા સૈકાની આખરે આવેલો જણાય છે. નરસિંહ મહેતા જે વૈષ્ણવ ધર્મ પાળતા હતા તે તો વિષ્ણુસ્વામિવાળો વૈષ્ણવ પંથ હતો એમ કવિ નર્મદાશંકર કહે છે. ત્યારે જૈન કવિઓએ કવિતામાં કરેલાં મહા પુરૂષોનાં વર્ણનોને રાસ નામ શા વાસ્તે આપ્યુ હશે તે વિચારવા જેવું છે.

જૈન કવિઓના રાસોમાં જૂદે જૂદે સ્થળે નજર કરતાં નવરસયુક્ત વર્ણનો જોવામાં આવે છે. કોઇ કોઇ સ્થળનાં વર્ણનો રસ અને અલંકારથી, છલકાઈ જાય છે. રસનાં આલંબન, ઉદ્દીપન, વિભાવ, વગેરે સાધનોનો જ્યાં જેવો ઘટે તેવો ઉપયોગ કરી એ વર્ણનો વાંચવામાં આનંદ આવે એવાં રસભરિત કર્યા છે. આવાં રસવાળાં રસિક વર્ણનોને તેમણે રાસ નામ આપવાનુ યોગ્ય ધાર્યું હોય તેમ અનુમાન થઈ શકે છે. કાવ્યનો આત્મા રસ છે અને તેથી રસિક કાવ્યને રાસ નામ આપવું એ યોગ્ય પણ છે. સાહિત્ય શબ્દનો ખરો અર્થ આપતી વેળા ઉદાહરણ તરીકે એક કોષમાં રસાલંકાર વગેરે એવી મતલબે લખવામા આવ્યુ છે. તો તે અર્થ લક્ષમાં રાખવાથી સ્પષ્ટ જણાશે કે જૈન કવિતાઓને ગુજરાતી ભાષાનું સાહિત્ય કહેવું એ એક આવશ્યક બાબત છે. સાહિત્યનો ખરો અર્થ એમા સાર્થક થાય છે.

પ્રેમાનંદ વગેરે અન્ય કવિઓએ જૂદાં જૂદાં આખ્યાન કે કથાવર્ણનો લખ્યાં છે. તેવાં વર્ણનોથી ભરપુર તેના પહેલાં સામાન્ય રીતે લખાયેલા આ રાસાઓ પણ છે. મૂળ એક વાતને લઇ વિસ્તારથી તેનું વર્ણન કરી અનેક ભવ્ય તથા ચમત્કારિક પ્રસંગોનાં વર્ણનો આપી, અંતે નીતિધર્મનો વિજય સ્થાપી, પાત્રોનુ પરમ મંગળ સમાપ્તિમાં દાખવી રાસ પૂરો કરવામાં આવે છે.

જૈન રાસોની કવિતા વૃત્ત કે છંદમાં લખવામાં આવી નથી, પણ અમૂક મેળમાં તાલ સહિત ગવાય અને તેમાં કોઇ રાગ રાગિણીની છાયા આવે એવી દેશીઓમાં રચાયેલી હોય છે પ્રેમાનંદે જ્યારે કડવાં અને દયારામે જ્યારે મીઠાં એમ લખ્યું છે ત્યારે જૈન કવિઓએ પ્રથમથી તે આજ સુધી ઢાળ એ એક શબ્દ વાપર્યો છે. કડવાં પછી જેમ વલણ

આવે છે તેમ ઢાળ પૂરી થતાં કેટલાક રાસમાં દોહરા કે સોરઠી દોહરા આવેલા હોય છે.

મંગળાચરણમાં પ્રથમ દરેક રાસમાં જિનેંદ્રદેવની, પછી સરસ્વતી દેવીની તથા ગુરૂની સ્તુતિ કરી કોનો રાસ લખાય છે ને ધર્મનીતિની કઇ બાબતનો મહિમા બતાવવા લખાય છે તે જણાવ્યુ હોય છે. ઘણુ કરીને દરેક ઢાળમાં છેડે કવિનું નામ આવે છે. રાસ પૂરો થતાં કેટલાક રાસમાં તો તે રાસ કવિએ કઈ સાલમાં કઇ તિથિએ કયે વારે કયા ગામમાં રહી રચ્યો તે તથા કવિના ગુરૂઓનું પેઢીનામું પણ આપવામાં આવ્યુ હોય છે.

ગુજરાતમાં મુસલમાની રાજના આરંભનો કાળ તદ્દન અંધાધુંધીનો ને જુલમ ત્રાસનો હતો. એ કાળમાં લોકો સંસ્કૃતાદિ ભાષાઓ ભણે કે ઉંચું તત્વજ્ઞાન મેળવવામાં વખત ગાળે એવી કશી જોગવાઇ કે શાંતિ નહોતી. ધર્મ પુસ્તકો ભંડારામાં ભરી સંતાડી મૂકવામાં આવ્યાં હતાં. એવા વખતમાં સામાન્ય જીવોના હિતને માટે રાસ રચવામાં આવ્યા હોય એમ જણાય છે. અંધાધુંધીના વખતમાં પણ જૈન સાધુઓ જાગ્રત રહ્યા હતા એવું એ રાસો આદિની રચનાથી જણાય છે. એ રાસોમાંના ઘણા મોટા ભાગનું વસ્તુ (plot) મૂળ સંસ્કૃત કાવ્યો કે આગમ સૂત્રો કે એ સૂત્રોની ટીકા ઉપરથી લીધેલું એ તો નિસંદેહ લાગે છે. અંધાધુંધીના વખતમાં જૈન લોકોએ જોયુ કે સામાન્ય જીવો મૂળ માગધી કે સંસ્કૃતનો અભ્યાસ કરી તે ઉપરથી ધર્મબોધ લઇ શકે તેમ નથી. માટે તેઓ સમજે અને સરળતાથી શીઘ્ર બોધ પામે તો સારૂ. એવી સ્વપર હિતબુદ્ધિએ, ઘરબાર તજી ત્યાગી થયેલા એ સંયમીઓએ સંસ્કૃત કાવ્યો તથા સૂત્ર ટીકામાંની–આખ્યયિકાઓને રાસ રૂપે દેશ ભાષામાં ઉતારી.

જૈન ઉપાશ્રયોમાં આજે પણ ચોમાસાના દિવસોમાં તેમજ ઉનાળાના લાંબા દિવસોમાં બપોરે ઘણે સ્થળે સાધુ, આર્યા કે શ્રાવકો રાસ લલકારીને વાંચે છે અને શ્રોતાઓ ધ્યાન દઇને સાંભળે છે. સામાન્ય જીવોના લાભ માટે ધર્મનીતિનુ શિક્ષણ આપનારા આવા રાસો દેશ ભાષામાં રચનાર સાધુ મુનિઓએ છેલ્લાં પાંચ શતકનો સમય જોતાં શ્રાવકસમૂહ ઉપર બહુ ઉપકાર કર્યો છે.

કવિતા જેવી ચીજ સારા રાગથી ને હલકથી ગવાતાં ઘણાને પ્રિય

થઈ પડે છે. ગાયન એ પાંચમો વેદ ગણાય છે. ગાયનથી ચિત્ત લય પામે છે. તો કવિતા તરફ રૂચી કરાવી નીતિને રસ્તે દોરવાનું કામ રાસો વડે કરવાને જૈન લેખકો લલચાય તેમાં નવાઈ નથી. કેટલાક રાસમાં કવિઓએ તર્ક અને કલ્પના શક્તિને સારી રીતે સરાણે ચડાવી હોય એમ જણાય છે. કોઈ કોઇ રાસમાં એવું પણ જોઈ લેવાય છે કે વાર્તા કથનમા ચમત્કારિક અને મંત્રતત્રની કે દેવતાઈ વાતોનાં વર્ણન કરવા જતાં પાનાં ને પાનાં ભરી દીધાં હોય છે અને તેમાં રાસનો વિશેષ ભાગ રોકાઇ જવાથી સુબોધક ભાગ કાં તો દબાઇ જાય છે ને કાંતો અલ્પ ભાગમાં આવે છે. દરેક રાસમાં મુખ્ય પાત્ર સંસાર છોડી સાધુપણુ અંગીકાર કર્યાની વાત આવે છે, અને છેલ્લે તેણે સ્વર્ગ મોક્ષના સુખની પ્રાપ્તિ કર્યાનુ રાસ ઉપરથી જોઈ લેવાય છે. મોક્ષના મોતી જેવા મહાપાત્રનેજ કવિ મૂળ ગ્રથોમાંથી મુખ્ય પાત્ર તરીકે રાસમાં પસદ કરે છે. ખરેખરા સદ્‌વર્તનશાળી ચિત્રોનેજ જનસમૂહ આગળ ખડા કરી તેના દૃષ્ટાંતથી શ્રોતાઓને સદ્‌ગુણી બનાવવાનો એ કવિઓનો શ્રમ સ્તુતિપાત્ર છે.

ગુર્જરી કવિતાના પવિત્ર પ્રદેશમાં જૈન કવિઓ સારી રીતે દીપી ઉઠયા છે. તેમની કવિતાઓએ અનેક દાખલા દૃષ્ટાંતો આપી દાન, શીલ, તપ, ભાવના, અહિંસા, સત્ય, બ્રહ્મચર્ય વગેરે બાબતોનો મહિમા વધારવા સારો શ્રમ લીધો છે. એકલુ અમુક દેવનુ વર્ણન કે અમુક ધામનું વર્ણન કે અમુક અવતારનુ વર્ણન લઈ માત્ર તે માટેજ રાસો રચાયા હોય એવું જણાતું નથી, પણ ધર્મનીતિના સિદ્ધાંતો તરફ જનસમૂહને વાળી શકાય તેવાં પાત્રો પસદ કરી તે તરફ શ્રોતાઓને વાળવાની તજવીજ કરવામાં આવી છે રાસાનુ સામાન્ય સ્વરૂપ એ પ્રમાણે છે બાકી તેમાં કોઈ કોઈ અપવાદ પણ છે.

વિમળ મંત્રીનો રાસ, કુમારપાળનો રાસ વગેરે રાસો વાંચવાથી કેટલુક ઐતિહાસિક જ્ઞાન પણ થાય છે વલ્લભીપુરના રાજા શિલાદીત્યના દરબારમાં પણ જૈન પંડિતો વાદવિવાદ કરતા વનરાજ ચાવડાથી માંડીને ઠેઠ વિશળદેવ વાંઘેલા સુધીનો ઇતિહાસ તપાસીએ તો તેમાં પણ જૈન સાધુઓ અને જૈન મંત્રીઓ થોડે થોડે કાળે દર્શન દેતા જણાય છે. પોતાના પ્રબળ સમયમાં તેમણે સાહિત્યની અભિવૃદ્ધિ માટે ને ધર્મનીતિના સિદ્ધાંતોના પ્રસાર માટે શ્રમ લીધો સ્પષ્ટ થાય છે.

અસલનાં બધાં લખાણો સળંગ લીટીમાં ને બાળબોધ જૈન લિપિમાં લખાયેલાં છે દેવનાગરી કે બાળબોધ અક્ષરો અને જૈન (માગધી) અક્ષરોમાંના થોડાક અક્ષરો વચ્ચે કેટલોક તફાવત છે. આશરે અક્ષરોની ૩૪ સંખ્યા તદ્દન મળતી છે. જોડાક્ષરોમાં પણ કોઇ કોઇ સ્થળે તફાવત જણાય છે. તેથી જૈનના રાસ તથા શાસ્ત્રો વગેરે જે લિપિમાં લખાયેલા છે તે લિપિને જૈન લિપિ કહેવી એ વધારે ઠીક લાગે છે.

લોલ, હાં, હો રાજ, લલના, સલુણાં, રેલાલ, આ છે લાલ વગેરે પાદપૂણાર્થે શબ્દોનો જૈનોએ દેશીમાં જરૂર પડતાં બહુ છુટથી ઉપયોગ કર્યો છે. રાસો સિવાય જૂદા જૂદા ધાર્મિક ને નૈતિક વિષય ઉપર સઝાય, સ્તવન, લાવણી ઈત્યાદિની રચના પણ જૈનોએ કરી છે. કવિતા તરફ તેમનુ વલણ વિશેષ છે. એક વિદ્વાન કહે છે કે "એકલા કાવ્યમાં સાહિત્યનો સમાવેશ થતો નથી છતાં કાવ્ય એ એક સાહિત્યની સુંદર કલા છે. તેનો પ્રદેશ અતિ વિસ્તીર્ણ છે. કવિઓનાં જીવન કવિતામય હોઇ, કવિતામાં આસક્ત હોઇ, રસમાં ઝબકોળાયેલાં હોય છે. કવિઓના હૃદયભાવોના ઝરણોનુ વહન સાહિત્યના પ્રદેશને ફળદ્રુપ કરે છે. મધ્યકાળના ગુર્જર કવિઓએ આપણી પ્રજાનાં જીવન રચવામાં તેમજ પ્રારબ્ધ ઘડવામાં કેટલી બધી અસર કરી છે ? " કાવ્યના આવા માહાત્મ્યને લીધે જૈન કવિઓએ રાસોને પ્રથમ પસંદગી આપી જણાય છે.

એમ૦ એ૦ ની પરીક્ષામાં "ગુજરાતી" લઇ પાસ થનારા વિદ્વાનોને માટે જે જે ગુજરાતી પુસ્તકો પસંદ કરવામાં આવ્યાં હતાં તેમાં જૈન કવિ નેમવિજયનો રચેલો " શીલવતીનો રાસ " પણ હતો. તે રાસ યોગ્ય પ્રસ્તાવના સહિત રા. બા. હરગોવિંદદાસ કાંટાવાળાએ પ્રાચીન કાવ્યમાળાના એક અંક તરિકે પ્રસિદ્ધ કર્યો છે. તેવા વિશેષ અંકો નીકળ્યા હોત તો અથવા ઐતિહાસિક ગદ્ય ગ્રંથો જે રાસાને નામે ઓળખાય છે તેનો સંગ્રહ કરવામાં ફૉરબસ સાહેબ જેવા ઉત્સાહી યુરોપિયન ગ્રહસ્થનો જોગ મળી ગયો હતો તેણ જૈન રાસોની પ્રસિદ્ધિમાં તેવો કોઇ જોગ મળ્યો હોત તો આજે જૈન સાહિત્ય તરફ ગુજરાતના તથા બીજા દેશના સાક્ષરો કાંઈ જુદીજ ખુબીથી જોતા હોત.

" સનાતન જૈન " માસિકમાં જૈનોનાં જૂનાં ગદ્ય લખાણોમા

એ ચાર નમુનાઓ પ્રગટ થયા છે તે સિવાય તે પત્રના વિદ્વાન તંત્રી અને આ સંગ્રહના પ્રસિદ્ધ કર્ત્તા રા૦ મનસુખભાઈ તરફથી શ્રી “ રાયચંદ્ર જૈનકાવ્યમાળા ” નો પ્રથમ ગુચ્છક બૃહત્ કાવ્ય દોહનની શૈલીએ પ્રગટ થયો છે. આ સિવાય કોઈ કોઈ ગ્રહસ્થો તથા જૈન સંસ્થાઓ તરફથી જૈન સાહિત્ય પ્રગટ થતું રહે છે. શ્રાવક ભીમશી માણેક મુંબઈવાળા તરફથી એ દિશામાં સ્તુતિપાત્ર પ્રયત્ન થયો છે. તથાપિ કહેવું જોઇશે કે જૈનોનો પ્રયત્ન બીજી કોમના પ્રમાણમાં કંઈજ નથી ને તેથી જૈન સાહિત્ય તરફ બીજાઓનુ લક્ષ ન ગયું હોય, તો તેમાં જૈનોનો કાંઇ ઓછો વાંક નથી. જૈનો પણ ઠપકાપાત્ર છેજ. ઉધઇને ભંડારો ભળાવી દઈ પુસ્તકો છુપાવવાનો આ કાળ નથી.

સ્થાનકવાસી જૈનોના મુનિ ધર્મસિંહજી, જેઠમલજી. ખોડીદાસજી, તિલકચંદજી ઉમેદચંદજી વગેરે કેટલાક મુનિઓએ રાસ તથા કવિતા લખ્યાનું જણાય છે. પરંતુ સ્થાનકવાસી શ્રાવકોનો શાસ્ત્રો, ગ્રંથ કે તેવાં લખાણો પ્રકાશમા લાવવાનો કશો ઉત્સાહ જોવામાં આવતો નથી સાહિત્યવિષયમાં તેઓએ પોતાની શક્તિ દેખાડી આપવી જોઇએ

શાસ્ત્રી વ્રજલાલ કાળીદાસ લખે છે કે “ હમણાં જૈન લોકો જૂની ગુજરાતી ભાષા પ્રમાણે બોલતા નથી, પણ એમનાં ધર્મપુસ્તકોમાં તો જૂની ગુજરાતી ભાષા પ્રમાણે લખાય છે, કારણ કે તેઓ જૂનાં પુસ્તકોનો ઉતારો કરતાં નવાં પુસ્તકોમાં ભાષા બદલતા નથી જૂની ગુજરાતીના લેખમાં જૈન અને વેદધર્મી લોકોએ એક ધારા પ્રમાણે પુસ્તકોમાં દેવનાગરી લિપિ લખી છે, પણ નવી ગુજરાતીમાં વેદધર્મી લોકોએ લેખમા ભેદ પાડયો છે, જૈન લોકો તો અદ્યાપિ પ્રાચીન ધારા પ્રમાણે લખે છે ” શાસ્ત્રીજીના લખવા મુજબ રાસનુ લખાણ લખાયેલુ જોઇ લેવાય છે.

હાલ આપણે જેને ગુજરાત દેશ કહીએ છીએ તે અસલનો ગુજરાત દેશ નથી. સાક્ષર શ્રી દેવદત્ત ભાંડારકર કનોજ એ અસલ ગુજરાતની રાજધાની હતુ એમ કહે છે ઉત્તરમાં ગુજરાતનો વિસ્તાર વિશેષ હતો અમદાવાદથી તે ઉત્તરમાં ઠેઠ વિકાનેર સુધી ચાતુર્માસ કરનારા તે કાળના જૈન સાધુઓએ રાસોનો વિશેષ ભાગ રચ્યો જણાય છે. વિકાનેર, સોજત પાલી, મારવાડ, મેડતા, સાદડી, નાગોર, પાલણપુર, અણહિલપુરપાટણ. અ-

મદાવાડ, ખંભાત વગેરે ગામોમાં રહી રાસ રચ્યાનું અમુક અમુક રાસમાં કવિઓ જણાવે છે. બિકાનેર સુધી ગુજરાતી ભાષા તે કાળે સારી રીતે સમજાતી એમ તે ઉપરથી જણાય છે.

મેજર ઉપેંદ્રનાથ બાસુ પોતાના નિબંધમાં જણાવે છે કે "ઉત્તર હિંદમાં બોલાતી ભાષાઓમાં ગુજરાતી જેટલી કોઈ પણ હિંદુસ્તાનની બીજી ભાષા તેટલાજ જુદી જુદી જાતના લોકો તથા જુદો જુદો ધર્મ પાળનારા માણસોમાં બોલાતી નથી.... હિંદુ, પારસી, મુસલમાન અને જૈન એ ચાર સંપ્રદાય પાળનારા લોકો ગુજરાતીનો ઉપયોગ કરે છે. માત્ર સંસારી વિષય નહિ પણ તેમનાં ધાર્મિક પુસ્તકો સુદ્ધાં એ ભાષામાં લખાયેલાં છે તેથી જુદા જુદા લોકોને હાથે ગુજરાતી ભાષાની જુદી જુદી રીતની મૂર્ત્તિ ઘડાઇ છે."

કેટલાંકો વિદ્વાનો એમ કહે છે કે જૈન ગદ્યપદ્ય તો માત્ર તેમના ધર્મનેજ લગતું હોવાથી તેમના તરફ ભાષાના અભ્યાસીઓનું લક્ષ ખેંચાયું નહિ. મેજર ઉપેદ્રનાથ બાસુ લખે છે કે "ગુજરાતમાં ઘણા જૈનો વસે છે... એક વખત એવો હતો કે જ્યારે જૈન સંપ્રદાયીઓને સંસ્કૃત ભાષાનું બહુ સારૂં જ્ઞાન હતુ. તેમનાં બનાવેલાં સંસ્કૃત પુસ્તકો હજુ સુધી પ્રચલિત છે તેમાંના ઘણાઓ ગુજરાતીમાં કવિતાઓ બનાવી અમર થઈ ગયા છે. પરંતુ તેમની બધી કવિતા તેમના ધર્મને લગતી હોવાથી તેના નમુના અત્રે આપવાની જરૂર નથી," હું નમ્રતાપૂર્વક પૂછવાની રજા લઉં છું કે શું નરસિંહ મહેતાની, દયારામની કે ભાલણની કવિતાઓ ધર્મવિષયક નથી? મેજર સાહેબ પોતાના ઉપલા લખાણના વિરોધાભાસ જેવુ એક લખાણ તેજ નિબંધમાં આપે છે "ઘણું ખરૂં સંસ્કૃત કવિઓનું અનુકરણ કરી અસલના ગુજરાતી કવિઓ પોતાની કવિતા રચી ગયા છે અને તેમાં ઘણો ભાગ **ધર્મ સંબંધી** છે. આપણા દેશમાં ધર્મભાવનુ પ્રબળ હોવાથી જેઓ ધર્મ સંબધી કવિતા લખે છે તે બધાને પ્રિય તથા પૂજ્ય થઈ પડે છે. એટલુંજ નહિ પણ તેથી તેઓ અમર થઇ જાય છે." આ લખાણ વાંચ્યા પછી સ્પષ્ટ જણાશે કે ધર્મવિષયે લખાયેલી જૈન કવિતાઓને કોઈ પણ રીતે ગુજરાતી ભાષાના સાહિત્યમાંથી બાતલ કરી શકાય તેમ નથી.

કોઇ પણ સંમાન્ય વિદ્વાને જૈન ગુજરાતી સાહિત્યને અત્યાર સુધી પૂરતો ઇનસાફ આપ્યો નહિ તેથી તે બાબત જનસમૂહનુ લક્ષ ખેંચાયુંજ નહિ, સર્વને બદલે સવિ, નગરીને બદલે નયરી વગેરે શબ્દપ્રયોગો જોઇ જૈન સાહિત્યનો ગુજરાતી ભાષાના સાહિત્યમાંથી બહિષ્કાર કરવો એ કોઈ પણ રીતે ન્યાયી ગણાશે નહિ. આજે થોડું ભણેલાઓ અથવા તો ગુજરાતી પાંચ ચોપડી ભણી ઘેર ને નિશાળે કે કૉલેજોમાં બધો વખત ઇંગ્રેજી શીખેલા મોટી ઉપાધિ ધારણ કરનારામાંના કેટલાક, હાલના લેખકોનાં અઘરાં લખાણો સમજી શકતા નથી, તેથી શુ આપણે એ લખાણની ભાષાનો ગુજરાતી સાહિત્યમાં બહિષ્કાર કરીશું ? બેશક, આપણે તેને સંસ્કૃતમય ગુજરાતી કહીશુ; પણ તે ગુજરાતી નથી અને તેને હાથ પણ અડાડવો નહિ એમ તો કહીશું નહિ. સંસ્કૃતમય ગુજરાતી કરતાં તો જૈન ગુજરાતી ઝટ સમજાય તેવી છે, તો તેનો મારા મત મુજબ સાહિત્યમાંથી બહિષ્કાર થઈ શકે નહિ.

પંડિત વિલ્યમ જોન્સન સંસ્કૃતમાં શેકસપીયર જેવાં નાટકો હોય એમ પ્રથમ માની શકતોજ નહોતો, પણ પ્રયત્નથી જ્યારે તેના જાણવામાં આવ્યું ત્યારે તે છકજ થઈ ગયો તેમ 'જૈનોની કવિતા તો સમજાય તેવી નથી. તેમાં પ્રેમાનંદ કે દયારામ જેવી ખુબી કયાંથી હોય' એવી ભ્રમજનક વિચાર પદ્ધતિને જો સાક્ષરોના શિરોભાગમાં સ્થાન નહિ મળે તો તેઓને જૈન સાહિત્યમાંથી ઘણું જાણવાનું મળશે.

આજથી આશરે સવા છશે વર્ષ ઉપર ૫૪૦ ગાથાનો ઉપદેશમાળા નામે ગ્રંથ છપ્પય છંદને ઢાળે રચાયો છે. તે વખતની ભાષા કેવી હતી ? જૂની ગુજરાતી કેવી હતી તે બતાવવા અને રાસોમાંની ભાષા તેવી નથી પણ આજની ગુજરાતી જાણનારા સહેલાઇથી સમજી શકે. કેવી છે (ને ઘણા ખરા રાસોની તો સાધારણ ગુજરાતી ભાષા) એવુ કહેવા માટે એ ગ્રંથનો પહેલો ને છેલ્લો છપ્પો આ નીચે આપેલ છે.

વિજય નરિંદ જિણિંદ, વીર હથ્થિહિં વય લેવિણુ.
ધમ્મદાસ ગણિ નામિ ગામિ નયરિહિં વિહરઈ પુણુ.
નિય પુત્તહ રણસીહરાય પડિબોહણ સારિહિં,
કરઈ એસ ઉવએસ માલ જિણ વયણ વિયારિહિં,

સય પંચ ચ્યાલ ગાહારયણ મણિકરંડ મહિયલિ મુણઉ.
સુહભાવિ સુદ્ધ સિદ્ધંત સમ સવિસુસાહુ સાવય ગુણઉ. ॥૧॥

બેશક આવી કવિતા સમજવી મુશ્કેલ પડે એ ખરી વાત, પણ રાસોનો જે સંગ્રહ હાથ લાગ્યો છે તેમાંના ઘણા ખરા ૧૬ મા ૧૭ મા કે-૧૮મા સૈકામા લખાયેલા હોઇ તે સૈકાની ગુજરાતી ભાષામાં સરળતાથી લખાયા છે.

ઉપલા છપ્પાનો અર્થ એવો થાય છે કે વિજય નામના નરેંદ્રે વીર-જિનેંદ્રના હાથથી વ્રત લીધું (દીક્ષા લીધી). ત્યાર પછી તેમનું નામ ધર્મદાસ ગણિ પડયું તેઓ ગામ, નગર સર્વે ઠેકાણે વિહાર કરવા લાગ્યા. પોતાના પુત્ર રણસિંહને પ્રતિબોધવા (સમજાવવા) સારૂ તેમણે જિનવચન વિચાર મુજબ આ ઉપદેશમાળા રચી. મણિરત્નના કરંડીઆ જેવી ૫૪૦ ગાથા રચી તેનું સર્વે સાધુ તથા શ્રાવક શુદ્ધ સિદ્ધાંત સમ તેને જાણી વિશુદ્ધ ભાવથી શ્રવણ કરો. હવે છેલ્લી ગાથા તપાસિયે.

ઇણિ પરિ સિરિ ઉવએસ માલ કહાય,
તવ સંજમ સંતોષ વિણય વિજ્જાઇ પહાણય.
સાવય સંભરણથ્થ અથ્થ પય છપય છંદિહિ,
રયણસિંહ સૂરીસ સીસ પભણઇ આણંદિહિ,
અરિહતઆણુ એણુ દિણ ઉદય ધમ્મ મૂલ મથ્થઈ હઉં.
ભો ભિવિય ભત્તિ સત્તિહિં સહલ સહય લચ્છી લીલા લહાઉં,

આનો અર્થ એવો થાય છે કે આ પ્રમાણે શ્રી ઉપદેશ માળા કથાનકમાં તપ, સંજમ, વિનય, વિદ્યા પ્રધાનક વાતો શ્રાવકો સાંભળે માટે અર્થ પદ છપ્પય છંદમાં રત્નસિંહ સૂરિના શિષ્યે આનંદથી કહ્યું ઇત્યાદિ.

જૂની ગુજરાતીનુ મૂળ સ્વરૂપ બતાવનારો આ ગ્રંથ છે. તેની સાથે તથા આજની ગુજરાતી સાથે વિજયભદ્ર મુનિના ગોતમ રાસને સરખાવતાં ગૌતમ રાસને ગુજરાતી ભાષાના પહેલા રાસ તરીકે ગણવો એ વધારે ઠીક થઈ પડશે. ગૌત્તમ રાસની ભાષા બતાવવા અર્થે થોડીક કડીઓ અહી લઇએઃ—

તાણ પુત્ત સિરિ ઇંદ્રભૂઈ ભૂવલય પસિદ્ધો,
ચઉદહ વિજ્જા વિવિહ રૂવ નારિ રસ વિદ્ધો;

વિનય વિવેક વિચારસાર ગુણગણહ મનોહર,
સાત હાથ સુ પ્રમાણ દેહરૂપે રામાપર.

* * : *

દેવે સમવસરણ તિહાં કીજે, જીણ દીઠે મિથ્યા મતિ ખીજે;
ત્રિભુવન ગુરૂ સિંઘાસણે બેઠો, તતખિણ મોહદિગંતે પઇઠો.
ક્રોધમાન માયા મદપુરા, જાએ નાઠા જીભ દીને ચોરા;
દેવ દુદુંભી આકાશે વાજે, ધર્મ નરેસર આવીઓ ગાજે.
કુસુમ વૃષ્ટિ વિર ચે તિહાં દેવા, ચંઉસઠ ઇંદ્રજ માગે સેવા:
ચામર છત્ર શિરો વરિ સોહે, રૂપે જીનવર જગ સંમોહે.
ઉપસમ રસ ભરભરિ વરસતો, યોજનપાણિ વખાણ કરતા;
જાણિએ વર્ધમાન જીન પાયા. સુરનર કિનર આવે રાયા.

* *

તવ ચડિઓ ઘણમાણ ગજે, ઇંદ્રભુઈ ભૂદેવતો,
હુંકારો કરી સંચરિઅ, કલણસુ જીનવર દેવતો.
યોજન ભૂમિ સમોસરણ, પેખે પ્રથમા રંભતો;
દહ દિસે દેખે વિવિધ વધુ, આવતી સુર રંભતો.
મણિમય તોરણ દંડધજ, કોસીસે નવ ઘાટનો;
વયર વિવર્જીત જંતુ ગણ, પ્રાતિહારજ અંઠતો.
સુરનર કિંનર અસુરવર, ઇંદ્રિ ઇંદ્રાણી રાયતો,
ચિતે ચમક્કિય ચિંતવે એ, સેવતા પ્રભુ પાયતો.
સહસકિરણ સમવીર જીણ, પેખવે રૂપ વિશાલતો;
એહ અસંભવ સંભવે, સાચો એ ઇંદ્ર જાળતો.
તવ બોલાવે ત્રિજગગુરૂ, ઇદભૂઇ નામેણનો,
શ્રીમુખે સંશય સામિસવે, ફેડે વેદ પયેણતો.
માન મેલ્હી મદ ઠેલી કરી, ભક્તિએ નામે શીસતો,
પચ સયાં શુ વ્રત લીઓએ, ગોયમ પહેલો સીસતો.

* * : *

જીમ સહકારે કોયલ ટહુકે, જીમ કુસુમહવને પરિમળ મહકે,
જીમ ચંદન સોગધ નિધિ;

જીમ ગંગાજળ લ્હેરે લહકે, જીમ કણયાચલ તેજે ઝળકે,
તીમ ગોયમ સોભાગ નિધિ.
જીમ માનસ સર નિવસે હંસા, જીમ સુરવર શિરે કણયતવતંસા,
જીમ મહુયર રાજીવ વને;
જીમ રયણાયર રયણે વિલસે, જીમ અંબર તારાગણ વિકસે,
તીમ ગોયમ ગુણ કેલિવનિ.
પુનિમ દિન જીમ સસિહર સોહે, સુરતરૂ મહિમા જીમ જગમોહે,
પૂરવ દિસિ જીમ સહસકરો;
પંચાનને જીમ ગીરીવર રાજે, નરવઈ ધરજીમ મયગલ ગાજે,
તીમ જીન સાસન મુનિપવરો.
જીમ સુર તરૂવર સોહે સાખા, જમ ઉત્તમ મુખે મધુરી ભાષા,
જીમ વન કેતુકી મહ મહેએ;
જીમ ભૂમિપાત ભૂય બળ ચમકે, જીમ જીણ મંદિર ઘાટે રણકે,
ગોયમ લબ્ધી ગહગહેએ.
ચિંતામણિ કરે ચડિયું આજ, સુરતરૂ સારે વંછિત કાજ,
કામ કુંભ સો વસિ હુવો એ,
કામ ગવિ પૂરે મન કામી, એ અષ્ટ મહાસિદ્ધિ આવે ધામી,
સામી ગોયમ અણુસરૂએ.

* * * *

ચઉદ હસય બારોત્તર વરિસે, ગોયમ ગણધર કેવળ દિવસે,
કિયો કવિત ઉપગાર કરો;
આદિહી મંગળ એહ ભણીજે, પરવ મહોત્સવ પહિલો દીજે,
રિદ્ધિ વૃદ્ધિ કલ્યાણ કરો.
ધન માતા જેણે ઉઅરે ધરિયા, ધનપિતા જીણ કુળે અવતારિયા,
ધન સહસગુરૂ જીણે હીખિયા એ;
વિનયવંત વિદ્યાભંડાર જસુગુણ પુહવી ન લભે પાર,
વડ જીમ શાખા વિસ્તરોએ.

વિક્રમના ૧૫ મા તથા ૧૬ મા સૈકામાં લખાયેલા કેટલાક જૈન રાસોની ટીપ આ નીચે આપી છે:—

૧	ક્ષેમ પ્રકાશ	સં૦ ૧૪૧૦ આસપાસ	કર્ત્તા જયાનંદસૂરિ.
૨	ભરત બાહુબલિ રાસ	,,	,, ગુણરત્નસૂરિ.
૩	શીલરાસ	સં૦ ૧૪૧૧	,, વિજયભદ્ર(ઉદયવત)
૪	હંસરાજવચ્છરાજરાસ	સ૦ ૧૪૧૧	,, ,, ,,
૫	ગૌતમ રાસ	સ૦ ૧૪૧૨	,, ,, ,,
૬	શાંત રાસ	સં૦ ૧૪૯૦ આસપાસ	,, મુનિસુંદર.
૭	ભરત બાહુબલિ રાસ	વિ૦ ૧૫ મો સૈકો	,, સોજવર્દ્ધન.
૮	સુદર્શન શેઠ	૧૫૦૧	,, મુનિસુદર.
૯	ગુણાવલી	૧૫૧૪	,, ગજકુશળ.
૧૦	ધન્નાચરિત્ર.	૧૫૧૪	,, મતિશેખર
૧૧	સિદ્ધચક્ર રાસ	૧૫૨૧	,, જ્ઞાનસાગર.
૧૨	ચિત્રસેનપદ્માવતી	૧૫૨૨	,, ભક્તિવિજય.
૧૩	શ્રીપાળ રાસ	૧૫૩૧	,, જ્ઞાનસાગર.
૧૪	સિંહાસન બત્રીસી	૧૫૩૬	,, હીરકળશ.
૧૫	કુરગડુ	૧૫૩૭	,, મતિશેખર
૧૬	મદનરેખા	૧૫૩૭	,,
૧૭	સાર શીખામણ	૧૫૪૮	,, જયસુંદરશિષ્ય.
૧૮	વસુદેવ	૧૫૫૭	,, હર્ષકુશળ.
૧૯	શ્રીપાળ	૧૫૫૭	,, લબ્ધિસાગર
૨૦	બોહાનો રાસ	૧૫૬૦ આસપાસ	,, લાવણ્યસમય.
૨૧	વજ્રસ્વામી	૧૫૬૩	,, ધર્મદેવગણિ.
૨૨	ઋષિદત્તા	૧૫૬૯	,, દેવકુલસિંહ
૨૩	ગૌતમ સ્વામીનો રાસ	૧૫૭૦ આસપાસ	,, લાવણ્યસમય.
૨૪	ગૌતમ પૃચ્છા રાસ	,,	,, ,,
૨૫	પ્રદેશી રાજા	૧૫૮૦	,, મહજસુદર.
૨૬	સુડા સાહેલી	૧૫૮૫	,, ,,
૨૭	ચંદરાજા	૧૫૮૬(?)	,, મોહનવિજય(?)
૩૮	વસ્તુપાળ તેજપાળ	૧૫૯૭	,, પાર્શ્વચંદ્ર.

સં૦ ૧૬૩૮ ની આસો વદ ૬ ના રોજ રચાયેલા શાલિભદ્રના રાસમાંથી થોડી લીટીઓ આ નીચે આપી છે,

સંવત્ ૧૬૩૮ ના આશો વદ ૬ ના રોજ રચાયેલા શાલિભદ્રના રાસની એક જૂની હસ્ત લિખિત પ્રત મારા હાથમાં આવતાં પહેલી તથા છેલ્લી ટાળ નમુના તરિકે આપું છું, તેમાં વપરાયેલા જે શબ્દો આ જે સમજવા જરા મુશ્કેલ પડે તેવા જણાયા તે નીચે ફુટનોટમાં સમજાવવાનો મેં યથામતિ યત્ન કર્યો છે. લખાણ સઘળુ સળગ લીટીબંધ જૂની ઢબ પ્રમાણેનુ હોવા છતાં આજની રીતે લખી મોકલ્યું છે, જો કે તેમ કરતાં છતાં શબ્દોની જોડણીમા મે જરાપણ ફેરફાર કર્યો નથી,

આજથી આશરે અઢી હજાર વર્ષપર મગધ દેશમાં રાજગૃહી નગરીમાં શ્રેણિક નામનો રાજા રાજ કરતો હતો. તે વખતે તે નગરીમાં અત્યંત સમૃદ્ધિવત શાળિભદ્ર નામે શેઠ વસતો હતો. તેના આગલા જન્મથી માંડીને ઠેઠ તે દીક્ષા લઈ સાધુવ્રત પાળી સ્વર્ગે ગયા ત્યાં સુધીનું વર્ણન આ રાસમાં આપવામાં આવ્યુ છે.

જે પ્રત મને મળી છે તે ઉતાર્યાની મિતિ સંવત ૧૭૯૨ ના ભાદરવા વદ ૧૦ ની છે એમ તેના છેલ્લા પૃષ્ટની છેલ્લી લીટીઓ ઉપરથી જણાય છે.

જૂની ગુજરાતી.*

સાસન નાયક [1]સમરિયઇ, વર્દ્ધમાન જિનચંદ;
[2]અલિય વિઘન [3]દૂરઇ [4]હરઈ, [5]આપઇ પરમાણંદ. ૧
સહુકો જિનવર સારિખા, [6]પણિ [7]તીરથધણી વિશેષ;
[8]પરણી જઈ [9]તઇ [10]ગાઇયઇ, લોક નીતિ [11]સપેખ. ૨
દાન સીલ તપ ભાવના, [12]શિવપુર [13]મારિગ [14]ચ્યાર;
સરિખા છઇ [15]તઉ પિણ ઇહાં, દાન [16]તણઉ અધિકાર. ૩

---

* યતિવર્ગ પાસે જૂની ગુજરાતીનાં ઘણાં લખાણો મળી આવે છે. પરતુ તે તેઓ પ્રગટ કરતા નથી તેમ બીજાને આપતા પણ નથી. જૂનુ પડીમાત્રાનુ લખાણ એકદમ સરળતાથી વાંચી પણ શકાતું નથી તથાપિ ભાષાશાસ્ત્રીઓને એ લખાણો ઉપયોગી થાય એવા હેતુથી કેટલાંક પાનાં ઉતારી લીધાં છે. મગધ દેશમાં આશરે અઢી હજાર વર્ષપર થઈ ગયેલા જૈન સાધુ શાલિભદ્ર મુનિની હકીકત આ કવિતારૂપ લઘુ ગ્રંથ (રાસ)માં છે.

૧ સમરીએ ૨ દોષ ૩ દૂરે ૪ હરે ૫ આપે ૬ પણ ૭ તીર્થનાયક એટલે શાસનનાયક શ્રી મહાવીર જીનેશ્વર. ૮-૯-૧૦ જે પરણે તેને ગાઇયે ૧૧ સંપેખ—જુઓ. ૧૨ મોક્ષનગર ૧૩ માર્ગ ૧૪ ચાર ૧૫ છે તોપણ ૧૬ તણો.

સાલિભદ્ર સુખ સંપદા, [૧૭]પામઇ દાન [૧૮]પસાય;
[૧૯]તાસુ ચરિત [૨૦]વિખાંણુતાં, [૨૧]પાતિક દૂરિ [૨૨]પલાય. ૪
તાસ [૨૩]પ્રસગઇ જે થઈ, [૨૪]ધનાની [૨૫]પિણ વાત;
સાવધાન થઈ [૨૬]સાંભલઉ મત [૨૭]કરિજ્યે વ્યાઘાત. ૫

ઢાલ [૨૮]ચઉપઈની.

મગધદેસ શ્રેણિક ભૂપાળ, [૨૯]પોતઇ ન્યાય [૩૦]કરઇ [૩૧]ચઉસાલ;
ભાવભેદ [૩૨]સુધા [૩૩]સરદહઈ, જિનવર આણ અખડિત [૩૪]વહઇ ૧
[૩૫]નિતુ નવલી કરતી [૩૬]ખેલણા, માનીતી રાણી [૩૭]ચેલણા;
કોઈ ન લોપઇ જેહની [૩૮]કાર, [૩૯]મત્રીસર [૪૦]છઇ [૪૧]અભયકુમાર. ૨

આ જૂની ગુજરાતીના નમુનાઓ મેં એટલા માટે આપ્યા છે કે, જૈનકવિઓદ્વારા ગુર્જર કાવ્યની ખીલવણી કેવા પ્રકારે થવા પામી હતી.

જો શ્રીયુત મનસુખભાઇની આ શ્રેણીદ્વારાએ ગુર્જર જૈનસાહિત્ય પ્રકટ થતુ રહેશે, તો જૈનનો કાવ્યભડોળ કેટલો મોટો છે તે ગુર્જરસાહિત્ય સૃષ્ટિ જોઇને આશ્ચર્ય પામ્યા વિના નહી રહો મને સંપૂર્ણ ભરૂસો છે કે શ્રીયુત મનસુખભાઇનો આ પ્રયત્ન જૈન અને જૈનેતર સાહિત્ય સૃષ્ટિમાં અવશ્ય સત્કાર પામ્યા વિના નહી રહે અમદાવાદ તા ૨૪-૧૧-૧૯૧૩.

પોપટલાલ કેવળચંદ શાહ.

---

૧૭ પામે ૧૮ પ્રસાદ કૃપા-દાન વડે સુખસપદા પામે. ૧૯ તેનુ ૨૦ વખાંણુતાં. આમાં ખા માથે અનુસ્વાર છે તે રહેવા દીધુ છે. મળેલી પ્રત મુજબ લખ્યું છે મળેલી પ્રતમાં સળગ લખાણ છે પણ શબ્દો તથા કવિતાનાં ચરણો છુટાં પાડીને લખવાનું મને યોગ્ય લાગ્યાથી મેં તેમ કર્યું છે. ૨૧ પાપ ૨૨ જાય ૨૩ તે પ્રસગે ૨૪ ધનો એ શાલિભદ્ર શેઠનો બનેવી થતો હતો. તે બનેએ સસાર સાથે છોડી જૈન સાધુની દીક્ષા લીધી હતી. ૨૫ પણ ૨૬ સાંભળો ૨૭ કરશો નહિ. ૨૮ ચોપાઈ ૨૯ પોતે ૩૦ કરે. ૩૧ સારી રીતે ૩૨ શુદ્ધ-સારાં ૩૩ શ્રદ્ધા રાખે ૩૪ ધારણ કરે ૩૫ નિત્ય ૩૬ રમત ૩૭ શ્રેણિકની માનીતી રાણીનું નામ ચેલણા હતુ. ૩૮ આજ્ઞાર ૩૯ મંત્રીશ્વર ૪૦ છે ૪૧ અભયકુમાર તે શ્રેણિકનો પુત્ર હોઈ પ્રધાન પણ હતો.

આનંદઘન.

સત્તરમા શતકમાં જે વિદ્વાનો થયા તેમાં એક આત્મજ્ઞાની મહાત્મા તરીકે કોઇએ સર્વથી વિશેષ ખ્યાતિ, શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયમાં મેળવી હોય તો આનંદઘનજી મહારાજે મેળવી છે. આ ગ્રંથમાં આનંદઘનજી મહારાજના લખેલા બે લેખો પ્રકટ થાય છે. એક તેઓની રચેલી 'સ્તવનાવલિ' અને બીજી તેઓની રચેલી 'બહોતેરી'. આ બે કૃતિઓ શિવાય કોઈ વિશેષ કૃતિ આ મહાત્માની હજી સુધી મળી શકી નથી, અને હવે પછી મળવાનો સંભવ પણ ઓછો છે. ઘણાખરા લખનારાઓની, અને તેમાં પણ ખાસ જૈન લખનારાઓની એક એવી શૈલી જોવામા આવે છે કે, ગ્રંથપૂર્ણતાએ, ગ્રંથકાર પોતે કયા સંપ્રદાયમાં થયા છે, પોતે કયા ગુરૂના શિષ્ય છે, કયા સ્થળમાં અને કયા વર્ષમાં ગ્રંથ લખ્યો એ વગેરે હકીકત આપે છે. જે મહાત્માનું ચરિત્ર અહીં લખવા પ્રયાસ થાય છે તે મહાત્માએ આ શૈલીનું અનુકરણ કર્યું જણાતું નથી, એટલે આપણે તેઓ સંબંધી આ પ્રકારની ઐતિહાસિક હકીકત મેળવવા નસીબવંત નથી.[1]

આનંદઘને આ શૈલીનું અનુકરણ શા માટે નહીં કર્યું હોય એવી શંકા થવા યોગ્ય છે. પરંતુ તે શંકાનું સમાધાન બહુ સરળ છે. આનંદઘનજીની દશા એવી આત્મરસજ્ઞ થઇ ગઇ હતી કે, તેઓને તે શિવાયના બધા કાર્ય જંજાળરૂપ લાગતા. કેટલોક સમય થયાં મને એવી અભિલાષા

---

૧ આનંદઘનજી મહારાજની બે કૃતિઓમા 'બહોતેરી' ના અંતમા આ ક્રમ લીધેલો જોવામાં આવતો નથી. 'સ્તવનાવલિ' મા લીધો હતો કે નહી તે કહી શકાય એમ નથી, કારણ કે, તેઓએ લખેલી સ્તવનાવલિમા ૨૨ તીર્થંકરની સ્તવનાઓ મળે છે. બાકીના બે તીર્થંકરોની મળતી નથી. બાકીની જે બે મળતી નથી છેમા છેલ્લા મહાવીરસ્વામીના સ્તવનને અંતે આ ક્રમ આપ્યો હોય તો કહી શકાતુ નથી. વડોદરાવાળા ભાઇ માણેકલાલ ઘેલાભાઇ ઝવેરીને હાલમાં બે સ્તવનાઓ મળી છે. તેઓને જેના તરફથી આ બે સ્તવનાઓ મળી છે તેનું કહેવું એમ છે કે, એ આનંદઘનજી મહારાજની રચેલી છે. આ વાતનો નિર્ણય થવાની જરૂર છે. ભાઇ માણેકલાલને મળેલી સ્તવનાઓમાં પણ આ ઐતિહાસિક ક્રમ નથી.

વર્તતી હતી કે, બની શકે તેટલો પુરૂષાર્થ કરી, આ મહાત્માનુ ઐતિહાસિક ચરિત્ર મેળવી સમાજસન્મુખ રજુ કરવું જૂદા જૂદા આકારે ઘણો શ્રમ કરવા છતાં, હુ દિલગિર છું કે, હજી સુધી કાંઇ પણ દૃઢ ઐતિહાસિક વૃત્તાત હુ મેળવી શકયો નથી [1]

આનંદઘનજી મહારાજનો જન્મ કયા પ્રદેશમાં થયો હતો, તેઓએ

---

૧. મેં જૂદા જૂદા સ્થળોએ પૂછપરછ કરી હતી; તે ઉપરાત નીચેનું પ્રશ્નપત્ર પ્રકટ કર્યું હતુ; પણ દિલગિર છુ કે, એકે પ્રશ્નનો ઉત્તર મળી શકયો નહોતો:—

મને નીચેની હકીકત શ્રીમાન આનંદઘનજી મહારાજ સબધી પુરી પડશો તો ઘણો આભાર થશે. નીચે પૂછેલી હકીકતમાંથી જેટલી જાણવામાં હોય તેટલી પણ મોકલવા વિનંતિ છે.

૧. શ્રીમાન્ આનંદઘનજી મહારાજનો જન્મ કયારે અને કયા સ્થળે થયો હતો !

૨. તેઓશ્રી જ્ઞાતે કેવા હતા ? તેઓના પિતા તથા માતાનું નામ શું હતું ? તેઓના માબાપનો મૂળ પ્રદેશ કયો ?

૩ તેઓના વશ અથવા કુલ સંબધી કંઇ હકીકત જોવામાં છે ?

૪. તેઓને દીક્ષા લેવાનું નિમિત્ત શું મળ્યુ હતું ? દીક્ષા કોની પાસે લીધી હતી ? કેટલા વર્ષની વયે, અને કઈ સાલમાં તથા કયા ગુરૂ પાસે લીધી હતી ?

૫. તેઓનું સંસાર દશામાં શું નામ હતુ ? અને દીક્ષા લીધા પછી શું નામ રાખવામાં આવ્યું હતું ? તેઓનું " લાભાનંદજી " નામ કઈ અવસ્થાનું હતું ? અજ્ઞાન લોકો તેઓશ્રીને "લંગડભુતા" કહી ભાડતાં હતાં તે સંબંધી જાણવામાં કંઇ હકીકત છે ?

૬. તેઓએ કયા કયા પ્રદેશોમાં વિચારવાનું રાખ્યું હતું ? મારવાડ, ગુજરાત, કાઠિયાવાડ (ઝાલાવાડ) કચ્છના ભાગમાં તેઓએ વિહાર કર્યો હતો ?

૭ આનંદઘનજી મહારાજ મૂળ કાશી તરફના વતની હોવાનો સંભવ છે ? કાશી તરફથી તેઓ મારવાડ અથવા ગુજરાતના પ્રદેશમાં આવ્યાનો સંભવ તે ?

૮. તેઓએ રચેલાં " આનદઘન ચોવીશી " તથા " આનદઘન બહોતેરી " " કયારે રચાયા હોવાનો સંભવ છે ? પ્રથમ " ચોવીશી " લખાઇ હશે કે " બહોતેરી ? "

૯. એમ જે કહેવામાં આવે છે કે તેઓ અને ઉપાધ્યાય યશોવિજયજી મહારાજનું મળવું થયુ હતું તે કઈ સાલમાં તથા કયા સ્થળે ? યશોવિજયજી મહારાજે આનંદઘનજી મહારાજની સ્તુતિ કયા ઉપકાર માટે કરી હશે ?

સસારત્યાગ ક્યારે કર્યો, કયા ગુરૂ સમીપે ક્યાં દીક્ષિત થયા, એ સબધી કિચિત્ માત્ર પણ હકીકત મળતી નથી. આવી હકીકતના અભાવે તેઓ કયા પ્રદેશમા વિશેષ રહ્યા હોવા જોઇએ એટલું શોધી કાઢવાની હુ તજવીજ કરવા ધારૂ છુ. આ શોધવું, તે પણ કોઇ ઐતિહાસિક સાધનદ્વારા નથી. તેઓ સબધી આ હકીકત હુ 'ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર' (Philology)ની સહાયતા વડે શોધવા પ્રયત્ન કરીશ 'ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર' એ એક એવી ચીજ છે કે જે પુરૂષનુ વૃતાત ચિતરવુ હોય તે પુરૂષના લખેલા લેખો મળી આવે, તો તે લેખોની ભાષાની જાતિ–પ્રકાર ઉપરથી કેટલીક હકીકત મેળવી આપે છે આનદઘનજીની ઉપર કહ્યા પ્રમાણે, 'સ્તવનાવલિ' અને 'બ્હોતેરી' એ બે કૃતિઓ મળી આવે છે આ કૃતિની ભાષાના પ્રકાર ઉપરથી, તેઓ કયા પ્રદેશમાં વિશેષે રહ્યા હોવા જોઇએ એટલુ શોધવાની હુ પ્રયત્ન કરીશ આ પ્રયત્ન કરતાં હુ જે અનુમાન ઉપર આવુ તે અનુમાન સત્યજ હોય એવુ કાંઇ નથી મારૂ અનુમાન યોગ્ય અથવા પણ સત્ય ન હોય.

'સ્તવનાવલિ' અર્થાત્ ચોવીશ જિનેશ્વરની સ્તુતિ સ્તવનારૂપ કૃતિ આ સ્તવનાવલિ જેને શુદ્ધ સસ્કારી ગુજરાતી કહીએ (જુઓ, પ્રથમ ગુચ્છકની શરૂઆતમાં આપેલ મી૦ અજારીઆનો અભિપ્રાય) તેમાં લખાએલ છે. જો કે કેટલાક જૈન પારિભાષિક પ્રાકૃત શબ્દોનો પ્રયોગ અવાર નવાર થયો છે ખરો.

---

૧૦ "આનદઘન ચોવીશી" અને "આનદઘન બહોતેરી" ના શિવાય બીજા કોઇ તેઓના બનાવેલા ગ્રથો છે કે?

૧૧. આનંદઘન ચોવીશીની ભાષા વધારે કયા પ્રદેશને લગતી છે? ગુજરાત, મારવાડ કે કાઠિયાવાડને લગતી છે? મારવાડી, કાઠિયાવાડી કે ગુજરાતી શબ્દો કયા કયા સ્થળે ચોવીશીમા જોવામાં આવે છે?

૧૨. તેઓનો દેહોત્સર્ગ ક્યારે અને કયા સ્થળે થયો?

૧૩. તેઓ કયા ગચ્છમાં થયા છે? અને તેઓના ગુરૂભાઇ અથવા કોઇ શિષ્યનાં નામ જાણવામાં છે!

ઉપલી હકીકત મારા તરફથી પ્રકટ થનારા "જૈન કાવ્યમાળા" માટે આનંદઘનજી મહારાજનું ઐતિહાસિક ચરિત્ર લખવુ છે, તેટલા માટે જોઇએ છે, કૃપા કરી જેનાથી જેટલી હકીકત મોકલી શકાય તેટલી મોકલાવશો, તો ઘણો આભાર થશે.

'બહોતેરી'એ હીંદિભાષામાં લખાએલ પદોનો સંગ્રહ છે 'બહોતેરી' સંજ્ઞા ઉપરથી સામાન્ય રીતે એમ માની શકાય કે, તેમાં બહોતેર પદ હશે; પરંતુ આમાં તેમ નથી આ કૃતિમાં એકસો ઉપરાંત પદ છે. 'બહોતેરી' સંજ્ઞા શા કારણે અપાઇ તે કહી શકાતુ નથી. જો 'સ્તવનાવલિ'નુ ગુજરાતી, ગુજરાતી ભાષા જે જૂદા જૂદા ભાગમાં બોલાય છે તેમાં કયા ભાગનુ છે તે નક્કી કરી શકાય, તેમજ 'બહોતેરી' કયા પ્રદેશની હિંદુસ્થાની ભાષામાં લખાએલ છે તે ધારી શકાય, તો આનંદઘનજી મહારાજ કયા પ્રદેશમાં વિશેષે વિચર્યા હતા, અથવા કયા પ્રદેશનો તેમને વિશેષ પરિચય રહ્યો હતો તે સંબંધી વિચાર બાંધી શકાય. કેટલાકનુ એમ માનવુ છે કે, આનંદઘનજી મહારાજ મારવાડમા વિશેષે રહેતા હતા. કેટલાયનુ તો વળી એમ પણ માનવુ છે કે, તેઓ મારવાડના મૂળ વતની હોઈ તે તરફમાં વિશેષ કાળ રહ્યા હતા કેટલાક તેઓની ભાષાને મારવાડી સસ્કારવાળી પણ ગણે છે વળી, કોઈ કોઈ ગુજરાતને પણ તેઓનો વિચારવાનો પ્રદેશ માને છે જ્યારે મે આનંદઘનજી મહારાજ સબંધી ઐતિહાસિક હકીકત મેળવવાની તજવીજ શરૂ કરી ત્યારે મને જો કે એટલી હકીકત મળી કે, મારવાડના ચોકસ નાના ગામમાં આનંદઘનજી મહારાજનો ઉપાશ્રય છે, પરંતુ એ ઉપરથી હુ હજુ સુધી એમ માનવાને દોરાયો નથી કે, તેઓ વિશેષે મારવાડમાં વિચર્યા હતા 'બહોતેરી'ની ભાષાનુ પૃથક્કરણ કરવાનુ હવે પછીને માટે રાખી હુ પ્રથમ 'સ્તવનાવલિ'ની ભાષાનુ પૃથક્કરણ કરવા એટલા માટે તજવીજ કરીશ કે, આનંદઘનજી મહારાજની ગુજરાતી ભાષા, ગુજરાતી બોલતા કયા પ્રદેશને વિશેષ બંધબેસ્તી થાય છે.

પ્રાચીનશોધખોળદર્શક વસ્તુની કેટલી કિમ્મત છે તેનો ખ્યાલ હજુ સુધી આપણા લોકોમાં જોઇએ તેવો નહી હોવાથી તેઓ પ્રાચીન વસ્તુમા ફેરફાર કરી નાખે છે, અને ઘણી વખતે એટલો મોટો ફેરફાર કરી નાંખે છે કે, મૂળ વસ્તુનો સહેજ પણ ખ્યાલ આવી શકવો મુસ્કેલ. કેવો મોટો ફેરફાર કરી નાંખે છે તેનો એકજ દાખલો અહી આપવો બસ થશે. શ્રી શેત્રુંજય ઉપર જૈનરાજ્યકર્ત્તા શ્રી સંપ્રતિરાજાનુ દેવાલય છે. આ દેવાલય જીર્ણ થતા તેના ઉપર થોડી ઘણી ન ચાલી શકે તેવી મરામત કરાવવી એ ખાસ જરૂરનું છે, પરંતુ અત્યારે એ દેવાલયના સબંધમાં એવો મોટો

ફેરફાર કરી નાખવામાં આવ્યો છે કે, શ્રી સંપ્રતિ રાજાના વખતનું તે કરાવેલું છે એવો સહેજ પણ ખ્યાલ આવવો મુશ્કેલ, એટલુંજ નહી, પણ અત્યારના પ્રવાહ પ્રમાણે રંગ, ચિત્રો, કાચ, વગેરે પદાર્થોનો એટલો અને એવા પ્રકારનો ઉપયોગ કર્યો છે કે, અત્યારના માણસો તો એમ સમજે કે, સુધારણા કરી છે, પણ બસો વર્ષ પછીના માણસોને સંપ્રતિ રાજાના વખતનું તે દેવાલય છે એમ કહેવામા આવે, તો તે અવશ્ય શંકાની નજરથી જોયા વિના ન રહે. પ્રતિમાવિષયક તકરારના સંબંધમાં સંપ્રતિ રાજાના વખતની પ્રતિમાઓનો દાખલો આપવામા આવે છે, પરંતુ મારૂં તો પ્રમાણિક એમ માનવું છે કે, એ બસો વર્ષ પછીના માણસો ઘણું કરીને, કરેલા ફેરફારના કારણે એ દાખલો બનાવટી છે એમ કહેવાને પણ તૈયાર થાય તો ના નહી.

આજ રીતે બીજો ફેરફાર એવો કરવામા આવે છે કે, જે વિશેષ આશંકા કરતાં શીખવે. ખંભાતના બિંબને બિહારમા સ્થાપવામાં આવે. એ બિંબ ઉપર સંવત્ આદિ સમયસૂચક ચિન્હો પ્રાચીન હોય, અન્ય ભૂમિદર્શક હોય છતાં તે બિહારમા સ્થાપવામાં આવે, તો ભવિષ્યના પ્રાચીન શોધખોળ કરનારાઓની શોધને આડે આવવા જેવું થાય કે નહી ?

જેમ પ્રાચીન શોધખોળ વસ્તુઓના સંબંધમાં આવો ફેરફાર કરી નાંખવામાં આવે છે તેમ પ્રાચીન ભાષામા પણ ફેરફાર કરવામાં આવે છે. આથી જે નુકસાન સમાજને થાય છે તેનો ખ્યાલ માત્ર શોધકોનેજ આવી શકે. વડોદરા સરકાર તરફથી છપાએલ 'શીલવતીના રાસા'માં ભાષા સંબંધનો ફેરફાર કરી નાંખવામાં આવ્યો છે. જો કે હું પૂરવાર કરવાની સ્થિતિમાં નથી પરંતુ મારૂં તો એમ માનવું છે કે નરસિંહ મહેતાના મૂળ ગુજરાતીમાં પણ પાછળથી ફેરફાર થયો હોય એ સંભવિત છે આજના ચરિત્રનાયકની આ અવલોકન હેઠળની 'સ્તવનાવલિ' ની આવૃત્તિઓ જૂદા જૂદા અનેક સ્થળોએથી છપાએલ છે; અને દરેક જૂદા જૂદા છપાવનારાએ પોતાની મતિ પ્રમાણે ફેરફાર કર્યો છે. હું દિલગિર છું કે, આ સંગ્રહમાંજ મારા તરફથી પણ આજ જાતની ભૂલ શરૂઆતમાં થઇ ગયેલ છે. હું પણ ભાષાને શુદ્ધ કરવાના ખ્યાલમાં પ્રથમ ખેંચાઇ ગયો હતો, અને તેથી તે ભૂલ શરૂઆતમાં કરી છે. દાખલા તરીકે, કેટલીક આવૃત્તિઓવાળાએ આનંદઘનજી મહારાજની જૂની ભાષામાં '**ઇમ**' શબ્દ હોવો જોઇએ તેને બદલે '**એમ**' કરી નાંખેલ છે.

'**ક્રિમ**' ને બદલે '**કેમ**' કરી નાંખેલ છે. '**ક્રિરિયા**' ને બદલે '**ક્રયા**' કરી નાંખેલ છે. અત્યારના શુદ્ધ ગુજરાતીની નજર આગળ જૂની ભાષા અશુદ્ધ લાગશે અથવા ઉત્તમ પ્રકારની નહી લાગે, પરંતુ 'ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર' (Philology) દૃષ્ટિએ આવા ફેરફારો પણ જૂની શોધખોળને કેટલુ ગંભીર નુકસાન કરે છે તે તો જાણનારાજ જાણી શકે.

આનંદઘનજી મહારાજની ભાષા ઉપરથી તે સમયની સ્થિતિ વગેરે શોધવામાં, છપાવનારાઓએ કરેલા ફેરફારો, ઘણા વિઘ્નકર્ત્તા થાય તેમ છે. એટલે નિરૂપાયતાથી અત્યારે મળતી પ્રતો ઉપરથી ભાષાવિવેકશાસ્ત્રની દૃષ્ટિએ તે વખતની જે સ્થિતિ અનુમાનાય તેટલી અનુમાનવી પડે છે.

આપણામાં એક કહેવત છે કે, "બાર ગાઉએ બોલી બદલાય." આ કહેવત પ્રમાણે જો કે મૂળ ભાષા એકજ હોય છે, છતાં તેમાં સ્થાનિક ફેરફાર હોય છે ગુજરાતી ભાષા મુખ્ય કરી ત્રણ પ્રદેશમાં બોલાય છે. ગુજરાત, કચ્છ અને કાઠિયાવાડ ગુજરાતની અંદર અમદાવાદના ગુજરાતીમાં અને સુરતના ગુજરાતીમાં સ્થાનિક ફેરફાર નાનો નથી, આજ રીતે અમદાવાદ જીલાના ગુજરાતીમાં અને તળ અમદાવાદના ગુજરાતીમાં પણ ફેરફાર જોવામાં આવે છે. જો એક તાલુકા અને બીજા તાલુકાની ભાષા વચ્ચે ફેર પડતો હોય, જો એક જીલ્લા ને બીજા જીલ્લાની વચ્ચે પણ તફાવત રહેતો હોય, તો એ સ્પષ્ટ છે કે એક પ્રાંત અને બીજા પ્રાંત વચ્ચે તફાવત રહેવો જ જોઇએ. આ રીતે ગુજરાત, કાઠિયાવાડ અને કચ્છના ગુજરાતીમા ઘણો ફેરફાર માલમ પડે છે તેમ હોવો જ જોઇએ.

ગુજરાત, કચ્છ અને કાઠિયાવાડના ગુજરાતીમાં જે તફાવત નજરે પડે છે ને પ્રથમ કેવા પ્રકારનો છે તે જોઈએ. આ ત્રણે પ્રદેશના ગુજરાતીમાં મુખ્ય ફેર કેટલાક અક્ષરોના ઉચ્ચારણમાં, કેટલાક સ્થાનિક પદ્ધતિએ અક્ષરો વાપરવામાં અને કેટલાક સ્થાનિક શબ્દો વાપરવામા પડે છે, આ ઉપરાત જાતિ અથવા વિભક્તિના પ્રત્યયો વાપરવામાં પણ ફેરફાર પડે છે. ગુજરાતમાં **એલ્યા** કહેવામાં આવે છે તો કાઠિયાવાડમા **ઓલ્યા** કહેવામાં આવે છે. ગુજરાતમાં **કહાડવું** કહેવાય છે તો કચ્છ કાઠિયાવાડમા **કાઢવું** કહેવાય છે. ગુજરાતમાં ટાઢ બોલાય છે તો કચ્છ કાઠિયાવાડમાં **તાઢ** બોલાય છે. ગુજરાતમાં કેટલાક સ્થળે '**શ**' જ્યાં વપરાય છે ત્યાં

કચ્છ કાઠિયાવાડમા 'સ' વપરાય છે. ગુજરાતમાં '**મલશુ**' બોલાય તો કચ્છ કાઠિયાવાડમા '**મળશુ**' માંનો શું તાલવ્ય કરતાં દન્ત્યના આકારમાં વધારે વપરાય છે એટલે લગભગ 'મળસુ' ના આકારે વધારે બોલાતો જોવામા આવે છે. જાતિમાં પણ આવા પ્રકારનો ફેરફાર હૈયાતિ ધરાવે છે 'ચા' ગુજરાતમાં **નારિજાતિ**મા વપરાય છે, તો કાઠિયાવાડમાં **નરજાતિમાં** વપરાય છે કચ્છમાં મુંબઇના પરિચયે **નારિજાતિમાં** વપરાય છે. આ રીતે ગુજરાત કચ્છ કાઠિયાવાડની બોલીમા ફેરફાર જોવામાં આવે છે, ઉપર કહ્યુ તેમ તાલુકા અથવા પેટા પ્રાંતોમા પણ પાછો તફાવત પડે છે. કાઠિયાવાડજ લઇએ. કાઠિયાવાડના હાલાર પ્રાંતમા '**કેમ**' વપરાય છે તો ઝાલાવાડ પ્રાતમા **કિમ** વપરાય છે, ગોહીલવાડમાં **સોપારી નરજાતિ**માં વપરાય છે, તો બીજા ભાગમાં **નારિજાતિમાં** વપરાય છે.

આવા પ્રકારના જે ભાષાના તફાવતો છે તે ઉપરથી કોઈ લખનાર કે બોલનારના પ્રદેશનો ખ્યાલ બાંધવો હોય તો ઘણુકરી કેટલીક ફ્નેહમંદીથી બાધી શકાય આનંદઘનજી મહારાજની આ સ્તવનાવલિ ઉપરથી આપણે આવો ખ્યાલ બાંધવાનો છે

શ્રીઆનંદઘનજીની સ્તવનાવલિની ભાષા જોતાં હુ પ્રથમથીજ કહી દઇશ કે તે ગુજરાત કરતાં કાઠિયાવાડને વધારે અનુકૂલ છે * આનંદઘનજીની ભાષામાં કાઠિયાવાડી ભાષાવલણનુ તત્ત્વ વધારે દષ્ટિગોચર થાય છે પ્રથમમાં, જેમ ઉપર કહ્યુ તેમ કાઠિયાવાડની પેઠે આનંદઘનજીની ભાષામા **તાલવ્ય 'શ'** ને બદલે **દન્ત્ય 'સ'** નો પ્રયોગ વિશેષે થયેલો જણાય **છે.** ઋષભ જિનની સ્તવનામાં ત્રીજા પદમાં બીજા ચરણમાં કહ્યુ છે કે,

---

* હું કાઠિયાવાડી છું એટલે આનંદઘનજીની સ્તવનાવલિની ભાષા કાઠિયાવાડને વધારે અનુકૂળ છે એમ કહેવાને પ્રેરાયેલો મને માની ન લેવા વિનંતિ છે. આગળ જતાં જોવામાં આવશે કે, કાઠિયાવાડી ભાષા કહેવા છતા હું આ સ્તવનાવલિની ભાષાને ઝાલાવાડી–કાઠિયાવાડી કહું છુ કાઠિયાવાડના દશ પ્રાતો છે, જેમાં ઝાલાવાડ, ગોહીલવાડ, સોરઠ, હાલાર, મચ્છુકાઠો આદિ પ્રાતો આવે છે. હું મચ્છુકાઠા પ્રાંતનો છુ. ઝાલાવાડ પ્રાંતનો નથી ઝાલાવાડ અને મચ્છુકાઠાની ભાષામા પ્રાતિક ભેદ ઘણો મોટો છે. મચ્છુકાંઠા અને હાલાર પ્રાતોની ભાષા મળતી આવે છે, પણ ઝાલાવાડની બહુ જૂદી પડે છે. મચ્છુકાંઠા અને હાલારના વતનીઓને ઝાલાવાડી ભાષા ગ્રામ્ય જેવી લાગે છે. **મ૦ ર૦ મે૦**

મળસું કંત (થ)ને ધાય.

જો ગુજરાતની ભાષામાં અને ખાસ કરી લખવાની ભાષામાં ક્વચિતજ ‘ સું ’ વપરાશે, જ્યારે કાઠિયાવાડમાં ‘સું’ વપરાવો એ રોજનો વિષય છે. આજ રીતે ‘ દર્શન ’ શબ્દના સંબંધમાં છે. ‘ દર્શનનનું ’ અપભ્રંશ ‘દરસણ’ કરીનાખ્યુ છે. એ ગુજરાતમાં અપભ્રંશ થયું હોત તો દરશણ થાત. જ્યારે કાઠિયાવાડમા ‘ દરસણ થવું જોઇએ. ’

મલ્લિનાથ સ્તવનામાં ચોથાપદમાં બીજા ચરણમાં

—સપરિવારસુ **ગાઢી**

એમ કહ્યું છે, અને ચોથા ચરણમા

—ઘરથી બાહિર **કાઢી** હો.

એમ કહ્યુ છે. ગુજરાતીમાં ‘ગાહાડી’ ને બદલે,‘ ગાઢી ’ કહાડી ‘કાઢી’ ને બદલે ઘણુંકરી વપરાય છે મતલબ કે કાઠીયાવાડમા ‘ ઢ ’ નો ઉપયોગ આવા સ્થાનકે ગુજરાત કરતાં વધારે થાય છે ગુજરાતમાં શબ્દને છેડે કેટલેક સ્થળે **ઇ** વપરાય છે અને કાઠિયાવડમાં ‘ **ણી** ’ વપરાય છે. દાખલા તરીકે ગુજરાતમાં રીસાઇ વપરાય છે તો કાઠિયાડમાં ‘ રીસા**ણી** ’ વપરાય છે. આનંદઘનજી મહારાજે મલ્લિનાથ સ્વિમિના સ્તવનમાં ત્રીજા પદમાં ત્રીજા ચરણમાં જે કહ્યુ છે કે.

—નિદ્રાસુપન દશા **રીસાણી** તેમાં ‘ રીસાણી ’ કાઠિયાવાડના ગુજરાતીનો ભાસ આપે છે.

આજરીતે શબ્દોમાં પણ જે સ્થાનિકપણુ જોવામાં આવે છે તે ગુજરાત કરતાં કાઠિયાવાડને વધારે અનુકૂળ છે, કાઠિયાવાડી સ્થાનિક શબ્દોનો ઘણો મોટો જથો જોવામાં આવે છે. ‘**સગાઈ**’ શબ્દ જો કે ગુજરાતી ભાષાનો છે. ચતાં તેનો ઉપયોગ વધારે કચ્છ કાઠિયાવાડમાં થાય છે. **સગાઇ** એટલે ‘વેશવાળ’ ગુજરાતમાં ‘વેશવાળ’ શબ્દ વધારે વપરાય છે; જ્યારે કાઠિયાવાડમાં **સગાઇ** શબ્દ વધારે વપરાશમાં લેવામાં આવે છે આનદઘનજી મહારાજે ‘ સગાઈ ’ શબ્દનો પ્રયોગ સારી રીતે કરેલો છે. ઋષભજિનનાજ પહેલા સ્તવનમાં બીજા ચરણમાં બીજા, ત્રીજા **અને** ચોથા પદમાં ‘સગાઇ’ શબ્દ વપરાયો છે.

પ્રીત **સગાઈ** જગમાં સહુ કરે,
પ્રીત **સગાઇ** ન કોય,
પ્રીત **સગાઈ** રે જગમાં સહુ કરે—

વળી મલ્લિનાથસ્તવનાના પહેલા ચરણ

—સમકેત સાથે **સગાઈ** કીધી.

માં 'સગાઈ' શબ્દ વાપરેલ છે, 'મેળો' શબ્દ એ કે ગુજરાતની **અંદર** વપરાશમાં લેવાય છે, પણ કાઠિયાવાડમાં તેનો ઉપયોગ ઘણો વધારે છે. ઋષભસ્તવનામા ત્રીજાપદમાં 'મેળો' શબ્દ બે વાર વપરાયેલ છે. કાઠિયાવાડમાં **કાણુ માંડવી** એ વાક્ય બહુ બોલાય છે. 'કાણુ' શબ્દનો જોકે **કથા** એવો અર્થ થાય છે, પરંતુ લાંબી લાંબી વાત ટર્યા કરવી તેને 'કાણુ માંડી બેસવું' કાઠિયાવાડમાં કહેવાય છે. આનંદઘનજીએ મલ્લિનાથના સ્તવનામાં 'કાણુ' શબ્દનો પ્રયોગ કર્યો છે ધીંગું શબ્દ કુંથુજિનની સ્તવનામાં વપરાયેલો છે. 'સોહલી દોહલી' કેટલોક પ્રતોમાં જોવામા આવે છે. પણ કેટલાક વર્ષ અગાઉ મારા હાથમાં એક પ્રત જોવામાં આવી હતી તેમાં 'સોયલી દોયલી' જોવામાં આવેલ, અનંતનાથજીના સ્તવનમાં પહેલાં ચરણમાં જ કહ્યુ છે કે.

ધાર તરવારની સોયલી દોવલી.

આ પ્રમાણે દરેક સ્તવનામાં કાઠિયાવાડમા વિશેષ વપરાશમા લેવામાં આવતા શબ્દોના પ્રયોગો થયેલા જોવામાં આવે છે 'બાપડા', 'તંત' 'રણુરોઝ' 'દોયલો' આ શબ્દો હું નમુનાની ખાતર મૂકુ છું. આખી કૃતિ જો જોવામાં આવે, તો કાઠિયાવાડી ખ્યાલ વધારે આવશે. ગુજરાત અને સુરતના ભાગમાં 'સાલો' શબ્દ જોકે ઘણો વપરાય છે, પરંતુ કાઠીયાવાડમાં '**મારો સાલો**' વધારે વપરાતો જણાય છે. કુંથુજિનની સ્તવનામા મન પ્રત્યે આક્ષેપ કરતા કહ્યું છે કે

—સમજે ન **મારો સાલો** હો

કાઠિયાવાડમાં કેટલીકવાતને પ્રસંગે 'હેઠ મારા સાળા' એમ બોલવામાં આવે છે, અથવા કોઈ પ્રત્યે આક્ષેપ કરતાં એમ કહેવામાં આવે છે કે 'મારો સાળો લુચ્ચોને'

આનંદઘનની ભાષામાં સર્વત્ર કાઠીયાવાડી બોલીનું તત્ત્વજ રહ્યું છે

એમ મારૂં કહેવું નથી. ગુજરાતની ગુજરાતીના શબ્દો પણ જો કે કોઇ કોઈ સ્થળે જોવામાં આવે છે. દાખલા તરીકે ' સેગુ કોઇ ન સાથ, દીઠા નહીં **દીદાર,** કાઠિયાવાડમાં **દેદાર** બોલાત. જેમ ગુજરાતમાં બોલાતી ગુજરાતી બોલીનો અંશ આનંદઘનજીની ભાષામા જોવામાં આવે છે તેમ કોઈ કોઈ સ્થળે કચ્છ અને મારવાડનો અંશ પણ જોઈ શકાય છે, કાઠિયાવાડમાં '**કરી**' ને બદલે '**કીધી**' શબ્દ જવલ્લેજ વપરાય છે. ગુજરાતમાં કવચિત્ વપરાતો હોય તો ભલે. 'કરી' ને બદલે 'કીધી' કર્યું ને બદલે 'કીધુ, એવા પ્રકારની શૈલી કચ્છ જેટલી કોઇ ઠેકાણે પ્રચલિત નથી તેમાં પણ ખાસ કરીને 'સગાઇ કરી' એવી જે ખાસ કાઠિયાવાડ બોલી તે કચ્છમાં 'સગાઇ કીધી' એ આકારમાં હમેશાં બોલાય છે, મલ્લિનાથજીની સ્તવનામા જે એમ કહ્યું છે કે.

—સમકેત સાથે **સગાઈ કીધી.**

તેનો પ્રયોગ અત્યારે પણ કચ્છમાં સતત પ્રચલિત છે. હવે મારવાડી આભાસ ક્યાંય આવે છે કે નહિ તે જોઇએ; શાંતિનાથની સ્તવનામાં સાતમા પદના ચોથા ચરણમાં

—**ઈસ્યો** આગમે બોધ રે.

એમ કહ્યું છે. તેમજ અજિત સ્તવનામાં પહેલા પદમાં ચોથા ચરણમા કહ્યુ છે કે,

—પુરુષ **કિસ્યુ** મુજ નામ.
—**સેગુ** કોઇ ન સાથ.
(અભિનંદન સ્તવના.)

તેમજ

—**મનરાવાલા** (નેમીશ્વર સ્તવના)

આ શૈલી મારવાડને વધારે અનુકૂળ ગણાય કે નહિ તે મારવાડી ભાષાના જાણકાર પાસેથી જાણવા વિનંતિ છે.

આ પ્રસંગે મારો ઉદ્દેશ આનંદઘનની સંપૂર્ણ ભાષાનું બુદ્દ પૃથક્કરણ કરવાનો નથી; કેમકે તે તો એક મોટો નિબન્ધ લખાય તેમ છે; પરતુ મારો ઉદ્દેશ સહજ ખ્યાલ આપવાનો છે કે આનંદઘનજીની ભાષા ગુજરાતી ભાષાના કયા પ્રદેશને વિશેષ બંધબેસ્તી થાય છે. આ ઉપરથી વાચક જોઈ શકશે કે, મારો અભિપ્રાય આનંદઘનજીની ભાષા કાઠિયાવાડીને વિશેષ

સાનુકૂળ આવવા સબધમાં છે. આ સ્તવનાવલિ મેં રા૦ હીમતલાલ ગણેશજી અંજારિયા એમ૦ એ૦ ને અવલોકન અર્થે તેઓનો કયા પ્રદેશને લગતી ગુજરાતી ભાષા હોવા વિષેનો અભિપ્રાય માગ્યો હતો, અને તેનો અભિપ્રાય પણ મારી પેઠે કાઠિયાવાડીને લગતો વિશેષે થયો હતો

આનદઘનની ગુજરાતી ભાષા મુખ્યતાએ કાઠિયાવાડી–ગુજરાતી હોવાનુ અહિં નિર્ણીત કરી અટકવાનુ નથી કાઠિયાવાડી છતા કાઠિયાવાડના કયા પ્રાંતની તે છે તે પણ નક્કી કરવાનુ છે, કેમકે તેમ કર્યાથીજ આનદઘનજી મહારાજને કયા પ્રદેશનો વિશેષ પરિચય હતો એ સબધીની વિચારણા થઈ શકે.

કાઠિયાવાડના હાલારને લગતા પ્રાંતો, અને ઝાલાવાડને લગતા પ્રાંતોની ભાષામા પણ જેને provincial difference of languages " ભાષાના પ્રાંતિક તફાવત " કહેવામાં આવે છે તેવો તફાવત નજરે પડે છે હાલારને લગતા પ્રદેશમાં 'કેમ' વપરાય છે, ત્યારે ઝાલાવાડને લગતા પ્રદેશમાં 'કિમ' વપરાય છે, આજ રીતે 'એમ'ને બદલે 'ઇમ' આવો ફેર જોવામાં આવે છે આવો પ્રકાર આનદઘનજીની સ્તવનાવલિમાં પણ છે સ્તવનાવલિમાં કોઇ પણ ઠેકાણે 'એમ' કે 'કેમ' એવો પ્રયોગ જોવામા આવતો નથી. વળી ઝાલાવાડમા 'કોણ'ને બદલે 'કુણ' વપરાય છે તેમ આનદઘનજીના પદમાં 'કુણ ગજે નરખેટ' એ ચરણમા કુણ શબ્દ વપરાયો છે. **ખેટ** શબ્દ પણ ઝાલાવાડને મળતો છે. ઘણા ખરા જૈનિ કવિઓના કાવ્યમાં **ઈમ** આદિ શબ્દો વપરાયેલા જોવામા આવે છે એટલે એમજ નિશ્ચિતપણે ન કહી શકાય કે એવા **ઇમ** આદિનો ઉપયોગ કરનારા ઝાલાવાડને લગતા હતા. પરતુ જો એમ અનુમાન કરીએ કે હાલારના કરતાં ઝાલાવાડીને મળતી આવતી ગુજરાતીભાષાના પ્રદેશને લગતી આનંદઘનજીની ભાષા વધારે હોવાનો સભવ છે તો તે તદ્દનજ ખોટુ નહી ગણાય

હવે સ્તનાવલિ મૂકીએ બહોતેરી લઇએ, અને છેવટે આનદઘનજી મહારાજનો વિશેષ પરિચયનો પ્રદેશ નિર્ણીત કરીએ. 'બહોતેરી' ગ્રથ ઉપર કહી ગયા કે હિદુસ્થાની ભાષામાં છે. મને હિદુસ્તાનની ભાષાનો નિયમસર અભ્યાસ નથી એટલે આનદઘનજીની હિદુસ્થાની ભાષાના ગુણદોષમા ઉતરી શકું નહી તથાપિ સામાન્ય પરિચયના કારણે એટલુ તો કહી શકુ છુ કે જેવી હિંદુસ્થાની ખુદ ઉત્તર હિદુસ્થાનમા વપરાય છે તેવી શુદ્ધ હીદિ, તો

આ નથી. આ હીદિમાં ગુજરાતી ભાષાનું મિશ્રણ ઘણું જોવામાં આવે છે. દાખલા તરીકે, આપણે પદ્યરત્ન ૬ ઠાનુ રામગ્રીવાળું પદ લઇએ:

માહરો બાલેડો સંન્યાસી, દેહ દેવલ મઠવાસી: (આંકણી)
ઈડ પિંગલા મારગ તજ યોગી, સુખમના ઘરવાસી.
બ્રહ્મરંધ્રમધિ આશન પૂરી બાબુ, અનતદ તાન બજાસી. માહરો૦
યમ નિયમ આસન જયકારી, પ્રાણાયામ અભ્યાસી;
પ્રત્યાહાર ધારણા ધારી, ધ્યાન સમાધિ સમાસી. માહરો૦
મૂલ ઉત્તર ગુણ મુદ્રા ધારી. પર્યંકાસનવાસી;
રેચક, પૂરક, કુંભ સારી, મન ઇદ્રિય જયકાસી. માહરો૦
થિરતા, જોગ ગુગતિ અનુકારી, આપોઆપ વિલાસી;
આતમ પરમાત્મઅનુસારી, સીઝે કાજ સમાસી. માહરો૦

નમુના દાખલ હું આ એકજ પદ અહીં મૂકું છે: જો આવી રચના જોવામાં આવશે, તો મારો અભિપ્રાય કાંઇક વ્યાજબીપણાના તત્ત્વસમેત જણાશે. ગુજરાતી ભાષાના મિશ્રણવાળી હીદિ ભાષા છતાં મારે કહેવું જોઇએ કે આનંદઘનજીની હિંદી ભાષા એવા પ્રકારની નથી કે, તે માત્ર પરિચયથીજ આવડેલી હોય ગુજરાતના રહેનારને હિંદનો પરિચય હોય અને હીદિ પરિચિત થતાં આવડી ગયેલુ તેઓનુ હીદિ નથી. આ ચરિત્રમાં જૂદે જૂદે ઠેકાણે હીદિ પદો મૂકવામાં આવ્યા છે એ પરથી જણાશે કે તેઓની હીદિ ભાષા ઉત્તરહિંદમાં બોલાતી ભાષાને કેટલીક રીતે મળતી આવે છે. ફેર માત્ર એટલોજ છે કે, ગુજરાતીભાષાના ઘણા પરિચયના કારણે તે લખતાં ગુજરાતી ભાષાનો શબ્દસમૂહ વધારે વપરાઇ ગયો છે.

કબીરજીની હીદિભાષાને મળતી હીદિભાષા આનંદઘનજી મહારાજની જણાય છે; તેમ વિચારો પરથી એવો આભાસ પણ આવી શકે કે કબીરજીને મળતા ઉપદેશ વિચારો જણાવવાનો તેમનો પ્રકાર હતો, ઉપદેશવિચારો અને સિદ્ધાંતવિચાર એ બન્ને ભિન્ન વસ્તુ છે, ઉપદેશવિચાર આત્માને વૈરાગ્યાદિ જાગૃતિમાં લાવવા તે છે, જ્યારે સિદ્ધાંતવિચાર, આત્માનું સ્વરૂપ, તેની સ્થિતિ, વિશ્વરચના આદિને લગતાં છે આનંદઘનજીના સિદ્ધાંતવિચાર પરમ જૈનિ છે; જ્યારે કબીરજીના વિચારોમાં સિદ્ધાંતજ્ઞાન જોવામાં આવતુ નથી. કહેવાનો હેતુ એટલોજ છે કે વૈરાગ્યાદિ વિચારણાની ભાષાશૈલી બન્નેની મળતાપણાવાળી છે.

આનંદઘનની આ બે કૃતિઓની ભાષારચનાદ્વારાએ તેઓને કયા પ્રદેશની સાથે વિશેષ પરિચય થયો હતો તેનું અનુમાન બાંધવા માટે જેટલાં સાધનો એકઠાં થયાં તે હમણાં એક બાજુ ઉપર રાખીએ, અને તેઓના સંબંધમાં મળતી હકીકત હવે અહી મૂકીએ. એ મૂકાઇ ગયા બાદ આપણે અનુમાનનિર્ણય ઉપર આવીશું.

આનદઘનજીના સબંધમા જે હકીકત અત્યાર સુધીમાં મેળવવા હું ભાગ્યશાળી થયો છુ તે સંક્ષેપે આ પ્રમાણે છે, તેઓનુ મૂળ નામ લાભાનદજી હતુ. તેઓ શ્વેતામ્બર સપ્રદાયને વિષે થયા છે. આનદઘનજી મહારાજ અને યશોવિજયજી મહારાજનો સમાગમ થયો હતો યશોવિજયજી મહારાજ આનંદઘનજી પ્રત્યે એક વખત એવી વિનતિ કરવા આવેલા કે શાસનની સ્થિતિના ઉપકાર માટે આપ જેવા સમર્થ પુરૂષે પુરૂપાર્થ કરવો જોઇએ છે. આ વખવ આનદઘનજી મહારાજે ઉપાધ્યાયજીને એમ કહેલુ કે તમે સ્વહિત કરશો તો પરહિત કરી શકશો, અર્થાત્ જગતમાં ધર્મ પ્રવર્ત્તાવવાની એકાત બુદ્ધિ ન રાખતા સ્વાત્માકલ્યાણ કરવાની પ્રથમ આવશ્યકતા છે મહારાજ સાહેબના વચનથી ઉપાધ્યાયજી અંતરજ્ઞાન તરફ વધારે આકર્પાયા; અને દિવસે દિવસે તેઓની આત્મદશા વિશેપ ઉન્નત થઈ. કાશીમા ઉપાધ્યાયજીને મહારાજશ્રીના સમાગમનો લાભ મળ્યો હતો. સપ્રદાયમોહને આધીન થયેલા જીવો બાહ્ય માર્ગમાં રાચી રહેલા હોવાથી આનંદઘનજી મહારાજની તેઓ અદ્ભુત આત્મદશા જોઇ શકતા નહી, અને તેથી તેઓ પ્રત્યે પરિતાપ આપતા હતા. મહારાજ સાહેબે લોકપરિચય છોડવાના કારણે જૈન વેપ બદલી એક કફની તથા તબુરો લઈ પરમ જૈન દશાના ધ્યાનમા રહેવાનું કર્યું હતુ મારવાડમાં મહારાજ સાહેબના નામથી ઓળખાતો એક ઉપાશ્રય એક નાના ગામમાં છે. શ્રીમદ્ વિજયાનદસૂરિ (આત્મારામજી મહારાજ) પોતાના 'જૈનતત્ત્વાદર્શ'માં લખે છે કે, "શ્રી સત્યવિજય ગણિજી ક્રિયા ઉદ્ધાર કરી શ્રી આનંદઘનજીની સાથે બહુ વર્ષ સુધી વનવાસમા રહ્યા." આ ઉપરથી, તેમજ તેઓએ દ્રવ્ય પૂજાના જે વિધિ સ્તવનાવલિમાં બતાવી છે તે ઉપરથી લાગે છે કે તેઓ તપગચ્છમા થયા હોવા જોઇએ.

આટલી હકીકત મેળવવા ઉપરાંત બીજી વિશેષ હકીકત મળી શકતી

નથી. પ્રથમ આ હકીકતનું અવલોકન કરીએ. જો જેમ હકીકત મળી છે તેમ આનંદઘનજીનું મૂળ એટલે સંસારદશાને વિષે અને નહી કે દીક્ષિત અવસ્થાને વિષેનુ નામ લાભાનંદજી હોય, તો તે નામ ગુજરાત કે કોઇ બીજા પ્રદેશના કરતાં ઉત્તરહિંદને લગતુ વધારે ગણાય, તેમ ઉપાધ્યાયજીની સાથેનો સમાગમ જો કાશીમા થયો હોય તો તેઓ હિંદુસ્થાનમાં પણ વિચરતા હતા એમ માની શકાય.

જો આનંદઘનજી મહારાજનું સંસારી નામ ઉત્તરહિંદને અનુકૂળ લાભાનંદજી હોય, અને તેઓના ' બહોતેરી ' ગ્રંથનું હીંદિ ગુજરાતી ભાષાના મિશ્રણવાળું હોવા છતાં પરિચિત નહિં, પણ મૂળ વતનીના જેવા સંસ્કારોવાળું હોય, તો આપણે પહેલું જે અનુમાન કરી શકીએ તે એજ કે તેઓનો જન્મ ઉત્તરહિંદની તરફમાં થયો હોવો જોઇએ. તેઓનો 'સ્તવનાવલિગ્રંથ ' શુદ્ધ પ્રકારના ગુજરાતીનો હોવાથી એમ અનુમાન કરી શકીએ કે, તેઓના જીવનનો વિશેષ ભાગ ગુજરાતના પ્રદેશમાં વ્યતીત થયો હોવો જોઇએ. ગુજરાતમાં પણ કાઠિયાવાડ અને તેમાં કદાચ્ ઝાલાવાડને વિષે વિશેષ વિચરવું થયુ હોવું જોઇએ, કેમકે ભાષા તે પ્રદેશને લગતી વિશેષ છે. કચ્છનો પણ પ્રદેશ તેઓની ભાષામાં કચ્છી–ગુજરાતીનુ તત્ત્વ આવવા પામે તેટલો સમય વિહારમાં આવ્યો હોવો જોઇએ; કેમકે આપણે ઉપર જોઈ ગયા કે તેમની ભાષામાં કચ્છી–ગુજરાતી પણ જોઇ શકાય છે. મારવાડમાં તેઓનો ઉપાશ્રય છે તેથી તેમજ તેઓના ગુજરાતીમાં મારવાડી તત્ત્વ પણ સમાયેલુ છે એટલે મારવાડમાં પણ તેઓનું વિચરવું થયું હોવુ જોઇએ.

તેઓના સબંધમાં છેવટના અનુમાન ઉપર આવતાં પહેલાં એક **વધારે** વાત ધ્યાનમાં લેવાયોગ્ય છે. આ વાત એ છે કે 'સ્તવનાવલિગ્રંથ' જોતાં જણાય છે કે, આનંદઘનજી મહારાજના સમયમાં શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયને વિષે ગચ્છના ભેદો ઘણા વર્તતા હતા; અને ક્રિયાજડત્વપ્રત્યે સમાજ દોરાયેલી હતી. ઉપર કહેવામાં આવ્યું કે, તેઓને લોકપરિષહના કારણે કફની તજુરો લઈ જૈન વેષ બદલાવવો પડયો હતો; એક તો શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયનું વિશેષ પ્રબળ ગુજરાતમાં છે. અને બીજું જૈન ઇતિહાસના સાધનો જોતાં જણાય છે કે, ગચ્છભેદાદિની તકરારો વિશેષે ગુજરાતમાં હતી એટલે ગુજરાતના

લોકોએ સંપ્રદાયમોહના કારણે તેઓ પ્રત્યે પરિષહ આપ્યા હોય, અને આ પરિષહના કારણે તેઓએ કફની આદિનું અંગીકરણ કરી ગુજરાતના પ્રદેશમાં-થી ચાલ્યું જવાનું કર્યું હોય; મારવાડમા જો તેઓના નામનો ઉપાશ્રય હોય તો ગુજરાતમાથી નીકળી મારવાડમાં કેટલોક વખત કાઢ્યો હોય, અને છેવટના ભાગમાં જ્યારે ઉપાધ્યાયજીનો કાશીને વિષે સમાગમ થયો હોય તે વેળાએ હિંદના એ પ્રદેશમાં વિચરવું કર્યું હોય.

આ સઘળી બાબતોનો એકંદર સર્વાળો કરતાં હુ એવાં અનુમાન પર આવી શકું. લાભાનંદજી એ સંસારીનામ હોય, અને તેઓનુ હીંદિ ગુજરાતીના મિશ્રણ છતાં ઉત્તરહિંદના મૂળવતનીને મળતુ હોય, તો તેઓનો જન્મ ઉત્તરહિંદના કોઈ ભાગમાં થયો હોય. નાનીવયમાં ઉત્તરહિંદના પ્રદેશ માંથી નીકળી ગુજરાતી ભાષા બોલાતા એવા પ્રદેશમાં આવ્યા હોવા જોઇએ. ગુજરાત કરતાં કાઠિયાવાડ અને તેમાં કદાચ્ ઝાલાવાડમાં જીંદગીનો મોટો ભાગ વ્યતીત કર્યો હોવો જોઈએ. અવાર નવાર કચ્છમાં જવુ થયું હોય, ગુજરાતમાં ગચ્છના કલેશોથી કંટાળી મારવાડમા જઈ સ્થિતિ કરી હોય; ગુજરાતમાં વિચરતી વખતે અથવા મારવાડની સ્થિતિ દરમ્યાન 'સ્તવનાવલિ' ગ્રંથ લખ્યો હોય, અને મારવાડથી નીકળી જીવનનો છેલ્લો ભાગ કાશી જેવા પ્રદેશમાં પૂર્ણ કર્યો હોય, અને એ સમયમાં 'બહોતેરી' ગ્રંથ કદાચ્ લખ્યો હોય.

મને ચોકસ સ્મૃતિ રહી નથી, પણ એવો ખ્યાલ રહ્યો છે કે, એક વખત એક દિગમ્બરહીંદિ વિદ્વાને મારીપાસે એવી ફરિયાદ કરી હતી કે, આનંદઘનજીની 'બહોતેરી' ગ્રંથ, દિગમ્બર વિદ્વાનના ચોકસ ગ્રંથનો આકારફેર છે. મેં આ દિગમ્બર ગૃહસ્થને એવો સવાલ કર્યો હતો કે, તમે કહો છો, તે દિગમ્બર વિદ્વાન ક્યારે થયા છે ? ત્યારે તેણે તે દિગમ્બર વિદ્વાનનો જે સમય બતાવેલો તે આનંદઘનજી પછીનો હતો, આથી તેના મનનું સમાધાન થયેલુ; અને કદાચ્ તેના મનને એવી પણ આશંકા થઇ હશે કે, તે દિગમ્બર વિદ્વાનની કૃતિ આનંદઘનજીની બહોતેરીનો આકારફેર કેમ નહિં હોય ? આ પ્રસંગ અહીં દોરવાનો હેતુ એ છે કે, એવા કોઇ સાધનોદ્વારા 'બહોતેરી' ગ્રંથ ગુજરાતમા કાશી તરફથી આવ્યો હોય. આ વાત ઉપર હુ બહુ ભાર મૂકતો નથી, આનંદઘનજી મહારાજ પ્રત્યે ઉપાધ્યાયજી શ્રી

યશોવિજયજી મહારાજનો બહુ ભક્તિભાવ થયેલો અને આ કારણથી એમ પણ બન્યુ હોય કે, જ્યારે કાશી તરફ સમાગમ થયેલો ત્યારે ઉપાધ્યાયજીને આ બહોતેરી ગ્રંથ પ્રાપ્ત થયો હોય, અને ત્યાંથી ગુજરાતમાં આવ્યો હોય. આ ગ્રંથ ક્યાં લખાયો અથવા ક્યાંથી ક્યાં આવ્યો, એ સબંધીનું આ અનુમાન ઘણુજ પામર છે.

આ રીતે મેં શ્રી આનંદઘનના સંબંધમાં અનેક અનુમાન કર્યા. આ સઘળાં અનુમાનોમાં વિશેષ દૃઢ અનુમાન મારૂં એ છે કે, તેઓએ કાઠિયાવાડના પ્રદેશમાં વિશેષ સ્થિરતા કરી હોવી જોઈએ; અને તે કારણે તેઓને એ પ્રદેશ વિશેષ પરિચયવાળો હોવો જોઇએ. અનુમાન એ એવી ચીજ છે કે જે નિર્ણય ન કહી શકાય. અનુમાન સત્ય રૂપ તો કદાચ્ નીકળી આવે; બાકી અસત્ય રૂપ તો ઘણીવાર નીકળે છે. 'ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર' દ્વારાએ કેટલી માહીતિ, પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનો મેળવે છે એ હજુ હિંદમા અને ખાસ કરી જૈનસમાજમાં બહુ ઓછું જાણવામાં છે. 'ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર' દ્વારાએ કેટલી વખત બહુ મોટી શોધખોળ થઇ શકે છે. મહાન્ દેશભક્ત શ્રીયુત બાળગંગાધર તીલકે, વેદનો ઘણો જૂનો સમય છે એવો નિર્ણય કરી વિદ્વાનો પાસે તેનો સ્વીકાર કરાવ્યો તે આ ભાષાવિવેકશાસ્ત્રને આભારી છે બૌધની જૈન શાખા નથી એવુ પ્રતિપાદન પ્રોફેસર હર્મન જેકોબીએ કર્યું, અને તે આપણને પ્રિય થઈ પડયુ તે પણ કેટલેક અંશે આ ભાષાવિવેકશાસ્ત્રને આભારી છે. કદાચ્ કોઇ અનુભવી આનંદઘનજી મહારાજના સંબંધમાં ઐતિહાસિક હકીકત જાણતા હોય, અને તેની સરખામણીએ મારા ઉપરનાં અનુમાનો અસત્ય નીકળે, તો મારા પ્રત્યે આક્ષેપ નહીં કરતાં મારા પ્રયત્નને જોઈ ક્ષમા આપશો. તેમજ હું પણ એટલું કરવાને બંધાઉ છું કે, જો કોઈ અનુભવી શ્રી આનંદઘનજીના સબંધમાં ઐતિહાસિક હકીકત બહાર મૂકશે, અથવા મારાં અનુમાન કરતાં બીજું વધારે દૃઢ અનુમાન બાંધી દેખાડશે, તો હું ઉપકાર સમેત સ્વીકારી લઇશ. મારે આ પ્રસંગે જણાવવુ જોઇએ કે શ્રી આનંદઘનના સબંધમાં ઐતિહાસિક હકીકત મેળવવા માટે જાહેર વર્તમાનપત્રદ્વારાએ માંગણી કરી હતી; પણ કોઈ પણ તરફથી કાંઇ પણ ઐતિહાસિક હકીકત મને પૂરી પાડવામાં આવી નહોતી. એકાદ સ્થળેથી દંતકથા જેવી હકીકત આવી હતી, પરંતુ તે બહાર મૂકતાં કલ્પિત લાગે તેવી હોવાથી મેં મૂકી નથી.

આનંદઘનનું જ્ઞાનસામર્થ્ય:

શ્રી આનંદઘનના જ્ઞાનસામર્થ્ય વિષે અભિપ્રાય બાંધવાનો વિચાર કરવો એ પણ મારા જેવા પામર જીવની શક્તિની બહારનું કામ છે, તો પછી તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો નિર્ણય કરવા બેસવું એ મહાસમુદ્ર તરવા જેવું અશક્ય કાર્ય કરવાના પ્રયત્ન જેવું દેખીતું છે આમ છતાં પણ હું પૂર્વ-પુરૂષોએ તેઓના સામર્થ્ય વિષે કરેલા વિચાર અનુસાર અહીં થોડાક શબ્દો લખ્યા વિના રહી શકાતો નથી. શ્રીમાન્ રાજચંદ્રે એક સ્થળે કહ્યું છે કે, " આનંદઘનજીને સિદ્ધાંત સંબંધી તીવ્ર જ્ઞાન હતુ. " ઘણા ગ્રંથો લખવા એ જો કે મહા પાંડિત્યનું કામ છે, પરંતુ ઘણા ગ્રંથો ન લખતાં એકાદ બે કૃતિ પણ તત્ત્વભરપુર લખાઇ હોય, તો તેથી જ્ઞાનસામર્થ્ય કાંઈ ઓછું હોય એમ કહેવાય નહી. એકજ કૃતિ હોય પરંતુ તે તત્ત્વોનો સક્ષેપ હોય, તો તેના કર્ત્તાના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આવી શકે છે. આનંદઘન મહારાજની બે કૃતિઓ શિવાય, ઉપર કહ્યું તેમ, બીજી કોઈ કૃતિ હજુ સુધી મળવામાં નથી. પરંતુ આ બે કૃતિઓજ તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આપવાને બસ છે. ' આનંદઘનસ્તવનાવલિ, ' અને ' આનંદઘન બહોતેરી ' એ બે ગ્રંથો પૈકી ' સ્તવનાવલિ ' તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આપે છે; જ્યારે ' બહોતેરી ' તેઓની અદ્ભુત આત્મદશાનું ભાન કરાવે છે. ' સ્તવનાવલિ ' જો કે ચોવીશ જિનેશ્વરોની સ્તુતિઓરૂપ છે, છતાં તેમાં આખા જિનાગમનો અથવા સિદ્ધાંતનો સાર આવી જાય છે. ' સ્તવનાવલિ ' એ એવો ગ્રંથ છે કે, મારા અવલોકન પ્રમાણે અત્યારે હુ જૈનસમાજમાં એક પણ પુરૂપ જોઇ શકતો નથી કે, જે તેનામાં રહેલ અદ્‌ભુતતાને ખરી રીતે ચીતરી શકે.. આનંદઘનજી મહારાજની આ ' સ્તવનાવલિ ' ઉપર જે પુરૂષે પ્રથમ અર્થ ભર્યા છે તેઓએ ગ્રંથનું માહાત્મ્ય દર્શાવતાં જે કહ્યું છે કે.

બાળક બાંહ્ય પસારીને, કરી ઉદધિ વિસ્તાર:
આશય આનંદઘન તણો, અતિ ગંભીર ઉદાર.

તેજ વાકય આ ગ્રંથની અસાધારણતા બતાવવા માટે બસ છે. આ નાના પણ અતિ ગંભીર ગ્રંથના અવલોકન પરથી સહજમાં જાણાઇ શકે તેમ છે કે, શ્રી આનંદઘનનું જૈનદર્શનનુ સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ જ્ઞાન સમ્યગ્દર્શનની અપે-

ક્ષાએ તે દશાના પ્રમાણમાં અનુભવ સમેત હતું. શ્રી જૈનદર્શનનું સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ જ્ઞાન હતું એ તો સ્વાભાવિક છે; પરંતુ ષડ્દર્શનનું તેઓનું જ્ઞાન તેટલુંજ સામર્થ્યવાન્ હોવું જોઇએ તેમ હતું. એકવીશમી સ્તવના શ્રીનમિ-જિનની છે. આ સ્તવના કરતાં ષડ્દર્શન પ્રત્યે સમદષ્ટિ રાખતાં તેઓએ સાંખ્યાદિ દર્શનોનો જે સાર ગાઇ બતાવ્યો છે તે, તેઓના ષડ્દર્શનના સૂક્ષ્મજ્ઞાનની ઝાંખી કરાવે છે.

ઉપર કહી જવામાં આવ્યું છે કે, ઉપાધ્યાયજી મહારાજે શાસનજાગૃતિ કરવા અર્થે આનદઘનજી મહારાજને વિનંતિ કરી હતી. શાસનજાગૃતિ કર-વામાં એકલી આધ્યાત્મિક દશા બસ થતી નથી; પરંતુ પટ્દર્શનનું સમર્થ જ્ઞાન પણ આવશ્યક છે. ઉપાધ્યાયજી મહાપંડિત તરીકે સત્તરમા શતકથી તે આજ સુધીમાં ગણાય છે, અને કેટલાક તેઓને સત્તરમા શતકના હેમ ચંદ્રાચાર્યની ઉપમા આપે છે. આવા ઉપાધ્યાયજી જેવા સમર્થ પુરૂષે જ્યારે મહારાજ સાહેબને શાસનજાગૃતિ માટે અરજ કરી હશે ત્યારે તેઓ કરતાં પાંડિત્યના સંબધમાં આનંદઘનજી મહારાજ કેટલા વિશેષ પ્રબળ હશે એ સહેજે સમજી શકાય તેમ છે, શાસનજાગૃતિ એકલાં જૈનદર્શનના જ્ઞાનથી થતી નથી, પરંતુ પટ્દર્શનનું પણ સંપૂર્ણ જ્ઞાન હોય છે ત્યારે થાય છે. શ્રીમાન્ રાજચંદ્રે પોતાના 'આત્મસિદ્ધિ' ગ્રંથમાં સદ્ગુરૂના લક્ષણો બતા-વતાં કહ્યું છે કે,

આત્મજ્ઞાન, સમદર્શિતા, વિચરે ઉદય પ્રયોગ;
અપૂર્વ વાણી, પરમશ્રુત, સદ્ગુરૂ લક્ષણયોગ્ય.

અર્થઃ—આત્મજ્ઞાનને વિષે જેમની સ્થિતિ છે; એટલે પરભાવની ઇચ્છાથી જે રહિત થયા છે, તથા શત્રુ, મિત્ર, હર્ષ, શોક, નમસ્કાર તિરસ્કારાદિ ભાવ પ્રત્યે જેને સમતા વર્ત્તે છે; માત્ર પૂર્વે ઉત્પન્ન થયેલાં એવાં કર્મોના ઉદયને લીધે જેમની વિચરવા આદિ ક્રિયા છે, અજ્ઞાની કરતાં જેની વાણી પ્રત્યક્ષ જૂદી પડે છે; અને પડ્દર્શનના તાત્પર્યને જાણે છે, તે સદ્ગુરૂનાં ઉત્તમ લક્ષણો છે.

અન્ય વિદ્વાનોની સાક્ષીનો આપવા કરતાં સ્તવનાવલિની કૃતિનોજ સંપૂર્ણ અભ્યાસ તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આપશે. જો આ કૃતિનો અભ્યાસ થશે તો તેનો બેવડો લાભ થશે. એકતો મહારાજ સાહેબના જ્ઞાન સામર્થ્યનો ખ્યાલ આવશે, અને બીજું અભ્યાસીની દશા જાગૃત થશે.

આનંદઘનની અદ્‌ભુત દશા.

આનંદઘનજી મહારાજ આત્માનુભવી પુરૂષ હતા એ, તો તેઓ સાહેબની કૃતિનો સહજ અભ્યાસજ પ્રતીત કરાવે છે; તથાપિ તેઓ કેવા અદ્‌ભુત આત્માનુભવી પુરૂષ હતા તે સંબંધી થોડુંક બોલીએ.

એક એવો ખ્યાલ રહ્યો છે કે, એક વેળા શ્રીમાન્ રાજચંદ્ર પ્રત્યે એવો પ્રશ્ન કરવામાં આવ્યો હતો કે, "શ્રીમાન્ હેમચંદ્રચાર્યની દશા વધે કે આનંદઘનની?" તેનો ઉત્તર એમ મળ્યો હતો કે, હેમચંદ્રાચાર્યે શાસન રક્ષણ માટે જે પરમ પુરૂપાર્થ કર્યો હતો તે તેઓને 'તીર્થંકરગોત્ર' બંધાવવાને પાત્ર છે; પરંતુ વર્તમાન દેહે આત્મદશા જો વિશેપ તીવ્ર રાખવા પ્રયત્નવંત રહ્યા હોય તો તે આનંદઘન રહ્યા જણાય છે. આવા પુરૂષની સરખામણી કરતાં શ્રીમાન્ રાજચંદ્રે બતાવેલુ સ્વરૂપ ખરા આકારમાં મૂકાયુ છે કે નહીં તે, મને શક છે, તથાપિ આવો કાંઇક આભાસ રહ્યો છે. હું આ સંબંધમાં વિશેપ નથી લખતો, કેમકે બેમાંથી એક મહાત્માપ્રત્યે વખતે અજ્ઞાનતાને લઇને અવિનય થઈ જાય આનદઘનજીએ પોતાને આત્માનુભવ થયા સંબંધમાં પોતાની આ બન્ને કૃતિઓમાં વારંવાર કહ્યું છે;

અવધૂ અનુભવકલિકા જાગી, મતિ મેરી આતમ સમરન લાગી;
જાયે ન કહું ઉર ઢિગ નેરી, તેરી વિનતાવેરી.
માયા ચેરી કુટુંબ કરી હાથે, એક ડેઢ દિન ઘેરી. અવધૂ૦
જરા જનમ મરન વશ સારી, અસરન દુનિયા જેતી;
દેઢવ કાંઇ ન બાગમેં મીયાં, કીસ પર મમતા એતી. અવધૂ૦
અનુભવરસમેં રોગ ન સોગા, લોકવાદ સબ મેટા;
કેવલ અચલ અનાદિ અબાધિત, શિવશંકરકા ભેટા. અવધૂ૦
વર્ષા બુંદ સમુદ્ર સમાની, ખબર ન પાવેં કોઇ;
આનંદઘન વ્હે જ્યોતિ સમાવે, અલખ કહાવે સોઇ. અવધૂ૦

આનંદઘનના આત્મત્વ પ્રાપ્તિનાં ઉદ્‌ગારો.

જે જે મહાત્માઓ થયા, તે તે મહાત્માઓને જ્યારે પોતાની દશા સંબંધમાં કોઈ અનુભવ થયેલો ત્યારે તેઓએ તે નિડરપણે લખેલ છે. આનંદઘનજી મહારાજના અંતર્ આત્માપણુ પામ્યાના ઉદ્‌ગારો તેઓની કૃતિમાં નજરે પડે છે:

અહો અહો હું મુજને કહુ, નમો મુજ નમો મુજરે;
અમિત ફળ દાન દાતારની, જેહની ભેટ થઈ તુજરે.
—શાંતિ સ્તવના, સ્તવનાવલિ.

આ ઉપરથી જોઈ શકાશે કે, આનંદઘનજી મહારાજે આત્મતત્વ પ્રાપ્તિના ઉદ્‌ગારો વિલક્ષણ રચનામાં લખ્યા છે. આ પ્રસંગે એક વાત લખવાનું મને નિમિત્ત મળે છે. "શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર" નામનો જે બૃહત્ ગ્રંથ બહાર પડયો છે તેની અંદર શ્રીમાન્ રાજચંદ્રના કેટલાક લેખોમાં આનંદઘનજી મહારાજની શૈલીને મળતી શૈલી વપરાયેલી જોઈ કવિઓની ભાષા શૈલીથી અજ્ઞાન એવો વર્ગ અનેક પ્રકારના કુતર્કો કરે છે. દાખલા તરીકે, "શ્રીમદ્‌રાજચંદ્ર" ગ્રંથની પ્રથમાવૃત્તિનાં ૨૧૫ પૃષ્ટપર ૨૪૫ વાળા આંકના લેખના અંતમાં જે લખ્યું છે કે, "અવિષમપણે જ્યાં આત્મધ્યાન વર્ત્તે છે, એવા જે "**શ્રી રાયચંદ્ર**" તે પ્રત્યે ફરી ફરી નમસ્કાર કરી આ પત્ર અત્યારે પુરૂં કરીએ છીએ." તે ઉપરથી કેટલાક એવા કુતર્ક ઉપર જાય છે કે, આ શબ્દો માનાર્થે લખ્યા હશે. હવે જ્યારે આનંદઘનજી મહારાજની ઉપર ટાંકેલ પદમાં શૈલી જોઇએ છીએ ત્યારે તેની તેજ જોવામાં આવેછે; કેમકે-

અહો અહો હું મુજને કહું,
નમો મુજ નમો મુજ રે;
અમિત ફળ દાન દાતારની,
જેહની ભેટ થઈ તુજ રે.

એની અંદર અને શ્રીમાન્ રાજચંદ્રની શૈલીની અંદર કાંઈ પણ તફાવત જોવામાં આવતો નથી. 'સમયસાર નાટક' મા હીંદિ ભાષામાં પદ્યાનુવાદ કર્તા કવિવર બનારસીદાસજીએ પોતાનુ જીવનચરિત્ર (Autobiography) લખેલ છે તેમાં પણ આ પ્રકારની શૈલી જોવામાં આવે છે.

આનંદઘનની લોકોત્તર માર્ગપ્રત્યે દૃષ્ટિ.

આત્માનુભવી પુરૂષની દૃષ્ટિ લૌકિક હોતી નથી, પરંતુ લોકોત્તર હોય છે. તેઓની દૃષ્ટિ ધર્માંધ હોતી નથી, પરંતુ ધર્માંધતારહિત હોયછે. તેઓની દૃષ્ટિ બાહ્ય નથી હોતી, પરતુ આંતર્ હોય છે. આ કારણથી આનંદઘનજીની લોકોત્તર દૃષ્ટિ બતાવવાનુ કાંઈ પ્રયોજન નથી, છતાં તેઓએ ગાયેલી લોકોત્તર દૃષ્ટિ આપણને પરમોપકારક હોવાથી લક્ષ્ય ખેચવા અર્થે એક બે નમુના તેઓની 'બહોતેરી' ઉપરથી અહીં ટાંકું છું,

તેરી હુ તેરી હું એતી કહુંરી, તેરી૦
ઇન બાતમેં દગો તું જાને, તો કરવત કાશી જાય ગહુરી,
વેદ પુરાણ કિતાબ કુરાનમેં આગમ, નિગમ કછુ ન લહુરી. તેરી૦

વાચા ફેર સિખાઈ સેવનકી, મેં તેરે રસ રંગ રહૂંરી. તેરી૦
મૈરે તો તું રાજી ચાહિયે, ઔરકે બોલમેં લાખ સહૂરી;
આનંદઘન પિય વેગ મીલો પ્યારે, નદી તો ગંગતરંગ વહૂરી તેરી૦
—પદ્મરત્ન ૪૪ મુ.

વળી,

અવધૂ રામ રામ જગ ગાવે, વિરલા અલખ લખાવે. અવધૂ૦
મતવાલા તો મતમેં માતા, મઠવાલા મઠરાતા;
જટાજટાધર પટાપટાધર, છતા છતાધર તાતા;
આગમ પઢી આગમ ધર થાકે, માયા ધારી છાકે,–
દુનિયાદાર દુનીસેં લાગે, દાસા સબ આશાકે, અવધૂ૦
બહિરાતમ મૂઢા જગજેના, માયાકે ફંદ રહેતા,
ઘટ અંતરપરમાતમ ભાવે, દૂર્લભ પ્રાણી તેરા. અવધૂ૦
ખગપદ ગગન મીન પદજલમેં જો ખોજે સો બૌરા; –
ચિત પંકજ ખોજે સો ચિન્હે, રમતા આનંદ ભૌરા. અવધૂ૦
—પદ્મરત્ન ૨૭ મુ.

આ તો મેં અહીં બેજ નમુના ટાંકયા છે. પરંતુ આખી કૃતિ તેવાજ લોકોત્તર રસથી ભરપૂર છે. ભાવારચના એવા પ્રકારની છે કે, સર્વ કોઈ દર્શનના અનુયાયીને તે તીવ્ર અસર કર્યા વિના રહે નહીં. આવા આત્મ-જાગૃતિકારક વચનો કોના આત્માને ન પલાળે ?

આનંદઘનની સર્વદર્શનો પ્રતિ સમદર્શિતા

આ, ઉપર બે ટાકયા તે નમુનાઓ આનંદઘનની સર્વ દર્શનો પ્રતિ સમદર્શિતા પણ ઉત્તમ રીતે બતાવે છે. ' આગમનિગમ ' જૈન માનનારા છે. વેદપુરાણ વેદને માનનાઓના છે. કીતાબ કુરાન મુસલમાન માને છે. આ અને શીખાઈ મતવાળાએ તથા બીજા મતવાળા બધા પ્રત્યે સરખી દૃષ્ટિએ આ ૪૪ પદ્યરત્નમાં ટીકા કરી છે. પદ્યરત્ન ૨૭ માં આગમધર કહેતાં જૈનિયો, જટાધારીઓ અને માત્ર મુખેથી રામરામ બોલનારા એ સઘળા પ્રત્યે લૌકિકમાર્ગને લઇને મતાંધતા થઈ જોઈ જાગૃતિ કરાવેલ છે. આનદઘનજીએ 'સ્તવનાવલિ'માં જૈનદર્શનને બીજાં દર્શનોના વિરોધી ગણી કલેશકર્ત્તા વાદ વિવાદને ઉત્તેજન આપવાને બદલે, જૂદાં જૂદાં દર્શનોને જૈનના અગ કહી વર્ણવેલ છે, અભિપ્રાય સ્થાપવા અર્થે બે પ્રકારની શૈલી શાસ્ત્રકારોએ યોજી છે. એક, નિષેધક, અને બીજી પ્રતિપાદક. નિષેધકશૈલી એ છે કે, અસત્ય

અભિપ્રાયનો જે નિષેધ કરી બતાવે તે અને પ્રતિપાદકશૈલી એ છે કે સત્ય વસ્તુનું પ્રતિપાદન કરી બતાવે તે ઘણું કરી નિષેધકશૈલી ઉપકાર થોડો કરી શકે છે; અને કલેશરૂપ હાનિ વધારે કરી શકે છે. પ્રતિપાદનશૈલી હાનિ કરી શકતી નથી, પરંતુ લાભ કરી શકે છે. હિંદુસ્થાનના તમામ સંપ્રદાયોમાં નિષેધકશૈલીને અનુસરનારાઓનુ વિશેષ પરિમાણ જોવામાં આવે છે; જ્યારે પ્રતિપાદકશૈલીના અનુયાયીઓ બહુ થોડા જોવામાં આવે છે. નિષેધકશૈલીએજ હિંદુસ્થાનમાં આટલા ધર્મસંબધીના ઝગડાઓ ઉત્પન્ન કર્યા છે એમ મારૂં માનવું છે. આનંદઘનજીની શૈલી, સ્તવતાવલિમાં, પ્રતિપાદક જોવામાં આવે છે. શ્રી નમિનાથસ્તવનામાં ષડ્દર્શનને જૈનના જૂદા જૂદા અંગ ગણી જે પ્રતિપાદક શૈલી ગ્રહણ કરી, આનંદઘનજી મહારાજે સર્વ દર્શનો પ્રત્યે સમાનદષ્ટિ બતાવી છે તે જોઇએ.

ષડ્ દર્શન જિન અંગ ભણીજે, ન્યાસ ષડંગ જો સાધે રે;
નમિ જિનવરના ચરણ ઉપાસક, ષડ દરશન આરાધે રે. ષડ્૦

"છએ દર્શનો શ્રીજિનના અંગ કહેવાય છે શી રીતે ? તો કે જિન ભગવાનની આકૃતિમાં છ અંગોને વિષે છ દર્શનનોની સ્થાપના સાધવામાંઆવે આ છ પદ કોણ આરાધે, તો કે એકવીશમા નમિનાથ જિનેશ્વરના ચરણ ઉપાસક અર્થાત્ ખરા જૈનો. હવે છ ન્યાસની રીત બતાવતાં કહે છે કે,

જિન સુરપાદપ પાય વખાણો, સાંખ્ય જોગ દોય ભેદે રે,
આતમસત્તા વિવરણ કરતા, લહો દુગ અંગ અખેદે રે.

એટલે કે, જિનેશ્વર ભગવાનરૂપ કલ્પતરૂ તેના પાય (મૂળીઆં) રૂપે બે પગો વખાણો. હવે જિનેશ્વરના તે બે કયા અંગો ? સાંખ્ય અને યોગ. આ બન્ને દર્શનો આત્માની સત્તા માને છે. આ અપેક્ષા શ્રી જૈનની પણ હોવાથી તે અપેક્ષાએ સાંખ્ય અને યોગને બે પગરૂપ કહ્યા છે. ગ્રંથકાર પોતાની તો મતાંતરરહિતતા દર્શાવે છે, પરંતુ વાચકને પણ ભલામણ કરે છે કે, આ વાત ખેદરહિતપણાએ લહો.

ભેદવાદી, અને અભેદવાદી અથવા સુગતબુદ્ધપ્રણીત બૌદ્ધ દર્શન અને જૈમિનિમુનિપ્રણીત પૂર્વમીમાંસા તથા વ્યાસમુનિપ્રણીત વેદાંતરૂપ ઉત્તરમીમાંસા મળી મીમાંસક દર્શનને જૈનના બે હાથ કહેતાં કહ્યું છે કે,

ભેદ અભેદ સુગત મીમાંસક, જિનવર દોય કર ભારી રે,
લોકાલોક અવલંબન ભજિયે, ગુરૂગમથી અવધારી રે. ષડ્૦

શ્રીજિનદર્શનમાં સ્વભાવમાં જૂદા જૂદા જ્ઞેયના જ્ઞાનરૂપ અને વિભાવમાં કર્મને આશ્રિત પુદ્ગલથી પ્રાપ્ત થએલ દેહોમાં પર્યાયને ક્ષણે ક્ષણે બદલાતા માન્યા છે; એટલે બૌદ્ધ દર્શને પર્યાયનો ફેરફાર મૂળના ફેરફારરૂપ માન્યો છે. આ રીતે પર્યાયાર્થિક નય પ્રમાણે બૌદ્ધદર્શન ખરૂં છે; અને જિનેશ્વરના અંગરૂપ છે. પર્યાયથી આત્મા ક્ષણે ક્ષણે બદલાય છે, એમ કહેવું અસત્ય નથી; પણ કેટલેક અંશે સત્ય છે. વ્યવહાર નયથી પર્યાયાંતર કાળથી આત્માને જોતાં બૌદ્ધદર્શન યથાતથ્ય છે.—(ભાઈ માણેકલાલ ઘેલાભાઇએ લખેલ 'સ્તવનાવલિ'ના અર્થ ઉપરથી) મીમાંસકો આત્મા એકજ છે, નિત્ય છે, અબધ છે; ત્રિગુણ બાધક નથી એમ માને છે. જૈનદર્શનના નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ આ વાત યોગ્ય કહેવાય છે; કેમકે તે કહે છે કે, સર્વે આત્માઓ સત્તાએ એક સરખા હોવાથી આત્મા એકજ ગણી શકાય. તેમજ શ્રી જૈનદર્શન પ્રમાણે આત્માને બંધ નથી. આ અપેક્ષાએ મીમાંસક જૈનનું એક અંગ કહેલ છે. બૌદ્ધદર્શન વ્યવહારનયપૂર્વક સિદ્ધ છે એટલે તેને ડાબો હાથ કહેલ છે; અને મીમાંસક નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ યોગ્ય છે એટલે તેને જમણો હાથ કહેલ છે.

જૂદાં જૂદાં ધર્મદર્શનો પ્રત્યે આવી ઉત્તમદૃષ્ટિ રાખી, શ્રીઆનંદઘને વિચારણા બાંધી પોતાનુ અદ્ભુત મતાંતરરહિતપણુ દર્શાવ્યું છે, પરંતુ એથીએ વિશેષ વાત તો એ છે કે, ચાર્વાક અથવા નાસ્તિક મતનું તેઓએ ખંડન નહી કરતાં જૈનદર્શન ભણી વાળવાને પરમગભીર શૈલી ગ્રહી છે. તેઓએ કહ્યું છે કે,

લોકાયતિક કૂખ જિનવરની, અંશ વિચાર જો કીજે,
તત્ત્વવિચાર સુધારસ ધારા, ગુરૂગમ વિણ કિમ પીજે. ૫૬૦

આ પદમાં ચાર્વાકમતને જિનેશ્વરની કુખ (પેટ) કહેલ છે, એવા હેતુથી કે, ચાર્વાકો જે એમ માને છે કે, જગતનો કોઇ કર્ત્તા નથી, પણ વસ્તુસ્વભાવાનુસાર અનાદિકાળથી જગતમાં, ઉત્પત્તિ સ્થિતિ અને લય પામ્યા કરે છે, તે વાત જૈન પણ માને છે.

જૈન દર્શનને ઉત્તમાંગ કહેતાં મસ્તકરૂપ કહેલ છે.

જૈન જિનેશ્વર ઉત્તમ, અંગ રંગ બહિરંગે રે;
અક્ષર ન્યાસ ધરા આરાધક, આરાધે ધરી સંગે રે, ૫૬૦

આવા પ્રકારની શૈલીએ જો અન્યદર્શનોનું સ્વરૂપ બતાવી સ્વદર્શનનું

સ્વરૂપ પ્રતિપાદન કરવામાં આવતુ હોય તો કેટલું ઉપકારક થાય એ સહજ સમજી શકાય તેવી વાત છે. આનંદઘનજી મહારાજ જેવી શૈલી ઘણાજ થોડા લખનારાઓએ ગ્રહેલી જણાય છે. જે લેખમાં સ્વમતસ્તુતિ અને પરમતનિંદા હોય તેવા લેખો ઉપયોગી ન થાય એ વાતને આ દાખલો સિદ્ધ કરે છે. નમસ્કાર છે, મહાત્મા તમારી પરમોપકારક શૈલીને !

ભક્તિરસ અને ગુરૂમાહાત્મ્ય.

આનંદઘનજી મહારાજની 'સ્તવનાવલિ' અદ્ભુત ભક્તિરસથી ભરપુર છે. એકેએક સ્તવનામાં ભક્તિરસ શ્રેષ્ટ પ્રકારનો દૃષ્ટિગોચર થાય છે. ગુજરાતી સાહિત્યમાં એમ કહેવાય છે કે, નરસિંહ મહેતાની ભક્તિ અત્યુત્તમ હતી. જૈનને વિષે ભક્તિમય કોઇ પુરૂષનું જીવન જોવું હોય, તો આ આનંદઘનજી મહારાજનું છે.

(૧) ઋષભ જિનેશ્વર પ્રીતમ માહરો, ઓર ન ચાહું કંત;
રીઝયો સાહિબ સંગ ન પરિહરે રે, ભાંગે સાદિ અનંત ઋષભ. ૧
પ્રીત સગાઈ રે જગમાં સહુ કરે, પ્રીત સગાઈ ન કોઈ,
પ્રીત સગાઈ રે નિરૂપાધિક કહી, સોપાધિક ધન ખોય, ઋષભ.

(૨) દુઃખ દોહગ દુરે ટળ્યાં રે, સુખ સંપદસું ભેટ;
ધીંગ ધણી માથે કિયો રે, કુણ ગંજે નર ખેટ. વિમલ જિન૦ ૨
દીઠા લોયણુ આજ, મારા સીધા વાંછિત કાજ,
મુજ મન તુજ પદપંકજે, લીણો ગુણ મકરંદ;
રંકગણે મંદિર ધરા, ઇંદ્ર ચંદ્ર નાગેંદ્ર. વિ૦ દી૦ ૩
સાહેબ સમરથ તુ ધણી રે, પામ્યો પરમ ઉદાર;
મન વિસરામી વાલહો રે, આતમચો આધાર. વિ૦ દી૦ ૪
અમિયભરી મૂરતી રચી રે, ઓપમ ન ઘટે કોય;
શાંતસુધારસ ઝીલતી રે, નિરખત તૃપ્તિ ન હોય. વિ૦ દી૦ ૫
એક અરજ સેવક તણી રે, અવધારો જિન દેવ;
કૃપા કરી મુજ દીજિયે રે, આનંદઘન પદ સેવ. વિ૦ દી૦ ૬

(૩) દરસણ દરસણ રટતો જો ફરૂ, તો રણરોઝ સમાન;
જેહને પીપાસા હો અમૃતપાનની, કિમ ભાંજે વિષપાન. અભિનંદન૦
તરસ ન આવે હો, મરણ જીવનતણો, સીજે જો દરિસણ કાજ;

દરિસણ દુર્લભ સુલભ કૃપા થકી, આનંદઘન મહારાજ. અભિનંદન૦
(૪) તુજ મુજ અંતર અંતર ભાજસે રે, વાજસે મંગળ તૂર,
જીવ સરોવર અતિશય વાધસે રે, આનંદઘન રસપૂર. પદ્મ.
(૫) દેખણ દે રે, સખી મુને દેખણ દે, ચંદ્રપ્રભ મુખચંદ. સખી૦
ઉપશમ રસનો કંદ, સખી૦ ગત કલિમલ દુખદંદ. સખી૦
(૬) તે માટે ઉભો કર જોડી, જિનવર આગળ કહિયે રે;
સમય ચરણ સેવા શુદ્ધ દેજો, જિમ આનંદઘન લહિયે રે.

તેઓની ભક્તિનો સહેજ ખ્યાલ આપવા સાથે આ છ ભિન્ન ભિન્ન કાવ્ય મૂકું છું, નરસિંહ મેહતાના પદ એક વખત વાંચીએ, અને બીજી વખત આનંદઘનજી મહારાજના પદ વાંચીએ, તો ભક્તિરસના સંબંધમાં તે બન્નેમાં સમાન રસ આવે, જોકે ફેર એટલો પડે કે, બન્નેની કંહેણીની શૈલી જુદા પ્રકારની છે

આનંદઘનજીએ ગુરૂમાહાત્મ્ય પણ ઉત્તમરીતિએ ગાયેલું દૃષ્ટિગોચર થાયછે:-
(૧) નિર્મળ સાધુ ભગતિ લહી, સખી મુને દેખણદે.
યોગ અવંચક હોય સખી૦ ક્રિયા અવંચક તિમ સહી. સખી૦
ફળ અવંચક જોય. સખી૦ મુને દેખણ દે, ચંદ્રપ્રભ મુખચંદ.
(૨) દેવ ગુરૂધર્મની શુદ્ધિ કહો કેમ રહે,
કેમ રહે શુદ્ધ શ્રદ્ધા ન આણો,
શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વિણ સર્વ ક્રિયા કરે,
છારપર લીપણું તેહ જાણો. ધાર૦
(૩) આગમધર ગુરૂ સમકિતિ,
કિરિયા સંવર સાર રે,
સંપ્રદાયી અવંચક સદા,
સુચી અનુભવા ધાર રે શાંતિ૦
(૪) દુષ્ટ જન સંગતિ પરિહરી,
ભજે સુગુરૂ સંતાન રે,
જોગ સામર્થ્ય ચિત્ત ભાવ જે,
ધરે મુગતિ નિદાન રે.

આ પદો પોતાની મેળે આનંદઘનજી મહારાજે વર્ણવેલી ભક્તિ તથા

ગુરૂમાહાત્મ્ય બોલે છે એટલે એ સંબધમાં વિશેપ વિવેચન કરવું જરૂરનું છે એમ હું માનતો નથી. જેઓ એમ કહે છે કે, જૈનમાં ભક્તિ તથા ગુરૂ માહાત્મ્ય બહુ વર્ણવેલ નથી તેઓ આ વિચારો જોઈ પોતાની ભૂલ જોઇ શકશે ખરા કે?

આનંદઘનની કાવ્યચમત્કૃતિ અને નિષ્પક્ષપાતતા.

આનદઘનજી મહારાજની હીંદિ તેમજ ગુજરાતીમાં ચમત્કૃતિ દૃષ્ટિગોચર થાય છે તેની નોંધ લીધા વિના આ લેખ રહે એ મને યોગ્ય નહીં લાગવાથી અહી બે એક નમુના બન્ને ભાષાના મૂકવા પડે છે;

અવધૂ એસો જ્ઞાન બિચારી વામે કોણ પુરૂષ કોણ નારી. અવધૂ૦
બમ્મનકે ઘર ન્હાતી ધોતી, જોગીકે ઘર ચેલી,
કલમા પઢપઢ ભઈ રે તુરકડી તો, આપહી આપ અકેલી; અવધૂ૦
સસરો હમારો બાલો ભોલો, સાસુ બાલ કુમારી;
પીયુજી હમારો પ્હોઢે પારનીએ તો, મેં હું ઝુલાવનહારી. અવધૂ૦
નહી હું પરણી નહીં હું કુવારી, પુત્ર જણાવન હારી;
કાલી દાઢીકો મેં કોઇ નહીં છોડયો, તો હજુએ બાલ કુંવારી. અવધૂ૦
અઢી દ્વીપમેં ખાટ ખટૂલી, ગગન ઓશીકું તલાઇ;
ધરતીકો છેડો આભકી પીછોડી, તોય ન સોડ ભરાઇ. અવધૂ૦
ષગનમંડલમેં ગાય વીઆણી, વસુધા દૂધ જમાઈ,
સઉ રે સુનો ભાઇ વલોણું વલોવે તો, તત્વ અમૃત કોઇ પાઇ. અવધૂ૦
નહીં જાઉં સાસરીયે ને નહીં જાઉં પીયરીયે, પીયુજીકી સેજ બીસાઈ;
આનંદઘન કહે સુનો ભાઈ સાધુ તો, જ્યોતસેં જ્યોત મિલાઈ અવધૂ૦

—પદ્યરત્ન ૯૯ મુ.

આ ઉપરથી કાવ્યની ચમત્કૃતિનો ખ્યાલ વાચકને એની મેળે આવે એવું છે એટલે વિશેપ વિવેચન અનાવશ્યક છે. રા. હીમતલાલ અંજારીઆએ આ પદજ વાંચતાં એવો શેરો કર્યો છે કે "આમાં જૈન જેવું કાંઈ નથી" (Nothing Jain–like in this) તેમજ એજ ગૃહસ્થ આ રચનાને **ધીરાભક્તની** રચના જેવી કહે છે. બીજો નમુનો આ પ્રમાણેનીજ ચમત્કૃતિ દર્શક મૂકું છુ;

અવધૂ નામ હમારા રાખે, સો પરમ મહારસ ચાખે, અવધૂ૦
નહીં હુમ પુરૂષા નહીં હમ નારી, વરન ન ભાત હમારી,
જાતિ ન પાંતિ ન સાધન સાધક, નહીં મહ લઘુ નહીં ભારી અવધૂ૦

નહીં હમ તાતે નહીં હમ સીરે, નહીં દીર્ઘ નહીં છોટા,
નહીં હમ ભાઈ નહીં હમ ભગિની, નહીં હમ બાપ ન બેટા. અવધૂ૦
નહીં હમ મનસા નહીં હમ શબ્દા, નહીં હમ તરણુકી ધરણી;
નહીં હમ ભેખા ભેખ ધર નાહી, નહીં હમ કરતા કરણી. અવધૂ૦
નહીં હમ દરસન નહીં હમ પરસન, રસ ન ગંધ કછુ નાંહી,
આનંદઘન ચેતનમય મૂરતિ, સેવક જન બળિ જાહીં. અવધૂ૦

હવે એકાદ ગુજરાતી કાવ્ય મૂકવું યોગ્ય ગણું છુ;

—પદ્યરત્ન ૨૯ મુ.

ધાર તરવારની સોહલી દોહલી, ચૌદમા જિનતણી ચરણુસેવા;
ધારપર નાચતા દેખ બાજીગરા, સેવના ધારપર રહે ન દેવા. ધાર૦
એક કહે સેવિયે વિવિધ કિરિયા કરી, ફળ અનેકાંત લોચન ન દેખે,
ફળ અનેકાંત કિરિયા કરી બાપડા, રડવડે ચાર ગતિ માહે લેખે ધાર૦
ગચ્છના ભેદ બહુ નયણુ નીહાળતા, તત્ત્વની વાત કરતાં ન લાજે;
ઉદરભરણાદિ નિજકાજ કરતા થકા, મોહ નડિયા કળિકાળ રાજે. ધાર૦
વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર જૂઠો કહ્યો, વચન સાપેક્ષ વ્યવહાર સાચો,
વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર સંસાર ફળ, સાંભળી આદરી કાંઈ રાચો. ધાર૦
દેવ ગુરૂ ધર્મની શુદ્ધિ કહો કિમ રહે, કિમ રહે શુદ્ધ શ્રદ્ધા ન આણો,
શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વિણુ સર્વ ક્રિયા કરે, છારપર લીંપણું તેહ જાણો ધાર૦
પાપ નહીં કોઇ ઉત્સૂત્ર ભાષણ જીસો, ધર્મ નહી કોઇ જગસૂત્ર સરીખો;
સૂત્ર અનુસાર જે ભવિક ક્રિયા કરે, તેહનું શુદ્ધ ચારિત્ર પરીખો. ધાર૦
એહ ઉપદેશનો સાર સંક્ષેપથી, જેનરા ચિત્તમા નિત્ય ધ્યાવે,
તે નરા દિવ્ય બહુ કાળ સુખ અનુભવી, નિયત આનંદઘન રાજ પાવે. ધાર૦

હીંદિ કાવ્યોની અંદર કેવી ચમત્કૃતિ મૂકી છે તેમજ તેમાં તત્ત્વ કેવું ઉત્તમ સમાયેલુ છે એ જેમ જોઈ શકાય છે તેમ ગુજરાતી કાવ્યમાં ઝમઝમાટ અથવા ભાષાની તીક્ષ્ણતા જોઇ શકાય છે. કોઇ પણ સંસ્કારી ગુજરાતીને ટોડે મૂકાય તેવી આનંદઘનજી મહારાજની ગુજરાતી ભાષા છે. સત્તરમા શતકની ગુજરાતી ભાષાનો ખ્યાલ બહુ સારી રીતે આનંદઘનજીની ભાષા આપી શકે છે, હીંદિકાવ્યમાં ગુજરાતી મિશ્રણ જોઈ શકાય છે એ તો પહેલેથી કહેવાઇ ગયું છે.

આનંદઘનને લોકોએ આપેલ પરિષહો.

શ્રીમાન્ રાજચંદ્ર કહેતા કે, જ્ઞાનીઓની હૈયાતિમાં તેઓના ઉપર પથરા પડે છે; અને તેઓની હૈયાતિ પછી તેઓના પથરા (પ્રતિમા) પૂજાય

છે. મતલબ કે, જ્યારે સત્પુરૂષ પ્રત્યક્ષપણે બિરાજતા હોય છે ત્યારે જગતને તેનું ઓળખાણુ નથી થતુ. સત્પુરૂષનો ઉપદેશ લોકોત્તર માર્ગનો હોય છે, અને જગતનો લૌકિક માર્ગ છે, એટલે જ્ઞાનીનું કથન જગતને અનુકૂળ પડતું નથી; અને અનુકૂળ પડતું ન જાણી તેઓ તેના પ્રત્યે પરિષહો આપવા તત્પર થાય છે. જ્યારે જ્ઞાની અવિદ્યમાન થાય છે ત્યારે, જેમ જેમ તેના સામર્થ્યની ખબર પડતી જાય છે તેમ તેમ પછી તેની પ્રશંસા કરતાં શીખે છે; અને તેનું પરિણામ એ આવે છે કે, પછી તેની પ્રતિમા પૂજવાને તૈયાર થાય છે. શ્રીઆનંદઘનજીના સમયમાં આવુંજ બન્યું કહેવાય છે. આનંદઘનજીના સમયમાં લોકોનો લક્ષ્ય આત્મજ્ઞાન અધ્યાત્મ–ભણી લગભગ ઉપેક્ષિત થઇ ગયેલો. ક્રિયામાર્ગ માત્ર હેતુ સમજ્યા વિના અનુસરાતો હતો. ગચ્છના ભેદોની જંજાળ વધી પડેલી. આવી સ્થિતિ જોઇ આનંદઘનજી મહારાજે તે સંબંધી વિચારો જણાવવાનું કર્યું એટલે લોકો તેઓને 'પડવાઇ'–ધર્મથી પતીત–થઇ ગયેલા માનવા લાગ્યા. કેટલાકો તો તેઓને 'ભંગડભૂતા' નું અનઇચ્છવા યોગ્ય વિશેષણ પણ આપતા. આનદઘનજી મહારાજના સબંધમાં ઉપર કહી જવામાં આવ્યું તેમ કહેવાય છે કે, તેઓએ જૈનવેષ ત્યાગી કફની અને તંબુરો લીધાં હતાં આ જો કે દંતકથા છે, પરંતુ તે દંતકથા પ્રમાણે થયુ હોય એ અસંભવિત નથી. જેઓ અતર્થી પરમ જૈની હતા તેઓએ જૈની વેષ ત્યારેજ ત્યાગ્યો હશે કે, જ્યારે ગચ્છના કલેશોમાં રાચી રહેલા જીવો તેઓના પ્રત્યે ઘણા આત્મઘાતક પરિષહો આપતા હશે. હજુ વીશ વર્ષ પહેલાં સુધી કેટલાક તેઓને અનઇચ્છવા યોગ્ય આશયમાં અધ્યાત્મી કહી તેઓનું સ્વરૂપ વિચારી શકતા નહોતા. હવે તેઓનું ખરૂ ઓળખ થવું શરૂ થયું છે.

પ્રતિમા સંબંધે આનંદઘનનું વર્ણન.

સત્તરમા શતકમાં જૈન શ્વેતામ્બર સપ્રદાયને લગતી એક ઐતિહાસિક હકીકત સંબંધી આનંદઘનના લેખ ઉપરથી શું અજવાળું પડી શકે છે તે સબંધી વિચાર કરવાનો પ્રસગ અહીં લીધેલો નિરર્થક નહીં ગણાય. આ ઐતિહાસિક હકીકત પ્રતિમાને લગતી છે. સોળમા શતકમાં જૈન-શ્વેતામ્બર સપ્રદાયને વિષે બે મુખ્ય ભેદ પડયા. સોળમા શતક પહેલાં જિનપ્રતિમા સબંધમાં જૈનમાં બે ભેદ નહોતા; એટલે જિનપ્રતિમાનું

અવલંબન સ્વીકારનાર આખો શ્વેતામ્બર સંપ્રદાય પણ હતો. સોળમા શતકમાં આ સંબધે શ્વેતામ્બરમાં નવો ભેદ પડયો; એ નવો ભેદ જે પડયો તે પ્રતિમાનું અવલબન સ્વીકારતો નથી. પ્રતિમાનું અવલબન લેનાર વર્ગ પોતાના મતના આગ્રહે ગમે તેવી રીતે પ્રતિમાનિષેધકને ચિતરે, પરંતુ હું તેને તે આકારે ચીતરી શકતો નથી. મારી માનીનતા એવી છે કે, જે સમયે પ્રતિમાનો નિષેધ થયો તે સમયે તેમ થવાનુ કારણ પ્રતિમા માનનાર વર્ગેજ ઉત્પન્ન કર્યું હતુ આ વાત તો ઐતિહાસિક છે કે, શાસનરક્ષક ધર્મગુરૂઓ તરીકે પ્રથમ યતિવર્ગ શ્રીપાટે ચાલ્યો આવતો હતો. શ્વેતામ્બરવૃત્તિએ લીધેલ સકારણ તેમજ ઉપકારક છૂટનો દુરૂપયોગ કરવાથી યતિવર્ગ ધીમે ધીમે શિથિલાચાર ભણી વળ્યો, અને તે એટલે સુધી શિથિલાચારની ટોંચે પહોંચેલો કે, પુષ્ટિમાર્ગના નિંદાયેલા ગુરૂઓ કરતાં કોઈ રીતે ન્યૂન નહોતો. 'સંઘપટ્ટક' નામનો ગ્રંથ વાંચતાં આ વાતની પ્રતીતિ થાય છે. આ શિથિલાચારને આધીન થયેલ યતિવર્ગે જિનમંદિરને પોતાના પ્રપંચકાર્યો કરવાનું સ્થળ કરી મૂકેલું સ્થિતિ આવી થઈ જવાથી લોંકાશાહ નામના ગૃહસ્થે તેવા પ્રપંચસ્થાનથી દૂર કરવાના હેતુએ પ્રયત્ન કરેલો. લોંકાશાહના સંબંધમાં અત્યાર સુધી કાંઇ ખાસ હકીકત મળતી નથી; તેમ તેઓની કોઈ ગ્રંથરચના પણ મળી શકતી નથી, એટલે તેની વિદ્વતાના સંબંધમાં અભિપ્રાય બાંધવાનાં સાધનોની ગેરહાજરીમાં પ્રતિમાવલબની જૈનિયો તરફથી જે હકીકત આપવામાં આવે છે તે હકીકતને પ્રતિમાનિષેધક વર્ગ ખોટી પાડે નહીં ત્યાંસુધી જો કે સત્ય માની લેવામાં દોષ ગણાય નહી, પરંતુ હું તો તેવા સાહસમાં પણ ઉતર્યા વિના એટલાજ અભિપ્રાય ઉપર આવુ છે કે, લોંકાશાહ વિદ્વાન હો અથવા ન હો, પરંતુ તેને તે સમયના શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયનો ઘણો સારી રીતે પરિચય હતો; અને એ પરિચયના કારણે તેને શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયની તે વખતની સ્થિતિના અનુભવી તરીકે ગણવા જોઇએ. યતિવર્ગે શ્રી જિનમદિરને પ્રપંચસ્થાનના આકારમાં ફેરવી નાંખેલ જોઇને કદાચ્ લોંકાશાહને લાગણી થઇ આવી હોય અને તેથી તેણે લોકોને એ પ્રપચસ્થાનથી દૂર કરવાના હેતુએ તેનો નિષેધ કર્યો હોય, એમ મારૂં માનવું છે.

મારા આ અભિપ્રાયને એક ઐતિહાસિક બનાવ પુષ્ટિ આપે છે. આ ઐતિહાસિક બનાવ સવેગી ગચ્છની ઉત્પત્તિ સંબંધીનો છે. સવેગી ગચ્છ

ઉત્પન્ન થવાનું કારણ પણ યતિવર્ગના શિથિલાચારને દૂર કરવા સંબંધીનું છે. સંવેગી ગચ્છસ્થાપકે સવેગી ગચ્છ ચલાવીને યતિઓને પરાસ્ત કર્યો. અને ત્યારબાદજ શ્વેતામ્બર સપ્રદાય પાછો જાગૃતિમાં આવ્યો.

લોંકાશાહનો યતિવર્ગને પરાસ્ત કરવાનો પ્રયત્ન દેખીતી રીતે ઉપકારક હતો; તથાપિ મારૂ સાથે સાથે એમ પણ નિર્દોષબુદ્ધિએ સ્વતંત્ર માનવું છે કે, લોંકાશાહ પ્રપંચસ્થાનનો નિષેધ કરતાં, જિનાલયની મૂળ વસ્તુસ્થિતિનો કેટલો ઉપકાર છે તે જોઈ શકયા નહોતા; કેમકે તેઓ માત્ર યતિવર્ગના શિથિલાચારની સ્થિતિના અનુભવી હતા. જો જેમ સવેગી ગચ્છસ્થાપકે યતિવર્ગને પરાસ્ત કરી, જિનાલયને પ્રપંચસ્થાનપરથી મૂળ સ્થિતિએ લાવવા માટે પ્રયત્ન કર્યો હતો તેવા પ્રકારની કોઈ પદ્ધતિએ પ્રયત્ન કર્યો હોત, તો તેથી જિનમુદ્રાનો પરમ ઉપકાર સ્થાયી રહેત.

હું અનુમાન કરૂ છું તે કારણથી લોંકાશાહથી પ્રતિમાનો નિષેધ થયો, અથવા કોઈ બીજા કારણથી થયો તે જ્ઞાની મહારાજ જાણે, પરતુ આટલું તો નિર્વિવાદ સિદ્ધ છે કે, સોળમા સૈકાથી શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયમાં બે ભેદ પડયા; એક પ્રતિમા માનનાર, અને બીજો પ્રતિમા નહી માનનાર. સવેગી સંપ્રદાયની ઉત્પત્તિ થયાથી યતિવર્ગનુ પ્રતિમા પ્રતિપાદન સંબધીનુ મૂળ કાર્ય (mission) તેણે હાથ ધર્યું. એક તરફથી લોંકાશાહના અનુયાયીઓ પ્રતિમાનો નિષેધ કરતા અને બીજી તરફથી સવેગી સપ્રદાયના અનુયાયીઓ પોતાના કાર્યાનુસાર તેની સામે થતા. આમ થતાં થતાં બન્ને વચ્ચે કજીઆનું વૃક્ષ રોપાયુ. લોંકાશાહની પછી જે જે પ્રતિમા અવલંબન લેનારા ધર્મગુરૂઓ થયા તેઓ ઘણા ઝનૂન પૂર્વક લોંકાશાહના પ્રયત્નસામે થયા લાગ્યા. લોંકાશાહથી શરૂ થયેલી પ્રવૃત્તિની સામે તે સમયે કોઇએ પણ વિશેપ પુરૂષાર્થ કર્યો હોય, તો તે ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજે કર્યો જણાય છે. ઉપાધ્યાયજી મહારાજે તે સબધી અનેક લેખો પણ લખ્યા છે.

પ્રતિમાની તકરારના સંબધમાં જૂદા જૂદા વિદ્વાનોએ ગ્રહણ કરેલી પદ્ધતિમાં મુખ્યપણે બે પ્રકાર જોવામાં આવે છે. એક નિષેધક, અને બીજી પ્રતિપાદક. યશોવિજયજી મહારાજની પદ્ધતિ નિષેધક હતી, જયારે આનંદ-

ધનજી મહારાજની પ્રતિપાદક હતી. યશોવિજયજી મહારાજે પ્રતિમાનો નિષેધ કરનારાઓનો નિષેધ કરવાની શૈલી પકડી છે, જ્યારે આનંદઘનજી મહારાજે પ્રતિમાનો નિષેધ કરવાને બદલે પ્રતિમાનાં ઉપકારનુ પ્રતિપાદન કરેલું છે. પ્રતિમા સંબંધમાં યશોવિજયજી મહારાજના લેખો વાંચતાં જણાય છે કે, તે સમયમાં આ તકરાર ગંભીરરૂપમાં આવી પહોંચેલી હતી. આવી ગંભીર-રૂપમાં આ તકરાર હતી ત્યારે સ્વાભાવિક છે કે, બન્નેમાંથી કોઈ પણ પક્ષનું માથુ ધડ ઉપર હોય નહીં. આવી સ્થિતિ ચાલતી હતી ત્યારે આનંદઘનજી મહારાજે પોતાના આત્મબળે વિશેષ ઉપકારક માર્ગે કામ લીધુ. તેઓએ પ્રતિમાપૂજનની રીતિ તથા તેનો ગભીર ભાવ સ્તવનાવલિમાં સ્થિર કર્યો છે. શ્રી સુવિધિનાથના સ્તવનના પહેલાપદમાં કેવા ઉલ્હાસપૂર્વક, પ્રભાતે ઉઠી પૂજા કરવી તે બતાવ્યું છે. બીજા પદમાં દ્રવ્યશુચિ અને ભાવશુચિ ધરીને જિનાલયને વિષે હર્ષપૂર્વક જઇ ત્રીકો સાચવી મનને એકાગ્ર સાધવાનુ કહ્યું છે. પછીના પદોમાં જૂદી જૂદી પૂજાઓના ભેદ અને વિધિ દર્શાવી છે. અને છેવટે ભાવપૂજા અને પડિવત્તી (પ્રાતપત્તી) પૂજાનું સ્વરૂપ બતાવ્યુ છે. આનંદઘનજીની પ્રતિમા પ્રતિપાદક શૈલી કેવી હતી તે નીચેના શબ્દોથી જણાશે:—

ઈમ પૂજા બહુ ભેદ સુણીને,
સુખદાયક શુભ કરણી રે;
ભવિક જીવ કરશે તે લેશે,
આનંદઘનપદ ધરણી રે સુવિધિ૦

આ ઉપરથી જોઈ શકાશે કે, આનદઘનજી મહારાજનુ વલણ પ્રતિમાની સ્થાપના પરત્વેનું હતુ, એટલુજ નહી પણ તેઓ પ્રતિમાના પરમ અનુયાયી હતા. આટલુ છતાં તેઓની વૃત્તિઓ એવી શાંતિ પામી ગઈહતી કે, તેઓએ પ્રતિમાનો બોધ કરવા માટે ગભીર પ્રતિપાદક શૈલી પકડી છે. શ્રી યશોવિજયજીએ નિષેધક શૈલી ગ્રહી હોય કે આનદઘનજીએ પ્રતિપાદક શૈલી પકડી હોય, પણ આટલુ તો ચોકસ છે કે, સત્તરમા શતકમાં આ તકરારે ગભીરરૂપ ગ્રહણ કરી લીધુ હતુ, કેમકે જો તેમ ન હોત, તો પૂર્વના આચાર્યોએ તત્ત્વના ગ્રંથોમાં આ વિષયને ઘણુ કરી વિસ્તારપૂર્વક ચર્ચ્યો નથી તેમ મહારાજ સાહેબ પણ ચર્ચત નહિ.

આ સ્થળે લક્ષ્યમાં રહેવું જોઇએ કે, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજના પ્રતિમા સંબંધીના પુરૂષાર્થને ઉતારી પાડવાનો હેતુ રાખ્યો નથી. યશોવિજયજી મહારાજના સમયમાં નિષેધકનો નિષેધ કરવાની શૈલી ઉપકારનું કારણ હોય ને તે કારણે તેઓએ તે શૈલીનુ અનુકરણ કર્યું હોય એ સંભવિત છે. દેશકાળને અનુકૂળ વિચાર બતાવવાની શૈલી હોય છે. તેઓશ્રીના સમયમાં તે શૈલી અનુકૂળ નહી હોય એમ આપણે શી રીતે કહી શકીએ ?

સતરમા શતકની જૈનસમાજની ધર્મસંબંધી સ્થિતિ.

આનંદઘન સંબંધમાં હમણાં સુધી અંગિત વિચારો કર્યા: અર્થાત્ આનંદઘનજીના જ્ઞાનસામર્થ્ય, દશા આદિ સબધમાં અત્યાર સુધી કહેવાયું: હવે તેઓના લેખ ઉપરથી સત્તરમા શતકની જૈનસમાજની ધર્મ સંબંધી સ્થિતિપરથી જે પ્રકારાશ પડવાયોગ્ય છે તે સંબધે થોડુંક લખીએ.

આનંદઘનસ્તવનાવલિ જોતાં પ્રથમ આટલી વાત ધ્યાનમાં તરત આવી જાય છે સત્તરમા શતકમાં જૈનધર્મની અંદર ગચ્છભેદના કલેશો ઘણા ચાલ્યા કરતા હોવા જોઇએ. એ ગચ્છભેદના કલેશોને મૂળ જળસીંચન સાધુવર્ગ તરફથી મળતું હોવું જોઇએ. સાધુવર્ગની સ્થિતિ અવન્નતિના માર્ગભણી હોવી જોઇએ ઉત્તમ ગુરૂઓનું અલ્પત્વ હોવું જોઇએ. જ્ઞાનમાર્ગ ભૂલાઈ જવાથી ક્રિયાજડત્વ સમાજને વિષે બહુ વર્ત્તતુ હોવું જોઈએ. આત્મજ્ઞાન ભણીનો લક્ષ્યાર્થ રહ્યો હોવો ન જોઈએ. એકાંત વ્યવહાર માર્ગ ભણી સમાજની વૃત્તિ દોરાયેલી હોવી જોઇએ. નિશ્ચય માર્ગ તરફ લોકદષ્ટિ ઉદાસીન હોવી જોઈએ. સામાન્યત: આ પ્રકારની સ્થિતિ સતરમા સતકની હતી એમ જોઈ શકાય છે. આ પ્રત્યેક અભિપ્રાયની વૃદ્ધિ અર્થે હું આનંદઘનનાં વચનો મૂકીશ.

પ્રથમ, ગચ્છભેદના કલેશો વિષે.

અનંતનાથ ભગવાનની સ્તવનામાં ત્રીજા પદમાં કહ્યું છે કે,

ગચ્છના ભેદ બહુ નયણ નિહાળતાં,
તત્ત્વની વાત કરતાં ન લાજે;
ઉદર ભરણાદિ નિજકાજ કરતાં થકાં,
મોહ નડિયા કળિકાળ રાજે

*ભાઈ માણેકલાલ ઘેલાભાઇએ આ પદનો પરમાર્થ નીચે પ્રમાણે ભર્યો છે:—

"એક તરફ મત અથવા વચ્ચનો મમત્વ, અને બીજી તરફ નિર્મળ આત્મત્વની વાત કરવી એ બનતું નથી. જ્યાં મતનો મમત્વ હોય ત્યા આત્મતત્વનું જાણપણુ હોતુ નથી, છતાં સમુદાય અથવા તપાલોંકાદિ ગચ્છના ભેદોમા ગુંથાયેલા એવા તેઓ તત્ત્વની વાતો કરતાં શરમાતાં નથી.

વૃક્ષના મૂળમાં અગ્નિ બળતો છતાં વૃક્ષ લીલું રહે તે સભવિત નથી; તેમ મમત્વ અને તત્ત્વની વાત તેને વિસવાદ છે એટલે મમત્વીઓ યથાર્થ તત્ત્વ જાણે, અને કહે તે ઉપર કહેલા વૃક્ષના દૃષ્ટાંત જેવું છે.

આ ગચ્છ અને પ્રતિભેદોમાં ગુંથાએલા મમત્વીઓ શું કરે છે ? અને તેમની એવી સ્થિતિ કેમ છે ? તે કહે છે.

" આવા મમત્વીઓને કળીકાળરૂપી રાજાએ, અથવા કળિકાળના રાજમાં મોહરાજાએ નડતર કરી છે, અર્થાત્ મોહરાજાએ તેઓને પોતાના તાબામાં લીધેલા છે; અને તેથી કપાયપુર્વક તેમની કરણી હોય છે, અને તેથી તેઓ ઉદરપોપણ વિગેરે કામ કરે છે, અને પરમાર્થથી વેગળા છે. સામાન્ય મનુષ્યોને મોહે કોઇને કેડ સુધી તો કોઈને ગરદન સુધી ગ્રહેલા છે; એટલે સામાન્ય મનુષ્યમાં કપાય જો કે ઓછા જોવામાં આવે છે, પણ આ વેપધારી મતવાદિઓને તો મોહરાજાએ પગથી તે માથા સુધી ગ્રહણ

---

* ભાઇ માણેકલાલ ઘેલાભાઇ ઝવેરીએ આનંદઘનચોવીશી (સ્તવનાવલિ) ના અર્થ લખી છપાવી રાખ્યા છે; પરંતુ તે હજુ બહાર પાડેલ નથી. તેઓએ છપાવેલા "સ્વાનુભવ દર્પણ' ના સંબંધમા એક લેખકના હક્ક ઉપર ત્રાપ મારનાર પગલું શ્રી શ્વેતામ્બર જૈન પરિષદની અમદાવાદની બેઠક વેળાએ લેવાનું કરેલું જોઇ તેઓને આ 'ચોવીશી' ના અર્થ બહાર પાડતાં તેઓના સ્વજનો અટકાવે છે. મારા અભિપ્રાય પ્રમાણે ભાઈ માણેકલાલે આ અર્થ સારા ભર્યા છે કેટલેક સ્થળે ખરી વાત કહેતાં તીક્ષ્ણતા વાપરવી પડી હોય તેથી સમુદાય કલેશ કરશે એવો ભય રાખી ભાઇ માણેકલાલ આ અર્થ બહાર ન પડે એ વાત એક લેખકની નૈતિક હિમ્મતને પાત્ર ન ગણાય. બહાર નહીં પાડેલા એવા એક ગ્રંથ અથવા તેમાંના કોઇ પ્રસંગ ઉપર વિવેચન કરવાનો અન્યનો હક્ક ન હોવા છતા મેં આ ચરિત્રમાં અનેક સ્થળે તેમ કર્યું છે તે માટે ભાઈ માણેકલાલ પાસે ક્ષમાની યાચના છે.—

કરેલા છે, એટલે તેમનામાં કષાયની પ્રબળતા જણાય છે. તેઓ બાપડા દયાપાત્ર છે કહ્યુ છે કે,—

ભાખે નિરપેક્ષક વચન, ક્રિયા દેખાવે ક્રૂર;
વાકો તપ સંયમ સરવ, કર્યો કરાવો ધૂર.

" માટે જે એકાંત પક્ષી, ગમે તો દયા પક્ષી હોય, વા ભક્તિ પક્ષી હોય, કે "ગુરૂ ગુરૂ જપના, ઓર સબ સુપના" એમ કહેનાર ગુરૂ પક્ષી હોય, તો પણ નિરપેક્ષ વચન બોલનાર કષાયવાન્ ચારે ગતિઓમાં ભ્રમણ કરશે.

આ તીવ્ર વચનો ઉપદેશક અથવા સાધુવર્ગ તરફ કહ્યા છે. જૈનના ધર્મગુરૂઓને આહારાદિ શરીરપોષણના સાધનો શ્રાવક સમૂદાયમાંથી પ્રાપ્ત કરવાના હોય છે જૈનસાધુને અર્થે કાંઈ પણ આહારાદિ પદાર્થ તૈયાર કરાવી શકાતો નથી. તેને તો શ્રાવકવર્ગમાં ગાયની પેઠે ફરી ફરીને " ગોચરી " જેવો અલ્પ અલ્પ આહાર લઈ પોતાનું શરીરપોષણ કરવું પડે છે, આવી રીતે કોઈને પણ પણ કિંચિત્ માત્ર બોજારૂપ ન થનાર એવા જૈનધર્મગુરૂઓ પ્રત્યે આનંદઘનજી જેવી શાંતમૂર્તિ એવી તીક્ષ્ણતા બતાવે છે કે તમો કળિકાળના પ્રતાપે મોહપૂર્વક પેટ ભરવાનું કાર્ય કરો છો. આ શું બનાવે છે ? આ કથન એમ બતાવે છે કે તે સમયે ગચ્છના મમત્વમાં ધર્મગુરૂઓ રાચ્યા માચ્યા રહેતા હોવા જોઈએ એક તરફ ગચ્છના મમત્વમાં રાચ્યા રહેવુ અને બીજી તરફથી તત્ત્વની વાતો કરવી એ અસંભવિત જેવુ ગણી આનંદઘનજી તેઓને કહે છે કે, તમને શરમ આવતી નથી કે તત્ત્વની વાતો કરો છો. આનંદઘનજી મહારાજનો કહેવાનો હેતુ એવો છે કે, ધર્મગુરૂઓ પરમાર્થથી વેગળા છે, કેમકે જેઓ પરમાર્થને જાણનાર હોય તેઓને તો કોઈ પણ પ્રકારે મત મમત્વ હોય જ નહી. ધર્મગુરૂઓ પ્રત્યે આટલો સખત કટાક્ષ જ્યારે મહારાજ સાહેબે કર્યો છે ત્યારે આપણે જે સાર ઉપર આવી શકીએ તે એજ કે, આ વખતે ધર્મગુરૂઓ સંપ્રદાય-મોહને ઘણા આધીન થઈ ગયેલા હશે જો ધર્મગુરૂઓની સ્થિતિ આવી થઇ ગઇ હોય, તો શ્રાવક સમૂદાયની એટલે સામાન્યત જૈનસમાજની સ્થિતિ કેવી પામર થઇ ગઈ હોવી જોઇએ એ સહેજે વિચારી શકાય તેવું છે.

જૂદા જૂદા અનેક પ્રસંગોએ મે મારા તરફથી પ્રકટ થતા "સનાતન જૈન" પત્રમાં સિદ્ધ કરવા પ્રયત્ન કર્યો છે કે, શ્વેતામ્બરો, દિગમ્બર જેવી

આકરી દશાની વિશેષતા પોતાની દૃષ્ટિ સમીપ ન રાખતાં, દેશકાળનો યોગ્ય સ્થિતિ રહેવી જોઇએ. એવી કોઈ અપેક્ષાએ ઉપકારક વિચારણાનેજ એકાંત વળગી રહ્યા તેથી ક્રમે ક્રમે તેમાં શિથિલતા દાખલ થતી ગયેલ; તેમજ દિગમ્બરોએ, એકાંત દિગમ્બર વૃત્તિનોજ આગ્રહ રાખી, શ્વેતામ્બર દશાનુ ઉપયોગીપણું ન જોયુ તેથી શાસનરક્ષક એવા ધર્મ ગુરૂઓનો તેમાંથી લોપ થયો. શ્વેતામ્બરોએ જ્ઞાનીપુરૂષોએ સહેતુ રાખેલ અવકાશનો વિશેષ ઉપયોગ કરવા માંડયો તેનુ પરિણામ એ આવ્યુ કે એક વખત એવો આવી ગયો હતો કે, વીતરાગ યતિની દશા ગભીર અધમપણાને પામી ગયેલી (જુઓ, **સંઘપટ્ટક**), મતલબ કે, શ્વેતામ્બર દશામાં કોઇ ઉપકારક કારણે રાખેલ અવકાશને વિશેષ લબાવતા જતાં પરિણામ એ આવતુ ગયેલુ કે, સાધુદશામાં શિથિલત્વ આવતુ ગયુ આ શિથિલત્વના કારણેજ જૂદા જૂદા અનેક ગચ્છભેદો જન્મ પામેલા, અને એ ગચ્છભેદોના જૂદાં જૂદા વાડા બધાઈ એક જાતનો તેના સેવનકર્ત્તાઓમાં સંસારના જેવો મોહ ઉત્પન્ન થયેલો. જ્યાં આવો મોહ હોય ત્યાં તત્ત્વની વાત કયાં સંભવે ? અને જો ધર્મગુરૂઓની દશા આવી હોય, તો પછી આખા સમાજની સ્થિતિ કેવી અવનત હોય તે કહેવા કરતાં કલ્પી શકાય તેમ છે આ ઉપરથી જોઇ શકાય છે કે, આનંદ-ઘનજી મહારાજના સમયમાં અનેક ગચ્છભેદોની જજાળ થઇ રહેલી; એ જંજાળની વૃદ્ધિ અર્થે જળસીચન ધર્મગુરૂઓથી થયેલુ, અને સામાન્યત જન સમાજની સ્થિતિ ધર્મ ઝગડાઓવાળી થઇ રહેલી આ ઉપરથી તેમજ શ્રી નમિનાથ ી સ્તવના ઉપરથી જોઇ શકાય છે કે, સુગરૂનો યોગ આ કાળમાં બહુ ઓછો થઇ ગયેલો; એટલે કે ઉપદેશકવર્ગની સ્થિતિ અવનતિના માર્ગ પ્રત્યે હતી. આ સ્તવનામાં કહ્યું છે કે,—

> શ્રુત અનુસાર વિચારી બોલુ, સુગુરૂ તથાવિધ ન મલે રે;
> કિરિયા કરિ નવિ સાધી શકીયે, એ વિષવાદ ચિત્ત સઘળે રે.

આ સ્થળે શ્રુત એટલે જૈનસિદ્ધાંતો, તેમાં કહેલા વચનોને આધારે વિચારીને જો બોલુ છુ, તો જેવાં આગમોમા ગુરૂનાં લક્ષણો કહ્યા છે તેવા ગુરૂઓ મળી શકતા નથી, તેમજ સાધુપણાની ક્રિયા કરીને હું મોક્ષ સાધી શકતો નથી; તેથી એ પૂર્વોક્ત ખેદ સઘળાના મનમાં વ્યાપ્ત રહેલો છે

ભાઇ માણેકલાલે આ પદનો જે પરમાર્થ ભર્યો છે તેમાં નીચેની વાત

આપણું ખાસ ધ્યાન ખેંચનારી છે.—

"શ્રી આનંદઘનજી મહારાજની અનુમોદના કરનારા તે વખતમાં કેટલાક બીજા સાધુમુનિરાજો પણ હતા, અને કેટલીક દંતકથાને આધારે શ્રીમદ્ યશોવિજયજી અને નયવિજયજી મહારાજ આનંદઘનજીના સમકાલીન થયા છે, કે જેમના જેટલી વિદ્વતા અને ક્રિયાપરાયણપણું તેમજ આત્મલક્ષ હાલ તો જોવામાં આવતાં નથી તેવા વખતમાં પણ આ મહાત્માને કહેવુ પડયુ છે કે, શાસ્ત્રપ્રમાણે જોતાં શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનની સ્તવનામાં કહ્યુ છે તેવા આગમધર સમકીતી અને જેમની સંવરરૂપ ક્રિયા છે ઇત્યાદિ ગુણો વાળા ગુરૂ મને જણાતા નથી,"

ભાઈ માણેકલાલના આ વચનો બહુ કાળજીપૂર્વક લખાએલાં છે. તેઓના હૃદયમાં જે વાત હોવાનો સંભવ છે તે વાત તેઓએ જો કે કહી છે; પણ તે એવી સ્પષ્ટતાપૂર્વક કહી નથી કે, જેથી એકાએક તેનો ખ્યાલ આવી જાય, અને તેઓએ તેમ સ કારણ કર્યું જણાય છે ભાઇ માણેકલાલનો કહેવાનો હેતુ હુ જો બરાબર સમજી શકતો હોઉં, તો મને લાગે છે કે, તેઓ એમ કહેવા માંગે છે કે, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજીમહારાજ અને નયવિજયજી મહારાજને વિષે પણ જે આશયમાં આનંદઘનજી મહારાજે જિનાગમમાં સુગુરૂની દશા જોઈ છે તે પ્રકારની દશામાં કોઈ અંશે ન્યૂન રહેલા આનંદઘનજી મહારાજની દૃષ્ટિમાં આવેલા હોવા જોઇએ, કેમકે નહી તો તેઓ (આનંદઘનજી) "સુગુરૂ તથાવિધ ન મિલે રે" એવા ભારવાળા શબ્દો બોલત નહીં

આ જાતનો અભિપ્રાય, ભાઇ માણેકલાલના વચનોપરથી મારો થાય છે. જો ભાઇ માણેકલાલનો કહેવાનો અભિપ્રાય એવો હોય, તો મને લાગે છે કે, તેઓએ તે સ્પષ્ટ ભાષામા નથી બતાવ્યો તેનો હેતુ એમ જણાય છે કે, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજનુ જૈનસમાજમાં એટલુ બધુ વાસ્તવિક માહાત્મ્ય છે કે, જો તેઓ (શ્રી યશોવિજયજી) ના સંબંધમાં કિંચિત્ માત્ર તીવ્રપણે બોલાય, તો સમાજ સહન કરી શકે નહી . આ કારણે ભાઈ માણેકલાલે ભાષારચના કાળજીવાળી કરી જણાય છે તે ગમે તેમ હો, પરંતુ એટલુ તો લાગે છે કે, ભાઈ માણેકલાલના વિચારોપરથી જેમ કંઇક અસ્પષ્ટપણે જણાય છે તેમ, આવા પ્રકારની આશંકા આનંદઘનજી મહારાજે

રચેલા આ પદ પરથી ઉદ્‌ભવે, તો તે કેવળ અયોગ્ય છે એમ લાગતુ નથી આપણે જેમ જાણીએ છીએ કે, યશોવિજયજી મહારાજ એક અસાધારણ સિદ્ધાંતવેત્તા હતા, એટલુંજ નહી પણ જો એમ કહીએ કે, સિદ્ધાંતજ્ઞાન પ્રકાશવામાં કળિકાળ સર્વજ્ઞ શ્રીહેમચદ્રાચાર્ય પછી શ્રીયશોવિજયજી મહારાજ જેવા સમર્થ બીજા કોઇ થયા નથી તો તે ખોટું નથી, તેમ આપણે આ વાત પણ સાંભળીએ છીએ કે, ઉપાધ્યાયજી મહારાજ આનદઘનજી મહારાજ-પ્રત્યે પૂજ્ય બુદ્ધિથી જોતા હતા, એટલુજ નહી પણ આનદઘનજી મહારાજે શ્રી ઉપાધ્યાયજીને ચોક્સ વિદ્યાઓ પ્રાપ્ત કરાવવાનુ ધાર્યું હતુ આ ઉપરથી આપણે જે અભિપ્રાય ઉપર આવી શકીએ તે એજ કે, આનદઘનજી મહા-રાજની દશા વિશેષ તીવ્ર હોવાથી તેઓએ પોતાને યોગ્ય વિશેષ સામર્થ્યવાન્ ગુરૂની આવશ્યકતા વિચારી હોય આવા સમયે ઉપયુક્ત પદમાં આનદઘનજી મહારાજે ‘સુગુરૂ તથાવિધ ન મિલે રે’ એવા શબ્દો કહ્યા હોય એ સંભવિત છે. શ્રીયશોવિજયજીની ગ્રથરચનાઓ જોતાં જણાય છે કે, પ્રથમ તેઓનુ પાંડિત્યશક્તિનું ઘણુ મહાન્ સ્ફુરણ હતુ, અને પછીથી પાંડિત્યશક્તિની સાથે અધ્યાત્મ લક્ષ્યની વિશેષ જાગૃતિ થવા પૂર્વે આનદઘનજી મહારાજે ઉપયુક્ત પદની રચના કરી હોય આમ છતાં એમ ન કહી શકાય કે, ઉપા-ધ્યાજીની દશા આનંદઘનજી મહારાજને પાત્ર ગુરૂ થવાની હતી, કેમકે આ-નદઘનજીની દશા તો ઓરજ હતી અથવા આનદઘનજી મહારાજના ધોરણ (Standard) પ્રમાણેની આત્મજાગૃતિ ઉપાધ્યાજી મહારાજની હતી એવી તેઓને ખાત્રી ન પણ થઈ હોય ભાઈ માણેકલાલના લેખપરથી આ કારણે ઉદ્‌ભવતી આ શકાનુ આ જો કે એક પ્રકારનુ સમાધાન છે, પરતુ આવા પ્રકારની આશંકામાં જવા કરતાં જો આપણે આટલુ વિચારી સ્વસ્થ રહીએ કે, આનંદઘનજી મહારાજે ‘સુગુરૂ તથાવિધ ન મિલે રે’ એવા જે શબ્દો વાપર્યા છે તે ઉત્સર્ગપણે વાપર્યા છે તો તે વધારે યોગ્ય છે જ્ઞાની-ઓ કોઈ વાત એકાત કહેતા નથી, તેમ આનદઘનજી મહારાજે આ વાત એકાંત નહી કહેતાં ઉત્સર્ગપણે કહેલી છે એટલે અપવાદરૂપ વ્યક્તિઓ રહી જાય કે જેઓ જિનાગમને વિષે કહેલા સુગુરૂ લક્ષણો સહિત હોય આવા અપવાદરૂપ પુરૂષોમાં કાં શ્રીયશોવિજયજી આદિ પુરૂષો ન હોય? આ સ્થળે એમ આશકા કરવામાં આવે કે, આનદઘનજી મહારાજે એ સ્તવનામાં જે પ્રકારનો ભાષાપ્રયોગ કર્યો છે તે પરથી એમ લાગે છે કે, કેમ જાણે આ-

નંદઘનજી મહારાજને પોતાને તથાપ્રકારના ગુરૂનો યોગ ન મળતાં ખેદ પૂર્વક એ વચનો કાઢયાં ન હોય ? આ શંકાનું સમાધાન એટલુંજ છે કે, આનંદઘનજી મહારાજની દશા ઘણી વર્ધમાન થતી ગયેલી હોવી જોઇએ. તે છતાં તેઓ પોતાને યોગ્ય એવા સુગુરૂનાં અવલંબનની જરૂર ધારતા હોઇ તેવા સુગુરૂનો યોગ તેઓએ ન જોઈ આ વચનો કાઢયાં છે. હું આટલું લખું છું, પણ તે ઘણા ડરપૂર્વક લખુંછું, કેમકે વખતે યશોવિજયજી મહારાજ જેવા અસાધારણ મહાત્માનો મારાથી અવિનય થઈ જાય, તો મારે કેટલા ભવભ્રમણ કરવાં પડે તેનો મને બહુ ખ્યાલ રહે છે.

સતરમા ચત્તકમાં જૈનસમાજની ધર્મસંબંધી સ્થિતિ જ્ઞાન સંબંધમાં બહુ નિર્બળ થઈ ગયેલી; અને ક્રિયાજડત્વ ઘણું વધી ગયેલું, એમ આનંદ-ઘનજી મહારાજના નીચેના વચનોથી જણાય છે:—

એક કહે સેવિયે વિવિધ ક્રિયા કરી,
ફળ અનેકાંત લોચન ન દેખે
ફળ અનેકાંત કિરિયા કરી બાપડા, ધા૦
રડવડે ચાર ગતિમાંહે લેખે.

આ પદમાં મહારાજ સાહેબે ક્રિયાનો નિષેધ કર્યો નથી, પરંતુ જેઓ સમજ્યા વગરની માત્ર કાયકલેશરૂપ ક્રિયાઓમાં ધર્મ માની પ્રવર્તે છે તેની દયા ખાઈ, જ્ઞાનમાર્ગ તરફ લક્ષ્ય કરાવ્યો છે. આ પદ ઉપરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે, આ સમયમાં શુષ્ક–જ્ઞાનરહિત–ક્રિયાકાંડમાં શ્વેતામ્બર સંપ્રદાય વિશેષ રાચી રહ્યો હોવો જોઇએ જો જ્ઞાનસહિત ક્રિયાકાંડ અનુસરાતો હોત, તો મહારાજજીને આવા લાગણી ભરેલાં વચનો કહેવાનો પ્રસંગ મળ્યો ન હોત. જ્ઞાનમાર્ગ ઘણો પામર સ્થિતિમાં આ સમયે આવી ગયેલો હોવો જોઇએ, તે શ્રી ધર્મનાથના સ્તવન ઉપરથી નીચેનો ભાગ લઇએ છીએ તે પરથી જણાશે.–

પરમ નિધાન પ્રગટ મુખ આગળે,
જગત ઉલંઘી હો જાય, જિનેશ્વર૦
જ્યોતિવિના જુઓ જગદીશની
અંધોઅંધ પુલાય. જિનેશ્વર૦

અર્થાત્, ઉત્કૃષ્ટ એવું જે ગુપ્ત ધન તે મોઢા આગળ પ્રકટ છે, પણ તેને જગતના પ્રાણીઓ ઓળગીને ચાલ્યા જાય છે, ભગવાનની જ્યોતિ અર્થાત્ જ્ઞાનપ્રકાશ વિના આંધળાની પાછળ આંધળો ચાલ્યો જાય છે. અહી 'જ્યોતિ,

શબ્દથી જ્ઞાન કહેવાનો ઉદ્દેશ છે. જગત્ ધર્મ માની એકાંત જડક્રિયા જ્ઞાનવિના કરતાં જોઇ આ વચનો કહ્યાં છે. સ્તવનાવલિ અને 'બહોતેરી'ના અવલોકન પરથી જણાશે કે, મહારાજ સાહેબે ક્રિયાજડત્વને માટે જગત્ જીવોની ઘણી દયા ખાધી છે; અને જ્ઞાન માટે આવશ્યકતા ગાઇ છે

કેટલીક વખત એવું બને છે કે, બે યુગપદ ઉપકારક વાત હોય છે; તેમાં એક વાત ઉપર ઘણોજ ઓછો લક્ષ્ય થઇ ગયો હોય છે, અને બીજી વાત ઉપર ઘણોજ વિશેષ ભાર મૂકાઈ ગયો હોય છે હવે આ બન્ને વાત જો યુગપદ ન હોય, તો સમતોલપણુ જતુ રહી આવશ્યક ફળ થતુ નથી આવા પ્રસંગે જ્ઞાનીપુરૂષો જે વાત ઘણી ગૌણ થઇ ગઇ હોય છે તેના ઉપર ઘણો ભાર મૂકે છે અને જેના ઉપર વિશેષ ભાર મૂકાઈ ગયો હોયછે તેના સંબંધમાં કાંઇક નરમાશ લાવવા જેવું કરે છે, જ્ઞાનીપુરૂષોની આ પ્રવૃત્તિનો ઉદ્દેશ લોકસમૂહ જોઈ શકતો નથી, એટલે ગૌણ થયેલ વાતપર ભાર મૂકવાનો હેતુ ન સમજતાં એમ માની બેસે છે કે, પ્રતિપાદક પુરૂષ એકાંત તે વસ્તુનોજ ઉપદેશ કરે છે, અને જે વાત માટે નરમાશ લાવવા જ્ઞાનીપુરૂષ ઉપદેશ દે છે. તે વાતનો નિષેધ કરે છે એમ સમજે છે જ્ઞાન અને ક્રિયા એ બન્ને યુગપદ જેવી રિ તિ ધરાવતાં પદાર્થો છે જ્ઞાન હોય, અને ક્રિયા ન હોય તો જ્ઞાન શુષ્કપણામા પડયું રહે છે, અને જો ક્રિયા હોય અને જ્ઞાન ન હોય તો શુષ્કક્રિયા અથવા ક્રિયાજડત્વ આવે છે આ કારણોથી બન્ને સાથે જોઇએ આનદઘનજી મહારાજના સમયમાં જ્ઞાનમાર્ગ પ્રત્યે, ઉપર જોઈ ગયા તેમ ઉપેક્ષા થઇ ગયેલી એટલે તેઓએ જ્ઞાનમાર્ગ ઉપર બહુ ભાર દઇ ઉપદેશ કર્યો, અને ક્રિયાકાંડ જ્ઞાનરહિતતાએ હદબહાર થતો જોઇ તેને નરમાશ આપવા માટે મહારાજ સાહેબે વિચારો દર્શાવ્યા આનુ પરિણામ એ આવ્યુ કે, ક્રિયાજડ થઇ ગયેલા જીવોએ એમ માની લીધુ કે, આનદઘનજી મહારાજ ક્રિયાને ઉત્થાપે છે; અને એકલા જ્ઞાનને સ્થાપે છે આવી માનતાના કારણે તેઓને 'અધ્યાત્મી' કહી ગાળો ભાંડતાં, અને આજ કારણે તેઓને 'ભગડભૂતા' એવું નહીં ઇચ્છવા યોગ્ય વિશેષણ પણ આપેલુ. આ સૈકાના પ્રથમ ભાગ સુધી ક્રિયાજડત્વનુ પ્રબળ વધારે ચાલેલુ, એટલે ત્યાંસુધી આનદઘનજી મહારાજના સંબધમાં આવી ભૂલ ભરેલી માનીનતા ચાલી આવેલી છેલ્લા બે દશકા થયાંજ, અર્થાત્ શ્રીમાન્ રાજચદ્રના સમયપછી લોકોની તે માનીનતા

ફરવા લાગી છે. વાસ્તવિક રીતે જોતાં, આનંદઘનજી મહારાજે ક્રિયાનો નિષેધ કર્યો જ નથી, પરંતુ સૂત્રાનુસાર ક્રિયા સાધવાનો ઉપદેશ આપ્યો છે. શ્રી અનંતનાથની સ્તવના ૬ ઠ્ઠા પદમાં કહ્યું છે કે,

પાપ નહીં કોઇ ઉત્સૂત્ર ભાષણ જીસો;
ધર્મ નહીં કોઇ જગ સૂત્ર સરીખો,
સૂત્ર અનુસાર જે ભવિક કિરિયા કરે,
તેહનું શુદ્ધ ચરિત્ર પરીખો. ધાર૦

જેમ નિજસ્વરૂપ અર્થે ક્રિયા કરવામાં આવે તે અધ્યાત્મ ગ્રહણ કરવાયોગ્ય છે તેમજ જે ક્રિયા કરતાં અધ્યાત્મ પ્રાપ્ત ન થાય તે ક્રિયા પણ નથી.

નિજસ્વરૂપ જે કિરિયા સાધે,
તેહ અધ્યાત્મ લહિયે રે,
જે કિરિયા કરી ચઉગતિ સાધે,
તે ન અધ્યાત્મ કહિયે રે શ્રી શ્રેયાંસ૦

વળી; ક્રિયાસ્થાપકવચન શ્રી સુવિધિનાથના સ્તવનમાં આ પ્રમાણે કહેલ છેઃ—

સુવિધિ જિણેસર પાય નમીને,
શુભ કરણી એમ કીજે રે,
અતિ ઘણો ઉલટ અંગ ધરીને,
પ્રહ ઉઠી પૂજી જે રે. સુવિધિ૦

સુવિધિજિનનુ આખુ સ્તવન પૂજાની વિધિથી ભરેલુ છે એ વાંચવાથી જણાય તેમ છે કે, તેઓએ પૂજા આદિ વિધિઓનું અખંડ પ્રતિપાદન કર્યું છે; અને જો પૂજાદિ વિધિઓનુ જેણે પ્રતિપાદન કર્યું હોય તે તપશ્ચર્યાદિ ઉત્તમ સાધનોનો નિષેધ કેમ કરે ? મને આશ્ચર્ય થાય છે કે, આવા મહાત્મા પ્રત્યે લોકો કેમ એવો આક્ષેપ કરવા નીકળેલા કે, તેઓ ક્રિયાના નિષેધક હતા. આમાં આશ્ચર્ય પામવા જેવુ જોકે કાંઈ નથી, જ્યાં સુધી સમ્યગ્દૃષ્ટિ નથી થઈ ત્યાંસુધી જીવો એમજ માની બેસે છે. આપણી નજરેનજરનો તાજેજ દાખલો છે. શ્રીમાન્ રાજચંદ્ર, કે જેઓએ ક્રિયાદિ સાધનનું આ પ્રમાણે

નિશ્ચયવાણી સાંભળી, સાધન તજવાં નોય,
નિશ્ચય રાખી લક્ષમાં, સાધન કરવાં સોય,
—શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર.

શબ્દોમાં ઉત્તમ પ્રતિપાદન કર્યું છે તેઓ પ્રત્યે, હમણાંના જેવા વિદ્યાવિલાસી કાળમાં પણ આક્ષેપ કરવામાં આવતો હતો, તો પછી જે સમયે વિદ્યાવિલાસનો અભાવ હતો તે સમયે આનંદઘનજી મહારાજ પ્રત્યે આક્ષેપ થાય એમાં કાંઈ આશ્ચર્ય જેવું ન ગણાવું જોઈએ.

આનંદઘનજી મહારાજના સમયમા આત્મજ્ઞાન ભણી સમાજની ઉદાસીનતા થઇ ગયેલી હોવાનાં પ્રમાણો નીચે પ્રમાણે છે:—

'આતમજ્ઞાની શ્રમણ કહાવે,
બીજા તો દ્રવ્યલિંગીરે;
વસ્તુગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે,
આનંદઘન મત સંગી રે. વાસુ૦

વળી,

અધ્યાતમ જે વસ્તુ વિચારી,
બીજા જાણ લબાસી રે;
વસ્તુ ગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે,
આનંદઘન મતવાસી રે. શ્રી શ્રેયાસ૦

પ્રત્યે પ્રત્યેક વિચારમાં મહારાજસાહેબે આત્મજ્ઞાન ભણી જાગૃતિ કરાવવા અર્થે પ્રયત્ન કર્યો છે, અને એકાંત ક્રિયાજડત્વનો નિષેધ વારવાર કર્યો છે એ વાત એમ બતાવવા માટે પૂરતી છે કે, સતરમા શતકમાં જૈનસમાજમા આત્મજ્ઞાન ભણી ઘણી ઉપેક્ષા થઇ ગયેલી ઉપાધ્યાયજી શ્રીયશોવિજયજી મહારાજ આ વાતની સાક્ષી પૂરે છે, કેમકે તેઓ મહારાજસાહેબ સમકાલિન હતા. જે શબ્દોમાં તેઓ સાક્ષી પૂરે છે તે શબ્દો આ પ્રમાણે છે.—

વિષયરસમા ગ્રહી માચીઆ,
રાચીઆ કુગુરૂ મદ પૂર રે;
ધામધુમ ધમાધમ ચલી,
જ્ઞાનમાર્ગ રહ્યો દુર રે.

આત્મજ્ઞાન પ્રત્યે ઉપેક્ષા ધરાવનારાઓ પ્રત્યે મહારાજશ્રીએ કહ્યું છે, અને શુષ્ક અધ્યાત્મીઓને ભૂલી ગયા છે એવુ નથી શુષ્ક અથવા શબ્દઅધ્યાત્મીઓને ઉદ્દેશીને કહે છે કે,

નામ અધ્યાતમ, ઠવણ અધ્યાતમ,
દ્રવ્ય અધ્યાતમ છંડો રે,
ભાવ અધ્યાતમ નિજગુણ સાધે;
તો તેહ શું રઢ મંડો રે શ્રી શ્રેયાંસ૦

શબ્દ અધ્યાતમ અર્થ સુણીને,
નિરવિકલ્પ આદરજો રે,
શબ્દ અધ્યાતમ ભજના જાણી;
હાન ગ્રહણ મતિ ધરજો રે, શ્રી શ્રેયાંસ૦

સત્તરમાં શતકમાં અથવા આનદઘનજી મહારાજના સમયમાં શબ્દ-અધ્યાત્મીઓ પણ હોવા જોઇએ મહારાજ સાહેબે, આ સમયમાં એકાંત વ્યવહારમાર્ગનું સેવન અને નિશ્ચય માર્ગનુ વિસ્મરણ જોઇ કહ્યુ છે કે,

પરમારથ પંથ જે કહે, રંજે એકતંત રે,
વ્યવહારે લખ જે રહે, તેહના ભેદ અનંત રે ધરમ૦
વ્યવહારે લખે દોહિલો, કાંઇ ન આવે હાથ રે,
શુદ્ધ નય થાપના સેવતાં, નવી રહે દુવિધા સાથ રે ધરમ૦

આ પ્રમાણે આ વ્યવહાર અને નિશ્ચય અથવા પરમાર્થમાર્ગ પરત્વે વિચારણા બતાવી છે,

ટુંકામાં સત્તરમાં સૈકાની સ્થિતિ, ત્યારે, આ પ્રમાણે જૈનસમાજની ધર્મ સબધે આનંદઘનજી મહારાજના વિચારો પરથી જણાય છે. જૈનસમાજની અંદર અનેક ધર્મના મતભેદો પ્રવર્ત્તતા હતા, આ મતભેદને લઇને અનેક ધર્મકલેશો હોવા જોઇએ આ ધર્મકલેશોને વૃદ્ધિ અર્થે જળસીંચન ગુરૂઓ તરફથી થતુ હતું ધર્મગુરૂઓ પણ તે કારણે બહુ ઉન્નત સ્થિતિમાં નહોવા જોઇએ. ઉત્તમ ગુરૂઓનુ ઘણુ અલ્પત્વ હતું, અને ધર્મગુરૂઓની જો ઉન્નત દશા નહોતી તો પછી શ્રાવક સમૂહનો તો નહોવી જોઇએ એ દેખીતુ છે સમાજનો લક્ષ્ય એકાંત ક્રિયાકાંડ ઉપર રહ્યો હતો. આત્મજ્ઞાન ભણી લોકોની ઉદાસીનતા હતા. એકાંત વ્યવહારમાર્ગનુ સેવન બહુધા થતુ હતુ. શુષ્ક અધ્યામીઓ પણ સમાજમાં હોવાનો સભવ છે પ્રતિમા સંબંધી કલેશે ગંભીરરૂપ પકડયુ હતુ, જ્ઞાનમાર્ગ અજાગૃત હતો. એકંદરે શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયની સ્થિતિ સત્તરમા શતકમાં સતોષકારક નહીં હોય.

આ પ્રમાણે આનધનજી મહારાજની કૃતિના આધારે જેટલુ વિવેચન થઈ શકયુ તેટલુ કરવા મે પ્રયત્ન કર્યો છે. મારા લખવામાં અથવા વિચારમાં જે કાંઈ દોષ હોય તે માટે ક્ષમા ચાહું છું. આ લેખ પૂર્ણ કરતાં એક

વાત ખાસ જણાવવાની રહે છે કે, આનંદઘનજી મહારાજના સમયની જૈનસમાજની સ્થિતિનું અવલોકન કરવાનુ તો જ ફળ છે કે, જો આપણે

સતરમા શતકની સ્થિતિની સાથે ચાલુ શતકની સરખામણી.

ફરી આપણે કેટલુ જાગૃત થવાનુ છે તે વિચારી વર્ત્તન કરીએ. સતરમા શતકમાં જૈનસમાજમા ધર્મમતભેદો હતા, અત્યારે જૈનમાં ધર્મમતભેદો ઘણા છે, તથાપિ હવે તે દૂર કરવા જોઇએ એવી વૃત્તિનો કિંચિત્ જન્મ થયો છે ખરો સતરમા શતકમાંધર્મકલેશો ઘણા હતા અત્યાર સુધીમાં આ શતકમાં પણ કાંઇ ઓછા નહોતા પરતુ હવે તે વાત ઠીક નથી. એમ સમજવાની શરૂઆત થઇ છે સતરમા શતકમાં ધર્મકલેશોને ધર્મગુરૂઓનું જળસીચન હતુ ચાલુ શતકમા પણ તેવુ જળસીચન થોડા વર્ષ પહેલાં સુધી હતુ, તથાપિ હવે તેઓ એ બાબતમાં કાંઇક મોળા પડયા છે. સત્તરમા શતકમાં ઉત્તમ ગુરૂઓનુ જો કે આનદઘનજી મહારાજની દૃષ્ટિએ અલ્પત્વ હતુ, પરતુ ચાલુ જમાનાની સરખામણીએ તે કાળ અત્યારના કરતાં ઘણો ઉત્તમ હતો, કારણ કે તે સમયમા આનદઘનજી મહારાજ પોતેજ તેમજ નયવિજયજી મહારાજ, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજ અને બીજા બસેક પડિતો વિદ્યમાન હતા. આ સતક, શતરમા શતકની સરખામણીએ આ બાબતમાં અવર્ણનીય રીતે પછાત છે સતરમા શતકમા શ્રાવક દશાની સ્થિતિ નિર્બળ હતી, પરતુ આ શતકમાં તો તેથી ઘણાજ ગુણી નિર્બળ છે. સતરમા શતક કરતા અત્યારે વધારે પરિમાણમાં સમાજ ક્રિયાજડત્વમાં રહ્યો છે. સતરમા શતકમાં અધ્યાત્મ હતુ તેના કરતાં આ શતકમા ઘણું ઘણું ઓછુ છે શુષ્ક અધ્યાત્મીઓ આ કાળમાં વધારે હશે કે ક્રિયાજડવાન્ તે એક તપાસ કરવા જેવી બાબત છે. પ્રતિમા સબધી કલેશ ઓછો કરવાની વૃત્તિ સમાજમાં હમણાંજ શરૂ થાય છે.

આશો શુદ ૨, ૧૯૬૪ — **મનસુખલાલ.**

શ્રીમાન્ આનંદઘનજીના જીવન સંબંધમાં મારા આ વિચારો મેં આજથી પાંચ વર્ષો ઉપર બહાર પાડયા હતા. ત્યાર પછી તેઓના સંબંધમાં આટલું સાહિત્ય બહાર આવ્યું છે:-

૧. મર્હુમ ભાઇ ગોવીંદજી મેપાણીની સૂચનાથી ભાઈ મોહનલાલ દલીચંદ દેશાઇએ આનંદઘનજી મહારાજની સ્તુતિરૂપે જે કાવ્યો કરેલાં છે તે બહાર મૂક્યાં હતાં ૨. વળી, ભાઈ મોહનલાલે અંગ્રેજીમાં યશોવિજયજી મહારાજનું સંક્ષિપ્ત ચરિત્ર લખ્યું છે તેમાં પણ આનંદઘનજી મહારાજના સંબંધમાં વિચારો બતાવવામાં આવ્યા છે. ૩. ત્યાર પછી, જે સ્તવનાવલિ માટે પ્રથમ મેં ચર્ચા કરી છે તે ભાઈ માણેકલાલ ઘેલાભાઇએ આનંદઘનજીની સ્તવનાવલિ નવા અર્થ ભરી બહાર પાડી છે. ૪ અને સૌથી છેલ્લાં, મુનિરાજ શ્રી બુદ્ધિસાગરજીએ આનંદઘન 'બહોતેરી' તેના વિવેચનપૂર્વક બહાર પાડી છે.

આનંદઘનજી મહારાજની સ્તુતિરૂપે યશોવિજયજી મહારાજે જે કાવ્યો લખ્યાં છે તે આનંદઘનજીના સંબંધમાં અદ્‌ભુત પ્રકાશ પાડનાર છે. ભાઈ મોહનલાલે યશોવિજયજી મહારાજનું જે ચરિત્ર લખ્યું છે તેને માટે તેઓ પ્રશંસાને પાત્ર છે. ખાસ કરીને એટલા માટે છે કે તે નૂતન ઢબે અને તે પણ વળી અંગ્રેજીમાં લખ્યું છે. ભાઇ માણેકલાલે સ્તવનાવલિના જે અર્થો ભર્યા છે તે અત્યારસુધી ભરાયેલા અર્થો કરતાં નવીન પદ્ધતિએ લખાયાં છે અને તે જ પદ્ધતિ અત્યારના જમાનાને અનુકૂળ છે. આમ છતાં કહેવું જોઈએ કે, કોઈ કોઈ સ્થળોમાં ભાઈ માણેકલાલ જોઈએ તેવું વસ્તુસ્વરૂપ સમજ્યા નથી. અત્યાર સુધીમાં આનંદઘનજીની આ સ્તવનાવલિના ૨૨ તીર્થંકરોનાં સ્તવનો મળે છે. ભાઈ માણેકલાલને સુરતવાળા ઝવેરી મગનભાઇ પ્રતાપચંદ દ્વારા છેલ્લાં બે સ્તવનો મળ્યાં છે મેં આ પદો જોયાં છે. આ પદોની કૃતિ, અલબત, હમણાંની તો નથી જણાતી. ઓગણીશમા સૈકાની પૂર્વની જણાય છે; આમ જણાતાં છતા ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર (Philology) ની દૃષ્ટિએ જોવામાં આવે તો, મારૂં માનવું છે કે, તે બે પદો આનંદઘનજી મહારાજની કૃતિ છે એમ કહેવાવાનો સંભવ નથી, અર્થાત્ હું તે કૃતિ આનંદઘનજીની હોય એવા અભિપ્રાય ઉપર આવી શકતો નથી.

મુનિશ્રી બુદ્ધિસાગરજીએ આનંદઘન બહોતેરીમાં આવેલા ગૂઢ પદોના અર્થ લખવામાં સારી મેહેનત કરેલી જણાય છે, તેમજ તેઓના જીવન-ચરિત્ર સંબંધી વિચારો દોરવવામાં પણ સ્તુતિપાત્ર મેહેનત લીધેલી દૃષ્ટિગોચર થાય છે.

આવી રીતે ચાર જૂદી જૂદી દિશાઓમાં જે પ્રયત્નો થયાં છે તે તેઓના પરિશ્રમની અપેક્ષાએ અવશ્ય પ્રશંસનીય છે. આ સઘળું છતાં મારે કહેવું જોઇએ કે, આનંદઘનજી મહારાજની સ્તુતિરૂપે કરેલાં યશોવિજયજી મહારાજના પદો શિવાય બાકીના પરિશ્રમો આનંદઘનજી મહારાજના સંબંધમાં શોધખોળની અપેક્ષાએ થોડાંજ અંશોએ પ્રકાશ પાડનારાં છે. શોધખોળની દૃષ્ટિએ તપાસ કરવાનું પરિણામ કાંઇક નૂતન પ્રકાશ પાડનારૂં આવવુજ જોઇએ. જેવું પરિણામ આવેલુ મને એ પરિશ્રમોમાં થોડાજ અંશે જોવામાં આવે છે.

મને ખેદ થાય છે કે, આપણા વિદ્વાનોમાં શોધખોળરૂપે પ્રયાસ બહુજ પામર છે. ભાઈ માણેકલાલે શોધખોળરૂપે આપણને આનંદઘનજી મહારાજના સંબંધમાં કાંઈ સંગીન કહ્યું નથી. તેઓએ છેલાં બે પદો વિશેષપણે કોના હોવા યોગ્ય છે તેની પણ ખાત્રીપૂર્વક શોધ કરયા મેહેનત કરી નથી; શ્રી બુદ્ધિસાગરજી મહારાજે ઉપર કહ્યું તેમ મેહેનત તો ઘણીયે કરી છે. આપણને વાતરૂપે ઘણુંય કહ્યું છે—પણ તેમાં માત્ર વિચારોને લંબાવ્યા ઉપરાંત નવીન શોધ ખોળ રૂપ કાંઇ કહ્યું મને દૃષ્ટિગોચર નથી થયુ.

મહારાજશ્રી શોધખોળની દૃષ્ટિ પર ચઢયા હોત તો તેઓ કાંઇક સારૂં અજવાળું પાડી શકત. હું અહીં વિસ્તારથી લખી શકતો નથી, પણ મેં જે તપાસો કરી છે તે પરથી કહી શકું છું કે, બહોતેરીમાં કોઇ કોઈ પદ બીજા પુરૂષોનાં હોઇ આવી ગયાં છે. કોઇ કોઇ પદ એક દિગમ્બર વિદ્વાનનાં છે; અને કોઇ કોઈ પદ કબીર સાહેબના પણ છે

હું શરૂઆતમાં કહી ગયો છું તેમ મારી શરીરપ્રકૃતિ અનુકૂળ ન હોઇ આનંદઘન બહોતેરીમાં બહારના કયાં કયાં પદો આવી ગયાં છે તેની તપાસ લઇ શકું તેમ નથી; એટલે આટલુ માત્ર સૂચનરૂપે કહુ છું.

આપણી સમાજને જાહેર જીંદગી અને ખાનગી જીદગીના બે ભાગો પાડવાનું હજુ હવે શીખવાનું છે; એટલે કે, બે પરિચયીઓ જાહેર જીંદગીમાં

જૂદા જૂદા વિચારો ધરાવનારા હોય, એટલે સુધી હોય કે એક ઉત્તર દિશાના છેડે જનાર હોય અને બીજો દક્ષિણ દિશાને છેડે જનાર હોય; જ્યારે ખાનગી જીવનમાં તેજ બે વ્યક્તિઓ પરિચયીઓ તરીકેજ નહીં પણ ખાસ મિત્રો તરીકે રહી શકે છે આવુ શિક્ષણ આપણા લોકોને વિષે હજુ સુધી નથી એટલે જાહેર વિચારોના સંબંધમાં જૂદાં પડવાનું થતાં અંગત પરિચય અને મિત્રતા હોય તો તેનો નાશ થાય છે, એટલુજ નહીં પણ કેટલીક વખતે વિપરીતતા ઉભી થાય છે.

આમ હુ જાણુ છુ. આવો મારો મારી સમાજનો અનુભવ છે, છતાં મારી સમાજ જાહેર વિચારો ભિન્ન ભિન્ન દિશાના હોય છતાં અંગત સબંધમાં મિત્રો તરીકે રહી શકાય એવુ શીખે તેટલા માટે આ સ્થળે મે ઉપલા પરિશ્રમોના સંબંધમાં મારા વિચારો નિખાલસ દીલે બતાવ્યા છે.

આ સ્થળે મારે 'આનદઘન બહોતેરી' ના સબધમાં જરાક વિશેષ કહેવુ છે. મુનિશ્રી બુદ્ધિસાગરજીએ બહોતેરીના શબ્દાર્થ અને ભાવાર્થ લખવાને બદલે જો માત્ર અગ્રેજી કવિઓના કાવ્યોપર જેમ ટુક નોધો (Notes) લખાય છે તેમ લખી હોત તો આનંદઘનજી મહારાજની બહોતેરી જે અધ્યાત્મરસથી રસબસે છે તે અખંડ રહેત મેં સાંભળ્યુ છે કે, ભાઈ મોતીચંદ ગી૦ કાપડયા, સૉલીસીટર બહોતેરીના અર્થ લખે છે. તેઓ કેવા આકારે અર્થ લખે છે તે હુ જાણતો નથી, પણ જો તેઓ કોઈ પ્રકારના અર્થ ભરવાના પરિશ્રમમાં પડયા હોય તો તેઓને હુ ભલામણ કરૂ છું કે, તેવા પરિશ્રમમાં ન પડતાં માત્ર ટુંક નોંધો (Notes) લખવાનુ કરવુ જો અર્થ ભરવામાં આવશે તો તે અદ્દભુત કૃતિની ખાસ ખુબી (special beauty) જે અધ્યાત્મરસ છે તે ઢોળી નાંખવા જેવુ થશે છેવટે, એટલુજ કહુ છુ કે, પાંચ વર્ષોમાં આનંદઘનજી મહારાજના સબધમાં જે કાંઈ લખાયુ છે તેની અદર આનદઘનજી મહારાજનું સ્વત્વ (personality) જણાવનારૂ ખાસ નૂતન તત્ત્વ તો મને જોવામાં આવ્યુ નથી.

માગશર સુદ, ૨, ૧૯૭૦ — મ૦ ૨૦ મે૦

દેવચંદ્ર.

૧. જન્મ, દીક્ષા આદિ સંબંધી વિગતોનો અભાવ.

ઉક્ત મહાત્મા કયાં, કયારે જન્મ્યા, માત પિતા કોણ હતા તથા દીક્ષા કયારે લીધી હતી, સમાધિસ્થ કયારે થયા; તે સંબંધી બીલકુલ વિગતો મળતી નથી. તેઓ અધ્યાત્મરસિક અને મહાન્ અદ્ભુત જ્ઞાનશાળી હતા એ વિષે બીલકુલ સંદેહ નથી તેની ખાત્રી તેમની વિદ્યમાન કૃતિઓ છે કે જે દરેકનું સૂક્ષ્મ પરિશીલન કરવાથી તુરતજ જણાઈ આવે છે.

૨. ગચ્છ અને ગુરૂપરંપરા.

તેઓ ખરતરગચ્છને વિભૂષિત કરતા હતા. તેમની ગુરૂપરંપરા નીચે પ્રમાણે છે.

કોટિક—ખરતરગચ્છ*જિનચંદ્રસૂરિ.
|
પુણ્યપ્રધાનોપાધ્યાય
|
સુમતિસાગરોપાધ્યાય
|
સાધુરંગ
|
રાજસાગરવાચક
|
જ્ઞાનધર્મપાઠક
|
દીપચંદપાઠક
|
દેવચંદ્રજી

૩ સમયનિર્ણય.

કયારે દીક્ષા લીધી, કયારે સમાધિસ્થ થયા વગેરે હકીકત હમણાં જે જે સાધનો ઉપલબ્ધ છે તેપરથી બીલકુલ મળી શકતી નથી જે મળે છે તે પરથી એટલુંજ કહી શકાય કે અમુક સમયમાં વિદ્યમાન હતા.

---

*ખરતગચ્છના ૬૧ મી પાટે આવેલા છઠ્ઠા કે ૬૫ મી પાટે આવેલા સાતમા જિનચંદ્ર તે તપાસવાનું રહેછે.

આગમસારોદ્ધાર નામનો ગ્રંથ તેમણે સં. ૧૭૭૬ ફાગણ શુદ ૩ ને મંગળવારે પૂરો કર્યો છે એમ તેમણે છેલ્લે પ્રશસ્તિ કરીને કથેલ છે. અને શ્રી **પદ્મ**વિજયજીએ પોતાનો ગુરૂ શ્રીઉત્તમવિજય નિર્વાણ સંબંધી લખેલા ઢાળબંધમાં એવું દર્શાવ્યું છે કે.—

ભાવનગર આદેશે રહ્યા, ભવિહિત કરે, મ્હારા લાલ.
તેડાવ્યા **દે**વચંદ્રજીને હવે આદરે, મ્હારા લાલ.
વાંચે શ્રી **દે**વચંદ્રજી પાસે **ભ**ગવતી, મ્હારા લાલ.
પન્નવણા **અ**નુયોગદ્વાર વળી શુભમતિ, મ્હારા લાલ.
સર્વ આગમની આજ્ઞા દીધી કરે **દે**વચંદજી, મ્હારા લાલ.
જાણી યોગ્ય તથા ગુણ–ગણના વૃંદજી. મ્હારા લાલ.

આ પ્રસંગ શ્રી ઉત્તમવિજયજીએ સંવત્ ૧૭૯૧ ના વૈશાખ શુદ ૬ ને દિને લીધેલી દીક્ષા પછીનો છે, અને તે સંવત્ ૧૭૯૯ માં છે. શ્રી **ઉ**ત્તમવિજયજી **ભા**વનગર આવી દેવચંદ્રજીને બોલાવે છે, અને તેમની પાસે શ્રી **ભ**ગવતી સૂત્ર, **પ**ન્નવણા (પ્રજ્ઞાપના) સૂત્ર, **અ**નુયોગદ્વારસૂત્ર પોતે ભણે છે. તે ભણી રહ્યા પછી શ્રી **દે**વચંદ્રજી ઉત્તમવિજયજીને યોગ્ય અને ગુણથી ભરપૂર જાણી સર્વ આગમની આજ્ઞા આપે છે.

આ ઉપરથી જણાય છે કે શ્રી દેવચંદ્રજી સંવત્ ૧૭૭૬થી તે સંવત્ ૧૭૯૯ સુધી વિદ્યમાન હતા.

તેમની કૃતિઓ.

૧ સંસ્કૃત.

નયચક્રસાર—આ ગ્રંથ મલ્લવાદિસૂરિના નયચક્ર કે જેમાં સત્તાશી નયોનું વર્ણન છે તે સામાન્ય પુરૂષને સમજી શકાય તેમ નથી, તેથી તેમાંથી ઉદ્ધૃત કરીને લખેલ છે આ ઉધ્ધૃત અથવા સારરૂપે નયના ગ્રંથમાંથી નયનુ બહુ સારૂં સ્વરૂપ સમજી શકાય છે

જ્ઞાનસારપર જ્ઞાનમંજરી નામની ટીકા—રચી સંવત્ ૧૭૯૬ કાર્તિક માસ શુદિ ૫ નવાનગર. મૂળ ગ્રંથ શ્રીમદ્ યશોવિજયજી કૃત અષ્ટક જૂદા જૂદા વિષયોનુ સારભૂત રહસ્ય બતાવનાર છે, તે પર શ્રી દેવચંદ્રજીએ ટીકા લખી છે. આ પરથી જણાય છે કે શ્રીમદ્ યશોવિજયજી (તપાગચ્છ) ના ઉપર તેમનો બહુ પ્રેમભાવ હતો, કારણ કે તેજ ટીકા-

માં તેમના સંબંધે મહાન્ વિશેષણો આપેલ છે. આ અપ્રગટ છે તે પ્રગટ થવાની બહુ જરૂર છે.

૨ ગુજરાતી

આગમસારોદ્ધાર. (આગમસાર)—રચ્યો સંવત ૧૭૭૬ ફાગણ શુદ ૩ ભોમવાર અને તે દુર્ગાદાસ માટે મોટા કોટામાં ચોમાસું રહીને કર્યો. અને શ્રીમદ્ ઉમાસ્વાતિકૃત **તત્ત્વાર્થાધિગમ** સૂત્રના અનુપમ સંક્ષિપ્ત સાર—ઉપસંહારરૂપે—સહાયરૂપે છે, અને તેમાં ઉત્તમ રીતે જૈન દર્શનનો સાર સ્પષ્ટતાપૂર્વક સમજી શકાય છે. આ ગ્રંથ ગદ્યાત્મક છે.

મુનિની પંચભાવના—શ્રુતભાવના, તપભાવના, એકતત્ત્વભાવના, અને સત્ત્વભાવના એ પાંચ મુનિની ભાવના ઢાળ અને દુહારૂપે પદ્યમાં સુરમણીય રીતે રીતે પ્રતિપાદિત કરી છે. આ પણ ઉક્ત ગ્રંથમાં સામેલ છે. આ **જેસલમેર**માં **વર્ધમાન** શેઠના આગ્રહથી બનાવેલ છે. અને **બૃહ**-ત્કલ્પસૂત્રમાંથી યોજેલ છે.

અધ્યાત્મગીતા—આમા અધ્યાત્મ શું છે, આત્માનુ શું છે, આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ કઇ રીતે પ્રાપ્ત કરી શકાય વગેરે ઉત્તમ રીતે વિ-વેચન કર્યું છે. આ ઉક્ત ગુટકામાં અર્થ સાથે જોડેલ છે આને લીંબડી ગામમાં રચેલ છે.

અષ્ટપ્રવચન માતાની સજઝાયો—પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ મળી આઠને સિદ્ધાંતની માતા કહેલ છે, અને તે દરેક મુનિએ શુદ્ધ રીતે પાલવાની છે, આનું સ્વરૂપ ધણા ધાર્મિક અને રહસ્યભૂત વચનોમાં સજઝાયોમાં સમાવેલ છે અર્થસહિત રા. મનસુખલાલ હરિલાલ કૃત ' નવપૂજાદિ સંગ્રહ'માં પ્રગટ થયેલ છે. આ **નવાનગર**માં રચાયેલ છે.

પ્રભંજનાની સજઝાય—આમાં પહેલાં રૂપક આપી વસુદેવ હુંડી નામના અતિ પ્રાચીન જૈન ગ્રંથને આધારે મુનિની ગુણભાવના ભાવી છે. રચના લીંબડીમાં કરી છે. આ પણ ઉક્ત ' નવપૂજાદિ સંગ્રહ'માં અર્થ વગરની પ્રકટ થયેલ છે.

વર્તમાન ચોવીસી—શ્રી ઋષભાદિ વર્તમાન ચોવીશ તીર્થંકરોમાંના દરેક ઉપર એક એક સ્તવન એમ ચોવીશ સ્તવન છે. આનો બાળાવબોધ

પણ શ્રીમદ્ દેવચંદ્રે સ્વોપજ્ઞ રચેલ છે એમ કહેવાય છે. આ સ્વર્ગસ્થ શેઠ ભીમશી માણેકે છપાવેલ છે, તેમાં નય, નિક્ષેપ આદિ અનેક સૂક્ષ્મ બાબતો દરેક સ્તવનમાં બતાવેલ છે, તેથી તત્ત્વના ગ્રાહક દરેક જૈને તે વાંચવાનીસાથે બહુ મનન કરવા યોગ્ય છે.

અતીત જિન સ્તવન ચોવીશી:—આ ચોવીશ સ્તવનો પણ તત્ત્વના રહસ્યથી પૂર્ણ છે. આને વિશેપ સ્પષ્ટતાથી મનન કરી શકાય. તેને માટે તેના અર્થ કરી રા. મનસુખલાલ હરિલાલે પોતાના 'સુમતિ પ્રકાશ' નામના હમણાંજ બહાર પાડવાના ગ્રંથમાં પ્રકટ કરેલ છે.

વીશ વિહરમાન જિન સ્તવન:—શ્રી સીમંધર આદિ મહાવિદેહાદિ ક્ષેત્રમાં વિચરતા વીશજિન ભગવાનોપર વીશ સ્તવન કરેલ છે, આ પણ અર્થ સાથે ઉક્ત ગ્રંથમાં બહાર પડવાના છે.

ધ્યાનમાળા.—આમાં ધ્યાનનો વિષય તેના પ્રકાર સાથે સારી રીતે ચર્ચ્યો છે.

સ્નાત્ર પૂજા:—આ પૂજા પ્રચલિત છે, અને પ્રભુનું સ્નાત્ર કરવામાં જે ઉચ્ચભાવના પ્રકટ થવી જોઇએ તે દ્રવ્ય અને ભાવથી આમાં જણાવેલ છે.

નવપદ પૂજા:—આ પૂજા હમણાં જે સ્વરૂપમાં છે તેવું સૂક્ષ્મ નિરીક્ષણ કરતાં તેમાં ત્રણની કૃતિઓનુ સંમિશ્રન છે. ૧ શ્રીમદ્ યશો વિજયજી ૨. શ્રી જ્ઞાન વિમલસૂરિ ૩, શ્રી દેવચંદ્રજી પ્રથમના બે સમકાલીન હતા એ નિર્વિવાદ છે, શ્રી દેવચંદ્રજી તે વખતે હતા કે નહિ તે તેમનું ચરિત્ર યોગ્ય ઉપલબ્ધ થતું ન હોવાથી કહી શકાતુ નથી.

છુટક સ્તવન સજ્ઝાય—ઘણાં હશે પણ હાલમાં ત્રણ ઉપલબ્ધ છે, ૧ શ્રી વીરપ્રભુનું દિવાલીનું સ્તવન તેમાં વીરવિરહ બહુ કરૂણાર્દ્ર રીતે વર્ણવેલ છે. ૨ 'સમકિત નવિ લહ્યુંરે'–એ સજ્ઝાય છે તેમાં પ્રથમ સમકિત અને પછી ક્રિયા એમ પ્રતિપાદન કરેલ છે. ૩ 'આજતો લાહો લીજીએ, કાલ કોણે રે દીઠી' એ નામની વૈરાગ્યોત્પાદક સજ્ઝાય છે.

આવી રીતે જે કૃતિઓ ઉપલબ્ધ થઈ શકી છે તે અહીં રેખારૂપે નોંધેલ છે, બીજું જો કંઇ હોય તો તે તુરત પ્રકટ થવાની જરૂર છે.

૫ કવિ અને જ્ઞાની.

ઉપરની દર્શાવેલી સર્વ કૃતિઓ વિચારતાં જે છાપ હૃદયને પડે છે, તે એ છે કે તેઓશ્રી શુદ્ધ અંતરાત્માના સ્વરૂપે હતા, જે જે વાણીરૂપે હૃદયને આવિર્ભાવ નીકળેલો જોઇએ છીએ, તે વિચારતાં સ્પષ્ટ જણાય છે કે તેઓશ્રી અદ્‌ભુત, વિર, અધ્યાત્મજ્ઞાની હતા. પોતાના સમયમાં ગચ્છભેદ, ગચ્છના ઝઘડા ઘણા હતા તે તેમના ચંદ્રાનન જિનના સ્તવનમાં આબેહુબ જણાવે છે, છતાં તે પર પોતાને કરૂણા આવતાં પોતાને શુદ્ધ સ્વરૂપના શોધકને કયો માર્ગ ઇષ્ટ છે તેના ઉત્તરમાં તટસ્થતા, અકષાયતા, શુદ્ધ આત્મધર્મમાં રમણતા એ માર્ગ સ્વીકાર્યો છે. જ્ઞાનની ઉત્તમ કોટિ તો દરેક સ્થલે જાજવલ્યમાનજ રહે છે. પોતાના સમયની સ્થિતિ અને પોતાની આંતિરિક ભાવસ્થિતિ તો તેમના કાવ્યના રહસ્યને ખોજનારને તુરતજ માલૂમ પડી આવે છે, અને તેપર લખવા ધારે તો ઘણુ જણાવી શકે તેમ છે.

૬ તેમના ગુરૂ શ્રી દીપચંદ્ર.

ગુરૂ પ્રત્યે ચરિત્રનાયક બહુ પ્રેમ, ભક્તિ, બહુમાન, આજ્ઞાધારકતા રાખતા, અને તેમની સાથે રહી પોતે ઘણે સ્થળે વિહાર કરેલ છે, અને ગુરૂએ સવત્ ૧૭૮૮ માં શત્રુંજય પર શ્રી કુંથુનાથ ભગવાનની પ્રતિષ્ઠા અને સમોવસરણની પ્રતિષ્ઠા કરી છે. તેમજ અમદાવાદમાં સહસ્ત્રફણાની પ્રતિષ્ઠા કરી છે. શ્રી દેવચંદ્રજીએ પોતે સંવત ૧૭૯૪ માં શત્રુંજયપર પ્રતિષ્ઠા કરી છે એવું શિલાલેખ પરથી જણાય છે

૭ વિહાર.

શ્રી દેવચંદ્રજી પોતાના ગુરૂ શ્રી દીપચંદ્ર પાઠક સાથે શત્રુંજય, અમદાવાદ, ઘણે સ્થળે વિહાર કરેલ છે, તેમની કૃતિઓપરથી જણાય છે કે જેસલમીર, મોટા કોટા, અમદાવાદ, નવાનગર, પાલીતાણા, લીંબડી ભાવનગર વગેરે વગેરે સ્થળે ચોમાસા તથા વિહાર કરેલ છે. તેમાં પણ લીંબડી એક શાંતિસ્થાન પોતાનુ હોય નહિ તેમ ત્યાં ઘણા વખત સુધી રહી ચોમાસાં કરી શાંતિના ફલરૂપે પોતાની કૃતિઓ કરી છે. લીંબડીમાં

પોતાનો પુસ્તકભંડાર હતો એમ કહેવાય છે, તેથી ત્યાં ખોજ કરતાં તેમની કૃતિઓ અને તેમણે સંગ્રહેલ વિરલ પુસ્તકો મળી આવે તેમ છે.

૮ સમકાલીન જૈન વિદ્વાનો.

શ્રી સત્યવિજય પન્યાસના શિષ્ય પરંપરાના જિનવિજય, તેના શિષ્ય ઉત્તમવિજય ગણી, આ વખતે વિદ્યમાન હતા, એટલુંજ નહિ પણ ઉત્તમવિજય શ્રી દેવચંદ્રજી પાસે ભણ્યા હતા. નયવિજય ગણિ (અધ્યાત્મ કલ્પદ્રુમ ચોપાઇ રચનાર,) પ્રખ્યાત કવિ ચંદરાસાના કર્તા મોહનવિજય, અને રાસાપ્રબધકર્તા શ્રી ઉદયરત્ન પણ સમકાલીન હતા. આ દરેકની સાથે શ્રી દેવચંદ્રજીને સરખાવતાં તે તદ્દન ભિન્નજ પડે છે. કારણ કે જેવી જ્ઞાનની નિર્મલતા, અને અધ્યાત્મની રસિકતા **દેવચંદ્રજી**માં ઝળકાટ મારે છે તેવી અન્યમાં નથી.

૯ ઉપસંહાર.

ઉપરોક્ત જેટલુ મળી શકયુ તેટલુ લખવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે, તેથી શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીના આંતરિક જીવનને બીલકુલ ન્યાય આપી ન શકતાં બાહ્યથી જેટલુ જાણી શકાય તેટલુ અત્ર નાંખ્યુ છે. દોષ, સ્ખલન આદિ સંબધે મિચ્છામિદુક્કડ લઉછું, તેમાં સુધારો કરનારનો તથા આ ચારિત્રમાં વિશેષ વધારો કરનારનો આ લેખક અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનશે.

પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ. વીર સં- ૨૪૩૭
વૈશાખ શુદિ પંચમી

ગુરૂચરણોપાસક
મોહનલાલ દલીચંદ દેશાઇ.
બી. એ. એલ્‌એલ્, બી,

જૈન કાવ્યદોહન.

ગ્રંથ ૧ લો.

શ્રીમાન્ આનંદઘન.

શ્રીમાન્ આનંદઘનજી શ્રી શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયને વિષે વિ૦ સં૦ ૧૭૦૦ ની સમીપમા વિદ્યમાન્ હતા તેઓ શ્રીનુ અપર નામ લાભાનંદજી હતુ શ્રીમાન્ યશોવિજયજીના તેઓ શ્રી સમકાલિન હતા

સ્તવનાવલિ.

સ્તવના ૧ લી.—રાગ મારૂ.

કરમ પરીક્ષા કરણ કુમર ચલ્યો રે.—એ દેશી.

ઋષભ જિનેશ્વર પ્રીતમ મ્હારો રે, ઓર ન ચાહું કંથ,
રીઝયો સાહેબ સંગ ન પરિહરે રે. ભાગે સાદિ અનંત. ઋષભ૦ ૧.
પ્રીત સગાઇ રે જગમાં સહુ કરે રે, પ્રીત સગાઇ ન કોય,
પ્રીત સગાઇ રે નિરુપાધિક કહી રે, સોપાધિક ધન ખોય. ઋષભ૦ ૨.
કોઇ કંથ કારણ કાષ્ટ ભક્ષણ કરે રે, મલશું કંથને ધાય,
એ મેલો નવિ કહિયે સંભવે રે, મેલો ઠામ ન ઠાય. ઋષભ૦ ૩.
કોઇ પતિ રંજન અતિ ઘણું તપ કરે રે, પતિ રંજન તન તાપ,
એ પતિ રંજનમેં નવિ ચિત્ત ધર્યું રે, રંજન ધાતુ મિલાપ ઋષભ૦ ૪.
કોઇ કહે લીલા રે અલખ લલખતણી રે, લખ પૂરે મન આશ,
દોષ રહિતને લીલા નવિ ઘટે રે, લીલા દોષ વિલાસ ઋષભ૦ ૫
ચિત્ત પ્રસન્ને રે પૂજન ફલ કહ્યું રે, પૂજા અખંડિત એહ,
કપટ રહિત થઇ આતમ અરપણા રે, આનંદઘન પદ રેહ. ઋષભ૦ ૬

સ્તવના ૨ જી.—રાગ આશાવરી.

મારૂ મન મોહ્યુ રે શ્રી વિમલાચલે રે—એ દેશી

પંથડો નિહાળુ રે બીજા જિનતણો રે, અજિત અજિત ગુણ ધામ;
જે તે જીત્યા રે તેણે હુ જીતિયો રે, પુરૂષ કિશ્યુ મુજ નામ. પંથડો૦ ૧.
ચરમ નયણ કરી મારગ જોવતો રે, ભૂલો સયલ સંસાર;
જેણે નયણે કરી મારગ જોઇએ રે, નયણ તે દિવ્ય વિચાર. પંથડો૦ ૨.
પુરૂપ પરંપર અનુભવ જોવતા રે, અંધો અંધ પુલાય;
વસ્તુ વિચારે રે જો આગમે કરી રે, ચરણ ધરણ નહીં ઠાય. પંથડો૦ ૩.
તર્ક વિચારે રે વાદ પરંપરા રે, પાર ન પહોંચે કોય;
અભિમતે વસ્તુ વસ્તુગતે કહે રે, તે વિરલા જગ જોય. પંથડો૦ ૪.
વસ્તુ વિચારે રે દિવ્ય નયણ તણો રે, વિરહ પડ્યો નિરધાર;
તરતમ જોગે રે તરતમ વાસના રે, વાસિત બોધ આધાર. પંથડો૦ ૫.
કાલ લબ્ધિ લહી પંથ નિહાલશુ રે, એ આશા અવિલંબ,
એ જન જીવે રે જિનજી જાણજો રે, આનંદઘન મત અંબ, પંથડો૦ ૬.

સ્તવના ૩ જી.—રાગ રામગ્રી.

રાતડી રમીને કિહાંથી આવિયા રે—એ દેશી

સંભવદેવ તે ધુર સેવો સવે રે, લહિ પ્રભુ સેવન ભેદ,
સેવન કારણ પહેલી ભૂમિકા રે, અભય અદ્વેપ અખેદ. સંભવ૦ ૧.
ભય ચંચલતા હો જે પરિણામની રે, દ્વેપ અરોચક ભાવ;
ખેદ પ્રવૃત્તિ હો કરતા થાકિયે રે, દોપ અબોધ લખાવ. સંભવ૦ ૨.
ચરમાવર્ત્ત હો ચરમ કરણ તથા રે, ભવ પરિણતિ પરિપાક;
દોપ ટલે વલી દૃષ્ટિ ખુલે ભલી રે, પ્રાપ્તિ પ્રવચન વાક. સંભવ૦ ૩.
પરિચય પાતિક ઘાતિક સાધુશુ રે, અકુશલ અપચય ચેત;
ગ્રંથ અધ્યાતમ શ્રવણ મનન કરી રે, પરિશીલન નય હેત. સંભવ૦ ૪.
કારણ જોગે હો કારજ નીપજે રે, એમાં કોઇ ન વાદ;
પણ કારણ વિણ કારજ સાધિયે રે, એ નિજ મત ઉનમાદ. સંભવ૦ ૫.
મુગ્ધ સુગમ કરી સેવન આદરે રે, સેવન અગમ અનૂપ,
દેજો કદાચિત્ સેવક યાચના રે, આનંદઘન રસ રૂપ. સંભવ૦ ૬.

સ્તવના ૪ થી.—રાગ ધન્યાશ્રી, સિંધુઓ.

આજ નિહેજો રે દીસે નાહલો—એ દેશી

અભિનંદન જિન દરિસણ તરસિયે દરિસણ દુર્લભ દેવ,
મત મત ભેદે રે જો જઇ પૂછીએ, સહુ થાપે અહમેવ. અભિનંદન૦ ૧.
સામાન્યે કરી દરિસણ દોહલુ, નિર્ણય સકલ વિશેષ,
મદમે ઘેર્યો રે આંધો કેમ કરે, રવિશશિ રૂપ વિલેખ. અભિનંદન૦ ૨.
હેતુ વિવાદે હો ચિત્ત ધરી જોઇએ, અતિ દુર્ગમ નયવાદ;
આગમવાદે હો ગુરૂગમ કો નહી, એ સબલો વિષવાદ. અભિનંદન૦ ૩.
ઘાતિ ડુંગર આડા અતિ ઘણા, તુજ દરિસણ જગનાથ;
ધીઠાઇ કરી મારગ સંચરૂં, સેંગૂં કોઇ ન સાથ. અભિનંદન૦ ૪.
દરિસણ દરિસણ રટતો જો ફરૂં, તો રણ રોઝ સમાન,
જેહને પીપાસા હો અમૃત પાનની, કિમ ભાજે વિષપાન અભિનંદન૦ ૫.
તરસ ન આવે હો મરણ જીવન તણો, સીઝે જો દરિસણ કાજ,
દરિસણ દુર્લભ સુલભ કૃપા થકી, આનંદઘન મહારાજ. અભિનંદન૦ ૬.

સ્તવના ૫ મી.—રાગ વસંત તથા કેદારો.

સુમતિ ચરણ કજ આતમ અરપણા, દરપણ જિમ અવિકાર; સુગ્યાની
મતિ તરપણ બહુ સમ્મત જાણિયે, પરિસર પણ સુવિચાર, સુગ્યાની. સુમતિ૦ ૧.
ત્રિવિધ સકલ તનુધર ગત આતમા, બહિરાતમ ધુરી ભેદ, સુગ્યાની
બીજો અંતર આતમ તીસરો, પરમાતમ અવિચ્છેદ, સુગ્યાની સુમતિ૦ ૨
આતમ બુદ્ધે કાયાદિક ગ્રહ્યો, બહિરાતમ અઘરૂપ, સુગ્યાની
કાયાદિકનો હો સાખીધર રહ્યો, અંતર આતમ રૂપ, સુગ્યાની. સુમતિ૦ ૩.
જ્ઞાનાનંદે હો પૂરણ પાવનો, વર્જિત સકલ ઉપાધિ. સુગ્યાની
અતીંદ્રિય ગુણ ગણ મણિ આગરૂ, એમ પરમાતમ સાધ, સુગ્યાની. સુમતિ૦ ૪
બહિરાતમ તજી અંતર આતમા, રૂપ થઇ થિર ભાવ, સુગ્યાની
પરમાતમનું હો આતમ ભાવવુ, આતમ અર્પણ દાવ, સુગ્યાની. સુમતિ૦ ૫
આતમ અર્પણ વસ્તુ વિચારતા, ભરમ ટળે મતિ દોષ. સુગ્યાની
પરમ પદારથ સંપતિ સંપજે, આનંદઘન રસ પોષ, સુગ્યાની. સુમતિ૦ ૬

સ્તવના ૬ ઠ્ઠી.—રાગ મારૂ તથા સિંધુઓ.

ચાદલિયા સંદેશો કહેજે મારા કથને રે—એ દેશી

પદ્મપ્રભ જિન તુજ મુજ આંતરૂ રે, કિમ ભાંજે ભગવંત;
કર્મ વિપાકે કારણ જોઇને રે, કોઇ કહે મતિમંદ. પદ્મપ્રભ૦ ૧.
પયઇ, ઠિઇ, અણુભાગ, પ્રદેશથી રે, મૂલ, ઉત્તર બહુ ભેદ;
ઘાતી, અઘાતી હો બંધૂદય, ઉદીરણા રે, સત્તા, કર્મ વિચ્છેદ. પદ્મપ્રભ૦ ૨.
કનકોપલવત્ પયડિ પુરૂપ તણી રે, જોડી અનાદિ સ્વભાવ;
અન્ય સંજોગી જિહાં લગે આતમા રે, સંસારી કહેવાય. પદ્મપ્રભ૦ ૩.
કારણ જોગે હો બંધે બંધને રે, કારણ મુગતિ મૂકાય;
આશ્રવ સંવર નામ અનુક્રમે રે, હેય ઉપાદેય સુણાય. પદ્મપ્રભ૦ ૪.
યુંજનકરણે હો અંતર તુઝ પડ્યો રે, ગુણ કરણે કરી ભંગ;
ગ્રંથ ઉક્તે કરી પંડિતજન કહ્યો રે, અંતર ભંગ સુઅંગ. પદ્મપ્રભ૦ ૫.
તુજ મુઝ અંતર અંતર ભાંજશે રે, વાજશે મંગલ તૂર;
જીવ સરોવર અતિશય વાધશે રે, આનંદઘન રસપૂર. પદ્મપ્રભ૦ ૬.

સ્તવના ૭ મી.—રાગ સારંગ તથા મલ્હાર.

લલનાની દેશી

શ્રી સુપાસ જિન વંદિયે, સુખ સંપતિને હેતુ, લલના.
શાંત સુધારસ જલનિધિ, ભવસાગર માંહે સેતુ; લલના. શ્રી સુપાસ૦ ૧.
સાત મહા ભય ટાલતો, સપ્તમ જિનવર દેવ; લલના.
સાવધાન મનસા કરી, ધારો જિનપદ સેવ; લલના. શ્રી સુપાસ૦ ૨.
શિવશંકર જગદીશ્વરૂ, ચિદાનંદ ભગવાન; લલના.
જિન અરિહા તીર્થંકરૂ, જ્યોતિ સરૂપ અસમાન; લલના. શ્રી સુપાસ૦ ૩.
અલખ નિરંજન વચ્છલ્, સકલ જંતુ વિશરામ; લલના.
અભયદાન દાતા સદા, પૂરણ આતમરામ; લલના. શ્રી સુપાસ૦ ૪.
વીત રાગમદ કલ્પના, રતિ અરતિ ભય સોગ, લલના.
નિદ્રા તંદ્રા દુરદશા, રહિત અબાધિત યોગ; લલના. શ્રી સુપાસ૦ ૫.
પરમ પુરૂપ પરમાતમા, પરમેશ્વર પરધાન; લલના.
પરમ પદારથ પરમિષ્ટિ, પરમદેવ પરમાન; લલના. શ્રી સુપાસ૦ ૬.

વિધિ વિરચિ વિશ્વભરૂ, ઋષિકેશ જગનાથ, લલના.
અઘહર અઘમોચન ધણી, મુક્તિ પરમપદ સાથ. લલના. શ્રી સુપાસ૦ ૭.
એમ અનેક અભિધા ધરે; અનુભવ ગમ્ય વિચાર; લલના.
જેહ જાણે તેહને કરે, આનદઘન અવતાર; લલના. શ્રી સુપાસ૦ ૮.

સ્તવના ૮ મી.—રાગ કેદારો તથા ગોડી.

કુમરી રોવે આક્રંદ કરે, મુને કોઇ મુકાવે—દેશી

દેખણને દે રે, સખિ૦ મુને દેખણ દે,
ચદ્રપ્રભ મુખ ચદ, સખિ૦ ઉપશમ રસનો કંદ; સખિ૦
સેવે સુરનર ઇંદ, સખિ૦ ગત કલિમલ દુખ દદ. સખિ૦ ૧.
સુહમ, નિગોદ, ન દેખિયો, સખિ૦ બાદર, અતિહિ વિશેષ, સખિ૦
પુઢવી, આઉ, ન લેખિયો, સખિ૦ તેઉ, વાઉ, ન લેશ. સખિ૦ ૨.
વનસપતિ અતિ ઘણ દિહા, સખિ૦ દીઠો નહી દીદાર, સખિ૦
બિતિ, ચઉરિદી, જલ લિહા, સખિ૦ ગતિ સન્નિ પણ ધાર. સખિ૦ ૩.
સુર, તિરિ, નિરય, નિવાસમા, સખિ૦ મનુજ, અનારજ, સાથ; સખિ૦
અપજ્જતા પ્રતિભાસમાં, સખિ૦ ચતુર ન ચઢિયો હાથ. સખિ૦ ૪.
એમ અનેક થલ જાણિયે, સખિ૦ દરિસણ વિણુ જિન દેવ, સખિ૦
આગમથી મત જાણિયે, સખિ૦ કીજે નિર્મલ સેવ સખિ૦ ૫.
નિર્મલ સાધુ ભગતિ લહી, સખિ૦ યોગ અવચક હોય, સખિ૦
કિરિયા અવંચક તિમ સહી, સખિ૦ ફલ અવચક જોય સખિ૦ ૬.
પ્રેરક અવસર જિનવરૂ, સખિ૦ મોહનીય ક્ષય જાય, સખિ૦
કામિત પૂરણ સુરતરૂ, સખિ૦ આનદઘન પ્રભુ પાય. સખિ૦ ૭.

સ્તવના ૯ મી.—રાગ કેદારો.

એમ ધન્નો ધણને પરણાવે—એ દેશી

સુવિધિ જિણેસર પાય નમિને, શુભ કરણી એમ કીજે રે,
અતિ ઘણો ઉલટ અગ ધરીને, પ્રહ ઉઠી પૂજીજે રે સુવિધિ૦ ૧.
દ્રવ્યભાવ શુચિભાવ ધરીને, હરખે દેહરે જઇયે રે;
દહ તિગ પણ અહિગમ સાચવતા, એકમના ધુરિ થઇયે રે. સુવિધિ૦ ૨.
કુસુમ અક્ષત વર વાસ સુગંધા, ધૂપ દીપ મન સાખી રે,
અગ પૂજા પણ ભેદ સુણી એમ, ગુરૂ મુખ આગમ ભાખી રે. સુવિધિ૦ ૩.

એહનુ ફલ દોય ભેદ સુણી જે, અનતર ને પરંપર રે:
આણા પાલણ ચિત્ત પ્રસન્ની, મુગતિ સુગતિ સુર મદિર રે. સુવિધિ૦ ૪.
પુલ, અક્ષત, વર, ધૂપ, પઇવો, ગધ નૈવેદ્ય ફ્લજલ ભરી રે,
અંગ અગ્ર પૂજા મળી અડવિધ, ભાવે ભવિક શુભગતિ વરી રે. સુવિધિ૦ ૫.
સત્તર ભેદ એકવીસ પ્રકારે, અઠોત્તર શત ભેદે રે;
ભાવ પૂજા બહુ વિધ નિરધારિ, દોહગ દુર્ગતિ છેદે રે. સુવિધિ૦ ૬.
તુરિય ભેદ પડિવત્તી પૂજા, ઉપશમ ખીણ સયોગી રે,
ચઉહા પૂજા ઇમ ઉત્તરઝયણે, ભાખી કેવલ ભોગી રે સુવિધિ૦ ૭.
એમ પૂજા બહુ ભેદ સુણીને, સુખદાયક શુભ કરણી રે;
ભાવિક જીવ કરશે તે લહેશે, આનદઘન પદ ધરણી રે. સુવિધિ૦ ૮.

સ્તવના ૧૦ મી.

મગલિક માલા ગુણહ વિશાલા —એ દેશી.

શીતલ જિનપતિ લલિત ત્રીભગી, વિવિધ ભગી મન મોહે રે;
કરૂણા કોમલતા તીક્ષણતા, ઉદાસીનતા સોહે રે. શીતલ૦ ૧.
સર્વ જતુ હિત કરણી કરૂણા, કર્મ વિદારણ તીક્ષણ રે,
હાનાદાન રહિત પરિણામી, ઉદાસીનતા વીક્ષણ રે શીતલ૦ ૨
પરદુખ છેદન ઇચ્છા કરૂણા, તીક્ષણ પરદુખ રીઝે રે,
ઉદાસીનતા ઉભય વિલક્ષણ, એક ઠામે કેમ સીઝે રે. શીતલ૦ ૩.
અભયદાન તે મલક્ષય કરૂણા, તિક્ષણતા ગુણ ભાવે રે,
પ્રેરણ વિણકૃત ઉદાસીનતા, ઇમ વિરોધ મતિ નાવે રે. શીતલ૦ ૪.
શક્તિ વ્યક્તિ ત્રિભુવન પ્રભુતા, નિર્ગ્રંથતા સયોગે રે;
યોગી ભોગી વકતા મૌની, અનુપયોગી ઉપયોગે રે. શીતલ૦ ૫.
ઇત્યાદિક બહુ ભગ ત્રિભગી, ચમતકાર ચિત્ત દેતી રે;
અચરિજકારી ચિત્ર વિચિત્રા, આનદઘન પદ લેતી રે. શીતલ૦ ૬.

સ્તવના ૧૧ મી.—રાગ ગોડી.

અહો મતવાલે સાજના —એ દેશી

શ્રી શ્રેયાંસ જિન અંતરજામી, આતમરામી નામી રે,
અધ્યાતમ મત પૂરણ પામી, સહજ મુગતિ ગતિ ગામી રે. શ્રી શ્રેયાંસ૦ ૧.

સયલ સંસારી ઇંદ્રયરામી, મુનિ ગુણ આતમરામી રે,
મુખ્યપણે જે આતમરામી, તે કેવળ નિકામી રે. શ્રી શ્રેયાંસ૦ ૨.
નિજ સ્વરૂપ જે કિરિયા સાધે, તેહ અધ્યાતમ લહિયે રે,
જે કિરિયા કરી ચઉગતિ સાધે, તે ન અધ્યાતમ કહિયે રે શ્રી શ્રેયાસ૦ ૩.
નામઅધ્યાતમ, ઠવણઅધ્યાતમ, દ્રવ્યઅધ્યાતમ છંડો રે,
ભાવઅધ્યાતમ નિજગુણ સાધે, તો તેહશું રઢ મંડો રે. શ્રી શ્રેયાસ૦ ૪.
શબ્દ અધ્યાતમ અરથ સુણીને, નિર્વિકલ્પ આદરજો રે,
શબ્દઅધ્યાતમ ભજના જાણી, હાન ગ્રહણ મતી ધરજો રે. શ્રી શ્રેયાંસ૦ ૫.
અધ્યાતમ જે વસ્તુ વિચારી, બીજા જાણ લબાસી રે.
વસ્તુગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે, આનદઘન મતવાસી રે શ્રી શ્રેયાંસ૦ ૬.

સ્તવના ૧૨ મી.—રાગ ગોડી તથા પરજિયો.

તુંગિયાગિરિ શિખર સોહે—એ દેશી

વાસુપૂજ્ય જિન ત્રિભુવન સ્વામી, ઘનનામી પરનામી રે,
નિરાકાર સાકાર સચેતન, કરમ કરમ ફલ કામી રે. વાસુપૂજ્ય૦ ૧.
નિરાકાર અભેદ સગ્રાહક, ભેદ ગ્રાહક સાકારો રે.
દર્શન જ્ઞાન દુભેદ ચેતના, વસ્તુ ગ્રહણ વ્યાપારો રે. વાસુપૂજ્ય૦ ૨.
કર્ત્તા પરિણામી પરિણામો, કર્મ જે જીવે કરિયે રે,
એક અનેક રૂપ નય વાદે, નિયતે નર અનુસરિયે રે. વાસુપૂજ્ય૦ ૩.
દુ:ખ સુખ રૂપ કરમ ફલ જાણો, નિશ્ચય એક આનંદો રે,
ચેતનતા પરિણામ ન ચુકે, ચેતન કહે જિન ચંદો રે વાસુપૂજ્ય૦ ૪.
પરિણામી ચેતન પરિણામો, જ્ઞાન કરમ ફલ ભાવી રે,
જ્ઞાન કરમ ફન ચેતન કહિયે, લેજો તેહ મનાવી રે. વાસુપૂજ્ય૦ ૫.
આતમજ્ઞાની શ્રમણ કહાવે, બીજા તો દ્રવ્યલિંગી રે,
વસ્તુગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે, આનદઘન મતિ સંગી રે. વાસુપૂજ્ય૦ ૬.

સ્તવના ૧૩ મી.—રાગ મલ્હાર.

ઇડર આંબા આંબલી રે—એ દેશી

દુઃખ દોહગ દુરે ટલ્યા રે, સુખ સંપદ શું ભેટ,
ધીંગ ધણી માથે કિયા રે, કુણ ગંજે નર ખેટ.

વિમલ જિન, દીઠાં લોયણ આજ, મ્હારા સિધ્યા વંછિત કાજ;
વિમલ જિન, દીઠાં લોયણ આજ, મ્હારાં સિધ્યાં વછિત કાજ. ૧.
ચરણ કમલ કમલા વસે રે, નિર્મલ થિર પદ દેખ;
સમલ અથિર પદ પરિહરી રે, પંકજ પામર પેખ,
વિમલ જિન, દીઠાં લોયણ આજ, મ્હારાં સિધ્યા વછિત કાજ. ૨.
મુઝ મન તુઝ પદ પંકજે રે, લીનો ગુણ મકરંદ,
રંક ગણે મંદિર ધરા રે, ઈંદ ચંદ નાગિંદ;
વિમલ જિન, દીઠાં લોયણ આજ, મ્હારા સિધ્યાં વચ્છિત કાજ. ૩.
સાહિબ સમરથ તું ધણી રે, પામ્યો પરમ ઉદાર;
મન વિશરામી વાલહો રે, આતમચો આધાર;
વિલમ જિન, દીઠાં લોયણ આજ, મ્હારાં સિધ્યાં વછિત કાજ. ૪.
દરિસણ દીઠે જિનતણુ રે, સંશય ન રહે વેધ,
દિનકર કરભર પસરતા રે, અંધકાર પ્રતિષેધ,
વિલમ જિન, દીઠા લોયણ આજ, મ્હારા સિધ્યા વછિત કાજ. ૫.
અમિય ભરી મૂરતિ રચી રે, ઉપમ ન ઘટે કોય,
શાંત સુધારસ ઝીલતી રે, નિરખત તૃપ્તિ ન હોય.
વિમલ જિન, દીઠાં લોયણ આજ, મ્હારા સિધ્યાં વછિત કાજ ૬.
એક અરજ સેવક તણી રે, અવધારો જિનદેવ,
કૃપા કરી મુઝ દીજીએ રે, આનંદઘન પદ સેવ,
વિમલ જિન, દીઠા લોયણ આજ, મ્હારાં સિધ્યાં વંછિત કાજ. ૭.

સ્તવના ૧૪ મી.

ધાર તરવારની સોહલી દોહલી, ચઉદમા જિનતણી ચરણ સેવા;
ધારપર નાચતા દેખ બાજીગરા, સેવના ધારપર રહે ન દેવા. ધાર૦ ૧.
એ આંકણી.
એક કહે સેવિયે વિવિધ કિરિયા કરી, ફલ અનેકાંત લોચન ન દેખે;
ફલ અનેકાંત કિરિયા કરી બાપડા, રડવડે ચાર ગતિ માહે લેખે. ધાર૦ ૨.
ગચ્છના ભેદ બહુ નયણ નીહાલતાં. તત્ત્વની વાત કરતાં ન લાજે,
ઉદર ભરણાદિ નિજ કાજ કરતાં થકાં, મોહ નડિયા કલિકાલ રાજે. ધાર૦ ૩.
વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર જૂઠો કહ્યો, વચન સાપેક્ષ વ્યવહાર સાચો;

વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર સંસાર ફલ, સાંભળી આદરી કાંઈ રાચો. ધાર૦ ૪.
દેવ ગુરૂ ધર્મની શુદ્ધિ કહો કેમ રહે, કેમ રહે શુદ્ધ શ્રદ્ધા ન આણો,
શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વિણુ સર્વ કિરિયા કરી, છાર પર લીપણુ તેહ જાણો. ધાર૦ ૫.
પાપ નહી કોઇ ઉત્સૂત્ર ભાષણ જિસ્યો, ધર્મ નહી કોઈ જગ સૂત્ર સરિખો;
સૂત્ર અનુસાર જે ભવિક કિરિયા કરે, તેહનું શુદ્ધ ચારિત્ર પરિખો. ધાર૦ ૬
એહ ઉપદેશનો સાર સંક્ષેપથી, જે નરા ચિત્તમેં નિત્ય ધ્યાવે,
તે નરા દિવ્ય બહુ કાલ સુખ અનુભવી, નિત્ય આનંદઘન રાજ પાવે. ધાર૦ ૭

સ્તવના ૧૫ મી. રાગ ગોડી સારંગ.

દેશી રસીઆની

ધર્મજિનેશ્વર ગાઉં રંગશું, ભંગ મ પડશો હો પ્રીત. જિનેશ્વર,
બીજો મન મંદિર આણું નહીં, એ અમ કુલવટ રીત. જિનેશ્વર ધર્મ૦ ૧.
ધરમ ધરમ કરતો જગ સહુ ફિરે, ધરમ ન જાણે હો મર્મ. જિનેશ્વર.
ધરમ જિનેસર ચરણ ગ્રહ્યા પછી, કોઇ ન બાંધે હો કર્મ, જિનેશ્વર ધર્મ૦ ૨
પ્રવચન અંજન જો સદ્ગુરૂ કરે, દેખે પરમ નિધાન, જિનેશ્વર
હૃદય નયન નિહાલે જગ ધણી, મહિમા મેરૂ સમાન, જિનેશ્વર. ધર્મ૦ ૩
દોડત દોડત દોડત દોડિયો, જેતી મનની રે દોડ, જિનેશ્વર
પ્રેમ પ્રતીત વિચારો હુંકડી, ગુરૂગમ લેજો રે જોડ, જિનેશ્વર. ધર્મ૦ ૪.
એક પખી કેમ પ્રીતિ વરે પડે, ઉભય મિલ્યા હુએ સંધિ, જિનેશ્વર
હું રાગી હું મોહે ફંદિયો, તું નીરાગી નિરબંધ, જિનેશ્વર ધર્મ૦ ૫
પરમ નિધાન પ્રગટ મુખ આગલે, જગત ઉલંઘી હો જાય, જિનેશ્વર.
જ્યોતિ વિના જુઓ જગદીશની, અંધો અંધ પુલાય, જિનેશ્વર ધર્મ૦ ૬.
નિર્મલ ગુણ મણિ રોહણ ભૂધરા મુનિજન માનસ હંસ, જિનેશ્વર
ધન્ય તે નગરી ધન્ય વેલા ઘડી, માતા પિતા કુલ વંશ. જિનેશ્વર. ધર્મ૦ ૭.
મન મધુકર વર કર જોડી કહે, પદકજ નિકટ નિવાસ, જિનેશ્વર.
ધનનામી આનંદઘન સાંભલો, એ સેવક અરદાસ, જિનેશ્વર ધર્મ૦ ૮.

સ્તવના ૧૬ મી.—રાગ મલ્હાર.

ચતુર ચોમાસુ પડિક્કમી—એ દેશી

શાંતિ જિન એક મુજ વિનતિ, સુણો ત્રિભુવનરાય રે,
શાંતિ સરૂપ કિમ જાણિયે, કહો મન કિમ પરખાય રે. શાંતિ૦ ૧.

ધન્ય તું આતમા જેહને, એહવો પ્રશ્ન અવકાશ રે;
ધીરજ મન ધરી સાંભળો, કહુ શાંતિ પ્રતિભાસ રે. શાંતિ૦ ૨.
ભાવ અવિશુદ્ધ સુવિશુદ્ધ જે, કહ્યા જિનવર દેવ રે;
તે તેમ અવિતથ સદ્દહે, પ્રથમ એ શાંતિપદ સેવ રે, શાંતિ૦ ૩.
આગમધર ગુરૂ સમકિતી, કિરિયા સવર સાર રે.
સપ્રદાયી અવચક સદા, શુચિ અનુભવાધાર રે શાંતિ૦ ૪.
શુદ્ધ આલબન આદરે, તજી અવર જજાલ રે;
તામસી વૃત્તિ સવિ પરિહરિ, ભજે સાત્વિકી શાલ રે. શાંતિ૦ ૫.
ફલ વિસવાદ જેહમા નહીં, શબ્દ તે અર્થ સબંધિ રે;
સકલ નય વાદ વ્યાપી રહ્યો, તે શિવ સાધન સંધિ રે. શાંતિ૦ ૬.
વિધિ પ્રતિષેધ કરિ આતમા, પદારથ અવિરોધ રે;
ગ્રહણ વિધિ મહાજને પરિગ્રહ્યો, ઇસ્યો આગમે બોધ રે. શાંતિ૦ ૭
દુષ્ટ જન સંગતિ પરિહરી, ભજે સુગુરૂ સંતાન રે.
જોગ સામર્થ્ય ચિત્ત ભાવજે, ધરે મુગતિ નિદાન રે. શાંતિ૦ ૮.
માન અપમાન ચિત્ત સમગણે, સમગણે કનક પાષાણ રે;
વંદક નિદક સમ ગણે, ઇસ્યો હોય તુ જાણ રે. શાંતિ૦ ૯.
સર્વ જગજતુને સમ ગણે, સમગણે તૃણ મણિ ભાવ રે.
મુક્તિ સસાર બેઉ સમ ગણે, મુણે ભવજલ નિધિ નાવ રે. શાંતિ૦ ૧૦.
આપણો આતમભાવ જે, એક ચેતના ધાર રે;
અવર સવિ સાથ સંયોગથી, એહ નિજ પરિકર સાર રે. શાંતિ૦ ૧૧.
પ્રભુ મુખથી એમ સાભળી, કહે આતમરામ રે;
તાહરે દરિશણે નિસ્તર્યો, મુઝ સીધ્યાં સવિ કામ રે. શાંતિ૦ ૧૨.
અહો અહો હુ મુઝને કહુ, નમો મુઝ નમો મુઝ રે,
અમિત ફલ દાન દાતારની, જેહની ભેટ થઇ તુઝ રે. શાંતિ૦ ૧૩.
શાંતિ સરૂપ સક્ષેપથી, કહ્યો નિજ પર રૂપ રે,
આગમમાહે વિસ્તર ઘણો, કહ્યો શાંતિ જિન ભુપ રે. શાંતિ૦ ૧૪
શાંતિ સરૂપ એમ ભાવશે, ધરી શુદ્ધ પ્રણિધાન રે,
આનંદઘન પદ પામશે, તે લહેશે બહુ માન રે. શાંતિ૦ ૧૫.

સ્તવના ૧૭ મી.—રાગ ગુર્જરી.

અબર દેહો મોરારી હમારો—એ દેશી

કુંથુજિન મનડું કિમહી ન બાજે હો, કુંથુજિન૦
જિમ જિમ જતન કરીને રાખું, તિમ તિમ અલગું ભાજે હો. કુંથુ૦ ૧.
રજની, વાસર, વસતી, ઉજડ, ગયણ, પાયાલે જાય,
સાપ ખાય ને મુખડું થોથું, એહ ઉખાણો ન્યાય હો. કુંથુ૦ ૨.
મુગતિ તણા અભિલાષી તપિયા, જ્ઞાન ને ધ્યાન અભ્યાસે,
વયરીડું કાંઇ એહવું ચિંતે, નાખે અવલે પાસે હો. કુંથુ૦ ૩.
આગમ આગમધરને હાથે, નાવે કિણવિધ આકું,
કિહાં કણે જો હઠ કરી હટકું, તો વ્યાલતણી પરે વાંકું હો. કુંથુ૦ ૪.
જો ઠગ કહું તો ઠગતો ન દેખું, શાહુકાર પણ નાહી,
સર્વ માંહે ને સહુથી અલગું, એ અચરિજ મન માંહી હો. કુંથુ૦ ૫
જે જે કહું તે કાન ન ધારે, આપ મતે રહે કાલો,
સુર નર પંડિતજન સમજાવે, સમજે ન માહરો સાલો હો. કુંથુ૦ ૬
મે જાણ્યું એ લિંગ નપુંસક, સકલ મરદને ઠેલે,
બીજી વાતે સમરથ છે નર, એહને કોઇ ન જેલે હો કુંથુ૦ ૭
મન સાધ્યું તેણે સઘલું સાધ્યું. એહ વાત નહી ખોટી,
એમ કહે સાધ્યું તે નવિ માનું, એ કહિ વાત છે મોટી હો. કુંથુ૦ ૮
મનડું દુરારાધ્ય તે વશ આણ્યું, તે આગમથી મતિ આણું,
આનંદઘન પ્રભુ માહરૂં આણો, તો સાચું કરી જાણું હો. કુંથુ૦ ૯.

સ્તવના ૧૮ મી.—રાગ પરજ.

ઋષભનો વંશ રયણાયરૂ.—એ દેશી

ધરમ પરમ અરનાથનો, કેમ જાણું ભગવંત રે,
સ્વપર સમય સમજાવિયે, મહિમાવંત મહંત રે (આંકણી) ધરમ૦ ૧.
શુદ્ધાતમ અનુભવ સદા, સ્વસમય એહ વિલાસ રે,
પરબડી છાંહડી જેહ પડે, પરસમય નિવાસ રે ધરમ૦ ૨.
તારા નક્ષત્ર ગ્રહ ચંદની, જ્યોતિ દિનેશ મઝાર રે,
દર્શન જ્ઞાન ચરણથકી, શક્તિ નિજાતમ ધાર રે ધરમ૦ ૩.
ભારી પીળો ચીકણો, કનક અનેક તરંગ રે,

પર્યાય દૃષ્ટિ ન દીજિયે, એકજ કનક અભંગ રે. ધરમ૦ ૪.
દરશન જ્ઞાન ચરણ થકી, અલખ સરૂપ અનેક રે;
નિર્વિકલ્પ રસ પીજિયે, શુદ્ધ નિરંજન એક રે. ધરમ૦ ૫.
પરમારથ પથ જે કહે, તે રંજે એક તંત રે,
વ્યવહારે લખ જે રહે, તેહના ભેદ અનંત રે. ધરમ૦ ૬.
વ્યવહારે લખે દોહિલા, કાંઈ ન આવે હાથ રે,
શુદ્ધનય થાપના સેવતાં, નવિ રહે દુવિધા સાથ રે. ધરમ૦ ૭.
એકપખી લખી પ્રીતિની, તુમ સાથે જગનાથ રે;
કૃપા કરીને રાખજો, ચરણ તળે ગ્રહી હાથ રે. ધરમ૦ ૮.
ચક્રી ધરમ તીરથ તણો, તીરથ ફલ તતસાર રે;
તીરથ સેવે તે લહે, આનંદઘન નિરધાર રે. ધરમ૦ ૯.

સ્તવના ૧૯ મી—રાગ કાફી.

સેવક કિમ અવગણિયે હો, મલ્લિજિન. એહ અબ શોભા સારી,
અવર જેહને આદર અતિ દીએ, તેહને મૂલ નિવારી હો. મલ્લિજિન૦ ૧.
જ્ઞાન સ્વરૂપ અનાદિ તમારૂં, તે લીધું તુમે તાણી,
જુઓ અજ્ઞાન દશા રીસાવી, જાતાં કાણ ન આણી હો. મલ્લિજિન૦ ૨.
નિદ્રા સુપન જાગર ઉજાગરતા, તુરિય અવસ્થા આવી,
નિદ્રા સુપન દશા રીસાણી, જાણી ન નાથ મનાવી હો. મલ્લિજિન૦ ૩.
સમકિત સાથે સગાઇ કીધી, સ્વપરિવારશું ગાઢી,
મિથ્યા મતિ અપરાધણ જાણી, ઘરથી બાહિર કાઢી હો. મલ્લિજિન૦ ૪.
હાસ્ય અરતિ રતિ શોક દુગંછા, ભય પામર કરસાલી,
નોકષાય શ્રેણી ગજ ચઢતા, શ્વાન તણી ગતિ ઝાલી હો. મલ્લિજિન૦ ૫.
રાગ દ્વેષ અવિરતિની પરિણતિ, એ ચરણ મોહના યોદ્ધા,
વીતરાગ પરિણતિ પરિણમતાં, ઉઠી નાઠા બોદ્ધા હો. મલ્લિજિન૦ ૬.
વેદોદય કામા પરિણામા, કામ્ય કરમ સહુ ત્યાગી,
નિઃકામી કરૂણારસ સાગર, અનંત ચતુષ્ક પદ પાગી હો. મલ્લિજિન૦ ૭.
દાન વિઘન વારી સહુ જનને, અભય દાન પદ દાતા;
લાભ વિઘન જગ વિઘન નિવારક, પરમ લાભ રસ માતા હો. મલ્લિજિન૦ ૮.

વીર્ય વિઘન પંડિત વીર્યે હણી, પૂરણ પદવી યોગી,
ભોગોપભોગ દોય વિઘન નિવારી, પૂરણ ભોગ સુભાગી હો. મલ્લિજિન૦ ૯.
એ અઢાર દૂષણ વર્જિત તનુ, મુનિજન વૃંદે ગાયા,
અવિરતિ રૂપક દોષ નિરૂપણ, નિર્દૂષણ મન ભાયા હો. મલ્લિજિન૦ ૧૦.
ઇણ વિધ પરખી મન વિશરામી, જિનવર ગુણ જે ગાવે;
દીનબંધુની મેહેર નજરથી, આનંદઘન પદ પાવે હો. મલ્લિજિન૦ ૧૧.

સ્તવના ૨૦ મી.--રાગ કાફી.

આવા આગ પધારો પૂજ્ય.—એ દેશી.

મુનિસુવ્રત જિનરાય, એક મુઝ વિનતિ નિસુણો. મુનિ૦
આતમ તત્ત્વ કયું જાણ્યું જગત ગુરૂ, એહ વિચાર મુઝ કહિયો;
આતમ તત્ત્વ જાણ્યાવિણ નિર્મલ, ચિત્ત સમાધિ નવિ લહિયો. આંકણી. મુનિ૦ ૧.
કોઇ અબંધ આતમ તત માને, કિરિયા કરતો દિસે
ક્રિયાતણું ફલ કહો કુણ ભોગવે, ઇમ પૂછ્યું ચિત રીસે. મુનિ૦ ૨.
જડચેતન એ આતમ એકજ, સ્થાવર જંગમ સરિખો,
દુઃખ સુખ સંકર દૂષણ આવે, ચિત્ત વિચારી જો પરિખો. મુનિ૦ ૩
એક કહે નિત્યજ આતમ તત, આતમ દરિસણ લીનો,
કૃત વિનાશ અકૃતાગમ દૂષણ, નવિ દેખે મતિહીણો મુનિ૦ ૪
સૌગત મતિ રાગી કહે વાદી, ક્ષણિક એ આતમ જાણો,
બંધ મોખ સુખ દુઃખ ન ઘટે, એહ વિચાર મન આણો. મુનિ૦ ૫.
ભૂત ચતુષ્ક વર્જિત આતમ તત, સત્તા અલગી ન ઘટે,
અંધ શકટ જો નજર ન દેખે, તો શું કીજે શકટે. મુનિ૦ ૬.
એમ અનેક વાદિમત વિભ્રમ, સંકટ પડિયો ન લહે,
ચિત્ત સમાધ તે માટે પૂછું, તુમ વિણ તત કોઇ ન કહે. મુનિ૦ ૭.
વલતુ જગગુરૂ ઇણિપરે ભાખે, પક્ષપાત સબ છંડી,
રાગ દ્વેષ મોહ પખ વર્જિત, આતમશું રઢ મંડી. મુનિ૦ ૮.
આતમ ધ્યાન કરે જો કોઉ, સો ફિર ઇણમેં નાવે,
વાગ જાલ બીજું સહુ જાણે, એહ તત્ત્વ ચિત્ત ચાવે. મુનિ૦ ૯.
જિણે વિવેક ધરિયે પખ ગ્રહિયે, તે તત જ્ઞાની કહિયે,
શ્રીમુનિસુવ્રત કૃપા કરો તો, આનંદઘન પદ લહિયે. મુનિ૦ ૧૦.

સ્તવના ૨૧ મી.—રાગ આશાવરી.

ધન ધન સંપતિ સાચો રાજા.—એ દેશી

પટ દરિસણ જિનઅંગ ભણીજે, ન્યાસ પડંગ જો સાધે રે;
નમિ જિનવરના ચરણ ઉપાસક, પટ દરિસણ આરાધે રે. (આંકણી.) પટ૦ ૧.
જિન સુર પાદપ પાય વખાણું, સાંખ્ય જોગ દોય ભેદે રે;
આતમ સત્તા વિવરણ કરતાં, લહો દુગ અંગ અખેદે રે. પટ૦ ૨.
ભેદ અભેદ સૌગત મીમાંસક, જિનવર હોય કર ભારી રે,
લોકાલોક અવલંબન ભજિયે, ગુરૂ ગમથી અવધારી રે. પટ૦ ૩.
લોકાયતિક કુખ જિનવરની, અશ વિચારી જો કીજે રે,
તત્ત્વ વિચાર સુધારસ ધારા, ગુરૂગમ વિણ કેમ પીજે રે. પટ૦ ૪.
જૈન જિનેશ્વર વર ઉત્તમ અંગ, અંતરગ બહિરંગે રે;
અક્ષર ન્યાસ ધરા આધારક, આરાધે ધરી સંગે રે. પટ૦ ૫.
જિનવરમા સઘળા દરિસણ છે, દર્શને જિનવર ભજના રે;
સાગરમાં સઘળી તટિની સહી, તટિનીમાં સાગર ભજના રે. પટ૦ ૬.
જિનસ્વરૂપ થઇ જિન આરાધે, તે સહી જિનવર હોવે રે;
ભૃંગી ઇલિકાને ચટકાવે, તે ભૃંગી જગ જોવે રે. પટ૦ ૭
ચૂર્ણી ભાષ્ય સૂત્ર નિર્યુક્તિ, વૃત્તિ પરંપર અનુભવ રે;
સમય પુરૂપનાં અગ કહ્યા એ, જે છેદે તે દુર્ભવ રે. પટ૦ ૮.
મુદ્રા બીજ ધારણા અક્ષર, ન્યાસ અરથ વિનિયોગે રે,
જે ધ્યાવે તે નવિ વચિજે, ક્રિયા અવચક ભોગે રે. પટ૦ ૯.
શ્રુત અનુસાર વિચારી બોલુ, સુગુરૂ તથા વિધિ ન મિલે રે;
કિરિયા કરી નવિ સાધી શકીએ, એ વિપવાદ ચિત્ત સઘળે રે. પટ૦ ૧૦.
તે માટે ઉભા કરજોડી. જિનવર આગલ કહિયે રે,
સમય ચરણ સેવા શુદ્ધ દેજો, જેમ આનદઘન લહિયે રે. પટ૦ ૧૧.

સ્તવના ૨૨ મી.—રાગ મારૂણી.

ધરણા ઢોલા.—એ દશી

અષ્ટભવંતર વાલહીરે, તુ મુઝ આતમરામ, મનરાવાલા.
મુગતિ સ્ત્રીશું આપણે રે, સગપણ કોઇ ન કામ, મનરાવાલા. ૧.

ઘર આવો હોવાલમઘરઆવો, મહારીઆશાનાવિશરામ, મનરાવાલા.
રથ ફેરો હો સાજન રથ ફેરો, સાજનમહારામનોરથસાથ, મનરાવાલા ૨.
નારી પખો શો નેહલો રે, સાચ કહે જગનાથ, મનરાવાલા.
ઇશ્વર અરધંગે ધરી રે, તુ મુઝ ઝાલે ન હાથ, મનરાવાલા. ૩.
પશુ જનની કરૂણા કરી રે, આણી હૃદય વિચાર, મનરાવાલા
માણસની કરૂણા નહી રે, એ કુણ ઘર આચાર, મનરાવાલા. ૪.
પ્રેમ કલ્પતરૂ છેદિયો રે, ધરિયો જોગ ધતૂર, મનરાવાલા.
ચતુરાઇરો કુણ કહો રે, ગુરૂ મિલિયો જગ સૂર; મનરાવાલા. ૫.
મારૂં તો એમાં કયુહી નહીં રે, આપ વિચારે રાજ, મનરાવાલા.
રાજસભામાં બેસતા રે, કિસડી બધસી લાજ, મનરાવાલા. ૬.
પ્રેમ કરે જગ જન સહુ રે, નિર્વાહે તે ઓર; મનરાવાલા
પ્રીત કરીને છોડી દે રે, તેહ શુ ન ચાલે જોર, મનરાવાલા ૭.
જો મનમાં એહવુ હતું રે, નિસપત કરત ન જાણ; મનરાવાલા.
નિસપત કરીને છાડતા રે, માણસ હુવે નુકશાન, મનરાવાલા. ૮.

સ્તવના ૨૩ મી.—રાગ સારંગ.

રસીઆની દેશી

ધ્રુવ પદ રામી હો સ્વામી માહરા, નિકામી રાય, સુગ્યાની,
નિજ ગુણ કામી હો પામી તુ ધણી, ધ્રુવ આરામી હો થાય સુગ્યાની, ધ્રુવ૦ ૧.
સર્વ વ્યાપી કહો સર્વ જાણંગપણે, પર પરિણમન સ્વરૂપ; સુગ્યાની;
પર રૂપે કરી તત્ત્વપણું નહી, સ્વસત્તા ચિદ્રૂપ સુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૨.
જ્ઞેય અનેક હો જ્ઞાન અનેકતા, જલ ભાજન રવિ જેમ; સુગ્યાની,
દ્રવ્ય એકત્વપણે ગુણ એકતા, નિજપદ રમતા હો ખેમ. સુગ્યાની, ધ્રુવ૦ ૩.
પર ક્ષેત્રે ગત જ્ઞેયને જાણવે, પરક્ષેત્રે થયુ જ્ઞાન, સુગ્યાની,
અસ્તિપણું નિજક્ષેત્રે તુમે કહ્યો, નિર્મલતા ગુણમાન સુગ્યાની, ધ્રુવ૦ ૪
જ્ઞેય વિનાશે હો જ્ઞાન વિનિશ્વરૂ, કાલ પ્રમાણે રે થાય, સુગ્યાની,
સ્વકાલે કરી સ્વસત્તા, તે પર રીતે ન જાય સુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૫.
પરભાવે કરી પરતા પામતા, સ્વસત્તા થિર ઠાણ, સુગ્યાની;
આત્મચતુષ્કમયી પરમા નહી, તો કિમ સહુનો રે જાણ સુગ્યાની, ધ્રુવ૦ ૬.
અગુરૂ લઘુ નિજ ગુણને દેખતા, દ્રવ્ય સકલ દેખંત; સુગ્યાની;

સાધારણ ગુણની સાધર્મ્યતા, દર્પણ જલને દ્રષ્ટાંત, સુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૭.
શ્રી પારસજિન પારસ રસ સમો, પણ ઇહા પારસ નાહિ, સુગ્યાની.
પુરણ રસીઓ હો નિજગુણ પરસનો, આનદઘન મુજ માંહિ; સુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૮.

સ્તવના ૨૪ મી.--રાગ ધન્યાશ્રી

વીરજિને ચરણે લાગુ, વીરપણું તે માગુ રે,
મિથ્યા મોહ તિમિર ભય ભાગ્યું, જિત નગારૂ વાગ્યું રે. વીર૦ ૧.
છ ઉમથ્થ વીરય લેશ્યા સગે, અભિસધિજ મતિ અગે રે;
સૂક્ષ્મ થૂલ ક્રિયાને સગે, યોગી થયો ઉમંગે રે. વીર૦ ૨.
અસંખ્ય પ્રદેશે વીર્ય અસંખે, યોગ અસંખિત કંખે રે,
પુદ્ગલ ગણ તેણે લેસુ વિશેષે, યથાશક્તિ મતિ લેખે રે. વીર૦ ૩.
ઉત્કૃષ્ટે વીર્યને વેસ, યોગ ક્રિયા નવી પેસે રે;
યોગતણી ધ્રુવતાને લેશે, આતમ શક્તિ ન ખેસે રે; વીર૦ ૪.
કામ વીર્યવશે જેમ ભોગી, તેમ આતમ થયો ભોગી રે,
સૂરપણે આતમ ઉપયોગી, થાય તેહને અયોગી રે. વીર૦ ૫.
વીરપણું તે આતમઠાણે, જાણ્યું તુમચી વાણે રે;
ધ્યાન વિનાણે શક્તિ પ્રમાણે, નિજ ધ્રુવ પદ પહિચાણે રે. વીર૦ ૬
આલંબન સાધન જે ત્યાગે, પર પરિણતિને ભાગે રે;
અક્ષય દર્શન ગ્નાન વૈરાગે; આનદઘન પ્રભુ જાગે રે. વીર૦ ૭

સ્તવનાવલિ સંપૂર્ણ.

પદ્યરત્નાવલિ[૧].

પદ્યરત્ન ૧ લું. રાગ-વેલાવલ.

ક્યા સોવે ઉઠ જાગ બાઉરે, ક્યા૦ એ આંકણી.

અંજલિ જલ જ્યું આયુ ઘટત હે, દેત પહોરીયા ઘરિય ઘાઉ રે; ક્યા૦ ૧.
ઇંદ્ર ચંદ્ર નાગિંદ્ર મુનિંદ્ર ચલે, કોણ રાજા પતિ છાહ રાઉ રે,
ભમત ભમત ભવજલધિ પાયકેં, ભગવત ભજનવિન ભાઉ નાઉ રે. ક્યા૦ ૨.
કહા વિલંબ કરે અબ બાઉ રે, તરી ભવજલનિધિ પાર પાઉ રે,
આનંદઘન ચેતનમય મૂરતિ, શુદ્ધ નિરંજન દેવ ધ્યાઉ રે. ક્યા૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૨ જું. રાગ-વેલાવલ-એકતાલી.

રે ઘરિયા રે બાઉરે, મત ઘરીય બજાવે,

નર શિર બાંધત પાઘરી, તુ ક્યા ઘરીય બજાવે. રે ઘરિયા૦ ૧
કેવલ કાલ કલા કલેં, પૈ તુ અકલ ન પાવે,
અકલ કલા ઘટમેં ઘરી, મુજ સો ઘરી ભાવે. રે ઘરિયા૦ ૨.
આતમ અનુભવ રસ ભરી, યામે ઔર ન માવે,
આનંદઘન અવિચલ કલા, વિરલા કોઇ પાવે. રે ઘરિયા૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૩ જું. રાગ-વેલાવલ.

જીય જાને મેરી સફલ ઘરી રી. જીય૦ એ આંકણી.

સુત વનિતા ધન યૌવન માતો, ગર્ભતણી વેદન વિસરી રી. જીય૦ ૧.
સુપનકો રાજ સાચ કરી માચત, રાચત છાંહ ગગન બદરી રી,
આઇ અચાનક કાલ તોપચી, ગહેગો જ્યુ નાહર બકરી રી. જીય૦ ૨.
અતિહી અચેત કછુ ચેતત નાહિ, પકરી ટેક હારિલ લકરી રી,
આનંદઘન હીરો જન છાડી, નર મોહ્યો માયા કકરી રી. જીય૦ ૩

---

૧ આ કાવ્યો "આનંદઘન બહોત્તેરી" નામથી પ્રસિદ્ધ છે-**સંગ્રહકર્ત્તા.**

પદ્યરત્ન ૪ થું. રાગ–વેલાવલ.

સુહાગણ જાગી અનુભવ પ્રીત; સુહાગણ. એ આંકણી.

નિંદ અજ્ઞાન અનાદિકી, મિટ ગઇ નિજ રીત સુહાગણ૦ ૧.
ઘટ મંદિર દીપક કિયો, સહજ સુજ્યોતિ સરૂપ;
આપ પરાઇ આપહી, ઠાનત વસ્તુ અનૂપ. સુહાગણ૦ ૨.
કહા દિખાવુ ઔરકું, કહા સમજાઉ ભોર,
તીર અચૂક હૈ પ્રેમકા, લાગે સો રહે ઠોર. સુહાગણ૦ ૩.
નાદ વિલુબ્ધો પ્રાણકું, ગિને ન તૃણ મૃગલોય,
આનંદઘન પ્રભુ પ્રેમકી, અકથ કહાની કોય સુહાગણ૦ ૪

પદ્યરત્ન ૫ મું. રાગ–આશાવરી.

અવધૂ નટ નાગરકી બાજી. જાણે ન બાંભણ કાજી; અવધૂ૦ આંકણી.

થિરતા એક સમયમેં ઠાને, ઉપજે વિણસે તબહી;
ઉલટ પલટ ધ્રુવસત્તા રાખે, યા હમ સુની ન કબહી અવધૂ૦ ૧.
એક અનેક અનેક એક ફુની, કુંડલ કનક સુભાવે,
જલતરંગ ઘટમાટી રવિકર, અગનિત તાહિ સમાવે. અવધૂ૦ ૨.
હૈ નાંહી હૈ વચન અગોચર, નય પ્રમાણ સત્તભંગી;
નિરપખ હોય લખે કોઇ વિરલા, કયા દેખે મત જંગી. અવધૂ૦ ૩.
સર્વમયી સરવંગી માને, ન્યારી સત્તા ભાવે;
આનંદઘન પ્રભુ વચનસુધારસ, પરમારથ સો પાવે. અવધૂ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૬ ઠું. સાખી

આતમ અનુભવ રસિકકો, અજબ સુન્યો વિરતંત;
નિર્વેદી વેદન કરે, વેદન કરે અનંત. ૧.

રાગ–સામગ્રી

માહેરો બાલુડો સંન્યાસી, દેહ દેવલ મઠવાસી; માહારો૦ ૧
એ આંકણી

ઇડા પિંગલા મારગ તજ યોગી, સુખમના ઘર વાસી.
બ્રહ્મરંધ્ર મધિ આસન પૂરી બાબુ, અનહદ તાન બજાસી. માહારો૦ ૨.

યમ નિયમ આસન જયકારી, પ્રાણાયામ અભ્યાસી,
પ્રત્યાહાર ધારણાધારી, ધ્યાન સમાધિ સમાસી. માહારો૦ ૩.
મૂલઉત્તરગુણ મુદ્રાધારી, પર્યંકાસન વાસી,
રેચક પૂરક કુંભક સારી, મન ઇંદ્રિય જયકાસી માહારો૦ ૪.
થિરતા જોગ યુગતિ અનુકારી, આપો આપ વિમાસી,
આતમ પરમાતમ અનુસારી, સીઝે કાજ સમાસી. માહારો૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૭ મું. સાખી.

જગ આશા જંજીરકી, ગતિ ઉલટી કુલ મોર;
ઝકર્યો ધાવત જગતમે, રહે છૂટો ઇક ઠોર. ૧.

રાગ–આશાવરી

અવધૂ ક્યા સોવે તન મઠમે, જાગ વિલોક ન ઘટમે. અવધૂ૦
એ આંકણી.

તન મઠકી પરતીત ન કીજે, ઢહિ પરે એક પલમે;
હલ ચલ મેટ ખબર લે ઘટકી, ચિન્હે રમતા જલમે. અવધૂ૦ ૧.
મઠમે પંચભૂતકા વાસા, સાસાધૂત ખવીસા,
છિન છિન તોહી છલનકૂ ચાહે, સમજે ન બૌરા સીસા. અવધૂ૦ ૨.
શિરપર પંચ વસે પરમેશ્વર, ઘટમે સૂછમ બારી;
આપ અભ્યાસ લખે કોઇ વિરલા, નિરખે ધ્રુકી તારી. અવધૂ૦ ૩.
આશામારી આસન ધર ઘટમેં, અજપા જાપ જપાવે,
આનંદઘન ચેતનમયમૂરતિ, નાથ નિરંજન પાવે. અવધૂ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૮ મું સાખી.

આતમ અનુભવ ફુલકી, નવલી કોઊ રીત,
નાક ન પકરે વાસના, કાન ગ્રહે ન પ્રતીત. ૧.

રાગ ધન્યાશ્રી વા સારંગ.

અનુભવ નાથકૂં કયું ન જગાવે.

મમતા સંગ સો પાય અજાગલ, થનતે દૂધ દુહાવે. અનુભવ૦ ૧.
મેરે કહેતે ખીજ ન કીજે, તુ ઐસીહી સીખાવે;
બહોત કહેતે લાગત એસી, અંગુલી સરપ દિખાવે. અનુભવ૦ ૨.

ઓરનકે સંગ રાતે ચેતન, ચેતન આપ બતાવે;
આનંદઘનકી સુમતિ આનંદા, સિદ્ધ સરૂપ કહાવે. અનુભવ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૯ મું. રાગ–સારંગ.

નાથ નિહારો આપમતાસી, વંચક શઠ સંચક શી રીતે,
ખોટો ખાતો ખતાશી. નાથ૦ ૧.
આપ વિગૂચણ જગકી હાસી, સિયાનપ કૌન બતાસી;
નિજજન સુરિજન મેલા ઐસા, જૈસા દૂધપતાસી. નાથ૦ ૨.
મમતા દાસી અહિત કરિ હર વિધિ, વિવિધ ભાંતિ સંતાસી;
આનંદઘન પ્રભુ વિનતિ માનો, ઔર નહિ તુ સમતાસી. નાથ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૦ મું. રાગ–ટોડી.

પરમ નરમમતિ ઔર ન આવે. પરમ૦
મોહન ગુન રોહન ગતિ સોહન, મેરી વૈરન ઐસે નિઠુર લિખાવે. પરમ૦ ૧.
ચેતન ગાત મનાતન એતે, મૂલ વસાત જગાત બઢાવે;
કોઉ ન દુતી દલાલ વિસીઠી, પારખી પ્રેમ ખરીદ બનાવે. પરમ૦ ૨.
જાઘ ઉઘારી અપની કહા એતે, વિરહજાર નિસ મોહી સંતાવે;
એતી સુની આનંદઘન નાવત, ઔર કહા કોઉ ડુંડ બજાવે. પરમ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૧ મું. રાગ–માલકોશ, વેલાવલ, ટોડી.

આતમ અનુભવ રીતિ વરી રી આતમ૦ એ આંકણી.
મોર બનાએ નિજરૂપ નિરૂપમ, વિચ્છન રૂચિકર તેગ ધરી રી. આતમ૦ ૧.
ટોપ સન્નાહ શુરકો બાનો, એકતારી ચોરી પહિરી રી;
સત્તા થલમે મોહ વિદારત, ઐ ઐ સુરિજન મુહ નિસરી રી. આતમ૦ ૨.
કેવલ કમલા અપચ્છર સુંદર, ગાન કરે રસ રંગ ભરી રી;
જીત નિશાન બજાઈ વિરાજે, આનંદઘન સર્વંગ ધરી રી. આતમ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૨ મું. સાખી.

કુબુદ્ધિ કુબજા કુટિલ ગતિ, સુબુદ્ધિ રાધિકા નારી,
ચોપર ખેલે રાધિકા, જીતે કુબજા હારી. ૧.

રાગ-રામગ્રી.

ખેલે ચતુર્ગતિ ચૌપર, પ્રાની મેરો ખેલે ચતુર્ગતિ ચૌપર. એ આંકણી.

નરદ ગંજીફા કૌન ગિનત હૈ, માને ન લેખે બુદ્ધિવર. પ્રાની૦ ૧.
રાગ દોષ મોહકે પાસે, આપ બનાએ હિતકર,
જૈસા દાવ પરે પાસેકા, સારી ચલાવે ખિલકર. પ્રાની૦ ૨.
પાંચ તલેં હૈ દૂઆ ભાઇ, છક્કા તલે હૈ એકા,
સબ મિલ હોત બરાબર લેખા, યહ વિવેક ગિનવેકા. પ્રાની૦ ૩.
ચઉરાસી માચે ફિરે નીલી, સ્યાહ ન તોરી જોરી,
લાલ જરદ ફિર આવે ઘરમેં, કબહુક જોરી વિછોરી. પ્રાની૦ ૪.
ભાવ વિવેકકે પાઉ ન આવત, તબ લગ કાચી બાજી,
આનંદઘન પ્રભુ પાઉ દેખાવત, તો જીતે જીય ગાજી. પ્રાની૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૧૩ મું. રાગ-સારંગ.

અનુભવ હમ તો રાવરી દાસી. એ આંકણી.

આઇ કહાં તે માયા મમતા, જાનું ન કહાંકી વાસી. અનુભવ૦ ૧.
રીજ પરેં વાકે સગ ચેતન, તુમ ક્યું રહત ઉદાસી,
વરજ્યો ન જાય એકાંત કથકો, લોકમેં હોવત હાસી અનુભવ૦ ૨.
સમજત નાંહી નિતુર પતિ એતી, પલ એક જાત છમાસી,
આનદઘન પ્રભુ ઘરકી સમતા, અટકલી ઔર લબાસી. અનુભવ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૪ મું. રાગ-સારંગ.

અનુભવ તૂ હૈ હેતુ હમારો; અનુભવ૦ એ આંકણી.

આય ઉપાય કરો ચતુરાઇ, ઔરકો સંગ નિવારો અનુભવ૦ ૧.
તૃષ્ણા રાડ ભાંડકી જાઇ, કહા ઘર કરે સવારો,
શઠ ઠગ કપટ કુટુંબહી પોખે, મનમે ક્યું ન વિચારો.[1] અનુભવ૦ ૨.
કુલટાકુટિલ કુબુદ્ધિસંગ ખેલકે, અપની પત ક્યું હારો,
આનદઘન સમતા ઘર આવે, વાજે જીત નગારો. અનુભવ૦ ૩.

---

૧. "ઉનકી સંગતિ વારો." એવો પાઠાંતર છે.-સંગ્રહકર્તા.

પદ્યરત્ન ૧૫ મું. રાગ—સારંગ.

મેરે ઘટ ગ્યાન ભાનુ ભયો ભોર. મેરે૦

ચેતન ચકવા ચેતન ચકવી, ભાગો વિહરકો સોર. મેરે૦ ૧.
ફૈલી ચિહુંદિસ ચતુરા ભાવ રૂચિ, મિટયો ભરમ તમ જોર;
આપકી ચોરી આપહી જાનત, ઔર કહત ન ચોર. મેરે૦ ૨.
અમલ કમલ વિકચ ભયે ભૂતલ, મંદવિષય શશિકોર;
આનંદઘન એક વલ્લભ લાગત, ઔર ન લાખ કિરોર. મેરે૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૬ મું. રાગ—મારૂ.

નિશદિન જોઉ તારી વાટડી, ઘરે આવો રે ઢોલા; નિશદિન૦
મુજ સરિખા તુજ લાખ હે, મેરે તૂહી મમોલા. નિશદિન૦ ૧.
જવહરી મોલ કરે લાલકા, મેરા લાલ અમોલા;
જ્યાકે પટંતર કો નહી, ઉસકા કયા મોલા. નિશદિન૦ ૨.
પંથ નિહારત લોયણે, દ્રગ લાગી અડોલા;
જોગી સુરત સમાધિમે, મુનિ ધ્યાન ઝકોલા. નિશદિન૦ ૩.
કોન સુને કિનકૂ કહૂં, કિમ માડૂં મૈ ખોલા;
તેરે મુખ દીઠે ટલે, મેરે મનકા ચોલા. નિશદિન૦ ૪.
મિત્ત વિવેક વાતે કહે, સુમતા સુનિ બોલા,
આનદઘન પ્રભુ આવશે, સેજભી રગ રોલા. નિશદિન૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૧૭ મું. રાગ—સોરઠ.

છોરાને ક્યુ મારે છે રે, જાયે કાડ્યા ડેણ;
છોરો છે મહારો બાલો ભોલો, બોલે છે અમૃત વયણ. છોરાને૦ ૧.
લેય લકુટિયાં ચાલણ લાગો, અબ કાંઈ ફૂટા છે નેણ;
તૂતો મરણ સિરાણે સૂતો, રોટી દેશે કોણ. છોરાને૦ ૨.
પાંચ પચીશ પચાસાં ઉપર, બોલે છે સૂધાં વેણ;
આનંદઘન પ્રભુ દાસ તિંહારો, જનમ જનમકે સેણ. છોરાને૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૮ મું. રાગ—માલકોશ, રાગણી—ગોડી.

રીસાની આપ મનાવો રે, વિચ્ચ વસીટ ન ફેર, રીસાની૦

સૌદા અગમ હૈ પ્રેમકા રે, પરખ ન બૂઝે કોય,
લે દેવાહી ગમ પડે પ્યારે, ઔર દલાલ ન હોય. રીસાની૦ ૧.
દો બાતાં જીયકી કરો રે, મેટો મનકિ આટ,
તનકી તપત બુઝાઇયેં પ્યારે, વચન સુધારસ છાંટ. રીસાની૦ ૨.
નેક નજર નિહારીયેં રે, ઉજરન કીજે નાથ,
તનક નજર મુજરે મલે પ્યારે, અજર અમર સુખ સાથ રીસાની૦ ૩.
નિસિ અંધિયારી ઘનઘટા રે, પાઉ ન વાટકે ફંદ,
કરૂણા કરો તો વહું પ્યારે, દેખુ તુમ મુખ ચંદ. રીસાની૦ ૪.
પ્રેમ જહા દુવિધા નહી રે, મેટ કુરાહિત રાજ,
આનંદઘન પ્રભુ આય બિરાજે, આપહી સમતા સેજ. રીસાની૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૧૯ મું રાગ-વેલાવલ.

દુલહ નારી તું બડી બાવરી, પિયા જાગે તું સોવે,
પિયા ચતુર હમ નિપટ અયાની, ન જાનુ ક્યા હોવે. દુલહ. ૧.
આનંદઘન પિયા દરસ પિયાસે, ખોલ ઘુંઘટ મુખ જોવે દુલહ ૨

પદ્યરત્ન ૨૦ મુ રાગ-ગોડી,-આશાવરી

આજ સુહાગન નારી, અવધૂ આજ૦ એ આંકણી.
મેરે નાથ આપ સુધ લીની, કીની નિજ અંગચારી. અવધૂ૦ ૧
પ્રેમ પ્રતીત રાગ રૂચિ રંગત, પહિરે જીની સારી,
મહિંદી ભક્તિ રંગકી રાચી, ભાવ અંજન સુખકારી. અવધૂ૦ ૨.
સહિત સુભાવ ચૂરી મૈ પેની, થિરતા કંકન ભારી,
ધ્યાન ઉરવસી ઉરમે રાખી, પિય ગુનમાલ આધારી અવધૂ૦ ૩.
સુરત સિંદુર માગ રંગ રાતી, નિરતે વેની સમારી,
ઉપજી જ્યોત ઉદ્યોત ઘટ ત્રિભુવન, આરસી કેવલ કારી. અવધૂ૦ ૪.
ઉપજી ધુનિ અજપાકી અનહદ, જીત નગારે વારી,
ઝડી સદા આનંદઘન બરખત, બિન મોર એકન તારી અવધૂ૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૨૧ મું. રાગ-ગોડી

નિસાની કહા બતાવુ રે, તેરો અગમ અગોચર રૂપ, એ આંકણી
રૂપી કહુ તો કછુ નહી રે, બધે કૈસે અરૂપ,

રૂપારૂપી જો કહું પ્યારે, એસે ન સિદ્ધ અનૂપ. નિસાની૦ ૧.
શુદ્ધ સનાતન જો કહું રે, બંધન મોક્ષ વિચાર:
ન ધટે સંસારી દિસા પ્યારે, પુણ્ય પાપ અવતાર નિસાની૦ ૨.
સિદ્ધ સનાતન જો કહુ રે, ઉપજે વિનસે કૌન,
ઉપજે વિનસે જો કહુ પ્યારે, નિત્ય અબાધિત ગૌંન. નિસાની૦ ૩.
સર્વાંગી સબ નયધની રે, માને સબ પરમાન,
નયવાદી પલ્લો ગ્રહી પ્યારે, કરે લરાઇ ઠાન. નિસાની૦ ૪.
અનુભવ અગોચર વસ્તુ હે રે, જાંનણો એહી રે લાજ,
કહન સુનનકો કછુ નહી પ્યારે, આનદધન મહારાજ. નિસાની૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૨૨ મું. રાગ–ગોડી.

વિચારી કહા વિચારે રે, તેરો આગમ અગમ અથાહ. વિચારી૦ આંકણી.

બિનુ આધે આધા નહીં રે, બિન આધેય આધાર;
મુરગી બિન ઇંડા નહીં પ્યારે, યા બિન મુરગકી નાર. વિચારી૦ ૧.
ભુરટા બીજ વિના નહીં રે, બીજ ન ભુરટા ટાર;
નિસિ બિન દિવસ ધટે નહીં પ્યારે, દિન બિન નિસિ નિરધાર. વિચારી૦ ૨
સિદ્ધ સસારી બિન નહી રે, સિદ્ધ બિના સસાર,
કરતા બિન કરની નહી પ્યારે, બિન કરની કરતાર. વિચારી૦ ૩.
જનમ મરણ બિના નહીં રે, મરણ ન જનમ વિનાશ;
દીપક બિન પરકાશતા પ્યારે, બિન દીપક પરકાશ. વિચારી૦ ૪.
આનંદધન પ્રભુ બચનકી રે, પરિણતિ ધરો રૂચિવંત;
શાશ્વત ભાવ વિચારકે પ્યારે, ખેલો અનાદિ અનંત વિચારી૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૨૩ મું. રાગ આશાવરી.

અવધૂ અનુભવ કલિકા જાગી, મતિ મેરી આતમ સમરન લાગી; અવધૂ૦ એ આંકણી.

જાયે ન કહું ઉરટિગ નેરી, તેરી વિનતા વેરી;
માયા ચેરી કુટુંબ કરી હાથે, એક હેટ દિન ઘેરી. અવધૂ૦ ૧.
જરા જનમ મરન વસ સારી, અસરન દુનિયાં જેતી;
દેઢવ કાઇન બાગમે મીયા, કિસપર મમતા એતી અવધૂ૦ ૨.

અનુભવ રસમેં રોગ ન સોગા, લોક વાદ સબ મેટા,
કેવળ અચલ અનાદિ અબાધિત, શિવશંકરકા ભેટા. અવધૂ૦ ૩.
વર્ષા બુંદ સમુદ્ર સમાની, ખબર ન પાવે કોઇ,
આનંદઘન વ્હે જ્યોતિ સમાવે, અલખ કહાવે સોઇ. અવધૂ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૨૪ મું. રાગ-રામગ્રી.

મુને મ્હારો કબ મિલશે મનમેલ, મુને૦
મનમેં લુવિણુ કેલિ ન કલિયે, વાલે કવલ કોઇ વેલૂ ૧.
આપ મિલ્યાથી અંતર રાખે, સુમનુષ્ય નહી તે લેલૂ,
આનંદઘન પ્રભુ મન મળિયા વિણુ, કોનવિ વિલગેચેલ ૨.

પદ્યરત્ન ૨૫ મું. રાગ-રામગ્રી.

ક્યારે મુને મિલશે માહારો સંત સનેહી, ક્યારે૦ ટેક.
સંત સનેહી સૂરિજન પાખે, રાખે ન ધીરજ દેહી, ક્યારે૦ ૧.
જન જન આગલ અંતરગતની, વાતડલી કહુ કેહી,
આનંદઘન પ્રભુ વૈદ્ય વિયોગે, કિમ જીવે મધુમેહી. ક્યારે૦ ૨.

પદ્યરત્ન ૨૬ મું. રાગ આશાવરી.

અવધૂ ક્યા માગુ ગુનહીના, વે ગુન ગનિ ન પ્રવીના અવધૂ૦ આંકણી
ગાય ન જાનુ બજાય ન જાનું, ન જાનુ સુર ભેવા,
રીજ ન જાનુ રીજાય ન જાનુ, ન જાનુ પદસેવા અવધૂ૦ ૧.
વેદ ન જાનુ કિતાબ ન જાનુ, જાનુ ન લચ્છન છંદા;
તરકવાદ વિવાદ ન જાનુ, ન જાનુ કવિ ફંદા અવધૂ૦ ૨
જાપ ન જાનુ જુવાબ ન જાનુ, ન જાનુ કવિવાતા,
ધાવ ન જાનુ ભગતિ ન જાનું, જાનુ ન સીરા તાતા અવધૂ૦ ૩.
ગ્યાન ન જાનું વિગ્યાન ન જાનુ, ન જાનુ ભજનામા[1],
આનંદ ઘન પ્રભુ કે ઘરદ્વારે, રટન કરૂ ગુણધામા. અવધૂ૦ ૪

---

૧ "ન જાનુ પદ નામા" એ પ્રમાણે પાઠાંતર છે.-સંગ્રહકર્તા

પદ્યરત્ન ૨૭ મું. રાગ—આશાવરી.

અવધૂ રામ રામ જગ ગાવે, વિરલા અલખ લખાવે. અવધૂ૦

મતવાલા તો મતમે માતા, મઠવાલા મઠરાતા.
જટા જટાધર પટા પટાધર, છતા છતા ધર તાતા. અવધૂ૦ ૧.
આગમ પઢિ આગમધર થાકે, માયાધારી છાકે;
દુનિયાંદાર દુનીસે લાગે, દાસા સબ આશાકે. અવધૂ૦ ૨.
બહિરાતમ મૂઢા જગજેતા, માયાકે ફંદ રહેતા;
ઘટ અંતર પરમાતમ ભાવે, દુર્લભ પ્રાણી તેતા. અવધૂ૦ ૩
ખગપદ ગગન મીનપદ જલમેં, જો ખોજે સો બૌરા;
ચિત પંકજ ખોજે સો ચિન્હે, રમતા આનંદ ભૌરા. અવધૂ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૨૮ મુ રાગ—આશાવરી.

આશા ઔરનકી ક્યા કીજે, ગ્યાન સુધારસ પીજે; આશા૦ આકણી.

ભટકે દ્વાર દ્વાર લોકન કે, કૂકર આશાધારી;
આતમ અનુભવ રસકે રસીયા, ઉત્તરે ન કબહુ ખુમારી. આશા૦ ૧.
આશા દાસીકે જે જાયે, તે જન જગકે દાસા;
આશા દાસી કરે જે નાયક, લાયક અનુભવ પ્યાસા. આશા૦ ૨.
મનસા પ્યાલા પ્રેમ મસાલા, બ્રહ્મ અગ્નિ પરજાલી.
તન ભાઠી અવટાઇ પિયે કસ, જાગે અનુભવ લાલી આશા૦ ૩.
અગમ પીયાલા પીયોમતવાલા, ચિન્હી અધ્યાતમવાસા;
આનંદઘન ચેતન વ્હે ખેલે, દેખે લોક તમાસા. આશા૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૨૯ મું રાગ—આશાવરી.

અવધૂ નામ હમારા રાખે, સો પરમ મહારસ ચાખે. અવધૂ૦ આંકણી.

નહી હમ પુરૂષા નહીં હમ નારી, વરન ન ભાત હમારી,
જાતિ ન પાંતિ ન સાધન સાધક, નહી મહ લઘુ નહી ભારી અવધૂ૦ ૧.
નહી હમ તાતે નહીં હમ સીરે, નહી દીર્ઘ નહી છોટા,
નહીં હમ ભાઇ નહીં હમ ભગિની, નહી હમ બાપ ન બેટા. અવધૂ૦ ૨.
નહી હમ મનસા નહી હમ શબ્દા, નહી હમ તનકી ધરણી.

નહીં હમ ભેખ, ભેખધર નાહી, નહી હમ કરતા કરણી. અવધૂ૦ ૩.
નહી હમ દરસન નહીં હમ પરસન, રસન ગંધ કછુ નાહી;
આનંદઘન ચેતનમય મૂરતિ, સેવકજન બલિ જાહી. અવધૂ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૩૦ મું રાગ-આશાવરી.

સાધો ભાઇ સમતા રંગ રમીજે, અવધૂ મમતા સંગ ન કીજે, સાધો૦
એ આંકણી.

સંપતિ નાહિ નાહિ મમતા મે, મમતામા મિસ મેટે;
ખાટ પાટ તજી લાખ ખટાઉ, અંત ખાખમેં લેટે. સાધો૦ ૧.
ધન ધરતી મે ગાડે બૌરે, ધૂર આપ મુખ લ્યાવે,
મુષક સાપ હોવેગો આખર, તાતે અલછિ કહાવે. સાધો૦ ૨.
સમતા રતનાગરકી જાઇ, અનુભવ ચંદ સુભાઇ,
કાલકૂટ તજી ભાવમેં શ્રેણી, આપ અમૃત લે આઇ સાધો૦ ૩.
લોચન ચરન સહસ ચતુરાનત, ઇનતે બહુત ભરાઇ,
આનંદઘન પુરૂષોત્તમ નાયક, હિત કરી કંઠ લઘાઇ. સાધો૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૩૧ મું. શ્રીરાગ.

કિત જાનમતે હો પ્રાનનાથ, ઇત આય નિહારો ઘરકી સાથ. કિત૦ ૧.
ઉત માયા કાયા કબ ન જાત, યહુ જડ તુમ ચેતન જગ વિખ્યાત,
ઉત કરમ ભરમ વિપ વેલિ સંગ, ઇત પરમ નરમ મતિ મેલિ રંગ. કિત૦ ૨.
ઉત કામ કપટ મદ મોહ માન, ઇત કેવળ અનુભવ અમૃત પાન,
અલિ કહે સમતા ઉત દુખ અનંત, ઇત ખેલે આનંદઘન વસંત. કિત૦ ૩

પદ્યરત્ન ૩૨ મું. રાગ-સામેરી.

નિઠુર ભયે કયુ એસે પીયા તુમ. નિઠુર૦ એ આકણી.
મેં તો મન વચ ક્રમ કરી રાઉરી, રાઉરી રીત અનસેં. નિઠુર૦ ૧.
ફૂલે ફૂલે ભમર કેસી ભાંઉરી ભરત હુ, નિવહે પ્રીત કયું એસે;
મેં તો પીયુતે એસી મલિઆલી, કુસુમ વાસ સંગ જૈસે. નિઠુર૦ ૨.
એઠી જાન કહા પરે એતી, નીર નિવહિયે ભૈંસે,
ગુન અવગુન ન વિચારો આનંદઘન, કિજિયે તુમ તૈસે. નિઠુર૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૩૩ મું. રાગ-ગોડી.

મિલાપી આન મિલાવો રે, મેરે અનુભવ મીઠડે મિત્ત, મિલાપી૦
ચાતક પીઉ પીઉ રટે રે, પીઉ મિલાવ ન આન,
જીવ પીવન પીઉ પીઉ કરે પ્યારે, જીઉ નીઉ આન એ આન મિલાપી૦ ૧.

દુખીયારી નિસદિન રહુ રે, ફિરૂ સબ સુધબુદ્ધ ખોય;
તન મનકી કબહુ લહુ પ્યારે, કિસે દિખાઉ રોય મિલાપી૦ ૨.

નિસિ અંધારી મુહિ હસે રે, તારે દાંત દિખાય;
ભાદો કાદો મેં કીયો પ્યારે, અંસુઅન ધાર વહાય. મિલાપી૦ ૩.

ચિત્ત ચાતક પીઉ પીઉ કરે રે, પ્રણમે દોકર પીસ,
અબલા શું જોરાવરી પ્યારે, એતી ન કીજે રીસ. મિલાપી૦ ૪.

આતુર ચાતુરતા નહી રે, સુનિ સમતા ટુક વાત;
આનંદઘન પ્રભુ આય મિલે પ્યારે, આજ ઘરે હર ભાંત. મિલાપી૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૩૪ મું. રાગ-ગોડી.

દેખો આલી નટ નાગરકો સાગ: દેખો૦

ઔરહી ઔર રંગ ખેલતિ તાતે, ફીકા લાગત અંગ. દેખો૦ ૧.
ઔરહ તો કહા દીજે બહુત કર, જીવિત હે ઇહિ ઢંગ,
મેરોઔર વિચ અંતર એતો, જેતો રૂપે રંગ દેખો૦ ૨.
તનુ સુધ ખોય ઘૂમત મન ઐસે, માનુ કછુઇક ખાઇ ભંગ;
એતે પર આનંદઘન નાવત, ઔર કહા કોઉ દીજે સંગ દેખો૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૩૫ મું. રાગ-દીપક, કાન્હરો.

કરે જારે જારે જારે જા કરે૦

સજી સણગાર બનાયે ભૂખન, ગઇ તબ સૂની સેજા. કરે૦ ૧.
વિરહવ્યથા કછુ એસી વ્યાપતિ, માનુ કોઇ મારતિ જેજા,
અંતક અંત કહાલૂ લેગો પ્યારે, ચાહે જીવ તૂ લેજા. કરે૦ ૨.
કોકિલ કામ ચંદ્ર ચૂતાદિક, ચેતન મત હે જેજા,
નવલ નાગર આનંદઘન પ્યારે, આઇ અમિત સુખ દેજા. કરે૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૩૬ મું. રાગ-માલસિરિ.

વારે નાહ સંગ મેરો, યુંહી જોવન જાય
એ દિન હસન ખેલનકે સજની, રોતે રેન વિહાય વારે૦ ૧.
નગ ભુપણુસેં જરી જાતરી, મોતન કછુ ન સુહાય;
ઇક બુદ્ધ જીયમેં એસી આવત હૈ, લીજેરી વિપ ખાય. વારે૦ ૨.
ના સોવત હે, લેત ઉસાસ ન, મનહીમે પિછતાય,
યોગિની હુયકેં નિકસૂ ઘરતે, આનંદઘન સમજાય. વારે૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૩૭ મું. રાગ-વેલાવલ.

તા જોગેં ચિત્ત લ્યાઉં રે વાહાલા, તા૦
સમકિત દોરી શીલ લંગોટી, ઘુલ ઘુલ ગાંઠ ઘુલાઉં,
તત્ત્વ ગુફામે દીપક જોઉં, ચેતન રતન જગાઉં રે. વહાલા. તા૦ ૧.
અષ્ટ કરમ કંડેકી ધૂની, ધ્યાના અગન જલાઉં;
ઉપશમ છનને ભસમ છણાઉં, મલીમલી અંગ લગાઉં રે, વહાલા. તા૦ ૨.
આદિ ગુરૂકા ચેલા હો કર, મોહકે કાન ફરાઉં,
ધરમ શુકલ દોય મુદ્રા સોહે, કરૂણા નાંદ બજાઉં રે, વહાલા. તા૦ ૩.
ઇહ વિધ યોગ સિંહાસન બૈઠા, મુગતિ પુરીકૂં ધ્યાઉં,
આનંદઘન દેવેંદ્રસે જોગી, બહુર ન કલિમે આઉં રે, વહાલા. તા૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૩૮ મું. રાગ-મારૂ

મનસા નટનાગરસૂં જોરી હો, મનસા૦
નટનાગરસૂં જોરી સખી હમ, ઔર સબનસો તોરી હો. મનસા૦ ૧.
લોક લાજસૂં નાહી ન કાજ, કુલ મર્યાદા છોરી હો,
લોક બટાઉ હસો બિરાનો, અપનો કહત ન કોરી હો. મનસા૦ ૨.
માત તાત અરૂ સજ્જન જાતિ, વાત કરત હૈ ભોરી હો,
ચાખે રસકી કયું કરી ચૂટે, સુરિજન સુરિજન ટોરી હો. મનસા૦ ૩.
ઔરહનો કહા કહાવત ઔરપે, નાહિ ન કીની ચોરી હો,
કાછ કછ્યો સો નાચત નિવહે, ઔર ચાચર ચરં ફોરી હો. મનસા૦ ૪.
જ્ઞાનસિંધૂ મથિત પાઈ, પ્રેમ પીયુષ કટોરી હો,
મોહન આનંદઘન પ્રભુ શશિધર, દેખત દષ્ટિ ચકોરી હો. મનસા૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૩૯ મું રાગ–જયજયવંતી.

તરસકી જઈ દઈકો દઇકી સવારી રી,
તીક્ષણ કટાક્ષ છટા લાગત કટારી રી. તરસકી. ૧.
સાયક લાયક નાયક પ્રાનકોપહારી રી,
કાજર કાજ ન લાજ બાજ ન કહુ વારી રી. તરસકી. ૨.
મોહની મોહન ઠગ્યો જગત ઠગારી રી,
દીજીયે આનંદઘન દાહ હમારી રી. તરસકી. ૩.

પદ્યરત્ન ૪૦ મું રાગ–આશાવરી.

મીઠડા લાગે કંતડો ને, ખાટો લાગે લોક,
કંતવિહૂણી ગોઠડી, તે રણુ માંહે પોક. મીઠડા. ૧.
કંતડામે કામણ, લોકડામે શોક;
એક ઠામે કેમ રહે, દૂધ કાંજી થોક. મીઠડા. ૨.
કંતવિણ ચઉગતિ, આણુ માનુ ફોક,
ઉધરાણી સિરડ ફિરડ, નાણુ તેજે રોક મીઠડો. ૩.
કંત વિના મતિ મારી, અહવાડાની બોક,
ધોક ઘુ આનંદઘન, અવરને ઢોક. મીઠડા. ૪.

પદ્યરત્ન ૪૧ મું. રાગ–વેલાવળ.

પીયા બિનુ શુદ્ધ બુદ્ધ ભૂલી હો;
આંખ લગાઈ દુખ મહેલકે, જરૂખે ઝુલી હો. પીયા૦ ૧.
હસતી તબહુ બિરાનીયા, દેખી તન મન છીન્યો હો;
સમજી તબ એતી કહી, કોઈ નેહ ન કીન્યો હો પીયા૦ ૨.
પ્રીતમ પ્રાણપતિ વિના, પ્રિયા કેસે જીવે હો,
પ્રાન પવન વિરહા દસા, ભુયગમ પીવે હો. પીયા૦ ૩.
શીતલ પંખા કુમકુમા, ચંદન કહા લાવે હો;
અનલ ન વિરહાનલ યે હૈ, તન તાપ બઢાવે હો. પીયા૦ ૪
ફાગુન ચાચર ઇક નિસા, હોરી સિરગાની હો;
મેરે મન સબ દિન જરે, તન ખાખ ઉડાની હો. પીયા૦ ૫.

સમતા મહેલ બિરાજ હૈ, વાણી રસ રેજા હો;
બલિ જાઉ આનદઘન પ્રભુ, એસે નિઠુર ન વ્હેજા હો. પીયા૦ ૬.

પદ્યરત્ન ૪૨ મું રાગ-સારંગ, વા આશાવરી.

અબ હમ અમર ભયે ન મરેગે, અબ૦
યા કારન મિથ્યાત દીયો તજ, ક્યુ કર દેહ ધરેગે. અબ૦ ૧.
રાગ દોસ જગ બંધ કરત હૈ, ઇનકો નાસ કરેગે,
મર્યો અનત કાલતે પ્રાની, સો હમ કાલ હરેગે અબ૦ ૨.
દેહ વિનાશી, હુ અવિનાશી, અપની ગતિ પકરેગે,
નાસી જાસી હમ થિર વાસી, ચોખે વ્હૈ નિખરેગે, અબ૦ ૩.
મર્યો અનત વાર બિન સમજ્યો, અબ સુખદુ ખ વિસરેગે.
આનદઘન નિપટ નિકટ અક્ષર દો, નહી સમરે સો મરેગે અબ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૪૩ મું. રાગ-ટોડી.

મેરી તુ મેરી તુ કાહીં ડરે રી, મેરી
કહે ચેતન સમતા સુનિ આખર, ઔર ડેઢ દિન જૂઠ લરેરી. મેરી૦ ૧.
એતીતો હુ જાનુ નિહચે, રીરી પર ન જરાઉ જરેરી,
જબ અપનો પદ આપ સભારત, તબ તેરે પરસગ પરેરી મેરી૦ ૨.
ઔરસ પાઇ અધ્યાતમ સૈલી, પરમાતમ નિજયોગ ધરેરી,
સક્તિ જગાવે નિરૂપમ રૂપકી, આનદઘન મિલિ કેલિ કરેરી. મેરી૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૪૪ મું. રાગ-ટોડી.

તેરી હુ તેરી હુ એતી કહુ રી, તેરી૦
ઇન બાતમે દગો તુ જાને, તો કરવત કાસી જાય ગહુ રી તેરી૦ ૧
વેદ પુરાણુ કિતાબ કુરાનમે, આગમ નિગમ કછુ ન લહુ રી,
વાચા ફોર સિખાઇ સેવનકી, મે તેરે રસ રગ રહુ રી. તેરી૦ ૨.
મેરે તો તુ રાજી ચહિયે, ઔરકે બોલ મે લાખ સહુ રી,
આનદઘન પિયા વેગ મિલો પ્યારે, નહી તો ગગ તરગ વહુ રી. તેરી૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૪૫ મું રાગ-ટોડી.

ઠગોરી ભગોરી લગોરી જગોરી, એ આકણી
મમતા માયા આતમ લે મતિ, અનુભવ મેરી ઔર દગોરી. ઠગો૦ ૧.

ભ્રાત ન તાત ન માત ન જાત ન, ગાત ન વાત ન લાગત ગોરી;
મેરે સબ દિન દરસન પરસન, તાન સુધારસ પાન પગોરી. ઠગો૦ ૨.
પ્રાણનાથ બિછુરેકી વેદન, પાર ન પાવુ અથાગ થગોરી;
આનંદઘન પ્રભુ દર્શન ઔઘટ, ઘાટ ઉતાર ન નાવ મગોરી. ઠગો૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૪૬ મું. રાગ–ટોડી.

ચેતન ચતુર ચોગાન લરી રી; ચેતન૦
જીત લે મોહરાયકો લસકર, મિસકર છાંડ અનાદ ધરી રી. ચેતન૦ ૧.
નાંગી કાઢ લે તાડ લે દુસમન, લાગે કાચો દોય ઘરી રી;
અચલ અબાધિત કેવલ મનસુફ, પાવે શિવ દરગાહ ભરી રી. ચેતન૦ ૨.
ઔર લરાઈ લરે સો બાવરા, સુર પછાડે નાંઉ અરી રી;
ધરમ મરમ કહા બૂઝે ન ઔરે, રહે આનંદઘન પદ પકરી રી. ચેતન૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૪૭ મું. રાગ–ટોડી.

પિય બિન નિસ દિન ઝરૂં ખરી રી; પિય૦ એ આંકણી.
લહુડી વડીકી કહાની મિટાઇ, દ્વારતેં આંખે કવન ટરી રી. પિય૦ ૧.
પટ ભૂખન તન ભૌકન ઓઢે, ભાવે ન ચોકી જરાઉ જરી રી;
શિવકમલા આલી સુખ નઉ પાવત, કૌન ગિનત નારી અમરી રી. પિય૦ ૨.
સાસ ઉસાસ વિસાસ ન રાખે, નિણદ નિગોરી ભોર લરી રી,
ઔર તબીબ ન તપત બુઝાવત, આનંદઘન પીયુપઝરી રી. પિય૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૪૮ મું. રાગ–મારૂ, જંગલો.

માયડી મુને નિરપખ કિણહી ન મૂકી, નિરપખ૦ માયડી૦
નિરપખ રહેવા ઘણુંહી ઝૂરી, ધીમે નિજમતિ ફૂકી. માયડી૦ ૧.
યોગીયે મલીને યોગણ કીની, યતિયે કીની યતણી;
ભગતેં પકડી ભગતાણી કીની, મતવાલે કીની મતણી. માયડી૦ ૨.
કેણે મૂકી કેણે લૂચી, કેણે કેસે લપેટી;
એકપખો મે કોઈ ન દેખ્યો, વેદના કિણહી ન મેટી. માયડી૦ ૩.
રામ ભણી રહીમાન ભણાઈ, અરિહંત પાઠ પઢાઈ,
ઘરઘરને હું ધંધે વળગી, અલગી જીવ સગાઈ. માયડી૦ ૪.

કેણે તે થાપી કેણે ઉથાપી, કેણે ચલાવી કિણ રાખી,
કેણે જગાડી કેણે સુઆડી, કોઇનું કોઇ નથી સાખી માયડી૦ ૫.
ધીગ દુર્બળને ઠેલીજે, ઠીગે ઠીંગો વાજે,
અબળા તે કેમ બોલી શકિયે, બડ યોદ્ધાને રાજે માયડી૦ ૬.
જે જે કીધુ જે જે કરાવ્યુ, તેહ કહેતી ન લાજુ,
થોડે કહે ઘણુ પ્રીછી લેજો, ઘરશુ તીરથ નહીં બીજુ માયડી૦ ૭
આપ વીતી કહેતાં રીસાવે, તેથી જોર ન ચાલે,
આનદઘન વાહાલો બાંહડી ઝાલે, તો બીજુ સઘળુ પાલે માયડી૦ ૮.

પદ્યરત્ન ૪૯ મું. રાગ-સોરઠ.

કચન વરણો નાહ રે, મુને કોય મિલાવો; કચન૦
અજન રેખ ન આંખ ન ભાવે, મજન શિર પડો દાહ રે. મુને૦ ૧.
કૌન સેન જાને પર મનકી, વેદન વિરહ અથાહ,
થરથર ધ્રુજે દેહડી મારી, જિમ વાનર ભરમાહ રે મુને૦ ૨.
દેહ ન ગેહ ન નેહ ન રેહ ન, ભાવે ન દુહા ગાહા.
આનદઘન વાલો બાહડી ઝાલે, નિશદિન ધરૂ ઉમાહા રે. મુને૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૫૦ મું. રાગ-ધન્યાશ્રી.

અનુભવ પ્રીતમ કૈસે મનાસી, અનુભવ૦
છિન નિર્ધન સધન છિન નિર્મલ, સમલ રૂપ બતાસી. અનુભવ૦ ૧
છિનમે શક્ર તક્ર પુનિ છિનમે, દેખુ કહત અનાસી,
વિરજ ન વિરચ્ય આપા હિતકારી, નિર્ધન જૂઠ ખતાસી અનુભવ૦ ૨.
તોહિ તૂ મૈરો મૈહિ તુ તેરી, અતર કાંહે જનાસી,
આનદઘન પ્રભુ આન મિલાવો, નહિતર કરો ધનાસી. અનુભવ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૫૧ મું. રાગ-ધમાલ.

ભાદુકી રાતિ કાતીસી વહે, છાતીય છિન છિન છીના. ભાદુ૦ ૧.
પ્રીતમ સબ છબી નિરખકે હો, પીઉ પીઉ પીઉ કીના,
વાહી બિચ ચાતક કરે હો પ્રાનહરે પરવીના ભાદુ૦ ૨.
એક નિસિ પ્રીતમ નાંઉંકી હો, વિસર ગઇ સુધ નાઉ,
ચાતક ચતુર વિના રહી હો, પીઉ પીઉ પીઉ પીઉ પીઉ. ભાદુ૦ ૩,

એક સમે આલાપકે હો, કોને અડાને ગાન,
સુઘર બપીહા સુર ધરે હો, દેત હૈ પીઉ પીઉ તાન. ભાદું૦ ૪.
રાત વિભાવ વિલાત હૈ હો, ઉદિત સુભાવ સુભાન,
સુમતા સાચ મતે મિલે હો, આએ આનંદઘન માન. ભાદુ૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૫૨ મું. રાગ–જયજયવંતી.

મેરે પ્રાન આનદઘન, તાન આનદઘન. એ આંકણી.
માત આનદઘન, તાત આનદઘન, ગાત આનદઘન, જાત આનદઘન. મેરે૦ ૧.
લાજ આનંદઘન, કાજ આનદઘન, સાજ આનદઘન, લાજ આનદઘન. મેરે૦ ૨.
આભ આનંદઘન, ગાભ આનંદઘન, નાભ આનંદઘન, લાભ આનદઘન. મેરે૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૫૩ મું. રાગ–સોરઠ મુલતાની.

નટરાગિણી. સહેલી

સારા દિલ લગા હૈ, બસીવારેસૂ; બસીવારેસૂ પ્રાન પ્યારેસૂ. સારા૦
મોર મુકુટ મકરાકૃતકુંડલ, પીતાંબર પટવારેસૂ. સારા૦ ૧.
ચંદ ચકોર ભયે પ્રાન પપઇયા, નાગરનંદ દુલારેસૂ, સારા૦
ઇન સખીકે ગુન ગદ્રપ ગાવે, આનદઘન ઉજીયારેસૂં. સારા૦ ૨.

પદ્યરત્ન ૫૪ મું. રાગ–પ્રભાતી આશાવરી.

રાતડી રમીને કિહાથી આવિયા એ દેશી

મૂલડો થોડો ભાઇ વ્યાજડો ઘણો રે, કેમ કરી દીધો રે જાય;
તલપદ પૂંજી મેં આપી સઘલીરે, તોહે વ્યાજ પૂરૂ નવિ થાય. મૂલડો૦ ૧.
વ્યાપાર ભાગો જલવટ થલવટે રે, ધીરે નહીં નીસાની માય;
વ્યાજ છોડાવી કોઇ ખંદા પરઠવે રે, તો મૂલ આપું સમ ખાય. મૂલડો૦ ૨.
હાટડુ માંડું રૂડા માણક ચોકમા રે, સાજનીયાનુ મનડું મનાય;
આનદઘન પ્રભુશેઠ શિરોમણિ રે, બાંહડી ઝાલજો રે આય. મૂલડો૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૫૫ મું. રાગ–ધન્યાશ્રી.

ચેતન આપા કેમે લહોઇ, ચેતન૦
સત્તા એક અખંડ અબાધિત, ઇહ સિદ્ધાંત પખ જોઇ. ચેતન૦ ૧.
અન્વય અરૂ વ્યતિરેક હેતુકો, સમજ રૂપ ભ્રમ ખોઇ;
આરોપિત સર્વ ધર્મ ઔર હૈ, આનંદઘન તત સોઇ. ચેતન૦ ૨.

પદ્યરત્ન ૫૬ સું. રાગ-ધન્યાશ્રી.

બાલુડી અબલા જોર કિશ્યુ કરે, પીઉડો પરઘર જાય,
પૂરવદિસિ પચ્છિમદિસિ રાતડો, રવિ અસ્તંગત થાય. બાલુડી૦ ૧.
પૂનમ સસી સમ ચેતન જાણીયે, ચંદ્રાતપ સમ ભાણુ,
વાદલ ભર જિમ દલથિતિ આણીયે, પ્રકૃતિ અનાવૃતજાણ. બાલુડી૦ ૨.
પરઘર ભમતાં સ્વાદ કિયો લહે, તન ધન યૌવન હાણ,
દિન દિન દીસે અપયશ વાધતો, નિજ જન ન માને કાણ. બાલુડી૦ ૩.
કુલવટ છાડી અવટ ઉવટ પડે, મન મેંદૂવાને ઘાટ,
આંધો આંધે મિલે બે જણ, કોણ દેખાડે વાટ. બાલુડી૦ ૪.
બંધુ વિવેકં પીઉડો બૂઝવ્યો, વાર્યો પરઘર સંગ.
આનંદઘન સમતાઘર આણે, વાધે નવ નવ રંગ. બાલુડી૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૫૭ સું. રાગ-આશાવરી.

દેખો એક અપૂરવ ખેલા, આપહી બાજી આપહી બાજીગર,
આપ ગુરૂ આપ ચેલા. દેખો૦ ૧
લોક અલોક બિચ આપ બિરાજિત, ગ્યાન પ્રકાશ અકેલા,
બાજી છાંડ તહા ચઢ બૈઠે, જિહા સિંધુકા મેલા. દેખો૦ ૨
વાગ્વાદ ખટનાદ સહુમેં, કિસકે કિસકે બોલા,
પાહાણકો ભાર કાહી ઉઠાવત, એક તારેકા ચોલા. દેખો૦ ૩.
ષટ્પદ પદકે જોગસિરિખસ, ક્યોંકર ગજપદ તોલા,
આનદઘન પ્રભુ આય મિલ્યો તુમ, મિટ જાય મનકા ડોલા. દેખો૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૫૮ સું. રાગ-વસંત.

પ્યારે આય મિલો કહાયેંતે જાત, મેરો વિરહ વ્યથા અકુલાત ઘાત. પ્યારે૦ ૧.
એક પૈસાભર ન ભાવે નાજ, ન ભૂપણ નહી પટ સમાજ. પ્યારે૦ ૨.
મોહન રાસ ન દુસત તેરી આસી, મદનો ભય હૈ ઘરકી દાસી પ્યારે૦ ૩.
અનુભવ જાહકે કરો વિચાર, કદ દેખે દૈ વાકી તનમેં સાર. પ્યારે૦ ૪.
જાય અનુભવ જઇ સમજાયે કંત, ઘર આયે આનદઘન ભયે વસંત. પ્યારે૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૫૯ મું. રાગ-કલ્યાણ.

મોકૂ કોઊ કૈસી હૂતકો, મેરે કામ એક પ્રાન જીવનસૂ,
ઔર ભાવે સો બકો. મોકૂ૦ ૧.
મે આયો પ્રભુ સરન તુમારી, લાગત નાહી ધકો;
ભુજન ન ઉઠાય કહુ ઔરનસૂ, કરહુ જ કરહી સકો. મોકૂ૦ ૨.
અપરાધિ ચિત્ત ઠાન જગત જન, કોરિક ભાંત ચકો,
આનદઘન પ્રભુ નિહચે માનો, ઇહ જન રાવરો થકો. મોકૂ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૬૦ મું. રાગ-સારંગ.

અબ મેરે પતિ ગતિ દેવનિરંજન, અબ૦
ભટકૂ કહા કહા સિર પટકૂ, કહા કરૂ જન રંજન. અબ૦ ૧.
ખંજન દૃગન દૃગન લગાવુ, ચાહૂ ન ચિતવન અંજન;
સંજન ઘટ અંતર પરમાતમ, સકલ દુરિત ભય ભંજન. અબ૦ ૨.
એહ કામ ગવિ એહ કામઘટ, એહી સુધારસ મંજન,
આનદઘન પ્રભુ ઘટવનકે હરિ, કામ મતંગ ગજ ગંજન અબ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૬૧ મું. રાગ-જયજયવંતી.

મેરી સુ તુમતે જુ કહા, દૂરીકે હોનૈ સબૈરી રી, મેરી૦ ૧.
રૂઠસે દેખ મેરી, મનસા દુખ ઘેરી રી;
જાકે સંગ ખેલો સોતો, જગતકી ચેરી રી. મેરી૦ ૨.
શિરછેદી આગે ધરે, ઔર નહી તેરી રી;
આનદઘન કીસો, જો કહુ હુ અનેરી રી. મેરી૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૬૨ મું. રાગ-મારૂ.

પીયા બિન સુધબુદ્ધ ભૂંદી હો,
વિરહ ભુયંગ નિસા સમે, મેરી સેજડી ખૂંદી હો; પીયાબિન૦ ૧.
ભોયણ પાન કથા મિટી, કિસકુ કહુ સુધી હો,
આજ કાલ ઘર આનકી, જીવ આસ વિલુદ્ધી હો. પીયાબિન૦ ૨.
વેદન વિરહે અથાહ હૈ, પાણી નવ નેજા હો;
કૌન હબીબ તબીબ હૈ, ટારે કર કરેજા હો. પીયાબિન૦ ૩.

ગાલ હથેલી લગાયકે, સુરસિંધુ સમેલી હો;
અસુઅન નીર વહાયકે, સિચૂ કર વેલી હો. પીયાબિન૦ ૪.
શ્રાવણ ભાદું ઘનઘટા, વિચ વીજ ઝબૂકા હો;
સરિતા સરવર સબ ભરે, મેરા ઘટસર સબ સૂકા હો. પીયાબિન૦ ૫.
અનુભવ બાત બનાયકે, કહે જૈસી ભાવે હો;
સમતા ટુક થીરજ ધરે, આનંદઘન આવે હો. પીયાબિન૦ ૬.

પદ્યરત્ન ૬૩ મું-રાગ-મારૂ.

વ્રજનાથસેં સુનાથ વિણ, હાથો હાથ વિકાયો;
વિચકો કોઉ જનકૃપાલ, સરન નજર નાયો. વ્રજનાથસેં૦ ૧.
જનની કહું જનક કહું, સુત સુતા કહાયો,
ભાઇ કહું ભગિની કહું, મિત્ર શત્રુ ભાયો. વ્રજનાથસેં૦ ૨.
રમણી કહું, રમણ કહું રાઉ રંજ ઉતાયો,
દવકપતિ ઇંદ ચંદ, કીટ ભૃગ ગાયો. વ્રજનાથસેં૦ ૩.
કામી કહું નામી કહું, રોગ ભોગ માયો,
નિશપતિધર દેહ ગેહધરિ વિવિધ વિધ ધરાયો. વ્રજનાથસેં૦ ૪.
વિધિ નિષેધ નાટક ધરી, ભેખ આઠ છાયો,
ભાપા ષટ્ વેદ ચાર, સાંગ શુદ્ધ પઢાયો. વ્રજનાથસેં૦ ૫
તુમસે ગજ રાજ પાય, ગર્દભ ચઢી ધાયો,
પાયસ સુગ્રહકા વિસારી, ભીખ નાજ ખાયો. વ્રજનાથસેં૦ ૬.
લીલાબું હટુક ન ચાય, કહોજુ દાસ આયો,
રોમરોમ પૂલકિત હું, પરમ લાભ પાયો. વ્રજનાથસેં૦ ૭.
ઔરિ પતિતકે ઉધારન તુમ, કહિસો પીવત મામી
મોસુ તુમ કબ ઉધારો, ક્રૂર કુટિલ કામી. વ્રજનાથસેં૦ ૮.
ઔર પતિત કેઇ ઉધારે, કરણી બિનુ કરતા;
એક કાહી નાઉ લેઉ, જૂઠે બિરદ ધરતા. વ્રજનાથસેં૦ ૯.
કરની કરી પાર ભએ, બહોત નિગમ સાખી,
શોભા દઇ તુમકૂં નાથ, અપની પત રાખી. વ્રજનાથસેં૦ ૧૦.
નિપટ અજ્ઞાની પાપકારી, દાસ હૈ અપરાધી,

જાનુ જો સુધાર હો, અબ નાથ લાજ સાધી. વ્રજનાથસેં૦ ૧૧.
ઔરકો ઉપાસક હું, કૈસે કોઇ ઉધારૂં;
દુવિધા યહ રાખો મત, યા વરી વિચારૂં. વ્રજનાથસે૦ ૧૨.
ગઇ સો તો ગઇ નાથ, ફેર નહિ કીજે;
દ્વારે રહ્યો ટીંગ દાસ, અપનો કરી લીજે. વ્રજનાથસે૦ ૧૩.
દાસકો સુધારી લેહુ, બહુત કહા કહિયે;
આનંદઘન પરમ રીત, નાઉકી નિવહિયેં. વ્રજનાથસે૦ ૧૪.

પદ્યરત્ન ૬૪ મું. રાગ–વસંત.

અબ જાગો પરમગુરૂ પરમદેવ પ્યારે, મેટહુ હમ તુમ બિચ ભેદ. અબ૦ ૧.
આલી લાજ નિગોરી ગમારી જાત, મુહિ આન મનાવત વિવિધ ભાત. અબ૦ ૨.
અલિ પર નિર્મૂલી કુલટી કાન, મુનિ તુહિ મિલન બિચ દેત હાન. અબ૦ ૩.
પતિ મતવારે ઔર રંગ, રમે મમતા ગણિકાકે પ્રસંગ. અબ૦ ૪.
જબ જડ તો જડ વાસ અંત, ચિત્ત ફુલે આનંદઘન ભયે વસંત. અબ૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૬૫ મું. રાગ–સાખી.

રાસ સસી તારા કલા, જોસી જોઇને જોસ;
રસતા સુમતા કબ મિલે,[1] ભાગે વિરહા સોસ. ૧.

ગોડી રાગમાં.

પીયા બિન કૌન મિટાવે રે, વિરહવ્યથા અસરાલ. પીયા૦ ૧.
નિંદ નીમાણી આંખ તેરે, નાઠી મુજ દુ:ખ દેખ,
દીપક શિર ડોલે ખરો પ્યારે, તન થિર ધરે ન નિમેષ. પીયા૦ ૨.
સસિ સરિણુ તારા જગી રે, વિનગી દામિની તેગ,
રયણી દયણ મતે દગો પ્યારે, મયણ સયણ વિનુ વેગ. પીયા૦ ૩.
તનપિંજર ઝરે પર્યો રે, ઊડી ન સકે જીવ હંસ;
વિરહાનલ જાલા જલી પ્યારે, પંખ મૂલ નિરવંસ. પીયા૦ ૪.
ઊસાસાસે વઢાઊકો રે, વાદ વદે નિશિ રાંડ,
ન સને ઊસાસા મની પ્યારે, હટકે ન રયણી માંડ. પીયા૦ ૫.

૧ અહીં "આતમમિત્તા કિસ મળે" એવો પાઠાંતર છે.–સંગ્રહકર્ત્તા.

ઇહ વિધિ છે જે ઘરધણી રે, ઉસસુ રહે ઉદાસ,
હર વિધ આઇ પૂરી કરે પ્યારે, આનદઘન પ્રભુ આસ. પીયા૦ ૬.

પદ્યરત્ન ૬૬ સું. રાગ-આશાવરી.

સાધુ ભાઇ અપના રૂપ જબ દેખા, સાધુ૦
કરતા કૌન કૌન પુની કરની, કૌન માગેગા લેખા, સાધુ૦ ૧.
સાધુસગતિ અરૂ ગુરૂકી કૃપાતે, મિટ ગઇ કુલકી રેખા
આનદઘન પ્રભુ પરચો પાયો, ઊતર ગયો દિલ ભેખા. સાધુ૦ ૨.

પદ્યરત્ન ૬૭ સું. રાગ-આશાવરી.

રામ કહો રહેમાન કહો કોઉ, કાન કહોં મહાદેવરી,
પારસનાથ કહો કોઉ બ્રહ્મા, સકલ બ્રહ્મ સ્વયમેવરી. રામ૦ ૧.
ભાજન ભેદ કહાવત નાના, એક મૃત્તિકા રૂપરી,
તૈસે ખડ કલ્પના રોપિત, આપ અખંડ સરૂપરી, રામ૦ ૨.
નિજપદ રમે રામ સો કહિયે, રહિમ કરે રહેમાનરી,
કરશે કરમ કાન સો કહિયે, મહાદેવ નિર્વાણરી. રામ૦ ૩.
પરસે રૂપ પારસ સો કહિયેં, બ્રહ્મ ચિન્હે સો બ્રહ્મરી,
ઇહ વિધ સાધો આપ આનદઘન, ચેતનમય નિ:કર્મરી રામ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૬૮ સું. રાગ-આશાવરી.

સાધુસગતિ બિનુ કૈસે પૈયેં, પરમ મહારસ ધામરી, એ આકણી.
કોટિ ઉપાય કરે જો બૌરો, અનુભવકથા વિશ્રામરી સાધુ૦ ૧.
શીતલ સફલ સત સુરપાદપ, સેવે સદા સુછાંઇ રી,
વંછિત ફલે ટલે અનવંછિત, ભવસતાપ બુજાઇરી સાધુ૦ ૨.
ચતુરવિરચી વિરંજન ચાહે, ચરણકમલ મકરદ રી,
કો હરિ ભરમ વિહાર દિખાવે, શુદ્ધ નિરજન ચંદ રી. સાધુ૦ ૩.
દેવ અસુર ઇંદ્ર પદ ચાહુન, રાજ ન કાજ સમાજ રી;
સગતિ સાધુ નિરંતર પાવુ, આનંદઘન મહારાજ રી. સાધુ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૬૯ સું. રાગ-અલહિયો, વેલાવલ.

પ્રીતકી રીત નહી હો પ્રીતમ; પ્રીતકી૦
મૈ તો અપનો સરવ શૃંગારો, પ્યારેકી ન લઇ હો. પ્રીતકી૦ ૧.

મૈં વસ પિયકે પિય સંગ ઔરકે, યા ગતિ કિન સીખઇ,
ઉપગારી જન જાય મનાવો, જો કછુ ભઇ સો ભઇ હો. પ્રીતકી૦ ૨.
વિરહાનલજાલા અતિહિ કઠિન હૈ, મોસેં સહી ન ગઇ,
આનંદઘન જ્યું સઘન ધારા, તબહી દે પઠઇ હો. પ્રીતકી૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૭૦ મું.

સાખી.

આતમ અનુભવ રસ કથા, પ્યાલા પિયા ન જાય;
મતવાલા તો ઢહિ પરેં, નિમતા પરે પચાય. ૧.

રાગ-વસંત ધમાલ.

છબિલે લાલન નરમ કહે, આલી ગરમ કરત કહા બાત, ટેક.
માંકે આગે મામુકી કોઇ, વરનન કરય ગિવાર,
અજહૂ કપટકે કોથરી હો, કહા કરે સરધા નાર. છબિલે૦ ૧.
ચઉગતિ મહેલ ન છારિહી હો, કૈસેં આત ભરતાર,
ખાનો ન પીનો ઇન બાતમેં હો, હસત ભાનન કહા હાડ. છબિલે૦ ૨.
મમતા ખાટ પરે રમે હો, ઔર નિંદે દિન રાત;
લેનો ન દેનો ઇન કથા હો, ભોરહી આવત જાત. છબિલે૦ ૩.
કહે સરધા સુનિ સામિની હો, એતો ન કીજે ખેદ;
હેરે હેરે પ્રભુ આવહી હો, વદે આનંદઘન મેદ. છબિલે૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૭૧ મું. રાગ-મારૂ.

અનંત અરૂપી અવિગત સાસતો હો, વાસતો વસ્તુ વિચાર,
સહજ વિલાસી હાસી નવી કરે હો, અવિનાશી અવિકાર. અનંત૦ ૧.
જ્ઞાનાવરણી પંચ પ્રકારનો હો, દરશનના નવ ભેદ;
વેદની મોહની દોય દોય જાણીયે હો, આયુખું ચાર વિચ્છેદ. અનંત૦ ૨.
શુભ અશુભ દોય નામ વખાણીયે હો, નીચ ઉંચ દોય ગોત;
વિઘ્ન પંચક નિવારી આપથી હો, પંચમ ગતિ પતિ હોત. અનંત૦ ૩.
યુગપદભાવિ ગુણ ભગવતના હો, એકત્રીશ મન આણ;
અવર અનંતા પરમાગમથકી હો, અવિરોધી ગુણ જાણ. અનંત૦ ૪.

સુંદર સરૂપી સુભગ શિરોમણિ હો, સુણ મુજ આતમરામ,
તન્મય તલ્લય તસુ ભક્તે કરી હો, આનદઘન પદ ઠામ. અનત૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૭૨ સું. રાગ–કેદારો.

મેરે માજી મજીઠી સુણ એક વાત, મીઠડે લાલન વિન ન રાહુ રલીયાત. મેરે૦ ૧.
રગીત ચૂનડી લડી ચીડા, કાથા સોપારી અરૂ પાનકા બીડા,
માગ સિંદૂર સદલ કરે પીડા, તન કઠા ડાકોરે વિરહા કીડા મેરે૦ ૨.
જહા તહા ઢુંઢુ ટોલ ન મિત્તા, પણ ભોગી નર વિણ સબ યુગ રીતા,
રયણી વિહાણી દહાડા થીતા, અજહુ ન આવે મોહિ છેહા દીતા. મેરે૦ ૩.
તનરગ કદ ભરમલી ખાટ, ચુન ચુન કલીયાં વિછુ ઘાટ,
રગ રગીલી ફૂલી પહેરૂગી નાટ, આવે આનદઘન રહે ઘર ઘાટ. મેરે૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૭૩ સું. રાગ–કેદારો.

ભોલે લોગા હુ રહુ તુમ ભલા હાસા, સલૂણે સાજન વિણ કૈસા ઘરવાસા. ભોલે૦ ૧.
સેજ સુહાલી ચાંદણી રાત, ફૂલડી વાડી ઉર સીતલ વાત,
સઘલી સહેલી કરે સુખ સાતા, મેરા તન તાતા મૂઆ વિરહા માતા. ભોલે૦ ૨.
ફિર ફિર જોઉ ધરણી આગાસા, તેરા છિપણા પ્યારે લોક તમાસા,
ન વલે તનતે લોહી માસા, સાઇડાની એ ધરણી છોડી નિરાસા. ભોલે૦ ૩.
વિરહ કુભાવગો મુજ કીયા, ખબર ન પાવો તો ધિગ મેરા જીયા,
દહી વાયદો જો બતાવે મેરા કોઇ પીયા, આવે આનદઘન કરૂ દીયા. ભોલે૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૭૪ સું. રાગ–વસંત.

યાકુબુદ્ધિ કુમરી કૌન જાત, જહાં રીજે ચેતન ગ્યાન ગાત. યા૦ ૧.
કુત્સિત સાખ વિશેષ પાય, પરમ સુધારસ વારિ જાય. યા૦ ૨.
જીયા ગુન જાનો ઔર નાંહી, ગલે પડેગી પલક માંહિ. યા૦ ૩.
રેખા છેદે વાહી તામ, પઢીયે મીઠી સુગુણ ધામ. ગા૦ ૪.
તે આગે અધિકેરી તાહી, આનંદઘન અધિકેરી ચાહી. યા૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૭૫ સું. રાગ–વસંત.

લાલન બિન મેરો કુન હવાલ, સમજે ન ઘટકી નિઠુર લાલ. લાલન૦ ૧.
વીર વિવેકજું માંજિ માયિ, કહા પેટ દઇ આગે છિપાઇ. લાલન૦ ૨.

તુમ ભાવે જો સો કીજે વીર, સોઈ આન મિલાવો લાલન ધીર. લાલન૦ ૩.
અમરે કરે ન જાત આધ, મન ચંચલતા મિટે સમાધ. લાલન૦ ૪.
જાય વિવેક વિચાર કીન, આનંદઘન કીને અધીન. લાલન૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૭૬ મું. રાગ–વસંત.

પ્યારે પ્રાન જીવન એ સાચ જાન, ઉત બરકત નાહી ન તિલસમાન. પ્યારે૦ ૧.
ઉનસેં ન માંગુ દિન નાંહિ એક, ઇત પકરિ લાલ છરિ કરિ વિવેક. પ્યારે૦ ૨.
ઉત શઠતા માયા માન ડુંબ, ઇત રૂજુતા મૃદુતા જાનો કુટુંબ. પ્યારે૦ ૩.
ઉત આસા તૃષ્ણા લોભ કોહ, ઇત શાંત દાત સંતોપ સોહ. પ્યારે૦ ૪.
ઉત કલા કલંકી પાપ બ્યાપ, ઇત ખેલે આનદઘન ભૂપ આપ. પ્યારે૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૭૭ મું. રાગ–રામગ્રી.

હમારી લય લાગી પ્રભુ નામ, હમારી૦
અબ ખાસ અરૂ ગોસલ ખાને, દર અદાલત નહી કામ. હમારી૦ ૧.
પંચ પચીશ પચ્ચાસ હજારી, લાખ કિરોરી દામ,
ખાય ખરચે દીયે વિનુ જાત હૈ, આનન કર કર સ્યામ હમારી૦ ૨.
ઇનકે ઉનકે શિવકે નજીકે, ઉરજ રહે વિનુ ઠામ,
સંત સયાને કોય બતાવે, આનંદઘન ગુનધામ. હમારી૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૭૮ મું. રાગ–રામગ્રી.

જગત ગુરૂ મેરા મે જગતકાં ચેરા, મિટ ગયા વાદ વિવાદકા ઘેરા. જગત૦ ૧.
ગુરૂ કે ઘરમે નવનિધિ સારા, ચેલેકે ઘરમે નિપટ અધારા; જગત૦
ગુરૂકે ઘર સબ જરિત જરાયા, ચેલેકી મઢીયાંમે છપર છાયા. જગત૦ ૨.
ગુરૂ મોહી મારે શબ્દકી લાઠી, ચેલેકી મતિ અપરાધની કાઠી, જગત;
ગુરૂકે ઘરકા મરમ ન પાયાં, અકથ કહાંની આનંદઘન ભાયા. જગત૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૭૯ મું. રાગ–જય જયવંતી.

એસી કૈસી ઘરવસી, જિનસ અનેસી રી;
યાહી ઘર રહિસેં જગવાહી, આપદ હૈ ઇસી રી. એસી૦ ૧.
પરમ સરમ દેસી, ઘરમે ઉ પેસી રી,
યાહી તેં મોહની મૈસી, જગત સગૈસી રી. એસી૦ ૨.

કેરીસી ગરજ નેસી, ગરજ ન ચખેસી રી;
આનંદઘન સુનો સીબદી, અરજ કહેગી રી એસી૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૮૦ મું રાગ-સારંગ.

ચેતન શુદ્ધાતમકૂ ધ્યાવો, પરપરચૈ ધામધૂમ સદાઇ,
નિજ પરચૈ સુખ પાવો. ચેતન૦ ૧.
નિજ ઘરમે પ્રભુતા હૈ તેરી, પરસંગ નીચ કહાવે,
પ્રત્યક્ષ રીત લખી તુમ એસી, ગહિયે આપ સુહાવે. ચેતન૦ ૨.
યાવત તૃષ્ણા મોહ હૈ તુમકો, તાવત્ મિથ્યા ભાવ,
સ્વસંવેદ ગ્યાન લહી કરિવો, છંડો ભ્રમક વિભાવો. ચેતન૦ ૩.
સુમતા ચેતન પતિકૂ ઇણવિધ, કહે નિજ ઘરમે આવો;
આતમ ઉઠ સુધારસ પીયે, સુખ આનંદ પદ પાવો ચેતન૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૮૧ મું. રાગ-સારંગ.

ચેતન એસા ગ્યાન વિચારો, સોહ સોહ સોહં સોહ,
સોહ અણુનબીયા સારો ચેતન૦ ૧.
નિશ્ચય સ્વલક્ષણ અવલંબી, પ્રજ્ઞા છૈની નિહારો,
ઇહ છૈની મધ્ય પાતી દુવિધા, કરે જડ ચેતન ન્યારો. ચેતન૦ ૨.
તસ છૈની કર ગ્રહીયે જો ધન, સો તુમ સોહ ધારો,
સોહ જાનિ દટો તુમ મોહ, વ્હૈ હૈ સમકો વારો. ચેતન૦ ૩.
કુલટા કુટિલ કુબુદ્ધિ કુમતા, છંડો વ્હૈ નિજ ચારો,
સુખ આનંદ પદે તુમ બેસી, સ્વપરકૂ નિસ્તારો. ચેતન૦ ૪

પદ્યરત્ન ૮૨ મું. રાગ-સૂરતિ ટોડી.

પ્રભુ તોસમ અવર ન કોઇ ખલકમેં, હરિહર બ્રહ્મા વિગૂતે સોતો.
મદન જીત્યો તેં પલકમે. પ્રભુ૦ ૧.
જ્યોં જલ જગમેં અગન બૂઝાવત, વડવાનલસો પીયે પલકમેં,
આનંદઘન પ્રભુ વામા રે નંદન, તેરી હામ ન હોત હલકમેં. પ્રભુ૦ ૨.

પદ્યરત્ન ૮૩ મું. રાગ-મારૂ.

નિ:સ્પૃહ દેશ સોહામણો, નિર્ભય નગર ઉદારહો વસે અંતરજામી;

નિર્મલ મન મંત્રી વડો, રાજા વસ્તુવિચાર હો. વસે૦ ૧
કેવલ કમલા ગાર હો, સુણ સુણ શિવગામી;
કેવલ કમલાનાથ હો, સુણ સુણ નિ કામી,
કેવલ કમલાવાસ હો, સુણ સુણ શુભગામી;

આતમા તુ ચૂકીશમાં, સાહેબા તુ ચૂકીશમા,
રાજિંદા તું ચૂકીશમાં, અવસર લહી છ. એ આંકણી.

દઢ સંતોષકામામોદસા, સાધુ સંગત દઢ પોલ હો. વસે૦
પોલિયો વિવેક સુજાગતો, આગમ પાયક તોલ હો. વસે૦ ૨.
દઢ વિશવાસ વિતા ગરો, સુવિનોદી વ્યવહાર હો. વસે૦
મિત્ર વૈરાગ વિહડે નહી, ક્રીડા સુરતિ અપાર હો. વસે૦ ૩.
ભાવના બાર નદી વહે, સમતા નીર ગંભીર હો. વસે૦
ધ્યાન ચહિવચો ભરયો રહે, સમપન ભાવ સમીર હો. વસે૦ ૪.
ઉચાલો નગરી નહીં, દુષ્ટદુકાલ ન યોગ હો વસે૦
ઇતિ અનીતિ વ્યાપે નહી, આનંદઘન પદ ભોગ હો વસે૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૮૪ સું. રાગ–ઇમન.

લાગી લગન હમારી, જિન રાજ સુજસ સુન્યો મે. લાગી. ટેક.
કાહૂકે કહે કબહૂ નહિ છૂટે, લોક લાજ સબ ડારી;
જૈસે અમલિ અમલ કરત સમે, લાગ રહી જ્યુ ખુમારી. જિન૦ ૧.
જૈસે યોગી યોગધ્યાનમે, સુરત ટરત નહી ટારી,
તૈસે આનંદઘન અનુહારી, પ્રભુકે હુ બલિહારી જિન૦ ૨.

પદ્યરત્ન ૮૫ સું. રાગ–કાફી.

વારી હુ બોલડે મીઠડે, તુજવિન મુજ નહિ સરેરે સૂરિજન,
લાગત ઓર અનીઠહે, વારી૦ ૧.
મેરે મનકૂ જક ન પરત હે, બિનુ તેરે મુખ દીઠડે,
પ્રેમ પીયાલા પીવત પીવત, લાલન સબદિન નીઠડે; વારી૦ ૨
પૂછૂ કૌન કહાલુ ઢુઢુ, કિસકૂં ભેજુ ચીઠડે,
આનંદઘન પ્રભુ સેજડી પાઉ તો, ભાગે આનવસીઠડે. વારી૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૮૬ મું. રાગ-ધમાલ.

સલૂણે સાહેબ આવેંગે મેરે, આલીરી વીરવિવેક કહો સાચ; સલુણે૦
મોસુ સાચ કહો મેરીસુ, સુખ પાયો કે નહિં;
કહાંની કહા હુ .ઊહાંકી, હિંડોરે ચતુરગતિ માહિ. સલુણે૦ ૧.
ભલી ભઇ ઇત આવહી હો, પંચમ ગતિકી પ્રીત,
સિદ્ધ સિદ્ધત રસ પાકકી હો, દેખે અપૂરવ રીત. સલુણે૦ ૨.
વીર કહે એતી કહુ હો, આએ આએ તુમ પાસ;
કહે સમતા પરિવારસું હો, હમ હૈ અનુભવ દાસ. સલુણે૦ ૩.
સરધા સુમતા ચેતના હો, ચેતન અનુભવ આહિ,
સગતિ ફોરવે નિજ રૂપકી હો, લીને આનદઘન માહિ. સલુણે૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૮૭ મું. રાગ-ધમાલ.

વિવેકી વીરા સહ્યો ન પરે, વરજો ક્યું ન આપકે મિત્ત. વિવેકી૦ ટેક.
કહા નિગોડી મોહની હો, મોહત લાલ ગમાર;
વાકે પર મિથ્યા સુતા હો, રીજ પડે કહાયાર વિવેકી૦ ૧.
ક્રોધ માન બેટા ભયે હો, દેત ચપેટા લોક,
લોભ જમાઇ માયા સુતા હો એક ચઢયો પર મોક. વિવેકી૦ ૨.
ગઇ તિથિકું કહા બભણા હો, પૂછે સુમતા ભાવ;
ઘરકો સુત તેરે મતે હો, કહાલો કરત બઢાવ. વિવેકી૦ ૩.
તવ સમત ઉદ્યમ કીયો હો, મેટયો પૂરવ સાજ,
પ્રીત પરમસુંજોરિકે હો, દીનો આનદઘન રાજ. વિવેકી૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૮૮ મું. રાગ-ધમાલ.

પૂછીયેં આલી ખબર નહી, આયે વિવેક વધાય પૂછીયેં. એ આકણી.
મહાનદ સુખકી વરનીકા, તુમ આવત હમ ગાત;
પ્રાનજીવન આધારકી હો, ખેમકુશલ કહો બાત. પૂછીયેં૦ ૧.
અચલ અબાધિત દેવકું હો, ખેમ શરીર લખંત,
વ્યવહારિ ઘટવધ કથા હો, નિહચે સરમ અનંત. પૂછીયેં૦ ૨.

બંધમોખ નિહચે નહી હો, વિવહારે લખ દોય;
કુશલ ખેમ અનાદિહી હો, નિત્ય અબાધિત હોત. પૂછીયેં૦ ૩.
સુન વિવેક મુખતેં નહી હો, બાની અમૃત સમાન;
સરધા સમતા દો મિલી હો, લ્યાઇ આનંદઘન તાન. પૂછીયેં૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૮૯ મું. રાગ–ધન્યાશ્રી.

ચેતન સકલ વિયાપક હોઈ, સકલ૦ ચેતન૦
સત અસત ગુંન પરજય પરનતિ, ભાવ સુભાવ ગતિ દોઈ, ચેતન૦ ૧.
સ્વ પર રૂપ વસ્તુકી સત્તા, સીઝેં એક ન દોઇ;
સત્તા એક અખંડ અબાધિત, યહ સિદ્ધાત પખ હોઇ, ચેતન૦ ૨.
અનવય વ્યતિરેક હેતુકો, સમજી રૂપ ભ્રમ ખોઇ,
આરોપિત સબ ધર્મ ઓર હે, આનંદઘન તત સોઇ; ચેતન૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૯૦ મું રાગ–સોરઠ.

(સાખી સોરઠો)

અણ જોવતા લાખ, તો એકે નહી;
લાધી જોવાન સાખ, વાહાલા વિણ એલેં ગઇ.

મ્હોટી વહુયેં મન ગમતુ કીધુ; મ્હોટી૦ એ આંકણી.
પેટમાં પેસી મસ્તક રહેસી, વેરી સાહી સ્વામીજીને દીધુ મ્હોટી૦ ૧.
ખોળે બેસી મીઠુ બોલે, કાંઇ અનુભવ અમૃત જલ પીધુ;
છાની છાની છરકડા કરતી, છરતી આખે મનકુ વીંધ્યુ. મ્હોટી૦ ૨.
લોકાલોક પ્રકાશક છૈયુ, જણતા કારજ સીધુ;
અંગો અંગે રંગભર રમતાં, આનંદઘન પદ લીધું. મ્હોટી૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૯૧ મુ. રાગ–મારૂ.

વારો રે કોઈ પરઘર રમવાનો ટાલ, ન્હાની વહુને પરઘર રમવાને ટાલ. આંકણી.
પરઘર રમતાં થઇ જૂઠા બોલી, દેશે ધણીજીને આલ. વારો૦ ૧.
અલવે ચાલા કરતી હીડે, લોકડાં કહે છે છીનાલ;
ઉલંભડા જણ જણના લાવે, હૈડે ઉપાસે શાલ. વારો૦ ૨.

બાઇરે પડોસણ જુઉને લગારેક, ફોકટ ખાશો ગાલ;
આનદઘન પ્રભુ રંગે રમતાં, ગોરે ગાલ ઝબૂકે ઝાલ. વારો૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૯૨ મું. રાગ-કાનડો.

દરિસન પ્રાનજીવન મોહે દીજે, બિન દરિસન મોહિ કલ ન પરતુ હૈ,
તલફ તલફ તન છીજે. દરિસન૦ ૧.
કહા કહુ કછુ કહત ન આવત, બિન સેજા કયુ જીજે,
સોહુ ખાઇ સખી કાહુ મનાવો, આપહી આપ પતીજે. દરિસન૦ ૨.
દેઉર દેરાની સાસુ જેઠાની, યુહી સબ મિલ ખીજે,
આનદઘન વિન પ્રાન ન રહે છિન, છોડી જતન જો કીજે. દરિસન૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૯૩ મું. રાગ-સોરઠ.

મુને મ્હારા માધવીયાને મળવાનો કોડ એ દેશી.

મુને મ્હારા નાહલીયાને મળવાનો કોડ;
હુ રાખુ માડી કોઇ મુને બીજો વલેગો જોડ. મુને૦ ૧.
મોહનીયા નાહલીયા પાંખે મ્હારે, જગ સવિ ઊજડ જોડ,
મીઠા બોલા મન ગમતા નાહજી વિણ, તન મન થાયે ચોડ. મુને૦ ૨.
કાઇ ઢોલીયો ખાટ પછેડી તલાઇ, ભાવે ન રેસમ સોડ,
અવર સબે મ્હારે ભલારે ભલેરા, મ્હારે આનદઘન શરમોડ. મુને૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૯૪ મું. રાગ-સોરઠ.

નિરાધાર કેમ મૂકી, શ્યામ મુને નિરાધાર કેમ મૂકી;
કોઇ નહી હુ કોણશુ બોલું, સહુ આલબન ટૂકી. શ્યામ૦ ૧.
પ્રાણનાથ તુમે દુર પધાર્યા, મૂકી નેહ નિરાશી;
જણજણના નિત્ય પ્રતિગુણગાતાં, જનમારો કિમ જાસી. શ્યામ૦ ૨.
જેહનો પક્ષ મૂકીને બોલુ, તે જનમા સુખ આણે;
જેહનો પક્ષ મૂકીને બોલુ, તે જનમ લગે ચિત્ત તાણે. શ્યામ૦ ૩.
વાત તમારી મનમાં આવે, કોણ આગલ જઇ બોલુ;
લલિત ખલિત ખલ જોતે દેખું, આમ માલ ધન ખોલુ. શ્યામ૦ ૪.

ઘટે ઘટે છો અંતર્ જામી, મુજમાં કાં નવિ દેખું;
જે દેખું તે નજર ન આવે, ગુણકર વસ્તુ વિશેખું. સ્યામ૦ ૫.
અવધે કેહની વાટડી જોઉં, વિણ અવધે અતિ જુરૂં;
આનંદઘન પ્રભુ વેગે પધારો, જિમ મન આશા પૂરૂં. સ્યામ૦ ૬.

પદ્યરત્ન ૯૫ મુ. રાગ–અલઈયો વેલાવલ.

એસે જિનચરનને ચિત્ત લ્યાઉ રે મના, એસે અરિહંતકે ગુન ગાઉં રે મના.
એસે જિનચરનને ચિત્ત લ્યાઉ રે મના૦ એ આંકણી.
ઉદર ભરનકે કારણે રે, ગૌઆ વનમેં જાય;
ચાર ચરે ચિહું દિન ફિરે, વાકી, સુરતિ વછરૂઆમાંહે રે. એસે જિન૦ ૧.
સાત પાંચ સાહેલીયાં રે, હિલ મિલ પાણી જાય;
તાલી દીયે ખડખડ હસે રે, વાકી સુરતિ ગગરૂઆમાહે રે. એસે જિન૦ ૨.
નટુઆ નાચે ચોકમે રે, લોક કરે લખસોર;
વાંસ ગ્રહી વરતેં ચઢે, વાકો ચિત્ત ન ચલે કહુ ઠોર રે. એસે જિન૦ ૩.
જૂઆરી મનમેં જૂઆ રે, કામીકે મન કામ;
આનંદઘન પ્રભુ યુ કહે, તુમે લ્યો ભગવંતકો નામ રે. એસે જિન૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૯૬ મું. રાગ–ધન્યાશ્રી.

અરી મેરો નાહેરી અતિવારો, મૈ લે જોબન કિત જાઉ,
કુમતિ પિતા બભના અપરાધી, નઉવાહેવ જમારો. અરી૦ ૧.
ભલો જાનીકે સગાઇ કીની, કૌન પાપ ઉપજારો;
કહા કહિયે ઇન ઘરકે કુટુંબતે, જિન મૈરો કામ બિગારો. અરી૦ ૨.

પદ્યરત્ન ૯૭ મું. રાગ–કલ્યાણ.

યા પુદ્ગલકા ક્યા વિસવાસા, હે સુપને કા વાસારે. યા૦ આંકણી.
ચમતકાર વિજલી દે જૈસા, પાની બિચ પતાસા;
યા દેહીકા ગર્વ ન કરના, જંગલ હોયગા વાસા. યા૦ ૧.
જૂઠે તન ધન જૂઠે જોબન, જૂઠે હૈ ઘર વાસા;
આનંદઘન કહે સબહી જૂઠે, સાચા શિવપુર વાસા. યા૦ ૨.

પદ્યરત્ન ૯૮ મું રાગ-આશાવરી.

અવધૂ સો જોગી ગુરૂ મેરા, ઇન પદકા કરે રે નિવેડા, અવધૂ૦ આંકણી.
તરૂવર એક મૂલ બિન છાયા, બિન ફુલે ફલ લાગા,
શાખા પત્ર નહી કછુ ઉનકુ, અમૃત ગગને લાગા, અવધૂ૦ ૧.
તરૂવર એક પછી દોઉ બેઠે, એક ગુરૂ એક ચેલા,
ચેલેને જુગ ચુણ ચુણ ખાયા, ગુરૂ નિરંતર ખેલા. અવધૂ૦ ૨.
ગગન મંડલકે અધબિચ કૂવા, ઉહાં હે અમીકા વાસા,
સગુરા હોવે સો ભર ભર પીવે, નગુરા જાવે પ્યાસા. અવધૂ૦ ૩.
ગગન મંડલમે ગઉઆ બિહાની, ધરતી દૂધ જમાયા,
માખન થા સો વિરલા પાયા, છાસે જગત ભરમાયા. અવધૂ૦ ૪
થડ બિનુ પત્ર પત્ર બિનું તુબા, બિન જીભ્યા ગુણ ગાયા.
ગાવન વાલેકા રૂપ ન રેખા, સુગુરૂ સોહી બતાયા. અવધૂ૦ ૫.
આતમ અનુભવ બિન નહી જાને, અંતર જ્યોતિ જગાવે,
ઘટ અંતર પરખે સોહી મૂર્તિ, આનંદઘન પદ પાવે. અવધૂ૦ ૬.

પદ્યરત્ન ૯૯ મુ. રાગ-આશાવરી.

અવધૂ એસો જ્ઞાન બિચારી, વામે કોણ પુરૂપ કોણ નારી, અવધૂ૦ એ આંકણી.
બમ્મનકે ઘર ન્હાતી ધોતી, જોગીકે ઘર ચેલી,
કલમા પઢ પટ ભઇ રે તુરકડી તો, આપહી આપ અકેલી. અવધૂ૦ ૧
સસરો હમારો બાલો ભોલો, સાસુ બાલ કુંવારી,
પીયુજી હમારો પોઢે પારણીએ તો, મેં હુ ઝુલાવન હારી અવધૂ૦ ૨
નહી હુ પરણી નહી હુ કુંવારી, પુત્ર જણાવન હારી,
કાલી દાઢીકો મે કોઇ નહી છોડયોતો, હજુએ હુ બાલકુંવારી. અવધૂ૦ ૩.
અઢી દ્વીપમે ખાટ ખટૂલી, ગગન ઓશીકુ તલાઇ,
ધરતીકો છેડો આભકી પીછોડી, તોય ન સોડ ભરાઇ. અવધૂ૦ ૪.
ગગનમંડલમે ગાય વીઆણી, વસુધા દૂધ જમાઇ,
સઉરે સુનો ભાઇ વલોણું વલોવે તો, તત્ત્વ અમૃત કોઇ પાઇ અવધૂ૦ ૫.
નહીં જાઉ સાસરીયે ને નહી જાઉ પીયરીયે, પીયુજીકી સેજબિછાઇ,
આનંદઘન કહે સુનો ભાઇ સાધુ તો, જ્યોતસે જ્યોત મિલાઇ. અવધૂ૦ ૬.

પદ્યરત્ન ૧૦૦ મુ. રાગ–આશાવરી.

બેહેર બેહેર નહી આવે, અવસર બેહેર બેહેર નહી આવે;
જ્યુ જાણે ત્યુ કર લે ભલાઇ, જનમ જનમ સુખ પાવે. અવસર૦ ૧.
તન ધન જોબન સબહી જૂઠો, પ્રાણ પલકમેં જાવે; અવસર૦ ૨.
તન છૂટે ધન કૌન કામકો, કાયકુ કૃપણ કહાવે. અવસર૦ ૩.
જાકે દિલમે સાચ બસત હે, તાકું જૂઠ ન ભાવે, અવસર૦ ૪
આનદઘન પ્રભુ ચલત પથમે, સમરી સમરી ગુણ ગાવે. અવસર૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૧૦૧ મું. રાગ–આશાવરી.

મનુપ્યારા મનુપ્યારા, રિખભ દેવ મનુપ્યારા. એ આંકણી.
પ્રથમ તીર્થંકર પ્રથમ નરેસર, પ્રથમ યતિવ્રતધારા, રિખભ૦ ૧.
નાભિરાયા મરૂદેવીકો નદન, જુગલા ધર્મ નિવારા. રિખભ૦ ૨.
કેવલ લઈ પ્રભુ મુગતે પોહોતા, આવાગમન નિવારા; રિખભ૦ ૩.
આનદઘન પ્રભુ ઇતની વિનતી, આ ભવપાર ઉતારા. રિખભ૦ ૪

પદ્યરત્ન ૧૦૨ મું. રાગ–કાફી.

એ જિનકે પાય લાગારે, તુને કહીયેં કેતો. એ જિનકે૦ એ આંકણી.
આઠોઇ જામ ફિરે મદમાતો, મોહનિદરીયાશુ જાગ રે. તુને૦ ૧.
પ્રભુજી પ્રીતમ વિન નહી કોઇ પ્રીતમ, પ્રભુજીની પૂજા ઘણી માગ રે; તુને૦ ૨.
ભવકા ફેરા વારી કરો જિનચદા, આનદઘન પાય લાગ રે. તુને૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૦૩ મું. રાગ–કેરબો.

પ્રભુ ભજ લે મેરા દીલ રાજી રે. પ્રભુ૦ એ આંકણી.
આઠ પોહોરકી ચોશઠ ઘડીયાં, દો ઘડીયા જિન સાજી રે. પ્રભુ૦ ૧.
દાન પુણ્ય કછુ ધર્મ કર લે, મોહ માયાકુ ત્યાજી રે; પ્રભુ૦ ૨.
આનંદઘન કહે સમજ સમજ લે, આખર ખોવેગા બાજી રે પ્રભુ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૦૪ મું રાગ–આશાવરી.

હઠિલી આંખ્યાં ટેક ન મેટે, ફિર ફિર દેખણ જાઉં; હઠિલી૦ આંકણી.
છયલ છબીલી પ્રિય છબિ, નિરખિત તૃપતિ ન હોઇ,
નટ કરિ ડક હટકુ કભી, દેત નગોરી રોઇ. હઠિલી૦ ૧.

માંગર જ્યો ટમાકે રહી, પીપ સખીકે ધાર,
લાજ ડાગ મનમે નહી, કાને પછેરા ડાર. હઠિલી૦ ૨.
અટક તનક નહી કાહૂકા, હટક ન ઇક તિલ કોર,
હાથી આપ મતે અરે, પાવે ન મહાવત જોર હઠિલી૦ ૩.
સુન અનુભવ પ્રીતમ બિના, પ્રાણ જાત ઇહ ઠાંહિ,
હૈ જન આતુર ચાતુરી, ઉર આનદઘન નાંહિ. હઠિલી૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૧૦૫ મુ. રાગ-આશાવરી.

અવધૂ વૈરાગ બેટા જાયા, વાને ખોજ કુટુબ સબ ખાયા, અવધૂ૦
જેણે મમતા માયા ખાઇ, સુખ દુઃખ દોનો ભાઇ,
કામ ક્રોધ દોનોકુ ખાઇ, ખાઇ તૃષ્ણા બાઈ અવધૂ૦ ૧.
ઉર્મતિ દાદી મત્સર દાદા, મુખ દેખતહી મઆ,
મગલરૂપી બધાઇ વાચી, એ જબ બેટા હુવા અવધૂ૦ ૨.
પુણ્ય પાપ પાડોશી ખાયે, માન કામ દોઉ મામા,
મોહ નગરકા રાજા ખાયા, પીછેહી પ્રેમ તે ગામા અવધૂ૦ ૩
ભાવ નામ ધર્યો બેટાકો, મહિમા વરણ્યો ન જાઇ,
આનંદઘન પ્રભુ ભાવ પ્રગટ કરો, ઘટ ઘટ રહ્યો સમાઇ અવધૂ૦ ૪

પદ્યરત્ન ૧૦૬ મું. રાગ-નટ્ટ

કિનગુન ભયો રે ઉદાસી, ભમરા, કિન૦
પખ તેરી કારી મુખ તેરા પીરા, સબ ફુલનકા વાસી, ભમરા કિન૦ ૧
સબ કલિયનકો રસ તુમ લીનો, સો ક્યુ જાય નિરાસી, ભમરા. કિન૦ ૨
આનદઘન પ્રભુ તુમારે મિલનકુ, જાય કરવત લ્યૂ કાસી, ભમરા કિન૦ ૩

પદ્યરત્ન ૧૦૭ મું રાગ-વસંત.

તુમ જ્ઞાન વિભો ફુલી બસત, મન મધુકરહી સુખસો રસત, તુમ૦ ૧.
દિન બડે ભયે બૈરાગભાવ, મિથ્યામતિ રજનીકો ઘટાવ તુમ૦ ૨.
બહુ ફુલી ફેલી સુરુચિ વેલ, ગ્યાતાજન સમતા સગકેલ, તુમ૦ ૩
ઘાનત બાની પિક મધુરરૂપ, સુર નર પશુ આનદઘન સરૂપ તુમ૦ ૪

પદ્યરત્નાવલિ સંપૂર્ણ.

પંડિત શ્રી નેમવિજયજી.

પંડિત શ્રી નેમવિજયજી વિ૦ સ૦ ૧૭૦૦ મા તપગચ્છને વિષે થયા છે. આ સમયે ગચ્છપતિ શ્રી વિજયસેનસૂરિ હતા

શીલવતી રાસ.

ખંડ ૧ લો.

દોહરા.

ઓંકાર અક્ષર અધિક, જપતાં પાતિક જત,
એથી અધિકો કો નહિ, શિવપદ આપે સંત ૧.
અધ્યાપક આઠે પ્રહર, આપે આળસ છંડ;
જ્યોતિરૂપ જગદીશ જે, માંલે સમતા સત. ૨.
ઇચ્છા રાખે અતિ ઘણી, લય આણે ગુણલીણ;
અતરધર અગુરૂગુરૂ, છયલે કીધા છીણ. ૩.
પાતિકહરય પય કમળ, વિમળ કમળાવંશ;
અવિનાશી અલવેસર, પ્રણમીજે પરશંસ ૪.
સુખદાયક વર સરસ્વતી, દાયક સમકિતવાન,
તત્વાતત્વ વિચારણા, અક્ષર આપે જ્ઞાન ૫.
કહે કવિજન સદગુરૂતણા, ચરણકમળ નમી વાય;
સાન્નિધ્યકારી શિવપૂરા, માગી તાસ પસાય. ૬.
શીલ સમો સસારમા, શિખર ન કોઇ થોક;
શીલવત સતિયોતણા, (તે) સુંદર કથા શલોક ૭.
શિયલવતી મોટી સતી, સહુ સતિયાં સિરદાર;
રાખે અવસર શીલને, તે પામે ભવપાર. ૮.

ઢાળ ૧ લી.

(દેશી બિંદલીની.)

શીલ સસારે સાર, સહી ભાખ્યો શ્રી કિરતાર હો ભાવે ભવિ સુણો,
ચોવીશે જિનરાજ, લીલા શીલતણી વહેલાજ હો ભાવે ભવિ સુણો.

જળને જંગલ વસતિ, અગ્નિ અંબુ સમ શમતી હો ભવિ સુણો;
સુર તે શીલને પ્રણમે, સફલ વિહાણો તસ જનમે હો ભાવે ભવિ સુણો. ૨.
દાન અંતરાયને બાધે, ભોગવિયાથી શિવ સાધે હો ભવિ સુણો;
મુક્તિ મારગ છે શીલ, સહી ટાળે ભવદધિ કીલ હો ભાવે ભવિ સુણો. ૩.
કુષ્ટાદિક જે અઢાર, જાણે તેહનો ટાલણહાર હો ભવિ સુણો;
ભૂરિ ભગંદર શ્વાસ, હરેઅર્શ અને વલી ખાંસ હો ભાવે ભવિ સુણો. ૪.
દારિદ્ર શોક ને દ્વંદ, શીલ ટાળે ભવભયફંદ હો ભવિ સુણો;
સોભાગી નર ને નારી, જિન ભાખે મત સંસારી હો ભાવે ભવિ સુણો. ૫.
કમળા વિમળા ગેહે, તસ નાહ બોલાવે નેહે હો ભવિ સુણો,
હરિ કરી અજને જાણો, વ્યાલ દાદુરને છે સમાણો હો ભાવે ભવિ સુણો. ૬.
વૈરી અર્ચક તીહ, વહે શીલતણી જે લીહ હો ભવિ સુણો;
સાચો શીલ સનાથ, અવસાને આપે જે હાથ હો ભાવે ભવિ સુણો. ૭.
શીલ સમો ન સખાઇ, જે નિશ્ચય શિવને મિલાઇ હો ભવિ સુણો;
શીલતણી સસનેહ, સરસ કથા ગુણગેહ હો ભાવે ભવિ સુણો ૮.
ચરિત્ર કથા એ વારૂ, તમે સાંભળો શુભમતિ ચારૂ હો ભવિ સુણો;
જંબૂ બહુલો માન, એ તો વરતુલ થાળ સમાન હો ભાવે ભવિ સુણો ૯.
જળધિ દક્ષિણ દિશમે, અછે ભરતક્ષેત્ર તેની વિચમે હો ભવિ૦
પાંચસે જોજન તેહ, છવિશ ખટ કળાને લેહ. હો ભાવે૦ ૧૦.
દેશ સહસ્ર બત્રીશ, ખટ ખડના વીશવાવીશ, હો ભવિ૦
વૈતાઢ્ય જે ગિરિવર રૂડો, નહિ ભરત વિચાલે કૂડો. હો ભાવે૦ ૧૧.
ખંડ ત્રણ તેણે કીધા, જિન મારગમે પ્રસિદ્ધા, હો ભવિ૦
દક્ષણ દેશ જે તીન, આરય તિણમેં પ્રવીણ હો ભાવે૦ ૧૨.
મગધાદિક પચવીશ, આધો આરય કેકય કહીશ, હો ભવિ૦
શ્રાવક ને વળી શ્રાવિકા, વસે ભવિ બહુ પેર ભાવિકા. હો ભાવે૦ ૧૩.
અંગ દેશ દક્ષિણ ખંડ, વાસો કાળ તણો નવ મંડ; હો ભવિ૦
ઇલતિ નાઠી છે જ્યાથી, ભાગી જડત્તામતિ જે ત્યાથી. હો ભાવે૦ ૧૪.
દુઃખિયા લોક ન કોઇ, જે આગલા પુણ્યે કરી હોઇ, હો ભવિ૦
ત્યાકિણ છે ચંપા નગરી, તે ભાગ્યભંડારે છે અગરી હો ભાવે૦ ૧૫.
ગઢ મઢ પોળ પગારા, શોભા પ્રવરી ઘણું મનોહરા, હો ભવિ૦

સુરરાણી જે અવરી, માનુ આવી વશો જ્યહાં અમરી. હો ભાવે૦ ૧૬.
છએ ઋતુઓ જેથી વિરાજે, શોભા અધિક જયહા છાજે; હો ભવિ૦
નેમ કહે પહેલી ઢાળે, શ્રોતા સુણજો રગ રસાળે. હો ભાવે ભવિ૦ ૧૭.

દોહરા.

અંગ દેશ ચપાપુરી, દીપે જેહ કૈલાસ;
સુંદર શોભા શોભતી, સ્વર્ગ લોક સમ ભાસ. ૧.
વાડી વન આરામના, ઠામ અનુપમ અપાર.
નદન વનના સારખો, ઉત્તમ રમણ અપાર. ૨.
વાડી મહોલે મલપતિ, ભૂપતણાં મડાણ;
લખતાં એ લેખું નહિ, કેતા કરૂ વખાણ ૩.
દ્વિશ સમાન જે ભૂપતિ, રહિયા જેથી હાર,
સિહસેન ત્યહા ભૂપતિ, ન્યાયી છે નિરધાર. ૪.
સૌભાગ્ય સુંદરી તેહને, ગૌરીગણગુણવંત;
પટરાણી પ્રેમે ભરી, જેથી પિયુ ઉલસત. ૫.

ઢાળ ૨ જી.

(રહો રહો રહો રહો વાલહા—એ દેશી)

વિલસે તે ભોગ રાજવી, સૌભાગ્ય સુંદરી સાથ લાલ રે;
શોલે સલૂણી સુદરી, રાય ગણે મન આથ લાલ રે. ૧.
ભૂપતિ મન બહુ ભાવશુ, ભામનીને મન ભાવ લાલ રે,
રતિપતિ યોગ બન્યો ભલો, લલના લાલ ચહાવ લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૨.
હ્રદયરસ રંગે રમે, રાય ભણી કહે નાર લાલ રે;
પુત્ર નહી કુળ આપણે, તેણે એ ધિક અવતાર લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૩.
પુત્ર વિના પ્રભુતા કશી, પુત્ર વિના કશી લાજ લાલ રે;
પુત્ર વીના ધન કચના, પુત્ર વિના કશું રાજ લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૪.
પરાધીન પરાહુઇ, પુત્ર વિના પરિવાર લાલ રે,
પરધન (ને) પ્રભુતા હુઇ, આખે સકળ સસાર લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૫.
શિશુ મદિર નવ સચરે, સૂના મદિર તેહ લાલ રે;
નારી સુની જે અપુત્રિણી, સુની હોય તસ દેહ લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૬.

ભામની કથને ભૂપતિ, તેડાવીઆ મંત્રીશ લાલ રે,
રાજતણી ચિંતા ધરો. બોલે એમ અવનીશ લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૭.
મંત્રી કહે સુણો માહરી, મહીપતિ મનની વાત લાલ રે;
કુળદેવી આરાધશો, તો લહેશો સહી જાત લાલ રે ભૂપતિ૦ ૮.
દેવી તણી ગતિ કો લહે, દેવ કરે ક્ષણ માહિ લાલ રે,
દેવથકી છાનું નહિ, જોતા આવે મનમાહિ લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૯.
દેવશકિત બહુલી અછે, દેવ કરે દડ મેર લાલ રે,
છત્ર કરે જંબૂતણો, તેમા કાર ન ફેર લાલ રે ભૂપતિ૦ ૧૦.
અપુત્ર ભણી દિયે પુત્રને, નિરધનિયાને ધન હોય લાલ રે;
તે માટે જી ધરાધણી, એહ ઉપાય કરોય લાલ રે ભૂપતિ૦ ૧૧.
સા મેરી મતિ નિર્મળી, રાય કહે સમઝાય લાલ રે.
નેમ કહે સુણજો તમે, આગે જે હવે થાય લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૧૨.

દોહરા.

સુર સન્નિધિએ હુવે, આપણા મનની હામ,
મહીપતિને મંત્રી ભણે, કીજે એ હિતકામ ૧.
તમો અઠમ તપ આદરી, કુળદેવી સમરંત,
પૂજા પગરણ પ્રેમશુ, પૂજીજે પદઅંત. ૨.
ગુણ ગરવા ગોરીતણા, મહામાનસી નામ,
ત્રીજે દિન ત્રિલોચના, ઉભી રહી શુભ ઠામ. ૩.
ગજેંદ્રગમની ગગનથી, બોલે મધુરી વાણ,
તૂઠી હુ રાજા તને, માગો કરૂ પ્રમાણ. ૪
રાય કહે માતા તમો, દીજે પુત્રરતન;
મનવાંચ્છિત એ માહરા, સાંભળ માત વચન. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(દેવતણી રિદ્ધિ ભોગવી આવ્યો,—એ દેશી)

દેવી કહે સુણ સિંહ નરેશ્વર, વાત કહુ એક સાચી;
તુજ કરમે નથી નંદન નીકો, કરણી કરમની કાચી. નરે૦ ૧.
નરેશ્વર, હઇએ મ ધરજો શોક;
કીધાં કરમ તે કેડચ ન મૂકે, સીંચ્યાં પૂરવ થોક. નરે૦ ૨.

શુભ અશુભ જે કરમ સયોગે, ફળ ભોગવિયે તેવા;
ઉદયથકી દુઃખ આણો કહેણો, સતા બધ છે જેવા. નરે૦ ૩.
પ્રેમે કરતો પાછું ન જોયે, હોયે ઉપરનો દુઃખિયો;
છપી રહે ફળ જ્યાં લગી તેહજ, ત્યાં લગી તે રહે સુખિયે. નરે૦ ૪.
કર્મ વિહોણુ કેમ દેવાયે, દેવ મળે જો ક્રોડ;
નિકાચિત છે જે બધન વરઆ, માંડે કુણ તસ હોડ. નરે૦ ૫
હરિ હર બ્રહ્મા ચક્રી તીર્થંકરા, બીજા પણ નરદેવ,
સુખ દુઃખ આપણે કર્મે પામે, વારી ન શકે કો દેવ નરે૦ ૬.
લખિયુ કર્મ છે જીવની સાથે, હોવે કર્મ તે હાથે;
તે કારણ કહુ સાંભળ તુજને, નંદન કર્મની સાથે. નરે૦ ૭.
રાય કહે સુણી સુરની વાણી, કર્મ માહિ જો હતો;
તો આરાધનનો કામ તમારો, અમારડે કોઈ ન હતો. નરે૦ ૮
કર્મ હીનને દેવે દેવે, દેવ શક્તિની ખાણી;
કર જોડીને હુ તમ ભાખું, કેમે કહો હવે વાણી. નરે૦ ૯.
દોહિલી વેળા સાજન સાચા, આપણે અર્થે આવે;
હેતે હશીને કીજે તેને, નકારો નવ લાવે નરે૦ ૧૦.
હુ સેવક છુ શઉલો સાચો, પૂજા કરૂં પૂજારો,
તમે કુળદેવી કુળને વધારો, વાછિત મનના સુધારો નરે૦ ૧૧.
પૂજાકારી આગળ તહારો, વેગેશુ બતલાવો,
કોણ માનશે માતા તમને, શીતલ બોલ સુણાવો. નરે૦ ૧૨.
તુજ કરમે નથી નન્દન રાજા, પુત્રી હશે સહી એક,
સતી શિરોમણિ રૂપ રંગીલી, વિદ્યા વિનય વિવેક. નરે૦ ૧૩.
કામણગારી મૂરતી મીઠી, દીઠી દિલથી ન જાય,
ભાગ્યતણુ તે ભાજન હોશે, લક્ષણ બત્રીશ સોહાય. નરે૦ ૧૪.
દેવી વચને હરખ્યો હિયડે, દિલમાંહી સુખ પાયો,
નેમવિજય કહે નેહે સુણજો, રાય મનોર્થ પૂરાયો. નરે૦ ૧૫.

દોહરા.

દેવ ભણી રાજા નમ્યો, માતા રાખી મામ;
એમ કહી દેવી ગઇ, વેહેલી ગગને તામ. ૧.
દેવ પ્રભાવે રાણીને, ગર્ભ રહ્યો (તણી) રાત,

શમણે દીઠી લક્ષ્મીને, પોઢી પૂરણ ખ્યાત. ૨.
પ્રસવી પૂરણ માસ જે, જગમા લક્ષ્મી જોડ;
ભાનુપ્રભા સમ જેહમા, રેશ ન દીસે ખોડ. ૩.
દિન દિન લધતી પુત્રિકા, ઉત્સવ કરે અપાર.
ઘર ઘર તોરણ બારણે, માદલના દોકાર. ૪
ગાવે ગોરી ગીતને, છંદ કવિત કહે ભાટ,
બદીજન મકુયા પરા, બંદીખાના ઘાટ. ૫

ઢાળ ૪ થી.

(ચરણાલી ચામુંડા રણ ચઢે,—એ દેશી)

શીળવતી ગુણ આગળી, વાધતી બાળ કુમારી રે.
લઘુવેશે મન મોહતી, પ્રેમદા પુણ્ય ભંડારી રે શીળ૦ ૧.
મનમાન્યા બોલે બોલડા, રાજી રાય કરત રે.
કામલતા માનુ મોહની, હૃદય કમળ ઉલ્લસત રે. શીળ૦ ૨.
લીલા નાની લાડલી, સાત વરસની બાળ રે,
પ્રેમે કરી તાતે તદા, લેઇ થાપી નિશાળ રે શીળ૦ ૩.
પડિત પાસે પદ્મની, ભણતી તજીને આળ રે;
આવે વરણ ઉતાવળા, રસનાએ સુકુમાળ રે શીળ૦ ૪.
ગણિત છંદ વ્યાકરણ વળી,જાણે અર્થ વિખ્યાત રે,
વાણીચી વાણી કહે, સાભળી સહુ હરખાત રે શીળ૦ ૫.
હરિયાળી હરખે ભણે, ગૂઢ ગાથાને એમ રે;
શ્લોક કાવ્ય મનશું ભલા, ગીતક સઘળાં તેમ રે. શીળ૦ ૬
ગુણ પૂરણ જેવી શારદા, માનુ મન્મથ વેલ રે;
સકળ શાસ્ત્ર પોતે ભણી, રામા છે રગેલ રે. શીળ૦ ૭
ભાષા ખટ જાણે વળી, જાણે નાટક ભેદ રે,
ભણે ભણાવે હિત કરી, કોવિદ ન આણે ખેદ રે. શીળ૦ ૮.
જીવવિચાર નવ તત્વને, ભણતી કર્મઠ ગ્રંથ રે,
પ્રકૃતિ લહે સર્વ કર્મની, ધર્મતણો લહે પથ રે શીળ૦ ૯.
સાધુ સદા દિલ ધારતી, વારતી મોહ મિથ્યાત રે,

છએ વાડે કરી શીળને, સીંચે ધનક્ષેત્ર સાત રે. શીળ૦ ૧૦.
સમકિત ધારિણી શ્રાવિકા, માને શ્રીજિનદેવ રે,
ધરમતરૂ ફૂલી રહ્યો, સુર સારે બહુ સેવ રે. શીળ૦ ૧૧.
દેવ ગુરૂ જિન ધર્મથી, દઢ ધારી છે જેહ રે;
ચૂકે નહિ દેવે કરી, વાધતો સમકિત ત્રેહ રે. શીળ૦ ૧૨.
આવસ્યક દોય ટકના, કરતી સાધવી સંગ રે.
પરવે પોસહ આદરી, પોશે પુણ્ય જે અંગ રે. શીળ૦ ૧૩.
નવ પદ અરિહત નામની, જપમાળાએ જાપ રે;
જિન પૂજે ત્રણ કાળને, ધરતી વારતી પાપ રે. શીળ૦ ૧૪.
ગીત ગાયે જિન નામના, નિગમતી વર દીહ રે:
પરઉપકારે આગવી, સત્ય ભાખે નિજ જીહ રે. શીળ૦ ૧૫.
અસ્થિરપણું સંસારનું, જાણે સહુ મન માહ રે,
કરતી ધરમ દયા કરી, આપણ ચિત્ત ઉચ્છાહ રે. શીળ૦ ૧૬.
ચોથી ઢાળ સોહામણી, સુણજો મન તણે રંગ રે,
નેમ કહે ગુણ સતીતણા, ઉલટ આણી અંગ રે. શીળ૦ ૧૭.

દોહરા.

વય નાની ગુણ આગળી, પ્રેમસરોવરપાળ,
પેખે રાણી અંગજા, માને જનમ ખુશાલ. ૧.
હૈયું હર્યું હરિણાક્ષિએ, ચિત્ત હર્યું સુગુણેણ,
તન ધન માન્યુ વારણે, પૂરવ પુણ્ય ભરેણ. ૨.
અનુક્રમે પામી સુતા, ગરવો યૌવન વેષ.
અનંગતણા અનુચર જિકે, કીધા તિણે પ્રવેશ. ૩

ઢાળ ૫ મી.

(સખીરી, ડુંગરિયા હરિયા હુઆ—એ દેશી)

સખીરી, એણે અવસર, અન્યદા સમે—અન્યદા સમે,
આવિયો યૌવન વેશ, કામી મન મોહના;
સખીરી, રૂપ હીન જે માનવી—માનવી.
આપે રૂપ વિશેષ, કામી મન મોહના. ૧

સખીરી, રૂપ લાવણ્ય ગુણ ચાતુરી–ચાતુરી,
અંગે અતિ ઘણી હોઇ, કામી મન મોહના.
સખીરી, નારી વહે હંસગતિ તદા–હંસગતિ તદા,
અંગના શોભતી સોઇ, કામી મન મોહના. ૨.
સખીરી, શીળવતી સખિઓ તણો–સખિયો તણો,
સાથે લેઇ પરિવાર, કામી મન મોહના,
સખીરી, વન જોવાને નીસરી—નીસરી,
માનુ રંભાની હાર, કામી મન મોહના. ૩.
સખીરી, ખેલે હસતી ખાંત શુ—ખાંત શુ,
કૂદી હિયે મન રંગ, કામી મન મોહના,
સખીરી, ગાવે ગીત આલાપમા—આલાપમા,
સરખે સરખો સંગ, કામી મન મોહના ૪.
સખીરી, કરતા ખટપદ ખેલતા—ખેલતા,
અંગે કરે જે ગુંજાર, કામી મન મોહના,
સખીરી, વન માંહી માનુ અપછરી—અપછરી,
વાજીંત્ર કરે ઝણકાર, કામી મન મોહના. ૫
સખીરી, મોહ્યા માનવ છપી રહ્યા—છપી ગયા,
નિરખે નાગના ભૂપ, કામી મન મોહના,
સખીરી, જોવે દેવ આકાશથી—આકાશથી,
રંભાથી અધિકુ રૂપ, કામી મન મોહના ૬.
સખીરી, ચિત્રામણ જેમ પૂતળી, પૂતળી,
તેમ લોભાણા દેવ, કામી મન મોહના,
સખીરી, આશંકી અતિ આતુર થકા–આતુર થકા,
થભ્યા નારીની ટેવ, કામી મન મોહના. ૭
સખીરી, રમત કરે રંગે ત્યહાં—રંગે ત્યહાં,
આવે નિજ ઘર માહ, કામી મન મોહના,
સખીરી, અહર્નિશ રંગે રમે રતે—રમે રતે,
ધરતી હઇડે ઉમાહ, કામી મન મોહના. ૮.
શીલવતી સુન્દરીતણી, જન્મપત્રી લઈ આપ,

વાચે વસુધાધિપતિ ત્યાં, સ્થિર મન કરિને થાપ. ૯.
કેંદ્રાદિક જે ગ્રહતણા, ભાવે જોવે ભાવ,
જન્મ ભાવ હોય કુંડલી, નિરખે તાસ સહાવ ૧૦.
દેશ દેશના ભૂપતિ—નંદનકેરાં રુપ;
જન્માક્ષર જોઈ કરી, દેખે અંગ પતિ ભૂપ. ૧૧.
રૂપ લાવણ્ય ગુણચાતુરી, અધિક ન દીસે કોય;
મેદિનીપતિ મનમાં થઇ, વરવી ચિંતા સોય. ૧૨.
વૃથા ભુંગળાં એ કશાં, કાગળ મસિના લેખ;
એક અર્થ ન સંપજ્યો, રાય કહે બહુ દેખ. ૧૩.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(પ્રણમી સદ્ગુરૂ પાય–એ દેશી.)

મંત્રીને મહરાજ, બેઠા જી એક મતો કરી જી;
પુત્રીતણો ભરતાર, જોવો જી હવે દિલથી ધરી જી. ૧.
લખિયું જે કિરતાર, પાછું નહિ ફરે કેહથી જી,
સગપણ છે અવતાર, સુખ વાંચ્છે જે જેહથી જી. ૨.
જો એવો સરદાર, વર વારૂ મહિ મંડળે જી;
કહિયે તમ નિરધાર, વાત વિચારોજી કરતલે જી. ૩.
લખિયો જેહ કપાળ, વર પામે તરશે કામની જી,
તેમા મીન ન મેખ, પુણ્યે પામે ભલો ભામની જી. ૪.
એવે તેણે પ્રસ્તાવ, વિપ્ર આવ્યો કોઈ વિદેશથી જી;
આદરે દીધું માન, બેસણ વેણુવિશેષથી જી. ૫.
થઇત થાતે સવિ વાત, ગ્રંથતણે બળે જે કહે જી,
જોવે જ્યોતિષ જોર, ગ્રંથતણી જે આજ્ઞા વહે જી. ૬.
ભૂપ કહે શિર નામી, જ્ઞાની ગણક તમે આવિયા જી;
ટાળો મનતણો શોક, વાત કહો દિલ ભાવિયા જી. ૭.
રાખો જી અમ મામ, સ્વામીજી સામું જોઇએ જી;
ફળફુલની બહુ ભેટ, પુત્રી વર વારૂ દાખિયે જી. ૮.
જોવે નિમિત્ત તેણી વાર, લગ્ન ગ્રહી ગ્રહ માંડીને જી.

ઊપરિ પૂગી ઠવેય, ખોડ ભણી સહુ છાંડીને જી. ૯.
સાંભળો શ્રી મહારાય, કન્યા વર ભલો પામશે જી;
ગ્રહશે એનો હાથ, તેને જગ શીશ નામશે જી. ૧૦.
પણ છે તેથી વિયોગે, વરસ સુણો સહી બારનો જી;
નહિ છે તેમાં સંદેહ, ઉપક્રમ નહિ એ વિચારનો જી. ૧૧.
હોશે કેમ વિયોગ, ભાખો ને જ્ઞાની ગુણે ભર્યા જી;
નહિ છે જ્યોતિષ જોર, જાણે કે વળી ભગવર્યા જી. ૧૨.
ગુણવંત કુળ શણગાર, (તમ) પુત્રી બહુ પુણ્યે ભરી જી,
નેમ કહે છઠ્ઠી ઢાળ, કહેજો ઢળકતો સ્વર કરી જી. ૧૩.

દોહરા.

ચંદ્રગુપ્ત નરવર ભલો, હોશે નંદની નાહ;
અધિકું કાંઇ જાણું નહિ, કહિયું ધરી ઉત્સાહ. ૧.
ઉદરે પુત્રી તમતણી, જણશે પુત્ર રતન;
કેતી કીજે વર્ણના, કરજો તાસ જતન. ૨.
એકછત્ર વર ભૂપતિ, રત્ન ગુપ્ત તસ નામ;
(એમ) ગયો વિપ્ર તે બોલીને, વાચ્છિત લેઈ દામ. ૩,
ચટપટ લાગી ચિત્તમા, ઊંઘ ન આવે રાય,
મંત્રીને મહીપતિ કહે, શોધ કરો તમે તાય. ૪,
સુમતિ કહે (તમે) સાચું કહ્યું, માંડવિયો મહારાજ,
દાણ લિયે બહુલો સદા, કરે અજુગતું કાજ. ૫.
તે કારણ પરદેશના, આવે નહિ વ્યાપાર;
વ્યવસાયી બહુ વાણિયા, મૂકી ગયા અપાર. ૬.
દૂર અને પાસે નહિ, ધન પટ્ટણ, ધનધામ,
દેશ દેશના આવિયા, જાય ઘણા તે ગામ. ૭.
માંડવિયો ઉઠાડિને, રાયે મૂક્યું દાણ,
નીક વહે જ્યમ નીરની, ત્યમ આવે સુવિહાણ. ૮

ઢાળ ૭ મી.

(લોહારણ જાયો નીકરો, સોનારી હે—એ દેશી)

માંડવિયા સુણ માહરી, મહારાજા હે,

તુજને કહું એક વાત કે, શ્રી મહારાજા હે;
આવે લોક વિદેશના, મહારાજા હે,
દૂર તણી લેઈ વાત કે, શ્રી મહારાજા હે ૧,
માડવિયા તે માનવી, મહારાજા હે,
તેડીને આવજો આંહિ કે, શ્રી મહારાજા હે;
માંડવિયા એમ શીખવી, મહારાજા હે,
બોલી કીધો પસાય કે, શ્રી મહારાજા હે, ૨,
આવે સગીત દેશના, મહારાજા હે,
કરતા કેયી વિલાસ કે, શ્રી મહારાજા હે,
એમ કરતાં ત્યાં વોલિયા, મહારાજા હે,
રાય ભણી ખટમાસ કે, શ્રી મહારાજા હે ૩.
દેશ કર્ણાટ ને કાન્હડો, મહારાજા હે,
વણિક તણી વહે વાટકે, શ્રી મહારાજા હે;
એવે તિલગના વાણિયા, મહારાજા હે,
આવ્યા માણસ થાટકે, શ્રી મહારાજા હે. ૪.
માંડવિયે બોલાવિયા, મહારાજા હે,
દેઇ આદર માન કે, શ્રી મહારાજા હે;
કુણ પુર નગરી દેશના, મહારાજા હે,
નામ કહો સુભ સ્થાન કે, શ્રી મહારાજા હે. ૫.
સ્વસ્થ થઇ સાજન તિકા, મહારાજા હે,
બોલે મીઠી વાણ કે, શ્રી મહારાજા હે,
વેશ તિલંગ તિલકાપુરી, મહારાજા હે,
ત્યા સિંહરથ ભૂપ સુજાણ કે, શ્રી મહારાજા હે. ૬
રાય અમારો તે સહી, મહારાજા હે,
તે નગરી અમ વાસ કે, શ્રી મહારાજા હે,
શ્રીધર શ્રીદત્ત નામે દો, મહારાજા હે,
આવ્યા છું ધન આશ કે શ્રી મહારાજા હે. ૭.
સાથે લેઇ તેહને, મહારાજા હે,
આવે નરપતિ પાસ કે, શ્રી મહારાજા હે.

આદર દીધો અતિ ઘણો, મહારાજા હે,
ખાંત કરીને ખાસ કે, શ્રી મહારાજા હે. ૮.
ભૂપતિ પૂછે ભાવશુ, મહારાજા હે,
કહોને રહો કુણ દેશ કે, શ્રી મહારાજા હે;
તિલગ દેશ તિલકાપુરી મહારાજા હે,
[જ્યાં] કાળતણો નહિ લેશ કે, શ્રી મહારાજા હે. ૯.
શ્રી સિંહરથ રાજા ત્યહાં ભલો, મહારાજા હે,
રત્નાવલિ પટનાર કે, શ્રી મહારાજા હે;
શીલે સુદર શોભતી, મહારાજા હે,
રતિ આણે અવતાર કે, શ્રી મહારાજા હે ૧૦.
કૃખ સરોવર હસલો, મહારાજા હે,
પુત્ર અનોપમ એક કે, શ્રી મહારાજા હે,
ગજ વશ હે દોસુહણે, મહારાજા હે,
વરિયો વિનય વિવેક કે, શ્રી મહારાજા હે. ૧૧.
રતિરમણના સારખો, મહારાજા હે,
સાચો કામ કુબેર કે, શ્રી મહારાજા હે,
(જે) બુદ્ધિએ સુરગુરૂ સમો. મહારાજા હે,
કીધા વૈરી જેર કે, શ્રી મહારાજા હે. ૧૨.
વિમળ કમળ દો લોચનાં, મહારાજા હે,
સાચો જગમાં સિહ કે, શ્રી મહારાજા હે,
તિલક એક ત્રિભુવન તણો, મહારાજા હે,
વાળી જગમા લીહ કે, શ્રી મહારાજા હે. ૧૩.
અવર કહુ શુ નરપતિ । મહારાજા હે,
મૂર્ત્તિ મોહનગાર કે, શ્રી મહારાજા હે,
નેમ કહે વ્યવહારિયા, મહારાજા હે,
કરે સાતમી ઢાલે વિચાર કે, શ્રી મહારાજા હે. ૧૪.

દોહરા.

આખ્યો પહેલા મુનિવરે, ચરમ શરીરી એહ,
નિપુણ કળા ન્યાયી ભલો, પુણ્યતણી જે રેહ. ૧.

ગુણ ગરવો જે ગાજતો, ભાજતો અરિમદ ક્રોડ;
ચંદ્રગુપ્ત નામે કહે, વ્યવહારી કર જોડ. ૨.
લક્ષણ બત્રીશે શોભતો, કળા બહોતર ધાર;
નંદન કહિયે શારદા, રહિયા કોવિદ હાર. ૩.
પર ઉપકારી સાહસી, દયા દમન ગુણસીમ;
શ્રાવકના વ્રત પાળતો, ધરતો ચૌદે નીમ. ૪.
હરખ્યો હૈડે રાજવી, જામાતા ગુણ ગેહ;
પુત્રી ભાગ્યે પામિયો, તુજ પુણ્યે સહી તેહ ૫.
ઇભ્ય ભણી એવુ વદે, ખોલ્યા વાંચ્છિત આજ,
વળી તમ આવ્યે માહરાં, સર્વે સીધ્યાં કાજ ૬.
તે માટે તમે દાખવો, સગપણ કીજે જેમ,
લાજ વધે કુળ બે તણી, તમ અમ વાધે પ્રેમ. ૭.
રાખે ક્રિયાણાં રાય લઇ, આપે બમણા દામ,
મંત્રી આપું અમતણા, વીહીવા કેરે કામ. ૮.
સાથે લેઇ મંત્રીને, વણિજ ગયા નિજ ગામ;
ભલી ભેટ રાજા કરી, ભાખે શીશ તે નામ. ૯.

ઢાળ ૮ મી.

(જાટણીની દેશી)

મંત્રીને વ્યવહારિયા, આવ્યા ભૂપની પાસ,
કુંવર સભામાં સુંદરો, બેઠો મન ઉલ્લાસ.
મુજરો લ્યો ને મારા મહિપતિ. ટેક. ૧
મહારાજા અંગ દેશડે, ચંપાનગરી છે એક;
સિંહસેન તત્ર છે ભૂપતિ, વાળી મેદિની છેક. મુજરો૦ ૨.
શીલવતી તેની સુતા, શીલ સૌભાગ્ય દયાળ;
ધર્મી ધર્મને પાળવા, દાને દયાળ મયાળ. મુજરો૦ ૩
રૂપ દેખી સ્થિર થંભિયા, શશિ રવિ દોય ગગન;
કામીજન મદ મારવા, જાણે કાળ પ્રસન્ન. મુજરો૦ ૪.
કૂર્મ પરે તે ઉન્નતા, તાસ ચરણ છે દોય;

હંસ દ્વિપદ હરાવિયો, વસિયો સરોવર જાય મુજરો૦ ૫.
ચરણે ઝાંઝરી ઘૂઘરી, રણઝણ વાજતી જોર,
ત્રણ લોકે તેણે પાઠવ્યો, અંગ અનંગ બકોર મુજરો૦ ૬
કદલી થંભ જે ગંભ છે ઉરૂ કદલી ફળ જેમ,
જેણે સંગે કરી કામિયા, વાધે દેખીને પ્રેમ મુજરો૦ ૭
કંચન કુંભ જ્યમ પૃષ્ઠ છે, શુદ્દ તણા દોય ભાગ.
ઉન્નત સૌમ્ય સોહામણા, કામી મન વૈરાગ. મુજરો૦ ૮.
જેણે કટિ લીધે કેસરી, વસિયો વનમાં જાય.
કટિ હરી લીધી હરિતાણી, કામી મન લલચાય મુજરો૦ ૯
મત્સ્યોદર કૃશ જેહનું, જાણે સરોવર માન,
મહિતળમાં જે માનવી, દેખી તજ્યા ગુમાન મુજરો૦ ૧૦.
પંચ એ ટાળીને દો કર્યાં, ગિરિવર એહીજ મેર,
દો ધૂમે કંચન કુંભ જ્યમ, કામી કીધલા જેર મુજરો૦ ૧૧
દીર્ઘ પૃથુલ જે પાધરી, મારણ કેરડે માટ,
પૃષ્ટ કુચ કામી જે વસુ, ગરવી કરી ગ્રહી ઘાટ મુજરો૦ ૧૨.
કોકિલ કંઠની ઉપમા, મધુરી બોલેજી વાણ,
મોહ્યા માનવી મહિતણા, કેટલા કીજે વખાણ મુજરો૦ ૧૩
કામી કાયર જે નરા, છુપવા જોપી તડાક,
નકવેસર મોતી ઇસા, કીધા ન્યાળી ભડાક મુજરો૦ ૧૪.
નાસા કિરની ચાચડી, અધર તે જાણે પ્રવાળ,
રવિ શશિ માનું એ દો ખડા, કપોલ જાસ રસાળ. મુજરો૦ ૧૫
આખ્યો અંબુજ પાખડી, કુંતા કામીને એહ.
જાલિમ મનમથ કેરડી, મૃગનયની ગુણગેહ. મુજરો૦ ૧૬
મૃગ પણ હારીને વન ગયા, લાજ્યા લાજની રેપ,
પશુ આગે જસ ફેરવી, રાખે જેને દ્વેષ મુજરો૦ ૧૭.
અષ્ટમી શશિ સમ ભાળની, તેની કેવી રે હોડ,
ઇંદુ હારીને નભે ગયો, આણી અંગમાં ખોડ. મુજરો૦ ૧૮.
ચંદ્રમુખી એવા નામથી, દિન દિન હીણી કળાય,
તે દિનથી હીણો થયો, રાણી કળાને છપાય. મુજરો૦ ૧૯.

ભાલભણી જે આવો થયો, તે દિનથી સુણો હેવ;
નિશદિન ઓળગે નેહશુ, વેણી શેપને જે દેવ. મુજરો૦ ૨૦.
સુરપતિ સરખો ગોફણો, રહિયો લુબી ને ઝુંબ;
કામી નર કાયર થયા, નીચુ જોઇને મુખ. મુજરો૦ ૨૧.
રૂપે રંભા ને અપ્સરા, વળી ઇંદ્રાણી હરાય:
સાચી એ જગમોહિની, સતિમાંહે શિરરાય. મુજરો૦ ૨૨.
ધર્મનું રાજ વાસે વસે, ધર્મતણી રખવાળ;
લીલા લહેર લલનાતણી, વાધ્યો યૌવનવ્યાળ. મુજરો૦ ૨૩.
વરનારી તસ આગળે, દાસી રેહ સમાન,
ગુણવતી જગ ગોરડી, ઓરડી દુજો જીહાણ મુજરો૦ ૨૪.
અવી એહ સસારમા, લાભે નહિ કોઇ નાર;
નેમ કહે ભવિજન સાંભળો, ગુણનો પામે ન પાર. મુજરો૦ ૨૫.

દોહરા.

મહારાજા રાજાભણી, શીલવતી જસ નામ,
બેટી પેટી ગુણભરી, પરમાણો નવ ધામ ૧.
યુવતી યૌવન ગુણભરી, ભાજન પુણ્ય પવિત્ર,
ગુણવતી તે ગોરડી, જેમાં કળા વિચિત્ર. ૨.
સુવર્ણવાન સોહામણી, સોહે શારદરૂપ.
વિવાહે તે ભાવશુ, ઊમાહ્યો છે ભૂપ. ૩.
ત્રીજગ જોતાં એહવી, ન મળે એ (ણે) સસાર,
મંત્રી આવ્યા તેહના, પાણિગ્રહણ કુમાર. ૪.
જો મન માને આપણે, તો કીજે એ કાજ,
પ્રેમ વધે જે કારણે, દો કુળ વાધે લાજ ૫.
વાધ્યો પ્રેમ કુમારને, સાભળી તેનું નામ;
જોવાને ઉત્સુક થયો, નેહ વધ્યો ગુણ ગ્રામ. ૬.
સુણ વ્યવહારી નૃપતણી, પુત્રી કેરૂં રૂપ,
કહો મુજ આગળ વર્ણવી, ન કહાયે તે ભૂપ. ૭.

ચિત ચમક્યો હઇડે ઘણો, વિરહી થયો અત્યંત,
ભૂપ ભણી મંત્રી હવે, લગ્નતણો કરે તંત. ૮.
ચૈતરની સિત પંચમી, લગ્નતણુ મંડાણ
શ્રીફળ દીધુ રાયને, મંત્રી કીધ પ્રયાણ ૯.

ઢાળ ૯ મી.

(નદી યમુનાને તીર ઉડે દોય પંખિયા—એ દેશી)

સુણ વ્યવહારી વાત, કહુ સાચી સહી,
વિરહ વ્યથા વિપરીત, જાય તે ક્યમ સહી,
જે વશિયા મન માહી, વીસર્યા ન વીસરે,
કાળજા કેરી કોર, કયી વિધ નીસરે ૧
મન રહિયુ ત્યહા જાઇ, ભ્રમર જ્યમ કેતકી,
ગુણગ્રાહક જીઉ એહ, ઇહાથી એ વકી;
વળગ્યા જે દળ આય કે, અળગા કયમ રહે ?
આ મન વચન ને કાય કે, તેણે પૂઠ ભમે ૨.
જેણે એ મુજ પ્રાણ, હાથે સોંપી દિયો,
સાભળતાં તતખેવ, હારી દલ એ લિયો,
તે વિણ કહો કેમ જાય કે, દિન વળી રાતડી,
ઉદક ન ભાવે અન્ન, ગમે નહિ વાતડી ૩
તન મન કરૂ કુરબાન કે, જો મુજને મળે,
આપુ કોટિ સવાય પસાય કરી ભલે,
કહિયે કેને વાત. લજાણુ લાજની,
તુ મુજ બાંધવ ભ્રાત, સખા એ શયનની. ૪.
વણિક કહે મહારાજ, અછે જે સુંદરી,
રૂપ તનુ ઉપમાન, કહુ શું અપછરી,
હારી ઇંદ્રાણી તેહ, છપી રહી કિન્નરી,
અવર એ લક્ષ્મી જાણ, એણે યુગ અવતરી. ૫.
કહિયે કેતુ એહ, જેહ ગુણાલંકરી,
તે નરનુ બહુ ભાગ્ય કે, જેણે એ વરી,

સાભળી કુંવરે વેણ, જોવા ઉજમ થયો,
કાયા પેહેલો જીવ, જાણે મળવા ગયો. ૬.
સુની થઇ તસ દેહ કે, મન વિના માનવી,
લય લાગી ઘણું જોર, જે લલના અભિનવી;
ફટ ફટ પાપી હૈડા, ન ફાટયું એણે સમે,
વાલાતણા વિજોગ, હજી એ તું કાં ખમે. ૭.
જોયો સકળ સંસાર, લાગે જવ પ્રીતડી,
હોયે એહ હવાલ કે, માનવ રીતડી,
દીઠા વિણ દિલ માહે, ઝૂરે દિન રાતડી,
ક્ષણ ક્ષણ સાંભરે તેહ, ન જાય એકે ઘડી. ૮.
જાણે છોરૂ માત, વેદન વ્યાયાતણી,
વાઝણી જાણે ન કોઇ, શિશુ પ્રસવ્યાતણી;
વરગ્યો વિષય વિકાર કે. દષ્ટ લાગે છીકા,
જાણે નિજ દિલ દાહ, લખે કેવલી તિકા ૯
પાપી એહજ પ્રાણ, કેમ નવ નીસરે,
ગમા રહી જે દૂર કે, અતિ નવી સરસરે,
દેવ દિયે જો પંખ, અંખ પલકે મળું,
રાચ્યું માચ્યું તેહ, ત્યહાથી ન નીકળું. ૧૦.
કુંવર તમે ભાગ્યવાન. થાઓ કયમ આકળા,
લીધું લગન સમીપ, તે વરજો નિર્મળા;
એટલે સિંહરથ તેહ કે, સેનાને સજ કરી,
સાથે લઈ પરિવાર, કુંવરને અનુસરી ૧૧.
ગજરથ ઘોડા ઘાટ, જે વાટે વહે ઘણા,
ભલભલા સુભટ સુજાણ. સાથે લક્ષ આપણા;
દિગ્ગજ પદ પડતાળ, ધરા પણ ધડહડે,
ગાજે ઉદધિ જેમ, ગિરિ તેમ આથડે. ૧૨.
નાલીતણા ધડડાટ કે, ગગન ગાજે ઇસા,
ચણણણ ચણણણ તાર તે, ચણણે ત્યહાં તિસા,
ગાજે ગંભિર નિઃસાણ કે, દુંદુભિ દશ દિશે.

કાયર કંપે પ્રાણ, શુર મન ઉલ્લસે. ૧૩.
ચંદ્રગુપતે એમ, પ્રયાણ કીધા ભલો,
સેના તણો નહિ પાર, ઉદાર તે નિર્મળો,
આવે કેઇ અન્ય, ભૂપતિ લેઇ ભેટણા,
કુંવર કરે અંગીકાર, સેવક જન તે તણા ૧૪.
આવ્યો અરધે પંથ, કુંવર આશા ફળી,
સાથે લીધા તેહ, વ્યાપારી મન રળી,
નેમવિજય કહે એમ, આગે બહુ વારતા,
સાંભળતાં ખુશાલ, શ્રોતા દિલ ઠારતા. ૧૫.

દોહરા.

એક દિન સરવર તીરથે, સેના લે વિશ્રામ
વારૂ દેખી વાટિકા, કુંવર કહે તવ આમ ૧.
વ્યવહારી તે તેડીને. બેસાડયા શુભ ઠાણ,
તમે મિત્ર તમે બંધવા, કહિયે કરો પ્રમાણ ૨
કોઇક પુણ્યના યોગથી, જો તે દેખુ નેણ,
સફળ કરૂ સંસારડો, સુખિયા થઇએ એણ ૩
વ્યવહારી કહે રાજવી, ધરો ભાટનો વેપ,
કેડ કટારી પામરી, કરી પોટલીઓ પ્રેમ ૪.
તે નિસુણીને હરખિયો, ચંદ્રગુપ્ત તે વાર,
મંત્રી ત્યહા બોલાવીને, ભાખ્યો ઇસ્યો વિચાર ૫.
મત કોઇ કેને કહો, ગોપી રાખજો વાત,
અમો જાશુ સહી આગળે,કામ અછે સુવિખ્યાત ૬
મેજો હોશે તે (ણે) પુરે, તમ અમ નિશ્ચય એમ,
વ્યવહારીને રાજવી, સાથે વહિયા પ્રેમ ૭

ઢાળ ૧૦ મી.

(સુણ બહેની પિઉડો પરદેશી—એ દેશી.)

અશ્વ અમૂલકે કુંવર વહે, બે સાથે તે વણિકને લેવે રે;
તીને તાજા પંથને જોવે, જોજો અચરજ હોવે રે. ૧.

સાભળો બંધવ વાત સનેહી, એની પ્રીતિ હશે કેહી રે;
વેહેલો જઇને વદન વિલોકું, દુર્લભ મુજને નેહી રે. સાભળો૦ ૨.
કાપ્યો પંથ બહુ પહોચ્યા વેહેલા, જાણે હુતા પેહેલા રે,
માળીને ઘરે દીધલા ડેરા, જાણી ગૃહ ભલેરા રે. સાંભળો૦ ૩.
ભાટ જાણીને ભક્તિ કરે એ, દીનાર કુવર લઇ દેવે રે;
હેજે હસીને માળી લેવે, દામ થકી વશ હોવે રે. સાંભળો૦ ૪.
કુણ પુર માળીને બોલે એમ, નામ કહો ધરી પ્રેમ રે;
ભૂપતિ કુણ છે એણે પુરે પ્રેમ, નંદન નંદની તેમ રે. સાંભળો૦ ૫.
કહી સુણાવી વાત રસાળી, શિયલવતી તસ બાળી રે;
પામી યૌવન પ્રેમ, પ્રતાલી, રહિયા સુર સહુ ભાળી રે. સાંભળો૦ ૬.
ચંદ્રગુપ્તશુ વિહીવા મેળ્યો, રમણી રમણ એ ખેલ્યો રે,
સરખા સરખી જોડી પ્રભુ એ, ખોડ ભણી અવહેલ્યો રે. સાંભળો૦ ૭.
ક્રીડા કારણ દિન દિન કુવરી, સાથે બહુ પરિવાર રે;
ખેલે અશોક વાડી તે ખાતે, રમતી બાળકુમાર રે. સાભળો૦ ૮.
સાંભળી કુવરને ઉજમ વાધ્યો, મનમથ બાણલે સાધ્યો રે;
સુદર પેહેરી ભૂષણ સારા, નારીતણો પદ લીધો રે. સાંભળો૦ ૯.
વાડી માંહી ઉતારા કીધા, મનમથ ડેરા દીધા રે:
છાના રહ્યા તે નવ થયા સીધા, માને રાજા મેં લીધા રે. સાંભળો૦ ૧૦.
અવસર કુંવરી તે મદમાતી, આવી બહુલ સઘાતી રે;
રંગે રમતી રાતી માતી, દેખી નવ રહે છાતી રે. સાંભળો૦ ૧૧.
વાતો કરવા એકઠી બેઠી, કુવરે નયણ તે દીઠી રે;
વ્યાપારીએ જેવી વખાણી, તેવી લાગી તે મીઠી રે. સાંભળો૦ ૧૨.
એક કહે બાઇ એ વર રૂડા, જાણે અમૃત કુંયડો રે,
ભાગ્યવત તુ એવો પામીશ, સોભાગી વર સુયડો રે. સાભળો૦ ૧૩.
એક કહે વર ભૂમિ ભલેરા, દીઠા મેં જ ઘણેરા રે;
એક કહે શુ બેહેન પોમાઇ, સુણો લપટ પટંકરા રે. સાભળો૦ ૧૪.
એક કહે મે સાંભળ્યો ઉત્તમ, નિરૂપમ ઉપમા કેહી રે;
નાદ ભણે વામાગના એવો, ધન્ય દેખે તસ દેહી રે. સાભળો૦ ૧૫.

કોઇ વખાણે કુવખાણે કોઈ, આપણા મુખને મરડે રે,
વૈર વસાવ્યુ એહ આચરણે, કુવર દર્શનને કરડે રે. સાભળો૦ ૧૬.

દોહરા.

શીલવતી બોલે નહિ, સખીઓ કરતી કેલિ,
એક એક ને ઓથવે, બોલે મનશુ મેળી. ૧.
માંહોમાંહ ખુશાલ તે, હોવે બાળા સોય,
પરની મીઠી વાતડી, કરતા બહુ સુખ હોય. ૨.
(યતઃ) ભૂમિભોજન ને પર ઘર, પરનારી પરવાસ,
નવા સ્નેહ ગૂટાવલી, સીઠ પર નિંદા આશ. ૩.
એક કહે દૂરે વસે, મળશે કયી પેર તેહ,
સો કોસે હોય વાટડી, છાંડી દેજ્જે એહ. ૪
એક કહે નવ બોલીએ, દૂરે સુસગી જેહ,
જે આવી હઇડે વસ્યા, નવલો ધરિયે નેહ ૫.
નેહ વિના સંગે રહે, તેહ વિદેશી જાણુ,
મનમા આવી જે મળ્યા, સોપે તન મન પ્રાણુ ૬.
સહિએ! શીલવતી કહે, એવો મ કરો રોપ,
જે લખિયો આ ભાળમા, પામી ન દીજે દોપ. ૭.

ઢાળ ૧૧ મી.

(નીદડલી વેરણ હૂઇ રહી—એ દેશી)

વાતલડીએ વેર વસાવિયુ, મનમાંહી હો વાધ્યો બહુ દ્વેપ કે,
તાતાં લોચન તવ કર્યાં, હુઆ વિપ ભર્યા હો હુઆં રગતની રેપ કે. વાત૦ ૧
એક વાતે સુખ ઉપજે, એક વાતથી હો હોવે ઉતપાત કે,
અંગ ઠરે એક વાતથી, એક વાતથી હો પાતિક ઘણઘાત કે વાત૦ ૨.
જેજ્જે પ્રીત જે મનતણી, ક્ષીણ માડી હો કાંલો તસ નાશ કે,
નાંઠો નયનથી નેહલો, હુતો પહેલો હો પોતે સુવિલાસ કે. વાત૦ ૩.
નિર્મળો નીર ખૂટે વહી, વળી અતિ ઘણો હો ભીટે ભીમ નેહ કે;
બહુ હાસીનુ બોલવુ, તિણહુ તિહો હોવે દુઃખ ગેહ કે. વાત૦ ૪

રાતે લોચને રાજવી, કરે કાઢી હો સુપેરે કરવાલ કે;
પગ ઉઠાવી તેહ ભણી, જ્યહાં બેઠી હો, રાજાની બાલ કે. વાત૦ ૫.
રે રે કુકુળની ઉપની, તુજ સાંભર્યો હો, બીજો વર જેહ કે;
હોવે ન સિંહબાળ જંબૂકે, મુજ જીવતા હો, કેમ પામીશ તેહ કે. વાત૦ ૬.
કર અહિયો વ્યવહારીએ, કેમ ભૂલો હો ભૂપતિ તમે આજ કે;
કાજ વિચારી કીજીએ, કેમ પામીએ હો, એમ કરતાં લાજ કે. વાત૦ ૭.
સંગ કિસો ઇહા તમતણો, પર જાઇ હો, કુંઆરી આર કે;
પરણ્યા વિના બળ કોઇ નહિ, નરપતિજી હો, એમ આખે સંસાર કે. વાત૦ ૮.
મ્યાન કરો તમે માનશું, બળ રાખો હો, પ્રભુ એવું પાય કે;
પરધરતી પર રાજવી, કેમ કીજે હો, એવી જે બલાય કે. વાત૦ ૯.
એવે ગજ પરે ગડગડ્યા, ઢોલ ઝાગી હો ગરવાં નિ.સાણ કે;
ધરા પણ ધડહડ ધડક શું, સેના આવી હો, એવે સહી નાણ કે. વાત૦ ૧૦.
કર ગ્રહી તેહ કુમારશુ, લેઇ ચાલ્યા હો, સેનાતણે સગ કે:
ક્રોધે અનલ દવ પૂરિયો, ચિત્ત ભરિયો હો, ભૂપજતણે અગ કે. વાત૦ ૧૧.
પાછો વળવા પ્રેમશુ, ભાવ જાણિયો હો, વાણિજ વિચાર કે;
સુવચનશુ સમજાવિયો, નવ કીજે હો એવો નિરધાર કે. વાત૦ ૧૨.
ના કહે નૃપ અગજ તદા, પાણિગ્રહણનો હો મે લીધો નેમ કે;
મંત્રી સાજન આવિયા, મળી ભાખે હો, સહુએ મળી એમ કે. વાત૦ ૧૩.
વિષ પીજે સહી ઘોળીને, નવ કીજે હો, અણ મળતો સગ કે,
બાકુળ તકની ઉપમા, સહી જાણજો હો, તમે મહા ભાગ કે. વાત૦ ૧૪.
એકતણા મનમાં નહિ, એક રાખે હો, બહુલો મન રાગ કે,
દુખદાયક આગે હુવે, પ્રેમ વિણ જે હો, હાયે કારક ભાગ્ય કે. વાત૦ ૧૫.
મિત્ર મળી એમ ભાખિયુ, તસ આખિયુ હો, સાચો છે એહ કે;
લાજ રહે કેમ છાડતા, નવ શોભિયે હો, કહિયે નિઃસદેહ કે. વાત૦ ૧૬.
અતિ આગ્રહ કર્યો આકરો, તવ પાધરો હો, બોલ્યો મુખ વાત કે;
નેમ કહે ભવિ આગળે, તમે સાભળો હો, શ્રોતા અવદાત કે. વાત૦ ૧૭.

દોહરા.

કુંવર કહે સુણજો તમે, એવુ પરમ વચન,
એ નારી પરણુ નહિ, જ્યા લગી કુશળ તન. ૧.

જે વાતે દુઃખ ઉપજે, લોક કરે ત્યમ હાસ,
કીજે કામ ન એ કદા, કરતા હોય વિનાશ. ૨.
સિદ્ધરથ રાજાતણુ, કુલ લાજે સહિ એમ;
આવ્યા શું તમે જાણીને, એમ કરો પ્રભુ કેમ ? ૩.
તું નવ મળિયો તેહને, ક્યાથી જાગ્યું વેર;
પરણ્યા પછી જેમ પૂરવે, તે કરજો તમે પેર. ૪.
બહુલા બોલ બોલાવિને, મન આણ્યુ તસ ઠામ,
નહીં વરો કેમ કુંવરીને, લાજતણું એ કામ. ૫.

ઢાળ ૧૨ મી.

(શિયાળો ભલે આવિયો—એ દેશી)

મન ત્રટ્યાં માનવી તણાં, કુણ સાંધે હે, સખી સાંધણહાર કે,
કેણે તે કાંઈ ચાલે નહિ, મત આણો હે, જે ડાહ્યા સોનાર ૧.
હુઆ હરખ વધામણાં, સોહામણી હે, સેના ઉછરંગ કે,
સાજન સહુ સુખ પામિયા, માહોમાહે હે, સંતોપ અભંગ હુઆ૦ ૨.
શીલવતીને સખી કહે, તુજ પ્રીતમ હે, રીસાણો જોર કે,
પાણિગ્રહણ માને નહિ, થઈ બેઠા હે, ચિતડું કરી ઓર. હુઆ૦ ૩.
અણદીઠા કેમ ઉપન્યુ, પરવલ્યુ હે, ભવિ ભાવિત વેર કે,
લેહેર હુઈ કૃત કર્મની, નિજ મર્મની હે, નિસુણો હવે પેર. હુઆ૦ ૪.
પ્રીતમ જે નવ પેખિયો, નવ નિરખી હે, જેણે નિજ નાર કે,
દુહવણ પામે ઇલાપતિ, હઠ આણો હે, તાણ્યો એ કિરતાર. હુઆ૦ ૫.
તો હું કેમ જઈ વીનવું, કેમ રાખું હે, પિઉડાને થોભાય કે,
નજરે આવે જો નાહલો, વાહલા ભણી હે, હું લોભે લોભાય હુઆ૦ ૬.
વાહલા વગે જે વેગળા, તસ અતિ ભલા હે, કેમ બોલ કહાય કે,
જો મુજને પિઉ છોડશે, મુજ રહેશે હે, કયહા એ મન જાય. હુઆ૦ ૭.
બીજી કહે બેહેની સુણો, તુજ વળિયો હે, સખિ દિવસ એ આજ કે;
હા વાળી તુજ વલ્લભે, સહિ થાશે હે, મનવાચ્છિત કાજ. હુઆ૦ ૮.
તારે પિતાએ મનાવિયો, શુભ વચને હે, નયને ધરી નેહ કે;
શીલવતી હરખી ઘણું, તવ આપણે હે, સુખ પામી દેહ. હુઆં૦ ૯

લીધું લગન સોહામણું, વળી બાંધી હે, ચોરી ચિત્ત ચૂંપ કે;
ધુંપ ધર્યાં વર શીશમાં, હાથેવાળો હે, કીધો ત્યહાં ભૂપ. હુઆં૦ ૧૦.
હયવર ગજવર આપિયા, પંચ પંચ તે હે, સખિ સહસ સમાન કે,
શત પંચ પગ્ર આપ્યા ભણી, રથ શકટી હે, સુંદર ઉપમાન. હુઆં૦ ૧૧.
આપિયાં કર મૂકામણે, કંઇ કોટિ હે, તિમ રમણુની રાસ કે;
વસ્ત્રઆભૂષણ આપિયાં, સહિ સુંદર હે, વળી મુગટ જે ખાસ. હુઆં૦ ૧૨.
દીધો દાયજો દીપતો, જાનઇઆ હે, હરખાવિયા મન કે;
યથાશકિત જોપેં કરી, નવ રાખ્યા હે, અનૂરો મન. હુઆં૦ ૧૩.
મન વિણ કરમેળો કર્યો, મન જાણિયો હે, દાયજો જે દીધ કે,
અસંજ્ઞી જેમ સન્ના વિના, તેમ કુંવર હે, સઘળું એમ કીધ. હુઆં૦ ૧૪.
શીલવતી નિજ પિઉતણો, પાલવ બાંધ્યો હે, વધિયો ભવનેહ કે;
ચંદ્ર સૂરજ બે સાક્ષી કર્યાં, જમ બે જણા હે, ના–પે કહીએ છેહ. હુઆં૦ ૧૫.
શીલવતી હળવે કહે, નિસુણીજે હે, પિઉ પ્રાણાધાર કે,
ચોરી કરી પલ્લવ ગ્રહ્યો, વધારવા હે, બહુલો સંસાર કે. હુઆં૦ ૧૬.
નેમ કહે કૃતપુણ્યના, તેહ ફળિયા હે, મન મનોરથ જેહ કે;
આશા સહુ સફળી હુઈ, ઢાળ બારમી હે, કહે અવિહત નેહ. હુઆં૦ ૧૭.

દોહરા.

રાખ્યો માસ લગે ત્યહાં, રાજાએ બહુ પ્રીત,
વિવિધ ખ્યાલ વિનોદશું, ધરતો સહુશું હીત. ૧.
સીઢળ કળથી છોડિયા, ઉત્સવ કરી અપાર;
શીલવતી આવી ત્યહાં, સોળ સજી સણગાર. ૨.
ગગને ઘન અભ્રહ જળહ, ગાજે કરે કલોલ,
મરૂત જેમ પરજન્ય ઘટા, હુઆ દૂર ઝકઝોળ. ૩.
વિલખી થઇ વામાંગના, (સ્ત્રી) અણબોલાવી નેમ;
નયન ભરી નિરખી નહિ, તરૂણી ચિતે તાસ. ૪.
મુજને અવગુણ માહરો, દાખીજે બહુ પ્રેમ;
કિણ કારણ દુહવ્યા કિણે, સાચું કહેજો તેમ. ૫.
અબળા એમ ન છંડીએ, નિકલંકી નિર્દોષ.

નારી વચને તેહને, હૈડે વાધ્યો રોષ. ૬.
મહિપતિના મંદીર થકી, પહોત્યો દૂજે ઠામ,
શીલવતી દિલ વાતડી, રાખી આવે ધામ. ૭.
મંત્રીને કુંવર કહે, ચાલોજી હવે વેગ,
માગો મહિપતિ આગન્યા, સાહુ સમીપે તેગ. ૮.
શીખામણ દીધી ભલી, પુત્રીને નિજ માય;
પ્રિય મન ચાલે સાસરે, સુજશ વરે તે ઠાય. ૯.

ઢાળ ૧૩ મી.

(મનમોહન, મનમોહન પાવન દેહડી જી—એ દેશી.)

નિજમાતના, નિજમાતના ચરણ કમળ નમી જી,
તેમ તાતના, તેમ તાતના પ્રણમી પાય હો,
મન વા'લી તન વા'લી શીલવતી કહે જી.
નયણે તે નયણે તે આસુ આણીને જી,
ગુણવતી ગુણવતી ગુણ સમજાય હો. મન૦ ૧.
માતાજી માતાજી બે કર જોડીને જી,
વિનવીએ વિનવીએ વિનતિ જેહ હો;
વિછડિયા વિછડિયાં વા'લા દોહિલા જી,
મળવાનો મળવાનો સાસો તેહ હો મન૦ ૨.
જે તનમાં જે તનમાં મનમાં નેહલો જી,
તે છાડી તે છાંડી આપે છેહ હો,
પરદેશી પરદેશી જે હોય પ્રાહુણા જી,
પણ જાણી મન આણી રાખવો નેહ હો. મન૦ ૩.
મન ઓછા મન ઓછા જે હોય માનવી જી,
ત્રટકીને ત્રટકીને ત્રાડે પ્રીત હો;
નવ રાખે નવ રાખે અંતે એહવો જી,
દિલ છાડી દિલ છાડી ઉત્તમ રીત હો. મન૦ ૪.
અંગજ હુ અંગજ હુ પ્રાણથકી ઘણી જી,
વાહાલી ને વાહાલી અધિકી હુતિ હો,

તેથી છુ તેથી છુ દૂર દેશાંતરે જી,
ફરી પાછી નહિ આછી આવણ ખાંતિ હો. મન૦ ૫.

નારી તન નારી તન પિઉને આશરે જી,
બીજે પણ બીજે પણ માત આધાર હો;
અબળાને અબળાને પ્રિય પખ દોઇ છે જી,
નહિ ત્રીજે નહિ ત્રીજે કોઇ સંસાર હો. મન૦ ૬.

તે કારણ તે કારણ હુ તમને કહુ જી,
તમે કરજો તમે કરજો સાર સભાળ હો;
મુજ આપો મુજ આપો માતા! આગન્યા જી,
સાસરડે સાસરડે જાતાં ખુશાલ હો. મન૦ ૭.

તવ નયણે તવ નયણે બહુ જળ રેડતી જી,
નદનીને નદનીને કહે એવી વાણ હો;
ઘણું પ્યારી ઘણુ પ્યારી પ્રાણથકી સુતા જી,
તુહી તનમાં તુહી તનમાં અમૃત ખાણ હો. મન૦ ૮.

જન સ્થિતિએ જન સ્થિત એવો સંસારમાં જી,
પુત્રીતણો પુત્રીતણો પરઘર વાસ હો;
ઘણુ દુખિયાં ઘણું દુખિયા વિછડતા હુએ જી,
વળી તનથી વળી તનથી મૂકે નિઃશ્વાસ હો. મન૦ ૯.

સાસરડે સાસરડે સાસરિયાંતણી જી,
મતખંડે મતખંડે તેની આણ હો,
પ્રીતમનો પ્રીતમનો વિનય સાચવે જી,
જ્યમ લહિયે જ્યમ લહિયે કોટિ કલ્યાણ હો. મન૦ ૧૦.

શીખામણ શીખામણ દીધી તેહને જી,
સાજનની સાજનની માગી શીખ હો,
શુભ દિવસે શુભ દિવસે બેહુ સીધાવિયા જી,
બોલતી બોલંતી વાણી દખ હો. મન૦ ૧૧.

સાથે તવ સાથે તવ રાજન આવિયો જી,
સાજનિયાં સાજનિયા નયણથી ધાર હો

બહુ પથે બહુ પથે જેહ બોલાવિયા જી,
વળિયા તે વળિયા તે વર પરિવાર હો મન૦ ૧૨.

મન જાણે મન જાણે જન્મની ભૂમિકા જી,
સહિ હોવે સહિ હોવે દૃઢ મતત હો;
પીયરિયા પીયરિયા છે નવ જત જી,
વીસરિયાં વીસરિયાં છે નવ જત હો મન૦ ૧૩.

નિજ સખિઓ નિજ સખિઓ વાત બનાવતી જી,
મારગડે મારગડે ચાલ્યા જાય હો;
અનુક્રમે અનુક્રમે પહોત્યા તે પુરે જી,
રાજનજી રાજનજિ પ્રેમે ભરાય હો મન૦ ૧૪.

નિજનગરે નિજ નગરે રંગ વધામણા જી,
સિંહરથને સિંહરથને મન બહુ કોડ હો,
ગીત મધુરાં ગીત મધુરાં ગાવે ગોરડી જી,
રાગ સરસે રાગ સરસે હોડાહોડ હો મન૦ ૧૫

નર વરૂ નગ વરૂ લાવે ભેટને જી,
ધણ સરસાં ધણ સરસા જે હિય આય હો,
બહુ બાંધ્યા બહુ બાંધ્યા તોરણ મંદિરે જી,
મનમાહે મનમાહે હરખ સવાય હો મન૦ ૧૬

ગુણ ગાવે ગુણ ગાવે લોક ટોળે મળી જી,
કોઇ ભાખે કોઇ ભાખે ભામની રૂપ હો,
દોય મુખે દોય મુખે માત લે ભામણા જી,
તેમ હરખે તેમ હરખે સિંહરથ ભૂપ હો. મન૦ ૧૭.

સોહમનિં સોહમનિ શુદ્ધ પરંપરા જી,
શ્રીવિજય શ્રીવિજય પ્રભુ સુરીંદ હો;
જે દેખ્યે જે દેખ્યે દુરિતને ભાજતા જી,
જશ ગાને જશ ગાને લહિયે આનંદ હો. મન૦ ૧૮.

વર તેના વર તેના, ચરણ પસાઉલી જી,
પૂરણ એ પૂરણ એ, પહેલો ખંડ હો;

નર નારી નર નારી, લહો સુખ સાંસતા જી,
વકતાને વકતાને, શ્રોતાને ધમડ હો. મન૦ ૧૯.
ઢાળ તેરમી ઢાળ તેરમી, નેમવિજયે કહી જી,
પરણીઉ પરણીઉ, પેલા નાર હો.
સહુ સુણજો સહુ સુણજો, આગળ વારતા જી,
સાંભળતાં સાભળતાં, સફળ સસાર હો મન૦ ૨૦

इति श्रीशीलवती चरित्रे प्रथम खंडः समाप्तः

ખંડ ૨ જો.

દોહરા.

ભેપ પ્રણી સેવે સદા, જ્ઞાન ધ્યાન નિશ દીહ;
કમલા સમ પ્રભાવતી, કાંત એ જગતહ દીહ. ૧.
કર્મ—કીનાશ દૂરે કરે, પામી લોકનો પાર;
અલોક મુખ જે આભમાં, તે પ્રણમું સુખકાર. ૨.
રાજા ઉત્સવ અતિ કરે, કુંવરતણે પેસાર.
હારશ્રેણી શણગારીને, માડ્યાં નૃત્ય હજાર. ૩.
સિંહરથ રાજા હેજશુ, વહુઅરને સુખઠામ.
પંચ દિયાં પરગટ કરી, મહધિંક મોટાં ગામ. ૪.
શીલવતી પાયે નમી, સાસુને બહુ પ્રેમ.
અવિચળ જોડી તમતણી, લહેજો હેમ ને ખેમ. ૫.
મિત્ર અછે ચંદ્રગુપ્તનો, વસુદત્ત એવે નામ,
મળિયો તેહ હિત કરી, બેઠા હોય સુઠામ. ૬.
નારી ખબર નેહે કહો, બોલે વસુ તે વાર;
ચંદ્રગુપ્ત બોલે નહી, રાખ્યો હિયે વિચાર. ૭.
વળી પૂછ્યું તેણે ફરી, નારી રૂપ નિહાળિ;
પુણ્યવંત જે આણિયા, પામે એવી બાળિ. ૮.
કુંવર કહે છાનો રહે, કરતો કૂડ તોફાન;
એ અકુલીણી કામની, કેવું એહને માન ? ૯.

ઢાળ ૮ મી.

(કેસરવરણો હો, કાઢી કસુંબો મારા લાલ—એ દેશી)

નજરે નિહાળો હો, બોલ સાંભળો મારા લાલ,
કામતિ ટાળો હો, વાંકા મહાલો મારા લાલ,
તું રઢિયાળો હો, હોયે કેમ આળો મારા લાલ,
દૂર નિકાલો હો, વિરહી ચાળો મારા લાલ, ૧.
શીલવતી સારી હો, મોહનગારી મારા લાલ,
સુકર્મની કયારી હો, પ્રેમદુલારી મારા લાલ,
કુસંગે ન્યારી હો, શુદ્ધ વિહારી મારા લાલ,
આપ સઝારી હો, શીલે સમારી મારા લાલ. ૨.
તું મુજ વા'લો હો, થા મત કાલો મારા લાલ,
વયે મતવાલો હો, ક્રોધને પાલો મારા લાલ,
સીધા ચાલો હો, વૈર મ ઘાલો મારા લાલ,
પ્રેમ નિત્રાલો હો, ભરિયે પ્યાલો મારા લાલ. ૩.
કિન્નરી નારી હો, અપછરી ભારી મારા લાલ,
હરણી હારી હો, નયણકટારી મારા લાલ.
શ્યામા તારી હો, કામ અટારી મારા લાલ,
નારી શ્રીકારી હો, દોષ નિવારી મારા લાલ. ૪.
સ્વર્ગથી છૂટી હો, નારી વિખૂટી મારા લાલ,
આણી સુટી હો, અપછર લુટી મારા લાલ,
ભાગ્યે મોટી હો, વરષે છોટી મારા લાલ,
લજ્જા મોટી હો, વાચ્છિત પોટી મારા લાલ. ૫.
વેણી કાળી હો, યૌવન બાળી મારા લાલ,
એહથી ખુશાલી હો, જો જો ભાળી મારા લોલ;
આછિ આવી હો, કો સુરબાળી મારા લાલ,
વિષયની જાળી હો, પાપ પખાળી મારા લાલ. ૬.
પુણ્યની પ્રાણી હો, વરણે જાણી મારા લાલ,
તરૂણી આણી હો, ભાગ્યે તાણી મારા લાલ;

એવી વાણી હો, વિષયની માણી મારા લાલ,
નિસુણી સયાણી હો, તે ગુણખાણી મારા લાલ ૭.
એ સહી ઉણી હો, પાપ વિહુણી મારા લાલ,
કાજ અકુલીણી હો, પ્રેમ વિહુણી મારા લાલ;
કરમે કૂડી હો, પરમ નર રૂડી મારા લાલ,
નરકની કુડી હો, રોષે ચડી મારા લાલ. ૮.
મૂકી ટાળી હો, એમ વિચારી મારા લાલ,
કીધી પ્યારી હો, પેહેલા વારી મારા લાલ,
વાત વિચારી હો, સૂધી ધારી મારા લાલ,
મૂઢ ગમારી હો, જે કરે ત્યારી મારા લાલ. ૯.
એમ ન કીજે હો, નેહ વહીજે મારા લાલ,
પ્રેમ પાળીજે હો, હીણુ ન થીજે મારા લાલ;
સત ન ખીજે હો, લાહો લીજે મારા લાલ,
દુરીજન છીજે હો, પીયૂષ પીજે મારા લાલ. ૧૦.
ઉત્સાહને પાળે હો, કુપ્રીતિને ટાળે મારા લાલ,
વેણુ સંભાળે હો, પંચની સાલે મારા લાલ.
વૈર ન ચાલે હો, વિરહો આલે મારા લાલ,
મધ્યમ કાળે હો, એહવો સાલે મારા લાલ. ૧૧.
ઉત્તમ એહી હો, બહુલ સ્નેહી મારા લાલ,
સુંદર છે જેહી હો, છેહ મ દેઈ મારા લાલ.
હઠમતિ કેહી હો, જાણે તેહી મારા લાલ,
કહિયે કેહી હો, સૈણ અવેહી મારા લાલ. ૧૨.
દેખીને દાઝે હો, પ્રેમને ઝાઝે મારા લાલ,
નીખરહ કાજે હો, શું નવ લાજે મારા લાલ,
મોટી મહીણી હો, પચ્ચ પ્રવીણી મારા લાલ,
મારગ ઝીણી હો, તિણથી ખીણી મારા લાલ. ૧૩.
એહવી વાતે હો, દિન વળી રાતે મારા લાલ,
પાંચને ખાંતે હો, બેશી પાતે મારા લાલ;

બહુલી તાંતે હો, વણુસે જાતે મારા લાલ,
દુર્વચ ઘાતે હો, હેમને ભાતે મારા લાલ. ૧૪.
એમ દોઇ મિતા હો, પ્રેમ સજુત્તા મારા લાલ,
વાતે ખુતા હો, રાતે ન સૂતા મારા લાલ,
નરમ યમતા હો, કુંવર તતા મારા લાલ,
નેમ કહે શ્રોતા હો, સુણજો સતા મારા લાલ. ૧૫.

દોહરા.

આગે હતી તાહરી, પ્રીતડલી [જ] અડાલ,
અંતર એવો ક્યમ હવો, ચિત્તશું તે ડમડોળ. ૧.
કીજે નહિ કો કોઇથી, પરમારથ જે પ્રીત,
નારી અવગુણ ઓરડી, તોય ન તજે વિનીત. ૨.
કુંવર કહે મેં આ ભવે, છાડયો એથી તેહ,
જેથી મન માને નહી, તેને દીજે છેહ. ૩.
શીલવતીને મંદિરે, કુંવર ન આવે આપ,
માતપિતાએ પણ લહ્યો, કુંવરતણો દિલ થાપ ૪
ઉદાસી અતિશય થયો, જાવા સહી પરદેશ,
સાંજ સમે સહી માતને, ભુવન કીધ પ્રવેશ ૫
નિજ માતા પાયે નમી, જીમણુ માગે તામ,
માતા (ને) કરે કવળ લહ્યો, હરખે જમિયો આમ ૬
પગ દાબે સાસુતણા, શિયલવતી સસનેહ,
દીઠો વાહલો આવતો, ઉલસી આપણી દેહ ૭.
લલનાએ લજ્જા ધરી, ઊભી આળસ મોડ,
માનત કરે પિઉને હસી, બાળા બે કર જોડ ૮
પિઉ વિરહે થઇ વિરહીણી, નયણે નીર ઝરંત,
પિઉ મ છોડો પ્રેમદા, અબળા આતુરવંત ૯

ઢાળ ૨ જી.

(અમદાવાદના ખેડયા રે, વાલિમ આવજો રે—એ દેશી)
વિરહે ઘેલી ગોરી રે, પ્રિયભણી વીનવે રે,
વારૂ એક વિનતી રે, એવી આલવે રે,

પિઉ તું છે પ્રાણાધાર, કહો કાં છોડો નિરધાર
નિરધારી એ નારી રે, અતિ ઘણું આકુળી રે. ૧.
વિમાસી હઈડે પ્રભુ રે, અવગુણ પામીને રે,
જો જો વિચારી રે, વાહલા અકામને રે;
હાંજી કોઇ અવગુણ દેખાડો, એમ ઉતાવળે મતિ છાંડો,
છાંડી એમ તે ગોરી રે, જશ કોણે નવ લહ્યો રે. ૨.
મુખશું કેમ બોલું રે, વેદન એહવે રે;
એહ વિજોગની વાત રે, છે જગ જે હવે રે,
હાજી ગુણવંતા આધાર, હાંજી સૂના મહોલ મોઝાર,
મોટે મહોલે સૂની રે, સેજે કેમ ગમે રે, ૩.
મનના પ્રીતમ પ્યારા રે, કરો કયમ એહવું રે,
હેજે હશીને રે, બોલીએ તેહવું રે.
મારા સેણ સલૂણા નાહ, યૌવનને લીજે લાહ,
લીલા તેવી તારીરે, નારી તન સુખ લહે રે. ૪.
પાંચની પાતમા વાલારે, કરકોલ તેં દિયો રે,
હવે તેહજ જાશે રે, પાછો કેમ લિયો રે:
ભરતાર, ભોળા મ ભૂલ, હાજી હાજી દિયા ધરતુ સૂલ,
મૂળ બિગાડ્યુ વાલા રે, કહો કુણ કારણે રે. ૫
ઉત્તમ માનવ નહિ રે, કહીએ ન પાંતરે રે,
દેઇ કરના કોલ રે, સૂવા સચરે રે.
પિઉ તુ સાગર ગંભીર, હાંજી મેઘ વાહોલીઆ નીર,
વાહોલીઆની પરે રે, ઓછા નવ થાઇએ રે. ૬.
શિયળ સુવિદ્યા કયાથી રે, હોવે કહો માનવી રે,
વેદના મનની રે, કહો કયમ જે નવિ રે.
હાજી કોઇક તેપને ભાખ, હૈડામા શાભણી રાખ,
એવું હૈડે રાખ્યુ રે, આગે ફળ હોવશે રે. ૭.
નેહનાં જેનાં નેણા રે, રેખ ન ખામીએ રે,
કેવી ફળ પ્રતિ રે, પ્રીતડી રાખીએ રે:
એ પ્રીતડી વ્યાળ સ્વરૂપ, એ પ્રીતડી મનુજનું રૂપ,

માનવ મહિયે મોટા રે, પ્રીત ન પાલટે રે. ૮
મોહન મારા એહ રે, હઠ નવ કીજીએ રે,
તેડી એકાંતે રે, શીખ વારૂ દીજીએ રે,
છાંડીએ પચમા ગાળ, હાજી પ્રીત સરોવર પાળ,
પ્રેમના જળમા ઝીલો રે, સુધા જળ હેજશુ રે, ૯.
પીહરથી પણ ચાલી રે, મન તુમશુ વશ્યો રે,
છોડી તે પણ વાહલા રે, જાઇ દૂરે વશ્યો રે.
સુણો એમ કરતા ગુણવત, નારી મનમા દુખ લહત,
દાધી દુખની પૂરી રે, અવરજ ચિતશે રે ૧૦.
પાચને દેખતા આપી રે, તુજ ભણી વાહલા રે,
દીજે એ કયમ છેહડો રે, નિરૂપમ નાહલા રે,
તમને વિનવુ વારવાર, વિનતિ અવધાર,
અવધારીને પાળો રે, સગપણ મૂળશુ રે. ૧૧.
એવી કરણી જો જો રે, વર કેમ ચાલશે રે,
વળી બીજી સુદરી રે, મદિરમા માહાલશે રે,
સાહી માનની મોટકો મત્ર, સહી તિલસરસવશુ યત્ર,
યત્રના ધરતા જેવી રે, નારી હાડી કાઠની રે ૧૨.
શિયલ સસારે જાણી રે, કવિ એમ આખિયુ રે,
વળી સસારે સહુ રે, અછે સાખિયુ રે.
ચઢી જે એકજ વાર, એમ નારીતણો અવતાર,
વીછડિયાની વાતો રે, કહો કેમ વીસરે રે. ૧૩.
પિઉડા વહેલા આવો રે, એહ તમ મદિરે રે.
તારી રે ઓલગડી રે, કરશુ સુપરે રે,
મારા પ્રાણતણા પ્રતિપાળ, મારા દીનદયાળ મયાળ,
દયા કરીને દીજે રે, ચરણની ચાકરી રે ૧૪
આગળ પ્રેમ ન હતો રે, તો શાને આદરી રે,
નિરવહિયે એવુ રે, પ્રેમ મયા કરી રે;
તુજ વણ દિન નવ જાય, એ જીવિત લેખે નવ થાય,
સાહી આણીજે લેખે રે, અબળા એ જાણીને રે· ૧૫.

ભરતાર ભાવિત ભાવે રે, છેહ નવ દાખવે રે,
અતે અનુભવ વિપરીત રે, અવગુણ રાખવે રે;
પિઉ કેમ કીજે એહ, જે ટાળવો નયનનો નેહ,
નયન સલૂણી હેજે રે, નારી બહુ વીનવે રે. ૧૬.
વાલમ કહોને બગાડયુ રે, કામ કહીએ મુદા રે,
નાથ વિહોણી રે, દુઃખ વહે પ્રેમદા રે;
વિનવિયો એણી પેરે નાર, નેમવિજય ગુણપાર,
બીજા ખંડની બોલી રે, ઢાળ વર દૂસરી રે. ૧૭.

દોહરા.

નારી વચને નરપતિ, ક્રોધ ધરે મન માંહ્ય,
શું મુખ વાચ્છે જીવમાં, બોલે છે દિલ ચાહ્ય. ૧.
અણબોલાવ્યાં બોલશે, તે તો માણસ ઢોર;
વૈર વિશેષે નારીને, મૂકી કરતી સોર. ૨.
વચન લહ્યા વિષ સારિખા, જાણી નારી બલાય;
રણક્ષેત્રે સુભટો જસાં, કાયર કુંવર થાય ૩.
નયણે તે નિરખી નહિ. મીઠા ન બોલ્યો બોલ;
કઠિણ કર્યું કૂણું હિયુ, નરપતિ નિગુણ નિટોળ. ૪.
વેગે માતાઘરથકી. વહેલો વળિયો સોય,
દિવસ ગમ્યો મિત્ર વારતા, હરખિત હઈડે હોય. ૫.
શીલવતી મૂકી ત્યહા, મંદિર માહ્ય નિરાશ,
પ્રિય ન બોલાવી પ્રેમશુ, મૂકે બહુ નિશ્વાસ. ૬.
દિન વીત્યે સંધ્યા થઇ, કુંવર થયો સાવધાન;
કાપડી વેષ કર્યો ભલો, બુદ્ધિતણે અનુમાન. ૭.

ઢાળ. ૩ જી.

(મુનિમન પંકજ ભમરલો—એ દેશી.)

મિત્રતણે પૂછ્યા વિના, કીધું કુંવરે પ્રયાણ રે;
કાપડી વેષ કીધો જેણે, જાણે નહિ કોઇ જાણ રે. ટેક. ૧.
જુઓ જુઓ કરણી પુણ્યની, પુણ્યે ફળ જેહ પાવે રે;

પુણ્યથકી સંકટ ટળે, કમળા ગેહમા આવે રે. જુઓ૦ ૨.
જળ થળ જગલ આકરા, જોતો અટવી ઉદ્દામ રે.
સિહ વ્યાઘ્ર જે ચીતરા, નિરખે કૌતુક ઠામ રે. જુઓ૦ ૩.
દેશ વિદેશ ઓલંઘિયા, લધ્યા દુર્ગ દુરત રે,
કર્ણાટક દેશ પામિયો, પથી મનહ મોહંત રે. જુઓ૦ ૪.
સકળ શોભાએ અલકર્યો, નગર કોટક નામે રે;
સચર્યો કુવર તે ભણી, મનમા આનંદ પામે રે. જુઓ૦ ૫.
શ્રીપતિ શેઠ ત્યહા કને. ધનવત છે પુણ્ય પૂરો રે,
મહત્તર મોટો મહાજને, આખે નહીય અનૂરો રે. જુઓ૦ ૬.
બેઠો હાટે તેહને, દીઠો પુરૂષ રત્ન રે,
ભાનુસમ તેજે તેહનુ, હુઉ હઇડુ પ્રસન્ન રે. જુઓ૦ ૭.
ગ્રાહક આવે ગહગહ્યા, પામે લાભ વ્યાપારી રે,
ક્ષણ માંહે ખરચી વરસની, વણિક મહાવ્યવહારી રે. જુઓ૦ ૮.
હેતજ વાધ્યુ હઇડે ઘણુ, નયણે તેમ સનેહ રે,
પાવસ રતે ઘણુ મેઘથી, ધરણી ધરે જેમ ત્રેહ રે. જુઓ૦ ૯.
હસિત વદન હોશે કરી, શેઠ બોલોવ્યો કુમાર રે,
કહોજી કયાંથી આવિયા, જાશો કયાહા નિરધાર રે. જુઓ૦ ૧૦.
કયહાં વસો કેમ આવિયા, કયી અછે તમ જાત રે,
એકલડા કેમ ઇહા તમે, કહેજો હઇઆની વાત રે. જુઓ૦ ૧૧.
હરખે કુવર એમ કહે, હુ પરદેશી રજપૂત રે,
મારગ શ્રીપરમેશનો, સાધવા થયો અવધૂત રે. જુઓ૦ ૧૨
લઘુ વેષે લીલા ઘણી, યૌવન વય મન વેશ રે,
કેમ ઉવેખો તેહને, મદનતણો પરવેશ રે જુઓ૦ ૧૩.
અણે વેશે યોગ કેમ ધર્યો, મ કરો ભેખ અભ્યાસ રે,
રામ રસ ચિત્તમા ધરી, વિલસીએ વિવિધ વિલાસ રે જુઓ૦ ૧૪.
પૂરવુ પેટ છે દોહલુ, તો કીજે બીજી શી હુસ રે,
શેઠને મનમાન્યો ઘણુ, પરખ્યો ઉત્તમ પુરૂષ રે જુઓ૦ ૧૫.
ત્રીજી કહી અતિ પ્રેમની બીજા ખડની ઢાળ રે,
નેમવિજય કહે ભવિજનો, હોશે હવે તે ખુશાલ રે. જુઓ૦ ૧૬

દોહરા.

આદર દીધો અતિ ઘણો, લઇ પહોચ્યો નિજ ગેહ;
પાણિ પાદ પખાળિને, કુંવર બેસાર્યો તેહ. ૧.
સુંદર ભોજન રસવતી, જમિયા શેઠ કુમાર;
સંતોષ્યો સુખિયો થયો, માની સફળ સંસાર, ૨.
ચિત્રામણ બહુ ચીતર્યો, દર્પણ ગેહ મઝાર,
જઇ પલંગે પોઢિયો, શેઠ કહ્યું તિ વાર. ૩.
પ્રીતિમતી તસ નંદિની, બાલા રંભ સમાન;
કમલા છે તસ ગેહની, રતિ આને ઉપમાન. ૪.
તેને કર દેઇ વીજણો, મૂકી કુંવરની પાસ,
જ્યમ ત્યમ મનડું રીઝવી, ધરજો એની આશ. ૫.
પ્રીતિમતી કમળા જશી, ચરણે રણઝણકાર,
કણેર ફળ જેમ લળકતી, વહી આવી કુમાર. ૬.
હામ કામ કટાક્ષશું, ઉતાર્યું તસ માન,
કુંવરિ કહે પ્રભુજી સુણો, કયમ આવ્યા એ સ્થાન? ૭.

ઢાળ ૪ થી.

(વીછિયાની દેશી)

હા રે તિલંગ દેશ તિલકાપુરી, ત્યહાં સિંહરથ રાય રે;
રત્નાવળી મુજ પ્રસવિયો, તેહ જાણવી મોરી માય રે. ૧.
કહે નિજ પૂરવ વારતા, કાંઇ જેહ નિપાઈ આપ રે;
નારી આગળ ઢાંક્યુ નહિ, જાણે પુણ્ય અને વળી પાપ રે. કહે૦ ૨.
અંગ દેશ ચંપાપુરી સિંહસેન ત્યહાં વર ભૂપ રે;
નંદની તેની ગુણ ભરી, નહિ એવુ જગમાં રૂપ રે. કહે૦ ૩.
મન લાગ્યું મુજ તેહશું, વળી ભાગ્યુ તેથી મન રે.
નેહ વિહુણી નારી તે, મેં છોડી મોકળે મન રે. કહે૦ ૪.
કુણ સાંધે મન તૂટયું જે, મેં મૂકી છે મારે ગામ રે,
દીઠે દિલ દાઝે ઘણું, અવગુણની જે છે ધામ રે. કહે૦ ૫.
નાગીને નર ત્યહાં એમ ભણે તે શોશ ધૂણાવ્યું કેમ રે.

વાત કહો શહુ ચિત્તની, સાભળિયે હોયે સહી તેમ રે. કહે૦ ૬.
પુરૂષ હોવે ગુણ આગળા, દરિઓ જેમ ગુહિર ગંભીર રે,
થાય કહો કેમ આકળા, છાંડી નિજ જીવની ધીર રે. કહે૦ ૭.
ઉત્તમ લક્ષણ એહવા, દોષ દીઠે કરે અદીઠ રે,
જો નારી અવગુણ ઓરડી, પણ અવસરે બોલે મીઠરે. કહે૦ ૮.
દોષી દુર્જન કેહથી, આપે જે વિરહાઘાત રે;
અબળા બળ ચાલે નહિ, કરતી દુઃખે આસુપાત રે. કહે૦ ૯.
રમત કરતા બાળ જે, વઢતા ત્રોડે પ્રીત રે,
ક્ષણ વળી સાંધે તેહશુ, એ તો મધ્યમ કેરી રીત રે. કહે૦ ૧૦.
ઓછી ઓછી તે પાયને, છટકી ન દેખાડે છેહ રે;
ઉત્તમ કહિયે એણી પેરે, અવગુણની ગ્રહી રેહ રે. કહે૦ ૧૧.
એક પખી સુણી વાતને, રાખે મનમાંહે દોષ રે,
અબળા કરે કહો શુ ત્યહાં' આણે ઘણો તન શોષ રે. કહે૦ ૧૨
અબળાનુ કહેણ ચાલે નહિ, ઝુરતી દિન વળી રાત રે;
સહાયકારી હોવે નહિ, વાચ્છે જે સજ્જન વાત રે કહે૦ ૧૩.
નાગે ગ્રહી જેમ છછુદરી, મૂકે તો હોયે અંધ રે,
ખાતા મરણપણું લહે, બહુ કાળતણો મન ધંધ રે. કહે૦ ૧૪.
સાસરૂ પીયર પાય છે, દુસ્મન હોય પખા દોય રે,
મનની હામ મનમા રહે, તસ દુખ સુણે નહિ કોય રે કહે૦ ૧૫.
દ્વેષી થયો પિઉ જાણીને, દ્વેષી તે સકળ સસાર રે,
જેમ બાળકની માતા મરે, સહી અવર ન હોય આધાર રે કહે૦ ૧૬.
પિઉ અપમાને નારીને, સૂનો ગણતી સહુ લોક રે;
ભૂષણ વિવિધ મિઠાઇઓ, દિલથી માને સહુ ફોક રે. કહે૦ ૧૭
દિલ દીજે કોઇ આપણ, તો તે નિપુણ કીજે નિરવાહ રે,
અવગુણ સહુ ઢાકી કરી, પાળિયે પ્રીતમ વાહ રે. કહે૦ ૧૮.
સ્વામી હવે તે નારીના, કહો તેહના કેવા હવાલ રે;
આતુરતા દુખણી અછે, દાઝતી દુખ જજાળ રે કહે૦ ૧૯.
છાંડો જો તમે તે ભણી, વળી બીજી પણ એ સચ રે,

અકારજ એ નવ કીજિયે, એમદાશુ જે પરપંચ રે. કહે૦ ૨૦.
વચન સુણી કુંવરીતણાં, તેહ પાણી ઝરિયા નયણ રે,
નીચી નજરે નિહાળતો, હુ બહુ પાપી અજાણ રે. કહે૦ ૨૧.
પ્રીતિ વધી મનશુ ઘણી, બોલે એમ ગદગદ વેણ રે,
હુ અપરાધી જનમનો, કેમ પામીશું એ સેણ રે. કહે૦ ૨૨.
અવગુણ વણ છાડી સતી, તે તો કેમ છૂટિશ પાપ રે;
મન રહિયુ ત્યહા જાઇને, વાધ્યો વિરહનો વ્યાપ રે. કહે૦ ૨૩.
આવિયો અણજાણતાં, હવે પાછાં કેમ જવાય રે;
લાગ્યુ મન ફરી તેહનુ, લીધુ તે પણ લેવાય રે. કહે૦ ૨૪.
હરખી પ્રીતિમતી મને, લેખતી તે તણો ભાવ રે;
હરિયો મનમાંહે વર તિકો, કરતી તે નયણે સહાવ રે. કહે૦ ૨૫.
ચોથી ઢાળ સોહામણી, બેઉ મનની જે રગરોળ રે;
નેમવિજય કહે રગશુ, બહુ કરશે ચિત્ત ઝકોળ રે. કહે૦ ૨૬.

દોહરા.

પખી જ્યમ પલકે મળુ, ભળુ હુ તેની સાથ;
દૂધ અને સાકર પરે, હરખે મન મેળુ હાથ. ૧.
શુ કીજે દૂરે રહી, જોર ન ચાલે કોય;
મળવું છે જગ સોહલુ, જો નેહ મનમા હોય ૨.
લાવણ્ય લીલાવચ કહી, રીઝાવ્યો છે કુમાર,
શેઠે તેડી પુત્રિકા, પૂછયો સકળ વિચાર. ૩.
શેઠ કહે તે આયને, પુત્રી વર મેળાપ;
સરસ વચન બોલી કરી, કીધો મનનો થાપ. ૪.
શુભ લગ્ન લેઇ કરી, કીધો પુત્રી વિવાહ;
સુખ વિલસે સસારનાં, ચદ્રગુપ્ત ઉત્સાહ. ૫.
એક દિન નિસુણો અન્યદા, પહોત્યો વન મોઝાર;
વેતાળક આવી ત્યહા, જપે કરી જુહાર. ૬.
કહોજી ક્યાથી આવિયા, મીઠુ ભાખે ભાટ;
વાત ઘણી તિલકાપુરી, ચદ્રગુપ્ત ઉચ્ચાટ. ૭.

ગાથા.*

तिलय पुरंमीनयरे निवसोई तत्थ सिंह रहो राया;
भज्जवर रयणमाला पुत्तो सिरिचंद [गुत्त] कुमरो. ८.
सीलवई तह रमणी, छंडि गयो अन्न देशंमी;
माय, ताय कुडुंवेण जाणिया सव्वेंवि विस कन्ना. ९.

ઢાળ ૫ મી.

(ઝાંઝરીઆ મુનિવરની—એ દેશી)

ભાટ કહે ભાવે સુણો જી, ચંદ્રગુપ્ત અધિકાર,
શીલવતી દુર્ભાગ્યણી જી, મેલી ગયો ભરતાર. ૧.
સોભાગી સુંદર નંદન ગયો તું કેથ,
તું તન જીવણ માહરો જી, દીસે ન કેમ તું એથ. સોભાગી૦ ૨.
મેદિની સૂની તુજ વિના જી, વિરહો કેમ ખમાય;
કેમ મેલી નિજ માતડી જી, વિરહાનલ બળાય. સોભાગી૦ ૩.
રત્નમાળા ત્યાં આવી ઘણું જી, સું હવે કરે રે પોકાર,
શીલવતી વિષકન્યકા જી, કીધી કર કિરતાર. સોભાગી૦ ૪.
નંદન એક તું માહરો જી, કલ્પતરૂપમ જેહ,
છેદ્યા વિષવલ્લી કારણે જી, દુઃખદાયો સહી એહ સોભાગી૦ ૫.
હા હા ! વત્સ હું શું કરૂં જી, કાપી ચાલ્યો તું વેલ,
કો આગળ દુઃખ દાખવું જી, નંદન તાહરી કેલ સોભાગી૦ ૬.
હા વત્સ ! મોહન મંદિરે જી, સૂનું તુજ વિણ ગેહ,
શું કીજે એ રાજને જી, સૂનો તુજ વિણ દેહ સોભાગી૦ ૭.
કર્મ કઠિણ મે શા કર્યા જી, આવ્યા ઉદય જે આજ;
પુત્ર વિછોહો દોહલો જી, વીસાર્યા ધરમનાં કાજ. સોભાગી૦ ૮.

---

* ૮—૯ ગાહા—ગાથા—આર્યા તિલય ઇ૦—
" તિલકાપુરી મહિં નગરે, નિવસે છે તત્ર સિંહરથ રાજા,
ભાર્યા વર રત્નમાલા, પુત્ર શ્રી ચંદ્ર [ગુપ્ત] કુંવર. ૮
શીલવતી તસ રમણી, છાંડી ગયો અન્ય દેશમહીં,
માત તાત કુટુંબે, જાણી સર્વેઽપિ વિષકન્યા. ૯

ભાગ્યહીન જે કામની જી, એવો પુત્ર રહે કેમ ?
દેવદાનવ કેણે અપહર્યો જી, રયણ અંધાર ખસે જેમ, સોભાગી૦ ૯.
દોષી દેવ તે દાખવે જી, મોટા જે મહારાજ,
તોસુ તુજ ચાલ્યુ નહિ જી, લોપી મોટી મારી લાજ. સોભાગી૦ ૧૦.
અંધા કર જેમ લાકડી જી, હુતી મોરડે ભાગ્ય;
હુ દુર્ભાગણ સરજી કશી જી, શીત ટળી હુઇ આગ. સોભાગી૦ ૧૧.
કરમહીન જે માનવી જી, સુખ કયહા થકી પાય,
સંપદ ઠામે આપદા જી, સુખથી દુ ખ બહુ થાય. સોભાગી૦ ૧૨.
મૂર્ચ્છા પામે ક્ષણ ક્ષણે જી, હઇડે દુઃખ ન માય;
સરોવર જળ પાળથી જી, પાળી ફાટીને જાય સોભાગી૦ ૧૩.
કઠિન હઇડુ ફાટે નહિ જી, એક જાણે જિન રાય;
એક મુખે કેમ કહી શકુ જી, નયણે નીર ભરાય. સોભાગી૦ ૧૪.
સિંહરથ ભૂપતિ તેમ કરે જી, પુત્રના વિવિધ વિલાપ;
નગર લોક દુખિયા ઘણુ જી, જાણે વેદન આપ. સોભાગી૦ ૧૫.
અગપતિ સિંહે સુણ્યો જી, જમાઇ કેરો વૃત્તાંત:
વેહેવાઇ દુખિયા ઘણુ જી, જાણે કરમે છે દુર્દાંત. સોભાગી૦ ૧૬.
વાંક લહ્યો તેણે પુત્રીનો જી, પતિ ગયો જે પરદેશ,
વિપકન્યા કુળ માહરે જી, તો હુ કલંક વહેશ. સોભાગી૦ ૧૭.
મેવા મિઠાઇ સહુ ત્યહા જી, છોડ્યા સરસ આહાર.
ધ્યાન ધરે ચંદ્રગુપ્તનુ જી, બીજુ નહિ લગાર. સોભાગી૦ ૧૮.
પુત્ર દીઠે સહુ સુંદર જી, કરશુ મન તણો ભોગ,
એક મનોરથ રાયનો જી, પાળે એવો શોગ. સોભાગી૦ ૧૯.
હું પણ ત્યાંથી આવિયો જી, દેખી એવુ સ્વરૂપ,
શીલવતીને ઓળભડા જી, દાખવે નારી ને ભૂપ. સોભાગી૦ ૨૦.
ચંદ્રગુપ્ત સુણી કરી જી, રૂદન કરે મન માહ;
આંખે આંસુ નીસરે જી, વચને થયો દિલદાહ. સોભાગી૦ ૨૧.
વાત વધામણી આપિયા જી, સુવર્ણ કેરા દિનાર;
યાચક તૂઠ્યો ચિત્તમાં જી, ચાલ્યો કરીય જુહાર. સોભાગી૦ ૨૨.
જો જો મારે કારણે જી, પામે છે અબળા કુબોલ;

દહતી સહતી કેમ હશે જી, થયા જે લોક નિટોળ. સોભાગી૦ ૨૩.
વનથી મંદિર આવિયો જી, નેહે બોલાવિયો નાર,
નેમવિજય કહે આગળે જી, બહુલો છે અધિકાર સોભાગી૦ ૨૪.

દોહરા.

પ્રીતમ આમણ દૂમણા, આજ રિસાવ્યા કેણ,
હું જાઉ તમ ભામણે, કરજો કહિયુ જેણ ૧.
કહે કુંવર સુણ કામની, દે મુજને તું આણ;
આગે કામ અછે ઘણુ, હોયે જેમ પ્રમાણ. ૨.
નારી કહે અમો આવશુ, પ્રીતમ કેરે સંગ,
કુંવર કહે જુગતુ નહિ, પંથતણો હોય ભંગ ૩.
વહેલો આવીશ તુજ કને, ચિંતા મ કરે કોય,
બોલ દીધો ત્યાં આપનો, નારીને સુખ હોય. ૪.
સાર શિખામણ તેહને, દેઇ તેમ કુમાર,
સાંજ સમે તે નીસર્યો, કાપડી વેષ ઉદાર. ૫

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(પિઉ તુ મારો સુલતાન રે—એ દેશી)

છોડી એકલી નારીને ચાલ્યો, ટાળી મનતણો પ્રેમ રે,
દેશ વિદેશ વિલાયત લંધે, લંધ્યા દુર્ગમ તેમ રે
પિઉ ચલિયો છે પરદેશ રે, મુજને છોડી એણે વેશ રે. પિઉ૦ ૧.
સાંભળો ભાવે આગે જે હોવે, પુણ્યતણા પરાક્રમ રે,
પામે પગ પગ રિદ્ધિ સવાઈ, કીધા અનુત્તર ધર્મ રે. પિઉ૦ ૨.
અનુક્રમે તે પહોત્યો કુંવર, વસંત પુરવર ગામ રે,
ગઢ ગઢ મંદિર શોભિત પોળે, જોતો અતિ અભિરામ રે પિઉ૦ ૩
માણસ કો ત્યહાં નયન ન નિરખે, વાડી વન આરામ રે,
સ્તુ સર્વ દિસે છે સુંદર, જ્યાં માનવનુ નહિ નામ રે. પિઉ૦ ૪.
અચરજ પામીને આવિયો પોળે, દ્વારક દિયે તવ દ્વાર રે,
અસ્થિર થઇ કહે આતુર તેહે, આક્રોશ કરતો અપાર રે. પિઉ૦ ૫.
આવી પૂછે કુંવર પોળિયા, કહી બીક કુણ ધાડ રે,

યામ છતે દિન દિયે છે કોઈ, પોળતણા કમાડ રે. પિઉ૦ ૬.
શીઘ્ર આવે કહુ વાત વિચારી, થયો વિલંબ તેણે ઠામ રે;
એવે પુરૂષ કો આવ્યો એકલો, તાળું ઉગાડયુ તેણે તામ રે. પિઉ૦ ૭.
પરચક્ર ધાડચ ન ભીતિ ન કોઈ, ભીતિ ગયો નર એહ રે,
મૂળ થકી કહુ માનવી તુજને, કુંવર કહે કહો તેહ રે. પિઉ૦ ૮.
વસુપાળક ઇહા રાજન રૂડો, વીરમતી તસ નાર રે;
વસુમતી છે નંદની તેહની, યોવન ગુણ ભંડાર રે. પિઉ૦ ૯.
મતિસાગર હુતો તેહનો મંત્રી, નામ હુતો તેવો પરિણામ રે,
રોગ છતે તસ દેહી વંઠી, ઉપન્યો ઉનવા ઉદ્દામ રે. પિઉ૦ ૧૦
મરણ લહ્યુ તે અંતે પ્રાણી, દિન થયા ખટ તાસ રે;
જળ ન બૂડે અગની ન બાળે, છેદ્યો ન જાએ તાસ રે. પિઉ૦ ૧૧.
કરકટી કરીને પ્રાત.કાળે, મૂક્યો જઇને મશાણ રે;
પહોર છતે દિન આવે છે ગેહ, ધ્રુજે નગર જન પ્રાણ રે. પિઉ૦ ૧૨.
રાય ઢંઢેરો અહોનિશ દેવે, જે દહે મંત્રીને કાય રે;
તેને આપે છે મંત્રીની પુત્રી, એવુ કહે નૃપ સોય રે. પિઉ૦ ૧૩.
મદનમંજરી નંદની નીકી, યોવન સોવર્ણ કાય રે,
નારીલક્ષણ છે લલિત તે લલના, દીઠી જી આવે દાય રે. પિઉ૦ ૧૪.
બીહુ છબીને નર કોઇ આવે, તે સમશાન તેહને ખાય રે;
પોતે બળે નહિ બીજાને બાળે, હવે તે કોઇ ન જાય રે. પિઉ૦ ૧૫.
પ્રાત.કાળે પૂરવ રીતે, લેઇ જાશુ અમે ત્યાંય રે;
દક્ષિણ ઉસીસે પલગ મંત્રી, પોઢે નિત્ય ઘેર જાય રે. પિઉ૦ ૧૬.
હરખ્યો કુંવર વાત તેની સુણી, જોઇશ હુ હવે ખ્યાલ રે;
નેમવિજય કહે સાંભળો આગે, કાઢીએ છઠ્ઠી ઢાળ રે. પિઉ૦ ૧૭.

દોહરા.

વણિકહાટ વેગે જઈ, સુંદર કીધુ ભોજ,
પે'રી શોભતાં વસ્ત્ર તે, બેઠો ચોટે મોજ. ૧.
રાય ઢંઢેરો આવિયો, ગ્રહિયો કુંવરે આપ;
લેઇ વધાઇ રાયને, સંભળાવે તે થાપ,

કુંવર તેડાવે રાય તે, બોલે મધુરી વાણ,
તમ દેશુ મંત્રી સુતા, એ અમ વચન પ્રમાણ. ૩.
લેઈ મંત્રી શય્યાથકી, પહોત્યો આપ મશાણ,
નર મૂકી પાછા વળ્યા, પૂઠે ન જોતા તાણ ૪.
દિનપતિ ત્યહાં આથમ્યો, કુંવર (હવે) ચિંતવે તામ,
વાસ નહિ સુવાતણો, ઊંઘે વણસે કામ ૫.
કટિ બાંધી કરવાળને, ગાત્રી ભીડી ગાત્ર,
તરૂ હેઠે બેઠો સુખે, ન્યાળે નવલી યાત્ર ૬.
તામ લલિત લીલા લહે, ચહુ દિશે નિરખી ચંગ,
સાહસિક શિરોમણી, જોતો બહુ વિધિ ઢંગ ૭
ધ્યાન ધરી નવકારનુ, સમરે શ્રીજિનદેવ,
ધર્મગુરૂ સમરે દિલે, સુખ દુખ એહજ ટેવ. ૮.
શીલવતી શીક્ષે ભલી, ક્ષણ ન વિસારે તાસ.
જિનમતિ ધારી શ્રાવિકા, જાણે શિવપુર વાસ. ૯

ઢાળ ૭ મી.

(સીમંધર કરજો મયા—એ દેશી)

બેઠો કુંવર વડ હેઠળે, જપતો જિનવર જાપ,
તિણ અવસર કૌતુક થયો, તે સુણજો સ્થિર થાપ. ૧.
સુણજો અંગજ ક્ષત્રિના, આણીને ઉપકાર,
ધન્ય જનની જગ તેહની, પુરૂષા શિર સરદાર સુણજો૦ ૨
નાની ગોરી વનગિરિ, રોવે દીન વચન,
અબળા નારી હુ એકલી, વસ્વુ એહજ વન. સુણજો૦ ૩.
શૂળી ચઢયો પતિ માહરો, માગે મુખમાં કંસાર,
ઉચી આંબી શકુ નહિ, કરે પ્રબળ પોકાર સુણજો૦ ૪.
આશાભંગ સંસારમા, ભંગક પાપી રે હોય,
આશા સહિત જે આથમ્યા, લહે નરકને સોય. સુણજો૦ ૫.
કો ક્ષત્રી કુળ સાહસી, કો દુઃખ ભાગે રે મુઝ,
પ્રાણ વાલેશ્વર મનતણો, એ છે નિજ મન ગૂઝ. સુણજો૦ ૬.

સાભળી શબ્દ દયામણો, ઉઠયો તવ તે કુમાર;
આણ દેઇ મંત્રી ભણી, ચાલ્યો સ્વર અનુસાર. સુણજો૦ ૭.
આવયો અતિશે ઉતાવળો, દીઠા પુરૂપ ને નાર,
બોલ્યો મધુરપણે કરી, મીઠાં વચન ઉદાર. સુણજો૦ ૮.
નારી ભણી નર એમ ભણે, કોણે ચઢાવિયો શળ;
વાત કહે ઘરથી તદા, માડીને ત્યહા મૂળ. સુણજો૦ ૯.
પિઉ દેશે સીધાવિયો, માગીને મુજ આણ,
કાજ કરીને પાછો વળ્યો, દામતુ કરી પરમાણ સુણજો૦ ૧૦.
મારગે આવતાં તેહને, મળિયા વેરી ઉદ્દામ.
વિપમ પથે તે સાહમો, બોલાવ્યો વણ કામ. સુણજો૦ ૧૧.
ગામ આવ્યુ જવ એ ભણી, કીધો બહુલો વિલબ,
રાત પડયે વન આવિયા, તરૂવરને વિલબ. સુણજો૦ ૧૨.
શુળી ચઢાવિને પાપિયા, પહોત્યા તે નિજ ગામ,
હુ આવી નર કહેણથી, દીઠાં કરમનાં કામ. સુણજો૦ ૧૩.
હોસ થઇ કસારની, માગે છે વારંવાર;
કરૂણા થઇ તે કુમારને, પભણે તે વારવાર. સુણજો૦ ૧૪.
સ્કધ ચઢાવી તે કામની, કરતી તેહ અચભ;
કાપે કઠ ને કાળજુ, કાપે પદમાસ થભ સુણજો૦ ૧૫
દેખી કુંવરે તેહવુ, નાખી પદભણી સાર,
કટિમેખળ ને કકણ વળી, નેપુરને ત્યમ ત્યાહ સુણજો૦ ૧૬.
ચીરને ચરણિયો કચવો, લીધા તાણીને તેણ;
ચોર લુટે જેમ સાથને, કેડે મૂકયુ ન જેણ. સુણજો૦ ૧૭.
નગ્ન થકી નાઠી તિકા, નારી મરૂતપરે જેમ.
દેવ આભૂષણ લેઇને, પહોત્યો તે વડ તેમ સુણજો૦ ૧૮.
સાતમી ઢાળ સોહામણ, પામ્યો ધન બહુ ક્રોડ;
નેમ કહે ભવિ સાંભળો, કુણ કરે ધર્મની હોડ. સુણજો૦ ૧૦.

દોહરા.

આવ્યો કુંવર ઉતાવળો, આનદ અગ ન માય;
તીન વસ્ત્ર તિહુઅણ તિલક, દેખ્યાં આવે દાય. ૧.

નેહે નજર નિહાળતો, જપતો જિનવર જાપ,
ધન્ય ધન્ય શીલવતી સતી, નામે નાસે પાપ. ૨.
ક્ષણ ન વિસારે તેહને, યોગીશ્વર જ્યમ ધ્યાન,
લય આણી કુંવર તિણે, રાખતો એક તાન. ૩.
પહેલો પહોર વાગ્યો ત્યહા, હવે બીજો અધિકાર;
સાભળજો થઇ એક મના, ભાગ્યતણા પ્રતીકાર. ૪.
આરક્ષક છે અગમા, પુણ્યવંત ગુણવત,
દેવ સવે કૃતપુણ્યથી, દેવ થકી દુરદંત. ૫.

ઢાળ ૮ મી.

(એકવીશાની દેશી)

એણે અવસર રે, કીનાશક ત્યહા આવિયો,
પેખી કુવર રે, મનમાંહી બહુ લાવિયો,
દિશ દક્ષિણ રે, ભક્ષણ કરતો કારમો,
આવે ઉજમે રે, પાપનો પક દુરાતમો ૧.
દુરાતમા અતિ નિષ્ઠુર પ્રાણી, નરકતણા દળ પૂરતો,
પાપતણા દળ પ્રગટ પ્રોઢા, સુકૃત ભણી જે ચૂરતો,
દીઠે દર્શન દુખ દરિદ્રજ મરણ શકા ગ્રહીય જે,
કીનાશ દેખી કુવર કોટિ કૌતુક દિલ અતિ નીપજે. ૨.
નખ એવડા રે, જાણે પાવડા લોહના,
કાન પરગટ્યા રે, માનું સુપડા દ્રોહના;
આખ ઉડી રે, ભુડી યથા ડુગર દરી,
માથું હળ પેરે રે, કેતી કહુ વાત મુખે કરી. ૩.
અનુસરિય પૂઠે પર્વત શ્રૃગે લલિત નીચી લહલહી,
ઉદર ઉચુ પૃષ્ઠ નીચુ હાથ તાડ સમા સહી,
તાડ થંભા ચરણ દોયે, ઊચા અતિ ઉત્તગ એ,
આવતો તેણે સમય એવો વ્યતર રૂપ અઢિગ એ. ૪.
દીઠો કુવરે રે, [તે] નિજ પૃષ્ઠ બિહામણો,
આવે ઉલ્લસ્યો રે, જેહ ધરાયે અકારણો,

તેહ દેખી રે, લોક હોયે દુઃખકારણો,
પાપી પ્રાણિયો રે, જાણિયો જન ધુજામણો. ૫.
ધુજામણો અતિ ધૂર્ત્ત [ને] ચંડ મુડ કરી વિકરાળ એ,
ચરણ ત્રહકે ધરણી ધડકે આથડે અબરાળ એ,
મદ શબ્દે રાજે ગગન ગાજે ત્રાજે રવિ ગ્રહરાજ એ,
પ્રબળ ધર [એ] પ્રબલ ચિતે કુવર સામો આજ એ. ૬.
બોલે બ્યતર રે, વચન તે નિજ મુખ એહવો,
ચાલ વેહેલો રે પહેલો મુજ મળ્યો તેહવો:
પૂઠે બ્યતર રે, કુવર આગે વહે તદા,
પહોત્યા વેગશુ રે, ગુફાને અંતર એ મુદા. ૭.
મુદા એ પહોત્યા ગુફા અતર સોળશત ત્યહાં ભૂત એ,
કાળા પીળા ધોળા નીલા દીસતા અબધુત એ:
સોળસે તે હસિત ભીપણ કુવર પણ હસિઓ સહી,
બોલિયા તવ ભૂત દેખી તું હસિયો કહે શે વહી? ૮.
જપે કુંવર રે, સુદર વાણી અભિનવી,
તમે હસિયા રે, મન માહી કહો શુ ઠવી?
કહે ભૂતડાં રે, બાપડા ભક્ષ્ય પૂરો નહિ,
તેણે આવિયો રે, ભાવિયો હાસો ચિત્ત લહી. ૯.
મન લહી એવું વચન મોટું પછે કુવર કહે વહી,
રાજન મત્રી ન બળે મૃત્યુક ખટ દિવસ તો ગયા સહી;
વૈદ્ય કહિયુ ઔપધ એવું બ્યતર બત્રીશસે આણિયે,
ઘાણિયે ઘાલી તેહ સઘળા, તેલ કાઢી માણિયે। ૧૦.
તેહ તેલથી રે, મત્રીની કાયા છાંટિયે,
હોવે નિશ્ચય રે, પાવક મત્રી વીટિયે,
બીડું લેઇ રે, હું ઇહા વળિ આવિયો,
મુજ મળિયા રે, બત્રીશ સત અધ ભાવિયો. ૧૧.
ભાવિયો તમને મળ્યા મુજને, બીજા અધ ક્યહા પાવશું,
તમ ભળાવુ જઇ એ રાજા, વળી લેવા ભણી આવશું;
સુણી એવું વચન વારૂ કે', કર જોડી પ્રભુ સુણો,

સહુ વાત કહિયે માડી ઘરથી વાક નહિ કો અમતણો ૧૨.
સુણો મોટકો રે, દિવસ અછે સહિ સાભળો,
મહામાસતુ રે, ભક્ત કરે તજિ આમળો,
તવ કુવર રે, આકરા બોલ સુણી તેહના,
ગણી નવપદ રે, કરવાળ ગ્રહી કર જેહના. ૧૩.
જેણેપરે કરવાળ કાઢી, જાણે ત્રિભુવન છુપવા,
વ્યતર સઘળા માન મેલી, દિનકરની પેરે દીપવા.
નવ પદ તે મહિમા પ્રબળ વ્યંતર બત્રીશે ભય ધરે,
ભાગે સકટ વિકટ સઘળાં, વૈરી ભય જે જય કરે. ૧૪.
લીલા લક્ષ્મી રે, લહિયે નવ પદ ધ્યાનથી,
ટાળે આપદા રે, સપદા દે બહુ માનથી.
જેણે જપિયા રે, જપમાળા નવકારની,
કહો તેહને રે, ચિતા કશી સસારની ૧૫.
સસાર માંહી પ્રગટ પ્રાણી પોતે હોય શુભ વાસના,
સ્વર્ગનાં સુખ સહજ કરતળ, અવર શુભ તસ વાસના,
ચોર અરિ વિષ રણહ રોગો પાવક કરિ દધિ ઉપશમે,
પરિવાર પ્રૌઢા પુત્ર બહુલા, દીપ તેના જે દમે. ૧૬
નવકારથી રે, વ્યતર સહુ આગે હુઆ,
સેવક પેરે રે, જી જી કરતા આગળ વળ્યા,
મહામાસતુ રે, ભોજન રહિયુ વેગળુ,
જીવવાતણો રે, સશય પહોત્યો અતિ ભલુ ૧૭
અતિ ભલી ભાતે તેહજ વાતે વિનવતા તે કુમારને,
દાસ અછુ અમે ચરણકેરા, છોડો કરૂણા આણીને,
મૂકુ નહિ કહે કુવર તેને, બીહુ સહિ કેમ નિર્ગમુ ?
જો મુજ કેણ કરશો એક વારૂ તો હોય તમને સહુ સમુ ૧૮
અતિ ઉત્કટ રે, લપટ વિકટ લાલચી,
સહુ વ્યતર રે, ઝિતર ઝટકતા ઉમચી,
ધડ ધડકતી રે, તડકત ધરણીની તુબિકા,
આગે પાછે રે, આવે જાવે ખુબિકા. ૧૯.

ઝુંબિકા તન ચરણ ચડા ખડાધર પેરે ધડધડે,
કુંવર પુણ્યે પ્રગટ પ્રૌઢો, કાય જેની આથડે;
આનન અનળ પ્રબળ પૃથુ તન જ્વાળમાળા સંકુળા,
હુઆ આતુર અતિશે પામર મરણ ભયથી આકુળા.
જો જો પુણ્યથી રે, વ્યંતર સર્વે વશ થયા,
એક માનવ રે, જીતી કુશળે નવ ગયા;
નાના મોટકા રે, દેવતણાં ત્યહાં અંગ દહે,
કર જોડી રે, દેવ સરવ તે એમ કહે.
એમ કહે વ્યંતર કરૂં જે આજ્ઞા તમ આગે ઉભા થકા,
શ્રીજીન મંદિર અતિ સુંદર પાસે પરિમળ વાટિકા;
ઉત્તંગ મંડિત કળશ ઊંચો મંડપ ચોરાશી ભલા,
નેમવિજય કહે ઢાળ આઠમી, કોસીસા ગઢ નિર્મળા.

દોહરા.

દેવ કહે મીચો તમે, આંખ સહી મહારાજ.
ભવન નિપાયુ જિનતણું, થાપ્યા શ્રીજિનરાજ.
આંખ ઉઘાડી નિરખિયુ, નિપુણ થયું કહ્યુ જેમ,
ધજા ગગનમાં સ્થિર રહી, થાપ્યા શાંતિ પ્રભુ તેમ.
ભૂષણ વસ્ત્ર જે દેવના, ચંદ્રગુપ્ત લેઇ આમ,
શીલવતીના નામની, બિદલી કીધી તામ.
લઇ દીધી વ્યંતર કરે, શીલવતી આવાસ;
લેઇ મૂકે હરખિતપણે, અંગે થઇ ઉલ્લાસ.
વળી સંભાર્યાં આવશું, કરશું દીધો કોલ,
વ્યંતર પગે લાગી ગયા, બીજો ગયો પહોર અડોલ.
ત્રીજો પોર હવે સાંભળો, જેવો થયો અચંભ,
પદરવ થયો પૃથિવી પથે, કુંવર કહે મન થંભ.
ચંદ્રાતપ છાયા પડે, અંગ નવ પડે જાસ.
પદતળ ભૂમિ આગળા, દીસે ખબર ન તાસ.
છાયા પૂઠે સંચરે, પેહ દો ધડનાળ;

રાજભુવન વેગે ગયા, પેસી ગૃહ પરનાળ. ૮.
કુંવરે ઉભાં નિરખિયુ, લીધી રાજકુમાર,
વળી જયમ આવ્યા ત્યમ વહે, તેહજ વન મોઝાર

ઢાળ ૯ મી.

(સુરતી પ્યારી હો, લાગે જિન ૭ તાહરી—એ દેશી).

કંધ ઉપાડી હો, ચાલ્યો રાજન નંદની, ચાલ્યો ખરપર ચોર,
કુંવર સંપ્રેડણુ હો, જોવે માનુ સજ થકો, પહોત્યો વનહ તે ઘોર,
પ્રીત સંભાળી હો, બાળી વચન એમ કહે. ટેક. ૧.
વટને પંજર હો, અંતર દીઠો સાથરો, દૂર કર્યો જવ તેહ,
ભૂમિ પેસારે હો, સંચારે સો પણ સંચરે, ભૂમિનુ મંદિર જેહ. પ્રીત૦ ૨.
માહે ને પેઠો હો, દીઠું મંદિર તેહવુ, તેજે કરી ઝાકઝમાળ,
કંચનનુ અંગણુ હો, મંગણુ મન રાચી રહે, ચંદ્રગુપ્ત ખુશાલ પ્રીત૦ ૩
જાગી જવ નારી હો, મનમા પૂરણુ પ્રેમલા, દીઠું તસ્કર ગેહ,
મનમાં અતિ ચિંતે હો, બીતે ભીતિતણે વશે, શુ છે કૌતુક એહ. પ્રીત૦ ૪
તસ્કર ત્યહાં બોલે હો, ખોલે અંતર આપણુ, મૂકી કુળ મરજાદ,
સાભળ તું ગોરી હો, ચોરી મે કરી તાહરી, તુજને વરવા આહ્લાદ. પ્રીત૦ ૫.
ભરિયો બે કંઠે હો, અગની કુંડ ઝળહળે, જ્વાળા પ્રત્યક્ષ વેતાળ,
દીસતી કાળી હો, રાતી પીળી ચહુ દિશે, ધૃતપૂરે પ્રતિમાળ પ્રીત૦ ૬.
લપન શ્રી બાકુળ હો, તિલવટ દેખે ત્યહા ઘણા,હોમસામગ્રી બહુ જેહ,
અજ વર પણુ દીઠા હો, અનિઠા કુંવરી લોચને,કુંવરે પણુ લહ્યુ એહ પ્રીત૦ ૭.
રત્નખુર એમ બોલે હો, વચન લે કુંવરી માહરા, વર તુ કરી ભરતાર,
કાઇ હવે ચૂકે હો, મૂકે તન કિણે કારણે,થા હવે તુ મુજ નાર પ્રીત૦ ૮.
તુ નહિ જો પરણે હો, મરણુ સુણુ તુજને કહુ, નાખીશ અગનિ મઝાર,
તેણે તુમાટે હો, પુણ્યને સાટે કહું ભલુ, હઇડા માહી વિચાર. પ્રીત૦ ૯
કુંવરી પણુ શોચે હો, એ શુ આવે એહને, શુ જાણે મન માહ્ય,
હુ અછું કુમારી હો, અમરી નંદન નૃપતણી, હસી કાગ વિવાહ પ્રીત૦ ૧૦
વર ભલુ મરણે હો, શરણે શું હોય એહને, એથી અગની એ સાર,
કુસંગને સંગે હો, અંગે હોય અરૂચિતા, નિષ્ફળ પ્રેમ સંસાર. પ્રીત૦ ૧૧.

કુંવરી ઉમાદી હો, રાજ નવેદી તુજને કહું, તું મુજ બંધવ સમાન;
હુ છું તુજ બેન હો, એવુ મુજને શુ કહો, કહે તે થાઓ સાવધાન. પ્રીત૦ ૧૨.
દ્યો અગને ફેરા હો, સાત સોહામણા, કીજે અગની સસ્કાર,
જેમ કહિયુ ચોરે હો, બાળા આગે તેમ કરે, જપતી શ્રીનવકાર. પ્રીત૦ ૧૩.
ગણે મત્રને છાંટે હો, અગ્નિકુડે બાકળા, પુરૂપ સુવરણ કાજ,
છઠ્ઠેને ફેરે હો, પૂર્વ દિશ સામી રહી, બોલે શુભલે અવાજ. પ્રીત૦ ૧૪.
જો હોયે આ થાનક હો, છાનો નર જો કો રહ્યો, વ્યતર વા વૃદ્ધિદેવ,
ક્ષત્રિનો નદન હો, આનંદ દિયે કુળે, રાખજો અબળા હેવ. પ્રીત૦ ૧૫.
મે તો વર વરિયો હો, શીલવતીપતિ, બીજો નહિ એ સંસાર,
આપણી શક્તિ હો, ઢાકી ચૂપ કરી મત રહો, સાતમો ફેરો છે સાર. પ્રીત૦ ૧૬.
નાખે તે જેવે હો, તેવે કુવર ધસ્યો ત્યહા, ગ્રહિયો રત્નખુર ચોર,
પાપી તુ પ્રાણી હો, જાણી મેં તુજ વાતડી હો, કરતો કરમ અઘોર. પ્રીત૦ ૧૭.
નાખ્યો તે કુડે હો, ભુંડી ભુડી ગતિ ભણી, પુરૂપ સુવરણ તામ;
થયો તેણે દીઠો હો, મીઠો કુવરે તે લોચને, કુંવરી કરે પરણામ. પ્રીત૦ ૧૮.
નવમી એ ઢાળે હો, જોડી દૃય મળી ભલી, પામ્યા હરખ અપાર,
નેમને શાતા હો, રાતા માતા માનત્રી, પામે રિદ્ધિ પરિવાર. પ્રીત૦ ૧૯.

દોહરા.

કુંવરી દેખી કુમારને, રૂપે મદન મહંત,
મન માન્યુ ઘણુ માનની, કામિની કામ લહંત. ૧.
કુંવર બોલાવે તેહને, શીલવતીનો નાહ,
કહે તે કુણ સ્થાનક વસે, જેશુ તુજ ઉમાહ. ૨
તાત ભણી નિમિત્ત કહ્યો, ચદ્રગુપ્ત કુમાર;
સાભળીને વર મે વર્યો, પણ નવ જાણું સાર ૩.
પ્રેમ ભરી એમ પ્રેમદા, મધુરા બોલે બોલ;
પરણો પ્રેમ ધરી કરી, મૂકી દિયો કુબોલ. ૪.
જાતિ કુળ નવ જાણિયા, તુ કયમ કરે વિવાહ;
મેં વરિયા નારી કહે, પૂરણ કરો ઉછાહ. ૫.
કીધી કળશની સ્થાપના, સાક્ષી દિનનિશીકાર;

શ્રીજી નારી પરણિયો, પુણ્યતણે પ્રતિકાર. ૬.
સુવર્ણ કાઢ્યુ કુંડથી, નીરે શીતળ કીધ,
દીઠે ભવ ભાવઠ ગઇ, સકળ મનોરથ સિદ્ધ. ૭.
નારી મૂકી ભુવનમા, જંપી પ્રેમ વચન,
હુ આવુ જ્વાળી કરી, સચિવતણુ જે તન. ૮.
વેગે ત્યાથી નિસર્યા, મુદ્રાંકિત કરી ગેહ,
ચોથે પહોરે તે ત્યહા, મંત્રી પામ્યો નેહ. ૯.

ઢાળ ૧૦ મી.

(ઉઠ કલાલણી ભર ઘડો હે—એ દેશી)

વૃક્ષ હેઠે કુમારજી હે, બેઠો શબને લેઇ,
સત્યવંત શિરોમણિ હે, અતલીબળ ને અભેઇ ૧.
ગુણવંત ગરવો ગહગહે હે, મીઠો અમીય સમાન,
તેણે સમે જે કૌતુક થયુ હે, સુણજો થઇ સાવધાન ગુણવંત૦ ૨.
થરહર થરહર થરહરે હે, ડોલે કાયા તેણી વાર,
અમળાયે અતિ આકરે હે, મૃતક તેણી હો વાર. ગુણવંત૦ ૩.
હુંકારે ફૂણી ટોપથી હે, કોપશુ કરે પોકાર,
શબઘોર વચને ગાજતો હે, ભાજતો નર અહંકાર. ગુણવંત૦ ૪.
હુ હું હુ મુખ એમ કહે હે, ઘ્રાણે સબળ ઘોકાર,
ભ્રૂકુટિ ભમાડે ઉર્ધ્વથી હે, ત્રિવલી નિલવટ તાર. ગુણવંત૦ ૫.
ભૂમિ પદ પછાડતો હે, ધ્રુજાવે ગિરિશૃંગ,
કરડા ડાળા કાતરે હે, પાતરે સુભટના અંગ ગુણવંત૦ ૬.
ઉછળે જ્યમ ચણા પાવકે હે, ધડુકે ઉદધિ જ્યમ વાર,
ગર્ભ ગળે સહી ગર્ભણી હે, ચાલ્યતણે ચણકાર ગુણવંત૦ ૭.
દેખી કુંવર કહે ઇસો હે, થારે પાપી પ્રત્યક્ષ,
હું તુજ ભેદક આવિયો હે, ઉઠિયો અંતર યક્ષ ગુણવંત૦ ૮.
માહોમાંહે વળગ્યા તિકા હે, દેતા પદનો પ્રહાર,
ગડદા ઢીક ચૂકે નહિ હે, ઢીંચણના ઘોકાર ગુણવંત૦ ૯.
અર્કતૂલ જ્યમ વાયુથી હે, ઉડે જ્યમ આકાશ,

તેમ ગ્રહીને ભુજા ભૂતની હે, નાખ્યો ભૂમિ ઉદાસ. ગુણવંત૦ ૧૦.
આકુળ થયો તવ આપથી હે, બોલ્યો વચન વિલાસ;
સૂકય કહુ તુજ વાતડી હે, હુઓ મુજને ઉલ્લાસ. ગુણવંત૦ ૧૧.
કુવર બેઠો અળગો સુણે હે, વ્યંતરતણો વૃત્તાંત,
મંત્રીની દેહ જે નવ બળે હે, નાવે તેનો જે અંત. ગુણવંત૦ ૧૨.
ઉષ્ણ વાત થયો દેહડી હે, કીધા કઇ ઉપચાર;
સૂર્ય ચદ્ર દ્રય નામના હે, કાંતિ છે રત્ન અપાર. ગુણવંત૦ ૧૩.
મુખમા રાખ્યાં તેહને હે, રોગ ગયો એ દેહ;
અંત વેળા કાઢયા નહિ હે, અગ્નિજળ રહિત એહ. ગુણવંત૦ ૧૪.
હુ સેવક છુ રત્નનો હે, તૂઠયો તુજને રે આજ,
લે દેઉ કહી મુખ ફાડિયુ હે, દીધાં મણિ સુરરાજ. ગુણવંત૦ ૧૫.
એકે જળ બૂડે નહિ હે, દૂજે રત્ને અગ્નિની ન ભીત,
વળી રણે જન જીતિયે હે, કહુ છું તુજને હો પ્રીત. ગુણવંત૦ ૧૬
ભુવન મધ્યે દક્ષિણ દિશે હે, શયન તણો પલગ,
ચારે પદ છે ચઉ ભલા હે, રત્ન કલશ ઉત્તગ ગુણવંત૦ ૧૭.
ગ્રહજે કહી વેગે થયો હે, અરૂપી તે યક્ષરાય;
ભાનુ ઉદય તે દેહને હે, અગ્નિ સસ્કાર કરાય. ગુણવંત૦ ૧૮.
સ્નાન કર્યું ચોખે જળે હે, પાવન શુ મુખ ધોય;
એવે જે સુભટ રાયના હે, ચહુ દિશે કુવરને જોય. ગુણવંત૦ ૧૯.
વન જોયો વનમા ફર્યા હે, દીઠો જિનહર સાર,
જન્મ થકી પેખ્યો નહિ હે, સુદર સરવર લા'ર. ગુણવંત૦ ૨૦.
ખુશી થયા તે દેખીને હે, પ્રણમ્યો નેહે કુમાર,
દશમી નેમવિજય કહી હે, ઢાળ ભલી સુખકાર. ગુણવંત૦ ૨૧.

દોહરા.

શ્રીજિનકરે મદિરે, પ્રણમ્યા શાંતિ જિનંદ;
ભક્તિ ભાવ થકી ભલો, પામયા પરમાનદ. ૧.
સુભટ સાથે સંચરી, આવ્યો નૃપની પાસ;
આપો કહિયુ જે તમે, રાજા થયો ઉદાસ. ૨.

કયા વાસો આવ્યા કિસે, બોલો જાતિ તમ જેહ,
પી પાણી ઘર પૂછિયુ, ભૂપ ઉખાણો એહ ૩
ઘુડબેટા છે જાતિ અમ, આવ્યા વનની આય,
જુવારી છે મિત્ર માહરા, કહિયો કર્યો પસાય. ૪.
વિચાર થયો રાજા ઘણો, કીજે કેવો ઉપાય,
અણજાણ્યે મંત્રી સુતા, દેતા કયમ દેવાય ? ૫.
મન ચિંતે રાજા ઈસો, તવ અંતપુર માય;
પોકાર કરે પૃથુલ સ્વરે, રાણી પટની ત્યાય. ૬.
સંધિ મુખ દઈ ભુવનમા, લેઇ ગયો કુંવરી કોય,
સાર કરો તમે તેહની, દુઃખ ન શમાવે કોય ૭.

ઢાળ ૧૧ મી.

(મન આણી જી જિન પ્રાણી વાણી જાણિયે રે—એ દેશી)

રાણી મુખે તે વાણી કહે રાયને રે, કુંવરી ગઇ કહો કેથ,
ગુણની ખાણી અમીય સમાણી નંદની રે, સાંજે હુતી સહી એથ. ભૂપતિ૦ ૧
સંધિમુખ દઇ ગૃહશુ એ ચોરી ગયો રે, જેની ન શોધ લગાર,
જૈને નરખ્યો વન એ પરખ્યો આપણો રે, જાવો સકળ સંસાર. ભૂપતિ૦ ૨
અશ્વ દોડાવ્યા સુભટ ચલાવ્યા સવ દિશે રે, દેખી ન કુંવરી ક્યાહ,
ફરી જે આવ્યા મન દુઃખ પાયા અંગમા રે, ભૂપતિ બેઠો છે જ્યાહ ભૂપતિ૦ ૩.
કહે કુંવર રાજા મુજને પરણાવિયે રે, વિલંબ કરો હવે કેમ,
બોલિયો લાભે આભે માનવ કરસણી રે, પ્રભુજી ધરીને પ્રેમ. ભૂપતિ૦ ૪
દુંખ ભરી રાજા બોલજે તાજા એમ કહે રે, કોણ વેળા કહો વેણ,
દુઃખભર છાતી ફાટી તાતી આકરી રે, આંસુ ઝરતે નેણ ભૂપતિ૦ ૫
ઢોલ ઢંઢેરો રાજન નગરે ફેરવે રે, પુત્રી દેખાડે કોય,
તે ભણી આપુ દરિદ્ર કાપુ તેહનુ રે, સુંદર આપીએ સોય. ભૂપતિ૦ ૬.
કુંવર બોલિયો એમ સાંભળો રાજવી રે, દેખાડુ તમચે ધાય,
બોલે ચૂકયા થયા સહી તમે રાજવી રે, એવો ખોટો તમ ન્યાય. ભૂપતિ૦ ૭.
બોલે ચૂકયા જે કોઇ હોય માનવી રે, કેવી તસ પરતીત;
રસના છેદિયે બોલ ન મૂકીયે બોલિયો રે, તો હોયે જગ જશ જીત. ભૂપતિ૦ ૮.

ખોટે ભાખ્યે હોયે જગમા હીનતા રે, લેખે તે ન ગણાય;
પૃથ્વીપતિ જો ચૂકો આપણે બોલમાં રે, સજ્જન તેથી દૂરાય. ભૂપતિ૦ ૯.
ભૂપતિ કહિયો કરથી બોલ જે આકરો રે, રાખો મન સ્થિર સ્થાપ;
વળી બીજો ને ત્રીજો જે તમે માગશો રે, આપશું ટાળી સતાપ. ભૂપતિ૦ ૧૦.
હરખિયો મનમાહે રાજા અતિ ઘણો રે, વાધ્યો બહુલો સતોપ,
નેમ કહે ભવિ ઢાળ એ અગિયારમી રે, માઝણી પુણ્યભર પોપ. ભૂપતિ૦ ૧૧.

દોહરા.

રાજા બોલ દીધો ખરો, મનમાં રાખી કપટ;
ધૂરત મીઠા બોલડા, અતે ચલે ઉવટ. ૧
મહારાજા સેનાભણી, મત્રીશ્વર વળી એહ;
લ્યો સુભટ તમે આપણા, ફરીને પાછા જેહ. ૨
નગર લોક સાથે થયા, દીઠો જિન પ્રાસાદ,
એક એક પ્રત્યે કહે, કરે સ્વર્ગશુ વાદ. ૩

ઢાળ ૧૨ મી.

(જેહડ મારી મૂલવે મારા લાલ—એ દેશી)

રાજા હરખ અપાર કે, આવે ઉજમે લલનાકે આવે ઉજમે;
સાથે ભલા પરિવાર કે, ચિત અતિ ખાતમે લલના કે ચિત અતિ ખાતમે. ૧.
ઘેરૂ ગાજે વન કે, ધ્રુજે કાયરા લલના કે ધ્રુજે કાયરા;
શબ્દાડબર તેમ કે, હોય અરાપરા લલના કે હોય અરાપરા. ૨.
વૃક્ષતણી બહુ ઝાડી કે, નૂતન તરૂ ઘણા લલના કે નૂતન તરૂ ઘણા;
જે દેખી નિજ મન કે, ભિન્ન બિહામણાં લલના કે ભિન્ન બિહામણાં ૩.
બઉલ કથેરી તેમ કે, જૂથ વધ્યાં ભલા લલના કે જૂથ વધ્યાં ભલા;
અબ કદબ હી એમ કે, સરલ ને સાતલા લલના કે સરલ નેસાતલા. ૪.
ભેદાય નહિ તેહ કે, નર બહુ વેદને લલના કે નર બહુ વેદને,
સ્વેદ વળે જ્યમ અગ કે, ઉપજે ખેદને લલના કે ઉપજે ખેદને. ૫.
ચિતે રાજન લોક કે, લેઇ કયહા જાય છે લલના કે લેઇ કયહાં જાયછે,
દિસે છે સહી ફોક કે, આગે સુખ થાય છે લલના કે આગે સુખ થાય છે. ૬.
એમ કહેતાં સહુ તેહ કે, વહી આવ્યા ત્યહાં લલના કે વહી આવ્યા ત્યહા,

યુથ ઘણી ઘત જાય કે, વટવૃક્ષ છે જયહાં લલના કે વટવૃક્ષ છે જયહા. ૭.
વટ મધ્યે કોટર જેહ કે, દેખી નરવરો લલના કે દેખી નરવરો;
સાથરો કીધો દૂર કે, જે હુતો ડાભરો લલના કે જે હુતો ડાભરો. ૮.
ભીત ધરી મન માય કે, ભૂપતિ વિનવે લલના કે ભૂપતિ વિનવે,
આતુરતા કરી ગેહ કે, ગમન અભિનવે લલના કે ગમન અભિનવે ૯.
આગળ કીધો કુમાર કે, પછે સહુ વિચરયા લલના કે પછે સહુ વિચરયા,
શેઠ તરાલ તે વાર કે, મનમા પરિકરા લલના કે મનમા પરિકરા. ૧૦.
પેસે ભૂપતિ પ્રેમ કે, ભૂમિને ઘર ભલે લલના કે ભૂમિને ઘર ભલે;
આગે જાતાં તેહ કે, અધકારે આફળે લલના કે અધકારે આફળે. ૧૧.
દીઠુ ગૃહ મનોહારી તે, સઘળું લોચને લલના કે સઘળું લોચને,
રવિ શશિની પેર તેજ કે, દેખ્યો ન સુહણે લલના કે દેખ્યો ન સુહણે. ૧૨.
વસુમતિ તેણી વાર કે, લાજે ઉભી થઇ લલના કે લાજે ઉભી થઈ,
હેડ હિસે જેહ કે, દુખની રેપા ગઇ લલના કે દુખની રેપા ગઇ ૧૩.
પસરયો અગ અનગ કે, મરકલડો મુખથી લલના કે મરકલડો મુખથી,
નયન કટાક્ષ કમાન કે, બાણ ન ચૂકતી લલના કે બાણ ન ચૂકતી. ૧૪.
પ્રેમ સરોવર માહી કે, પિયુ જળ ઝીલતી લલના કે પિયુ જળ ઝીલતી,
નેમવિજય કહે એમ કે, દુખને હેલતી લલના કે દુઃખને હેલતી. ૧૫.

દોહરા.

પૂઠ દેઇને નારને, અવળે મુખ કરી લાજ,
ચમત્કાર ચિત્તે તરત, એમ ચિંતે મહારાજ. ૧.
અહો અહો! એ ગેહમા, કેવી ધનની ક્રોડી,
નામાકિત સહી નિરખીને, ગઈ કુમતિ સહુ છાંડી ૨.
સુવર્ણ પુરીસો દેખીને, અહો અહો કૃત પુણ્ય!
કેણે નીપાયો કર ગ્રહી, પાયો તે નર ધન્ય. ૩.

ઢાળ ૧૩ મી.

(આવી ધૂતારા નદની તે ધૂત્યુ ગોકુળ ગામ—એ દેશી)

અચરજ દેખી ઉપન્યુ રાજા, નદન કેરૂં ચરિત્ર, (૨)
હાસી કરે કુણ પેખી એવુ, પુત્રી પુણ્ય પવિત્ર; (૨)

પુરૂષોતમ ગુણવત સલુણો, આતમચો આધાર. (૨) ટેક૦ ૧.
પિયરનો પરિવાર સહુ છે, લાજ તણું કુણ ઠામ, (૨)
પાણિગ્રહણ ન કરાવ્યું તારૂ, એવું ન કીજે કામ. (૨) પુરૂ૦ ૨.
હેજે હશી હરિણાક્ષી બોલે, સાંભળજો નિજ તાત; (૨)
અણજાણ્યુ તમે એવુ ન બોલો, મોટા છો અવદાત. (૨) પુરૂ૦ ૩.
એણી પેરે વારે તાત પનોતા, કોડી કાજ ન કોઇ, (૨)
અવસર આવ્યે કારજ પોં'તુ, એહ સમો કુણ હોય. (૨) પુરૂ૦ ૪.
માત તાત કોઇ કામ ન આવે, તન બાંધવ પરિવાર, (૨)
દુઃખની વેળાએ દીઠી એણે, કીધો એણે ઉપકાર. (૨) પુરૂ૦ ૫.
સુખની વેળાએ સાજન સહુએ, આવે દૂરથી ધાય; (૨)
કેવું સગપણ રાખું તેહથી, પ્રીતતણુ પણ જાય. (૨) પુરૂ૦ ૬.
તેણે ગ્રહી જવ ગેહથી મુજને, આણી એહજ ઠાણ, (૨)
સુવર્ણ પુરૂપને કામે સ્થાપી, કાઢે વાતન પ્રાણ. (૨) પુરૂ૦ ૭.
ચોરે કહ્યુ એમવસ્ય તુ નારી, મે નવ વરિયો તોય; (૨)
સાતમે ફેરે નાખતા અગ્નિ, એણે રાખી ત્યાં મોય. (૨) પુરૂ૦ ૮.
ચોર મારી એણે સુવરણ કીધુ, મે વરિયો ગુણગેહ; (૨)
એહજ દીનથી અત લગી મે, ધરિયો અવિહત નેહ. (૨) પુરૂ૦ ૯.
સાચો જમાઈ એહજ તુમચો, પ્રાણ તણો પ્રતિપાળ; (૨)
પરબલ પુણ્યે પરણિયો પોતે, ભરતાર દીનદયાળ. (૨) પુરૂ૦ ૧૦.
મરણતણો (દડ) જેણે દીધો, ઉગારી વરમોય, (૨)
તેણે સમે તુ તાત ન આવ્યો, કહીયે હવે શુ તોય. (૨) પુરૂ૦ ૧૧.
કીધે કામે દોપ ન દીજે, જે લખિયો કીરતાર, (૨)
ગુણ અવગુણ નવ કોઇ વિચારે, આ ભવ એ ભરતાર. (૨) પુરૂ૦ ૧૨.
મન માન્યુ છે એહથી મારૂ, અવરતણુ પચખાણ; (૨)
સાંભળી રાજા કુંવરી વચને, હુઓ હૈયે હેરાન. (૨) પુરૂ૦ ૧૩.
લઈ દીધુ વ્યવહારી કેરૂં, નામાકિત ધન જેહ, (૨)
અવર ગ્રહ્યું ભડારમા પોતે, પેખિયું લેઇ તેહ. (૨) પુરૂ૦ ૧૪.
સુવરણ પુરૂપ કુવરે ગ્રહિયો, અવર ન ધાલિયો હાથ; (૨)
વેગે આપણે મદિર આવ્યો, રાજા કુવર સાથ. (૨) પુરૂ૦ ૧૫.

રાયે પૂછ્યો એકાંતે તેડી, કુવરતણો વરતંત (૨);
કહિયો લહિયો તેનાથી સઘળો, ભૂપતિ મન હરખંત (૨) પુરૂ૦ ૧૬,
લેઇ લગન ને નંદની દોઈ, પરણાવી કુમાર (૨),
પદ્મિની દોઇ પ્રીતમ પેખી, સફળ ગણે અવતાર (૨). પુરૂ૦ ૧૭.
દુઃખ દુહગ સહુ દૂર વિડારે, પામ્યો વાન્છિત ભોગ (૨),
કીધું પુણ્ય તે કેડ ન મૂકે, પુણ્યે સકળ સંજોગ (૨). પુરૂ૦ ૧૮.
સેવક કહે તસ ખંડ એ બીજો, સતી ગુણ પુણ્ય પવિત્ર (૨),
નેમવિજય કહે ભવિ સાંભળતા, હોયે જનને ચિત્ર (૨). પુરૂ૦ ૧૯.

इति श्रीशीलवतीमहाचरित्रे द्वितीयखंडः संपूर्णः ॥

ખંડ ૩ જો.

દોહરા.

સકળ રિદ્ધિ સમૃદ્ધિકર, ત્રિભુવન દીપ સમાન,
પ્રણમું પાર્શ્વ ગોડી ધણી, આપે વર સિદ્ધિ દાન. ૧.
અભય અનુપમ અકળ ગતિ, મદનકદન મહાનંદ,
ભયરણને સુખકરણ તું, ચરણ શરણ ગુણવૃંદ. ૨.
પાતિકને દૂરે હરો, દારિદ્રય દુખ જંજાળ,
ત્રીજો ખંડ કહેતા થકા, હોજો સુગુરૂ ખુશાલ ૩.
સુખ વિલસે સંસારનાં, પામી ભોગ સંજોગ;
શીલવતી ક્ષણ ક્ષણ વળી, સાભરતા લહે શોગ. ૪.
માગે શીખ કામની કને, અવસર આપણો પાય;
સુણી વચન વામા ત્યહા, હૈડું શુન્યજ થાય. ૫.
પ્રીતમ એવું ન બોલિયે, એ વચને દુખ હોય,
કામનીને વા'લાતણો, વિરહ ન આપે કોય. ૬.

ઢાળ ૧ લી.

(કંકણ મારલિયો—એ દેશી)

ગમનતણું વચન સાભળી રે પિયુજી, નારી બોલે મુખ એમ પિયુ દિલ વશી રહ્યો;
અવગુણ જાણી અમતણો રે પિયુજી, છોડો છો કહિયે કેમ પિયુ દિલ વશી રહ્યો. ૧.

નેહ ન કીજે એહવો રે પિયુજી, છેલ શિરોમણ છેલ, પિયુ દિલ૦;
શકટી ગલાણ ખેહેડે કરી રે પિયુજી, હાલે નહિ કો બેલ, પિયુ દિલ૦ ૨.
હો તુ અંબુ ઉદધિ પેરે રે પિયુજી, ગરવો ગુણ ગભીર, પિયુ દિલ૦
તાપ વાયુ કરી લીજિયે રે, પિયુજી, છિલ્લર જ્યમ સરનીર, પિયુ દિલ૦ ૩.
ચદ્ર ચકોરની પ્રીતડી રે પિયુજી, રાખે ઉત્તમ રીત, પિય દિલ૦
કેશવરામ શું નેહલો રે પિયુજી, જેમ મીન ને જળ હીત, પિયુ દિલ૦ ૪.
હઠ કરીને જો છાડશો રે પિયુજી, તો કહો કેમ કહાય, પિયુ દિલ૦;
સમજે ચતુર એક વેણથી રે પિયુજી, જીવિત લગી પહોચાય, પિયુ દિલ૦ ૫.
કૈતવ કેળવો અન્યથી રે પિયુજી, નારીશુ ન કીજે હાસ, પિયુ દિલ૦;
એ હાસે સાશજ નહિ રે પિયુજી, ક્ષણમાં હોવે વિખાસ, પિયુ દિલ૦ ૬.
સીતાતણે વિરહે કરી રે પિયુજી, રામજી કીધ વિલાપ, પિયુ દિલ૦,
શુ કહિયે તમને મુદા રે પિયુજી, સમજો હિયલડે આપ, પિયુ દિલ૦ ૭.
સુખ દુ.ખ કારણ એકઠાં રે પિયુજી, ગમનશી કહો મુખ વાણ, પિયુ દિલ૦,
અત લગે થાઓ એકમના રે પિયુજી, હાસીથી હોયે હાણ, પિયુ દિલ૦ ૮.
જીવતાં ઇં દેઇ જીવના રે પિયુજી, ક્ષણમાં ન કીજે વિછોહ, પિયુ દિલ૦,
વાલમ વિહોણી વિરહિણી રે પિયુજી, મોટો પ્રીતમ દ્રોહ, પિયુ દિલ૦ ૯.
ઉપજતો પિયુપ્રેમથી રે પિયુજી, છંડો છો નિરૂપમ નાર, પિયુ દિલ૦;
અતલગી કયમ રાખશો રે પિયુજી, નેહ વધ્યો જે અપાર, પિયુ દિલ૦ ૧૦.
ઇચ્છા જે હોય તમતણી રે પિયુજી, તે દિયે અમચો તાત, પિયુ દિલ૦;
જાવુ કુણ દુ.ખ કારણે રે પિયુજી, પિયુ કહો માંડી વાત, પિયુ દિલ૦ ૧૧.
સેવાકારી દ્રૂય સુદરી રે પિયુજી, રહેછે કેવો અનૂર, પિયુ દિલ૦,
અમે લહિયે તમ મનતણી રે પિયુજી, વળી વળી તન ભરપૂર, પિયુ દિલ૦ ૧૨.
ખામી નહિ અમ સેવમાં રે પિયુજી, જે હોય દુઃખ વદો કથ, પિયુ દિલ૦,
છેહડો છોડી કેમ દાખવો રે પિયુજી, એક મતો કરી તત, પિયુ દિલ૦ ૧૩.
જાવું પડે પરદેશડે રે પિયુજી, અછતતણે તે મંડાણ, પિયુ દિલ૦;
કુવર કહે નિશ્ચે ચાલવુ રે પિયુજી, તરૂણીને કહે તાણ, પિયુ દિલ૦ ૧૪.
તરસે નયનાં લોભિયાં રે પિયુજી, સ્થિર રહિયા એ દોય, પિયુ દિલ૦;
લાજ વહો તમે એહની રે પિયુજી, હેજ ભરી સામું જોય, પિયુ દિલ૦ ૧૫.
ઉત્તમ જાણી આદર્યા રે પિયુજી, વિરહો હવે મત દેય, પિયુ દિલ૦;

લખી લખીને તમ પગ પડ્યાં રે પિયુજી, અબ તો કહિયું કરેય, પિયુ દિલ૦ ૧૬.
નારી નયનના નેહથી રે પિયુજી, વિનવ્યો પિયુ ગુણખાણ, પિયુ દિલ૦;
પહેલી ઢાળ બીજા ખંડની રે પિયુજી, નેમનું વચન પ્રમાણ, પિયુ દિલ૦ ૧૭.

દોહરા.

એમ ન કીજે નાહલા, છટકી ન દીજે છેહ,
રાખો વધતો નેહલો, જયમ ધન ભૂમિનો ત્રેહ ૧.
કુંવર કહે સુણો કામની, મૂકો ખેંચાતાણ,
વેગે જઇને આવશું, કરશું દુઃખની હાણ ૨.
તમે કાયા તમે પ્રાણ છો, દોઇ આખ્યો આધાર.
દોઇ રહો તમે અહીં કણે, પિતાના મેહેલ મઝાર ૩.
એક દોયે તે દિન રહી, કુંવર થયો ઉદાસ,
શીખ દેઇ નારી ભણી, આખી આગળ આશ. ૪
કાપડી વેશ કરી ભલો, માગી શીખ વિલાસ,
પંથ ઘણો એ કાપતો, ભૃગુકચ્છે ઉલ્લાસ. ૫.

ઢાળ ૨ જી.

(આખ્યાનની ચાલ)

હવે ચંદ્રગુપ્ત તે ચિત્તે ચોંપે, આવે નગર મોઝાર,
બજાર બોહોતેર તે નીકા, હાટ શ્રેણી અધિકાર. ૧.
જોવે સુંદર મંદિર મોટા, પોળ અને પ્રાકાર,
ચૌટાં વળી તેમ ચોરાશી, વણિક કરે વ્યાપાર. ૨
કામદત્ત ત્યાં (છે) વ્યવહારી, અધિપતિ પોત સેં સાત,
સિંહલદ્વિપ ભણી તે ચાલે, ઉદધિ મારગ ખ્યાત ૩.
નાના મોટા બાળક કેઇ, દરિદ્રભાવિત જેહ;
ચાકર ઠાકર સમ નર કોઈ, બેસે પ્રવહણ તેહ ૪
ઉદર કારણ અતિશય લંઘે, મુધા મારગ ચોર,
ધર્મહીણ જે પ્રાણી જાણી, જલધિએ જાવે જોર. ૫.
સેવક કે કે સાહિબ નામે, પેટ પાપી જે કહાવે,
જેને ગણિયે અશુચિ ખળ મોટા, તેને શિશ નમાવે. ૬.

માતપિતાને બંધવ નેહે, સહુ છાંડી ધન મોહ;
નભજળ માહી જે જ પાવે, એહ અદતનો દ્રોહ. ૭.
મરણ ભણી જે હાથે હિયડુ, ધર ધર તેમ ધ્રુજંત,
માગે શીખડી બાળક તરૂણી, નયણે નીર ઝરંત. ૮.
કામદત્તની પાસે પહોત્યો, વિનયશુ શિશ નમાવ્યો,
કહે કામદત્ત બાંધવ કયાથી, એકલડો અહી આવ્યો. ૯.
રાખે સેવક હુ રહુ તેનો, માસનો દામ ન માગું;
પેટ ભરૂં તે સેવા બહુલી, હુ તમ ચરણે લાગું. ૧૦.
અંગ ચાકરી વાહુ નિશદિન, શેઠને કહેણે ચાલીશુ,
એમ જાણીને મુજને રાખો, બોલ્યું વચન પાળીશુ. ૧૧.
રાખ્યો કુંવર પેટને કાજે, ઓળગ કાયા સારૂ;
શુભ લગ્ને તે મહુરત મોટે, વા'ણ સીધાવ્યાં વારૂ. ૧૨.
સિંહલદ્વીપ ભણીય હંકાર્યા, મરૂત ચુ વહિયાં જાય;
જળનો પંથ કાપે તે ધણેરો, વાસો જળનિધિ થાય. ૧૩.
રેણી અંધારી શેઠને ચરણે, વિનયે શ્રમને ટાળે,
નિદ્રા પામ્યા પોતનાં જન તે, અચરજ એક નિહાળે. ૧૪.
પૂરવ ભવના કો સુર મિત્રે, દીઠો કુંવર વહાણે;
ગરૂડ રૂપ કરી ધન ગાજે, બોલે તુ કાંઇ જાણે. ૧૫.
કુંવર વિમાસે કથને ભાસે, અથવા મુજને આખે,
બોલ્યો રખે છાનો રહેતો, મનની મનમા રાખે. ૧૬.
જાગે સિંહરથજ ! સ્વામી જાગુ, કેવી કહો મુજ વાણી,
ઉત્તમ વેળા ઉત્તમ જગમા, પામે પુણ્યવંત પ્રાણી. ૧૭.
અમૃત સિદ્ધિ યોગ તે રૂડો. જો અંગના સંગત હોય;
કામિની કુખે રત્ન મનોહર, પ્રસવે એવો કોય. ૧૮.
જન્મથકી સુણો અંત લગી તે, સવાલાખ દિનાર,
મૂલ્ય અંકે કુણુ દે મુખથી, રૂપ અનોપમ સાર. ૧૯.
લક્ષણુ લક્ષિત બત્રીશ અંગે, ભાગ્યતણો અધિકાર;
એવો યોગ છે એણી વેળા, લક્ષ્મી લહે જયકાર. ૨૦.
ગર્ભતણા તે પુણ્યથી જાણો, રાજ્ય પામે નર મોટો,

હુ કહુ તુજને બહુલ સનેહે, વચન ન માનજે ખોટો. ૨૧.
નિઃશ્વાસ મૂકે તેણે ત્યાંહ, શીલવતીને સભારે,
પાણિ ગ્રહીને મે પરહરી છે, હુ તસ દુઃખનો કારે ૨૨.
અમર કહે એમ ગરૂડને રૂપે, આશા સહી તુજ પૂરૂ,
નેમવિજય કહે ઢાળ એ બીજી, દોહગ દારિદ્ર દુ ખ ચૂરૂ. ૨૩.

દોહરા.

નિસાસો કરે શા ભણી, પૂરૂ મનની હામ,
વિરહિણી જે વામાગના, મૂકુ તેને ધામ ૧.
હરખ્યો મન આતુર થયો, કાયા વાધ્યો કામ,
કહે સ્વામી મુજ મૂકજો, શીલવતીને ઠામ. ૨.
કુંવરને લઇ પાખમા, ચાલ્યો ગરૂડ ગગન,
જલધિ લઘી નગર નિજ, શીલવતીશુ ભવન ૩.
શીલવતી જે સુદરી, વિરહે કરે વિલાપ,
એ એ પરવ મે કર્યા, મોટા દુષ્કર પાપ ૪
જેહ સુણી વિરહીતણા, હૈડા ધ્રૂમે ઘોર,
નયણા આંસુ નીસરે, જે હોય કઠિણ કઠોર ૫

ઢાળ ૩ જી.

(સુણ્ય સુણ્ય કતા રે શીખ સોહામણી—એ દેશી)

વીહસે વાહલા રે અવગુણ કો લહી,
નારી અબળા રે, બળ યહાં કો નહિ,
એમ ન ઘટે રે એ ન નેહલો,
કાયર ન થઇએ રે, કીજે પેહલો. વીહસે૦ ૧.
તુજ વિણ નારીની રે, શુદ્ધ કહો કોણ લિયે,
હેજે હૈડાને રે, મનની કોણ દિયે,
પ્રેમની જાળે રે, પ્રીતમ પરઠવી,
એહ અકારજ રે, કરણી અભિનવી. વીહસે૦ ૨.
જાળમા ઘાલ્યો રે, મીન ભણી જેહને,
કોણ સખાઇ રે, પ્રીતમ તેહને;

દુષ્કર સેહેવા રે, સાસુ બોલડા,
ખમ્યા ન ખમાય રે, ખતશુ પરગડા. વીહસે૦ ૩.
ચોરી બાંધી રે, તે મુજને વરી,
પચકેરી સાખે રે, હવે કેમ પરહરી ?
હરણી વિછૂટી રે, મૃગતણા યૂથથી,
કો પેર તેને રે, આતુર એકથી. વીહસે૦ ૪.
મૂર્ચ્છા પાવે રે, સખી તસ જાગવે,
હાય હાય કથા રે, કહીને વિનવે.
કેશને ત્રોડે રે, મોડે અંગુલી,
આળસ કરતી રે, રડતી આકુલી. વીહસે૦ ૫.
પડે વળી ધરણી રે, હૈડુ આફળે,
હૃદયને ચુથે રે, અતિ ઘણુ ટળવળે;
ધિઃક ધિઃક નારી રે, એ અવતારડો,
વિરહી વિજોગી રે, શોકી દુખવડો. વીહસે૦ ૬,
કેને ભાખુ રે, આખુ દુઃખ ઇસો,
કો નવ સૂઝે રે, વહિયે મન નિસો.
નેહ વિણ નાથે રે, ભલુ મુજ છેતરી,
અવગુણે કીધી રે, પરઘર કિંકરી. વીહસે૦ ૭
નર હોય જગમાં રે, ધૂરત ઠગ ભલા,
પહોચે સાતમી રે, ઠામે નિરમળા;
હું અપરાધી રે, શી હુતી તાહરી,
આશા ત્રોડી રે, ટાણે માહરી. વીહસે૦ ૮.
નેહ નિઃસ્નેહી રે, કેણીપેરે નિરવહે,
ઓછા છિલ્લર રે, જળ કયમ બહુ રહે;
ફાટે ત્રાટે રે, પાળી સહી જેહની,
હીણા પ્રાણી રે. ગત એહ તેહની. વીહસે૦ ૯.
અવગુણ ગુણને રે, ઉત્તમ લેખવે,
દુર્જન કંથને રે, દિલ નવ મેળવે;
નારીને રોષે રે, ચિત ઘણું ચિંતવે,

છાડી વા'લા રે, અન્ય હિત કેળવે. વીહસે૦ ૧૦.
છળ બહુ જોયે રે, ક્ષણુ નવ પાતરે,
અવગુણુ રાખે રે, ભાખે આંતરે;
વિરહી દેહી રે, મન દાઝે ઘણુ,
અન્ય જન દેખી રે, દિલ ધરે આપણુ વીહસે૦ ૧૧.
રીત ન જાણે રે, પર જેહ લોકની,
તેણે સ્થિર સ્થાપી રે, મનસા પાપની,
રજની ન આવે રે, નાહલા નિદ્રડી,
અધવચ છાડી રે, પ્રીતમ પ્રીતડી વીહસે૦ ૧૨.
કરનો મેળો રે, કીધો પહેલડો,
અગનો મેળો રે, નવ રહ્યો હુકડો,
વચનને મેલે રે, વચન બોલ્યો નહિ,
વિણુ કહ્યે વહિયો રે,ન કહે ગયો કો કહી. વીહસે૦ ૧૩.
એમ બહુ બોલે રે, વનિતા વલવલે,
કુંવરની આંખે રે, જળધારા ચલે;
ક્ષણુ ક્ષણુ પામે રે, મૂર્ચ્છાગત અગના,
ભૂમિ પડતી રે, એક નિજ પિયુ વિના વીહસે૦ ૧૪
ત્રીજા ખડની રે, ઢાળ ત્રીજી સમી,
નેમે ભાખી રે, ધન્યાશ્રીએ સક્રમી,
જો જો કરણી રે, એ સહી કર્મની,
આગળ સુણજો રે, વાત છે મર્મની. વીહસે૦ ૧૫

દોહરા.

કુંવર કહે ભિત્યતરે, બોલે બાર ઉઘાડ,
સાભળિયુ નહિ વિલપતા, ફેરી કહિયુ ત્રાડ ૧
કહે રાણી તુ કોણુ છે, એણી વેળા આ ઠામ,
જો જાણે મુજ સાસરો, તો ટાળે તુજ નામ. ૨.
હુ પિયુ છુ તાહરો, ચદ્રગુપ્ત મુજ ખ્યાત;
તે ચાલ્યો પરદેશડે, રીસવશે કરી ઘાત. ૩.

તે આવ્યો પરદેશથી, તુજને મળવા કાજ;
પુરૂષ હી નાણી આપણો, ઓળખિયો પતિરાજ. ૪.
દાસી ઉઘાડયું દ્વારને, દીઠો નિજ ભરતાર;
પલંગ થકી પરી થઇ, પામી હરખ ઉદાર. ૫.
અવળે મુખ ઊભી રહી, લજ્જાની કરી ઓટ;
વિરહવ્યથા વામી પરી, પામી મન્મથ પોટ. ૬.
દાસી સહુ દૂરે ગઇ, બેઠા આપ પલગ;
કર ગ્રહીને તે કામની, બેસારી ઉચ્છંગ, ૭.

ઢાળ ૪ થી.

(આસણરા જોગી—એ દેશી)

હું અપરાધી નારી છું તોરો, કાંઇ ખમજે અવગુણ મોરો રે; સુંદરી સનેહી.
તુ સોભાગણ નારી સલુણી, તુતો ગુણવતથી ગુણ દૂણી રે. સુંદરી૦ ૧.
તુ દયાવત દયાળી બાળી, મેં તો પૂરવ પુણ્યથી ભાળી રે; સુદરી૦
તું ચિત્રાવેલી સદા ગુણખાણી, લક્ષણા તુજ લક્ષણી વાણી રે. સુદરી૦ ૨.
શશિવદની તુહીજ પુણ્યવંતી, સહી દોષ થકી દૂરે હૂતી રે; સુંદરી૦
મેં અપરાધ કર્યો જે મોટો, તે તે ખમવા દિલ નવ કર્યો ખોટો રે સુંદરી૦ ૩.
તું મુજ પ્રાણજીવનથી પ્યારી, હવે દિલ નવ રાખું ન્યારી રે; સુંદરી૦
અવગુણ કીધા આપ ખમાવું, તુજ લળી લળી શિશ નમાવું રે. સુદરી૦ ૪.
હુ તુજ ચોર છું આ ભવકેરો, તે તો રાખ્યો પ્રીતિનો દોરો રે, સુદરી૦
સતી શિરોમણિ મેં તુ પામી, દર્શને ગયાં દુ:ખ વામી રે. સુદરી૦ ૫
હુ તુજ નામતણી બલિજાઉ, તુજને અહોનિશ ચિતડે ધ્યાઉ રે; સુદરી૦
કાયા હ સજીવન સમાણી, મુજ મન ઘટમે તુ આણી રે. સુંદરી૦ ૬.
ધન્ય જે ધર્મ ધર્યો તે વારૂ, સહી પામિયો હુ પુણ્ય સારૂ રે, સુદરી૦
કરૂણા કરીને રીસ તજી જે, જેમ હૈયડલે રંગ રમી જે રે. સુદરી૦ ૭.
મેં તો કીધો ધાત વિશ્વાસ, જેહ મૂકી કરથી નિરાશ રે, સુંદરી૦
મેં તુજ આદરી મનડે મોટે, તુ મન જાણે જે દિલ ખોટે રે. સુદરી૦ ૮.
નિસુણી એમ નારી જે પ્યારી, એમ કહે તવ વાત વિચારી રે.
વા'લા સુણો વારૂ.
તુ પ્રભુ શશિને હુ છું ચદ્રિકા, તુ છો રત્ન ને હુ છુ મુદ્રિકા રે. વા'લા૦ ૯.

હું પ્રભુ ચરણતણી રખવાળી, સાચી માચી રહુ મતવાળી રે; વા'લા૦
તુ સાહેબ ને હુ તમ દાસી, રહી વળગી નવ કરૂ હાસી રે વા'લા૦ ૧૦.
કહે રાણી મુખ હસીને વાણી, જેહ આગમ પ્રીતમ જાણી રે, વા'લા૦
હું નાહી નાથજી ઋતુસ્નાને, તુ ચાહે સગ પિયુ માને રે વા'લા૦ ૧૧.
યોગ્ય નહિ છે જોગ એ કરતા, રહિયે છે જનથકી ડરતા રે, વા'લા૦
પ્રગટ થઇને આવજે પિયુડા, તવ મન સુખ વહેશ્રુ જીવડા રે વા'લા૦ ૧૨
ગર્ભ રહે જો કોઈ કરમે, તે તો ભોગવિયે બહુ મરમે રે; વા'લા૦
તું તો કરીને પૂછડ વાકો, જાઓ કામ પડેય મુખ ઢાંકો રે. વા'લા૦ ૧૩.
લોક ઓળભા પગ પગ સહિયે, બહુ સમજુને તે શુ કહિયે રે, વા'લા૦
જો મનમા હુતો મળવાનો, તો કયમ આવ્યો પ્રભુ છાનો રે. વા'લા૦ ૧૪.
કુવર કહેછે અવસર રૂડો, એણી વાતમા નહિ કૂડો રે, સુદરી૦
લક્ષણ બત્રીસસો નિત નદ, એણી વેળાએ પામો આનદ રે. સુદરી૦ ૧૫
જન્મથકી અતિ પણ તેવો, રૂપે કરી હરિ જેવો રે, સુદરી૦
આગળા ધાલ્યાં મુખમાં દીસે, કરી રત્ન સુદરી ચિત્ત હીસે રે. સુદરી૦ ૧૬.
તેણે માટે માનો તમે કહિયો, અર્થ દેવથકી મે લહિયો રે, સુદરી૦
પ્રાણપિયુ સુણો એવી વાતે, તસ વાર ન થાય ઘર જાતે રે. વા'લા૦ ૧૭
કેવો પ્રતિઉત્તર દેઉ સાસુ, તે તો કાઢે પ્રાણ જે આ શુ રે, વા'લા૦
સહી નાણી દિયો કોઇ મુજને, જો હોવે કાઇ દિલ તુજને રે. વા'લા૦ ૧૮
મુદ્રિકા દીધી કરની લેઇ, મન મળિયાં માહોમાહે લેઇ રે, વા'લા૦
પણ ઇંદ્રિના રસ ઘણુ સારા, દોઇ ભોગવતા મનોહારા રે. વા'લા૦ ૧૯
નેમવિજય તે રગ શુ મળિયા, વિરહ વ્યથા દુખ ટળિયા રે, વા'લા૦
યામનીચર ને ગરૂડ તે છયલે, મૂકયો પ્રવહણ લેઈ પેહેલે રે વા'લા૦ ૨૦

દોહરા.

સૂતો જાગ્યો કુવર તે, તેહજ જુગ મોઝાર
વિહગ નજરે ના'વિયુ, દેવતણો પ્રતિકાર ૧
સિહલદ્વીપ ભણી હવે, પવને કર્યો પ્રચાર,
વેગે પહોચ્યાં જુગ તે, રત્નપુર વર સાર ૨.
રત્નસેન તસ ભૂપતિ, રત્નમજરી તસ નાર,
રત્નવતી તેની સુતા, યૌવન કરે ઝકાર. ૩.

વેચ્યાં બહુ કિરિયાણુને, હુઓ લાભ અનંત;
જુગલ મોતી અતિ ભલા, મનોહર જેની કંત. ૪.
નિરખ્યાં તેણે ભૂપતિ, ખુશી થયો મનમાંહ્ય,
મૂલ કહો તમે એહનું, ગ્રહિયે જ્યમ ઉચ્છાહ. ૫.
એ અવસર રાજા તણી, પુત્રી રત્નવતી જેહ.
મંદિર ગોખે મલપતિ, બેઠી નિરખી તેહ. ૬.
કુંવરી કુંવર દૃષ્ટિ બે, એક થઈ તે વાર;
ચિત્રામણ જ્યમ પૂતળી, દોય રહ્યાં એક તાર. ૭.

ઢાળ ૫ મી.

(ચાદા રે ચાદરણે હો, હાંજા મારૂ ગુડિયા ઉડાયો—એ દેશી.)

કામદત્ત જંપે હો, રાજેંદ્ર મોરો વચન ન કાચો,
કાચા રે વાત કાચા ચિત્ત માને અહો રાજ,
કહુ તે સુણજો હો રાજેંદ્ર મોરો વચન જે સાચો,
સાચો જો ઇણહીજ રાચો હો. અહો રાજ૦ ૧.
રાજેંદ્ર માનો હો, મહીપતિ મોરો વચન જે સાચો,
મુક્તાફલની જોડી હો, રાજેંદ્ર મોરો વચન જે સાચો,
જાણો એક વારૂ, હિયડલે ધારૂ, ને પુણ્યને સારૂં,
અહોલાલ અહોરાજ રાજેંદ્ર માનો હો
અગમ્ય અરૂપી હો, રાજેંદ્ર મોરો વચન ન કાચો,
દેવના ધારૂ દેવના સારૂ, ને સહી હિતકારૂ. અહો રાજ૦ ૨.
સવાલાખનું, રાજેંદ્ર એનું મૂલ કહિયે હો,
ઓછો ન કહિયે ને પૂરો સહી લહિયે, અહોરાજ,
નર એહ માદા હો, ઓળગ એની કેતી કહિયે,
ગુણ બહુ સહિયે, જે દોય નીવહિયે અહો રાજ૦ ૩.
કુંવર સુણી હો, એવું ત્યહા શીશ ધૂણાવે,
મુખ ચમકાવે ને નેણ ચલાવે, અહો લાલ;
કહી ન શકિયે હો, કુંવરને તે નૃપ બોલાવે,
નયન ડોલાવે ને કાંઇ સુણાવે. અહો રાજ૦ ૪.

ઇલાપતિ નેહો હો, રાજેંદ્ર મારા કુંવરને બોલે,
બેહુ ચખ ડોલે ને અંતર ખોલે. અહો રાજ,
તુજ સંગે કેવો હો, ઠાકુર મારા ચિત્તને જે ચોળે,
ચિત્તને જે ચોળે ને મોતીને તોળે. અહો રાજ૦ ૫

હશી તસ ભાખે હો, રાજેંદ્ર મારા ઈભ્ય ન સુહાશે,
કહિયું ન જાશે ને મન દુઃખ થાશે, અહો લાલ,
મનમાંહી તમને હો, મહીપતિ મારા અચરજ આશે,
અચરજ આશે ને શેઠ દુહવાશે. અહો રાજ૦ ૬.

મુક્તાફળ એ એક હો, રાજેંદ્ર મારા દાદુરી છે નાની,
વાત નહિ છાની ને એહ પુરાની, અહો લાલ,
ઓળખી અનુમાને હો, લાલન મારા શાસ્ત્રના જ્ઞાની,
શાસ્ત્રના જ્ઞાનીને વાત કહાણી. અહો રાજ૦ ૭.

સાંભળી નૃપ ત્યારે હો, લાલન મારાં અચરજ પાવે,
મન સ્થિર થાવે ને કાન જગાવે, અહો લાલ,
દોયન મોતીકેરૂ હો, લાલન મારા મૂલ દેવાવે,
એક દૂરવાવે ને પરીક્ષા કરાવે. અહો રાજ૦ ૮.

કુંવરને કહિયે હો, લાલન મારા મોતીને છેદાવે,
અચરજ લાવે ને ખંડ કરાવે, અહો લાલ,
દાદુરી નૃપ દેખી હો, લાલન મારા મનને હસાવે,
મતિ તસ ભાવે ને અતિ સુખ પાવે. અહો રાજ૦ ૯.

દેખી દેખી એવી હો, રાજેંદ્ર મારા કુંવરની બુદ્ધ,
અતિ ઘણો શુદ્ધને જ્ઞાત મતિવૃદ્ધ, અહો લાલ,
ભાગ્યવંત રૂડા હો, લાલન મારા અગમ્ય એ કીધી,
લહેશે ઋદ્ધિ ને સકળ સમૃદ્ધિ અહો રાજ૦ ૧૦.

ત્રીજે ખંડે પાંચમી હો,લાલન મારા મોતિયા વેચાયા,
બે એ મૂલ પાયાં, ને સહુ હરખાયાં, અહો લાલ,
નેમવિજય નેહે હો, લાલન મારા ઘણુએ સોહાયાં,
અચરજ ભાયા ને કાજ સવાયા. અહો રાજ૦ ૧૧.

દોહરા.

મન હરખ્યું મહીપતિતણું, પુરૂષોત્તમ જગ એહ;
એહથકો અદકો નહિ, પુણ્યવંતમાં રેહ. ૧.
શેઠ પ્રતિ રાજા કહે, કોણ પુરૂષ જગસાર;
ઇભ્ય કહે મુખ મોડીને, એ છે અમ્મ સુઆર. ૨.
નરપતિ તવ બોલ્યો નહિ, કુંવરી કહે જઇ માય,
મેં વરિયો પરણીશ હવે, જેમ આવે દિલ દાય. ૩.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(યોધપુર જાયો હો કે લાવજો જાુધપુરી—એ દેશી)

નારી નેણ નિહાળે હો કે, ચિતમાં ચિંતવે કવણ એ કામકુમાર,
જગતીજન ભોળવવા હો કે, આવ્યો અભિનવો, નવલો રતિ ભરતાર. ૧.
સહજ સલુણી હો કે, સુંદરી વિનવે, બાળા બે કર જોડ;
હિયડું વેધ્યુ હો કે, મનમથ કરી નવે, ઉમાહ્યો મન કોડ. સ૦ ૨.
શેઠ ભણી રાજા હો કે, પૂછે વળી વળી, કહો છ એની જાત,
વિટલ વાણિજ્ય નૃપને હો કે, બોલ્યો મન રળી, શી પૂછો પ્રભુખ્યાત? સ૦ ૩.
ટાળે અંગ શ્રમને હો કે, રાખ્યો ચાકરી, સમજી રહ્યો મન માંહ,
રાજકુંવરી બહુ સીજે હો કે, રૂપે અપછરી, માત બોલાવે ઉત્સાહ. સ૦ ૪.
પોતે ઇભ્યની સાથે હો કે, આવ્યો નર ભલો, તે મુજને પરણાવ,
બીજો વર વરવા હો કે, નીમ છે માહરે, ઇણહુ તે બહુ ભાવ. સ૦ ૫.
જાતિ મત પૂછો હો કે, મારૂં કહ્યું કરે, એણે ભવ એ ભરતાર;
ગુણવંત કોઇ બીજો હો કે, નહિ છે જગત ભરે, એ આતમનો આધાર. સ૦ ૬.
રાણી નૃપને જણાવે હો કે, અતિશે ઉતાવળી, મહીપતિ ચિંતે એમ;
પંથ તેહ બોલાવે હો કે, પૂછે વાસ કુલી, ધરીને મન બહુ પ્રેમ. સ૦ ૭
ભાખી તેણે સઘળી હો કે, ઉતપત મૂળ થકી, વસુપતિ હરખ ધરંત:
બ્યાહો સુકુલિની હો કે, કહ્યું એમ વકી, ઇલાપતિ ગુણવંત. સ૦ ૮.
બરકી ભૂપ જંપે હો કે, વિમાસી બોલિયે, અપજશ એણી વાત,
આતુરતાએ બહુલી હો કે, હિયડું ખોલિયે, દ્વિજે જોઇ સાત. સ૦ ૯.
સ્થાનકને કુળ વારૂ હો કે, લક્ષ્મી ગેહે ઘણી, દ્વય પક્ષ પૂરો જેહ,

ભાગ્યવંત રૂપાળો હો કે, દાતા તેહ ભણી, નિરખો સાતે એહ. સ૦ ૧૦.
પરદેશી નવ નિરખ્યો હો કે, કહો કેમ દીજીએ, જશ પામવા પંચ,
અવિચાર્યું અનિષ્ટ હો કે, કેણ ન કીજીએ, સાજન કેરે સંચ. સ૦ ૧૧.
નરપતિ નર લોભી હો કે, જાણ્યો સાહસી, આણે રાજકુમાર,
પરણાવે તે પ્રેમ હો કે, રૂપે ઉરવશી, મહોત્સવ નગર મોઝાર. સ૦ ૧૨.
દીધી પુણ્યે જોડી હો કે, દૈવે કર કરી, હરખ્યા પુરજન લોક,
કોઈ વરણે વખાણે હો કે, રામા સુખ ધરી, પુણ્યે સંપદ થોક. સ૦ ૧૩.
છઠ્ઠી ઢાળ ત્રીજે હો કે, ખંડે કહી ભલી, નેમવિજય સુખદાય,
ભાવે ભવિ સુણજો હો કે, મતિ કરી નિર્મળી, આગે જે હવે થાય. સ૦ ૧૪.

દોહરા.

ચંદ્રવદની મૃગલોચની, ગજગમની પિકવેણ,
રૂપે અભિનવ અપ્સરી, કુંવરે નિરખી નેણ. ૧.
પદ્મિની મોહી પ્રેમશું, દીધા નૃપ પરિવાર,
મણિ માણિક સુવરણતણા, ભૂષણ અશ્વ અપાર ૨
સાત વાહણ નૃપ સોંપિયા, ભરી ભરી પૂરણ કીધ,
પૂરવ પુણ્યતણે ઉદય, સકળ મનોરથ સિદ્ધ. ૩.

ઢાળ ૭ મી.

(દખણ દોહલો હો રાજ—એ દેશી.)

સુંદર શાતા હો રાજ, મનશું માતા રાજ,
દોઇ ગુણ ગાતા હો, સોઇ સુખડા સોહતાં,
ભોગવે ભોગા હો રાજ, દુખ સંજોગા રાજ,
ગયા દુઃખ શોગા રે, મન ભણી મોહતા. ૧.
કામદત્ત ચિંતે હો રાજ, નિજ મન ખંતે રાજ,
આતમ તંતે રે, એમ દેખી કુમારને,
સુખ એહ પામ્યો હો રાજ, દુઃખ સર્વ વામ્યો રાજ,
જન શિર નામ્યો રે, બહુ ધર્મ ધારીને ૨.
રંભ સમાણી હો રાજ, કિન્નરી આણી રાજ,
અપસર માણી રે, નારી જેણે પરગડી,

ધન બહુ ધારી હો રાજ, રાય મતિકારી રાજ,
શું એ વિચારી રે, દીધી કેમ એવડી. ૩.
દુરજન દોપી હો રાજ, પાપના પોષી રાજ,
ધરમના શોષી રે, હોય એમ અકારણે;
અવગુણ આગે હો રાજ, પાપ ન લાગે રાજ,
પ્રીતને ત્યાગે રે, દ્વેષી ગુણને ઢાંકણે. ૪.
પર સુખ દેખી હો રાજ, હોય પરદ્વેષી રાજ,
છળના દ્વેષી રે, પાપી રોષ ધરે ઘણો,
મનુષ્ય મ જાણો હો રાજ, મતિ કો વખાણો રાજ,
સહી મન ટાણો રે, પાપે પિંડ ભરે ઘણો. ૫.
એક દિન વારૂ હો રાજ, દુરમતિ કારૂ રાજ.
દુરગતિ સારૂ રે, વાત કહી વાણીએ;
સુણો ભૂપ જમાઇ હો રાજ, મોટી વડાઇ રાજ,
શુકન ભણાઈ રે, આપે હવે ચાલીએ. ૬.
માગો તમે આણા હો રાજ, ભૂપતિ પરોણા રાજ,
અમીય સમાણા રે, બહુ પ્રેમ ધરી કરી;
ચંદ્રગુપ્ત વેગે હો રાજ, મનને રગે રાજ,
ઇભ્યને સગે રે, વારૂ શેઠ આણા ધરી. ૭.
પ્રાણપ્રિયા વે'લી હો રાજ, મહોલને મે'લી રાજ,
લેઇ આજ્ઞા વે'લી રે થાઓ તમે આપશું;
શીખડી લીજે હો રાજ, કામ એ કીજે રાજ,
વે'લા થઇજે રે, આપે હવે ચાલશું. ૮.
રત્નવતી વેગે હો રાજ, કાતને સગે રાજ,
નિજ મન ટેગે રે, બોલે નિજ તાતને;
આપો મુજ આજ્ઞા હો રાજ, કરશું પ્રયાણા રાજ,
વચન સુજાણા રે, પુત્રી કહે માતને. ૯.
રતિશું રામા હો રાજ, પ્રીતમ કામા રાજ,
ઉતાવળ સામા રે, માતા કો'ને જાયને,

ઘર અભિલાખી હો રાજ, પિયુડે ભાખી રાજ,
મુખે એમ ભાખી રે, જઇ હું મળું માયને. ૧૦

વચન તેહણે હો રાજ, દીધું જેને રાજ,
અનોપમ એને રે, લેઇ સાત સોહામણાં;
હયગજ વારૂ હો રાજ, પુણ્યને સારૂ રાજ,
નૃપબળ સારૂ રે, આપ્યાં તેહને ઘણા. ૧૧.

દાસ વળી દાસી હો રાજ, જેહ વિશ્વાસી રાજ,
જેહ વિલાસી રે, આપી વારૂ વારાગના,
પ્રવહણ બેઠા હો રાજ, લેઇ સુખ મીઠાં રાજ,
વ્યવહારી દીઠાં રે, દૂય નાથને અંગના. ૧૨.

સાજન પોતે હો રાજ, ચખ જળ હોતે રાજ,
મુખ કજ જોતે રે, પાછા વોળાવી વળ્યા,
જુતા તે હાલ્યાં હો રાજ, પવને મા'લ્યાં રાજ,
ન રહે ઝાલ્યા રે, વારૂ વેગે જે ભલાં. ૧૩.

ઉદધિ માંહે હો રાજ, બહુલ ઉત્સાહે રાજ,
મનોજવ પ્રાયે રે, જાયે ખ્યાલ વિલોકતા,
કલ્લોલ જળ લોળે હો રાજ, પવન ઝકઝોળે રાજ,
બહુ જળ ટોળે રે, વહેતે અશોકતા. ૧૪.

સાતમી ઢાળે હો રાજ, ખડ એ ભાળે રાજ,
ત્રીજાની રસાળે રે, રૂડી નેમવિજે કહી,
સહુ તમે સુણજો હો રાજ, ધરમને ધૂણજો રાજ,
ભાવે ભણજો રે, હોવે ખ્યાતિ ઇહા સહી. ૧૫.

દોહરા.

ઉત્તમ બોલ ચૂકે નહિ, જો હોવે શતખંડ,
શેઠ ભક્તિ તવ સાભરી, વે'તા વાણ અખડ. ૧
નારીને કહે નેહશું, હુ જાઉ ઇભ્ય પાસ,
સેવા સારૂ તેહની, જયમ પોહોચે મન આશ. ૨.

રત્નવતી બોલે તદા, કરજો પ્રભાતે સેવ,
રાત્રિએ જુગતુ નહિ, કહિયે છે તમ હેવ. ૩.
એણે જુગથી નિસરી, બીજે જાવુ જેહ,
નિશા અંધારી ઉદધિજળ, વાંચ્છો કુશળ હું તેહ. ૪.
ઉઠ્યો આળસ છડીને, જાવા શેઠ સમીપ;
છીંક્ષા સામી તવ થઇ, અણસમજ્યારો દીપ. ૫.
નારી કહે જાવા ન દઉ, અપશુકન વડ એહ;
કુંવરી વિનય કરે એહવો, બોલે ગુણનો ગેહ. ૬
સરજ્યાં સુખ દુ:ખ ઉપજે, ભાવિ ન મટે કોય;
સરજ્યુ હોયે તે પ્રતિ, વારક જગમા ન હોય. ૭.

ઢાળ ૮ મી.

(જેરાવર હાડાની—એ દેશી

કામદત્ત મંત્રી ચ્યાર રે, બેઠા ત્યાહાં સોયે,
અચરજ હવે હોયે, ભાવિત ન લહે કોયે,
તે સુણજો સહુ કોયે,
વાત વિચારી રે, વરલી તેહની રે,
જે જે કર્મ વિકાર રે, બેઠા ત્યાહા સોહે૦
નાઠી હતી રે, બુદ્ધિ જે જેહની રે ૧.
જોયો એક હુતો એહ રે, બેઠા ત્યાંહા સોહે૦
પરણ્યો ટીકી રે, નીકટ વારાંગના રે,
દેખી મન ચળે ચિત્ત રે, બેઠા ત્યાહાં સોહે૦
કામી પુરૂષોને રે, વાંલી કામની રે. ૨.
જાતિકુળ નહિ ભાસ રે, બેઠા ત્યાહાં સોહે૦
પેટભરો થઇ રે, આવ્યો આપણો રે,
ન ઘટે રાજકુમારી રે, બેઠા ત્યાંહાં સોહે૦
અંધા હાથે રે, રત્નનો આગણો રે. ૩.
મારી એહ કુમાર રે, બેઠા ત્યાંહાં સોહે૦
આવે રાતે રે, ને જવ ઇહાકણે રે;

ફલકને ધરિયે છે જેહ રે, બેઠા ત્યાહા સોહે૦
બેસવી નાખજે રે, લેઇ તે ક્ષણે રે. ૪
એમ ચિતવીને તામ રે, બેઠા ત્યાહા સોહે૦
ગ્રહીએ ગોરી રે, મનમથ સુદરી રે,
મીઠી ગુણતણી ગેહ રે, બેઠા ત્યાંહા સોહે૦
જાણુ દીપે રે, નવલ પુરંદરી રે. ૫.
મિત્ર કહે સુણો શેઠ રે, બેઠા ત્યાંહા સોહે૦
સૂતાં આવ્યો રે, કુંવર ઉતાવળો રે,
ફલકને પગથકી ઠેલ રે, બેઠા ત્યાહા સોહે૦
કુવરતણો રે, મન અહી ભલો રે ૬.
પડિયો ઉદધિ ઉત્તગ રે, બેઠા ત્યાહા સોહે૦
મુખ માહે રે, નવ પદ બોલતો રે,
શીલવતીતણુ ધ્યાન રે, બેઠા ત્યાહા સોહે૦
મનમા વારૂ રે, શ્યામા ધ્યાવતો રે. ૭.
નિસુણી આકરી વાણ રે, બેઠા ત્યાહા સોહે૦
લહિયો નારી રે, બોલ જે આકરો રે,
આકળી જોવે જ્યાહા આય રે, બેઠા ત્યાહા સોહે૦
તેણે પેખ્યો રે, પ્રીતમ તે ખરો રે ૮.

છાતી દુ:ખશુ ફાટત રે, ચિંતે ત્યાહા બાળા,
કીધા જેહ આલા, વરવા જેમ બ્યાલા,
એહ કરમના ચાળા.
પામે પ્રાણી રે, પ્રાહે પાહુઆ રે;
તો કહે કરૂં હવે કેમ રે, ચિંતે ત્યાહા બાળા૦
ખાતા મીઠા રે, કિપાક લાહુઆ રે. ૯.
આહા પ્રાણાધાર રે, ચિંતે ત્યાહા બાળા૦
વિલપે વામા રે, અહી તહી આકુલી રે,
વણ કહે તુ નાહ રે, ચિંતે ત્યાહા બાળા૦
પહોત્યો વા'લા રે, મતિ કરી વ્યાકુળી રે. ૧૦.

પિયરિયાં તણો વાસ રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળા૦
દૂર રહિયો રે, કહિયુ નાવને રે,
જાણું ન સાસરૂ કેથ રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળા૦
શીલ જે સાચુ રે, રહેશે કેમ કને રે. ૧૧.
નયણે નીર પ્રવાહ રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળા૦
માનું જો પેરે, જળધર ઉનહ્યો રે;
છૂટી પ્રબળ પ્રતાવ રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળા૦
કો નર ડાહ્યો રે, જવે જે ગ્રહ્યો રે. ૧૨.
પિયુ પિયુ કરીને પોકાર રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળા૦
અંગે પછાડે રે, ત્રોડે કેશ કો રે;
પામે મૂર્ચ્છા અપાર રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળા૦
ફાડે પરાણે રે, આપણા વેશને રે. ૧૩.
કીધાં કોડ કુકર્મ રે, ચિંતે ત્યાંહા બાળા૦
દુર્મતિકારી રે, ઉદધિ આવિયો રે,
તો મરૂં હુ એની કેડ રે, ચિંતે ત્યાહા બાળા૦
દિલ દુ ખ દેખી રે, ચિતડે ભાવિયો રે. ૧૪.
એવે શાસનદેવ રે, ચિંતે ત્યાંહા બાળા૦
આવી ગગને રે, અતિશે ઉતાવળી રે;
ખડગ કર ગ્રહીને તેણે રે, ચિંતે ત્યાંહા બાળા૦
કેમ થઇ રે, પુત્રી ઉતાવળી રે. ૧૫
મળશે સહી તુજ કંત રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળા૦
અવધ કહુ રે, તુજને વર્ષની રે,
ત્યાં લગી કરી જિન ધર્મ રે, ચિંતે ત્યાહા બાળા૦
ધરીને મન સારૂં રે, વારૂ હર્ષની રે. ૧૬.
પામી અતિ આનંદ રે, ગુણવતી નારી,
અહો કામણગારી, શીલ સમારી;
હિયડે પામી રે, પ્રેમ જે અતિ ઘણો રે,
આઠમી નેમ કહે ઢાળ રે, ગુણવંતી નારી,
ત્રીજે ખંડે રે, ઢાળ એ સહુ સુણો રે. ૧૭.

દોહરા.

પામ્યો કથ પણ કામની, વાધ્યો વિરહો અગ,
એક વાસર કયમ નિસરે, પીડે અગ અનગ ૧.
દેવી વચને તે રહી, સ્થિરતા મન વચ કાય,
નવ પદ સાભાવે ભણે, સુખનો એહ ઉપાય. ૨.
એમ કરતાં વાહણ તિમે, પવને કીધ આનદ,
બીજે દિવસે શેઠજી, નારી ભણી સુખકદ. ૩.
સુણ્ય નારી તુજને કહું, કોણ પુરૂષ જગ એહ,
જાત હીણ ગુણ હીણ તે, તોશુ રૂપની રેહ. ૪.
તું મુજ પ્રાણપ્રિયા સહી, પ્રમદા હવે તું થાય,
તુજથી અતર કો નહિ, હોજો બે સુખદાય. ૫.

ઢાળ ૯ મી.

(છેડો ના જી છેડો ના જી—એ દેશી)

તું સસનેહી શ્યામા સારી, પ્રેમે ભરી પનોતી,
ગુણવતી તુ ગરવી ગોરી, લાવણ્યરૂપ સજોતી,
પ્રેમે કહેને, હારે એવડુ શાને કહાવે, નેહ ધરોને. ૧.
દૂજી નારી પ્રેમ પિયારી, તારી તે સહુ દાસી,
તુ મુજ પ્રાણપ્રિયા પરસ્યુગી, અગે સગીત વાસી. પ્રેમે૦ ૨
મે તુજ પામી પૂરણ પુણ્યે, સાચી મોહનવેલ,
તોરે સગે રગે અભગે, દુખને ઠેલો મેલ પ્રેમે૦ ૩.
રાણી મનમા બોલને જાણી, વાણી જપે એમ,
પાપી પ્રાણી સબલ વિનાણી; એવુ ભાખે કેમ,
મનની કહોને, અલવે શાને બોલાવો એમ કહોને મનની૦ ૪.
પરદ્રોહીને મોહે મેલા, વરણી તે ભંતિ તેને,
નિપટ લાલચી નિપટ લોભી, નારી છે દિલ જેને. મનની૦ ૫
તે મુજ પતિને નાખ્યો ઉદધિ, ઉલટી બુદ્ધિ ઉપાવે,
એ કરમે મરમે નવ પાલે, લીલા રગ સ્વભાવે. મનની૦ ૬.
હુ મદમાતી છુ ધણિયાતી, વાળ ન વાંકો થાયે,

મૂકીને છેડો એહ પછેડો, નીવેડો હવે થાયે. મનની૦ ૭
જે હોય પિયારી નારી નરને, સામુ પાપે ભરાયે,
છેહડો લાગે ભીખને માગે, આગે સુખ નવ થાયે. મનની૦ ૮.
આપણી છાંડી ચાહે પરની, રાતો થઇ જે રાચે,
પાપનો સચો પૂરો મેલે, દુખ મદિરમા માચે. મનની૦ ૯.
પરની નારી સગ બહુલો, દુર્ગતિમાં દુ.ખ વેદે,
પરમાધામી પાપી તેને, શસ્ત્રે કરીને છેદે. મનની૦ ૧૦.
તું મુજ આયત હમણા આવી, જો કહ્યું નવ માને,
તો ગતિ એ છે તારા પિયુની, કહીએ છે સહી તાને મનની૦ ૧૧.
એવી વાતે ખાંપણ તુજને, તું મુજ બધુ સમાન,
ક્રોધે કરી તન પૂર્યું શ્રેષ્ઠિ, કામાતુર એક વાન. મનની૦ ૧૨.
નભમડળ તવ છાયું અભ્રે, દામનીના ઝમકારા;
ગુહુડુગાજ કરે ઘનઘોરો, વરવા શબ્દ અપારા મનની૦ ૧૩.
તડિત શબ્દ બહુ તડતડે, ઘુણ વાયુ ઘુમાન;
એવે રાત્રે જલધિ ઉલટયો, યમ રાત્રિ સમ જાણ. મનની૦ ૧૪.
બાવનવીર ચોસઠ જોગણીઓ, સાથે વળી ક્ષેત્રપાળ;
આવી ચક્રેશ્વરી એવે સાથે, ધર્મતણી રખવાળ. મનની૦ ૧૫.
લેઇ અસિને દોડી રંભા, મારણ શેઠને કાજ;
શરણે પેઠો સતીને જઇને, રહ્યો સહી તમ લાજ. મનની૦ ૧૬.
રે રે પાપી તુજને મૂકયો, સતીના પદ પરભાવે,
દેઇ શીખામણ દેવી તેને, વહેલી થાનક જાવે. મનની૦ ૧૭.
વ્યવહારી તે બીતો વારૂ ત્યહાં તે ન બતલાવે,
પ્રેમ ધર્યો તે પચ્છન્ન રીતે, આરતિ રૂદ્ર વિભાવે મનની૦ ૧૮.
મન લાગ્યું જે માનવ માટે, મૂકયું તે ન મૂકાયે,
નેમવિજય કહે ઢાળ એ નવમી, સુણતાં ભાવટ જાયે મનની૦ ૧૯

દોહરા.

પ્રવહણ પવને પૂરિયા, આવ્યાં ભરૂઅચ તીર,
કુશળ નાળ મૂકી ભલી, લઘી ઉદધિ નીર. ૧.

રાજ કરે રાજા ભલો, સુખદાઇ શિશુપાળ,
કનકસેના તસ ભારજા, પટરાણી સુકુમાલ ૨
ત્રિલોચના છે તેહને, બેટી ગુણની ગેહ,
કળા ચોસઠ ચતુરા ભરી, યૌવન વેષે જેહ ૩.
આપો શેઠ વધામણી, લઇ આવ્યા સહુ સેણ,
નારી રંભા સારખી, નિરખી સહુએ નેણ. ૪.
ચમકયા કામી હિયડતે, ધમકયા ધરમી મન,
એ એવી ગુણની ભરી, સુકુલિની સુપ્રસન્ન ૫.
ઇભ્ય કહે અમ અંગના, પરણી રાજનંધીય,
સહુ સુણી સુખ પામીઆ, ઉત્તમ એનો જીય. ૬.
વાત વધી તે નગરમાં, પરણ્યો રાજકુમાર,
અહો અહો પુણ્ય એહનુ, ન મળે આ સંસાર. ૭.

ઢાળ ૧૦ મી.

(મોરા સ્વામિ હો, શ્રી સીતળનાથ કે—એ દેશી.)

હવે વાહાણ હે, આવ્યા તેણે નેર કે, હુવા એ હરખ વધામણાં,
તેણે મૂકી હે, ત્યહાં કુશળની નાળ કે, ધડડડડડ ગાજે સોહામણા ૧.
જન જોવે હે, ઉભા નિજ ગેહકે, આવશે વા'લા વાટડી,
શેઠ કામદત્ત હે, આવ્યો સહુ જાણ કે, ધનતણી લેઇ ગાઠડી. ૨.
ભલા રત્નવતી હે, સજીયા શણગાર કે, જિનવદન ભણી નીસરી,
જન દેખી હે, પદે એ કુણનાર કે, ભાખે શેઠની સુન્દરી. ૩.
હૈયા માંહે હે, હુવા લોક હેરાન કે, એણી રૂપે કામની,
પુણ્યેથી હે, પાયો એહ કે, વાણી સુણી તે લાજની ૪.
સીધી ચાલી હે, તેહજ દરબાર કે, રાજા ચિત્તમા ચમકિયો;
જંપે પુત્રી હે, નેહે બોલાવે ભૂપ કે, રૂપે કામ રતિ હારિયો. ૫
જંપે જોવના હે, નિસુણો તમે તાત કે, વાત કહુ વારૂ પરે,
મુજ પતિને હે, નાખ્યો ઉદધિ માહે કે, જલ વધતે પૂરણ ભરે. ૬.
વળી કરવા હે, ચાહે નિજ નાર કે, અધમ પુરૂષ જગ એહ છે.
અબળાતણું હે, બળ યહા નવ કોય કે, કહિયુ નહિ કે'શો પૂછે. ૭.

સાભળી રાજા હે, એમ વચન વિકાર કે, પહોચાડી નિજ મદિરે,
તમે રહેજો હે બેટી સુખ ઠામ કે, પ્રેમ ધરીને પેરે પેરે. ૮.
ત્યહાં કામદત્ત હે આવ્યા લેઇ ભેટ કે, શીશ નામે ભક્તિએ ભલે;
ક્રોધ કરીને હે, કહે નરપતિ વેણ કે, રે રે દુષ્ટ પાપે ચળે. ૯.
કબજ કીધો હે, સહી વાહાણ શેઠ કે, નાખ્યો કષ્ટને પાજરે;
ઘર લુશા હે, મુપા પરિવાર કે, રાખ્યા નહિ તસ અતરે ૧૦.
ઘણું રત્નવતી હે, કરે જીન ધર્મ કે, મર્મ મિથ્યાતના ટાળી કરી,
ત્રિલોચના હે, રત્નવતી દોય કે, નેહ વાધ્યો બહુ દીલ ધરી. ૧૧.
નિત્ય કરતી હે, આંબળ તપ સાર કે, આવસ્યક દોય ટકનાં;
નવ પદનો હે, જપતી જાપ કે, પાપ ટળે સર્વ અંગનાં ૧૨.
પિયુ સભારે હે, વીસરે નહિ નેહ કે, ધ્યાન ધરે જ્યમ યોગીશ્વરી,
બાપીયડો હે, જેમ મેહશુ તાન કે, રત્નવતી રહે દીલ ભરી ૧૩
દુઃખ વારણ હે, કહે રાજકુમાર કે, દુઃખ ન આણીએ એહવુ,
હોયે સરજ્યુ હે, કુણ મેટણ કે તેહકે, શકાસમકિત જેહવું. ૧૪
તે તહાં બોલી હે, રત્નવતી સોય કે, વાલાં દુઃખ છે મોટકાં,
કેમ ખમીએ હે, ગમિયે કેમ રાત કે, ઘાત દરદ જે ખોટકા. ૧૫.
ખારો ખાટો હે, સર્વ તજ્યો આહાર કે, ભૂમિશયન જે આદરી;
મન વચને હે, કાયા પ્રીતમ! રાખ કે, આ તમને એમ અનુસરી. ૧૬.
ટાળ દશમી હે, ભાખુ શુભ વાણ કે, નેમવિજય સુખ ગહગહી,
તમે સુણજો હે, ભાવે ભવિક લોક કે, આગે વાત હોય તે લહી. ૧૭.

દોહરા.

અહનિશ જાઇ વંદન કરે, નગરે શ્રી જિનદેવ;
પૂજા ભક્તિ બહુ ભાવના, બહુ પેરે સારે સેવ ૧.
દય કુંવરી ચૂકે નહી, નવ નવ કરતી કેલિ,
કુંવરી કહે કોઇ વારતા, કથા ચરિત્રને ભેળિ. ૨.
ચંદ્રગુપ્ત રાજાતણું, ચરિત્ર સુણો એક ચિત્ત;
પડતો દેવે કર ધર્યો, રત્નતણે જે વિનીત. ૭.
ધૂતારાપુર પટ્ટણે, (તેણે) મૂકયો લેઇ તેહ;
દિવ્યાભરણે શોભતો, કુવર કળાનો ગેહ. ૪.

હરિષેણ રાજા ત્યા ભલો, કમળપ્રભા પટનાર,
હંસાવલિ તસ નંદિની, અલિ અપ્સર અવતાર. ૫
વીરધવલ મંત્રીશ્વરો, હેમવતી પિયુ જાસ,
કામવતી તસ અંગજા, જોવન કરે નર આશ. ૬
માહોમાંહે પ્રીતડી, એક જીવ તન હોય;
કામવતી હંસાવલિ, ભેદી ન શકે કોઇ. ૭.

ઢાળ ૧૧ મી.

(મારા નાકનો મોતી લાવવો રાજ—એ દેશી)

કુંવર તે મનમા એમ વિચારે, કેણી દિશ હવે જાઉં,
વસ્તી પામું જો વારૂ વેહેલો, ભૂખ તૃષાને છિપાઉં લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧.
વીરધવળ મંત્રી તસ વારૂ, બેઠો માડવી પરિવારે,
આવતો બોલાવ્યો આપણી મોજે, દીઠો નિરૂપમ જ્યારે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ ૨.
અનુપમ અંગે ભૂષણ શોભિત, સુગુણ પુરૂષ જગસારે,
ધન બહુ દેખી મન લપટાણું, લોભી તે એમ વિચારે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૩.
વીરધવલને કુંવર બન્ને, મળિયા અંગ બે ભીડી,
સાચા સ્નેહી પુરાતન પ્રીતે, રતિરસ કરતા બીડી લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૪
તું મુજને મળ્યો પુણ્ય સંજોગે, કીધો મેં બહુ ધર્મ,
નિમિત્તીએ કહ્યો દિન આજ એ રૂડો, ટાળ્યો દુઃખનો મર્મ હો લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૫.
કામવતી અમ નંદની નીકી, રાખી તાહરે કાજે,
અમચા મનનો મનોરથ સીધ્યો, કીધો કાજ અવાજે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ ૬.
એમ કહેતા તે મંદિર પહોચ્યો, દોએ દિલ ભરપૂરે,
ધૂતારાપુર નામ સુણીને, કુંવર ચિંતે ગુણ ભૂરે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૭.

કામવતીએ લાજ કરી બહુ, કામવતી ગઇ દુરે;
હંસાવલિને વેગે બોલાવી, બ્હેનર પાપ નિહુરે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૮.
રત્નપુરૂપ શશિ ભાનુ જ્યોતિ, પુરૂપ આણ્યો મુજ તાતે;
તેહતણો વધ હોંસે વરવો, પાપ ઘણું એ વાતે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૯.
હુ કુળખપણ કારજે કહે, નારીપણું જે પામી,
પુરૂપબહુની થઇ ધણિયાણી, એ માનવ ભવ ખામી લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૦.
હાથે કરીને મારવો પ્રીતમ, કૂડ કપટ જે કમાઇ;
તો કહે શું હુ જઇશ છુટી, માનવ પ્રાણ ગમાઇ લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૧.
તાતને વચને મે બહુ માર્યા, રત્ન પુરૂપની જોડી,
તોય તેહનો ન આવ્યો છેહલો, જારીને દુ.ખ તન ખોડી લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૨.
દેખો દોલતનો જે દાતા, રંભતણો વર એહ;
ઉલ્લસે તન મન પેખી જેહથી, જંતુ જીવાડણ જેહ લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૩.
પ્રચ્છન્ન રીતે પ્રેમ ધર્યો બે, આવી દેખી કુમારે;
હંસાવલિ મન હરખ ઘણેરો, વરિયો એણે અવતારે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૪.
તુ મત મારે એહને બ્હેની, એ મુજ જીવન પ્રાણ;
મેં દિલ ધરિયુ થઇ ધણિયાતી, તું તો જાણી મ જાણ લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૫.
એમ કહીને પહોતી મંદિરે, કામવતી વરકન્યા;
નવલ આભૂષણ વેશ બનાયા, દેખી તે ધન્ય ધન્યા લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૬.
ઢાળ અગ્યાર રચી નિરૂપમ બોલી, પ્રેમદા પરજિવ ભેલી,

નેમવિજય કહે આગળ જાતાં, દૂધ સાકર કરશું ભેળી લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ ૧૭.

દોહરા.

વીરધવળ મંત્રી ત્યહા, માંડે બહુ ઉછરંગ,
ઝાગી ઢોલ વાજે ભલા, આરંભ કારિમ ચંગ ૧.
નવરાવ્યો નીરે કરી,. ભકત્યે કીધા ભોજ,
પ્રીતમ મનશુ ખેલતા, લેતા બહુ પેર મોજ ૨.
મંત્રી જંપે કુંવરજી, અમચી નંદિની એક,
નિમિત્તિયો આવ્યો ઇહાં, વિદ્યાવંત વિવેક ૩.
તેણે કહ્યુ મુને મુદા, જલધિ મંડે તીર,
પ્રાત સમે નર આવશે, પુરૂષોત્તમ વડ વીર. ૪.
દીન લગ્નનો આજ છે, આવ્યા જોતાં વાટ,
પરણો પ્રેમ ધરી કરી, ટાળી સર્વ ઉચાટ. ૫
હરખ થયો હૈડે ઘણો, પામી એવા બોલ,
પણ છે કાંઇક વારતા, જૂઠા કરે કલોલ ૬.
સાર્ધ પ્રહર જામની [તણો], વીત્યે કર્યો વિવાહ,
કરમેળો બહુ પેર કર્યો, ધરતા મન ઉત્સાહ ૭

ઢાળ ૧૨ મી

(કરડો ત્યા કોટવાળ—એ દેશી)

પેઠો ભુવન મોઝાર, અતિ અજવાળે સુંદર ઓરડી જી,
ચિહુ દિશે ચારૂ ચરાખ, સેજ સમારી ત્યહાં વર ગોરડી જી. ૧.
છપ્પર મોટી ખાટ, શીશ પછેડી પુરાતન પાથરી જી,
બોલ્યો કુંવર તે વાર, કેમ ઉલઝાણી સોહગ સુંદરી જી. ૨.
કેમ તુજ વદન વિચ્છાય, દિસે છે કેમ આમણદુમણી જી,
વદે તવ નારી ઉત્સાહ, પિયુજી ઉઠાવો સેજ સોહામણી જી ૩.
કુંવરે ઉપાડી તામ, પ્રેમે પછેડી તેહ દૂરે કરી જી,
દીઠો ભૂમિ ધર કૂપ, દુરગંધી ગો અહીમડ સંધરી જી. ૪.

કહો નારી તમે વાત, એહ કમાઇ કરમને આદર્યો જી;
આદિ હુતી અધિકાર, સચિવ વેશ્યાએ પાતરો જી. ૫.
ઇણી પુરે સીતા વેશ, રામતણી છે સહી છત્રધારિણી જી,
જીવિત ભેદનો ભેઇ, રાયમત્રી એ બેહુ સુખકારિણી જી. ૬.
બીરા ડોકરી એક, નિવસે જિનવર ધર્મની શ્રાવિકા જી;
દયાતણી જસ ટેક, દેવગુરૂને ધર્મ વ્રત ભાવિકા જી. ૭.
ઇણપુરે જિનપ્રસાદ, દ્રવ્ય અછે તેહનું મત્રી ધરે જી;
તેણે પાપે મહારાજ, દ્રવ્ય નાકુ લેઇને પુર બહુ પરે જી. ૮.
અન્ન ઉદકનો નાશ, ધરાપતિ તાત (બેહુ) નિર્ધન થયા જી;
માંડ્યુ પાપે મહારાજ, કઇ નરનારીના ધન લુટિયા જી. ૯.
વેશ મત્રી નૃપ પાપ, વેર વણ પ્રાણે મારે જે પ્રાણિને જી,
વેંચે ત્રણ સમ ભાગ, મારી નરને ધન બહુ આણિને જી. ૧૦.
ત્યમ જે નગરના લોક, પાપ તાપ થકી વસમા ઘણા જી;
પરભવકેરે પ્રતાપ, અનાથપણે થઇ દુર્ગતિ ભામણાં જી. ૧૧.
કઇ એણે નર કોટિ, હોમ્યા હોશે હરખ ધરી મને જી;
તુ મુજ પ્રાણઆધાર, જીવનજી છે તુ માહરે મને જી. ૧૨.
દેખી ઉલ્લસી દેહ, પ્રેમ વાધ્યો છે પ્રીતમ માહરો જી,
આ ભવે તુ ભરતાર, મે કર ધરિયો પલ્લવ તાહરો જી. ૧૩.
સમશા મત્રી તામ, દ્વાર ઉછેરે પૂરવની પરે જી,
બોલ્યો કુવર તે આમ, કામ ઇહાં અવસર એ કરે જી. ૧૪.
લાજીને ગયો ઠામ, કુવરી મનમાં થઇ હર્ખિત બહુ જી;
સુન્દર બિછાઇ સેજ, હરખ ધરીને રગે રમે બેહુ જણાં જી. ૧૫.
આનંદદાઇ અગ, સુખ પામ્યાં ઘણું ભીમર ને ભામિની જી,
સરખો મળ્યો તસ સંગ, સુખ વિલસે ને ઉલસે જાની જી ૧૬.
વનિતા વિવિધ વિલાસ, આનંદ પામ્યાં ત્યહા આપણા જી,
લલના લીલના હાસ, હુઆં હરખતણાં વધામણાં જી. ૧૮.
સાભળતા સહુ (લોક), સુખ દુ ખ ટાળે સહુને મને જી,
બારમી સોહેળ ઢાળ, નેમવિજય કહે સુખ વહે જો તને જી. ૧૮.

ખંડ ૪ થો.

દોહરા.

શ્રીહીરવિજય સુરીશ્વરો, જગી ગુરૂ જસ નામ;
પ્રેમે પ્રણમુ પદકમળ, પામુ વાચ્છિત કામ. ૧.
રાજસુતા હંસાવળી, સખીપણુ તે સાથ,
મોહી તમનુ પેખીને, ઘર પહોત્યો નિજ નાથ. ૨.
વિષય સુખ વિલસે ઘણા, નરનારી ઉછરંગ,
વીતી રંગે રાતડી, માચ્યો અંગ અનંગ ૩.
મંત્રી જોવે વાટડી, બહુપેર કરતા સાન,
ભાનૂદય ઉઘાડિયુ, ઘર ભણી શુભ જ્ઞાન. ૪
તાત ભણે પુત્રી ભણી, એ જીત્યો કુણ કામ ?
કામવતી કહે માહરો, એ છે આતમરામ. ૫.
એ મે માર્યો નવ મરે, હોજો જોડી અખંડ,
માતપિતા પરણાવિયો, તેણે મુજ અતિ ઘમંડ ૬
ખુશી થયાં માતાપિતા, દેખી રૂપ જમાઇ,
કમળ સુકોમળ દેહડી, આખડી તેજ સવાઇ. ૭.
સંધ્યા સમે કુંવર તદા, આભૂષણ ધરી અંગ,
સીતા મંદિરે સંચર્યો, જઈ બેઠા તે સંગ. ૮.

ઢાળ ૧ લી.

(વા'લોજી વાયછે વાસળી રે—એ દેશી)

વેશ્યાએ આદર બહુ દિયો રે, બેસાર્યો શુભ ઠામ,
અંગે આભરણ શોભતા રે, બહુ લક્ષણ ગુણધામ. વેશ્યાએ૦ ૧.
સાંજ પડી રવિ આથમ્યો રે, રજનીતણો જે અંધાર,
લલિત તમસ શોભા લહે રે, તમરાં કરે ઝણકાર. વેશ્યાએ૦ ૨.
કુંવર પ્રત્યે કહે કામની રે, તુ મુજ મોહનવેલ,
તુજ દર્શન ઘણુ વાલહો રે, તુ તનમન રંગરેલ. વેશ્યાએ૦ ૩.

રે'જો યહાં તમ મંદિરે રે, લેજો મન વિશરામ,
લાલચી છે કોઇ કામની રે, કરી આવુ તેહ કામ. વેશ્યાએ૦ ૪.
એમ કહી ઓરડે ગઇ રે, કીધુ રાસભ રૂપ;
કુંવર જોવે તવ પૂઠથી રે, નિરખે તેવું વિરૂપ. વેશ્યાએ૦ ૫.
નર ઘાલ્યા કઇ ઓરડે રે, દેખી પદનો પ્રહાર,
આભૂપણ ઓરા ગ્રહી રે, માર્યા પુરૂષજ ચાર. વેશ્યાએ૦ ૬.
રૂપ કરચું ફરી રાક્ષસી રે, ભક્ષણ કરે નરમાસ;
હા હા કુંવર મુખ બહુ લવે રે, દયા નહિ જશઅશ વેશ્યાએ૦ ૭.
કુવરે આરાધ્યા દેવતા રે, આવ્યા વ્યતર તામ;
શિર નામી ઊભા કહે રે, તેડાવ્યા કુણ કામ વેશ્યાએ૦ ૮.
વેશ્યા વે'લી વળી થઇ રે, ઉડી આપ આકાશ,
કુવર થયો તવ પૂઠળે રે, કૌતુક જોવા આશ. વેશ્યાએ૦ ૯.
મો'તી મશાણની ભૂમિકા રે, તેડયા વીર બાવન;
કેડે ચોસઠ્ય જોગણી રે, આવી આપ આસન. વેશ્યાએ૦ ૧૦.
દીધાં ભક્ષણ નરતણા રે, પામ્યા બહુલ સતોપ;
ખરમુખી ! કહે વૃદ્ધ જોગણી રે, પાપતણો કરે પોપ. વેશ્યાએ૦ ૧૧.
બાકુળ એવો અમભણી રે, તે નવ દીધ કદાય;
માગે તે દેઉ તુજને રે, મન ચિંત્યો વર પાય. વેશ્યાએ૦ ૧૨.
વેશ કહે મા માહરે રે, મોટી અછે એક હુસ,
સુવર્ણ સિદ્ધિ દ્યો દાનથી રે, બળિ દેઉ તમ પુસ. વેશ્યાએ૦ ૧૩.
આજ જે આવ્યો આપણે રે, પ્રાહુણો પ્રમોદ,
મુજ ભુવનમા મૂકિયો રે, આતમ હોશે ઉમોદ. વેશ્યાએ૦ ૧૪.
કોલ દિયો તસ જોગણી રે, ચાલ્યા સહુ વનખંડ;
ભુવન અછે તેણે સ્થાનકે રે, શશિવરણે પરચડ. વેશ્યાએ૦ ૧૫.
પાયે પડી સહુ જોગણી રે, મળિયા ભેટાભેટ;
આજ પવિત્ર તમ દેખતાં રે, ખત કરી દુઃખ મેટ. વેશ્યાએ૦ ૧૬.
કુવર વહી ત્યા આવિયો રે, નજરતણો રસ ખેટ;
હેજ ધરી નારી તદા રે, અવલબિત પ્રિયનેટ વેશ્યાએ૦ ૧૭.

વેશ્યા રમે વન ખડમાં રે, યોગણી કેરે સાથ;
કુંવર બેઠો નારી કને રે, દેવ કરે સહુ હાથ. વેશ્યાએ૦ ૧૮.
કહે નારી પિયુ પરણીએ રે, મ કરો હવે વિલંબ,
મુજ બંધવ દોય આકરા રે, કપટી ક્રોધી ને સુંબ. વેશ્યાએ૦ ૧૯.
કુવર ભણે કુણ તુ અછે રે, કહે નારી સુણો વાત,
પરણીને પિયુ પૂછજો રે, બહુલો છે અવદાત. વેશ્યાએ૦ ૨૦.
માડી કળશને મોદશુ રે, પરણી પ્રેમદા કોય,
જાતિને ભાતિ જાણી નહિ રે,હવે અચરજ જુઓ હોય. વેશ્યાએ૦ ૨૧.

દોહરા.

શાશ્વત છે વૈતાઢ્ય ગિરિ, તેમા ઉત્તર શ્રેણ,
સાઠ્ય નગર અતિ શોભતાં, ઉપમા દીજે કેણ ૧.
હેમપુરી છે ત્યા કણે, હેમરથ નર રાય;
હેમશ્રેયા નારી ભલી, સુજશ જાસ સવાય ૨.
લીલાવતી તસ સુદરી, દોય પુત્ર વળી જાસ,
મણિચૂડ રત્નચૂડ બે, યૌવન વયે પ્રકાશ. ૩.
હેમરથ નૃપ અન્યદા, નિમિત્ત પૂછયો જે વાર,
હોશે કોકુપતિ અગના, તે કહિયે સુવિચાર. ૪.
જ્ઞાની જ્ઞાન કહ્યુ લહી, સિહરથ નદન સંત,
ગુપ્તચંદ્ર ચઉ અક્ષરે, પતિ હોશે પુણ્યવત. ૫.
બધવ બોલે માહરા, એમ ન કીજે વાત,
અમ બેહેની ખેચર વિના, કુણ પરણે કરી ખ્યાત. ૬.
તાતે છોડી ઇહાંકણે, ઇણીવેળા ઇણીવાર;
બધવ બે ઇહા આવશે, સબળો લેઇ પરિવાર. ૭

ઢાળ ૨ જી.

(માગ્ગડામાં જોઉ છ આવે પ્યારો કાન—એ દેશી.)

ગગને તેણે પ્રસ્તાવે જી, આવે ખેચર નામ,
નભમડળ નર છાવે જી, પરતણો અહી ઠામ,
ચતુરગી જ્યા સેના જી, પાર ન પામે કોય,

લઢવાનાં મન જેના જી, ક્રોધ કરી અંગ માંય;
બોલે નભચર નભથી એવું, જીવતો જાજે લેઇ પ્રાણ. ગગને૦ ૧
એ કન્યા નથી તારી જી, કહિએ વારંવાર,
વાચા કહુ છુ મારી જી, વેણે વેણ પ્રચાર;
રાંક સમો કુણ તુ છે જી, કહિયે વારવાર,
ન કહ્યુ કહીશ વળી પછે જી, વેણે વેણ પ્રચાર;
કરૂણા આવે છે કાયર દેખી, કુંવર થયો હેરાન. એ કન્યા૦ ૨
પથી હું છુ વારૂં જી, શુ માનો મન જોર,
નહિ હુ તમ દેઉ સારૂ જી, ગાજ્યો જયમ ઘનઘોર,
કરૂણા આવે અમને જી, શું માનો મન જોર,
સાળા જાણી તમને જી, ગાજ્યો જયમ ઘનઘોર;
એ હરિણાક્ષી હૈડે વા'લી, પરણી પ્રેમ સપ્રદાય. પથી૦ ૩
જે હુ તમને મૂકુ જી, કરૂણા આણી અગ,
ક્ષત્રી બિરદ ન ચૂકુ જી, બેઠો નારી સંગ,
રવિ શશિ પેર હુ રસિયો જી, મોહન નારી સગ,
એને મન હુ વશિયો જી, જેવો કેતકી ભૃંગ;
પરણી આપુ જો નારી તમને, જગત શોભા કયમ થાય, જે હુ૦ ૪
એ વચને રસ ચઢિયા જી, ખેચર રોપ ભરાય,
કુવર ભણી જઈ અડિયા જી, રાતી દૃષ્ટિ કરાય.
ખડ્ગ લેઇને ધાયા જી, નવલો ક્રોધ ભરાય,
નૃપ પાસે વહી આવ્યા જી, જાણી જે જમરાય,
વ્યતર સોળ શત કુવર વારૂ, ઉઠયા સબળ અવાજ. એ વચને૦ ૫
માહો માંહે ઝુઝે જી, બોલે તીખી વાણ,
મરતા કોઈ ન બૂઝે જી, હોય સુભટની હાણ,
ચડસુડ પડે ધરતી જી, કરતા ખેચાતાણ,
નીક રક્ત વહે નરતી જી, મૂકે શરા બાણ.
હુક કરે કે માર મુખ બોલે, દીન કહે જીવ રાજ માહો૦ ૬
કઈક મુખ પોકારે જી, દીજે દાન દયાળ,
રાખો અમને મારે જી, હોવે હવે દયાળ;

મોટા માર નિવારે જી, ટાળો દૂર જંજાળ,
સોભાગી સુખકારી જી, એ વેળા અસરાળ,
અતિ વિદ્યા તે ખેચરે સાધી, વિજ્ઞપ્તિ ગુણધામ. કંઇક૦ ૭
વ્યંતર શત સહુ નાઠા જી, જોતા પુઠ ન કોય,
નાઠા જાવે રૂઠયા જી, સુગુણિયા સહુ હોય,
કુંવરને અચરજ હોવે જી, જગતિ ચિત્રને જોય,
સઘળું કૌતુક જોવે જી, કાંઇ અણુરો જોય,
દેવ પ્રગટાવ્યો માણિકકેરો, ઉઠયો ઉદ્ધત રે નામ. વ્યંતર૦ ૮.
આછેટે અકળાયે જી, પ્રગટી પાવક જવાળ,
વિદ્યા આકુળ થાયે જી, તેથી બળ અસરાળ;
વ્યંતર પાછા આવે જી, જે હુતા વિસરાળ,
ખેચર પૂંઠે દેવાલે જી, સુર મોટી વિકરાળ;
ઉઠયો કુંવર તે દોયને પકડયા, મણિચૂડ રત્નચૂડ દોય. આછેટે૦ ૯.
વિદ્યા નભચર દૂરે જી, દેખી કુંવર દિદાર,
નાઠી બળને ચૂરે જી, પોટે પુણ્ય પ્રચાર;
ગોળા નાળી પ્રહારે જી, મુઇ વેશ્યા તેણીવાર,
ભાવિ કોણ નિવારે જી, જાણે સહુ સંસાર,
ચોસઠય જોગણી નાઠી તતક્ષણ, અશરણ ગઇ ત્યાંહા એક. વિદ્યા૦ ૧૦.
ચોથી નરકે પોતી જી, પાપની કોશા તેહ,
કપટતણો યઢ દો'તી જી, પાપે દુર્ગતિ ગેહ,
માસે ગતિ હોય નીચી જી, માનો સાચુ એહ,
પણ નહિ ગતિ ઉંચી જી, પાપ ન કરશો કોઇ,
ચોથા ખંડની બીજી ઢાળે, નેમવિજય કહે નેહ. ચોથી૦ ૧૧.

દોહરા.

કુંવરે છોડયા દો ભણી, નારી બંધવ જેહ;
કરૂણા આણી અતિ ઘણી, દાખીને બળ દેહ. ૧.
તે પણ પ્રણમે પદકમળ, વિમળ મતિ મન આણિ;
એહા ભનડે ભાઇ ત્યમ, ગરવો તે ગુણ ખાણિ. ૨.

ખમજો અવગુણ અમતણો, મોટા તમે મહંત;
પોત્યો હજી પુણ્ય માહરો, તમ શું સંગમ સંત. ૩.
પેહેલાં તો નવ ઓળખ્યો, તેણે બોલ્યા વિપરીત,
સંપતિ સમયે અમ મને, તમશુ બાંધી પ્રીત. ૪.
અમ બન્ને પૂરવ કિયો, સાચેલો જિન ધર્મ;
તેણે પતિ તુજ પામિયો, રાખી દ્વય કુલ શર્મ. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(ઘેર આવો જી આબો મોરિયો—એ દેશી)

હરખિત થઇ તવ હાજરે, સહિ દીધી સોય કુમાર,
કુવરને જઇએ જી ભામણે. આંકણી.
તુજ કુળ આદિત્ય તું સહી, તું તો સોમશશિ અનુસાર. કુવરને० ૧.
એટલે હેમરથ આવિયો, ત્યાંહાં સબળો લેઇ પરિવાર;
આવી વીર વધાવિયો, મન આણી પ્રેમ અપાર. કુવરને० ૨.
ખેચર સુત ખેચર ભણી, જઇ પ્રેમે કીધ પ્રણામ,
અજવાળ્યા એણે કારજે, વળી રાખી ખગચર મામ. કુવરને० ૩.
હયવર તે સહી હીંસતા, આપ્યા પચસયા વર જેહ;
આપ્યા દ્વય શત સુંદરૂ, તસ મદઝરતા દ્વીપ જેહ. કુંવરને० ૪.
મણિ માણિક મોતી ઘણાં, તેમ રત્નતણી બહુ રાશ;
ખાટ તળાઈ દીપિકા, વર આપિયાં એમ ઉલ્લાસ. કુંવરને० ૫.
વારાંગના વરભૂપતિ, લેઇ દીધી જેણે પંચવીશ;
આપી એમ સંતોષિયો, કહે આજ્ઞા સબળ વહીશ. કુંવરને० ૬.
અમે ગ્રહી નિજ નંદિની, હેજે ભીડી આપણે અંગ,
લહે જ્યો દિન સુખભણી, હોજ્યો તમરંગ અભંગ. કુંવરને० ૭.
દીધી શીખ સોહામણી, ભેટીને બહુપેરે આપ;
આજ્ઞા માગી કુમારની, સર્વ દૂર કરી દુખ છાપ કુવરને० ૮.
વહિયા ગગને વિદ્યાધરો, જાણે પંખી તણી હાર;
ચંદ્રગુપ્ત લીલાવતી, વેગે આવે નગર મોઝાર. કુવરને० ૯.
વેશ્યા મંદિર સંચર્યા, લીધો તે પલંગ વિશ્રામ,

સચ્યુ પુરાતન ધન લિયુ, જાણે એહજ મંદિર સ્વામ. કુંવરને૦ ૧૦.
લીલાવતી છોડી ત્યાહા, નિજ રામા સુંદર તેહ,
પહોત્યો મંદિર મંત્રીને, સઘળુ લેઇ ધન એહ. કુંવરને૦ ૧૧.
આપ આવ્યો વળી કોશવે, લીધી વળી સુસાર,
આંતર મંદિર મંત્રીને, વહી આવ્યો વેગે કુમાર. કુંવરને૦ ૧૨.
કામાવતીને મંદિરે, ત્યાહા આવી હંસાવળી તેહ,
કામવતીને એમ કહે, કહુ બેની સાંભળ એહ. કુંવરને૦ ૧૩.
મે વરિયો વર સુંદરો, સહી બોલીને પો'ત્યો કેથ,
સાંજ સમે પુરી મધ્યે, ગયો નવી જાણિયે એથ. કુંવરને૦ ૧૪.
આવશે હવે મંદિરે, હુ તો જોઉછુ તેહની વાટ,
દીઠો હોય તે નારિયે, એ કુંવર ભલે રે ઘાટ. કુંવરને૦ ૧૫.
રાયસુતા હંસાવળી, હરખી ઘણુ નયન નિહાળ,
પ્રભ પ્રગટી દિશ જે હવી, હુઇ તેથી તે ખુશાલ. કુંવરને૦ ૧૬.
દગ સિંચતી સુધાતણી, અંગના અંગ વાધ્યો અનંગ,
કામવતીએ પ્રેમસુ, બોલાવ્યો ધરી ઉછરંગ. કુંવરને૦ ૧૭.
પ્રીતમ કેવે કારણે, કહિયે પ્રિય રાતની વાત,
કોણ પરણી કુંવરી તમે, કહે કુંવર તવ અવદાત. કુંવરને૦ ૧૮.
એવે સમે હંસાવળી, પોહોચી નિજ તાતની પાસ,
નેમવિજય સુખસંપદા, પામી જે ધરમ નિવાસ. કુંવરને૦ ૧૯.

દોહરા.

હંસાવળી કહે માતને, મંત્રી નંદિની જેહ,
પરણ્યો પતિ પરણાવ મુજ, તેશુ બાધ્યો નેહ. ૧.
સુતા સુણી મુખ વારતા, તેડાવ્યો મંત્રીશ;
જામાતા જે તમતણો, દાખો વિશવા વીશ ૨.
મંત્રી સહિત કુંવરજી, પો'ત્યા ભૂપની પાસ,
દેખી દર્શન રાયજી, અંગે થયો ઉલ્લાસ. ૩.
ભલ આસન ભાવે કરી, બેસાર્યો બક્ષીસ;
લેઉ વારણ અંગના, કુંવરે નામ્યુ શીશ. ૪

મંત્રી કહે મહારાજજી, એણી રાતે એ આજ;
પરણી યુધ્ધે ખેચરી, કીધું આપણ કાજ. ૫.
બહુ હરખ્યો મન મહીપતિ, ઉલ્લસ્યા નેણ ચકોર;
બોલે મીઠા બોલડા, તું તન મન ચિતચોર. ૬.

ઢાળ ૪ થી.

(મોરા નાથજી હો, રાજનગરે ધડાય—એ દેશી.)

પ્રેમ ધરી કહે ભૂપતિ જી, પરણે રાજકુમાર,
કુંવર કહે કયમ પરણિયે જી, રાજ નથી નિરધાર;
એહ રાયજી હો, રાજ વચન સુણેય. ૧.
સભા સહુ સન્મુખ થઇ જી, જોવે રૂપ કુમાર,
રાખ્યુ અંગ ધ્રૂપાવીને જી, માનું કામકુમાર. એહ૦ ૨.
કામે પીડિત અંગના જી, નિરખે રૂપ નિહાળ;
પ્રચ્છન્ન ધરી અતિ પ્રેમને જી, અંગોપાગ વિશાળ. એહ૦ ૩
કુંવરતણે તવ બોલડે જી, મૌન કરે મહીપાળ,
હંસાવળી હરખે કરી જી, બોલે વેણ રસાળ. એહ૦ ૪.
એહજ પ્રીતમ આદર્યો મે, આખે એણે અવતાર,
મે વરિયો વર ઉમંગે જી, અવર નહિ સંસાર,
મોરા તાત જી હો, રાજ વચન સુણેય. ૫.
મન માન્યુ ઘણુ માનની જી, રહ્યું મન લોભાય;
માતા વે'લી હોઇજે જી, યોગે રહિયું ન જાય. મોરા૦ ૬.
પરણાવો પતિ પ્રેમશુ જી, મત કરજો હવે ઢીલ,
આવે અવસર આપણે જી, લીજે સુંદર લીલ. મોરા૦ ૭.
કરી દતુશલ નીકળ્યા જી, સતીએ બોલ્યા બોલ,
તપન ઉગે જો પશ્ચિમે જી, સતિયાકેરા ચોલ મોરા૦ ૮.
કુવર એકાંતે તેડિયો જી, પૂછે કુળ વરતંત;
આખો સહુ તમે આપણે જી, સઘળો ઇતિહ સંત. મોરા૦ ૯.
તિલંગ દેશ તિલકાપુરી જી, સિંહરથ છે ત્યાંહા રાય;
રત્નમાલા પટરાગની જી, તેહ છે મોરી માય. મોરા૦ ૧૦.

વિદેશ જોવા ભણી નીકળ્યો જી, બેઠો પ્રવહણમાંહ્ય,
હું આવ્યો સચિવ ઘરે જી, ઓળખિયો ચિત્તચાહ. મોરા૦ ૧૧.

હેમશ્રેયા એમ સાંભળી જી, પામી અતિ ઉછરંગ,
મુજ બેહેની સુંદરો જી, ઉલ્લસો પ્રેમવિહંગ મોરા૦ ૧૨.

લેઇ લગ્ન પરણાવિયો જી, વાગ્યા ગુહીર નિસાણ,
કર મૂકામણ આપે ત્યાહાં જી, સુણજો એહ સુજાણ મોરા૦ ૧૩

ખંડ ચોથાની મેં કહી જી, ટળકતી એહજ ઢાળ,
નેમવિજય કહે સાંભળો જી, પાચમી શ્રવણ રસાળ. મોરા૦ ૧૪.

દોહરા.

પંચ સહસ્ર હયવર ભલા, ગજવર [વળી] શત તીન,
પંચ સહસ્ર અનુચર ભલા, બળે કરી નહિ દીન ૧.

પંચ શત કરભાવળી, વેહેલ શકટ ત્યમ દાસ,
પાલખી ભૂષણ પંચ સહસ્ર, આપ્યા લેઇ તાસ ૨.

દીધા એના દેખતા, કીધો કુંવર ખુશાલ,
સકળ દુઃખ દૂરે કરી, પામી પ્રેમ પ્રનાળ ૩.

તરૂણી તીન કુમાર તે, સાથે કરે સંભોગ;
હંસાવળી હીસે હિયે, યુવતી નાથને જોગ. ૪

દિન કેતા ત્યાહાં રહ્યા, કરે કુંવર બહુ કેલ;
પરમેશ્વર સુપસાયથી, નારી નાગરવેલ ૫.

દેવદ્રવ્ય દેરાં કર્યાં, દયા ધરી પરિણામ,
રાજા સુસકાઠા દિયા, ટાળ્યું ધૂતારા નામ. ૬.

નાથ કહે નારી સુણો, વેહેલાં થાઓ વિવેક,
શીખ લિયો તમે સાજનો, વેણ અમારૂં એક ૭

શીખ લેઇ સાજનતણી, કુંવરે કર્યું પ્રયાણ,
સોપારાપુરપટ્ટણે, આવી કરે મેલાણ ૮.

છાનો કુંવર કટકથી, મનથી જણાવી વાત,
પ્રાતસમે તે પટ્ટણે, વહિને હાટે આત. ૯

ઢાળ ૫ મી.

(મેરે આતમકી આધાર રે—એ દેશી.)

તે અવસર વાજે ત્યહાં રે, ઢઢેરાનો ઢોલ,
ચોરાશી ચઉટે ભમે રે, બોલે મધુરા બોલ રે,
અગજ રાજાની.
સોહે રે રૂપે ઇંદ્રાણી, મોહે રે માનવ મહિ માની,
વિષકન્યા સોઇ જાણી રે લાલ. આંકણી. ૧.
નિજનંદિનીને નરપતિ રે, વિષભક્ષણ કઈ દીધ,
ન મૂઇ નારી તે થકી રે, પામી ન એકો સિદ્ધ રે. અગજ૦ ૨.
પૂછે કુંવર તે પ્રેમશુ રે, વાંચ્યો તેહ વૃત્તાંત;
વિષકન્યા કેમ જાણિયે રે, આણિયે એવી ભ્રાંત રે. અગજ૦ ૩.
કહિયે સાંભળો તસ કથા રે, જન્મી માત જે વાર,
વધતી કલા વર વેલ જ્યું રે, ગોરી મોહન ગાર રે. અગજ૦ ૪.
સુવરણ વાન સોહામણી રે, કામી મોહન કાય;
બાલયૌવન બાળા થઇ રે, રમવાને જગલે જાય રે. અગજ૦ ૫.
વનખડે વનિતા વહી રે, ખાતે ખેલતી ખેલ;
મેવા મિઠાઇ મોદશુ રે, ખાવે ગાવે ગજ ગેલ રે. અગજ૦ ૬.
તરૂણી તરૂણપણે થયો રે, થાકી વનખંડ લધ;
વદને બીડી વર પાતની રે, સૂતી નિદ્રાને સધ રે. અગજ૦ ૭.
પકજ ચૂ મુખ પ્રેમદા રે, વિકસ્યુ પૂનમચદ;
ગમ્મ નહી ઘોરે ઘણું રે, બાળા ગુણની વૃંદ રે. અગજ૦ ૮
તાતભણી વા'લી ઘણું રે, માતાને સુખકંદ;
પય સાકર પ્રત્યૂષમા રે, શ્યામા પીવે આનદ રે. અગજ૦ ૯.
તે દિનથી તે તારૂણી રે, ઉપરતણી વૃદ્ધિ હોત;
નારી સંગે નિશિ રહે રે, આણે તેનો અત રે. અગજ૦ ૧૦.
ભય આણી મન ભામની રે, રક્ષક કો નવ જાય;
ભોળી ભોળા ભોળાવે રે, જુગતે નેવ કઢાય રે. અગજ૦ ૧૧.
કો અવસર ઇહાં આવિયો રે, ઔષધવેદી આમ;
નામ સુખ્યાત વસ્તપતિ રે, પહોત્યો રાજાને ધામ રે. અગજ૦ ૧૨.

કુંવરી ભુવને વૈદ્યને રે, લેઇ આવ્યો ભૂપાળ,
રજની વાસે રાખિયે રે, વૈદ્યક મન જંજાળ રે અંગજ૦ ૧૩
દૂરથકી દેખે રહ્યો રે, રોગતણાં આચર્ણ,
કપટ નિદ્રાએ નિહાળતો રે, સાભળે સાસદે કર્ણ રે. અગજ૦ ૧૪.
પ્રમલા વશ પથી થયો રે, ડસીઓ કુંવરી એણ;
પ્રાતઃસમે પરજાળિયો રે, જીવ ગયો ત્યહા તેણ રે. અગજ૦ ૧૫.
અત કરે વાસો રહે રે, એવી તસ પરતીત,
મહાજશ નામે મહીપતિ રે, ચિતા ધરે બહુ ચિતરે. અગજ૦ ૧૬.
અનગ સેના રાણી અતિ રે, શોક ધરે છે શરીર,
નંદની જે રતિ સુંદરી રે, ઝુરી નાખે નીર રે. અગજ૦ ૧૭
દોહલો છે સસારમા રે, વહેવો લોક કલક,
પ્રીત ધરે ન કો તેહશુ રે, પૂરવ કર્મનો અક રે અગજ૦ ૧૮.
આશા સહુને સરખી રે, નિર્મળ રાખી નીત,
નેમવિજય કહે સાભળો રે, ઉત્તમ તે કરે હિત રે. અગજ૦ ૧૯.

દોહરા.

રજની વાસો જે રહે, આણે તેનો અત,
મરણ ભયથકી માનવી, દૂરે દેવ રહત ૧.
ભૂપતિએ ભામિની ભણી, કીધો વિષ ઉપચાર,
મારી ન મરે માનની, રૂઠયો જશ કિરતાર ૧
રાજા રગે એમ કહે, આલે બહુલે પ્રેમ,
વળી માગે તે દે ઉપરે, અનુચર કહિયુ એમ ૩.
અરધ રાજય કુમારિકા, કામનીતણુ કલક,
ટાળે તેને નરપતિ, માગ્યુ દે નિઃશંક. ૪.
બીડો ગ્રહિયો બોલીને, ભટ વિનવિયો ભૂપાળ,
પરદેશી કો પ્રાહુણો, કરૂણા કરે કૃપાળ. ૫.
ભલ આસનને મોકલે, તેડાવ્યો નર રાજ,
ભૂપત દેખી ભૂધણી, કાજ થયો મુજ આજ ૬.
સાજ સમે તે સજ થઈ, પો'ત્યો પ્રમદા ગેહ,
દેખી નારી દિલ ઠરે, રતિ રમણવર એહ. ૭.

મન વિંધ્યુ તન ગહગહ્યુ, ઉલ્લસ્યાં નયન ચકોર,
માનનીને મનમથતણા, સેવક કરે બકોર. ૮.
કંચુક કસ છૂટી તદા, વ્યાપ્યો અંગ અનંગ;
તેણે અવતારે આદર્યો, પ્રીતમ પ્રેમ પયંગ. ૯.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(શેરી માહે રમતો દીઠો—એ દેશી.)

મહાજશ રાજાની આજ્ઞાએ પહોંચ્યો, રતિ સુંદરીને મહોલે રે,
દૂરે બેઠો સાથકી સાહસી, વચનામૃત રસ સોહેલે રે. ૧.
રતિ સુંદરી રંગે એમ બોલે, સેજ સુકોમળ બેઠી રે,
કામલતા માનુ મોહનવેલી, પ્રેમને મંદિર પેઠી રે. રતિ૦ ૨
અનુચર મનમથ કેરા આગે, ઓળગ કારણ પહોત્યા રે,
છૂટ્યા જલધર યૌવન જલધી, ઉર્મ્મી થયા તસ વધતા રે. રતિ૦ ૩.
સાકહે નિસુણો સુંદર સજ્જન, વાત કહું સવિ માંડી રે,
તમ દીઠે તન ઉલ્લસ્યુ વિહસ્યું, મદને લાજ તે છાંડી રે. રતિ૦ ૪.
વિષમ યોગે વરવી વનિતા, કરમ તણી જે કરણી રે;
મુજ વતી માનવ ભૂપ વિનાશ્યા, પાપતણી એ ભરણી રે. રતિ૦ ૫.
હુ તમ દાસી, પ્રેમની પ્યાસી, એહ કલંક મુજ ટાળો રે;
બીડો ગ્રહિયો જો બોલ ગ્રહીને, તો ક્ષત્રિયવટને સંભાળો રે. રતિ૦ ૬.
વિવિધ વાત વિનોદે વામાએ, યામની રાત્ર ગમાવી રે;
આકુળ થઇને પ્રેમ લાવીને, ઉન્માદી લય લાવી રે. રતિ૦ ૭.
કપટ નિદ્રાએ સૂતો કુંવર, આચરણ આપ વિલોકે રે;
મુખ વિકાસ્યુ કુંવરી તત્ક્ષણ, વિષધર દીઠો વિવેકે રે. રતિ૦ ૮.
બાહિર મુખ વિકાસ્યું કાળુ, વેગે સન્મુખ આવ્યો રે,
રોષે કરીને રાતાં લોચન, દંખ દેવાને ધાયો રે. રતિ૦ ૯.
આતુર ત્યા થઈ શસ્ત્રનો શરમી, વિપરીત કર્યો જીવદૂત રે;
નિદ્રા ગઇ તવ બેઠો દીઠો, પિયુમણિ પ્રાણ સંયૂત રે. રતિ૦ ૧૦.
નયણે નિહાળ્યો નૂરસનૂરે, વામા મોહ નિવાહી રે;
જેઠીઉધાન જ્યમ ઉદધિ ઉલટ્યો, કોણ રહે કહો સાહી રે. રતિ૦ ૧૧.

સારે પાસે સોગઠાં હરખે, સરખે સરખા રમતા રે,
નયનામૃત પ્યાલો ભરભરીને, પ્રીતે પ્રેમને જમતાં રે. રતિ૦ ૧૨
ઘણી પામી જે ધન્યપણુ ગણતા, પ્રાત થયો સુખદાઇ રે,
નેમવિજય કહે નારી નર દોયે, પામ્યા હરખ સવાઇ રે. રતિ૦ ૧૩.

દોહરા

મહાજશ રાજાતણા, સુભટ છૂટ્યા તતકાળ,
તાળુ દેવા તાળને, દ્વાર ઉભા સમકાળ. ૧.
કરતા દેખી કેલ તે, મનમા હવો અચંભ,
પેહેલાં તો માણસ મારતી, શુદ્ધ ન હોતી દંભ. ૨.
તાકયાં હાડ હવે તારણી, માર્યો પુરૂષ રતન,
તો જઇ રાજા વીનવા, વારૂ કીધ વચન. ૩
સુભટ જઇ ભુપાળને, તેડી તેથ મંત્રીશ;
વિલોકન કરવા માનવી, આવ્યો ત્યમ અવનીશ. ૪.
દીરઘદરશી રાજવી, નિસુણે કાનને માડ,
નરનારી રમતા થકા, અવલોકે દુઃખ છાડ. ૫.
દ્વાર ઉઘાડી ભૂધણી, પેઠો મંદિર માય;
હરખ્યો હૈડે અતિઘણો, વદન વિલોકે ત્યાય. ૬.
મંદિર હુતા મહીપતિ, આવે સભા મોઝાર,
નૃપ પૂછે કુલ વાતડી, કુંવર વદે સુકુમાર. ૭

ઢાળ ૭ મી.

(વીર સુણો મુજ વિનતિ, રાગ ધોરણી—એ દેશી)

રાય જંપે સુણો નર તમે, મુખ બોલો હો, તુમચો અવદાત,
વાંકાં વેણ ન કાઢીયે, સુગુણા જેહ હો, નીગુણા નવ થાત રાય૦ ૧.
પાણી પીને ઘર પૂછિયે, એમ ન્યાયે હો, કેમ હોવે જી ન્યાય;
પત્ર માહે નવ પામિયે, જશ સારો હો, જગમાહે પસાય. રાય૦ ૨
મરકલડે અધિપતિ કહે, કુણ મારે હો, મન આણો સંદેહ;
અમ પુત્રી તમ દાખશુ, મુખ બોલીયા હો, એણી જીભડી જેહ. રાય૦ ૩.
આચરણે તુજ ઓળખ્યો, ઢાકયો કયમ રહે હો, કોઇથી નરસુર,

પ્રગટ કરે જે પચમાં, તુમ અમચે હો, વધતો નેહનૂર. રાય૦ ૪.
તિલંગદેશ તિલકાપુરી, ભાખી સઘળી હો, નિજ વાત સભાળ;
રાજન બહુ ચિત ચમકિયો, હૈયે હરખીયો હો, પામી પુણ્યની માળ. રાય૦ ૫.
એનીઅગજ ઓળખિયો, મામે મન હુતી હો, ભીડિયું દૃઢ અગ,
સાહેલી એ સસનેહશુ, ભાગી ભાવઠ્ય હો, થયો દુખનો ભગ. રાય૦ ૬.
લગન લેઈ લીલા વરી, પરણાવિયો હો, રતિ સુદરી રગ;
હય ગજ રથ હાથી ઘણા, દીધો દાયજો હો, આપણા મન સંગ. રાય૦ ૭.
મણિ મોતી ને હીરડા, સેજ તળાઇ હો, આપિયાં દિલ ભાય;
સોહવે ગાઇ ગીતને, બોલાવી હો, વિનતા સુખદાય. રાય૦ ૮.
કટક તેડાવ્યુ ધરાધણી, વનહુ તિ હો, નિજ નગર મોઝાર;
દેખી ઋદ્ધિ દિલ ભાવિયો, મહી મોટકો હો, એ ભાગ્ય કુમાર. રાય૦ ૯.
માતુલે મન આણી કરી, પદ દીધુ હો, તસ રાયાં રાય;
ખરચ્યાં ધન બહુ ખાંતશુ, વર તુરને હો, નિઃસાણ ધુરાય. રાય૦ ૧૦.
ધરૂ ધર રગ વધામણાં, લિયે ભામણાં હો, અનગ સેના નાર;
બદીજન બિરૂદાવળી, બહુ બોલતા હો, મુખ જયજયકાર. રાય૦ ૧૧.
વાસર કેતા રહી ત્યાંહાં, અનુકરમે હો, કુવરે કીધ પ્રયાણ;
તાતે શીખ દીધી ઘણી, નિજ નદની હો, તેહ કીધ પ્રમાણ. રાય૦ ૧૨.
હય ગજને પાયક ઘણા, મુખ ગણતાં હો, નવ લાભે પાર;
સીમાડા સહુ દેખતા, પદ પ્રણમે હો, કરે સેવના સાર. રાય૦ ૧૩.
શીખ લેઇ સાજનતણી, નૃપ પ્રગટયો હો, પથે ચલિયો જાય;
દેશ નગરને લધતો, આનદભેર હો, હવે ભરૂઅચ પાય. રાય૦ ૧૪.
ઢાળ કહીએ સાતમી, સુણો શ્રોતા હો, વકતા કરે જે વખાણ;
નેમવિજયે નેહે કરી, ધન્યાસીએ હો, ધન્ય કોટી કલ્યાણ. રાય૦ ૧૫.

દોહરા.

અનુક્રમે ભરૂઅચ ગયો, પામ્યો પરમાનદ;
પ્રત્યક્ષ તીરથ પામિયો, નિરૂપમ નયનાનંદ ૧.
સબળો ગઢ રાજે જયહાં, પેઠો નગર મઝાર,
સેના મૂકી વેગળી, અગે આનંદકાર. ૨.

જોતા ચઉટાં ચોંપશુ, હાટતણી ત્યમ શ્રેણ,
દેવળ અજિત જિનેદ્રનુ, આવ્યો કુવર તેણ. ૩.
ભાવે શ્રી ભગવતને, વદન વિનય વિવેક,
વીતરાગના પદકમળ, વિમળ સફળ ધરિ ટેક. ૪
પથીને આધારડો, દેવળ કે પોશાળ,
વળી કુભારાં ઘર ભલું, નિરતૈ કરી નિશાળ. ૫.
દેરે બેઠો ઇહા પતિ, ભાવે ભાવના સાર;
તેણે સમે રાજા ઘરે, બેઠી રાજકુમાર ૬.
વાટ જુવે વાહાલાતણી, ગોખે બેઠી નાર,
રત્નવતી રભા જસી, વિલખા કરે હજાર. ૭.
વિરહઅગ્નિ છે જગતમા, (વળિ) વિશેષે વામાય,
નરભ્રમર જગ સસ્તવ્યો, તેણે દાઝે તસ કાય ૮
તરૂણી કહે ત્રિલોચના, યૌવન તૂ મ મ ઝર,
શુ હાવે દિલ તાહરે, પેઠી દુઃખને પૂર. ૯.

ઢાળ ૮ મી.

(એણે આગણડે પિયુ રમિયો—એ દેશી)

કુવરો કહે એમ ન કીજે, વિરહે કરી કાયા છીજે,
સાજનિયા વળી વળી ખીજે રે, સુખ બેહેની. ૧.
ગરવી તેહ ગોરી બોલે, વિરહે કરી દેહી ડોલે,
દીઠો ઇદુ પાંડુર ઝોલે રે, સુણ બેહેની. ૨
ચાદલિયો પાંડુર કાય, મુજ બેહેની તે સમજાય,
કે લાગી એને બલાય રે, સુણ બેહેની. ૩.
ચાદલીયો વિરહી નારી, એહ મે નમી મોહનગારી,
તેણે કીધી રાતી કારી રે, સુણ બેહેની. ૪
હોય વિરહી પાડુર દેહી, તસ શોભા દીજે કેહી,
તરૂણો તન દુખ જેહી રે, સુણ બેહેની ૫.
દીસે જે સૂકો પલાશ, નહિ પૂરો તેમ ઉલ્લાસ,
શોકી કરેય વિશ્વાસ રે, સુણ બેહેની. ૬.

ઝુરે દિન ને રાતડિયાં, ન નિસુણે કો વાતડિયાં;
સૂકે સુખ પાખડિયાં રે, સુણ બેહેની. ૭
તુજ નારીનો વિરહો ચદા, તેણે તુ આદોહિ મદા;
વિરહી દુઃખ તન ફંદા રે, સુણ બેહેની. ૮.
પદ્મનીને મનમથ પીલે, વિરહાનલ માંહે ઝીલે;
સહિયે બહુ પેર ડીલે રે, સુણ બેહેની. ૯.
જેહના મન માંહી ચીચે. તેહ અગ અગેતર સીચે;
પેટ દુખે આંખજ મીચે રે, સુણ બેહેની. ૧૦
અન્ન ને ઉદક નવ ભાવે, પ્રીતમ તે ક્ષણ દિલ આવે;
બહુ દુખ જીવ જગાવે રે, સુણ બેહેની. ૧૧
પ્રેમ પ્યાસી પ્યાસ ન છીપે, વામાને વિજોગજ દીપે;
મરણ ભણી કુણ જીંપે રે, સુણ બેહેની. ૧૨
સહી કળિયુ કાંઇ ન જાવે, ક્ષણ માહી વરસ સમાવે;
કોઇ રૂઠને નાહ મનાવે રે, સુણ બેહેની. ૧૩
જેમ વેદના ધાયરી ધાવે, તે તો જનને આપ કહાવે;
કહે કેહને કહિયુ ન જાવે રે, સુણ બેહેની. ૧૪
મનડાની મનકુ જાણે, જો તે આવે પ્રીતમ ટાણે;
તો સઘળી વાત વખાણે રે, સુણ બેહેની. ૧૫
વરવા છે યૌવન વેપા, લાગે જે પગ પગ દોપા;
સુણી આણે આતમ રોપા રે, સુણ બેહેની. ૧૬
જેમ ઘેલી સૂને ચિત્તે, ઉર માંહિ માતડી હિતે;
કેમ રહિયે નિર્મળ નીતે રે, સુણ બેહેની. ૧૭
પરદેશે જે સહી જાવો, ત્યાહાં આપણો કરિ બિઠાવો;
પ્રીતમે હોવે સુખ વાવો રે, સુણ બેહેની. ૧૮
માતા ને બધવ બેહેની, સાસુ સસરા જેઠજ જેની,
બહુ રાખવી શકા તેની રે, સુણ બેહેની. ૧૯
સુખ દુઃખની પ્રીતમ માને, બીજાશુ હેત ન છાને;
કહું કેટલુ બાઇ થાને રે, સુણ બેહેની. ૨૦
વેહેલા થઇને વિષ પીજે, નાહ વિના કહો કેમ રહીજે?

પરાણે સહીઓ સહીઓ સહીજે રે, સુણ બેહેની. ૨૧
દીજે દેવને કેવા દોષા, ઉપજે જે હૈયે અંદોશા,
સહેવા સમરના સોષા રે, સુણ બેહેની. ૨૨
નિસાસા બહુ મૂકીજે, પિયુ વિના કેમ રહીજે?
નખરો નેહ વહીજે રે, સુણ બેહેની. ૨૩
કેહને કહે આગે પોકારૂ, હટકીને મન એહ વારૂ,
કામ અનલ કિયું ધૂતારૂં રે, સુણ બેહેની. ૨૪
ભરતા વણ કો દુઃખ ભાગે, મન તો વા'લાશુ લાગે;
વિરહ વ્યથા વાયુ વાગે રે, સુણ બેહેની. ૨૫
મેહલો એ કામનો વરશી, ફૂલી ત્યા અંકુશ ફરશી;
કુમલાણી રામાનીરસી રે, સુણ બેહેની. ૨૬
આપ સ્વારથને જે સાધે, પિયુડા થકી લીલા લાધે,
એ તો નેમે સવાઇ સુખ વાધે રે, સુણ બેહેની. ૨૭

દોહરા.

માનની લાગી મોહની, મોહનકેરી વાટ;
ક્ષણ ક્ષણ વા'લીમ ખરખરે, ઉખરડી જ્યમ ખાટ. ૧.
અંગ અનંગે ઉલસે, વામા પાડી વાટ,
સ્મર વિયોગ વિપકામની, લાગ્યો કરણ નિરાટ ૨.
મેવા મીઠાઇ સકળ, સુખડીઆરા થાટ,
વા'લા વિણ તે વીસર્યા, ધરટી જેવા ઘાટ ૩.
ગાહા ગૂઢા કવિતા ધર, સરસ ગીત વર નાટ;
નાહ વિહોણી નારીને, વહેવુ બારે વાટ. ૪.
આદરમાન મંદ બોલણુ, પ્રેમ વણજતુ હાટ,
વા'લમ વિણ તે વીસર્યા, દિલહુતી ગહેગાટ ૫
હસન ખેલન પ્રેમ પતિ, યૌવન ગુણ અલંકાર,
મોહનથી જળ વીછર્યાં, સહેવી કુંતામાર. ૬.
કામિની કરૂણા નવ હોયે, કામી ન જપે જાપ,
કામી ધરમનો ગુણ હરે, કામી કરવત આપ. ૭

જો મુજ પ્રીતમ નહિ મળે, તો લઉં સંયમભાર;
એ વણ એક ન નિપજે, અણમળિયાં ભરતાર. ૮.
મનવેદન મનમાં રમે, રતનવતી કહે એમ;
ડાબું લોચન ફરકિયું, હરખે આણ્યો ક્ષેમ ૯.

ઢાળ ૯ મી.

(ઉબરીઓને કઇ ગાજે હો, યાણી રાણી વટચુઇ—એ દેશી

તન તન ફરકયુ ત્યહાં તેમ, તેમજ ફરકયા હો, સસનેહી નયન સોહામણાં;
કટિ ફરકી કુમ પ્રેમ, અધરને ફરક્યા હો, સસનેહી જંઘા તેતણા. ૧.
ત્રિલોચના કહે તામ, વિરહવિગુણી ચરણા હો, એની છોડી દિયો પરી;
સામુ જુવો જી આમ, ચાલો જિન યાત્રા હો, જઇએ અતિશે ખપ કરી. ૨.
સોળ કરી શણગાર, પદ્મની બહુ પ્રેમે હો, ચતુરાઇ ગજગતિ ગેલશુ;
સાથે બહુ પરિવાર, હસતી રમતી રાણી હો, સાજનને નિજ મન મેળશુ. ૩.
પેઠી ભુવન મઝાર, જિનવરને બહુ પ્રેમે હો, વદન બેહુ ચોંપશુ,
તુ સરજ્યો કિરતાર, સાજનિયો સલૂણો હો, તુહી જગગુરૂ જંપશુ. ૪.
દીઠો ત્યા ભરતાર, હરિલકી હરિણાક્ષી હો, સસનેહી તન ધન ઉલ્લસ્યા;
મેળ્યો સહી કિરતાર, મનહ મનોરથ હેજે હો, સસનેહે ચિત્ત આવી વસ્યા. ૫.
જાણે હૈયડલાનો હાર, મોહનીએ મદમાતી હો, જિનનું વદન વીસર્યો,
માને સફળ સંસાર, વિરહાનળ તે કામની હો, અંગથી વહેલો નીસર્યો. ૬.
નયન સજળ સંજોગ, ધન જ્યાહાં બહુ તૂઠ્યા હો, તન જે નવ પલ્લવ થયાં,
સુંદરી નાઠો શોગ, ભોગી સંભોગના હો, તેમ વળી દુઃખ દોહગ ગયાં. ૭.
આવી તત્ક્ષણ લાજ, ઘુંઘટને પટ ઓઢે હો, મોટે કુંવર વેધિયો,
સીદ્ધ્યા સઘળા કાજ, કામણગારી તે પ્યારી હો, સંગતિ દેવ સાધિયો. ૮.
દીઠી કુંવરે નાર, મનમાંહે એમ ચિંતવે હો, જિનનુ ભુવન નિહાળિને;
રખે હોવે દોષ લગાર, એણે સ્થાનકે બહુ પ્રાણીહો, શિવ ગયા પાપ પખાળિને. ૯.
ત્રિલોચના તત્કાળ, કુંવરને દીઠો નયને હો, સસનેહી સુંદર પ્રેમ તે;
વાધ્યો કામ જે વ્યાળ,અનિમિષ આખડી જોતી હો, સસનેહે એકણ જેમતે. ૧૦.
વિહસ્યો વદન વિકાર, ઉલ્લસ્યુ હેડુ હેજે હો, વધિયો પ્રેમ ત્યહાં ઘણો;
પદ્મની તે બહુ પ્યાર, તે મનશુ કરિ વરિયો હો, ધરિયો પ્રીતમ આપણો. ૧૧.

મન વચન ને કાય, લય આણી લલનાએ હો, ત્યાંથી જે હાલે નહિ;
રહિયું દિલ લોભાય, અમૃત વર વર્ષણ હો, દર્શન દેખી ગહગહી. ૧૨.
નેમ કહે સુણો જાણ, કુવરીને મન વા'લો હો, વસિયો રૂચિયો ભામની,
માણિ સુખની ખાણ, ઢાળ બોલી એ નવમી હો, વિસમી કામન કામની. ૧૩.

દોહરા.

પ્રેમ લહ્યો મન પદ્મની, રત્નવતી ભણી એમ;
કહે એહેની કયહું નર ભણી, દેખી વાધ્યો પ્રેમ. ૧.
રામા રત્નવતી કહે, સુજપતિ એહ મયાળ,
પામી પૂરવ પુણ્યથી, તૂઠ્યો દીનદયાળ. ૨.
મન વેધાણુ માનની, ઉભી જ્યમ ચિત્રામ;
જાણી અવજ્ઞા જિનતણી, વહિયો બાહિર તામ. ૩.
આવી માલણ તે સમે, છાબ ભરી બહુ ફૂલ;
અચરજ એક ત્યાહા હવુ, તે સુણજો કહુ મૂલ. ૪.
છાબ ગ્રહી ત્રિલોચના, પ્રેમેશુ પૂજંત,
ફલ મધ્ય રહી નાગણી, તે નવ જાણે તંત. ૫.
નાગણે ડશી ત્રિલોચના, મૂર્છાણી તત્કાળ,
સેવક આવ્યા રાયના, શોકી મુખ સમકાળ. ૬.
નયન નિહાળી નરપતિ, ચિંતા ચિત્ત ધરંત,
હૈડુ ફાટે પ્રેમભર, હા હા મુખ ઉચરંત. ૭.
ઢંઢેરો દેવરાવિયો, આપુ આધુ રાજ,
પરણાવુ વળી એહને, એમ બોલે મહારાજ. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી

(સેલા મારૂના ગીતની દેશી)

ભૂપતિ ભૂપતિ હે, મંત્રીશ્વર સાભળો વાત,
વેહેલુને વજડાવો સચિવ વર ઢોલને જી,
કહેજો કહેજો હે, પુત્રી તન સહુ અવદાત,
કુવરીને જીવાડે વાલેસર બોલને જી ૧.
ગુણવંત ગુણવંત હે,તેહ નર જગમાંહે જાણ,

પરને ઉપકારીઓ પ્રેમશું કાજ કરે જી;
નર ભવ નર ભવ હે, ભલ વર તે શું જાણ,
આપનુ ને પરનું જે, નરેશ્વર ચિત્ત ધરેજી ૨.
અનુચર અનુચર હે, નવ વલ્યા શીશ નમાય,
પૂઠે ને ઢંઢેરો જે, જલદશો ધમતો જી;
ચઉટે ચઉટે હે, બહુ નર જાણી સમજાય,
કરવાને હો કારજ મંત્રીશ્વર કરમતો જી. ૩.
ભમતો ભમતો હે, ચઉટા માંહે કરેય પોકાર,
આવે ને હો જાવે કઇ નર પેખવા જી,
હોસશુ હોસશુ હે, ત્રિક ચત્વર નૃપ લાર,
ખુશી સુખ ખલક આવ્યા ત્યહાં દેખવાજી. ૪.
આપશે આપશે હે, મહારાજા અરધલેગજ,
જો કોઇ હો જીવતી કરે નૃપનંદની જી,
બોલિયો બોલિયો હે, સારૂ સહુ મનતણા કાજ,
ખાંતેને પૂરે હો વાલેશ્વર આશની જી ૫.
એમ કહી એમ કહી હે,ચઉટામાંહે તેહ ભમાય,
પળિયા હો, સહુ નિજ મંદિરે જી,
તન માહે તનમાંહે હે, હુવા જેહ વદન વિચ્છાય,
વાત વિચારી હો, કરે નૃપ બહુ પરે જી. ૬.
દિન વળી દિન વળી હે,બીજે તેહ શ્રીમહારાજ,
ઢંઢેરો ફેરાયો હો, જે ચોહટ ભમે જી,
બીજાને બીજાને હે, દિન ગમિયો વણ કાજ,
નૃપને બેટીતણો હો, ચિત્ત માહે ઘણું સમે જી. ૭.
તેમજ તેમજ હે, ત્રીજો જવ આવિયો દિહ,
રાય ઢંઢેરો ફેરાયો ચઉટા ભણી જી,
કુંવર કુંવર હે, તે હજી અકળ અબીહ,
બીડુ ને ગ્રહિયુ હો, મતિ તેની ઘણી જી. ૮.
કહેજો કહેજો હે, રાજાભણી તમે સહી જાય,
અરધને હો, રાજ્ય દેજો પુત્રી આપણી જી;

કરજો કરજો હે, પછી તમ મનમાં સુહાય,
વેગેને હો, સુભટે દીધી વધામણી જી. ૯.
મહીપતિ મહીપતિ હે, તૂઠયો જન દીનદયાળ,
આજને વૂઠ્યો હો, અમીવર મેહુલો જી,
આવ્યો આવ્યો હે, ત્યહાં કણે સોઇ કૃપાળ,
મહીપતિજી હો, આપે અતિશે આદરભલો જી. ૧૦.
જળમાં જળમા હે, આપણું તે ઠાવિયું રતન,
રાજનની હો કુંવરી ત્યહા જીવતી થઇ જી;
નેમ નેમ હે, વિજય કહે સાંભળો વાત,
દહી દારિદ્ર દેહથી આપદ ગઇ જી. ૧૧.

દોહરા.

પાયુ પાણી પૂમડે, ચેતન થયુ શરીર,
મૂર્ચ્છા કુંવરી ઉતરી, નાખ્યો શીત સમીર ૧.
દેખી નયને નરભણી, ઉલસ્યાં નયન ચકોર,
દેરે વરિયો દેખિયો, કાળજા કેરી કોર. ૨.
રત્નવતીનો રમણ એ, મુજ પતિ એહ મહંત,
પામી પૂરણ પ્રેમથી, ગરવો ને ગુણવંત ૩.
રાજા રંગે રતિ કરે, બોલ્યો મધુરી વાણિ.
પરણો પદ્મની પ્રેમશુ, હૈડે હિત બહુ આણિ. ૪.
કહે કુંવર સુણો રાજવી, જાતિ કુળ નવ પાય,
પ્રાણે કરી પરણે નહિ, કીધા કોડ ઉપાય. ૫.
રત્નવતી ત્યાંહાં રમણકો, નિસુણે અવધિવૃત્તંત,
જૂઠું પ્રીતમ ક્યમ ચવે, અજાણ થઇ અસંત. ૬.
રાજાને જઇ વીનવે, મુજપતિ એ ગુણ ખાણિ,
આજ મળ્યો સહી વીછડયો, આણ્યો કરમે તાણિ. ૭.

ઢાળ ૧૧ મી.

(મૃગાનેણી થારે હે કોડડે—એ દેશી)

સાહિબ તારે કારણે, મે તો જોયા દેશ વિદેશ,

રાયના કુંવર વાંકાં હે, વચન ન બોલિયે;
હુ જાઉં તુમચે ભામણે, મેં તો કીધલા બહુલ અ દેશ,
રાયના કુંવર વાકાં હે, વચન ન બોલિયે. ૧.
ભૂપતિ મુખશુ એમ ભણે, પરણી જે પદ્મની પ્રેમ; રાયના૦
મોટાનાં વચન હે સહુ લહે, તેતો જીભે કરી ભાજિયે કેમ. રાયના૦ ૨.
કુંવરી લીલા હે તાહરી, મેં તો જોઇ છે નયન નિહાળી; રાયના૦
વાચા સફળ હે તાહરી, તે તો પૂરવ પ્રેમે કૃપાળી રાય. રાયના૦ ૩.
તત્ક્ષણ જોશી હે તેડિયા, લીધાં લગન શોભાય; રાયના૦
ગણક હે જ્યોતિષ જો જો વળી, વિછાણા વેધસવિછાય. રાયના૦ ૪.
ઉત્તમ લગ્ન હે પાયને, જેણે થાપિયા તત્ર ગણેશ; રાયના૦
પાપડ વડીને હે મહુરતી, વર પેહેરિયા ગોરીએ વેશ. રાયના૦ ૫.
ઉગટણા કરે હે કુમારને, ગાય તે ગોરી નવનવાં ગાન; રાયના૦
મેલડે અંબર હે માચતો, ઘણું ગાજતો ગુણે ગુણવાન. રાયના૦ ૬.
પરણિયો પ્રેમે પિયુ રમણી, કરે કરમૂકામણ તોપ, રાયના૦
અધિપતિ નેહે આપિયાં, હયવર ગજવર ઘોપ. રાયના૦ ૭.
આપિયા સહસ્ર હે ગજઘટા, સુંદર સુધા સોહાય. રાયના૦
સાત સહસ્ર હય આપિયા, જાતિલા સબળ દીપાય. રાયના૦ ૮.
સેજ તળાઇ હે કોડશુ, તેમ દીપિકા થાળી બનાય; રાયના૦
ભૂષણ મણિનાં હેજે જડ્યાં, કંઇ દીધલાં પરમ પસાય. રાયના૦ ૯.
વર વહુ છેડા હે બાધિયા, પહોચાઇયા ભવન મોઝાર, રાયના૦
રત્નવતી નેહે સાંધિયા, બેહુ મળિયાં કુંવર કુમાર. રાયના૦ ૧૦.
નયન સુજળનો હે, સુધાલિયો, માંહો માંહે હે હરખ ધરાય; રાયના૦
નેમવિજય કહે નેહશુ, સહી પામે પુણ્ય પસાય. રાયના૦ ૧૧.

દોહરા.

રત્નવતી રંગે તદા, પ્રેમે પિયુ ભણી આમ;
વિરહો વા'લા વીપજે, કાય દિપાવણ કામ. ૧.
વાટ જોતી બહુ વલ્લભા, કબ આવેલો કંત;
પરમેશ્વર મેળો સુપરે, કીધો કરુણાવંત. ૨.

સાહિબ ઉદધિ સંચર્યા, પરગટ કર્યા વિલાપ,
કામદત્ત કેમ જાતિ કે, આવી કીધ અલાપ. ૩.
રાખી શીયલ સુરત્ન એ, ઇણે પુર આવ્યો આપ;
નારી કહી મુજ નિકુર તે, સારા નગર સથાપ ૪.
રાય ભણી આવી કહ્યો, સઘળો દુરવદંત,
કામદત્તને નૃપ કર્યો, ધૂરત ધનનો અંત. ૫.
નાખ્યો પદ જંજીર થઇ, થાપ્યો દુખને થાન,
પુણ્ય કર્યું પહેલે ભવે, પામી પ્રીતમ માન. ૬.
કુંવર સુણી કૌતક હસ્યો, જોયો કરમનો ખેલ;
રંગ રસ કરતા જામની, અનુભવતા દિન કેલ. ૭.

ઢાળ ૧૨ મી.

(પીછોલારી પાલી આબા હોય રાઉલા—એ દેશી)
(એ સખી ઉગ્યો ચંદ કે ચાદો અમી ઝરે કે—એ દેશી.)

પ્રાત સમે તે કુમાર કે, રાયપે આવિયો રે, રાયપે૦
રાય મળ્યો દરબાર કે, સહુજન ભાવિયો રે. સહુજન૦ ૧.
આપ થયો અનુકૂળ કે, કુવર દેખી કરી રે, કુવર૦
લાવણ્ય રૂપ અમૂલ કે, જગ શોભા વરી રે. જગ૦ ૨.
ભૂપ કહે ભૂપાળ કે, મન મીઠું કરી રે, મન૦
માગો આપણે મન કે, હોસ હોવે ખરી રે. હોસ૦ ૩.
કુવર કહે મહારાજ કે, કે'ણુ એક કીજિયે રે, કે'ણુ૦
આપો એ શેઠ આજ કે, વેણુ પતીજિયે રે. વેણુ૦ ૪.
અમ મન એહજ હુસ કે, સુસ કરી કહું રે, સુસ૦
બોલે વચન જે પુસ કે, પસાય એહ હુ લહુ રે. પસાય૦ ૫.
રાય કહે સુણો દેવ કે, મત તમે માગજો રે, મત૦
પાપી દુષ્ટ છે દેવ રે, મનશુ તે માનજો રે. મન૦ ૬.
ઇરિયાવહિનો અંત કે, હુ એને કરૂ રે, હુ એને૦
પાપી પાપ દુરંત કે, એ ફળ એ ધરૂ રે. એ ફળ૦ ૭.
વિનવી વિવિધ પ્રકાર કે, ભૂપ આજ્ઞા લહી રે; ભૂપ૦

કાઢયો પજર બા'ર કે, કુંવરે ત્યાંહાં વહી રે. કુંવરે૦ ૮.
રાય કહે મત લાવો કે, નજરે એ માહરી રે; નજરે૦
કાઢયો દઈ સહુ રાય કે, જીવ્યો મતિ તાહરી રે. જીવ્યો૦ ૯.
દીધો પ્રવહણ જેહ કે, ધન સહુ આપિયો રે; ધન૦
શેઠ ચિંતે ધન્ય એહ કે, પર ઉપગારિયો રે. પર૦ ૧૦.
આપણું લીધું તેહ કે, દીધું સભાળીને રે; દીધું૦
કુંવરે વર્યો જસ નેહ કે, ભાગ નિહાળીને રે. ભાગ૦ ૧૧.
રાખિયો નગરમાં શેઠ કે, રાજન વીનવે રે; રાજન૦
આણીને શુભ દેઠ કે, કરૂણા અભિનવે રે. કરૂણા૦ ૧૨.
પ્રીતિમતી નિજ નાર કે, વસુમતી કન્યકા રે; વસુ૦
મોહનમંજરી નાર કે, રત્નવતી જિકા રે. રત્નવતી૦ ૧૩.
કામવતી પ્રિય તેમ કે, લીલાવતી ભલી રે; લીલાવતી૦
હંસાવળી બહુ પ્રેમ કે, રતિસુંદરી વળી રે. રતિસુંદરી૦ ૧૪.
આઠે આપણી પ્રિય કે, મેળી ત્યાંહાં કણે રે; મેળી૦
નવમી ત્રિલોચના પ્રિય કે, નિરખે ક્ષણે ક્ષણે રે. નિરખે૦ ૧૫
હય ગજનાં જે જૂથ કે, પાર ન પામિયે રે; પાર૦
અનંગતણી જ્યાં આથ કે, દુઃખ સહુ વામિયે રે. દુઃખ૦ ૧૬.
વિલસે સુખ સંસાર કે, ભોગ પુરંદરા રે; ભોગ૦
સફળ કરે સસાર કે, નરનારી વરા રે. નર૦ ૧૭.
નેમવિજય કહે એમ કે, આગે કથા ઘણી રે, આગે૦
શીલવતી અધિકાર કે, સરસ શ્રોતા ભણી રે. સરસ૦ ૧૮.

इति श्री शीलवती महासती चरित्रे चतुर्थ खंडःसमाप्त. ॥ ४ ॥

ખંડ ૫ મો.

———×———

દોહરા.

પરમ જ્યોતિ પ્રકાશ કર, આદિ ન જેનો અંત,
ચિદાનંદ અરિહંત ભવિક, શિવદાયી શુભમંત ૧.
અંધકાર આઠે હર્યા, અશરીરી અર્હંત.
ગરિબનિવાજ ગોડી ધણી, ભયભંજન ભગવંત. ૨.
પ્રણમી પદકંજ તેહના, આતમ ભાવ વિશુદ્ધ,
તિલય વિજય સદગુરૂ નમું, કરજો સિદ્ધ ને બુદ્ધ, ૩.
હેમ ખેમ સુખકારિણી, વારતી દુઃખ દુરંત;
હું પ્રણમુ પ્રેમેકરી, ભારતી ! ટાલણ ભ્રાંત. ૪.
ભવિયા ! ભાવો ભાવશું, શીલવતી સબંધ,
જેતી વીતી વારતા, પ્રેમે કહું પ્રબંધ. ૫.
ચંદ્રગુપ્તના સંગથી, ગોરી ગરભ ધરેય;
દિન દિન તેજ વધે ઘણું, સોહે વિવિધ પેર તેય. ૬.
સાસુ દાસી વિવિધ પેર, જોતી છિદ્રહ જાસ,
વાત કરે નિશદિન ઇસી, (રે) ગર્ભે બીજો માસ. ૭
સુંદરી સાથ સહેલિયાં, કરતી સેવ પચાશ,
શીલવતીની ઓળગે, ધરતી હિયે ઉલ્લાસ. ૮
એક દિન બેઠી મેહેલમે, સહિયાં સાથ મેળાય,
સાસુ નિરખે નજર ભરી, એમ ચિંતે તેણે ઠાય. ૯.

ઢાળ ૧ લી.

(ચુનડીની દેશી)

રત્નાવળી ચિંત ચિંતવે, એહ દીસે કવણ વિચાર રે;
વહુઅર થઇ જે સગર્ભિણી, અકળ થયો એ વિકાર રે. ૧.
સહિ સહેલી કહેસ્વામિની સુણો, તુમચો ઘર પેઠો પયાળ રે
સાત ચોકી ઘર બંધિયું, જેણે ચઢિયું કલંક કંકાલ રે. સહિ૦ ૨.
રાજભુવનને સંકુલે, ઇહાં કયમ થયું એ અધિકામ રે;

ચાચરડે ચોકી છે ઘણી, જ્યાં પુરૂષ ન દીસે ઠામ રે. સહિ૦ ૩.
તિણમાંહિ એક જે ઇમ કહે, મે તો તુજને કહ્યું સમજાય રે;
તોય તમે માન્યુ નહિ, હવે દેખિયા આવ્યો દાય રે. સહિ૦ ૪.
પ્રથમ માસે સુણો પદ્મિની, ઘણુ ગૌરપણુ લહે અંગ રે;
કરપદ ને તેમ અંગુલિ, સુણો તેજ વધે તેણે સંગ રે. સહિ૦ ૫.
બીજે માસે હોય માનની, કરપદ જંઘા જે સ્થૂળ રે;
તગતગ મુખ અતિ મરકલે, વળી હોવે કંઠ અમૂલ રે, સહિ૦ ૬.
ત્રીજે માસ ત્યમ તારૂણી, આખડલી ભારે હોય રે;
ચોથે ચતુરા ગતિ પાલટે, દેહે સાસ ભરાયે સોય રે. સહિ૦ ૭.
પોટમાસે પોહોતી પાચમે, ઉલ્લસે હૃદય સ્તન આપ રે,
યૌવન પ્રૌઢ યુવતી લહે, કામે કઠણતા વ્યાપે તાપ રે. સહિ૦ ૮.
છઠ્ઠ છયલને છેતરે, તેમકરે તરે ભાગે તો અગ રે;
ચેહેન પુરૂષની સંગ તે, કરતી બહુ નવા ટગ રે. સહિ૦ ૯.
સુંદરી પહોતી જવ સાતમે, માસે હોવે પાડુર કાય રે;
અન્ન ઉદક નવિ રૂચે, દોહલા લહે તેણે ઠાય રે સહિ૦ ૧૦.
ગાત્ર ભગ હોવે આઠમે, સખિ વચન ત્યા ન સુહાય રે,
નવમે કામની રતિ લાભે નહિ, દશમે દુર્બળ થાય રે. સહિ૦ ૧૧.
ઓળખી આપણી મતિ થકી, મેં તો થાને કહ્યુ તવ આય રે;
માન્યું ન મતિ આપની, તો તે દેખો હવે જે થાય રે. સહિ૦ ૧૨.
કાજ વિચારી કીજિયે, સહિ રાખિયે તો કુળ લાજ રે,
પસતાવો અવિચારિયે, નવ નીકળે મુખથી અવાજ રે. સહિ૦ ૧૩.
ફરી ફરી નિરખતી લોચને, મનમાહે હોયે બહુ પન્ન રે,
હા હા રે દૈવે કર્યું કિશું, એણે એહ બિગાડિયું તન રે. સહિ૦ ૧૪.
વચને કરી નૃપ વીનવ્યો, તમ વહુએ નિપાયું કાજ રે,
ચેતો ચેતો નૃપ ચિત્તમાં, ટાળી છે એણે તમ લાજ રે. સહિ૦ ૧૫.
ભીતર જોવે ભૂપતિ ઘણું, વિલખો હુઓ વપુ રાય રે;
ક્રોધાનળે કરી પરિયો, નિષ્ઠુર ચિતે તેણે ઠાય રે. સહિ૦ ૧૬.
શીલવતી તે સતી સાંભળી, પેહેલાં થકી નિરમળું નામ રે;
નેમવિજય કહે ખડ પાંચમે, પેહેલી ઢાળ સુકામ રે. સહિ૦ ૧૭.

દોહરા.

ભૂપતિ ચિંતે ચિત્તમે, એ થયો કવણ વિચાર;
નૃપકુળ કલંક ચઢાવિયું, શું કીજે એણે નાર. ૧.
આંખ દુખે જો આપણી, તો કહો કેમ કઢાય ?
પ્રગટ કરતાં વાત એ, લોકે ગાળ ગવાય, ૨.
છાની રાખી એહને, પ્રસવે પુત્ર જે વાર,
તે પૂઠળ દોયે હણી, કરવો એહ પ્રકાર. ૩.
રાજન ચિંતે રાણીને, બોલે એવી વાણ;
સત્ય નવા દિસે સુંદરી, ગરભતણા સહી નાણ. ૪.
રત્નાવળી કહે રાજવી, એમા તું મતિ ભૂલ,
રાજમંદિર ઘણુ આકરા, એ નારી એવા શૂળ. ૫.

ઢાળ ૨ જી.

(વૈરાગી થયો—એ દેશી)

સશંકિત થઇ સુંદરી રે. ઇલાપતિને બોલાય રે;
વધૂ રૂપે એહ વ્યંતરી રે, કુલ ખાપણ તમ આય રે. ૧.
શીલવતી સતી, જો જો કરમ વિકાર રે,
વાત ન એ બૂઝતી રે, વરૂવો વિષ સંસાર રે શીલ૦ ૨
રોપ ભરી ચિત્ત ચિંતવે રે. કીજે કેહો ઉપાય રે,
પાપથકી બીહીતી નથી રે, મરણને સજ્જ થાય રે. શીલ૦ ૩.
આવી સાસુ વહુ કનેરે, ઇંદ્રી જોવાની આશ રે,
ગરભ સહિત ગોરી લહી રે, મૂકે મુખ નિઃશ્વાસ રે. શીલ૦ ૪.
પતિ મળ્યો કુણ તો ભણી રે, ગરભ રહ્યો કિણસંગ રે,
તમ પુત્ર વિના કુણ માહરે રે, કો નવ લાગે અંગ રે શીલ૦ ૫
પુત્ર ગયો પરદેશડે રે. ફૂડી ફૂડું મ ભાખ રે;
શીલ લહ્યું સહી તાહરૂ રે, નિપુણતા હૈડે રાખ રે. શીલ૦ ૬.
પતિ આપીજે પ્રેમદા રે, સહી નાણી લે આપરે,
દાખે સાસુ હરખશુ રે, જોયા દૃઢ કરી થાપ રે. શીલ૦ ૭.
અરહું પરહું નિરખતાં રે, બિંદલી દીઠી તેહ રે;

શીલવતીના નામની રે, મોકલી પેહેલા જેહ રે; શીલ૦ ૮.
ભૂષણ દેખી ભામની રે, દંભ ધર્યો દિલમાંહ્ય રે;
પરવિના એ કૃત નહિ રે, દેખીને દિલ દાહ રે. શીલ૦ ૯.

રાજા તેડી ભૃત્યને કહે રે, તેડી વાત એકાંત રે;
વનહુ તે લાવો તમે રે, નાગ હોયે દુરદાંત રે શીલ૦ ૧૦.

આણ્યો અજગર આકરો રે, કુંભ માંહે સુઠવેય;
પ્રાણ કાઢે ફુંકારવે રે, ડંક નો કહ્યા કહેય રે. શીલ૦ ૧૧.

આણી મૂક્યો મંદિરે રે, બોલાવી તે બાળ રે;
સાસુ કહે લાવ્યો વહુ રે, ઈંણ ભાંડે પુષ્પ માળ રે. શીલ૦ ૧૨.

ગણી નોકાર ઊભી થઇ રે, ઉઘાડયો મુખ તાસ રે;
સાપ ફીટી માળા થઇ રે, સુરભિ અનોપમ જાસ રે. શીલ૦ ૧૩.

જોજો શીલ પ્રભાવથી રે, સુર સારે બહુ સેવ રે,
કીધાં કર્મ મૂકે નહિ રે, જો મળે દેવના દેવ રે. શીલ૦ ૧૪.

શીલે આપદ સહુ ટળે રે, શીલ થકી સુખ વાસ રે;
ઢાળ બીજી ખંડ પાંચમે રે, નેમ લહે મન આશ રે. શીલ૦ ૧૫.

દોહરા.

ચમત્કાર નૃપ ઉપનો, શીલવતી ગુણ ગેહ;
જૂઠું કહી એ નવ બચે, દિલ રંજન સુખ દેહ. ૧.

કાળ સાથે કહો કેમ રહે, જો ન હોય શીલ રેણ;
ગુણવંતી એ ગોરડી, સહુ દેખે જો સેણ. ૨.

રત્નમાળા કહે રાજવી, એની વાત મ તાણ;
દોકુળ કલંક લગાડિયું, પાપતણી એ ખાણ. ૩.

મુજથી ન મરે એ વહુ, ભૂપ કહે સુખ વાત;
એમ કહી સભાએ આવિયો, રાણી ઘાલે ગાત. ૪.

જોજો સુખ ક્ષણ કારણે, જેણે ઉપાયું કલંક;
રાય શોભા કયમ પામશે, જે હુતા નિકલંક. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(સુડલા સંદેશો કહેજે મારા પૂજ્યને રે—એ દેશી)

સંશય ઉત્તમને ચિત્ત ઉપનો રે,
લક્ષણ સતીના એહ છે સાર રે;
જૂઠે પણ રાણી મન માને નહી રે,
નિરખતી નયણે વારવાર રે. ૧.
શીલવતી સતિયાં માહી શિરોમણી રે,
સાખી કીધા નાગકુમાર રે.
તોયે સાસુ મન બહુ આમળોરે,
કૂડો એહ છે સંસાર રે. શીલવતી૦ ૨.
લોકના અપવાદ ભયથકી રાજવીરે,
ભય કરતા સહુ પરિવાર રે,
બીજો ઉપાય કરે બાલા મારવા રે,
લલના રડય નહિય લગાર રે. શીલવતી૦ ૩.
વારૂ વછનાગ જેણે આણિયો રે,
ભુજાવ્યો ભામનીએ ત્યાહાં તેમ રે,
ખાધુ વિષ અમૃતની પેરે જર્યું રે,
સતીના આતમને થયું ક્ષેમ રે. શીલવતી૦ ૪.
ગણી ચિતે પાપણી મઇ નહિ રે,
એનો વિષ આછુ નહિ જોર રે,
ગોમલ આણ્યો તતક્ષણ રાણીએ રે,
તેલ મર્દન કર્યો ઘનઘોર રે. શીલવતી. ૫.
જેમ જેમ ખાયે વિષ ભણી જોવના રે.
તેમ તેમ વાધે દૂણો તજ તેજ રે,
નિરખે નારી શુભ્રતા આદરે રે,
રતનમાળાને ન વધે હેજ રે. શીલવતી૦ ૬.
જેણે ગધે પ્રાણ તજે આણિયા રે,
વેગલી દ્રી હણિયે પખીઆ વ્યોમ રે;

એહવી આગ્રાણ છે જેહ આકરી રે,
હોવે પંચેદ્રી જિહા કિણ હોમ રે. શીલવતી૦ ૭.
આણ્યો કાળકૂટ તતખીણ તારૂણી રે,
દીઠો શીલવતીએ તામ રે;
સહી નાણી કરી એહ ઓળખ્યો રે,
હા હા કયા કરમનાં કામ રે. શીલવતી૦ ૮.

આવ્યું મરણ એ માનની ઢુકડું રે,
અયી અયી દેવતણા ઇહા ભોગ રે,
કીધાં આપણ તે ઉદયે આવિયાં રે,
કોઇ કઠિન બંધનના યોગ રે. શીલવતી૦ ૯.
કીધો કામની ધૃત સંસ્કારને રે,
તરત વધારિયો તેલે આપ રે;
કહે તવ સાસુ વહુ તમે ખાઇજે રે,
કીધું ભેષજ અનુપમ મેળાપ રે. શીલવતી૦ ૧૦.

સાસુની સાખે શીલવતી સતી રે,
દિનપતિ સામી ઊભી રહી હેઇ રે;
ગણી નવકાર જે રાણી ભાવશુ રે,
સૂધો શીલજી મુજને સુખ દેઇ રે. શીલવતી૦ ૧૧.

ચંદ્રગુપ્ત વિના અવર જો માહરે રે,
મન વચને કાયા સંભાર રે;
કાંઇ મનમાંહિ વિશ્લેપતા જો હોવે રે,
તો કાયા થજો સહુ જળ છાર રે. શીલવતી૦ ૧૨.
ખાધું વિષમ વિષ અતિ પાડુઓ રે,
પસર્યું અંગે અમીય સમાન રે;
વામાને વિષ તે હળાહળ વીસર્યું રે,
જોજો શીલ રયણ પરધાન રે. શીલવતી૦ ૧૩.
જાણ્યુ સઘળું ત્યહાં તેણે રાઉલે રે,
વાધ્યો મનમાંહી બહુ પ્રેમ રે;

સતિયા શિરોમણિ શીલવતી સતી રે,
સોળે વાલે કરીને હેમ રે. શીલવતી૦ ૧૪.
નેમવિજય કહે ખંડ એ પાંચમી રે,
ત્રીજી એહ છે ઢળકતી ઢાળ રે;
શીલ પ્રભાવે સુખ હોય અંગમાં રે,
ટાળ્યો દુઃખ દોહગ જંજાળ રે. શીલવતી૦ ૧૫.

દોહરા.

રત્નાવળી કહે રાયને, કૂડ કપટ ભંડાર,
કો મતિ સાંસો એહને, એ કુળ ખપણકાર ૧.
નારી ચરિત્રની કોથળી, અલીક જે ભાષણહાર;
જનમથકી જૂઠી સહી, ધિક એનો અવતાર. ૨.
પરનરશુ રાતી જિકા, તેને બહુ સહી નાણ;
સાજા હોઠ ઉત્તર ઘણા, કેમ ન જાણો જાણ? ૩.
તે માટે વેગા થઇ, શામ પહેરાવો વેષ;
મૂકો પીહર વાટડી, કરજો સીમ પ્રવેશ. ૪.
રાણી કહેણે રાજવી, કીધો તે પરપંચ;
કૃષ્ણ ગલિત રગી જિકે, સઘળો મેળ્યો સંચ. ૫.

ઢાળ ૪ થી.

(શેત્રુજે ઋષભ સમોસર્યા, ભલા ગુણ ભર્યા રે—એ દેશી)

કાળાં અંબર પેહેરિયાં, કાળે કિયા રે,
કાળા જોતર્યા બેલ, કરમે વિટંબણા રે,
રૂદન કરે રામા ઘણુ, દુઃખ મનતણુ રે,
છેતરી તેં મુજ છેલ, કરમ વિટંબણા રે. ૧.
રાયે સુભટ જે મોકલ્યા, મન ખળભળ્યા રે,
દિલમાંહે દિલગીર, કરમ વિટંબણા રે;
હા હા સતીને કહેવું, દુઃખ એહવુ રે,
નયણે વહે ત્યમ નીર, કરમ વિટંબણા રે. ૨.
માતા કાંઇ જનમિયા, અતિ પાપિયા રે,

કરતા નર બહુ શોક, કરમ વિટંબણા રે,
સતીય ભણી દુઃખ દાખવા, સહી રાખવા રે,
દુર્ગતિનાં ફળ રોક, કરમ વિટંબણા રે. ૩.
આલોચણ હોવે ઘણી, એકેંદ્રીતણી રે,
બેદ્રી બહુલ સંસાર, કરમ વિટંબણા રે,
તેંદ્રી ચોરેદ્રી બહુ કહી, હૈયે રહી રે,
પંચેંદ્રી પાપ અપાર, કરમ વિટંબણા રે. ૪.
જયમ ત્યમ જીવને જે હણે, પાપ નવ ગણે રે,
જાવે નરકે ઘોર, કરમ વિટંબણા રે;
સાધુ જો હત્યા આદરે, સાતમી જાય રે,
જાયે નિગોદે જોર, કરમ વિટંબણા રે. ૫.
સતીને ઘાતે પ્રાણીએ, એમ જાણિયે રે,
રૂલિયે અનંત સંસાર, કરમ વિટંબણા રે;
ભાવઠ તેને ભવતણી, શિવ અવગુણી રે,
જાય કુખે અવતાર, કરમ વિટંબણા રે. ૬.
તો અમે મૂકશું એહને, વન ખડમાં રે,
મારશે વનચર જીવ, કરમ વિટંબણા રે;
અમને કાં સરજાવિયાં, નીચ કુળ આવિયા રે,
એમ કરતાં બહુ રીવ, કરમ વિટંબણા રે. ૭.
ધીજે શુદ્ધિ ઉતરી, નવી પાંતરી રે,
તોયે ન માની વાત, કરમ વિટંબણા રે;
રાજન કુળ પાપી સહુ, દિલમાં ઠરે રે,
કરવા ગ્રહ્યો કુટઘાત, કરમ વિટંબણા રે. ૮.
બેસારી રથ ઉપરે, રજની ભરે રે,
સુભટ દો ચાલ્યા જાય, કરમ વિટંબણા રે;
આતમ આપણો નિંદતા, હા હા બોલતા રે,
હા હા શું તમ માય, કરમ વિટંબણા રે. ૯.
ગયની આણ છે એહવી, સુણો જેહવી રે,
મૂકજો વનહ મઝાર, કરમ વિટંબણા રે:

પણ અમે મુકું નહી, તમને સહી રે,
એમ કહી રોતો જાય, કરમ વિટંબણા રે. ૧૦.
અંગદેશ ચંપાપુરી, બહુ ગુણ ભરી રે;
સરોવરકેરે તીર, કરમ વિટંબણા રે,
મૂકીને પાછા વળ્યા, ચર કુંજલ ચલ્યા રે,
હેજે હેયડલે હીર, કરમ વિટંબણા રે. ૧૧.
એકલી સતી મન દૂમણી, કહે જન ભણી રે,
શાં એ કરમ અઘોર, કરમ વિટંબણા રે;
એણે ભવે પામી હુ ઇહા, જાઉં કયહાં રે,
હૃદય ન ફાટે કઠોર, કરમ વિટંબણા રે. ૧૨.
જાણું ન જાણે કે વળી, થઇ જેટલી રે,
કરમતણી જે કથાય, કરમ વિટંબણા રે,
નિરદૂષણ દૂષણ લહુ, ન જાયે કહ્યુ રે,
લોકમા ભરમ ભમાય, કરમ વિટંબણા રે. ૧૩.
આવ્યા એ કુણ ભવતણા, પાપજ ઘણા રે,
હેયે દુખ ન માય, કરમ વિટંબણા રે;
પંચમાહી પરગટ કરી, દોષે ભરી રે,
મુખ દેખાડુ શું માય, કરમ વિટંબણા રે. ૧૪.
વેરણ સાસુ ઇહા લહી, એ તો સહી રે,
પૂરવ પાપને યોગ, કરમ વિટંબણા રે;
કીધા પૂરવ સુપેરે રે, તે તો પેરે પેરે રે,
ભોગવવા તેહજ ભોગ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૫.
એમ કહી તે ભૂમિ પડે, બહુ લડથડે રે,
પામી ઘન તન પીડ, કરમ વિટંબણા રે,
વાયે સચેતન ચેતના, કરી અગના રે,
જોબન જલધી છંડ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૬.
અયિ અયિ દેવ એ માહરી, ગતિ તાહરી રે,
શીખવી કેવી એહ, કરમ વિટંબણા રે,

અવગુણ કીધો માહરો, દોષ ન તાહરો રે,
દીધો દૈવે છેહ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૭.
રોવે અતિ આક્રંદ કરે, શૂન્યતા ધરે રે,
વળિ વળિ મૂર્ચ્છા લહંત, કરમ વિટંબણા રે;
સાસુ સસરા પેખતાં દુઃખ દેખતાં રે,
બોલતી મધુરી વાણ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૮.
સતિય લહે એમ મન થકી, દુઃખમાં છકી રે,
પામું ક્યહાં સુખ ખાણિ, કરમ વિટંબણા રે;
મારગમાં મૂઇ નહીં, આવી વહી રે,
આણી કરમે તાણિ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૯.
વર પીહર માતા વસે, પુત્રી હસે રે,
જાઉં તેહની પાસ, કરમ વિટંબણા રે;
તેણે હુતી સુખ સંપદા, ટળે આપદા રે,
હોશે હૈયડલે ઉલ્લાસ, કરમ વિટંબણા રે. ૨૦.
એમ ચિંતવી વળી રાણીએ, ગુણ ખાણીએ રે,
હોયે દુ.ખની હાણ, કરમ વિટંબણા રે;
સરસ ઢાળ ચોથી હવી, નેમે કવી રે,
સુણજો શ્રોતા સુજાણ, કરમ વિટંબણા રે. ૨૧.

દોહરા.

વાહાલા વાહાલી હું હતી, પ્રાણતણા પ્રતિપાળ;
તુજ વણ ક્ષણ એ દોહ્યલો, દેખું દુ.ખ વિકરાળ. ૧.
નિકલંકી કલંકી તમે, આણી તમ કુળ ખોટ,
સુખ કયી પેર દાખશો, પાપતણી ધરી પોટ. ૨.
શીલવતી હવે સંચરે, તે ઉખરડી વાટ;
રૂધિર ઝરે પદકંજથી, નાણે તોય ઉચાટ. ૩.
લડથડતી પડતી થકી, આવી સરોવર પાળિ;
પણિહારી પાણી ભરે, સરવે રહિ નિહાળિ. ૪.

કેઈ કહે દેવી વનતણી, શીલવતી કહે કેઇ;
કેઇ કહે નાગકુમારિકા, દીસે અકળ અભેઇ. ૫.
જાણી નહીં કેણે જુવતી, બેઠી તરૂવર હેઠ;
અશ્વ પિયે ભટ રાઉલા, આવી તેહને દેઠ. ૬.
બોલાવી બહુ માનશું, માતા કહો સરૂપ;
શીલવતી કહે સાંભળો, કહુ જો પૂછે ભૂપ. ૭.

ઢાળ ૫ મી.

(સુરંગી સુંદરી—એ દેશી)

ભટ જાઇ તત્ક્ષણ ભૂપને, વિનવ્યો વચન વિશેપ; રંગીલા રાજવી.
શીલવતી આવી સતી, વિધિનો લેઇને વેપ. રંગીલા૦ ૧.
કાળે કપડે કામની, ગરભ સહિત ગુણખાણ, રંગીલા૦
એકલડી ઊભી ઇહા, સરોવર તીર સયાણ. રંગીલા૦ ૨.
મેહેર કરીને મહિપતિ, માનની તેડા મહેલ; રંગીલા૦
કરૂણાએ કૃપા કરી, અંગી કરો અમ ટહેલ. રંગીલા૦ ૩.
ઉપમા કોઈ આપે નહિ, શીલવતી સુપવિત્ત; રંગીલા૦
દેખો દર્શન દેવ જાું, નમતાં નિર્મળ ચિત્ત. રંગીલા૦ ૪.
ઓળવિયે નહિ આપણુ, આણી મન ઉછરંગ; રંગીલા૦
સાસરડે સુખ નવ સહ્યું, અંગના પાવક અંગ. રંગીલા૦ ૫,
આણો મંદિર આપણે, રાય તજી દિલ રીસ, રંગીલા૦
બેટી વહાલી બાપને, વીનવું વિશવા વીશ. રંગીલા૦ ૬.
આરતી ટાળો એહની, કરિયે ન કોઇ કહેણુ, રંગીલા૦
આવી તે શરણે આપણે, લીજે સાહિબ લહેણુ. રંગીલા૦ ૭.
અતિ સુંદર તમ અંગજા, ધર્મ તણો જે વાસ, રંગીલા૦
અબળા સેવે એકલી, નરતા મૂકે નિ:શ્વાસ રંગીલા૦ ૮.
સૌભાગ્ય સુંદરી તવ સુણે, અંગજાનો અધિકાર; રંગીલા૦
વિલખી થઇ વામાંગના, આણુતી ઉચ્છ્વાસ ઉદાર. રંગીલા૦ ૯.
બોલાવિયે કિણ વિધે, આવી કિણ વિધે એથ; રંગીલા૦
કલંક નીપાયું એ કુંવરી, જગતી લાછન જેથ. રંગીલા૦ ૧૦

તો હુ કયમ તસ તાતને, વરવી એ રાખણ વાચ; રગીલા૦
લલના લીલા લાંછને, કીધુ કરમે કાજ. રગીલા૦ ૧૧.
ભૂપતિ કહે પૂછો ભલો, સાસરિયાશુ વૃત્તત; રગીલા૦
સાસરીએ જો સુદરી, આપિયો કયમ કરી અંત. રગીલા૦ ૧૨,
સિંહરથને વહાલી સુણી, છટકી દેખાડયો કયુ છેહ? રગીલા૦
આણું મંદિર એહને, ન રહે તેહશુ નેહ. રગીલા૦ ૧૩.
નૃપ લાંચ્છન એણે મનડે, રંગે ન ગેહે રખાય; રગીલા૦
લોક ઓળંભા લખ લહું, લપટ લાજ ગમાય. રગીલા૦ ૧૪.
સુભટે જઈ સુંદરી, બોલે બાળ બોલાય; રગીલા૦
શાતા કહો સહુ અમભણી, કરમતણી એ કથાય. રગીલા૦ ૧૫.
સાહસવત સતી વદે, પૂછે ભૂપતિ તેડ; રગીલા૦
તો આખું સહુ મનતણી, જલમ જઝીરી જેડ. રગીલા૦ ૧૬.
બાંધવ સુણો મુજ બોલડા, તમ આગે ન કહાય રગીલા૦
રાજા હોવે જો રાજવી, પ્રેમે કીજે પસાય. રગીલા૦ ૧૭
ભૂપતિ કહિયુ ભાવશુ, સાંભળવા સત્ય વેણ, રંગીલા૦
પાચમી ઢાળ ખડ પાચમે, નેમે તે સાસા સેણ. રગીલા૦ ૧૮.

દોહરા.

સુભટ જઈ ભૂપતિ ભણી, કહિયુ બે કર જોડ,
સહજ સલૂણી સુદરી, એમા ન કાઢે ખોટ. ૧
મયા કરી મહારાજવી, તેડો તરુણી આમ;
લાજ વધે કુળ બેતણી, શુભ કર્મે ગુણગ્રામ. ૨
નૃપ કહે દોય કલકિયા, એનુ ન લીજે નામ;
કાઢો દૂર પથ વેગળી, નહિ છે એનુ કામ. ૩.
સુભટ કહે માતા તમે, દાહિણ પથ સિધાય;
ઇહા રહેવું જુગતુ નહિ, બહુ કોપ્યો છે રાય. ૪
સાહસ ધર્યું સતિયે મને, પથે પાળી જાય;
શીલપ્રભાવે સુખ હોવે, દુઃખ તે કરમ પસાય. ૫.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(યોગીડાને ન્હેન્ને રે આદેશ—એ દેશી)

રાણી ચાલી દક્ષિણ દિશે રે, દક્ષિણ પૂર્વ વિચાલ,
અબળા થઇ તવ એકલી રે, પથ ઘણો વિકરાળ;
નાહજી ! કીજે એવું ન કામ ૧.
રાણી આપોપું નિંદતી રે, અડવાણી પથે જાય,
નાહ ભણી દે ઓળભડા રે, હૈડે દુખ ન માય. નાહજી૦ ૨.
હું અબળા એકાકિની રે, કેમ છંડી નરનાથ,
કુણ ગતિ હોશે માહરી રે, હા પ્રીતમ ! કીધ અનાથ. નાહજી૦ ૩
અપમાની ઘણું તાતજી રે, આવી આ વનખંડ,
કુમળાઈ કાયા કૂમળી રે, ધૂપ પડે પરચંડ, નાહજી૦ ૪.
તડકે કાયા તડતડે રે, પગ રૂધિર પરનાળ
વાંલા વેરી કયમ થયો રે, તું આણે ભવે આળ. નાહજી૦ ૫.
છેલ ન છેતરિયે એહવી રે, કરતી કોટિ વિલાપ,
વૈર વળ્યો તું વલ્લભા રે, કીયા ભવના પાપ. નાહજી૦ ૬.
શીલરત્ન કેમ દાખશું રે, પ્રીતમ શી પેરે પ્રાણ,
કો ન કરે તેમ તે કર્યું રે, જાણુંશે જાણ અજાણ. નાહજી૦ ૭.
શ્વાસ ચઢે તેમ સુંદરી રે, ભૂમિ ન નીંઠ તેમ,
ભુખ તૃષા સહે અગમા રે, ખેદતણો ઘન જેમ. નાહજી૦ ૮.
ધૂપ પડે ધરતી તળે રે, શીલવતી સીદાય,
નાહ નિઠુર શું પામશો રે, નારીને અકુળાય. નાહજી૦ ૯.
ધિગધિગ જીવિત એહવે રે, પતિ ગયો પરદેશ,
વૈરી થયું તવ સાસરૂં રે, પિહરીએ કર્યો વેશ નાહજી૦ ૧૦.
કેથી ધાઉં જાઉં કયહાં રે, વિરહી સુભગા બાળ,
જુવતી જોખમ જોબને રે, દીસે અત્યક્ષ ઝાલ નાહજી૦ ૧૧.
રાત પડે રાણી હવે રે, દિલમાં થઇ દિલગીર,
સતી વિમાસે કયમ હોશે રે, ત્રટકે હૈયડલે હીર નાહજી૦ ૧૨.
નીર વહે તેમ લોચને રે, લલના લલકતી કાય,
દુમ થડ ગ્રહી તે ભામની રે દોહલી ગત વિહાય. નાહજી૦ ૧૩.

શાસન ક્યહાં ગઈ દેવતા રે, કેથ ગઇ કુળદેવ;
એણે અવસર આવે નહિ રે, તો શી કરૂં તસ સેવ. નાહ૦ ૧૪.
મરણ નહિ છે ઢૂકડો રે, ક્યમ છૂટું એ દુઃખ;
ફટ ફટ પીહર પાપિયા રે, ધિક ધિક માતની કૂખ. નાહ૦ ૧૫.
લોક ઓળભા લખ લહ્યા રે, સાસરીએ કરી ખેદ,
મન જાણે અથવા કેવળી રે, ભેદક બધાણો ભેદ. નાહ૦ ૧૬.
જાપ જપે શ્રીજિનતણો રે, મુખે આખે નવકાર;
ઢાળ છઠ્ઠી નેમવિજયે કહી રે, લહેશે સંપદ સાર. નાહ૦ ૧૭.

દોહરા.

શીલવતી જાલાંતરે, જાપ જપે નવકાર,
જેમ તેમ જામની નીગમી, ઊગ્યો ત્યહાં દિનકાર. ૧.
ચાલી આપણ ચોંપશુ, મૂક્યું તે વન મંદ;
દીઠી પોઠી વણઝારની, નયન વદન અરવિંદ. ૨.
દીઠી અનુચર તેહને, નિરૂપમ ગર્ભા નાર;
કો વનદેવી અભિનવી, અપ્સરને અનુસાર. ૩.
કહે બેની તું કોણ છે, સાચ કહો તમે માય;
નેન સજળ જલ છાંડતી, એમ બોલે તેણે ઠાય. ૪.
પિયુ ચાલ્યો પરદેશડે, મુજને મેહેલી વાટ;
હું આવી વસતી ભણી, ટાળ્યો હવે ઉચ્ચાટ. ૫.
અનુચર જઇને આખિયો, નાયક કાંઝી નામ;
સાહેબ એક વારાગના, આવી આપણે ઠામ. ૬.
તેડી આવો તેહને, નાયક બોલ્યો એમ;
અબળા દેખી આકળી, પૂછે ધરીને પ્રેમ. ૭.
કયું બેઠી એકાકિની, કિણ દુહવી કિણ કામ;
વાત કહો સાચી વિવર, જાએવું કુણ ગામ. ૮.
શીલવતી કહે તાતજી, એ છે બહુલી વાત;
માનું પીહર પોઠિને, દેખી હું હરખાત. ૯.

ઢાળ ૭ મી.

(વણઝારાની દેશી)

કાઝી નાયક રે, સાંભળો મુજ અવદાત્ત,
વાત કહું વારૂ પરે, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, કૂડા દીધ કલંક,
ઉત્તમ જનને બહુ સરે, કાંઝી નાયક રે. ૧.
કાંઝી નાયક રે, આપ્યાં સાધુને આળ,
પાપ બુદ્ધિ હૈયે રાખીને, કાઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, તોડયા કરોળિયા જાળ,
મારી રતી મેં માખીને, કાંઝી નાયક રે. ૨.
કાઝી નાયક રે, ઉથાપ્યો જિન ધર્મ,
મર્મ બોલ્યા મે આકરા, કાઝી નાયક રે,
કાંઝી નાયક રે, કીધી આશાતના જ્ઞાન,
જાળાં ભાજ્યાં મે પાધરાં, કાંઝી નાયક રે. ૩.
કાંઝી નાયક રે, કીધા દૂતીના કામ,
નિર્મળ મતિ રાખી નહિ, કાંઝી નાયક રે;
કાઝી નાયક રે, નિંદા કરી બહુ સાધ,
વ્યાધસમી લાગી રહી, કાંઝી નાયક રે. ૪.
કાઝી નાયક રે, ભાગ્યુ શીલ કુસંગ,
અંગથકી જૂઠું લવ્યુ, કાઝી નાયક રે,
કાઝી નાયક રે, મે ભરી કૂડી સાખ,
લાલચ ધનશુ મન ઠવ્યુ, કાંઝી નાયક રે. ૫.
કાઝી નાયક રે, વિરાધ્યા બહુ જીવ,
રીવ કરંતાં મારિયા, કાઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, છિદ્રે ઉષ્ણ કરી નીર,
ધીરપણું ધરી રેડિયા, કાંઝી નાયક રે. ૬.
કાંઝી નાયક રે, શેવ્યાં સાત વ્યસન,
અન્ન વિના પશુ પાળિયા, કાઝી નાયક રે;
કાઝી નાયક રે, ફાંસી મરાવ્યો ફોક,

રોક કરમ રસ ઝીલિયા, કાંઝી નાયક રે. ૭.
કાંઝી નાયક રે, કીધી ચોરી જોર,
ઘોર કરમ અતિ આદર્યાં, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, કીધાં ભક્ષણ રાત,
વાત કરી ચિત્ત ચાતર્યા, કાંઝી નાયક રે. ૮.
કાંઝી નાયક રે, દીધો બહુલ શરાપ,
પાપ પ્રકૃતિ કોગટ કરી, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, અલપ જીવ તિલ માત,
ઘાત સમાન શોભા ધરી, કાંઝી નાયક રે. ૯.
કાંઝી નાયક રે, તે પાપતણો સયોગ,
ભોગવિયે એણે ભવ ખરે, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, મુજ પરણાવી તાત,
માત બોલાવી સાસ રે, કાંઝી નાયક રે. ૧૦.
કાંઝી નાયક રે, તેથી તજી પિયુ મૂજ,
તમને કહુ હું એટલુ, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, તે પહોચ્યો પરદેશ,
વેશ કરી સુણો એટલુ, કાંઝી નાયક રે, ૧૧.
કાંઝી નાયક રે, વળી આવ્યો મધ્યરાત,
રાત રહ્યો રતિ ઉપની, કાંઝી નાયક રે,
કાંઝી નાયક રે, તે દિનથી રહ્યો ગર્ભ,
મોતી રહે જ્યમ સીપની, કાંઝી નાયક રે. ૧૨.
કાંઝી નાયક રે, સાસરિયાં નિઃસ્નેહ,
છેહ ત્યહાંથી દાખવી, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, પીહર કેરી વાટ,
ઘાત ઇસી તેણે ચાખવી, કાંઝી નાયક રે. ૧૩.
કાંઝી નાયક રે, આવી હુ વનખંડ,
ભાંડ કરી બહુ દુર્જને, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, તાતજી તુમચી પોળી,
પેખી હરખી પરિજને, કાંઝી નાયક રે. ૧૪.

કાંઝી નાયક રે, આવી તોરે શરણ,
મરણ થકી રાખો હવે, કાંઝી નાયક રે;
કાઝી નાયક રે, નિસુણી ઇમ સતિ બોલે,
નયણલે બહુ આંસુ ઠવે, કાઝી નાયક રે. ૧૫.

કાઝી નાયક રે, તું મુજ ભગિની ધીય,
જીય સમી તુ માહરે, કાઝી નાયક રે.
કાંઝી નાયક રે, મૂકુ તુ કહે તેથ,
જેથ ગમે મન તાહરે, કાઝી નાયક રે. ૧૬.
કાંઝી નાયક રે, મેળવુ તુજ ભરતાર,
તુ મુજથી સુખ સહુ વહે, કાઝી નાયક રે,
કાઝી નાયક રે, સાતમી ઢાળ રસાળ,
નેમવિજય સતત લહે, કાઝી નાયક રે. ૧૭.

દોહરા.

તે સગે રહિ તારૂણી, થિર કરી મન વચ કાય;
ગર્ભતણી પ્રતિપાલના, રાખે મન સકુચાય. ૧
આખુંદ નામ નાયક ભલો, કાઝી નદન તેહ;
દેખી ચૂકયો રૂપને, બાધ્યો નવલો નેહ ૨.
પ્રસવે અગજ એહને, ધરણી એ ધરસૂત,
માનવ ભવ સફળો કરૂં, મોહન પ્રસવે પૂત ૩.
એવી મુજને માનિની, મેળવી વનમોઝાર,
તો ઇણુ સાથે સજ થઈ, વિલસુ સુખ સસાર ૪
ઇમ ચિંતી દાસી ભણી, સમજાવી તતકાળ;
જયમ ત્યમ કરી જો મેળવે, તો આપુ બહુ માલ. ૫.

ઢાળ ૮ મી.

(સલણી યોગણ રૂડી બે—એ દેશી.)

આવી દાસી ઊભી આગે, વિનવે સુણ તુ નાર.
કાઝીનો નદન તેની શોભા, જાણે કામ કુમાર,
સોભાગી સાભળ શામાવે. ૧.

રૂપ અનુપમ જન મન મોહન, આબુંદ નામ કુમાર;
ગુણ ભરિયો મદ માચતો એતો, અનંગતણો અવતાર, સોભાગી૦ ૨.
મોહ્યો તે તન દેખી તારૂં, મારૂં વચન તું માન;
ઘરણી કરવા ઘણું તાહરો બહુ, લાગી રહ્યો એકતાન. સોભાગી૦ ૩.
આશાકારી સુણ તું પ્યારી, ભંગ ન કીજે તાસ;
પર વચન થકી જાણજે, કાંઇ ધરમ નહિ જગ હાસ. સોભાગી૦ ૪.
તે ગુણવંતા માણસ મોટા, આતમ પુરે આશ;
અવગુણને મેલે પરો, તેહ ઉત્તમ એહ અભ્યાસ. સોભાગી૦ ૫.
નવલખ એહીજ નાયકો નીકો, પોઢીતણો અધિકાર;
છેલ છબીલો છાજતો એ, ખોટો નહિ નિરધાર. સોભાગી૦ ૬.
મણિ માણેક વર મોતી બહુલા, કંચન રત્ન વિશેષ;
સિદ્ધિ ધરે સુરગણુતણી સહુ, થરરે નર બળ દેખ. સોભાગી૦ ૭.
કામી ભોગી દાતા ભુકતા, દીન દયા વર દાન;
માન મહીધરમાં મળે, જન કારણ સુખ ગાન. સોભાગી૦ ૮.
પ્રાણ થકી અધિકેરી તુજને, લેખવશે લય આણ;
દુમનો ન હોશે તોથકી સુણ, એ નર બહુ ગુણ ખાણ. સોભાગી૦ ૯.
એમ કહે તે નિશદિન નારી, સતીય ન બોલે કાય;
કાંઝી નાયક તવ ગુણે, એમ પુત્રનું દિલ છેઝ કાંય. સોભાગી૦ ૧૦.
તવ ધ્યાયે દિલમાં નાયક, અતુલી બળ રૂપ નિધાન;
તો સહિ દુપણ દાખવા નંદન, ખંપણનો અભિધાન. સોભાગી૦ ૧૧.
બોલ સંભાળુ વાચા પાળું, કાઢું વેહેલી હું એહ;
તો મુજ નંદન મન ભલું, આઠે કામે બિગાડયું એહ. સોભાગી૦ ૧૨.
એમ કરતાં દિન આહવ્યો લીતે, તેડી નાકકે નાર;
પુત્રી વહો તમે વેગગુ માટે, એહજ વનહ મોઝાર. સોભાગી૦ ૧૩.
સતીય સુણીને હરખી મનમાં, જે સરજ્યું તે હોય;
શીલખંડ એહ સંગતિ, પાર દુષ્કૃતનો નહિ કોય. સોભાગી૦ ૧૪.
વન વોળાવી વામા વારૂ, વહેતી રાત અંધાર;
મન દુઃખ પાયે અતિ ઘણું, મન ધ્યાયે શ્રીનવકાર. સોભાગી૦ ૧૫.

લડથડતી પડતી તે બાળા, ધરતી શ્રીજિન નામ,
જો જો ગતિ મતિ કર્મની ભવિ, અયિઅયિ કરમનાં કામ. સોભાગી૦ ૧૬.
આડા ડુંગર વહેતાં વારૂ, રાત લિયે વિશ્રામ;
નેમવિજય કહે આગળે, વાધે સતી પરિણામ. સોભાગી૦ ૧૭.

દોહરા.

શીલવતી ચાલી સતી, ઊગમતે પરભાત;
ગુફા શિખર ગહ્વર લતા, ભીમ જીવ કિલલાત. ૧.
હરિ કરે ગલલ શબ્દ ત્યમ, વ્યાઘ્ર કરે હણુણાટ;
અબળા વેહે એકલી, દુર્ઘટ જેના ઘાટ. ૨.
તીખા કાટા તરતરા, કાંટા કેરી વાટ;
દુ:ખ પામે તે સુંદરી, ન હોવે મન ઉચ્ચાટ; ૩.
આવી ગુફાને અંતરે, મહાવેરી વિકાળ,
પ્રાદુર્ભૂત થયો ત્યહાં, સિંહ દીઠો તે બાળ. ૪.
નિશ્ચય મારે મુજને, શાર્દુલ એ દુર્દાંત;
ભૂખ્યો પ્યાસો આવિયો, ગિર હુતી એકાત ૫.
તો હું શું બળ આદરૂં, ભવ ચરીમ પચખાણ,
જીવું તો સહુ આદરૂં, દેઇ અન્ન ને પાન. ૬.
મુજ શરણુ જિન રાયનું, કેવલી ભાષિત ધર્મ;
શરણુ સાધુતણુ સહી, સિંહ રાખે મુજ શર્મ. ૭.

ઢાળ ૯ મી.

(પામી સુગુરૂ પસાય—એ દેશી)

મુજ શરણો અરિહંત રે, સિદ્ધ ને સાધુઓ, કેવલી ભાષિત ધર્મનો એ;
મિથ્યા દુષ્કૃત પાય રે, આલોઉ હવે, સાખે કરી એ ચારનો એ. ૧.
પૃથ્વી પાણી વાયુ રે, અગની હ એ વળી, જેહ વળી છે વનસ્પતિ એ;
પાચે થાવર પ્રેમ રે, જેહ મેં દૂહવ્યા, દુખવિયા થઇ દુષ્ટ મતિ એ. ૨.
કૂવા વાવ તળાવ રે, જે મે સોસવ્યા, તે મુજ મિચ્છાદુક્કડું એ,
મીઠાં પૃથ્વી કાય રે, છેદ છેદાવિયા, તે મતિ આવો ઢુંકડાં એ. ૩.

ડાળ ફળ તેમ મૂળ રે, ચૂંટ્યા છુદ્યા છોલિયાં રે, ત્રિવિધ કરી હું વોસરૂ એ;
શ્રીજિનરવની આણ રે, સૂધા ભાવસ્યુ રે, આ ભવ પરભવ અનુસરૂ એ ૪.
મેહર કૃમિને પૂરી રે, કોડાં શખલાં, જેહ મેં હણિયા હણાવિયા એ;
જળો અળસિયાં જેહ રે, ચદણ લહકાદિ–પ્રમુખ જે મે મારિયા એ. ૫.
એહ બેદ્રી જીવ રે, દોહગ દુહવ્યા, તેહ મુજ મિચ્છાદુક્કડ એ,
ધ્રીઠ કરિને જેહ રે, છેદ્યા છેદાવિયાં, આવે રખે મુજ ઢુકડાં એ ૬.
કીડી ને ધીમેલ રે, માકણ મકોડા, ઉધેઇ અલવલી એ;
માવાજુયોગઇ રે, ગદ્દઇયા ધનેરિયાં, ત્રિવિધે હુ એથી ટળી એ ૭.
એહ ત્રિદ્રી જીવ રે. દુરમતિ દૂહવ્યા, ઉદ્દય રખે તે આવતા એ,
શ્રીજિનવરની આણ રે, સૂધા ભાવશુ, ધરમ ભણી ભાવતા એ. ૮.
વીંછી ભમરી તીડ રે, માખી ટીકણ, ડાસ મસા મે મારિયા એ.
કસારી ને પતગ રે, જેહ છે કપીડોલા, વધ કરવા ભણી ધારિયા એ ૯
એહ ચોરેદ્રી જીવ રે, દુ:ખ દેઇ દૂહવ્યાં, મિચ્છાદુક્કડં એહનુ એ,
જાતાં પરભવ માટ રે, રખે કો પરભવે, ખામુ ખમાવુ તેહને એ. ૧૦
જળચરથળચર માહે રે, મોર ને માંછલાં, પંખી પશુ પંડવભણી એ;
ધાલ્યા અંતર ધાય રે, તે હુ હવે શુ કહુ, કરણી કીધી આપણી એ. ૧૧.
મઝારી ભવ માહી રે, ઉદર ખિલોડી, ખાધી લક્ષણ પરિણામશુ એ,
દયા ન આવી કોય રે, નાગતણે ભવે, કીધા ભક્ષણ ભાવશુ એ ૧૨.
વાઘરીનો ભવ લાય રે, શશામૃગ મારિયા. મરાવ્યા પરને કહી એ,
પાડ્યા પખી પાશ રે. સૂયરને હણ્યા. કુસગતિ બહુલા લહી એ. ૧૩.
ધોબી અસતી કાય રે, કાચા પીપળે, પાણી ધડે રેડાવિયા એ,
દેવ ભુવને જાઇ રે, મહિપ ને અજ હણ્યા, ધરમતણાં થઇ અભાવિયા એ ૧૪.
ખાટકીને ભવે આય રે, ચરમ જઇ આદર્યો, લીધા દીધા રોકડા એ,
ત્રિવિધ કરીને તેહ રે, દિલથી વોસરૂ, જેનાં ફળ છે રોકડાં એ ૧૫.
જેહ કસઇ જાતિ રે, મહિપી ગો વળી, અશ્વ પ્રમુખ જે દૂહવ્યાં એ,
અણજાણ્યા જે ધાન રે, સખારો જે વળી, સીડ્યાં ને બહુ સૂકવ્યાં એ. ૧૬.
જીવથકી વિપરીત રે, ઇહ ભવ પરભવે, વિણ મારતાં મરાવિયા એ,
તિલકણના વ્યાપાર રે, લીધા લેવરાવિયા, પાપ તે વોસરાવિયાં એ. ૧૭.

શોક્યતણે ભવ જેહ રે, કામણ મોહન, ઉચ્ચાટણ અતિ આદર્યા એ,
કીધાં બહુલ કલેશ રે, મોડ્યા કરકડા, શાપ ભણી બહુ સૂવર્યા એ. ૧૮.
એવાં કામ અનેક રે, તે હુ નવ આદરૂ, ત્રિવિધ કરીને વોસરૂ એ,
શ્રીજિનવરની આણ રે, ઇહ ભવે પરભવે, સુધા મનથી આચરૂ એ. ૧૯.
લખ ચોરાશી યૂથ રે, ખામુ ખમાવજો, ભવ અનંતા પાપનાં એ,
કીધાં કર્મ અઘોર રે, જેહ મે અનુભવ્યાં, દુર્ગતિ દુખ જે વ્યાપનાં એ. ૨૦.
કીધાં કૂડ કપટ રે, રસલપટપણે, પરધનને હરવા ભણી એ;
ચાડી ચુગલી ચોરી રે, છલ છદ્મ વચના, ચાહી ભૂમિ પરતણી એ. ૨૧.
કામ વશે કર્યા કામ રે, જાર ને સેવિયા, નિયમ લીધા તે ત્રોડિયા એ;
લઠ વિલંઠ જે લોક રે, તેહને આશરી, બધન શીલનાં મોડિયાં એ. ૨૨.
ઇણ ભવે પરભવે જેહ રે, કરિય ભવોભવે, તે બહુ પાપને આદરી એ;
કીધી ખોટી નિંદ રે, સાધ વિગોવિયા, સદ્દહણા દૂરે કરી એ ૨૩.
નિંદ્યો ચઉવિધ ધર્મ રે, પાપ તે પરહરૂ, હરખિત વદન હરખશુ એ,
શાતાકારી જેહ રે, પરભવ જાય ત્યાં, રાગ રાખુ જિન ધર્મશુ એ. ૨૪.
કીધા તેણે ચઉ વિહાર રે, ત્રિકરણ ભાવશુ, કારણ સુખ સપત્તિતણુ એ;
નવમી ઢાળ છે એહ રે, નેમવિજય કહી, તેણે સભાળ્યુ આપણુ એ. ૨૫.

દોહરા.

ગુફા શિખર શિલા તળે, મૂકી મુદ્રા તેણ,
સહિ નાણી પિયુ નામની, આપી પેહેલી જેણ ૧.
આવ્યો સિહ ઉતાવળો, નરણે નિરખ્યો તામ,
પુચ્છાટોપ વદન પચ, ઉછાળે નભ આમ ૨.
ઇતરે તે નગવાસિની, મોટી ગધર્વ દેવ;
આસન કપ્યું તેહનુ, આવી કરવા સેવ. ૩.
સુસ્થિત દેવની અંગના, ધરતી શાસન મંડાણ;
આવી અતિશય ઉતાવળી, અષ્ટાપદ વિનાણ. ૪.
નાઠો સિહ ઉતાવળો દેવી પ્રણમે પાય;
પવિત્ર થઇ સહી આજ હુ, હું પુત્રી તું માય. ૫.

મત ધરે મન ખેદને, ટળશે સહુ સંતાપ;
કહે રાણી ક્યાંહાં નીવસે, પ્રીતમનો મેળાપ. ૬.
વરસ દશનો હજી લગી, વાલિમતણો વિયોગ;
આગે સુખકારણ ઘણાં, લહેશો ભોગવી ભોગ. ૭.
દેવી કહે ઇણ વાટડી, તમો સિધાવો માય;
દેવી સાન્નિધ્યે મારગે, વસતી દિન વહી જાય. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી.

(સાહેલડીની દેશી)

શ્રીપુર નામે રૂયડો, સાહેલડી રે, શેહેર અનુપમ ત્યાં હતો;
શ્રીષેણ નામે મહિપતિ, સાહેલડી રે, ન્યાયી નરપતિમાં હતો. ૧.
ભાવે ભવિયણ સંભાળો, સાહેલડી રે, જે હોવે વાત વિનાણ તો;
જે જે કરમે સંપજે, સાહેલડી રે, કરમ કરે તે પ્રમાણ તો. ૨.
શ્રીસેના તસ ભારજા, સાહેલડી રે, ગોરી ગુણ આવાસ તો;
માનવતી છે તેહની, સાહેલડી રે, પુત્રી રૂપ વિલાસ તો. ૩.
ચઉરાશી ચઉટાં ભલા, સાહેલડી રે, વસતિ વરણ અઢાર તો;
વારૂ મંદિર માળિયાં, સાહેલડી રે, લોકતણો નહિ પાર તો. ૪.
તે પુરે જળપૂરી વહે, સાહેલડી રે, તટિની નીરપ્રવાહ તો;
બેઠી તેણે ઉપકંઠડે, સાહેલડી રે, સતી મનમાં નિરૂત્સાહ તો. ૫.
પરદેશી સા પ્રાહુણી, સાહેલડી રે, તેને કુણ દે આધાર તો;
પ્રેમ કરી બોલે નહિ, સાહેલડી રે, કેને ન આવે વિચાર તો. ૬.
યૌવન જોખમ અતિ ઘણું, સાહેલડી રે, જાણે જગત કપાસ તો;
જયહાં જાયે ત્યહા વાવરે, સાહેલડી રે, તેમ નારી તન સાસ તો. ૭.
ઇમ વિચિંતે ચિત્તમાં, સાહેલડી રે, હું જાઉ કેમ આજ તો;
શીલ રતન એ જાળવું, સાહેલડી રે, એ મુજ ત્રિભુવન રાજ તો. ૮.
આવી ત્યહા તેણે અવસરે, સાહેલડી રે, વેશ ઉભા પરિવાર તો;
સરવે સરખી પઠળે, સાહેલડી રે, રૂપે કરી શણગાર તો. ૯.
દીઠી ઉમાએ યૌવના, સાહેલડી રે, દીઠું સુંદર અંગ તો;
મીઠી લાગી મન મધ્યે, સાહેલડી રે, પામી અતિ ઉછરંગ તો. ૧૦.

પૂછે પુત્રી તમતણી, સાહેલડી રે, દુહવી છે કહે કેણ તો;
આ નગરે તુ એકલી, સાહેલડી રે, આવી દિસે છે જેણ તો. ૧૧.
માતા પ્રીતમ માહરો, સાહેલડી રે, પહોત્યો કોઇ પરદેશ તો;
ખબર નહિ કાંઇ તેહની, સાહેલડી રે, મોહન બહુલ અંદેશ તો. ૧૨.
પીહર હુની સાસરે, સાહેલડી રે, બોલાવી મુજ માય તો;
ભોજન વેળા ઇણ પુરે, સાહેલડી રે, કાલની જાણુ કાંઇ તો. ૧૩.
આવો બેટી અમતણે, સાહેલડી રે, સુંદર ઇણ પુર ગેહ તો;
રહેજો સુખે ઇણ મંદિરે, સાહેલડી રે, મળશે પ્રીતમ તેહ તો. ૧૪.
નેમવિજય કહે નિર્મળી, સાહેલડી રે, દશમી ઢાળ છે એહ તો;
સાભળજો હવે આગળે, સાહેલડી રે, વાતડી સરસ છે જેહ તો. ૧૫.

દોહરા.

શીલવતી હરખી ઘણું, ચાલી તેની સાથ,
પેખી મંદિર વેશનુ, મનમાં થઇ અનાથ. ૧.
અધમ પુરૂષ કેઇ ઇહા, આવે લંપટ લાખ;
ધાટ લહી મેં આકરી, કેવી શીલની ભાખ. ૨.
હા હા ! એ કૃતકર્મને, કેવી સંગતિ કીધ,
અયિ અયિ હારી જન્મને, દુર્ગતિ માગી લીધ. ૩
પૂરણ માસે પ્રસવિયો, નંદન નયનાનંદ,
દેખી વિહસ્યા નયન જુગ, રૂપે કરી રવિચંદ ૪.
મુખ ધોઇ મુખ અંગુલિ. ગ્રહિયુ રત્ન પ્રધાન;
ઉત્તમ કાંતિ છે જેહની, માને નંદનિધાન ૫.
બારે દિવસે સુંદરી, બાર રત્ન ગ્રહી આપ,
મોહ ધરે મનમાં ઘણો, વેણી મધ્ય કરી થાપ. ૬.
આપ હવે વેગે કરી, અંબર શૌચને જાય;
પુત્રી ભળાવી વેશને, તટિનું તટ પાય ૭.

ઢાળ ૧૧ મી.

(દીઠો દેવ કુમાર—એ દેશી)

હવે ઉમા ત્યહાં વેશ, કરતી પાપ પ્રવેશ;
દાસીને ભણે એ, પુણ્યને અવગણે એ. ૧.

વહેલી જા તું એવ, બાલક મારણ હેવ;
કામ નહિ આપણે એ, જોગને કારણે એ. ૨.
રૂપતણી જે રંભ, રાખી શશિ રવિ થંભ;
માનવ મહિતલે એ, શોભે આગવે એ. ૩.
સુવર્ણ પુરિષો એહ, ગોરી ગુણની ગેહ;
કો નૃપ બાલિકા એ, લઘુ વર કન્યકા એ. ૪.
પણ નગરી ઇણ વેશ, જાણે મદન પ્રદેશ;
અભિનવ અપ્સરી એ, કોમળ કિન્નરી એ. ૫.
સવા લાખ દીનાર, દેશે પુરૂષ હજાર;
દેખી રૂપને એ, મનોભવ ભૂપને એ. ૬.
રાજાદિક પરિવાર, કેઇ સામંત તલાર;
આવશે મંદિરે એ, આપણે સુંદિરે એ. ૭.
મારો એહ કુમાર, લક્ષ્મીતણો નહિ પાર;
એહથી પામશું એ, દૂ:ખ સહુ વામશું એ. ૮.
એમ કહીને તે બાળ, અનુચરી કરે તતકાળ;
આપે વેસડી એ, બહુ જનકેરડી એ. ૯.
કુંવર ગ્રહીને હાથ, નાવે બીજી સાથ;
વહે દગ બાહરે એ, પાપને આચરે એ. ૧૦.
દેખી કુંવર ભાળ, આવ્યો રે તુજ કાળ,
ધર તું પાપીને એ, દોહગ વ્યાપને એ. ૧૧.
હા હા જગતીરતન, મારણ કીધો મન;
ઉદરને કારણે એ, નરકને ભારણે એ. ૧૨.
તો હું દાસી કાય, વેશા સરસી આય;
રતન બગાડવા એ, પુણ્યને તાડવા એ. ૧૩.
હું ન ગળી કાંઇ ગર્ભ, કાંઇ ન મારી દર્ભ;
વિષ ભક્ષણ કરી એ, પાસો દઢ ધરી એ. ૧૪.
જેહ મરાવે એહ, શું લેઇ જાશે તેહ;
ભવ ઘણું આકરે એ, નિગોદ જે પાધરે એ. ૧૫.

ઇણ ભવ દાસી જીવ, આગે લહેશું રીવ;
દુઃખ કારણ ઘણે એ, પાપને તાપણે એ. ૧૬.
માતમનોરથી પૂર, દોહગ સંકટ સૂર;
પુત્ર એ માતનો એ, ઠારણ તાતનો એ. ૧૭.
તો મુજ દેશી ન કોય, હત્યા હાજર હોય,
મારૂં ન એહને એ, તો આપુ કેહને એ. ૧૮.
હું કરૂં કેવો ઉપાય, કેમ કરી સંકટ જાય;
મરમ એ કર્મનો એ, ભારી કરમનો એ ૧૯.
ચિંતવતી એમ દાસ, મૂકે મુખ નિઃશ્વાસ;
આંસુ ચખ ઝરે એ, સાલ જ્યમ ખરખરે એ. ૨૦.
કામદેવ પ્રાસાદ, આવી ધરતી ઉલ્લાદ,
દેવને એમ કહે એ, તુ સઘળુ લહે એ ૨૧.
મૂકું તોરે પાય, રાખે તું થિર કાય;
સુખ ભણી આપજો એ, કુંવર દુઃખ કાપજો એ. ૨૨.
નેમવિજય કહે એમ, વાધ્યો મનમાં પ્રેમ,
ટળી આપદા એ, પુણ્યથી સંપદા એ. ૨૩.

દોહરા.

તો હું એ મારૂં નહિ, ત્રિભુવનતિલક સમાન,
નંદન છે કો રાયનો, બહોત વધો એ માન. ૧.
કામદેવને દેહરે, પુષ્પતણા પુંજમાહિ;
ખેપ્યો કુંવર ખાંતશું, ચતુરાએ ચિત્ત ચાહિ. ૨.
કહે કર જોડી દેવને, સ્વામી કરજો સાર,
તમ ચરણે શરણે ઠવ્યો, જાતમાત્ર કુમાર. ૩.
એમ બોલી દાસી વળી, આવી મંદિર આપ,
વેશ વદે તેં મારિયો, નાખ્યો તે શિર કાપ ૪
મે માર્યો નવ જીવતો, કો તસ મારણહાર;
સંશય મન આણો તમે, ઉત્તર દિયો અપાર. ૫.

શીલવતી તટિની તટે, પામી ઠામ એકાંત;
ગોપી અંગ ભૂષણ ભલાં, ઉતાર્યાં મન ભ્રાંત. ૬.
બીજાં અંબર પેહેરીને, દિલ ચિંતે ત્યહાં એમ;
જોયા કૃતઘ્ન દેવને, ટાળી ત્રટકી પ્રેમ. ૭.
નંદન પ્રસવન શી કરૂં, મનહુ તિ મયકાંત;
હુતો તાત જો એહનો, તો બહુ ઉત્સવ થાત. ૮.

ઢાળ ૧૨ મી.

(કારેલણાં ઘડ દેર—એ દેશી.)

બેઠી તે ત્યહાં સુંદરી, અંબર શોચને કામ;
હાર એકાવળ કંઠથી, કાઢિયો તેણે ઠામ.
માનીજે શીખ માનની રે. ૧.
પાસે વડવૃક્ષ વાનરો, બેઠો છે વિકરાળ;
દેવ કરી કોઇ રૂપને, ગરવુ વદન વિશાળ. માનીજે૦ ૨.
હાર ગ્રહ્યો તેણે ઉતરી, જઇ બેઠો ફરી ડાળ;
નિરખ્યો નારી તેહવો, ખડતો રત્નની માળ. માનીજે૦ ૩.
નાખે મોતી એકેકુ, ઉડુ જળ છે જ્યાંહ;
કહે રાણી તવ તેહને, રે રે કરેય શું યાહ. માનીજે૦ ૪.
કેમ ધન ખોવે માહરૂં, અહો અહો પશુરાજ;
હું અબળા છુ એકલી, એહ સબળ મુજ સાજ. માનીજે૦ ૫.
કહે વાનર શું તાહરૂં, જાવેછે ઇણ માંહિ;
મમતા નહિ તુજ પુત્રની, તો શું એણે ચિત્તમાહિ. માનીજે૦ ૬.
ફટ રે પાપી એહવો, બોલે કેમ તું બોલ;
એ પુત્ર જીવન માહરૂં, તુ કાંઇ હૈયડલુ ચોળ. માનીજે૦ ૭.
વાનર કહે સુણ વાતડી, સાચ કહુ અવદાત;
એતાં સૂતાં ન મૂકિયે, મૂકયે હોવે બહુ ઘાત. માનીજે૦ ૮.
સાતે ધાત સોહામણી, મંદિર પરને હાથ;
ભોજન નંદન ભામની, પચે બાવળ બાથ. માનીજે૦ ૯.
પુત્ર રતન (જો) પરગટયો, આવી કેહને ભળાવિ;
તો સુખદાઇ ન આગળે, હોવે મનશુ સંભાવિ. માનીજે૦ ૧૦.

કોણ સગો ઇહાં તાહરો, કોણ હિતકારી તુજ;
મૂકી આવી એકલો, ગાળિ દીએછે મુજ. માનીજે૦ ૧૧.
જનમ થકી તે તાહરા, પુત્રનુ ધોઇ મુખ;
વદન થકી રત્ન તે લિયાં, વેણીમધ્યે તુજ સુખ. માનીજે૦ ૧૨.
લલના લોભ છે એહવો, સાચવી રાખે છે તેહ;
તો શું વહાલા પુત્રને, છાંડતાં નાણિયો નેહ. માનીજે૦ ૧૩.
ચિંતામણિ કર લેઇને, નાખે ઉડાવણ કાગ;
કાગ રૂડે ગ્રહ્યો ચચમે, પામિયો જે મહાભાગ. માનીજે૦ ૧૪.
તે નાખ્યો તમ નંદને, પામીશ હવે સહી કેથ,
હું આખું તુજ હિત કરી, પુત્ર નહિ કા એથ. માનીજે૦ ૧૫.
બોલ કહી હાર સોપિયો, કુંવરતણો રખવાળ,
અલોપ થયો તસ દેખતા, વાનર તે પશુપાળ. માનીજે૦ ૧૬.
ઢાળ કહી એ બારમી, પચમ ખડે સોય;
નેમવિજય કહે આગળે, નિસુણો જે હવે હોય. માનીજે૦ ૧૭.

દોહરા.

વામા થઇ ઉતાવળી, ચીવરને લેઇ આપ,
પહોતી વેશ્યામદિરે, નયણે કરિ મેળાપ. ૧.
વેશ્યાભણી વદી વચનશુ, કયા મૂક્યો પુત્ર રતન;
વેશ્યા ફરી બોલી નહિ, દાસી કહે વચન. ૨.
માર્જારી આવી ઇહા, લેઇ ગઇ તુજ નદ,
ધ્રસકી રામા ઢળી પડી, દેખંતી દુખ દ્વદ. ૩.
મૂર્ચ્છા પામી માનિની, વેશ્યાકેરે તીર,
વાઇ સજળ સચેતના, ઉઠી ઝરતી નીર. ૪.
હા હા વત્સ તુ કયા ગયો, છોડી નવલો નેહ,
મન મૂકી જે માડવી, ઉત્તમતા નહિ એહ ૫
આલબન મુજ તાહરૂ, હવે નોધારી નાર;
પ્રીતમ છડી એક મતે, તે પણ કીધ જુહાર ૬
હું જાઉં કેથી હવે, કેને દાખું દુઃખ,
પુત્ર વિના કહે માત જી, માને કેવુ સુખ ? ૭.

ઢાળ ૧૩ મી.

(હઠીલાને મ લાગો નેહ નિવાહો—એ દેશી)

હું અપરાધણ કોડી, જે ગઇ એકેલી છોડી રે,
સનેહી મોરા નંદન દુઃખ નિવારો;
કેવો નેહ તમારે રે, સનેહી મોરા નંદન૦
નંદન આશ તે તોડી, વિણ અવગુણ કુવખોડી રે. સનેહી૦ ૧.
પ્રીતમ જબાપ શાં દેશાં, હૈયે દુઃખ નિરવહી લેશા રે; સનેહી૦
કેની આગે પોકારૂ, કેમ કરી દિલ વારૂ રે. સનેહી૦ ૨.
તો વિરહો ખિણ માત, સહિયો માયે ન જાત રે; સનેહી૦
તુજ વિણ એ સુખ દીહા, વહિસે નંદન સુણ કીહા રે. સનેહી૦ ૩.
હા હા! વચ્છ તુજ કાજે, વચન સહ્યાં બહુ લાજે રે; સનેહી૦
દેશ વિલાયત લંઘણી, કાઇ કીધી સુખહરણી રે. સનેહી૦ ૪.
પૂર મનોરથે જાયો, તુ થઇ બેઠો પરાયો રે; સનેહી૦
એમ ઘટે નહિ તૂને, તે કીધી નિરાશી મૂને રે. સનેહી૦ ૫.
ફરી ફરી મુરછા પામે, પામી એ દુઃખને ધામે રે; સનેહી૦
બાળહત્યા મે કીધી, આનાહક મોરી દીધી રે. સનેહી૦ ૬.
કે મે તુજ વિરાધ્યો, નંદન થઇ દુઃખ સાધ્યો રે; સનેહી૦
કે મે વેશ્યાનુ ચોર્યું, સાધુનું વચન વિડાર્યું રે. સનેહી૦ ૭.
જિનના ભૂષણ લીધાં, થાપણે આપણી કીધાં રે; સનેહી૦
વિરહો આજ ઊમાહ્યો, નવ રહ્યો કર સાહ્યો રે. સનેહી૦ ૮.
તો હુ તુજ કયમ દેખુ, પ્રીતમ માગશે લેખું રે; સનેહી૦
તુજ વિણ રત્ન કેમ વિહાશે, ક્ષણ તે વરસા સો થાશે રે. સનેહી૦ ૯.
હા હે વચ્છ કયમ કીધો, ઉચક ઘાય કેમ દીધો રે; સનેહી૦
જો રહેવા મન ન હુતો, ઉદરે આવી કેમ પહોત્યો રે. સનેહી૦ ૧૦.
હા વત્સ દુઃખ ન ખમાયે, વિરહો જંતુ લેઇ જાય રે; સનેહી૦
વહેલુ દર્શન દેખાવો, માતા સુખ ઉપજાવો રે. સનેહી૦ ૧૧.
જીવિત તુહીજ મોરે, હાયે નવો દિલ તોરે રે; સનેહી૦
કાઇ પિતા કુળ આવી, હુઉ એવુ જે ભાવિ રે. સનેહી૦ ૧૨.

એતા દિન કેમ કાઢુ, પુત્ર વિજોગે દુખ ગાઢુ રે; સનેહી૦
જાણતી હુ મન માંહે, પ્રીતમ ભેટ તુ વાહે રે. સનેહી૦ ૧૩.
વેશ વદે એમ દેખી, ધર્મતણી જે દ્વેષી રે; સનેહી૦
હોશે તમ સુખકારી, આગમણ પુત્ર તમારી રે સનેહી૦ ૧૪.
તેરમી ઢાળ રસાળે, ચમકી વેણ વિશાળે રે; સનેહી૦
નેમવિજે મન થિર રાખી. વિલાપની ઢાળ એ ભાખી રે. સનેહી૦ ૧૫.

દોહરા.

દાધી દુખભર સુંદરી, દીનપણે કરી દીન;
થાપક પદે વિછવી, હુ અપરાધી હીન ૧.
ઉમા કહે સુણ પુત્રિકા, આણે મન દુખ કાઇ,
પુત્ર ભલેરા સપજે, ઇણ મદિર રહિયાઇ. ૨.
રવિ ઉગે જો પશ્ચિમે, પાવક ઇંદુ ઝરત;
મેરૂ ચળે જો મહી થકી, શીલ ન મૂકુ અત. ૩
મારગ છોડે મુનિવરા, સત્ય વિના જય હોય;
અધમપણુ ઉત્તમ લહે, શીલ ન મૂકું તોય ૪.
પાસો લેઇ કરે ઠવું, પેસુ જલણ મઝાર;
તમ વાતો તમ ઘર રહો, સતિયે કર્યો ઉચ્ચાર. ૫.
એમ ચવી મદિર થકી, નગરે નારી જાય;
શ્રીદત્ત નામે શેઠ ત્યાં, સધન જન સુખદાય. ૬.
દેખી શેઠ નારી તિકા, બોલાવી બહુ માન,
કયમ આવી પુત્રી ઇહા, ચરિત્ર કહો સાવધાન. ૭.

ઢાળ ૧૪ મી.

(ઝૂમખડાની–દેશી.)

વાત પોતે જે ભોગવી રે, તેહ કહી સમજાય. સાચે મન એ ખરી;
જાતિ કહી વ્યવહારિણી રે, ન કહ્યો ભૂપતિ નાય. સાચે૦ ૧.
બીજી સાડી સહુ કહી રે, શેઠજી આગે કથાય; સાચે૦
નિસુણી નિસાસો આણિયો રે, આતમ આપ દ્રસાય. સાચે૦ ૨.

શુચિકુળ બેટી જેણે ઘરે રે, તે ઘરનુ મહા ભાગ્ય; સાચેં૦
દૂયકુળ વારે કલંકને રે, દુષ્કૃતનો કરે ત્યાગ. સાચેં૦ ૩.
મારગ કુળને જે વહે રે, તે તો શોભા બહુ પાય; સાચેં૦
સુખ દુ.ખ એ ફળ કરમનાં રે, સરજ્યું તેમજ થાય. સાચેં૦ ૪.
જેવો રંગ પતગનો રે, વહે કહો કેતી લીહ, સાચેં૦
સાચો ચોળ મજીઠનો રે, સરસો દેખિયે દીહ. સાચેં૦ ૫.
ગાંઠ પડી જે હીરની રે, જેહ પટોળી ભાત; સાચેં૦
ફાટે પણ ફીટે નહિ રે, ઉત્તમ જે વર જાત. સાચેં૦ ૬.
ઘર ઘરના જે પ્રાહુણા રે, કેવી તસ પરતીત; સાચેં૦
લાગંતો લેખો નહિ રે, તુટે રે ક્ષણુ પ્રીત. સાચેં૦ ૭.

જૂઠા મન જૂઠા લહે રે, સાચાને મન સાચ; સાચેં૦
તે કુળવંતાં માણસાં રે, બેઠો રંગ રગે રાચ. સાચેં૦ ૮.
એક પખો જે નેહલો રે, લોક માંહે વે કાચ; સાચેં૦
દુઃખ આવ્યું સહી એહવું રે, તોય ન છંડે વાચ. સાચેં૦ ૯.
જળ માટી ને પ્રીતડી રે, સૂકી ખંડજ થાય; સાચેં૦
લોહ લહી જ્યમ ઉત્તમે રે, જોડી પ્રીત ન જાય. સાચેં૦ ૧૦.
તો સહી નંદની એ સમે રે, અંતર રાખું ન કાંય, સાચેં૦
આવ્યાં આશ્રય જે હિયે રે, તેહ મળી જિન જાય સાચેં૦ ૧૧.

પતિ મળશે જવ એહનો રે, ત્યાંહી એ મુજ દુ.ખ દૂર; સાચેં૦
એ પણ લહેશે સુખ ભલો રે, નારી પુણ્યનું પૂર. સાચેં૦ ૧૨.
સુણ પુત્રી આવી મદિરે રે, વિલસો સુખ સુરંગ; સાચેં૦
દાન દેજો ધરી ધર્મને રે, કરજો સાધુ સુસગ. સાચેં૦ ૧૩.
પહોતી મદિર પદ્મની રે, શ્રીદત્તા તેથ બોલાય, સાચેં૦
આવો નંદની અમતણે રે, દાતા વિહસી કાય. સાચેં૦ ૧૪.
ખાવો ધન બહુ વાવરો રે, રાખો મત કો અનૂર; સાચેં૦
વિપદ સંપદ હોય માનવી રે, જો જો શશિ ને સૂર. સાચેં૦ ૧૫.

દુઃખની વેળા ક્હીં આપણી રે, આણવું મનમાં ન દુઃખ, સાચેં૦
દુઃખ આવ્યે પુણ્ય કીજિયે રે, ટાળવા ભવની ભૂખ. સાચેં૦ ૧૬.

આનંદ ઇભ્યની સેવના રે, રાખે ન અંતર રેષ; સાચે૦
સતિ મનમાંહી દુઃખ ઘણુ રે, કીધા કરમના દ્વેષ. સાચે૦ ૧૭
શીલ સલૂણુ સાચવે રે, કરતી વિનય વિવેક, સાચે૦
કઠિણ વચન નવ લેખવે રે, સમરે શ્રીજિન એક. સાચે૦ ૧૮.
જ્યા લગી પ્રીતમ નહિ મળે રે, ત્યહાં લગી ધરમની સાખ; સાચે૦
આંબિલનુ તપ આદરે રે, આવશ્યક દોય ભાખ. સાચે૦ ૧૯.
સમતા સુધર રંગે રમે રે, ન ગમે પાપ પ્રસંગ, સાચે૦
પૌપધ પરવે આદરે રે, છેદે અંગ અનંગ. સાચે૦ ૨૦.
નવ પદ ગણી દિન નીગમે રે, મન વચ કાય સંયોગ, સાચે૦
આવે દુઃખ ચિત્ત ચિંતવે રે, એ સહુ કરમના ભોગ. સાચે૦ ૨૧.
દુઃખ નીગમી સુખને લહ્યાં રે, ટાળે આળ જંજાળ, સાચે૦
નેમ કહે ખડ પાંચમે રે, સુંદર ચૌદમી ઢાળ. સાચે૦ ૨૨.

દોહરા.

હવે સુણજ્યો નૃપનંદનું, ચરિત્ર કહુ સવિતંત;
દાસીએ મેલ્યો કામભુવન, મન કરીને બહુ ખંત. ૧.
ત્યહાં વાસી વ્યંતર જિકો, દેખી નરપતિ નંદ;
ઉલ્લસ્યુ હૃદયજ તેહનું, પામ્યો પરમાનંદ. ૨.
અયિ અયિ પુણ્ય વિચિત્રતા, અયિ અયિ માતવિયોગ;
એ અવસર બાળક લહ્યો, કીયા ભવનો ભોગ. ૩.
પુણ્યવંત એ પ્રાણિયો, પૂરણ મહારૂ પુણ્ય;
ભવે ભવે ત્રિદશ લહ્યો, ધન્ય વેલા ધરા ધન્ય. ૪.
વાડી ફૂલને અપહરી, છાયું કુંવર શરીર;
કો નવ જાણે એહવો, રાખ્યો અચળ સધીર. ૫.

ઢાળ ૧૫ મી.

(રાજાને બહુ અંતેઉરી, રાણી રૂપે ઉદાર રે—એ દેશી)

તેણે અવસર તેણે નગરી, વસુદત્ત શેઠ સુજાણ રે,
બહુ ધનધારી પર ઉપકારી, દાન દયા ગુણખાણ રે;
સુખકારી રે નારી તેહતણી વારૂ. ૧.

લક્ષ્મીવતી છે લીલા નાની, અપુત્રિણી રામા રે;
પુત્રને અર્થે આતુર બાળા, સેવે યક્ષ જઇ કામા રે. સુખકારી૦ ૨.
ફલ ને ફળ જે લેઇ બહુલા, પૂજતી પ્રેમને આણી રે,
સેવા કરીને જાચે સુંદરી, દો પુત્ર દાસી સમાણી રે. સુખકારી૦ ૩.
સેવા નિત્ય કરે સાચા મનશું, આવી દેવળ પ્રેમે રે;
ફલ લેવાને પહોતી તે વાડી, દીઠા પુંજ તેણે સામે રે. સુખકારી૦ ૪.
વૃક્ષભણી તેણે નિરખ્યાં નેહે, પુષ્પ ન લાભે કોઇ રે;
આવી પુંજતણે અનુમાને, આવી દીઠી તેણે સોઇ રે. સુખકારી૦ ૫.
પુંજ માંહેથી પુંડરિક સમોવડ, દીઠા બાળ પ્રધાન રે;
શિર અનોપમ કંચન વરણો, લાગ્યુ દેખતાં તાન રે. સુખકારી૦ ૬.
લીધો બાળક સીધો કરતલ, કામિતકારી રંગે રે;
ચીવર છુપાવી આવી મંદિર, ઉલટ આણી અંગે રે. સુખકારી૦ ૭.
નિઃશાણ વજાવે ગાવે ગોરી, ભોળી મતિ મન આણી રે,
ગૂઢગર્ભા એણે પુત્ર એ પ્રસવ્યો, શેઠ કહે એમ વાણી રે. સુખકારી૦ ૮.
બીજે દિવસે સ્થિત જાગરિકા, ત્રીજે ઇંદુ તપન દેખાવે રે,
છટ્ઠી રાત્રે ધર્મ જાગરિકા, નારી હર્ષ ઉપજાવે રે. સુખકારી૦ ૯.
બારશમે દીન શૌચનુ કારણ, માંડણ સઘળો એ કીધો રે;
શેઠના મનનો મનોરથ એવો, ભૂરિ ભાગ્યે કરી સીધ્યો રે. સુખકારી૦ ૧૦.
લોકાચારે વદીતો શેઠ, અગણી લીએ નામ દીઠા રે;
રત્નગુપ્ત તસ નામજ એવો, ઠાવ્યો મન કર મીઠો રે. સુખકારી૦ ૧૧.
ઓચ્છવ મહોચ્છવ માંડયો મોજે, બંદીજન વર બોલે રે;
પૂરવ સંચિત બહુલા સાથે, કુંવરતણે કોણ તોલે રે. સુખાકારી૦ ૧૧.
નંદનની પેરે નિરખી નેહે, હીંડોલડે ગીત ગાતી રે.
દેખી દેદાર તે કુંવરકેરો, સુખભર ભીડે છાતી રે. સુખકારી૦ ૧૩.
જે દીનથી આવ્યો આપણે ગેહે, ગર્ભ ધર્યો તેણે પ્યારી રે,
એણે પુણ્ય પ્રકટ એ પ્રૌઢાં, જોયો સહુ નરનારી રે. સુખકારી૦ ૧૪.
બીજ ઇંદુ જેમ દિન દિન વધતો, કલાવંત કુમારો રે;
હરખે માતા મનડે કોડે, ગેવે નહિ અલગારો રે. સુખકારી૦ ૧૫.

ઢાળ પંદરમી મારૂ રાગે, નેમવિજય શુભ ભાખી રે;
''ઇભ્યની ધરૂણી આનંદ અંગે, દીધાં દોહગ નાખી રે. સુખકારી૦ ૧૬.

દોહરા.

રત્નગુપ્ત ઘર શેઠને, પંચ વર્ષનો બાળ;
પ્રૌઢો જાણી તાતજી, મૂક્યો લેઇ નિશાળ ૧.
ન્યાય સાહિત્ય જે ચોંપશુ, ભણે તજીને આળ;
ગણિત છદ ભાષા વળી, ધર્મશાસ્ત્ર વિશાળ. ૨.
કરતો ક્રીડા બાળની, રાજ્યનીતિ સભાળ;
દેખી અચરજ જન બહુ, માતા હોયે ખુશાલ. ૩.
આપ હોય રાજા તીસે, સચિવ સેનાપતિ શેઠ,
ન્યાય અન્યાયે દડ દે, એમ રમતો શુભ દેહ. ૪.
વરસ નવ જવ વોલિયા, પરણાવ્યો તે તાત,
કન્યા દો વર શેઠની, વિલસે સુખ દીનરાત ૫.

ઢાળ ૧૬ મી.

(માળવ મહિપતિ મગસી વિરાજે—એ દેશી)

એ અવસર તે નગરીએ રાજા, સોહે શ્રી શ્રીષેણ હો,
ભૂપ રંગે કરી, બેઠો સભાને મઝાર હો, હરખ હૈયે ધરી;
સભામધ્યે તિહાંકણ એક આવ્યો, ગણિક વિદ્યા તેણે શ્રેણ હો. ભૂપ૦ ૧.
બે કર જોડીને મહિપતિ બોલે, મુજ નંદની ગુણ ગેહ હો, ભૂપ૦
તેહતણો પતિ કોણ હોશે, કહીએ અમૃત એહ હો. ભૂપ૦ ૨
ગણક કહે તે ગણિતને જોઇ, શીલવતીનો નાહ હો; ભૂપ૦
જાણજો માનવતીનો પ્રીતમ, આવશે એહથી ઉછાહ હો. ભૂપ૦ ૩.
વરસ પાદને અંતરે મળશે, મહિમાવત નરેંદ્ર હો; ભૂપ૦
રાજા મન સુખ પામ્યો સબળુ, ટાળ્યો મનનો ફંદ હો. ભૂપ૦ ૪.
દીધુ ધન બહુ ગણકને રાયે, ગણક ગયો નિજ ગામ હો, ભૂપ૦
કેતે દિવસે શ્રીષેણ નૃપને, આવ્યો દૂત ઉદામ હો. ભૂપ૦ ૫
ધનક નામે છે પાલિનો પતિ જે, બહુ બળધારી ચોર હો, ભૂપ૦
આવ્યો ચમૂ તે સબળ સજીને, કિરાત છે ધનચોર હો ભૂપ૦ ૬.

સરિતાએ જેમ જળ વહે જલદે, તેમ વહિયો ત્યાં રાય હો; ભૂપ૦
રત્નગુપ્તે ત્યાં સાંભળ્યુ સહુએ, દૂતે કહ્યું જે આય હો. ભૂપ૦ ૭.
બાળક મુખ કરી બાળક સબળા, તે પણ ચાલ્યો વેગ હો; ભૂપ૦
ખ્યાલ જોવે ત્યાં રણ બહુ થાયે, ઉભો સહી વડ તેગ હો. ભૂપ૦ ૮.
હાર્યો શ્રીષેણ નૃપતિ તેથી, વેગે ત્યાંથી પળાય હો; ભૂપ૦
કુંવર ઉભો તે થાનકે આવ્યો, ધાઇ સામો થાય હો. ભૂપ૦ ૯.
કર પૂઠે કરવાળને કુંવર, આવીઓ સામો તામ હો; ભૂપ૦
કિરાત તે સઘળા નાઠા ત્રાઠા, દેશમાં નિધ પુણ્ય કામ હો. ભૂપ૦ ૧૦.
રાયથકી બળ તેહનું દીઠું, દીઠો બળધર હાથ હો; ભૂપ૦
જોયો ઇભ્યપતિ નંદન હેલો, ભાજ્યો ભીલનો સાથ હો. ભૂપ૦ ૧૧.
એકલે રાખ્યો દેશ એ સબળો, રાજા વિસ્મય હોત હો, ભૂપ૦
પાંચ દિયાં વર ગામજ તેને, શ્રીષેણ ભૂપતિ તુરંત હો. ભૂપ૦ ૧૨.
સુખ વિલસે સંસારના કુંવર, શીલવતીસુત તેહ હો; ભૂપ૦
માતાને અંકે નિશદિન રમતો, તાત ધરે બહુ નેહ હો. ભૂપ૦ ૧૩.
રત્નગુપ્ત એ નામને નિસુણી, શીલવતી ખુશિયાલ હો; ભૂપ૦
સાહમપરંપરા શુદ્ધ વખાણે, તિણથી ટળિયા જંજાળ હો. ભૂપ૦ ૧૪.
તસપદપંકજ મધુકર રસિયો, નેમવિજય કહે નેહ હો; ભૂપ૦
પંચમ ખંડ એ ઢાળ તે ગોળે, સુણતાં સંપદ ગેહ હો. ભૂપ૦ ૧૫.

इति श्रीशीलवती महासतीचारित्रे पंचमखंडः संपूर्ण.

ખંડ ૬ ઠ્ઠો.

દોહરા.

રિદ્ધ સિદ્ધ સુખ સંપદા, પામે નર ભરપૂર,
ગોડીધર ચિરંગો ધણી, ત્રિભુવન માહે સનુર. ૧.
આશા પરણુ આપણી, ચિંતામણિ સમ દેહ;
કામ ગવી ફિરતા ધુરી, કરતાં એહની સેવ. ૨.
વરદાયક વસુધાતણી, વાગીશ્વરી વિખ્યાત;
સરસ વચન ઘો માતજી, કવિયણને સુખ શાત. ૩.
ગુરૂ જ્ઞાની ગુરૂદેવતા, સકળ પદારથ ગમ્ય,
ચૌદરાજ વિલોકતા, ગુરૂને ન છે અગમ્ય ૪.
દેવ ગુરૂ સુધર્મ એ, ગુરૂથી અધિક ન કોય,
સુગુરૂ તિલક વિજયતણાં, ચરણકમળ નમું દોય. ૫.
ભૃગુકચ્છાદિક નગરમા, ચંદ્રગુપ્ત નરનાથ;
વિલસે સુખ સંસારના, નવ નારીને સાથ ૬.
એક દિન બેઠો મહોલમાં, રમતાં નર ને નાર,
શીલવતી તસ સાંભરી, ઉત્સુક થયો કુમાર. ૭.
વનિતા વિપમે આકુળી, મેં મૂકી છે જેહ,
જઇ સંભાળુ તેહને, ટાળુ દુઃખની રેહ. ૮.
જેહશુ હોયે નેહલો, ક્ષણુ ક્ષણુ આવે ચિત્ત,
સૂતા હી ધન નિદભર, સંભારીઇ ધરી હિત. ૯.
નેહી આવે સુહણે, નીસનેહી નવિ નેણ;
ગુણ ખલકે વર સાલ જયમ, તેના દિનને રેણ. ૧૦.
જઇએ દેશ વિદેશડે, અટવિ માંહ ગયાઇ;
સુખ દુઃખ સાંભરે સજ્જનાં, કેમ ન વીસરિયાઇ. ૧૧.
મન મળ્યાં તન ઉલ્લસ્યું, વિહસ્યા નયન ચકોર;
અધરે આતુરતા કરી, કરતો મદન ખકોર. ૧૨.

ઢાળ ૧ લી.

(હાંજી શાને કલાઇયો જોર રવા વળી લુંબા ઝુંબા—એ દેશી)

રાત ન જાયે તે વિના રે, ક્ષણ ક્ષણ આવે મન;
અન્ન ઉદક એ નવ રૂચે, ઉત્સુક થયુ અતિ તન;
જીવનજી એમ બોલે મહારાજ, કરવા આપણું કાજ. જીવનજી૦ ૧.
તે સાજન કયમ વીસરે રે, જેહ શું અવિહડ પ્રીત;
ગુણ અવગુણ જાણે નહિ, ધણી રાખે પૂરવ પ્રીત. જીવનજી૦ ૨.
તન મળવા ઘણુ આકળું રે, ક્ષણ હૈયે દુઃખ થાય;
વાસ કર્યો જીવે ત્યાંહાં, જ્યાંહાં શીલવતી તન છાંય. જીવનજી૦ ૩.
નવ નારી નિરખી કરી રે, નમઇ તોહી ન કાય;
જીવ પંખેરૂ પ્રેમનો રે, વા'લાને થાનકે જાય. જીવનજી૦ ૪.
અવસર જાણી એહવો રે, ત્રિલોચના ભણી એમ,
શીખ લહો તમે તાતની, જેમ વાધે અમ ઘન પ્રેમ. જીવનજી૦ ૫.
વા'લાને મળવાતણો રે, અળજો હોય અત્યંત,
મેળો કરે મહારાજ જી, કાંઇ ગરવા શ્રીભગવંત. જીવનજી૦ ૬.
ત્રિલોચના ત્યાંહા તાતને રે, માત જણાવી વાત;
આપો આણા મુખડી હરખિત તે તો થાત. જીવનજી૦ ૭.
દેડે અતિશે આણીને રે, નિગુણી નદનીની વાણ;
વિછોહા અગજતણો, વિરહી વિરહ વખાણ. જીવનજી૦ ૮.
વિનય વટે તુ સાસરે રે, સાસુ સસરા હેત;
ધર્મ કરે દૃઢતા કરી વાવરજે, ધન સાત ખેત. જીવનજી૦ ૯.
જોડી એ તુમકેરડી રે, વાંચ્છિત લેહેજો ક્ષેમ;
પ્રીતમ મનને સાચવી, નેહ વધે નવલો તેમ. જીવનજી૦ ૧૦.
કૂડાં દિલ જે શોકયનાં રે, સહેવા તેના બોલ;
રીસ ન કરવી ત્યાકણે, તે તો ઉત્તમ કહેવો બોલ. જીવનજી૦ ૧૧.
નવ સહગી હાથી દિધા રે, છત્રીસ સહસ્ત્ર તોખાર;
અરધ રાજ્ય આપ્યું ગણી, પાયકનો નહિ પાર. જીવનજી૦ ૧૨.
સંપ્રેડણ શીખે કરી રે, કીધું કુંવરે પ્રયાણ;
વોળાવી ભૂપ પાછા વળે, સાથે સબળ સયાણ. જીવનજી૦ ૧૩.

નિર નવાણે જે ભર્યા રે, નિર્મળ પહેલી ફોજ;
પીજે પાણી ભાવતા, હીડતા કરતાં મોજ. જીવનજી૦ ૧૪.
સીમાડા આવી મળે રે, આપી સબળી ભેટ;
સેવકપણે તે રાજવી, તે તો પ્રણમે અંજસમેટ જીવનજી૦ ૧૫.
બહુ પરિવારે પરવર્યો રે, આવ્યા આપણે દેશ
તાત ભણી જણાવિયો, તેણે નાગરતણો પરવેશ જીવનજી૦ ૧૬.
સામૈયું રૂડુ કરે રે, શોભાવે નગર ને હાટ,
સોહવી વધાવે મોતીએ, પથરાવે સુવર્ણપાટ. જીવનજી૦ ૧૭.
પાય પડયો જઇ તાતને રે, શીશ નમાવ્યુ માય;
નાઠું દુખ થઇ સંપદા રે, ઘરઘર મંગળ ગાય. જીવનજી૦ ૧૮.
છઠ્ઠે ખંડ સોહામણી રે, સુંદર પેહેલી ઢાળ,
નેમવિજય કહે આગળે, સાંભળજો ઉજમાળ. જીવનજી૦ ૧૯.

દોહરા.

જઇ માતા પાયે નમ્યો, પ્રણમ્યા તાતના પાય,
વેગે પો'ત્યો અંતપુરે, શીલવતી ચિત લાય. ૧.
મનમા વા'લી માનની, મીઠી અમીય સમાન,
તેહવિના ક્ષણ દોહલો, જુએ તજીને માન ૨.
અરહુ પરહુ નિરતો, ચંચળ કઇ નિજ ચિત્ત,
નારી ન નિરખી લોચને, કુંવર થયો વિણ પ્રીત ૩.
મદનતણી જે વાટિકા, પ્રાણતણી જે કાય;
નેન સલુણી સુંદરી, તાપતણી જે છાય. ૪.
કેથ ગઇ તે કામની, નયણ ન આવે જેહ;
સહી તે પહોતી પીહરે, પિયુ વિના ધરી નેહ. ૫.

ઢાળ ૨ જી.

(સુણ મેરી બેની કહે કાઇ અચરજ વાત—એ દેશી.)

સહી એ દેખી આવતો, નયણે તવ જળધાર,
રૂદણ કરે રામા ત્યાંહાં, તેજ મો'લ મઝાર. ૧.

સુણ્ય હે ભૂપતિ, કર્મતણી ગતિ એહ,
દીધો કરમે છેહ, ભોગવતાં ફળ રેહ;
લેણાયત જન લેહ. સુણ્ય હે૦ ૨.
લેહેણુ લાધે લોકમાં, એવી અછે પરતીત;
ઉત્કટ વિકટ દલ ભર્મનાં, કર્મ લાગી જન નીત. સુણ્ય હે૦ ૩.
ચંદ્રગુપ્ત અતિ ગહ્વર્યો, પૂછે તેણીવાર;
કેથ રોવો તમે દુઃખ વિના, કરતી મુખ પોકાર. સુણ્ય હે૦ ૪.
દાસી પ્રત્યે બોલે ઇશો, ક્યા મુજ પ્રાણઆધાર.
ગદ્ગદ સ્વરે દાસી કહે, સઘળો એ અધિકાર. સુણ્ય હે૦ ૫.
તમ સંગે તે અગના, ગરભ ધર્યો દિન નેહ;
જાણ્યુ સઘળે રાઉલે, માતપિતા તમ જેહ. સુણ્ય હે૦ ૬.
રત્નાવલી માતા બહુ, હઠ ગ્રહી રહી લાલ,
મારણ ભય તસ વિપ બહુ, અનુભવ્યા અસરાલ સુણ્ય હે૦ ૭.
પ્રચ્છન્ન થકી પ્રકટી કરી, વાત વદીતી લોક,
વિપ મારે તે મુઇ નહિ, પાપતણો ફળ થોક. સુણ્ય હે૦ ૮.
ભુવન જોતા નિરખિયો, મુદ્રિત બગચો એક;
છોડી નિરખ્યો સાસુએ, કીધી ક્રોધની ટેક. સુણ્ય હે૦ ૯.
કિણ છયલ તુમે પાઠવ્યો, કોણ મળ્યો સસનેહ;
મૂલ કરી ભૂપણ ભલાં, કોઇ ગયો તુજ દેહ. સુણ્ય હે૦ ૧૦.
(ઇહાં) પુરૂપ કોઇ આવે નહિ, નૃપ ભુવને [illegible]સોસ;
ગર્ભ દેખી એ તાહરો, કોણ નવ ચઢે રોપ. સુણ્ય હે૦ ૧૧.
સાખ્ય ભરી અમે તમતણી, મુદ્રા દેખાડી જાસ;
તોય તેણે માની નહિ, સાસરિયાંનો વિશ્વાસ. સુણ્ય હે૦ ૧૨.
દીધી મુદ્રા જો નંદને, રે જૂઠા બોલી નાર;
વસ્ત્ર આભૂપણ કેણે આપિયાં, પાપણી રાંડ બેકાર. સુણ્ય હે૦ ૧૩.
ભલી વગોવી ભામની, કો ન કરે તે કીધ;
વાત ચાળી રહે શે જગલગી, વૈર લાહો ભલ લીધ. સુણ્ય હે૦ ૧૪.
વાંક નહિ છે તાહરો. પૂર્વ અમારૂ કર્મ;
ધારે કામ ગણુ બોળવી. બાલો લગાડ્યો ભર્મ. સુણ્ય હે૦ ૧૫.

જે જે પડે વિપત્તડી, તે તે સહેવી કાય,
દોષ દિજે નિજ કર્મને, વળી પ્રસવે જેણે માય. સુણ્ય હે૦ ૧૬
વા'લો જો વેરી થયો, તો કેને દીજે દોષ,
ગુંગો જ્યમ વાત હૈયે ધરે, આણે જ્યમ મનમા શોષ. સુણ્ય હે૦ ૧૭.
શીલવતી સગુણી ભલી, તુજ કુળ માહે લીહ,
સાહસિક શિરોમણિ, અહો અહો તુજ દીહ. સુણ્ય હે૦ ૧૮.
બોલે મીઠા માલતી, એહ તમારી માત,
ઢાળ બીજી છટ્ઠા ખંડની, નેમે કહી સમજાત. સુણ્ય હે૦ ૧૯.

દોહરા.

ભામિની કહિયો ભૂપને, ગર્ભતણો અધિકાર,
પૂરવ વૈરે વૈરિણી, લાગી સતીને લાર ૧.
કાઢી નારી ઇહાંથકી, ભુંડો વેશ બનાય,
મૂકી પીહર વાટડી, નિકલંકી કલંકાય. ૨.
સજ થઈ સાથે અમો, સેવણ સતીના પાય,
બળે કરી મેલી નહિ, એહ તમારી માય. ૩.
દાસીવચન એવા સુણી, ધરણી ઢળ્યો કુમાર,
એ એ દૈવ તે શું કર્યું, કે રૂઠયો કિરતાર. ૪.
તાત દેખાવો નારીને, માય મેળાવો મોય,
નહિતર અગ્નિ ઝંપાવશું, વળી વળી કહે તોય. ૫
સરસી નારી ઇણથકી, નંદન પરણો આજ,
વાત તજો તમો તેહની, અમને આવે લાજ ૬.

ઢાળ ૩ જી.

(હો પ્રીતમ તુમબિનુ મેરે ન કોઇ—એ દેશી)

કુંવર બોલે તવ એહવું મુખથી, નિસુણો કહુ મોરી માય;
લાગ્યું મોં મન માનની તેહશી, નહિ છે તોરે દિલ કાંય. ૧.
હો ભવિક જન, વરવી વિષય વિડંબના, ભોળવ્યા ભોળા ભૂપતિ,
બહુ પરી કરતલ દૂબા—હો ભવિક. ૨.

તેહ વિણ કહો, કેમ કરી રહિયે, પ્રત્યક્ષ દીસે દુરાહી;
મન લાગ્યું છે તન એ વિકળતા, કયા વિધ રહીશું સાહી–હો ભવિક૦ ૩.
એ વિણુ જાયછે ક્ષણુ ક્ષણુ માસા, સાસે પણુ સુખ ન હોયે;
વીજળિયાં વર વાલેશ્વર જેહ, મન ન લાગે દેખી સહુયે–હો ભવિક૦ ૪.
કીડી ઉપર તેં કટક કીધું, કેવી તુમચી વડાઇ;
છેહ દેઇ તમે બાળા ને છેતરી, આગેથી લાડ લડાઇ–હો ભવિક૦ ૫.
યોગી વિયોગી તે નવ જણાવે, ગુણુ જશ હૈડામાં ખટકે;
ચટકે ચણુણે બહુ કાયા મોપે, વિરહ વિરહાનલ પટકે–હો ભવિક૦ ૬.
કોલ દેઇ જે પાંતરી એ છે નારી, કહો શોભા કયમ વરિયે;
લોક ઉખાણો નવ કીજે એહવો, ઘેલાં સાથે પંથ ન કરિયે–હો ભવિક૦ ૭.
પરણાવો માજી જો મુજ ભણી બીજી, નારી નાવે તેહ જેવી;
દાખી દુઃખ ને અબળાને છંડી, હવે વાત કરો તમે કેવી–હો ભવિક૦ ૮.
ઉર દુખે જો જોરથી કેહતું, થાઉ ચખ્ય સીસકસીસ;
વેદન સોઇ લહે અવર ન બીજો, કહો તમને કેતું કહીશ–હો ભવિક૦ ૯.
તો પેગુ હવે પાલક સઘળે, બીજી વાત ન ધરશું;
અજાણુ થકો કહુ જાણજો દિલથી, કહોજી જીવી કૃત કરશું–હો ભવિક૦ ૧૦.
મકી અબળા વણુ અપરાધે, તેં પણુ કાંઈ ઓછ ન રાખી;
તેહતણું દુઃખ તન મન જાણે, બીજા જીવન વર સાખી–હો ભવિક૦ ૧૧.
જાડો તેને અમે સાસરે તોરે, આધા ન જાણું જેહ વીતી;
કર્મના ચાળા ચતુર કુણુ જાણે, પંચમાં વાત વદીતી–હો ભવિક૦ ૧૨.
ભપજ પાવે મૂર્ચ્છા ફરી ફરી, માત સચેતન કરતી;
અહો અહો મોહ મદન મહારાજા, કોજ સબળ દળ ધરતી–હો ભવિક૦ ૧૩.
દયા સીતે જે બાઉલ વનમા, તે કયમ પલ્લવ તન આવે;
દાધ્યા દ્રુમ સહી પાવક કરીય વને, ફરી વળી કુંપળ લાવે–હો ભવિક૦ ૧૪.
કુંવર ચિત્ત ભણી વાળવા વેગે, ભૂપતિ કહે શુભ વાની;
નેમવિજય કહે છઠ્ઠા ખડની, ત્રીજી એ ઢાળ વખાણી–હો ભવિક૦ ૧૫.

દોહરા.

શાપ ચીએ સજ્જનતાણી, પ્રણમી માતા પાય.
ઉભો દય કર જોડીને, ગદ્ગદ વિનવે રાય. ૧.

આપો આજ્ઞા હિત ધરી, અમે વિદેશી લોક,
વાટ ન જો જો ફેરીને, જાએવો પરલોક. ૨.
માત મ જાણે જનમિયો. પિતા મ કહેશો પુત્ર;
નારી મ જાણો નાથ ઇમ, ઊભો આપે ઉત્ર. ૩.
રે હૈયા કાં નવ ફુટે, કાઢો કવણ ગુણેણ,
ઘણે ઉસાસે પૂરિયો, ઘમિયો વજ્ર હથેણ. ૪.
સજ્જન વિહુણા સજ્જના, નામ ધરાવે કાંઇ,
સાચો સજ્જન માન તો, જો વિરહે ટુક થીઆઇ. ૫.
નિસનેહી (જે) નર નિગુણો, પગ પગ આપે દોષ,
શીખ દીધી સહુ સજ્જને, રાખ્યો હૈડે રોપ. ૬.
ગુણ અવગુણ જાણે નહિ, ધિ:ક ધિ:ક માનવ તેહ;
ભમર વળુંધ્યો કેતકી, દુખે ન આપે છેહ. ૭.
ચાલ્યો ત્યાથી એકલો, કોઈ ન લીધો સાથ.
સતીના પદ અનુમાનથી, શીલવતી મન આથ. ૮.
ચંપા આવ્યો અનુક્રમે, ઊભો સરવર તીર,
સતીની પૂછે વારતા, નયણે લેહેતે નીર. ૯.

ઢાળ ૪ થી.

(ચંદનની કટકી ભલી—એ દેશી)

લખિયો લોકે લોચને, ઓળખિયો અહીનાણ, હો પંથી મારા,
દીઠી કે સતીય શિરોમણિ, દેખાવો જી સુજાણ, હો પંથી મારા. દીઠી૦ ૧.
મૂકી દ્યો જી ભૂલામણિ, કહિયે દો દો કરજોડી, હો પંથી મારા,
બાળા બહુલા ગુણતણી, જાણે લાગી બલાય, હો પંથી મારા. દીઠી૦ ૨,
આવિયો ઉતાવળો, મળિયા બાંહ્ય પસાર, હો પંથી મારા,
પૂછે કુશળની વારતા, કુશળ છે વનહ મઝાર, હો પંથી મારા. દીઠી૦ ૩.
પૂછે નંદની તાહરી, આવી અછે તુમ ગેહ, હો પંથી મારા,
આપું વધામણી તેહની, નિસુણો નૃપ વચ તેહ, હો પંથી મારા. દીઠી૦ ૪.
આવી ઇહાં અમ નંદની, બેઠી સરવર છાય, હો પંથી મારા,
ગર્ભવતી શ્યામ ચીવરે, વરવો વેશ બનાય, હો પંથી મારા. દીઠી૦ ૫.

લાજી લાજની વાતડી, જાણી કુળને કલંક, હો પંથી મારા;
આણી નહિ અમ મંદિરે, કીધું મન નિઃશંક, હો પંથી મારા. દીઠી૦ ૬.
મુજ પુત્રી વિના તાહરે, સબળી કાંઇ છે ખોટ, હો પંથી મારા;
છાંડો મમતા મોહની, નેહતણી જેહ ચોટ, હો પંથી મારા. દીઠી૦ ૭.
પરણો પરમાનંદશું, નવલી નારી સંસાર, હો પંથી મારા;
શોક ન કીજે નારીતણો; અવર ભલેરી સંસાર, હો પંથી મારા. દીઠી૦ ૮.
એવી સુણી નૃપ વારતા, બોલ્યો શીશ ધુણાય, હો પંથી મારા;
જો જો અંગથકી ઉપની, નાખી દૂર ઉડાય, હો પંથી મારા. દીઠી૦ ૯.
મુજ મન પ્રાણ નિકુંજમેં, વાસી નયનની રેહ, હો પંથી મારા;
પ્રાણથકી અદકી ઘણું, તે મુજ આતમ દેહ, હો પંથી મારા. દીઠી૦ ૧૦.
આશા ચળી તનકેરડી, સતીયા ગાત્ર દિદાર, હો પંથી મારા;
એવી એ સંસારમાં, મળવી દોહલી નાર, હો પંથી મારા. મુજ૦ ૧૧.
એહવિના એ એક ઘડી, જાવે છે જી દુરાય, હો પંથી મારા;
જો મળે તે મુજ અંગના, જીવ કરૂં પસાય, હો પંથી મારા. મુજ૦ ૧૨.
કુંવર કહે તમ નંદની, છે મૂકી કહો કેથ, હો પંથી મારા;
ચુકુલિની જેહ સુંદરી, દીસે નહિ કાં એથ, હો પંથી મારા. મુજ૦ ૧૩.
જગદીશ ત્યાહાં ઉતાવળો, કીજે તેહની ભેટ, હો પંથી મારા;
હોવે હરખ હૈયે ઘણો, નિરખિયાં જે ભણી ભેટ, હો પંથી મારા. મુજ૦ ૧૪.
ભૂપતિ કહે રાજા સુણો, આવી અમતણે ગામ, હો પંથી મારા;
પેસ ન દીધી પ્રેમશું, જે હુતી આતમરામ, હો પંથી મારા. મુજ૦ ૧૫.
ખંડ છઠ્ઠાતણી એ સહી, ચોથી સહેલી ઢાળ, હો પંથી મારા,
નેમવિજય કહે નેહશું, બોલી વચન રસાળ, હો પંથી મારા. મુજ૦ ૧૬.

દુહા.

કુળ કલંક ડરતાં થકાં, કોઇ ન પૂછયો ભેદ;
કીધું અવિચાર્યું ઇસું, જેથી લહિયો ખેદ. ૧.
ગણી કુંવર મંદિરે, ભૂપ છોડે અસવાર;
શાસવતી શોધી ઘણું, તેણે અવનિ મઝાર. ૨.
લાધી ન લીલા લક્ષ્મીને, કુંવર થયો દિલગીર;
પરે નહિયો ગોકલો, વીર શિરોમણ વીર. ૩.

ઢાળ ૫ મી.

(ભીલકુંવર કેણે માર્યો આહેડી આ જોને—એ દેશી)

વણઝારો તસવાટે મળિયો, કાઝી નાયક નામ રે,
પૂછે નારીની વારતા પ્રેમે, તેણે પણ કીધો પ્રણામ;
બટાઉ ખાખોને, મુજ દીઠી આતમરામ,
જેણે પાતિક નાખે નામ, વિદેશી આખોને. બટાઉ૦ ૧.
કેણે દીઠી સુંદરી કયાંહી, બાળા બાળક વેશ રે;
ગર્ભવતી જે રૂડી રૂપે, દુઃખતણા પર કેશ. બટાઉ૦ ૨.
બે કર જોડીને બોલુ તમને, કાળાં અંબર અંગે રે;
નિકલંકી કામની સસનેહી, કોઇય નહિ તસ સંગે. બટાઉ૦ ૩.
કાઢી માતા સબળ વિહુણી, તાતે સાર ન કીધી રે,
અબળા દુખ દાખીને કાઢી, કિરતારે કુમતિજ દીધી. બટાઉ૦ ૪.
મો મન પ્રાણ પિયારી બાલા, રંભા રૂપ સમાણી રે,
જો આપે કોઇ મુજને આણી, તેને કહુ એમ વાણી. બટાઉ૦ ૫.
હરખ ધરીને આપુ તેહેને, આધો રાજ્ય પસાય રે,
વળી જે માગે તે દઉ દાને, માન ને મોહત વધાય. બટાઉ૦ ૬.
હુ તસ અનુચર આ ભવકેરો, માનુ વળી ઉપકાર રે;
ન ને ન વિણજ કહે વિણઝારો, સાભળ કહુ અધિકાર. બટાઉ૦ ૭.
વરસ દશ પેહેલી સુણ રાજા, ભલી એકલી આવી રે,
આઠ દિવસ રહી તે અમ સગે, ભામની સુખ બહુ ભાવી. બટાઉ૦ ૮.
શ્રીપુરની અટવીમા પહોતી, રાતતણો લેઇ જોગ રે,
નવ જાણુ પછે કેથે ગઇ તે, કરમતણો જે રોગ. બટાઉ૦ ૯
પથીતણે અનુમાનથી પો'ત્યો, દુર્ગમ વિષમ તે દેશે રે,
સિહ રીછ વર વ્યાઘ્રને ચિતરા, શબ્દ ભણિય ઉવેખે. બટાઉ૦ ૧૦
આવ્યો ડુગર ફરીને અતર, શિલાતળે મુદ્રા દીઠી રે,
નામ પોતાની લીધી કરતલે, મનમાહી લાગી મીઠી. બટાઉ૦ ૧૧
કરંક દીઠાં બહુ જંતુકેરા, મનમાંહી ખેદાણો રે,
મારી નારી મો મન પ્યારી, સિહ રે થાઇ લેવાણો. બટાઉ૦ ૧૨.

રોવા લાગ્યો રાજકુંવર તે, કરૂણા દેવને આવે રે;
મેં તુજ કેહું વિનાસ્યુ આ ભવે, નારી ઉલટ દેખાવે. બટાઉ૦ ૧૩.
વિલાપ કરે વનિતા કાજે, મનમાં લાજ ન આણે રે;
દેવી પ્રત્યક્ષ બોલી તતક્ષણ, મહારાજા કાંઈ જાણે. બટાઉ૦ ૧૪.
મળશે તુજને શ્રીપુર નગરે, પુત્ર સહિત વર નારી રે;
હરખ્યો કુંવર હાલ્યો આગે, પુણ્યતણો જેહ ક્યારી.. બટાઉ૦ ૧૫.
શકુન થયા સુભગા વળી વાયે, પવન લેહેર અતિમદ રે;
દીઠી તટિની જળ તે સનૂરે, પામ્યો મન આનંદ. બટાઉ૦ ૧૬.
ખંડ છઠ્ઠાની પંચમ ઢાળે, પામ્યો નગર વારૂ રે;
નેમવિજય કહે હું કહું સઘળું, શીલવતી પુણ્ય સારૂં. બટાઉ૦ ૧૭.

દોહરા.

નિરખી નયણ નદી ભલી, પીધું શીતલ વાર;
વટ છાયા નિરખી વળી, સૂતો કુંવર તે વાર. ૧.
દેહી શ્રમ પરાભવ થકી, નિદ્રા આવી સોય;
તે નગરીએ સહુ સુણો, અચરજ હોવે કોય. ૨.
શ્રીષેણ નામે નરપતિ—સરસ્યા થયા દિન તીન;
પુત્ર નહિ કુલ તેહને, મુઓ થઈને દીન. ૨.
પચ દિવ્ય પ્રગટાવિયા, અશ્વ કન્યા ગજ કુંભ,
છત્ર ચામર કર વિના, વિહસે જેહથી રંભ ૪.
તેહજ રાજા આપણો, કીધો મંત્રી થાપ;
કુંભ દઇ ગજ શુંડમાં, આવે પરિકર આપ. ૫.
પોઢયો વસુપતિ નિંદભર, કુંભ ઢલ્યો લઈ શીશ,
બંદીજન બિરદાવળી, બોલે બહુ જગદીશ. ૬.
જાગ્યો કુંવર દેખીને, એહ અચંભમ કેમ;
સપનું અથવા સાચ છે, નૃપ ચિંતે ત્યહા તેમ. ૭.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(દેશી ઓળગાણાની)

(તથા મહેરામણ મારૂજી—એ દેશી.)

ઉઠારૂજી ગ્રે ઉભા હુઓ, રાજનજી રે,
ગેગો ગજશુ ચઇય, દયાગ રાજવી,

વિનવિયે એમ વિનતી, રાજનજી રે,
તમ રાજ્ય થયુ સુખ લેય, રાયારા રાજવી. ૧.
બેસો ગજવર ઉપરે, રાજનજી રે,
વારૂ તે છત્ર ધરાય, રાયારા રાજવી;
ગીત ગાવે વળી ગોરડી, રાજનજી રે,
માગિયા બંદી પસાય, રાયારા રાજવી ૨.
અતિ ઉત્સવ કરી આપણે, રાજનજી રે,
કીધો નગર પ્રવેશ, રાયારા રાજવી;
તખત બેઠો ત્યા આવીને, રાજનજી રે,
હોવે નાટક શેષ, રાયારા રાજવી. ૩.
તે વેળા દિન તે ઘડી, રાજનજી રે,
તે માનવતી પરણાય, રાયારા રાજવી,
ખટકે સાલતણી પરે, રાજનજી રે,
શીલવતી ગુણ ભાય, રાયારા રાજવી. ૪.
ઓચ્છવ કરતાં એણીપરે, રાજનજી રે,
કેતે દિન નૃપ તેહ, રાયારા રાજવી,
ઢઢેરો ફેરાવિયો, રાજનજી રે,
સુણજો કહિયે છીએ જેહ, રાયારા રાજવી. ૫.
વ્યવહારી નદ ક્ષત્રીના, રાજનજી રે,
આવજો સહુ દરબાર, રાયારા રાજવી,
લોક વિચિતે ચિત્તમા, રાજનજી રે,
મનથી નવુ નિરધાર, રાયારા રાજવી. ૬.
પણ મોટી નૃપ આગના, રાજનજી રે,
શણગાર્યા નદન સેહેલ, રાયારા રાજવી;
આવે અશ્વ રથ બેશીને, રાજનજી રે,
પચે રગીત વહેલ, રાયારા રાજવી. ૭.
આવિયા તે દરબારમા, રાજનજી રે,
દીધો આદર રાજ, રાયારા રાજવી;
સુખ ઘોઇને તેહને, રાજનજી રે,

ત્યહાં આંગળી દે મુખમાય, રાયારા રાજવી. ૮.
દીઠું રૂપ સોહામણુ રે, રાજનજી રે,
રહિયો રતિપતિ વાહ, રાયારા રાજવી,
ધન્ય તે કોણ તેહવો, રાજનજી રે,
એવો પુત્ર છે જાહ, રાયારા રાજવી. ૯.
વસુદત્ત જે વ્યવહારિયો, રાજનજી રે,
અંગજ તેના હોય, રાયારા રાજવી;
દય બંધવ છે દીપતા, રાજનજી રે,
પણ એહ સમો નહિ કોય, રાયારા રાજવી. ૧૦.
આંગળી દે મુખ તેહવે, રાજનજી રે,
આવ્યું રત્ન તે હાથ, રાયારા રાજવી,
ઓળખ્યો નંદન આપનો, રાજનજી રે,
નૃપ મન ગયુ તે સાથ, રાયારા રાજવી. ૧૧,
બાળે ન લહિયુ મુખ ભણી, રાજનજી રે,
રત્ન નીકાશ્યુ જેહ, રાયારા રાજવી,
બુદ્ધિ ઉપાઇ એહવી, રાજનજી રે,
આણી મનમા સનેહ, રાયારા રાજવી. ૧૨.
આભૂષણ દે સહુ પ્રતે, રાજનજી રે,
બોલાવિયા સહુ બાળ, રાયારા રાજવી;
બીતો દિન સાડી તે વળી, રાજનજી રે,
દિયે ઢંઢેરો વિશાળ, રાયારા રાજવી. ૧૩.
ઢંઢેરો નેમ વાજતો, રાજનજી રે,
બોલે મધુરા બોલ, રાયારા રાજવી;
સાંભળો નગરના સહુ જનો, રાજનજી રે,
કે રહિયા મહુ ચોળ, રાયારા રાજવી. ૧૪.
રત્ન અછે એક રાયને, રાજનજી રે,
જોવે જોડી રેણ, રાયારા રાજવી,
આપજે તે વહેલા થઇ, રાજનજી રે.
સાજનના શોક ચેણુ, રાયારા રાજવી. ૧૫.

વ્યાપારી વ્યવહારિયા, રાજનજી રે,
આવજો રત્નને લેય, રાયારા રાજવી,
નહિતો દુઃખ બહુ પાવશો, રાજનજી રે,
કહિયો છે મન ભેય, રાયારા રાજવી. ૧૬.
છઠ્ઠી એ ખંડ છઠ્ઠાતણી, રાજનજી રે,
કહી એ ઢળકતી ઢાલ, રાયારા રાજવી;
નેમવિજય કહે આગળે, રાજનજી રે,
સાંભળજો છે રસાળ, રાયારા રાજવી. ૧૭.

દોહરા.

વ્યવહારી સઘળા મળ્યા, લેઇ રત્ન અનેક,
દાખે વિવિધ પેર ભૂપને, તેની નાવે ટેક. ૧.
સ્વદેશ ને પરદેશના, ઝવેરી બુદ્ધિ વિશાળ,
પ્રેમે કરીને પાઠવ્યા, રત્નતણી જે માળ. ૨.
હાથ ન આવે ઇલાપતિ, મનમાં રહિયો ઝર;
નારી નહિ ઇણ નગરમાં, પ્રગટ્યો પાપ અંકુર ૩.
શ્રીદત્તને વસુદત્તને, તેડાવ્યાં તતકાળ,
લાવો રત્નની જોડલી, કે આવ્યો તમ કાળ. ૪.
શેઠ વિચિંતે ચિત્તમાં, ક્યાંથી લાવ્યા તે રત્ન,
ભૂપતિ મનને રીઝવા, હા બોલે શુભ યત્ન. ૫.

ઢાળ ૭ મી.

('આ છે લાલ'ની દેશી)

ચિંતે મનમાં શેઠ, કરી દીસે નૃપ દેઠ,
પ્યારે લાલ, ધન ગ્રહેવાને કારણે,
અણહુતો ન દેવાય, માગ્યું હી ન મંગાય,
પ્યારે લાલ, ભૂપ રૂઠ્યો કૃત શાતણે ૧.
જોડી મળે જો કોય, મોં માગ્યો લહે સોય,
પ્યારે લાલ, લાવજો કે' એમ ભૂધણી,

કરિય કેમ નવિ હોય, ઇણ નગરીનો લોય,
પ્યારે લાલ, વાત વારે કુણ તેતણી. ૨.
લે વ્યવહારી અનેક, રત્ન દેખાવે વિવેક,
પ્યારે લાલ, રત્ન જાંડે નહિ તેહવું;
જો જો શેહેરે છેક, પૂછે એકને એક,
પ્યારે લાલ, વચન કહે એહ કેહવું. ૩.
કોઇક નામને દેઈ, સઘળો એ ધન લેઇ,
પ્યારે લાલ, ઇભ્ય ભણી દુઃખ દાખશે;
કરિયે કહો શું એય, લાધે ન મનનો ભેય,
પ્યારે લાલ, વાત છિપાઇ રાખશે. ૪.
બેહા આગણ આપ, કરતા મન બહુ થાપ,
પ્યારે લાલ, ચિંતા તન બહુ ભાવિયા;
જુઠી નૃપ મુખ છાપ, કેમ ખમીજે ટાપ,
પ્યારે લાલ, આતુર અતિ વ્યવહારિયા. ૫.
શીલવતી કહે તાત, કશી વિમાસણ થાત,
પ્યારે લાલ, ચિંતા કેમ વહે એવડી;
સાચી કહો અમ વાત, હેડે જ્યમ હરખાત,
પ્યારે લાલ, અપ્રીત લહી નગ જેવડી. ૬.
પુત્રી તુજ થકી કેમ, દુઃખને ટાળિયે જેમ,
પ્યારે લાલ, એવું નહિ પુણ્ય માહરૂં,
કશું કહેશો નેમ, બોલ સુણીને એમ,
પ્યારે લાલ, દરશન વાંલું તાહરૂ. ૭
રત્ન માગે છે રાય, એ કેમ ઝગડો મિટાય,
પ્યારે લાલ, રત્ન નહિ છે આપણે;
સમજ્યુ ન સમજાય, રહિયા રત્ન દેખાય,
પ્યારે લાલ, કારણ એહવું અમતણે. ૮.
તાતજી દેવું દુઃખ, આણો હેડે સુખ,
પ્યારે લાલ, રત્ન આપું લિયો તમ ભણી;
મણિ દેખી ગયા દોષ, લહિયો મન સંતોષ,

પ્યારે લાલ, આશા પૂરી તે ચિત્તતણી. ૯.
જીવે ક્રોડ વરીશ, જ્યાં લગી ચંદ્ર ને દીશ,
પ્યારે લાલ, ઉલટે અંબર પેહેરિયાં;
શેઠને મન સુજગીશ, નવલી લક્ષ્મી વરીશ,
પ્યારે લાલ, ચાલ્યા બહુ વ્યવહારિયા. ૧૦.
કીધો નૃપને પ્રણામ, આવ્યા રત્ન લે તામ,
પ્યારે લાલ, ઇલાપતિ દિલ હરખિયુ;
ઉલટે આવે આમ, સરિયું વાચ્છિત કામ,
પ્યારે લાલ, જોડી મળી મન નિરખિયુ. ૧૧
દેઇ શેઠ પસાય, ઇભ્ય તે મંદિર જાય,
પ્યારે લાલ, જગતીપતિ ઇમ ચિંતવે;
મળશે પુત્રની માય, પૂરવ પુણ્ય પસાય,
પ્યારે લાલ, ભાગ્ય ફળે ભવને ભવે. ૧૨
વળી તે ઢંઢેરો ભૂપ, ફેરવિયો લઇ અનુપ,
પ્યારે લાલ, સુણજો નૃપ મુખ વારતા,
પરદેશણુ બહુ રૂપ, માનની મનોભવ કૂપ,
પ્યારે લાલ, રાખશે જે સહી વારતા. ૧૩.
રઉલો તેહજ ચોર, કહિયે ચચ્ચર બકોર,
પ્યારે લાલ, નારી મ રાખશો મંદિર;
સાંભળી ચતુર ચકોર, ન રહ્યા દિલથકી ઠોર,
પ્યારે લાલ, વાત સુણો એહ સુપરે. ૧૪.
પાંચે દિને જો હોય, પ્રગટજ નારી સોય,
પ્યારે લાલ, તો દુઃખ કારણ હોવશે;
રાખે છપાવી કોય, લહેશો દુ.ખ સહી તોય,
પ્યારે લાલ, આગે વાત બહુ જોઇશે ૧૫.
પ્રગટ કરશે જેહ, વાચ્છિત લહેશે તેહ,
પ્યારે લાલ, કહિયે શું તસ ફરી ફરી.
સાચો મિત્ર ગણેહ, વ્યવહારી ગુણ ગેહ,
પ્યારે લાલ, કહિયે છે વળી હિત કરી. ૧૬.

નેમવિજય મહારાજ, કરવા આપણું કાજ,
પ્યારે લાલ, મીઠા બોલે બોલડા;
રત્ન વધારી લાજ, પામ્યો નવલુ રાજ,
પ્યારે લાલ, પુણ્ય થયાં જવ પરગડાં. ૧૭.

દોહરા.

શ્રીદત્ત ચિંતે ચિત્તમાં, હોશે ઘણુ વિરૂપ;
મુજ ઘર પરની બાલિકા, દેખી ચૂક્યો ભૂપ. ૧.
તો હવે કીજે શુ ઇહાં, રૂઠયો નરવર રાય,
પ્રાણ રહે જો પત ગઇ, તો જીવ્યુ કુણ લેખાય. ૨.
કોણ મળ્યો નૃપ ચાડિયો, વા'લો થઇને વાત;
કીધી કેવી પાપીએ, કરમતણો ઉતપાત. ૩,
શેઠ ગયો નરપતિ કને, મહારાજા બહુ નાર;
સુતા ભગિની ભાણેજડી, તેનો કવણ વિચાર ૪.
ઇલાપતિ કહે ઇભ્યજી, એવાં મ કહો વેણ;
પરદેશી ને એકલી, પ્રાહુણડી ગુણરેણ ૫.
શેઠ થઇ ચિંતા ઘણી, તેને ક્યમ દેવાય,
આવી શરણે રાજવી, આવી તે ન મૂકાય. ૬.
ધન હાજર ઘર નરપતિ, હાજર જીવ છે એહ;
પણ હુ ન દેઉં તેહને, અમ પુત્રી છે એહ. ૭.
વ્યવહારી નહિ અમતણે, તિણ હુ તે કોઇ કાજ,
રાખી પડદે વાતડી, પૂછેવા ઇણ આજ. ૮.
દે હડતાલ તે હાટડે, મેળી બહુ પરિવાર,
તરૂણ બાલ વૃદ્ધા બહુ, વહી આવ્યા દરબાર. ૯.

ઢાળ ૮ મી.

(સ્વર્ગ લોકથી ફૂલડું આવ્યું—એ દેશી)

વ્યવહારી કહે સાંભળ રાજા, એવો અન્યાય ન કીજે,
પરની નારી દેખીને કેમ કરો, લોક કલંક બહુ લીજે;
કે શાને કે શા માટે, કે માનો કે નાનો કે નારો,

રાજા કહેવુ વયણ સુણાવો રે. ૧
એવો બોલ ન બોલો મહીપતિ, નીચી રીત તમારી;
જો કોઇ ધનનો કામ છે તુમચે, તો લિયો રિદ્ધ અમારી કે શાને૦ ૨.
અમે પ્રજા છુ તમે પ્રજાપતિ, એહની વાત તમો છાંડો,
જો કોઇ દુખણી આવી આતુર, તેહશું ઘર કેમ માડો ? કે શાને૦ ૩.
શીલવતી ત્યા એહવું નિસુણી, મનમાં અતિ વિલખાણી,
શુ હોશે જેમ શીલ રહેશે, બહુ દુઃખથી ઉલઝાણી. કે શાને૦ ૪.
મહાજનને કહે એવુ મહીપતિ, કેમ કરો છો વિખાંસા ?
લેઇ આવો તમે વેગે તેહને, શુ જાણે છો હૈયે હાસા? કે શાને૦ ૫
અણમણતો વ્યવહારી આવ્યો, શીલવતી સતી પાસે,
નંદની રાજા અતિશે નિરદે, ચાહે છે તુજ એક પાસે કે શાને૦ ૬.
તીય જંપે સુણો તાતજી વાણી, શ્રીજીન દીઠું તે હોશે,
રાયથકી કહો કેમ ઉગરિયે, કામ પડે સહુ જોશે કે શાને૦ ૭
કલંક ન દેશા તાતજી થાંને, દેજો માને સાબાશી,
ગણી નવકારને કાલકૂટ લીધુ, વિમળમતિ સુપ્રકાશી કે શાને૦ ૮.
બેઠી બાળ રથોપરિ ચઢીને, ચહુદિશ ચીવર છાહી,
નગર લોક તે નિરખવા કાજે, આગે પાછે વહે ચાહી. કે શાને૦ ૯.
આવી અંગના દરબાર આગે, નેહે રાય બોલાવી,
દક્ષિણ લોચન ફરકી ભૃકુટિ, સુખકારણ શું છે ભાવિ કે શાને૦ ૧૦.
વાત વદો તમે નિજ ઘર નાતની, વિસ્તારે અમશુ વદીતી;
સાદ સહીનાણે ઓળખિયો પતિ, જાણે ત્રિભુવન જીતી. કે શાને૦ ૧૧.
નારે વા'લા કાંઇ બોલાવો હવે રે, એતા દિન દુખ દાખી નારી,
વેર પોખ્યુ વા'લા કુણ ભવ કેરૂ, જાણી એ પ્રીત તમારી. કે શાને૦ ૧૨.
દુ.ખની વેળાએ નાઠો વા'લા, કેને વાતડી પૂછે,
સાસરીએ વિગોઇ પીહરિયે, નવ લહ્યો મહીમાં તુ છે. કે શાને૦ ૧૩.
સહીનાણી જે દીધી કરની, કુંગર પા'ણે વિસારી,
ક્રોડ કલ્યાણ હજો શ્રીદત્તને, પુત્રી કરી ઘર ધારી. કે શાને૦ ૧૪.
ઉચો કરીને પૂંછડ પિયુજી, નાશી કોઇ ગટ લીધો ?

ક્રોડ અવગુણે ભરિયો તું વા'લા, ફરી શાણે ડંકા દીધા. કે શાને૦ ૧૫
દુઃખ સર્વેનો પાર હું પામી, પૂર્વ કર્મને ભાવે;
જીવ રહ્યો એક ધ્યાન તમારે, કહિયું કાંઇ ન જાવે. કે શાને૦ ૧૬.
બહુલી નારી પરણી પિયુડા, એક વિના નવ ચાલ્યું:
વેરી ન કરે તે કીધું વા'લા, વેર સવાયું જે વાળ્યું. કે શાને૦ ૧૭.
દુ:ખ દાવાનળે પહેલે નાખી, પૂરૂ લેવા હવે આવ્યો;
મેં ન બિગાડયું કાંઇ તમારૂં, કીધો તેં મન ભાવ્યો. કે શાને૦ ૧૮.
ઉમા વેશ્યાએ રાખી મંદિર, જાણ્યું વેસડી થાશે;
આગલી વાત વિચારી તેણે, પુત્ર માર્યો કયાંહાં જાશે. કે શાને૦ ૧૯.
જાતમાત્રથી રત્ન યું તુરાં, અબર શૌચને પહોતી,
ચિત ચેતાવી વડથી વાનર, આવી વેશ્યા ઘેર રોતી. કે શાને૦ ૨૦.
એવા ઓળભા દેતી પિયુને, આંખ્યે આંસુ અણાવ્યાં;
મહાજન લોક વિચિંતે મનમાં, કેહને વચન સુણાવ્યાં. કે શાને૦ ૨૧.
ખંડ છઠ્ઠાની આઠમી ઢાળો, નરનારી બેહુ મળિયાં;
નેમવિજયના પુણ્ય સંયોગે, વિરહાનલ દુઃખ ટળિયાં. કે શાને૦ ૨૨.

દોહરા.

મૂકયો નંદન વેસડી, તે દુ:ખ મેં ન ખમાય;
વા'લો મળિયો નેહભર, પુત્ર રહ્યો કયાં જાય? ૧.
દુ:ખ સર્વ નાસી ગયાં, પાયો પરમ સંતોષ;
અંતપુર રાણી થયાં, પુણ્યતણો ભરપોષ. ૨.
વેશ્યા તેડી રાજવી, લાવો પુત્ર રતન;
કયાં મૂકયો માર્યો કયહાં, સાચ કહો સુવચન. ૩.

ઢાળ ૯ મી.

(લીંબુડાની મારી નહિ મરૂં રે વા'લા, બોલ્ય વચન બલિ જાઉં. એ દેશી.)

વેશ વદે એમ ભીતથી રે રાજા, થરહર કંપે કાય રે,
સુગુણરાય દયા અમ કીજે હે;
પાપ કર્યું મેં આકરૂં રે રાજા, તે હવે કેમ છુટાય રે. સુગુણ૦ ૧.
દાસી કર તો મેં દિયો રે રાજા, સુભગો બાળક તેહ રે; સુગુણ૦

હુ નવ જાણુ આગળે રે રાજા, કુવર નિપાયો જેહ રે સુગુણ૦ ૨
માર્યો હશે અમ પાપથી રે રાજા, જીવતો તુમચે ભાગ રે, સુગુણ૦
નિસુણી નૃપ તેડી તિહા રે રાજા, દાસી ભણી શુભ લાગ રે. સુગુણ૦ ૩
આવી દાસી તુરતશુ રે રાજા, ડરતી બોલે શી બાળ રે, સુગુણ૦
મૂક્યો કામને દેહરે રે રાજા, કુવર રૂપ રસાળ રે સુગુણ૦ ૪.
વેશ્યા બ્રાહ્મણને કાપિયાં રે રાજા, છેદીયા દો. કર્ણ રે, સુગુણ૦
દેશ નિકાલો કરી વળી રે રાજા, ફરી ન કરે કો આચર્ણ રે સુગુણ૦ ૫.
દાસી દુઃખ દૂરે કિયુ રે વા'લા, આપી બહુલ ઇનામ રે, સુગુણ૦
મહાજન જન સ તોખિયા રે વા'લા, સહુ પોત્યા નિજ ઠામરે. સુગુણ૦ ૬
તેડયો વસુદત્ત શેઠજી રે વા'લા, દેઇ બહુલો માન રે, સુગુણ૦
નદન તુમ છે કેટલા રે વા'લા, સાચ કહો સાવધાન રે સુગુણ૦ ૭
શેઠ વિચિતે દિલભરી રે વા'લા, સાચ લહે નરનાથ રે, સુગુણ૦
માતપિતા ગુરૂ આગળે રે વા'લા, ભૂપ મત્રી સત્ય આથ રે સુગુણ૦ ૮
એ આગે નવ બોલિયે રે વા'લા, જૂઠુ જીવિત પ્રાણ રે, સુગુણ૦
કૂડથકી અનરથ હોવે રે વા'લા, જાણે સહુ નર જાણ રે સુગુણ૦ ૯.
ગુણ અવગુણને સાભળી રે વા'લા, બક્ષે કરે બક્ષીસ રે, સુગુણ૦
તે માટે સાચુ કહુ રે વા'લા, નીચુ નમાવી શીશ રે સુગુણ૦ ૧૦.
સાંભળો ભૂધણી પ્રેમશુ રે રાજા, મત કર મનથકી રોપ રે, સુગુણ૦
હુ છુ કિકર રાઉલો રે રાજા, રખે દિયો કાંઇ દોપ રે સુગુણ૦ ૧૧
કામદેવના ગેહથી રે વા'લા, પૂજવા નારી મુજ રે, સુગુણ૦
ફૂલતણા તે પુજથી રે વા'લા, લાવ્યો નદન મુજ રે. સુગુણ૦ ૧૨
દીધો દેવે મુજને રે વા'લા, જેની કરતા સેવ રે, સુગુણ૦
તેડો તે તુમ નદન રે વા'લા, કૃપા કરીને દેવ રે. સુગુણ૦ ૧૩.
રતનગુપ્ત તવ પ્રેમશુ રે વા'લા, ભૂપના પ્રણમે પાય રે. સુગુણ૦
નિરખે નેહભરી લોચને રે વા'લા, હેજ શુ નરખે રાય રે. સુગુણ૦ ૧૪.
પ્રકૃતિ લહો તમે નદની રે વા'લા, નંદનનો મહિમાય રે, સુગુણ૦
શેઠ કહે જાણું નહિ રે વા'લા, બાળકનો ગુણ કાંય રે. સુગુણ૦ ૧૫.
હરખ્યો દેખી શેઠજી રે વા'લા, અહો એ ભાગ્યનિધાન રે, સુગુણ૦
નદ નૃપતિ કહે માહરો રે વા'લા, નદન વધતે વાન રે. સુગુણ૦ ૧૬.

ધન્ય ધન્ય જગતી મધ્યમેં રે વા'લા, ધન્ય ધન્ય તાહરી માય રે; સુગુણ૦
મુજ કુળ આંપણ કાપિયું રે વા'લા, હું તુજ લાગું પાય રે. સુગુણ૦ ૧૭.
શેઠ કહે એ પુણ્યથી રે વા'લા, પુત્ર લહ્યો એણે પુણ્ય રે; સુગુણ૦
પચ દિયાં ગ્રામ શેઠને રે વા'લા, બોલે મુખ ધન્યધન્ય રે. સુગુણ૦ ૧૮.
પામ્યો હરખ હૈડે ઘણો રે વા'લા, રતનગુપ્ત કુમાર રે; સુગુણ૦
ઓળખિયો નિજ તાતને રે વા'લા, મેળ્યો શ્રીકીરતાર રે. સુગુણ૦ ૧૯.
ટાળ્યો વિરહો માતનો રે વા'લા, કીધી સતીની સાર રે; સુગુણ૦
પાયે પડ્યો જઇ માતને રે વા'લા, માતા હરખ અપાર રે. સુગુણ૦ ૨૦.
હૃદયકમળ ભીડ્યા ઘણુ રે વા'લા, હર્ષ આંસુતણી ધાર રે; સુગુણ૦
હુઆ કુશળ વધામણાં રે વા'લા, અયિ અયિ પુણ્ય પ્રચાર રે. સુગુણ૦ ૨૧.
રાણીસુત રાજાતણા રે વા'લા, ટળિયાં દુઃખ જજાળ રે; સુગુણ૦
નેમવિજય કહે નેહશુ રે વા'લા, છટ્ઠે ખડે નવમી ઢાળ રે. સુગુણ૦ ૨૨.

દોહરા.

જનદત્ત મત્રી મહીપતિ, શ્રીદત્ત કુલદીવાણ;
વસુદત્ત નગર શેઠ તેમ, પામ્યા ક્રોડ કલ્યાણ ૧.
કામદત્ત વસુદત્તનો, નદન ભણી લે રાય,
ગામ દિયાં પચ સુંદર, હૈડે હરખ ભરાય ૨.
શ્રીદત્ત નદન દત્તને, દીધાં તેતાં ગામ;
સભારી ઉપકારને, રાણી સઘળી મામ. ૩.
સભા એક દિન રાયને, દેશાતરી ત્યાં દૂત,
આવ્યો અતિ અભિમાનશુ, યુદ્ધતણા પત્રયુત ૪.
દૂત ભણે રાજા સુણો, કૌસલ દેશ મઝાર,
ભીમસેન નગરી ધણી, કહિયો સુણો વિચાર. ૫
દઢરથ રાજા બહુલ નૃપ, પલ્લીપતિ જે સમીપ,
નીકસો કે આણા લહો, કે આવો તેને જીપ. ૬.
તેને નૃપ ત્રિભુવન ભજે, તું નવિ માને આણ;
રાય કહે વેહેલો થઈ, કરજે વચન પ્રમાણ. ૭.
હાક્યો દૂત અતિશે ઘણો, તે પો'ત્યો તસ પાસ;
મહારાજા તમે માનજો, એ આગે તમે દાસ. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી.

(વાદલ દશ દિશે ઉનહ્યા—એ દેશી)

સબળ દળ ત્યાહા આવિયુ, અતિ ભીમસેને ભડરાય,
દઢરથ સાથે સચર્યો, અતિ પલ્લીપતિ જે દુરાય રે,
ગલલાટ કરે ગજરાય રે, હિંસારવ હયવર થાય રે,
ત્યાંહા ઉભા અતિ ભડ રાય રે, લહેવાને શોભા સવાય રે,
મોટો જશ ભડ વાય રે, રજરેણુ રવિ ઊલઝાય રે,
મહીતલમા ભટ ન સમાય રે, એમ રાજવી ક્રોધને કેળવે ૧
વિષમ દળ ત્યાંહા દેખિયુ, અતિ ચંદ્રગુપ્ત નર નાથ,
સુભટ ભલા તસ સજ કર્યા, અતિ લીધી ખડ્ગ અસિ હાથ રે,
છત્રીસે ક્ષત્રી સાથ રે, શૂરપણાતણી સાથ રે,
નવ લાગે વા'લી હાથ રે, કાયર હુઆ અનાથ રે એમ૦ ૨.
કાળા કરિ સિંદૂરિયા, અતિ ધડુડુ કરતા અવાજ
વાજે ભીમ સગ્રામ ને, અતિ કરતા ક્રોધનું કાજ રે,
નીસરિયો ત્યાંહા નૃપરાજ રે. લેઇ સેનાના સાજ રે,
રાખશે જીનવર લાજ રે, ત્યાહાં રણે સુભટનાં કાજ રે. એમ૦ ૩.
ઝુઝે યોધા જગશુ અતિ, કુહુક છૂટે કોક બાણુ,
ધડડડ નાલી ને ધૂમતી, અતિ ધ્રૂજે કાયર પ્રાણુ રે,
વેરી હોવે હેરાણુ રે, નાસે જોતા જયા કેકાણુ રે,
પરહરિયા રાણા રાણુ રે, કરતા ઇમ બહુની હાણુ રે. એમ૦ ૪.
જાઓ જાઓ મુખથી લવે, અતિશ મરો રે અજાણુ,
રાવત ઝુઝે રાવજી, અતિ પુલેઠિ જયા જાણુ રે;
માન ભાગ્યા કટકનાં માણુ રે, ત્યાંહા ભીમસેન સુજાણુ રે,
નવ રાખ્યો મરણો વાણુ રે, કરતા નર ખેંચાતાણુ રે એમ૦ ૫
ખલલલ નદી વહે પૂર જયમ, અતિ નાઠા સુભટ કોડ,
દાતે તરણું દેખતાં, અતિ નાઠા નવ રહ્યો જોડ રે,
નાઠા તે હોડાહોડ રે, ભાગ્યા તે દળબળ છોડ રે,
રત્નગુપ્ત ભૂપજ રોડ રે, દળનુ જળ ત્યાંહા તોડ રે. એમ૦ ૬.

રત્નગુપ્ત ઊભો ત્યાંહાં, અતિ ભડ ભાગતા લહે જામ;
આપ થયો સજ ઝૂઝવા, અતિ કરવાલ લેઇ તામ રે;
એ તો ટાળે વેરી ઠામ રે, ઉતારતો શૂરા મામ રે,
પોહોચિયા કેઇ જમ ધામ રે, ભાજતો હૈડા હામ રે એમ૦ ૭.
ફીરલાટ અતિ બહુ કરે, અતિ વ્યતર ચુહુ દિશે જોર,
ગોળી વહે સણુસણાટથી, અતિ દશ દિશે ભાગ્યા ચોર રે,
કરતા વૃક જેહ બકોર રે, પગરજ છાયો નભ ઘોર રે,
કાયર મૂકે સોર રે, તેહ જીપે કુંવર ચકોર રે. એમ૦ ૮.
ભીમસેન અતિ બાંધિયો, અતિ દઢરથ પકડયો જેહ,
ધણુક પલ્લીપતિ સાહિયો, અતિ પંજર નાખ્યો તેહ રે;
જંજીરશુ દેહી લેહ રે, પોઢી જે પુણ્યની રેહ રે,
નેમવિજય કહે તેહ રે, દશમી ઢાળ સુણો એહ રે. એમ૦ ૯.

દોહરા.

ભીમસેન દઢરથ ભણી, છોડી દો રાજાન,
સેવક કરીને આપણા, દેશ મનાવી આણ. ૧.
પાલ લુટી પૃથ્વીપતિ, વાસ્યું નંદન નામ,
રત્નપુર વર શોભતુ, નગરી નિરૂપમ ઠામ. ૨.
વસ્તી વાધી વિવિધ પેર, (ને)ચોરાશી બાજાર,
રત્નગુપ્ત રાજા ઠવ્યો, હયગજ બહુ પરિવાર. ૩.

ઢાળ ૧૧ મી

(વાટ જુએ વિનતા ઘણી રાજ—એ દેશી)

ભીમસેન રાજા હવે રાજ, બોલે બે કરજોડ,
સેવકની સુણો વિનતિ રાજ, મનહુ તી મદ છોડ,
રાજદિયા રે, મારૂ વચન તમે મન આણો મહારાજ. ૧.
મદનમંજુષા માહરી રાજ, બેટી ગુણ આવાસ;
પેટી છે બહુ પુણ્યની રાજ, યૌવન યુવતી વિલાસ. રાજદિયા૦ ૨.
રત્નગુપ્ત કુમારને રાજ, કીધી નારી સુકામ,

એટલે દઢરથ બોલિયો રાજ, વેગે કરીને પ્રણામ. રાજંદિયા૰ ૩.
રાયજીનંદન માહરી રાજ, રૂપસુંદરી એનું નામ,
સા પણ પોહોતી પ્રેમદા રાજ, અનંગતણો જે આરામ. રાજંદિયા૰ ૪
દીધી તે તમ નંદને રાજ, સરખા ગુણ સંજોગ,
મેળો પ્રભુ યહા હાથશું રાજ, વિલસો પુણ્યના ભોગ. રાજંદિયા૰ ૫.
દૂય પરણાવી પ્રેમશું રાજ, કીધો કર મેળાપ,
કરમૂકામણે આપિયા રાજ, એહુ રાજ્ય લઈ આપ. રાજંદિયા૰ ૬.
માગે જમાઇ કને આગન્યા રાજ, મેહેર કરો મહારાજ,
સંયમ લેશું શુભ મતિ રાજ, વરવા શિવપુરરાજ. રાજંદિયા૰ ૭.
ધન્ય ધન્ય તે નરનાથને રાજ, આવ્યો મન વૈરાગ,
ધન કણ કંચન રત્નની રાજ, કીધો મમતા ત્યાગ. રાજંદિયા૰ ૮.
રાજ્ય ચાર નૃપ અનુભવે રાજ, પુણ્યતણે પરતાપ,
દુંખ નાઠાં મીઠાં લહ્યા રાજ, સુખ સંપતિ થીર થાપ. રાજંદિયા૰ ૯.
મેદિની પાળે મોદશું રાજ, ટાળ્યા પરજા ઉચ્ચાટ,
શેઠ દૂય માને ઘણું રાજ, ઉત્તમ નર એહ ઘાટ રાજંદિયા૰ ૧૬.
આણ મનાવી દશ દિશે રાજ, આણી નમ્યા વર ભૂપ,
દિન દિન વધતો ભાગ્યથી રાજ, પ્રગટ્યો તેજશ રૂપ. રાજંદિયા૰ ૧૧.
થરકે સીમાડા અરિજના રાજ, વૃશ્ચિકથી જ્યમ સાપ,
ત્યમ રહિયા નૃપ હારીને રાજ, વાધ્યો પ્રબળ પ્રતાપ રાજંદિયા૰ ૧૨.
શીલવતી સદા શેઠને રાજ, આવે જાવે ગેહ,
માતપિતાથી ગુણ ઘણે રાજ, રાખતી અધિકો સ્નેહ. રાજંદિયા૰ ૧૩.
કુંવર ઘણે હેતે કરી રાજ, શેઠપિતા પર પ્રેમ;
ધરતા ગુણગણે કરી રાજ, ઉત્તમ વિસારે કેમ ? રાજંદિયા૰ ૧૪.
ખંડ છઠ્ઠીની ઢળકતી રાજ, એકાદશમી ઢાળ;
નેમવિજય કહે સજ્જના રાજ, પુણ્યથી રંગ રસાળ. રાજંદિયા૰ ૧૫.

દોહરા

સભા ઠવી રાજા હવે, બેઠા આપ આસન,
દૂત આવ્યો ત્યાહાં તાતનો, પ્રણમી કહે સુવચન. ૧.

રાજા સુખ નહિ તાતજી, દિલમાંહે દિલગીર;
માતા મન વિલખી ઘણું, રાખે તુ શુ હીર. ૨.
સજ્જન સહુ છે દૂમના, જપતા રહે તમ જાપ.
સમરે મન તમ પદ્મિની, કરતી વિવિધ વિલાપ. ૩.
કાગળ દઇ મૂક્યો મને, મહિપતિ તુમચે પાસ;
કુશળ ક્ષેમ સુખવાતડી, કહી તમારી આશ. ૪.
વૈર ન કીજે એહવુ, વા'લાશુ વિણ કામ,
ચાતક પરે તે કામની, પિયુ પિયુ કહેતી આમ. ૫.
રમણી પ્રેમદા સા ભણી, હવે વિછોહી કેમ,
મુખ વચન એમ સાભળી, કાગળ (માં) વાંચે ક્ષેમ. ૬.

ઢાળ ૧૨ મી

(સુણો સુણો સુવટિયા સુવટા લાઇ તુછે ચતુરસુજાણ રે,
અરે હાં રૂપે રૂડો રળિયામણો—એ દેશી.)

સુણય સુણય અગજાયા અગજ મોરા, કીજે એમ ન કામ રે,
અરે હા, વીર વીરહો કેમ વેગળો જી,
તોવિણ માતા કેમ રહે, ભૂપતિ મોરા, ઇ વાતે તુજ લાજ,
અરે હા, કેમ વહે તાતનો નેહલો જી. ૧.
આવો એથે વેગાથઇ, ભૂપતિ મોરા, વાર મ લાવો કોય રે,
અરે હાં, ઝૂરે જનની તાત તુ વિના જી,
બેસી રહ્યો કેમ વેગળો, ભૂપતિ મોરા, અચરજ એ અમ હોયરે,
અરે હાં, લાંધી હવે તમ અગના જી. ૨.
વાચી કાગળ મત્રીને, ભૂપતિ મોરા, કહ્યુ કરો સેના તૈયાર રે,
અરે હાં, આપ થયો ઉજમ ઘણો જી;
રાજ્ય ભળાવી મત્રીને, ભૂપતિ મોરા, ચદ્રગુપ્ત કુમાર રે,
અરે હાં, સાથે નદન આપણો જી. ૩.
પ્રયાણ કર્યો પ્રહને સમે, ભૂપતિ મોરા, આવિયો તેહ નગ્યા પાસ રે,
અરે હા, સાથ સર્વે ત્યાં ઉતર્યો જી,
રાયતણા મનમાં ગમે, ભૂપતિ મોરા, પામે અતિશે ઉલ્લાસ રે,

અરે હા, નારી હૈડે દુઃખ સાભર્યો જી. ૪
નગર વસાવ્યુ તિહાંકણે, ભૂપતિ મોરા, સીલવતીતણે નામ રે,
અરે હાં, શીલવતી નગરી ભલી જી,
જીનમંદિર થાપ્યો જેણ, ભૂપતિમોરા, બીજા અજીત જીનસ્વામ રે,
અરે હા, મંડપ કળશ ધજાવળી જી. ૫.
નગરતણી રખવાળિકા, ભૂપતિ નેહે, થાપી ગાંધર્વ દેવ રે,
અરે હા,સિંહ મૂરતિ પોળને બારણે જી,
અનશન થાનકે બાળિકા, ભૂપતિ નેહે, કર્યો મંડપ તતખેવ રે,
અરે હાં, દેવળ જન સુખ કારણ જી. ૬.
અષ્ટાપદ મૂરતિ ધરી, ભૂપતિ નેહે, હરિને ભજન હાર રે,
અરે હા, તેહ અહીનાણે સુદર જી,
દ્રય મૂરતિ દેખી કરી, ભૂપતિ નેહે, ઉપજે ચરિત્ર અપાર રે,
અરે હાં, મહીપતિએ તે મનોહર જી. ૭
હોઇ વસ્તી બહુ તિહા, ભૂપતિ નેહે, રાન પાટણને કરેય રે,
અરે હા, ગામ વસ્યા બહુ પાખળે જી,
અધિષ્ઠાતા બલિયો જેહ, ભૂપતિ નેહે, શોભા સઘળી લય રે,
અરે હાં, આપ ચલ્યો હવે આગળે જી. ૮
અગ દેશ ચપાપુરી, ભૂપતિ નેહે, આવિયો ભૂપ વિશ્રામ રે,
અરે હાં, સામો સિંહરથ આવિયો જી,
મળિયા ભૂપ બેહુ હિત ધરી, ભૂપતિ નેહે, નદની નદન તામ રે,
અરે હાં, ઉચ્છગે તતક્ષણ લિયો જી. ૯.
વા'લો લાગ્યો વસુપતિ, ભૂપતિ નેહે, ઉલ્લસ્યુ હૃદય અત્યંત રે,
અરે હા, ભીડયો અગશુ ભૂપતિ જી,
મોહ મહોદય સગતિ, ભૂપતિ નેહે, આણી કો ન વહત રે,
અરે હા, નિરખી નજરે દપતી જી ૧૦.
ગુણ લક્ષણ પૂરણ ભર્યો, ભૂપતિ નેહે, રૂપે મદન કુમાર રે,
અરે હાં, દેખતા મન મોહિયે જી,
કામને જીપણ અવતાર, ભૂપતિ નેહે, સાભળી બારમી ઢાળ રે,
અરે હાં, નેમવિજય ઘણુ સોહિયે જી ૧૧.

દોહરા.

પટરાણી રાજાતણી, શીલવતીની માય,
મળવા આવી વેગશું, નંદનને ચિત લાય. ૧.
નદિની નદન દેખી તે, હૈડે ઘણુ હરખાત;
શીલવતીની વર્ણના, એક મુખે ન કહાત. ૨.
શીલવતીને માતા કહે, મંદિર પધારો માય;
શીલવતી કહે કામ જે, યહાથી કહો મન ભાય. ૩.
ન ગઈ માતા મદિરે, આણી મન વૈરાગ;
અવસર માતા તાત એ, કરતાં દીઠાં ત્યાગ. ૪.
દિન કેતા એક ત્યાં રહ્યા, મળીને બહુ પરિવાર;
આજ્ઞા માગી આપણી, સેના કીધી ત્યાર. ૫.
તિલકપુરી ગયો નરપતિ, ઉત્સવ ઘણો મડાણ;
વિરહા વિરહી સહુ ટળ્યાં, પામ્યા કોડ કલ્યાણ. ૬.
વર નિસાણ વજાડિયાં, ઘેરાં વાજે વાજિત્ર;
ઉત્સવ કીધા અતિઘણા, કીધા કર્ણ પવિત્ર. ૭.

ઢાળ ૧૩ મી.

(ગઢડામા ઝૂલે સહિયો હાથણી—એ દેશી.)

ગઢડામા વાજે શબ્દ મૃદગના, ધમ ધમ ઘુઘરના ધમકાર,
મારી વહુઅરશુ હે સહી મે કપટજ કેળવ્યુ આંકણી.
ગુણની વેલી એ વેલી માહરે, ઘરમા એ ચિતામણિ આવિયો સાર. મારી૦ ૧.
ઘેર ઘેર તરિયા તોરણ બાંધિયાં, ઘર ઘર દિસે દશ દિશે માળ; મારી૦
ગણ ગણ ગોરી ગાવે હે ગીતને, જન મન ટાળે બહુ જજાળ. મારી૦ ૨.
પુત્રને લેઇ ચૌટે સચર્યો, મોતીડાશુ વધાવિયો સોહવી નાર; મારી૦
માતતણે જઇ તે ચરણે નમ્યો, માતતણે મનમા હરખ અપાર. મારી૦ ૩.
સાસુડીને જઇ પાયે તે પડી, સાસુડીજી આપે પ્રેમ આશીશ, મારી૦
કર ધરી દીધુ આસન આપણુ, ગહગહી આણી મનમાં જગીશ. મારી૦ ૪.
વહુને એ સાસુ પાયે જવ નમી, ધન્ય ધન્ય તુ કુલમાં શણગાર; મારી૦
હોયે કુળમાં દિનકર સારિખા, તાહરે નામે હોય જય જયકાર. મારી૦ ૫.

ઘેર એ સુંદર દીપક સારખી, એણે ગેહે હે રોપી મોહનવેલી; મારી૦
સતિયા શિરોમણિ જગતી તું સહી, અપૂરવ દીઠી ચિત્રાવેલી. મારી૦ ૬.
જાગી દશા હે આજ સહી માહરી, વહુઅર લાગી જવ મુજ પાય, મારી૦
ભાગી એ ભાવટ ભવતણી વેગળી, નરનારીને એ સુખ બહુલ થાય. મારી૦ ૭.
પ્રગટયા મે કીધા પુણ્ય ફળ એહવા, જગદીશે દીધું ત્રિભુવનરાજ, મારી૦
દેખતાં એ વધુવર એ ધરા ખંતશું, વાધી એકઠી દૂય કુળ લાજ. મારી૦ ૮.
સાસુએ સહુએ અવગુણ ખામિયા, કિધલા જે પહેલા ચઢતે રંગ, મારી૦
મહિલામાં મોટી તું માનિની, સરિતામા સોહે જીણપે ગંગ. મારી૦ ૯.
મે તુજ કીધા અવગુણ મોટિકા, તે તુહીજ ખમજે અવગુણ ક્રોડ; મારી૦
ગુણવંતી ગરવી તું ગજગામિની, હિતશું એ હૈડે દોપને છોડ. મારી૦ ૧૦.
શીલવતી એ આખે સાસુ સાભળો, સુખદુઃખ હોયે કરમને હાથ; મારી૦
કોણ એવો છે જગ માનવી, ટાળે જે આગળે આવીને સાથ. મારી૦ ૧૧.
ત્રિહુ જગ વાધ્યો જશ સુસતીતણો, ગુણને ગાવે સુર નર રાય, મારી૦
ખુશિય થયો ત્યહાં સિંહરથ ભૂપતિ, ભાવેશું એ પ્રણમે સતીના પાય. મારી૦ ૧૨.
કુંવરની સાથે સુદરી રંગશું, ભોગવે એ વાંચ્છિત નર ભોગ, મારી૦
કીધલા કર્મ તે એ બહુલા ભોગવ્યા, ટાળીને એ સઘળા મનના શોગ. મારી૦ ૧૩.
જન તેહ પ્રશસા કરતા બે તણી, અહો અહો શ્રીજીનવરકેરો ધર્મ; મારી૦
સંસારમાંહી શીલ છે શુભ સોહામણાં, પુણ્યના એ ધણીને નાઠા. મારી૦ ૧૪.
ખંડ છઠ્ઠાની ઢાળ છે તેરમી, સહુ કોઇ સુણજ્યો ભવિજન લોક, મારી૦
નેમવિજય કહે આપણા પુણ્યથી, લહિયે છે જગમા સંપત્તિના થોક. મારી૦ ૧૫.

દોહરા.

રાજા સિંહરથ હર્ષશું, પ્રેમે વધુ બોલાય,
ગુણભરી પુણ્ય ઓરડી, ગોરડી તું સુખદાય ૧
મેલું કુળ જે માહરૂં. અજવાળ્યું તે આય,
ભલે એ મંદિર તું રહી, વર પરણી સુત રાય. ૨
શુભ લગ્ન શુભ મુહૂર્ત્ત, કીધો રાજ્ય અભિષેક,
થાપ્યો ચંદ્રગુપ્ત ભૂપતિ, વચન કહી સુવિશેક ૩.
રાજા રાણી રંગભર, લિયે દો સંયમ ભાર,

નિરતી ચ્યાર નિર્દૂષણે, પરભવને સુખકાર. ૪.
પાળી સંયમ નરપતિ, પામી સદ્દગતિ અંત,
ચંદ્રગુપ્ત હવે ભૂપતિ, પાળે રાજ્ય એકાંત. ૫.

ઢાળ ૧૪ મી.

(ઉદયા તે પુરથી ભાગ મગાવજ્યો કાંઇ—એ દેશી.)

રાજ્ય તે પાળે દુઃખ સહુ ટાળે સોય, વારે દોહગ જંજાળ રે,
મહીપતિ માનશુ,

આવી નમિયા રાય સીમાડા સોય, ટાળ્યો દુષ્કૃત કાળ રે. મહી૦ ૧.
રાણી એકાદશશુ પુરંદર પેરે રે સોય, સરસ્યા ભોમનો ભોગી રે, મહી૦
એક તે એકથી ચ્યાતુર બાલા સોય, કબહી ન દીસે શોગી રે. મહી૦ ૨.
હંસાવળીનો નંદન નીકો સોય, હરિષેણ ત્રિભુવન ટીકો રે, મહી૦
રતિસુંદરીનો રણમલ સોહે સોય, સઘળી વાતેજ નીકો રે. મહી૦ ૩
ત્રિલોચનાનો સુંદર [સોહે] સોય, રતનસેન નરવર રૂડો રે; મહી૦
લીલાવતીનો લલીતાંગ [સોહે] સોય, રૂપ લાવણ્ય ગુણ રૂડો રે. મહી૦ ૪
રાજ્યવલ્લભ તે રત્નવતીનો સોય, નંદન પુણ્યનો ભાર રે, મહી૦
માનવતીનો મદનકેતુ સોય, અતુલિ બલનો ધારૂ રે. મહી૦ ૫
ખટનંદન એ ખીજમત કરે સોય, તાતનો વિનય વહતા રે, મહી૦
રત્નગુપ્તની સેવના કરતા સોય, મનમાં દક્ષ રહતા રે. મહી૦ ૬.
આપણા પુણ્યને યોગે કરી સોય, વિલસે સુખ સંસારી રે; મહી૦
સમકિત ધરતાં તે પાપ છંડે સોય, બારે વ્રત દિલ ધારી રે. મહી૦ ૭.
ખટ રાજ્યે કરી વિલસે સુખ સોય, મન નેહે રાજા ને રાણી રે. મહી૦
શીલવતી તેને પટરાણી થાપી સોય, જાણી ગુણમણિ ખાણી રે. મહી૦ ૮.
શ્રીજીનકેરી પૂજા કરે નિત્ય સોય, સરખે યોગે તે નારી રે; મહી૦
ઉત્તમ કાજ ગમે ધર્મ કરતાં સોય, આપદા દૂર નિવારી રે. મહી૦ ૯.
માયા ખેલ ન ખેલે તેવો સોય, પાપ પુણ્ય ફળ જાણે રે; મહી૦
રિદ્ધિ ઘણી પણ મન ન આણે સોય, સિદ્ધિ અસ્થિર ચિત આણે રે. મહી૦ ૧૦.
શીલવતી તે આત્મ અજવાળે સોય, વ્રતના દૂષણ ટાળે રે, મહી૦
સામાયક શુદ્ધિ નિયમ પાળે સોય, સદ્ગુરૂ વચન સંભાળે રે. મહી૦ ૧૧.

આપણા પૂર્વ દુ:ખ સંભારી તેણે સોય, મૂક્યો વિષયરસ ટાળી રે; મહી૦
ધર્મ સખાઇ ઉધરે મનમાં સોય, નિર્મળ હોય વ્રત પાળી રે. મહી૦ ૧૨.
ધન ધન ઉત્તમ જગ જન દેહી સોય, જેણે કીધો ધર્મ સખાઇ રે, મહી૦
નેમવિજય કહે ચૌદમી ઢાળે સોય, એ હી શ્રોતાવક્તા વધાઇ રે. મહી૦ ૧૩.

દોહરા.

ભોગી ભોગ સંસારના, વિલસે વિવિધ વિલાસ,
એ અવસર ત્યાં કેવળી, આવ્યા જ્ઞાન પ્રકાશ. ૧.
સુરી ગણધર કેવળી, પંચ સયાં પરિવાર,
માળીને દિયે વધામણી, રાજા હરખ અપાર ૨.
દીધુ ગામ વધામણી, સકળ લેઇ પરિવાર,
વેગે પો'ત્યો વસુપતિ, વાંદે તે અણગાર. ૩.
મુનિવર દે ધર્મદેશના, શ્રાવકના વ્રત બાર,
સત્તર ભેદ સંયમતણા, સદ્દહણી શિવધાર ૪.
પાપ અઢારે પરિહરો, વળી વ્રતના અતિચાર,
દોષ અઢાર પરા કરો, જ્યમ પામો ભવપાર. ૫.

ઢાળ ૧૫ મી.

(લશ્કર આયો દરિયાખાન રહો લાલ—એ દેશી)

મુનિવર દે ધરમ દેશના હો લાલ, જેહથી પાપ છપાય,
મોહ સુભટ મદ કેસરી હો લાલ, જીપીએ પ્રાણ દુરાય,
સાંભળો સદ્ગુરૂ શીખડી હો લાલ. આંકણી ૧.
ચાર દોષી જે પાસે વસે હો લાલ, કાઢો તેહતણા મૂળ,
વારો મમતા તેહની હો લાલ, સમતા ધરો અનુકૂળ. સાંભળો૦ ૨.
કો મત કરો પર તાતને હો લાલ, પરતણી તાતે વિનાશ,
પરભવ જાતા માનવી હો લાલ, નિંદા પાપ પ્રકાશ સાભળો૦ ૩.
જે ખટકાયને દુહવે હો લાલ, પામે બહુ ભવિ પીડ,
નરક નીગોદની વેદના હો લાલ, તેહ લહે દુઃખ ભીડ. સાભળો૦ ૪
વળુધ્યા જે માયાજાળમા હો લાલ, માયા મોહ વિહંગ,
માયા વ્યાલી છે યોગની હો લાલ, માયા ચપલ તુરંગ સાભળો૦ ૫.

નરનારી જે માયા કરે હો લાલ, બાંધે ન પૂર્વ સ્ત્રીવેદ,
છૂટે નહિ કો સાનિધાં હો લાલ, માયાવી ઘણો હોવે ખેદ. સાંભળો૦ ૬.
માયા મમતા મોહની હો લાલ, ત્રૈણે સુભટ દુરંત;
તેહ વેઠ્યો જો તેહશું હો લાલ, સો ભમે બહુ ભવ ભ્રાંત. સાંભળો૦ ૭.
મણિ માણિક દ્રવ્ય જે અછે હો લાલ, તે લહે કૃત નિજ કર્મ;
રાગી ત્યાગી ક્ષણમાં હોય હો લાલ, કેઇ ભવ કેરા ભર્મ. સાંભળો૦ ૮.
જૂઠું ન બોલિયે જગમા હો લાલ, યામની ન કીજિયે ભોજ;
પર સ્ત્રી ગમનને વારિયે હો લાલ, સત્ય વચન ચિત ચોજ. સાંભળો૦ ૯.
ક્રોધ તજો કાયાથકી હો લાલ, માનવી ન રાખો માન;
માયા લોભને છંડિયે હો લાલ, પામો જેમ જગ માન. સાંભળો૦ ૧૦.
નરનારી અગજ સુતા હો લાલ, ભગિની માતા ને ભ્રાત,
મામી માસી મહિલા મળી હો લાલ, ભોજાઇ ભૃત્ય છે તે જાત. સાંભળો૦ ૧૧.
પાપ કુટુંબને પોષવા હો લાલ, મેળે પાપ મહંત;
થિરતા નહિ લાલચ ઘણી હો લાલ, લીલા લોભ લહંત. સાંભળો૦ ૧૨.
આવ્યાં દુ:ખ કહે ના નહિ હો લાલ, પંખી મેળો દ્રુમ જેમ;
સાંજે મળી પરભાતમા હો લાલ, ઉડી જાવે વન તેમ. સાંભળો૦ ૧૩.
ચૌગતિ માહેથી આવિયા હો લાલ, કુટુંબતણા પરિવાર,
જાવુ અતિ છે એકલા હો લાલ, મોહ ન કરવો લગાર. સાંભળો૦ ૧૪.
મોટા મહીપતિ હૈયડલે હો લાલ, જીતી આઠે કર્મ;
મર્મ મૂકી મુક્તિ ગયા હો લાલ, રાખી આપણ શર્મ. સાંભળો૦ ૧૫.
જે છાડી વધલોભને હો લાલ, સાધે મુનિવર પથ,
દુષ્કર તપ તન આદરી હો લાલ, નામ ધરાવે નિગ્રંથ. સાંભળો૦ ૧૬.
સુખકારી જીન ધર્મનો હો લાલ, કીજે ભવિ ચિત ભાય;
નેમ કહે છટ્ટા ખંડની હો લાલ, પંદરમી ઢાળ ગવાય. સાંભળો૦ ૧૭.

દોહરા.

સાભળી સદ્ગુરૂ દેશના, ચમત્કાર ચિત ચુપ,
બે કર જોડી જિનતણી. એણીપેરે પૂછે ભૂપ. ૧.
શીલવતી જે મહા સતી, પામી કેમ સકલેશ,

કેવળધર એમ સાભળી, આરભ્યો ઉપદેશ ૨.
ભરતક્ષેત્ર ભદ્દલપુરી, ધનદ ત્યહાં રાજાન,
પટરાણી પદ્માવતી, સકળ કળા સાવધાન. ૩
તેની કુખે રત્ન સમ, કામલતાધિનામ,
શીલગુણ રત્ને ભરી, અભિનવ અપ્સર વામ. ૪
શંખપુરી નગરીતણો, નૃપતિ ધનજય સાથ,
પાણિગ્રહણ કીધુ પ્રબળ, વિલસે નારી નાથ ૫.

ઢાળ ૧૬ મી

(દુના દેરે સજની દુના દેરે—એ દેશી)

મનકું રે મહીપતિ નામ ધનજય, કામલતા તેની સાથ રે,
સુપેરે રે ભોગવે ભોગ સયોગના, ઉલ્લમે સંપતિ હાથ રે. મનકું૦ ૧
સુખની રે હરિશેણા એ નામની, ચદ્રાવલી દુજી જાણે રે,
ચિતહુ રે માનિયુ મેઘમાલાતણુ ત્રિજી નારી નિરવાણુ રે મનકું૦ ૨.
મોહની રે છે ચદ્રાવળી સગતી, પ્રીત ઘણી ગુણ સગ રે;
એઉનો રે કામલતા ચદ્રાવળી, ભામિની પ્રેમ છે અગે રે. મનકુ૦ ૩.
પુરીએ રે આવી એકજ આર્યા, સાધવી ગુણની ગેહ રે;
તપને રે જપ જે સજમ ભરી, ક્ષમાવત કૃશ દેહ રે. મનકું૦ ૪.
જિનના રે ધર્મતણી પ્રતીકારિણી, વિચારને ભણવા કુવરી ચાલ રે,
ભણુતી રે પ્રતિક્રમણા વિચારને, કર્મ ગ્રથ વિશાળ રે. મનકું૦ ૫.
ઉલ્લસે રે સામાયકને ચિત ધરે, નવ તત્વના પરિવાર રે,
અહનો રે જે ધર્મ છે જે દયાતણો, ધારવા મારગ સાર રે. મનકુ૦ ૬.
ડાહી પેરે રે રાણી કામલતા ઘણુ, ગુરૂણીની હાંસી કરન રે,
કરતી રે તેહથી સહુ પરિવારને, પાપે પિંડ ભરત રે. મનકું૦ ૭.
મુખથી રે કામલતા એક એમ કહે, એહ વેપ તો કપટીમાલીહ રે,
સખિયા રે નવ જાઇએ એહની સગતી, રાત અને વળી દીહ રે મનકું૦ ૮.
તવ તે રે શીખ દિયે સાહેલડી, સાધવી તે કાલ શીખી લલાય રે;
સખિયા રે તમે પણ દીસો પાપણી, સગતીનુ ફળ પાય રે. મનકું૦ ૯
એકદા રે રાય રયવાડી સચરી, આર્યા વિહરણ કાજ રે,

પોહોતી રે નરપતિકેરે મંદિરે, માનીઓ જોગ છે આજ રે. મનડું૦૧૦.
કરતી રે સુંદર સતી ગોચરી, તેડે તે કામલતા નાર રે;
આવજો વિહરણ ગેહે માહરે, દાન દેવું એ અપાર રે. મનડું૦૧૧.
ગુણની રે ગેહી તેહજ અરયા, આપ્યો તે સરસ આહાર રે;
દાસીએ રે આર્યાને અણજાણતાં, ભૂષણ ઝોળી લે ધાર રે. મનડું૦૧૨.
વિહરી રે ગઇ તે મંદિર છોડીને, દાસી સંકેત શીખાય રે;
દાસીએ રે કહિયુ રે એમ પોકારીને, ચોરટી એ આર્યા બોલાય રે. મનડું૦૧૩.
મારૂ રે ભૂષણ ચોર્યું ચાચરે, લેઇ પો'તી નિજ થાન રે,
જો જો રે એહ ગતિ અણગારની, કીધુ કામ સેતાન રે. મનડું૦૧૪.
ચંદ્રાવલી કહે સખિયાં સહુ સુણો, નરતો કરે એ ધાત રે;
એનો રે સંયમ સહુએ પારખ્યો, પ્રગટ છે તસ્કર જાત રે. મનડું૦૧૫.
તવ તે રે હરિસેના કહે એ હોશે, જેહ કહો તમે વાત રે,
માનીએ રે કહ્યું મુખથી જે તમે, તવ ભૂષણ કુણ લે માત રે. મનડું૦૧૬.
ઉજમે રે કાઢ્યું ભૂષણ ઝોળિયે, દીધું કૂડ કલંક રે;
મનશુ રે દુઃખ પામી ઘણું સાધવી, કામલતાથી નિઃશંક રે. મનડું૦૧૭.
અંગમા રે ક્રોધ દાવાનળ પરિયો, નિગ્રંથને રોપ ભરાય રે;
કીધલુ રે શુ રાણીએ રાયની, ક્રોધમુખી જે બલાય રે. મનડું૦૧૮.
શક્તિ રે શલ્ય સહિત તે સાધવી, દુષ્કર તે તપ કીધ રે;
નારીની ગતિ તેણે વારી નહિ, ફરી માનવ ભવ લીધ રે. મનડું૦૧૯.
ઉપની રે રત્નમાલા આવીને, વૈરને લે વિન ભાવે રે;
સતીને રે જે દુખદાયી કથે, અસમંજસ મન લાવે રે. મનડું૦૨૦.
સુણજો રે કડવે એવે બોલડે, ભવો ભવ વેર સધાય રે;
મીઠડે રે નેમવિજય કે રાજવી, સાધુને શીશ નમાય રે. મનડું૦૨૧.

દોહરા.

શ્રીદેવી સખિ તેહની, કલંક અહીઆંશુ જામ;
એક વરસ વિરહે મળ્યો, રત્નવતીના કામ. ૧.
ચંદ્રાવલી મંત્રીસુતા, નર માર્યા બહુ જેણ,
હરિષેણા હંસાવલી, નરમારણ કહ્યા જેણ. ૨.
કાળજીભી કહી સાધવી, મેઘશાળા ધરી નેહ;

વળી વિગોઇ વિવિધ પરે, રતિ સુદરી થઇ તેહ- ૩.
કામલતા કનકાવળી, નેહ ઘણેરો જામ,
પ્રીતમતિ તમે જાણજો, શોકી કર્યું મન ઠામ. ૪.
વેર સંબધી વેરણી, પ્રીત સંબધી પ્રીત;
જે જેવુ કારજ કરે, તેની તેવી રીત ૫.
ફરી પૂછે રાજા વળી, મે દુઃખ દીધુ જેહ,
તેહ કહો નિજ કર્મની, જ્ઞાની ગુરૂગણગેહ. ૬.
ગજધર તેહજ કેવળી, ગરવા ગુણ ભંડાર,
સાભળ્ય રાજા સહુ કહુ, મૂળથકી અધિકાર. ૭.

ઢાળ ૧૭ મી.

(પિછોલારી પાલી આંબા દો રાઉલા મહારાજ—એ દેશી)

રાય ધનજય જેહ કે, કામલતા વળી મહારાજ,
રાય છે સમકિત ધાર કે, રાણી મનકલી મહારાજ;
એક દિન પોસહ પરવ કે, નાગથી આદર્યો મહારાજ,
ઢઢેરો તેણે નગર કે, એવો જ્યાહા ફર્યો મહારાજ ૧.
આજ અમારે નગર કે, વૈર કો મત કરો મહારાજ,
પર્વ ને ધર્મનો દીહ કે, મમતા નવ ધરો મહારાજ,
તેણે નગરી માંહ કે, જિનદત્ત નામનો મહારાજ,
વણિક છે સમકિત ધાર કે,જિનધર્મ કામનો મહારાજ. ૨.
વદી શ્રીગુરૂ પાય કે, સામાયક ઉચરી મહારાજ,
યામની ગઇ દ્રય તામ કે,આવે ઘર સચરી મહારાજ,
દીઠો રાણીએ તામ કે, સેવકને ભણે મહારાજ,
મારો ચોર છે એહ કે, પાપ એ મન ગણે મહારાજ. ૩.
કામાતુર થઇ બાળ કે, ધર્મ તે દે ઘણુ મહારાજ,
મેલુ કર્યું નિજ મન કે, દુંખતા દિલતણુ મહારાજ,
માર્યો તેણે ત્યાં શેઠ કે, ધર્મદ્વેપ કરી મહારાજ,
તાત થયો તમ નાર કે, સંધમેન નરવરી મહારાજ. ૪.
પોખધે સાભળો રાય કે, દુખ બહુ પામિયો મહારાજ,
દ્વેપ રહ્યો ત્યાંહા શેઠ કે, નારી ન ખામિગો મહારાજ;

એ અવસર જગનાથ કે, શાંતિ જિનેશ્વરો મહારાજ,
પરમાતમ પરકાશ કે, જ્ઞાન દિનેશ્વરો મહારાજ. ૫
સાભળી જિન ઉપદેશ કે, ભાવે ભાવિકા મહારાજ,
કામલતા તમ નાર કે, થઇ શુદ્ધ શ્રાવિકા મહારાજ;
જિન હાથે મહારાજ કે, દિક્ષા શુભ ગ્રહી મહારાજ,
સોળ સયા પરિવાર કે, ક્ષત્રી સામંત સહી મહારાજ. ૬.
સોમદત્ત મંત્રી શુદ્ધ કે, ચારિત્ર ગુણ લહે મહારાજ,
રાજા પણ સખી સાથ કે,શ્રાવિકા પથ વહે મહારાજ;
સોમદત્ત મંત્રી તેહ કે, રામ રાજા ધરે મહારાજ,
તે થયો વિમાની દેવ કે, સંયમ ઉદ્ધરે મહારાજ. ૭.
ગરૂડનો રૂપી જેહ કે, રત્નનો ધર વળી મહારાજ,
સુખકારી તમ તેહ કે, ગયા જે દુઃખ ટળી મહારાજ;
રાણી મંદિર મુખ કે, રહે એક ડોકરી મહારાજ,
પુત્ર સહિત સુણો તેહ કે, વાસી મિથ્યાકરી મહારાજ ૮.
રાણી કહ્યો જિન ધર્મ કે, મર્મ જાણે નહિ મહારાજ,
કામલતાતણે તેહ કે, દુ:ખ ધરે તહીં મહારાજ,
બૂઝવી વિવિધ પ્રકાર કે, ધર્મ ન માનતી મહારાજ,
આપ વખાણે આણ કે, શૌચ ન જાણતી મહારાજ ૮.
બૂઝવાકેરે કામ કે, રાણી ચિંતવે મહારાજ,
સોય કહે નવ હોય કે, બીજે ભવ ભવે મહારાજ;
નંદન ઓરડી માય કે, છાનો રાખિયો મહારાજ,
માર્યો નંદન તુજ કે, એવો ભાખિયો મહારાજ. ૧૦.
સાભળી નારી તેહ કે, ધ્રસકે ઢળી પડી મહારાજ,
પ્રાણ ગયા તતકાળ કે, ઉભા પરગડી મહારાજ,
આલોયુ નહિ તેહ કે, પાપ નારીતણુ મહારાજ,
વેસ્યા સુયો થઇ સોય કે, ભોગવ્યુ આપણું મહારાજ. ૧૧.
આર્યા ડોકરી શેઠ કે, દુષ્કૃત આકરાં મહારાજ,
કામલતાનો જીવ કે, શીલવતી વરા મહારાજ,
વ્યંતર સોળશત તેહ કે, તુજ સાનિધ કહ્યાં મહારાજ,

સોમદત્ત અંગજ એહ કે, કામદેવ સુર થયા મહારાજ. ૧૨.
મુનિપ્રભા નામે સુર કે, ગુણ પૂરણ ભર્યાં મહારાજ,
કામલતાનો ભાય કે, સંયમ આચર્યાં મહારાજ,
શીલવતીની કુખે કે, પુત્ર ચિંતામણિ મહારાજ,
ગરવો ગુણગંભીર કે, ધીર છે મતિ ઘણી મહારાજ. ૧૩.
ગુણસાગર મામો જેહ કે, કામલતાતણો મહારાજ,
નાયક કાંઝી નામ કે, જાણો રળિયામણો મહારાજ,
શ્રીદત્ત દત્તા નામ કે, રાણી માતાપિતા મહારાજ,
હરખે રાખી ગેહ કે, ઇભ્ય (તે) ઇચ્છતાં મહારાજ ૧૪
પૂરવ ભવને સંબંધ કે, નેહ લહ્યો ઘણો મહારાજ,
સતીયે દુહવી તેણ, મનોરથ આપણો મહારાજ,
લક્ષ્મીવતી વસુદત્ત કે, નૃપ મન આણજો મહારાજ,
પૂરવ ભવના તમ કે, માત તાત જાણજો મહારાજ. ૧૫.
રાખ્યો પુત્રરતન કે, જે યતને કરી મહારાજ,
પુરૂષોત્તમ શિરદાર કે, પુણ્યનો અનુસરી મહારાજ,
થોડાં પણ જેહ કર્મ કે, કીધાં પહેલે ભવે મહારાજ,
ભોગવિયા છે તેહ કે, કહિયાં છે સવે મહારાજ. ૧૬.
પૂરવ કર્મ સંબંધ કે, કહ્યો સહુ કેવળી મહારાજ,
જાતિસમરણવંત કે, લહે સહુ તેટલી મહારાજ,
હરખિયો ભૂપતિ હૈયે કે, કહે તવ જીનભણી મહારાજ,
નેમવિજય કહે ઢાળ કે, સત્તરમી ભવતણી મહારાજ ૧૭

દોહરા

સત્યભાષી જે લઘુપણે, કામલતાનો ભાય,
જિન ગુણ ગાતાં ઉપારજ્યું, કર્મ એ રત્નમુખાય. ૧
નૃપ ધનંજય મારિયો, શેઠનો મારક ભૃત્ય,
કામદત્ત તમે જાણજો, જલધિ કીધું કૃત્ય ૨.
બે કર જોડી મહીપતિ, આખે મધુરી વાણ,
તારો તારક અબ થઇ, કરૂણા દિલમા આણ. ૩.
રાજ્ય દિયું તિલકાપુરી, રત્નગુપ્ત કુમાર;
ઇહા અધિકાર કુમારનો, બહુ છે ગ્રંથ મઝાર ૪.

બાંધવ વર રત્નગુપ્તના, જેહ છે અવિહત યોધ,
સેવક કરીને થાપિયા, તે પણ નાણે ક્રોધ ૫.
રત્નગુપ્ત કુમારને, પંચે રાજ્ય પ્રમાણ,
દીધા કીધાં નરપતિ, તે પણ માને આણ. ૬
શીખ લઇ સાજનતણી, રાણી સરવે સંગ;
દિક્ષા લેઇ ગુરૂ કને, ભણતો જૈન પચાંગ. ૭.
નંદની દિક્ષા સાંભળી, શ્રીસિંહસેન નરિંદ;
રાજ્ય દેઇ ચંદ્રગુપ્તને, આણે મન આનંદ. ૮.
રાણી સોભાગ્યસુંદરી, સહિત લેઇ સંયમ ભાર;
રાજા મન વચકાયશું, પાળે નિરતિ ચાર. ૯
છઠ અઠમ દશમી વળી, માસ ખમણ ઉપવાસ,
દુષ્કર તપ ક્રિયા કરે, સંયમનો અભ્યાસ. ૧૦.
ચંદ્રગુપ્ત કેવળ લહ્યો, છઠી અઠીલ જે આઠ,
ચંદ્રગુપ્ત ઋષિ કેવળી, મેળે પુણ્યનો ઠાઠ. ૧૧.

ઢાળ ૧૮ મી.

(મદનેસર મુખ બોલ્યા ત્રટકી—એ દેશી)

શમદમ શીલસનાહ સધાથે, વિચરતી સાધવી સાથે હે,
ભવિયા ચોથું વ્રત એમ પાળે, આતમ હિતને માથે હે;
સસનેહી ભવિજન દૂષણ સઘળા ટાળિયે,
શીલવતી દુષ્કર તપતપી, ઘનઘાતી કર્મ ખપાવતી હે, ૧.
આપણા પાપના વ્યાપને ટાળે, જિનના વચન સંભાળે હે;
નવ વાડે જે શીલ વિભાસે, સાધ્ય તે સમપદ ભાસે હે. સસનેહી૦ ૨.
ક્રોધાદિક મદ માનને છાંડે, કામ અનલ વિહંડે હે,
સરસ સમતા રસમાં ઝીલે, ઉપશમ સંવર ચીલે હે. સસનેહી૦ ૩.
પરીસ બાવીશ અંગ સરાહે, સમકિત વર જલ નાહે હે,
ધર્મધ્યાનલતા મૂલ વધતી, ક્રોધે ક્રોધને દમતી હે. સસનેહી૦ ૪.
જ્ઞાનક્રિયા ગુરૂ જ્ઞાની આગે, મમતા શોધને ત્યાગે હે;
મન વચન કાયતણા યોગ સૂધા, પાવ પખાળી લીધા હે. સસનેહી૦ ૫.

ગુરૂની સંગતે સુત્રને ભણતી, ગુરૂના વચન જે સુણતી હે,
ક્રીરિયા વિનય વિયાવચ કરતી, કેવળ કમળા વરતી હે સસનેહી૦ ૬
જેને માટે બહુ કષ્ટને ધરતી, સકળ મનોરથ સરતી હે,
કેવળ મહોત્સવ સુરવરે કીધો, ત્રિભુવનમા જશ લીધો હે. સસનેહી૦ ૭.
ભવિક બોધન શોધન જગતી, આગે અપ્સર રમતી હે;
વિહાર કરતા જિન વસુધાએ, તિલકાપુરી ભણી જાયે હે સસનેહી૦ ૮.
રતનગુપ્તની દેશના નિસુણી, શિક્ષા દિક્ષા પ્રગુણી હે,
કર્મ ખપાવી કેવળ લહેશે, ગ્રથ વાચી કવિ કહેશે હે સસનેહી૦ ૯.
ચારિત્ર પાળી મુક્તિએ પો'ત્યા. હુવા દ્રય ગુણયુક્તા હે,
ધન્યધન્ય નારી જે ગુણયુકતા, પવિત્ર થઇ નામ કવતા હે. સસનેહી૦ ૧૦
એ વિધ જે નર શીલને પાળે, આતમકુળ અજવાળે હે.
શ્રીવસુદેવની હીડે કહિયો, બીજા પણ ગ્રથે લહિયો હે. સસનેહી૦ ૧૧
સીધે કામના મનની ફળતી, કરણીએ શિવ મળતી હે,
શીલવતીનો સરસ સબંધે, ભવશુ ભવિ મન સધે હે સસનેહી૦ ૧૨
ચરિત્રકથા એ ભાવટ હરતા, નર નારી જય વરતા હે,
પુત્રકલત્રના યૂથ સગે, શીલ સુગુણ હોય નેહે હે સસનેહી૦ ૧૩
ગચ્છ ચોરાશી શિરોમણ છાજે, તપગચ્છ અધિક દિવાજે હે,
ગચ્છપતિ શ્રીવિજયરત્ન સુરદા, રાજ્યે રચ્યો સુખકદા હે સસનેહી૦ ૧૪
સતિય શિરોમણિ શીલવતીનો, સાચો વ્રત છે નગીનો હે,
રાસસપૂર્ણ સવતસત્તરસે, અખાત્રીજ રસ્સ ધારસે હે સસનેહી૦ ૧૫
કૂડ વચન મિથ્યાનાં દૂપણ, ભાખ્યો રસના પોષણ હે,
ત્રિવિધ કરી નેહે ખમાવુ, મિચ્છા દુકડ દિયો ઠાવુ હે સસનેહી૦ ૧૬
રસના દોષે અધિક કહાયે, પરભવ તે ન સુહાયે હે,
સતી ચરિત્રનું નામ સંભારી, હોજો મુજ સુખકારી હે સસનેહી૦ ૧૭.
પંડિત વાંચી સહી શુદ્ધ કરજો, એની કૃપા દૃષ્ટિ ધરજો હે;
ખડ છટ્ટીની ઢાળ અઢારે, પૂરી સમી ગુણ લા'રે હે સસનેહી૦ ૧૮
ભણે ગણે જે રાસરસાળા, તે ઘર મગળમાળા હે.
નેમવિજય સતીગુણ ગાજો, વૃદ્ધિ વૃદ્ધિ પદ થાજો હે. સસનેહી૦ ૧૯.

॥ इति श्रीशीलवंती महासती चरित्रे मोक्षगमनो नामषष्ठः खंडः समाप्तः॥

પંડિત શ્રી ધર્મમંદિર.

પંડિત શ્રી ધર્મમંદિર વિક્રમના સત્તરમા સૈકામા શ્રી ખરતર ગચ્છમાં થયા હતા તેઓશ્રીના ગુરૂ શ્રીમાન્ દયાકુશલ મહારાજ હતા. અત્રે આપેલો આધ્યાત્મિક રાસ પંડિતજીએ સંવત્ ૧૭૪૧ ના માગસર સુદ ૧૦ ને રોજ મુલતાન શહેરમા પૂર્ણ કર્યો હતો.

મોહ અને વિવેક.

ખંડ ૧ લો.

દોહરા.

ચિદાનંદ ચિત્ત ચાહશું, પ્રણમું પ્રથમોલ્લાસ,
તેજ તમસ જીત્યા જીણે, લોકાલોક પ્રકાશ. ૧.
ગુણ અનંત ગુરૂજન તણા, દયાકુશલ ભંડાર,
જ્ઞાન દાન દીયે જીકે, તે પ્રણમું સુખકાર. ૨
જ્ઞાન વડુ સંસારમા, જ્ઞાન જ્યોતિ જગમાય,
જ્ઞાન દેવ દિલમાં ધરૂં, જ્ઞાન કલ્પતરૂ છાંય. ૩.
અનંત સિદ્ધમાં જ્યોતિ એ, સાધારણ મહાધામ,
મુનિ મનપંકજમાં ધરે, સારે વંછિત કામ. ૪
જ્ઞાની પણ વચને કરી, કહી ન શકે જસુ પાર,
આતમ અનુભવશુ લહે, ચિદાનંદ વિસ્તાર. ૫
કર્મ જાતિ બહુ વર્ગણા. ફિર રહીછે જસુ પાસ;
પણ તેહને લાગે નહિં, જ્યુ રવિવાદલ રાસ. ૬.
પુણ્યપાપથી એ નહિ, અનુપમ જ્યોતિ અભંગ,
જન્મ કહ્યો જોગીસરે, ઉદાસીનતા સંગ. ૭.
ચન્દ્ર દીપમણિ ભાનુની, જ્યોતિ દેશથી હોય,
જડતા દાહકતા તિહાં, ઇહાં કલંક ન કોય ૮.
ભોગ માંહિ વસતાં થકાં, પહોચ્યા ઘણુ પાર,
કોડ વર્ષ કષ્ટે કરી, ન તર્યા બહુ સંસાર. ૯.

કામ ક્રોધ ન રહે તિહાં, જીહાં જાગી એ જ્યોત,
બાળબુદ્ધિ જાણે નહિ, ભવજળ તારણ પોત ૧૦.
નાદ વાદ તપ મૌન ધર, આસન આશ નિરોધ,
ઇણશું નર લાભે નહિ, સ્વાભાવિક એ બોધ ૧૧
નમો નમો સરસ્વતિ ભણી, કર્મ અલુખતા દૂર,
નાભિપુત્ર બ્રહ્માથકી, ઉપની અનુપમ નૂર. ૧૨
નિર્મલ માનસસર વસે, અવર મૂકી પરિવાર,
હંસ કેલિ ત્યાં નિત કરે, સરસ્વતિ વાહન સાર ૧૩.
તે સરસ્વતિ આતમ નિકટ, વહે રહે નિશ દીશ,
અવર કોઇ જાણે નહિ, ઇક જાણે યોગીશ. ૧૪.
નીચ ગમન પાષાણ બહુ, જડતા જાલ પ્રકાર,
અવર નદી દૂષણ ઘણાં, એ નિર્મલ નિર્ધાર ૧૫.
જીન વાણી સરસ્વતિ કહી, બીજી સરસ્વતિ નાહી.
ભવ્ય લોકહિતકારિણી, જયવંતી જગમાહી. ૧૬.

ઢાળ ૧ લી.

(નમણી ખમણી ને મનગમણી—એ દેશી)

શ્રી જયશેખર આખે સુરિન્દા, સુણજો રોચક ભવિજન વૃંદા,
અધ્યાતમનો એ અધિકાર, મીઠો માનુ અમૃતધાર. ૧.
મૂરખ મોહદશામા રાચે, લૌકિક ચતુર કથા કરિ માચે,
કહી પરને જ્ઞાન દિખાવે, આપ પ્રબોધમા કબહુ નાવે, ૨.
પઢિ ગુણ ગ્રથ વડાઇ પાઇ, શાન્તિ દશા મનમે કછુ નાંઇ,
જ્યું ભદ્રક ગજ મોતી ધારે, પણ તેહના ગુણ ફૂલ ન વિચારે ૩.
શૃંગારમાં બહુ છે નર રસિયા, શાન્તિતણે ઘર વિરલા વસિયા,
શીત તાપમાં બહુ દિન હોઇ, શુભ જાણે મેરે દિન કોઇ ૪.
અગ્નિ પડે જે પચ્છરસે તી, બહુલા લાભે ધરતી સેંતી,
ચન્દ્રકાન્તે જે અમૃત વરસે, તેહવો સમરસ વિરલો ફરસે ૫.
અણવાવ્યા પણ વનનાં ધાન, ઉપજે નિપજે કો નહિ માન;
શાલિના જતન ઘણા વળિ કીજે, ઉત્તમ લોકા આદર દીજે. ૬.

સમ રસ શાલિ સરીખો જાણો, બીજા રસ તુચ્છ મનમાં આણો;
સમરસ અનુભવતાં સુખદાઇ, બીજા રસ દુઃખ રાચે ભાઇ. ૭.
ઉત્તમ નર ઉત્તમ કુલ જાયો, તિણ એ ભાગ્યસંયોગેં પાયો;
મૂઢ લોક બીજા રસ સેવે, અંતરદષ્ટિ તે કબહું ન દેવે. ૮.
સાચો રસ સમરસ રસ રાજા, શિવસુખ અમૃત આપે તાજા;
કઠિન કપાય વિકાર વિદારે, જે સેવે તસુ પાર ઉતારે. ૯.
વન તાડીના મૂઠી તમાસા, પુદ્ગલ પરણન પરણી વાસા;
જૂઠી રામત જૂઠા પાસા, હોય રહ્યા કાંય પરના દાસા ૧૦.
અત્તરવાસ સુવાસમાં લીણા, તે નર જગમાં જાણ પ્રવીણા;
મનગજ સમતા અંકુશ દીજે, અધ્યાતમ અમૃત રસ પીજેં. ૧૧.
વિવેક વીરનો વાસ વસીજે, સમતા રસનો સ્વાદ લહીજેં.
બીજા રસ કૃચા જાણીજે, "નરભવ કેરો" લાહો લીજેં. ૧૨.
શાન્તિ શિરોમણિ નવરસમાહિ, ગાવો તસુ ગુણ મન ઉચ્છાહિ;
એ સેવંતા શિવસુખ આવે, મોહ મહિપતિનો ભય જાવે. ૧૩.
કામ અગ્નિ બીજા રસ બાલે, સમતા રસ સાહામો ન નિહાલે;
વીર વિવેક પરસ્પર પ્યારો, મોહ રાયને એ રસ ખારો. ૧૪.
અધ્યાતમ શૈલીનો સાચો, રાજનીતિમાં નહિ જે કાચો;
કોવિદ કવિતા ગુણનો ધારી, તે ઇણ અર્થતણો અધિકારી. ૧૫.
પહેલી ઢાળે શાન્તરસ ગાયો, ઉદાસીન મેં મંદિર પાયો,
ભૂર ભવિક જન મનમા ભાયો, ધર્મમંદિર કહે સુખ સવાયો. ૧૬.

દોહરા.

આચારિજ કહે સાભળો, શાંન્તિરસક જે હોય.
તેહ તણા લક્ષણ કહુ, પરખે જો સહુ કોય. ૧.

ઢાળ ૨ જી.

(આનંદ સમકિત ઉચરે રે લાલ—એ દેશી)

શાન્તિ સદા રસ સેવિયે રે લાલ,
કીજે એહશુ પ્રીત સુખકારી રે, બ્રહ્મ મુહૂર્ત્ત પ્રાતનો રે લાલ;
તિહાં કીજેં એહ રીત સુખકારી રે, શાંતિ સદા રસ સેવિયેં રે લાલ. શાંતિ૦ ૧.

આળસ નિદ્રા એ તજે રે લાલ, આત્મચિન્તક હોય સુખકારી રે,
સ્થિર મન તન વચને કરી રે લાલ,જ્ઞાન નયનશું જોય સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૨
કામીને વાદી હુવે રે લાલ, દંભી લોભી લોલ સુખકારી રે;
બહિર્મુખી કુમતી સદા રે લાલ, ગીત ગાયન રંગ રોલ સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૩.
મુઝાણો ઇન્દ્રિય વિષે રે લાલ, માની ક્રોધનો ગેહ સુખકારી રે,
વિશ્વાસઘાતી વક્તા રે લાલ, તુરત દિખાવે છેહ સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૪.
એવા દોષ જીહા નહિ રે લાલ, તેહિજ પુરૂષ પ્રધાન સુખકારી રે,
રોષ ધરે નહિં દૂહવ્યા રે લાલ, માન દીયાં નહિ માન સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૫.
હુ કુણુ કયાથી આવિયો રે લાલ, કુણુ છે માહરૂ રૂપ સુખકારી રે,
મિત્ર શત્રુ કુણુ માહરા રે લાલ, મોહ માયા એ કૂપ સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૬.
સબલ સાથે શું હશે રે લાલ, કઇ જ્યોતિમાં જાય સુખકારી રે,
વૈરાગ્યેં મન વાળિયું રે લાલ, ઇમ આતમશું ધાય સુખકારી રે શાંતિ૦ ૭.
દ્રવ્ય નયાતમ આતમ રે લાલ, એક નિશ્ચે નહિ ભેદ સુખકારી રે;
વ્યવહારે બહુ ભેદ છે રે લાલ, તિણુ માહે ભવ ખેદ સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૮
અંતરંગ બહિરંગના રે લાલ, ધર્મ પટતર જોય સુખકારી રે;
પરમાણુ મેરૂ શૈલનો રે લાલ, એવડો અંતર હોય સુખકારી રે શાંતિ૦ ૯.
કાને પાપ સુણે નહિ રે લાલ, પરદોષ દેખે ન કોય સુખકારી રે,
પંડિત પણુ મૌનતા ભજે રે લાલ, સમ રસ સાધે સોય સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૦
સાધ્ય દશા સાધક ભજે રે લાલ, અભ્યાસે નર જેહ સુખકારી રે,
ઇન્દ્રિયની વૃત્તિ વશ હુવે રે લાલ, દેખે સ્વરૂપને તેહ સુખકારી રે શાંતિ૦ ૧૧.
બહિરાતમતા મૂકીને રે લાલ, અંતર્ આતમ લીન સુખકારી રે,
રૂપાતીત ધ્યાન ધાવતા રે લાલ, મૂક પ્રથમ ધ્યાન તીન સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૨.
તે પરમાતમતા ભજે રે લાલ, સમરસ સાધક જેહ સુખકારી રે
દોષ સકળ દૂરે હુવે રે લાલ, આવે જ્ઞાન અછેહ સુખકારી રે શાંતિ૦ ૧૩.
બિહુ ભેદે સહુ જીવ છે રે લાલ, ભવ્ય અભવ્ય પ્રકાર સુખકારી રે,
ભવ્ય તે સિદ્ધ હોશે સહી રે લાલ,અભવ્ય ફિરે સંસાર સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૪
સિદ્ધ તે તીન પ્રકાર છે રે લાલ, દૂર આસન ને મદ્ધ સુખાકારી રે,
પુદ્ગલ અર્દ્ધ સીઝશે રે લાલ, અંતરે કહિયે સિદ્ધ સુખકારી રે શાંતિ૦ ૧૫.
અંતર મુહૂર્ત્ત સીઝશે રે લાલ, તે આસન કહાય સુખકારી રે,

એ બેહુ વિચ જે હુવે રે લાલ, મધ્યમ સિદ્ધ સુહાય સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૬.
ઇહાં મધ્યમ સિદ્ધનો કહુ રે લાલ, આતમનો અધિકાર સુખકારી રે;
મોહ વિવેક હંસ ચેતના રે લાલ, વળિ એનો પરિવાર સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૭.
ભવિક ભણી પ્રતિબોધવા રે લાલ, કલ્પના કીધી એમ સુખકારી રે,
યાન બોલ્યા પલ્લવ ભણી રે લાલ, એ પણ દૃષ્ટાંત તેમ સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૮.
પરમારથ સાધન ભણી રે લાલ, કીજે એહ ઉપાય સુખકારી રે;
જન્મ જરા દુઃખ મેટીયે રે લાલ,જ્ઞાન લબ્ધિ સિદ્ધ થાય સુખકારીરે. શાંતિ૦ ૧૯.
આતમનો અનુભવ હુવે રે લાલ,પાપ તિમિર દુઃખ દૂર સુખકારી રે;
ધર્મ મંદિર જ્ઞાન સેવતાં રે લાલ, સાસતાં સુખ ભરપૂર સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૨૦.

દોહરા.

નિશ્ચય નય નિજગુણ કરી, સદા વિરાજે એહ;
આતમ અવિકારી અચલ, વ્યવહારિયે ધરિ દેહ. ૧.
માયા નારી વશ કિયો, ચેતન રાજા જેમ;
મોહ વિવેક વિરતત સબ,ભવિ જન સુણજો તેમ ૨.
વૃદ્ધ વચન 'અનુસારથી, એ અધિકાર કરેઇ,
બાળક અટવી ઉતરે, ગુરૂજન હાથ ધરેઇ. ૩.
પદ્મનાભ ભગવતનો, શિષ્ય ભાવિ અણગાર;
ધર્મરૂચિ નામે ભલો, કહેશે સકલ વિચાર. ૪.

ઢાલ ૩ જી.

(ઇડર આંબા આંબલી રે—એ દેશી.)

જબુદ્વીપ એ જાણિયે રે, ગોલતણી પરે હોય,
મધ્ય મેરૂ નાભિ સમો રે, દીસતે અરકા જોય;
ભવિક જન, સુણજો એ અધિકાર. ૧.
જ્યુ લાભે અનુભવ સાર, જ્યુ પામે ભવનો પાર,
મેરૂથી દક્ષિણ દિશ ભલો રે, ભરત ક્ષેત્ર કહેવાય,
રત્ન લાભ લોભે કરી રે, સમુદ્ર નિકટ રહેવાય. ભવિક૦ ૨.
એ અવસપિંણીમા હુવા રે,તીન આરા બહુ માન;
ચોથા આરા છેહડે રે, હુવા શ્રી વર્દ્ધમાન. ભવિક૦ ૩.

સાત હાથ સુપ્રમાણુ છે રે, સોવન વરણુ શરીર,
સિંહ લંછન શોભે ભલો રે, જીનવર શ્રી મહાવીર, ભવિક૦ ૪.
તસ પદપંકજ ભમર જ્યુ રે, સેવે શ્રેણિક રાય,
ગિરૂઓ શ્રાવક ગુણે ભર્યો રે, મગધેસર કહેવાય. ભવિક૦ ૫.
રાજગૃહી નગરીતણા રે, સઘળા સુખિયા લોક,
સૌમ્યદષ્ટિ સ્વામીતણી રે, વાધે સઘળા થોક. ભવિક૦ ૬.
અરિનો ભાવ રથ ચક્રમે રે, લાભે તેહને રાજ,
તેમ પ્રતાપ વાધે ઘણા રે, સારે સહુના કાજ. ભવિક૦ ૭.
ધર્મ અર્થ કામ તીન એ રે, સાચવે સમય સાવધાન,
દેવ પરીક્ષા પહોંચિયો રે, દીપાયો ધર્મવાન ભવિક૦ ૮.
મીનગ્રાહી રૂપિ દેખીને રે, ચૂકો નહિ સદ્‌ભાવ,
સમકિત સાચો રાખિયો રે, ભવજલતારણ નાવ ભવિક૦ ૯
દાર કુમાર ભાઇ પુત્રનો રે, વાત સંબંધ વિચાર,
અવર આગમથી જાણજો રે, ઇહા ન કહ્યો વિસ્તાર. ભવિક૦ ૧૦,
અરિહંત ભક્તિ આદે કરી રે, વીશ સ્થાનકમા કેવી,
તીર્થંકર ગોત્ર બાંધિયું રે, શુદ્ધ આતમ સુવિસેવી. ભવિક૦ ૧૧.
સમકિતધારી જે હુવે રે, અપતિત ધારા પાય,
વૈમાનિક વરજી કરી રે, અવરગતે નવિ જાય ભવિક૦ ૧૨
શ્રેણિક સમકિત લાભથી રે, પેહલુ બાંધ્યુ આય,
એ કારણ જાણો ઇહાં રે, પહેલી નરકે જાય ભવિક૦ ૧૩.
રૂંધીજેં દરિયાવને રે, અર્જુન બાણ રોકાય;
રૂંધીજે વળિ વીજળી રે, કર્મ ઉદય ન રહાય. ભવિક૦ ૧૪
સ્વકૃતભાવના ભાવતો રે, નિર્જર તો નિજ કર્મ;
અતિ વેદના હોશે નહિં રે, સ્થિર રહેશે નિજ ધર્મ. ભવિક૦ ૧૫.
સહસ્ર ચોરાશી વર્ષનો રે, પાલી આયુ નિદાન;
ગજ જીમ ગરતા લંઘશે રે, વારૂ વધશે વાન ભવિક૦ ૧૬
મતિ શ્રુત અવધિ જ્ઞાને કરી રે, શોભતો હોશે તેહ;
અવતરશે એ ભરતમા રે, અધપાવકમા મેહ ભવિક૦ ૧૭.

દોહરા.

પૂછે શિષ્ય કિણે સમે, કુણ નામેં જિનરાય,
કોણ ઠામે કોણ પુરવશે, હવે ગુરૂ કહે પસાય, ૧.

ઢાળ ૪ થી.

(નલ રાજાને દેશ, હોજી પિંગલહૂતી પલાણિયા—એ દેશી.)

એ અવસર્પિણી એમ, હોજી સઘલી ઉતરી જિણ સમે;
બીજી ઉત્સર્પિણી તેમ, હોજી વધતો સમે દુઃખને સમે. ૧.
પેહલો આરો અતિ દુષ્ટ, હોજી ઉતર્યો બીજો લાગસી;
એ કાઇક છે શુદ્ધ, હોજી મેઘ ઘણા ત્યા વરસસી. ૨.
ભસમ સમી ભૂમિ તેહ, હોજી તાતા નિવાહતણી પેરેં;
સમય સ્વભાવે મેહ, હોજી તિહાં કિણેં શુભ ઇમ અનુસરે. ૩.
પુષ્કરાવર્ત્ત બહુ મેહ, હોજી વરસશે શુભ ધારા કરી;
ત્યાર પછી ક્ષીર જેમ, હોજી વરસશે ઘૃત ધારા ધરી. ૪.
મીઠી ધરતી થાય, હોજી ચીકણી બહુ રસ સારણી,
પ્રીતમનો સંગ પાય, હોજી જ્યું નારી સુખ ધારિણી. ૫.
વસુધા વાધ્યો વાન, હોજી વૃક્ષ અંકુર પ્રકટ થયા,
હર્ષિત હુઈ જહાન, હોજી વહાલા મલ્યા જ્યું દુઃખ ગયાં. ૬.
સમય સ્વભાવે હોય, હોજી ભૂમિ સખે વસુધારિકા;
પ્રકટયા પર્વત જોય, હોજી રાત્રિ સમે જ્યુ તારિકા. ૭.
સ્થિર પરભાવથી એમ, હોજી ઉપચય ચય હોવે સદા;
પુદ્દગલ પરણિત તેમ, હોજી ભગવંત ભાંખ્યો ઇમ મુદા. ૮.
બીજો આરો બહુ જાય, હોજી ત્રીજો આરો નિકટેં યદા;
ઇણિપરે ભરતેં થાય, હોજી ચઢત પડત રીત એ તદા. ૯.

દોહરા.

મિત્ર પ્રભ સભૂમ વલી, સુપ્રભ સ્વયપ્રભ તેમ,
દત્ત સૂક્ષ્મ સુબન્ધુ તિમ, અનુક્રમેં કુલગર એમ. ૧.
વતાઢ્યગિરિ નિકટ હોશે, શાન્તિદ્વાર પુર નામ,
કુલગર હોશે સાતમો, સુમતિ નામ અભિરામ ૨.

સુભાગી સુખિયો ઘણું, ભોગ પુરંદર કામ,
સુમતિ યથાર્થ સુમતિધર, વધતી હોશે મામ. ૩.
તસુઘર ભદ્રા ભારજા, શીલ ગુણે શિરદાર;
શીલ સોવનની કસવટી, પ્રમદા પ્રેમ ઉદાર. ૪.
પહેલી નરકે પાથડા, સીમંતો ઇણ નામ,
ત્યાંથી શ્રેણિક આતમા, અવતરશે ઇણ ઠામ. ૫.
માનસરોવર હંસ જ્યું, મુક્તાફલ સીપમાંય;
ભદ્રાકુખ અવતારશુ, સુરતરૂ સમ જસુ છાય ૬.
ચૌદે સ્વપ્ના દેખશે, સુખ સૂતી તે નાર;
સુમતિ સ્વમતિશું આખશે, ઉત્તમ સ્વપ્ન વિચાર. ૭.
તિણ પ્રસ્તાવે આવીને, ઇન્દ્ર કહેશે એમ;
તીન ભુવન શિરસેહરો, પુત્ર હોશે બહુ પ્રેમ. ૮.
શુભ લક્ષણ કુખ તાહરી, રયણ વૈરાગર ખાણ;
મંદિરની તું કંદરા, ગર્ભ કલ્પ તરૂ જાણ. ૯
સુર નર કિન્નર મધુપ ગણ, જસ પદ પંકજ લીન;
પ્રથમ તીર્થંકર હોયશે, અધિક અધિક પરવિણ. ૧૦.
એમ કહી ઇન્દ્ર ગયા પછી, હર્ષિત તન મન હોય;
ગર્ભ તણી રક્ષા કરે, પથ ભોજન લે જોય. ૧૧
તવ દોહલા પુરા હોશે, ગર્ભ તણે અનુસાર.
નવ માસે અધિકે થયે, સુત હોશે સુખકાર ૧૨.

ઢાળ ૫ મી.

(એક દિન દાસી દોડતી, આઇ કૃષ્ણને પાસ રે—એ દેશી.)

છપ્પન દિશની કુંવરી મિલી, સાચવે નિજ નિજ કમ્મ રે;
આસન કંપે અવિધે કરી, જાણિયો જીનવર જમ્મ રે, ૧.
જગતગુરૂ જનમિયા શુભદિને, સુમતિ ઘર ઉત્સવ થાય રે,
નારકી પણ સુખ પામિયો, ગાયો સુરવધૂ આયરે. જગગુરૂ જનમીયા ૨.
પદ્મ વાસા વસવા ભણી, પદ્મની વૃષ્ટિ બહુ હોય રે,
દેવતા ભક્તિ ભાવે કરી, સમકિત બીજ પણ બોય રે, જગગુરૂ૦ ૩.

ચોસઠ સુરપતિ આવશે, મેરૂ શિખરે લેઇ જાય રે;
જન્મોત્સવ વિવિધેં કરી, પુણ્યનો લાભ લેવાય રે. જગગુરૂ૦ ૪.
આનંદ ઉલટ ભાવશું, પૂજા રચી બહુ પ્રેમ રે,
માતાની પાસ આણી ધરે, કહે હો જો કુશલ ને ક્ષેમ રે. જગગુરૂ૦ ૫.
હેમની કોડી ત્યા વરસીને, દેવતા સ્થાનક જાય રે;
માત ને તાત મન હરખિયાં, નિરખિયો પુત્ર સુહાય રે. જગગુરૂ૦ ૬.
પદ્મની વૃષ્ટિ પુહવી તલે, પગ પગ હુઈ અભિરામ રે;
એહનો અર્થ મન આણીને, હોયશે પદ્મનાભ નામ રે. જગગુરૂ૦ ૭.
માનવી દાંનવી દેવ એ, પાલિયે લાલિયે તેમ રે;
અંગુષ્ટ પાન પીયૂષથી, તનુતણી પુષ્ટતા એમ રે. જગગુરૂ૦ ૮.
અંકથી અંક અપચ્છર ઘણી, હાથથી હાથ વલી લેઇ રે.
કોડ કર હોડ કર ખેલવે, સુરવધૂ નરવધૂ કેઇ રે. જગગુરૂ૦ ૯.
બાલકરૂપ ધરી દેવતા, ખેલશે તેહની સાથ રે;
હર્ષ ધારે મનમાં ઘણો, સહજશું જો ગ્રહે હાથ રે. જગગુરૂ૦ ૧૦.
આઠ વરસના હુયા જસેં, આપથી પંડિત એહ રે,
તાત ઇમ જાણીને તેહને, રાજ દેશે બહુ નેહ રે. જગગુરૂ૦ ૧૧.
તરૂણતા સંપદા સાહિબી, અંતર એહ ત્રિદોષ રે;
પથ્યભોજન ઉદાસીનતા, જે ધરે તાસ બહુ તોપ રે જગગુરૂ૦ ૧૨.
ઉદ્યમ દેશ સાધનતણો, કીયો તિણે તિણ સમે આયરે.
પૂર્ણભદ્ર માણિભદ્ર દેવતા, સેનાની તસુ થાય રે. જગગુરૂ૦ ૧૩
યુદ્ધનું કામ તે સુર કરે, અનુપમ પુણ્ય પડુર રે;
દાનવ માનવ દેવતા, સેવશે આવી હજૂર રે. જગગુરૂ૦ ૧૪.
દેવસેના નામ તવ થયો, ભૂવનમા ભૂરી વિખ્યાત રે;
પુત્રસમ પ્રેમે પ્રજા પાલતો, ધારતો રાજ્યંગ સાત રે. જગગુરૂ૦ ૧૫.

દોહરા.

ઇક દિન સેવક વીનવે, સુણ સ્વામી સસ્નેહ;
મયગલ માતો મન હરૂ, શૈલોપમ સમ દેહ. ૧.
ચન્દ્રતણી પરેં ઉજલો, ચાર દંત ગજરાજ,
આજ રાજ આવ્યો અછે, રિપુ ગણ વટિકા વાજ. ૨.

નવિ જાણુ આયો કહાં, કિણ પ્રેર્યો કિણ હેત;
ઇન્દ્ર કીધુ તુઝ ભેટણો, મૂક્યો એ ગજ સેત. ૩.
હાથી ગણા તુમ રાજમા, એ સમ કો નહિ એક:
હસ્તીશાલાયે આવિયો, આપથી ધરિ સુવિવેક. ૪.
રાજા આવ્યો ત્યા કિણે, સેવકના સુણી વયણ;
હસ્તી રયણ દીઠો ખરો, આનદ પાયો નયણ ૫
ઉપયોગેં કરી નિરખિયો, ભગવત જ્ઞાન વિશેપ,
વૈતાઢય વનવાસી કરી, નાઠો દવને દેખ. ૬.
બહુ શુભ લક્ષણ દેખીને, પટહસ્તી રાય કીધ,
તસુ બેસી ફિરશે ધરા, વિમલવાહન નામ દીધ ૭.
પદ્મનાભ દેવસેન વલી, વિમલવાહન ત્રણ નામ,
અર્થ યુક્ત ઇણિ પરે હોશે, ભોગવશે સુખ કામ ૮.
ભોગ કર્મ ખપવા ભણી, કેવલ કરશે રાજ,
પુણ્ય પાપ વિણ ભોગવ્યા, ન લહે ધર્મ જહાજ. ૯

ઢાળ ૬ ઠી.

(રસિયાના ગીતની દેશી)

લલી લલી લોકાંતિક સુર વીનવે, સુણ સ્વામી અરદાસ, સુજ્ઞાની,
રાજ ધરા મૂકો હવે મૂલથી, ધર્મ તીર્થ પરગાસ; સુજ્ઞાની, લલી૦ ૧.
તુ જ્ઞાની તુ ધ્યાની ધ્યાઇયે, ત્યાગી સાગી રે હોય, સુજ્ઞાની,
સંગી રંગી તુ કબહી નહિ, શિવરૂપી શિવ જોય, સુજ્ઞાની, લલી૦ ૨.
તુ દાની તુ માની દીપતો, વાણી સુણી હવે તેહ; સુજ્ઞાની,
દાન ધર્મ દીપાયો દેઇને, સોવન ધારા રે મેહ, સુજ્ઞાની, લલી૦ ૩.
વરસી દાન તે મેહ સમાન છે, નિવૃત્તિ હુઇ જબ તાસ સુજ્ઞાની;
પ્રગટી સુરુચિ શરદ મનમા ભલી, નિર્મલ જીવન રાશ, સુજ્ઞાની, લલી૦ ૪.
પાતક પક પલાયા તિણ સમે, હરખ્યા હંસના વૃંદ; સુજ્ઞાની,
સરસ હુઆ ફલ સઘલા બીજથી, વિકસ્યા ભવિ અરવિંદ, સુજ્ઞાની, લલી૦ ૫.
મુકતા મારગ હુઆ મનહરૂ, સાધુ ભણી સુખ થાય; સુજ્ઞાની,
સંયમ લેવા ઉદ્યમ તવ કરે, પિતૃ પરલોકે રે જાય. સુજ્ઞાની, લલી૦ ૬.

ત્રીશ વર્ષ પણ હોશે તિણ સમે, પુત્રને દેશે રે રાજ; સુજ્ઞાની;
દીક્ષા ઉત્સવ કરશે દેવતા, સઘળા મળી સુરરાજ; સુજ્ઞાની લલી૦ ૭.
શિબિકા બેસી સુરનર વૃંદશું, નવ નવ નાટક સાજ, વૈરાગી,
જય જય ધન ધન શબ્દ સહુ ભણે, સાધો આતમ કાજ; વૈરાગી; લલી૦ ૮.
ઉપવન આવી શિબિકાથી ઉતરી, આભરણ સકળ ઉતાર; વૈરાગી;
નમો નમો શ્રી સિદ્ધ ભણી કહે, સાવદ્ય સઘળા નિવાર; વૈરાગી. લલી૦ ૯.
નિશ્ચે મન આતમશું ભાવતા, શત્રુ મિત્ર સમતા રે તાસ, વૈરાગી૦
ધર્મ પવન શીત સબલા જાલશે, ગિરિ જ્યું ધીરમવાસ. વૈરાગી૦ લલી ૧૦.
ઘન ઘાતી માતી વૃક્ષાવલી, દૂર કરે બલ ફોર વૈરાગી૦
ભાવત ધ્યાન કુઠાર કરે ગ્રહી, એકાકી આપ જોર. વૈરાગી૦ લલી. ૧૧.
દેવતા નર તીર્યંચે જે કિયા, સબલ પરિસહ જેહ; વૈરાગી૦
સહિયા વહિયા કર્મ ઉદય કરી, અનુલોમ પ્રતિલોમ તેહ વૈરાગી૦ લલી. ૧૨.
બાર વરસ પક્ષ તેર ઉપર થકાં, લેશે કેવલ જ્ઞાન; વૈરાગી૦
સમવસરણ કરશે સુરપતિ તદા, જોયણની તસુ માન. વૈરાગી૦ લલી. ૧૩
કનક સિંહાસન આદિ દેઇ કરી. પ્રતિહારજ અઠ સાર, વૈરાગી૦
દેશના દેશે મધુર ધ્વનિયે કરી, ભવિ જનને ઉપકાર. વૈરાગી૦ લલી. ૧૪.
સમકિત કેઇ દેશવિરત કેઇ, કેઇ સે સયમ ભાર, વૈરાગી૦
સંઘ ચતુર્વિધ સ્થાપના હોયશે, ધર્મ ઉદય સુખકાર. વૈરાગી૦ લલી. ૧૫
એકાદશ ગણધરની સ્થાપના, ત્રિપદી દેઇરે કીધ; વૈરાગી૦
શિષ્ય ઘણા હોશે તસુ સેહથે, પ્રગટી આતમ ઋદ્ધિ. વૈરાગી૦ લલી. ૧૬.
ભગવત દેશ વિદેશે વિચરશે, તારણ તરણ જહાજ; વૈરાગી૦
ધર્મ મંદિર કરે ધન વાસર તિકો, વાંદીજે જિનરાજ. વૈરાગી૦ લલી. ૧૭.

દોહરા

પદ્મનાભ જીનવર તણો. સાધુ ગુણે શિરદાર,
કામ ક્રોધ જીત્યા જીણે, ધર્મરુચિ અણગાર. ૧.
કિણ પ્રસ્તાવે પૂછશે, કહો સ્વામી મુજ એહ;
કેવળ હોશે કે નહિ, મુજ મન છે સંદેહ. ૨.
ભગવાન્ ભાંખે સુણ ઋષિ,સુગ્રામ નામે ગ્રામ;
તસ ઉપવનમાંહે તુજે, કેવળ પદ અભિરામ. ૩.

ઢાળ ૭ મી. રાગ—ધન્યાશ્રી.

(ભરત નૃપ ભાવશું એ—એ દેશી)

ધર્મરૂચિ એમ સાંભળી એ, લે જીનવર આદેશ,
મહામુનિ સેવિયે એ. એ ટેક
ચાલી તે તિહા જાયશે એ, તસુ વનને પરદેશ મહામુનિ૦ ૧.
એકાદશમી પ્રતિમા ધરી એ, ધ્યાન ધરયા લયલીન. મહામુનિ૦
ક્ષપકશ્રેણી ક્ષણમા કરિ એ, આવશે ગુણઠાણે ક્ષીણ મહામુનિ૦ ૨.
તેરમે કેવળ પામશે એ, લોકાલોક પ્રકાશ, મહામુનિ૦
કેવળ મહિમા સુર કરે એ, આણી અધિક ઉલ્લાસ મહામુનિ૦ ૩.
દેવના દુંદુભિ વાજશે એ, જય જય શબ્દ સુહાય, મહામુનિ૦
ગ્રામના લોક સહુ આવશે એ, વંદન કારણ ધાય. મહામુનિ૦ ૪.
ગામનો ચોધરી આવશે એ, મહિમા દેખણકાજ, મહામુનિ૦
ચમત્કાર ચિત પામશે એ, ધન્ય ધન્ય રુષિરાજ. મહામુનિ૦ ૫.
જાપ હોમ કીજે ઘણા એ, એકો ન આવે દેવ; મહામુનિ૦
અણતેડયા આવી કરી એ, લાખ ગમે કરે સેવ. મહામુનિ૦ ૬.
દેવે નહિ લેવે નહિ એ, આદર ન કરે કોય. મહામુનિ૦
દર્શન સ્વપ્ને દોહિલું એ. તે સુર સેવક હોય. મહામુનિ૦ ૭.
પ્રભુતા લવલામે કરી એ, માનવ માન કરેઈ; મહામુનિ૦
અનુપમ પ્રભુતા એહની એ, સમતા દમતા ધરેઇ મહામુનિ૦ ૮.
રૂડો રૂપ સોહામણો એ, યૌવન લાવણ્ય જોર, મુહામુનિ૦
તપ જપ તેજ દિવાકરૂ એ, કષ્ટ ક્રિયા પણ ઘોર. મહામુનિ૦ ૯.
એમ ઉલસિત પરિણામશુ એ, ભાવભક્તિ મનકામ, મહામુનિ૦
ચરણ કમળ વાદી કરી એ, બેસી યથાયોગ્ય ઠામ. મહામુનિ૦ ૧૦.
દેશના દેઇ રહ્યા પછી એ, એકાંત વેલા પાય, મહામુનિ૦
ગ્રામણી કર જોડી કરી એ, પૂછશે ચિત્ત લગાય. મહામુનિ૦ ૧૧
તુમ દર્શનથી પામિયા એ, વિસ્મય વારવાર, મહામુનિ૦
તમે કોણ કયાથી આવિયા એ, એ રૂદ્ધિ કરે પ્રકાર. મહામુનિ૦ ૧૨
તે વિરતંત કહીજિયે એ, જયુ મન આનંદ થાય, મહામુનિ૦
વચન સુધારસ પીજિયે એ, ભવની પ્યાસ બુઝાય મહામુનિ૦ ૧૩.

દેવાનું પ્રિય સાભળો એ, મોટુ ચરિત્ર છે એહ, મહામુનિ૦
સ્થિર મન કરી શુભ ભાવશું એ, ધર્મ ઉપર ધરિ નેહ. મહામુનિ૦ ૧૪
પ્રથમ ખંડ પૂરો થયો એ, સાતે ઢાલે સાર, મહામુનિ૦
દયાકુશળ પાઠકવરૂ એ, તસુ સાન્નિધ્ય સુખકાર. મહામુનિ૦ ૧૫.
ધર્મમદિરગણીયેં કહ્યો એ, પદ્મનામ અધિકાર, મહામુનિ૦
સુણતા ભણતા શિવકરૂ એ, શ્રી સઘને જયકાર. મહામુનિ૦ ૧૬.

ખંડ ૨ જો.

દોહરા.

હવે બીજે ખંડ બોલશુ, આતમનો અધિકાર,
આળસ ઉંઘ તજી કરી, સુણજો ભવિ ચિત્તધાર. ૧.
ગ્રામણી પૂછયો તેહનો, ઉત્તર આખે એમ,
રૂદ્ધિ સિદ્ધિ જિનવર લહી, ધર્મ રૂચિ કહે તેમ. ૨.
સ્થિર વસતાં સસાર પુર, નામે નગર કહાય;
અનત જીવ લોકેં ભર્યો, ધૃતઘટ કેરે ન્યાય. ૩.
હુઆ હોસે જે અછે, ગ્રામ નગર નગ રાશિ,
એ સહુ તે પુરને અછે, એકે ખુણે વાસ ૪
સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાલ એ, પાટક તીન પ્રકાર.
ઉત્તમ મધ્યમ જઘન્ય જીવ, વસવાનો વ્યવહાર ૫.
કૃમી કીટક આદિ કરી ઈંદ્ર અભ સહુ જીવ,
આપ આપણા ઠામમાં, મગ્ન રહે નિશિદીવ. ૬
કયુ કામણ હ્રણ પુર કિયાં, વાસ ન છોડયો જાય,
દુઃખ દૂષણ દેખે ઘણાં, તોહી આવે દાય. ૭.
અવર નયર પ્રાયે હુવે, વાસક દે ઉદ્વાસ;
અધિકારી એ નગરની, કદી ન હોવે નાશ. ૮
આપાઢા સમ ઉદધિ સહુ, ક્રીડા ગિરિસમ મેર;
ગતિ આગતિ નાટક તિહા, હોય રહ્યાં બાહુ વેર. ૯.

તિણે નગરે રાજા અછે, હંસરાજ અભિરામ,
આતમ દ્દષ્ટી ઉલખે, તાસ કહું ગુણ ગ્રામ. ૧૦.

ઢાળ ૧ લી

(નાયકાની દેશી, અથવા તસુ ઘરણી મૃગાવતી રે—એ દેશી.)

સંસાર નગરીનો ધણી રે, અનુપમ રૂપ નિધાન રે, સોભાગી૦
ગુણ તેહના કોણ દાખવેરે લાલ, જો કરે સહસ વિધાનરે, સોભાગી૦
હંસરાજા ગુણ સાંભળો રે લાલ, પાવન કરો નિજ કાન રે. સોભાગી૦ હંસ૦ ૧.
પ્રત્યક્ષ કેઇ એહના રે, ગુણ મણિરયણ પ્રકાશ રે. સોભાગી૦
કેઇ અગમ અપારછેરે લાલ, ઉજ્જવલ ગુણ હિમરાશરે સોભાગી૦ હંસ૦ ૨.
કોટિ ગ્રાને ગ્રંથે ભણે રે, કેઇ તપ તપે લાખરે સોભાગી,
તે પણ સકળ સ્વરૂપને રે લાલ, કહી ન શકે મુખ ભાખરે, સોભાગી હંસ૦ ૩
અંગુલિ મેરૂ ઉપાડિયે રે, બાંહે સમુદ્ર તરેય રે, સોભાગી.
એવા શૂરા સાંભલ્યા રે લાલ, નૃપ ગુણ સહુ ન ધરે રે, સોભાગી. હંસ૦ ૪
એક સમયમાં સંચરે રે, લોકને અંતે વેગ રે, સોભાગી૦
એક સમય અવર ન કો અછેરે લાલ, જાગતી જેની તેગરે સોભાગી૦ હંસ૦ ૫.
જ્ઞાનસાગર પણ એ સહી રે, સમકિત મોતી જેથ રે, સોભાગી૦
ગ્રંથ અર્થ લહેરાં ઘણી રે લાલ, પવન વિભાવ છે નેથરે સોભાગી૦ હંસ૦ ૬
સ્વાભાવિક ગુણ જેહનો રે, કેવલ જ્ઞાન વિલાસ રે, સોભાગી૦
સૂર્ય જ્યોતિ જ્યું જાગતી રે લાલ, દીપાવે આકાશ રે. સોભાગી૦ હંસ૦ ૭.
વર્ણાશ્રમણ પણ નહી રે, રંગ વિરંગ ન થાય રે, સોભાગી૦
સંઘયણ સંઠાણ એ નહિ રે લાલ, અકલ સ્વરૂપ સુહાય રે સોભાગી૦ હંસ૦ ૮
આર્ય અનાર્ય એ નહિ રે, બાળ ન બુઢ્ઢો એહ રે, સોભાગી૦
જંગમ સ્થાવર એ નહિ રે લાલ, સ્થૂળ ન નહાની દેહરે. સોભાગી૦ હંસ૦ ૯.
રૂપી રસિયો એ નહિ રે, ગંધ ન લેવે કોય રે, સોભાગી૦
ફરસે નહિ એ ફરસને રે લાલ, જ્યોતિ સ્વરૂપી સોય રે સોભાગી૦ હંસ૦ ૧૦.
નિર્મળ સ્ફટિકતણી પરે રે, નિશ્ચય નય કરી જોય રે, સોભાગી૦
કર્મ ઉપાધિ મલ્યા થયાં રે લાલ, બહુવિધરૂપી હોય રે સોભાગી૦ હંસ૦ ૧૧
પરગુણને વશ આવીયો રે, નિજ ગુણને વીસાર રે, સોભાગી૦

ચર સ્થિર સઘળે સચરે રે લાલ, અશુદ્ધ યોગ પ્રકાર રે. સોભાગી૦ હંસ૦ ૧૨.
કાષ્ઠમા પાવક પાઇયે રે, તિલમાં તેલ જ્યુ હોયં રે; સોભાગી૦
ગોરસમા ઘી ભાલિયે રે લાલ, માટીમા હેમ હોય રે. સોભાગી૦ હંસ૦ ૧૩.
ક્ષીર નીર ન્યાયે કરી રે, હોય રહ્યો એક મેક રે; સોભાગી૦
દેહમાંહે રહ્યો ઓલખે રે લાલ, જસુ હૈડે સુવિવેક રે. સોભાગી૦ હંસ૦ ૧૪.
પંચભૂત ભેળાં કરે રે, નામ કર્મ વશ પાઇ રે, સોભાગી૦
સોનાની સૂત્રધાર જ્યુ રે લાલ, સેના રથગ મિલાય રે. સોભાગી૦ હંસ૦ ૧૫.
સકલ પદારથ લોકમાં રે, દિખલાવે છે એમ રે; સોભાગી૦
દીપક તમ નિશિ મંદિરે રે લાલ, પ્રગટ પ્રકાશે તેમ રે. સોભાગી૦ હંસ૦ ૧૬.
કર્તા ભોક્તા એ સહી રે, ગમનાગમન વિચાર રે; સોભાગી૦
જબ લગ કર્મે વિંટિયો રે લાલ, તવ લગ એ વ્યવહાર રે. સોભાગી૦ હંસ૦ ૧૭.
એહ વિના જગ શૂન્ય છે રે, ચંદ્ર વિના જેમ રાત રે. સોભાગી૦
વદન કમલ નયણા વિના રે લાલ શોભે નહિ તિલ માત રે. સોભાગી૦ હંસ૦ ૧૮.
આતમના ગુણ આખિયા રે, ધર્મ રૂચિ અણગાર રે, સોભાગી૦
ધર્મમંદિર કહે સાભળો રે લાલ, હવે પટરાણી વિચાર રે. સોભાગી૦ હંસ૦ ૧૯.

દોહરા.

ચેતના રાણી રાયની, ચમકી ચતુરા નાર,
પ્રીતમશુ રાતી રહે, ઘરની જાણે સાર. ૧.
સચિત પ્રજ્ઞા ચેતના, આતપ જ્યોતિ ઉદાર
ઇત્યાદિક જસુ નામ છે, વિવિધરૂપ વિસ્તાર. ૨.
મૂલ રૂપ કેવળ દશા, અનુપમ મહિમા નિધાન,
જ્યુ કર્ત્રિમ તિનમે નહિ. પરમાસ્પંદ પ્રધાન. ૩.
તેહ રૂપ આતમ નિકટ, રહે ન દેખે એહ;
જ્ઞાનાવર્ણાદિક ઘણી, લાગ રહી છે ખેહ. ૪.
બીજુ રૂપ રાણીતણુ, બુદ્ધિ દસ્યો વિખ્યાત;
અનંત ગુણે હીણો અછે, મૂલ રૂપથી ગાત. ૫.
પાચાંસુ મળતી રહે, શ્રવણ મનન પરચાર,
ભૂપતિ કરણી જે કરે, બુદ્ધિતણે અનુસાર. ૬.
બુદ્ધિતણાં બે રૂપ હુવે, કુબુદ્ધિ સુબુદ્ધિ વિશેષ;

જ્યું ધરતી એકરૂપ છે, ખારી મીઠી દેખ ૭
સુબુદ્ધિ કુબુદ્ધિ બેઉ ધરણી,વ્યવહાર વર્ત્તણ કાજ,
સૂર્ય છબી નિશિ સુખ અછે,ઇણિપરે વિધરે સાજ ૮.
સુબુદ્ધિતણે વારે કરે, ભૂપતિ ઉત્તમ કામ.
કુબુદ્ધિતણે વારે કરે, પાપતણો જે ધામ. ૯
સુબુદ્ધિ શીખ સુખ દાખવે, રાજા નાવે દાય,
પથ્ય અને હિત શીખવે, પ્રાયે મધુર ન થાય ૧૦
કુબુદ્ધિ નારીશું નરપતિ, અહોનિશ રાખે રંગ;
નદીપૂર ધનનો ધણી, ઢલે નીચસું સંગ. ૧૧.

ઢાળ ૨ જી. બીંદલીની દેશી.

(સીતાતો રૂપેં રૂડી, જાણે આંબા ડાલે સૂડી હો સીતા અતિ સોહે—એ દેશી)

તિણ નગરીયેં એક નારી, વસે માયા કામણગારી હો માયા મન મોહે
કર્મ પ્રકૃતિ નામ બીજો, આ મહામનિકા ત્રીજો હો માયા૦ ૧
કામ કુતૂહલ જાણે, તિણ સઘલા ઘરમે આણે હો, માયા૦
ચંચલ વિજલી જેસી, ચમકંતી ચાલે તેસી હો. માયા૦ ૨.
ભામિની ભાગે ભલેરી, તિમ મલપે શેરી શેરી હો, માયા૦
હાવ ભાવ બહુ જાણે, તિમ નરના મન વશ આણે હો માયા૦ ૩
કૂડ કપટની ગેહ, જસુ હૈડાનો નહિ છેહ હો, માયા૦
સોલે કષાય શ્રુંગારા, સજી ચાલી રાજ દુવારા હો માયા૦ ૪
દીઠો રાય તિણ નારી, ચંચલ ચતુરા અતિ સારી હો, માયા૦
આંખતણે પુરકારે, રાય કીધો આપણે સારે હો, માયા૦ ૫
બિહું રાણી શું મેલ, કરવા વાંછે છે ભેલ હો માયા૦
સુબુદ્ધિશું માંહી અંગીઠી કરે સુખની વાત તે મીઠી હો માયા૦ ૬.
કુબુદ્ધિ શું મહા પ્રેમ ધારી, કરે માહોમાહે યારી હો, માયા૦
નવ નવ રાગ વિલાસા, દેખાવી રાય કિયો દાસા હો માયા૦ ૭
હંસ રાજા વસ કીધો, માયા મનવંછિત સીધો હો, માયા૦
અનંત દલિક પુણ્ય પાપ, બંધન બાંધ્યાં બહુ વ્યાપ હો માયા૦ ૮
રાજા મન નવિ કોપે, નવ નવલી પ્રીતિ આરોપે હો, માયા૦

બાંધ્યો પણ વડવેગી, જાયે સિદ્ધ શીલા લગ તેગી હો. માયા૦ ૯.
ભરતાં ને ભભેરે, સદ્બુદ્ધિશું મનસા ફેરે હો; માયા૦
માયા કુબુદ્ધિતણો એકારો,અબે સુબુદ્ધિતણો વસે વારોહો. માયા૦ ૧૦.
માયાનું કહ્યું માને, સદ્બુદ્ધિને ઝીધા કાને હો. માયા૦
દુર્બુદ્ધિશુ ઘણી પ્રીત, વલી માયાશુ ધર રીત હો માયા૦ ૧૧.
રાજા આગળ માયા, દુર્બુદ્ધિ ગુણ વદે સવાયા હો; માયા૦
દુર્બુદ્ધિ માયા મલિયાં, અહનિશ માણો રંગ રલિયાં હો. માયા૦ ૧૨.
સુબુદ્ધિને વારે વાસે, પિયુ નાવે તેહની પાસે હો; માયા૦
સુબુદ્ધિને કો નહિં માન, માયાનો વાધ્યો વાન હો. માયા૦ ૧૩.
સુબુદ્ધિ રાણી ઇમ ધ્યાવે, હવે પ્રીતમ હાથ ન આવે હો; માયા૦
સાચી વાત એ જોઇ, લોક પરઘરભજા હોઇ હો. માયા૦ ૧૪.
બહેનડ શોક્ય એ મેરી, માયાયે તે પણ ફેરી હો, માયા૦
ઘરનો ભેદ એ ભારી, તિણ કાંઇ ન ફેરે સારી હો. માયા૦ ૧૫.
બે નારી બે પાસી, ઇણથી હુ જાઉ નાસી હો; માયા૦
કામણ કરી પિયુ બાંધ્યો,તનુ બગડયો અન્ન જ્યુ રાંધ્યોહો. માયા૦ ૧૬.
નારી ચરિત્ર છે ભારી, મો વિણ કુણ જાણણહારી હો; માયા૦
નૃપને સકલ બતાવુ, જો અવસર સખરૂ પાવુ હો. માયા૦ ૧૭.
અવસર ઔષધ લીજે, નવલે તપ ક્યુહી ન દીજે હો, માયા૦
અવસર નદિયાં તરિયે, નવ પૂર ન ભરવા કરિયે હો માયા૦ ૧૮.
અવસર વેઢ નિવારે, બુધ તેહિજ વેલા વિચારે હો; માયા૦
સુબુદ્ધિ ઇસ્યુ મન આણી,કોઇને ન કહી હિત વાણી હો. માયા૦ ૧૯.

દોહરા

માયાથી સુખ સેવતાં, પુત્ર થયો પરધાન;
મોહ નામ જગ પરગડો, વાધ્યો સઘલે વાન. ૧.
મોહથકી માયા હવે, માયાથી મોહ જાણ;
અશુદ્ધ નિશ્ચય નય જોવતા, કર્મતણી એ ખાણ ૨.
બીજથકી સહકાર છે, સહકારે બીજ જોય,
પર્વથકી ઇક્ષુ નીપજે, ઇક્ષુથકી પર્વ હોય. ૩.

બગલાંથી ઈંડાં હુવે, ઈંડાથી બગ દેખ,
એ અનાદિ સંબંધ છે, વ્યવહારે બહુ ભેખ ૪
દુર્બુદ્ધિને વલ્લભ ઘણુ, ખેલાવે ધરિ કોડ;
મોહ કુંવર મનોહર થયો, બીજો નાવે જોડ. ૫.
માયા દુર્બુદ્ધિ એણી પરે, મોહ વધારે દોય,
નવિ જાણે કો પુત્ર એ, બીહુંમેં કહેનો હોય. ૬.
સહજે મેલો મોહ એ, જનકભણી કરે દ્રોહ;
હેતવિના સહુ લોકશું, વૈર વધારે મોહ. ૭.
પામાતુર નરને સદા, મીઠી ખાજ સુહાય,
પણ તે દુઃખદાયક ઘણુ, મોહ ઇસી પેરે થાય. ૮.
દુર્બુદ્ધિ માયા મોહ મલી, કેદ કિયો હંસરાય,
તેહ દશા હવે વર્ણવે, સહુ સુણજો મન લાય. ૯.

ઢાળ ૩ જી.

(ચરણાલી ચામુંડ રણ ચટે એ—દેશી)

નાયક લાયક છે ઘણુ, પડિયો પરવશ જાયો રે,
જુઆરી પર હારિયો, ઋદ્ધિતણો વ્યવસાયો રે, નાયક૦ ૧
દિન ઉગે જ્યું ચન્દ્રમા, હિમ પડ્યા જ્યું વૃક્ષો રે,
કાન્તિકલા જ્યું હીન એ, હૂતો અતિ હિ દક્ષો રે, નાયક૦ ૨.
નિર્લક્ષણ નારી મલ્યા, એક ફજેતી જોયો રે,
રંક ભયો રજવટ ગયો, ઘેહલાની પરેં હોયો રે. નાયક૦ ૩.
મૂઢ ભયો મદ આલસુ, મક ભયો વલી અંધો રે,
બોબડો બોબો લઘુ ભયો, માયાને પ્રતિબંધો રે, નાયક૦ ૪
મોહ માહા મદ પ્રેરિયો, સૂક્ષ્મ નિગોદે જાયો રે,
વલી બાદર નિગોદમા, અનંત કાલ રહિવાયો રે. નાયક૦ ૫.
પૃથ્વી પાણીમાં તે ઉપજે, વાય વનસ્પતિ તેમો રે.
સૂક્ષ્મ બાદર બે ભમ્યો, અસંખ્યાતા ભવ એમો રે. નાયક૦ ૬.
કૃમી કીટક કુંથુ ભયો, કીટિકા ભ્રમર પતંગો રે.
વિકલેન્દ્રિયમાં બહુ ભમ્યો, માયા માનિની સંગો રે. નાયક૦ ૭.

ઉરપરિ ભુજ પરિ ખેચરા, જલચર જીવ વિશેખો રે;
પંચેન્દ્રિય તિર્યંચના, ભવનો કે હો લેખો રે. નાયક૦ ૮.
સાથ હુઇ માયા નારી, સાતે નરક દેખાય રે;
વાયુવશેં જ્યુ પાનડું, જલ થલ સઘળે જાય રે. નાયક૦ ૯.
હંસ વિચારે એકદા, કિમહી માયા જાયે રે;
ભાગી બાંહતણી પરે, લાગ રહી ગલ ધાયે રે. નાયક૦ ૧૦.
અનત કાલ ભવ પંથ છે, પંથી સમ નૃપ જાયે રે;
ફરતા થાકો એકદા, નરવપુ પુરમાં આયે રે. નાયક૦ ૧૧.

દોહરા.

પુર પેસતાં ઇક મલ્યો, મનરૂપ બાળક કોય;
આલિંગન આવી દીયો, શકુન ભલું એ હોય. ૧.
અત્તિ સૂક્ષ્મ તનુ જેહનુ, સુંદર ચચલરૂપ;
આલસ નહિ ઉદ્યમધરૂ, ઇમ ચિન્તે મન ભૂપ. ૨
પાચે ઇન્દ્રિયની ક્રિયા, માલમ કરશે મોહી,
પરપચી પરધાન એ, હોશે રાજની સોહી ૩.
ઇમ જાણી આદર દિયો, માથે ફેરી હાથ;
મધુર વચન બતલાઇને, તુરત લિયો તે સાથ. ૪.
ઔદારિક પુદ્ગલ ગ્રહી, તનુ પુર વાસ વસાય;
પ્રાણ ઉદાન અપાન વલી, ઇત્યાદિક પચ છાય. ૫
વ્યાપારી મહોટા જિહા, પાંચે ઇન્દ્રિય સાર;
આણી તેહ વસાઇયા, નગર હુઓ શિરદાર. ૬.
ઇડા પિગલા નારી તિહાં, રાય માર્ગ સુખદાય;
નવ દ્વારેં કરી શોભતો, ભુજઅર્ગલ કહેવાય. ૭.
સાતુ ધાત કપાટ વલી, નિપજાયા બહુ માન;
જબ મન પરજાપતિ થયો, તબ કીધો પરધાન. ૮.
માયા મહિલા રાયનો, ક્ષણ ઇક ન તજે સાથ;
ઇણુ કારણુ અધિકાર સબ, માન પ્રધાનને હાથ. ૯.

ઢાળ ૪ થી.

(" ધણુરા ઢોલા " ના ગીતની એ—દેશી)

ઇણ અવસર હવે એકદા રે, રૂઠી માયા નારી, મનના માન્યા૦
પ્રીતમશું કલહો કરે રે, માનવતી નિર્ધાર. મનના માન્યા૦
કહ્યું કીજે હો સુજાણ કહ્યું કીજે, નીચ માયાશું મોહિની ઉતાર. મનના માન્યા૦ ૧.
સુબુદ્ધિ કહે કર જોડિને રે,સાભળ તુ ભરતાર, મનના માન્યા૦
એહ દશા તુમચી નહિ રે, આપો આપ વિચાર. મનના માન્યા૦ કહ્યું ૨.
પડિત તુ જગ પરગડો રે, નીચશું સગ નિવાર; મનના માન્યા૦
હુ નારી તુમને કહુ રે, તેહ નહિ વ્યવહાર. મનના માન્યા૦ કહ્યું ૩.
વ્યસન વગોવે વાહલા રે, ઉત્તમને પણ એહ; મનના માન્યા૦
મુખ મીઠા ધીઠા છૂકે રે, અત દિખાવે છેહ. મનના માન્યા૦ કહ્યું ૪.
ભોલા તો ભૂલે સદા રે, એહ અનાદિની રીત, મનના માન્યા૦
પડિતહી જો પાંતરે રે, ક્યુ રહેશે શુભ નીત. મનના માન્યા૦ કહ્યું ૫.
તુ ઉત્તમ શિરસેહરો રે, નેહડો ઇણશું નિવાર, મનના માન્યા૦
નીચ કીચમા ઇહા રહે રે, નિજ પદને સભાર મનના માન્યા૦ કહ્યું ૬.
ઘરણી પરણી જે તજે રે, ક્ષત ઉપર એ ખાર, મનના માન્યા૦
પ્રીતમ પલ્લવ ઝાલીને રે. વીનવુ વારવાર મનના માન્યા૦ કહ્યું ૭.
ચાતુર પણ આતુર સદા રે, કર્મ ઉદય વશ હોય, મનના માન્યા૦
પણ કબહી પાછી લિયે રે, આપ વિચારી જોય. મનના માન્યા૦ કહ્યું ૮
તેં શિર ચાઢી એહને રે, ઘરધણિયાણી કીધ. મનના માન્યા૦
ચારવાક મતી હશે રે, ઘરનો ભેદ ઇણ દીધ મનના માન્યા૦ કહ્યું ૯
પોપી પણ દ્વેપી ભઇ રે, શોપી નહિ એ લગાર, મનના માન્યા૦
દૂધ ભુજંગી પાઇયે રે, વાધ્યો વિપનો ભાર મનના માન્યા૦ કહ્યું ૧૦.
મધુબિન્દુ સમ સુખ દેઇને રે, દે દુઃખ મેરૂ સમાન, મનના માન્યા૦
હઠ કરે શઠ ભાવે ચઢી રે, વાધ્યુ અતિ અભિમાન મનના માન્યા૦ કહ્યું ૧૧.
વિપવેલી વ્યાલી કીધુ રે, ઝાઝી પાવક જાલ, મનના માન્યા૦
એ પાતકથી નવિ ટલે રે, પાપ સરોવર પાલ મનના માન્યા૦ કહ્યું ૧૨
પાણીથી પાવક કીધો રે, અમૃતથી વિપ થાય; મનના માન્યા૦

અંગારા વરસે ચન્દ્રથીરે, રવિથી તમ પ્રગટાય. મનના માન્યા૦ કહ્યું ૧૩.
ધૂલ ઉડે સાગરથકી રે, પથ્યથકી થાય રોગ; મનના માન્યા૦
વર સ્વરૂપી તો ભણી રે, એહ કર્મનો યોગ. મનના માન્યા૦ કહ્યુ ૧૪.
પાપ ક્રિયા જે એ કરે રે, તસુ ભોક્તા તું થાય; મનના માન્યા૦
રાગ વશે જાણે નહિં રે, એ કામણ કહેવાય. મનના માન્યા૦ કહ્યું ૧૫.
એહનો શીલ શઠ એહવો રે, જ્યું કાયરની બાંહ; મનના માન્યા૦
કમલ નાલ પુણ છે ધરો રે, વલી વાદલની છાંહ; મનના માન્યા૦ કહ્યુ ૧૬.
વેલુધર રાયભુજ જીમે રે, ખલ વાણી વારિ તેહ. મનના માન્યા૦
મુખ મીઠી એ હઠી ખરીરે, નિપટ નહિં જસુ નેહ; મનના માન્યા૦ કહ્યું ૧૭.
તીન ભુવનત્રાયક હતું રે, બલ તહારૂં તે કેથ. મનના માન્યા૦
પ્રભુતા તે તાહરી કિહા રે, રંક થયો રહ્યો એથ; મનના માન્યા૦ કહ્યું ૧૮.
પ્રાયઃ સ્ત્રી જગમાં અછે રે, રાઢુ વિણ પગપાશ. મનના માન્યા૦
રાત વિના અંધકાર એ રે, પુરૂપ ભણી કરે દાસ; મનના માન્યા૦ કહ્યું ૧૯.
પાણી વિના એ પુરૂષ છે રે, ધૂલ વિના રજ લેપ. મનના માન્યા૦
મદિરા વિણ મદમત્તતા રે, કયુ રજનીરેં ક્ષેપ, મનના માન્યા૦ કહ્યું ૨૦.
સુબુદ્ધિ શીખ ઇણી પરે કહી રે, પ્રીતમને પરધાન, મનના માન્યા૦
ધર્મમદિ ગણિર ઇમ કહે રે, અજહું માયા માન. મનના માન્યા૦ કહ્યુ ૨૧.

દોહરા.

વલિ રાણી ઇમ વીનવે, સુણ આતમ માહારાય;
હુ પણ એહ થકી મરૂ, નાવુ તુમચે પાય. ૧
માયા પુત્ર કુપુત્ર જે, મોહ ઇસ્યો જસ માન;
તુમ દ્રોહી કિણ ગુણ કરી, જીવન પ્રાણ સમાન. ૨.
માયા દુર્બુદ્ધિ કામિની, બેહુ એકજ સાથ;
બેહુ તજવા યોગ્ય છે, સુણ સાહિબ મુજ નાથ. ૩.
નિર્માલ્ય ફુલ તણી પરેં, અબ જો છોડે એહ;
રાહુ મુક્ત જ્યુ ચંદ્રમા, સઘલી શોભ ધરેહ. ૪.
હિતવત્સલ પ્રિય શું કહ્યો, સઘલી વાત વિચાર;
રાજા સુણિ બોલ્યો નહિ, ચિંતવે સુબુદ્ધિ વિચાર. ૫.

પ્રાયઃ પુરૂષ કઠોર દઢ, મન વચ કાયામાંહિં,
નમતી ખમતી પ્રેમે કરી, કયુંહી રીઝે નાહિ. ૬.
નારી સારીની પરે, તુરત ફરે લહી દાવ;
કોમલ કમલ તણી પરેં, મૃદુ મન મુગ્ધ સ્વભાવ. ૭.
નદીયાં મીઠાં જલ ગ્રહી, સિંધુ સમીપેં જાય;
ખારો જીવન ખાર મુખ, કરિ તસુ સહામો થાય. ૮.
પ્રીત રીત ધર્મ નીતિને, મૂકે સગુણો સ્વામ;
તો ભાવી ન મટે સહી, સહજેં હોસે કામ. ૯.
સુબુદ્ધિ ઇસ્યું મન ચિંતવી, જાય રહી નિજ ઠામ;
સંકલેશ સ્થાનક તજે, સંત સદા સુખધામ. ૧૦.

ઢાલ ૫ મી.

(ચૂનડીની દેશી અથવા કનકમાલા ઇમ ચિંતવે, પ્રેણી પ્રદ્યુમ્ન સ્વરૂપ રે, મન મોહ્યુ અમારૂં નંદના—એ દેશી)

ક્ષણ અંતર માયામાનિની, મન માન તજીને આઇરે,
સૂર્ય દ્યુતિ અલગી ગયા, જેમ યામિની આવે ધાઇ રે ૧.
મન મોહ્યો માયા કામિની, નીકો મટકો એહ રે;
ઠમકે ચમકે પગલા ભરે, ચપલા ચમકે દેહ રે, મન૦ ૨.
સોકય તણી શંકા નહિ, રંગ રાતી માતી લાલ રે,
ખીર નીર જ્યુ મિલ ગઇ, ફુલવાસના એક નિહાલ રે. મન૦ ૩.
હાલચાલ માયા તણો, રાજાનો કો નહિ ચાર રે;
મન મંત્રી પણ હવે ચિંતવે, કામ કરવું એ અનુસાર રે મન૦ ૪.
માયા રાણીશું કરે, નીત મુજરો મન પરધાન રે;
અવસરને તે ઓલખે, જે હોવે બુદ્ધિ નિધાન રે. મન૦ ૫.
કામ કાજ માયા તણું, મન મંત્રી સમારે સાર રે,
ખિજમત છોડી રાયની, માયા સેવે કરી ઇક તાર રે. મન૦ ૬.
માયા પણ જાણે ખરો, એ સેવક મે સિરદાર રે,
કૃપણ ભાવ વજીરશું, નવિ કીજેં એ વ્યવહાર રે. મન૦ ૭.
માયા માન્યો મંત્રવી, અતિ વાધ્યો સાધ્યો રાજ રે,

જોધ જુવાન હુઓ જીસે, કરે પરણવાનો સાજ રે મન૦ ૮.
વ્યાકરણી કહે પંડ એ, શબ્દ તણે અનુસાર રે;
પણ પરમારથ જોવતાં, પુરૂષોતમ દીઠ ઉદાર રે. મન૦ ૯.
હવે દુર્બુદ્ધિને છે પુત્રીકા, નામેં પ્રવૃત્તિ પ્રસિદ્ધ રે;
માયાને કહે મંત્રીયેં, ત્રણ પુત્રી લેઇ દીધ રે. મન૦ ૧૦.
સગપણ નવિ હુઓ હવે, પ્રવૃત્તિ મોહ બહુ પ્રીતિ રે;
કુટુંબ સહુ ભેલુ રહે, કરે રંગ રલી નિજ રીત રે. મન૦ ૧૧.
સુબુદ્ધિ સુણી એ વારતા, મનમાહે કિયો યોગ રે;
ભદ્રા ભરણી ને યોગિણી, ત્રણ મલી હુઓ કુયોગ રે. મન૦ ૧૨.
ભાગ્યવશેં ભૂપતિ ધરે, ભેલી થઇ ત્રણ નાર રે;
પ્રવૃત્તિ કુબુદ્ધિ માયા વધૂ તે રાજાને શિર ભાર રે. મન૦ ૧૩.
રાજા તો જાણે નહિં, વશ પડિયો વાનર જેમ રે;
માયા કામિની નાચવે, નૃપ રાચે નાચે તેમ રે. મન૦ ૧૪.
પરણાવીને વશ કિયો, મન મંત્રી જે પરધાન રે:
ઇણ ઉંડા પગ આરોપિયા, માયાનો વાધ્યો વાન રે. મન૦ ૧૫.

દોહરા.

સુબુદ્ધિ રાણી મન ચિંતવે, કીજે કોઇ ઉપાય;
ઘરના સૂત રહે જિણે, એ મુઝ આવે દાય ૧.
આલોચીજે કેહશું, કેહશુ કીજેં વાત
ઘર માહે એ સાથશુ, ન મિલે મારી ઘાત. ૨.
આપો આપ વિચારિયુ, બેશીને એકાંત;
રાજા સમ આજ મંત્રી છે, જીમ તીમ એ હિતંતત્ર. ૩.
તો હવે હુ પણ એહને, નિજ પુત્રી પરણાવ;
સગપણ સાધુ એહશું, દીસે છે એ દાવ ૪.
પુત્રી છે શુભ લક્ષણી, રત્ન કૂખી કહેવાય;
જો કોઇ કણ પેદાસ હુય, તિણથી એ દુઃખ જાય. ૫.
નાનાને પણ સુખ કરે, બેસાડ નિજ રાજ,
માયા મોહ કુબુદ્ધિને, કાઢિ સમારે કાજ. ૬.

ઇમ આલોચી મંત્રીને, બોલાવી કહે એમ;
સ્વામી ધર્મધર તું સહી, ધરજે હું કહું તેમ. ૭.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(મેરી બહેની કહે કાઈ અચરિજ વાત.—એ દેશી.)

મુજ હર્ષ હૂઓ છે એ સહી, સુણ મંત્રી કહું તેહ,
પુત્રી નિવૃત્તિ છે માહરી, પરણીજે સસ્નેહ;
મંત્રી માનજે એ માહરો ઉપદેશ, અનુપમ સુખ લહેશ,
હર્ષિત હોશે નરેશ. એ આંકણી. મંત્રી૦ ૧.
રત્નકૂખી મુજ પુત્રિકા, નિવૃત્તિ એહવે નામ;
પરણાવું છું તોભણી, હોશે વંછિત કામ. મંત્રી૦ ૨.
મંત્રી મનમાંહિ ચિંતવે, ઠેલિયે કેમ કરી લાછ,
આદર દેઇ ઘર આણિયે, નવિ કીજે પૂછગાછ. મંત્ર૦ ૩.
ઇમ જાણીને મન મંત્રવી, પરણિયો નિવૃત્તિ ઉલ્લાસ,
બિહુ ભામિની સુખશું રમે, નવ નવ રંગ વિલાસ. મંત્રી૦ ૪.
ઇમ જાણીને મન મંત્રવી, પડવો વારો વાસ,
ઇક શંખિણી ઇક પદ્મિની, દુર્ગંધ ઇક ફુલવાસ. મંત્રી૦ ૫.
જૂજૂઇ પ્રકૃતિ મિલે નહિ, પશ્ચિમ પ્રાચી જોય;
અસ્ત ઉદય સંગતિથકી, સૂર્ય સમ પિયુ હોય. મંત્રી૦ ૬
વારો હુવે જબ પ્રવૃત્તિનો, તબ કરે પાપ અઘોર,
નિવૃત્તિને વારે થયે, પાપ ખરે અતિ જોર. મંત્રી૦ ૭.
દુર્બુદ્ધિ માયા બે મળી, ગુણ વર્ણવે મુખ એમ,
તું વડભાગી મંત્રવી, એ સ્ત્રી પરણ્યો પ્રેમ. મંત્રી૦ ૮.
વલ્લભા હોવે દુર્લભા, ગુણ કરી આપ સમાન,
સરિખા સરિખો જો મલે, તો કરે સહુ ગુણગ્રામ. મંત્રી૦ ૯
તમગુણ સરખી પ્રવૃત્તિ છે, અતિ ચપળ ચતુરા નાર,
સકલ ક્રિયામાં પંડિતા, કામકંટુ સિરદાર. મંત્રી૦ ૧૦.
એ સુબુદ્ધિની જે છોકરી, આળસુ ભદ્રાકાર,
કર્મહીણ દીસે અછે, ક્રિયાગુણ ન લગાર. મંત્રી૦ ૧૧.

તુજ ગુણથકી વિપરીત છે, તો કિસ્યુ આદર માન;
અજગર જ્યુ ઉંઘી રહે, ન કરે લૌકિક કાણ. મત્રી૦ ૧૨
શાંત દાંત સરિખી દીસતી, કંયું નહિં લાવ ને સાવ,
કામકદુ માણસ નહિ, તેહશું કેહો ભાવ. મંત્ર૦ ૧૩.
રાજ બીજ વળી મોહ છે, માયા તણો અંગજાત;
એ શું પ્રીત ઘણી કરો, હોશે જગતમે ખ્યાત. મંત્રી૦ ૧૪.
કો પર્વ અવસર જાણીને, નિવૃત્તિને બોલાય;
ક્ષણ એક તેહ શું સુખ લહો, તુરત કરો વિદાય. મત્રી૦ ૧૫.
બેઉ નારી શું એમ મંત્રવી, સુખ ભોગવે સંસાર,
ધર્મ મદિર કહે તે સુણો, વિવેક તણો વિસ્તાર. મત્રી૦ ૧૬.

દોહરા.

શીપ સ્વાતિ જલ કણ લહી; મોતી ધારે જેમ;
નિવૃત્તિ નારી જનમિયો, શુભ લક્ષણ સુત એમ. ૧.
નાની સુબુદ્ધિ ભણી હૂઓ, મનમા હર્ષ અપાર;
નામ વિવેક દીયો ભલો, સબ જનમાં સુખકાર. ૨.
વિમલ કમલ કોમલ તનુ, નીલવટ ટીકો નૂર;
મોહ ઇસ્યો તમ જીપવા, અભિનવ ઉગ્યો સૂર. ૩
રાજા રલિયાયત થયો, રગ ઢગ તસુ દેખ;
સંગ ભલો એનો સહી, રત્ન વિવેક વિશેષ ૪
પરમ પ્રતીત પવિત્ર તનુ, અનુપમ કુવર વિવેક;
પરમ રૂદ્ધિ પ્રાપતિ કરૂ, એ સમ અવર ન એક. ૫.
ખેલાવે ખતે કરી, રાજા અવસર પાય;
સુબુદ્ધિ મને સુખ ઉપજે, આનદ અંગ ન માય. ૬.
માયા દુર્બુદ્ધિ પ્રવૃત્તિને, મનમા થયો વિષાદ;
નિવૃત્તિને બેટો હૂઓ, વધશે વાદ વિવાદ ૭
વિષ વૈરી પાવક રૂણો, અલ્પેશુ નિત હાલ,
બાંધી જેં કાંઈ હવે, પાણી પહેલી પાળ. ૮
રૂપે રાજા મત્રી ભણી, મળશે વારંવાર;
તો બાજી હાથ થકી, જાશે પહેલે પાર. ૯.

મોહ વિવેક બેહુ રમે, દેખે રાજા હંસ,
બેહુ પ્રવૃત્તિ મલે નહિં, જ્યુ વાયસ ને હંસ ૧૦

ઢાળ ૭ મી

(કેઇક વર લાધો—એ દેશી)

માયા દુર્બુદ્ધિ બે મળી, મન ચિંતે એહ વિચાર રે; વશ કરજે વારૂ૦
પ્રવૃત્તિ ભણી ઇણિપરે કહે, શીખ સાભળ પુત્રી સાર રે. વશ કરજે વારૂ૦ ૧.
તુ ચતુરા ચપલા છે ઘણું, નવિ જાણે ઉડા ભેદ રે, વશ કરજે વારૂ૦
શાત દાંત તુજ શોક્ય છે, તસુ પુત્ર હુવો ગયો ખેદ રે વશ કરજે વારૂ૦ ૨.
પુત્રવતી પ્રિયા માનીયે, ઘર સઘલુ તેને હાથ રે, વશ કરજે વારૂ૦
પુત્રપખે શી પદ્મિણી, સહી પુત્ર અછે ઘર આથ રે વશ કરજે વારૂ૦ ૩.
પુત્ર વિવેક હુઆ પછી, નૃપ મત્રી બેહુ એહ રે, વશ કરજે વારૂ૦
નિવૃત્તિ ભણી આદર કરે, છાનો ન છિપે કદી નેહ રે. વશ કરજે વારૂ૦ ૪.
આજ પછી તુ પિયુપ્રત્યે, તન મન વચને એકાત રે; વશ કરજે વારૂ૦
ભાવ ભક્તિ એમ સાચવે, જેમ વશ હુવે તુજ કાંત રે. વશ કરજે વારૂ૦ ૫.
નિવૃત્તિથકી મન ઉતરે, કાઇ કરજે એવી વાત રે, વશ કરજે વારૂ૦
કર્મ ક્રિયા કેળવે ભળી, મુજ વાધે અગની ધાત રે વશ કરજે વારૂ૦ ૬.
નિવૃત્તિતણે વારે અછે, તુજ જેમ કરે તે લાજ રે, વશ કરજે વારૂ૦
શોક્યતણી શકા કિસી, એ શીખ ધરે મન આજ રે. વશ કરજે વારૂ૦ ૭.
શોક્ય શુની વળી સાયણી, વળગી ન ભળી તુ જાણ રે, વશ કરજે વારૂ૦
શોક્ય કહી શૂલી જીસી, શુ કહિજે તેહ વખાણ રે. વશ કરજે વારૂ૦ ૮
શીખ ઇસી પરે સાંભળી, રહે પ્રવૃત્તિ પિયુ પાસ રે, વશ કરજે વારૂ૦
ક્ષણુ અતર અલગી રહી, જેમ તનુ છાયા ઇક વાસ રે વશ કરજે વારૂ૦ ૯.
રાત દિવસ ઉભી રેહે, ખિજમતગારી મનખત રે; વશ કરજે વારૂ૦
સકલ કામ સસારના, સાધે નવ નવી ભત રે. વશ કરજે વારૂ૦ ૧૦
પ્રવૃત્તિ નારી મન મંત્રવી, વશ કીધો આપણો નાથ રે, વશ કરજે વારૂ૦
નિવૃત્તિ ભણી આવા ન દે, સહુ સરખો મિલિયો સાથ રે. વશ કરજે વારૂ૦ ૧૧
ઉવટ ચાલ્યો મત્રવી, જીવ ઘાત કરે નિસ્શક રે, વશ કરજે વારૂ૦
મૃષા બોલે ધન હરે. પરદારા સેવે વક રે. વશ કરજે વારૂ૦ ૧૨

નવ નવ પરિગ્રહ મેલિયા, મદ માંસ ભખે દિન રાત રે; વશ કરજે વા૨૦
પરદ્રોહી મોહી હુઓ, આરંભી દભી જાત રે. વશ કરજે વા૨૦ ૧૩.
આર્તધ્યાની આકરો, વળી દ્રોહ તણા પરિણામ રે; વશ કરજે વા૨૦
તંદુલમત્સ્ય તણી પરે, દૂર ધ્યાની આહુ જામ રે. વશ કરજે વા૨૦ ૧૪.
તેલી બેલતણી પરે, ખરવૃત્તિ ભમાડે ભૂર રે; વશ કરજે વા૨૦
જ્યું તરૂવરને ઉખેડિને, વાહે બાહુ જલનું પૂર રે. વશ કરજે વા૨૦ ૧૫
માયા મન હરખી ઘણું, હવે મંત્રી અમારે સાર રે; વશ કરજે વા૨૦
સોહાગિણી છાત્રી તિકા, જેણે વશ કીધો ભરતાર રે. વશ કરજે વા૨૦ ૧૬.

દોહરા.

માયાસેંતી મન મલ્યો, હવે કેહને એ પાડ
ઉછલિયો જલનિધિ જીસ્યો, હવે કેહી તસુ આડ. ૧.
પવને પ્રેરયો અગ્નિ જ્યું, મયગલ માતો જેમ;
પ્રેરયો ભૂખ્યો વાજી જ્યું, ધાવે ઇત ઉત તેમ. ૨.
પડ હુઇ પન્નગ તણે, કયું કુપથાનો રોગ;
વિખ લેપ્યો જ્યું તીર એ. તિન મન માયા યોગ. ૩.
થાકો થલમેં હુવે નહિં, નવિ બૂડે જલપૂર,
સાંસીણો ન હુવે કદા, પર્વત ચઢે સનૂર. ૪.
અગ્નિમાંહિ ભમતો થકો, ન વલે સબળો વેગ,
અલખ અગોચર સંચરે, નવિ પામે ઉદ્વેગ. ૫.
રજ્જુ પાસ જંજીરશું, ન વિહું બાધ્યો જાય;
મંત્ર યંત્ર ઔષધ કરી, વશ કર્યુંહી નવિ થાય. ૬.
ધામ કામ રામા રમા, ભેલી કીધી ભૂર.
નૃપતિ ન પામે સિધિ જ્યું, લખ આવે જલપૂર. ૭.

ઢાલ ૮ મી.

(ઘર આંગણ સુર તરૂ ફલ્યો જી—એ દેશી)

મેમત્ત મંત્રી ચિંતવે જી, હવે મુઝ હાથે રાજ,
રાજા પરજા મો વશુ જી, આનંદ અધિકો આજ;
કર્મગતિ કઠિન કહી જીનરાજ. કર્મ૦ ૧.

તે નિજ શ્રવણે સાંભળી જી,ભવિજન ભાવમે આય. કર્મ૦ એ આંકણી૦
રાય વધાર્યો હાથશુ જી, નાનાથી વડ કીધ,
ઘર અધિકારી સ્થાપિયો જી, નિજ મુદ્રા જસુ દીધ. કર્મ૦ ૨.
તે હવે મંત્રી રાયને જી, દ્રોહ કરે અતિ જોર,
બાંધ્યોથો પહેલી સહી જી, નિવડ બંધન કરે ઓર કર્મ૦ ૩
આપ વધાર્યો આપને જી, પીડાકારી જોય,
કાષ્ટ વધારે વન્હિને જી, કાષ્ટહી બાલે સોય; કર્મ૦ ૪.
અલ્પશક્તિ રાજા થયો જી, મૂલ નહિં તે નૂર;
ધૂલપડલ ધવે કરી જી, ઢાકી રાખ્યો સૂર. કર્મ૦ ૫.
મન માન્યું મંત્રી કરે જી, ન્યાયે ન્યાય વિચાર,
બાંધે છોડે આપથી જી, હેતુ અવર ન લગાર કર્મ૦ ૬
મોજે માણે મન ધણી જી, જયુ લહરી દરિયાવ,
લૂટે ખૂટે લોકને જી, લાધો આપણો દાવ કર્મ૦ ૭.
લાખ ક્રોડ વરસા લગે જી, તપ કરે ધર્મની ખંત,
તે પણ મનના પ્રેરિયા જી. સાતમી નરકે જંત. કર્મ૦ ૮.
ભોગ ભલા સુખ ભોગવે જી, તેને આપે મોખ,
સઘલી કરણી એહની જી, દોષ અને ગુણપોષ કર્મ૦ ૯
તપ જપ દાન દયા સહી જી, મન વિણ સઘલો છાર.
મનમેલુ મહોટો કહ્યો જી, ઉતારે ભવપાર. કર્મ૦ ૧૦.
કિણુ અવસર મન મંત્રવી જી, દીઠો વિવેક કુમાર,
સૌમ્યવદન સરિખી કલા જી, બોલાવ્યો સુખકાર. કર્મ૦ ૧૧.
ચિત્ત ચિતારી નિવૃત્તિને જી, આય ખડી તે એમ;
સદબુદ્ધિને સંભારિને જી, વિસરી વિદ્યા જેમ કર્મ૦ ૧૨
સમરી દેવીની પરે જી, ઉભી આવી પાસ,
નયણાનો મેલો હુઓ જી, ઉલસ્યો અંગ ઉલ્લાસ કર્મ૦ ૧૩.
માતા પણ આવી અછે જી, નિજપુત્રીની લાર,
બાંધ્યો રાજા ઓલખી જી, દૂરથકી નિજ નાર. કર્મ૦ ૧૪
શકિત નહિ મલવા તણી જી, પરવશને પરકાશ,
દાસતણી પરે હુઇ રહ્યો જી, પ્રમદા નાવે પાસ. કર્મ૦ ૧૫.

દોહરા.

રાજા હવે નિજ નિંદતો, સભારે સોવાર;
માયા સાધારણ વધુ, સેવ્યાં એહ વિકાર. ૧.
સુબુદ્ધિ પ્રિયા મેં તાહરી,શીખ ધારી નહિ કાંય;
તે એ ચોતરણી પરે, બંધન એવડાં થાય. ૨
પ્રૌઢી પાવન તું પ્રિયા, નિર્મલ ગંગાનીર;
તે તો તું ગુણ આગલી, હીર ક્ષીર દંડીર. ૩.
તું ચિંતામણિ સારિખી, મે છોડી મતિ મૂઢ;
માયા કાચ કરે ગ્રહી, જગ સઘલોઇ હુંઢ. ૪.

ઢાળ ૯ મી.

(વીર સુણો મોરી વીનતી—એ દેશી.)

પિયુ આખે પ્રિયા સાંભલો, તુઝ મહોટી હો જગમાંહે મામ;
પર ઉપકારી પરગડી, આવીને હો કીજે નિજ કામ. પિયુ૦ ૧
ઘરની સોહ ઘરણી હાથે, એ વાણી હો મેં સાચી દીઠ;
કથન ન માન્યુ તાહરૂં, પરસંગે હો હુવો હુ ધીઠ. પિયુ૦ ૨.
તુઝ પ્રસાદથી પામિયે, નિજ પદવી હો જે ત્રિભુવન રાજ;
તુઝ વિણ દાસપણું ભજ્યો, પરઘરનાં હો કીજે છે કાજ. પિયુ૦ ૩.
કયાં બાંધ્યો કયાં રૂધિયો, કયાં પીડયો હો ક્યાં વીંટયો જોય;
કયાં મસલ્યો કયાં હત હુઓ, ક્યાં કિંકર હો કયાં સેવક હોય. પિયુ૦ ૪.
હાલ હુકમ હુયો કિહાં, નિર્ધનિયા હો કીધી બહુ જાત;
નવ નવ રંગ કિયા તિહાં, મેં સઘલી હો ન કહાયે વાત. પિયુ૦ ૫.
તુજ વિરહો વારૂ નહિં, મેં જાણ્યું હો હવે પામી શીખ;
માયા મનમંત્રી મલી, મુઝ કીધો હો ઇણ આપ સરીખ. પિયુ૦ ૬.
મેં મંત્રી મહોટો કિયો, ઇણ કીધો હો મુઝ એહ પ્રકાર;
સ્વારથિયાં સઘલાં મળ્યા, હવે સુંદરિ હો તુહીજ આધાર. પિયુ૦ ૭.
વાછે રવિને શીત મે, જલ વાહ્યો હો નાવને ધાય;
દગ વંછે અંધક નરૂ, તમમાંહે હો દીપક આવે દાય. પિયુ૦ ૮.
ઇણ પરિ હું હવે તો ભલી, ચિત્ત ચાહું હો મૂકું પરસંગ;

દીનદયાલ દયા કરી, હવે રાખો હો મુઝસેતી રંગ. પિયુ૦ ૯.
શીલવતી સાચી તિકા, જે ન તજે હો પતિ આપદમાંય,
સયણ તિકે સાચા સહી, દુઃખમાંહે હો કાઢે ગ્રહિ બાંય. પિયુ૦ ૧૦
મેં અવહીલા જે કરી, તે ખમજો હો તું સુગુણી નાર,
રોપ રખે મનમેં ધરો, ઇમ બોલ્યો હો ભૂપ વારંવાર પિયુ૦ ૧૧.
ઇણ અવસર દુર્બુદ્ધિ રાણી. અણચિન્તી હો આવી તિણતામ.
તાસુ ભયે કરિ ત્રાસવી, મા બેટી હો જાયે નિજ ધામ પિયુ૦ ૧૨
બહુ દિવસે મલિયા હુતા, મનમત્રી હો નિવૃત્તિ વિવેક,
સુબુદ્ધિ રાણી સાથે હુતી, નૃપ પાસે હો આયાથા છેક પિયુ૦ ૧૩.
દેખી શકે નહિ દુર્જનાં, સત મેલો હો તેહને ન સુહાય,
ધર્મ મદિર ધન તે નરૂ, જે ન કરે હો વેઢ રાડ ઉપાય. પિયુ૦ ૧૪

દોહરા

માયા નારી પ્રવૃત્તિ બે, એ પણ આવી તેથ
ગજા મંત્રી કુબુદ્ધિ વળી, મલી રલિ બેહા જેથ ૧

ઢાળ ૧૦ મી

(દેશી હાજરની, અથવા કાલ અનતાનંત, ભવમાંહી ભમતા હો જે વેદન સહી)

(એ દેશી)

આઇ નારી અચાન, તીનું મિલકર હો નરપતિની કને,
ઓલભો દિયે એમ, એ કયુ આઇ હો જે કીધી મને. ૧
અમશુ એવી પ્રીત. ફિર અમ શોકડી હો મુખ કયું લગાઇયે,
અહોનિશ કીજે સેવ, ઝઝ કરિને હો તુઝને ગાઇયે ૨
ઓલભા વલી એમ, મત્રી ને પણ હો માયા ઉચ્ચરે.
પ્રકૃતિ બુરી કયુ નારી, રાજા પધાર્યા હો નિવૃત્તિને ઘરે. ૩.
દૂતિ તત્ત્વદગ મૂકી, તે બોલાઇ હો સુબુદ્ધિ ભણી ઇહાં,
નિબુ રસની નાય, દીસતો હેજ હો ભિલતા જિહાં તિહા ૪
ભોલો તું મન મંત્રી, એ મુઝ વાતા હો સાચી છે સહી.
સુબુદ્ધિ મલી જો એથ, તો મુજ પ્રભુતા હો સ્થિરતા ના રહી. ૫.

ઇમ સમજાવ્યો મંત્રી, માયા નારી હો વચન કહી ઘણા;
પ્રકૃતિ ભણી કહે એમ, કરજે પુત્રી હો આલોચ મનતણા. ૬
દેશવટાની વાટ, નિવૃત્તિ નારી હો જિણ પરે એ લહે;
કીજે તેહ ઉપાય, તો એ પ્રભુતા હો નિજ હાથે રહે. ૭.
વિષમતિ પિયુની ઝાલી, આલસ મૂકી હો કામ કરિજીયે;
તુઝ સખિયા પચવીશ, કિરિયા સારી હો સાથે લીજીયે. ૮.
કાયિકયાદિ પ્રસિદ્ધ, ધીરાં ધીરા હો નવ નવ નાયકા,
એ પંચવીશમાં ઇક ટાલી, ઇરિયાવહિયા હો તુઝ નેહ લાઇકા. ૯.
નિવૃત્તિ નારી જેહ, ઇણિશુ નાસે હો ઉભી ના રહે,
મારો છે વિશ્વાસ, ચોવીશસેતી હો તુઝ આજ્ઞા વહે. ૧૦
એ સખિયાં અભિરામ, જીણુ જગ સઘળો હો જેર કિયો ભલો;
સબલો સજીયો સાજ, નિવૃત્તિસેતી હો હવે કર સાફલો. ૧૧
ચોવીશે લેઇ સાથ, પિયુશુ ખેલે હો નવ નવ રંગશું,
સખીયાંનાં સુખ દેખ, પિયુડો મોહ્યો હો પ્રમદા સંગશું. ૧૨
વિભ્રમ વિવિધ વિલાસ, મુખના મટકા હો લટકાં અતિ મલ્યાં,
ગાયાં વાયાં ગીત, પ્રીતમ ત્રૂઠો હો સુખ પાસા ઢલ્યા ૧૩

દોહરા.

કહે પ્રીતમ સુણ તુ પ્રિયા, મનમાહિ લીજે હુંશ,
નવિ પૂરૂ જો આ જથે, તો તુજ ગલાના સૂંશ. ૧
પ્રવૃત્તિ કહે સુણ સાહિબા, નિવૃત્તિ તારી નાર;
તે મુજ હૈડામાં સહી, વેઝ કરે જ્યુ સાર. ૨.
ગોમુખ ધરણી એ અછે, થાઢી શાલી સાર;
બરષ્તણી પર પીડવે, એની વાત અપાર. ૩
તમથી પણ ગુદરે નહિ, ભાજે કરણ વિકાર;
ગરવ મહેલી ગેહિની, એનો ઉલટો ચાર. ૪.
માતા પણ છે એહની. સૂખાની સિરદાર;
વૈરાગણ શી વાવરી, ન ધરે લોકાચાર ૫
દોપવતી જાણી કરી, રાજા દીધી છોડ,

નિજ પુત્રી પણ તેહવી, સરખા સરખી જોડ ૬.
ગીત ગાન ગાવે નહિ, હાસ્ય વિલાસ ન કોય;
સ્નાન પાન વલી માન નહિ, વ્યસન રસન નવિ હોય. ૭
જો અમનેં દીધો અછે, ઉલગરો અધિવાસ,
દેશવટો નિવૃત્તિને, દીજે એ અરદાસ. ૮
નાગણ તો મુખ વિષ કહી, વીંછણ પુચ્છ વિષ હોય,
શોકય નીચ કા સાપિણી, આદિ અંત વિષ હોય ૯
સાલતણી પરે કાઢવે, નિવૃતિ એ નાર,
તો અમને સુખ ઉપજે, જીવન પ્રાણાધાર ૧૦

ઢાળ ૧૧ મી.

(રાગ ધન્યાશ્રી—કુંવર ઇસ્યો મન ચિંતવે, મેરી બહેની કહે કાઇ અચરિજ વાત—એ દેશી)

એ અગ્રજ માની મંત્રવી, નિવૃત્તિ કીધી વિદાય,
આ પદ તેહ સતી તણી, કવિજનથે હો કયુ વરણી જાય, ૧
માયા મન ઉત્સવ ઘણો રે, (એ ટેક) હવે સીધ્યાં હો સઘલાંઇ કાજ,
ઉદ્યમ સફળ એ હુઓરે, હવે હોસી હો મોહકુંવરને રાજ માયા૦ ૨.
પરવશ પડયા જે માનવી, વળી કામણી રે હાથ,
તસુ બુદ્ધિ યામિનીમા સહી, નહી ઉગે હો જ્ઞાન વાસરનાથ માયા૦ ૩
માતા પિતા પગ લાગિને, નિજ પુત્ર સાથે લેહ.
નીસરી નિવૃત્તિ તિહાંથકી, પંથ ચાલી હો પંથી પરે તેહ માયા૦ ૪
નિષ્કંટક રાજ હવે હુઓ, નીસરી નિવૃત્તિ નારી,
પ્રચંડ પવને પ્રેરિયો, જેમ ચાલે હો ધ્વજ અંચલ ચાર માયા૦ ૫
ઇમ મન મંત્રી દહ દિશે, ભમી રહ્યો અહોનિશ તેહ,
ક્ષણ એક પાછો નવિ વળે, વધિ તૃષ્ણા હો નાવે તસુ છેહ. માયા૦ ૬.
દુર્બુદ્ધિ માયા પ્રવૃત્તિશું, ભીનો રહે નિશિ દીસ,
વળી વીનવ્યો સઘળે મળી, હવે પૂરો હો ઇતની જે જગીશ માયા૦ ૭
મોહને રાજા કીજીયે, એ અધિક મન ઉત્સાહ;
તુઝશું સઘળો હોયશે, એ અવસર હો લાભીજે કાંહ. માયા૦ ૮.
સુત સહિત નિવૃત્તિ પણ નહિ, સદ્બુદ્ધિ રાજા દૂર,

આપણો અધિપતિ એ કિહાં, સુખ હોસે હો સઘળાં ભરપૂર. માયા૦ ૯.
જોરાવર એ જોધ છે. નિજગુણે કરી વિખ્યાત,
આજ ઉદય એનો અછે, ઢીલ ન કરો હો હવે એહિજ વાત; માયા૦ ૧૦.
મન મંત્રી માની વારતા, મોહને રાજા કીધ;
અતિ ઘણા વાજાં વાજીયા, મનમાંહે હો સઘળાં થઇ સિદ્ધ. માયા૦ ૧૧.
હોકાર કરતા નરપતિ સુરપતિ સઘલા જેહ;
ધ્રુજાવ્યા મોહ રાજા થયે, અતિ અનમી હો તીન ભુવનમેં જેહ. માયા૦ ૧૨.
મોહ રાય પણ હવે મંત્રવી, માનિયો અતિહી ઉદાર,
ક્ષણુ એક અળગો નહિ કરે, મુખ આગે હો સઘળો કામદાર. માયા૦ ૧૩.
અતિ સબળ રાજ વધ્યુ હવે, જેમ વધે વડ જલ પાય;
સુખ ભોગવે મોહ ભૂપતિ, નીત નવલા હો આનંદ મન થાય. માયા૦ ૧૪
ગુણવંત ગુરૂ પાઠક વરૂ, શ્રીદયાકુશલ ઉલ્લાસ,
તસુ શિષ્ય ધર્મમંદિર કહે, એ બીજો હો ખંડ મોહવિલાસ. માયા૦ ૧૫

ખંડ ૩ જો.

દોહરા.

પાર્શ્વનાથ પ્રસાદથેં, પ્રગટે નવે નિધાન,
અલિય વિઘ્ન દૂરેં હરે, જપતા જેહનું નામ. ૧

મોહરાય હવે ચિંતવે, નગરી અવિદ્યા નામ;
પુરી પુરાણી છે સહી, તે સખરી મુઝ ઠામ. ૨.

સાજ કરી રહિયેં તિહાં; ભય કેહનો નવિ થાય,
રાજાની એ નીતિ છે, ન રહે એકણુ ઠાય. ૩.

ધનનીરી ધરણી બહુ, વિવિધે કરે વિચાર;
ગુણવંત તે ગાફલ નહિં, સ્વારથ સાધે સાર. ૪.

ઇમ ચિંતવી પુર સજ કરી, સઘલાં લોક વસાય.
સંસારી પ્રાણી ભણી, દીઠાં આવે દાય. ૫.

ઢાળ ૧ લી.

(પાચમી તપવિધિ સાભળો,—એ દેશી)

નગરી નિરખો મોહની, નામ અવિદ્યા જાસો રે,
શોભા સખરી તેહની, નીકો નિવિડ નિવાસો રે. નગરી० ૧.
ત્રણ અજ્ઞાન ત્રિકોટ છે, તે નગરીની પાસે રે,
કોસીસા સોહે જિહા, કર્મ પ્રકૃતિ પ્રકાશે રે. નગરી० ૨.
દેવ નરક પશુ માનવી, એ ગતિ ચાર પ્રતોલી રે;
તીખી તૃષ્ણા ખાતિકા, અતિ ઉડી તસુ દોલી રે. નગરી० ૩.
રમણી ભોગ તે વાડિયા, મુખ કમલે કરી સોહે રે,
સમર કુવર રમતો રહે, યૌવનરૂપ મન મોહે રે. નગરી० ૪.
પાપ અઢાર તટાક તે, તે અતિ ઊંડા દીસે રે,
શઠ હઠવાદ તે ખાલ છે, ઉન્માદ જલ તિહા હિસે રે. નગરી० ૫
ક્રીડા વાપી કામિની, શ્રૃગાર રસ કરિ ગાઢી રે,
કરપદકમલે શોભતી, સરલી સુદર ટાઢી રે. નગરી० ૬.
કામાસન આસન જિહા, ચોરાસી બાજારો રે,
પરિણામ ક્ષણ ક્ષણ જીવડા, તેહિજ ઘર વિસ્તારો રે. નગરી० ૭.
નગરીવિચ જે લોક છે, તે તો મદરા માતા રે,
નગરીને છેહડે વસે, તે કછુ સરલ કહાતા રે. નગરી० ૮.
થોડે લાભે લોક જે, મનમા હર્ષિત થાય રે.
થોડે અલાભે જે નરા, દીન થઈને જાય રે નગરી० ૯.
મમત્વોપદ્રવ દેવતા, નગરીની રખવાળી રે,
સાન્નિધ્ય ખબર ભલી કરે, જ્યુ વાડીમા માળી રે. નગરી० ૧૦.
નાચે કૂદે કેઈ નરા, કેઇ વાદ વિચારે રે,
નદે વદે કેઇ સ્તવે, કેઇ યાચક વારે રે. નગરી० ૧૧.
કોપે રોપે ગર્વને, જોપે કરણ ન છીપે રે,
આક્રદ રોવન કેઇ કરે, મિથ્યા મતિ અતિ દીપે રે. નગરી० ૧૨
ધસમસ ધધામા ફિરે, શિકથા વિકથા કારી રે,
ગાવે વાવે કેઇ નરા, ફેરે કપટની સારી રે. નગરી० ૧૩.

નિર્વિચાર સહુ લોકને, રાજાના અતિ રાગી રે,
નગરી વર્ણી એહવી, મોહ રાજા વડભાગી રે. નગરી૦ ૧૪

દોહરા.

હવે રાજા વર્ણન સુણો, વલી એહનો પરિવાર;
કવિ કલ્પના ઉપમા કરી, કહે સઘળો વિસ્તાર. ૧.

ઢાળ ૨ જી.

(દેશી ઝુમખડાની અથવા રંગીલે સારથી;—એ દેશી.)

મૂઢ સંગતિ પરખદ ભલી રે, મહેલ કુવાસના તેથ, મહીપતિ મોહના;
સિંહાસન મતિભ્રંશ છે રે, છત્ર અસંજમ જેથ. મહીપતિ૦ ૧.
ખડ્ગ નિભ્રંછન કર ગ્રહે રે,તેર ક્રિયા અંગી સાર, મહીપતિ૦
પાંચે ઇન્દ્રિય પરવડી રે, પાંચેઇ હથિયાર. મહીપતિ૦ ૨.
અરતિ અને રતિ બે ખડી રે, ચામર ઢાલણહાર; મહીપતિ૦
પાખંડી બહુ પોલિયા રે, સ્વામી ધર્મ સિરદાર. મહીપતિ૦ ૩.
બહુવિધ સન્ના નટ તિહાં રે, નાટક કરે ઉદાર; મહીપતિ૦
કામિક શ્રુત તિહા ગાઇયે રે, રાજાને સુખકાર. મહીપતિ૦ ૪.
ભુજબલી ભીમતણી પરે રે, શૃંગાર સખર કરેઇ, મહીપતિ૦
ચાર્વાક મિત્ર માનતો રે, અધિકો માન ધરેઇ. મહીપતિ૦ ૫.
પટરાણી જડતા કહી રે, ગુણ ગણ રૂપ રસાળ; મહીપતિ૦
તસ કુખિ કદર કેશરી રે, મદન પુત્ર વડ ભાલ. મહીપતિ૦ ૬.
રાગ દ્વેષ આરંભ વળી રે, એ પણ પુત્ર છે તાસ, મહીપતિ૦
જોરાવર સગળા અછે રે, ઝંપ શકે કુણ જાસ. મહીપતિ૦ ૭.
ચિન્તા પ્રમુખ પુત્રી ઘણી રે, રણ કરવાને શૂર, મહીપતિ૦
ભાઇની પરે ભડ અછે રે, દિન દિન અધિકે નૂર. મહીપતિ૦ ૮.
કર્મ ક્રિયા જાણે ઘણી રે, મંત્રી મિથ્યાદષ્ટિ; મહીપતિ૦
છાપ ધરી જેહની નરા રે, હીંડે સઘળી સૃષ્ટિ. મહીપતિ૦ ૯.
દુષ્ટ યોગ મનના છકે રે, તેહિજ સામંત સાર; મહીપતિ૦
સાત વ્યસન સેવે સદા રે. રાજ્યતણા આધાર. મહીપતિ૦ ૧૦.

મંડલિક રાજાને અછે રે, ક્રોધ માન લોભાદિ, મહીપતિ૦
દંભ જોરાવર જોધ છે રે, પગ છગ છુપે વાદ. મહીપતિ૦ ૧૧.
સેનાની પરમાદ છે રે, કુદ્ધ કરણને જોધ, મહીપતિ૦
શાન્તિ માહા સુભટા ભણી રે, છત્યા જેણે શોધ. મહીપતિ૦ ૧૨.
ચંડભાવ કોટવાલ છે રે, તસ્કર ઝાલણ હાર; મહીપતિ૦
શેઠ જીહા વ્યાક્ષેપ છે રે, મહાજનને સુખકાર. મહીપતિ૦ ૧૩.
પાપ પરિગ્રહ અતિ ઘણો રે, તેહિજ અધિક ભંડાર; મહીપતિ૦
સંગ કુસંગ દાણી તિહા રે, પુરોહિત પાપ પ્રચાર. મહીપતિ૦ ૧૪.
આળસ શય્યાપાલ છે રે, શઠ હઠ છાહલદાર, મહીપતિ૦
નિંદકકાંનુગા ઘણા રે, કુકવિ બહુ સુઆર મહીપતિ૦ ૧૫.
તંબોલી પ્રેમ રાગ તે રે, મુખ શોભા પરકાર, મહીપતિ૦
હર્ષ શોક બે મલ્લ છે રે, ક્રીડા કોતુક સાર મહિપતિ૦ ૧૬.
વિષય વિકાર ચાકર ઘણા રે, એવો રાજ્ય પડૂર, મહીપતિ૦
ધર્મમંદિર ધન તે નરા રે, મોહથકી વસે દૂર. મહીપતિ૦ ૧૭

દોહરા.

હવે નિવૃત્તિની વારતા, સુણજો ભવિજન તેહ,
શીલ સત્ય મનમા ધરે, સાધવી લક્ષણ એહ ૧

ઢાળ ૩ જી.

(કર્મ પરીક્ષા કરણ કુંવર ચલ્યો રે,—એ દેશી)

ધર્મ સહાય કરી કામની ચલી રે, નિવૃત્તિ નીકે નૂર,
આપદ સંપદમા જે સ્થિર રહે રે, નરનારી તે શૂર ધર્મ૦ ૧
મોહ મહિપતિને ભય નાસતી રે, પવનતણી પરે તેહ,
સુત સખરો પણ સાથે શું કરે રે, ભાવી ન ચલે જેહ ધર્મ૦ ૨
મારગ લાંઘ્યો અતિ ઘણો કામિની રે, થાકી ગણી થાય,
વિસામો મન જાણે લીજીયે રે, સખરે ઠામ સુહાય ધર્મ૦ ૩.
બ્રહ્મપુરી ઇક ભાલી ભામિની રે, ઇહાં રહેવાનો લાગ;
મંત્ર પવિત્ર પાણી કરી છાટિયે રે, પૂજીજે વલી આગ. ધર્મ૦ ૪

યજ્ઞ સ્થંભ માંડયો છે યાગે કરી રે, સકલ સઝાઇ સાર;
વેદપાઠી બ્રાહ્મણ મુખ ઉચ્ચરે રે, વેદકંઠે ઉચ્ચાર. ધર્મ૦ ૫.
માપ અને જવ તિલ સહુ ભેલિને રે, હોમ કરે બહુ ભાતિ;
ખીજડ પીપલ લાકડ મેલિયા રે, ધર્મ તણી મન ખાતિ. ધર્મ૦ ૬.
છાગના કાનમાં મંત્ર ભણી કરી રે, બલિ કરે બ્રાહ્મણ તેહ;
દેવને તૃપ્તિ હોશે એહથી રે, સરગ હોશે સ્વદેહ. ધર્મ૦ ૭.
નિવૃત્તિ એવી હિંસા દેખીને રે, મનમાં ચિન્તે એમ;
બ્રાહ્મણ તે સમ દમ ક્ષમતા ધરે રે, જ્ઞાની નિર્મમ હેમ. ધર્મ૦ ૮.
મન સુચિકારક સંતોપી સદા રે, ત્યાગી કરૂણાવંત;
સત્યવાદી સૂધા બ્રહ્મ પારખુ રે, આરજ અનુપમ સંત. ધર્મ૦ ૯.
ભ્રમ ભુલા એ બ્રાહ્મણ નામથી રે, ગડરી પ્રવાહેં લોક;
વેદમંત્રે કરિ છાગને સ્વર્ગ છે રે, મન વંછિત લહે થોક. ધર્મ૦ ૧૦.
છાગતણી પરે વહાલાને કરો રે, સખરી ગતિ ઉપચાર;
દુર્ગતિયેં કાં મૂકો બાપડા રે, વેદ ઉપર એક તાર. ધર્મ૦ ૧૧.
વેદમંત્રે કરી કન્યા વ્યાહિયે રે, તે પણ વિધવા થાય;
મંત્રતણી જો શકિત તિહા ગઈ રે, લ્યો પરતો મન લાય. ધર્મ૦ ૧૨.
વેદપાઠી બ્રાહ્મણને તાડતાં રે, પીડા ન હુવે લગાર;
તો તે છાગને પીડા નહિ હુવે રે, મંત્રશકિત શ્રીકાર. ધર્મ૦ ૧૩.
સિંહ સર્પનો યાગ કર્યો નહિ રે, બાપડા બકરાં અનાથ.
દુર્બલઘાતી દેવ અછે સહી રે, નબલાને કોણ સાથ ધર્મ૦ ૧૪.
પરમેશ્વર એ ખાવાં સરજ્યા રે, એહવુ બોલે એહ;
ખાદકથી પણ પાપી આગલો રે, હિંસા દીપાવે તેહ. ધર્મ૦ ૧૫.
યાગહિંસાને હિંસા નવિ કહે રે, ચાર્વાક મતના ધાર;
પ્રાણ હરે જો પંચેન્દ્રિય તણા રે, લઘુ જીવ કેહી સાર. ધર્મ૦ ૧૬.
[illegible] તે સર્ગ તીર્થ જલને કહે રે, પૂજે ગો પશુ મંદ;
કંધારીને ગુરૂ કરી સર્દહે રે, દેવ અગ્નિ સુખકંદ. ધર્મ૦ ૧૭.
એ સઘળા મુઝ લોકય પ્રવૃત્તિના રે, પક્ષપાતી પરધાન;
એમ જાણીને નિવૃત્તિ નીસરી રે, ધરે તેમ ધર્મધ્વનિ ધ્યાન ધર્મ૦ ૧૮.

દોહરા.

વિસામો લેવા ભણી, વલી જોવું કોઇ ગામ,
ફરતાં એક દીઠું તિહા, બ્રહ્મમતીનુ ઠામ. ૧.
વૈરાગી બેઠા ઘણા, કોપિન વસન ધરેઇ,
હાથ કમડલ દડંવર, જપ અક્ષમાલ ધરેઇ. ૨.
સ્થાનક વારૂ દેખિને, સુતશુ બેઠી ઠામ;
એક બ્રહ્મ જગમા અછે, શબ્દ સુણ્યો એ તામ. ૩.

ઢાળ ૪ થી.

જબુદ્વીપ મઝાર, ભરત ક્ષેત્રમાહે,—એ દેશી

સુત બોલ્યો સુણુ માત, વચન હુવે તીકે, જે કોઇ તત્ત્વ સમ જાણિયે એ,
બ્રહ્મ વિના સબ જૂઠ, એકાત મતધરૂ, ઇહા રહેવા મન નાણિયે એ. ૧.
સાધક વ્યવહાર જેહ, નિરત કારણુ ભલુ, ઉરહો અવલબ એ સહિ એ,
નિશ્ચયને ગ્રહે એહ, કીરિયા દૃપવે, ખોટાશુ વણુશે નહિ એ. ૨.
ગ્રંથથકી કરે બોધ, તપ જપ ખપ કરે, ઉદ્યમ પણુ સવિ આચરે એ;
મુખથી બોલે એમ, એ સહુ જૂઠ છે, નય પ્રમાણુ નવિ ઉચ્ચરે એ. ૩.
સ્યાદ્વાદ નહિં એથ, જે સાચો સહી, સકલ રસાયણુ સાધક એ,
કપટી કૂડા એહ, સ્વપર રૂપનુ, પરમારથના બાધક એ ૪.
વલી કહે જગમા એક, આતમ વ્યાપિયો, બ્રહ્મ સ્વરૂપી એહુઓ એ,
જ્યુ આકાશે ચન્દ્ર, એકજ છે સહી, જલ પ્રતિબિબ જૂઓ જૂઓ એ. ૫
ઉપજે વિણુસે ભૂર, જલકલ્લોલ જ્યુ, નાના મહોટા દીસતા એ,
પણુ તે એક સ્વરુપ, અવર ન કોઅછે, એહ અર્થ કહે હીસતા એ. ૬.
કે ઉત્તમ કે નીચ, કે સુર નારકો, આરજ મ્લેચ્છ કે આખિયે એ,
કે નારી કે ખજ, કે નર તિર્યચ, મોરપિછ સમ સાખીયે એ. ૭.
કે પડિત કે મૂઢ, કે રક રાજવી, ઇત્યાદિક ભેદ અનુસરે એ,
કર્મ ન માને હેત, સહજ સ્વભાવ એ, બદરી કટકની પરે એ ૮.
આતમગુણુ પર્યાય, અનત માને નહિ, બોલે બાલકની પરે એ;
પરિણામી બે દ્રવ્ય, આતમ પુદ્ગલ, એક વિવેચન ના કરે એ ૯.
સત્તા શાશ્વતરૂપ, નિજ નિજ દ્રવ્યની, મર્યાદા મકે નહિ એ:

દ્રવ્ય અને પર્યાય, ભેદાભેદ જે, સ્યાદ્વાદી સમજે સહી એ. ૧૦.
ઇહા નવ સીઝે માઉ, વિવેક સુતે કહ્યો, માતા વચન પ્રમાણિયો એ,
ઉઠિ ચલી પથમાહી, પુત્ર પ્રેરી થકી, ભેદ ભલો મન આણિયો એ. ૧૧.

દોહરા.

સુબુદ્ધિ સુતા હવે ચાલતા, તાપસ આશ્રમ દીઠ,
વિસામો ઇહાં લિજિયે, સખરી છાયા મીઠ ૧.
બૂઢા તાપસ અતિ ઘણા, જટા જૂટ બહુ ભાર;
હાથ અક્ષમાલા અછે, નામ નારાયણ સાર. ૨.
શિષ્ય ઘણા ચિહુ દિશ જઈ, મૂલ કંદ ફલ લેહ;
વનવ્રીહી આણે ઘણા, ભોજન અર્થે તેહ. ૩.
શુક સારો પખી ભણી, રામ નામ શીખાય,
પાદપ સીંચે વારિશું, ધર્મ ન ધર્મ ઉપાય. ૪.
નિવૃત્તિ નારી ચિતવે, એ પણ મોહે લીન,
શમ દમ કરૂણા કો નહિ, જ્ઞાન ગુણે કરી હીન. ૫.
ભુક્તા ભામિની એ તજી, ભજી ન અતર દૃષ્ટિ,
કોડ ક્રિયા અફલી હુવે, જ્યુ ઉખરમે વૃષ્ટિ. ૬
આરભ મિથ્યામતિ ઘણા, નિરવદ્ય નહિં એ ઠાય;
શ્રાંત થયા પણ છડિયે, નદી કૃલની છાય. ૭.

ઢાળ ૫ મી.

(મેર અરહના,—એ દેશી)

સુબુદ્ધિ સુતા વળી ત્યાથકી રે હાં, ધરિ ધીરજ મનમાંહિ; ધર્મ ધુરંધરા.
ચાલી ચતુરા ચોપશુ રે હા, ઝાલી પુત્રની બાહિ. ધર્મ૰ ૧
તુ સુત સુરતરૂ છાહી રે હા, તો સમ અવર કો નાંહી. ધર્મ૰
ઇક પુર એહી કામિની રે હાં, કોલધર્મ સુણી કાન ધર્મ૰
વિસામો ઇહા લીજિયે રે હા, જો રહે આપણો માન ધર્મ૰ ૨.
એ ધર્મ સેવે ઘણું રે હા, તરૂણપણે નર નારિ; ધર્મ૰
આકર્ષે લોકો ભણી રે હા, ધર્મ શબ્દ સુખકારિ. ધર્મ૰ ૩.

સંત સાધુ મુખ ઉચ્ચરે રે હા, આયાને બહુ માન, ધર્મ૦
મડલ માડે મન રલી રે હા, ગાવે ગીત ને જ્ઞાન. ધર્મ૦ ૪
રંડા ચડા દીક્ષિતા રે હા, ધર્મ દારા છે એહ, ધર્મ૦
એવ્યાં શક્તિ હોગે સુખી રે હા,મન મત ધરો રે સદેહ. ધર્મ૦ ૫.
મદ્ય માસ ખાતાથકાં રે હાં, ઇણ ઠામે દોપ નાહિં, ધર્મ૦
ઇમ સુણી નિવૃત્તિ ચિતવેરે હા,ધિક્ ધિક્ એહની છાહિ. ધર્મ૦ ૬.
મોહ મત્રીના દાસ એ રે હાં, સગ ભલો નહિ એહ, ધર્મ૦
નિવૃત્તિ તિહા દૂતી ચલી રે હાં, શીલવતી ગુણગેહ. ધર્મ૦ ૭.
અવર નગર દીઠુ ભલુ રે હાં, બૌધમતીનુ ઠામ; ધર્મ૦
આતમની ચર્ચા કરે રે હા, એ હોશે અભિરામ. ધર્મ૦ ૮.
તસુ મુખ એહવુ સાંભલ્યુ રે હા, આતમ ક્ષણ ક્ષણ નાહિ; ધર્મ૦
પુણ્ય પાપ કેહને નહી રે હા, શૂન્યપણો જગમાહી. ધર્મ૦ ૯.
માતા પૂછે સુત ભણી રે હા, એહશુ આખે એમ, ધર્મ૦
વિવેક પુત્ર તવ બોલિયો રે હા, સુણ માતા કહુ તેમ ધર્મ૦ ૧૦.
બોધને કહિયે પુત્ર તુ રે હા, પિતા ભણો છો નાહિ, ધર્મ૦
વ્યાહ ભોગવેલા જૂઓ રે હા, એક પિતા કયુ સાહી. ધર્મ૦ ૧૧
અપરાધ કો બીજો કરે રે હા, અવર દડીજે કોઇ, ધર્મ૦
રાજનીતિ પણ ઓલવી રે હા, ધર્મભણી કિહાં હોઇ. ધર્મ૦ ૧૨
શય્યા સખરી સૂઇયે રે હા, પીજે ખીર પ્રભાત, ધર્મ૦
ભોજન મીઠુ કીજિયે રે હા, સાખ્યમતીની વાત. ધર્મ૦ ૧૩
સૌગત મત એ સાભળી રે હા, નિવૃત્તિ નારી ન સુહાય; ધર્મ૦
તત્ત્વ કપૂરને કર ગલ્યા રે હા, દૂપણ ન આવે દાય ધર્મ૦ ૧૪
મુગ્ધ માનવ મૃગપાશ એ રે હા, ભવ અટવીમા ભૂર, ધર્મ૦
નિરખી નિરખી પગ મડિયે રે હા, ઇણશુ રહિયે દૂર ધર્મ૦ ૧૫.
આગે ચાલી ઉતાવળી રે હા, ન રહી એક પલ માત; ધર્મ૦
કપિલ યોગી પણ મલ્યાં રે હા, તિણશુ ન કરી વાત ધર્મ૦ ૧૬.
સેવક સધલા મોહના રે હા, નિવૃત્તિ નારી મન જાણ, ધર્મ૦
વૈરીની પરે પરહર્યા રે હા, ભૂલે નાહિ સુજાણ. ધર્મ૦ ૧૭

દોહરા.

ઇણ પરિ સઘળી ભૂમિકા, ભમતી ભમતી ભૂર;
વિસામો લાધો નહિં, ખેદ કરે જે પૂર. ૧.

ઢાળ ૬ ઠી.

(રહો રહો રહો રહો વાલહા;—એ દેશી.

પ્રવચન પુર ગઇ પાધરી, પુણ્ય તણે અંકૂર લાલ રે,
નિકટ ભાવી નિરખે સહિ, પાપીયડા છે દૂર લાલ રે. પ્રવચન૦ ૧.
ચારિત્ર પ્રાસાદને ઉપરે, ધર્મધ્વજ લહકાય લાલ રે,
દૂરથકી પણ દેખતાં, આનંદ અંગ ન માય લાલ રે. પ્રવચન૦ ૨.
પુણ્ય પવિત્ર પરિણામથી, ઉપદેશ નગરમાં જોય લાલ રે;
પાપ કર્મ ચંડાલનુ, પગ પેસાર ન કોય લાલ રે. પ્રવચન૦ ૩.
સાધુ શિરોમણિ સત જે, નગર મધ્યેં રહે તેહ લાલ રે,
દેશવ્રતિ ને સમકિતી, બાહિર વસિયા અછેહ લાલ રે. પ્રવચન૦ ૪.
પ્રવચન પુર વાસી ઘણા, સઘળા સુખિયા લોક લાલ રે,
તત્ત્વતણે સુખ આગલેં, તૃણ સમ સુખ સુરલોક લાલ રે પ્રવચન૦ ૫.
ત્યાથકી મુક્તિ પુરી ભણી, સાથ ચલે દિન રાત લાલ રે;
ચોર ચરડ લાગે નહિં, ભીતિ તણી નહિં વાત લાલ રે. પ્રવચન૦ ૬.
તનુ પુરવાસે વન અછે, ઇંદ્રિયદમન છે નામ લાલ રે;
નિવૃત્તિ નારી દેખિયો, અનુપમ એ અભિરામ લાલ રે. પ્રવચન૦ ૭
સાધુવદન તે કુંડ છે, જિન વચનામૃત નીર લાલ રે.
ભૂર ભવિક પંથી ભણી, જાયે ભવની પીર લાલ રે. પ્રવચન૦ ૮.
ધર્મવચન ફલ કટરા, યોગી મધુકર સાર લાલ રે;
નિવૃત્તિ વિસામો તિહાં લિયો, ખેદ ગમાવણહાર લાલ રે. પ્રવચન૦ ૯.
યોગ ત્રિભૂમિ આવાસ છે, તિહાં ઇક નરને દીઠ લાલ રે;
દિલભર દર્શન તેહનું, અમૃતથકી પણ મીઠ લાલ રે. પ્રવચન૦ ૧૦.
વિદ્યાનો ભંડાર છે, જાણે સઘળી વાત લાલ રે;
વંદના કીધી નારિયેં, જંગમ તીરથ જાત લાલ રે. પ્રવચન૦ ૧૧.

હાથ જોડીને પૂછે સતી, કોણ તુ સ્વામી આખ લાલ રે,
ઇણ વનમાંહે કયુ રહે, સાચુ સઘળુ દાખ લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૨
પુરૂપ કહે સુણ સુંદરી, મારી સઘળી વાત લાલ રે,
વિમલબોધ નામે અછુ, સિદ્ધપુરૂપ વિખ્યાત લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૩.
ઇણ પુર માંહે રાજવી, અરિહંત નામ છે જાસ લાલ રે,
તસુ આદેશ લહી કરી, ઇણ વાડીમે વાસ લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૪.
આવાસ પહેલી ભૂમિકા, બેસીને આરામ લાલ રે,
રાખુ સુખ ભરપુર શુ, વૃત્તિ હુવે અભિરામ લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૫.
રાજાના પરસાદથી, મુઝને એહવુ જ્ઞાન લાલ રે,
આગમ નીગમ વારતા, સઘલાને સમાધાન લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૬.
કર જોડીને કામિની, આખે પુરૂપને એમ લાલ રે
ઉપકારી શિર સેહરો, સુણજે હુ કહુ તેમ લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૭.
અબળા નારી એકલી, નહાનો પુત્ર એ સાથ લાલ રે;
ભ્રમણતણુ દુઃખ શુ કહુ, ઇક જાણે જગનાથ લાલ રે. પ્રવચન૦ ૧૮.
મયા કરીને જોઇયે, એ બાલકનો હાથ લાલ રે,
કહિયે હોશે એહને, પ્રભુતા સંપદ સાથ લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૯
હુ નજરે જે દેખશુ, વારૂ એહની વાર લાલ રે,
એ સઘલુ મુજને કહો, આણી મન ઉપકાર લાલ રે પ્રવચન૦ ૨૦

દોહરા.

સિદ્ધ પુરૂપ બોલ્યો હવે, સુણ ભામિની દુખ તુજ,
દૂર ગયા હવે જાણજે, એ વાચા છે મુઝ. ૧
એ બાળક જે તાહરો, ઉત્તમ લક્ષણવંત,
સકલ વાતનો હુ કહુ, એ માને એકંત ૨
તત્ત્વરૂચિ નામા પુત્રીકા, મહારી છે મનુહાર.
શુભાચાર દારા કુખે, ઉપની તે નિર્ધાર. ૩
તે સતી તુઝ પુત્રને, પરણાવો બહુ પ્રેમ.
અવિચલ જોડી એહની, હોશે કુશલા ક્ષેમ ૪
વર કન્યા બેહૂ ભલા, લેહશે ભોગ સંયોગ,
ચંદ્ર અને પુનમ તણો, પૂરણ મલિયો જોગ. ૫

એહ વચન સુંદર સુણી, દેખી કન્યા સાર;
લાવણ્ય લક્ષણ દેખીને, પામી હર્ષ અપાર. ૬.
ભાગ્ય ભલુ મુઝ પુત્રનુ, એ ઘર ઘરણી થાય,
ઘરમેં લક્ષ્મી આવતી, કયુ ઠેલીજે પાય ૭.
નિદ્રાલુ શય્યા લહે, તરસ્યો અમૃત પાન;
ભૂખ્યો પાયસ ના તજે, લાધો રંક નિધાન ૮
નિવૃત્તિ નારી માનિયુ, સિદ્ધ વચન શિરદાર,
લગ્ન નેહ દિન સાધિયુ. ન કર્યો કોઇ વિચાર. ૯

ઢાળ ૭ મી.

(દુલાહ દુલાહ કિસન હો, દુલહિણી રાધિકા જી એ—દેશી)

કુંવર કુંવર વિવેક હો, લાઝી તત્ત્વરુચિ જી, પરણે પરમ ઉલ્લાસ,
વિલંબ વિલંબ ન કીધો હો, વહાલે વાગમે જી, વિસ્તરીયો જસવાસ. કુંવર૦ ૧.
મનમે મનમે હો, મહોત્સવ માંડયો અતિ ઘણોજી, તે જાણે જગદીશ,
જુગતિ જુગતિ જોડી હો, મિલી હેમજયુ જી, વાણી વિશવા વીશ. કુંવર૦ ૨.
માણિક માણિક જોડી હો, હેમની મુદ્રડી જી, એઉનો ઉભય સંયોગ,
સંપદ સંપદ મિલતા હો, હોવે સોહિલી જી, કિહાં માણસ સંયોગ; કુંવર૦ ૩
વિમલ વિમલ બોધ કહે, સુણ સગી જી, આપદ દુઃખ મન નાણ,
વાધે છે વાધે છે પણ, બીજે ચંદ્રમા જી, આતલે પંડિત વાણ. કુંવર૦ ૪
સુસ્ત્રી સુસ્ત્રી હો, આયાં આપદ નવિ રહે જી, રાહુ મુખે જેમ ચંદ,
ધીરજ ધીરજ ખમજે હો, આપદ ઉપનાં જી, વાયેં ન ચલે ગિરિંદ. કુંવર૦ ૫
આજથી આજથી હોશે હો, એની શુભદશા જી, આપદ્ અલગી થાય;
પ્રગટ પ્રગટ હોશે હો. પુણ્ય પાધરાં જી, સબ જનને સુખદાય કુંવર૦ ૬.
ઉદ્યમ ઉદ્યમ બતાવુ હો, ભાલ તુજ ફલે જી, અનુપમ છે ઉપાય,
નિષ્ફળ નિષ્ફળ ન હોવે હો, નિશ્ચય જાણજો જી, પરતો પૂરણ થાય. કુંવર૦ ૭.

દોહરા.

પ્રવચન પુરનો છે ધણી, રાજા અરિહંત નામ;
ભાવ શત્રુ જ્યા જીણે, અતુલી બલ અભિરામ.

ભુક્તિ મુક્તિ દાતા સકલ, અચિંત ચિન્તામણિ જોય.
કામકુંભ સુરતરુ ઘણા, એ સમ અવર ન કોય. ૨

ઢાળ ૮ મી.

(હા હા ચન્દ્રાવતી ક્યા ગઇ,—એ દેશી)

શોભા સાહેબની ઘણી, મોપે કહીય ન જાયો રે,
સ્થૂલદૃષ્ટિ કરિ વર્ણવું, નિશ્ચે અનુભવ પાયો રે શોભા૦ ૧.
તીન છત્ર શિર શોભતા, તીન ભુવન ઠકુરાઇ રે,
તીન ગઢે કરી રાજતો, રત્ન ત્રય સુખદાઇ રે શોભા૦ ૨.
સિંહાસન ઉજ્જ્વલ ભલુ, અશોક વૃક્ષ વળિ હોય રે,
ભવિજન તાપ બુઝાયવા, અદ્‌ભુત જળધર જોય રે શોભા૦ ૩.
મિથ્યા તિમિર નસાયવા, સૂરજ સમ છે તેજે રે,
ધર્મચક્ર જસુ આગલે, દેવ ધરે ધરિ હેજે રે શોભા૦ ૪
ઇતિ ભીતિ જાયે સબે, જ બુક જ્યુ સિંહ સાદે રે,
ફૂલ ફગર વરસા હુવે, વળિ સુર દુંદુભિનાદે રે શોભા૦ ૫
જાતિ વૈર મૂકી કરી, સુરનર ને તિર્યંચો રે,
પર્ષદમે આવી મલે, એવો છે જિહા સંચો રે. શોભા૦ ૬
અચરિજ મૂલ જે ઇન્દ્ર છે, કોસુરને નવિ દેખે રે,
તે સઘળા કિંકર ઇહાં, નિરૂપમ એહ વશેખે રે શોભા૦ ૭.
અતિશય એહના અતિઘણા, કહેતા નાવે પારો રે
કેવલજ્ઞાન દિવાકરૂ, અનંત વર્ષ્યો વિસ્તારો રે શોભા૦ ૮
જામાતા જો એહને, સેવે સ્થિર કરિ ચિત્તો રે,
સસરે એવુ આખિયુ, અનંત હુશે તુઝ વિત્તો રે શોભા૦ ૯.
એમ સુણી નિવૃત્તિ નારી, હરખી અતિહિ ઉલ્લાસો રે,
મન સંદેહ વિલય ગયો, પરમ પ્રતીત પ્રકાશો રે શોભા૦ ૧૦.
લઇ આદેશ ઉઠી કરી, પુત્રવધૂની સંગે રે;
પ્રવચનપુર પેસણુ ભણી, નિવૃત્તિ ચલી મન રંગે રે શોભા૦ ૧૧.
ચિત્રારો તારો પામીને, અધિક કિરણ ભાનુ થાય રે,
વિવેક તિસિ પરે દેખિયો પ્રમદા પરણી આય રે. શોભા૦ ૧૨.

નગર નજીક આવ્યા જિસે, પાખડી મલિયા યારો રે;
તબ વિવેક દેખી કરી, સુંદર રૂપ અપારો રે. શોભા૦ ૧૩.
કપટ નિપટ મુખ કેલવે, બગલાની પર તેહો રે;
બોલાવે આડા ફરી, વશ કરવા ધરિ નેહો રે. શોભા૦ ૧૪.
મિત્ર સુણો ઈક વારતા, બેસી શીતલ છાયા રે,
નગરી લોક ગુમાન છે, અમ ઘર આવો સુહાયા રે શોભા૦ ૧૫.
સકીર્ણ પુરમે અછે, આ રૂસનાઈ જાયગા રે,
ખિજમત કરસાં મેં ઘણી, હૈડે ધરિ મન રાગા રે. શોભા૦ ૧૬.
પુરનૃપશુ પણ થાહ રે, ઈવડો કેહો કાજે રે,
ઉભારો નૃપનો ભલો, આસંગ ન કરો તાજે રે. શોભા૦ ૧૭.
વળી એ રાજા એહવો, ટાઢો શીલો હોય રે,
કામ ન કાઢે કેહનો, મુનિવર સો મુખ જોય રે. શોભા૦ ૧૮
માયા છોડાવે મનથકી, પ્રીત રીત નવિ જાણે રે;
શત્રુ મિત્ર સરખા ગણે, આપ રૂખો એક તાણે રે. શોભા૦ ૧૯.
સ્વાર્થમે પણ એહની, ઉદાસીનતા લાભે રે;
તું પ્રાણી ભોલો અછે, બાથ ભરે કાં આભે રે. શોભા૦ ૨૦.
લોકાચાર ન લેખવે, તોષ રોષ ન જણાવે રે;
પુરૂપ વેદન કો નહિ, ભેદન કોઈ ન પાવે રે. શોભા૦ ૨૧.
નિંદા સ્તુતિ બેઉ મળી, ઈમ પાખડી કીધી રે;
ધર્મમંદિર કહે સાભળો, વિવેકતણી મતિ સીધી રે. શોભા૦ ૨૨.

દોહરા.

વળી પાખડી બોલિયા, વીર વિવેકને એમ;
અમ ઠાકુરને સેવજે, મનવંછિત લહે જેમ. ૧.

પાલે તાડે ફિર કરે, હરિ હર બ્રહ્મા દેવ;
જગ સઘલોંહી જુગતિશું, અહનિશ સારે સેવ. ૨.

ભીર કરે ભગતાંતણી, અરિ નાખે ઉથેડ,
સેવક સખરા એહના, કો ન કરે તસુ છેડ. ૩.

તૂઠ્યાં પ્રભુતા દે સહી, રુઠ્યાં લે ઉદ્દાલ,
પરતો અમ દેવાતણો, આવી નજર નિહાલ. ૪.
મોક્ષભણી જો ચાહ છે, અલવે દેશે એહ;
શિવ-દે છે જિન પણ સહી, કષ્ટ ત્યાગશુ તેહ. ૫.
ખાતા પિતા વિલસતા, જો લાભીજે મોક્ષ,
નિજ મારગ લાધાં થકા, કોણ લે વિષમો દોષ. ૬
જંગમ સ્થાવર એહના, સેવક સઘળા લોક;
કોઈ વિરલો હોઇસી, જિન રવિ દર્શન કોક ૭.

ઢાળ ૯ મી.

શ્રીચંદ્રા પ્રભુ પ્રાહૂણા રે,—એ દેશી

વીર વિવેક વદે ઇસ્યુ રે, ઉત્તર આખુ સાર રે,
સિંહ તણી પરે ગાજિયો રે, પરમત માન ઉતાર રે વીર૦ ૧
સુજને તુમે કેમ ભોળવો રે, સરસ્વતીને શ્યો પાઠ રે,
વચન તમારા વાવલા રે, ચંદન નહિં વંશ કાઠ રે વીર૦ ૨
મેં મિથ્યામતિ તુમ તણી રે, જાણી છે નિર્ધાર રે,
ધુવાડે કરી જાણિયે રે, પાપ કરો ઉપચાર રે વીર૦ ૩.
દેવભણી થેં ઓળખ્યો રે, ઉચ્છિ્રત દેવ પ્રકાશ રે:
મોહતણા થે મિત્ર છો રે, તુમશુ કેહો વાસ રે. વીર૦ ૪.
દેવાનો જે દેવ છે રે, શ્રી વીતરાગ વિશેષ રે;
પાચ છતે કોણ કાચને રે, હાથ ગ્રહે કુણ દેખ રે. વીર૦ ૫.
કંચન પીતલ અંતરો રે, ખજુઓ સૂરજ જેમ રે;
તૃણ તરુવરનો અંતરો રે, દેવ કુદેવનો તેમ રે. વીર૦ ૬.
નિષ્કલંકી જીન દેવ છે રે, ઉજ્જવલ અનુપમ એહ રે;
દોષ વશે કરિ દૂષવો રે, પણ એ ગુણનો ગેહ રે. વીર૦ ૭.
દૃષ્ટિરાગ છે દોહિલો રે, મૂક્યો કયુંહિ ન જાય રે,
મોહેં ઘેલાં માણસાં રે, સૂધો નાવે દાય રે. વીર૦ ૮.
મૂકો મિથ્યાવાદને રે, ગુણ ઊપર કરો રાગ રે,
શમ દમ સતરસી ખરો રે; કાં છોડો તે માગ રે. વીર૦ ૯.

મદન નહિં મદ લોભતા રે, તૃષ્ણા નહિય તરંગ રે;
વિષય વિકાર ઇન્દ્રિયતણા રે, નહિ રામાનો સંગ રે. વીર૦ ૧૦.
મમતા રમતા રોષતા રે, હાસ્ય વિલાસ ન તાસ રે;
આશાપાશ ન વાસના રે, એહવા ગુણ પ્રકાશ રે. વીર૦ ૧૧
દેવ ભલો દિલમા ધરો રે, ભૂલો ભૂડે ભર્મ રે;
શ્રીવીતરાગ વિના નહિં રે, દાતા શિવ સુર શર્મ રે. વીર૦ ૧૨.
સંસારી સુખ કારણેં રે, લીજે વસ્તુ જીકાય રે;
તાસ પરીક્ષા સહુ કરે રે, એહની કયું નવિ થાય રે. વીર૦ ૧૩.
તત્ત્વપરીક્ષા જોગ છે રે, માનુષ મોટી જાત રે,
તે લહી પરમાદેં કરી રે, ન ધરે ભાતિ ઉભાંત રે. વીર૦ ૧૪.
તે પશુ નર રૂપેં કરી રે, શૃંગ નહિ પુચ્છ કોય રે.
ભૂલા ભવઅટવી વિષે રે, ભૂલા મૃગ સમ જોય રે. વીર૦ ૧૫.
દેવ તમારા દેખિયા રે, રાગી સાગી એહ રે,
વામા કામી મોહિયા રે, નિપટ વિટંબ અછેહ રે. વીર૦ ૧૬.
મુક્તિ હુવા કા અવતરે રે, દૈત્ય નિપાયા કાંય રે;
ખેલે કાં સત હોઇને રે, માયાશું મનસાય રે. વીર૦ ૧૭.
શસ્ત્ર ધરે માલા ધરે રે, નાર ધરે અગમાંહી રે;
વાહન બેસી ચાલતાં રે, એ દેવ શોભા નાહીં રે. વીર૦ ૧૮.
જગન ઉપાયો તિણ સમે રે, વ્યાધિ જરા દુ:ખ રોગરે;
નીપાયા કા જાણિને રે, ભગવતાને ક્રમ જોગ રે. વીર૦ ૧૯
આતમ દિશ વ્યોમ કાજ જે રે, વસ્તુ અખંડિત એહરે;
કુણ ઉપજાવે એહને રે, આદિ ન લાભે છેહ રે. વીર૦ ૨૦.
મુખ્ય આતમ દ્રવ્ય આખિયાં રે, જ્ઞાન તે સકલ સ્વરૂપ રે,
એહ વિના થે જાણજો રે, સધળો છે અધકૂપ રે. વીર૦ ૨૧
સકલ પદારથ શાશ્વતા રે, દ્રવ્ય ગુણેં કરિ હોય રે;
પરજાય ફિરતા રહે રે એહ સ્વભાવ તું જોય રે. વીર૦ ૨૨.
રાજસ તામસ સત્ત્વ જે રે, એહ ઉપાધિ સંસાર રે;
જ્ઞાનાદિક ગુણેં શોભતો રે, દેવ તિકો નિર્ધાર રે. વીર૦ ૨૩.

દોહરા.

વળી પાખંડી બોલિયા, સુણુ વિવેક વર વીર;
કર્મભોગમે પણુ કહ્યાં, તે શિવ હાથે હીર. ૧.
જીણુ જેવો ક્રમ આચર્યો, તેહવુ ફલ દે ઇશ;
એહ વચન સુણિ તિણુ સમે, વિવેક વદે મન હીસ. ૨
કર્માનુસારી તુમતણો, દેવ હુઓ નિર્ધાર,
તો ક્યુ થેં કર્મા ભણી, નવિ માનો સવિચાર ૩.
કર્મવશે જગંજીવડા, સુખ દુઃખ લાભે જોય,
પણુ પરમેશ્વર કેહને, ભલો બુરો નહિ હોય. ૪.
થે આખો જિન દેવ એ, રૂસે તૂસે નાહિ;
એહ વાત સાચી સહી, પણુ અચરિજ ઇણુમાહિ. ૫.
ભક્ત તિકે સહજેં લહે, અનુપમ લીલ વિલાસ;
ભક્ત નહિ જે જીન તણા, તે લહે બધન પાસ. ૬.
ઋતુ વસંત છાયા લહે, તરૂવર નવલાં પાન;
વળી વારદ વૂઠે થકે, સઘળે વાધે વાન. ૭
ઇણે દૃષ્ટાંતે સુખ લહે, જીનવર સેવે જેહ,
સહેજે સમિયો લાભિને, શિવ પણુ પામે તેહ. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી.

(મન મધુકર મોહી રહ્યો,—એ દેશી)

વિવેક કહે વળી સાંભળો, તુમચા દેવ છે એહ રે,
પાળે તાડે લોકને, શૂરા સખરા એહ રે. વિવેક૦ ૧.
એ ગુણુ દેખી રંજીયા, તો જગ જીંત્યા રાય રે,
દેવ કહે સઘળા સહી, ભુક્તિ મુક્તિના દાય રે. વિવેક૦ ૨.
ગોપી વહાલી જેહને, નેને કીધો દેવ રે;
મૂઢમતેં એમ વર્ણવ્યો, મુક્તિ દાસી કરે સેવ રે. વિવેક૦ ૩
કોપ શાપ દેવે ઘણા, અર્ધાંગ રાખે નાર રે,
નાટક હાસ્ય વિલાસિયો, ક્યુ તે દેવ વિચાર રે. વિવેક૦ ૪.
પૂજા શોભા દેખિને, હર્ષ ધરે મનમાહિ રે,

ખાવે પીવે ખુશ કરે, દેવપણું તે નાહીં રે વિવેક૦ ૫.
લોક ઘણે સેવક ભયે, તો તે દેવ ન થાય રે;
મોહતણા સેવક ઘણા, દેવ કરો મન લાય રે. વિવેક૦ ૬.
સંસારી કરણી કરે, મગ્ન રહે મનમાહિ રે,
દેવ મ જાણો તેહને, મૃગતૃષ્ણાજલ નાહીં રે. વિવેક૦ ૭.
દેવ નિરંજન ધ્યાઇયેં, ધ્યાન ધરી શુદ્ધ હોય રે:
અંતર આખ ઉઘાડીને, ભાત ભલી પરેં જોય રે વિવેક૦ ૮
સાચું રૂપ જાણ્યા વિના, ભૂલે છે સંસાર રે.
પણ પરમાર્થે પ્રીચ્છજો, સીપ એ રૂપુ સાર રે. વિવેક૦ ૯.
સાચો દેવ લહી કરી, જૂઠો નાવે દાય રે
ક્ષીરસમુદ્ર લહી કરી, ખારે જલ કોણ નહાય રે વિવેક૦ ૧૦.
મહારૂ નામ વિવેક છે, સમજાવું સબ લોય રે,
ઝવેરી જાણે આતરો, કાચ મણિમે હોય રે. વિવેક૦ ૧૧.

દોહરા.

ઇણ વચને પાખડીને, જીપિ નગરમેં આય:
માતા મુનિશાલા રહી, સુત પુર દેખે જાય. ૧.
તિણ અવસર હવે નિવૃત્તિનો, મનંમત્રી પિયુ સાર;
બહુ વિરહો ન ખમી શક્યો, આયોમિલણ વિચાર. ૨.
પિયુ બોલ્યો સુણ હે પ્રિયા, તુ શુભ નારી હોય.
મુજ વચનેં તું નીસરી, રોષ ન આણ્યો કોય. ૩.
તું સત્યવતી સાધવી, સૂધી સખરી નાર;
તબ મેં પ્રવૃત્તિ વશેં કરી, દીધી ચિત્ત ઉતાર. ૪.
ઇક દિન તુજ ગુણ સાંભર્યાં, તિણે મિલવાને આય;
તુજ સુત વીસરતો ન છે, ગુણવંત આવે દાય. ૫.
તુજ સુત પરણ્યો તિણે સમે, હુ પણ છાનો તેથ;
ગુપ્તપણે આવ્યો હતો, વિમલબોધ છે જેથ. ૬.
વારૂ વીર વિવેક એ, પરણી તત્ત્વરૂચિ નાર,
કરશે કામ ભલો હવે, તિહાં આવીશ સંભાર. ૭.

દોષ ન આણ્યો પાછલો, પિયુશું હિલમિલ હોય;
સોવન ભાગોહી મિલે, પચ્છર ન મિલે કોય. ૮
એહ વચન શ્રવણે સુણી, કુલવતીને કોશ;
પગશું પાછા ઠેલિયે, તોહી ન આણે રોષ. ૯

ઢાળ ૧૧ મી.

હરિયા મન લાગો;—એ દેશી.

ઇક દિન માતા સુત ભણી, શીખ કહે મન લાય રે, સુત સુણુ સોભાગી.
તું ડાહ્યો શાણો અછે, માત ભણી સુખદાય રે. સુત૦ ૧
હિત વાણી પાણી ભણી, રાખણુ તુ છે જોગ રે, સુત૦
પકવઘડો કાચો નહિ, સાચો સખર સયોગ રે. સુત૦ ૨
હિતવાણી કામધેનુ છે. સતપુત્રકાને આય રે, સુત૦
દુષ્ટ કુસુત માતગને, ઘરમા કહો કયુ જાય રે. સુત૦ ૩
સઘળાને રૂચતી નથી, ગુરૂ જન વાણી એહ રે, સુત૦
અમૃતથી અધિકી અછે, જાણે સ્વાદી જેહ રે. સુત૦ ૪
શુભ ઉપદેશ વિના ફિરે, નર નારી જગમાંહિ રે, સુત૦
લાવણ્ય લક્ષણુ બાહિરા, જ્ઞાન હૈયે જસુ નાહી રે. સુત૦ ૫
માત વાણી જાણે સહી, અમૃત ધારા મેહ રે; સુત૦
ઉખર ક્ષેત્રતણી પરે, મત દેખાડે છેહ રે. સુત૦ ૬
પ્રવૃત્તિ શોકય શમવા ભણી, કીજે કોઇ ઉપાય રે, સુત૦
એહ અવસ્થા તિણે કરી, જમવારો કયું જાય રે સુત૦ ૭
પિયુવિયોગ સ્થાનભ્રંશતા, સુબુદ્ધિતણો નહિ યોગ રે, સુત૦
એ દુ:ખ સઘળા નવિ ગણુ, શુભપુત્રને સંયોગ રે સુત૦ ૮
ધન ભરિયા ભંડાર જે, ખાતા ખૂટી જાય રે, સુત૦
અક્ષયનિધિ પુત્ર સંપદા, સંસારીને થાય રે. સુત૦ ૯
માતા સદાઇ પુત્રની, આશા રાખે ભૂર રે, સુત૦
તે તુજ પુત્ર રતનથી, કયુ મન ન રહે સનૂર રે સુત૦ ૧૦
સુકરી રાસભીને ઘણા, પુત્ર હુવા શી સિદ્ધ રે, સુત૦
સિંહિણી એકો સુત જણે, સઘળોઇ સુખ દીધ રે સુત૦ ૧૧

કુલમંદિર દીપક સહી, કુલજામિની ચંદ રે; સુત૦
કુલગાડી ધુર ધવલ છે, સુપુત સદા સુખકંદ રે. સુત૦ ૧૨
તમરૂપ વૈરી વશ કરે, મીલ કમલ ઉલ્લાસ રે; સુત૦
સુપુત્ર સૂરજ ઉગે થકે, શોભાવે ઘરવાસ રે. સુત૦ ૧૩
હવે તું એ નગરીનો ધણી, સેવ નિરંજન દેવ રે; સુત૦
જાસ પ્રસાદ લહ્યાં થકાં, સકલ કરે તુજ સેવ રે. સુત૦ ૧૪
મોહ મહીપતિ જીપતાં, ઊપર કરસી એહ રે; સુત૦
સેવક પણ એહના અછે, મોહ દાવાનલ મેહ રે. સુત૦ ૧૫
ઓલગ કરજે એહની, આઠ પહોર અપ્રમત્ત રે; સુત૦
સાચો ઊતરજે સહી, સાચ ભલો જગ મિત્ત રે. સુત૦ ૧૬
ન રૂચે કૂડ એ સ્વામીને, કાંઈ તિલ તુષ માત રે; સુત૦
સેવા પ્રમાદને વેર છે, ગાય અને વાઘ જાત રે. સુત૦ ૧૭
લક્ષણ એ તે સ્વામીનાં, સેવક ચૂકા જાણ રે; સુત૦
પ્રમાદને વશ હુઇ રહ્યા, મોહે લીધા તાણ રે. સુત૦ ૧૮
તે ભણી પ્રમાદ છોડીને, ખીજમત કરજે ખાસ રે; સુત૦
પ્રસ્તાવેં સઘળી કરે, આપણી જે અરદાસ રે. સુત૦ ૧૯
શીખ ઇસી માતા તણી, શીશ ચઢાઇ તેણ રે, સુત૦
ધર્મમંદિર કહે હવે સુણો, વિવેક વદે હરખેણ રે. સુત૦ ૨૦

દોહરા.

પય પ્રણમીને ઓલિયો, મીઠા વચન વિચાર;
નર પશુ પંખીમેં સહી, માત હુવે સુખકાર. ૧.
પણ સાચી માતા તિકા, આખે શીખ સુજ્ઞાન;
હેમકોડિ હિતકારિણી, નહિં તે શીખ સમાન. ૨.
માની છે શીખ તે સહી, માતુ જે જે દીધ;
સુધાકુંડમાં નાઇયે, કામગવી પય પીધ. ૩.
નંદન વન નિરખ્યો કિયો, બાવન ચંદન લેપ;
ઇણિપરેં સુખ મુજને થયુ,સુણિ તુમ વચન અપેખ. ૪.
માતા વચન ઉથાપશે, સો સત પુત્ર ન હોય;

સુખ નાપે માતા ભણી, વ્યાધિ રૂપ તે જોય. ૫.
ઇમ માતા હર્ષિત કરી, ઉઠયો કુંવર તિવાર,
માતા હાથ માથે ધરી, જાયે રાજદુવાર. ૬.

ઢાળ ૧૨ મી.

રામચંદ્રકે બાગ, ચાંપો મોરિ રહ્યો રી,—એ દેશી

પરખદા આતમ ભાવ, માહિ વિરાજ રહ્યો રી;
શ્રી જગનાથ નરેંદ્ર, નિરખી હર્ષ ગહ્યો રી. ૧.
છત્ર ઢલે સિરદાર, સિંહાસન પર રાજે;
ધર્મધનુષ ધરિ હાથ, કરણી ખડ્ગ તે છાજે. ૨.
તવના બે કર જોડ, પય પ્રણમી ને કરે રી;
તીન ભુવનનો નાથ, અનુપમ શોભ ધરે રી. ૩.
અષ્ટાંગ યોગના ધાર, યોગ જોગ ભલેરી;
હ્રદય કમલ તુજ ધાર, ધ્યેયશુ જાય મિલે રી.[1] ૪.
સુર નર ભમરા ભૂર, સેવે પાય સદા રીઃ
તુજ પયપંકજ સાર, મનમે અધિક મુદા રી. ૫.
જયોતિરુપ જગનાથ, કેવલરુપ ભયો રી,
સ્યાદ્વાદી સુખરૂપ, ભૂપ અનુપ ભયો રી. ૬.
ભાવ કર્મ મલ છોડી, આપે રૂપ વિરાજે;
તો સમ અવર ન કોય, દિન દિન અધિક દિવાજે. ૭.
ભવ ભવ ભમતા આજ, દર્શન તુમચો દીઠો;
આજ અધિક આનંદ, લોચન અમિય પઇઠો. ૮.
સુરતરૂ સમ તુ રાય, બીજા ભૂપ કરી રી,
તુ જાતિનો હેમ, અવર તે ધાતુ કથીરી ૯.

---

१ श्लोक ॥ अष्टांगयोगाः ॥

संयमो नियमश्चैव, करणं च तृतीयकम् ॥
प्राणायामः प्रत्याहारः, समाधिर्धारणा तथा ॥ १ ॥
ध्यानं चैतस्य योगस्य, ज्ञेयमष्टांगकं बुधैः ॥
पुर्णांगक्रियमाणस्तु, शुक्लमेस्यादशोच्चता ॥ २ ॥

શમ દમ સઘળા ભાવ, આનંદ અધિક ઘણા રી;
તમ સેવ્યાં લહે લોક, નહિં કાંઇ રિદ્ધિ મણા રી. ૧૦.
રવિથી નાસે ઘૂક, મોરથી નાસે ભુજંગા;
તેમ તુજ આણથી દોષ, ન કરે કો પરસંગા. ૧૧.
જંગમ સ્થાવર જીવ, તું સઘળાં સુખદાઇ;
મિત્ર અમિત્ર સમાન, એ તુમમેં અધિકાઇ. ૧૨.
તુમ ગુણ કેરો પાર, કહેતાં કયુંહિ ન આવે;
પણ આપણી મતિ સાર, સેવક ભાવ જણાવે. ૧૩.

દોહરા.

ઇમ સ્તવના જિન રાજની, કીની બે કર જોડ;
વળી પંચાગે પય નમે, મન મદ મચ્છર છોડ. ૧.
કૃપા કટાક્ષે જોઇને, ઇમ બોલ્યા જિનરાજ;
પરખદ બારાં સાંભલો, ધરિ ચિત્તમાંહિ સમાજ. ૨.
વીર વિવેક કહી જિયેં, તે છે એહ કુમાર;
ભાતો ભાંત ભલી પરેં, તત્ત્વ બુદ્ધિ ભંડાર. ૩.
નાયક વિના સેના કિસી, જ્ઞાન વિના જ્યું વાણિ;
જલ વિણ સરવર કો નહિં, ગુણ વિણુ લાલ કબાણુ. ૪.
ધર્મ કર્મ તિમ એ વિના, સખરો નાવે ધાત;
ભલી બૂરી સબ ભાવની, તુરત લખે એ વાત. ૫.
વિકલેન્દ્રિયમાં એ નહીં, પશુ નરકમેં નાંહિ;
પ્રાયઃ નરમાં એ વસે, વળી આરજ કુલમાંહિ. ૬.
ત્યાં પણ કો વિરલા કને, પૂરણ લાભે એહ;
છીપ ઘણી સઘળી નહિ, મોતી ધારે જેહ. ૭.
અહંકાર ઇણમેં નહિં, કૃપણભાવ નહિં કોય;
મીઠા બોલે મુખ હસે, ધર્મવંત વળિ હોય. ૮.
લાજવંત મતિવત એ, પર દોષ ઢંકણહાર;
સુખમાંહે મૂંઝે નહિં, દીન હીન દુઃખ ચાર. ૯.
વિણ ઉપકારેં ઊપકરે, નિર્મલ ગંગ તરંગ;

મુજને તે હોય વાલહો, જે કરે એહનો સંગ ૧૦.
મુજપેં આયો એ સહી, અધિકાર લેવા કાજ,
તે ભણી એહને મેં કિયો, ઇણ પુરનો શેઠરાજ. ૧૧.
એહ વચન નૃપનું સુણી, સઘળે કીધ પ્રમાણ;
નગરમાંહિ વાસો દિયો, કુંવર લહે બહુ માન. ૧૨.

ઢાળ ૧૩ મી.

ચિત્રોડા રાજા રે;–એ દેશી.

ઇક દિન અરદાસા રે, કરે કુંવર પ્રકાશા રે,
મોહ જીપણ આશા વાસા આણીયેં રે,
સાહિબ જિન રાજા રે, અતિ સબલ દિવાજા રે,
ફિર વેરી હુવા છે તાજા, જાણીયે રે. ૧.
મન મચ્છરાલો રે, દુ:ખ ખેતનો માલો રે,
અતિ પાપનો જાલો આલો, મોહ છે રે,
અવિદ્યા ગઢ કીધો રે, નિજ વંછિત સીધો રે,
જાણે જલ જ્યું પીધો, વડ એ સોહ છે રે. ૨.
હાથી ભલા ઘોડા રે, વળી માનવ જોડા રે;
બહુ રાખ્યા છે હોડા, હોડી તુમ તણી રે,
સઘળો જગ જીત્યો રે, દૂઓ છે વદીતો રે,
વૈરી અનીતો છીતો, સહુ ભણી રે. ૩.
મોહરાજા જોરે રે, આજ સબરો તોરે રે,
કહે હરિ આવે કોરે, એહને રે,
તપસી તપ ચૂકે રે, મોહપાસે ઢૂકે રે,
ધર્મ સઘળો તે લૂંટે, ભારે તેહને રે. ૪.
કુલવંત કહીજે રે, આચારે છીજે રે,
મોહે કરી ભીજે, રીઝે રાંગમા રે,
દેવ દાનવ નાગા રે, ઇણ આગે ભાગા રે,
પૂઠા વલી નાવે સરગા, માગમે રે ૫.
વેદ મંત્રના પાઠા રે, તો પણ જાયે નાઠા રે,

ઇણુ મોહના કાઠા ભાઠા, કુણુ સહે રે;
પશુ પખી જીત્યા રે, જસ ખાટે વદીતા રે;
બહુ કાલ વ્યતીતા, અંત ન કો લહે રે. ૬.
તુમ સેવક ભાંખ્યા રે, તો પણ મોહ દાખ્યા રે,
કોઈ જોર ન ચાલે પાલે, કો નહિં રે;
અતુલી બલ દીસે રે, પાપ વિશવા વીશે રે,
સઘળાનાં મન હીંસે, છે સહી રે. ૭.
તુમચો મુખ જોઇ રે, હરખે સબ કોઇ રે;
પર પૂઠે ન હોઈ, હમણાં છે જિસ્યા રે;
મોહ રાય અલેખે રે, જગ સઘળો પેખે રે,
જાણો વિશેષે, હમણા એ દશા રે. ૮.

દોહરા.

વળી વિવેક વાચે ઘણા, મોહતણા અવદાત;
જગગુરૂ તું સબ જાણુ છે, તો પણ સુણજો વાત. ૧
જીવ હણાવે લોકપેં, જૂઠ શીખાવે જોર;
વાટ પડાવે ધન હરે, પરદારક અતિ ઘોર. ૨.
છલ બલ સાધે અતિ ઘણા, જોડે ધનની રાશ;
લોલુપ લોભી લપટી, વ્યસન ન મૂકે પાસ. ૩.
શીખાવે સઘળા ભણી, પાપતણી બહુ વાત;
સંતતિ સખરી હોયસી, ગરવતણો કરો ઘાત. ૪.

ઢાલ ૧૪ મી.

વેગવતી તિહા બાભણી;—એ દેશી

મોહતણો મહિમા સુણી, ભવિજન આતમ ભાવો રે;
ઉદય અધિક આવે છતે, વાધે મોહનો દાવો રે. મોહતણો. ૧.
પૂજાવે પીપલભણી, દેવરાવે દવદારો રે,
પાવસ પાત્રને પોષિયે, એ એ મોહ વિકારો રે મોહતણો. ૨
લાખ પીપી ફલ જેહનાં, કૃમિ કીટકનો ગેહો રે;
પીપલ પીતરા ઉદ્ધરે, એ એ મોહ અછેહો રે. મોહતણો. ૩.

પૂજાવે નિર્જીવને, નાગતણે આકારો રે;
સાપતણી હિંસા કરે, એ એ મોહ વિકારો રે. મોહતણો. ૪.
ઋતુ વડો સંસારમાં, પાવક પાપ નિધાનો રે;
પૂજીજે પુણ્ય કારણે, એ એ મોહ વિધાનો રે. મોહતણો. ૫.
આરંભ અધિકા જેહથી, વાધે ભવજલ પુરો રે;
કન્યાદાન કહીજીયો, એ એ મોહ અંકૂરો રે. મોહતણો. ૬.
બાહિર શુચિ જલથી હુવે, તિહાં માને ધર્મભાવો રે;
તીર્થંકરજી ન આદરે, એ એ મોહ સભાવો રે. મોહતણો. ૭.
માખી મધુ દાને દિયે, હોમે ધાન્ય અપારો રે;
ધર્મ બુદ્ધિ તિણશુ ધરે, એ એ મોહ પ્રકારો રે. મોહતણો. ૮.
પતિ મૂકી પર પુરૂષને, સેવે સાહમી શુદ્ધિ રે;
એકાકાર કરી મળી, એ એ મોહ કુબુદ્ધિ રે. મોહતણો. ૯.
સુરભિ મુખ પુચ્છે કહે, બહુ દેવોનો વાસો રે;
શુદ્ધ કહે મલ મૂત્રને, એ એ મોહ વિલાસો રે. મોહતણો. ૧૦.
સંસારી દેવા કને, માગે મોક્ષ ગમારો રે,
ગેહીને ગુરૂ કરિ ગણે, એ એ મોહ વિકારો રે. મોહતણો. ૧૧.
ગેહી ધર્મ મહોટો સહી, જસુ આશ્રય સબ કોયો રે,
ઇમ બોલે જગમાં ઘણા, મોહે મોહ્યા લોયો રે. મોહતણો. ૧૨.
સોનાની સુરભિ કરી, મંત્ર ભણી વિપ્ર લેહ રે,
ભાગ કરી વહેંચી લિયે, એ પણ મોહના ગેહ રે. મોહતણો. ૧૩.
કર્ષણી કહે અમ ઉપરા, ધર્મી કેહા હોય રે,
પશુ પંખી નર કણ ગ્રહે, અમથે મોહ એ જોય રે. મોહતણો. ૧૪.
વેદ પુરાણે પાળિયો, વળી માર્કંડ પુરાણો રે,
નિશિભોજન કરવું નહિ, સમજો ચતુર સુજાણો રે. મોહતણો. ૧૫.
સૂરજ કિરણે ફરસિયો, ગંગારો પણ પાણી રે,
પીવા યોગ્ય પાવન અછે, નિશિ નવિ પીવે ધીરો રે. મોહતણો. ૧૬.
એહ વચન નિજ ગ્રંથરો, માને નહિય લગારો રે;

રસના લોભી હુઇ રહ્યા, એ એ મોહવિકારો રે. મોહતણો. ૧૭.
અવર ધરે બેઠો પિતા, પિંડ લહે નહિ ભોરા રે;
મૂઢમતિ મૂંઝી રહ્યા, એ એ મોહના દોરા રે. મોહતણો. ૧૮.
તો પરભવ પહોતો પિતા, નિજ ઘર બેઠો પુત્રો રે;
પિંડ દિયો પહોંચે નહિં, પરતિખ દેખ પવિત્રો રે. મોહતણો. ૧૯.
પરણાવે વૃક્ષા ભણી, ચેતનની પરેં જાણી રે;
ગ્રંથ રચે વ્યભિચારના, એ એ મોહની ખાણી રે. મોહતણો. ૨૦.
ચેતનને માને નહિ, શૂન્ય ગિણે સંસારો રે;
ક્ષણિકવાદ કેઈ ધરે, મોહતણા વિસ્તારો રે. મોહતણો. ૨૧.
કાનનમાં મૃગલાં રહે, સૂકાં તૃણ આહારો રે;
તે મૃગ મારે માનવી, એ એ મોહ પ્રકારો રે. મોહતણો. ૨૨.
મોહ સોહ બાધા ઘણી, રાજ્ય વધ્યો અતિ જોરો રે;
તમચી આણા માને નહિં, બલ બલિ કોઇ ફોરો રે. મોહતણો. ૨૩.
તીન લોક નાયક તમેં, મોહ ઈશ પણ એમો રે,
એક મિયાનમાહે કદા, ખડ્ગ રહે બે કેમો રે. મોહતણો. ૨૪.
તમ સેવકપે લીજીયેં, ભેટ ભલી સોવારો રે;
જોરો તોરો જાબતો, જાગ જીતરો વિસ્તારો રે. મોહતણો. ૨૫.
વૈરાજો એ હુઇ રહ્યો, સાહિબ ગરિબનિવાજો રે;
ધર્મમંદિર કહે તે સુણો, જે બોલ્યા જિનરાજો રે. મોહતણો. ૨૬.

દોહરા.

વત્સ સ્વચ્છ મતિ તાહરી, તુ વિવેક વડ વીર;
ઉપકારેં એ વીનતિ, ભવિકતણી કરે ભીર. ૧.
હૂં જ્ઞાનેં દેખૂં અછુ, સઘળીહી એ વાત;
કર્મ ઉદય અધિકા અછે, તિણ નહિ બણતી ઘાત. ૨.
ધીર વીર પુરૂષેં ઘણો, વધ કીધો બહુ વાર;
પણ એ ફિર ફિર પાલવે, અનતકાય અનુહાર. ૩.
મહોટો ખલ એ મોહ છે, મહોટો રિપુ એ જાણ,
વિષમ વ્યાધિ વારૂ નહિં, વિષ ભરિયું એ વાહાણ. ૪.

ઢાળ ૧૫ મી.

(ક્ષણ- લાખેણો રે જાય;—ફૂલડાની દેશી)

મોહવશે વળી માનવી રે, માતા શું કરે પ્રેમ,
મદમાતી ને કામિની રે, ઉલટી ચાલે એમ.
વિવેકી, ધિક્ ધિક્ મોહ વિકાર,
સંસારી પ્રાણી ભણી રે, ભવજલ એહ અવતાર. વિવેકી૦ ૧.
પતિ પરદેશેં પૂઠલે રે, પર નરશુ રમે રંગ,
ગર્ભ તજે મલની પરેં રે, ન કરે કરૂણા સંગ. વિવેકી૦ ૨.
જનકતણો વળી જોયજો રે, સુતશુ પ્રેમ ઉદાર;
ધન પ્રભુતા લુબ્ધોથકો રે, ઘાત કરે અવિચાર. વિવેકી૦ ૩.
માત પિતા મૂકે સહી રે, ભાઇ બેહેન સંગીન,
પ્રાણ તજે પ્રેમે કરે રે, વનિતા વચન આધીન. વિવેકી૦ ૪.
દેશ ફરે ગિરિ શિર ચઢે રે, લંઘે નદીય નવાણ,
જે કામણને કારણે રે, તે પણ ન કરે કાણ વિવેકી૦ ૫
પ્રેમ ઘણો સુતશું ધરે રે, માતા વલિય વિશેષ,
ધોવે મલ મૂત્ર ધૂર થકી રે, વિરચે નવ નવ વેષ. વિવેકી૦ ૬.
પરણાવે પ્રેમે કરી રે, સુંદરિ સુંદર દેખ,
યૌવન મદમાતોથકો રે, ન ધરે વચનની રેખ. વિવેકી૦ ૭
ધરતી ધન લોભીથકા રે, ધંધ કરે મિલિ ભાય,
કથન કોઇ માને નહિ રે, ચાલે આપણી દાય વિવેકી૦ ૮.
કાયા કંચન સારિખી રે, ઉપરથી દેખાય;
શારદ સંધ્યાવાન જ્યુ રે, ક્ષણમે ખેરૂ થાય. વિવેકી૦ ૯.
માયા છાયા સારિખી રે, ધન ધન મેલે રે જેહ,
સ્થિરતા તે રહેશે નહિં રે, તડકે લાગે ત્રેહ. વિવેકી૦ ૧૦
આશ્રવ અધિકા મેલિયા રે, નવ નવ બંધન થાય;
કામ ક્રોધ લહરી વધે રે, જ્યુ જલ પવન પસાય. વિવેકી૦ ૧૧.
માત પિતાદિક એહવા રે, સઘળા સખાયી ન હોય;
પણ સંસારી પ્રાણિયા રે, પ્રાયેં એહવા જોય. વિવેકી૦ ૧૨.

જ્યુ ખીલી બિલમે અછે રે, સાપાં કેરો વાસ;
પણ આશંકા આણિયે રે, ઇમ સમદિઠિ ઉદાસ. વિવેકી૦ ૧૩.
સાગર તરતાં સોહિલો રે, દવ ઓલાયો રે જાય;
સુર સાન્નિધ્ય ગિરિને ખણે રે, પણ વશ મોહ ન થાય. વિવેકી૦ ૧૪.
ભૂખ્યો રાક્ષસ રાખિયો રે, તીખે શત્રુ સહાય,
મીણુ દાંત લોહ ચાવિયો રે, પણ એ વિષમ કહાય. વિવેકી૦ ૧૫.
સેવક પણ જે મોહના રે, સ્વામી સરિખા રે તેહ,
કણુ કણુ કીધા ફિર મલે રે, પારદ નારકી જેમ. વિવેકી૦ ૧૬.
અનાદિ અનંત પણુ એ સહી રે, અનાદિ સાંત પણુ એહ,
સાદિ સાન્ત પણુ જે અછે રે, તુમચી સંગતિ જેહ. વિવેકી૦ ૧૭.
મોહ એહ બહુ રૂપિયો રે, સેવક પણ બહુ રૂપ,
એકાકી પ્રાણી ભણી રે, લાગી રહ્યા વદે ભૂપ. વિવેકી૦ ૧૮.
તુજ બેલીથી એહના રે, બેલી અનંત અપાર;
કયુ જીપાયે વેગશું રે, તુંહિજ આપ વિચાર. વિવેકી૦ ૧૯.
ચૂપ કરી હમણા તે ભણી રે, અવસર સમયો દેખ;
શિવ સાધે સમવાયશું રે, એ સ્યાદ્વાદ વિશેષ. વિવેકી૦ ૨૦.
મોહવશે હોવે જિણે રે, તેહ અછે પ્રતિકાર;
તે પણ કહિશું તો ભણી રી, સુણુ એક અપર વિચાર. વિવેકી૦ ૨૧.

દોહરા.

લોક તણે અંતે અછે, ઉંચી અનુપમ સાર;
સિદ્ધપુરી નામે ભલી, સઘળામાં સિરદાર. ૧.
ભવ્યભણી જે યોગ્ય છે, પણુ કરે વિરલો વાસ;
હેમ સંગ લાભે નહિ, સઘળી માણિક રાશ. ૨.
જન્મ જરાનું દુઃખ નહીં, આપદ ગર્ભ ન વાસ;
ધન મન બંધન કો નહીં, આતમ સહજ વિલાસ. ૩.
આધિ વ્યાધિ બાધા નહિં, શીત રીત નહિ કાંય;
ભૂપ ધૂપ રૂપ રંગ શા, વિરસ ફરસ નહિં થાય. ૪.
કેવલ કેવલ જ્ઞાનમાં, પરનો નહિં પ્રસંગ;

જ્ઞાન સુધા કરિ થાપિયા, પરમ ઉલ્લાસ ઉતંગ. ૫.
તે પુરની ઇચ્છા કરી, યત્ન કરે બહુ લોય;
પણ ફિર મોહતણી પુરી, પામે પ્રાપત સોય. ૬.
શિવપુર મગ જાણે નહિં, જૂઠો મારગ ભાલ,
મુગ્ધ મીન જ્યુ માનવી, ફસી રહે જગ જાલ. ૭.
જ્ઞાન ક્રિયા વૈરાગ્ય તિમ, મારગ સૂધો જેહ;
સર્દ્દહણા સાચી નહિ, બ્રામક ભાવે તેહ. ૮.
નિકટ મુક્તિ છે જેહને, તે પણ મોહ છલાય;
સાગર કંઠે પણ રહ્યો, પોત ચલાવે વાય. ૯.
મોહથકી બીયે ઘણુ, શિવપુર જાવણહાર;
બોલાવીને તેહને, કરજે હર્ષ અપાર. ૧૦
તૂં સાથે હૂઆં થકાં, ભય નહિં તેહને કોય,
ગરૂડ પંખીથી નાસહી, ભુજંગ જાતિ જે હોય. ૧૧.
પહેલા પણ શિવપુરતણો, મારગ વહ્યો એમ;
ઇણિપરે રાજા આખિયો, તહત્તિ કિયો સબ તેમ ૧૨.

ઢાલ ૧૬ સી.

વધાવાની દેશી

વધાવો હે વીર વિવેકને, જગનાથે હે આપણો જાણીદાસ કે,
પુણ્યરંગ પાટણ આવિયો, રાજ્ય દીધુ હે માનું ભાનુ ઉલ્લાસ કે. વધાવો૦ ૧.
સેવક સખરા આપિયા, સાથ પૂરો હે શૂરો સુગુણ સનૂર કે,
સાહિબ હુકમ કિયો વળી, તુજ સસરો હે વિમલબોધ પડૂર કે. વધાવો૦ ૨.
તેહને નિજપુરની ધરે, કોટવાલી હે દીજે સુખકાર કે,
વનપાલકતા મૂકશે, મુજ વચને હે ન્યાયે સુવિચાર કે. વધાવો૦ ૩.
આદેશ લેઇ તિહા થકી, વીર આયો હે નિજપુરને ઠામ કે;
ધર્મ ધ્યાન ધ્વજ આગલે, મુખ આગે હે આગે કરિ અભિરામ કે. વધાવો૦ ૪
માતા મન આનંદશું, વળિ વનિતા હે વનિતા લીધી સાથ કે,
પ્રેમનિધાન પ્રતીતની, ઘરમાંહે હે માંડે પ્રથમ એ અંથ કે. વધાવો૦ ૫.
જય જય શબ્દ હુવે ઘણા, ગુણ ગાવે હે ભાવે ગુણિજન સાર કે;

પુણ્યરંગ પાટણુ શજિયો, સિદ્ધ વિદ્યા હે વિદ્યાધર જયુ તાર કે. વધાવો૦ ૬.
વાજીત્ર ગુરુ ઉપદેશનાં, અતિ વાજ્યાં હે ગાજ્યાં ગુહિર ગંભીર કે;
આડબર અધિકો કરી, પુર પેઠો હે સાથેં વડવીર કે. વધાવો૦ ૭.
મ્હોટા મહાજન આવિયા, રાજ મુજરો હે કીધો ઉદાર કે;
આનંદ અધિક હુઆ ઘણા, પુરમાંહે હે વરત્યો જય જયકાર કે. વધાવો૦ ૮.
કોટવાલ સસરો કિયો, પ્રભુવાણી હે જાણી કીધ પ્રમાણ કે,
ઢંઢેરો કરૂણા તણો, પુર ફેર્યો હે ફેર્યો વીરની આણ કે. વધાવો૦ ૯
દૂર કીયા પાપી નરા, પુણ્ય ધારી હે સારી નગરનો વાસ કે,
દુષ્ટ દુર્દાંત જન કાઢિયા, રાખ્યો નહિં હે તિહા છલનો પાસ કે. વધાવો૦ ૧૦.
રાજ્ય ભલો હવે ભોગવે, શિવ મારગ હે માર્ગનું સુખ તેહ કે,
ભોળાવે ભવિ સાથને, ભવવારે હે સારે સુખ ગુણગેહ કે. વધાવો૦ ૧૧.
માતાને સુખણી કરી, જસુ સીખેં હે હુઆ નવેય નિધાન કે;
મન મત્રી પણ વેગશું, આવે જાવે હે પ્રમદા પ્રેમ નિધાન કે. વધાવો૦ ૧૨.
અચરિજ ધરતો મંત્રવી, સુત દેખી હે પેખી હર્ષ અપાર કે;
લાજ રહે સુત પુત્રથી, નવિ નિંદા હે નાનોહી નરસાર કે. વધાવો૦ ૧૩.
વીર વિવેક વાધ્યો ઘણુ, સુખ પાયો હે શ્રીજીનચંદ પસાય કે;
ત્રીજો ખડ પૂરો થયો, એ સુણતાં હે ભવિજન આવે દાય કે. વધાવો૦ ૧૪.
દયાકુશલ પાઠકવરૂ, તસુ શિષ્ય હે ધર્મમંદિર ગણિ સાર કે,
એ સબધ કિયો ભલો, સુખદાયી હે શ્રી સઘને જયકાર કે. વધાવો૦ ૧૫.

ખંડ ૪ થો.

દોહરા.

શ્રીગુરૂ ચરણ પ્રસાદથી, લહિયે લીલ વિલાસ,
મંગળ માળા સંપજે, દિન દિન અધિક ઉલ્લાસ. ૧.
તિણ પ્રસ્તાવે મોહ હવે, નગરી અવિદ્યામાહી,
ચાર્વાક મિત્ર ભણી કહે, ઇક દિન વાત ઉચ્છાહી. ૨.
આજસમે મો ઉપરે, દ્વેષ ધરે નહિં કોય;
એક વિવેક વિના સહુ, પરમ મિત્ર જગ હોય. ૩.
પહેલે પણ છળ બળ કરી, મુજને જીત્યો એણ,
તે વેળા મુજ સંભરે, ભીતિ રહે છે તેણ. ૪.
ચાર્વાક તવ બોલિયો, મોહરાય સુણ સિંહ,
શાલ કંગાળ વિવેક છે, તિણસુ કેહો બીહ. ૫.

ઢાળ ૧ લી.

(વેગે પધારો હો મહેલથી,—એ દેશી)

મછરાલો મોહ બોલિયો, ચારવાક સુણ મિત્ર,
ભેદ ન જાણે તું એહનો, છાની છૂરી એ શત્ર. મછરાલો૦ ૧.
મનમંત્રી મૂરખ થયો, જીવતો મૂક્યો એહ,
મે પણ ન કહ્યુ મંત્રીને, કેદ કરી ધરો એહ. મછરાલો૦ ૨.
ઇણ દ્વેષી જીવતા છતા, કયું સુખ પામે જીવ,
એકો રોગજ અંગમાં, ઉન્માદ રહે જસ જીવ. મછરાલો૦ ૩.
વિરૂઓ વૈરી જાગતાં, નિશ્ચિત સુએ જે રાય,
બંધ હુઓ તે જાણજો, નીતિવચન કહેવાય. મછરાલો૦ ૪.
નાનો વૈરી ન જાણિયે, વિશ્વાસ ન ધરો તાસ;
મનમે વળગી કીટિકા, હાથીનો કરે નાશ. મછરાલો૦ ૫.
અવગુણિયે નહિં રિપુ ગુણી, નાનો સો પણ જેહ,
વૃક્ષ અંકુર ઉગ્યો થકો, પ્રાસાદ પાડે તેહ મછરાલો૦ ૬.

દુઃખ પામ્યો નાનો થયો, પર હથ હૂઓ જોય;
હલાહલ વિષ તિલ સમું, દુઃખદાયી કયું ન હોય. મછરાલો૦ ૭.
કમઠક ફિરતાં જાયસી, પ્રવચન પુરમાં વાસ,
તો હાથે આવે નહિં, જીમ સિંહ ગિરિમાં નિવાસ. મછરાલો૦ ૮.
રાજનીતિ માહે કહ્યુ, વૈરી નિજ વશ રાખ;
પરવાણી કાનેં સુણી, દ્વૈત્ય સમોવડ ભાખ. મછરાલો૦ ૯.
ખરી ખબર લીધા વિના, સાલ સમાન એ થાય,
ખબર ભણી ચર મૂકિયે, એ મુજ આવે દાય. મછરાલો૦ ૧૦.
મિત્ર કહે વારૂ અછે, સાહિબ એહ વિચાર;
તુરત તેડાવ્યા તિણે ક્ષણે, આખે સકલ પ્રકાર. મછરાલો૦ ૧૧.
પાખંડાદિક દંભ વળી, સખરા સેવક જેહ;
શીખ કહે નૃપ તેહને, કામ કરો સસનેહ. મછરાલો૦ ૧૨.
પુત્ર સહિત નિવૃત્તિ વધૂ, કિહાં નાઠી કિણ ઠામ;
જગ સઘળો ઢૂંઢી કરી, ખબર કરો અભિરામ. મછરાલો૦ ૧૩.
સ્વામી વચન શીશે ધરી, સેવક ચાલ્યા તામ;
શૂરવીર સાહસિકધરૂ, સ્વામીતણું કરે કામ. મછરાલો૦ ૧૪.
ગામ ગામ પુર તે ફરે. વન વન તરૂ તરૂ તેહ;
વાનરની પરે જોવતાં, સ્વામી ધર્મ સસ્નેહ. મછરાલો૦ ૧૫.
યત્ન કરી જૂવે ઘણુ, પણ કો ન કહે વાત;
પગ પગ પૂછ્યા અતિ ઘણા, ન પડી શુદ્ધ તિલ માત. મછરાલો૦ ૧૬.
ફરતા દૂર દેશાંતરે, પુણ્યરંગપાટણ જાય,
વાત સકલ તિહાંકિણ લહી, પણ પુરમાં ન જવાય. મછરાલો૦ ૧૭.
ગામના બાહાર છૂપી રહ્યા, કો તરૂનો લેઇ સંગ;
કોટવાલ તિહા નીસર્યો. ચોકી કરતો ચંગ. મછરાલો૦ ૧૮.
ભાગ્ય જોગ આવી જુડી, દૂષણા ઊપર ચોટ;
સિદ્ધિ હુવે કયુ તેહને, જસુ દિલમાંહે ખોટ. મછરાલો૦ ૧૯.
કોટવાલ સમ ઝાલિયા, કાઠા બાંધ્યા તેહ;
સમકિત ભટને વશ કર્યા, તાડન તરજન દેહ. મછરાલો૦ ૨૦.

મિથ્યામતી પાખંડ વળી, દભ પ્રમાદ વિશેષ,
સમકિત શૂરે કૂટિયા, મોહતણા દાસ દેખ. મછરાલો૦ ૨૧.
વિવેકતણી તિણુ શુદ્ધિ લઇ, તાડન પણ લહી તેથ,
હર્ષ વિષાદ બેહુ લહ્યા, પુણ્યરંગપાટણ જેથ. મછરાલો૦ ૨૨.

દોહરા.

છાના નાઠા તિહાથકી, રહી ન શકયા તિહા તેહ:
જીમ દાવાનલ દેખીને, મૃગ નાસે લેઇ દેહ. ૧.
મોહ ભણી આવી મળ્યા, પ્રણુમ્યા સ્વામી પાય;
વિલખાણા તે દેખીને, મોહ વદે ચિત્ત લાય. ૨
તુમચો મુખ આખેય છે, ભાગા આવ્યા આજ,
મેં આગેંહી જાણિયો, તુમથી નહુવે કાજ. ૩.

ઢાળ ૨ જી.

દેશી પારધિયાની, અથવા બાંગરીયાની, અથવા
દુર્ગપાલ દલેલશુ રે, ઉતર પાછો દેહ રે, પુરોહિતજી,—એ દેશી

વળી રાજા ઇમ બોલિયો રે, મુજ ભટ દંભ કહાય રે, દભ દરિયા.
તે નવિ દીસે સ્થાનકેં રે, જીવન સમ મુજ થાય રે. દભ દરિયા.
મેરે કામિત કામ કરીયા, મેરે રાજ ધુરાકો ધરીયા;
હું ચાહું દર્શન તુજ રે, દંભ દરિયા૦—એ આંકણી. ૧.
તે હાથેં મુજ રાજ્ય છે રે, જમણી બાંહ સહાય રે; દંભ દરિયા.
વિરૂઇ વેળા એહની રે, ન સુણાવે મહારાય રે. દંભ દરિયા. ૨.
દુષ્ટ સ્વપ્ન નવિ દેખિયું રે, અગ ન ફરકયુ કોય રે, દભ દરિયા.
શકુન વિરોધી ન ગ્રહ્યાં રે, એ ચિતા કયુ હોય રે. દભ દરિયા ૩
ઇમ સુણિ સેવક આપણી રે, માંડી કહે સબ વાત રે, દભ દરિયા.
દભે અમને મૂકિયા રે, ઇહાં રહ્યા ન બને ઘાત રે દભ દરિયા ૪.
સાહિબને જાઇ કહો રે, એ સઘળો પરકાર રે; દભ દરિયા.
હું છાનો વેષાતરેં રે, લેશું સકળ વિચાર રે દભ દરિયા. ૫.
કાચે કામેં આવતાં રે, ન રહે સેવકધર્મ રે, દભ દરિયા
આવ્યો મુજને દેખજો રે, વૈરીના લહી મર્મ રે. દંભ દરિયા. ૬.

એમ સાભળી મોહ ભૂપતિ રે, આનંદ અધિક ઉત્સાહ રે, દંભ દરિયા.
સભામાંહે બેઠો થકો રે, દંભ તણા ગુણ ગાય રે. દંભ દરિયા. ૭.
છલ બલ બુદ્ધિ નિધાનનો રે, માહ્રો ઘરનો સ્થંભ રે: દંભ દરિયા
જીવન તુ ચિરજીવજે રે, થાગં ચરિત્ર અચંભ રે. દંભ દરિયા. ૮.
સેવક એ જબુક થયા રે, તુ પચાયણ સિંહ રે, દંભ દરિયા.
વિરૂવા વૈરી ચિહુ દિશે રે, તિહાં પણ નાણી બીહ રે. દંભ દરિયા. ૯.
સેવક પ્રાણ ભણી ગણે રે, તૃણસમ સ્વામી કાજ રે, દંભ દરિયા
એ સેવક ધર્મ સાભળ્યો રે, તે રાખ્યો તે આજ રે. દંભ દરિયા ૧૦.
ભપતિ જીપત તે કરી રે, વૈરીના બહુ વૃંદ રે, દંભ દરિયા
સસારી રીત જામિની રે, ત્યા તુ પૂરણચંદ રે દંભ દરિયા. ૧૧
સાટે માહે તૂં સહી રે, ઘાટે હાટે દીઠ રે, દંભ દરિયા
રાજે કાજે ધને વને રે, સઘળેહી તુ મીઠ રે. દંભ દરિયા ૧૨.
તુમ વિણ ફીકા ખુસ છે રે, લાવણ્ય તુજ વિણ નાહિ રે, દંભ દરિયા
રજ સઘળાં અન્ય છે રે, તૂ મીઠો તે માહિ રે દંભ દરિયા. ૧૩.
પારસભા એ માહરી રે, મોતીમાળા જેમ રે, દંભ દરિયા.
મધ્યનાયક મણિ તૂ અછે રે, હજીય ન આયો કેમ રે દંભ દરિયા ૧૪.
એહ વચન ક્રોધાદિકે રે, સુભટે સુણિયુ આમ રે: દંભ દરિયા.
રીષ રાજાની જાણીને રે, ઉઠી ચલ્યા ફિર તામ રે. દંભ દરિયા ૧૫.
પુણ્યરંગપાટણ ઉપવને રે, છાના રહિયા જાય રે, દંભ દરિયા
પૂર દરિયાવતણી પરે રે, માંહે પગ ન દેવાય રે. દંભ દરિયા ૧૬.
ફરગડુ સાધુ ક્રોધે ગ્રહ્યો રે, બાહુબળિ માને તેમ રે; દંભ દરિયા
લોભે કેસરી ઋષિ ગ્રહ્યો રે, કામે શ્રી રહનેમ રે દંભ દરિયા ૧૭
ખાલી ફિરી પાછા ગયા રે. રાજા કરશે રીષ રે. દંભ દરિયા
એમ જાણી તાકે ઘણુ રે, ચોર પરે નિશ દીસ રે. દંભ દરિયા ૧૮
એ સેવક વિવેકના રે, બદી કીધા જાણ રે, દંભ દરિયા.
જોરો કરીને લે ચલ્યા રે, મોહ નગરી દિશ તાણ રે દંભ દરિયા. ૧૯.
બાહુબળી રહનેમજી રે, યુદ્ધ કરે તિણ સાથ રે, દંભ દરિયા.
આતમ ઘરે આયા વહી રે, સાચા દેખાયા હાથ રે. દંભ દરિયા ૨૦.

કુરગડાદિક ઋષિને ગ્રહી રે, મોહ પુરે લેઇ જાય રે, દંભ દરિયા
રાજાસું મુજરો કર્યો રે, ખાટ કરીને આય રે. દંભ દરિયા. ૨૧
દુર્ગતિ કારાગારમે રે, લેઇ ઘાલ્યા તેહ રે, દંભ દરિયા
વૈરીને વશ તે થયા રે, પામે દુખ અછેહ રે. દંભ દરિયા ૨૨
વળી રાજા પૂછે કહો રે, દંભતણી કોઇ વાત રે, દંભ દરિયા.
દર્શન દીઠે તેહને રે, મુજને હુવે સુખશાંત રે. દંભ દરિયા. ૨૩.

દોહરા.

તિણુ અવસર દંભ આવિયો, અણચિંત્યો તિણુ ઠામ;
રાજા ઊઠિ ઊભો થયો, દંભ દેખી અભિરામ. ૧
કરિ પ્રણામ બેગે ઊસે, આલિંગન દે રાય,
રોમ રોમ ઉલસ્યા ઘણું, આનંદ અંગ ન માય. ૨.
કુશલ ક્ષેમ પૂછે પ્રથમ, ભલે આયો વડ વીર.
બોલ્યો સ્વામી પસાયતે, તરિ આયો રિપુ નીર ૩.
સુણ સાહિબ સઘળો કહું, વાતતણો વિસ્તાર.
રાય વિવેકનો જાણહો દીઠો અધિક અપાર. ૪.
કોટવાલ કંદડા તિહાં, નગરતણો રખવાળ,
ધર્મરીત રાખે ખરી, જયુ પાણી ને પાળ ૫.
નગરમાહિ પેસણુ ન દે, તબ કીધી મે બુદ્ધ.
સાહિબ કામ સુધારવા, મે વસ્યા બહુ મુદ્ધ. ૬

ઢાળ ૩ જી.

(વહાલેસર મુજ વિનતિ, ગાડીચા રાય —એ દેશી)

પુણ્યરંગપાટણ પેસવા, રંગીલા રાય, મે કીધા જાતિ ભેખ રે, રંગીલા રાય
કપટ ક્રિયા કરણી કરી, રંગીલા૦ અવસર એવો દેખ રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૧
ભૂર ભવિક આવી મળ્યા, રંગીલા૦ પણ ન જણાવ્યો ભેદરે. રંગીલા૦
વચન છકે હું ઉચ્ચરૂં, રંગીલા૦ તહત્તિ કરે ભ્રુવેદ રે રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૨
ભોજન સખરા મે લહ્યા રંગીલા૦ તે જતિ ભેખ પ્રમાદરે, રંગીલા૦
સુરસુદ્રા પણ આદરી. રંગીલા૦ કીધા બહુલા વાદ રે રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૩
કીરતિ કારણ આચર્યા, રંગીલા૦ આવશ્યક ઉચ્ચાર રે, રંગીલા૦

પણુ અંતર ભેદ્યો નહી, રંગીલા૦ આતમ અર્થે પ્રતિકાર રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૪.
દીધી બહુલી દેશના, રંગીલા૦ પરરંજનને કાજ રે; રંગીલા૦
મિથ્યાભાવ મૂક્યો નહિ, રંગીલા૦ મહેર કરી મોહરાજ રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૫.
શ્રાવકોનો ભેખ આદર્યો, રંગીલા૦ ઉચ્ચરતો નવકાર રે; રંગીલા૦
નિશિ રૂષિ શાલા સૂઇને, રંગીલા૦ ઉપધિ લઇ કીધ વિહાર રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૬.
પરભાતે પૂજા રચી, રંગીલા૦ મુખો મુખશું લાય રે; રંગીલા૦
ધાતુ રત્ન પ્રતિમા ગ્રહી, રંગીલા૦ નાઠો સ્વામી પસાય રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૭.
યાચના મિષ કરી પેખિયો, રંગીલા૦ ઘર ઘર દીઠ આચાર રે; રંગીલા૦
કૂડકપટ બહુ કેળવ્યાં, રંગીલા૦ સાહિબ સાન્નિધ્યકાર રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૮.
નર નારી બહુ છેતર્યાં, રંગીલા૦ નવ નવા કીધા ભેખ રે; રંગીલા૦
હવે પુર વર્ણન સાભળો, રંગીલા૦ દીઠો જેહ વિશેષ રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૯.
નગરીને ચિહું દિશિ અછે, રંગીલા૦ નીયતિકો પ્રાકાર રે; રંગીલા૦
ખાતિકા ધર્મની વાસના, રંગીલા૦ પ્રાસાદ પરિણામ સાર રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૧૦.
લેસ્યા ધવલી છોહશું, રંગીલા૦ ઉજ્જવલ કીધી તેહ રે; રંગીલા૦
ઉચી ભૂમિ નિવાસ છે, રંગીલા૦ સાધુ જન ધર્મ નેહ રે, રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૧૧.
ચાર ભેદ ધર્મ ધ્યાનના, રંગીલા૦ તેહજ પોળ્યો ચાર રે. રંગીલા૦
અનુપ્રેક્ષા ચારે અછે, રંગીલા૦ દઢ કિમાડ ઉદાર રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૧૨.
ઇંદ્ર પ્રશંસે જેહને, રંગીલા૦ શ્રીસંઘ મહાજન તેથ રે; રંગીલા૦
યોગાસન બાજાર છે, રંગીલા૦ પુણ્ય કરિયાણુ જેથ રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૧૩.
સમતા શેરી મોકળી, રંગીલા૦ બાધા ન લહે કોય રે; રંગીલા૦
બ્રહ્મપુરી સોહે ભલી, રંગીલા૦ સુખિયાં સઘળાં લોય રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૧૪.
જ્ઞાન સરોવર શોભતુ, રંગીલા૦ ગુપ્તિ ભલી છે પાળ રે; રંગીલા૦
હંસ ઘણા ક્રીડા કરે, રંગીલા૦ શાન્તિ સરસ રસ શાલ રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૧૫.
જીવ દયા દેવી ભલી, રંગીલા૦ નગરતણી રખવાળ રે; રંગીલા૦
સખરી ચરચા કૂપિકા, રંગીલા૦ ઘર ઘર નયન નિહાર રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૧૬.
આત્મભાવના ભાવતા, રંગીલા૦ પદ્મ રતુહીકા ચાત રે; રંગીલા૦
કેહા ગુણ તસુ દાખતુ, રંગીલા૦ દીઠાં આવે ધાત રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૧૭
તે આગળ પુર તાહરૂં, રંગીલા૦ દીન હીન દુઃખ જાલ રે; રંગીલા૦
કાઇ શોભા ધરે નહિં, રંગીલા૦ રતન આગળ દેખાલ રે. રંગીલા૦ પુણ્ય૦ ૧૮.

દોહરા.

દંભ કહે સુણજો વળી, નગરી લોક વિચાર;
અંતર એ મેં દેખિયું, સરશવ મેરૂ પ્રકાર ૧.
થીણદ્ધી નિદ્રા ઘણી, તુજ લોકામે દીઠ,
જાગરૂક તે લોક છે, ચેતન ચાતુર મીઠ. ૨.
અલ્પ હેત ભારત કરે, પ્રાયેં તાહરાં લોક;
વેદ નામ તે નવિ લિયે, તિલભર નાંહી શોક. ૩.
બંધન બહુલા ઇહાં લહે, તાડન તર્જન જોર;
તિહાં કોઇ જાણે નહીં, બંધ ક્રિયા પરિઘોર. ૪.
દીન હીનતા એ લહે, ક્ષણ ક્ષણ વારોવાર,
નવ નવ મંગલ તે લહે, સાર સમાધિ વિચાર ૫
ઇહા રાજા દંડે ઘણૂં, લોક ન આવે દાણ,
રાજ પ્રજા તે એક છે, હિતવત્સલ તે ખાણ. ૬.
અંઠ લોક અતિ કલેશસૂં, ધન પામે છે કોય,
સહજે ધન પામે ઘણા, એ અચરિજ તિહા જોય ૭
ઇહાં ધન ધરતી ગાડિયે, અધોગમનને હેત,
તિહાં દેવલ દાને કરી, વાહીજે શુભ ખેત. ૮.
લાભતણો સાસો ઇહા, ઉદ્યમ અધિકા ઘોર;
નિશ્ચેં લાભ તિહા સહી, અલ્પ ઉદ્યમે જોર. ૯.
ઇહા બમણે લાભે કરી, હર્ષ ધરે સહુ કોય;
લાભ અનંતે પણ તિહા, આશ ધરે નહિ જોય. ૧૦.
હીન વસ્તુમા પણ સહી, લાભ અનંતો થાય;
ઉડદ દાન દીના થકાં, કંચન કોડી આય. ૧૧.
નરપતિ સુરપતિ તાહરા, સેવક સઘળા જેહ,
તે તસુ નગરી દાસ સમ, એવડો અંતર એહ. ૧૨.
ઇહાં લોકાને સુત અછે, તે પણ વૈરી થાય;
લોક વિદેશી ફિરી તિહા. હિતવત્સલ લઘુભાય ૧૩
એહવાં લોક હુ નિરખતો, ઇક દિન સભા મઝાર,
રાજઋદ્ધિ દેખણ ભલી, ઉભો જાય તિવાર ૧૪.

ઢાળ ૪ થી

રાજા જો મિલે;—એ દેશી.

સાધુની પરખદા જ્યોતિ સ્વરૂપ, તિહાં નૃપ વીર વિવેક અનુપ;
રાજા સાંભળો, મેરી અરજથકી રિપુને કળો;
સત્વસિંહાસન માંડયું સાર, ગુરૂ આદેશ છે છત્રાકાર. રાજા૦ એ આંકણી. ૧.

શ્રી હ્રી એઉ પાસેં નાર આચાર, રાજાને ચામર ઢાલણહાર; રાજા૦
કર્મ વિવર ઉભો છે ખવાસ, તિણ મહાજન આણીજે પાસ. રાજા૦ ૨.
બ્રહ્મતણા જે જાણણહાર, ગાયન ગીત કરે વિસ્તાર; રાજા૦
શુભ લેશ્યા તે નટવી નાર, થેઈ થેઇ નાટક નાચે ઉદાર. રાજા૦ ૩
સ્યાદ્વાદ મુખ લીધો તામ, મીઠો અમૃતથી અસમાન; રાજા૦
થિગત હુઆ તે સઘળા લોય, નીકી નટવી નાચતી જોય. રાજા૦ ૪.
નિશ્ચે વ્યવહાર લોચન દોય, તિણ કરી જોતા આનંદ હોય; રાજા૦
એહ રસાયણ ઇણહીજ ઠામ, નહિ કો દીસે બીજે ગામ. રાજા૦ ૫.
સુણવા ઇચ્છા સુણિયેં જેહ, ગ્રહણ ધારણ ઉહ કહીયેં તેહ; રાજા૦
ઇણિપરે આઠે* હી ગુણસાર, પહિરયા મોતિના તિણે હાર. રાજા૦ ૬.
સૂરિતણા ગુણ છત્રીશ§ હોય, આયુધ ધારે સબળાં જોય, રાજા૦
સુવિચાર બાળપણાનો મિત્ર, તિણસું પહિલો રાખે ચિત્ત. રાજા૦ ૭.
તત્વ રૂચી પટરાણી સાર, માનું લક્ષ્મીનો અવતાર; રાજા૦
ભવ વૈરાગ્ય વડો છે પૂત, ન્યાયે રાજનો રાખે સૂત રાજા૦ ૮.

* ૧ ગર્વ ન હોય, ૨ નિંદા ન હોય, ૩ કટુકભાષી ન હોય, ૪ અપ્રિય ન હોય, ૫ બોલવામાં ક્રોધ ન હોય, ૬ કાવ્ય શરીર લક્ષણ ચેષ્ટા વિપગે મૌની હોય, ૭ પૂર્વ અવગુણ ન કહે, ૮ સ્વાત્મા ન પ્રશંસે

§ ૧ સ્વરૂપાધિક, ૨ તેજસ્વી, ૩ જુગ પ્રધાન, ૪ આગમ જાણ, ૫ મધુરવાક્ય, ૬ ગંભીર, ૭ બુદ્ધિવંત, ૮ ઉપદેશ દેવાને તત્પર, ૯ પરગુણભાષી, ૧૦ અવગુણ ન કહે, ૧૧ સૌમ્ય, ૧૨ શિષ્યસંગ્રહ, ૧૩ અવગ્રહવંત વિકથાત્યાગી, ૧૪ ચંચલતા રહિત ઉપશાંત હૃદય, ૧૫ ક્ષમા સહિત, અહંકાર રહિત, ૧૬ કપટ રહિત, ૧૭ નિર્લોભી, ૧૮ તપસ્યા કરે, ૧૯ સંયમ પાળે, ૨૦ સત્ય બોલે, ૨૧ અદત્તત્યાગી, ૨૨ શુદ્ધ પરિણામી, ૨૩ પરિગ્રહ રહિત, ૨૪ બ્રહ્મચર્ય પાળે, અને બાર ભાવના ભાવે

સંવેગ નિર્વેદ પુત્ર સુજાણ, તેજ પ્રતાપ ઘણો જ્યુ ભાણ, રાજા૦
દુશ્મન દૂર કરે પાયમાલ, જોરાવર જોધા વડ ભાલ. રાજા૦ ૯
પુત્રી ચારે ચતુરા દીઠ, કરૂણા મૈત્રી મુદતા મીઠ; રાજા૦
ચોથી ઉપેક્ષા નામા સાર, સૂરિ ગુણે કરી છે સિરદાર; રાજા૦ ૧૦
સમકિત મંત્રી છે જસુ પાસ, રાજાનો પૂરણ વિશ્વાસ, રાજા૦
આર્જવ માર્દવ ને સંતોષ, શમ રસ સામત નહિં કો દોષ રાજા૦ ૧૧.
સાત તત્ત્વ તે સાતે અગ, રાજ્યતણા રાજે અતિ ચગ; રાજા૦
દાનાદિક ચારે ધર્મ ભેદ, ચતુરગસેના નહિં કો ખેદ. રાજા૦ ૧૨
વિમલ બોધ કોટવાળ પ્રધાન, પરમાગમ ભંડાર નિધાન; રાજા૦
ક્ષાયોપશમ સમકિત ભાવ વિલાસ, દાણી દાણ લિયે ઉલ્લાસ. રાજા૦ ૧૩.
ન્યાય સવાદ નામા છે શેઠ, સઘળા લોક છે જેહને હેઠ, રાજા૦
પાંચે વ્યવહાર ચોધરી પાચ,* ઝગડામાંહે ન કરે ખાચ. રાજા૦ ૧૪
સામાયિક આવશ્યક સાર, પુરોહિત પદવીનો અધિકાર, રાજા૦
પ્રાયશ્ચિત્ત તે નીરની ધાર, નિર્મલ કરવાનો આચાર. રાજા૦ ૧૫.
સુખ સમાધ તે શય્યાપાલ, તબોલી ધર્મરાગ વિશાલ, રાજા૦
શુદ્ધાશુદ્ધપ્રણામ પડૂર, કોડિ જ્ઞાને સેવક શૂર. રાજા૦ ૧૬.
એ સઘળા નિજ સ્વામી આણ, નવિ લધે કોઇ મુખની વાણ, રાજા૦
ધર્મમંદિર કહે હવે વળી દભ, આગળ વાત કહે છે અચભ રાજા૦ ૧૭.

દોહરા.

તિણ અવસર તિણ પરખદા, માંહે કીધ પુકાર,
મોહ ભિલ્લ સેવક કરી, ચોરી દેશ મઝાર ૧
પુરજન ઝાલી લેઇ ગયા, આપણી લાઘી કાર;
સાભળી ભૂપ વિવેક તબ, કીધો કોપ અપાર ૨
મુખ બોલે વળી એહવુ, મેલો મોહ નરેશ,
તીન ભુવન રાજા થયો, ન થઇ તૃપ્તિ અજેશ. ૩

---

* પાચ વ્યવહાર આ પ્રમાણે—૧ લજ્જાવંત ૨ પ્રાયશ્ચિત્ત શુદ્ધ, ૩ દોષ પ્રકાશીન, ૪ ગ્રથ નિર્વાહ, ૫ ઉપત્સર્ગ અપવાદદર્શી

અથવા પાંચ કારણ–૧ કાલ, ૨ સ્વભાવ, ૨ નિયતિત, ૪ પૂર્વકૃત, ૫ પુરિસકાર.

—સંગ્રાહક કર્તા

મેં પ્રભુતા નિજ ગુણ લહી, દેખી શકે નહિં એહ;
લોભી લોભ વશેં કરી, લેહશે લંગર છેહ. ૪
રાજ તેજ તેહજ ખરો, જ્યાં રહિ રિપુ ઉપચાર;
દિનકર કર દીઠાં થકાં, કેમ રહે અંધકાર. ૫.
ઇણ વૈરી ઊભાં થકાં, પ્રભુતા ન લગે મીઠ;
માટી કુંભ મુખેં રહ્યો, મોઘર ભલો ન દીઠ. ૬.
ઇમ આલોચી મંત્રીને, બોલાયો ભૂપાલ;
મતિનિધાન તું મંત્રવી, પ્રભુતા વન રખવાલ. ૭.
છલ બલ કાંઇ કેળવી, જિંપીજેં રિપુ એહ;
રાજ કાજ સ્થિરતા રહે, બુદ્ધિ બતાવો તેહ. ૮.

ઢાળ ૫ મી.

મોરા સાહિબ હો, શ્રી શીતલનાથ કે,—એ દેશી

મંત્રીસર હો મહોટો મતિવત કે, કર જોડીને વીનવે;
સુણ સાહિબ હો મુજ ગુરૂ છે જાણ કે, આગમ નીગમ અનુભવે ૧.
તે ગુરૂને હો મેં રાખ્યો પૂછ કે, રાજ્ય વધે કે યું રહે;
બ્રહ્મ બોલ્યો હો તમચો રિપુ મોહ કે, જોરાવર અતિ ગહગહે. ૨

ગુરૂઉવાચ.

મોહ જીત્યા હો તુમચી વૃદ્ધિ હોય કે, તે તો ઇણ પરિ જીપિયેં;
પુરવચનેં હો જગમાહિ વિખ્યાત કે, સર્વજ્ઞ રાજા દીપિયેં. ૩.
તસુ રાણી હો કેવલસિરી જાણ કે, નિર્મલરૂપ નિધાન છે,
તસુ લીણો હો રહે નિશિદિન રાય કે, દિન દિન ચઢતો વાન છે ૪.
તસુ સંવર હો મહોટો ઉમરાવ કે, સામંતમાં સિરદાર છે,
તસુ ઘરણી હો મુમુક્ષા નામ કે, જોગીસર હૈયે હાર છે ૫.
તસુ પુત્રી હો સયમસિરી નામ કે, સકલ જીવાં હિતકારિણી,
તસુ કન્યા હો પરણો વિવેક કે, તેહ હોશે જયકારિણી. ૬
કન્યાની હો સખિયા સુખકાર કે, પાંચ અને ત્રણ આખીયેં;
એકેકી હો જીપે છે મોહ કે, એહ વચન ગુરૂ ભાખિયેં. ૭.
ઈરજામુખ હો ધર્મ રૂચિ અણગાર કે, કરકંડૂ ભાષા આદરી,

વેયર સ્વામી હો કીધી આહાર શુદ્ધિ કે, દેવની ભિક્ષા નહી ભખી. ૮.
પડિલેહણ હો વલ્કલચીરી કીધ કે, સમિતિ ચોથી તિણે અનુસરી;
ઋષિ ઢંઢણ હો પરઠવતા સાર કે, પાચમી સમિતિ વિધે કરી. ૯.
પ્રસન્નચન્દ્રે હો કરી મનની ગુપ્તિ કે, ધોયા દુષ્કૃત ધ્યાનશું;
મેતારજ હો ધરિ ભાષા ગુપ્તિ કે, ક્રૌંચ ઉપર દયાવાનશું. ૧૦.
તનુ નિશ્ચલ હો અનુભવ તિણે પાય કે, ચિલાતીપુત્રી તે પરગડો;
ઇણે રાખી હો તનુની શુદ્ધિ ગુપ્તિ કે, પરમાતમ ધ્યાની વડો. ૧૧.
એ આઠે હો સખિયાં અભિરામ કે, સયમશ્રી સાથે રસી;
એ પરણ્યાં હો પીછે વિવેક કે, મોહ ભણી કરશે વસી. ૧૨.

દોહરા.

રાય વિવેક એ સાંભળી, મનમા કરે વિચાર;
એક મ્યાનમાં કયું રહે, બે સારી તરવાર. ૧.
સુતવંતી શીલધારિણી, ઘરમા બેઠી નાર,
તે ઊપર કયુ આણિયે, સાલ સમાન વિચાર. ૨
ગાઢાગારીની પરે, કલહો કરશે દોય,
ઘરટ સમોવડ દો ઘરણી, પ્રીત કરણુ સમ જોય ૩.
બીજી પરણે સુખ ભણી, મૂઢ જીકો નર હોય,
ઇક દિશિ ઊગ્યો સૂર પણ, બીજી પડતો જોય. ૪
ઇમ ચિંતાતુર દેખીને, આઇ તત્વરૂચિ નાર,
મુખ હસિને એમ ઉચ્ચરે, સુણુ સાહિબ ભરતાર. ૫.

ઢાળ ૬ ઠી.

બે કર જોડી વીનવુ જી,—એ દેશી

કર જોડી કામિની કહે જી, તુ નર નાથ કહાય;
ચિંતા બહુ નારી તણી જી, નબળા નરને થાય.
રાજેસર પ્રમદા પરણો તેહ.
જીણુ પરણ્યા પ્રૌઢી હુવેજી, આતમ ઋદ્ધિ અછેહ. રાજેસર૦ આંકણી. ૧
કુલવતી કામણી તીકા જી, બહુ મિલિયા જસ લેહ;
અવધિ આયા નાં તજે જી, ઝટક ન દાખે છેહ. રાજેસર૦ ૨.

ભગતિ જુગતિ મૂકે નહિ જી, ભર્ત્તાની ભલી નાર,
સાગર નદિયાં સો ફિરે જી, ગંગા મહિમા અપાર. રાજેસર૦ ૩.
પુરૂષ રીતિ બીજી અછે જી, નારી રીત ન કાંય,
વેલી વૃક્ષ સમાન છે જી, પણ કયુ સરિખા થાય. રાજેસર૦ ૪
વૃક્ષેં હસ્તી બાંધીયેં જી, વેલી ન ધરે જાણ;
ઇણિ પરેં પુરૂષ પ્રધાન છે જી, ન કરો કાંહી કાણ. રાજેસર૦ ૫.
બહુ નારી પરણ્યાથકાં જી, પુરૂષ ભણી નહિં દોષ;
સંયમશ્રી આયાથકાં જી, હું ન ધરૂ મન દોષ. રાજેસર૦ ૬.
નિકલા વિકલ ધણી હુવે જી, નારી ન તજ્યો જાય;
દુ:ખ સુખ સરસુ માછલી જી, સારસ સમ નવિ થાય. રાજેસર૦ ૭
જીણ આયા નિજ જય હુવે જી, હુ સેવુ તસુ પાય,
એહ વચન સુણિ નારીનું જી, હરખી બોલ્યો રાય. રાજેસર૦ ૮.
શોકયે એહવુ સહુ પછે જી- તો હુઇજયત અપાર,
વિલબ ન કીજે તો હવે જી, સુણ મત્રી શિરદાર. રાજેસર૦ ૯.
અતિ ઉજ્જવલ પરિણામ છે જી, તેહિજ સેવક થાય,
પરધાને એ મૂકિયો જી, ઓલગશે જિણ રાય. રાજેસર૦ ૧૦
મહિર ભલી મો ઉપરે જી, રાખે શ્રી જિનરાજ,
કન્યા તેહ દેવાવશે જી, બાહ ગ્રહ્યાની લાજ રાજેસર૦ ૧૧.
મંત્રી સજ્જા કરી નરા જી, મૂકયા જિનવર પાસ,
એ વિરતત સહુ લહી જી, લઇ આયો ચ્યારૂ ભાસ રાજેસર૦ ૧૨.
મત વિશ્વાસ કરો હવે જી, વૈરી વાધ્યો વાન;
આજ રાજ્ય અતુલી બલી જી, કોઇ પ્રગટયો નિધાન રાજેસર૦ ૧૩.
તસુ પુર નર નારી ધરે જી, તુમશું જાતિ વૈર,
મંત્રી જાપતો ઉપરા જી, સાધે સગલો નયર. રાજેસર૦ ૧૪.
વસ્ત્ર તજે તપ આદરે જી, લિખન પઠન ધ્યાન લીન,
કામણ દુમણ આચરે જી. તુજને કરવા ક્ષીણ. રાજેસર૦ ૧૫
તુજ નગરી લોકાં ભણી જી, લોભાવે સુખ સીઠ,
આપ સરિખા આચરે જી, એવુ અચરિજ દીઠ રાજેસર૦ ૧૬.

દોહરા.

મોહ મહીપતિ એહવો, દંભ મુખે સુણિ વાદ,
શાલભ્રષ્ટ વાનર જિસ્યો, પામે ચિત્ત વિષાદ. ૧
વૈરી વધતો દેખીને, મનમા કરે વિચાર,
તિણ અવસર હવે મોહસુત, અરજ કરે અવધાર.

ઢાળ ૭ મી દેશી કડવાની

તાર કિરતાર, સંસાર, સાગરથકી,—એ દેશી

વાત હવે તાતજી, સાભળો મયણની, એવડી ચિંત મન, કાંઇ આણો
મુજ સરિખા સુત, સેવક તાહરે, કુણ અછે તુજ સમ, રાય રાણો વાત૦ ૧.
બંધ નરવૃંદ, કરશું ઘણા દેખ તુ, ઇન્દ્ર ને ચન્દ્ર સબ, પાય આણું;
સકજ સુત ઘર છતે, જનક ચિન્તા કરે, મૂઢતા કેહની, ચિત્ત જાણું. વાત૦ ૨.
પુત્ર હુ આપનો, તો નવિ બીહીજીયે, રવિ તણો પુત્ર, શનિ લોક આખે,
છીપ સુત મોતીડા, માતનો ઘાત કરી, સકજ સુત એહને, કોણ દાખે. વાત૦ ૩.
તાતને શાત સુખ, સંપજે જિણથકી, કમલથી જેમ સર, સોહ પાવે,
પુત્રના પદકજ, પાલણે પ્રીછિયે, લોક વૈરી તિકે, જાસુ ગાવે. વાત૦ ૪.
નામ અભિરામ, અંગજ કિસ્યું કીજિયે, અંગનો મેલ, અંગજ કહીજે,
તેહ નાખી દિયે, વનતણા ફૂલને, વાસ ગુણરાશિ, શિર પર વહીજે. વાત૦ ૫.
ધીરતા વીરતા, મન ધરી જે રહે, સાંકડે આણીને, શત્રુ પાડે,
જગતિમે નીર, પાવક ભણી ઓટવે, તેહને વાડ—વાગ્રી નસાડે. વાત૦ ૬.
એહવાં આકરાં, વચન સુણિ પુત્રનાં, મોહને મન હુઓ, સુખ સવાયો,
સાધુ સાબાશ, સાબાશ તુ સુત ભણી, આજ તે પુરૂષતા, બલ જણાયો વાત૦ ૭.
એહવે તેજે કરી, વંશ દીપાઇયો, સભ્ય સંદોહ, અંદોહ ટાળ્યો;
રાજ્યનો ભાર, સુવિચાર સુત કંધ હવે, શત્રુ જનગાહવા, પોત ભાળ્યો વાત૦ ૮.
કાષ્ટથી ઘણ હુઓ, ધૂમ પાવકથકી, તનુથકી વ્યાધિ, બુધ ચન્દ્ર દેખો,
વૃક્ષથી લાખ છે, નીરથી પંક છે, એહવા પુત્ર, કુપુત્ર લેખો. વાત૦ ૯.
ધૂમથી મેહ છે, બિંબ પાષાણથી, પંકથી કમલ મણિ, સર્પ માથે,
કલશ માટી થકી, એહવા પુત્ર હુવે, વંશ વિભૂષણા, શોભ સાથે વાત૦ ૧૦.
તાહરી અંગ, ઊઠાંવણી એહવી, શત્રુ દલ ઘાન, ને ઘરટ ભારી.

લોક આનંદ કરી, તો ભણી વર્ણવે, જૂઠ તે દીઠ નિજ દગ પસારી, વાત૦ ૧૧.
હસ્તિ જ્યું મસ્ત વલી, તાહરે મિત્ર છે, જગતને જીપતો, મધુ કહીજે;
ફૂટરાં ફૂલ જે, બાણુ છે તાહરે, રિપુ ભણી જીપતાં, સાથ લીજે. વાત૦ ૧૨.
મનતણા અતિઘણા, ઘોર પરિણામ છે, તેહજ તાહરા, દાસ તાજા;
સાર શૃંગાર તેં, સૈન્ય સાથેં લિયા, મેઘ ઘનઘોર ધ્રુનિ, તેહજ વાજા. વાત૦ ૧૩.
માહરો મંત્રી, મિથ્યાત્વ નામા ભલો, તેહ પણ તાહરે, સાથ સારૂ;
રંજતી પ્રીતિ વલી, રતિ ભલી ભારજા, યુદ્ધની સિદ્ધ, અબ જાત વારૂ. વાત૦ ૧૪.
નારિની ગોઠ, તે જોગણી તાહરે, મંત્રની તત્રની. ઘાત જાણે;
કુપથ કથા ગ્રહે, લોકને ભોળવે, રિપુતણા સૈન્યની, વાત આણે. વાત૦ ૧૫.
ગીતની રીતિ ને, નાટક નાચતાં, હાવ ને ભાવ, પ્રમદા વિલાસા,
ચારુ મણિહાર, હથિયાર સાથેં ધરે, સુખતણા માગિયા, હોય પાસા. વાત૦ ૧૬.
હાસ્ય ને જૂવટો, બે જણા તાહરા, અગના ચંગ, રખવાલ રાખે;
રામત અતિ ઘણી, તેહ દાસી ભલી, કામ ને કાજ, સબ તાસુ આખે. વાત૦ ૧૭.
સુખ અભિમાન, સન્નાહ તું પહેરજે, નેત્રને પાન, કૃપાટોપ ધરજે;
વિષય ઇંદ્રિયતણા, ચંચલ હય ઘણા, મત્ત ઉન્માદ, માતગ વરજે. વાત૦ ૧૮.
રથ ઘણા સાબતા, જેહ મનોરથા, પાયક લાભક, પ્રેમ પૂરા;
નાયકા સાયકા, વરસતી ફોજમાં, શોભશે જીપશે, શત્રુ શૂરા. વાત૦ ૧૯.

દોહરા.

મોહરાય ઇણ્પરેં કહ્યો, મદનતણો પરિવાર;
રાય વિવેકને જીપવા, શાખ દિયે સુવિચાર. ૧.
પુત્ર સુપૂત તું માહરે, રાજનીતિનો જાણ;
મતિ વેશાસે કેહને, એ માહારી છે વાણ. ૨.
થોડું બોલે બહુ કરે, અતિ ઉત્સુક મન હોય;
ધીર વીર હોવે ખરો, છલ બલ કરજે જોય. ૩.
જોગી જંગમ જટિલને, નર નારી તિર્યંચ;
તરૂણ વૃદ્ધને પીડવે, કાં ન કરે ખલ ખંચ. ૪.
ક્ષત્રી ક્ષમા ન આદરે, યાચક લાજ ન કાંય;
વેશ્યા પ્રેમ ધરે નહિં, કામ અર્થ કિમ થાય. ૫.

અવસર વિણુ ગુણુ દોષ છે, દોષ હુવે ગુણપોષ,
સ્નાન સમે વસ્ત્ર મૂકિયેં, વાંકો દ્રુમ લહે તોષ. ૬.
જગ સઘળો જુગતેં ફરી, સાધે સઘળાં ગામ;
પ્રવચનપુર મત પેસજો, અરિહંત રાજા ઠામ. ૭
શૂરવીર તેહજ ખરો, જોવે ઠામ વિશેષ;
પાડે મયગલ ભીંતને, ગિરિ પાડે નહિં દેખ. ૮.
એક ગામ જીતો નહિ, કા નહિ યશની હાણુ;
વન ઘન છાયા નહિ નસે, ઇક તરૂ છેધે જાણુ. ૯.
પિતા શીખ ઇણિ પરે કહી, શિર પર ધારી મયણુ;
ચારવાક પંડિત ભણી, બોલાવી વદે વયણ. ૧૦.
કુંવર ભણી વઢવાતણો, મુહુરત જોવો સાર;
ચાર્વાક હવે બોલિયો, સુણ સાહિબ સુવિચાર ૧૧
ભોગ ક્ષીર તિણુ ક્ષીર કલિ, શુરૂ નારિ ધિક્કાર;
વૃષ્ટિ વાઉલમે અપશકુન, એતા ગમન નિવાર ૧૨.

ઢાળ ૮ મી.

ચતુર સનેહી મોહના;—એ દેશી

મોહ મહીપતિ સાંભળો, બીજ ભલી તિથિ જોય રે;
ચંદ્ર ઉદય હૂઆ થકા, ગોધૂલિક શુભ હોય રે. મોહ૦ ૧.
માતતણે પાયે નમી, તિલક કરાયો હરખી રે,
લીધી માતા બહેનની, આશિષ અધિકી નિરખી રે. મોહ૦ ૨.
આદેશ તાતતણો લેયો, ભાઈશું બાજુ મલિયા રે;
પ્રેમે મિત્ર કલત્રશું, લોચન હુવે ગલગલિયાં રે. મોહ૦ ૩.
પાપશ્રુત ભટ એ ભલા, બિરૂદ ભણીજેં સારો રે;
કુમિત્ર પ્રસંગ માતંગ છે, તસુપર બેશી કુમારો રે. મોહ૦ ૪.
ચતુરંગી સેનાગ્રહી, વડ વડા યોદ્ધા સાથેં રે,
શૂરા પૂરા શોભતા, જયલક્ષ્મી ધરે હાથે રે. મોહ૦ ૫.
કામ તણી કટકી ચઢી, તિહાં નારીમુખ શૂરા રે;
હાસ્ય વિલાસ હેતેં કરી, અધિકા સોહે સનૂરા રે. મોહ૦ ૬.

બાણુ તે કામકટાક્ષ છે, ભ્રૂહાંકો ધન લીધો રે;
ઢાલ તે ઘુંઘટ પટ ધરી, બાણુ ચલાવે સીધો રે. મોહ૦ ૭.
રોદન મોદન મદનના નવ નવ રંગ તરંગો રે;
મોહે સુર નર મોહિયા, ચૂકયા ઇણને સંગો રે. મોહ૦ ૮.
પશુ પંખી પણ જીપિયા, એકેન્દ્રિય પણ જીત્યા રે;
કિંકર કામ તણા ઘણાં, પસર્યા સબલ અનીતા રે. મોહ૦ ૯.
ઇન્દ્રાણી રૂપે કરી, ઇન્દ્રને જીત્યો કામો રે,
ઇસ્ત્રીરયણે જીપવા, ચક્રવર્તિ અભિરામો રે. મોહ૦ ૧૦.
અનમી આણ ધરે નહિં, વાંકી ટેઢી પાગે રે;
જોધા રાવ ઘણા અછે, પણ કિંકર સ્ત્રીઆગે રે. મોહ૦ ૧૧.
ત્રિવલ્લી ત્રિપથ કહીજીયે, નારી ઉદરે હોવે રે;
કામ પિશાચ તિહાં છલે, મૂઢા નર જે જોવે રે. મોહ૦ ૧૨.
પાધોટે પંડિતભણી, શુચિને રૂચિકર હસતો રે:
અરધ કરે ધીરજ ભણી, જીહા તિહાં એ ધસમસતોરે. મોહ૦ ૧૩

દોહરા.

કામતણી ફોજા ફરી, ચિહુ દિશિ સારે જગ્ગ,
કોઇ શર સાધે નહિ, યોષિત જોધે ભગ્ગ ૧
બ્રહ્માપુર કાને સુણ્યો, રાય પ્રજાપતિ હોય;
બ્રહ્મ તેજ સબ જગતનો, જનક કહીજે સોય. ૨.
એહનો થે ટાળો કરો, આખે આગે વાણુ,
કોઇ કાલનો ડોકરો, છોડો બ્રહ્મા જાણુ

ઢાળ ૯ મી. રાગ ધમાલ.

પરઘર ગમન નિવારિયે';—એ દેશી

ઇણિ પરે, બહુપરે વારિયો, પણ ન ટળ્યો કામ કુમાર હો;
બ્રહ્માપુર જાઇ ઢુકિયો, નિજ તેગ જગાવણહાર હો. ઇણિ૦ ૧.
ફોજ વિના કરી નારિની, ચિહું દિશિ પાસે લીધો ઘેર હો;
બ્રહ્મા પણ ધ્યાન કોટમાં, લીણો છે ન હુવે જેર હો. ઇણિ૦ ૨.

રાગદૂત વિચમે ફિરે, આખે મત કરજ્યો ખેડ હો;
કોટ ઓટ લીધી અછે, પણ મયણ ન છોડે કેડ હો ઇણિ૦ ૩.
તીન જગત એ સાધતો, આવ્યો છે તુમપે ધાય હો;
તનક તનક તુજ કોટને, કરશે તુજ આણ મનાય હો ઇણિ૦ ૪.
સાવત્રી જોધ મૂકિયો, ઇણસેંતી રાખો રંગ હો;
બ્રહ્મા પણ મન ચિતવ્યું, ઇણ સાથેં ન હુવે જગ હો ઇણિ૦ ૫.
સાવંત્રીસેંતી મિલ્યા, ઉડીને અગો અંગ હો;
ચતુર હતો પણ ચૂકિયો, જેર દીધો જોર અનંગ હો. ઇણિ૦ ૬.
બ્રાહ્મણ સઘળા બાંધિયા, વનિતા જોધ પળમાંહી હો;
અનમી કોઈ ન પેખિયો, ધર્મ ધીરજ કિણમાં નાહિં હો. ઇણિ૦ ૭.
બ્રહ્માપુર જીપી ચલ્યો, આગે તે મયણકુમાર હો;
જમુનાકાઠે આવિયો, કરતો જગ ચરિત્ર અપાર હો. ઇણિ૦ ૮
શ્યામ વર્ણ ઇક સાભળો, પુરૂષોત્તમ નામ ધરાય હો,
વૈકુંઠનાથ વખાણિયેં, અવતાર લિયા મન દાય હો. ઇણિ૦ ૯
મત્સ્ય કૂર્મ નરસિંહના, વામન બલિરાજા બધ હો;
ભાર્ગવ પણ એહિજ થયો, નવિ રાખ્યો ક્ષત્રીગંધ હો. ઇણિ૦ ૧૦.
દશરથ સુત પણ એ હુવો, રાવણને માર્યો એણ હો;
જાદવ કુળમેં અવતર્યો, વિરંચી માયા હરખેણ હો. ઇણિ૦ ૧૧.
કંસ હણ્યો નાગ નાથિયો, નવલા જસુ અવદાત હો,
દાનવ માનવ જીપિયા, કુણ આખી શકે તસુ વાત હો. ઇણિ૦ ૧૨.
સાગર મથિયો ભુજબલેં, ગિરિવર ઉપાડયો જોર હો;
પંચજન્ય પરગટ કિયો, જસ શબ્દ અછે અતિ ઘોર હો. ઇણિ૦ ૧૩.
ચક્ર ગદા શારંગ ધરે, ઇન્દ્રસેતી જસુ પ્રીત હો;
આજ ન કો એહવો અછે, ઇણશું માડે અનીત હો. ઇણિ૦ ૧૪
જ્ઞાની માની પણ સહી, મધુસૂદન એ ગોપાલ હો;
મયણ વયણ ઇમ સાંભળી. અતિ કોપ્યો ક્રૂર કરાલ હો. ઇણિ૦ ૧૫.
ગોપી જોધા મૂકીયા, જીપવાને કિસન મુરાર હો;
નયણ બાણ તીખે કરી, ભેદ્યો લક્ષ્મી ભરતાર હો. ઇણિ૦ ૧૬.

હાસ્ય રાશિ રતિ કેલિશુ, વશ કીધો કેશવરાય હો,
છલ બલ કોઇ ન કેળવ્યો, રંગરાતો માતો થાય હો. ઇણિ૦ ૧૭.
વૃંદાવનમેં ખેલતો, ગોપિયોની પૂરે આશ હો;
કુસમાં કરી શિર સેહરો, વિરચે જ્યું કોઇ દાસ હો. ઇણિ૦ ૧૮.
થાકી ગોપીને ધરે, નિજ હાથે સારિકા જેમ હો;
વસ્ત્ર ઉપાડ્યા તેહનાં, પ્રગટે તિણશું બહુ પ્રેમ હો. ઇણિ૦ ૧૯.
વૃક્ષ ઉપર ચઢીને રહે, ગોપિયોના અંબર લેહ હો;
નવ નવિ કામ વિડંબના, કરતા નહિ આવે છેહ હો. ઇણિ૦ ૨૦.
જોરાવર હૂતો ઘણુ, પણ હાર્યો એકણ સાર હો;
ધર્મમંદિર કહે ધન તિકે, જે જીપે કામ વિકાર હો. ઇણિ૦ ૨૧.

દોહરા.

જયતહચ્છા દઇ કરી, ચાલ્યો તિહાથી મયણ;
કોઇ અનમી છે વળી, ઇમ બોલે મુખ વયણ ૧.
કિણહિકે આવીને કહ્યુ, સુણ સ્વામી મુજ વાત,
અચલ એક કૈલાસ છે, તિણપર શંભુ કહાત. ૨.
લોક કહે છે તેહને, મહોટો શ્રીમહાદેવ;
જટામાંહિ ગંગા વહે, ચંદ્ર રહે નિતમેવ. ૩.
પાસ ત્રિશલ હથિયાર ધર, વાહન વૃષભ વિખ્યાત;
જગ સંહારણ જોધ છે, અષ્ટમૂર્ત્તિ કહેવાત. ૪.
તીન નેત્ર છે જેહને, ભૂષણ ભસ્મ ભુજંગ;
જેહ કહે મેં મદનને જીત્યો કીધ અનંગ ૫.
એહ વચન સુણી કોપિયા, મોહ કુંવર મછરાલ,
ઉઠ્યો માનુ કેશરી, દેવા રિપુશિર ફાલ ૬
મંત્રી કહે મૂકો તમે, જટિલ યોગનો ધાર;
કહો કિમ કાઢીજે કદે, તૃણ ઉપર તરવાર. ૭
કામ કહે મૂકું નહિ, મદનશત્રુ કહેવાય,
સહસ્ર કિરણ ઉગ્યાંથકાં, તિમિર ભાવ ન રહાય. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી.

સુમતિ સદા દિલમા ધરો,—એ દેશી

મદન મોહ શર સાંધિયુ, ખે ઝૌ ક્રોધ ગિરીશ, સલૂણો.
કુસુમ ચાપ કરી ચાઢિયો, શંકર જ્યુ કરી રીપ સલૂણો. મદન૦ ૧
ધૂણીધૂપ તૂ કા સહે, છોડ દિગંબર વેશ, સલૂણો.
હરિણાક્ષી પરણાવસ્યા, કર સખરો ધરવેશ. સલૂણો. મદન૦ ૨.
મહાદેવ બોલ્યા તિસે, તુ મન્મથ વિખ્યાત, સલૂણો
પીછે બુદ્ધિ એ દીજિયે, પહેલી સુણ મુજ વાત. સલૂણો. મદન૦ ૩
પ્રેત વને શંભુ વસે, ભોજન ભિક્ષા હાથ, સલૂણો.
ભાજન મનુજ કપાળ છે, તિલ રતિ નહિ કા આથ સલૂણો. મદન૦ ૪.
એહ અવસ્થા છે સહી, કહો કિણ પરઘર થાય, સલૂણો
નારી નદીનુ પૂર છે, સાગરમાહિ સમાય. સલૂણો. મદન૦ ૫.
રૂંઢ મુંડ માળા ગળે, આંખ વિરૂપ કહાય, સલૂણો.
મુજથી નાસે કામિની, હસી થલ ન સુહાય સલૂણો. મદન૦ ૬.
શાલી દાલ ઘ્રૃત ઘોલ તે, નારી ચાહે નિત્ત, સલૂણો
ઇહાં ભિક્ષાયે જીમવો, દેખ ઘણો ઇહાં મિત્ત સલૂણો. મદન૦ ૭.
મંડન ચંદન માગશે, વસ્ત્ર ઘણા પટકૂળ, સલૂણો.
ચર્મ બિચ્છાવણ એ અછે, નારી ભણી પ્રતિકૂળ સલૂણો મદન૦ ૮.
હાસ્ય વચણ મુખ ધારતી, ત્રિવલ્લી રંગ તરંગ, સલૂણો.
નારી નહિ જ્યુ જાણિયે, બૂડે જે કરે સંગ સલૂણો. મદન૦ ૯
લોચન સહસ્ત્ર તણો ધણી, ખબર ન લાભે કાય; સલૂણો.
નારી નિશા અંધકારમા, અવરને કેમ કહાય સલૂણો. મદન૦ ૧૦.
મન પરિણામ તે વાનરી, કામ કિરાત કરૂર, સલૂણો
અજગર હાસ્ય વિલાસ છે, નારી અટવી ભૂર. સલૂણો. મદન૦ ૧૧.
નારથકી હુ બીહતો, પર્વત બેઠો આય, સલૂણો
તપસી જોગી જાણીને, મૂક તુ મનની દાય. સલૂણો મદન૦ ૧૨
મદન કહે નીલકંઠને, કેડ ન મૂકુ કોય, સલૂણો.
પરણ તુ પારવતી ભણી, શીલવતી એ હોય. સલૂણો. મદન૦ ૧૩

મદનવશે મહાદેવજી, ગોપી પરણ્યા નાર; સલૂણો.
ભિક્ષા તો ભાવે નહિ, સાંભળજે ભરતાર સલૂણો. મદન૦ ૧૪.
ભિક્ષા સખરી ભિક્ષુને, ગેહીને ન સુહાય; સલૂણો.
ધાન્ય ઘણું ઘરમાં હુવે, તે કહુ તુજ ઉપાય. સલૂણો. મદન૦ ૧૫.

દોહરા.

ગૌરી કહે મહાદેવજી, જાઓ કૃષ્ણની પાસ,
ક્ષેત્રભૂમિ તે આપશે, બીજ ધનદ પરકાશ. ૧.
હળ તો હલધર આપશે, યમધર મહિષ સુચંગ,
વૃષભ એક તુજને અછે, ખેતી કર મન રંગ ૨.
ભાતુ હુ લાવીશ ભલુ, ઇમ ચલશે ઘરવાસ,
પણ ભિક્ષા નહિં જીમશુ, ઇમ કીધો ઉપહાસ. ૩.
કામ વિટંબન બહુ કરી, નવ નવ કર્મ વિકાર,
કહેતાં અંત ન પામિયે, ઇમ જાણે કિરતાર ૪
પારાશર જમદગ્નિ વલી, ચૂકાયા ઇણે કામ,
તીન ભુવન જીત્યા ઇણે, ફિરિ ફિરિ સઘળે ઠામ. ૫
પુણ્યરંગપાટણની દિશે, ચાલ્યો મદન કુમાર;
તિણ વેળા તે નગરમાં, પ્રગટ્યો એ આચાર. ૬.

ઢાળ ૧૧ મી.

(કાચલો પર્વત ધ્રુધલો રે લોલ —એ દેશી)

કર જોડી કરે વિનતિ રે લોલ, મંત્રી વિવેકને એમ રે; રાજેસર.
પુણ્યરંગપાટણમા હુવે રે લોલ, ઉત્પાત સઘલા કેમ રે રાજેસર. કર૦ ૧
ગઢ મઢ મંદિર ધ્રુજિયાં રે લોલ, ભૂકંપ તારાપાત રે; રાજેસર.
શોણિત બિન્દુ આકાશથી રે લોલ, વૂઠા ન વારૂ વાત રે. રાજેસર. કર૦ ૨.
તિણ અવસર કિણ આખીયોરે લોલ આયો મોહ કુમારરે, રાજેસર.
રાજા પ્રજા સહુ શંકિયા રે લોલ, ભડ અસુર અપાર રે. રાજેસર કર૦ ૩.
મંત્રીશું નૃપ ચિંતવે રે લોલ, કીજે કણશું ઝુઝ રે; રાજેસર.
જીતઇચ્છા જો હુજીયે રે લોલ, તો કીજે એ ગુજ રે રાજેસર કર૦ ૪.
મંત્રી કહે સુણ સાહિબા રે લોલ, ગુરૂનું વચન છે આમરે; રાજેસર.

સંયમ સ્ત્રી પરણ્યા વિના રે લોલ, કોઇ ન હોવે કામ રે. રાજેસર કર૦ ૫
મોહતણો હજી જોર છે રે લાલ, તિણ એ મદન દીપાયરે; રાજેસર.
બ્રહ્માદિક જિત્યા ઇણે રે લોલ, કીયા કોડિ ઉપાય રે. રાજેસર. કર૦ ૬.
અવસરસેતી સિદ્ધ છે રે લોલ, સઘળી વાતામાહી રે; રાજેસર.
આતમ બળ વિણ ફોરવ્યારે લોલ, કષ્ટ ક્રિયા ફલ નાહિ રે. રાજેસર. કર૦ ૭.
આપેં પણ એહની પરે રે લોલ, પામ્યા પરાજય ઠામરે; રાજેસર.
તો હમણા એ શ્રેય છે રે લોલ, જાઇ પ્રવચન ગામરે. રાજેસર. કર૦ ૮.
વરશે સયમ કન્યકા રે લોલ, તો એ છાર સમાન રે; રાજેસર.
અરિહંતશુ સાચા હુઆ રે લોલ, વધશે આતમ વાન રે. રાજેસર. કર૦ ૯
આપણને કોઇ આખશે રે લોલ, કાયર મૂકો માણ રે; રાજેસર.
અવસર જાણિને આખશેરે લોલ, બહુવિધ લોકની વાણરે. રાજેસર. કર૦ ૧૦
નળરાજા પત્ની તજી રે લોલ, કૃષ્ણે મૂકી ભૂમિ રે; રાજેસર
આતમહિત ઇણ આચર્યો રે લોલ, નાપો અપયશ ધૂમરે. રાજેસર કર૦ ૧૧.
રાય વિવેક વદે ઇસ્યુ રે લોલ, ઢીલ ન કીજે આજ રે; રાજેસર.
ભાજન ભોજન સિદ્ધ છે રે લોલ, કેહી કીજે લાજ રે. રાજેસર. કર૦ ૧૨.
તુ પૂઠે તે આવજે રે લોલ, સઘળા લોક લેઇ સાથ રે; રાજેસર
હુ આગેથી જાઇને રે લોલ ઓળગશુ જગનાથ રે. રાજેસર. કર૦ ૧૩
ઇણ અવસર નર આવિયા રે લોલ, પહેલા મૂક્યા જેહરે; રાજેસર.
નમન કરીને વીનવે રે લોલ, સુણ સાહિબ સસનેહ રે. રાજેસર. કર૦ ૧૪.
મહેર ઘણી તુમ ઉપરે રે લોલ, તે સાહિબની આજરે રાજેસર
કુશળ પ્રશ્ન બહુ પૂછિયા રે લોલ, હર્ષ ઘણો જિનરાજ રે. રાજેસર કર૦ ૧૫.
મિલણ ભણી આવે સહીરે લોલ,અમ ચરણે એક વારરે, રાજેસર
ઇમ કહીને અમ મૂકીયા રે લોલ, વાત ભલી નિર્ધાર રે રાજેસર કર૦ ૧૬

દોહરા.

સેવક વાણી સાભળી, હરખ્યો રાય વિવેક;
મનવછિત મુજ હોયશે, શકુન હુઆં અતિરેક ૧
આઉ વચન સાહમો હુવે, ઉત્તમ શકુન તે જાણ,
બોલાવ્યા પુરૂષોત્તમે, ઢીલ કીજે કાણ ૨.

વિવેકરાય હવે ચાલિને, પ્રવચનપુરમેં આય,
મંત્રી પણ પૂઠે થકી, પ્રજા લોક લઇ જાય. ૩.
સકળ લોક રાજા મળી, અરિહંતની છત્ર છાય;
સુખ સમાધિં જઇ રહ્યા, ડર ભય કોય ન થાય. ૪.

ઢાળ ૧૨ મી.

(ઇક દિન નમિ રાજાનો હાથી છૂટયો; અતિ મદમત્તથકો;—એ દેશી.)

મયણ તણાં દલ પૂરાં શૂરા, પુણ્યરંગપાટણ આય રહે; હાં આય રહે.
શત્રુ નગર રે દીઠું સઘળું, મયણ ભણી તે જાય કહે. હાં૦ ૧.
મયણકુંવર મન ચિન્તવે એવું, રાય વિવેક તે નાસી ગયો; હાં૦
નામ સુણીને ન રહ્યો ઊભો, જંબુક કાયરકાય થયો. હાં૦ ૨.
કુળાચાર પણ ન કરયો કોઇ, ક્ષત્રીતણો ધર્મ નાખ દિયો; હાં૦
મંત્રીતણો સુત આખર એહજ, રાજા એહને કોણ કિયો. હાં૦ ૩.
જાતિ ઉપર ગયો ન હુઓ અસલી,ભીંત વિન કેમ ચિત્ર ધરે, હાં૦
નાસણ વિદ્યા ધુરથી શીખી, તે નહિ વિસરી ચિત્ત ખરે. હાં૦ ૪.
રણની હોંશ રહી મનમાહે, ઇણ અવસર શઠ એ નાઠો, હાં૦
લોક લાજ પણ ન ગણી ભોળે,કામ કિયો અતિહી માઠો. હાં૦ ૫.
જીનવરનો પણ ભગતો યુગતો, નિર્મદ નિર્મમ ન્યાય થિયો, હાં૦
જે જેહવો નર સેવે તેહવો, ફલ પણ હાથોહાથ દીયો. હાં૦ ૬.
જિનવર સંગતિથી સિંહાદિક, તે પણ વૈર વિરોધ તજે, હાં૦
કો ભુરકી એ ઘાલે માથે, શીતલ સાર સમાધિ ભજે. હાં૦ ૭.
અરિહંત ચરણ શરણ ઇણે લીધો, ઝાલૂ હમણા પુચ્છગ્રહી, હાં૦
ઉંદર કયું બિલમાંહે છૂટે, જો જબ જાવે સાપ વહી. હાં૦ ૮.
પણ મુજ તાતતણી એ વાચા, પ્રવચનપુર મત જાય કદા; હાં૦
માહરી કીરતિ સઘળે દઇ, જયતપતાકા પાઇ મુદા. હાં૦ ૯.
જયતતણાં નિશાન ઘુરાયાં, હથિયાર હવે સબ મ્યાન કરે; હાં૦
નવનવાં ભેટણા લેતો મન્મથ, નિજપુર દિશિને પાઉ ધરે. હાં૦ ૧૦
નવ રસમાં ઇક સાર શ્રૃંગારા, કામ અયાણે મુખ કીયો; હાં૦
શાન્ત ભણી તે છેહડે થાપ્યો, મન્મથ ઉલસ્યો એમ હિયો. હાં૦ ૧૧.

અનુક્રમે આયો અવિદ્યા નગરી, તિહા કિણે ડેરો આવી દીયો, હા૦
મોહરાયને દીધ વધાઇ, સુત આયો યશપુંજ લિયો હા૦ ૧૨.

દોહરા

મોહરાય મન હરખિયો, આયો પુત્ર પ્રંવાન,
ગુરૂ લઘુ રીત ન કાકરી, સાહમો જાય સુજાણ. ૧.
મન્મથ તાતભણી તિહા, તુરત કીયો પરણામ,
સુત સખરા તે સલહિયે, વિનયવંત અભિરામ ૨.
મન વચ કાયા પ્રેમ ધરી, મળિયા મનને રંગ;
શીતલ ચંદન ચંદ જ્યું, સુખદાયી સુત સંગ. ૩

ઢાળ ૧૩ મી

વાગ્યા ત્રાંગી ટોલ, હે સખી વાગ્યા ત્રાંગી ઢોલ,—એ દેશી

વાગ્યા ગુહિરનિશાન, હે સખી વાગ્યા ગુહિરનિશાન, આયો લાયક નંદન મોહકેરો,
હરખ્યો સબ પરિવાર, હે સખી૦ હરખ્યો૦ નિજકુલ શેખર દીપે ગેહરો. ૧
વંચાણા વચનનિનાદ, હે સખી વંચાણા૦ તિણે કરી અંબર અધિકો ગાજ્યો,
પુરજન કરે ઉછરંગ, હે સખી પુરજન૦ ધન ધન મોહ મહિપતિ રાજ્યો. ૨.
નવ નવ પાપ વિકાર, હે સખી નવ૦ નટુઆ નાચે રાચે જન મના,
હાવ ભાવ સુખકાર, હે સખી હાવ૦ મંગલ ગાવે તિહા બહુલા જના. ૩.
પૂર્ણ કલશ પરધાન, હે સખી પુર્ણ૦ શ્રંગાર પાણિ કરીને અતિ ભરયા,
મલપતિ સોહવ નાર, હે સખી મલપતિ૦ સાહમી આણી મંગલ જય કર્યો. ૪.
આશ્રવ ગોખ વિશાળ, હે સખી આશ્રવ૦ તસુપર બેઠા નર નારી ઘણા,
નૃપસુત નયણ નિહાલ, હે સખો નૃપસુત૦ બોલે એ સુત તેહને શી મણા. ૫.
પુર પેસારો કીધ, હે સખી પુર૦ મોહોલે આયો મન્મથ માનશું,
માયાદિક પરિવાર, હે સખી માયાદિક૦ હરખ્યો નિરખી સુત સુખ વાનશું. ૬.
યુગવર શ્રીજિનચંદ, હે સખી યુગવર૦ તાસ પ્રસાદ લહી કરી મે કીયા,
ચોથો ખંડ રસાલ, હે સખી ચોથો૦ ભણતાં ગણતા હીસે મુજ હીયો. ૭.
પાવક પ્રવર પ્રસિદ્ધ, હે સખી પાવક૦ દયા કુશલ ગણી ગુરૂ પ્રસાદથી,

ધર્મમંદિર કહે એમ, હે સખી ધર્મમંદિર૦ અર્થ લહ્યો એ મેં આગમથી. ૮.
કર્મ વિચિત્ર કહાય, હે સખી કર્મ૦ તેહ તણો એ વિવરો આખિયો;
ભવિજનને સુખકાર, હે સખી ભવિજનને૦ જીનવર વચન સુધારસ દાખિયો. ૯.

ખંડ ૫ મો.

દોહરા.

શ્રી શંખેશ્વર સુખકરૂ, પ્રણમૂ પારસનાથ;
નામ લિયંતા જેહનું, આવે અવિચલ આથ. ૧.
ઇણ અવસર મન્મથતણી, કીરતિ ભાટ કરેઇ,
નવ નવ છંદ સ્વચ્છંદથે, વાણી રચના ધરેઇ. ૨
જય જય જગને વલ્લહો, જીવ જીવ ચિરંજીવ;
મોહરાય નંદન નિપુણ,ભવ સુખ માણ સદીવ. ૩.
તુ શૂરા શિરસેહરો, તુ વીરે વિખ્યાત;
કુસુમ શરે જીત્યો જગત, કોણ કહીજે વાત ૪.
બ્રહ્મા વિષ્ણુ મહેશ્વરા, ઇંદ્ર ચંદ્ર નાગેન્દ્ર;
ભૂર સૂર ગુરુ ગરૂડ પખિ, જોગિ જતિ નરવૃન્દ. ૫.
તેં જગમેં જીત્યા ઘણા, આણ મનાઇ જોર;
કામ પદારથ શિખવ્યો, ધર્મ અર્થ શિવઠોર. ૬.
વિષયતણાં સુખ તુ લહે, માત તાત સુખકાર;
ઇમ આશીષ સુણી કરી, દીધુ દાન અપાર ૭.

ઢાળ ૧ લી

આદર જીવ ક્ષમા ગુણ આદર,—એ દેશી

માત પિતા ભગિની ને ભાઇ, પૂછે મયણને એમ જી;
જગ જીપણની વાત કહીજે, બળ બુદ્ધિ કીધી જેમ જી માત૦ ૧.
મન્મથ માડિ કહીજે આગે, જીપણની સહુ વાત જી;
નાહો વીર વિવેક વિખ્યાતો, સાભળિયા અવદાત જી માત૦ ૨.

માતા મન હરખ્યું અતિ ગાઢું, વખાણે વારવાર જી;
તું ચિરંજીવે વશ ત્રિભુવણ, ધન ધન તુજ અવતાર જી. માત૦ ૩.
બેટા બહુલા હોશે જગમાં, પણ તુજ જોડ ન કોય જી,
તારા બહુ આકાશે દીસે, ચન્દ્ર સમાન ન હોય જી. માત૦ ૪
નયન અમારાં ચપળ ચકોરા, તુજ મુખ ચન્દ્ર સમાન જી,
કિણુ દિન સુત આવીને મળશે, હુતો એ મુજ ધ્યાન જી. માત૦ ૫.
આજ મનોરથ સઘળા હૂઆ, સુરતરૂ ફળિયો આજ જી,
ચાતક મોર તણીપરેં હરખ્યો, તુજ દર્શન ઘનગાજ જી. માત૦ ૬
રતિ રંગીલી તારી નારી, વસંત તારો મિત્ત જી;
સ્નેહ ધરીને દિન દિન જોતા, મારગ તારો નિત્ત જી. માત૦ ૭.
રંગરલીશું સઘળા મળિયા, હૂઓ અતિ ઉછરંગ જી,
નવ નવ નાટક ગીત વિનોદા, કર્મ ઉદય પરસંગ જી. માત૦ ૮
ઘર ઘર મયણતણા ગુણ ગરજે, કામકથા વિસ્તાર જી;
લીનો જગ સઘળો કામરાગે, કામ વિકાર અપાર જી. માત૦ ૯.
ઉત્સવ કામ તણા અતિ કીધા, કહેતા નાવે પાર જી,
નરથી આઠ ગુણો નારીને, વલ્લભ કામ કુમાર જી. માત૦ ૧૦.
બહુલા સુખ સંસારના વિલસે, ધરતો મન ઉછરંગ જી,
ધર્મમંદિર કહે ધન ધન તે નર, કામનો ન કરે સંગ જી. માત૦ ૧૧

દોહરા.

મોહ મહીપતિ ચિન્તવે, એક દિન એમ વિચાર;
વીર વિવેક નાસી ગયો, જીવનો દુખ દાતાર. ૧
મંદમતિ મુજ સુત અછે, બાળક બુદ્ધિ વિચાર,
ભાવી વાત ન ચિન્તવે, તે છલિયો સંસાર. ૨.
પંડિત પરખે પલકમે, બાધક સાધક વાત,
છલ બલ કલ જાણે ઘણા, વીર વિવેક કવાત. ૩.
પંડિત તેહને વર્ણવે, જે પરિણામે મીઠ,
કાથ કટુક મુખરોગ ને, દૂર કરતો દીઠ. ૪.
કારજ તેહિજ કીજિયે, અંતે સુખ દાતાર;

સ્વાદ મુખે કિંપાક ફલ, આપે અધિક વિકાર. ૫.
શત્રુ થકા જે રાજ્યસુખ, તે સુખ સ્વપ્ન સમાન;
અરિહંત નૃપ પાસે રહ્યો, કરશે કોઈ વિજ્ઞાન. ૬.
ઇમ મન ચિન્તાતુર થકો, બેઠો મોહ નરિંદ;
સઘળી મળિ બેઠી સભા, બેઠાં નરનાં વૃંદ. ૭.

ઢાળ ૨ જી.

ઇક દિન માહાજન આવી એ;—એ દેશી.

તિણસમે સેવક વીનવે, સુણ સાહિબ સનેહો જી,
કાળો રૂપ કુરૂપ છે, ઉંચો છે તસુ દેહો જી. ત્રટક.
તસુ દેહ ઉંચો, પુરૂપ કોઇ, આવી ઉભો, તિયા કણે,
કળિકાળ નામે, નામ ધરતો, નૃપ જણાવે, મુખ ભણે
દીદાર તુમચો, દેખવા એ, આયો છે તુમ, ગુણ સ્તવે,
રાજરો હુકમ, અથ આવે, તિણ સમય, સેવક વીનવે. ૧.
રાજા તેહને તેડાવિયો, દીઠો રૂપ તિવારો જી,
માની વાઘતણી પરે, લૂખો ભૂખો અપારો જી. ત્રટક.
અણપાર ભૂખ્યો, લોહ જડિયો, રૂપ કુરૂપી, અતિ ઘણું;
તે રૂપ દેખી, સભાજનના, કપિયા મન, અતિ ઘણું.
તિણ આય રાજા, પાય પ્રણમ્યા, રાજા પણ, આદર દિયો;
કર જોડિ ઉભો, વદન આગે, રાજા તેહને, તેડાવિયો ૨
તબ રાજા મુખ પૂછિયું, ક્ષેમ કુશળ તુમ હોયો જી,
કિણ કારણ ચિર કાલથી, તુજ દર્શન એ જોયો જી. ત્રટક.
એ જોય દર્શન, હર્ષ પામ્યા, આયા થે, કારણ કિસે,
તવ બોલિયો તે, પુરૂપ પ્રણમી, હેતુ મુજ મન, એ વસે
ઇક મયણ દેખુ, જગત જીપી, જેણ ઇવડો, યશ લિયો,
એ મયણ દેખો, નયન આગે, તવ રાજા, મુખ પૂછિયો. ૩.
બીજું કારણ એ અછે, તુજ વેરી છે એકો જી,
હાથ નાયો, તુજ પુત્રને, જીવતો નાઠો વિવેકો જી ત્રટક.
સુવિવેક નાઠો, તેહ ચિન્તા, રાજન થે, સનમા ધરો,

તેહ ચિંતા ભાંજું, રિપુ વિનાસુ, જો મુજે, સેવક કરો
માહરો પણ, તેહ વૈરી, વયર લેશુ, તે પછે;
એવો કળિયુગ, પુરૂષ બોલ્યો, બીજુ કારણ, એ અછે. ૪.
કળિ બોલ્યો સુણ ભૂપતિ, પ્રવચન પુર તુજ દરો જી,
માહરે મન સુગમો અછે, લેઉ તુજ હજૂરો જી. ત્રટક
હજૂર લેઉ, દેખ તૂં હવે, જ્ઞાન રક્ષક, બાંધશુ,
સંવેગ સામંત, જેહ જોધા, તેહ સઘળા, સાંધશું.
વડ વડા વીર, વિવેક સઘળા, સબળ હતા, શુભમતિ;
હવે ખબર પડશે, અણી સાથે, કળિ બોલ્યો, સુણ ભૂપતિ. ૫
દેખે હાથ તુ માહારા, પ્રવચન પુર ઉથેડો જી,
જોર ન ભાજે જ્યા લગે, નવિ મૂકુ તા કેડો જી ત્રટક
કેડો ન મૂકુ, જ્યા લગે, અવક્ષીણ ન હુવે, એ ખરો,
મુક્તિનો મારગ, ભાજી નાખું, મદત જો. માહરી કરો
અરિહંત રાજા, કાઢિ નાખુ, ભુંજાવુ, ધર્મની ધુરા,
કલિકાલ મહારૂ, નામ સાચૂ, દેખ હાથ, તુ માહરા ૬
હરખ્યો મોહ નરેશ તે, સાંભળી વચન કરાળો જી,
કામ કરૂ નર એ ખરો, અરિદલનો એ કાળો જી ત્રટક
એ કાળ અરિદલ, તણે માથે, ઉદ્ધત નર એ, આકરો,
ચિર કાલ એહની, સ્થિતિ ન હોસી, તોહીજ છે મુજ, કાજરો
ઇમ જાણિને નિજ, પાસ રાખ્યો, સાર સેવક, સુખકર,
બહુ માન દીધો, વડો કીધો, હરખ્યો મોહ, નરેશરૂ. ૭.

દોહરા

રાજ કાજ લાયક ઘણુ, કળિયુગ રાખ્યો રાય,
રત્ન થકી સેવક ભલા, જિણથી અરિ છીપાય. ૧
સમય સ્વભાવ થકી હવે, અરિહંત મોક્ષ સિધાય,
દિનકર આથમિયે થકે, તમનો જોરો થાય. ૨.
કળિયુગ કોજ મુખી હુઇ, સેના લેઇ અશેષ,
ચિહુ દિશિપસરે પવન જ્યુ, પ્રવચન માહી વિશેષ ૩

ઢાળ ૩ જી.

મેઘ મન કાંઈ ડમ ડોલે;—એ દેશી.

રાગદ્વેષ વળી અતિ ઘણા જી, બાધ્યા વડ વિસ્તાર;
વિષયતણી તૃષ્ના વધી જી, વિષની વેલ અપાર.
ભવિકજન, સુણજો કલિયુગ વાત; મૂકો બીજી તાંત. ભવિજન૦ ૧.
મનપર્યાય તે કેવલજ્ઞાની, ક્ષપકશ્રેણિ સુપ્રધાન;
છેહલા સયમ તીન જે સખરા, ઉપશમ શ્રેણી વિનાન. ભવિજન૦ ૨.
પુષ્કલાક લબ્ધિ ને શ્રીજીનકલ્પી, ચૌદપૂરવ અતિમાન;
આદિમ સઘયણ ને શુકલધ્યાના, પરમસમાધિ નિધાન. ભવિજન૦ ૩.
કલિયુગ આવતે એટલા વાના, દૂર કર્યાં તિણવાર:
અનુક્રમે દશ પૂર્વાદિક મેટ્યાં, પૂર્વાનુયોગ વિચાર. ભવિજન૦ ૪.
અતર મુહૂર્તમાં પૂર્વ ગુણતા, તે રહી લબ્ધિ વિશેષ,
સઘયણ સઘળા તે પણ બાંધ્યા, છેવઠો રહ્યો દેખ. ભવિજન૦ ૫
મહાપ્રાણાયામ ધ્યાન જે ધરતા, મહોટા શ્રી ઋષિરાય;
તે પણ દૂર કિયો કલિકાલે, અશુભ ધ્યાન દીપાય. ભવિજન૦ ૬.
ઇણિપરે જાયે દિન દિન હીણા, કલિયુગ કીધૂં જોર;
કામ ક્રોધ ને વૈર વિરોધા, રૌદ્ર આર્ત અતિ ઘોર. ભવિજન૦ ૭.
સપ્રતિ રાજા અનુક્રમે હૂઓ, કલિશું કીધ સગ્રામ;
ઠામ ઠામ જિનચૈત્ય કરાયા, ભાવભક્તિ અભિરામ. ભવિજન૦ ૮.
દેશ અનારજમેં પણ જિનવર, ધર્મ દીપાયો સાર;
કળિયુગને તિણ કાઠો કૂટ્યો, ધર્મરાગ મન ધાર. ભવિજન૦ ૯.
તે રાજા દેવલોક ગયા પછી, વ્યાપ્યો કાલ કરાલ;
વડવડા ભૂપતિના મન ફેર્યાં, કીધી મિથ્યાજાલ. ભવિજન૦ ૧૦.
નવ નવ પ્રગટ કિયા પાખડી, હિસા ધર્મ અપાર;
દુર્ભિક્ષ પણ કળિયુગના સેવક, દોડયા વારોવાર. ભવિજન૦ ૧૧.
જિનવર ધર્મ કિયો તિણ ખડિત, સામાચારી ભેદ;
મહેલાં મન મુનિવરના કીધાં, સૂધો સયમ છેદ. ભવિજન૦ ૧૨.
ચાર અછે અનુયોગ જે મહોટા, અલ્પક્રિયા તે કાળ;

લેશ દેશથી મતિ શ્રુત હૂઆ, બાંધ્યો જડતા જાળ. ભવિજન૦ ૧૩.
જિનશાસનની રક્ષા કાજે, નાવે દેવી દેવ;
તપજપ ધ્યાનતણો નહિ મહિમા, ધર્મતણી નહિ સેવ ભવિજન૦ ૧૪.
ગણગચ્છ ભેદ કિયા ઇણ ભૂંડે, ઋષિમે ઘાલી રાડ;
આતમઅગમા થોડા બૂઝે, વેશ ભણિ ઘરે વાડ ભવિજન૦ ૧૫.
સૂત્ર સકલ માને નહિં જી, અર્થતણા કરે ભેદ;
સદ્દહણા જિન વચનેં નાહિં, મિથ્યા રાખે ખેદ. ભવિજન૦ ૧૬.
ભૂરશૂર ભોલાયા એણેં, લોભતણે વશ કીધ,
નિર્ગ્રંથને પણ સગ્રંથ કીધા, મૂર્ચ્છા મતિ ઇણે દીધ ભવિજન૦ ૧૭
નિજ ગુણનો ખપ ન કરે કાંઇ, પરગુણ લેવા જાય;
સાવદ્ય શાસ્ત્ર ભણે ઘણા જી, કર્મબંધ જિણે થાય ભવિજન૦ ૧૮.
લાલ પાલ ઋષિજી કરે જી, અવર જેહ નર નાર,
ગજવૃત્તિને મૂકી કરી જી, લેવેં ખર આચાર. ભવિજન૦ ૧૯.
વિકથા વાદ બહુ કરે જી, આગમ ન જાણે સાર,
ભાવ ભેદ સમજે નહિ જી, બાહિજ દૃષ્ટિ અપાર. ભવિજન૦ ૨૦.
સમવાયે પાચે કરી જી, સ્યાદ્વાદ સુખકાર;
તે નવિ બૂઝે ધુર થકી જી, જિનમત મૂલ વિચાર. ભવિજન૦ ૨૧
નય પ્રમાણ નિરખે નહિ જી, નિશ્ચય નય ન વ્યવહાર,
દ્રવ્ય અને પર્યાય ન બૂઝે, કલિયુગને પરિવાર. ભવિજન૦ ૨૨
શ્રાવક પણ વળી એહવા હૂઆ, એ જુગને પરસંગ,
દેવ ન માને ગુરૂ નવિ માને, ધર્મ ઉપર નહિ રંગ. ભવિજન૦ ૨૩.
ગોગા મોગા ને મહમાયી, ક્ષેત્રપાલ ભલી રીત;
તેહને સેવે મનશુ સૂધા, અરિહંત ન ધરે ચિત્ત ભવિજન૦ ૨૪.
નાટક ગીત સુહાવે ભાવે, જિનવાણી ન સુહાય,
ગુરૂ ઉપદેશ સુણે નહિ કબહૂ, ઘરંધધામાં ધાય. ભવિજન૦ ૨૫
ત્યાગ ધર્મ કરીને યું આખે, ફળ નવ દીઠું કોય,
પૂરી પ્રતીતિ નહિ ધર્મ ઉપર, સિદ્ધ કિહાથી હોય. ભવિજન૦ ૨૬.
દાન દેઈ બહુ વછા ઇચ્છા રાખે, ત્યાગ ન રાખે ભાવ,
નિર્વંછક ધર્મ મન આચરતા, થાયે ભવજલ નાવ. ભવિજન૦ ૨૭.

મહા મત્ર નવકાર તજીને, સમરે બીજા મંત્ર;
પુણ્યાનુસારી ધનને અર્થે, ધારે બહુલા યત્ર. ભવિજન૦ ૨૮.
ધાતુરવાદી જૂવટે ખેલે, વાછે ધનની રાશિ;
પનરે કર્માદાનને સેવે, શ્રાવક નામ ઉલ્લાસ. ભવિજન૦ ૨૯.
વાદે કુપાત્ર મુખેં ધન ખરચે, પાત્ર ન પોષ્યો જાય,
રાજા ધન દડીને લેવે, કોડી દાન ન થાય ભવિજન૦ ૩૦.
આતમરૂપ ન ઓળખે જી, જ્ઞાન ન આણે ચિત્ત.
કામ ક્રોધ ભીને રહે જી, આરભ અધિકો નિત્ત. ભવિજન૦ ૩૧.
કળિયુગ સમય સ્વભાવથી જી, શ્રાવક એહવા થાય,
ધર્મમદિર કહે વિણ ભોગવિયાં, કર્મ ન મૂકયાં જાય. ભવિજન૦ ૩૨

દોહરા.

અવર લોક પણ કલિયુગે, વ્યાપી પાપી કીધ;
કૂડ કપટ છલ બલ ઘણા, કુમતિ કદાગ્રહ ગૃદ્ધ. ૧.
સેવક સ્વામી છલ કરે, પિતા પુત્ર વળી દેખ,
પતિ પત્નીશુ છલ કરે, લાગે કુલની રેખ ૨.
ન બને સાસૂ ને વહુ, ઘરમાં કલહો હોય;
બીલ્લૂ ચટકાની પરે, સાસૂ વાણી જોય ૩.
વૃદ્ધ તાત દૂઆ જિસે, કથન ન માને કોય;
અશન વસન આપે નહિ, પુત્ર વધૂ વશ હોય. ૪.
અલ્પ ભરમને કારણે, ખેલ કરે અતિ ઘોર;
મન સતોષ ધરે નહિં, તૃષ્ણા વાધી જોર ૫
ભગિની ભ્રાત તણે ઘરે, જન્મ લગે રીસાય;
ભાઇ માહોમાહે વળી, પરણી જૂઆ થાય. ૬.
સગપણ મપનકો ધરે, સહુ સ્વારથને થાય;
પરમારથ પ્રીછે નહિ, કળિયુગ વ્યાપ્યો આય ૭.

ઢાળ ૪ થી.

ધર્મ હૈયે ધરો;—એ દેશી

રસ કસમા કળિ વ્યાપિયો રે, દિન દિન એહવો થાય;
મેહ ઘણા વરસે નહિ રે, વાજે અધિકા વાયો રે;

કલિ કૌતુક કરે, સમય તણો વળી જોરો રે,
અલ્પ ધર્મ હુઓ વ્યાપ્યો પાપ અઘોરો રે.
કળિ૦ એ આંકણી. ૧.

પત્ની શું પ્રીત નહિ ધરે રે, પરનારી લોભાય,
શીખ ભલી ઘરની દીયે રે, તે મન નાવે દાયો રે. કલિ૦ ૨

કપટ કરાવે મિત્રશું રે, જનની જનકશું જૂઝ,
કુબુદ્ધિ શિખાવે પાપની રે, આવવા ન દિયે બૂઝો રે કલિ૦ ૩.

સ્વારથ લગે મૈત્રી કરે રે, નિયમ સંકટ લગિ જોય,
કષ્ટ પડ્યા સમકિત તજે રે, એહવા ધીરજ હોયો રે કલિ૦ ૪

થોડી શુભ સંપત્તિ હુવે રે, કઇયે વિણસી જાય,
જો જીવે તો નિર્ધ્ધે હુવે રે, યૌવન ધર્મો ન થાયોરે. કલિ૦ ૫.

દંભ વિના ધર્મ નવિ કરે રે, ક્રોધ સહિત તપ તુચ્છ,
માન ધરી શ્રુતને ભણી રે, ધન મેલે નહિ સુચ્છો રે કલિ૦ ૬

વ્યાપારી ચોરી કરે રે, કુલવંત વિટ સમ થાય,
કુલ નારી ગણિકા પરે રે, હસન વસન મન દાયો રે કલિ૦ ૭

મુખ મીઠી વાતા કરે રે, કપટ હૈયામે રાખ,
કર્પણી અતિ આરંભ કરે રે, સામી નાવે શાખો રે. કલિ૦ ૮.

ઉત્તમ ફલ થોડા હુવે રે, ખારા કડુઆ લાખ,
અલ્પ ક્ષીર ગાયા હુવે રે, થોડી સંતત શાખો રે. કલિ૦ ૯

ઇમ કલિપાવક બહુ કરે રે, સુકૃતિ દ્રુધનો શોપ,
કુમારપાલ નૃપ અવતર્યા રે, કરવા દ્રુધને તોષો રે. કલિ૦ ૧૦

ઉપદેશે હેમસૂરિને રે દીપાયો જિનધર્મ.
ઉત્તમ આચરણા કરી રે, દૂર કિયા પાપ કર્મો રે. કલિ૦ ૧૧

અષ્ટાદશ દેશા વિષે રે, માર ઇસી મુખ વાણ;
કોઇ ન ભાખે નર કદે રે, એવી જેહની આણો રે. કલિ૦ ૧૨.

ભરણ પોષણ નબલા કરે રે દીન હીન ઉદ્ધાર,
ભાવ ભક્તિ ધર્મ રાગિયો રે, કીધા ચૈત્ય અપારો રે. કલિ૦ ૧૩.

કલિયુગનું મુખ ઝાલિયું રે, ચૌલક રાજ નરેશ,

સાત વ્યસન ભટ કલિતણાં રે, હણિયાં ઝાલિ કેશો રે. કલિ૦ ૧૪.
અમારિ શબ્દ ઉદ્ઘોષણા રે, તેહજ તીખા બાણ;
કળિને લાગ્યા અતિ ઘણા રે, પણ ન તજ્યાં કલિપ્રાણો રે કલિ૦ ૧૫.
નિરૂપક્રમ એ આઉખે રે, વજ્રઋષભ કર્યું દેહ;
કઈ કોઇ પારદ સેવિયો રે, કળિયુગ નાવે છેહો રે. કલિ૦ ૧૬.
ગળિયા ઢોરતણી પેરે રે, હોય રહ્યો તિણિવાર;
જીવતો મૂકયો નરપતિ રે, કરૂણા ચિત્ત મઝારો રે. કલિ૦ ૧૭.
ચાર વર્ણ ધર્મ જિનતણો રે, સેવે નૃપ આદેશ;
જીવદયા પાલે ખરી રે, સઘળા દેશ વિદેશો રે. કલિ૦ ૧૮
અધ્યાતમ ગુરૂ દાખવે રે, જાણી જીવ અજીવ;
નિજ પરગુણ પ્રગટ કીયા રે, ધરી સ્યાદ્વાદ શુભ દીવોરે. કલિ૦ ૧૯.
કેટલા વરસ ગયા પછી રે, તે પણ દેવલોક જાય;
ફિર જાગ્યો કલિયુગ તદા રે, વળતો વશ નવિ થાયો રે. કલિ૦ ૨૦.
કામ ક્રોધ જાગ્યા ઘણા રે, ધર્મ ધન લૂટ્યું જોર;
દુર્ગતિ જાયે પ્રાણિયા રે, કરિ કરિ પાપ અઘોરો રે. કલિ૦ ૨૧.
બહુત યુગતાઇ ઇમ હૂઓ રે, કલિકેરો અધિકાર;
તે પણ સમયો પામિને રે, ક્ષીણ થયો જિણવારો રે. કલિ૦ ૨૨.
જિનવર પ્રગટ હુઆ તદા રે, કળિયુગ પામ્યો નાશ;
મોહ સુણી મન સુરિયો રે, સબર થયો મુજ દારો રે. કળિ૦ ૨૩.
અતિ સબરી મતિ રૂપનો રે, ચિર જીવ નવિ કોય;
મે આગેથી જાણિયો રે, સ્થિરતા વાસ ન હોયો રે. કલિ૦ ૨૪.

દોહરા.

ભવિજન લોક મળી કરી, જાવે અરિહંત પાસ;
કર જોડી ઉભા કહે, સુણ સાહિબ અરદાસ. ૧.
અમલ ચલાવ્યો કલિયુગે, કરતો સઘળે ઠામ;
જીવ ઘણા ઝાલી કરી, મૂક્યા મોહને ગામ. ૨.
કરૂણાકર કરુણા કરો, મોહતણો મદ ફેડ;
જીણવિધ એ લોકાતણી, વૈરી મૂકે કેડ. ૩

ઢાળ ૫ મી.

જી હો મિથિલા નગરીનો એ ધણી;—એ દેશી

જી હો જિનપતિ જગગુરૂ બોલિયા, જી હો કરૂણાનિધિ કૃપાલ;
જી હો ભવિક ભણી આશ્વાસના, જી હો દે જિનવચન રસાલ.
ચતુર નર ચેતો ચિત્ત મઝાર.
જી હો શિવ અભિલાષા થાય છે, જી હો ફળશે વંછિત સાર. ચતુર૦ એ આંકણી. ૧.
જી હો કલિયુગ શિવ પુર જાવતા, જી હો રોધક થિયો અસમાન;
જી હો પાપી પચીયો પાપશુ, જીહો હવે વધિયં ધર્મ ધ્યાન. ચતુર૦ ૨.
જી હો મોહ વિટંબન જે કરે, જી હો જાણુ છુ હુ તેહ;
જી હો અવસર વિણુ ઉદાસીનતા, જી હો ધર રહિયા નિજ ગેહ. ચતુર૦ ૩.
જી હો વીર વિવેક વારૂ અછે, જી હો તુમ દુઃખ ફેડણહાર,
જી હો સંયમસ્ત્રીને પરણિને, જી હો જીપશે મોહ અપાર. ચતુર૦ ૪.
જી હો આખે સ્વામી વિવેકને, જી હો વિલંબ ન કીજે સાર;
જી હો નિજ ભુજબળ દેખાડિને, જી હો થાઓ સંયમ ભરતાર. ચતુર૦ ૫.
જી હો વીરકુલે એ કન્યકા, જી હો વીરવ્રતા ગુણ ધીર,
જી હો શૂરભણી પરણે સહી, જી હો કાયરશું નહી શીર. ચતુર૦ ૬.
જી હો કન્યાના ગુણ સાભળો, જી હો અનુપમ રૂપ નિધાન;
જી હો બીજી નારી તેણિ પેરે, જી હો નહિ છે એહ વિધાન. ચતુર૦ ૭.
જી હો બીજી નારી સેવતા, જી હો દેવતા નાસી જાય,
જી હો એ કન્યા પરણ્યાથકી, જી હો સેવક સુરપતિ થાય ચતુર૦ ૮.
જી હો બીજી નારી ચાલતાં, જી હો પગ પગ બંધન થાય;
જી હો એ બંધનને છોડવે, જી હો પરમાનંદ સહાય. ચતુર૦ ૯
જી હો બીજી નારી જુવાનને, જી હો વાંછે મનની ખાત;
જી હો એ ગરઢા નરને ખુશી, જી હો એહની નવલી ભાત. ચતુર૦ ૧૦.
જી હો લોકનાં દૂષણ જે અછે, જી હો ભૂષણ એહને થાય;
જી હો ભૂખ્યો દૂબળો એહને, જી હો મનમાં આવે દાય. ચતુર૦ ૧૧.
જી હો અશન વસન વાંછે નહીં. જી હો ઊષ્ણ ન વાછે શીત,
જી હો કેશ ન ગૂથે એકઠા, જી હો ભૂતલ શય્યા રીત. ચતુર૦ ૧૨.

જી હો સ્નાન વિના એ શુદ્ધ છે, જી હો ભૂષણ વિણ એ રમ્ય;
જી હો વિણ જમ્યા વળિ ધારતી, જી હો ગુણગણ રયણ અગમ્ય. ચતુર૦ ૧૩.
જી હો વસ્ત્ર વિના ગુપતી રહે, જી હો સુરત વિના સુખદાય;
જી હો પ્રેમ વિના પ્રીત ધારતી, જી હો પરમ સમાધિ ઉપાય. ચતુર૦ ૧૪.
જી હો નરપતિ સુરપતિ ના ગમે, જી હો હલધર પણ ન સુહાય;
જી હો એક વિવેકી શુદ્ધશુ, જી હો પ્રીતિ કરે મન લાય. ચતુર૦ ૧૫.
જી હો નિયમ કર્યો છે એણિયે, જી હો રાધાવેધ સધાય;
જી હો પરણું પિયુ પ્રીછી-સહી, જી હો એ આવ્યુ છેદાય. ચતુર૦ ૧૬.
જી હો એ કન્યા હાજર અછે, જી હો વર તું વીર વિવેક;
જી હો પરણાવે સંવર પિતા, જી હો ઢીલ ન કરિયેં છેક. ચતુર૦ ૧૭.

દોહરા.

એહ વચન સુણી હરખિયો, અરજ કરે મન લાય,
હુ તુમને શુ વીનવૂ, તુ સર્વજ્ઞ કહાય. ૧.
સૂહાલો સેવક અછૂ, ટાઢો શીલો જોર,
કઠિન સુણીજે કન્યકા, વજ્રતણી પરે ઘોર. ૨.
પણ તુજ ચરણ પ્રસાદથી, અતુલી બલ મુજ જોય;
મલયાચલ સયોગથી, ચદન તરૂવર હોય. ૩
હુકમ લહ્યો સવર સુતા, પરણાવે સુખકાર;
સાધે રાધાવેધને, તે સુણજો સુવિચાર. ૪.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

ચત્તનીની દેશી.

સ્વયવરા મડપ મડાવે, તિહાં વડ વડા ભૂપ બોલાવે;
હીયે નિહચે થંભ રોપે, અતિ ઉચો સબલ આટોપે. ૧.
આઠે આરા આઠ કર્મ, અતિ કાઠા તે નહિં નર્મ;
વેગેં કરી ફિરતા દીસે, મન વીર વિવેકનૂં હીસે. ૨.
વાણી ગતિ વિપમાકાર, ફરે ચક્રતણે અનુહાર,
તિણમાંહે તત્વ તે રાધા, રૂપ પૂતલી કીધ અબાધા. ૩.

જીવના જે આઠ પ્રદેશા, નિશ્ચલ મધ્ય રહે સુદેશા;
બીજા અસંખ્યાતા જેહ, તાતા તેલ તણી પરેં તેહ. ૪.
તે સ્થંભ તણે અતિ પાસે, ક્ષમા ઉપર લેઇ વાસે;
ધર્મ નીરેં કરીને ભરિયું, પરમાગમ કુંડ કર ધરિયું. ૫.
નિજ ચેતન કીધ કબાણ, તિહાં ધ્રૂનો ધીરજ બાણ,
ઇત રાતાઇ બહુલા પ્રાણી, આઇ ઉભા કબાણને તાણી. ૬.
થંભને પણ હાથ લગાયા, પણ તત્વકલા નવિ પાયા;
નાખીને તીર કબાણ, ઘણા નાઠા મૂઢ અજાણ. ૭.
લોકેં બહુ હાસા કીધા, ફિર પાછા ચાલ્યા સીધા;
હવે વીર વિવેકની વારી, આવિ ઊભો કરિ હુસિયારી. ૮.
પહિલા જગનાથને વંદે, વળતો ગુરૂચરણ આનંદે;
વર તત્વ કલા જે રાધા, સીખાઈ જેણ અગાધા. ૯.
આવ્યો તિણ કુંડની પાસે, ઝાલે બાણ કબાણ ઉલ્લાસેં;
સીધો કુંડો હવે થાપે, ચરમ ચક્રતણે રૂપ વ્યાપે ૧૦.
કર્મચક્ર સ્વરૂપને દેખે, કુંડ દર્પણમાહિ વિશેષે;
લેઇ બાણ કબાણ ચઢાયો, ટંકાર શબ્દ સુણાયો ૧૧.
ઉંચી દિશિ બાણને બાંધે, નીચી દગ્ કરૂણા બાધે,
ભાવિત કરૂણા કરિ ગાઢી, શુદ્ધ શીલ કછોટી ડાઢી. ૧૨.
ક્રમ ચક્ર ફિરંતો ધારી, તિહાં અંતર જ્ઞાન વિચારી,
રાધાવેધના શેષને ભેદે, શુદ્ધ આતમ અનુભવ વેદે. ૧૩.
તબ જય જય શબ્દ ભણીજે, વળી ધવલ મંગલપણદીજેં;
વરસાવે ફૂલને દેવા, કરે વીર વિવેકની સેવા. ૧૪.
વરમાળા કન્યાયેં ઘાલી, પાસે ઉભી આઠે આલી;
સખિયાં એ પ્રવચન માતા, તસુ ઉપની અધિકી શાતા ૧૫
હર્ષિત હૂઆ અતિ આણી, તરસ્યા જ્યુ લાધે પાણી;
તિહાં પરમ પ્રમોદ પ્રકાશે, શુભ ભાવના ભાવ નિવાસે. ૧૬.
પરસંગતણો હુઓ ત્યાગી, સૂધો મુનિ મુખ્ય વૈરાગી;
સંયમસ્ત્રી પરણી નારી, અરિ જીપણને હુશીયારી. ૧૭.

દોહરા.

ચોરી ચઢવાની હતી, હોશ ઘણી મનમાંહિ;
પૂગી તેહ વિવેકની, ધરિ જિનવરની છાહિ. ૧.
તીન ભુવનમેં યશ થયો, સારો હે સંસાર;
ભાગ અધિક એ વીરનો, લાધી સયમ નાર. ૨.
પ્રેમ ઘણો પ્રમદા ધરે, પ્રીતમશું રસરંગ;
વિલસે વીર વિવેકશું, અનુપમ સુખ અભંગ. ૩
વાસુદેવ વળી ચક્રવર્તી, સુરપતિ નરપતિ વૃંદ;
એહના સુખથી પણ અધિક, સુખ શોભા આનંદ. ૪.

ઢાલ ૭ મી.

શ્રી જિનપ્રતિમા હો, જિન સરખી કહી;—એ દેશી.

વૈરાગી સોભાગી હો, વીર વિવેક છે, નિરૂપમ ગુણ મણિ રાશિ;
ઉત્તમ આતમ હો, નિજ બલ ફોરિયો, અંતર વાસ સુવાસ. વૈરાગી૦ ૧.
જ્ઞાનાવરણી હો, કર્મ ઉદય કરી, દોય પરિસહ ધાર;
દર્શન મોહથી હો, એક પરિસહો, વેદની થાય અગ્યાર. વૈરાગી૦ ૨
એકજ હોવે હો, અંતરાય કર્મથી, ચારિત્ર મોહથી સાત;
એહવા પરિસહ હો, બાવિશ ઊપજે, સહે ખમે દઢગાત. વૈરાગી૦ ૩
પંચ મહાવ્રત હો, મેરૂ ઉપાડિયા, તૃણ જિમ ન ગણે ભાર;
બલવંત મહોટો હો, રિપુદલ જીપવા, ચરણ કરણ હથિયાર. વૈરાગી૦ ૪
દિન દિન અધિકો હો, સયમ નારીશું, અધિક અધિક સસ્નેહે;
તપ જપ તેજે હો, દીપે અતિ ઘણું, ક્રોધ દાવાનલ મેહ વૈરાગી૦ ૫.
કરવતની પરે હો, ક્ષત્રિવટ દોહિલી, શરણે રાખણહાર;
જંગમ સ્થાવર હો, સમભાવે કરી, રાખે ચિત્ત મઝાર. વૈરાગી૦ ૬.
ઇક દિન આવી હો, જિનપતિ વિનવ્યા, હુકમ કરો મહારાજ,
અરિદલ ભાંજી હો, ભવ ભવ ભયહરૂં, વાલુ શિવપુર રાજ. વૈરાગી૦ ૭.
સમગ્રેં દેખી હો, ભગવંત ભાખિયો, ન કરો ઢીલ લગાર;
મોહ મહીપતિ હો, હવે તું જીપસી, નહિં છે વિઘ્ન વિકાર. વૈરાગી૦ ૮.
અધિક કરારો હો, આશ્રમ મોહ છે, હજીય ન મૂકે કેડ;

તો હવે નિજ બલ હો, ભુજ બલ ફોરવી, અરિ નાખુ ઉથેટ. વૈરાગી૦ ૯.
ઇણિ પરે ચિન્તી હો, જયભભા ભલી, વજડાવે શુભ વાર;
કટક સહાયી હો, સઘળું સજ કરે, અરિ જીપણ અધિકાર. વૈરાગી૦ ૧૦.
સામંત સખરા હો, સાથે વડ વડા, પુત્ર કલત્ર પરિવાર;
હય ગય પાયક હો, રથ ચતુરંગણુ, તે સુણજો વિસ્તાર. વૈરાગી૦ ૧૧.

દોહરા

જય જય શબ્દ સહુ ભણે, માગલિક મુખ ચાર,
અરિહંત સિદ્ધ ને સાધુ ધર્મ, એ ચારે સુખકાર. ૧.
શીખ દિયે હવે જગગુરૂ, સુણ વિવેક વડ વીર;
સમય માત્ર પણ મત ધરે, પ્રમાદસેંતી શીર. ૨.
માતા શીખે ચાલજે, એ નારી અનુકુલ,
નિશ્ચે સન્નાહ તુ પહેરજે, અરિ હોશે અકતુલ. ૩

ઢાળ ૮ મી.

ભવિક કમલ પ્રતિબોધવા, સાધુ તણે પરિવાર,—એ દેશી

વિનય વિવેક વિચારશુ, કરજે તુ મહેલાણ,
વેશાસ ન કરે કેહનો, એ છે માહરી આણો રે,
સુણ સુણ શુભમતિ, તુ છે ચતુર સુજાણો રે,
તો પણ આખિયે, રિપુ જીપણરો ટાણો રે. સુણ૦ એ આંકણી. ૧
જન્મ થકી તુ જાણ છે રે, પુરો પાત્ર સુપાત્ર,
તો પણ ઉપદેશ જાણીને રે, થાપી જે તુજ ગાત્રો રે. સુણ૦ ૨.
તુજ વૈરી તીખો અછે રે, તુ શીલો છે વીર,
એહમા બલ છે ઘણુ રે, એ પાવક તુ નીરો રે. સુણ૦ ૩.
શાંત રસીલો તુ અછે રે, તે છે તામસ ધીર
તું સુરતરૂ છાયા અછે રે, એ આતપનો ભાગો રે. સુણ૦ ૪.
નિજ ગુણ ને મત મૂકજે રે, રહેજે માતા પાસ,
અમિય કચોલાં એહના રે, લોચન છે ગુણ રાસો રે. સુણ૦ ૫.

ભવ વૈરાગ્ય એ તાહરો રે, સુત મહોટો શિરદાર;
મુખ આગેં રાખે સહી રે, જીપશે રિપુ પરિવારો રે. સુણ૦ ૬.

સંવેગ નિર્વેદ લઘુ સુતા રે, જય કરશે તુજ જોર;
રણ રસિયા રિપુ જીપશે રે, આતમનો બલ ફોરો રે. સુણ૦ ૭.

સમકિત દૃષ્ટિ જે મંત્રવી રે, ધરજે ફોજા મુખ્ય;
ઉદ્યમ સફલો એ હુશે રે, જાશે સઘળાં દુઃખો રે. સુણ૦ ૮.

શમ દમ તપ જપ ઉમરા રે, વડ વડા વીર વિખ્યાત,
આદરજે તું એહને રે, દુશમનને કરિ ઘાતો રે. સુણ૦ ૯.

જ્ઞાન તલાર એ તાહરો રે, બુદ્ધિતણો ભંડાર;
સ્વસમય પરસમય જાણુ છે રે, રિપુદલ ભાર ઉતારો રે. સુણ૦ ૧૦.

સામાયિક આદે કરી રે, આવસ્યક નિર્ધાર;
તે તુજ પુરોહિત આખિયો રે, તેહને મત વીસારો રે. સુણ૦ ૧૧.

દશવિધ યતિ ધર્મ હાથિયા રે, શેન્યોના શણગાર;
શીલંગ રથ તે રથ ભલા રે, સન્ખ્યા-સહસ અટારો રે. સુણ૦ ૧૨.

નવ નવ તપ ભેદ તુરગ છે રે, તીખા તેજી વેગ;
તે ઉપર બેસી કરી રે, દીપાવે નિજ તેજો રે. સુણ૦ ૧૩.

શુભ પરિણામ તે સાબતા રે, પાયક પ્રૌઢા પડૂર,
તુજ મુખ આગેં રણ ભિડે રે, રાખે આપ હજૂરો રે. સુણ૦ ૧૪.

પ્રાયશ્ચિત્ત તે કેમ છે રે, તેહને લેજે સાથ;
ઘાયલને એ સજ કરે રે, સિદ્ધિ સખરી જસુ હાથો રે. સુણ૦ ૧૫.

રાણી બેહુ સાથ લે રે, જે છે બુદ્ધિનિધાન;
નારી જાણુ ન પરિહરે રે, કુણ શૂરો એ સમાનો રે. સુણ૦ ૧૬.

દોહરા.

ઇમ સુણી વીર વિવેક હવે, આવે નારી પાસ;
આખે સુદરી સાંભળો, ધરી મનમાં ઉલ્લાસ. ૧.

જિનવર વચન હુઆ અછે, નારી લેજો સાથ;
તુમચો શ્યો આલોચ છે, સ્ત્રી બોલી સુણ નાથ. ૨.

ઢાળ ૯ મી.

વાડી ફૂલી અતિ ભલી, મન ભમરા રે,—એ દેશી

કર જોડી કામિની કહે, મુજ ભમરા રે,
સુણ સાહિબ ભરતાર, લાલ મુજ ભમરા રે,
કટક યાત્રા ભણી થે ચલ્યા. મુજ૦ મે પણ થાહરે લાર. લાલ૦ ૧.
તનુ છાયા જ્યુ મે અછા, મુજ૦ કેડ ન મૂકું આજ, લાલ૦
ચંદ્રકલા ચંદ સાથ છે, મુજ૦ વાદલ સાથે ગાજ. લાલ૦ ૨.
સાહિબ બાગ સમાન છે, મુજ૦ મેં વેલી વિસ્તાર, લાલ૦
થે સરોવર નીરેં ભર્યાં, મુજ૦ મે કમલિની સુખકાર લાલ૦ ૩.
તુ જીવન તુ આતમા, મુજ૦ તુ અમ પ્રાણાધાર, લાલ૦
તુમ વિરહો ન ખમી શકું, મુજ૦ દેખી રહો કિરતાર. લાલ૦ ૪.
શક્તિ અમારી દેખજો, મુજ૦ રિપુદલ ભેલો જેથ, લાલ૦
શૂરા પૂરા દેખશે, મુજ૦ કસવટી અમચી તેથ લાલ૦ ૫
અવર નારી સમ હુ નહિ, મુજ૦ રાજસુતા રજપૂત, લાલ૦
રિપુદલ તૃણસમ લેખવા, મુજ૦ નિજ ધર રાખ્યાં સૂત. લાલ૦ ૬.
વીર વિવેક ખુશી થયો, મુજ૦ પ્રમદાની સુણિ વાત, લાલ૦
સામંત સઘળા તેડિયા, મુજ૦ એહ વિચાર કહાત લાલ૦ ૭.
આપ આપણી નારીને, મુજ૦ લેજો સઘળી સાથ, લાલ૦
જીત હુશે એ શક્તિથી, મુજ૦ કહિયો છે જગનાથ લાલ૦ ૮.
પ્રશમ સામંતે તબ ગ્રહી, મુજ૦ ક્ષમા નારી જસુ નામ, લાલ૦
માર્દવ વરી પ્રિય નમ્રતા, મુજ૦ સાથ હુઇ અભિરામ લાલ૦ ૯.
આર્જવ સામંતે ગ્રહી, મુજ૦ પ્રસન્નતા નામે નાર, લાલ૦
સંતોષ સામંતે ગ્રહી, મુજ૦ ધૃતિ લલના સુખકાર. લાલ૦ ૧૦
વિમલબોધ શુભ માર્ગણા, મુજ૦ લીધી સુંદર સાર, લાલ૦
પુરોહિત આસ્તિક્યબુદ્ધિને, મુજ૦ લીધી પત્ની તિવાર. લાલ૦ ૧૧
શેઠ સત્યવાણી વધૂ, મુજ૦ વેદકતા મંત્રી નાર, લાલ૦
ભવમંદા પુત્ર તે ગ્રહી, મુજ૦ નારી પ્રેમ ઉનાર લાલ૦ ૧૨.
ઇણિ પરે સઘળે સાથીયે, મુજ૦ સાથે લીધી નાર, લાલ૦

હુકમ હુવો સાહિબતણો, મુજ૦ વેગેં હૂઇ અસવાર. લાલ૦ ૧૩.
પાંચેઇ હથીયાર બાંધિયા, મુજ૦ ઝગમગ જ્યોતિ અપાર, લાલ૦
ઉજ્જ્વલ શુકલ ધ્યાન છે, મુજ૦ હથિઆરમાં શિરદાર. લાલ૦ ૧૪.
જહર જોસણ ગુરૂશીખ તે, મુજ૦ પહેરી રક્ષા કાજ; લાલ૦
સકળ સજાઇ લેઇ કરી, મુજ૦ મગન કરે મહારાજ. લાલ૦ ૧૫.

દોહરા.

સાધુ સંયમ ગજરાજ દઢ, વરદાયી વડ વીર;
પ્રવચન પુરથી ચાલિયા, સાથ વડ વડા ધીર. ૧.
મોહ મહીપતી જીપવા, શુરા પૂરા સાથ;
વીરબલે ધરતા થકા, જય લક્ષ્મીના નાથ. ૨.
નવ નવ ગુણઠાણ ભૂમિકા, આક્રમતા તિણિવાર;
પસરી કીર્ત્તિ દહદિશે, હરખ્યાં લોક અપાર. ૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(પાસ જીણંદ જુહારિયે,—એ દેશી)

વરદાયી વીર ગાઇયેં, જગ સઘલેઇ યશવાસો રે;
હિંસક ચોર નાસી ગયા, તમ નાસે સૂર પ્રકાશો રે. વરદાયી૦ ૧
મિથ્યાભ્રમ દૂરે ગયા, હવે કપટ ક્રિયા રહી દૂરો રે;
અપૂર્વ કરણ કરતો હવે, પ્રતપ્યો નિજ તેજ પંડૂરો રે. વરદાયી૦ ૨.
ભૂર ભવિક ભટ કટકમાં, આવીને ભેળા થાયો રે;
વાહલે જીમ નદિયા વહે, રિપુ જીપણ સબળ ઉપાયો રે. વરદાયી૦ ૩
ગામ નગરનાં ભેટણાં, નવ નવલા સમ રસ લેવે રે;
નમતા ખમતા તસુ દેખીને, ઉપદેશ તે શિરપાવ દેવે રે. વરદાયી૦ ૪.
મંત્રી સઘળાને કહે, સુખ થાશે ધરો વીર આણો રે;
મોહતણો ભય મિટ ગયો, હવે ધરજ્યો મન શુભ ધ્યાનો રે. વરદાયી૦ ૫.
દુઃખ દોહગ દૂરેં ગયાં, ગયા આધિ વ્યાધિ વિકારો રે;
રોધ વિરોધ વિલય ગયા, સમતાયેં શ્રી સુખકારો રે. વરદાયી૦ ૬.
પરમ પ્રતીતિ પ્રગટ ભઇ, ધન વૂઠો જ્યું હરી કાયો રે;
પાપ તાપ દૂરે ગયા, ભવિ લોકાંને મન ભાયો રે. વરદાયી૦ ૭.

શ્રીજિનચંદ્ર સૂરીશ્વરૂ, જસુ નામેં સુખ અપારો રે,
દયાકુશલ પાઠકવરૂ, ગુરૂ ગિરૂઆ ગુણ ભંડારો રે. વરદાયી૦ ૮
તાસુ પ્રસાદે એ રચ્યો, ખંડ પાંચમો ભવિ ઉપકારો રે;
ધર્મમંદિર કહે સાંભળ્યાં, લાભીજેં સુખ શ્રીકારો રે. વરદાયી૦ ૯.

ખંડ ૬ ઠ્ઠો.

દોહરા.

શ્રીજિનવાસ સુવાસ નિત, મહોટો મહિમા નિધાન;
ચરણ કમળ શ્રીપાસના, પ્રણમુ પરમ પ્રધાન. ૧.
ઇણ અવસર હવે મોહ નૃપ, ચર મુખ સાભળી વાત,
સાધે સઘળા દેશને, વીર વિવેક વિખ્યાત. ૨.
માની મછરાળો ઘણુ, પર ઉન્નત ન સુહાય;
નિજ મંત્રીને તેડીને, આખે ચિત્ત લગાય. ૩.
આયો વૈરી છલ કરી, સિંહ તણી પરે એહ;
પાછાં પાગલાં દેઇને, ફિર માડયો મતિ ગેહ. ૪.
મે પહિલાહી જાણિયુ, અવસર સાધ્યો એણ,
શ્રેં મનમા હરખ્યા ઘણુ, ભાગો કાયર એણ. ૫
મલ્લતણો બલ મલ્લ વિણ, જાણે નહિ છે કોય;
મુગ્ધમને શ્રે મૃગ અછો, છલ બલ હવે શ્યો હોય ૬.
નયણ પ્રમુખ બોલ્યા હવે, સુણ સ્વામી મોહરાય.
ન કરો ચિન્તા એવડી, કરશુ દાય ઉપાય. ૭.

ઢાળ ૧ લી

આજ નિહેજો રે દીસે નાહલો,—એ દેશી

મોહ મહીપતિને ઇમ વીનવે, કર જોડીને કામ,
તુજ મુખ આગેં વડ વડા વીર છે, ધર ધીરજ અભિરામ. મોહ૦ ૧.
એ કૂકર જ્યુ ફિરે અબ નાસતો, દેખાડુ છુ શૂર,
ખજૂઓ ત્યા લગી જ્યોતિ કરે ફિરેં, જ્યાં નવિ ઉગ્યો સૂર મોહ૦ ૨.

અવસરથકી જે તેજ લહી કરી, નીચ હૂઇ દુઃખ જાય,
સૂરજ જ્યોતિ ન દાહક તેહવી, જેહવી વેલૂ થાય. મોહ૦ ૩
ટીટોડી પખીની પરે હવે, પાઉ ધરે છે એહ;
મિડકની પરે સોર કરે રહ્યો, અલ્પ લહીને મેહ. મોહ૦ ૪.
વરસાલાના જ્યું વહે વાયરા, ઓછાના જ્યુ નેહ;
એહની પણ છે પરહચ્છ સપદા, ઝટક દેખાડે છેહ. મોહ૦ ૫.
આજ ન કોઈ તુજ જોડે અછે, સુરપતિ નરપતિ જોય,
સસારી પ્રભુતા પૂરી લહી, તુજ સમ તુહીજ હોય. મોહ૦ ૬.
હેલા ખેલામા જગ જીપીયો, તું ગિરુઓ ગભીર,
નહાનાશુ થે યુદ્ધ કરો નહિં, સરિખા સરિખી ભીર. મોહ૦ ૭.
જનકે કાઢ્યો ઘરથી એહને, ફરિયો દેશ વિદેશ,
અરિહત નૃપ સેવાથી ઇણે લહ્યો, રુદ્ધિતણો લવલેશ. મોહ૦ ૮
એહની ચિન્તા મનમા મત ધરો, મત લ્યો એહનુ નામ;
ચણક ઉછલિયો ભાવિ ન ભાંજશે, લોક ઊખાણો આમ. મોહ૦ ૯.
ઇમ સુણી મોહ મહિપતિ બોલિયો, મલકીને મન માહી;
હાથ ન દેખ્યા છે તે એહના, તો ઇવડો મદ કાહી. મોહ૦ ૧૦.
અવગણના એહવી નવિ કીજીયે, એ ઊંડા અસરાલ,
વૈરી વ્યાધિ ન નહાના જાણિયેં, દુખ સરોવરની પાલ. મોહ૦ ૧૧.
મોહ નહીં કે એહ નહિ હુવે, એહુમાંહે એક વાત,
અવસર આવ્યા ટાલો કિમ હુવે, તાપ મુખે ગલે ધાત મોહ૦ ૧૨.
યુદ્ધ કર્યાં પણ ક્ષત્રી ધર્મ નવિ રહે, ન ધરુ મમતા એહ;
ધર્મમદિર કહે મોહ મહા બળી, હુકમ કીયો સુણો તેહ. મોહ૦ ૧૩.

દોહરા.

પાખંડી સેવક ભણી, કહેવે છે વડ વીર,
મિથ્યાવાણી ભેરી એ, વજડાવો ધરિ ધીર. ૧.
ભેરી શબ્દ સુણી કરી, સજ્જ હુઆ ભટ વૃદ,
જય લક્ષ્મી વરવા ભણી, મન આણે આનદ. ૨.
મન્મથ સુત આદે કરી, વડ વડ વીર નરિંદ;
સજ્જાઇ સબળી કરે, ભાંજણ અરિદલ ફન્દ. ૩.

ઢાળ ૨ જી. રાગ મારૂ

ૠષભ દેવ મોરા હો,—એ દેશી

અભિમાની હો રાજા અભિમાની હો, મોહ મહિપતિ કોપિયો,
મનમા રૂદ્ર ધ્યાની હો, રાજા અભિમાની હો. રાજા૦ ૧.
જડતા નારી તિણે સમે, શૃંગાર બણાવે હો,
માગલિક મુખ ઉચ્ચરે, અઘ તિલક કરાવે હો. રાજા૦ ૨.
હિંસા હરિણાક્ષી મળી, જય મગળ ગાવે હો;
બાળ ગોપાળ સહુ ભણે, મોહ ચઢતે દાવે હો. રાજા૦ ૩.
પાપ શાસ્ત્ર ભટ બોલિયો, બિરુદાવલી નીકી હો,
વિવેક વીરની હોય જો, સેના સબ ફીકી હો. રાજા૦ ૪.
અનરથ દડ કબાન લેઇ, વાકી અતિ તીખી હો,
મતિ અજ્ઞાન ભાથડા ભર્યાં, બાણાવળિ શીખી હો. રાજા૦ ૫
તાપ સ્વભાવ તે ટોપ છે, તર્જન અતિ લીધી હો,
મદ સન્નાહ તે પહેરિયુ, જિનશાલી કીધી હો. રાજા૦ ૬.
મિથ્યાવાદ વાજિત્ર ઘણા, વાજે તિણ વેળા હો,
વજ્ર થઇ શૂરા સહુ, તબ દૂવા ભેળા હો રાજા૦ ૭.
ભારી કર્મતણો ઉદે, મુહૂર્ત્ત તિહા સાધ્યો હો,
નીચ સગ ગજપર ચઢી, જાણે જય વાધ્યો હો. રાજા૦ ૮.
પાપ વિકાર યોદ્ધા ઘણા, મુખ આગે કીધા હો,
આર્ત્ત ધ્યાન બધૂક લેઇ, હવે વછિત સીધા હો. રાજા૦ ૯.
પાપ મનોરથ રથ ભલા, સજિયા રણ સારૂ હો;
કામ વિકાર તુરગમા, વાયુ વેગ જ્યુ વારૂ હો. રાજા૦ ૧૦
અતિ અભિમાન તે હાથિયા, પર્વત સમ દીસે હો,
મેઘતણી પરે ગાજતા, મોહ દેખી દીસે હો રાજા૦ ૧૧
પ્રમાદ સેનાની કિયો, આપ મોહે માન્યો હો,
ચતુરગ સેનાયે પરવર્યો, અબ નાયક જાણ્યો હો. રાજા૦ ૧૨.
નરપતિ તેડીને કહે, હોજે હવે શૂરો હો,
તે શ્રુતજ્ઞાની પાડિયા, પરતો તુજ પૂરો હો. રાજા૦ ૧૩.

મેરૂથકી દક્ષિણ દિશેં, પ્રાયેં પરમાદો હો;
બાધ્યો મોહપ્રસાદથી, અધિકો ઉન્માદો હો. રાજા૦ ૧૪.

દોહરા.

ઇણપરેં જોરો મોહનો, સુણિયો વીર વિવેક;
સજ્જ હુવે ઇક તાનશું, જૂઝણની ધરિ ટેક. ૧.
દૃગ્ગોચર દલ મોહનાં, ઇક દિન મળિયાં આય;
પર દલ દરિયાવેલ જ્યું, કાયરને મન થાય. ૨.
આનંદ અધિકો શૂર મન, જાણે આજ વિવાહ;
આરણ ભેલણરો કરે, મનમાંહે ઉત્સાહ. ૩.
ઝબકે દામિનીની પરે, કૂદાવે હથિયાર,
ઉન્નમિયા આષાઢ જ્યું, ઘોરઘટા જલધાર. ૪.
સમરાવે રણભૂમિકા, વિષમ વિદારે દૂર;
વીર વિવેકતણો ભલો, રાજનીતિ અક્રૂર. ૫.
હવે મનમત્રી પણ તિહા, આવે સુતને પ્રેમ;
ક્ષણ વિવેક ક્ષણ મોહશું, જાય મળે છે એમ. ૬.
તિહા જાયે તબ તેહનો, જય વછે મન એહ;
ઇણ અવસર વિચ આવિયા, સધિપાલ સુસનેહ. ૭.
ઇહા છે અધ્યવસાય તે, સધિપાલ સુખદાય,
પહેલી વીર વિવેકને, અરજ કરે મન લાય. ૮.

ઢાળ ૩ જી.

ઉઠ કલાલણી ભર ઘડો હે, નયણે નીંદ નિવાર,—એ દેશી

સુણ સાહિબ અમ વીનતિ હો, મન દેઇને આજ;
સેવક મે નહિ કેહનો હો, સાધુ અવસર કાજ,
રાયજાદા વીરા હો, થે રાજન છો રઢીયાલ. રાય૦ એ આંકણી. ૧.
હિત વાણી છે અમતણી હો, હૃદય કમલ સુવિચાર.
તું પ્રભુ આજ હુઓ સહી હો, ભાગ્યતણે અનુસાર. રાય૦ ૨.
પણ એ મોહ નૃપ આવિયો હો, જૂનો રાજા તેહ;
અવગણિયેં કયું એહને હો અનંત યુગારો જેહ. રાય૦ ૩.

કટક વિકટ સબળો ઘણો હો, વળી પૂરો પરિવાર,
વડ શાખા જ્યું વિષ ભર્યો હો, વ્યાપિ રહ્યો સંસાર. રાય૦ ૪.
કોટ ખજીનો કાં નહી હો, જ્યુ માનસ અભોજ,
સકલ ક્રિયામે સુંદરુ હો, કુણ લે ઇણરો ખોજ. રાય૦ ૫.
ઇન્દ્ર ચન્દ્ર નાગેન્દ્ર જે હો, માને એહની આણ;
અવર ન કો એહવો અછે હો, ઇણશું સાથે વાણ. રાય૦ ૬
જો થેં મોહ ન માનિયો હો, એને દોષ ન કોય;
હંસ ભણી વહાલો નહિં હો, મેહ કયુ ભૂંડો હોય. રાય૦ ૭.
બહુ જનને જે વાલ્હો હો, તિણશુ કયું રીસાય;
અન્ન અધિક પ્યારો સહુ હો, અંત સમે ન સુહાય રાય૦ ૮.
પગ પગ દેખૂં એહનો હો, લશ્કર સાગર જોર,
મોહ સેના સાગર જિસી હો, તુજ દલ એકો કોર. રાય૦ ૯.
તીન ભુવનમા એ અછે હો, તુ ઇક નરમે હોય,
તે પણ આરજમા વસે હો, તિહાં પણ ભવિજીવ કોય. રાય૦ ૧૦.
તિહા પણ શુભ મનિમા વસે હો, વળી રૂચિ શુદ્ધ પ્રતીત,
તે લોકોનો રાજિયો હો, તુ છે લોકાતીત, રાય૦ ૧૧.
તાહરી સેના પણ સહુ હો, તેહને મિલશે જાય,
તે મુખ વિરલો થોભશે હો, અર્ક તૂલ કરે ન્યાય. રાય૦ ૧૨.
કુણ ન સેવે તેહને હો, ભવ્ય અભવ્ય અપાર;
કોઇક વિરલો થોભશે હો, તુજ વેળા નિરધાર રાય૦ ૧૩.
તુ હમણા વાધ્યો અછે હો, ઘટતાં નહિં છે વાર;
ઓ અનાદિ વાધ્યો રહે હો, અમર કીધો અવતાર રાય૦ ૧૪.
તું સેવક ને સુખ દિયે હો, અખય અગોચર જેહ;
ઓ ઇન્દ્રિયને સુખ દિયે હો, મુખ મીઠા છે તેહ રાય૦ ૧૫.
તુ સેવકને દાખવે હો, ગિરિ કંદર વન વાસ,
ઓ આપે સેવક ભણી હો, મંદિર નારી વિલાસ રાય૦ ૧૬.
તુ પરિવારને છોડવે હો, એકાકી ઠહરાય,
ઓ મેળે પુત્ર મિત્રને હો, લોકોને મન ભાવ. રાય૦ ૧૭.
બૂઢા સેવક તાહરા હો, જૂના જર્જર તેહ,

અરણ તરુણ તીખા ઘણુ હો, તસુ સેવક સુસનેહ રાય૦ ૧૮.
તેહ ભણી તે સેતી કીસી હો, ખસ ખૂટણની વાત;
ફિરજાવો નિજ ઘર ભણી હો, અમ મન એહ સુહાત. રાય૦ ૧૯.

દોહરા.

ઇમ કહીને ચૂપ કરિ રહ્યા, સધિપાલ તિણવાર;
હસી કરી વીર વદે તિહાં, વાહ વાહ મતિસાર. ૧.
મોહતણો મહિમા કહી, જાણ્યા વચન વિશાળ;
કયું કર છાનો હોયશે, મા આગેં મોશાળ. ૨.
મે જાણ્યો પ્રીછ્યો અછે, છલ બલ એહનુ દીઠ;
વ્યાઘ્રમુખે એ શિયાળ છે, તુમને લાગે મીઠ. ૩.

ઢાળ ૪ થી.

વીર વખાણી રાણી ચેલણાજી;—એ દેશી.

વીર વિવેક વળતો કહે જી, સાંભળો થેં સધિપાલ;
વીચ કરો ભલ માણસાં જી, ગુણ કલા આલપપાલ. વીર૦ ૧.
મેહ વહાલો સહુને હુવે જી, હસને ન્યાય સુહાય;
પખ કરે દિન તમ કરે જી, શ્યામ કબ ઉજ્જવલ થાય. વીર૦ ૨.
માનસવાહી હંસ છે જી, ઉજ્જવલ મોતિ આહાર;
પખ બેહુ ધવલી કરે જી, દુધ પાણી કરે સાર. વીર૦ ૩.
કટક ઘણું તસુ આખિયું જી, ભુગર તૂસ સમ તેહ;
ત્યા લગી ધૂલી ઉડે ઘણી જી, જ્યા લગી વૂઠો ન મેહ વીર૦ ૪.
લોહ સમ તે જગમે ઘણા જી, હેમ તે અલ્પ તું જોય;
ચદન વન વન નવિ હુવે જી, ગજ ગજ મોતી ન કોય. વીર૦ ૫.
તિમિરતણી પરે તે ઘણા જી, સૂરજ એકજ થાય;
અકુશ કેવડો ગજ કિહા જી, શંકુની વાત ઠહરાય. વીર૦ ૬.
રકનાં વૃદ સ્યાં કામના જી, એકજ શ્રીમંત સાર;
સિહ એકો બહુ ત્રાસવેજી, શિયાળની કાંઇ નહિં કાર. વીર૦ ૭,
અમર થેં એહને આખિયો જી, દેખસ્યા તે હવે આજ;
કસવટી આપથી આખશે જી, જૂઠી એ શરદની ગાજ. વીર૦ ૮.

બાહ્ય સુખ દેખીને રાચિયા જી, એહના સેવક ભૂર,
અન્તર સુખ નવિ અનુભવ્યો જી, આતમ અનુભવ નૂર. વીર૦ ૯.
ભોગ સયોગ જે એ દિયે જી, તિહા પણ મહારૂ સુખ;
એહથી નિઃકેવલ નરક છે જી, ઘોર અતિ જોર દે દુ:ખ. વીર૦ ૧૦
ભવ જળ તારણ એકલા જી, કુટુંબનુ ત્યા નહિં કામ,
રાગ કરી મોહિયા મોહશુ જી, જાણિયુ નહિ નિજ ધામ. વીર૦ ૧૧
થાહરો વાંક ઇહાં કો નહિ જી, વડ વડા ભોળવ્યા ધીર;
કૃષ્ણ કલેવર લેઇ ભમ્યો જી, બલભદ્ર મોહ કરી વીર. વીર૦ ૧૨.
ક્રોધથી કંસ ચૂક્યો સહી જી, માન દુર્યોધન દેખ,
દભ ઉદાયન નૃપ મારિયો જી, લોભ સભૂમ વિશેષ. વીર૦ ૧૩.
કંડરિક પ્રમાદે પાડિયો જી, ચડપ્રદ્યોતન કામ;
રાગથી બ્રહ્મદત્ત દુખ લહ્યાં જી, દ્વેષથી કોણિક આમ. વીર૦ ૧૪.
વ્યસનથી કીચક ચૂકિયો જી, કપિલ મિથ્યાત્વથી જેમ;
પાખડ સગ કુસગથી જી, બહુ નર ચૂકિયા એમ. વીર૦ ૧૫.
જગત જન પીડિયા બહુ પરે જી, મોહ નિઃકારણ શત્રુ;
તેહ અન્યાય હુ કેમ સહુ જી, થે સુણો મહારા મિત્ર વીર૦ ૧૬
માહરે સેવકે કો કદે જી, આચર્યો હોય અન્યાય,
તેહનું નામ લેઇ દાખવો જી, શીખ દેઉ સુખદાય વીર૦ ૧૭.
ધર્મથી જય હુવે જગતમે જી, પાપથી ક્ષય કહેવાય,
એહ બેહુ વાતા અછે જી, આદરો મન તણી દાય વીર૦ ૧૮.
જિમ જિમ ખુદ ખમે એહના જી, વળી કીયાં વચન પ્રમાણ,
તેમ તેમ એ શિર ચઢિ ગયો જી, શીખ દેઊ અભિરામ વીર૦ ૧૯.

દોહરા.

એહ વચન સુણિ વીરના, સધિપાલ ગયા ધામ,
હવે શ્રી વીરવિવેક નૃપ, યોદ્ધાને કહે આમ. ૧
શૂરા પૂરા સાંભળો, આયો છે રણ એહ,
હાથ તમારા દેખસ્યા, અરિ દલ કાઢિમ એહ ૨.
સાથી હાથી છો તમે, અરિદલ એહ કરીર;
જય લક્ષ્મી વરસ્યાં હવે, જો કરશો થે ભીર. ૩.

હાર મુકુટ કેયુરેં કરી, શોભા શુરા નાહિ;
રિપુ સન્મુખ ધાયેં કરી, યશ પસરે જગમાહિ. ૪.
અસિ ધારા તીરથ અછે, દેવતણી ગતિ દેય;
નિજ ભુજ બળ સંભારિને, સામ ધર્મ ધરિ ધેય. ૫.
અંગજ અંગ ને અંગના, રાજ કાજ જીવ પ્રાણ;
ત્યાં લગી સઘળા વલ્લહા, જ્યાં ન મિલે અરિ બાણ ૬
વાહન કવચેં શસ્ત્ર ભરી, વહે આડંબર એમ,
અંતરગ સાહસ વિના, જય પદ પ્રાપ્તિ કેમ. ૭.
બોલો કુણ કયાં શેભશે, નિજ નિજ લેઇ પરિવાર;
કોણ કોણ કેહને જીપશે, તબ બોલ્યો સુત સાર. ૮.

ઢાળ ૫ મી રાગ સોરઠ.

સેવા બાહિરો કહિયેં કો સેવક,—એ દેશી.

નંદન ભવ વૈરાગ વદે તબ, વિનયવંત વરદાય:
સાહિબ આગે નિજ ગુણ વર્ણન, કહો કિણ કીધો જાઇ નંદન૦ ૧.
પણ સાહિબ જે પુછી વાણી, તસુ ઉત્તર હુ આખું;
અરિ મુખ ઝાલુ પહેલી અણિયે, ટેક ભલી પરેં રાખું. નંદન૦ ૨.
ચક્રતણી પરે ભવ ભવ ફેરે, ભૂર ભવિકને જેહ;
વિપરિત ભાવ અભાવ વડો અરિ, હું વશ કરશું તેહ. નંદન૦ ૩.
શમરસ રસ આદિ કરીને મહારા, અંતર સેવક તાજા,
કરકંડૂ આદિક દેઇને, બાહિજ સેવક સાજા. નંદન૦ ૪.
પંચમ ગુણ ઠાણકની ધરતી, દેશ વિરતિ જયદાઇ;
દેશેં ઉણી પૂરવ કોડી, માન્ય કહુ મન લાઇ. નંદન૦ ૫.
ધર્મ ધ્યાન મધ્યમ ત્યાં જાણો, પ્રતિમા શ્રાવક કેરી:
ખટ આવશ્યક કિરિયા કીજે, વ્રત લઘુ શુદ્ધ વિહારી. નંદન૦ ૬.
સડશઠ પ્રકૃતિતણો તિહાં બાંધી, મોહતણો મદ ગાળૂં;
અપ્રત્યાખ્યાનતણો ક્ષય કીધો, વૈરકદમી વાળું. નંદન૦ ૭.
આનંદ ને કામદેવ કહીજે, તે મુજ સેવક સારો;
ખટ આવશ્યક પુરોહિત કેરો, એ રણખેત વિચારો. નંદન૦ ૮.

હવે સંવેગ ને નિર્વેદ બેઉ, લઘુ સુત ભોળા શૂરા;
મોહ મહિપતિનું દલ મોડુ, ભુજબલી ભીમ સનૂરા. નંદન૦ ૯
છઠ્ઠો સત્તમ ગુણઠાણુ ધરતી, તે રણુ ખેત બુહાર્યો,
અન્તર મુહૂર્ત્ત સ્થિતિ મતિ એહુ, ચઢી ઉતાર નિહાર્યો. નંદન૦ ૧૦.
ત્રેસઠ પ્રકૃતિ પ્રમત્તેં બાંધે, સત્તર અઠાવન્ના,
મોહતણું બલ પલ પલ છીજે, સહુ વદે ધનધન્ના. નંદન૦ ૧૧.
નિરાલબ ધર્મ ધ્યાન વિશુદ્ધા, તેહિજ અતર વેલી,
પાચે પાડવ બાહિજ સેવક, કાઢે મોહને ઠેલી. નંદન૦ ૧૨.
અપ્રમત્ત ગુણઠાણથી કરસુ, અપૂર્વધ્યાન વિચારી;
ગુણશ્રેણીયે ગુણુ નિજ સક્રમ, ક્રિયા દૂર નિવારી નંદન૦ ૧૩.
સત્તમ અતે શુકલ ધ્યાના, સામો આવે શૂરો;
મોહ મહીપતિનુ બલ છૂટે, અનુભવ હોય સનૂરો નંદન૦ ૧૪.
ઇણિ પરે પુત્રે ફોજા ઝાલ્યા,હવે સમકિત મત્રી બોલે,
ભવજળ તારણ પોત પ્રવીણો, કુણ આવે મુજ તોલે. નંદન૦ ૧૫.
એ સસાર આદિ અપારા, મિથ્યાભૂપણુ ભારી,
ત્યા ભવિજનને હાથ ગ્રહીને, હુ ઊતારૂ પારી. નંદન૦ ૧૬.
દેવ ગુરૂ ધર્મ તત્વ દેખાઉ, ભાજુ કર્મ વિકારા,
શ્રદ્ધા કરૂણા આત્મક માહરા, અતર સેવક સારા. નંદન૦ ૧૭.
બાહિજ સેવક શ્રેણિક કેશવ, ઇત્યાદિક બહુ લહિજે,
ક્ષાયિક ભાવ ખજાનો પામી, વિરતિ ક્રિયા નવહીજે. નંદન૦ ૧૮.
તેત્રીશ સાગર કિંચિત્ અધિકો, માન કહીજે એહી,
ચોથે ગુણઠાણે બહુ લાભે, ધર્મરાગી ગુણુ ગેહી. નંદન૦ ૧૯.
પ્રકૃતિ સત્યોત્તેર ચોથે બાધે, ભુડી પ્રકૃતિ નિવારે,
ધર્મ ધ્યાન મદો સહુ દીસે, આરત રૌદ્ર વિચારે. નંદન૦ ૨૦
મોહતણો મત્રી મિથ્યાદગ્, તે હુ જીપન જોરે;
મોહતણું દલ મુડશે તબહી, દેખાડે નિજ તોરે નંદન૦ ૨૧.
ઇણિપરેસમકિત મંત્રીયે આખ્યો,ભુજબલ કીધપ્રકાશા;
ધર્મમદિર કહે અધિકો કીયો, વીર વિવેક ઉલ્લાસા. નંદન૦ ૨૨.

દોહરા.

ઉપશમ શૂરે બોલિયો, સુણ સ્વામી મુજ વાણ;
શ્રેણિસુથિર રણ આઠમો, ગુણઠાણે ગુણ ખાણ. ૧.
આળસ નિદ્રા ભય સકળ, દૂર નિવારૂં સંગ;
ક્રોધ જોધને જીપશું, નવ ગુણઠાણે રંગ ૨.
ક્રોધ દાવાનળ ક્રૂર છે, સતાપ્યો સંસાર;
હું સઘળાને સુખ કરૂં, નિજ ગુણ અમૃત ધાર. ૩.
શત્રુ મિત્ર સમ ભાવને, અન્તર મુજ પરિવાર;
સાગરચંદ નાગદત્ત બહુ, બાહિજ સેવક સાર. ૪.

ઢાળ ૬ ઠી.

બેડલે ભાર ઘણો છે રાજ, વાતા કેમ કરો છો,—એ દેશી

નવમે ગુણઠાણે વળી ઊભા, શૂરા પૂરા સારા.
મોહતણો હવે મદ ઉતારૂં, શુકલ ધ્યાન હથિયારા,
મહોટો માર્દવ શૂર સુજાણ, અરજ કરે કર જોડી. એ આંકણી. ૧.
ગાઢો અનમી માન જે વૈરી, જીપીશ હું રિપુ તેહો,
પ્રાણાયામ તે અંતર સેવક, અતિ બલ મન વચ દેહો. મહોટો૦ ૨.
બાહુબળી ગણધર ઇન્દ્રભૂતા, એ મુજ બાહિર શૂરા;
અહંકાર છોડીને દીધો, અનુભવ લીધ સનૂરા. મહોટો૦ ૩.
આર્જવ સામંત તિહાં કિણે બોલ્યો, માયા જીપણહારો;
શરણસ્વરૂપી શાન્તિ શિરોમણિ, અંતરંગ પરિવારો. મહોટો૦ ૪.
રાજા પૂછ્યો તેણે પ્રકાશ્યો, માયા વચન અબોલા;
ક્ષુલ્લક કુંવર પ્રમુખ મુજ બાહિજ, સેવક રાખ અમોલા. મહોટો૦ ૫
મોહતણો જે મહોટો સેવક, દંભ કહીજે દરિયો,
તે પણ હું નવમે ગુણઠાણે, જીપણ બીડો ધરિયો. મહોટો૦ ૬.
સંતોષ મહોટો સામંત કહીજે, તે હવે બોલે એમો;
તૃષ્ણા તરલ તરંગિણી તરશું, ધરશું ધૃતિ રતિ ક્ષેમો. મહોટો૦ ૭.
પરમ સમાધિ તણો અંકૂરો, તે મુજ વહાલો જોધો;
કપિલાદિક મુજ સેવક સારા, ત્યાગી અંતર સોધો. મહોટો૦ ૮.

દશમ ગુણઠાણુ ઠામ લહીને, સૂક્ષ્મ લોભને જીતી;
સંપરાયકી કીરિયા સઘળી, તબથી હોય વિતીતિ. મહોટો૦ ૯.
ઉચ્છાહ સેનાની તિહાકણે બોલ્યો, સુણુ સ્વામી મુજ વાતાં;
સઘળી ફોજામે હું ફિરશું, મે લાધી તુમ ધાતાં મહોટો૦ ૧૦.
સઘળા શૂરાને ઉપકારૂ, વડ વડ બિરુદ સભારૂં;
વેદ વિકાર નિવારણ અંતર, સેવક સખરા ધારૂં. મહોટો૦ ૧૧.
ઇન્દ્રાનુજ ને મહાગિરિ મુનિવર, બાહિજ સેવક શૂરા,
સઘળા શુભ ગુણઠાણા માંહે, વજડાવૂં જયતૂરા. મહોટો૦ ૧૨.
વિમળબોધ કોટવાળ કહે ઇમ, સુણુ સ્વામી મુજ વાણી;
મોહમહિપતિના ચર ઝાલું, નિર્ણય તુરત પિછાણી. મહોટો૦ ૧૩.
ચર્ચન અર્ચન અતર સેવક, દઢમતિ દઢ ધર્મ ધારા;
બાહિજ સેવક ધર્મ રૂચિ પ્રમુખા, બહુવિધ ભક્તિ વિચારા મહોટો૦ ૧૪.

દોહરા.

ઇણિ પરે બીજે પણ તિહા, નિજ નિજ બલ પરકાશ;
મોહરાયને જીપવા, આણે અધિક ઉલ્લાસ. ૧.
વનિતા પણ સુભટા તણી, હરખી બોલે એમ;
જીણ વિધ પ્રીતમ જૂઝશી, મે પણ જૂઝાં તેમ. ૨.
નિજ પ્રીતમ પાસે રહી, કરસ્યાં શસ્ત્ર પ્રહાર;
અબળા સબળા કામ મે, કરસ્યાં સ્વામી તિવાર. ૩.
ઇણ પરે સઘળા સાથરો, સાહસ સબળો જોય;
રાજા વીરવિવેક તબ, અધિકો હર્ષિત હોય. ૪.
અધિકાધિક પરિણામશું, પર્યાલોચન સાર,
તેહિજ વાજા વાજીયા, શિવપદ મગળ સાર. ૫.
ઇણિ અવસર હવે મોહ નૃપ, સજ્જ હુઇ સુવિચાર;
સઘળા જોધાને કહે, સુણજો એ નિરધાર ૬.
ચઢશે વીર વિવેક હવે, રણ કરવાને કાજ;
ઢીલ ન કીજેં તો ભલો, મુજરો દ્યો મુજ આજ. ૭.
કુણ કેહી ફોજે ખડો, માજી હોશે તેહ;
નામ લેઇને દાખવો, અરિ મુજ ઝાલે જેહ. ૮.

ઢાળ ૭ મી.

દેશી વિછીયાની

મયણ વયણ તબ ઉચ્ચરે, સુણ તાતજી સાહિબ આજ રે લાલ;
આપ મુખે કરી આપણી, કીર્ત્તિ કરતા હુવે લાજ રે લાલ. મયણ૦ ૧.
તૃણસમ અરિદલ જાણજો, દાવાનલ સમ મુજ જોર રે લાલ;
નાસોકડ હવે ન્હાસશે, મુજ આગળ એ છે ચોર રે લાલ. મયણ૦ ૨.
લઘુ ભાઇ શ્રીનેમરો, વળી આષાઢ રુષિ નદિષેણ રે લાલ;
આર્દ્રકુમર કુલવાલૂઓ, મેં જીત્યા મન હરખેણ રે લાલ. મયણ૦ ૩.
વડ વડા શૂરા એહના, જીત્યા કહું કેતા નામ રે લાલ;
છળ બળ કરીને છેતર્યા, મુજ સાથી છે અભિરામ રે લાલ. મયણ૦ ૪.
મણિરથ ચડ પ્રદ્યોતના, મધુ કુમર અને ગર્દભિલ્લ રાય રે લાલ,
નામ લેઇ કેતા ગણુ, સેવક બાહિજ કહેવાય રે લાલ. મયણ૦ ૫.
ફૂલ વસત અબુદ ઘટા, કોકશાસ્ત્ર શ્રૃંગાર સભોગ રે લાલ;
સ્નાન અને મદ પાન તે, મુજ અંતર સેવક જોગ રે લાલ. મયણ૦ ૬.
રાગ વદે હવે સાંભળો, હુ જતન કરૂ રાગધ રે લાલ;
મયણ તણો પણ મિત્ર છું, જોડું હું સઘળી સધ રે લાલ. મયણ૦ ૭.
કિહાં કિહાં આખ છે, કિહાં ચદ્ર અછે કિહાં મુખ સુદ્ધરે લાલ;
પરવાળા કિહાં અધર છે, એ ઉપમા રાગ નિરૂદ્ધ રે લાલ. મયણ૦ ૮.
કિહા હીરા કિહાં દશન છે, કિહા કનકકલશ માંસગ્રંથ રે લાલ;
કિહા વાપી કિહાં નાભિ છે, પણ રાગવશે એ સંથ રે લાલ. મયણ૦ ૯.
સડણ પડણ વિધ્વસ છે, અગ અશુભતણો ભડાર રે લાલ;
તે દેખાડી ભોળવું, જોરાવર રાગ અપાર રે લાલ. મયણ૦ ૧૦.
મીઠા મન્મથ બોલડા, મિલવો ભિલવો બહુ પ્રેમ રે લાલ;
અતર સેવક છે બહુ, માહરે જોરાવર એમ રે લાલ. મયણ૦ ૧૧.
ઇન્દુષેણ બિન્દુષેણ જે, ચિલાતી ચોર ઇલાપુત્ર રે લાલ;
બાહિજ સેવક માહરા, પહેલાથી મહારા મિત્ર રે લાલ. મયણ૦ ૧૨.
દ્વેષ વદે હવે સાભળો, હું કરડો શૂરો તુજ રે લાલ;
કુણ અછે જગમે તિકો, જે કરશે મુજશું જુઝ રે લાલ. મયણ૦ ૧૩.

ચંડ રૂદ્ર બિભત્સમા, દર્શન અતિ ભયનો હેત રે લાલ;
સન્મુખ કુણ જોઇ શકે, રિપુ જિપુ ઉભે ખેત રે લાલ. મયણ૦ ૧૪.
મત્સર નિંદા પિશુનતા, સગ્રામ શરાપ ને મર્મ રે લાલ,
આક્રોશન અતિ ચંડતા, અંતરસેવક ધર્મ રે લાલ. મયણ૦ ૧૫.
કૌરવ ને ચંડકોશિયો, પાલક ને સગદેવ રે લાલ;
કમઠાદિક બહુ પ્રાણિયા, સાચવે છે માહરી સેવ રે લાલ. મયણ૦ ૧૬.
હવે મિથ્યામંત્રી બોલિયો, સુણ મારી શક્તિ અનંત રે લાલ,
તીન ભુવનમા પ્રાણિયા, મુજ સાન્નિધ્યથી ભામંત રે લાલ. મયણ૦ ૧૭.
જાતિ યોનિ કુલ કોડી એ, નહિ કોઇ છે તે ઠામ રે લાલ,
સેવક વીર વિવેકના, બહુ ઝાલી પોડયા આમ રે લાલ મયણ૦ ૧૮.
કુગુરૂ કુદેવ કુધર્મને, વશ પડ્યા પ્રાણી જેમ રે લાલ,
અંતરંગ મુજ કામના, કિંકર સઘળાયે તેહ રે લાલ. મયણ૦ ૧૯.
મતિ વિપરીત તણા ધણી, પાલક કપિલાદિક તેમ રે લાલ,
બાહિજ સેવક બહુ અછે, પાર નાવે ગણતા એમ રે લાલ. મયણ૦ ૨૦.

દોહરા.

શ્યામ શરીરી દૂબળો, ડીધો જોર અનંત,
લાલ રંગ લોચનધરૂ, ત્રાસે તેહથી સંત. ૧.
ક્રોધ જોધ છે એહવો, તે બોલ્યો સુણ સ્વામ,
કુણ મુજ હોડ કરે ઇહા, તે દાખે તસુ નામ ૨.
નયણ વયણ કરી હોઠ બહુ, ધ્રૂજાવું છું જોર,
નરક ભુજંગે બહુ વસુ, થોડો બીજી ઠોર ૩
ચંડભાવ દુર્વચનતા, તામસ વૈર સરાપ,
એ મુજ સેવક શાશ્વતા, કુણ સહે એહનો તાપ ૪.
સંન્યાસી શિશુપાલ નૃપ, કુરૂડ દીપાયન જોય,
બ્રહ્મદત્ત આદે કરી, બહુ સેવક મુજ હોય. ૫.

ઢાળ ૮ મી.

રાજીમતી રાણી ઇણિપરે બોલે,—એ દેશી

સુણજો સ્વામી અંતરજામી, હવે અહંકાર કહે શિર નામી, સુણજો૦
તીન ભુવનમા વાસો મેરો, માનવ માહે દેખો ઘણેરો સુણજો૦ ૧.

વિદ્યા જ્ઞાન તણો ફલ હારે, જે નર હોવે માહરે સારે; સુણજો૦
ગુરૂ જનનો પણ માહરે લેખો, મયમત્ત હાથીની પરેં દેખો. સુણજો૦ ૨.
ચક્રવર્ત્તિ આપ તપ ચાખ્યો, મેરો સ્વરૂપ ઇણીપરેં ભાંખ્યો; સુણજો૦
દૂર વિનીત મુજ ભાવ સદાઇ, સેવક સેવે ચિત્ત લગાઇ. સુણજો૦ ૩.
ચમર દાનવ ને પ્રતિવાસુદેવા, લાખે જ્ઞાનેં કરે મુજ સેવા; સુણજો૦
દંભ કહે મુજ વાર્તા મહોટી, અવસર નાવે એહ હથોટી. સુણજો૦ ૪.
પીણા સર્પતણી મુજ કરણી, અંતરમાં કાતર અનુસરણી; સુણજો૦
મીઠું બોલું પાશમા પાડું, સૂક્ષ્મ બાદર નિગોદ દેખાડું. સુણજો૦ ૫.
જૂઠું બોલું છલ બલ સાધૂં, વેશ્યા સંઘાતી દ્રોહ આરાધું; સુણજો૦
અંગારમર્દક આષાઢભૂતા, કપટ કરા મુનિ ભારે જૂતા. સુણજો૦ ૬.
મહાબલ વનિતા ગોત્ર જે ધરિયો, પીઠ મહાપીઠ તેહિજ વરિયો; સુણજો૦
સેવક સખરા તિર્યંચ માંહે, સસાર ફેરૂ ઝાલી બાંહે. સુણજો૦ ૭.
લોભ બોલ્યો હુ મહોટો વીરો, હુ સસારેં જાચો હીરો; સુણજો૦
આદર માન દીયે મુજ દેવા, નરવર પન્નગ સારે સેવા. સુણજો૦ ૮.
જલ થલ ગિરિવર ભૂમિ પરાઇ, તે અવગાહુ ક્ષણમેં જાઇ; સુણજો૦
ભૂખ તૃષા તપ શીત ન જાણું, લાલચ ને મુખ સબ લોભાણું. સુણજો૦ ૯.
મમતા આરંભ મૂર્ચ્છા મહોટી, કૃપણ સાહસ એ સેવક કોટી; સુણજો૦
સુભૂમ ચક્રી અને નૃપનંદા, લોભ ઉદય કેશરી મુનિચંદા. સુણજો૦ ૧૦.
અંતર બાહિજ સેવક ઝાઝા, કોઇ ન લાભે અમચી માઝા; સુણજો૦
હવે પ્રમાદ તે શૂર સવાઇ, રાજા આગે બોલ્યો ધાઈ. સુણજો૦ ૧૧.
ઉચી પદવી કોઇક ચઢિયો, માહરી શક્તિ તુરત તે પડિયો; સુણજો૦
ચઉદે પૂર્વધરે કેઇ મુનીશા, ઉપશાન્તમોહી જેહ જોગીશા. સુણજો૦ ૧૨.
તેહ નિગોદેં જાયે સીધા, પ્રમાદના સગ જેણેં લીધા; સુણજો૦
સ્નાન મજ્જન જલકેલિ શિખાઉં, નાટક ચેટક બાર દેખાઉં. સુણજો૦ ૧૩.
પાસેં બેલું વિકથા ભાખુ, પરની નિંદા તે પણ દાખું; સુણજો૦
વૈર વિરોધના વંશ વધારૂ, આળસ ઉંઘ ઘણેરી ધારૂં. સુણજો૦ ૧૪.
તેરે કાઠિયા વ્યસન જે સાતે, તિણસું મેરે મિલતી ધાતે; સુણજો૦
નટ વિટ સંગતિ વિષયા અશા, અંતર સેવક મુજ અવતંસા. સુણજો૦ ૧૫.

મગૂ શૈલક મરીચ વદીનો, કુંડરીક સૌદાસ મે જીત્યો, સુણજો૦
બાહ્ય સેવક ઇમ કેતા દાખુ, મુજ ગુણ નિજ મુખ કેતા ભાખુ. સુણજો૦ ૧૬.
ધર્મમંદિર કહે પ્રમાદ ઘોરા, વીર વિવેકશુ ન ચલે જોરા સુણજો૦

દોહરા.

ઇણિ પરે સામંત બોલિયા, શૂરા પૂરા સાથ,
મોહ શીલ હવે પાખર્યો, નાવે કેહને હાથ ૧.
જૂઠી ને સત્યામૃષા, દુંદુભિ ભામા દીધ,
હલકારે રણ જીપવા, અમલકરાએ કીધ ૨.
શુભધ્યાન અપધ્યાન બે, આમા સાહામા હોય,
શુદ્ધાશુદ્ધ ઉપયોગ અસિ, મહિપ નૃપભ યુદ્ધ જોય ૩
અપધ્યાન નર બોલિયો, કરિ પહિલો હથિયાર,
જોરાવર મુજ શસ્ત્ર છે, હણસું જીત અપાર ૪.
રહનેમી નલ રાય બહુ, ચુકાયા નર નાર,
મુજ આગે તૂ ના ટકે, નાશ મૂક હથિયાર. ૫.
શુદ્ધધ્યાન બોલ્યો હવે, તુ મહેલો મનમાહિ,
શીખ ઇસી શૂરા કહે, તુ કાયરની બાહિ ૬.
દઢ પ્રહારી ચિલાતીયસુત, હત્યાકારક જેહ,
મેં તાર્યા એક પલકમે, બાહ ગ્રહીને તેહ. ૭
બહુ કાળે તુ આવિયો, સાકડે મહારે સાથ,
હવે જીપીને મૂકશુ, જો કરશે જગનાથ ૮.
ઇણિપરે બેહુ કટકમા, સજ્જ થઇ તિણ વાર,
નિજ નિજ બલ પરકાશતા, વહે તે વારો વાર ૯.

ઢાળ ૯ મી.

તુંગિયા ગિરિ શિખર સોહે,—એ દેશી

બૂઝનો હવે જૂઝ સુણજો, ભવિક જન મન લાય રે;
અવર જૂઝે નરક જઇયે, એહથી શિવ થાય રે. બૂઝનો૦ ૧
મિથ્યાત્વ તેહિજ રાતિ બહુલી, જ્ઞાન ભાનુપ્રકાશ રે.
તિણ સમે મોહો માંહિ અડિયા, ભીડિયા ધરિય ઉલ્લાસ રે. બૂઝનો૦ ૨

જોધ શૂરો ક્રોધસેતી, જૂઝે વીર પ્રસિદ્ધ રે;
આવશ્યક પુરોહિત જૂઝે, જય પ્રતિજ્ઞા કીધ રે. ભૂઝનો૦ ૩.
ભદ્ર ભાવ તે તુરંગ બેસી, જૂઝે માર્દવ રૂઠ રે;
સરલ અસિ હથિયાર લેઇ, ધાયો માનને પૂઠ રે. ભૂઝનો૦ ૪.
આર્જવ ને સંતોષ બેહુ, વિવેકના વડ વીર રે;
માયા લોભશું સબલ જૂઝે, કાં ન કરે તકસીર રે. ભૂઝનો૦ ૫.
અતિઘોર પહિલા રૂપ જાણો, અનંતાનુબંધિયા ચાર રે;
છેદવા અપૂર્વ કરણેં, હુઓ ક્ષેમાચાર રે. ભૂઝનો૦ ૬.
સ્યાદ્વાદ સિંધુર બેસિ આવે, મંત્રી સમ્યક્ દૃષ્ટિ રે;
આસ્તિક્ય આયુધ હાથ લેઇ, બોલાવે રિપુદૃષ્ટિ રે. ભૂઝનો૦ ૭.
મિથ્યાત્વ મોહનો મંત્રી આયો, પંચરૂપ વિકાર રે;
એક ઘાયેં હણ્યા પાંચે, સમકિત જોર અપાર રે. ભૂઝનો૦ ૮.
ઉપશમાદિક વીર સંગ લઇ, અપ્રત્યાખ્યાની શત્રુ રે;
ગુણઠાણ ચઢતા ભૂમિ ચાપી, અરણ્યા હરખ્યા મિત્ર રે. ભૂઝનો૦ ૯.
હવે તિહા ભય વૈરાગ્ય વીરે, વહી આયો જ્યાં મયણ રે;
સજ્જ દૂઈ મદન બોલ્યો, સાંભળ મોરાં વયણ રે. ભૂઝનો૦ ૧૦.
વિષમશર હુ જગત જીતા, તે સુણ્યો નહિં કાન રે,
માહરાં બાણ તે ઉરગ સરિખા, ઉતારૂ તુજ માન રે. ભૂઝનો૦ ૧૧.
નાસવાની કળા તાહરી, તાતનીશરે ચિત્ત રે;
તુ નાશ હવણાં કહું તુજને, પસ્તાઇશ તુ ચિત્ત રે. ભૂઝનો૦ ૧૨.
પુરૂષ નારી પંઢ વેદે, રૂપ કીધાં મયણ રે;
વચન એ વૈરાગ સુણિને, કોપિયો કહે વયણ રે ભૂઝનો૦ ૧૩.
તીન રૂપેં હુ ન બીહુ, સાંભળજે તુ કામ રે;
પ્રબલ પાયક તામ દીસે, જલદ નાવે જામ રે. ભૂઝનો૦ ૧૪.
ઇમ કહીને પેહેલા, તિણે તે પંડનારી વેદ રે;
શૂર થઇ વૈરાગ્ય વીરે, અરિતણો કિયો છેદ રે; ભૂઝનો૦ ૧૫.
ઉદાસીનતા ગજ રાજ ચઢિયા, બરછી અનિત્યતા ભાવ રે;
સંવેગ ને નિર્વેદ ભાઇ, આયા તિણ પ્રસ્તાવ રે. ભૂઝનો૦ ૧૬.
હાસ્ય ને રતિ અરતિ શોકા, છેદિયા તિણવાર રે;
પછે તિણે પુવેદ છેદ્યો, નાઠા વિષય વિકાર રે. ભૂઝનો૦ ૧૭.

દોહરા.

હવે વળિ સમ સંતોષ ભટ, રણખેત ખુંદે જોર;
સંજલના ક્રોધાદિ સબ, છેદે નિજ બળ ફોર. ૧.
વિકટ કટક નાસી ગયો, મોહ તણું બળ ક્ષીણ;
જીપે ધીર વિવેકના, સબળ શૂર પરવીણ. ૨.
દુર્ધર સંજલના ભણી, ખંડ ખંડ બહુ કીધ;
દશમે ગુણઠાણે ક્ષપક, સંતોષે યશ લીધ. ૩.
આતમ ઉદ્યમ જાગિયો, જ્ઞાન ધ્યાન ભરપૂર;
હરખ્યા વીર વિવેક ભટ, મોહ સુભટ ચકચૂર ૪.
મોહ કટકની યોષિતા, નિજ પતિ પડિયા દેખ,
જલ સૂકા જ્યું કમલિની, જીવન વિણ તનુ શેષ. ૫.
મોહરાય મન ચિન્તવે, મુજ ભટ પડિયા ભૂર,
ભોય ભારી હવે નાસતા, સન્મુખ હો તુ શૂર. ૬.
શૂર ભણી દોય ગતિ કહી, જય અથવા છે નાશ;
ક્ષપક શ્રેણી રણ ભૂમિમાં, આવે અધિક ઉલ્લાસ. ૭.

ઢાળ ૧૦ મી.

દેશી રૂબના ગીતની, અથવા

લાગો સબલ સંગ્રામ, લાગો સબલ સંગ્રામ, બે દલ જૂઝે નગરી બાહિરે હો,–એ દેશી

મોહ મહિપતિ આપ, મોહ મહીપતિ આપ,
આવે હો આવે હો, ગજ પર બેસી જૂઝમેં હો;
સબલા કરતો નાદ, સબલા૦
નાસો હો નાસો હો, અધ્યાતમ મૂકી બૂજને હો. ૧.
દેવ દાનવ કુણ હોડ, દેવ૦
આગે હો આગેં હો, નાઠા ભય ખમિયો નહિ હો.
બીવરાવે અતિ ઘોર, બીવરાવે૦
વડ વડ હો વડ વડ ઉપશમ, શૂરા ભણી સહીહો ૨.
ધ્રૂજ્યા કાયર પ્રાણી, ધ્રૂજ્યા૦
આયો હો આયો હો, મોહ મહીપતિ આફરો હો.

પીપલ પાન સમાન, પીપલ૦
ધીરજ હો ધીરજ, ન રહે કોઇ વાતરો હો. ૩.
અંધારૂં આકાશ; અંધારૂં૦
છાઇ હો છાઇ હો, રજે કરી સઘળી દશે દિશા હો;
હાક અધિક હૂંકાર; હાક૦
સુભટાં હો સુભટાં હો, ઉપર શર પડે ધસી હો. ૪.
લાગે સબલ સંગ્રામ; લાગે૦
બે દલ હો બે દલ હો, જૂઝે ઝૂઝે કોવિદા હો;
ઘોડા ઘોડે ઘેર; ઘોડા૦
હાથી હો હાથી હો, હાથીશું જૂઝે તદા હો ૫
પાયક પાયક લાગ; પાયક૦
માજી હો માજી હો, માજીશું ભીડીયા ભલા હો,
આવે રાય વિવેક; આવે૦
હાથી હો હાથી હો, બેસી ચઢતી કલા હો; ૬.
બરછી શુકલ ધ્યાન. બરછી૦
ઝગમગ હો ઝગમગ હો, સોહે હાથે જેહને હો.
નવ વધૂનો પરિવાર; નવ૦
સાથેં હો સાથે હો, વપુકારે સહુ તેહને હો; ૭.
મોહ વદે તવ આય; મોહ૦
વીરા હો વીરા હો, ધીરા હવે હોશો નહિ હો,
નાશ તુ ચતુર સુજાણ, નાશ૦
થારી હો થારી હો, મૂલગી વાતા એ સહી હો. ૮
ધર્મ ધાર તું માગ; ધર્મ૦
મૂકો હો મૂકો હો, જીવતો તુજને જાણતે હો;
સુભટ પડ્યા મન જાણ, સુભટ૦
બેઠા હો બેઠા હો કરશુ અમૃત આણને હો. ૯.
મો છૂતે સબ કોય, મો હુતે૦
જીવે હો જીવે હો, જોધા સઘળા માહરા હો,

શુહર વડની ન્યાય; શુહર૦
શાખા હો શાખા હો, છેદ્યા ફિર પલ્લવધરા હો. ૧૦
જીત્યા હો ત્રણે લોક; જીત્યા૦
એહવો હો એહવો હો, મન્મથ તેં સુણિયો હશે હો;
તેહનો ગુરૂ હું તાત, તેહનો૦
જાણે હો જાણે હો, જૂઠો કર્યું આતમ કરે હો. ૧૧
વજ્ર ગદા હથિયાર; વજ્ર૦
મુજને હો મુજને હો, લાગે નહિં એ સદા હો;
મંત્ર તંત્ર વિષ વ્યાલ, મંત્ર૦
નાવે હો નાવે હો, મુજ નેડા કોવિદા હો. ૧૨.
મેં બહુલા રણ કીધ, મેં૦
કાઠાં હો કાઠાં હો, તરકસ હાથ છે માહરા હો,
તું શીલો સુખકાર, તું૦
કોમલ હો કોમલ હો, પુદ્ગલ તન છે તાહરા હો. ૧૩

દોહરા

મોહ રાય ગર્વે ચઢયો, વળી બોલે સુણ વીર,
બહુ વેળા તુજ હાથમા, પહિરાયા જંજીર. ૧.
આદિમ ચક્રી સુત ભલો, નામ મરીચ વિખ્યાત,
સાગર કોડાકોડિમે, ફેર્યો, એમ કહાત. ૨.
રસનેન્દ્રિય મુજ સેવકે, કંડરીક તુજ વીર;
ક્ષણમાહે બાંધી કરી, સાતમી મૂકયો મીર. ૩.
સત્યકી શ્રેણિક આદિ દે, તુજ સેવક અતિ સાર;
અવિરતિ માહરી નારિયે, બાંધી લિયા તેવાર. ૪.
જીત્યા કેતા આખિયે, તુ પણ નાઠો તેથ,
લાજ તજી આયો વળી, શ્યુ ખાટિશ તુ એથ. ૫.
ઇમ સુણી વીર વિવેક હવે, ઉત્તર આખે એમ;
નિજ મુખ ઇંદ્ર પ્રશસતો, લઘુતા ન લહે કેમ. ૬.

ઢાળ ૧૧ મી.

પ્રભુ નરક પડંતો રાખી, વાણી જાણી;—એ દેશી

રાજા એસા વચન ન બોલિશ, ગર્વતણું તું ગેહ હો;
શારદ જલદની ગાજ સરિખી, વાણી જાણી એહ હો. રાજા૦ ૧.
માદલ મહોટા નાદ કરે બહુ, અંતર પોલા જાણ હો;
અતે સાચા તે નહી કાચા, એહ વડાની વાણ હો. રાજા૦ ૨.
પૂર્ણ કલશ ના છલકે ભરિયો, ઠાલા ઠીકર જોઇ હો;
ઉછળે તોય અલ્પ પામીને, એ ઉત્તમ તુજ હોઇ હો. રાજા૦ ૩.
પાકા પીપલ પાનતણી પરે, ખડ ખડ કરે તુ આજ હો;
તે ખડ ખડ હુ આજ ઉતારૂ, જો કરશે જિનરાજ હો. રાજા૦ ૪.
મત મુજને તુ શીળો જાણે, ધૂરથકી હૂ ક્રૂર હો;
અગ્નિ ઝળ ઉપરથી બાળે, મૂળ હણે જળપૂર હો. રાજા૦ ૫.
હું હિમની પરે ટાઢો ગાઢો, તુજ દલ વૃક્ષ અપાર હો;
ઝાંખર કીધા પલ ભરમાંહે, હવે તહારી છે વાર હો. રાજા૦ ૬.
હય ગય સેવક સઘળા નાઠા, ખોઇશ ખજાનો તુજ હો;
ધિક્ ધિક્ તુજને ધીઠ હુઇને, કરવા આવ્યો જુઝ હો. રાજા૦ ૭.
નાશ તુ હમણાં જીવતો મૂકું, ખોટી કા ધરે ધીર હો;
પાળ તૂટી તો કિણ પરે રહેશે, સરવરકેરો નીર હો. રાજા૦ ૮.
ચેતન વૃદે શૂરે સતે, જીપી મૂકયો તેહ હો;
નિર્લજ્જની પરે આવે દોડી, એહવી તાહરી સોહ હો. રાજા૦ ૯.
માહરા સેવક મુજશું રુશી, કોઇક તુજપે આય હો;
પણ તે અંતર સેવક મહારો, સ્વામી ધર્મ સુખદાય હો. રાજા૦ ૧૦.
ભોળવિયો તે ભરતભણી બહુ, પણ ભૂલો નહિ તેહ હો;
અનુભવ રસિયો સેવક મેરો, પરમ અધ્યાતમ ગેહ હો. રાજા૦ ૧૧.
પાચે પાંડવે બે ભાઇ હણિયા, તે સહુ કર્ત્તવ્ય તુજ હો;
ઉત્તમ જાણી મેં ઉદ્ધરિયા, હોડ કરિશ કયું મુજ હો. રાજા૦ ૧૨.
હત્યાકારક અર્જુનમાલી, દૃઢપ્રહારી વળિ દેખ હો;
તે અધિકારી નરકના કોધા, મેં સુખ દીધાં અલેખ હો. રાજા૦ ૧૩.

તેં કન્યાનો શિર છેદાયો, મનમેં ન કરી લાજ હો;
તેહ ચિલાતીને મેં દીધો, સ્વર્ગતણો સુખસાજ હો. રાજા૦ ૧૪.
જૂનો જર્જર દેહ દેખીને, કરૂણા આવે મુજ હો,
નિલા વૃક્ષને અગ્નિ પ્રજાળે, તોશ્યે નીરસ ગુઝ હો. રાજા૦ ૧૫.

દોહરા.

ઇણિ પરે વીર વિવેકની, વાણિ સુણી નૃપ મોહ;
વૃદ્ધ હૂઓ પણ તરૂણ હુઈ, કોપ્યો અધિકેં છોહ. ૧.
નિજ હથિયારેં વરસતો, હણવા વીર વિવેક,
વહિ આયો તિહા વાધ જયુ, બે જુઝયા અતિરેક. ૨.
મલ્લતણી પરેં બે જણા, જૂઝે માહોમાહિ;
અંજનગિરિ હિમગિરિ મળ્યા, સુરસાખી રહ્યા તાહિ. ૩.
વીરવિવેકે મોહને, ઉપાડિયો ગ્રહિ પાય,
નાખ્યો ધરણી ઊપરે, ક્ષીણ હુઓ સ સકાય ૪.
દ્રોહી તું સબ જગતનો, પાપી પાપ નિવાસ,
વિરુઇ વિષ વેલી હતી, તે ભણી કીજે નાશ. ૫,
દેવ સમર તું આપણો, જે સારે તુજ કાજ,
નવિ છૂટે તુ ઝાલિયો, યન્નતણો અજ આજ ૬.
સુત સહોદર કોઈ અવર, ઊવટ ચાલણહાર,
નરપતિ તસુ રાખે નહિ, એ નૃપનીતિ વિચાર. ૭.
જનની જનક ન કો ઇહા, રાખિ શકે નહિં તોહિ,
પાપતણા ફલ આઇયા, દોષ નહિ છે મોહિ. ૮.
સાક્ષીધર છુ હુ સહી, કિંચિત કારણ હોય;
પાપ ફલ અઘ વૃક્ષના, તે મારે છે તોય. ૯
ઇમ કહી વીર વિવેક તબ, બ્રહ્મશસ્ત્રશુ મોહ,
હણિયોસુર નર દેખતા, આતમ અતુબલ સોહ. ૧૦.
જ્ઞાનાવરણ્યાદિક પ્રકૃતિ, સેવક નાઠા શેષ,
જય જય શબ્દ કરાઈયા, જીત્યો વીર વિશેષ ૧૧.

ઢાળ ૧૨ મી.

નયન નિહાળો રે નાહલા,—એ દેશી.

જડતા ઝૂરે રે યોષિતા, ઝૂરે માયા રે માત;
એ અવસ્થા રે ક્યું થઈ, તુ જગ અમર કહાત. જડતા૦ ૧
તું જગજીવન વાલહો, તું અમ પ્રાણાધાર;
જે વૃક્ષ વળગી રે વેલડી, તે વૃક્ષ પામ્યો સંહાર. જડતા૦ ૨.
આશ ઘણી મનમાં હતી, તે રહી દીસે રે આજ;
વલ્લભ તું દુરલંભ છે, મન માન્યો મહારાજ. જડતા૦ ૩.
તું સમ અવર ન કોય છે, પૂરણ મનની આશ;
તુજ ગુણ કેતા રે દાખવું, તોં વિણસ્યો ઘરવાસ. જડતા૦ ૪.
એ તનું દીપકવાટ છે, તું વહાલો તૈલ પૂર;
તું સરવર મેં માછલી, મેં કમલિની તુ સૂર. જડતા૦ ૫.
તું વાદલ મેં દામિની, તુ તરૂવર મેં પાન,
તું માનસર મેં હંસલી, તુ ઉત્તમંગ મે કાન. જડતા૦ ૬.
દાદુર ચાતક મોર હે, તું ગિરૂઆ ઘન મેહ;
દર્શન પ્યાસ બુઝાઇયેં, ઇમ કિમ દીજે રે છેહ. જડતા૦ ૭.
કોમળ કુમુદિની મે અછા, તું છે ચન્દ્ર સમાન;
તુ તરૂવર મે પંખિયા, કુણ હવે દેશે રે માન. જડતા૦ ૮.
ઇણ પરેં માયા રે યોષિતા, ઝુરતી ધરતી ઢળી તામ;
મોહતણો પરિવાર જે, બીજો પણ ગયો આમ. જડતા૦ ૯.
મોહતણું મૃત્યુ દેખીને, હરખ્યા સુર નર રાય;
ફૂલતણી વૃષ્ટિ વીરને, શિરપર કીધી રે આય. જડતા૦ ૧૦,
જય જય શબ્દ સહૂ કહે, થારી શક્તિ અપાર;
હિમગિરિ હીર તણી પરેં, તુજ ગુણ નિર્મળહાર. જડતા૦ ૧૧.
એરવત ભરત વિદેહમેં, તુંહિજ સખરો હેત;
સકળશરીરી રે જીવને, તુ સુખ બીજનો ખેત. જડતા૦ ૧૨.
તું હિતવચ્છળ માત જ્યું, વિઘ્ન વિદારણ વીર;
કલિયુગ પાવક જીપવા, અધિકું નિર્મળ નીર. જડતા૦ ૧૩.

તું સાહિબ શિર સેહરો, ભૂરભવિક સુખકાર,
ભવભય હરણ હરાયવા, તુ પંચાયણ સાર. જડતા૦ ૧૪.
કજ્જલ યમુનાજલ કોકિલા, એહો કાલોરે પાપ;
તે ગયો દૂરે આજથી. દૂર ગયો દુખ વ્યાપ. જડતા૦ ૧૫.
ઉદયાચળ જિનશાસને, તુ ઉગો અબ સૂર,
તિમિરપાખંડ દૂરે ગયા, દિન અધિક પંડૂર. જડતા૦ ૧૬.
રવિ તો ઉગે આથમે, ચન્દ્ર કલંકી રે હોય,
મણિ તો પચ્છર આખિયે, સુરતરૂને વૃક્ષ જોય. જડતા૦ ૧૭.
તાહરી ઓપમ જે હુવે, તે જગમેં નહિ દીઠ,
અધિકું અમૃત પાનથી, તુજ દર્શન અમ મીઠ. જડતા૦ ૧૮.
શ્રી જિનરાજ મયા કરી, એ રુદ્ધિ આઇરે તોહિ;
વીર વિબુધ શિર સેહરો, દિન દિન અધિકી રે સોહ જડતા૦ ૧૯.
ઇણિ પરેં સુરનર કિન્નરે, ગુણ ગાયા ધર્મ ટેક,
ધર્મમંદિર ધન તે સહી, સેવે વીર વિવેક. જડતા૦ ૨૦.

દોહરા.

જયત હૂઇ જાણી કરી, હરખી વીરની માત;
પુત્ર સમીપે આઇને, આખેં મધુરી વાત ૧.
ચિરંજીવ જીવન જગત, તીન ભુવન વિખ્યાત;
સુત સગમ શીતલ ઇસ્યો, ચદન ચન્દ્ર કહાત. ૩.
સાચી ધારા દૂધની, તે ધાવી છે મુજ;
સ્વચ્છ વત્સ તુ હવે થયો, શોભ વધી બહુ તુજ. ૩.
ચિત મનોરથ માહરા, ભવ્ય જીવ કિધ એહ,
સિદ્ધિ પ્રતેં પામ્યા સહી, એ ઊપમ સસ્નેહ. ૪.
સિંહ સમા હું તુજ સુતે, ગજી શકે કુણ મોહ;
બીજાની મા બાપડી, કુણ જણશે સમ તોહ. ૫.
અવિચલ રૂદ્ધિ હોજો સદા, ધર્મ નીતિ આધાર;
નિજ કુળ દીપાયો ખરો, સકળ જીવ સુખકાર. ૬
એહ વચન નિર્વૃત્તિનાં, સુણિયા વીર વિવેક;
મધ્યભાવ ભાવી રહ્યો, નિજગુણ નિર્મળ ટેક. ૭.

રણ ખેતર રહ્યો મોહનો, સઘળોઈ પરિવાર;
એક તાત મન તિહા કિણે, જીવતો દીઠ તિવાર. ૮.

ઢાળ ૧૨ મી.

પિયુ ચલે પરદેશ, સબે ગુણ લે ચલે;—એ દેશી.

તિણ વેલાં ત્યાં વીર વિવેકે તાતને,
નિરખ્યો પરખ્યો ક્ષીણ ખરો તસુ ગાતને,
નાંહિ વિલેપન કર્મ તણો નહિં અતિ ઘણો,
અતિ નહિ ચ ચલ અ ચલ ઉપમ કિમ ભણો. ૧.
મૂકે બહુ નિઃશ્વાસ આશ મન સભરે,
મોહશું સબળો સ્નેહ મેહ આંસૂ ઝરે;
આથમિયો મોહ સૂર નિશિ સહૂ કો કહે,
સિહ ગયો જિમ હરિણ વનમાં આવી રહે. ૨.
રાજ કાજ સુખ સાજ સહુ મુજ હાથથો,
રાગાદિક પરિવાર પ્રવર્તનો નાથ થો,
હે હે દોષી દેવ તે એવડો શું કિયો,
ચિન્તામણિ મોહરાય ઉલ્લાસીને દીયો. ૩.
ભક્તિ યુગતિ ભરપૂર ભલી પરે મુજ હતી,
હવે કુણ કરશે સેવ દેવ મન ભાવતી;
વિરહ વિલાપ સંતાપ તાતને જાણીને,
આયો રાય વિવેક નેક મન આણીને. ૪.
વીર કહે સુણ વાત તાત હવે માહરી,
એ માર્યો જે મોહ સોહ સવિ તાહરી,
તીન ભુવન દુઃખદાય રાય મોહ એ હતો,
પાપ તાપ બહુ વ્યાપ કળા ગુરૂ એ છતો. ૫
જીવ હણાય બણાય વહે જૂઠો સદા,
પરધન હરણ પરદાર સેવે છે એ મુદા;
મિત્રશું દ્રોહ વિછોહ કરી ધન મેળવે.
નિશદિન મદિરાપાન ખાન છાકયો લવે. ૬.

જીવ ભણીએ નરક નિગોદ લઇ ફેરવે,
ભૂખ તૃષા તપ શીત રીત પણ જેરવે,
આધિ વ્યાધિ બહુ સાધ અગાધ સમુદ્ર છે,
જ્ઞાન ધ્યાન બુધ પાન ભણી મુનિ ક્ષુદ્ર છે. ૭
કરડો એહ કપૂત કુકર્મતણો ધણી,
એહના બહુ અપરાધ સહ્યા મે અવગણી
ધિક્ ધિક્ તુઝને પ્રેમ જે મોહ વધારીઓ,
શાન્તિ પ્રકૃતિ મુઝ જાણ તિહાંથી વારીયો. ૮.
નિવૃત્તિ તાહરી નારી સારીપૂત્ર હું છતો,
હવે મુઝ ઘરમેં આવશે કર તું મતો;
લોક કથીર તણી ભૂષા તુઝ તનુ હતી,
હેમ તણી હિતસોહ તોહિ દૂખહી રતી ૯.
દેવ નિરંજન ધ્યાયો આયો મુઝ ગેહમે,
આલ પપાલ વિચાર વિકારે કારમે,
લોક કહેશે વાહ વાહ મંત્રી તો ભણી,
ભક્તિ ભાવ ભરપૂર કરસ્યાં તુમ તણી. ૧૦.
એહ વચન સુણી મત્રી વિચારે મન કરી,
વીર વિવેક વિચાર કહે છે હિતધરી,
પણ માહરી સુખ વાત ધાત મોહશું મિલે,
વિરશુ નવલી પ્રીત રીત કહો કિમ ભિલે ૧૧.
એહની માતા શાતા મુઝથી નવિ લહી,
તે દુખ હિયામાંહિ નાહિ કહો કિમ સહી,
પુત્ર વધુને હાથ સાથ જીમણ હશે,
આગુલિયાની શાન તાન મનને કશે. ૧૨.
ભવ વૈરાગ્ય પ્રમુખ એ કહેશે મો ભણી,
તાત તણો નહી બાપ સાપ એ ઘરધણી,
પુત્રતણે બહુમાન ન કોઇ વિચરશે,
તો પણ નયણાં શાન વાન ઉતારશે. ૧૩.

રત્નરાય મન ભંગ મિલે કહો કિણિ પરે,
શીલ ભણી કોપાય વાસ ભેલો વસે;
સાપ આશીર્શે ધાર કહો કુણ નર રહે,
એ ઉપમ અવધાર વિચાર મંત્રી કહે. ૧૪.
મોહદશા વિપરીત જીત નવિ અનુસરી,
તો કયું રહિયે નેહ ગેહ કિણશું ધરી;
મને મેલું પરિવાર સાર વિણ રસ નહિં,
તોશુ એ ઘર વાસ દાસ પરનારહી. ૧૫.

દોહરા.

ઇમ આલોચી મંત્રવી, દીરઘદર્શી એહ;
વીર વિવેક ભણી કહે, સુણ સુપૂત સસ્નેહ. ૧
તુઝવાણી હિતકારિણી, મીઠી અમૃત ધાર;
પણ પરચિત્ત ચિર કાલનો, જ્યારે હતો મનોહાર. ૨
એહ ગયે થઇ ના રહે, મન મંત્રી નિર્ધાર;
ઇણ શું વાચા મેં કરી, હુ થારી છું લાર. ૩
બોલ કોલ કિમ પલટિયે, ઉત્તમ એ આચાર;
તે સબલ સખરો દિયો, હિતાશિક્ષા સુવિચાર. ૪
તું આજ્ઞા દે મંત્રીને, જ્યું કરે અગ્નિ પ્રવેશ;
અતિ આગ્રહ કીધાં થકાં, વીદ દીયો આદેશ. ૫
ચઢી ગુણઠાણે બારમે, ભાવતીર્થ જલ સ્નાન;
સ્નાતક ક્ષાયિક કુંડમાં, શુદ્ધ હુયો બહુ માન. ૬
અંતરાય પ્રચલા પ્રમુખ, ઇઘણ કર્મ વિશેષ;
શુકલ ધ્યાન પાયક પ્રબલ, મન મંત્રિ શુદ્ધ શેષ. ૭
સાખી વીર વિવેક હુય, વલી બીજો પરિવાર;
ગત વીર જગ તીવેદ હુય, ભસ્મ થયો તિણવાર. ૮
મૂલ જ્યોતિ પરગટ ભઇ, પ્રગટયો ચેતનરાય;
ઇણ અવસર હવે મૂલગી, ચેતન રાણી આય. ૯

ઢાલ ૧૪ મી.

(થારો કેશરિઓ કસભીનો—એ દેશી)

અબ ચેતના શ્રી વીનવે રાણી, સુણજો સાહિબજી૦
આજ અવસર પાયો મનહર પ્રાણી; સુણજો૦
હું એટલા દિન જે તુમપે નાઈ, સુણજો૦
તે સબ ગુનહો બક્ષજ્યો મન લાઈ, સુણજો૦ ૧
હુ અવિહડ નેહો મનમાં ધરતી, સુણજો૦
હવે આપ મિલ્યા જ્યુ મેહને ધરતી, સુણજો૦
હવે જુઆ ન હુઆ કબહી વહાલા, સુણજો૦
ઝબ મારો માયા દોપી કાહલા સુણજો૦ ૨
હવે હું તુમ ચરણની હુઈ દાસી, સુણજો૦
જ્યું માનસરોવર હસી વાસી, સુણજો૦
એ મોહ અને મન મત્રી થારે, સુણજો૦
તબ તાંઈ રુસણો હુતો મારે. સુણજો૦ ૩
ઇતરા દિન માયા જાલેં બાંધ્યો, સુણજો૦
હવે પરમાનદ પદ પૂરણ લાધ્યો, સુણજો૦
ઇતરા દિન વયરી વશ પડિયો, સુણજો૦
તિહાં બધન સધન સબલો અડિયો સુણજો૦ ૪
હવે જ્ઞાન ગુલાબ કરી અંગ ભીનો, સુણજો૦
થારો મૂલગા રુપરો મુઝરો કીનો, સુણજો૦
માનુ વાદલ મૂક્યો સૂરજ શોહે, સુણજો૦
માનુ રાહે મુકયો શશિધર મોહે સુણજો૦ ૫
માનુ નિર્ધૂમ પાવક પ્રબળ સુહાયો સુણજો૦
માનુ માટીથી એ કચન આયો, સુણજો૦
જાણે ખાણુ ખણતાં માણક પાયો, સુણજો૦
તું અનુપમ દીપક તેજ સવાયો. સુણજો૦ ૬
એ હેમ તણો સિંહાસન દેવા, સુણજો૦
રચિયો છે બેસો કરશે સેવા; સુણજો૦

ઉપદેશ દિયો હવે મનને રંગે, સુણજો૦
ભવિલોક ભણી સુખ તુમચે સંગે, સુણજો૦ ૭
ઇમ વયણ સુણી પટરાણી કેરાં, સુણજો૦
હંસ રાજાને મન હર્ષ ઘણેરા; સુણજો૦
હવે પ્યારી કેરો વિરહો નાંહી, સુણજો૦
નિજરૂપ વિરાજ્યો નિજગુણ માંહી. સુણજો૦ ૮

દોહરા.

જય જય શબ્દ સહુ ભણે, ધન ધન તું મહારાય;
ન્યાય ધર્મ દીપાવિયો, તેરમ ગુણઠાણાં પાય. ૧
નિજપદ પ્રભુતા પદ લહ્યો, લાધો મૂલગો રાગ;
બંધન અરિ દૂરે ગયા, પરમહંસ નૃપરાજ. ૨
સુરપતિ નરપતિ ભાવશું, મનમદ મચ્છર છોડિ;
ભય ભય બંધન મૂકવા, સેવે છે કર જોડિ. ૩
વાણી ઇણિ પરેં ભાંખશે, ભવિજનને ઉપકાર.
નિજગુણ પરગુણ કર્મ રિપુ, વિવરે ધરજો સાર. ૪
મોહરાય જીત્યા વિના, શિવપદ લહિયેં કેમ;
જીપણની વિધિ મે કહી, સઘલી માંડી એમ. ૫
વિનય વિવેક વિચારણા, આતમનો ગુણ એહ,
વસ્તુ થકી જોતાં થકાં, ઉપાવન ધરી નેહ. ૬

ઢાલ ૧૫ મી.

(કપૂર હુવે અતિ ઉજલોરે—એ દેશી)

આમણી આગે એ કહ્યો રે, સઘળો એ વિરતંત,
પરમહંસ હું ઇણી પરે રે, હુઓ તું સંત રે પ્રાણી,
કર શ્રી આત્મધર્મ, જીપીજે જ્યું કર્મ રે પ્રાણી. કર૦ એ આંકણી ૧.
હંસ નામ તે માહરૂં રે, મૂલ ગુણે નિર્ધાર;
રૂઢ નામ તે ધર્મ રુચિજી, એહ અરથ અવધાર રે પ્રાણી. કર૦ ૨.
માયા મોહ એ મેં કિયાજી, નાના રૂપ પ્રકાર;
સુમતિ વિવેક વિના સહુજી, ભરિયાં પાપભંડાર રે પ્રાણી. કર૦ ૩.

આપદ સંપદ નવિ લહેજી, જ્ઞાન તણો કિયો માન;
ભૂલો ભ્રામક ભાવશુ જી, ન ધરયો નિરંજન ધ્યાનરે પ્રાણી. કર૦ ૪.
બહુ વિધ જીવાયોનિમે જી, બહુ વિધ ધરિયાં નામ;
નાના વિધ ત્યા દુ:ખ સહ્યાં જી, સઘળી ફરસી ઠામરે પ્રાણી. કર૦ ૫.
સમય તણો બલ સાધીને જી, શ્રી પરમેષ્ટિ પસાય;
મલિયા વિવેક વૈરાગ્યશુ જી, મે જીત્યો મોહરાયરે પ્રાણી. કર૦ ૬.
મોહ જીત્યો માયા ગઇ જી, નાઠા વિષય વિકાર;
નિજ ગુણ મણિ કરિ શોભતોજી, પરતિખ દેખતુ સારરે પ્રાણી. કર૦ ૭.
ચેતના પટરાણી મલીજી, નીકે નિર્મલ નૂર,
સતીય શિરોમણિ શોભતીજી, દીઠો આનંદ પૂર રે પ્રાણી. કર૦ ૮.
રાણી ગુણ કેતા કહુજી, ગણતા ન આવે પાર;
અવિચલ પદ હવે એહથીજી, ગ્રામણી તુ અવધાર રે પ્રાણી. કર૦ ૯.
કર્મ ભરમ દૂરે ગયાજી, આયો આપ સ્વભાવ;
જ્ઞાન સુરજ ઉગ્યો સહીજી, નાઠો વિકલ વિભાવ રે પ્રાણી. કર૦ ૧૦.
ઇમ સુણી ગ્રામણી આવશેજી, સાચી સઘળી વાત;
એ ભવ મુઝને તે દીયોજી, ભેદાણી મુજ ધાત રે પ્રાણી. કર૦ ૧૧.
મોહ માયા કરી નવિ લખ્યોજી, એહ સ્વરૂપ વિચાર;
મિથ્યા તિમેર દુરે ગયાજી, સ્વામી મુઝને તાર રે પ્રાણી. કર૦ ૧૨.
ભૂર ભરમ નાશી ગયાજી, સૂરજ સાચો દીઠ;
એ વિરતંત મેં અનુભવ્યોજી, અમૃતથી બહુ મીઠ રે પ્રાણી. કર૦ ૧૩.
આપ સમોવડ મુઝ કરોજી, અવધારો અરદાસ;
ચરણ ન છોડું તાહરાજી, છોડિ વિભવનો પાસ રે પ્રાણી. કર૦ ૧૪.
સંવેગ નિર્વેદ :દેખિનેજી, ધર્મ રુચિ અણગાર;
દેશે દિક્ષા તેહનેજી, આણી મન ઉપકાર રે પ્રાણી કર૦ ૧૫.
ગ્રામણી દિક્ષા લેઇનેજી, રહેશે ગુરુની સાથ;
તપ જપ સંયમ ખપ કરેજી, હોશે સહુનો નાથ રે પ્રાણી. કર૦ ૧૬.
ગ્રામણી કર્મ ખાપઇનેજી, લહેશે કેવળનાન;
લોકાલોક વિલોકશેજી, અનુપમ રુપનિધાન રે પ્રાણી. કર૦ ૧૭

મુક્તે જાશે મુનિવરૂજી, એ જિનધર્મ પસાય;
ધર્મમંદિરગણિ તેહનાજી, ચરણ નમે ચિત્ત લાય રે પ્રાણી. કર૦ ૧૮

દોહરા.

ચેતના રાણી એકદા, અવસર સમયો દેખ;
હંસરાયને વીનવે, વારુ વાત વિશેપ. ૧.
જ્ઞાન અંતર દર્શન વલી, અનંત વીર્ય સુખકાર;
અવિચલ પદ પુર પરગડો તિહાં જઇયેં અવધાર ૨.

ઢાલ ૧૬ મી.

(અસ્થિર આ સપના રે—એ દેશી)

કાયા નગરી કારમી રે, અશુચિ તણો ભડાર;
સાત ધાત નવ બારણાં રે, માંસ રુધિર વિસ્તાર.
વાલેસર વીનવો રે, આતમ તું અવધાર. વાલેસર૦
એ આકણી૦ ૧
ચર્મ માંસ આતાં શિરા હાંડે કરીરે, બંધાણો જસ બંધ;
લાલ સિહાસન મલ મૂત્ર શું રે, વાસ રહયો દુર્ગંધ. વાલેસર૦ ૨.
દમક ચમક કંચન જિસી રે, પરિ પુર્ફલ પરસંગ;
સુરતિ મૂરતિ સોહિણી રે, ક્ષણમે પામે ભંગ. વાલેસર૦ ૩.
મણિ મુક્તા ફુલ એ નહિ રે, કંચન રગ ન હોય;
મોહી જન મોહી રહ્યા રે, વાર વાર મુખ જોય વાલેસર૦ ૪.
અન્ન પાન ઘૃત ગોલ જે રે, સખરા ફલ ફુલ પાન;
ચૂઆ ચંદન અરગજારે, તનુ સંગેં મણિ જાણ. વાલેસર૦ ૫.
નક ચક્ર મચ્છ કચ્છપારે, નકુલ ઉંદર સિંહ સાપ;
ભુત પ્રેત મંત્ર શાકિની રે, ગુલ્મ ગ્રંથિ વાત તાપ. વાલેસર૦ ૬.
ચક્ર ધનુપ બાણ ખડ્ગ જે રે, બરછી તુબ બંદૂક પ્રહાર,
ઇત્યાદિકથી ભય ધરે રે, પગ પગ વિઘ્ન વિકાર રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૭.
રોગ શોક રિપુ ગેપથી રે, સબલો તનુ સૂકાય,
દુષ્ટ દષ્ટિ ઋષિ કોપથી રે, ભસ્મ સમોવડ થાય રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૮.
સ્નેહ રાગ શોપ ભય થકી રે, કોમલ તનુ કુમલાય;

અતિ આહાર શીત તાપથી રે, ધાત પાત વશ થાયરે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૯.
અંગ સગ પંક નીરમે રે, વસીયો કમલ સમાન,
સર્પશિરે જ્યું મણિ રહે રે, આપ અલેપ સુજાણરે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૦.
પાંચ ભૂત જડ એક મિલ્યા રે, નામ કર્મ સંયોગ,
તુ પવન પ્રકાર લહી કરી રે, જ્યુ વાદલતું જોર રે પ્રાણી વાલેસર૦ ૧૧.
ચિદાનંદ તું જ્યોતિ છે રે, અવિનાશી અવિકાર;
ઇહાં રહેવું તુઝને નહિં રે, આપો આપ વિચાર રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૨.
અનંતવાર લઇ મૂકિયાં રે, એહવા દેહ સ્વરૂપ,
હવે કાઇ ધરવું નહિં રે, સ્વયંભરુપ ચિદ્રુપ રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૩.
એહ વચન નિજ નારીતુ રે, માન્યુ આતમરાય,
પરમ બ્રહ્મ પદ પામવા રે, કીધો એહ ઉપાય રે પ્રાણી વાલેસર૦ ૧૪.
જોગ નિરુધન સાચવે રે, તન મન વચન પ્રકાર;
પ્રકૃતિ પચ્ચાસી, છોડવે રે, લાગીથી જયું છારરે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૫.
ગુણઠાણ ચૌદમે સ્થિર રહે રે, લઘુ અક્ષર પચ સાર,
ચેતના રાણી પરવરયો રે, જાયે મુક્તિ મઝાર રે પ્રાણી વાલેસર૦ ૧૬.
બાણ છુટો જિમ ધનુપથી રે, નિર્લેપ :તુંબી દેખ,
દીપ શિખા ઉચી ધસે રે, યુગતે કીધ વિશેપ રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૭
અતુલી બલ એ આતમા રે, એક સમયમાં જાય,
રિજુ ગતિ સમશ્રેણે કરીરે, પરમાનંદ પદ થાય રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૮
પરમ ધ્યાન પદ પામિયો રે, પરમ મંગલ પરકાશ,
ધર્મ મદિર કહે એ સુણ્યાં રે, થાયે અધિક ઉલ્લાસરે પ્રાણી વાલેસર૦ ૧૯

ઢાળ. ૧૭ મી.

(પ્રણમી પાસ જિનેસર કેરા—એ દેશી)

હવે શિવપદ ગુણસ્થાનક ગુણ થુણિયે, આગમ અર્થ થકી જ્યુ સુણિયે,
અચલ અક્ષય પદ એહજ કહિયે, ચૌદરાજ શિરોપર વહિયે. ૧
નરલોક જેતી લાંબી પહોલી, છત્રાકારે અતિહી ધવલી,
સિદ્ધ શિલા ઉપર આકાશેં, નિજ નિજ અવગાહન કરી ભાસે. ૨
જ્ઞાનાવરણ ગયાથી પાયો, કેવલ જ્ઞાન અનંત સમાયો,

દર્શનાવરણ ગયાથી આયો, દર્શન અનંત તણો સુખ ભાયો. ૩
ચરિત્ર ક્ષાયિક સમકિત લીધો, એહુ મોહ તણો ક્ષય કીધો;
વેદની જાતાં અનંત સુખ સારા, અનંત વીર્ય હુઆ વિઘ્ન નિવારા. ૪
અક્ષય સ્થિતિ હુઇ આયુ ખપાયા, ક્ષાયિક પારિણામિક તસુ ભાયા;
નામ કર્મ ગયા તે અશરીરી, ગોત્ર ગયા અવગાહન ધીરી. ૫
ગર્ભ પ્રસવની વેદ ન છાંહી, વેદની કર્મ તણો બલ નાંહિ;
વિષય કષાયતણા ભય નાવે, યોગ વિયોગનો દુ:ખ ન પાવે; ૬
સેવા દેવા ન કરે સેવા, ધન વન મનરી મમતા ન ધરેવા;
જલથલ જાઉ આવૂ જોરા, તિહાં કિણે કેહનો ન ચલે તોરા. ૭
ડસ મસક ક્ષુધ જીવની પીડા, માખી ભમરી કાડી તીડા;
બીછુ સાપ વીરોધી જીવા, નાંહી અંધારો નાંહી દીવા. ૮
સાતે ભયની કો નહિં ભીતિ, રિતુ પાલટણરીકો નહી રીતિ;
મંત્ર યંત્રકો જાણાં જોશી, નહીંકો ગાયાં ભેસાં ઘોસી. ૯
રાજા રંક ન કોઇ લોકા, આધિ વ્યાધિ નહી કોઇ શોકા;
ડાકિની શાકિના વ્યંતર દોષા, આશા પાશા નહીકો શોષા. ૧૦
અશન વસન નહી રમણી રંગા, હાસ વિલાસ તણી નહી સંગા;
ખાટ પાટ નનહી પોઢી સેઝા, રુસે તુસે નહીં કો હેજા. ૧૧
ભૂખ તૃષા તપ શીત ન બાધા, કોઇ ન બોલા ઘાટન વાધા,
મંદિર મહિલ ન કોઇ વિમાના, કોઇ ન કરે આદર માના. ૧૨
તપ જપ કિરિયા શીલ ન પાલે, દાન દયા વળી કોઇ ન નિહાલે;
ધ્યાન નહિં કો ધર્મની ચર્ચા, દેવ તણી નહિં સેવા અર્ચા. ૧૩
પાપને પુણ્ય તણા નહિ બંધા, આશ્રવ સંવરનો નહિં સંધા;
ગુણઠાણા નહિ ચઢણ ઉતારા, એ સાધકતા નહિંય લગારા. ૧૪
છેદન ભેદન નહિકો ખેદા, શોષણ તોષણ વર્ણન વેદા,
શબ્દ રુપ રસ ફરસ નં ગંધા, સ્થિતિ ગતિ સુખ દુ:ખ ગહી પ્રતિબંધા. ૧૫
ઉપમ દીજેં એહની જીકાઇ, તે જગમાં હે વસ્તુ ન કાંઇ;
જ્યોતિરુપ તણે અનુસારે, પંડિત નર મનમેં અવધારે. ૧૬
સુરપતિ નરપતિનાં સુખ જેતાં, સઘલાં ભેલાં કીજે તેતાં;

તેહ થકી અનંત કહી જે સંપૂરણ સુખ તે નવિ છીજે. ૧૭
કેવલજ્ઞાની શિવ સુખ દેખે, કહી ન શકે તે સુખ સુવિશેષ;
ઇંદ્રિયના સુખ તે દુખ લેખે, સંસારી મીઠાં કરી દેખે. ૧૮
સ્થિર પદ સ્થાનક ઇણિ પરે પાયો, ભવિજન સુણતાં સુખ સવાયો;
ધર્મમંદિર કહે ધન ધન તેહા, એ પદ પામે પૂરણ જેહા ૧૯

દોહરા.

પરમહંસ રાજા તિહાં, રાજ કરે નિતમેવ;
પ્રહ ઉઠીને પ્રણમતાં, મન વંછિત તતખેવ. ૧

ઢાળ ૧૮ મી.

(દેશી હંસલાની)

નિશ્ચે ગુણ હંસ રાયના, તે સુણજો હો ભવિજન મન લાયકે, ,,
હંસજી ભલો ભલો હંસ રાજા હો અતિ છવલ સુહાય કે; હંસજી૦
લોકાલોક વિલોકિને, સુખ માને હો નિજપદ સુપસાય કે. ,, ૧
બંધન સવિ દૂરે ગયાં, જ્યોતિ પ્રગટી હો અતિહી ઉદારકે; ,,
અલખ અરુપી આતમા, અવિનાશી હો પર બ્રહ્મ પ્રકારકે. ,, ૨
અકથા અકર્તા એ સહી, ચિદ્રૂપી હો ચિદાનંદ વિલાસ કે; ,,
વિષયાતિત અજીત એ, ચિન્મૂરતિ હો ચિન્મય સુપ્રકાશકે. ,, ૩
અગુરૂ લઘુ ગુણ શોભતો, ખેમરુપી હો માહાધામ નિધાનકે; ,,
પરમ પ્રબોધ પ્રકાશએ, સઘાતી હો શિવરુપ પ્રધાનકે ,, ૪
જ્ઞાનાદિક ગુણ શોભતા, નાન દૃષ્ટિ હોનિજ સકલ:સ્વરુપકે; ,,
નિષ્કલંકી નિર્લેપ એ, નિ રાગી હો નિર્ભોગી ભૂપકે ,, ૫
દ્રવ્ય ગુણે કરી એક છે, જ્ઞાન દર્શન હો ચારિત્ર અનંતકે;
સંસારી સુખ જે ધરે, તો તેહને હો દુખમાને સંતકે. ,, ૬
અવિકારી અવિકારનું, સુખ માણે હો નિજ ગુણનિર્માયકો; ,,
વચન અગોચર એહનાં, ગુણ વર્ણન હો કેવલી ન કહાયકે. ,, ૭
સંસારી સુખ એકઠો, સહુ કીજે હો મન બુદ્ધિ વિજ્ઞાનકે; ,,
એહ થકી અધિકો સહી, લવે સત હો સુર સુખ નિધાનકે. ,, ૮
હંસ રાજા સુખ આગલે, અનંત ભગે હો હીણો સુખ તેહકે; ,,

સદા વિરાજિત એહવા, ગુણ પ્રગટ્યા હો નાવે તસુ છેહકે. „ ૯
કિણ ઇક નૃપજયું આણિઓ, ભિલ વનનો હો ઉપકારી જાણકે, „
સઘળાં સુખ તેહને દિયાં, નવ નવલા હો દિયા ખાન ને પાનકે, „ ૧૦
ફિરી તે અટવીમાં ગયો, આવી મીલિયો હો સઘલો પરિવારકે; „
પૂછી વાતાં સુખતણી, કહી ન શકે હો સઘળો વિસ્તારકે. „ ૧૧
સરખાં કરીને દાખવે, તે વનમાં હો નહિં કાંઈ વાતકે; „
ઇણી પરેં સુખ હ સ રાજનાં,કહી ન શકું હો સઘળાં વિખ્યાતકે. „ ૧૨
કારસુ સુખ સંસારસું, રોગશોકે હો ભરિયું ભરપૂર કે. „
પરમ પવિત્ર પ્રધાનએ, અધભ જન હો રંજન બહુ ભૂરકે. „ ૧૩
મહિમા બ્રહ્મ વિલાસની, કહી ન શકે હો સુરગુરૂ પણ એહકે; „
ધર્મમંદિર કહે વંદણા, કરજોડી હો ધરી ધર્મ સ્નેહકે. „ ૧૪

દોહરા.

મંગલ કારણ એ સહી, માંગલીક સુખ રુપ;
જ્ઞેય ધ્યેય કરી ધવલપદ, આતમ આપ સ્વરુપ. ૧
પરમદેવ પણ એ સહી, તારણ તરણ સુ એહ,
પરમ સમાધિ સ્વરુપ એ, જ્ઞાન રતન ગુણગેહ. ૨
બ્રહ્મ રસાયણ સગથી, હેમ કુધાતુ વિકાર;
તિમ એ અંતર આતમા, પરમાતમતા સાર ૩
ત્યાં લગિ મીઠાં અવર રસ, જયાં લગ એ નવદીઠ;
જ્યાં અમૃત ચાખ્યું નહિં, ત્યા જલ સ્વાદો મીઠ. ૪
ખટ્ દર્શન નદીયાં સમાં, નિજનિજ નય વિસ્તાર.
સઘલા નય સમવાયધર, જિન મત સાગર સાર. ૫
સ્યાદ્વાદ મતિ અનુસરે, તે પામે બ્રહ્મરૂપ,
એહ વિના સઘલા ગણો, ભવ સંસાર સ્વરૂપ ૬
ઉદ્યમ સંસારી સકલ, સફલ નિષ્ફળ પણ હોય;
એ અમોઘ ફલ લ્યો સદા, ઇહાં સંદેહ ન કોય ૭
જ્ઞાની જ્ઞાને રાચશે, અજ્ઞાની અજ્ઞાન,
જ્ઞાન તણા ગુણ સેવતાં, જ્ઞાન ધ્યાન બહુવાન. ૮

ઢાળ ૧૯ મી.

(ઇણિ પરે ભાવ ભક્તિ મન આણી—એ દેશી,)

ધન ધન ધર્મ રુચિ શ્રી ઋષિરાયા, આતમ ધર્મ બતાયાજી,
ગ્રામિણી પ્રમુખ ભવિકજન તાર્યા, આતમ કામ સમારયાજી.
ધન૦ એ આંકણી ૧
આતમ સુરતરૂકામિત દાતા, કામ ધેનુ વિખ્યાતાજી,
રત્ન ચિંતામણિ કામિત કુંભા, આત્મમહિમા અચંભાજી. ધન૦ ૨
પરમાતમ સેવો ભવિ પ્રાણી, એ શિવપદ સહી નાણીજી,
રસના પામી સફલી ગણિયે, જો જિનધર્મ ગુણ થુણીયે જી ધન૦ ૩
પુણ્ય પાપ બેહુએ જવાસી, ઇણથી હોય ઉદાસીજી,
આતમકેરૂં રૂપ નિહાલો, વિષય થકી મનેવાલોજી. ધન૦ ૪
નિજગુણ પરગુણ બેઉ જુએ, અંતર ગતિતસુ સૂઝેજી;
બાહિજ તપ જપ બહુલાં સાધે, વિરલા જ્ઞાન આરાધેજી ધન૦ ૫
દેશ વિરાધક જ્ઞાની હોવે, જો પ્રમાદને સેવેજી,
અજ્ઞાની કિરિયા ગુણ ભરિયો, દેશે આરાધક વાર વોજી. ધન૦ ૬
આરાધક જ્ઞાની આગમમે, ભાગ્યો શુદ્ધ શમ દમમેજી,
અજ્ઞાથી આરાધક નાંહિં, જો તપ જપ ખપમાંહીજી. ધન૦ ૭
માગલીક મહોટો ધર્મ જાણો, મંત્ર મહા મન આણોજી,
ભાવના સૂધી આતમ ભાવો, પરમાનંદ સુખ પાવોજી ધન૦ ૮
ધ્યેય ન ગેય ન હેય ન કોઈ, અંતરજ્ઞાને જોઇજી,
પ્રહ ઉઠીને કીજે પ્રણામા, ફલે મનોરથ કામાજી. ધન૦ ૯
પ્રબોધ ચિંતામણી ગ્રંથ પ્રસિધ્ધો, શ્રી જયશેખર કીધોજી,
મોહ–વિવેક તણા અધિકારા, ગિર્વાણ વાણી સારાજી. ધન૦ ૧૦
મંદ મતિ જે મનમે આણે, આલસ પણ અંગ આણેજી,
તિણે એ ઢાલા ભાષાપ્રબંધે, ભવિજનને સુખ સંધેજી ધન૦ ૧૧
શ્રી જિનધર્મ સૂરીશ્વર રાજે, દિન દિન અધિક દિવાજેજી,
આદેશ તાસ લહી ચોમાસા, કીધી ધર્મ ઉલ્લાસાજી. ધન૦ ૧૨
શ્રી મુલતાન નગરમેં સોહે, પાર્શ્વનાથ મન મોહેજી,

તાસુ પસાયેં ચોપાઇ કીધી, મંગલમાલ પ્રસિધીજી. ધન૦ ૧૩
અધ્યાતમ શૈલી મન લાઇ, સુખાનંદ સુખ દાયીજી,
ધર્મ ધુરંધર શ્રાવક સંગેં, વાધે જ્ઞાન સુરંગેજી; ધન૦ ૧૪
ઉદ્યમ આદર એહનો જાણી, એ રચના મન આણીજી,
લાભ થયો મુઝને ધર્મ ધ્યાના, ભવિજનને વધ્યો જ્ઞાનજી. ધન૦ ૧૫
સત્તરશે એકતાલે વર્ષે, ઉજ્જવલ પક્ષ શુભ દિવસેંજી;
માગશિર દશમી સ્થિર શુભયોગા, ચોપાઇ થઇ સુપ્રયોગાજી. ધન૦ ૧૬
ચડવખતી **ખડતરગણ** ઇંદા, યુગવર શ્રી જિન ચંદાજી,
ભુવન મેરુ ગણિ સુમતિ સુરંગા, પુન્ય તણા શીપ ચંગાજી. ધન૦ ૧૭
પુણ્ય રત્ન વાચક પરધાના, તાસુ શિષ્ય બહુ માનાજી,
દયાકુશલ પાઠક પદધારી, સુવિહિત સાધુ વિહારીજી. ધન૦ ૧૮
તસુ શિષ્ય ધર્મ મંદિર ગુણ ગાવે, ચઢતી દોલત પાવેજી,
રૂપ રત્ન સુખ સંપતિ વાધેજી, જો જિનધર્મ આરાધેજી. ધન૦ ૧૯
સુણતાં ભણતાં પાપ પલાવે, જ્ઞાન કલાદિક પાવેજી;
જે નર હોશે જાણ પ્રવીણા, તે ઇણ અધિકારેં લીણાજી. ધન૦ ૨૦
મોર તણા જે મેલૂ હોઇ, તે ઇણ સાહમો ન જોઇજી,
કરેશે કલ્પના કૂડી આખી, કિણ દીઠી કુણ સાખીજી. ધન૦ ૨૧
વીર વિવેક તણા જે ભાઇ, કરશે પ્રીતિ સવાઇજી;
આતમજ્ઞાન તણા જે રસિયા, તસુ મન વચન એ વસિયાજી. ધન૦ ૨૨
પરમાદી પ્રાયેં સંસારી, શુદ્ધ ઉપયોગ વિસારીજી,
આગમથી ઉપરાંઠો જે હો, મિચ્છામિ દુક્કડ તેહોજી. ધન૦ ૨૩
જ્ઞાન તણી એ મંજરી મહકે, નવ નવ ઢાલે લહેકેજી;
ચતુરાને એ કંઠે છાજે, આતમગુણ ધરી રાજેજી. ધન૦ ૨૪
છ ખંડે કરી ચોપાઇ દીપે, મિથ્યા ભાવને જીપેજી;
આતમ દર્શી અર્થ કરેશીજી, આનંદ અંગ મહેસીજી. ધન૦ ૨૫
ભાવભક્તિ કરી ભવીજન ભણસે, જે કોઇ આવી સુણસેજી,
ધર્મમંદિર કહે એ પરધાના, આપે નવેઇ નિધાનાજી. ધન૦ ૨૬

मोह-विवेक संपूर्ण.

પંડિત શ્રી દેવચંદ્રજી.

પંડિત શ્રી દેવચંદ્રજી ખરતર ગચ્છને વિષે ૧૭૦૦ ના સૈકાની લગભગમાં થયા છે.

તેઓશ્રીના ગુરૂશ્રીનું નામ દીપચંદ્રજી હતું

ચતુર્વિંશતિ.

સ્તવના ૧ લી.

(નિંદ્રડી વેરણુ હુઈ રહી —એ દેશી)

ઋષભ જિણંદશું પ્રીતડી, કિમ કીજે હો કહો ચતુર વિચાર,
પ્રભુજી જઈ અલગા વસ્યા, તિહાં કિણે નવિ હો કો વચન ઉચ્ચાર ઋષભ૦ ૧.

કાગલ પણ પોહોચે નહિ, નવિ પોહોચે હો તિહાં કો પરધાન,
જે પોહોચે તે તુમ સમો, નહિ ભાખે હો કોઈનું વ્યવધાન ઋષભ૦ ૨

પ્રીતિ કરે તે રાગીયા, જિનવરજી હો તુમે તો વીતરાગ,
પ્રીતડી જેહ અરાગીથી, ભેલવવી હો લોકોત્તર માગ ઋષભ૦ ૩.

પ્રીતિ અનાદિની વિષ ભરી, તે રીતે હો કરવા મુઝ ભાવ
કરવી નિર્વિષ પ્રીતડી, કિણ ભાતે હો કહો બને બનાવ ઋષભ૦ ૪.

પ્રીતિ અનંતી પરથકી, જે તોડે હો તે જોડે એહ,
પરમ પુરૂષથી રાગતા, એકત્વતા હો દાખી ગુણ ગેહ ઋષભ૦ ૫.

પ્રભુજીને અવલંબતા, નિજ પ્રભુતા હો પ્રગટે ગુણરાશ,
દેવચંદ્રની સેવના, આપે મુઝ હો અવિચલ સુખવાસ ઋષભ૦ ૬

સ્તવના ૨ જી.

(દેખો ગતિ દૈવની રે–એ દેશી)

જ્ઞાનાદિક ગુણ સંપદા રે, તુઝ અનંત અપાર,
તે સાંભલતાં ઉપની રે, રૂચિ તેણે પાર ઉતાર,
અજિત જિન તારજો રે, તારજો દીન દયાળ અજિત૦ ૧
જે જે કારણ જેહનાં રે, સામગ્રી સંયોગ,
મળતા કારજ નીપજે રે, કર્ત્તા તણે પ્રયોગ અજિત૦ ૨.
કાર્ય સિદ્ધિ કર્ત્તા વસુ રે, લહિ કારણ સંયોગ,
નિજ પદ કારક પ્રભુ મિલ્યા રે, હોય નિમિત્તહ ભોગ અજિત૦ ૩
અજકુલ ગત કેસરી લહે રે, નિજપદ સિંહ નિહાળ,
તિમ પ્રભુ ભક્તે ભવિ લહે રે, આતમ શક્તિ સંભાળ અજિત૦ ૪.
કારણ પદ કર્તાપણે રે, કરી આરોપ અભેદ,
નિજપદ અરથી પ્રભુ થકી રે, કરે અનેક ઉમેદ અજિત૦ ૫
એહવા પરમાતમ પ્રભુ રે, પરમાનંદ સ્વરૂપ,
સ્યાદવાદ સત્તા રસી રે, અમલ અખંડ અનૂપ. અજિત૦ ૬
આરોપિત સુખ ભ્રમ ટલ્યો રે, ભાસ્યો અવ્યાબાધ,
સમર્યું અભિલાષીપણું રે, કરતા સાધન સાધ્ય અજિત૦ ૭
ગ્રાહકતા સ્વામિત્વતા રે, વ્યાપક ભોક્તા ભાવ,
કારણતા કારજતા દશા રે, સકલ ગ્રહ્યું નિજભાવ અજિત૦ ૮
શ્રદ્ધા ભાસન રમણતા રે, દાનાદિક પરિણામ,
સકલ થયા સત્તારસી રે, જીનવર દરિસણ પામ અજિત૦ ૯
તિણે નિર્યામક માહણો રે, વૈદ્ય ગોપ આધાર,
દેવચંદ્ર સુખસાગરૂ રે, ભાવ ધરમ દાતાર અજિત૦ ૧૦

સ્તવના ૩ જી.

(ધણરા ઢોલા–એ દેશી)

શ્રી સંભવજિન રાજજી રે, તાહરૂં અકલ સ્વરૂપ જિનવર પૂજો,
સ્વપરપ્રકાશક દિનમણિ રે, સમતા રસનો ભૂપ જિનવર૦ ૧
પૂજો પૂજો રે ભવિક જિન પૂજો, પ્રભુ પૂજ્યા પરમાનંદ જિનવર૦ એ આંકણી

અવિસંવાદ નિમિત્ત છો રે, જગત જંતુ સુખ કાજ, જિનવર૦
હેતુ સત્ય બહુ માનથી રે, જિન સેવ્યાં શિવરાજ. જિનવર૦ ૨
ઉપાદાન આતમ સહી રે, પુષ્ટાલંબન દેવ, જિનવર૦
ઉપાદાન કારણપણે રે, પ્રગટ કરે પ્રભુ સેવ જિનવર૦ ૩
કાર્ય ગુણ કારણપણે રે, કારણ કાર્ય અનૂપ, જિનવર૦
સકલ સિદ્ધતા તાહરી રે, માહારે સાધનરૂપ, જિનવર૦ ૪
એકવાર પ્રભુ વંદના રે, આગમ રીતે થાય, જિનવર૦
કારણ સત્યે કાર્યની રે, સિદ્ધિ પ્રતીતિ કરાય જિનવર૦ ૫
પ્રભુપણે પ્રભુ ઓલખી રે, અમલ વિમલ ગુણ ગેહ, જિનવર૦
સાધ્યદૃષ્ટિ સાધકપણે રે, વંદે ધન્ય નર તેહ જિનવર૦ ૬.
જન્મ કૃતારથ તેહનો રે, દિવસ સફલ પણ તાસ, જિનવર૦
જગત શરણ જિન ચરણને રે, વંદે ધરિય ઉલ્લાસ જિનવર૦ ૭
નિજ સત્તા નિજ ભાવથી રે, ગુણ અનંતનુ ઠાણ, જિનવર૦
દેવચંદ્ર જિન રાજજી રે, શુદ્ધ સિદ્ધ સુખ ખાણ જિનવર૦ ૮

સ્તવના ૪ થી.

(બ્રહ્મચરિજ પદ પૂજીયે—એ દેશી)

ક્યું જાણું ક્યું બની આવહી, અભિનંદન રસ રીતિ હો મિત્ત,
પુદ્ગલ અનુભવ ત્યાગથી, કરવી જસુ પરતીત હો મિત્ત ક્યું૦ ૧
પરમાતમ પરમેશ્વરૂ, વસ્તુગતે તે અલિપ્ત હો મિત્ત,
દ્રવ્યે દ્રવ્ય મિલે નહી, ભાવે તે અન્ય અવ્યાપ્ત હો મિત્ત ક્યું૦ ૨
શુદ્ધ સ્વરૂપ સનાતનો, નિર્મલ જે નિસંગ હો મિત્ત,
આતમ વિભૂતિ પરિણમ્યો, ન કરે તે પરસંગ હો મિત્ત ક્યું૦ ૩
પણ જાણું આગમબલે, મિલવુ તુમ પ્રભુ સાથ હો મિત્ત,
પ્રભુ તો સ્વસંપત્તિમયી, શુદ્ધ સ્વરૂપનો નાથ હો મિત્ત ક્યું૦ ૪
પર પરિણામિકતા અછે, જે તુઝ પુદ્ગલ જોગ હો મિત્ત.
જડ ચલ જગની એંઠનો ન ઘટે તુઝને ભોગ હો મિત્ત ક્યું૦ ૫
શુદ્ધ નિમિત્ત પ્રભુ ગ્રહો, કરી અશુદ્ધ પર હેય હો મિત્ત,
આત્માલંબી ગુણ લહી, સહુ સાધકનો ધ્યેય હો મિત્ત ક્યું૦ ૬
જિમ જિનવર આલંબને, વધે સધે એક તાન હો મિત્ત,

તિમ તિમ આત્માલબની, ગ્રહે સ્વરૂપ નિદાન હો મિત્ત. કયું૦ ૭.
સ્વસ્વરૂપ એકત્વતા, સાધે પુર્ણાનંદ હો મિત્ત.
રમે ભોગવે આતમા, રત્નત્રયી ગુણ વૃંદ હો મિત્ત. કયું૦ ૮.
અભિનંદન અવલંબને, પરમાનંદ વિલાસ હો મિત્ત.
દેવચંદ્ર પ્રભુ સેવના, કરિ અનુભવ અભ્યાસ હો મિત્ત કયું૦ ૯.

સ્તવના ૫ મી.

(દેશી કડખાની.)

અહો શ્રી સુમતિ જિન શુદ્ધતા તાહરી, સ્વગુણ પર્યાય પરિણામ રામી;
નિત્યતા એકતા અસ્તિતા ઇતરયુત, ભોગ્ય ભોગી થકો પ્રભુ અકામી અહો૦ ૧.
ઉપજે વ્યય લહે તહવિ તેહવો રહે, ગુણ પ્રમુખ બહુલતા તહવિ પિંડી,
આત્મભાવે રહે અપરતા નવિ ગ્રહે, લોક પ્રદેશ મિત પણ અખંડિ અહો૦ ૨
કાર્ય કારણપણે પરિણામે તહવિ ધ્રુવ, કાર્ય ભેદે કરે પણ અભેદી,
કર્તૃતા પરિણમે નવ્યતા નવિ રમે, સકલવેત્તા થકો પણ અવેદી. અહો૦ ૩.
શુદ્ધતા બુદ્ધતા દેવ પરમાત્મતા, સહજ નિજ ભાવ ભોગી અયોગી;
સ્વપર ઉપયોગી તાદાત્મ્ય સત્તારસી, શક્તિ પ્રયુંજતો ન પ્રયોગી અહો૦ ૪.
વસ્તુ નિજ પરિણતે સર્વ પરિણામકો, એટલે કોઇ પ્રભુતા ન પામે,
કરે જાણે રમે અનુભવે તે પ્રભુ, તત્ત્વ સ્વામિત્વ શુચિ તત્વ ધામે અહો૦ ૫.
જીવ નવિ પુગ્ગલી નૈવ પુગ્ગલ કદા, પુગ્ગલાધાર નહી તાસ રંગી,
પરતણો ઇશ નહી અપર ઐશ્વર્યતા, વસ્તુ ધર્મે કદા ન પરસંગી. અહો૦ ૬
સ ગ્રહે નહી આપે નહી પરભણી, નવિ કરે આદરે ન પર રાખે,
શુદ્ધ સ્યાદ્વાદ નિજ ભાવ ભોગીજિકે, તેહ પરભાવને કેમ ચાખે અહો૦ ૭
તાહરી શુદ્ધતા ભાસ આશ્ચર્યથી, ઉપજે રૂચિ તેણે તત્વ ઇહે,
તત્વરંગી થયો દોષથી ઉભગ્યો, દોષ ત્યાગે ઢલે તત્વ લીહે અહો૦ ૮
શુદ્ધ માર્ગે વધ્યા સાધ્ય સાધન સધ્યો, સ્વામી પ્રતિછંદે સત્તા આરાધે,
આત્મ નિષ્પત્તિ તિમ સાધના નવિ ટકે, વસ્તુ ઉત્સર્ગ આતમ સમાધે અહો૦ ૯.
માહરી શુદ્ધ સત્તા તણી પૂર્ણતા, તેહનો હેતુ પ્રભુ તુંહિ સાચો.
દેવચંદ્રે સતવ્યો મુનિગણે અનુભવ્યો, તત્વ ભકતે ભવિક સકલ રાચો અહો૦ ૧૦.

સ્તવના ૬ ઠી.

(હું તુજ આગલ શી કહું કેશરીયાલાલ -એ દેશી)

શ્રી પદ્મપ્રભ જિન ગુણ નિધિ રે લાલ, જગતારક જગદીશરે વાલ્હેસર,
જિન ઉપગાર થકી લહે રે લાલ, ભવિજન સિદ્ધિ જગીશ રે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૧.
તુઝ દરિસણ મુઝ વાલહું રે લાલ, દરિસણ શુદ્ધ પવિત્ત રે, વાલ્હેસર,
દર્શન શબ્દ નયે કરે રે લાલ, સંગ્રહ એવંભૂત રે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૨
બીજે વૃક્ષ અનંતતા રે લાલ, પ્રસરે ભૂજલ યોગ રે; વાલ્હેસર,
તિમ મુઝ આતમ સંપદા રે લાલ, પ્રગટે પ્રભુ સંયોગ રે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૩
જગત જંતુ કારજ રૂચી રે લાલ, સાધે ઉદયે ભાણુ રે, વાલ્હેસર.
ચિદાનંદ સુવિલાસતા રે લાલ, વાધે જિનવર ઝાણુ રે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૪
લબ્ધિ સિદ્ધિ મંત્રાક્ષરે રે લાલ, ઉપજે સાધન સંગ રે, વાલ્હેસર,
સહજ અધ્યાતમ તત્વતા રે લાલ, પ્રગટે તત્વી રંગ રે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૫
લોહ ધાતુ કંચન હુવે રે લાલ, પારસ ફરસન પામી રે, વાલ્હેસર,
પ્રગટે અધ્યાતમ દશા રે લાલ, વ્યક્ત ગુણી ગુણ ગ્રામ રે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૬
આતમ સિદ્ધિ કારજ ભણિ રે લાલ, સહજ નિયામક હેતુ રે વાલ્હેસર,
નામાદિક જિનરાજના રે લાલ, ભવસાગર માંહે સેતુ રે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૭
સ્થંભન ઈંદ્રિય યોગનોરે લાલ, રક્ત વરણ ગુણ રાય રે, વાલ્હેસર,
દેવચંદ્ર વૃંદે સ્તવ્યો રે લાલ, આપ અવર્ણ અકાયરે વાલ્હેસર તુઝ૦ ૮.

સ્તવના ૭ મી.

(હો સુંદર તપ સરિખો, જગ કો નહી -એ દેશી)

શ્રી સુપાસ આનંદમે, ગુણ અનંતનો કંદ હો, જિનજી૦
જ્ઞાનાનંદે પૂરણો, પવિત્ર ચારિત્રાનંદ હો જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૧.
સંરક્ષણ વિણ નાથ છો દ્રવ્ય વિના ધનવંત હો. જિનજી૦
કર્ત્તા પદ કિરિયા વિના, સંત અજેય અનંત હો જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૨
અગમ અગોચર અમરતુ અન્વય ઋદ્ધિ સમૂહ હો. જિનજી૦
વર્ણ ગંધરસ ફરસવિણ, નિજ ભોક્તા ગુણ વ્યૂહ હો જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૩.
અક્ષય દાન અચિંતના, લાભ અયત્ને ભોગ હો જિનજી૦
વીર્ય શક્તિ અપ્રયાસતા, શુદ્ધ સ્વગુણ ઉપભોગ હો જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૪

એકાંતિક આત્યતિકો, સહજ અકૃત સ્વાધીન હો, જિનજી૦
નિરૂપચરિત નિર્દ્વંદ્વસુખ, અન્ય અહેતુક પીનહો. જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૫
એક પ્રદેશે તાહરે, અવ્યાબાધ સમાય હો, જિનજી૦
તસુ પર્યાય અવિભાગતા, સર્વાકાશ ન માય હો જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૬.
એમ અનત ગુણનો ધણી, ગુણ ગણનો આનંદ હો; જિનજી૦
ભોગર મણ આસ્વાદ યુત, પ્રભુ તુ પરમાનંદ હો જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૭
અવ્યાબાધ રૂચિ થઇ, સાધે અવ્યાબાધ હો; જિનજી૦
દેવચંદ્ર પદ તે લહે, પરમાનંદ સમાધ હો. જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૮.

સ્તવના ૮ મી.

(શ્રી શ્રેયાસ જિન અતરજામી—એ દેશી)

શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિનપદ સેવા, હેવાએ જે હલિયાજી,
આતમ ગુણ અનુભવથી મલિયા, તે ભવ ભયથી ટલિયાજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૧.
દ્રવ્ય સેવ વંદન નમનાદિક, અર્ચન વલી ગુણગ્રામોજી,
ભાવ અભેદ થવાની ઇહા, પરભાવે નિઃકામોજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૨
ભાવ સેવ અપવાદે નૈગમ, પ્રભુ ગુણને સંકલ્પેજી,
સંગ્રહ સત્તા તુલ્યારોપે, ભેદાભેદ વિકલ્પેજી. શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૩.
વ્યવહારે બહુ માન જ્ઞાન નિજ, ચરણે જિન ગુણ રમણાજી,
પ્રભુ ગુણ આલંબી પરિણામે, ઋજુ પદ ધ્યાન સ્મરણાજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૪
શબ્દે શુકલ ધ્યાનારોહણ, સમભિરૂઢ ગુણ દશમેજી,
બીઅ શુકલ અવિકલ્પ એકત્વે, એવં ભૂત તે અમમેજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૫
ઉત્સર્ગે સમકિત ગુણ પ્રગટ્યો, નૈગમ પ્રભુતા અંશેજી,
સંગ્રહ આતમ સત્તા લબી, મુનિપદ ભાવ પ્રશંસેજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૬
ઋજુસૂત્રે જે શ્રેણિપદસ્થે, આતમ શક્તિ પ્રકાશેજી,
યથાખ્યાત પદ શબ્દ સ્વરૂપે, શુદ્ધ ધર્મ ઉલ્લાસેજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૭
ભાવ સયોગિ અયોગિ શૈલેશે, અંતીમ દુગ નય જાણોજી,
સાધનતાએ નિજ ગુણ વ્યક્તિ, તેહ સેવના વખાણોજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૮.
કારણ ભાવ તેહ અપવાદે, કાર્ય રૂપ ઉત્સર્ગેજી,
આત્મભાવ તે ભાવ દ્રવ્ય પદ, બાહ્ય પ્રવૃત્તિ નિસર્ગેજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૯.
કારણ ભાવ પરંપર સેવન, પ્રગટે કારજ ભાવોજી.

કારજ સિદ્ધે કારણતા વ્યય, શુચિ પરિણામિક ભાવોજી શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૧૦
પરમ ગુણી સેવક તન્મયતા, નિશ્ચય ધ્યાને ધ્યાવેજી,
શુદ્ધાતમ અનુભવ આસ્વાદી, દેવચંદ પદ પાવેજી. શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૧૧

સ્તવના ૯ મી.

(થારા મહેલા ઉપર મેહ, ઝરૂખે વીજલી હો લાલ—એ દેશી)

દીઠો સુવિધિ જિણંદ, સમાધિરસે ભર્યો હો લાલ,
ભાસ્યુ આત્મસ્વરૂપ, અનાદિનો વિસર્યો હો લાલ, અનાદિનો૦
સકલ વિભાવ ઉપાધિ, થકી મન ઓસર્યો હો લાલ થકી૦
સત્તા સાધન માર્ગ, ભણી એ સંચર્યો હો લાલ ભણી૦ ૧
તુમ પ્રભુ જાણગ રીતિ, સરવ જગ દેખતા હો લાલ, સરવ૦
નિજ સત્તાએ શુદ્ધ, સહુને લેખતા હો લાલ, સહુને૦
પર પરિણતિ અદ્વેષ, પણે ઉવેખતા હો લાલ, પણે૦
ભાગ્યપણે નિજ શક્તિ, અનંત ગવેખતા હો લાલ અનંત૦ ૨
દાનાદિક નિજ ભાવ, હતા જે પરવશા હો લાલ, હતા૦
તે નિજ સનમુખ ભાવ, ગ્રહી લહી તુઝ દશા હો લાલ ગ્રહી૦
પ્રભુનો અદ્ભુત યોગ, સ્વરૂપ તણી રસા હો લાલ, સ્વરૂપ૦
ભાસે વાસે તાસ, જાસ ગુણ તુઝ જિસા હો લાલ જાસ૦ ૩
મોહાદિકની ઘૂમિ, અનાદિની ઉતરે હો લાલ, અનાદિની૦
અમલ અખંડ અલિપ્ત, સ્વભાવજ સાંભરે હો લાલ. સ્વભાવજ૦
તત્ત્વ રમણ શુચિ ધ્યાન, ભણી જે આદરે હો લાલ ભણી૦
તે સમતારસ ધામ, સ્વામી મુદ્રા વરે હો લાલ સ્વામી૦ ૪
પ્રભુ છો ત્રિભુવન નાથ, દાસ હું તાહરો હો લાલ, દાસ૦
કરુણાનિધિ અભિલાપ, અછે મુઝ એ ખરો હો લાલ. અછે૦
આત્મવસ્તુ સ્વભાવ, સદા મુઝ સાભરો હો લાલ, સદા૦
ભાસન વાસન એહ, ચરણ ધ્યાને ધરો હો લાલ ચરણ૦ ૫
પ્રભુમુદ્રાને યોગ, પ્રભુ પ્રભુતા લખે હો લાલ, પ્રભુ૦
દ્રવ્ય તણે સાધર્મ્ય, સ્વસંપતિ ઓલખે હો લાલ, સ્વસંપતિ૦
ઓલખતા બહુ માન, સહિત રૂચિ પણ વધે હો લાલ, સહિત૦
રૂચિ અનુયાયી વીર્ય, ચરણ ધારા સધે હો લાલ ચરણ૦ ૬

ક્ષાયોપશમિક ગુણ સર્વ, થયા તુઝ ગુણ રસી હો લાલ, થયા૦
સત્તા સાધન શક્તિ, વ્યક્તતા ઉલ્લસી હો લાલ, વ્યક્તતા૦
હવે સંપૂરણ સિદ્ધ, તણી શી વાર છે હો લાલ, તણી૦
દેવચંદ્ર જિનરાજ, જગત આધાર છે હો લાલ જગત૦ ૭

સ્તવના. ૧૦ મી.

(આદર જીવ ક્ષમા ગુણ આદર—એ દેશી)

શીતળ જિનપતિ પ્રભુતા પ્રભુની, મુઝથી કહિય ન જાયજી,
અનંતતા નિર્મલતા પૂર્ણતા, જ્ઞાન વિના ન જણાયજી. શીતળ૦ ૧
ચરમજલધિ જલમિણે અંજલી, ગતિ ઝીપે અતિવાયજી,
સર્વ આકાશ ઓલઘે ચરણે, પણ પ્રભુતા ન ગણાયજી. શીતળ૦ ૨
સર્વ દ્રવ્ય પ્રદેશ અનંતા, તેહથી ગુણ પર્યાયજી,
તાસ વર્ગથી અનંત ગુણ પ્રભુ, કેવળજ્ઞાન કહાયજી. શીતળ૦ ૩
કેવળ દર્શન એમ અનંતુ, ગ્રહે સામાન્ય સ્વભાવજી,
સ્વપર અનંતથી ચરણ અનંતુ, સમરણ સંવર ભાવજી શીતળ૦ ૪
દ્રવ્ય ક્ષેત્રને કાલ ભાવ ગુણ, રાજનીતિ એ ચારજી,
ત્રાસ વિના જડ ચેતન પ્રભુની, કોઇ ન લોપે કારજી શીતળ૦ ૫
શુદ્ધાશય થિર પ્રભુ ઉપયોગે, જે સમરે તુજ નામજી.
અવ્યાબાધ અનંતુ પામે, પરમ અમૃત સુખધામજી શીતળ૦ ૬
આણી ઇશ્વરતા નિર્ભયતા, નિર્વાંછકતા રૂપજી,
ભાવ સ્વાધિન તે અવ્યય રીતે, ઇમ અનંત ગુણ ભુપજી શીતળ૦ ૭
અવ્યાબાધ સુખ નિર્મળ તે તો, કરણ જ્ઞાને ન જણાયજી,
તેહજ એહનો જાણગ ભોક્તા, જે તુમ સમ ગુણ રાયજી શીતળ૦ ૮
એમ અનંત દાનાદિક નિજગુણ, વચનાતિત પડુરજી,
વાસન ભાસન ભાવે દુર્લભ, પ્રાપતી તો અતિ દુરજી શીતળ૦ ૯
સકલ પ્રત્યક્ષપણે ત્રિભુવન ગુરૂ, જાણું તુઝ ગુણ ગ્રામજી.
બીજુ કાંઇ ન માગું સ્વામી, એહિજ છે મુઝ કામજી શીતળ૦ ૧૦
એમ અનંત પ્રભુતા સર્દહતાં, અર્ચે જે પ્રભુ રૂપજી,
દેવચંદ્ર પ્રભુતા તે પામે, પરમાનંદ સ્વરૂપજી શીતળ૦ ૧૧

સ્તવના ૧૧ મી.

(પ્રાણી વાણી જિનતણી—એ દેશી)

શ્રી શ્રેયાંસ પ્રભુ તણો, અતિ અદ્ભુત સહજાનંદ રે,
ગુણ એકવિધ ત્રિક પરણમ્યો, એમ ગુણ અનંતનો વૃંદ રે.
મુનિચંદ જિણંદ અમંદ દિણંદ પરે,નિત્યદીપતો સુખકંદ રે એ આંકણી ૧
નિજ જ્ઞાને કરી જ્ઞેયનો, જ્ઞાયક જ્ઞાતા પદ ઇશરે,
દેખે નિજ દર્શન કરી, નિજ દૃશ્ય સામાન્ય જગીશ રે મુનિચંદ૦ ૨
નિજ રમ્યે રમણ કરો, પ્રભુ ચારિત્રે રમતા રામ રે,
ભોગ અનંતને ભોગવો, ભોગે તેણે ભોક્તા સ્વામ રે મુનિચંદ૦ ૩
દેય દાન નિત દીજતે, અતિ દાતા પ્રભુ સ્વયમેવ રે,
પાત્ર તુમ્હે નિજ શક્તિના, ગ્રાહક વ્યાપકમય દેવ રે મુનિચંદ૦ ૪
પરિણામિક કારજ તણો, કર્ત્તા ગુણ કરણે નાથ રે
અક્રિય અક્ષય સ્થિતિમયી, નિકલંક અનંતી આથરે મુનિચંદ૦ ૫
પરિણામિક સત્તા તણો આવિર્ભાવ વિલાસ નિવાસ રે,
સહજ અકૃત્રિમ અપરાશ્રયી, નિર્વિકલ્પ ને નિ પ્રયાસ રે મુનિચંદ૦ ૬
પ્રભુ પ્રભુતા સંભારતાં, ગાતા કરતા ગુણગ્રામ રે,
સેવક સાધનતા વરે, નિજ સંવર પરિણતિ પામ રે મુનિચંદ૦ ૭
પ્રગટ તત્વતા ધ્યાવતા, નિજ તત્વનો ધ્યાતા થાય રે
તત્વરમણ એકાગ્રતા, પૂરણ તત્વે એહ સમાય રે મુનિચંદ૦ ૮
પ્રભુ દીઠે મુઝ સાંભરે, પરમાતમ પૂર્ણાનંદ રે,
દેવચંદ્ર જિનરાજના નિત્ય વંદો પય અરવિંદ રે મુનિચંદ૦ ૯

સ્તવન ૧૨ મી.

(પંથડો નિહાલુ રે બીજા જિન તણો રે—એ દેશી)

પૂજના તો કીજે રે બારમા જિનતણી રે, જસુ પ્રગટ્યો પૂજ્ય સ્વભાવ,
પરકૃત પૂજા રે જે ઇચ્છે નહી રે, સાધક કારજ દાવ પૂજના૦ ૧.
દ્રવ્યથી પૂજા રે કારણ ભાવનું રે, ભાવ પ્રશસ્તને શુદ્ધ,
પરમ ઇષ્ટ વલ્લભ ત્રિભુવન ધણી રે, વાસુપૂજ્ય સ્વયંબુદ્ધ પૂજના૦ ૨
અતીશય મહિમા રે અતિ ઉપગારતા રે નિર્મલ પ્રભુ ગુણ રાગ.

સુરમણિ સુરઘટ સુરતરૂ તુ છતે રે, જિત રાગી મહાભાગ પૂજના૦ ૩
દર્શન જ્ઞાનાદિક ગુણ આત્મના રે, પ્રભુ પ્રભુતા લયલીન,
શુદ્ધ સ્વરૂપી રૂપે તન્મયી રે, તસુ આસ્વાદન પીન પૂજના૦ ૪
શુદ્ધ તત્વ રસ રંગી ચેતના રે, પામે આત્મસ્વભાવ,
આત્માલંબી નિજ ગુણ સાધતો રે, પ્રગટે પૂજ્યસ્વભાવ. પૂજના૦ ૫
આપ અકર્ત્તા સેવાથી હુવે રે, સેવક પૂરણ સિદ્ધિ.
નિજ ધન ન દીયે પણ આશ્રિત લહે રે, અક્ષય અક્ષર રિદ્ધિ. પૂજના૦ ૬
જિનવર પૂજા રે તે નિજ પૂજના રે, પ્રગટે અન્વય શક્તિ,
પરમાનંદ વિલાસી અનુભવે રે, દેવચંદ્ર પદ વ્યક્તિ. પૂજના૦ ૭

સ્તવના ૧૩ મી.

(દાસ અરદાસ શી પેરે કરેજી—એ દેશી)

વિમલજિન વિમલતા તાહરીજી, અવર બીજે ન કહાય,
લઘુ નદી જિમ તિમ લઘીયેજી, સ્વયંભુરમણ ન તરાય વિમલજિન૦ ૧
સયલ પુઠવી ગિરિ જલ તરૂજી, કોઇ તોલે એક હથ્થ,
તેહ પણ તુઝ ગુણ ગણ ભણીજી, ભાખવા નહિ સમરથ, વિમલજિન૦ ૨
સર્વ પુદ્ગળ નભ ધર્મનાજી, તેમ અધર્મ પ્રદેશ,
તાસ ગુણ ધર્મ પજ્જવ સહુજી, તુઝ ગુણ એકતણો લેશ. વિમલજિન૦ ૩.
એમ નિજ ભાવ અનંતનીજી, અસ્તિતા કેટલી થાય.
નાસ્તિતા સ્વપર પદ અસ્તિતાજી, તુઝ સમકાલ સમાય વિમલજિન૦ ૪
તાહરા શુદ્ધ સ્વભાવનેજી, આદરે ધરી બહુ માન,
તેહને તેહીજ નીપજેજી, એ કોઇ અદ્ભુત તાન વિમલજિન૦ ૫.
તુમ્હ પ્રભુ તુમ્હ તારક વિભુજી, તુમ સમો અવર ન કોય.
તુમ દરિસણ થકી હુ તર્યોજી, શુદ્ધ આલંબન હોય વિમલજિન૦ ૬.
પ્રભુ તણી વિમલતા ઓલખીજી, જે કરે થિર મન સેવ.
દેવચંદ્ર પદ તે લહેજી, વિમલ આનંદ સ્વયમેવ વિમલજિન૦ ૭.

સ્તવના ૧૪ મી.

(દીઠી હો પ્રભુ દીઠી જગગુરૂ તુઝ—એ દેશી)

મૂરતિ હો પ્રભુ મૂરતિ અનંત જિણંદ, તાહરી હો પ્રભુ તાહરી મુઝ નયણે વશીજી.

સમતા હો પ્રભુ સમતા રસનો કંદ, સહેજે હો પ્રભુ સહેજે અનભવ રસ લસીજી ૧
ભવદવ હો પ્રભુ ભવદવ તાપિત જીવ, તેહને હો પ્રભુ તેહને અમૃત ઘન સમીજી,
મિથ્યા વિષ હો પ્રભુ મિથ્યા વિષની ખીવ, હરવા હો પ્રભુ હરવા જાંગુલિ મન રમીજી ૨
ભાવ હો પ્રભુ ભાવ ચિંતામણી એહ, આતમ હો પ્રભુ આતમ સંપતિ આપવાજી.
એહિજ હો પ્રભુ એહિજ શિવસુખ ગેહ, તત્વ હો પ્રભુ તત્વાલંબન થાપવાજી ૩
જાયે હો પ્રભુ જાએ આશ્રવ ચાલ, દીઠે હો પ્રભુ દીઠે સંવરતા વધેજી
રત્ન હો પ્રભુ રત્નત્રયી ગુણમાલ, અધ્યાતમ હો પ્રભુ અધ્યાત્મ સાધન સધેજી. ૪
મીઠી હો પ્રભુ મીઠી સૂરત તુઝ, દીઠી હો પ્રભુ દીઠી રૂચિ બહુ માનથીજી,
તુઝ ગુણ હો પ્રભુ તુઝ ગુણ ભાસન યુક્ત, સેવે હો પ્રભુ સેવે તસુ ભવ ભય નથીજી ૫.
નામે હો પ્રભુ નામે અદ્દભુત રંગ, ઠવણા હો પ્રભુ ઠવણા દીઠે ઉલ્લસેજી,
ગુણ આસ્વાદ હો પ્રભુ ગુણ આસ્વાદ અભંગ, તન્મય હો પ્રભુ તન્મયતાએ જે ધસેજી ૬
ગુણ અનંત હો પ્રભુ ગુણ અનંતનો વૃંદ, નાથ હો પ્રભુ નાથ અનંતને આદરેજી.
દેવચંદ હો પ્રભુ દેવચંદને આનંદ, પરમ હો પ્રભુ પરમ મહોદય તે વરેજી ૭

સ્તવના ૧૫ મી.

(સકલ સંસાર અવતાર એ હું ગણું —એ દેશી)

ધર્મ જગનાથનો ધર્મ સુચિ ગાઇયે, આપણો આતમા તેહવો ભાવિયે,
જાતિ જસુ એકતા તેહ પલટે નહી, શુદ્ધ ગુણ પજ્જવા વસ્તુ સત્તામયી ૧.
નિત્ય નિરવયવ વલિ એક અક્રિયપણે, સર્વ ગત તેહ સામાન્ય ભાવે ભણે,
તેહથી ઇતર સાવયવ વિશેષતા, વ્યક્તિભેદે પડે તેહની ભેદતા ૨
એકતા પિંડને નિત્ય અવિનાશતા, અસ્તિ નિજ ઋદ્ધિથી કાર્ય ગત ભેદતા
ભાવ શ્રુત ગમ્ય અભિલાપ્ય અનંતતા, ભવ્ય પર્યાયની જે પરાવર્ત્તિતા ૩.
ક્ષેત્ર ગુણ ભાવ અવિભાગ અનેકતા, નાશ ઉત્પાદ અનિત્ય પર નાસ્તિતા,
ક્ષેત્ર વ્યાપ્યત્વ અભેદ અવ્યક્તતા, વસ્તુ તે રૂપથી નિત્ય અભવ્યતા ૪.
ધર્મ પ્રાગ્‌ભાવતા સકલ ગુણ શુદ્ધતા, ભોગ્યતા કર્તૃતા રમણ પરિણામતા,
શુદ્ધ સ્વપ્રદેશતા તત્વ ચતન્યતા, વ્યાપ્ય વ્યાપક તથા ગ્રાહ્ય ગ્રાહક ગતા ૫
સંગ પરિહારથી સ્વામી નિજ પદ લહ્યુ, શુદ્ધ આત્મિક આનંદ પદ સંગ્રહ્યુ.
જહવિ પરભાવથી હું ભવોદધિ વસ્યો, પરતણો સંગ સંસારતાયે ગ્રસ્યો ૬
તહવિ સત્તા ગુણે જીવ એ નિર્મલો, અન્ય સંશ્લેષ જિમ સ્ફટિક નવિ શામલો.
જે પરોપાધિથી દુષ્ટ પરિણતિ ગ્રહી, ભાવ તાદાત્મ્યમા માહરૂ તે નહી ૭

તિણે પરમાત્મ પ્રભુ ભક્તિ રંગી થઇ, શુદ્ધ કારણ રમે તત્ત્વ પરિણતિમયી,
આત્મગ્રાહક થયે તજે પર ગ્રહણતા, તત્વ ભોગી થયે ટલે પર ભોગ્યતા. ૮
શુદ્ધ નિ પ્રયાસ નિજભાવ ભોગી યદા, આત્મક્ષેત્રે નહિ અન્ય રક્ષણ તદા;
એક અસહાય નિસ્સંગ નિર્દ્વંદ્વતા, શક્તિ ઉત્સર્ગની હોય સહુ વ્યક્તતા. ૯.
તેણે મુઝ આતમા તુઝ થકી નીપજે, માહરી સંપદા સકલ મુઝ સંપજે;
તિણે મન મંદિરે ધર્મ પ્રભુ ધ્યાઇયે, પરમ દેવચંદ્ર નિજ સિદ્ધિ સુખ પાઇયે. ૧૦.

સ્તવના ૧૬ મી.

(માલા કિહા છે રે—એ દેશી)

જગત દિવાકર જગત કૃપાનિધિ, વાલ્હા મારા સમવસરણમાં બેઠા રે,
ચઉમુખ ચઉવિહ ધર્મ પ્રકાશે, તે મે નયણે દીઠા રે
ભવિક જન હરખો રે, નિરખી શાંતિજિણંદ ભવિક૦ ૧
ઉપશમ રસનો કંદ, નહિ ઇણ સરિખો રે એ આંકણી
પ્રાતિહારજ અતિશય શોભા વાલ્હા, તે તો કહિય ન જાવે રે,
ઘુક બાલકથી રવિ કરભરતુ, વર્ણન કેણિપરે થાવે રે ભવિક૦ ૨
વાણી ગુણ પાંત્રીશ અનોપમ વાલ્હા, અવિસંવાદ સરૂપે રે,
ભવ દુખ વારણ શિવ સુખ કારણ, સુધો ધર્મ પ્રરૂપે રે. ભવિક૦ ૩.
દક્ષિણ પશ્ચિમ ઉત્તર દિશિ મુખ વાલ્હા, ઠવણા જિન ઉપગારી રે,
તસુ આલંબન લહિય અનેકો, તિહા થયા સમકિત ધારી રે ભવિક૦ ૪.
ખટનય કારજરૂપે ઠવણા વાલ્હા, સગ નય કારણ ઠાણી રે,
નિમિત્ત સમાન થાપના જિનજી, એ આગમની વાણી રે ભવિક૦ ૫
સાધક તીન નિક્ષેપા મુખ્ય વાલ્હા, જે વિણુ ભાવ ન લહિએ રે,
ઉપકારી દુગ ભાખ્યે ભાખ્યા, ભાવ વંદકનો ગ્રહીયે રે ભવિક૦ ૬.
ઠવણા સમવસરણે જિનસેતી વાલ્હા, જો અભેદતા વાધી રે,
એ આતમના સ્વસ્વભાવ ગુણ, વ્યક્તિ યોગ્યતા સાધી રે ભવિક૦ ૭
ભલુ થયુ મે પ્રભુ ગુણ ગાયા વાલ્હા, રસનાનો ફળ લીધો રે,
દેવચંદ્ર કહે માહરા મનનો, સકલ મનોરથ સીધો રે ભવિક૦ ૮.

સ્તવના ૧૭ મી.

(ચરમ જિનેસર—એ દેશી.)

શમવસરણ બેસી કરી રે, બારહ પરષદ માંહિ,
વસ્તુ સ્વરૂપ પ્રકાશતા રે, કરૂણા રજગ નાહો રે. કુંથુજિનેસર ૧

નિર્મલ તુઝ મુખ વાણી રે, જે શ્રવણે સુણે,
તેહિજ ગુણ મહિ ખાણી રે, કુંથુજિનેસરૂ એ આંકણી
ગુણ પર્યાય અનંતતા રે, વલી સ્વભાવ અગાહ,
નય ગમ ભંગ નિક્ષેપના રે, હેયાદેય પ્રવાહ રે કુંથુજિનેસરૂ૦ ૨
કુંથુનાથ પ્રભુ દેશના રે સાધન સાધક સિદ્ધિ,
ગૌણ મુખ્યતા વચનમાં રે, જ્ઞાન તે સકલ સમૃદ્ધિ રે કુંથુજિનેસરૂ૦ ૩
વસ્તુ અનંત સ્વભાવછે રે, અનંત કથક તસુ નામ,
ગ્રાહક અવસર બોધથી રે, કહેવે અર્પિત કામો રે કુંથુજિનેસરૂ૦ ૪
શેષ અનર્પિત ધર્મ્મને રે, સાપેક્ષ શ્રદ્ધાબોધ,
ઉભય રહિત ભાસન હવે રે, પ્રગટે કેવલ બોધ રે કુંથુજિનેસરૂ૦ ૫
છતિ પરિણતિ ગુણ વિર્ત્તના રે, ભાસન ભોગ આનંદ,
સમકાલે પ્રભુ તાહરે રે, રમ્ય રમણ ગુણ વૃંદો રે કુંથુજિનેસરૂ૦ ૬
નિજ ભાવે શી અસ્તિતા રે, પરનાસ્તિત્વ સ્વભાવ,
અસ્તિપણે તે નાસ્તિતા રે, સીય તે ઉભય સ્વભાવો રે કુંથુજિનેસરૂ૦ ૭.
અસ્તિભાવ જે આપણો રે, રૂચિ વૈરાગ્ય સમેત,
પ્રભુ સન્મુખ વંદન કરી રે, માગિશ આતમ હેતો રે કુંથુજિનેસરૂ૦ ૮.
અસ્તિ સ્વભાવ રૂચિ થઇ રે, ધ્યાતો અસ્તિ સ્વભાવ,
દેવચંદ્ર પદ તે લહે રે, પરમાનંદ જમાવો રે કુંથુજિનેસરૂ૦ ૯.

સ્તવન ૧૮ મી.

(રામચંદ્રકેબાગમે, ચાંપોમોરી રહ્યોરે—એ દેશી)

પ્રણમો શ્રી અરનાથ, શિવપુર સાથ ખરોરી
ત્રિભુવન જન આધાર, ભવનિસ્તાર કરોરી ૧
કર્ત્તા કારણ યોગ, કારજ સિદ્ધિ લહેરી,
કારણ ચાર અનૂપ, કાર્યાથી તેહ ગ્રહેરી ૨
જે કારણ તે કાર્ય, થાએ પૂર્ણ પદેરી,
ઉપાદાન તે હેતુ, માટી ઘટ તે વદેરી ૩
ઉપાદાનથી ભિન્ન જે વિણ કાર્ય ન થાયે,
ન હુવે કારજ રૂપ, કર્તાને વ્યવસાયે ૪
કારણ તેહ નિમિત્ત, ચક્રાદિક ઘટ ભાવે

કાર્ય તથા સમવાય, કારણ નિયતને દાવે. ૫
વસ્તુ અભેદ સ્વરૂપ, કાર્યપણુ ન ગ્રહેરી;
તે અસાધારણ હેતુ, કુંભેસ્થાસ લહેરી. ૬
જેહનો નવિ વ્યાપાર, ભિન્ન નિયત બહુ ભાવી,
ભૂમિકાલ આકાશ, ઘટ કારણ સદ્‌ભાવી ૭.
એહ અપેક્ષા હેતુ, આગમ માંહી કહ્યોરી,
કારણ પદ ઉત્પન્ન, કાર્ય થયે ન લહ્યોરી. ૮.
કર્ત્તા આતમ દ્રવ્ય, કારજ સિદ્ધિ પણોરી,
નિજ સત્તાગત ધર્મ, તે ઉપાદાન ગણોરી ૯
યોગસમાધિ વિધાન, અસાધારણ તેહ વદેરી,
વિધિ આચરણા ભક્તિ, જેણે નિજ કાર્ય સધેરી. ૧૦
નરગતિ પઢમ સઘયણ, તેહ અપેક્ષા જાણો,
નિમિત્તાશ્રીત ઉપાદાન, તેહને લેખે આણો. ૧૧
નિમિત્ત હેતુ જિનરાજ, સમતા અમૃત ખાણી;
પ્રભુ અવલબન સિદ્ધિ, નિયમા એહ વખાણી. ૧૨
પુષ્ટ હેતુ અરનાથ, તેહને ગુણથી હલિયે;
રીઝ ભક્તિ બહુ માન, ભોગ ધ્યાનથી મલિયે ૧૩
મોહોટાને ઉત્સગ, બેઠાને શી ચિંતા,
તિમ પ્રભુ ચરણ પસાય, સેવક થયા નિચિંતા ૧૪.
અરપ્રભુ પ્રભુતા રગ, અતર શક્તિ વિકાશી,
દેવચદ્રને આનદ, અક્ષય ભોગ વિલાસી. ૧૫

સ્તવના ૧૯ મી.

(હેળી કામની હોય—એ દેશી)

મલ્લિનાથ જગનાથ, ચરણ યુગ ધ્યાઇએ રે ચરણ૦
શુદ્ધાતમ પ્રાગ્‌ભાવ, પરમ પદ પાઇયે રે પરમ૦
સાધક કારક પટ્‌ક, કરે ગુણ સાધના રે કરે૦
તેહજિ શુદ્ધ સ્વરુપ, થાયે નિરાબાધના રે થાયે૦ ૧
કર્ત્તા આતમ દ્રવ્ય, કારજ નિજ સિદ્ધતા રે કારજ૦
ઉપાદાન પરિણામ, પ્રયુક્ત તે કરણતા રે પ્રયુક્ત૦

આતમ સંપદ દાન, તેહ સંપ્રદાનતા રે તેહ૦
દાતા પાત્રને દેય, ત્રિભાવ અભેદતા રે ત્રિભાવ૦ ૨
સ્વપર વિવેચન કરણ, તેહ અપાદાનથી રે તેહ૦
સકલ પર્યાય આધાર, સંબંધ આ સ્થાનથી રે સંબંધ૦
બાધક કારક ભાવ, અનાદિ નિવારવા રે અનાદિ૦
સાધકતા અવલંબી, તેહ સમારવા રે તેહ૦ ૩
શુદ્ધપણે પર્યાય, પ્રવર્તન કાર્યમેં રે પ્રવર્ત્તન૦
કર્ત્તાદિક પરિણામ, તે આતમ ધર્મમેં રે તે૦
ચેતન ચેતન ભાવ, કરે સમ વેતમેં રે કરે૦
સાદિ અનંતો કાલ, રહે નિજ ખેતમેં રે રહે૦ ૪
પરકર્તૃત્વ ભાવ, કરે તો લગી કરે રે કરે૦
શુદ્ધ કાર્ય રૂચિ ભાસ, થયે નવિ આદરે રે થયે૦
શુદ્ધાતમ નિજ કાર્ય, રૂચિકારક ફિરે રે રૂચિ૦
તેહિજ મૂલ સ્વભાવ, ગ્રહે નિજ પદ વરે રે ગ્રહે૦ ૫
કારણ કારજ રૂપ, અછે કારક દશા રે અછે૦
વસ્તુ પ્રગટ પર્યાય, એહ મનમેં વસ્યા રે એહ૦
પણ શુદ્ધ સ્વરૂપ ધ્યાન, તે ચેતનતા ગ્રહે રે તે૦
તવ નિજ સાધક ભાવ, સકલ કારક લહે રે સકલ૦ ૬
માહરૂં પૂર્ણાનંદ, પ્રગટ કરવા ભણી રે પ્રગટ૦
પુષ્ટાલંબન રૂપ, સેવ પ્રભુજી તણી રે સેવ૦
દેવચંદ્ર જિનચંદ્ર, ભગતિ મનમેં ધરો રે ભગતિ૦
અવ્યાબાધ અનંત અક્ષય પદ આદરો રે અક્ષય૦ ૭

સ્તવના ૨૦ મી.

(ઓલગડી ઓલગડી સુહેલી હો શ્રી શ્રેયાંસની રે—એ દેશી)

ઓલગડી ઓલગડી તો કીજે શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામીની રે જેહથી નિજ પદ સિદ્ધિ.
કેવલ કેવલ જ્ઞાનાદિક ગુણ ઉલ્લસે રે, લહીયે સહજ સમૃદ્ધિ ઓલગડી૦ ૧
ઉપાદાન ઉપાદાન નિજ પરિણતિ વસ્તુની રે, પણ કારણ નિમિત્ત આધીન.
પુષ્ટ અપુષ્ટ દુવિધ તે ઉપદિસ્યો રે ગ્રાહક વિધિ આધીન ઓલગડી૦ ૨
સાધ્ય સાધ્ય ધર્મ જે માંહો હુવે રે, તે નિમિત્ત અતિ પુષ્ટ.

પુષ્ટ પુષ્ટ માહી તિલ વાસક વાસના રે, નવિ પ્રધ્વંસક દુષ્ટ ઓલગડી૦ ૩.
દંડ દંડ નિમિત્ત અપુષ્ટ ઘડા તણો રે, નવિ ઘટતા તસુ માંહી,
સાધક સાધક પ્રધ્વંસકતા અછે રે, તિણે નહી નિયત પ્રવાહ ઓલગડી ૪
પટકારક પટકારક તે કારણ કાર્યના રે, જે કારણ સ્વાધિન.
તે કર્તા તે કર્તા સહકારક તે વસુ રે, કર્મ તે કારણ પીન. ઓલગડી૦ ૫
કારણ કારણ સંકલ્પે કારક દશા રે, છતિ સત્તા સદ્ભાવ,
અથવા અથવા તુલ્ય ધર્મને જોયવે રે, સાધ્યારોપણ દાવ. ઓલગડી૦ ૬
અતિશય અતિશય કારણકારક કરણતા રે, નિમિત્ત અને ઉપાદાન,
સંપ્રદાન કારણ પદ ભવનથી રે, કારણ વ્યય અપાદાન ઓલગડી૦ ૭.
ભવન ભવન વ્યયવિણુ કારજ નવિ હુવે રે, જિમ દૃષદે ન ઘટત્વ,
શુદ્ધાધાર શુદ્ધાધાર સ્વગુણનું દ્રવ્ય છે રે, સત્તાધાર સુતત્વ ઓલગડી૦ ૮.
આતમ આતમ કર્તા કારજ સિદ્ધતા રે, તસુ સાધન જિનરાજ,
પ્રભુ દીઠે પ્રભુ દીઠે કારજ રૂચિ ઉપજે રે, પ્રગટે આત્મ સમાજ ઓલગડી૦ ૯
વંદન વંદન સેવન નમન વલિ પૂજના રે, સમરણ સ્તવન વલી ધ્યાન.
દેવચંદ્ર દેવચંદ્ર કિજે જિન રાજની રે, પ્રગટે પૂર્ણ નિધાન ઓલગડી૦ ૧૦

સ્તવના ૨૧ મી.

(પીછોલારી પાલ, ઉભા હોય રાજવી રે—એ દેશી)

શ્રી નમિ જિનવર સેવ, ઘનાઘન ઉનમ્યો રે ઘનાઘન૦
દીઠાં મિથ્યારોર, ભવિક ચિતથી ગમ્યો રે ભવિક૦
શુચિ આચરણા રીતિ તે, અભ્ર વધે વડા રે તે૦
આતમ પરિણતિ શુદ્ધ, તે વીજ ઝબુકડા રે તે૦ ૧.
વાજે વાય સુવાય, તે પાવન ભાવના રે તે૦
ઇંદ્ર ધનુષ ત્રિક યોગ, તે ભક્તિ ઇકમના રે તે૦
નિર્મલ પ્રભુ સ્તવ ઘોષ, ધ્વની ઘન ગર્જના રે ધ્વની૦
તૃષ્ણા ગ્રીષ્મ કાલ, તાપની તર્જના રે તાપની૦ ૨.
શુભ લેસ્યાની આલિ, તે બગ પંક્તિ બની રે તે૦
શ્રેણી સરોવર હંશ, વસે શુચિ ગુણ મુનિ રે વસે૦
ચઉગતિ મારગ બંધ, ભવિકજન ઘર રહ્યા રે ભવિક૦
ચેતન સમતા સંગ, રંગમે ઉમહ્યા રે રંગમે૦ ૩

સમ્યક્દષ્ટિ મોર, તિહાં હરખે ઘણું રે તિહાં૦
દેખી અદ્દ્ભુત રૂપ, પરમ જિનવર તણું રે પરમ૦
પ્રભુ ગુણનો ઉપદેશ, તે જલધારા વહી રે તે૦
ધરમ રૂચિ ચિત્ત ભૂમિ, માહિ નિશ્ચલ રહી રે માહિ૦ ૪.
ચાતક શ્રમણ સમૂહ, કરે તવ પારણો રે કરે૦
અનુભવ રસ આસ્વાદ, સકલ દુ:ખ વારણો રે સકલ૦
અશુભાચાર નિવારણ, તૃણ અંકુરતા રે તૃણ૦
વિરતિ તણા પરિણામ, તે બીજની પૂરતા રે તે૦ ૫.
પંચ મહાવ્રત ધાન્ય, તણા કર્ષણ વધ્યા રે તણા૦
સાધ્ય ભાવ નિજ થાપી, સાધનતાએ સધ્યા રે સાધનતા૦
ક્ષાયિક દરિશન ગ્યાન, ચરણ ગુણ ઉપના રે ચરણ૦
આદિક બહુ ગુણ સસ્ય, આતમ ઘર નીપના રે આતમ૦ ૬.
પ્રભુ દરિસણ મહામેહ, તણે પરવેશમે રે તણે૦
પરમાનંદ સુભિક્ષ, થયા મુઝ દેશમેં રે થયા૦
દેવચંદ્ર જિનચંદ, તણો અનુભવ કરો રે તણો૦
સાદિ અનંતો કાળ, આતમ સુખ અનુસરો રે આતમ૦ ૭.

સ્તવના ૨૨ મી

(પદ્મપ્રભ જિન જઈ અલગા વસ્યા —એ દેશી)

નેમિ જિણેસર નિજ કારજ કર્યું, છાંડ્યો સર્વ વિભાવો જી
આતમશક્તિ સકલ પ્રગટી કરી, આસ્વાદ્યો નિજ ભાવો જી નેમિ૦ ૧.
રાજુલ નારીરે સારી મતિ ધરી, અવલંબ્યા અરિહંતો જી,
ઉત્તમ સંગેરે ઉત્તમતા વધે, સધે આનંદ અનંતો જી નેમિ૦ ૨.
ધર્મ અધર્મ આકાશ અચેતના, તે વિજાતિ અગ્રાહ્યો જી,
પુદ્ગલ ગ્રહવેરે કર્મ કલંકતા, વાધે બાધક બાહ્યો જી. નેમિ૦ ૩
રાગી સંગે રે રાગ દશા વધે, થાયે તિણે સંસારો જી
નીરાગીથી રે રાગનું જોડવું, લહીએ ભવનો પારો જી નેમિ૦ ૪
અપ્રશસ્તતારે ટાલિ પ્રશસ્તતા, કરતા આશ્રવ નાસે જી
સંવર વાધે રે સાધે નિર્જરા આતમભાવ પ્રકાસે જી નેમિ૦ ૫

નેમિ પ્રભુ ધ્યાને રે એકત્વતા, નિજ તત્વે એક તાનો જી,
શુકલ ધ્યાને રે સાધિ સુસિદ્ધતા, લહિયે મુક્તિ નિદાનો જી. નેમિ૦ ૬.
અગમ અરૂપી રે અલખ અગોચરૂ, પરમાતમ પરમીસો જી,
દેવચંદ્ર જિનવરની સેવના, કરતાં વાધે જગીસો જી. નેમિ૦ ૭.

સ્તવના ૨૩ મી.

(કડખાની—દેશી.)

સહજ ગુણ આગરો, સ્વામી સુખ સાગરો,
જ્ઞાન વૈરાગ્યરો પ્રભુ સવાયો;
શુદ્ધતા એકતા, તીક્ષ્ણતા ભાવથી,
મોહ રિપુ જિતિ જય પડહ વાયો. સહજ૦ ૧.
વસ્તુ નિજ ભાવ, અવિભાસ નિકલંકતા,
પરિણતિ વૃત્તિતા કરી અભેદે;
ભાવ તાદાત્મ્યતા, શક્તિ ઉલ્લાસથી,
સંતતિ યોગને તું ઉચ્છેદે. સહજ૦ ૨.
દોષ ગુણ વસ્તુની, લખિય યથાર્થતા,
લહિ ઉદાસીનતા અપર ભાવે;
ધ્વંસિ તજ્જન્યતા, ભાવ કર્ત્તાપણું,
પરમ પ્રભુ તું, રમ્યો નિજ સ્વભાવે. સહજ૦ ૩.
શુભ અશુભ ભાવ, અવિભાસ તહકીકતા,
શુભ અશુભ ભાવ, તિહાં પ્રભુ ન કીધો,
શુદ્ધ પરિણામતા, વીર્ય કર્ત્તા થઈ,
પરમ અક્રીયતા, અમૃત પીધો. સહજ૦ ૪.
શુદ્ધતા પ્રભુ તણી, આત્મભાવે રમે,
પરમ પરમાત્માતા, તાસ થાયે;
મિશ્ર ભાવે અછે, ત્રિગુણની ભિન્નતા,
ત્રિગુણ એકત્વ તુઝ ચરણ આયે. સહજ૦ ૫.
ઉપશમ રસ ભરી, સર્વ જન શંકરી,
મૂર્ત્તિ જિનરાજની આજ ભેટી;

કારણે કાર્યનિષ્પત્તિ શ્રદ્ધાન છે,
તિણે ભવ ભ્રમણની ભીડ મેટી સહજ૦ ૬.
નયર ખંભાયતે, પાર્શ્વ પ્રભુ દર્શને,
વિકસતે હર્ષ ઉત્સાહ વાધ્યો;
હેતુ એકત્વતા, રમણ પરિણામથી,
સિદ્ધિ સાધક પણો આજ સાધ્યો. સહજ૦ ૭
આજ કૃત પુણ્ય, ધન્ય દાહ માગે થયો,
આજ નર જનમ મેં સફલ ભાવ્યો;
દેવચંદ્ર સ્વામી ત્રેવીશમો વંદીયો,
ભક્તિભર ચિત્ત તુઝ ગુણ રમાવ્યો સહજ૦ ૮.

સ્તવના ૨૪ મી.

(કડખાની—દેશી)

તાર હો તાર પ્રભુ, મુઝ સેવક ભણી, જગતમાં એટલું સુજશ લીજે;
દાસ અવગુણ ભર્યો, જાણી પોતા તણો, દયાનિધી દીન પર દયા કીજે. તાર૦ ૧
રાગદ્વેષે ભર્યો, મોહ વૈરી નડયો, લોકની રીતિમાં ઘણુંયે ગતો,
ક્રોધવશ ધમધમ્યો, શુદ્ધ ગુણ નવિ રમ્યો, ભમ્યો ભવમાહિ હું વિષય માતો તાર૦ ૨.
આદર્યું આચરણ, લોક ઉપચારથી, શાસ્ત્ર અભ્યાસ પણ કાંઇ કીધો,
શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વલિ, આત્મ અવલંબ વિનુ, તેહવો કાર્ય તિણે કો ન સીધો તાર૦ ૩
સ્વામી દરિસણ સમો, નિમિત્ત લહી નિર્મલો, જો ઉપાદાન એ શુચિ ન થાશે,
દોષ કો વસ્તુનો, અહવા ઉદ્યમ તણો, સ્વામી સેવા સહી નિકટ લાગે તાર૦ ૪.
સ્વામી ગુણ ઓલખી, સ્વામીને જે ભજે દરિસણ સુદ્ધતા તેહ પામે,
જ્ઞાન ચારિત્ર તપ, વીર્ય ઉલ્લાસથી કર્મ જીપી વસે મુક્તિ ધામે તાર૦ ૫.
જગતવત્સલ, મહાવીર જિનવર સુની, ચિત્ત પ્રભુચરણને શરણ વાસ્યો,
તારજો બાપજી, બિરૂદ નિજ રાખવા, દાસની સેવના રખે જોશો તાર૦ ૬.
વીનતિ માનજો, શક્તિ એ આપજો, ભાવ સ્યાદ્વાદતા શુદ્ધ ભાસે,
સાધિ સાધકદશા, સિદ્ધતા અનુભવી, દેવચંદ્ર વિમલ પ્રભુતા પ્રકાસે તાર૦ ૭.

કળશ.

ચોવીસે જિનગુણ ગાઇયે, ધ્યાઇયે તત્વસ્વરૂપો જી.
પરમાનંદ પદ પાઇયે, અક્ષય જ્ઞાન અનુપો જી ચોવીસે૦ ૧.

અવદહસેં બાવન ભલા, ગણધર ગુણ ભદારો જી,
સમતામયિ સાહુ સાહુણી, સાવય સાવઇ સારો જી ચોવિસ૦ ૨.
વર્દ્ધમાન જીનવર તણો, શાસન અતિ સુખકારો જી,
ચઉવિહ સંઘ વિરાજતાં, દુસમ કાલ આધારો જી. ચોવીસ૦ ૩
જિન સેવનથી જ્ઞાનતા, લહે હિતાહિત બોધો જી;
અહિત ત્યાગ હિત આદરે, સંયમ તપની શોધો જી. ચોવિસ૦ ૪
અભિનવ કર્મ અગ્રહણતા, જીર્ણ કર્મ અભાવો જી
નિ કર્માને અબાધતા, અવેદન અનાકુલ ભાવો જી. ચોવિસ૦ ૫
ભાવરોગના વિગમથી, અચલ અક્ષય નિરાબાધો જી;
પુર્ણાનંદ દશા લહી, વિલસે સિદ્ધ સમાધો જી ચોવિસ૦ ૬.
શ્રી જિનચંદ્રની સેવના, પ્રગટે પુણ્ય પ્રધાનો જી,
સુમતિ સાગર અતિ ઉલ્લસે, સાધુરંગ પ્રભુધ્યાનો જી ચોવિસ૦ ૭
સુવિહિત ગચ્છ ખરતરવરૂ, રાજ સાગર ઉવઝાયો જી
જ્ઞાન ધર્મ પાઠક તણો, શિષ્ય સુજસ સુખદાયો જી. ચોવિસ૦ ૮.
દીપચંદ્ર પાઠક તણો, શિષ્ય સ્તવે જિનરાજે જી,
દેવચંદ્ર પદ સેવતાં, પુર્ણાનંદ સમાજે જી. ચોવિસ૦ ૮.

ઇતિ શ્રી દેવચંદ્રજી કૃત ચતુર્વિશતિ સમાપ્ત.

શ્રીમાન્ વીરવિજયજી.

શ્રીમાન્ વીરવિજયજી આ સૈકાના પ્રારંભની લગભગમાં વિદ્યમાન હતા તેઓ સંવેગી-ગચ્છમાં થયા છે તેઓના ગુરૂશ્રીનું નામ શ્રીમાન્ શુભવિજયગણિ હતું.

ધમ્મિલ કુમાર.

द्रुतविलंबितवृत्तम्.

सकलशास्त्रमहोदधिपारगं, समरसैकसुधारससागरं;
सुखकरं शुभविजयनामकं, मनसि मंत्र मिमं प्रजपाम्यहम्. १.
कमलभूतनयामभिनम्य तां, कविजनेष्टमनोरथदायनी,
रसिक प्राकृतबंध कथामिमां, विरचयामि व्रतोदयहेतवे. २.

દોહરા.

શ્રી શંખેશ્વર પાસજી, જે જગમાં વિખ્યાત;
સમરી અમરી પરવરી, સુરી પદ્માવતિ માત ૧
વિજયવતિ વિજયાભિધા, માતથી અધિક સ્નેહ,
નિત્ય રહે હૃદયાંતરે, વિર્યંભત મુજ દેહ ૨.
નામ પકારાદિક સુણી, પૂરણ પ્રગટે પ્રીત,
મુજ પદ્માવતી નામની, શંકાશંકિત ચિત્ત ૩
તેહ તણા સુપસાયથી, રચના રચશું સાર;
વસુદેવ હિંડે કહ્યો, સુંદર જે અધિકાર. ૪.
વિરજિણંદ સમોસર્યા, ગુણશિલચૈત્ય મઝાર;
બારે પરખદા આગલે, ભાખે વ્રત આચાર. ૫
સમકિતવંતને મુક્તિનો, મારગ દોય પ્રકાર,
દેશવિરતિ શ્રાવક તણો, સર્વ વિરતિ અણગાર. ૬

ચરણ રથે ધોરી બેહુ, દોરી બહુ શ્રુત હાથ;
જ્ઞાનિ નર જો આગુઓ, તો સવિ સુખિયો સાથ ૭.
મારગગમન સાધન વિધિ, સદ્‌ગુરૂ વચન પ્રમાણ;
ઉત્સર્ગને અપવાદથી, બિહુ ભેદે પચ્ચખ્ખાણ ૮.
આશનિરાશિ ભાવથિ, તપ કિધુ ફળવત;
સ્યાદ્વાદ સિદ્ધાંતમાં, સાચે નહિ એકાંત. ૯
આશીભાવે તપ કર્યું, આંબિલનુ ખટમાસ;
આ ભવમાં ધમ્મિલ કુઅર, પામ્યો ઋદ્ધિ વિલાસ ૧૦.
પ્રેમે પૂછે પરખદા, કુણ ધમ્મિલ કુમાર,
જગત્ ગુરૂ કરૂણાનિધિ, ઉપદેશે અધિકાર ૧૧.

ઢાલ ૧ લી.

(દેશી રસિયાનિ.)

સયલ દ્વીપસાગર સેવિત સદા, સમવૃત સોવન થાલ, સલૂણા૦
જબુદ્વીપ મનોહર દ્વીપમા; મોહોટો મેરૂ વિચાલ સલૂણા૦ ૧.
જિનવચનામૃત પ્રેમે પીજીએ, એ આકણી
ચાલીશ જોજન ઉપર ચુલિકા, મહિપતિ મુકુટ વિભ્રાજ, સલૂણા૦
ધરી ધૈર્ય ઉભો રહિ જોવતો, ચારે બાધવનું રાજ્ય, સલૂણા૦ જિન૦ ૨.
નૈષધ રોપ વશે રાતો રહે, મદભર છાકયો નીલવત, સલૂણા૦
મેરૂ મહિધરની મરજાદથી, પીતરી પણ ના જુઝત, સલૂણા૦ જિન૦ ૩.
ચાર દિશિ વિદિશિ મેરૂથકી, સુર નર વસતિ વિખ્યાત. સલૂણા૦
સાતે ક્ષેત્ર યથા સાધન તણા, તેમ વસતીનાં રે સાત. સલૂણા૦ જિન૦ ૪
દક્ષણ દિશિ જલધિ તટ લવણને, ધનુપ ચઢિત આકાર સલૂણા૦
ખેત્ર ભરતમાં તીરથ ધરમનાં, વિચરતા અણગાર. સલૂણા૦ જિન૦ ૫
પુરવ દેશ મનોહર તેહમાં, નામે નયર કુશાર્ત; સલૂણા૦
હરી નગરી હલકી ઉચી રહી, વલિય વિશેષે રે વાત સલણા૦ જિન૦ ૬.
વાપીવપ્ર વિહાર વર્ણ ઘણા, વાઘેશ્વરીના પ્રાસાદ સલૂણા૦
વાચયમ વનિતા વન વાટિકા, વિદ્યા વિબુધના વાદ સલૂણા૦ જિન૦ ૭
વાદી વિપ્ર વણિક વેશ્યા વસે, વારણ વાજી ને વીર. સલૂણા૦
વારી વૈદ્ય વિવેકી વિનયી છે, વાહિની વેહેતાં રે નીર; સલૂણા૦ જિન૦ ૮

વેસર વસ્ત્ર વિત્ત ને વલ્લિકા, સજ્જન સુખિયા રે ખાસ. સલૂણા૦
રાજા જિતશત્રુ તે નયરનો, ધારણી રાણિ રે તાસ સલૂણા૦ જિન૦ ૯.
નામે સુરેંદ્રદત્ત શ્રેષ્ટી વસે, તે નગરે ધનવંત. સલૂણા૦
નારી સુભદ્રા સતિય શિરોમણિ, પ્રીતમ પ્રીતિ અત્યંત સલૂણા૦ જિન૦ ૧૦.
સુખીયાં દેવદુગુંદુકની પરે, પાલતા ઘરવાસ સલૂણા૦
પણ એક સુત વિણ ઘર શોભે નહિ, જો બહુ સજ્જનદાસ સલૂણા૦ જિન૦ ૧૧.
રડતાં વઢતાં પડતાં ગજભર્યાં, માયને ખોલે રે બાલ, સલૂણા૦
હૃદય મુખે કંઠે વળગ્યા રહે, જનક જુએ ઉજમાલ સલૂણા૦ જિન૦ ૧૨.
ભોજન વેલા ભેલાં રસવતી, જમતા રમતાં તે જાય; સલૂણા૦
ઓચ્છવ નાતિ જમણ જન શંસતાં, પુણ્ય પનોતી રે માય સલૂણા૦ જિન૦ ૧૩.
એમ ચિંતવતા દોય દંપતિ, કુળ દેવીને પૂછાય. સલૂણા૦
દેવી કહે જિનધર્મ પસાયથી, પુત્રાદિક સુખ થાય. સલૂણા૦ જિન૦ ૧૪.
સદ્ગુરૂ સંગે ધર્મને સેવતાં, જનમ્યો નંદન એક, સલૂણા૦
વિદ્યાવંત પુરૂષને હૃદયમાં, જિમવર પ્રગટેરે વિવેક સલૂણા૦ જિન૦ ૧૫.
ધમ્મિલ નામ ઠવ્યુ ઓચ્છવ કરી, ભોજન સાજન સાર, સલૂણા૦
જેમ ગિરિકંદરમા સુખભર વધે, નિર્ભય કેશરીબાલ સલૂણા૦ જિન૦ ૧૬.
પંચ ધાવશુ ધમ્મિલકુંવર તે, તેમ વૃદ્ધિવંતો રે નિત્ય, સલૂણા૦
માતા મુખ જોતી હુલરાવતી, ગાવતી મંગળ ગીત સલૂણા૦ જિન૦ ૧૭.
આઠ વર્ષનો કુંવર હુઓ યદા, જનકે મક્યો નિશાલ, સલૂણા૦
પુરૂષ કલા બહુતેર નિપુણ ભણ્યો, સુંદર રૂપ રસાલ સલૂણા૦ જિન૦ ૧૮
વિદ્યામંત્ર વિધાન કુશલ હુઓ, સદ્ગુરૂ વિનયે ઉપદેશ, સલૂણા૦
માત પિતા ભૂપતિ મન રંજતો, પામ્યો યૌવન વેશ સલૂણા૦ જિન૦ ૧૯.
નવતત્ત્વાદિક ભાવ સકલ ભણ્યો, જૈન મુનિની રે પાસ, સલૂણા૦
ભાવ વિશુદ્ધે જિન પૂજા કરે, શ્રદ્ધાસયુત વાસ સલૂણા૦ જિન૦ ૨૦.
રાસ ભલો શ્રી ધમ્મિલ કુંવરનો, તેની પેહેલી રે ઢાલ, સલૂણા૦
શ્રી શુભ વીર રસિક શ્રોતાજન. સુણજો થઇ ઉજમાલ સલૂણા૦ જિન૦ ૨૧.

દોહરા.

લક્ષ્મી ગજાંત ઘરે વસે, ધનવસુ નામે એક;
તેણે નગરે વ્યવહારીયો, ધર્મ ટેક અતિ રેક ૧

ધનદત્તા તસ વલ્લભા, પુત્રી પાવન અંગ;
નામે યશોમતી ગુણવતી, સુમતી સહેલી પ્રસંગ. ૨
લાવણ્યિ રૂપ અલંકરી, ચોશઠ કલા નિધાન;
તેહિજ ગુરૂ પાસે ભણે, તત્વજ્ઞાન વિજ્ઞાન. ૩.
ધમ્મિલ કુંવરને દેખીને, સા પામી વ્યામોહ;
ભણવું ગણવું નવિ રૂચે, વેધકને વિચ્છોહ. ૪.
એક દીપકથી ગેહમેં, સર્વ પ્રગટ નિધિ હોય;
નેહ છુપાયો નહિ છુપે, જિહાં દ્રગદીપક દોય. ૫.
વાત લહી સખીયો કહે, શેઠની આગલ એમ;
ધમ્મિલ રંગી તુમસુતા, બીજો વરવા નેમ. ૬.

ઢાલ ૨ જી.

(પાપસ્થાનક અગીઆરમું રાગ રે—એ દેશી)

ધનવસુ વાત એ દિલમાં લાવે રે, સુરેદ્રદત્ત તેણે ઘર જાવે રે;
વાત સુણાવી વચન તે લીધું રે, ધમ્મિલ કુંવર તિલક શિર કીધું રે. ૧.
બેહુ ઘર વિવાહ ઓચ્છવ થાય રે, એક એકને ઘેર જમવા જાય રે;
ઓચ્છવ મહોચ્છવ સાજન મેળા રે, જોશી સાધે લગનની વેળા રે. ૨.
ચોરી બાંધી સુંદર ઠામે રે, વરકન્યા પરણાવ્યાં પ્રેમે રે;
બહુ ઋદ્ધિ વિસર્જન કીધાં રે, નિજ ઘર માંહે પોંખી લીધા રે. ૩
વર આવાસેં વસીયા પ્રીતે રે, સુખ ભોગવતાં સ્વર્ગની રીતે રે;
કેતા દિનરસસુખ ભર જાતા રે, પુણ્યાર્થી ધમ્મિલ ધર્મે રાતા રે. ૪.
અધ્યાતમ રસ ભણતા માંડે રે, પુસ્તક હાથથકી નવિ છાંડે રે;
સાધર્મિશું બેઠક ભલી રે, પોસહ પડિક્કમણાની ટોલી રે. ૫.
વણિજ ક્રિયા જુઠે વ્યવહાર રે, મોહની જાલ યશોમતી નાર રે;
તે કીધો સઘળો પરિહાર રે, આત્મધ્યાની હુઆ વ્રતધાર રે. ૬.
નારી વછે વનજલ ક્રીડા રે, કુઅર કહે એકેદ્રી પીડા રે,
સા કહે ચાલો આજ ઊજાણી રે, કુઅર કહે નહીં એ જિનવાણી રે. ૭.
છે ભેલા ખટરસ પાક રે, આજ નવિ ધાર્યા ઘૃત શાક રે;
વછે સા કનકાવલી હાર રે, લ્યો માળા ને ગણો નવકાર રે. ૮.

વેહેપારી આવે ઘરબાર રે, બોલાવે ભોળા અણગાર રે,
પૂછે સખીયો યશોમતી કેમ રે, પ્રીતમ તુજ પાલે છે પ્રેમ રે. ૯.
બોલે સા મુજ પીયુ સંયોગ રે, પારવતી ને શંકર યોગ રે;
જબ ચાહે સા ભોજન ભાવે રે, આક તણાં ફળ શિવ મગાવે રે. ૧૦.
સામગ્રી સભોગની ધ્યાવે રે, તવ એક પાદે જોગ ધરાવે રે;
અંગે ચાહે જબ શણગાર રે, તવ આપે પન્નગ બેચાર રે. ૧૧.
ચાહે વિલેપન ભસ્મ ચઢાવે રે, ગીત ગાન સર ગાલ બજાવે રે;
વાહનવેલા સાઢ પ્રયાણ રે. મન્દિર માગે વસે સમશાન રે. ૧૨.
પરનારી દેખીને રાચે રે, ભીલડી પૂંઠે નાગો નાચે રે;
ધરી અર્ધાંગ હૃદયથી ઉવેખી રે, એ વર ગૌરી અમર તે દેખી રે. ૧૩.
યાગ ઘણા જન ઘર ધૂમાવે રે, રહો રહો ગૌરી મા કહી ગાવે રે;
પણ પતિ દેખી મન લજાવે રે, કૂપેં પડતી દુખ સમાવે રે ૧૪.
એમ સુણી સખીયો કરતી વાત રે, વાત લહે ધમ્મિલની માત રે,
શેઠની આગે વાત પ્રકાશી રે, પુત્ર ભલો પણ લોકમે હાંસી રે ૧૫.
આ સસાર તણો આચાર રે, જાણે નહી નીતિવ્યવહાર રે,
પડિત મૂરખ કહી લોક તે ગાવે રે, ઘરનો ભાર તે કોણ ઊઠાવે રે ૧૬.
પુત્ર વિના અહોનિશ દુખ ધરતા રે, પુત્ર થયે પણ નહી શીતલતા રે;
તે માટે જુગટીઆ ટોલે રે, રહેતાં તે સસારે ભોલે રે, ૧૭.
ધમ્મિલ કુવનો રાસ રસાળ રે, ત્યા એ બોલી બીજી ઢાળ રે,
એકવરગી સસારે દુખીઆ રે, શ્રી શુભવીર ત્રિવર્ગે સુખીઆ રે. ૧૮.

દોહરા.

શેઠ કહે સુણ સુદરી, તે સાચી કહી વાત,
પણ સગાત વ્યસની તણી, ગુણી જનને ગુણઘાત. ૧.
મસ પ્રસગે દયા નહી, મદિરાએ યશનાશ;
કુલક્ષય વેશ્યા સગતે, હિસા ધર્મ વિનાશ. ૨
મરણ લહે ચોરી થકી, સર્વનાશ પરદાર;
જુગટીયાની સોબતે, ઘરધનનો અપહાર. ૩.
નલદમયતી હારીયાં, રાજ્ય કાજ સુખવાસ;
પાંડવ હાર્યા દ્રૌપદી, વળી વસિયા વનવાસ ૪.

નીચ જુગટીયા જાતની, સંગતિ ન ઘટે નાર;
ઊચ પ્રસંગે પામીયેં, સુખ સંપદ સસાર. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(ચોરી વ્યસન નિવારીએ—એ દેશી.)

મૃગનયની મન સહચરી, સસારેં રે નીચ સગતિ ટાલ કે.
ઉંચ નીચ સગતિ તણાં, ફૂલ ઉપર રે દૃષ્ટાંત નિહાલ કે. ૧.
ઉચ પ્રસગી સુખ લહે—એ આંકણી
વાયસ સગી હસને, નૃપ મારી રે કહે ઊજલ કાક કે;
હંસ કહે હુ હંસલો, મુજ પ્રગટયા રે નીચ સંગ વિપાક કે. ઉચ૦ ૨
વલીય વિશેષે સાંભળો, સૂડાનો રે સુદર અધિકાર કે,
એક નગરે એક રાજીયો, વક્રાશ્વે રે ગત અટવી મઝાર કે ઉચ૦ ૩
ભીલની પાલીં ને પરિસરે, નૃપ ઉભો રે શીતલ તરૂછાંહી કે;
ઉચતરૂ એક પાંજરૂ, શુક ભણીયો રે રેહેતો તે માંહી કે. ઉચ૦ ૪
ઉભો રણમાં એકલો, ભૂપણયુત નૃપ રે પકડયો એણી વેલા કે;
ધાઇ આવો સબરા મળી, શુક બોલે રે થાઓ લક્ષ્મી ભેલા કે ઉચ૦ ૫
સાંભળી નાઠો નરપતિ, ભયચિત્તેં રે રણમાંહે તેહ કે;
આશ્રમ તાપસનાં લહી, જઇ પેઠો રે કુલપતિને ગેહ કે. ઉચ૦ ૬.
તિહાં પણ પોપટ પાંજરે, કહે ઉઠો રે તાપસ શિરદાર કે,
આપણે પુણ્યે આવીયો, નૃપ એકલો રે કુલપતિને દ્વાર કે. ઉચ૦ ૭
આ અવસર ભક્તિ કરો, દીયો આસન રે પખા જલપાન કે,
મરણ કરી ફરી અવતરે, ગયો અવસર રે નાવે નિદાન કે. ઉચ૦ ૮
સાંભળી સન્મુખ મુનિવરા, આવી તેડી રે લાવ્યા બહુ માન કે;
ભકિત કરે જલ ફલ તણી, તાપસિણી રે ગાવે ગીત ગાન કે. ઉચ૦ ૯
સૈન્ય પુઠે આવી મળ્યું, નૃપ પુછે રે, કુલપતિને એમ કે;
સબરકુલે શુક પેખીયો, આ શુકમાં રે, વચનાંતર કેમ કે. ઉચ૦ ૧૦.
તવ પંજર શુક બોલીયો, રાય સુણીએ રે એક વનતરૂ જોય કે,
કીરજુગલ માલેં વસે, તસ અંગજ રે અમે બાંધવ દોય કે. ઉચ૦ ૧૧.
માતપિતાસુ બેહુ જણા, અમેં રમતા રે તરૂ સરોવર પાલ કે;
પારધી પાપીએ ઝાલીયા, એક વેચ્યો રે જઇ ભીલનીપાલિ કે. ઉચ૦ ૧૨

શબરથી ચોરી શીખીયો, મુજ લીયો રે કુલપતિએં આંહી કે,
સાધુની સંગતે શીખીયો. વિનયાદિક રે નીતિશાસ્ત્ર ઊચ્છાહી કે. ઉ૦ ૧૩.

तथा चोक्तं.

माता पीका पिता पीको, सेराती श्चैव पक्षिणः
अहं मुनिभिरानीतः स च नीतो गवाशनैः ?
गवाशनानां स गिरः शृणोति, अहं च राजन् मुनिपुंगवानां
प्रत्यक्षमेतद् भवतापि दृष्टं, संसर्गजा दोषगुणा भवंति. २

પૂર્વ ઢાલ.

દુર્જન પણ સજ્જન હોવે, નિત્ય રેહેતા રે સાધુની પાસ કે.
લિંબાદિક ચંદન હોવે, મલયાગર રે સુગંધિત વાસ કે ઉ૦ ૧૪.
શેઠનાં વચન સુણી ઇસ્યાં, સુભદ્રા રે દિલમાહિ ધ્યાય કે
પુત્ર પિતાએં બગાડીયો, પણ દુનીઆ રે ઝીતી નવિ જાય કે ઉ૦ ૧૫.
માએ પુત્ર ભળાવીયો, જુગટીઆને રે ટોલે ધરી પ્રીત કે,
ખાય પીએ ખેલે તિહાં, વીસારી રે ભણવાની રીત કે ઉ૦ ૧૬.
હસન રૂદન ને ખેલવુ, કામ ક્રીડા રે ગતિ લક્ષણ સિદ્ધ કે,
ઇક્ષણ શયન નિદ્રાશને, અણુશીખી રે આવે પર સિદ્ધ કે ઉ૦ ૧૭.
કોઇ દિન વનક્રીડા કરે, તરૂ ઊપર રે હિંચોલા ખાટ કે,
જલક્રીડા જુવટે રમે, વેશ્યા ઘર રે વલી ગીતને નાટ કે ઉ૦ ૧૮.
રાસ રસિક ધમ્મિલ તણો, તિહાં ત્રીજી રે એ સુંદર ઢાલ કે,
શ્રી શુભવીર કહે સદા, શ્રોતા ઘર રે હોજો મંગલમાલ કે. ઉ૦ ૧૯

દોહરા.

વસંતસેના વેશ્યા વસેં, તેણે નગરે ધનવંત,
પુત્રી વસંતતિલકાભિધા, છે તસ બહુ ગુણવંત. ૧.
રૂપકલા રતિ આગલી, લવણિમ બહુ વિજ્ઞાન,
નાટક ગીતસ્વરે કરી. મેનારંભ સમાન ૨.
મુખ સોહે પુરણ શશી, અધર પર્વાલારંગ;
મૃગનયની કુંભસ્તની, ભૂષણ ભૂષિત અંગ ૩.

એકદિન તસ મંદિર ગયો, ધમ્મિલ મિત્રની સાથ;
વસંતતિલકા લઇ ગઇ, ચિત્રશાલિ ગ્રહિ હાથ. ૪.
જુગટીઆ ધન હારતા, રમતાં દ્યૂતેં જેહ;
ધનપતિની શી વારતા, ખાલી ગયા નિજગેહ. ૫.

ઢાલ ૪ થી.

(થાપર વારિ મોકો સાહિબા, કંબલમત જાજ્યો —એ દેશી.)

ચતુર ચિત્રામણ ચાતુરે, ચિતરી ચિત્રશાલી;
ચમકે નરચિત ચિંતવી, ચતુરાં ચરચાલી. ૧.
વિનયવતી વારાંગના, વચને વિધાણો;
વિકસિત વનજ વનાશ્રયે, અલી જ્યું લપટાણો. વિનયવતી૰ ૨.
વિકસ્યો કુવર વિહાંયસેં, વચે વીજલી ભાલી;
લલિત લીલાવતી લીલમાં, લાધી લટકાલી. વિનયવતી૰ ૩
લંબી વેણુ વિલોકાનેં, ભૂમિ ભોરિંગ પેઠો;
લંક કટિ તટ કેસરી, વનમાં જઇ બેઠો. વિનયવતી૰ ૪.
પાણી ચરણ સુકુમાલતા, જલ કમલ તે દેખી.
રંભા લઘુ ઊંચી ગઇ, જુવે સુર અનિમેખી. વિનયવતી૰ ૫.
દલમંડણ ગજરાજ છે, સોહે રાજદુવાર;
પણ નબલો એક લક્ષણે, નાખે શિર છાર. વિનયવતી૰ ૬
દંત તણો ચૂડો કીઓ, હેયે મોતીનો હાર;
હસ્તીગતિ હરિ નારિએ, દુંખભર ધરે છાર. વિનયવતી૰ ૭
ધરી શણગાર વિનોદની, કરે વાત વિલાસી;
મોહની મંત્ર મિશે ઘડી, ધાતેં ઇહા વાસી. વિનયવતી૰ ૮
કુવર તે દેખી મોહિયો, નવે નિત્ય શણગાર;
પંચવિષય સુખ ભોગમા, ભૂલ્યો ઘરબાર. વિનયવતી૰ ૯.
વાત સુણી માતા ઘણું, મનમાં હરખાણી;
આઠ હજાર દીનાર સો, મોકલે નિત જાણી. વિનયવતી૰ ૧૦.
વસંતતિલકા કુંવરશું, લાગી અતિ પ્રીત,
માંસ નખે જલમાછલી, તસ સરસી પ્રીત. વિનયવતી૰ ૧૧

ખાનપાન ક્રીડારસે, જુએ નાટકશાલ,
ગીત વિનોદ વિલાસમાં, વીત્યો બહુ કાલ. વિનયવતિ૦ ૧૨.
જનની ઘર તેડુ કરે, પણ કુંવર ન આવે,
દ્રવ્ય ન મોકલે ઘરથકી, પણ તે મગાવે, વિનયવતી૦ ૧૩.
નારી કહે નિજ કંથને, ઘર ખાલી કીધુ,
પુત્રે માય ને બાપને, સુખ ઘડીય ન દીધુ. વિનયવતી૦ ૧૪.
શેઠ કહે સુણ સુંદરી, હવે કાંઇ વિમાસો,
અઠી ચિંતા શી કરો, નાખી અવળો પાસો. વિનયવતી૦ ૧૫.
ઊંચ નીચ દૃષ્ટાંતથી, મે તુજ સમજાવી,
પણ સમજે નહીં નારીની, જાતિ હઠમે આવી. વિનયવતી૦ ૧૬.
બાળક નારી મૂરખા, યોગી હઠવાલા,
પંડિત સૌ સાથે મલે, નહી કૃપણ દયાલા વિનયવતી૦ ૧૭
પુત્રથી સ્વર્ગગતિ નહી, મૃગતૃષ્ણા છંડો,
સાસુ વહૂ અમ સાથસ્યુ, કરો ધર્મ અખંડો વિનયવતી૦ ૧૮.
એમ ચિંતિ જિનમંદિરે, કરે પૂજા ત્રિકાલ,
સામાયિક સમતા ધરી, ગણતા નવકાર વિનયવતી૦ ૧૯.
શેઠ શેઠાણી બહુ ધન, સાત ખેતરે વાવે,
વિનયે વહૂની જામતે, પરલોક સધાવે વિનયવતી૦ ૨૦.
મૃત કારજ તેહનાં કરી, સમતામાં રહેતી:
નારી યશોમતી મહાસતી, પતિવાતો સહેતી વિનયવતી૦ ૨૧
ધમ્મિલ જે જે મગાવતો, તે તે સા આપે,
ધન ઘરવાખરી સહુ ગઇ, વ્યસનીને પાપે. વિનયવતી૦ ૨૨.
સર્વ આભૂષણ અંગના, વેશ્યા ઘર દેતી,
અક્કા પાછાં મોકલે, તે પાછાં લેતી વિનયવતી૦ ૨૩.
ઘર હાટ આદે વેચીને, ધન પોતે લેતી,
નારી યશોમતી સોચતી, પીયર જઇ રહેતી. વિનયવતી૦ ૨૪.
માએ દુઃખ ભર આંસુએ, બેટી નવરાવી,
પૂત્ર પ્રેમ હૃદય ધરી, આપે બોલાવી વિનયવતી૦ ૨૫.

ધર્મરૂચિ મુનિ પાસથી, લહે જ્ઞાનવિચાર.
સરખી સહેલી સાથ શું, ધરે શીલ આચાર. વિનયવતી૦ ૨૬

પતિ નજરેં સતીયો કરે, શોભે શણગાર.
પિતૃઘરે મોટો ભલો, શીલાલંકાર વિનયવતી૦ ૨૭

દૈવતમંત્ર એ નારીને, દેવવંછિત સાધે,
કષ્ટ વિના શે આ ભવે, જગ શોભા વાધે. વિનયવતી૦ ૨૮.

અરિ કેસરી નૃપગેહિની, રાણી ચંપકમાલા,
શીયલસુધારસ શીંચતેં, શમી પાવકજ્વાલા. વિનયવતી૦ ૨૯.

ધમ્મિલરાસેં ઢાલ એ, ચોથી ઉપદેશી;
વીર કહે વેશ્યા ઘરેં, હવે વાત બની શી વિનયવતી૦ ૩૦.

દોહરા.

અક્કા ભૂષણ દેખીને, ચિત ચિંતે તેણિવાર,
ધમ્મિલ ઘર નિર્ધન થયું, હવે કાઢું ઘરબાર. ૧.

વસંતતિલકા તેડીનેં, સમજાવે સા એમ,
તુજ સ્વામી નિર્ધન થયો, તેણે હવે છંડો પ્રેમ. ૨.

ઇક્ષુ ખંડ જે રસ ભરયા, તે ચૂસે નર નાર;
રસ રહિત અંતેં જીકે, તસ પશુ કૃત આહાર ૩.

ધનપતિ સાથેં પ્રીતડી, કરવી કુલવટ રીત;
નિર્ધન નરનેં પરિહરી, અવરશું કીજે પ્રીત. ૪.

વલતું પુત્રી એમ કહે, માત સુણો એક વાત;
પ્રીત કરી નવિ પરિહરે, નારી ઉત્તમ જાત. ૫.

ખીર નીર જ્યું પ્રીતડી, બંધાણી છે માય,
ત્રિકરણ યોગેં તે હવે, કેમ કરી છોડી જાય. ૬.

અવર પુરૂષશું આ ભવેં, માત મેં કીધો નીમ,
સુખ દુઃખ સંપદ આપદા, એ નરસાથે સીમ ૭.

વસંતસેના સાંભલી, કપટે મૌન કરાય,
પુત્રી વિલુદ્ધી એહનેં, કરવો કોય ઉપાય, ૮.

ઢાળ ૫ મી.

(વાલ્હોજી વાયેછે વાસલીરે—એ દેશી)

અક્કાએ ઓચ્છવ માંડીયો રે, દેવમાનતિને ઉદ્દેશ
જમવા તેડે કુમારિકા રે, એકસો આઠ બાલે વેશ. ૧.
નાટક દેખો દુનીયા તણુ રે, મધુ બિંદુ સમો સુખ લેશ; નાટક૦
વેશ્યા જાતિને નોહોતરી રે, પીરસે ભોજન પકવાન્ન;
તંબોલ દેઇ વીસર્જતી રે બાલિકાને શ્રીફલ પાન. નાટક૦ ૨.
તવ પુત્રી સાથે કુમારને રે, પાય દેફી મદિરા જાત;
સુતાં થઇ અચેતન બેહુ જણા રે, જ્યારે રહી પાછલી રાત. નાટક૦ ૩.
કુંવર ઉપાડી ગાડી ઠવ્યા રે, વિશ્વાસી દાસી સાથ;
પુર બાહિર દૂર વનાંતરે રે, ભોયે નાખ્યો ઝાલી હાથ. નાટક૦ ૪.
દાસી પાછી ગઈ મંદિરે રે, અક્કા આગલ કહી વાત;
રાત ગઇ સહુ નિદ્રા ભરે રે, રવિ ઉદય થયો પ્રભાત. નાટક૦ ૫.
જાગી વસંતતિલકા કહે રે, માતા મુજ સ્વામી ક્યાંહ;
સા કહે નિર્ધન નાશી ગયો રે, શી શફીતરુવર છાંહ નાટક૦ ૬.
સાભલી સા ધરણી ઢલી રે, લહી મૂર્છા થઇ નિરાશ;
અક્કા દાસી ટોલે મલી રે, જોઇ નાકે શ્વાસોશ્વાસ. નાટક૦ ૭.
શીતલ વાયુ ચંદન જલે રે, વળી ચેતના રોતી તેહ,
બોલે પતિ પરદેશી થયો રે, હવે રણ વન સરખુ ગેહ નાટક૦ ૮.
ઓચ્છવ કીધો કપટે કરી રે, મુજ કંતને કાટણ હેત,
તો મે નિયમ લીયો હવે આજથી રે, મળવા મોહન સંકેત નાટક૦ ૯.
મેલે બેલે હી ગ્રોલે ન દીચીએ રે, નવિ કરશુ સરસ આહાર,
જીરણ વસ્ત્રે તનુ ઢાંકશુ રે, તજીયાં સ્નાન અને શણગાર. નાટક૦ ૧૦.
ઘેર વસંતતિલકા રહે રે, હવે ધમ્મિલનો અધિકાર,
કર્મે નડ્યો ને ભૂયે પડ્યો રે. વનખંડે પશુ અવતાર નાટક૦ ૧૧.
ઉતરી કેફ તવ ઉઠીયો રે, ચિત્રભાનુ ચઢ્યો ઘડી ચાર,
કાયા દીઠી કચરે ભરી રે, ઉતારી લીયો અલંકાર. નાટક૦ ૧૨.
અક્કાએં મુજ કાઢિયો રે, ચિંતે ધિગવેશ્યા વિલાસ,
પૂરણ દ્રવ્યે પાસે પડે રે, નવી બેસે નિર્ધન પાસ નાટક૦ ૧૩.

વેશ્યા વાઘ અગ્નિ નૃપને અહીરે, એ નધરે કિણસ્યું પ્રેમ;
તાતે દ્રવ્ય ન તોલીયું રે, તેણે કીધું કારજ એમ. નાટક૦ ૧૪.
ચિતવતો નિજ ગેહે ગયો રે; નવિ દીઠાં માત ને તાત,
પૂછતાં એક વિપ્ર તે બોલીયો રે, સુણ સુંદર શેઠની વાત. નાટક૦ ૧૫.
શેઠનો પુત્ર વેશ્યા ઘરે રે, ખાતાં ધન નીઠું જામ;
માત પિતા સુત દાહથી રે, પોહોતાં પરલોકે તામ. નાટક૦ ૧૬.
ધમ્મિલ નારી જશોમતી રે, ઘરભૂષણ ભરીયાં તાસ;
સ્નાન કરી સાસરીયા તણાં રે, ગઇ પીહર માયની પાસ. નાટક૦ ૧૭
એમ નિસુણી ક્ષીણવજ્રાહત રે, લહી મૂર્છા અંતર ઝાલ;
ચેતવલે નયરથી નીકલ્યો રે, જઇ બેઠો સરોવર પાલ નાટક૦ ૧૮.
સ્નાન કરી માત પિતા તણું રે, નિર્મલ શીતલ જલ પીધ,
કાલ સમા વડપાદપ તલે રે, સૂતો ક્ષણ નિદ્રા લીધ. નાટક૦ ૧૯.
ધમ્મિલ રાસે એ પાંચમી રે, નીચ સગતિ ફલની ઢાલ,
વીર કહે ઉચ્ચ સગતિ રે, પામે સુખ ઋદ્ધિ રસાલ નાટક૦ ૨૦.

દોહરા.

ક્ષણ નિદ્રા લહી જાગીયો, પડીયો ચિંતા ઝાલ;
ક્ષણ રોતો ક્ષણ શોચતો, ઝાલી તરૂવર ડાલ ૧
નિર્ધનને જીવિત કિશું, નિર્ધન મૃતક સમાન;
ધમ્મિલ ચિંતવતો ગયો, જિહાં છે જીરણ ઉદ્યાન; ૨.
વનપાલક સૂતો તિહાં, લેઇ તસ તરવાર,
વનદેવે તે અપહરી, કરતાં શિર સહાર. ૩.
ચય ખડકી અગ્નિ કરી, પેઠો જઇ એકાંત,
વનદેવે શીતલ કરી, પામ્યો ખેદ અત્યંત. ૪.
ડાલ ફૂટ ગુર સેહરો, તરૂ શિર નિપતન જાત;
ધૂલ તલાઇ સુર કરે, કરતા ઝપાપાત. ૫.
એમ ઘણા મરવા તણા, ચિંતે અવર ઉપાય;
તવ તે કોપી સુર કહે, મા મા સાહસ કરાય. ૬.
ચિંતે હજી આગલ કિસ્યા. દેશે દૈવ કલેશ;
વારે છે મુજ દેવતા, કરતાં મરણ ઉદ્દેશ. ૭

એમ ચિંતવતો તે ગયો, સ્નિગ્ધ વને મુખ કાજ.
તિહાં તરૂતલ દીયે દેશના, દીઠા એક મુનિરાજ. ૮
જંગમ તીરથ ભૂતલે, કરતા ભવિ ઉપગાર,
જ્ઞાન દિશાએ જાગતા, કર્મવૈદ્ય અણગાર. ૯

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(મન મલવા મુજ અલજેયો—એ દેશી)

મુનિવાણી રસ માલતી, ચૂસતા અલિ લોક રે
વૃક્ષ અશોક તરૂ તલેં, સુર નર નારીના થોક રે મુનિવાણી૦ ૧.
બેઠા હેમ સિંહાસને, અગડદત્ત મુનિરાય રે;
ધમ્મિલ દેખી વિનયથી, વંદે ગુરૂના પાય રે મુનિવાણી૦ ૨.
બેઠા યથોચિત થાનકેં, કહે મુનિ ધર્મ રસાલ રે,
ધર્મ કરો નરભવ લહી, છંડી મોહ જંજાલ રે મુનિવાણી૦ ૩.
મોહે મૂંઝ્યા મત ફિરો છોડી પંથ ગમાર રે.
મોહની મદિરા છાકથી, રાગ દિશા સંસાર રે મુનિવાણી૦ ૪.
રાગે વાહ્યા નર ચલે, છંડી ઘર પરદેશ રે
નદી સોવનકાર જ્યું, જલતા જ્વલન પ્રવેશ રે. મુનિવાણી૦ ૫.
વિષભક્ષણ કૂપેં પડે, ગિરિ શિરે ઝંપાપાત રે,
એકાદશ ગુણઠાણથી, પડીયા હેઠલ જાત રે મુનિવાણી૦ ૬.
દૃષ્ટિ રાગેં આંધળા, નહી નિજપરનો વિચાર રે
અતિ રાગઘેલો થયો, વિજયપાલ ભૂપાલ રે મુનિવાણી૦ ૭.
પ્રેમે પૂછે પરપદા, સ્વામી તેહ કહો વાત રે
પુરી મતાલ પુર ભૂપતિ, રંભા ગણી શું જાત રે મુનિવાણી૦ ૮
શેઠ સુતા પદમાવતી, દીઠી રૂપ નિધાન રે
ગયવાડી જાતા થકા. લાગ્યું તેહશું ધ્યાન રે મુનિવાણી૦ ૯
શેઠઘરે માગું કરી, રાજા પરણ્યો તેહ રે.
નાવે રાજ કચેરીયે. લાગો તાસ સનેહ રે મુનિવાણી૦ ૧૦
દિન કેતે પદમાવતી, મરણ લહે શૂલ રોગે રે
વિજયપાલ ઘેહેલો થયો અંતરદાહ વિયોગે રે. મુનિવાણી૦ ૧૧.

દહન કરવા નવિ દીયે, એહો મૃતકની પાસ રે;
કહે મંત્રી એ મરણ ગઇ, મૂકો રાણીની આશ રે. મુનિવાણી० ૧૨.
નૃપ કહે તુજ માતા પિતા, મરશે સુત પ્રિયા જાત રે,
જીવે રાણી અમ તણી, કોડી વરસ કરો વાત રે. મુનિવાણી० ૧૩.
મંત્રી કહે તુમેં રીશવી, દૂર રહો નરનાહ રે;
મંત્રી રાયને છેતરી, દીધો અગ્નિદાહ રે મુનિવાણી० ૧૪.
રૂડી સ્વર્ગે સા ગઈ, નિયમ લીયે નૃપ તામ રે;
વિણ દીઠે પદમાવતી, ન લીએ ભોજન નામ રે. મુનિવાણી० ૧૫.
દિન દશ વીતે મંત્રિયેં, તવ એક બુદ્ધિ ઉપાય રે;
વિપ્ર વધામણી મોકલ્યો, સુણી નૃપ હર્ષિત થાય રે. મુનિવાણી० ૧૬.
પૂછ્યો દ્વિજ કહે સ્વર્ગમાં. વિલસે સુખ વિશેષ રે,
થોડા દિનમાં આવશે, પણ વંછે તુમ લેખ રે. મુનિવાણી० ૧૭.
મુદિત મને મહીપતિ સુણી, ભોજન કીધ સનેહ રે;
લેખ લખી દેઈ પાઠવ્યો, વળી કેતે દિન તેહ રે. મુનિવાણી० ૧૮.
આવી રાયને કર દીયે, ફૂલ નારિંગ રસાલ રે;
ખાવા રાણીએ મોકલ્યાં, તુમ પર ભક્તિ વિશાલ રે. મુનિવાણી० ૧૯.
રીઝ્યો ભૂપણ તસ દીએ, પસરી ઘર ઘર વાત રે;
રાજા પાસે આવિયો, દ્વિજ એક ધૂરત જાત રે. મુનિવાણી० ૨૦.
લેખ દીઓ નૃપ વાંચીયો, હું તુમ દાસી રાય રે;
આવણ ન દીએ સાહેલીયો, વરસ સમા દીન જાય રે. મુનિવાણી० ૨૧.
કોટી ધન પેહેરામણી, મેં કીધી સુર લોક રે;
દેવુ આપી આવશું, મોકલજો ધન રોક રે. મુનિવાણી० ૨૨.
મંત્રીને કહે ધન દીયો, ભૂપણ કચુઓ ચીર રે;
મંત્રી કહે નૃપ વિપ્ર એ, કીએ પથે જશે ધીર રે. મુનિવાણી० ૨૩.
નૃપ કહે પૂર્વે દ્વિજ ગયો, તે મારગેં કરો એહ રે;
મંત્રિ કહે અગ્નિ વિચે, તેણિવિધિ જાશે સદેહ રે. મુનિવાણી० ૨૪.
મંત્રી ધૂર્તને લેઇ ચલ્યો, બાહિર બાંધી નિઘટ્ટ રે;
અગનિમાહે પ્રજાલીયો, વેહેલા આવજો ભટ રે. મુનિવાણી० ૨૫.

કેતા વાસર અંતરે, નૃપ આગ્રહથી તામ રે,
ઊંચ વરણ રૂપ વયસમી, વેશ્યા પદમા નામ રે મુનિવાણી૦ ૨૦.
શીખાવી વનમાં ધરી, મંત્રી દેત વધાઇ રે,
રાજા સન્મુખ આવતો, લેઇ સકલ સજ્જાઇ રે. મુનિવાણી૦ ૨૭.
હોંશે હસ્તી શિરે ચઢી, ઊતરીયા દરબાર રે,
પુષ્ટિ અમૃત આહારથી, ચિંતે ચિત્ત મઝાર રે. મુનિવાણી૦ ૨૮.
સ્વર્ગની વાતો પૂછતાં, સા કહે ભૂપને તેમ રે,
મંત્રીયે જેમ શીખવી, ચતુર તે ભૂલે કેમ રે મુનિવાણી૦ ૨૯.
સુખ વિલસતા રસ ભરે, ભમશે બહુ સંસાર રે,
રાગ વિયોગે કેવલી, સિદ્ધિ વધૂ ભરતાર રે. મુનિવાણી૦ ૩૦.
ધમ્મિલ કુંવરના રાસની, છઠ્ઠી ઢાલ રસાલ રે,
શ્રી શુભવીર રસિક જનો, સુણજો થઇ ઊજમાલ રે. મુનિવાણી૦ ૩૧.

દોહરા.

પૂછે સાધુ કુમારને, કેમ સાહસિક કરાય,
પ્રાણી કુમરણે કરી, નડિયા દુર્ગતિ જાય. ૧.

કુંવર કહે સ્વામી સુણો, હું દુઃખનો ભંડાર;
કૂપની છાયા કૂપમેં, નવિ પામે વિસ્તાર. ૨.

સાધુ કહે શું દુઃખ અછે, કહો વિવરીને કુમાર;
બોર વેચાયે બોલતાં, શિર હોયે હલકો ભાર. ૩.

કુંવર કહે મુજ દુઃખને, કુણ ઊદ્ધરણ સમર્થ;
જલધિ જલમાં ડુબતા, કહો કોણ ઝાલે હથ્થ. ૪.

વિરલા પર કારજ કરા, વિરલા પાલે નેહ,
વિરલા ગુણ ક્યાંયે ગ્રહે, પર દુઃખે દુઃખીયા જેહ. ૫

આ ભવ દુઃખ ન પામીયો, પર દુઃખ હરણ ન ધાત
દુઃખ દેખી દુઃખ નવિ ધરે, તે આગલ શી વાત ૬

કહે મુનિ મે દુઃખ દેખીયું, હું દુઃખ હરણ સમર્થ,
દુઃખ દેખી દુઃખીયા અમે, ભાંખો નિજ પરમર્થ. ૭

ઢાળ ૭ મી.

(રામચંદ્ર કે બાગ, આંબો મોહોરી રહ્યોરી—એ દેશી)

કુંવર કહે મુજ આજ, સુરતરૂ તુંહી ફલ્યો રી,
દુ:ખદાયક મહારાજ, નાડી વૈદ્ય મલ્યો રી. ૧.
નયર કુસારત નિવાસ. હું સુત શેઠ તણો રી,
જ્ઞાન કલા વિજ્ઞાન પાઠક પાસ ભણ્યો રી ૨.
વસીયો વેશ્યા ગેહ, તેહશું નેહ કર્યો રી,
બાઇ ઘર ઘર વાત, મુજ વનમાંહી ધર્યો રી. ૩.
જાગ્યો ઉઠ્યો પ્રભાત, નિજમંદિરીએ ગયો રી.
મરણ લહ્યાં મા બાપ, સાંભલી દાહ થયો રી. ૪.
મરણ ઉપાય મેં કીધ, દુ:ખભર વન ઝરણે રી,
વાર્યો દેવેં તામ, આવ્યો તુમ ચરણે રી. ૫
લોહ ચમક દૃષ્ટાંત, તેં મુજ ખેંચી લીયો રી,
નયન સુધાંજનરૂપ, દર્શન દેવેં દીયો રી ૬.
હજીય લગે માહારાજ, વેશ્યા ચિત્ત વસી રી,
નવિ પલટાએ રંગ, સોવનરેખ રસી રી. ૭.
કરી એણે દુર્જન રીત, પણ મે ભાવે ભજી રી,
સાચો કીધ સનેહ, પરણી દૂર તજી રી. ૮
મુજથી અધિકું દુ:ખ, કહો કેમ નાથે લહું રી.
મુજ દુ:ખ ખમીયું ન જાય, તો તુમે કેમ સહું રી ૯.
તવ બોલે મુનિરાજ, વીતી વાત જિસી રી·
સાંભલ શેઠ કુમાર કહીએ તેહ તસી રી ૧૦.
સયલનયર શણગાર, શોભા તાસ હરી રી.
વસુમતી તિલક સમાન, નયરી શંખ પુરી રી. ૧૧.
તીન જગત વિખ્યાત. શક્તિ ત્રણ ભણી રી·
સાધન તો ત્રણ વર્ગ. સુંદર નામ ધણી રી; ૧૨.
દલા રૂપ નિધાન. સુભગા સીયલે સતી રી.
રાણી સુલસા નામ લાવણિમ શીઅલવતી રી. ૧૩

તાસ ઉઅરસરહંસ, કુલ અવતંસ શિરે રી;
નામ અડગદત્ત તાસ, ઓચ્છવ સાથ ધરે રી ૧૪.
બુદ્ધિ ઉદ્યમ ગુરૂ જોગ, વિદ્યા સર્વ ભણ્યો રી,
કલા બોહોતેર સીધ, પણ એક દોષ હણ્યો રી. ૧૫
ચોરી કરે પુરમાંહી, વ્યસની સર્વ થયો રી,
ન્યાય ધર્મ શુચિ માર્ગ, દુષ્ટથી દૂર ગયો રી. ૧૬.
રત્ન કલંકિત કીધ, જગવિધિ સૃષ્ટી કાયો રી,
કમલે કંટક કીધ, ચંદ્ર કલંક દીયો રી. ૧૭
સમસ્ય જોગે વિજોગ, દુર્ભગ રૂપે ધર્યો રી;
નિર્ધન પંડિત વિપ્ર, જલનિધિ ખાર કર્યો રી. ૧૮.
ધનવંતી કૃપણ સ્વભાવ, લક્ષ્મી મ્લેચ્છ ઘરે રી,
ધર્મી સુત ધન હીન, નારી નીચ વરે રી ૧૯.
રાજ કચેરી મધ્ય, પુર વ્યવહારી ઘણા રી,
બોલે ભૂપ સમક્ષ, અવરણ કુઅર તણા રી. ૨૦.
સાંભળી ચિંતે રાય, પુત્ર કુપુત્ર હુઓ રી,
દીઠે દાઝે દેહ, સુંદર તેથી મુઓ રી ૨૧.
માત પિતા કુલલાજ, નહી મરજાદ કશી રી,
વ્યસને વડ્યો જેહ, તે કુલ કુચ મશી રી. ૨૨.
ધનપતિ સુતને કાજ, દેવને માની લીયે રી.
અવિનિત પ્રગટે પુત્ર, સુખવન દાહ દીએ રી ૨૩.
સુત જનની દુલરાય, મોહોટા જામ હુવે રી,
નાસુથી અધિકા થાય, તાતનુ નામ ખુવે રી ૨૪
મધુર અશન તજે માય, સુતના રોગ ભયે રી.
કુવચન જીવિતશલ, શાગે મોટા થયે રી ૨૫
મઠ પ્રાણી ગમાર, કૂડા કપટ કરી રી.
વંચી લોક અનેક, તસ ધન લેત હરી રી ૨૬
ખાય પીએ નહી પેટ, દેશ વિદેશે ફરે રી,
દાન ધરમ કરી દૂર, મદિર માલ કરે રી ૨૭

ભોગવે ધન ઘરપુત્ર, મા મલ મૂત્ર ધુવે રી,
વર પરણી મુખ જોઈ, છેડો વાલો ફવે રી. ૨૮.
પરિજન સેવે પાય, જબ લગે સુત ન ધરે રી,
જનમે નંદન જામ, સજ્જન જાય ઘરે રી ૨૯
નરથી સુખી પશુ જાત, સુખ ભર વનમાં રમે રી;
નહિ સુત ચિંતા કાંઇ, બાલકવય નિગમે રી ૩૦.
ચાકરી દાસ કરત, વાહને સુત વિચરે રી.
વૃદ્ધ હોવે મા બાપ, ચિંતે કિમ ન મરે રી ૩૧
અશનમાત્ર ગુણ જાણ, ચાંપો પણ ન ચરે રી;
ગંડલ મડલ જાત, રયણી ચોકી ભરે રી ૩૨.
બાલક વ્યાલક તુલ્ય, પ્રગટે પુત્ર તિસ્યો રી
માત પિતા દુખદાય, કોણિક રાય જિસ્યો રી ૩૩
રાજ્ય વિઘ્ન પુરઘાત, એક દિન જીવ હરે રી.
મણિએ વિભૂષિત નાગ, કુણ જન રાખે ઘરે રી ૩૪
એમ ચિંતી નર રાય, કહે પ્રજાને તદા રી.
કરશું અમે જાશિં ગેહ, જેમ સુખ વરતે સદા રી ૩૫
ધમ્મિલ રાસે રસાલ, સાતમી ઢાલ કહી રી
વિશ્વમાંહે શુભ વીર, ગુણથી ખ્યાતિ લહી રી ૩૬

દોહરા.

કોપ કઠિણ રાજા હવે, તેડી કુવરને ત્યાંહી
કહે સુત ચાહુ સુખ ભણી, નહી તુજ શીતલ છાંહી ૧.
તુ શિક્ષાને અયોગ્ય છે, મુજ કુલ કીધ કલંક.
કેમહી ન હોવે પાંસરો, વૃશ્ચિક કંટક વંક ૨.
મે જાણ્યુ આ રાજ્યમાં, પુત્રપ્રદીપ અનુહાર,
ઓમણ તેલે અગ્નિ વિણું, તુંહી છતે અંધકાર ૩.
ચોશઠ દીવા જો બલે, બારે રવિ ઊગત.
અંધારૂં છે તસ ઘરે, જસ ઘર પુત્ર ન હુત ૪.
પણ એ જૂઠી વારતા. જસ ઘર વહિલ પુત્ર.
માત પિતા ઘરમા રૂએ. વરસુતસ ઘરસૂત્ર ૫

અન્યાયો વ્યસને ભર્યો, જા રે નજરથી દૂર,
જબ અમે આણું મોકલુ, આવજો તામ હજૂર ૬.
હુકમ લહી વિલખો થયો, આવ્યો સહચર પાસ,
ભાઇ સખાએં હવે તુમો, તાતે કીધ નિરાશ ૭.
વાત સુણી તે ચિંતવે, થાનક ભ્રષ્ટ કુમાર,
શંકર કંઠથી ઉતર્યો, પામે અહિ અપકાર ૮.
પ્રાણી પાણી આપણું, રાખી સકે તો રાખ.
રતીભર પાણી ઊતર્યું, ન ચઢે ખરચે લાખ ૯.
નૃપ અપમાને લોકમાં, ન કરે કોઇ સલામ;
રાંકને રેહેવા ઝુંપડા, પણ નહી એહને ઠામ ૧૦.
સમ સપી સહુ ઘર ગયા, નૃપ સુત જનની પાસ
માએ પણ ન બોલાવિયો, ગયો પ્રણમી આવાસ ૧૧.

ઢાળ ૮ મી.

(સીરોહીનો સાલુ હો કે ઉપર યોધ પુરી—એ દેશી)

મન સંકલપી હો કે નયરથી નીકલ્યો, રાતની વેલા હો કે કોઇ ન અટકલ્યો.
રતિપતિ મંદિર હો કે જઇને ઉતર્યો, દેશી નિમિત્તિએ હો કે ભોજને નોતર્યો ૧.
અશન કરીને હો કે પૂછે વાત મિશે, ઉદય અમારો હો કે કહીએ કેઈ દિશે,
કહે નૈમિત્તિક હો કે જાવું પૂરવ દિશિ કાશીદેશે હો કે નયરી વણારસી ૨
લાખનું ભૂષણ હો કે સાભળી તાસ દીએ, ચાલ્યા અગડદત્ત હો કે રયણી પાછલીએ
ખેડા પાટણ હો કે નયરને ગામ ઘણા, વન સર જોતો હો કે કૌતુક તેહ તણા ૩.
એક ગિરિ શિખરે હો કે ચઢીઓ કૌતુકએ, દેખે દેવલ હો કે વજરા માત વસે,
દીઠા કેઈનર હો કે જાપ ધ્યાન ધરતા, અગનિકુંડે હો કે હોમ હવન કરતા ૪
કુંવરને ઉઠી હો કે કોઇ જુહાર કરે, બોલે તુમચે હો કે આવે કાજ સરે
ઢાલ ખડ્ગ કર હો કે આકૃતિ ક્ષત્રિ ખરો, કુઅર કહે મુજ હો કે અરિમુ કામ ધરો ૫
તે કહે ગુરૂદત્ત હો કે વિદ્યા સાધ્ય કરૂં ઉત્તમ નર વિણ હો કે ન રહે ધ્યાન ખરું.
કુંવર કહે મુજ હો કે ઉભો ખડ્ગ ધરે, નહી તુમ પીડા હો કે સાધો ચિત્ત ખરે ૬
સાધનપૂરે હો કે વજરા મા અતિસે પ્રગટ થઇને હો કે બોલે વચન ઇસે,
સુણજો સાધક હો કે ખેડા ગામ ધણી, શત્રુ લોક હો કે તુમચી લાજ હણી ૭

દોય સહોદર હો કે જનની એક જણ્યા, બદરી કટક હો કે સરિખા નીતિ ભણ્યા;
સુમતિ દુર્મતિ હો કે લોક વિખ્યાત થયા, શત્રુ પરાભવે હો કે જમુના પાર ગયા ૮.
મથુરાં વનમાં હો કે જોગી સિદ્ધ મલે, બહુ ગુણ દરીયો હો કે ભરીયો મંત્ર બલે;
ચોસઠ જોગણી હો કે જેહને પાય પરી, તસ એક ચેલો હો કે નામે નખોધપુરી. ૯.
વ્યસની જૂઠો હો કે અવિનય દોષ ભર્યો, ગુરુનો દ્વેષી હો કે લોકે દૂર કર્યો;
તેહની પાસે હો કે દુર્મતિ નિત્ય રહે, ભગી ભેલા હો કે ગુરુનાં છિદ્ર જુએ ૧૦.
સરિખે સરિખી હો કે જગમાં જોડી ભલે, મૂરખે મૂરખ હો કે ચતુરે ચતુર મલે;
ગર્દભ ભૂંકે હો કે મલ્લ તામ રહે, ખર મુખ ચાટે હો કે વટલ્યો કુણ જુએ ૧૧.
ચેલો ગુરુથી હો કે નિત્ય છલભેદ રમે, ગુરુ સેવાએ હો કે આવે તે ન ગમે,
વચન વિઘાતી હો કે ગુરુને નિત્ય દમે રાહુ નડતો હો કે જગ દ્વિજરાજ ખમે ૧૨.
અમીય શીતલતા હો કે ન લહે ગહુ કિમે, ગુરુ તસ દૂરે હો કે રાખે ધ્યાન સમે;
ગુણ તુ સુમતિ હો કે તે ગુરુ સેવ લહી સાચી ભક્તિ હો કે સેવ્યા પાસ રહી. ૧૩.
તેણે ટુજ દીધી હો કે વિદ્યા દોય ખરી તે પણ લીધી હો કે ગુરુને પાય પરી,
મોહની સિદ્ધિ હો કે ગુરુને વચન બની. વિદ્યા બીજી હો કે શત્રુ પરાજયની ૧૪
સિદ્ધ કરેવા હો કે ગુરુયે મોકલિયો. વિનયે સાધી હો કે વચને સાંકલિયો;
મે ટુજ સિદ્ધિ હો કે આપી તેહ તણી, ચિત્ત પ્રસન્ને હો કે જાતુ ગેહ ભણી ૧૫.
પણ દુર્મતિને હો કે સિદ્ધિ ન હોય ખરી ગુરુયે ન દીધી હો કે લીધી ચોરી કરી.
એમ કહી દેવી હો કે જાય અદૃશ્ય થઇ, ભોજન કરતાં હો કે રહ્યે એકાંત જઇ ૧૬.

॥ यदुक्तं ॥ लोभी मछरी भोगभूषणपरो नीचप्रसंगी सदा,
छीद्रान्वेषकसद्गुरोरविनयी द्वेषी गुरूणामपि ॥
धूर्त्तोऽसत्यप्रजल्पलंपटखलः दुष्ट कर्मागानुगः,
स्तेषांयंत्रकर्मंत्रसाधनाविधिः सिद्ध्यतिनो कर्हिचित् ।१।

પૂર્વઢાલ.

સુમતિ સાધક હો કે બહુ ઉપકાર કીયો, અગડદત્તને હો કે મોહની મંત્ર દિયો;
લેઇ ચલીઓ હો કે કરી તસ પાય નતિ, અનુક્રમે આવ્યો હો કે પુરી અમરાવતી ૧૭
તે પુર પરિસર હો કે મુનિ ઉપદેશ દીએ તિહાં જઇ પ્રણમી હો કે ધર્મપિયૂષ પીએ;
શીતલતાએ હો કે આતમ ઉપશમિયો, ચેટક ચોરી હો કે હિંસા નિયમ લિયો ૧૮.

નૃપસુત ગુરૂને હો કે કહે મુજ ઉદ્ધર્યો, નિયમ દીયતા હો કે પંથ સખાએં કર્યો;
મુનિ નમી ચાલ્યા હો કે પામ્યા પ્રેમ વશી, કાશી દેશે હો કે નયરી વણારશી ૧૯.
ધમ્મિલરાસે હો કે આઠમી ઢાલ કહી, મૂરખપ્રેમે હો કે વિખ ભખે નહી.
શ્રી શુભ વીરની હો કે વાણી અમૃતરસી, સજ્જન વિનયી હો કે કંચન સેત કશી ૨૦.

દોહરા.

અગડદત્ત થાકો ગયો, સુર સરિતાને તીર,
પથ પિપાસા શ્રમ ટલ્યો, પીતાં નિર્મલ નીર ૧.
ષટ દરશન કરસન જલે, ગંગાતીરથ રૂપ,
મુનિવર કોઈ મુગતિ ગયા, માને સુર નર ભૂપ ૨.
એક વારણ બીજી અશી, નામે નદીયો દોય;
મધ્ય વશીય વણારશી, નગરી ગુણથી જોય ૩.
ભાગ્ય ઉદય જોવાભણી, કુંવરે કીધ પ્રવેશ,
નાનાવિધ કૌતક જુવે, ફરતો સુંદર વેશ ૪.
મઠ એક મોટો દેખીયો, જિહાં ભણે છાત્ર અનેક,
જ્ઞાનકલા રસ વસ ગયો, તિહા ધરી વિનય વિવેક ૫.
ઉપાધ્યાય કલાનિધિ, પવનચંડ છે નામ;
કર જોડી બેઠો તિહાં, ધુર કરી તાસ પ્રણામ ૬.

ઢાળ ૯ મી.

(કીડા કરી ઘર આવીયો—એ દેશી)

પાઠક પ્રેમ રસે કહે, છાત્રને કરીઅ વિદાય રે,
કહો કોણ દેશથી આવીયા, નામ કિશું તુજ ભાય રે પાઠક૦ ૧.
શે કારણ ઇહા આવીયા, કોણ તુજ ઉત્તમ વંશ રે,
પ્રેમે તેહ પ્રકાશીએ, જેમ હંસે અમ હંસ રે પાઠક૦ ૨.
મૂલ થકી વિવરી કહ્યો, કુંવરે નિજ અવદાત રે,
સુણી પાઠક વલતુ કહે, વત્સ સુણો એક વાત રે પાઠક૦ ૩.
માત પિતા તજવે કરી, રૂડુ ન કીધુ કાજ રે,
નાત સજ્જન પુર લોકમા, નાવી કશી તુજ લાજ રે પાઠક૦ ૪.
કમ નખ કાંતિ પીતર તણી, જાણી તીર્થે સમાણી રે,
ઉત્તમ નર પૂજન કરે, પંડિત શાસ્ત્રે વાણી રે પાઠક૦ ૫.

કટુકગિરા ગુરૂ માતની, આગલ હિત કર જાણે રે.
કઅહંતા ભેષજ પરે, નીરૂજા વૈદ્ય વખાણે રે. પાઠક૦ ૬.
ગુરૂ તાડંતાં હિત કરે, ઉન્મારગથી વારે રે;
મણિકારક ઘસતા મણિ, રત્નનું તેજ વધારે રે. પાઠક૦ ૭.
પીતર નિભ્રછે દોષને, પણ નવિ પુત્રને તાડે રે;
જેમ ન વિતાડે પાત્રને, મન્ત્રિક ભૂત પછાડે રે. પાઠક૦ ૮.
જગત ગુણે ગૌરવ લહે, શુ કરે પરપોતાને રે;
નિજ અગજમલ પરિહરે, વનજકુસુમશિર માને રે. પાઠક૦ ૯.
માત પિતા ગુરૂ કુલવશે, હોય જગત બહુ માને રે.
કંચન ગિરિ વલગા રહ્યાં, તૃણતરૂ કનક સમાનો રે પાઠક૦ ૧૦
હાણાપુરે વ્યવહારિયો, સુદર નાંમે સાર રે,
માત પિતા વૃદ્ધપય નમી, પૂજી કરત આહાર રે. પાઠક૦ ૧૧
સુત વિનયી તસ દોય છે, બહુલ કરે વ્યાપાર રે;
દાનદયા તસ ચિત્ત વસી, દ્રવ્યતણો નહી પાર રે. પાઠક૦ ૧૨.
લાભે લોભ વધે ઘણો, ઇધણથી જેમ આગ્ય રે,
તૃંણાદાહ સમાવવા, જલસમ જ્ઞાન વૈરાગ્ય રે પાઠક૦ ૧૩.
ગુરૂવિણ જ્ઞાન ન સપજે, તેણે અતિ લોભ જમાવે રે.
માલ બહુલ વોહોરી કરી, સુદર જાઝ ચઢાવે રે. પાઠક૦ ૧૪
માત પિતા સુત દોયશુ, વાત એકાંત બનાવી રે
સહુ સાથે વાહાણે ચઢ્યા, ઘર પરિકરને ભલાવી રે પાઠક૦ ૧૫
જલવિચ્ચે જાતાં થકાં, લાગ્યો પવન પ્રચંડ રે,
પ્રભુ પ્રભુ કરતા પ્રલય થયો, વાહાણ થયુ શતખડ રે પાઠક૦ ૧૬
માત પિતા વધૂ સુત જલે, ડુબ્યા દૈવ ઊપરાઠે રે.
સુદર શેઠ ફલક ગ્રહી, આવ્યો જલનિધિ કાંઠે રે પાઠક૦ ૧૭
ભમતો અનુક્રમે આવીયો, હાણાપુર નિજગેહે રે
મૃતકારજ સહુનાં કરી પરણ્યો નવી સ્ત્રી નેહે રે પાઠક૦ ૧૮
પુત્ર વધૂ સુત સતની પૂર્વતણી પરે થાતી રે
પણ એક માત પિતા ગયા, ભવ લગે બલતી છાતી રે પાઠક૦ ૧૯.

એમ સુણી પાઠક પાય નમી, કુંવર કહે ગુરૂ ગાજ રે,
આજ તુમે પ્રતિબોધીઓ, સિદ્ધાંવછિત કાજ રે પાઠક૦ ૨૦.
તાત મેં શિક્ષા શિર ધરી, મુજ મન શાસ્ત્ર કલાશું રે,
ભણી ગણી પિતૃપદાર્થને, તુમ આણા લેઇ જાશું રે. પાઠક૦ ૨૧.
ધમ્મિલ કુંવરના રાસની, એ કહી નવમી ઢાલ રે,
શિક્ષા શ્રીશુભવીરની, વિનયી સુણો ઉજમાલ રે પાઠક૦ ૨૨.

દોહરા.

કુંવર વચન સુણી રીઝિયો, પવનચંડ ઉવઝાય.
દૃષ્ટિવદન સદને ગયો, તેડી કરી સુપસાય. ૧.
સ્નાન અશન વસનાદિકે, કરતો તસ મનોહાર.
કહે પિતુ ઘર સમ મુઝ ઘરે, વિલસો પ્રિય દિલધાર ૨.
કુંવર તિહાં રહેતો થકો, કરી ગુરૂવચન પ્રમાણ,
આરાધે નિત્ય વિનયથી, માત પિતા સમ જાણ. ૩
શાસ્ત્રને શસ્ત્રકલા તણો, પામી સુગુરૂ પસાય,
પાર લહી ગૃહ ઉપવને એકદિન રમવા જાય ૪.
કુસુમ સુગંધ પવન લહી, રહી સ્થિર દૃષ્ટિ નિશાન,
બાણાવલી બાણે કરી, વેધે તાણી કમાન ૫.
એણે સમે કુસુમ દડો પડ્યો, પૂંઠે લાગ્યો ઘાત
ચક્ષુ લક્ષથી ઓસરી, ચિંતે થયો ઉતપાત ૬.
પુંઠે દીઠી અપછરા, સમ નવયૌવન નાર
શક્તિવસંતઋતુ વન સુરી આવી ચિંતે કુમાર ૭
તવ સા નિર્દયહૃદય તસ વેધનકૃતચિત્ત લલ.
ભ્રૂધનુમુક્ત શરે કરી, ભેદત નયન કટાલ ૮.
સા કહે સગુણ લોચને તૃણ લવે ન ઘર કુમાર
હું સ્મર માર્ગણે પીડિયા, ઉચિત ન મૃતકને માર ૯
તું કોણ કસ્ય સુતાભિધા પછે કુંવર સવિકાર,
ચંદ્રવદની મદનાતુરા, બોલે વચન રસાલ ૧૦.

ઢાલ ૧૦ મી.

(કૅતમલની દેશી.)

ચિત્તહર તું મુજ મુકુટસમાન, મનસાખે હું તુજ વરી; ચિત્તહર૦
મેહેલથી દર્શન દીઠ, નેહદોરે રે ખેચી ઉતરી. ચિત્તહર૦ ૧
આવી હું કંત હજૂર. પિઉડે પ્રેમ ધરી પૃછીયુ; ચિત્તહર૦
વાલ્હાની આગળ વાત, કહેતા સવિ દુ:ખ ઊલસિયું. ચિત્તહર૦ ૨
પ્રીત પટતર હોય, ન રહે ઇક્ષુ તણી પરે, ચિત્તહર૦
મૂલ થકી અધિકાર, વિવરી કહું પિયુ આગલે. ચિત્તહર૦ ૩.
અર્બુદત્ત મુજ તાત, શેઠ ધુરંધર ઇહાં વસે, ચિત્તહર૦
સન્મુખ એ પ્રાસાદ, દેવ વિમાનને પણ હસે; ચિત્તહર૦ ૪
લક્ષ્મીવતી મુઝ માત, લક્ષ્મી ઘરે પાએ પડી; ચિત્તહર૦
મદનમંજરી મુજ નામ, ધાતેં રૂપવતી ઘડી. ચિત્તહર૦ ૫
પિતૃવચ્છલ ગુરૂ જોગ, ચતુરકલા ચોશઠ ભણી. ચિત્તહર૦
ઇહાં એક શેઠનો બાલ, કાલવ્યાલસમદૃગપ્રણી ચિત્તહર૦ ૬
વિવાહ સાજન સાથ, કાથ કુવૈદ્યે મેલીયો. ચિત્તહર૦
કરમેં વિડંબી મુજ, કુષ્ટરોગ પશુ હેલિઓ ચિત્તહર૦ ૭.
નારક સૂકરરૂપ, વેહેલ વલે લહી નાલીયુ, ચિત્તહર૦
ચોરીએ વિણુ ચિત્ત સાખ, હાથ બાલ્યાને હઈયુ બાલીયુ ચિત્તહર૦ ૮
વાસ ભુવન કર જોડ, ઉભો મૂર્ખ ઓલગ કરે, ચિત્તહર૦
બીહિનો ગયો પિતુ ગેહ, હુ રે ગઇ માતા ઘરે. ચિત્તહર૦ ૯
લક્ષ્મી કૃપણને હાથ, મંદમતિ મુખભારતી. ચિત્તહર૦
ચતુર નારી પતિ મૂર્ખ, એથી મરણગતિ સુખવતી ચિત્તહર૦ ૧૦
તેણે વસતા પિતુ ગેહ, વીત્યા દિન કેતા સમા, ચિત્તહર૦
તુમ દરશને હુ આજ, ચમકી ચકોરી ચંદ્રમા ચિત્તહર૦ ૧૧
આ ભવ તુ ભરતાર, ચતુર ચરણ ચિત્ત ઉલ્લસ્યો, ચિત્તહર૦
તુ મારે હઈડાનો હાર, દીઠો તિહાંથી દિલ વસ્યો ચિત્તહર૦ ૧૨
તુજ ગુણવંત સસનેહ, કાંટો લાગો રે કાયાકેરનો. ચિત્તહર૦
કામ ભુજંગ ડશેલ, નેહી કો ઊતારણુ ઝેરનો ચિત્તહર૦ ૧૩

આવી હું શરણે આજ, વાલ્હિમવિણ નહિ જાગુલી, ચિત્તહર૦
રાગ ભરી દુર્ગંધ, અલગી ન થાએ આગુલી ચિત્તહર૦ ૧૪
કપટી કલંકી મિત્ર, અવસાને વિહિનો દયો. ચિત્તહર૦
દોષાકર પણ ચંદ્ર, શિવશિર વલ્લભતા થયો ચિત્તહર૦ ૧૫.
મહાદેવ ન જુએ દોષ, આશ્રિતને નવિ પરિહર્યા ચિત્તહર૦
આકૃતિ રાજકુમાર, ઓલખીને મેં આદર્યા ચિત્તહર૦ ૧૬.
શરણાગત કરે દૂર, નહી કોઇ ક્ષત્રી જાતમાં. ચિત્તહર૦
પ્રાર્થના કરશો ભંગ, તો મરશું આજ રાતમાં ચિત્તહર૦ ૧૭
કામણગારે નેહ, નયણેં મુજ કામણ કર્યા; ચિત્તહર૦
પલક ન છોડ્યો જાય, ચિત્ત સાંકલીએ સાંકલ્યો ચિત્તહર૦ ૧૮
મરણ જીવન નાથ હાથ, સાથ ન છોડું તુમ તણો, ચિત્તહર૦
મોહ્યો કુમર સુણી વાત, દેખી રૂપ અતિ ઘણો. ચિત્તહર૦ ૧૯
મોહના લાગ્યાં બાણ, પ્રાણ સમાણીને એમ કહે. ચિત્તહર૦
દૂરે વસુ પરદેશ, કલેશ કરણ તું કિહાં રહે ચિત્તહર૦ ૨૦
જઇશું અમે નિજ દેશ, તે દિન તુજ તેડું કરૂં, ચિત્તહર૦
પટરાણી પદ તુજ, સાચું વચન એ માહરૂં ચિત્તહર૦ ૨૧.
વાલ્હમ સુણી રે વચન, માલતી કુસુમે વધાવતી ચિત્તહર૦
વિકસિત નયનવદન, કંચુક છાતી નમાવતી. ચિત્તહર૦ ૨૨.
હાથમાં લઇ કરકોલ, મુદિત થઇ ગઇ નિજ ઘરે. ચિત્તહર૦
કુઅર ગયો ગુરૂગેહ, નજર મેલાવા નિત્ય કરે. ચિત્તહર૦ ૨૩.
ધમ્મિલરાસે ઢાલ એહ, દશમી અમીરસ વેલડી; ચિત્તહર૦
આહી છીપ સ્વાંતીનીર, વીરવચન રસ મેલડી ચિત્તહર૦ ૨૪.

દોહરા.

એક દિન વનક્રીડા કરી, અશ્વારૂઢ કુમાર.
નયરીમા જબ આવીયો, તવ દેવાણા ઢાર ૧.
કોલાહલ દીઠો બહુ, પુરજન ભરીયા શોક,
મેડી માલ તરૂવર ચઢે, નરનારીના થોક ૨.
જનસમર્દનથી પડે, કેઈ પથે ભયભ્રાત

પિહિતદ્વાર ઘર હાટમાં, પેઠ વણિક મહંત ૩.
સુભટ ઘણાં ભાલાં ધર્યા, ખડ્ગ મુશલ કરજોડ;
પગભાંગે મુખ ધૈરજે, કરતા દોડા દોડ. ૪.
ચહુટે જોતો તે ગયો, વિસ્મય ચિત્તકુમાર;
ઊંચે ઘરતર ગોખડે, પૂછે તાસ વિચાર. ૫

ઢાળ ૧૧ મી.

(તેહ પ્રતિજ્ઞા વાત, નગરમાં ઘરઘરે હો લાલ ન૦—એ દેશી)

તેહ કહે નર સુંદર, સાંભલો વાતને હો લાલકે, સાંભલો૦
જોરે વસો પુરમાં ન, લહો શિતપાતને હો લાલ. લહો૦
ભુવનપાલ ભૂપાલ, ઇહાં છે રાજ્યો હો લાલ; ઇહાં૦
જસ મહિમા મહી માંહી. અતુલ બલ ગાજ્યો હો લાલ. અતુલ૦ ૧
દલમંડણ રિપુ ખંડણ, ગજ ગુણ ધામ છે હો લાલકે; ગજ૦
હસ્તી ગટામેં પટાવત, ચંપક નામ છે હો લાલકે. ચંપક૦
તે મદ ભરીઓ ધરીઓ, ન જાય માહાવતેં હો લાલ; ન૦
આલાન થંભ ઉમેલી, કરલી ભટ ધાવતેં હો લાલ. કરલી૦ ૨.
પાડતો ઘર હાટ, ઇહાં હલકારશે હો લાલ; ઇહાં૦
નાસો લેઇ જીવ, તુરંગને મારશે હો લાલ. તુરંગને૦
એમ કેહેતાં તેણી વાર, સુભટ ભાલાં ધર્યા હો લાલ; સુભટ૦
પાસત નાસત ત્રાસત, ચાકર ઠાકરા હો લાલકે. ચાકર૦ ૩.
ગર્જિત ઉર્જિત શુંઢ, પ્રચંડ ઉલાલતો હો લાલ; પ્રચંડ૦
ગતિવિટોલ પ્રાભંજન, ધૂળ ઉચ્છાલતો હો લાલકે ધૂલ૦
પ્રાવૃટ અંભોદસોદર, કાલો વારણો હો લાલકે; કાલો૦
અગ્નિ ધમ્યું જેમ તામ્ર, રતાક્ષેં ભીપણો હો લાલ. રતાક્ષ૦ ૪.
સાતે સ્રોત સ્રવંત, જલાશ્રય દારણે હો લાલ, જલાશ્રય૦
જંગમ ગિરિ નિઝરણુ, ઝરતાં બારણે હો લાલ. ઝરતાં૦
પાછલ પગ વિલગંતી, ખલતી શૃંખલા હો લાલ; ખલંતી૦
સુંબારવ કરે લોક, ફિરંતા વેગલા હો લાલ. ફિરંતા૦ ૫.
એટલો દેખી કુમાર કરી ક્રોધેં ભરે હો લાલ; કરી૦

આવ્યો હસ્તી કુમાર, તુરંગથી ઉતરે હો લાલ તુરંગથી૦
ધૈર્યજ ધરી કર વસ્ત્ર, કરી સાહામો ચલે હો લાલ, કરી૦
પાથરી પથે વસ્ત્ર કુમર, વેગો વલે હો લાલ. કુમર૦ ૬.
નર જાણી ગજ ક્રોધે હણે દતુસ લે હો લાલ, હણે૦
તવ લઘુ વેગે કુમાર, તે વલગ્યો પાછલે હો લાલ તે૦
પૂછડે વલગ્યો લેવા, કરી ભમરી કરે હો લાલ, કરી૦
છાત્ર હણ્યો પરદેશી, જન હા હા કરે હો લાલકે જન૦ ૭.
મદન મંજરી સુણી વાત. તે ચિત્તશોકાકુલેં હો લાલ; તે૦
થાકયો હસ્તી કુમાર ચટયો તવ ઉપરે હો લાલ. ચઢયો૦
મુષ્ટિ પ્રહારે હણ્યો કરી, તવ નિર્મદ થયા હો લાલકે, તવ૦
ઊતરી મોહની સમરી, કુમર આગલ ગયો હો લાલ કુમર૦ ૮.
તવ મોહ્યો કરિરાજ, કુમર પાયે પડયો હો લાલ; કુમર૦
લોક કહે નર રત્ન, ભલે આવી ચઢયો હો લાલ ભલેં૦
નરનારી થઈ નિર્ભય, ફુલે વધાવતાં હો લાલ, ફુલેં૦
પવન ચંડ ઉવજ્ઝાય, વિલોકન આવતા હો લાલ વિલોકન૦ ૯.
શેઠ સુતા સુણી વાત, હૈએ રીઝી ઘણુ હો લાલ, હૈયે૦
પુરજન હરખ મિશેં, દે સખીનેં વધામણું હો લાલ સખીને૦
શણગારી ગજ આલાન, થંભે સાકલ્યો હો લાલ, થંભે૦
દેખી અચંભો લોક, ખલક જોવા મલ્યો હો લાલ ખલક૦ ૧૦.
પુણ્ય પડૂર હજૂર. નૃપે તેડાવિયો હો લાલ, નૃપેં૦
પાઠક સાથ કુમાર, તિહાં કને આવીઓ હો લાલ. તિહાં૦
કરત પ્રણામ નરશરે, માને બોલાવીઓ હો લાલ, માને૦
ગાઢ આલિંગન દેઈ, પાસેં બેસાવીયો હો લાલ પાસેં૦ ૧૧.
રાય કહે વત્સ જાણ્યુ, ગુણે કરી તાહરૂં હો લાલ. ગુણે૦
ઉજ્જવલ કુલ નવી હીરો, વિણ વયરાગર હો લાલ વિણ૦
પણ સુણવા તુમ વંશકે, અમ ઇચ્છા ઘણી હો લાલકે; અમ૦
પ્રેમેં તેહ પ્રકાશો, ઉતપત્તિ આપની હો લાલકે ઉતપત્તિ૦ ૧૨.
કુમર સુણી લજ વાણો, મૌન પણે રહ્યો હો લાલકે; મૌન૦
પાઠકે તામ વૃત્તાંત, સકલ માંડી કહ્યો હો લાલ. સકલ૦

રાય સુણે કહે વત્સ, કિશુ આ તેં કરયું હો લાલ; કિશુ૦
સુંદર રાય અમો વચ્ચેં, ગણીયું આંતરૂં હો લાલકે. ગણીયું૦ ૧૩.
નવિ જણવ્યું તેં કાંઇ, એણે નગરે રહી હો લાલ, એણે૦
આ નગરીનું રાજ્ય, સકલ તાહરૂ સહી હો લાલ. સકલ૦
રાય દિયો શિરપાવ, કુંવર પાઠક ભણે હો લાલ; કુંવર૦
અશ્વાદિક વર વાહન, અંબર ભૂપણે હો લાલકે. અંબર૦ ૧૪.
મોકલીઓ બહુ માનશું, પાઠકને ઘરે ,હો લાલકે; પાઠકને૦
કુંવર ભૂજાલ વિશાલ, તિહાં લીલા કરે હો લાલ. તિહાં૦
ધમ્મિલરાસેં ઢાલ, અગીઆરમી મન રલી હો લાલ: અગીઆરમી૦
શ્રી શુભ વીરની ચાકરી, પાઠકને ફલી હો લાલકે પાઠકને૦ ૧૫.

દોહરા.

એક દિન રાજસભા વચ્ચેં, પ્રાભૃત સંભૃત હાથ,
આવી નમી કહે રાયનેં, માહાજન પુરજન સાથ. ૧.
દેવપુરી સમી આ પુરી, પૂર્વે હતી મહારાજ;
તુચ્છગ્રામ સમ સંપ્રતિ. થઇ ન રહી કાંઈ લાજ. ૨
કાઇક ચોર અદૃષ્ટચર, લુટે નગરી સર્વના,
ધનધાન્યેં નિર્ધન થયા, ન રહ્યો કોઇનો ગર્વ. ૩.
તુમ સરિખા સ્વામી છતે, પુરજનને શી ભીત;
તિમિરોદય તરણી છતે, વાત વડી વિપરીત. ૪.
રાય સુણી કોપ્યો તિશેં, બોલાવે કોટવાલ:
તસ્કર લૂટે લોકને, તું ન કરે રખવાલ. ૫
તે કહે સ્વામી સાભલો. વિદ્યામંત્ર ભરેલ.
અદૃષ્ટ ચોર ચોરી કરે, કરતો નવ નવા ખેલ ૬.
રાત દિવસ જોતો ફરૂં, પણ નવિ ઝાલ્યો જાય:
ભૂપ કહે સુણ સચિવનેં, કરવે કોઈ ઉપાય ૭.

ઢાળ બારમી.

(જુઓ અગમતિ પુણ્યનીરે—એ દેશી)

મંત્રી સેનાપતિ ભૂપતિ રે, પુરોહિતનેં કોટવાલ રે.
પાંચે પાટી તિહાં મલી રે, ચિંતે થઇ ઉજમાલ રે. જુઓ૦ ૧

જૂઓ અકળ ગતિ ચોરની રે. (એ આકણી)
પંચ તિહાં પરમેસરૂ રે, લૌકિક વાત વિચાર રે.
ભૂપ પૂરવ દારે રહે રે, મંત્રી ઉત્તર દાર રે જૂઓ૦ ૨
પુરોહિત દાહિણ દિશે રે, પશ્ચિમ સેના ભૂપાળ રે.
સુભટ સહિત અહોનિશિ રહે રે, ફરતો રહે કોટવાળ રે જૂઓ૦ ૩
ઇચ્છિત થાનકે સહુ રહ્યા રે, તસ્કર કરીઅ વિચાર રે,
ધોબી ઘરવાસો વસી રે, અંગ ધરી શણગાર રે જૂઓ૦ ૪
નયરી માંહે નીકળ્યો રે, જનમુખ સુણીઅ વિચાર રે,
રમતા દીઠો જૂવટે રે. જક્ષાલય કોટવાળ રે. જૂઓ૦ ૫.
રમવા બેઠો તે વચ્ચે રે, આલપણું પણ કીધ રે,
આરક્ષક કર મુદ્રિકા રે, નામાંકિત જીત લીધ રે જૂઓ૦ ૬.
ઊઠી તલાર પુરે ભમે રે, વેશ્યા રજક કલાલ રે,
કઈતવ માળી પ્રજાપતિ રે, મઠ સોની ઘરભાળ રે જૂઓ૦ ૭
તુમ પતિ ચોર સખાઇઆ રે, જાણી બાંધ્યો નિવટ્ટ રે,
રાય સુભટ ઘર લૂટશે રે, કાઢો માલ ઝટપટ રે જૂઓ૦ ૮.
દેખી કતની મુદ્રિકા રે, દીધો સકળ ઘરમાલ રે,
વિદ્યાબળે ચોર લેઇ ગયો રે, ખાવા ન મૂક્યો થાળ રે. જૂઓ૦ ૯
લેહેણું એક પતાવીને રે, ગયો સેનાપતિ પાસ રે,
એકાતેં કહે સાહિબા રે, સુણજો એક અરજ દાસ રે. જૂઓ૦ ૧૦.
વારણ નય વનમાં વસે રે, જોગી એક અવધૂત રે;
બાર વરસે સેવા ફળી રે, મંત્ર લિયો અદ્ભુત રે. જૂઓ૦ ૧૧.
પણ સાધનવિધિ દોહિલી રે, અમો વણિકથી ન થાય રે;
એક રાત નિર્ભય જપે રે, દેવ દેઇ વર જાય રે. જૂઓ૦ ૧૨.
વિશ્વ સકળ નજરે હુવે રે, ચોર તણી શી વાત રે,
હસ્તિ શત ભુજબળ હુવે રે, થાશો જગત વિખ્યાત રે. જૂઓ૦ ૧૩.
જોગી અદૃશ્યપણે રહે રે, જઇએં તાસ સમીપ રે;
પંચ રતન પદ પૂજીને રે, ધૂપઘટા ઘૃત દીપ રે. જૂઓ૦ ૧૪.
શાખવી મંત્ર સધાવશું રે, દેજો મુજએક ગામ રે;
સેનાપતિ સુણી ચિંતવે રે, ગમુ જગત એક નામ રે જૂઓ૦ ૧૫.

અશ્વારૂઢ સેનાપતિ રે, પોહોતા તે વનમાંહિ રે;
પંચ રતન ઠવી ભૂતળે રે સાચવતા વિધિ ત્યાંહિ રે. જૂઓ૦ ૧૬.
ભૂષણ વસ્ત્ર તુરગ તજી રે, પડદે કરતા જાપ રે;
જ્ઞાનાદિક ચોર લેઇ ગયો રે, આથમતે રવિ તાપ રે. જૂઓ૦ ૧૭.
વેશ આહેરણનો કરી રે, શિર ધરી સુરા ચંદ્રહાસ રે;
ઝમઝમ કરતી નીસરી રે, મંત્રીશ્વરની પાસ રે. જૂઓ૦ ૧૮.
મહી લ્યો ગોરસ રાજવી રે, કોકિલ સ્વર સુણી બોલ રે;
તંબૂમાં તેડી કરી રે, વાત કરે રંગરોળ રે. જૂઓ૦ ૧૯.
નયન-કટાક્ષેં વેધની રે, દેતી ગોરસ તાસ રે;
સાહેબ પ્રેમેં આરોગીએં રે, બેઠી છું તુમ પાસ રે. જૂઓ૦ ૨૦.
વિશ્વાસી વિષયી નરા રે, મંત્રી પીએ ચંદ્રહાસ્ય રે;
મદિરા મચ્છિત ભૂતળે રે, પડિયો થઇય નિરાશ રે. જૂઓ૦ ૨૧.
ડાઢી મુછ અરધા કરી રે, હેઠે જડયા પગ દોય રે;
મુખ ઊપર ઠવી ખાસડું રે, મિલકત સઘળી જોય રે જૂઓ૦ ૨૨.
ધનભૂષણ ભરણો ભરી રે, નિકળી કરતી સોર રે;
ધોબી ઘર ઘડી દોય વસી રે, રજક વેશ લિયે ચોર રે. જૂઓ૦ ૨૩.
ખર ઊપર લાદી ધરી રે, ચાલ્યો તે મધ્ય રાત રે:
પૂરવ દ્વારે ભૂપતિ રે, પૂછે કોણ કિહાં જાત રે. જૂઓ૦ ૨૪.
તુમ પટરાણી પદમણી રે, ચોર કહે તસ ચીર રે;
ધોવા કારણ નીસરૂં રે, નીતર્યો નિરમળ નીર રે. જૂઓ. ૨૫.
ભાનુ ઉદય ભમરા ભમે રે, રાણી હુકમ અધરાત રે;
સેવા કરણ સરકારની રે, હું છું રજકની જાત રે. જૂઓ૦ ૨૬.
ભૂપ કહે તસ્કર ભમેં રે, કેમ જઇશ પુરબાહાર રે;
તે કહે હુ નવિ ભય ધરૂં રે, તીખી તુજ તરવાર રે. જૂઓ૦ ૨૭
નૃપ કહે ચોર નજર પડે રે, તો કરજે ડિંડીર રે;
તહત્ત કહીને તે ગયો રે, પોહોતો સરોવર તીર રે. જૂઓ૦ ૨૮.
ઘટ એક ચૂને લેપિયો રે, મૂક્યો તરતો નીર રે;
તુરગ ચઢી નૃપ આવિયો રે, વજાડતાં ડિંડીર રે. જૂઓ૦ ૨૯
પૃચ્છત કહે તુમ ભયથકી રે, નીરમાં નાહો જાવ રે,

વસ્ત્ર તુરગ દેઇ તસ્કરે રે, લોહ દંડ લેઇ ધાય રે. જૂઓ૦ ૩૦.
નૃપ રૂપ ચોર તુરગ ચઢી રે, આવ્યો નયર મઝાર રે;
ઠાર દેઇ ભટને કહે રે, ચોરને કાઢયો બાર રે. જૂઓ૦ ૩૧.
કેદી પદ મુણશો નહી રે, કહીને ગયો વિસરામ રે;
જળઘટ હલકે નૃપ ગયો રે, સન્મુખ કાંઠે જામગે જૂઓ૦ ૩૨.
દંડે હણ્યો ઘટ ભાગિયો રે, જાણી ચોર ચરિત્ર રે;
દરવાજે નૃપ એકલો રે, આવ્યો રાંકની રીત રે જૂઓ૦ ૩૩.
જક્ષ સૂતો દેવાલયે રે, દરવાજા લહી બંધ રે,
ચોર અદૃશ્ય રૂપ દેવને રે કુસુમાભરણ સુગંધ રે. જૂઓ૦ ૩૪.
ગણપતિમંદિર જપ કરે રે, પુરોહિત ચોરને હેત રે;
ચોર પ્રસન્ન થઈ કહે રે, તૂહો ધ્યાનસંકેત રે જૂઓ૦ ૩૫-
તસ્કર ગ્રહી તુજને દિયુ રે, ચાલ અમારી સાથ રે;
તામ પુરોહિત ધસમસ્યો રે, વળગ્યો ગણપતિ હાથ રે જૂઓ૦ ૩૬.
મંત્રબળે કરી વાદરો રે, પીપળ વૃક્ષની ડાળ રે,
બાંધ્યુ કાખમે ટીપણુ રે, એક હાથે જપમાળ રે જૂઓ૦ ૩૭.
યજ્ઞોપવિત અર્ચા શિરે રે, શાંતિ કરે જે ભૂપ રે;
બે દિન ઠકુરાઈ ભોગવો રે, પછે પુરોહિત રૂપ રે. જૂઓ૦ ૩૮.
પત્ર લખી તરૂ ચોટિયો રે, નિજ ઠામે ગયો તેહ રે;
રાય પ્રભાતે ઓળખ્યા રે, લજવાણા ગયા ગેહ રે. જૂઓ૦ ૩૯.
ઠામ ઠામ કૌતુક જુએ રે, લોક હસત હજાર રે;
રાજસભાએ નૃપ જુઓ રે, ફરિયાદ આવી ચાર રે જૂઓ૦ ૪૦.
વાંચી પત્ર તરૂતળે રે, ખેદ મહોત્સવ રૂપ રે;
પ્રગટયા પુરોહિત દો દિને રે, નિજ ઘર ગત સહ ભૂપ રે. જૂઓ૦ ૪૧.
ધમ્મિલકુંવરના રાસની રે, એ કહી બારમી ઢાળ રે;
શ્રીશુભવીર કુંવરતણો રે, હવે રહિ ઉદય નિહાળ રે, જૂઓ૦ ૪૨.

દોહરા.

પંચમ દિન નૃપ સંસદિ, મંત્રી પ્રમુખ જન સર્વ;
એહા તસ્કર વ્યતિકરેં, ચિંતાતુર ગત ગર્વ. ૧

રાય કહે મંત્રી સુણો, કરવો કોણ ઉપાય,
અગડદત્ત તવ બોલિયો, પ્રણમી ભૂપતિ પાય ૨
ચોર ગ્રહણ હેતે તુમે, ઉચિત નહિ નિરધાર,
કમળ ઉખેડણ ઇભગજ, નખ છેદનને કુહાર ૩.
તેણે તસ્કરને ઝાલવા, આપો મુજ આદેશ,
સાત દિને નિગ્રહ કરૂ, નહી તો અગ્નિપ્રવેશ. ૪
અવનીપતિ વળતુ કહે, તે વારણુ વશ કીધ;
તેણે તસ્કર નિગ્રહ ભણી, મેં તુજ આણા દીધ. ૫.
પવનચંડશું કુમર તે, મુદિત ગયો ગુરૂગેહ;
ગુરૂ આણા લહી નીકળ્યો, ખડ્ગ સખાઇ તેહ ૬.

ઢાળ ૧૩ મી.

(એણે અવસર તિહા હુબનું રે, આવ્યુ ટોળું–એ દેશી)

રાજકુવર જોતો ફરે રે, કંદોઇ વેશ્યા ગેહ રે, ચતુરનર,
કામદેવ દેહરે ગયો હો લાલ; પૂજી નમી ધૂપ દીપશું રે,
ધ્યાનદિશા નિશિ તેહ રે, ચતુરનર, પ્રગટ થઇ તે બોલિયો હો લાલ ૧.
ચોરની વાત કિશી કહુ રે, રતિપ્રીતિ શણગાર રે, ચતુરનર,
ચોર વસી નિશિ લેઇ ગયો હો લાલ; હું વચમાં આડો પડયો રે,
નાગી કરી દોય નાર રે, ચતુરનર, માર ખાધો મેં બોલતાં હો લાલ. ૨.
કુંવર સુણી એમ ઉઠિયો રે, ચિંતે લૂટયા દેવ રે, ચતુરનર,
બીજે દિન માહાકાળીને હો લાલ, મંદિર જઇ જપતો નિશિ રે,
પ્રગટ થઇ તતખેવ રે, ચતુર નર, કહે સુણ તું ચોરની કથા હો લાલ. ૩.
એક દિન મુજ ઘર ક્ષણ વસી રે, શકુન કરેવા કાજ રે, ચતુરનર,
પગ દોય ઝાંઝર લેઇ ગયો હો લાલ; કુંવર કહે તુમ દેવની રે,
ચોરે લીધી લાજ રે, ચતુરનર આશ કિસી ઓર દેવની હો લાલ. ૪.
એમ ષટ દિન પુરમાં ગયા રે, લોક બનાવે વાત રે, ચતુરનર.
ચિંતે ચોર ન કર ચઢયો હો લાલ, શુ મુખ નૃપને દેખાડિયે રે,
સાતમે દિન પરભાત રે, ચતુરનર. નગરી બાહેર નીકળ્યો હો લાલ. ૫.
ચિત્ત વીમાસીને તે ગયો રે, એક સમશાન મઝાર રે, ચતુરનર,

જઇ બેઠા વડ તરૂતળે હો લાલ, ચાર દિશાયે વિલોકતો રે,
શુભ ગ્રહી તરવાર રે, ચતુરનર, પાછલે પોહોરે દેખતો હો લાલ. ૬.
દૂરથકી તિહા આવતો રે, કરે રૂદ્રાક્ષની માળ રે, ચતુરનર,
રક્તાબર દેહે ધર્યાં હો લાલ, ત્રિદંડ કુંડી હાથમાં રે,
શોભિત ભાળ વિશાળ રે, ચતુરનર, છત્રીકા ધરી મસ્તકે હો લાલ ૭
પ્રલંબ્યુ વિકસિત નાસિકા રે, રક્ત નયન પીત વાળ રે, ચતુરનર,
જંઘા ભુજ ગ્રીવ મોટકા હો લાલ, વેપાતર દેશાતરી રે,
આકૃતિ અતિ વિકરાળ રે, ચતુરનર, પરિવ્રાજક નજરે લહ્યો હો લાલ ૮.
ચિંતે કુવર એ ચોરની રે, ચેષ્ટા દુષ્ટ વિકાર રે, ચતુરનર,
ઊઠી કુવર પાયે પડયો હો લાલ, પરિવ્રાજક નૃપ પુત્રને રે,
આશીષ દેઈ સાર રે, ચતુરનર, પૂછે મિત્રતણી પરે હો લાલ ૯
બેઠા કેમ ચિંતા ભરે રે, રાજકુવર કહે તામ રે, ચતુરનર,
મુનિવર હુ પરદેશિયો હો લાલ, દાલિદ્રગર્તામા પડયો રે,
જુવટે હાર્યો દામ રે, ચતુરનર, દુખના દાહાડા દોહિલા હો લાલ ૧૦.
વ્યાધિ વ્યસન વિવાદ ને રે, વૈશ્વાનર ને વૈર રે, ચતુરનર,
પાંચ વધ્યા વધ્યા દુખ દિયે હો લાલ, દાલિદ્ર નામ મનુષ્યનેરે,
આયુ વિના મૃતી ઝેર રે, ચતુરનર, રોગ વિના રોગીપણું હો લાલ ૧૧.
સિદ્ધ પુત્ર કહે એ સવી રે, તેં ભાખ્યુ મિથ્યાત રે, ચતુરનર,
રવિ ઉદયે હિમ કેમ પડે હો લાલ, દલિદ્ર કંદ કુદાળ હુ રે,
નામ છતે શી વાત રે, ચતુરનર, માહા પ્રસાદ કુવર કહે હો લાલ ૧૨.
કુવરને તિહાં બેસારીને રે, સિદ્ધ ગયો સમશાન રે, ચતુરનર,
એણે અવસર રવિ આથમ્યો હો લાલ, કૌશિક ચોર ને ભતડા રે,
નર પરદારા ધ્યાન રે, ચતુરનર, રાત્રિ વલ્લભ ચારને હો લાલ ૧૩.
ખાતરિયા દોય લોહનાં રે, હાથ ધરી તરવાર રે, ચતુરનર,
પરિવ્રાજક તિહા આવિયો હો લાલ, કુવર ઉઠાડી લેઈ ચલ્યો રે,
પેઠા નયરી મઝાર રે, ચતુરનર, બાધે નજર પુર લોકની હો લાલ ૧૪.
અદૃશ્ય વિદ્યાને બળે રે, કોટીધ્વજ ઘર ઠેલ રે, ચતુરનર,
ખાત્ર દેઈ ઘર પેસિયો હો લાલ, દો જણે બહુ ગ્રહી પેટિયો રે,
વસ્ત્રાભરણ ભરેલ રે, ચતુરનર, લઇ જઇ યક્ષાલય ધરી હો લાલ ૧૫.

પરદેશી સૂતા તિહાં રે, ઉઠાડી દીએ દામ રે, ચતુરનર,
પોઠ ધરી તસ મસ્તકે હો લાલ, અગ્રેસરી થઇ નીકળ્યો રે,
પુર બાહેર વિશ્રામ રે, ચતુરનર, પિતૃવનાસન ચૂતવનેં હો લાલ ૧૬.
વડતરૂ હેઠે વિશ્રામતાં રે, સૂતા ભારક ધાર રે, ચતુરનર,
ચોર કપટનિદ્રા કરે હો લાલ, સૂતો કુમર તવ ચિંતવ રે.
ચોરનુ ધૈર્ય અપાર રે, ચતુરનર, શક્તિ પ્રપંચ મતિ ઘણી હો લાલ. ૧૭
એહને વિશ્વાસી હણું રે, વસ્ત્ર પાથરી બિછાય રે, ચતુરનર,
ગુપ્ત ખડ્ગ ગ્રહી ઉઠિયો હો લાલ, જઇ પેઠો વડ કોટરે રે,
ચોર ખડગ લઇ ધાય રે. ચતુરનર, પરદેશી સૂતા હણ્યા હો લાલ ૧૮.
કુવર પથારી ઢિંલા કરી રે, દીઠી શૂની જામ રે, ચતુરનર.
આગળ પાછળ જોવતા હો લાલ, કહે કુવર રે ચોરટા રે,
ખેંચી ખડગનેં તામરે, ચતુરનર, વિશ્વાસઘાતી પાતકી હો લાલ ૧૯.
મૃગપતિ આગેં મૃગ યથા રે, મુજ આગેં કિહાં જાય રે, ચતુરનર,
જીવિત નહી નાઠા વિના હો લાલ; કુંવર ખડ્ગ ઝલકી દિયે રે,
ઝંપા સંપા ધાય રે, ચતુરનર, તસ ઉરૂ જુગલનેં છેદતો હો લાલ ૨૦.
સાહસિક ધૈર્યમતિ ગુણે રે, હું રીઝ્યો સુણ દક્ષ રે, ચતુરનર,
ચોર કહે ગુણી ગુણ ગ્રહુ હો લાલ; શૂન્ય દેવાલય પાછળે રે,
સન્મુખ છે વટવૃક્ષ રે, ચતુરનર, વિસ્તારે એક કોશનો હો લાલ ૨૧
તસ કોટરમાં મોટકી રે, શિલાયેં ઢાંક્યું દ્વાર રે, ચતુરનર,
રત્નભુવન મુજ તે તળેં હો લાલ; વીરમતિ ભગિની કરી રે,
લઘુ યૌવન રૂપ સાર રે. ચતુરનર, મે તુજ દીધી ધન માલશુ હો લાલ ૨૨
સંકેતે તે પરણશે રે. દ્રવ્ય સહિત હિતકાર રે, ચતુરનર,
આ મુજ ખડ્ગ દેખાવજે હો લાલ, વીરમતિ નામે કહી રે,
જઇ ઉઘડાવજે દ્વાર રે, ચતુરનર, એમ સુણી તે મૃત જવ લિયો હો લાલ ૨૩
કુમર યથોદિત જઈ કરી રે. પાતાળ કીધ પ્રવેશ રે. ચતુરનર,
દેખી ઘર ચિત્ત ચમકિયો હો લાલ; નયનાનંદન કૌમુદી રે,
વીરમતિ રૂપ વેશ રે, ચતુરનર, દેખી વીતક કહે ભાઈનું હો લાલ. ૨૪
આપી નિશાની ખડ્ગની રે, તવ સા હર્ષિત થાય રે, ચતુરનર,
વાસભુવન પીયુ વીસસો હો લાલ; વિવાહ સામગ્રી કરૂં રે,

તવલગે પલ્યંક હાય રે, ચતુરનર એમ કહી મેડી ઉપર ચઢી હો લાલ ૨૫.
ચિતે કુંવર નવિ વીસસો રે, હગ ઠક્ગ સોનાર રે, ચતુરનર,
સર્પ રિપુ ને વાણીયા હો લાલ, હથીઆરબંધ ને વાંદરા રે,
પરદારા મંઝાર રે, ચતુરનર, તેણે પલ્યંક ખુણે છુપ્યો હો લાલ ૨૬.
કળસયે મૂકી શિલા રે, ચૂરણ કૃત પલ્યંક રે, ચતુરનર,
સા કહે હેઠી ઉતરી હો લાલ, મુજ બાંધવ હણીને કિહા રે,
જીવતો જાઇશ રંક રે, ચતુરનર, કેશે ગ્રહી કુંવરે તદા હો લાલ ૨૭.
મંદિર બાહેર નિકળ્યો રે, વિકસ્યા કમળની જાત રે, ચતુરનર,
નૃપસુત મુખકજ દેખવા હો લાલ, ચિંતા તિમિર દૂર ગયું રે,
રવિ પ્રગટ્યો પરભાત રે, ચતુરનર, ઉદયાચળ ઉપર ચઢયો હો લાલ ૨૮
વીરમતિ આગળ કરી રે, તસ્કર ઘર પિધાય રે, ચતુરનર,
કુંવર પુરીમાં આવિયો હો લાલ, લોક હસે કોઇ નારીને રે,
ચોર મિશે લેઇ જાય રે, ચતુરનર, સુણતો જઇ નૃપને નમે હો લાલ ૨૯
સોંપી ચોરસહોદરી રે, ભૂપ દીયે બહુ માન રે, ચતુરનર,
રંજ્યો રાય ઇમ્યું કહે હો લાલ, શક્તિ ભક્તિ મતિ ધીરતા રે,
વિનય અહો ગુણવાન રે, ચતુરનર, મુજ પુરીજન સુખિયા કિયાં હો લાલ ૩૦
જે જેનું ચોર્યું હતું રે, તે તે આપ્યું તાસ રે ચતુરનર,
વીરમતિ ગઇ પાલ્યમાં હો લાલ, કુંવરને તિલક વધાવીને રે,
તેડી જોશી ખાસ રે, ચતુરનર, લગન દિવસ નિરધારિયો હો લાલ ૩૧
વરઘોડા બહુ ઓચ્છવે રે, દીધું કન્યાદાન રે, ચતુરનર,
ચોરી ચતુર રચી ચોકમાં હો લાલ, કમળસેના નિજ અંગજા રે,
રંભા રૂપનિધાન રે, ચતુરનર, કુંવરને પરણાવી નૃપે હો લાલ ૩૨
હસ્તી હજાર અલંકર્યા રે, ઘોડા દશ હજાર રે, ચતુરનર.
કોડિ સોનઇયા દાયજે હો લાલ. દેશ દિયો લખ ગામશું રે,
ચેલ રતન અલંકાર રે, ચતુરનર, રથવાહન દાસી ઘણી હો લાલ ૩૩.
પ્રાસાદ સુંદર એક દીયો રે, રહે સુખભર નૃપમાન રે, ચતુરનર
દીન દુખીને ઉદ્ધરે હો લાલ, ઉપાધ્યાયને તાત જ્યું રે.
દાન અને બહુ માન રે, ચતુરનર, શેઠસુતાને સંભારતો હો લાલ ૩૪.
નિશ્ચય પદ મુનિ અનુસરે રે, પણ પાળે વ્યવહાર રે, ચતુરનર,

કમળસેનાશું સુખ વરે હો લાલ, ધમ્મિલરાસે તેરમી રે,
ઢાળ પ્રથમ ખંડ સાર રે, ચતુરનર, શ્રીશુભવીર કુંવર સુખી હો લાલ ૩૫.

ચોપાઇ.

ખંડે ખંડે મધુરતા ઘણી, જેમ રસ શેલડી સાંઠે ભણી;
શ્રી શુભવીર વચન રસ લતા, ધમ્મિલ રાસેં ચખો પુણ્યવતા. ૧.

ઇતિશ્રીમત્તપોગચ્છીય સંવિજ્ઞશિરોમણિ પ્રંડિતશિરોરત્ન પંડિતશ્રી શુભવિજયગણિશિષ્યપંડિત શ્રી વીરવિજયગણિવિરચિતે શ્રીધમ્મિલચરિતે પ્રાકૃત પ્રબંધે પ્રથમખંડ સમાપ્તઃ

દ્વિતિય ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

શુભગુરૂ ચરણકમળ નમી, કહિશું આગળ વાત;
ધમ્મિલ આગે મુનિવરે. ભાખ્યા નિજ અવદાત. ૧.
પ્રથમ ખંડ અખંડ રસ, પૂર્ણ હુઓ સુપ્રમાણ,
બીજો ખંડ કહું હવે, સુણજો વિકસિત જાણ. ૨.
ધાર્મિક પંડિત કૌતુકી, વૈરાગી નરનાર,
ઇસી કથા આગળ કહું, તસ ચિત રંજનહાર ૩.
એક દિન રમવા નિકળ્યો, અગડદત્ત સવિવેક;
પગ પગ દેખણ કારણે, મળિયા લોક અનેક. ૪.
મુખ સોહે પૂરણ શશી, અર્દ્ધચંદ્ર સમ ભાળ;
તપનોપમ તેજે કરી, અધર અરૂણ પરવાળ. ૫.
મદનમંજરી દેખતી, કામદેવ અવતાર,
કમળસેનાયે વશ કિયો, ચિતે મુજ ભરતાર ૬.
લેખ લખી ચતુરાઇશું, લલિત વચન નિજ હાથ;
ઉપર મુદ્રા દેઇને, મોકલની સખી સાથ ૭.
માલતી ફુલ દડૂલીમા, અક્ષત લેખ સમેત;
એકાંતે જઇ કુંવરને, વધાવતી ધરી હેત. ૮.
લેખ દિયે તસ હાથમાં, વૃદ્ધ સખી સુવિનીત;
વાંચે કુંવર ઉખેલીને, પરણુ ધરતો પ્રીત. ૯

ઢાળ પેહેલી.

(તોરણેથી રથ ફેરીયોરે હો–એ દેશી)

નદસુતા નમી નાથને હો રાજ, નયણે ભરિયા નીર, મેરે વાલહા૦
અરજ કરે અવંતીપતિ હો રાજ, ભીંજયાં લખતા ચીર. મેરે૦ ૧.
પટ્ટરાણી પદ પાઠવી હો રાજ, પિયુડે કરી પરિહાર રે, મેરે૦
સખી વનતરૂ વ્યંતરા હો રાજ, કંત કોલ કરનાર મેરે૦ ૨
વાત રહી તે વેગળી હો રાજ, કિણ દિશિ વાયો સમીર, મેરે૦
પણ છિલ્લર જળ કોણ પિયે હો રાજ, પામી ગંગા નીર મેરે૦ ૩.
સૂર્ય વિભાત પૂરવ દિશે હો રાજ, પશ્ચિમ રાત્રિ રહાય, મેરે૦
મહિલા દો મન સાચવે હો રાજ, દિનમણિ જગતનો રાય મેરે૦ ૪.
કેતકી માલતિ મોહી રહ્યો હો રાજ, ભમરો વન ભટકાય; મેરે૦
જાઇ ચમેલી ફુલની હો રાજ, સુગંધ લેતો જાય મેરે૦ ૫.
પ્રેમ ભરી પરવ પ્રિયા હો રાજ, સમરી તિહાં આવંત, મેરે૦
દેખી દવ બળી કેતકી હો રાજ, તસ રક્ષાએ લટંત મેરે૦ ૬,
દેખી હંસ વિયોગિયો હો રાજ, પૂછે કિમ લોટાય, મેરે૦
ભમર કહે વિરહે દહે હો રાજ, તનુ રક્ષાએ ઠરાય મેરે૦ ૭
મરૂઓ ડમરો નહી રૂચે હો રાજ, કેતકી લાગ્યો પ્રેમ, મેરે૦
વેધક ગતિ વેધક લહે હો રાજ, મૂરખ જાણે કેમ મેરે૦ ૮.
હંસ કહે હું વેધકી હો રાજ, પછું તુજને એમ, મેરે૦
કાળું તુજ સવિ અંગ છે હો રાજ, પંઠે પીળું કેમ મેરે૦ ૯.
ભમર કહે મુજ પ્રેમનો હો રાજ, ઘા લાગ્યો છે અંગ, મેરે૦
સાજી હલદી ચોપડી હો રાજ, પીળો દીસે રંગ મેરે૦ ૧૦.
નર ભમરા ઓપમ ધરો હો રાજ, તો દિલ ધરજો વાત, મેરે૦
રણશૂરા કેમ ક્ષત્રીને હો રાજ, લાગ્યો કમલિણી ઘાત મેરે૦ ૧૧
પોપટ વનમાળે વશે હો રાજ, નિરખે તિહાં એક નાર, મેરે૦
દાડિમકળી પિંજર ધરી હો રાજ, દેખાડે ધરી પ્યાર મેરે૦ ૧૨.
પોપટ જઇ પિંજર પડયો હો રાજ, તુમચો એ પણ ઘાટ, મેરે૦
નેહ વિલુદ્ધિ શુક પ્રિયા હો રાજ, રોતી જોતી વાટ મેરે૦ ૧૩.
વાયુધર જીવન હનો હો રાજ, તવ લગે નજર મિલાપ, મેરે૦

ઉત્તમ વચને ધર રહી હો રાજ, નામનો કરતી જાપ મેરે૦ ૧૪.
લઇ બિભીપણ થાપિયો હો રાજ, રામે વચન છળેણ, મેરે૦
વાચી ધારી વિચારીને હો રાજ, ઉત્તર દેજો શેણ મેરે૦ ૧૫
હોય પ્રિયા પતિવ્રત કિયો હો રાજ, વ્યભિચારી લઘુ નાર, મેરે૦
અપમાની વૃદ્ધા પ્રિયા હો રાજ, ચારે નિત્ય ભરતાર. મેરે૦ ૧૬.
બેટ પ્રિયાપ્રત્યે કહે હો રાજ, એ વન ભૂમિ મઝાર, મેરે૦
સજીવિની બુટી ચરે હો રાજ, પામે નર અવતાર. મેરે૦ ૧૭.
સા સુણી પતિ નેહે ભરી હો રાજ, ભેગી કરી દીએ ચાર, મેરે૦
સજીવિની ચારો ચરી હો રાજ, સજ્જ કિયો ભરતાર. મેરે૦ ૧૮.
ઉક્તિ યુક્તિ છે લેખમાં હો રાજ, પંડિત જાણે લાગ, મેરે૦
નારી દેખાડે ધ્યાનને હો રાજ, મૂરખ તોલડરાગ મેરે૦ ૧૯.
નજર થકી દૂરે રહ્યા હો રાજ, પણ મુજ ઘટ વિસરામ, મેરે૦
હૃદય થકી દૂરે ખસો હો રાજ, માનુ કૌતક તામ મેરે૦ ૨૦
ગુણભર રહેજો સાહિબા હો રાજ, વેહેલો ઉત્તર દેઇ, મેરે૦
કુંવર સુણીને પૂછતો હો રાજ, આ લખનારી કોઈ મેરે૦ ૨૧
વૃદ્ધા કહે નૃપ સાંભળો હો રાજ, શેઠસુતા સતી જેહ, મેરે૦
ભુવનવને સિંચી તુમે હો રાજ, વચનઅમૃતરસ નેહ મેરે૦ ૨૨.
મદનમંજરિયે એ લખ્યો હો રાજ, નેહ ભરી દિન રાત. મેરે૦
દતીદમન નૃપરાજને હો રાજ. ચોરનો કીધો ઘાત મેરે૦ ૨૩.
ગજ્યસુતા પરણી સહી હો રાજ, સાંભળી હર્ષિત ચિત્ત, મેરે૦
મુજ વિશ્વાસે મોકલી હો રાજ, તુમને વધાવવા નિમિત્ત મેરે૦ ૨૪
એમ કહેતી કુંવર ગળે હો રાજ, મોતીનો ઠવે હાર. મેરે૦
વનિતા વીતક સાભળો હો રાજ, બળતી વિયોગી નાર મેરે૦ ૨૫
વિપ પીતાં મે ઢોળીયું હો રાજ, કાપ્યો ફાસો દેખ, મેરે૦
મેં વચને કરી ધીરવી હો રાજ, તવ એ લખિયો લેખ. મેરે૦ ૨૬.
કુંવર કહે કેમ આવડી હો રાજ, શંકા ચિતમાં આય, મેરે૦
થોડે દિન તેડી જશું હો રાજ, મિથ્યા વચન ન થાય મેરે૦ ૨૭.
વસ્ત્ર ભૂપણ તાંબુલ દેઇ હો રાજ, દાસી મુદિતા કીધ, મેરે૦
રત્ન જડી નિજ મુદ્રિકા હો રાજ, પટ્ટરાણી કર દીધ. મેરે૦ ૨૮.

પ્રાણ પ્રિયા તુજ સ્વામિની હો રાજ, ધરજે અંગુળી તાસ મેરે૦
વિસરજી સા એમ કહી હો રાજ, લેખ ધરે નિત્ય પાસ મેરે૦ ૨૯
બીજે ખંડે પ્રેમની હો રાજ, ઢાળ પ્રથમ કહી છેક, મેરે૦
વીરવચની સંસારમાં હો રાજ, ધર્મે પણ તસ ટેક મેરે૦ ૩૦

દોહરા.

સખી વિસર્જી તિણે સમે, બેઠા રાજકુમાર,
કર જોડીને એમ કહે, આવી નમી પ્રતિહાર ૧
સ્વામી શંખપુરી થકી, કરભીસ્થિત નર દોય;
આવી ખડા તુમ દેખવા, શ્યો તસ હુકમજ હોય ૨.
દેઇ હુકમને તેડિયા, આવ્યા જામ હજૂર;
તામ કુમારે ઓળખ્યા, દેખી આણંદપૂર ૩
સુવેગ વાયુવેગ એ, પિતૃ વલ્લભ તસ નામ.
હર્ષિત કુમરને દેખીનેં, કરતા દોય પ્રણામ ૪
ઉઠી કુમરે આલિંગિયા, બેસાર્યા નિજ પાસ,
સ્નેહે માત પિતા તણા, પૂછે કુશળ વિલાસ ૫

ઢાળ ૨ જી.

(સાહેલાની દેશી)

સાહેલાહે કુંવરને મધુરે બોલ, સુવેગ કહે વળતું તદા હો લાલ,
સાહેલાહે માત પિતા તુમ દોય, વરતે છે કુશળી સદા હો લાલ ૧
સાહેલાહે તુમ વિરહા નળ દાહ, દેહ દહે દિન નિર્ગમે હો લાલ,
સાહેલાહે નયન રૂદન ઘન નીર, તાપ હૃદયનો નવિ શમે હો લાલ ૨
સાહેલાહે પુત્રવિયોગ ત્રિકાળ, કાળ દશા ઇચ્છે ઘણી હો લાલ.
સાહેલાહે ગંગાવાસી લોક, જીવે તસ વયણાં સુણી હો લાલ ૩
સાહેલાહે ગજવશી ચોરનો ઘાત, રાજસુતા વરી સાભળી હો લાલ
સાહેલાહે અમને મોકલ્યા આહીં. આજ વાત તે સવિ મળી હો લાલ ૪
સાહેલાહે સુવેગ મુખ સુણી વાત. નૃપસુત નયણે જસસિરા હો લાલ,
સાહેલાહે બોલે દુંખિત દેહ, પ્રસ્વેદ મેંદુગિયા ગિરા હો લાલ ૫
સાહેલાહે ધિગ ધિગ મુજ અવતાર. અવિનીત દુર્જનથી સરે હો લાલ.

સાહેલાહે હુ થયો શત્રુ સમાન, માત પિતા સુતથી ધરે હો લાલ ૬.
સાહેલાહે બાવળને કરકંધુ, વાવી જેહ ઊચ્છેરવી હો લાલ,
સાહેલાહે પીડાકારક તાસ, હોવે કટક ખેરવો હો લાલ ૭.
સાહેલાહે કુળપતિ કુર્ચસમાન, વિષધર સરિખો હુ થયો હો લાલ;
સાહેલાહે ચંદન સરિખા પુત્ર, ઘસે સુગંધે કુલ જ્યો હો લાલ. ૮
સાહેલાહે માતને કલેશનુ હેત, જનમથી વાત સકળ થઇ હો લાલ,
સાહેલાહે ધાતે કર્યુ શુ કામ, પુત્રાભિધાન સુધામયી હો લાલ. ૯.
સાહેલાહે જનમથી વસતાં ગેહ, માત પિતા શોકે ભર્યા હો લાલ,
સાહેલાહે દેશાંતર રહ્યો તોહી, દુરાતમાએ દુખી કર્યા હો લાલ ૧૦.
સાહેલાહે એક અચંભો કેમ, અવિનીત હું સુખ શ્રી વર્યો હો લાલ,
સાહેલાહે નહી કૌતુક મા બાપ, સમરે મુજ તેણે સુખી કર્યો હો લાલ. ૧૧
સાહેલાહે માછલી સમરણ જાત, મીન યુગલ જન જીવતાં હો લાલ,
સાહેલાહે ભુજંગી આલિંગિત બાળ, કુર્મી તથા અવલોકતાં હો લાલ. ૧૨.
સાહેલાહે કહે સુવેગ કુમાર, ખેદ કરો નહિ અતિ ઘણો હો લાલ,
સાહેલાહે દુખ દાયક નહી પુત્ર, જનકને દુખ અવગુણ તણો હો લાલ ૧૩.
સાહેલાહે પિંડથી અધિકો દામ, દામ થકી વાહાલી પ્રિયા હો લાલ,
સાહેલાહે તેહથી અધિકો પુત્ર, પૂઠે અધિક ધરમ ક્રિયા હો લાલ ૧૪.
સાહેલાહે તાતે દિયો પરદેશ, જોવા તુજ પુણ્ય તારણે હો લાલ,
સાહેલાહે ભાગ્ય ઉદય સુવિનીત, ગુણશ્રેણી લહી બારણે હો લાલ. ૧૫.
સાહેલાહે પ્રગટયો નૃપને પ્રમોદ, હૃદયાનંદન નંદને હો લાલ;
સાહેલાહે ન લહે કોણ આણંદ, પામી સુગંધિ ચંદને હો લાલ. ૧૬
સાહેલાહે વસ્ત્ર મલિન તજે લોક, રજસ્વરે તડકે તપે હો લાલ;
સાહેલાહે ઉજ્વળ નિર્મળ તેહ, દેવસેવાવસરે ખપે હો લાલ ૧૭
સાહેલાહે તુમ દર્શન શીત વાત, તાત હૃદયજ્વર વારણું હો લાલ;
સાહેલાહે દેખી તુમ મુખચંદ, નયન સુધારસ પારણું હો લાલ. ૧૮.
સાહેલાહે મળવા બહુ ઉતકંઠ, રહિયત શંખપુરી તણી હો લાલ;
સાહેલાહે ક્ષણ વરસા સો થાય, વિનતિ શી કહીએ ઘણી હો લાલ. ૧૯.
સાહેલાહે પિતૃ મિલન ઉચ્છરંગ, એમ નિસુણીને કુવર ધરે હો લાલ;
સાહેલાહે દેશ ગામ લખ તાસ, નામાં લેખા તસ કરે હો લાલ ૨૦.

સાહેલાહે બહુ અધિકારી કીધ, એક પટાવત ઉપરે હો લાલ
સાહેલાહે તેડાવી ઉવજ્ઝાય, વિનયે નમી કહે એણીપરે હો લાલ ૨૧
સાહેલાહે શી આજ્ઞા ગુરૂરાય, તાતે મુજ તેડાવિયો હો લાલ.
સાહેલાહે ટાળણ પિતૃવિયોગ, કહે ગુરૂ હુકમજ આપિયો હો લાલ ૨૨
સાહેલાહે કામ અરથ દોય વર્ગ, સાધ્યા પણ ન સુહાવિયે હો લાલ,
સાહેલાહે ધર્મ વર્ગ જયકાર, તેણે તે સાધી સધાવિયે હો લાલ ૨૩
સાહેલાહે ગુરૂ વચને જિનચૈત્ય, આઠ દિવસ પૂજા રચે હો લાલ,
સાહેલાહે ઓચ્છવ નાટકશાળ, ગુણિજન જોવા સહુ મચે હો લાલ ૨૪
સાહેલાહે સાહમીવચ્છલ નિજગેહ, પટ રસ પાક ભોજન ધરી હો લાલ,
સાહેલાહે શ્રીમત ગુણી નરનાર, પેહેરામણી વસ્ત્રે કરી હો લાલ ૨૫
સાહેલાહે મદનમજરીને દીધ, કચુઓ કસબી સોહામણો હો લાલ,
સાહેલાહે દેતાં દિલભર કીધ, મુદ્દરત દિન જાવા તણો હો લાલ ૨૬.
સાહેલાહે બીજે ખડે એહ, બીજી ઢાળ સોહામણી હો લાલ,
સાહેલાહે વીરવચન રસ દેત, ખાસ સખીને વધામણી હો લાલ ૨૭

દોહરા.

પવનચડપ્રિયા સતી, રત્નવતી તસ નામ,
કુવર ઘરે ગુરૂને જઈ, બોલે કરીઅ પ્રણામ ૧
માત તમે સુલસા સમાં, દિયો આશીષ સનેહ,
તાતનુ તેડું આવિયુ, જઈશુ હવે નિજગેહ ૨
સા કહે વત્સ વિજોગના, મે એ દુખ ન સહાય;
ત્રિવિધ વીર સુલસા સતી, તેણેએ દુ:ખ સહાય ૩.
કુંવર કહે નર ઉત્તમે, સાસરીએ ન રહાય,
માત પિતા સજ્જન પ્રમુખ, ઇણ વાતે લજવાય. ૪.
ગુરૂણી કહે કુશળાં રહો, છો મુજ ચિત્ત મઝાર.
કુવર દીએ દશ ગામ તસ, લીએ આશીષ અપાર. ૫

ઢાળ ૩ જી.

(ચિત્રોડા રાજાની દેશી)

ગતિ લલિત વિલાસે રે, અવની પતિપાસે રે,
કુવર પ્રકાશે આવી એણી પરે રે;

આવ્યું તાતનું આણું રે. ઘરતાં દે અટાણું રે,
મુજ મન ભીંજાણું માત મિલણભણી રે. ૧.
અમને વોળાવોરે, હવે વાર ન લાવો રે,
શંખપુરી જાવો પંથ દૂરે ઘણો રે,
મન ચિંતે રાજા રે, નિત્ય કોડી દીવાજા રે,
કુંવર દિન ઝાઝા રહ્યા પણ ઘડી સમા રે. ૨
પુત્રી જે જાઇ રે, તે અંતે પરાઈ રે,
એહથી શી વડાઈ ઘરવસ્તી તણી રે;
બદામનું નાણું રે, ઘેંસ છાશનું ખાણું રે,
કાંસાફૂટ ભાણું લહી ધનમદ કરે રે. ૩.
તમરાનું ગાણું રે, છાળીનું દુઝાણું રે,
પરઘરનું ઘરાણું પેહેરી સુખ ગણે રે;
ત્રિપડીનુ ટાણુ રે, ચણોઠીનું ઘરાણું રે,
બોરફૂટ અથાણું ભોજનમાં નહી રે. ૪.
વાદળની છાયા રે, કપટીની માયા રે,
તૃષ્ણાજળ ધાયા જળ નહિ પામતા રે;
પરદેશીની પ્રીતી રે, બળી ભૂમિએ ખેતી રે,
પરોણે ઘરવસ્તી કેતી માનીયે રે. ૫.
એમ ચિંતી રાય રે, અંતે ભીંજાય રે,
પુત્રીની માયશું વાત સવે કરી રે;
ઉઠે કુંવર રજાઇ રે, નૃપ કરત સજાઇ રે,
રથ ઘોડા નવાઇ આસન બેસણાં રે. ૬.
દિયે ભૂષણ વાસ રે, ઘણાં દાસી દાસ રે,
દેઇ કુંવરને પાસ રહી એમ વીનવે રે;
પુત્રી ઉછરંગે રે, ઉછરી ઉછંગે રે,
ગુણવંતને સંગે તુમ ખોળે ઠવી રે. ૭.
દેશો ન વિસારી રે, નવી પરણો નારી રે,
પણ એ દિલ ધારી કદિય ન દુહવો રે;
સુણી કુંવર સજેલા રે, થઇ ભોજનવેળા રે,

સવિ સાજન ભેળા રતનવતી તેડતી રે. ૮.
ઘર આસન માડે રે, સુત ભકતે જમાડે રે,
સુગંધ વસાડે ધૂપ ઉખેવતાં રે,
શણગાર સુહાવી રે, માથે તિલક વધાવી રે,
કહે વચ્છ વેળાવી વેહેલા આવજો રે ૯.
મળો જઈ માતાશુ રે, રેહેજો શાતાશુ રે,
કોઇ દિન વ્હેલાશુ મુજ સંભારજો રે,
ઉપગાર વખાણી રે, મુખ મધુરી વાણી રે,
ધન ઓહાળુ આણી દીએ ઉવઝાયને રે. ૧૦.
હવે કુંવર સધાવે રે, નૃપ પુત્રી વેળાવે રે,
સજ્જનને મેળાવે શુભ શકુને કરી રે,
શે'ર બાહેર આવ્યા રે, મિલણાં સહુ લાવ્યા રે,
કુંવરે બોલાવ્યા સહુને હિત ધરી રે. ૧૧.
સૈન્ય સુભટ મિલાવી રે, ગયરાણી આવી રે.
કમળસેના બોલાવી હિતશિક્ષા દિયે રે;
પતિઆણાએ રહેજો રે, લજ્જા નિર્વહેજો રે,
સાસુ સસરાની સેવા કરજો ભલી પરે રે. ૧૨
રાએ માની તે રાણી રે, બેહેન સરખી જાણી રે,
નણદી દેરાણીના મન સાચવો રે,
ગુરૂ વિનય કરે જો રે, સમતામાં રહેજો રે,
દાનગુણે દીપાવજો અમ કુળ વંશને રે. ૧૩.
એમ કહી નિજ બેટી રે, હઇડા ભર ભેટી રે,
થઇ છેટી વળ્યાં નિજ ઘર આસુ ભર્યાં રે,
રથ બેઠી નારી રે, સખીવૃંદ વિહારી રે,
કરી સેના સારી પથે શિરે તદા રે ૧૪.
કુંવર ચિંતાએ રે, રવિ પશ્ચિમ જાએ રે,
અંધકાર તે થાયે અવસર પામીને રે,
કુંવર એકાકી રે, ગયા સુભટ ને બાકી રે,
પુર બાહેર મંદી રથ પડતા ધરી ૧૫

આપે એકલારે, નગરે નિશિ વેળારે,
દૂતિ ઘર મેલા કારણ જઇ વસ્યા રે,
તે માલણ જાતેરે, સમજાવી વાતે રે,
મદનમજરી રાતે તેડી મિલાવતી રે ૧૬.
રસપ્રેમે મળિયારે, વિજોગ તે ટળિયા રે,
જઈ સુભટશુ ભળીયા દૂતી વિસર્જીને રે.
મદનમજરી નારીરે, રથમાં બેસારી રે,
શન્ય મારગે સુભટ હકારી ચાલીયા રે ૧૭
જે સોમલ ખાવેરે, વચ્છનાગ જે ચાવે રે,
ન બીહે ફળ ધતુર ચાવે તે ધણી રે,
જે ગિરિ ઓલઘેરે, જલધિ જળ લઘે રે,
છીલ્લર જળ ટેકરી કાંકરી કેમ ગણે રે. ૧૮
જેણે સાપ ખેલાયા રે વાઘ્રવૃંદ રમાયા રે,
વિછુસે ડરાયા તે નર કેમ ડરે રે,
જેહને જેહશુ પ્રેમરે, રહેતે વિના કેમ રે,
મૂઢલોક અજાણ્યો વેહેમ મને ધરે રે. ૧૯
મારગ શિર જાતાં રે, સૈન્ય ભેલાં થાતાં રે,
બેહુ નારી સોહાતાં મન મેળો કરી રે;
શુભવીર કુમાર રે, લહ્યા ભોગ રસાલ રે,
ખડ બીજે ત્રીજી ઢાળ સોહામણી રે. ૨૦.

દોહરા.

અગડદત્ત નિજ સૈન્યશુ, ગામ ગામ વિશરામ;
કેતે દિવસેં પામિયા, વિંધ્યાચળ રણ ઠામ. ૧.
મદભર હસ્તીઘટા ચરે, મહિષ તણો નહી પાર;
શાર્દૂલ ચિત્રક ભયકરા, શબરા શબરી અપાર. ૨.
ઇક જળ ભરિય સરોવરેં, સૈન્ય કિયો વિશ્રામ;
ડેરા તંબૂ તાણીનેં, કુવર રહે એ ઠામ. ૩.
સુભટલોક ભોજન કરી, બેઠા કરતા વાત;
જગત વિશામેં આથમ્યો, રવિ પ્રગટી તવ રાત. ૪.

ઢાળ ૪ થી.

(કડખાની દેશી)

જાગતી જસરતિ દૈવગતિ દુર્બળી, તદપિ તસ દૈવ બત છિદ્ર જોવે,
ચંદ્રગુરૂ લગન બળ શુકન માલણ મળે, તહવી પાછો વળે ખર નિરાવે.
જાગતી જસરતિ દૈવગતિ દુર્બળી. ૧.
વિશ્વહિતકારિતિમિરારિતિરસ્કૃત, ભય લહી વિધ્ય ગહ્વર વસંતો;
તિમિર ભર રજનિચર શબર પક્ષે ભલે, રિષ્ટ રવિ દષ્ટ જોતાં હસંતો જાગતી૦ ૨.
ધ્રુપતિ નૃપ ગોપતિ નામ વિદુપા વદે, સુણત તમ શત્રુ બાંધવ નડેવા,
શબરસંકેત કદી તિમિર રજની ભરી, ઘૂકર બહુક ઘૂ ઘૂ કરેવા જાગતી૦ ૩.
ભટનિકટ મધ્ય નિશિ વિકટ નિદ્રા ભરી, ઝટિતિ જાગર્ત્તિ સૈન્યે ન કોપિ,
અક્ષરનૃચક્ષ સમલક્ષ તમપક્ષગા, ધ્વાંત સંકેતિકા શિર ન ટોપી. જાગતી૦ ૪.
વાળ વિકરાળ કરવાળ કર પ્રેત જ્યું, હીક રવ ઝીક કપિમત્તદંતા,
બાણધનુ તાણી કર સૌપ્તિકા ભટ પરી, ગૌપ્તિકા ભીલ ધાટી પતીતા જાગતી૦ ૫
તેણે સમે જોધ નર ક્રોધ ગર્વે ભર્યા, સચર્યા યુદ્ધ ગ્રહી ખડ્ગ ઢાલે,
કુંવર તવ જાગીયો વીરનૃપ આગિયો, રથ ચઢયો ઝટિતિ ઝગતી મશાલે. જાગતી૦ ૬.
પલ્લીપતિ ભીમની સીમ પૌરૂષરૂપા, ક્રાંત તુરગારૂઢે પ્રૌઢ ક્રોધે,
આવતો ધાવતો સૈન્યભટ શોધતો, પતત જિમ વિદ્યુતા દડ ગોધે. જાગતી૦ ૭.
વાયુને વાંખુદા હરિણ હરિણા ઇવ, સૈન્યભટ સકળ તેમ દૂર નાસે;
ઉઠીયો તામ તપનોપમે કુંવર તે, ભીલ ભટવ્રાત તમ નષ્ટત્રાસે. જાગતી૦ ૮.
સોપિ પલ્લીપતિ ભીમ ભીપણગતિ, મેઘ જ્યું ગાજતો કુંવર સ્હામો;
નીર જેમ તીર વરસાવતો રસ ભરે, નવિ ધરે ધરણીતસ પળ વિશામો. જાગતી૦ ૯
કુંવર પણ તેહશું કેસરીસિંહ જ્યું, યુદ્ધ ઉદ્ધત પણે કો ન થાકે,
જયસિરિ હાથ વરમાળ ધરી આવતી, જોવતી સતીપણું ધરીય નાકે. જાગતી૦૧૦.
બળથકી દુર્જયો ભીમ પલ્લીપતિ, દેખી જય ઇચ્છતી છળ વિચારે.
મદનમંજરી કહે સારથિ હું રહું, જીતશો નાથજી ક્ષણિક વારે. જાગતી૦૧૧.
થઇય સા સારથી તુરગ સંચારતી, દેખિ તસ રૂપ પલ્લીશ છળીઓ;
માર કુમારસહ પંચ બાણે પડયો, ભીમ વિણ નીણહત ભૂમિતળીઓ. જાગતી૦૧૨.
વદત પલ્લીશ [illegible] ીશ સુત મદ તજે, નિજ ભુજે નહી હણ્યો પલ્લીગજ્જ,
વજ્રિદર્પેન [illegible] શરહત તનુ, મૃતક મારણ ગણે નો [illegible] જાગતી૦૧૩

તિમિર દળખંડતો સહસ કિરણેં કરી, તામ ઉદયો રવિ જગ પ્રકાશે;
ભ્રાંતશમ કૃષ્ણતનું સ્વકીય કાકા વદત, ભયલહી શબર જ્યું કાક નાસે. જાગતી૦ ૧૪.
રણભૂ નિહાળતો સૈન્ય નવિ ભાળતો, નષ્ટગત કષ્ટમૃત સુભટ કેઈ;
જીવતા જે રહ્યા તેહ પાસેં ગ્રહ્યા, મરણગત કાષ્ઠશું દાહ દેઈ. જાગતી૦ ૧૫.
સરજળેં સ્નાન મુખદંતધાવન કરી, તરૂતળેં દંપતી કૃતવિશામે;
ખંડ બીજા તણી ઢાળ ચોથી ભણી, વીર કહે ધર્મથી સૌખ્ય પામે. જાગતી૦ ૧૬.

દોહરા.

બાણ તૂણીર પુંઠે ધરી, કાર્મુક હાથ ધરંત;
એક રથેં કરી નારીશું, અલ્પ સુભટશું ચલંત. ૧.
અરધે પથેં આવીયા, પુરૂષ મળ્યા તવ દોય;
કુંવર પૂછે પંથનો, વ્યતિકર ભાખે સોય. ૨.
મ્હોટો વહેતો માર્ગ એ, શંખપુરી શિર જાય;
બીજો પંથ એ ટૂંકડો, છે પણ વિષમ કહાય. ૩.
ધન લૂંટે પ્રાણી હણી, દુષ્ટગતિ પરિણામ;
ચોર ફરે બહુ રૂપશું, દુર્યોધન તસ નામ. ૪.
વળી વનહસ્તી એક ફરે, કાળસમો વિકરાળ;
મત્ત મૃગેંદ્ર રણેં ફરે, દીએ ઉછળતી ફાળ. ૫.
રણ અરધું કાપ્યું તમેં, આગે અર્ધપ્રયાણ;
પંથ યથારૂચિએં ચલો, તુમને કોડ કલ્યાણ. ૬.

ઢાળ ૫ મી.

(ધવલશેઠ લેઇ ભેટણું.—એ દેશી.)

વયણ વધાવી કુંવર ચલ્યો, દીએ તસ પાંચ દિનાર રે;
રથ આગળ કરી જાવતાં, પંથી મળ્યા નર બાર રે. વયણ૦ ૧.
અલ્પશ્રુત મુનિ મંડળી, ગીતારથ અનુસરતા રે;
તેમ તે નર કુંવર લહી, સુંદર સાથજ કરતા રે. વયણ૦ ૨.
પંથ જતાં તે રણ વચેં, જોગી મળિયો કપાળી રે;
ભસ્મઘટા દેહેં ધરી, જટાજૂટ શિરવાળ રે. વયણ૦ ૩.
માળ કપાળ તણી ગળે, લીધો કંડક માથે રે;
ઘંટ બજાવત આવીયો, પાણી કમંડળ હાથે રે. વયણ૦ ૪.

કર દક્ષિણ સન્મુખ કરી, બોલે દેઈ આશીષ રે;
જીવો કોટિ વરસ લગેં, વાત સુણો સાર્થેશ રે. વયણ૦ ૫.
ગોકુળ ગામે હુ વસુ, દેખી સંસાર કુડો રે,
કાપાલિક ગુરૂ સન્નિધેં, જોગ તે લીધો રૂડો રે. વયણ૦ ૬.
બહુ દિનથી તીરથ કરૂં, દેવ નમન સંકેતે રે;
શંખપુરી જાવું માહરે, વચ્છતીરથ નતિ હેતેં રે. વયણ૦ ૭.
તુમ સાથેં અમેં આવશું, પણ મુજ પાસેં ભાર રે.
દેવપૂજન અરથેં દિયા, ધર્મીએ શત દિનાર રે. વયણ૦ ૮.
નોલી તુમ રથમાં ઠવો, તો નિર્ભય થઈ ચાલુ રે;
દુર્યોધન ભયથી ડરૂ, તેણેં તુમ હાથે આલું રે. વયણ૦ ૯.
કુંવરને આપી એમ કહી, પથે કરે ગીત ગાન રે;
નૃત્યકળા જન રંજતો, મુખચેષ્ટા કરી તાન રે. વયણ૦ ૧૦.
ભિક્ષુવેશ નૃપસુત ગણે, અવિશ્વાસનું ઠામ રે;
ઘોડા શીઘ્ર ચલાવતા, આવ્યું ગોકુળ ગામ રે. વયણ૦ ૧૧.
દૂર વનાંતર ઊતર્યાં, જાણી ભોજન વેળા રે;
નૃપનંદનને એમ કહે, જોગી જટિલ તેણી વેળા રે. વયણ૦ ૧૨.
આજ પરૂણા અમ ઘરેં, ભોજન સહુને કરાવુ રે;
ગોકુળ ગામ એ માહરૂં, દહી દૂધ અશન તે લાવુ રે. વયણ૦ ૧૩.
ગયું ચોમાસુ ઇહાં કર્યું, તેણેં આહેર મુજ રાગી રે;
ગોરસ બહુળાં આણશે, એ મુજ શુભમતિ જાગી રે. વયણ૦ ૧૪.
હુ જઇ આવુ તિહાં લગેં, જાવુ નહિ માહારાજ રે;
જન્મ સફળ માહારો થશે, જાણુ વધારી લાજ રે. વયણ૦ ૧૫.
એમ કહી તિહા જઈ લાવીયો, ગોરસ મધુર બનાય રે,
કહે કુંવરને આરોગીએ, ઉદ્યમ સફળ કરાય રે. વયણ૦ ૧૬.
ઋષિભોજન કલ્પે નહી, વળી મસ્તક રસ જાત રે,
તેણે ગોરસ ભોજન તણી, નવિ કરશો એ વાત રે. વયણ૦ ૧૭.
કુંવર વચન સુણી સાથને, દહી દૂધ નેહ જમાડે રે;
વારે કુંવર નયને ગુરૂ, કુશિષ્યપરે નવિ છાંડે રે. વયણ૦ ૧૮.
તંબોળ દેઈ તે કહે, જમશુ અમે હવે પુત્તા રે,
વિષમિશ્રિત ભોજન કરી, તે તરૂતળે જઈ સૂતા રે. વયણ૦ ૧૯

મદનમંજરી વચનેં કરી, ભોજન કુંવર કરાવે રે;
રોપ ભર્યો જોગી તિહાં, ખેંચી ખડ્ગને ધાવે રે. વયણ૦ ૨૦.
ચંદ્રમુખી લક્ષ્મી જિસી, નારી લેઈ કેણી કોર રે:
જાઈશ કિહાં રે રાંકડા, હું દુર્યોધન ચોર રે. વયણ૦ ૨૧
વિષ દેઇ પંથી હણ્યા, આવ્યો છે તુજ વારો રે,
ખડ્ગ બળેં ચૂરણ કરી, દેઉં જમ નૃપ ચારો રે. વયણ૦ ૨૨.
કુંવર સુણી વિસ્મિત અસિ, કુક્ષીઘાત દીએ વહેલો રે:
હાહા કરી પડ્યો ભૂતળેં, જે વહેલો તે પહેલો રે. વયણ૦ ૨૩.
દીનપણેં તરસ્યો જુએ, કુંવર મુખ જળ ધ્વાવે રે,
સુલસાસુત તવ તેહને, પાણી દયાએ પાવે રે વયણ૦ ૨૪.
સ્વસ્થ થયો શીતળ જળે, કુંવર ક્રોધ સમીરે રે.
બીજે ખંડે પાંચમી, ઢાળ કહી શુભ વીરે રે. વયણ૦ ૨૫.

દોહરા.

કુંવર કૃપાળુ ગુણેં કરી, કરતો ચોર વિચાર;
કરૂણાયર એ ગુણનિધિ, ધિગ ધિગ મુજ અવતાર. ૧
મેં અતિથિ કરી મારિયા, પથીજન વિશ્વાસ;
બાળ વૃદ્ધ ધર્મી હણી, બાંધી પાપની રાશ. ૨
એ ગુણવંત સુપાત્રનેં, આપી ધન ઘરબાર,
પવન જળદાયક તણો, વાળું પ્રતિ ઉપગાર. ૩.
ગુણરંજિત તસ્કર કહે, સાંભળ રાજકુમાર;
હું મૂરખ પણ તુજ ગુણેં, રીઝ્યો ચિત્ત મઝાર. ૪.
અજીત હું તેં જીતિઓ, તુજ બળ ધીરજ ધન્ય;
હું તૂઠ્યો તુજનેં કહું, છેલ્લું સત્ય વચન. ૫.
સન્મુખ ગિરિ મધ્યેં જતાં, વામ દિશેં નદી હોય;
તિહાં મંદિર છે જક્ષનું, પણ નર વસ્તી ન કોય. ૬.
ચૈત્ય થકી ડાબી દિશેં, સજીત શિલ્લા એક;
વામ દિશેં દૂરેં કરી, ભૂમિઘર છે છેક. ૭.
જયસુંદરી મુજ વલ્લભા, રૂપેં રંભ સમાન;
તે તુજને આપી મુદા. નારી સદ્રવ્ય નિધાન ૮.

મુજ મરણે પરજાળીને, કરજો સઘળું દાય;
એમ કહેતાં તે મરણ લહ્યો, દિયે અગનિ મહિનાથ. ૯.

ઢાળ ૬ ટ્ઠી.

(નદી યમુનાકે તીર, ઉડે દોય પંખીયાં—એ દેશી)

રથ બેસી ગિરિ મજઝ ગયો નદી ઉતરી, કુંવર શિલા કરી દૂર બોલાવે સુંદરી;
ઉંચે સ્વરે સુણી શબ્દ તુરત ચિંતા ભરે, આવી કહે સા આદરે આવો અમ ઘરે. ૧.
રથ ઠવી વિવરે દંપતી ભૂધર સંચરે, તવ કહે ચોરપ્રિયા કેમ આવિયા અમ ઘરે;
વાત સકળ કુંવરે તિહા મૂળ થકી કહી, દેખી ખડ્ગ સા સાચપણે માની સહી. ૨.
કુંવર મકરધ્વજતુલ્ય સ્વરૂપે સા ચળી, જયસુંદરી પણ થભી ચિત્રામણ પૂતળી;
નૃપનંદન પણ મોહિની દેખી મોહી રહ્યો, દિલ વસી રંભા ઉર્વશી એમ વિસ્મય થયો. ૩.
નાગકની પાતાળથી ચોરે અપહરી, નાગદેવ ભયે નામ ઠવ્યું જયસુંદરી;
નયણે નયણ મિલાવી રહ્યા વાદી પરે, તવ સા હૃદયશું નેહ ધરી એમ ઉચ્ચરે. ૪.
તુજ મુખ દેખી હું શુદ્ધિ બુદ્ધિ ભૂલી ગઇ, પ્રેમકટારી લાગી તેણે ઘાયલ થઈ;
ઘાયલ ચોરને શીતળ જળ પાયો ખરો, પ્રેમ સુધારસ સિંચતો તે મુજ ઉદ્ધરો. ૫.
તુમ સઘળી નારીની દાસી થઇ રહું, તેહનાં કટુક વચન પણ તુમ હુકમે સહું;
રયણ પડયું વિષ્ટામા પણ લઇ સમારવું, બાળ વચન પણ હિતનું ચિત્તમા ધારવું. ૬.
ચંડાળ પાસથી ઉત્તમ વિદ્યા શીખવી, નારીરતન પણ લેવું દુઃકુળ સંભવી;
લવણસુતા હરિ કેશવે ઘર લખમી કરી, કાળી ગૌરી પર્વતજા રૂદ્રે વરી. ૭.
કનક કોડ ધન તુમને સોપી સેવશું, આ ભવમા વહાલેશર માનું દેવશું;
રાગ વિલુધ્ધો કુંવર એ સાચું સદ્દહે, મદનમંજરી ચિત્ત ચમકી કુંવરને એમ કહે. ૮.
સુણ પ્રીતમ નિર્લજ પડયો તું પાસમા, હરણ પરે પડી હું રે વળી તુજ આશમાં;
આ રાજપુત્ર પવિત્ર પુરૂષવ્રત કિહા રહ્યું, નીચ મારગ અનુસરતાં નિર્મળ કુળ ગયું. ૯.
કુળવટ ઉત્તમવંશ ને ક્ષત્રીપણું ટળ્યું, મુજ સાથે કરકોલ વચન બોલ્યું બળ્યું;
કાક અમેધ્ય પરે ચોરદાસીએ રંજિયો, ભ્રષ્ટ સકળ ગુણજાત ભાતમાંથી ગયો. ૧૦.
વણિકસુતા પણ હું તુમથી રૂડી ઘણી, સતીવયણે ઘર રાખી માઝા આપણી;
કેતા વરસ કુમારીસમી ઘરમા રહી, પીઉડા વરી હું તુમ ઉત્તમ જાતિ લહી. ૧૧.
છંટી સાહેલી સાથ નાથ સાથે સજ્યાં, તુમ વચને બધાણી પીહરીયાં તજ્યાં;
માત પિતા સાસરીયાંને કુળખ પણ ધરી, શિયળ તજી તુમ સજ્જન સંગે નીકળી ૧૨.

એ સવિ કીધું પ્રીતમ તાહરે કારણે, મતિ વિણઠી ઘર પેઠી રહી હું બારણે.
વિણ દેખે હા દૈવ ધરી જલધિ સહી, ઉતરવાનો આરો તે એકે રહ્યો નહી.૧૩.

એણે સંગે રહી ખેલો પ્રીતમજી ભૂધરે, સુલસા સાસુ ચરણે જશું અમે સાસરે:
કહિશ્યું અમે જો મોકલશે તુમ ખોળવા, કૃપણપરે ગયા તુમ સુત પાતાળ સાધવા. ૧૪.

કાંતાવચન ગંગોદક કલ્લોલે કરી, નીચરાગ મલ ધોઈ ચિત્ત સુમતિ વરી,
અગડદત્ત નીકળિયો ચોર સંપદ તજી, મદનમંજરી શુ રથ બેસી ચલિયો સજી ૧૫.

નારીચરિત્ર ગહન તેમ ગહનવને વસે, ભિલ્લવૃંદ જિહાં ત્રાસે નાસે દશો દિશે;
દેખી કુંવર મન ચિંતે એ ઉત્પાત શ્યો, તવ દીઠો મદ ભરીયો હસ્તી કૃતાંતશો.૧૬.

વશ કરી રાજકુંવર તિહાં આગળ ચલે, લાંગુલઘાત નિપાત પટહભૂત ભૂતળે,
સન્મુખ આવ્યો વાઘ વદન જિશું ગવ્હરા, ધાવત ક્રોધ ભર્યો રહી ઉંચી કેસરા. ૧૭.

મદનમંજરી ભયભ્રાંત થઇ તે દેખતાં, ધીરજ દેવે તાસ વાઘ હણવા જતાં;
વામ કરાંબર વીંટી હરિવદને ધરી, દક્ષિણ ભુજ ખડ્ગે કટિ છેદી દ્વિધા કરી.૧૮.

રથ બેસી વનખંડ વચે વળી જાવતો, અતિ ઉત્કટ ફણી મણિધર સાહામો આવતો.
રક્ત નયન કાળકાંતિ ધમણ ફુતકાર એ, જમદડ તુલ્ય પ્રચંડ દિસે વિકરાળ એ.૧૯.

દેખી ભયે પતિકંઠે વળગી મંજરી, ભય મ ધરો કહે કુંવર હેઠો ઉતરી,
થંભી મંત્રે ગારુડી પરે અહીને દમી, બેશી રથ પથ ચાલ્યાં રણ સઘળું વમી.૨૦.

શંખપુરીને દેશ સીમે વિશરામીયા, ભવઅટવી ઓળગી નરભવ પામીયા.
બીજે ખંડે ઢાળ એ છઠ્ઠી ઉચ્ચરી, કમળસેના શુભ વીર કુમારને સાંભરી ૨૧.

દોહરા.

એણે અવસર તિહાં સૈન્યના, દેગ તંબૂ દૂર.
દેખી સંશય ડોલતા, આવ્યા સુભટ હજૂર. ૧
અગડદત્તને ઓળખી, કરતા તેહ પ્રમાણ
કમળસેના રાણી પ્રતે, દેત વધામણી તામ ૨.
રાણી મંત્રી પ્રમુખ સવિ, આવી પ્રણમે પાય,
બોલાવે તસ પ્રેમશું, કુંવર કરી સુપસાય ૩.
શિબિરમાંહિ સહુ આવિયાં, નૃપસુત કરી વિશ્રામ,
પૂર્વ વૃત્તાંતે પૂછીયો, કહે સેનાપતિ તામ. ૪.

ઢાળ સાતમી.

(જીરેજીની દેશી)

જીરે મારે સ્વામી સુણો તે વાત, ભિલરણે રણમાં થઇ; જીરે૦
નિદ્રાવશ ભટ લોક, પ્રાહ પડી નિદ્રા ગઇ. જીરે૦ ૧.
રયણી ઘણી અંધકાર, ગાફલ રણ ભટ મંડળી જીરે૦
કુંવર ગયા રથ લેઇ, વાત કોઇક મુખ સાંભળી. જીરે૦ ૨.
સુભટ ઘણા તવ નઠ્ઠ, નિજ નિજ મિલકત કર ધરી, જીરે૦
રાણીપટ આવાસ, ભિલ્લ ભટે હલ્લાં કરી જીરે૦ ૩.
અમેં સુભટ લેઇ તામ, લોહકોટ ફરતો કિયો, જીરે૦
અમે દેખાડયા હાથ, તવ ભિલ્લે મારગ દિયો. જીરે૦ ૪.
સુભટ સજી ચિહું કોર, રાણી રથ બેસારીનેં, જીરે૦
નિકળીયા નિશિમંધ્ય, નાઠા સુભટ મિલાવીને જીરે૦ ૫.
હલકારા ઠામ ઠામ, મેહલી નાથ ગવેષિયા, જીરે૦
રણ કાપી એણે ઠામ, વાટ જોવતાં થોભાયા. જીરે૦ ૬.
સકળ ફળી અમ આશ, તુમ દરસનેં સુખ પાવીયા; જીરે૦
કુંવર હુકમ કરી તામ, સૈન્ય સજી કરી ચાલીયા. જીરે૦ ૭.
પામ્યા અખંડ પ્રયાણ, શંખપુરીને પરિસરે, જીરે૦
દેઇ પટ આવાસ, ઊતારા સરવે કરે. જીરે૦ ૮.
આગળ જઇ અસવાર, રાયને દિયે વધામણી, જીરે૦
હરખ્યો સહુ પરિવાર, માત પિતા ઊલટ ઘણી. જીરે૦ ૯
સન્મુખ જાવે સર્વ, હર્ષ કલ્લોલ ધગ નરા જીરે૦
પૂનમ ઉદયો ચંદ, સાગરની પરે નાગરા જીરે૦ ૧૦
હરખ્યા સુખભર નેત્ર, આવે સન્મુખ ભુપતિ, જીરે૦
લોટત ભૂમિ કુમાર, તાતચરણ કરતો નતિ જીરે૦ ૧૧.
હાથે ઉઠાવી કુમાર, હઇડા ભર ભેટી મળ્યા, જીરે૦
તોરણ ઘર ઘર હાટ. બાંધી ઓચ્છવ બહુ કર્યા જીરે૦ ૧૨
ઉંચી કરી વૈજયંત, ફુલપગર શેરી ભર્યા. જીરે૦
હસ્તીખંધ કુમાર, બેશી પુરમાં સંચર્યા જીરે૦ ૧૩

પુરવધૂ ગાવે ગીત, બેઠી રથમાં દોય વહુ; જીરે૦
મેડી માળ ચડી નાર, વધાવતી અક્ષત બહુ. જીરે૦ ૧૪
વાજે બહુ વાજિંત્ર, બંદી બિરૂદાવળી ભણે; જીરે૦
પગ પગ કરતે સલામ, નગરલોક આદર ઘણે. જીરે૦ ૧૫.
એમ મોહોટે મંડાણ, રાજદુવારે ઊતરે; જીરે૦
રાજકચેરી મધ્ય, તાતચરણ વંદન કરે; જીરે૦ ૧૬.
રાય કહે ગઈ રાત, આજ પ્રભાત ઉદય થયો; જીરે૦
પુણ્યઉદય ગુણશ્રેણી, જો તું પરદેશેં ગયો. જીરે૦ ૧૭.
કુંવર કહે માહારાજ, તુમ દર્શન સુરતરૂ ફળ્યો; જીરે૦
વૂઠા અમીયેં મેહ, નાઠો અશુભ શુભ દિન વળ્યો. જીરે૦ ૧૮.
પામી નૃપ આદેશ, જઇ માતા ચરણ નમે; જીરે૦
માય દિયે આશીષ, ચિરંજીવો આણંદમે. જીરે૦ ૧૯.
નયનાનંદશું નંદ, મળવે શીતળતા થઇ; જીરે૦
જનની શોક સંતાપ, વત્સવિયોગ વ્યથા ગઈ. જીરે૦ ૨૦.
સુતનેં દેહ સનેહ, ફરસે સુલસા નિજ કરે; જીરે૦
હરખેં નયન જળરેલ, નવરાવી પોતેં ઠરે. જીરે૦ ૨૧.
સુરવહૂ સમ વહૂ દોય, સાસુને પાયે પડે; જીરે૦
સાસુ દિએ આશીષ, હોજો પનોતી સુતવડે. જીરે૦ ૨૨.
મંત્રી પ્રમુખ પુરલોક, જે જે નમવા આવતા; જીરે૦
બાંધવપરેં નૃપનંદ, પ્રેમ ધરીને બોલાવતા. જીરે૦ ૨૩.
ભોજન જનની હાથ, કરીને નિજમંદિરે જતા; જીરે૦
સુતમુખેં સુત વૃત્તાંત, સુણી નૃપ વિસ્મય પામતા. જીરે૦ ૨૪.
એક દિન કુંવરનેં ભૂપ, જોઇ લગન ગ્રહ બળવતા; જીરે૦
જુવરાજ પદવી રૂપ, ત્રીજી વહુ પરણાવતા જીરે૦ ૨૫.
બીજે ખંડે ઢાળ, ખેદવિચ્છેદન સાતમી; જીરે૦
મન તન મેળની વાત, વીર કહે ગુણીને ગમી. જીરે૦ ૨૬.

દોહરા.

મદનમંજરી મોટે પદેં, કમળસેના લઘુ કીધ;
અગડદત્ત બળપુણ્યને, બોલ્યું વચન તે સિદ્ધ. ૧.

જ્યેષ્ટ પ્રિયા તે પ્રિયતમા, લક્ષ્મી પ્રતિ મતિગેહ;
જીવિત વિશ્વાસી પણે, ધરતો ગાઢ સનેહ. ૨.
તાતશિખામણ સમરતી, સતિપતિ ભક્તિકાર;
દેવસમા ગણે કંતને, કમળસેના લઘુ નાર. ૩.
શોકય સહોદરી સમ ગણે, ન ધરે મત્સર ધ્યાન,
ગુરૂજન વાત્સલ્યતા ધરે સેવકને સન્માન. ૪.
ન મળે નવિ વાસો વસે, રોહિણીશુ રતિભાવ;
પણ કુમુદિની શશીદર્શને, વિકસિત જાતિસ્વભાવ .

ઢાળ ૮ મી.

(વનમા વિસારી વાલ્હે વાંસળી—એ દેશી)

નૃપનંદનચંદન સમગણે, પણ પટ્ટરાણી સધાત,
રાગવિલુધ્ધો નિત્ય રહે, જેમ જીવન પયની સાથ
મદનમંજરી મુખમોડી રહ્યો, ચિત્રાવેલી ચતુરને હાથ,
લોહ ચમક જ્યુ ચિત્ત હલ્યુ, દૂર પલક ન પ્રેયસી નાથ મદનમંજરી૦ ૨.
ખીરે ગુણ દીધા નીરને, પય અગનિ ધરતો જોય,
નિજતનુ જીવિત જ્વાળ તે, ઝપાવે અગનિ પય સોય. મદનમજરી૦ ૩.
ધર્યું કોઈનું પચ્છુ નવી વગે, વળે પાણીથી પાછું દૂધ,
દોય પ્રીતિભર ખેલતા, બીજી ભૂલી ગયાં શુધબુદ્ધ. મદનમંજરી૦ ૪.
પણ તાતની આણા શિર વહે, દોય રાજ્યપ્રતાપ તપંત,
મધુ માધવ સુરભિ કરે, દિશિ દક્ષિણ વાયુ વહંત મદનમજરી૦ ૫.
એણે અવસર રવિ દક્ષિણ જતે, ભૂમિસ્ત્રીશીતપીડા દેખ;
અનગ આકાશથી ઊતર્યો, વરતાવે આણ વિશેષ. મદનમંજરી૦ ૬.
મધુમત્ત ભમરીયો રણઝણે, ઝંકારવ મંગળગીત;
ઋતુ વસત રાય આવિયો, વેધક જન વિકસ્યાં ચિત્ત. મદનમંજરી૦ ૭.
ચતુરાં જોબન વય ઝગમગે, પતિસગે તેમ ઋતુરાય;
દેખી અવનીતળ ઝગી વનરાજી કિસલપત્ત છાય મદનમજરી૦ ૮.
જાઈ કેતકી માલતી ભોગીયા, ભમરા વન ફલે ફરત,
શુક શુકા મેનાં વનતરૂ, કરી માળા જુગલ રમંત. મદનમંજરી૦ ૯.

હંસ હંસી જુગલ જળ ઝીલતાં, કરે ક્રીડા સરોવર પાળ;
મદભર કોયલ ટહુકતી, મુખમંજરી આંબા ડાળ. મદનમંજરી૦ ૧૦.
ફણસ ચાંપા નારંગિયો, રાયણ દાહાડિમ સહકાર;
શેહતુત સીતાફળ જાંબુડી, નમી કેળિ તરૂફળ ભાર. મદનમંજરી૦ ૧૧.
ધૈરજહર વિરહિણી નારીનો, મલયાનિલ સુરભિ વાય;
મદ ઉપજાવે જુવાનને, વર્ત્યો ઓચ્છવ મધુરાય. મદનમંજરી૦ ૧૨.
નાગરજનશું નૃપ પરિવર્યો, જાય રમવાને ઉદ્યાન;
પવનપ્રેરિત તરૂપલ્લવા, માનું નૃપને કરત આવ્હાન. મદનમંજરી૦ ૧૩.
તવ અગડદત્ત ચંદન રસેં, તનું લેપિત રોપિત માળ;
માલતીફૂલે બાંધીયો, ધમ્મિલ્લ સમારી વાળ મદનમંજરી૦ ૧૪.
શણગાર સજી નિજ હાથશું, મુખ આગળ નાટકશાળ;
બેસાડી રમણી રથેં, ગયો વનખેલણ ઉજમાળ મદનમંજરી૦ ૧૫.
એમ નગરલોક સહુ વન ગયા, ન રહ્યો સુખીયો ઘર કોઇ;
પણ ન ગઇ સુલસા સતી, વહુ કમળસેના સુખ જોઇ. મદનમંજરી૦ ૧૬.
દીયરને દેરાણીયો ઘર રહી, ભોજાઇની ભક્તિ નિમિત્ત.
પૃછે દેરાણી જેઠાણીનેં, આ વાત કશી વિપરીત. મદનમંજરી૦ ૧૭.
તુમે ભુવનપાળ નૃપનંદિની, વારો વાસો નહી એકરાત;
રાગવિલુદ્ધા જેઠ છે, એ મદનમંજરી કોણ જાત મદનમંજરી૦ ૧૮.
સા કહે એ પ્રીતમ મન વસી, નકશી શલી સોવન પ્રીત;
મુજથી અધિક એ ગુણવતી, કુળઉત્તમ જાતિ વિનીત. મદનમંજરી૦ ૧૯.
ખાસ દાસી કુમરની તેણેં સમે, ભોગસામગ્રી લેઇ જાત;
કમળસેના તેડી કહે, મુજ પીયુને કહો રહવાત. મદનમંજરી૦ ૨૦.
એક નગરેં રજક ઘર રાસભો, વદે નિજ પતિને નિશિ વાણ;
અવનીપતિનેં કહો એક દિને, મુજ ઉપર કરે પરિયાણ, મદનમંજરી૦ ૨૧.
નિશિચર જાયે નૃપ તે સુણી, તેડી રજકને પૃછે સાચ;
તે કહે ખર વ્યંતર છળ્યો, નિત્ય વદત વિરૂપી વાચ. મદનમંજરી૦ ૨૨.
નૃપ નિશિ ખર ઘર લાવી જળેં, નવરાવી હવિ શણગાર;
બેસી નૃપ સેના સજી. અશ્વપાટ દીએ પુર બાર. મદનમંજરી૦ ૨૩.
લોકેં તુરગ વખાણ્યો પણ નવી. મુજ જાતિપ્રશંસી લેત;
ચિંતી ખર તિહાં ભૂંકીયો, થયો રાજા જગત ફજેત. મદનમંજરી૦ ૨૪.

વળી વાયસી અંબશિખર રહી, તિહાં કોકિલ વ્રતધરલોક,
પીક લહી પૂજાપા વેરે, કરે વચન સુણી સહુ શોક મદનમજરી૦ ૨૫
બળિયા પણ છળિયા રાગમાં, રખે બાગમાં પ્રગટે એમ,
શાખ એ કડવા તીરશી, જસ દૃષ્ટિરાગનો પ્રેમ મદનમંજરી૦ ૨૬.
સુણી દાસીએં કુંવરને સવિ કહ્યું, પણ વાંસ નળીમેં ફૂંક,
ઓખધે ન સમે જેહનેં, ખેટ કામણ કેરી ચૂંક. મદનમંજરી૦ ૨૭
કેઈ ગાવે ગીત વસંતનાં, નારીકહેં ફુલની માળ,
મદિરાપાન કરી નાચતા, કેઈ હાથ ગ્રહી કંસતાળ. મદનમજરી૦ ૨૮
નર નારી કરી ઘર કેળનાં, રમે સોગઠાંબાજી સાર,
તરૂઊંચ કુસુમને વીણતી, ઊંચહસ્તેં સ્પર્દ્ધિત તાર મદનમંજરી૦ ૨૯.
પ્રિયા બેઠી હીંચોળે નિજપતિ, કોઇ જુગલ જળેં કલ્લોલ,
કેઈ હાથ પ્રિયાકહેં ઠવી, લાલ ગુલાલસે રંગ રોળ. મદનમજરી૦ ૩૦.
તિહા કુંવર કુસુમવન ખેલતો, તરૂ બાંધી હિંચોળા ખાટ;
મદનમજરી અકેં ધરી, જુવે નવ રસ નવ નવ નાટ મદનમજરી૦ ૩૧.
જઈ સરોવર જળક્રીડા કરે, જેમ કમળાશુ મોરારિ,
સધ્યાસમે સહુ ઘર ગયાં, નૃપ સાથે નગર નર નારિ. મદનમજરી૦ ૩૨.
તવ મદનમજરી કહે કંથને, આજ રમવા સરિખી રાત,
પરિકર સહુ ઘર મોકલો, આપણ દોય જશુ પરભાત મદનમંજરી૦ ૩૩.
રહ્યો કુવર વિસર્જી પરિકરા, વનિતાશુ વનમાં તેહ,
સવિતા સમરી વલ્લભા, ગયો પશ્ચિમદિશે નિજગેહ મદનમજરી૦ ૩૪.
ધમ્મિલકુઅરના રાસમાં, ખંડ બીજે આઠમી ઢાળ,
વીર કહે વૈરાગિયા, સુણો આગળ વાત રસાળ મદનમજરી૦ ૩૫.

દોહરા. સોરઠી.

નિર્ભય રાજકુમાર, રથ તરૂ હેઠે થાપીયો;
સધ્યા સમય વિચાર, વનિતાશુ વનમાં વસ્યો ૧
ચૂડી ઝલક ખલકાર, પ્રીતમ ગળે ધરી બાંહડી.
પગ ઝાંઝર ઝમકાર, ભાળ તિલક દીપે ઘણું. ૨
ફરતાં વન મોઝાર, મુખ તબોલ ધરી કરી;
જાણુ જુગલ અવતાર, પવન સુગધી ફરસતાં. ૩.

રાત્રિ ગઇ ઘડી ચાર. શ્રમ પામી પાછાં વળ્યાં;
સૂતાં બેહુ નર નાર, આવી રથમાં સુખ ભર્યાં. ૪.

ઢાળ ૯ મી.

(જીવ જીવન પ્રભુ કિહાં ગયા રે—એ દેશી.)

રાગે રંગાણી ચેતના રે, વસા વસી ગળી પાસ રે;
વાસ ભુવન ધન તન તજી રે, રોરૂએ રૂદત નિરાશ રે. રાગે૦ ૧.
તપ જપ સુત દૂરે વમે રે, રાગનદી ઘન પૂર રે;
પડિયા નડિયા નવિ જરે રે, પૂર્વે ભાનુદત્ત સૂર રે. રાગે૦ ૨.
દેશ ત્યાગ અગનિ સહે રે, ઘણુ કુટ્ટણુ દુખ દિઠ રે;
રાગ તણો ગુણ એહ છે રે, જોયતી રાતી મજીઠ રે. રાગે૦ ૩.
પણ ચિત્રશાળી વનગણે રે, યુવરાજ રમણી પાસ રે;
એક પ્રહર રાત્રિ ગઇ રે, સુખભર નિંદ નિવાસ રે. રાગે૦ ૪
મદનમંજરી નિદ્રા વશે રે, લટકંતો એક હાથ રે;
રથ બાહેર કજનાળી જયુ રે, રથનાભિની સાથ રે. રાગે૦ ૫.
ભુજે ભુજંગમ ડંશીયો રે, દુષ્ટ ફણીધર જાત રે;
ડશી ડશી ભુજ પન્નગે રે, બોલી નિંદ વિઘાત રે. રાગે૦ ૬
જાગ્યો કુંવર નિદ્રા તજી રે, શીઘ્ર ઊતરીયો હેઠ રે;
તમશી નિશી પણ જોવતાં રે, મૂર્ધમણિ ફણી દીઠ રે. રાગે૦ ૭.
સા મૂર્ચ્છિત વિષ વેગથી રે, તસ દુખ શોક વિભાગ રે;
કુમરે પણ મૂર્છા લહી રે, જેમ વૃક દેખી છાગ રે. રાગે૦ ૮.
વન વાયુ શીતળ લહી રે, ચૈતન્ય પામ્યો કુમાર રે;
પણ નવિ ઉઠી વલ્લભા રે, કીધા બહુ ઉપચાર રે. રાગે૦ ૯.
મંત્ર તંત્રાદિક બહુ કિયા રે, પણ ન થયો ગુણ તાસ રે;
અઇ અચેત મૃતક સમી રે, ન લહે નાકે નિશ્વાસ રે. રાગે૦ ૧૦.
અંકે આરોપી તેહને રે. મોહિત સ્નેહ કુમાર રે;
કરૂણ સ્વર રોતો તિહાં રે, જેમ વિજોગી નાર રે. રાગે૦ ૧૧
પ્રાણ પ્રિયા હા ક્યાં ગઇ રે, એકલો તજી મુજ રાણ રે,
રાજ્ય ભોગ તુજ વિણ કિશ્યા રે, તુજ સાથે મુજ પ્રાણ રે. રાગે૦ ૧૨

લક્ષ્મીરૂપ શશીમુખ કળા રે, વચનઅમૃત કિહાં તુમ્જ રે;
તક્ષ કટાક્ષ નયન કિહાં રે, હંસગામિની કહો મુજ્જ રે. રાગે૦ ૧૩
જો ઉત્તર તુ નવિ દિયે રે, તો જીવિત ધિક્કાર રે,
દીર્ઘ પંથે પ્રિયા ચાલીયાં રે, ફુટે ન હૃદય્આ ગમાર રે. રાગે૦ ૧૪
શી ચિંતા કરવી ઘણી રે, કરવો કાષ્ઠ પ્રવેશ રે;
પ્રાણપ્રિયા સહ પાવકે રે, બળતાં સમશે કલેશ રે રાગે૦ ૧૫
એમ ચિંતી ખડકી ચિતા રે, માંહે સુવારી નાર રે,
વનદેવને કહે પરભવે રે હોજો સ્ત્રી ભરતાર રે રાગે૦ ૧૬
એમ કહી હાથ અગ્નિ ગ્રહી રે, જવ પેસે ચય સોય રે,
તવ આકાશથી ઉતરી રે, આવ્યા વિદ્યાધર દોય રે રાગે૦ ૧૭.
તે કહે સાહસ મત કરો રે, સાંભળ અમ વિરતંત રે,
વૈતાઢયે રથનૂપુરે રે, અમ વસતી ગુણ સંત રે. રાગે૦ ૧૮
સમેતશીખર યાત્રા કરી રે, વળતાં આ વનવાસ રે;
અગ્નિચિતા નર દેખીને રે, આવ્યા અમે તુમ પાસ રે રાગે૦ ૧૯.
આચરણા અવિવેકની રે, કેમ કરો કહો સત્ય વાત રે,
કુમરે મૂળથકી કહ્યો રે, સર્પાદિક અવદાત રે રાગે૦ ૨૦
વાત સુણી વિદ્યાધરે રે, છાંટયુ મંત્રી જળ અંગ રે,
નયનકમળવિકસી તદા રે, ઉઠી બેઠી ખડગ રે. રાગે૦ ૨૧
મદનમંજરી અવલોકતાં રે, વિસ્મય પામ્યો કુમાર રે,
કહે ભલે પાણિધારીયા રે, કીધો અમ ઉપકાર રે. રાગે૦ ૨૨.
તુમ સરિખા નરરત્નનાં રે, દર્શન દુર્લભ થાય રે,
જેમ મરૂધરના લોકને રે, સુરતરૂ શીતળછાંય રે. રાગે૦ ૨૩.
મેઘ નદીજળ તરૂ ફળ્યાં રે, રવિ શશી અંબર ઠામ રે,
તુમ સરિખા વિધિયે ધર્યા રે, રત્નગર્ભા ભુવિ નામ રે. રાગે૦ ૨૪.
ખેટ કહે અમે નવિ કીયો રે, તુમ ઉપકૃતિ લવલેશ રે;
ખેતીબળ કરે કરપણી રે, નિજ આતમ ઉદ્દેશ રે. રાગે૦ ૨૫.
એમ કહી ખેટ ગગન ગયા રે, કુંવર પ્રિયા ગ્રહી બાંહી રે;
મંદ મંદ પગ ચાલતી રે, અંધકાર નિશિ માંહી રે. રાગે૦ ૨૬.
કામદેવ દેહરે જઇ રે, હાથે વસ્ત્ર બિછાય રે;
શયન કરાવી સુંદરી રે. કહે તનુ શીતે દરાય રે. રાગે૦ ૨૭.

તવ કુંવર વનમાં જઇરે, અરણીમાંથી શીખી કીધ રે;
જગતે હાથ હુતાશને રે, કાષ્ઠની ભારી લીધ રે. રાગે૦ ૨૮.
આવંતો અતિ વેગશું રે, દીઠો ચૈત્યેં ઉદ્યોત રે;
દીપક સરખો દેખતાં રે, શીઘ્ર બુઝાવી જ્યોત રે. રાગે૦ ૨૯
આવી અગનિ પાસે ઠવ્યો રે, પૂછે જ્યોતિ વિચાર રે;
સા કહે તુમને આવતાં રે, ઝળકયો અગ્નિ લગાર રે. રાગે૦ ૩૦.
આભા ઊજળી ભીતમાં રે. પડતી તે તુમેં દીઠ રે;
અવર કારણ નવિ જાણિયું રે, વાલ્હમ સુગુણગરિષ્ઠ રે. રાગે૦ ૩૧.
સાચું કહી પ્રિયા હાથમાં રે, આપી નિજ તરવાર રે;
ઊંધે મુખેં અગ્નિ ધમે રે; શીતવ્યથા પરિહાર રે. રાગે૦ ૩૨.
તેણે સમે કોશ બાહી કરી રે, ખડગ પડી દૂર જાય રે;
મેઘથકી જેમ વીજળી રે, ઝલકતી શબ્દ સુણાય રે. રાગે૦ ૩૩.
વિક્ષોભ લહી ઉઠી કહે રે, શેં પડી અસિ તુમ હાથ રે;
સા કહે શીત કર ધ્રૂજતે રે, કોશથકી પ્રાણનાથ રે. રાગે૦ ૩૪.
નીકળી પડી વસુધાતળે રે, ઝાલંતાં ન ઝલાય રે;
શીતલતા તનુ ધ્રૂજતે રે, ઠંડે હાથ ઠરાય રે. રાગે૦ ૩૫.
કુંવર ખડગ મ્યાનેં કરે રે, હરે હુતાશનેં શીત રે;
ચિત્ત ચતુર રસ રીઝમાં રે, રયણી સકળ વ્યતીત રે. રાગે૦ ૩૬
બીજે ખંડ એ રાસનો રે, તેહની નવમી ઢાળ રે,
વીર કહે શ્રોતા તણાં રે, વિઘન હણ્યો વિસરાળ રે. રાગે૦ ૩૭

દોહરા.

વિષધર વિષ ભયેં શર્વરી, જાગરણે વહીજાય;
શેષ ઘડી રહી એક તવ, નયણે નિંદ ભરાય. ૧.
સૂતી નિદ્રાભર પ્રિયા, પતિ અંકે ધરી શીશ;
નૃપસુત સાસ અધર જુએ, ચરણ ભુજા નખ વીશ. ૨.
કમળ કુસુમ વન વિકસતે, ઊગ્યો કિરણહજાર;
નગરથકી નૃપ પાઠવ્યો, આવ્યો ભટ પરિવાર. ૩.
રાજકુંવર તે દેખીને, મોહનીમુખ દ્રગ દેત;
દંષ્ટ વચન મધુરે કરી, જાગવતો ધરી હેત. ૪.

(તથાહિ.)

પ્રોજ્જૃંભતે પરિમલઃ કમલાવલીના, શબ્દાયતે ક્ષિતિરુહોપરિ તામ્રચૂડ;
શૃંગં પવિત્રયતિ મેરુગીરેર્વિવસ્વા, નુત્થીયતાં સુતયને રજની જગામ. ૫.
એતે વ્રજંતિહરિણા સ્તૃણભક્ષણાર્થ, ચૂર્ણાં વિધાતુમથયાંતિ હિ પક્ષિણોપિ;
માર્ગસ્તથાપિ સુવહ કિલ શીતલેશા, દુત્થીયતાં સુતયને રજની જગામ. ૬.

દોહરા.

જાગી મુખશુદ્ધિ કરી, રથ બેઠી તેણી વાર,
કુંવર સુભટસું પરિવર્યો, આવ્યો નયર મઝાર. ૭.
તાત નમી માતાચરણ, પ્રણમે જામ કુમાર,
તવ માતા બોલે વચન, શિક્ષાગર્ભિત સાર ૮.
એક આંખેં જે દેખતા, એક ભુજ કરતા કાજ,
એક પગે નર ચાલતાં, પામે જગમાં લાજ. ૯,
કુવર સુણી મંદિર જઈ, કમળસેનાની પાસ,
આવી મનાવી બહુપરે, અતરપ્રેમ વિલાસ. ૧૦.
વારો વામો દિવસનો, વેહેચણ કરતો ત્યાંહિં,
સુખવિલસે બેહુ નારીશું, ન્યાય ધર્મ ઉત્સાહિં. ૧૧.
લઘુ બાંધવ આગળ કહે, સઘળી વનની વાત,
ત્રણે વર્ગને સાધતો, ભક્તિ માત ને તાત. ૧૨.
વર્ષ દિવસ સમ વહી ગયાં, એક દિન સભા મઝાર,
કર જોડી જુવરાજને, એમ ભાખે પ્રતિહાર. ૧૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(હુતો મોહી છુ તમારા રૂપને રે લો—એ દેશી)

ઉત્તરાપથના વાણીયા રે લો, જાતે સોદાગર જાણીયા રે લો;
વાણિજ્યહેતેં આવિયા રે લો, અશ્વરતન બહુ લાવીયા રે લો. ૧.
બારણે ઊભા તે ધણી રે લો, વછે સાહેબ મળવા ભણી રે લો;
કુંવર રજાએં પ્રવેશીયારે લો, પ્રણમી સુખાસન બેસીયા રે લો. ૨.
તે કહે અમ ઘરે મંદુરા રે લો, મધ્યે તુરગ બહુ સુંદરા રે લો;
એક તુરગ લક્ષણ ભર્યો રે લો, જવન પવનમેં સંચર્યો રે લો. ૩.

સાહેબને જોવા જિમ્યો રે લો, લાખ ફોજો મેં શોભે તિસ્યો રે લો;
સાંભળી કુંવર તિહાં ગયો રે લો, દેખી તુરગ વિસ્મય થયો રે લો. ૪.
રોમ સનેહા, પાતળા રે લો, વાંકી સમુ ધર કંધરા રે લો.
પૃષ્ઠ પૃથુ વક્ષસ્થૂળતા રે લો કાન લઘુ પીઠ પોહોળતા રે લો ૫.
ગગન લંઘન જઘા બળે રે લો, ચરણછળે નભ ઉચ્છળે રે લો;
નિર્માંસ મુખ લક્ષણ ઘણાં રે લો, દેખી તે અશ્વરતન તણાં રે લો ૬.
તુંગ તનુ તુરગારૂહે રે લો, અસ્વાર દુર્દ્ધર સમૂહે રે લો;
નગર બાહેર પાટી દીયે રે લો, સૈન્યસુભટ ચિત્ત શંકાયે રે લો. ૭.
વળગાએ કર વળગાડીયો રે લો, પંખીપરે હય ઊડીયો રે લો,
જેમ જેમ ખેંચે લગામને રે લો, તેમ તેમ વેગે વહે ઘણે રે લો. ૮.
પંચમી ધારા તે વહે રે લો, રાખ્યો પવનપરે નવિ રહે રે લો;
નજરે કુંવર નવિ અટકળ્યા રે લો, થાકયા સુભટ પાછા વળ્યા રે લો. ૯.
નિર્જન વન રણમાં પડ્યો રે લો, વટતરૂ ડાળ ઉપર ચઢયો રે લો,
થાપી ચરણ રહ્યો તેટલે રે લો, અશ્વ ચિત્ર જેમ ના ચળે રે લો. ૧૦
વક્ર શિક્ષિત એ ના વળ્યો રે લો, દુષ્ટ ચેલો ગુરૂને મળ્યો રે લો;
વળગા ગ્રહી ઘણુ તાણીયો રે લો, વિપરિત અશ્વ ન જાણીયો રે લો ૧૧.
દોય પિંડ દુખીયા કર્યા રે લો, ચિંતી અગડદત્ત ઊતર્યા રે લો;
અશ્વમરણે ચિંતા થઇ રે લો, મધ્યાન્હ વેળા વહી ગઇ રે લો. ૧૨.
અર્હતરૂપ વને ચરે રે લો, વનફળ સર જોતો ફરે રે લો,
ચંદનવન સુરભિ ઘણે રે લો, પથપરિશ્રમ આહુણે રે લો. ૧૩.
તાપ વિપત્તિહર સુંદરી રે લો, સહકાર પિંજરી મંજરી રે લો;
બેઠી કોયલ ટહુકા કરે રે લો, આવ્યો કુંવર એમ ઉચ્ચરે રે લો. ૧૪.
આવ્યો અગડદત્ત તે વને રે લો, દેખે સ્ફટિક પીઠિકા કને રે લો;
પદ્મરાગ મણિએ ઘડ્યા રે લો, વિવિધ રતન વચમાં જડ્યા રે લો. ૧૫.
ઘંટ છે બહુળ અવાજનો રે લો, મંદિર શ્રી જિનરાજનો રે લો;
વાયુધ્વનિત ધ્વજ પેખણાં રે લો, દિગ્વધૂ માનું કરે લુંછણાં રે લો. ૧૬.
વાવી પુષ્ખરિણીએ નાહીને રે લો, કનક કમળ કર સાહીને રે લો;
આસાદ સુંદર દેખીને રે લો, આણંદભર પ્રવેશીને રે લો. ૧૭.
આદિ દેવ નાતિ આચરી રે લો, પૂજે કમલ વિધિએ કરી રે લો;
નયનદીપજુગથી ચળે રે લો, હર્ષાશ્રુકણ મુક્તાફળે રે લો. ૧૮.

ધ્વરત અજિન જિન સંસ્તવે રે લો, જેહ સ્તવ્યા સુરદાનવે રે લો;
નાથજી લોકાગ્રે રહ્યા રે લો, ભક્તિથી મેં હઇડે ગ્રહ્યા રે લો. ૧૯.
શક્તિ અનંતી સાંભળી રે લો, ભક્તિથી શક્તિ વેગળી રે લો;
શક્તિ ખાયક ગોપમાન છો રે લો, ભક્તિ વશેં ભગવાન છો રે લો. ૨૦.
ભાવના ભક્તિએં સાંકળ્યો રે લો, પ્રાસાદથી તે નિકળ્યો રે લો,
આગળ પાછળ જોવતો રે લો, દીઠો અશોક તરૂ સોહતો રે લો. ૨૧.
માતું વનમાં નોતર્યા રે લો, વિદ્યા ચારણ મુનિ ઊતર્યા રે લો;
મુનિગણ મંડળ મારગી રે લો, ચાર જ્ઞાન જ્યોતિ ઝગી રે લો. ૨૨.
તીરથ જંગમ સુરતરૂ રે લો, શાંત સુધારસ સાગરૂ રે લો;
સાહસગતિ સુર નામ છે રે લો, નામ તિશ્યો પરિણામ છે રે લો. ૨૩.
સંસારદુખ દવ જાળમાં રે લો, છાયા શીતળ સંસારમાં રે લો,
પુત્ર કલત્ર મુનિવરારે લો, દુઃખમા વિસામા એ ખરા રે લો. ૨૪.
રત્ન રોહણગિરિ જાણીને રે લો, મેઘધ્વનિ સુણિ વાણીને રે લો;
દેખી કુંવર આણંદિયા રે લો, આવી સૂરીશ્વર વંદીયા રે લો. ૨૫.
બેઠા તિહાં વિનયેં કરી રે લો, ભૂખ તરષ છડી પરી રે લો,
ધર્મઉદયસ્થિતિ સાંભરી રે લો, સંસારશેરી વિસરી રે લો. ૨૬.
ખંડ બીજે દશમી ભણી રે લો, ઢાળ મુક્તિ મેળા તણી રે લો;
પૂરણ ખંડ ઇંહા થયો રે લો, જંગલમેં મંગલ ભયો રે લો. ૨૭.

ચોપાઇ.

ખંડેં ખંડેં મધુરતા ઘણી, ધમ્મિલકુંવર ચરિત્રેં ભણી,
કહે મુનિ વીતક ધમ્મિલ સુણો, શ્રી શુભવીર વચન રસ ઘણો. ૨૮.

इति श्री तपोगच्छाधिराजभट्टारक श्री विजयसिंहसूरीश्वर-शिष्य संविज्ञ पंडित श्री सत्यविजयगणिशिष्य पंडित कर्पूरविजयगणिशिष्य पंडित क्षमाविजयगणिशिष्य पंडित यशोविजयगणि-शिष्य पंडित शिरोरत्न श्री शुभविजयगणीशिष्य पंडित श्री वीर-विजयगणिविरचिते श्री धम्मिलकुमार चरित्रे प्राकृतप्रबंधे.

द्वितीयखंडः समाप्त.

તૃતીય ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

જય જય તું જગદીશ્વરી, જગદંબા જગમાય;
જિનવરમુખકંજવાસિની, વિદુષી માત કહાય. ૧.
તું ત્રીપદી ત્રિપુરા તથા, તું ત્રિરૂપમય દેવી;
શક્તિ સ્વરૂપેં ખેલતી, નવનવ રૂપ ધરેવી. ૨.
જે ત્રિભુવનમાં ત્રિહુ પદેં, તે સવિ તુમ આકાર;
નિત્ય અનિત્ય અને વળી, નિત્યાનિત્ય વિચાર. ૩.
આદિ શક્તિ તું અભિનવી, ત્રિકકાળેં થિર ભાવ;
સરસ્વતી પ્રણમી નમી, મુજ ગુરૂ પ્રબળ પ્રભાવ ૪.
ઇષ્ટદેવ પદ્માવતી, કાર્ય સકળ સહચાર;
તાસ નમી હવે વર્ણવું, ત્રીજો ખંડ ઉદાર. ૫.
વક્તા વાત વિવેકની, લહે પરીક્ષાવંત;
જાણ ઝવેરી આગળેં, માણક મૂલ મિલંત. ૬.
ગામના નટનેં મૂર્ખનો, જોગ મળ્યો નહીં સોઝ;
આડું અવળું જોવતા, બેઠાં રણનાં રોઝ. ૭.
રોઝ તણાં મન રીઝવી, ન શકે પંડિત લોક;
વિપ્રકથા વનિતા સુણી, સૌરભનો ધરે શોક. ૮.
અંધાગ્રે નાટકકળા, બેહેરા આગળ ગીત;
મરખ આગેં રસકથા, ત્રણ્યે સરખી રીત. ૯.
કુસુમ સુગંધી ઘેંશમાં, ખાયક કુટંબી જેમ;
શાસ્ત્ર રસિક કવિની કળા, થાય નિરર્થક તેમ. ૧૦.
મૃત સૌરભ શુક ચાળણી, કંક હંસ શશી સાર;
જળપુર અહિઘટ છિદ્ર પશુ, મશક શિલા મંજાર. ૧૧.
સભા ચતુર્દશધા મળે, તિહાં શશી હંસ સમાણ;
શ્રોતા વિકસિત ચિત્તશું, સુણજો શાસ્ત્ર પ્રમાણ. ૧૨.

-અગડદત્ત બેઠો તિહાં, ગુરૂ સન્મુખ સુવિનીત,
-ગુરૂ પણ અવસર દેશના, દેતા સમય અધીત ૧૩.

ઢાળ. ૧ લી.

(ઈડર આંબા આંબલી રે—એ દેશી)

-ચેતન ચતુરી ચેતના રે, પામી આ સંસાર,
દશ દૃષ્ટાંતે દોહિલો રે, માનવનો અવતાર;
ચતુર નર ચેતો ચિત્ત મઝાર, ધર્મ પરમ આધાર. ચતુર૦ ૧.
ધર્મવિના પશુ પ્રાણીયા રે, પાપે પેટ ભરંત,
રૌરવ તે નરકે પડે રે, પામે દુઃખ અનંત ચ૦ ૨.
સુગુરૂ વચન ઉપદેશથી રે, જે ધરશે વૈરંગ,
ભવ અટવી ઓળંઘીને રે, લહે શિવવધૂ સુખ સંગ. ચ૦ ૩.
એણે અવસર તિહાં નૃપસુને રે, દીઠા પાંચ જુવાન,
બેઠા વૈરાગે ભર્યા રે, ધર્મ સુણે વ્રત ધ્યાન ચ૦ ૪.
કુંવર પૂછે સાધુને રે, રત્ન જડિત ઝળકાર;
જિનમંદિર અટવી વચ્ચે રે, કોણ કરાવણહાર. ચ૦ ૫.
પંચબાણને જીતીને રે, પંચ મહાવ્રત હેત,
પંચ પુરૂષયૌવન વયે રે, કીધા કેમ સંકેત ચ૦ ૬
વૈરાગ્યકારણ કેમ બન્યું રે, તે કહીએ મહારાજ,
સૂરિ કહે સુંદર સુણો રે, રથનપુર પુરરાજ. ચ૦ ૭
તે વિદ્યાધરે એ કીયો રે, વિદ્યાધર અવતાર;
નામે જિનમંદિર વડું રે, ઋષભ દેવ દરબાર. ચ૦ ૮.
પાંચ પુરૂષનું હવે સુણો રે, વૈરાગ્યકારણ જેહ,
ભીમ નામે પલ્લીપતિ રે, વંધ્યાટવી રહે તેહ ચ૦ ૯.
એ પાંચે તસ બાંધવા રે, પંચાનનબળ જાસ;
એકદિનાંતહાંનિશિસૈન્યશું રે,કોઠનૃપસુતેલીયેોવાસ. ચ૦ ૧૦.
મદનમંજરી પ્રિયાશું તેણે રે, કીધો દૂર નિવાસ;
ધાડ પડી પલ્લીશની રે, સૈન્ય શુભટ લહે ત્રાસ. ચ૦ ૧૧.
--કમળસેના રાણી ગ્રહી રે,નાઠા સુભટ સવિ તામ;

પલ્લીશ ભીમશું રથ ચઢી રે, કુંવર કરે સગ્રામ. ચ૦ ૧૨.
શંકાણો નૃપભૂ તિહાં રે, જીત્યો ભીમ ન જાય;
ચિંતી પ્રિયા થઇ સારથીરે, નયન કટાક્ષે ગ્રહાય. ચ૦ ૧૩.
તવ કુંવર હણી ભીમનેરે, રથ બેસી કરી જાય;
ભીમ સહોદર પચ એ રે, ગ્રામાંતરથી આય. ચ૦ ૧૪.
મૃતકારજ કરી ભીમનાં રે, કરી પ્રતિજ્ઞા એમ;
બાંધવ વૈર લીધા વિના રે, જીવિતનું છે નેમ. ચ૦ ૧૫.
એ પાંચે ભમતા થકા રે, વીત્યો કેટલો કાળ;
શત્રુ મરણ વિણ નવિ શમીરે, ચિત્ત હુતાશનઝાળ. ચ૦ ૧૬.
અમર્ષે પૂર્યા થકા રે, કરતાં રૈદ્ર ધ્યાન;
દેવકુળે આવી રહ્યા રે, શંખ પુરી ઉદ્યાન. ચ૦ ૧૭.
રાજકુંવર તે નયરીનો રે, પલ્લીપતિ હણનાર,
મદનમંજરીશું નિશિ રહ્યોરે, તેહજ વનમોઝાર. ચ૦ ૧૮.
સર્પ ડશ્યો પ્રિયા નેહશું રે, વહ્નિ પ્રવેશ કરત,
વિદ્યાધર વિષ અપહરી રે, જીવિતદાન દીયત. ચ૦ ૧૯.
દેવકુળે જઈ નિશિ વર્યા રે, વન છંડી નર નાર,
પ્રિયા સુવારી પ્રેમશું રે, હૃદય ફરસ કરધાર. ચ૦ ૨૦.
ત્રીજે ખડું એ કહી રે, સુંદર પહેલી ઢાળ;
વીર કહે શ્રોતા સુણો રે, જ્ઞાની વચન ઉજમાળ. ચ૦ ૨૧.

દોહરા.

વનતરુ શીતળ પવનથી, મત્રજળે નિશિ શેક;
અંબપલ્લવ પ્રિયસોવતી, અંગ શિથિલ અતિ રેક. ૧.
તે ટાઢયે કરી ધ્રૂજતી, દેખી રાજકુમાર;
કાષ્ટ આગ્ન લેવા ગયો, એકલી મેલી નાર. ૨.
શય્યાસન ભોજન વસુ, રાજ્ય રમણી ધર પ્રાય;
સૂનાં મૂકયાં સાત એ, અન્ય અધિષ્ઠિત થાય. ૩.
એકલી નારી ન મૂકીએ, જો પણ સતીય કહાય;
બાંધવ બાપને દેખીને, ગપળા ચિત્ત ડોલાય. ૪.

ક્ષણભર રાજા વેગળો, કાનેં પિશુ ન લગાય;
નિશ્ચિત પઠિત દિનાંતરેં, વિદ્યા વિસરી જાય. ૫.
ઉત્સંગેં રહી નારીનો, નવિ કીજે વિશ્વાસ;
મંસ રૂધિર તનનાં દીયાં, તો પણ ન થઇ તાસ. ૬.
લાલી કેહેતી બાપડી, અવળા ખ્યાલ મ ખેલ,
જિહાંથી લાવ્યો લાકડી, તિહાંની તિહાં જઇ મેલ. ૭.

ઢાળ ૨ જી.

(પાપસ્થાનક ચોથું વરજીએ—એ દેશી)

પંચ પુરૂષ છળ પામીનેં, દેવકુળે રહ્યા જેહ;
રાજકુંવર આજ મારવો, ચિંતવતા એમ તેહ. ૧.
ધિગધિગ્ રમણીના રાગને, રાગે મોહ્યો સંસાર,
નરભ્રમણી રમણી ભલી, માને મૂઢ ગમાર. ધિગ્ધિગ્. ૨.
લઘુ બંધવ દ્વારસન્નિધે, ઉભો લેઇ તરવાર,
નૃપસુત બળનો જે કાષ્ટમે, એહવી કેહવી છે નાર. ધિ૦ ૩.
ચારે બાંધવ ચિંતવી, ધરીયો ડાબલા માંહી,
કહાડી દીપક બારણે, જોતાં રૂપ ઉચ્છાહી ધિ૦ ૪.
કુંવર પથારી વિલોકતાં, તવ શીત કંપતી નાર,
લઘુ તસ્કર નજરે પડ્યો, મોહી તે તેણીવાર. ધિ૦ ૫.
નારી રાગ નદી પૂર જ્યું, રહેવું વાદળી છાય;
મેઘ પ્રિયા ક્ષણ વિજળી, ભૂનર ફરસતી જાય. ધિ૦ ૬.
તસ્કર લવણિમ જલધિએ, ડુબ્યું તન મન ઝાજ,
ઊઠી વળગી તે છાતીએં, મેહેલી કુળપતિ લાજ. ધિ૦ ૭.
મદનમંજરી કહે ચોરનેં, તુંહીજ મુજ ભરતાર,
રાજકુંવરશું રે વિલસતા, એળે ગયો અવતાર. ધિ૦ ૮.
મ કરીશ ભંગ તું પ્રાર્થના, થઇ રહું ઘર તણી નાર,
વિષયા નદીપૂરમાં પડી, પિયુડા પાર ઉતાર. ધિ૦ ૯.
મરવું છે તુજ ઉપરે, જો નવિ અંગીકરેશ;
ચોર વિચારીનેં એમ કહે, સાંભળ વાત વિશેષ. ધિ૦ ૧૦.

તુમ પતિશું એક વૈર છે, બીજું તુજ અપહાર;
પણ સરગે નવિ પામીયે, રત્નસમી તુંહી નાર. ધિ૦ ૧૧.
પણ તુજ કંથને જીવતાં, કેમ તુમ સાથ લેવાય;
સા કહે ભય નવિ રાખશો, કરશુ તાસ ઉપાય. ધિ૦ ૧૨.
રાજકુંવર આજ રાતમાં, મારૂં હું નિજ હાથ:
દોય વૈર કરી વેગળા, ચાલીશુ તુમ સાથ ધિ૦ ૧૩.
કરતાં વાત અગ્નિ ગ્રહી: આવંતો પતિ જામ;
દેખી સુદરી શાનથી, દીપક બુઝવિયો તામ. ધિ૦ ૧૪.
ઉદ્યોત કારણુ પૂછતો, આવી કુવર તે તાસ;
સા કહે તુમ કર ઝળકિયો, પાવક તાસ પ્રકાશ. ધિ૦ ૧૫.
સરળ સ્વભાવે તે માનતો, સાચુ નેહવિલુબ્ધ;
ધમતો અગ્નિ નીચો પડી, ખડ્ગ પ્રિયા કર દીધ. ધિ૦ ૧૬.
કુંવર ઉગારણુ ચઉ સજ્યા, રયણી અંધારી ઘોર;
નારી ચરિત્ર વિલોકવા, સ્ત્રી પૂઠે લઘુ ચોર. ધિ૦ ૧૭.
કંઠે કુંવરને કામિની, જબ દેવે અસિઘાત;
ચોરે કરતલ ઘા દિયો, ખડ્ગ પડી ભુવિજાત. ધિ૦ ૧૮.
ચોર લઘુ ચિત ચિંતવે, દીપ પતગને ન્યાય;
ભેગો બળવાને ઉઠીયો, સાત સમારણુ ધાય. ધિ૦ ૧૯.
રક્તા મુજ થઇ રાક્ષસી, અંતે એહ હવાલ,
રંગ પતંગ એ નારીનો, એ વિષ વેલી વિશાળ ધિ૦ ૨૦.
દાસપણું કરે એ ધણી, ન ગણિયો પ્રેમ લગાર;
કર્મ કઠોર એ નારીએ, દીધો ખડ્ગ પ્રહાર ધિ૦ ૨૧.
તો મુજને શું એ સુખ દીયે, દીઠું દુષ્ટ ચરિત્ર,
મેં ઉગાર્યો એ રાંકને, પ્રગટ્યું પુણ્ય પવિત્ર. ધિ૦ ૨૨.
ગામ સુકર તપ્યો તાપથી, ગગાજળ ન સુહાય:
મૂત્રમળે વિટકર્દમે, રતિ પામીને ભખાય. ધિ૦ ૨૩.
તેમ કુળવંતી ને ગુણવતી, તજી અમૃતરસ ઘૂટ,
છંડી દ્રાખના માંડવા, કટક રાતો ઉટ. ધિ૦ ૨૪.

ચિંતી ભાઇ ભેગો થઇ, જોવે મોહની રીત;
કુંવર કહે અસિ કેમ પડી, સા કહે સાંભળો મિત્ત. ધિ૦ ૨૫.
શીતેં ધ્રુજતેં કરથકી, ખડ્ગ ગ્રહી પડી તેણ;
સાચું માની ઉઠી કરી, ધીધી અસિ કરી મેણ. ધિ૦ ૨૬.
હૈડે ભેટી બેસારતાં, ધ્રુજતી વળગતી જાય;
અગ્નિ લેવા ગયા વેગળા, તુમ વિરહો ન ખમાય. ધિ૦ ૨૭.
વાહલેસર વિના એક ઘડી, દૂરેં મેં ન રહાય;
માંસ નખેં જળ માચ્છલી, પ્રીતમ પ્રિત લગાય. ધિ૦ ૨૮.
પ્રાણ અધિક તુમેં વાલહા, માહારે તો મન એક;
બીજો નજરે ન દેખીએં, એ મુજ મોહોટી છે ટેક. ધિ૦ ૨૯.
ચોર હસેં વિકસે પતિ, કરતો તાપનો શેક;
પ્રમદા પાસમાં જે પડયા, ન રહે તાસ વિવેક ધિ૦ ૩૦.

સવૈયા.

કામિનીકી બાત માનેં, તાકેં મુખ ધૂર જયું.
કપટ નિપટ બોલે, હદેકી ન ગઠિ ખોલે;
મનસેં ઉઠાય કહે, બાત સવિ કૂડ જયું.
જેસો હે પતંગ રંગ, તેસો હે કામિની સંગ;
વિસરત ન લગે વાર, જેસો નદી પૂર જયુ.
કહે કવિ ભદ્રસેન, તપથી ચુકાય એન;
કામિનીકી બાત માનેં, તાકેં મુખ ધૂર જયુ. ૧
એકકુ ધારકેં ઔરકું ધાવત, એક કિયો પતિ ઔર કરે ગી;
જાસુ મિલે તાસું જુંજ કહે, મેં તો તેરી હું તેરે પાય પરે ગી.
ભદ્રસેન કહે એમ કામિની, કેતે કીએ નર કેતે કરેંગી,
રે મૂઢ મન્ન બિચાર કરો ત્રીયા, સંગસે વાત સબી બિગરે ગી. ૨.
ત્રિયાં ચરિત્ર એક લખ, બેઠી બે લખ જોડે
દીહે બીહે દોરડે, રયણી વિપ હર ફણ મોડે;
ઉદર દેખી ઉધકે, વેઢ જઈ વાઘ વિડારે;
શય્યાએં ચઢતાં લડથડે, ચઢે ડુંગર સરાડે;

સૂકી નદી ડૂબી મરે, આપ અરથેં સાયર તરે;
કવિ ગંગ કહે રે ઠાકરો, સ્ત્રિયાં ચારિત્ર એતાં કરે. ૩.

પૂર્વ ઢાળ.

જોઇ પાંચે તે ચિંતવે, માર્યો મહિલાએં એહ;
ન ઘટે મૃતકનેં મારવું, ચાલો આપણેં ગેહ. ધિ૦ ૩૧.
વહેલીશું રે વાતડી, કરતાં વીતી તે રાત;
હોય ગયા પુર મંદિરેં, જબ પ્રગટ્યો પરભાત. ધિ૦ ૩૨.
પાંચે બાંધવ નિકળ્યા, કરતા નારી વિચાર;
શોક સરોવર પાળ એ, દુરિત વને ઘન નાર. ધિ૦ ૩૩.
પેટિ વિકટ કપટ તણી, દુઃખ દલિદ્રની ખાણ;
તમ મન ધન જેણેં સોંપીયાં,કરતી તેહની હાણ. ધિ૦ ૩૪.
ઇહ પરલોક ઉવેખીનેં, છંડી નિજ કુળલાજ;
તૃણ સમ પ્રાણ ગણ્યાં જેણેં, તિહાં એ કરતી અકાજ. ધિ૦ ૩૫.
રાણી રાયની નવિ થઇ, અમ ઘર ભીલડી નાર;
વિણ ખૂટે એક દિન હણે, ધિક આપનો ઘર બાર. ધિ૦ ૩૬.
આ સંસારેં રે સુખ કરી, રહેવાનો નહીં લાગ;
ધિગ્ ધિગ્ વિષયા રે જીવનેં, એમ પામ્યા વૈરાગ. ધિ૦ ૩૭.
ચિત્ત ઉદાસીનતા ભજી, છંડી નિજ ઘરબાર;
યમુના ઝીલીનેં આવ્યા, મથુરા નયરી મોઝાર. ધિ૦ ૩૮.
ત્રીજે ખંડેં એ રસભરી, બીજી ઢાળ વિશેષ;
શ્રી શુભવીરની વાણીએં, ભીના ભિલ્લ નરેશ. ધિ૦ ૩૯.

દોહરા.

મથુરામાંહી તે દિનેં, દીઠો અતિ ઉત્પાત;
મદભરીયો હસ્તી ફરે, કરે ઘર વૃક્ષ વિઘાત. ૧.
નૃપ સુભટેં તે ઝાલીયો, બાંધીયો જઇ દરબાર;
લોક ખલક વાતેં મળ્યા, ચહુટામાં તેણિ વાર. ૨.
પાંચે બાંધવ પણ તિહાં, બેઠા આવી ઉચ્છાહી;
તવ એક નારી જળ ભરી, આવી ચહુટામાંહી. ૩.

જળ બેડું ભાંગી પડયું, રોતી મોકળે કંઠ;
જન પૂછે તવ એમ કહે, મુજ ઘર સાસુ ઉલઠ. ૪.
ઘરમાં નવિ પેસણ દીયે, હું જાઇશ ઘર જામ;
લોક સુણી તસ આપતા, બીજું બેડું તામ. ૫.
દધિ ભાજન મસ્તક ધરી, એક મહિયારી ત્યાંહી;
જન ભીડે કરી ફુટીયું, તવ હરખી મન માંહી. ૬.
હસતી હસતી નવિ રહે, પૂછે રાજકુમાર;
દહિ દૂધ ભાજન ફૂટતે, કેમ નહીં શોક લગાર. ૭.
વળતુ સા કહે ધુંલમાં, રોળ્યો આ અવતાર;
શી શી હુ સોચણુ કરૂં, સાભળ રાજકુમાર. ૮.
નૃપનંદન કહે તુમતણી, વાત કહો વિસ્તાર;
આભીરણુ કહે પચ જણુ, સુણતાં નિજ અધિકાર. ૯.

સવૈયો.

નૃપ માર ચલી અપને પતિપે, પતિ સાપ ડશ્યો ભુજહિ પરસ્યુ;
વન ચોર ગ્રહી ઉને બેચ દિઇ, સુખ ભોગ લહી ગણિકા ઘરશું,
સુતસંગતિ હોત ચલી જલણેકુ, નદી પરવાહ ગઇ તરસુ;
અબ ગૂજર હોત મહારાજ કુમારકે, છાસિકા સોચ કહા કરશું. ૧૦.

ઢાળ ત્રીજી.

(કેસર વરણો હો કે, કાઢ કસુંબો માહારા લાલ–એ દેશી)

શિવપુર નગરે હો કે શોભા સારી, માહારા લાલ.
માધવ નામે હો કે દ્વિજ આચારી; માહારા લાલ.
કામલતાભિધ હો કે તેહને નારી, માહારા૦
રંભારૂપે હો કે અપચ્છર હારી. માહારા૦ ૧.
પ્રીતિ વિશાળી હો કે છે ઘરબારી, માહારા૦
બેહુને લાગી હો કે પ્રેમ કટારી; માહારા૦
તસ લઘુ બાળક હોકે દૂધ આહારી, માહારા૦
એક દિન ઘરમાં હો કે બાળ બેસારી. માહારા૦ ૨.
કૂપક દૂરે હો કે નિર્મળ વારી, માહારા૦
ભરવા ચાલી હો કે સહુ પાણીહારી; માહારા૦

જળ ભરી ભાજન હો શિરપર ધારી, માહારા૦
એડ ઉપર હો કે ઝગકે ઝારી. માહારા૦ ૩.
રમઝમ કરતી હો કે વેષ સમારી, માહારા૦
સહીયર ટોળે હો કે પંથ વિહારી; માહારા૦
નિજ પતિવાતે હો કે કરે વિસ્તારી, માહારા૦
આઠે થાનક હો કે વિકથા કારી. માહારા૦ ૪.

ગરબે રમતી હો કે જમણુ પીયારી, માહારા૦
નદીએં ધોતી હો કે વસ્ત્ર ઉતારી; માહારા૦
કથા સુણતાં હો કે ચૈત્ય જુહારી, માહારા૦
બાહેર ભૂમિએં હો કે વાત ન કારી. માહારા૦ ૫.
પાપડ વણતાં હો કે પણ ઘટહારી, માહારા૦
પાછી વળતી હો કે સુત સંભારી; માહારા૦
લટકે ચલતી હો કે હાથ પસારી, માહારા૦
એણે સમે ભાગ્યાં હો કે ફળ ઝળકારી. માહારા૦ ૬.

લશકર લોધ્ધે હો કે લૂંટી નારી, માહારા૦
કામલતાને હો કે રંભા ધારી; માહારા૦
સુભટે ઝાલી હો કે રથ બેસારી, માહારા૦
કંપિલ પુરીયે હો કે ગઇ અસ્વારી. માહારા૦ ૭.
આપી સુભટે હો કે રાયે સકારી, માહારા૦
કરી પટરાણી હો કે સુખમાં ભારી; માહારા૦
વિષય વિલુબ્ધી હો કે થઇ વ્યભિચારી, માહારા૦
રંગભર રમતી હો કે પુત્ર વિસારી. માહારા૦ ૮.

પૂરવ ઘરમાં હો કે બાળ વિસાર્યો, માહારા૦
ચાદ વરસની હો કે તે વય પામ્યો; માહારા૦
ગુરૂ ઉદ્યમથી હો કે વિદ્યા લીધી, માહારા૦
વિસ્તરી લખમી હો કે લોક પ્રસિદ્ધિ. માહારા૦ ૯.
કામલતાની હો કે ખબર તે આવી, માહારા૦
કેશવ પુત્રને હો કે ગેહ ભળાવી; માહારા૦

માધવ વાડવ હો કે વેગેં સધાવ્યો, મ'હારા૦
કંપિલ નગરેં હો કે તે પણ આવ્યો. માહારા૦ ૧૦.
પૂછે સહુનેં હો કે વાત વિશેષેં, માહારા૦
એક દિન ગોખેં હો કે બેઠી દેખે; માહારા૦
કામલતાયેં હો કે તે પણ દીઠો, માહારા૦
બહુ કાળાંતરેં હો કે લાગે મીઠો. માહારા૦ ૧૧.
વૈદ્ય કરીનેં હો કે તેડી તપાસ્યા, માહારા૦
વાત કરીને હો કે દીધી આશા: માહારા૦
કાળી દેવીનેં હો કે દેહરેં આવીશ, માહારા૦
છાના રેહેજો હો કે બહુ ધન લાવીશ. માહારા૦ ૧૨.
વિપ્ર વિસર્જી હો કે નેહ ઉતરીયો, માહારા૦
નૃપ સુરયણેં હો કે ડાબડો ભરિયો; માહારા૦
કરીય સજાઇ હો કે રાડ તે પાડી, માહારા૦
ઉદરેં આવે હો કે ચૂક તે ધાડી. માહારા૦ ૧૩.
રાય તેડાવે હો કે વૈદ્ય તે દક્ષા, માહારા૦
પણ કુશિષ્યનેં હો કે ગુરૂની શિક્ષા; માહારા૦
રાણી બોલે હો કે કારણ જાણ્યુ, માહારા૦
તુમ પીડાએં હો કે મેં એમ માન્યુ. માહારા૦ ૧૪.
રાયનેં શાતા હો કે હોશે જયારે, માહારા૦
કાળી દેવી હો કે સહસ દીનારે; માહારા૦
બલિબાકુળશું હો કે બિહું જણ જાને, માહારા૦
કરશું પૂજા હો કે આવી રાતે. માહારા૦ ૧૫.
વાત તે ભૂલી હો કે તેણે દુખ કરશુ, માહારા૦
રાય કહે તવ હો કે આજ તે કરશુ; માહારા૦
ભૂપતિ કેહેતાં હો કે ચુક ખસિ જઇ, માહારા૦
સુખમાં રાત્રિ હો કે ચાર ઘડી ગઇ. માહારા૦ ૧૬.
કાળીચૈત્યે હો કે બેહુ જણ આવી, માહારા૦
ખર્ગ ગ્રહીનેં હો કે ભપ નમાવી, માહારા૦

રાણી ખડ્ગેં હો કે ઘાય લગાવે, માહારા૦
રાયનેં મારી હો કે કંથ જગાવે. માહારા૦ ૧૭.
શિરપેં ડસ્યો હો કે માધવ મૂઓ, માહારા૦
કર્મવિટંબણ હો કે નારીની જાઓ; માહારા૦
બ્રાહ્મણી ચિંતે હો કે દોય વિછૂટી, માહારા૦
નાઠી વનમાં હો કે ચોરેં લૂંટી. માહારા૦ ૧૮.

વળી બિવરાવી હો કે ખર્ગુજ ખેંચી, માહારા૦
બળદેવગામેં હો કે જઇને વેચી; માહારા૦
ધન દેઇ વેસ્યા હો કે નિજ ઘર લાવે, માહારા૦
ભોગી નરશું હો કે ભોગ મેલાવે. માહારા૦ ૧૯.
કાળ ઘણેરો હો કે તસ ઘર ગમિયો, માહારા૦
તાત ગવેષણ હો કે કેસવ ભમિયો; માહારા૦
ફરતાં આવ્યો હો કે બળદેવ ગામેં, માહારા૦
તેહિજ વેશ્યા હો કે ઘર વિસામે. માહારા૦ ૨૦.

યૌવન વયમાં હો કે ધન સંજોગેં, માહારા૦
કામલતાશું હો કે વિલસે ભોગેં; માહારા૦
એક દિન પૂછે હો કે પ્રેમ વિશેષેં, માહારા૦
ભટકેમ ભટકે હો કે દેશ વિદેશેં. માહારા૦ ૨૧.
કિયા ગામના હો કે છો રેંવાસી, માહારા૦
તવ તેણેં મૂળથી હો કે વાત પ્રકાશી; માહારા૦
વાત સુણીનેં હો કે મનમાં મૂઝી, માહારા૦
સુત સભોગેં હો કે હઇડે ધ્રૂજી. માહારા૦ ૨૨.

પાપ અઘોરેં હો કે દુર્ગતિ મૂકી, માહારા૦
દેઉ અગનિમાં હો કે કાયા ફૂકી; માહારા૦
કહે નિજ સુતને હો કે ઘેર સધાવો, માહારા૦
નહીં આ ભવમાં હો કે તાત મિલાવો. માહારા૦ ૨૩.
ઇંધણ ખડકી હો કે યમુનાં તીરેં, માહારા૦
ચયમાં પેઠી હો કે નાહી નીરેં, માહારા૦

તો પણ વીતક હો કે કર્મ અધૂરે, માહારા૦
ચિતા તણાણી હો કે યમુના પૂરે. માહારા૦ ૨૪.

કાષ્ઠે વળગી હો કે પવને ઠેલી, માહારા૦
વૃંદારવનમાં હો કે જઇને મેહલી; માહારા૦
ગોધણ ચારે હો કે તિહાં ભરૂઆડી, માહારા૦
એક આહીરે હો કે લીધી ઉપાડી. માહારા૦ ૨૫.
નિજ ઘર લાવી હો કે રૂપા ભારી, માહારા૦
સજ થઇ તવ હો કે કરી નિજ નારી; માહારા૦
હું તે નારી હો કે મથુરા આવી, માહારા૦
ગોરસ ભાજન હો કે જાઉં વધાવી. માહારા૦ ૨૬

પતિ સુત રાજા હો કે સહુ સુખ ખોયુ, માહારા૦
કેહને જોઉં હો કે કેહને રોઉં, માહારા૦
દૈવે કીધી હો કે સહુની વેરણ, માહારા૦
દ્વિજકુળ લજવી હો કે હુઇ આહેરણ. માહારા૦ ૨૭
તપવે લોચન હો કે કર્મ વિરોચન, માહારા૦
તક વેરાતે હો કે શી કરૂં શોચન; માહારા૦
એમ કહી ચાલી હો કે પથ વિશેષે, માહારા૦
મથુરા વનમાં હો કે મુનિવર દેખે. માહારા૦ ૨૮.

ગુરૂપદ પ્રણમી હો કે પાસે બેઠી, માહારા૦
વાણી સુણતાં હો કે લાગી મીઠી, માહારા૦
દીક્ષા લેઇ હો કે પાપ વિઘાતી, માહારા૦
કેવળ પામી હો કે મુક્તિ જાતી માહારા૦ ૨૯
પાચે બાંધવ હો કે નજરે દેખી, માહારા૦
નારી ઉપર હો કે ચિત્ત ઉવેખી, માહારા૦
સાથની સાથે હો કે પથ સિધાવ્યા, માહારા૦
કંચનપુરમાં હો કે સુખભર આવ્યા. માહારા૦ ૩૦.

ત્રીજે ખંડે હો કે ત્રીજી ઢાળે, માહારા૦
ધમ્મિલકુંવરને હો કે રાસ રસાળે; માહારા૦

સુણો વૈરાગી હો કે તત્ત્વ વિલાસી, માહારા૦
શ્રી શુભવીરેં હો કે વાણી પ્રકાશી. માહારા૦ ૩૧.

દોહરા.

કંચનપુર ચહુટેં ગયા, પાંચે પુણ્ય પવિત્ર;
તવ તિહાં કુલટા નારીનું, દીઠું દુષ્ટ ચરિત્ર. ૧.
શિર મુંડી ધરી રાસભેં, કાઢે નૃપ પુરબાર;
એક નરનેં શિરપાવ દેઇ, કરે ઘણો સત્કાર. ૨.
પૂછે પાંચે બાંધવા, કોઇકનેં તેણી વાર;
તે નર કહે કૌતક જિસ્યો, નારી તણો અધિકાર ૩.

ઢાળ ૪ થી.

(જોઈ જોઈ રે જોગતણી દશા, અલબેલાજી—એ દેશી)

આ નગરસેં સાગરદત્ત ઇસે, સુણ પરદેશી, એક વ્યવહારી રૂડો વસે; સુણ૦
તસ શ્રીદત્ત નામેં સુત જયો, સુ૦ એક દિન શ્રીપુર નગરેં ગયો. સુ૦ ૧.
સોમદત્ત શેઠ છે તિહાં કને, સુ૦ જયશ્રી પુત્રિ છે તેહનેં; સુ૦
શ્રીદત્ત પરણ્યો તે અભિનવી, સુ૦ પરણીનેં પીયરીએ ઠવી. સુ૦ ૨.
ભરી કિરીયાણાં પ્રવહણ ચડયો, સુ૦ પાછળ યૌવન વનિતા નડયો; સુ૦
નવલા નરશું મન મેલતી, સુ૦ સરખી સખી સાથેં ખેલતી. સુ૦ ૩.
નર દેખી બાળ હસાવતી, સુ૦ હસતી હઇડું દેખાવતી; સુ૦
સણીયો બાળક હુલગવતી, સુ૦ નરનજરેં બીડાં ચાવતી. સુ૦ ૪.
વળી ગરબા ઘર ઘર ગાવતી, સુ૦ પગ હાથેં મેંદી લગાવતી; સુ૦
મેલે ખેલે જાને જતી, સુ૦ નર નજરેં આળસ મોડતી. સુ૦ ૫.
ઘર ગણતી નર વેધાણીએ, સુ૦ કુલટા લક્ષણ એ જાણીએં; સુ૦
કદરૂપી સ્ત્રી જોવન સમે, સુ૦ ચાળા ચેકટ કરતી ભમે. સુ૦ ૬.
તો રૂપવતી કેમ રહે ઘડી, સુ૦ પાકકાળેં લીબોળી મીઠડી; સુ૦
એક દિન મંદિર મેડી ચડી, સુ૦ જોતાં એક નર નજરેં પડી. સુ૦ ૭.
સખિ માલતી તસ ઘર મોકલી, સુ૦ સંકેત કરી ચિત્ત સાંકળી; સુ૦
સંજોગ બન્યો માળણ ઘરે, સુ૦ પ્રતિદિન તસ ઘર એમ સંચરે. સુ૦ ૮.

પરતટથી શ્રીદત્ત આવીયો, સુ૦ નિજ ઘર લખમી બહુ લાવીઓ; સુ૦
સસરા ઘર સ્ત્રી તેડણ ગયો, સુ૦ પતિ દેખી જયસિરિ દુઃખ થયો. સુ૦ ૯.
કહે સખીને હવે કિહાં જાઈશું, સુ૦ ચિંતાપન્નગિયેં ચિત્ત ડસ્યું; સુ૦
કપટે મધુરે વચને હસી, સુ૦ નિશિ શયન પતિ પાસે વસી. સુ૦ ૧૦.
શ્રીદત્તવચન અમૃત ઘડો, સુ૦ સા ચિતે વળગ્યો ઝાંપડો; સુ૦
ગુરૂ પ્રેમ વચન શિક્ષા કહે, સુ૦ કુશિષ્ય વિરેચન ધા લહે. સુ૦ ૧૧.
અણબોલી પતિ નિદ્રા વરી, સુ૦ તવ ઉઠી ચાલી જયસિરી; સુ૦
સખી ઘર જાવા મારગ ચડી, સુ૦ એક ચોર તણી નજરે પડી. સુ૦ ૧૨.
તે ચાલ્યો પૂંઠે સજ થઇ, સુ૦ સા ચહુટામાં પરવે ગઈ; સુ૦
જે નરશું તિહાં મેળો હતો, સુ૦ ઘણી વાર થઇ તે ઘર જતો. સુ૦ ૧૩.
એક રાજપુરૂષ કોઇ સ્ત્રી હળ્યો, સુ૦ તિહા તે દિન તેણે મેળો કર્યો; સુ૦
કોટવાળ હણે તસ તીરથી, સુ૦ ચોર ભ્રાંતે ગયો તે જીવથી. સુ૦ ૧૪.
દેખી પણ સા કામાતુરી, સુ૦ કરે આલિંગન ઉપર પરી; સુ૦
ગળે વળગી મુખચુંબન કરે, સુ૦ જુએ ચોર એ કુલટા શું કરે. સુ૦ ૧૫.
તિહાં તરૂ ઉપર એક ભતડું, સુ૦ ચિતે એહને વળગી પડું; સુ૦
કુલટાની હોંશ પુરી કરૂ, સુ૦ ચિતી મુડદામાં સંચર્યું સુ૦ ૧૬.
કરે ભોગ પ્રિયા અનુકૂળથી, સુ૦ નાક કરડી ખાધું મૂળથી; સુ૦
ચિતે ખુચ્ચી આ શું થયું, સુ૦ તે મૃતકશું ભત ઊડી ગયું. સુ૦ ૧૭.
રૂધિરે ચૂતી સખી ઘર ગઇ, સુ૦ સખીને જણવી જેહવી થઇ; સુ૦
ઘર આવી પતિશું સોવતી, સુ૦ ઉઠી પોકારી રોવતી. સુ૦ ૧૮.
તસ્કર જોઇ પાછો વળ્યો, સુ૦ સવિ લોક તિહાં ભેગો મળ્યો; સુ૦
ધિગ્ પાપી કેણે શિખાવિયો, સુ૦ જઇ રાજદુવારે જણાવિયો. સુ૦ ૧૯.
શ્રીદત્તે કલંક દિયો અતિ, સુ૦ અમ બેટી જગમાં મહા સતી; સુ૦
નૃપને મન વાત ખરી વશી, સુ૦ શ્રીદત્તને બાંધ્યો તિહાં કશી સુ૦ ૨૦.
તવ ચોર તિહાં પાસે રહી, સુ૦ જેહવી દીઠી તેહવી કહી; સુ૦
સાચે સવિ જાઠ નસાવિયો, સુ૦ સરપાવ શ્રીદત્તને નૃપે દિયો. સુ૦ ૨૧.
ગર્દભે બેસારી કુસતી, સુ૦ ઘર ઘર ફેરવતો ભૂપતિ; સુ૦
જે રમણી સંગે રાચિયા, સુ૦ ધન આપી તે જગ નાચિયા. સુ૦ ૨૨.

એમ સાંભળીને પાંચે જણા, સુ૦ સંસાર થકી ઉભગ્યા ઘણા; સુ૦
તે કંચનપુરથી નીકળ્યા, સુ૦ જઇ સાથ મનોહરમાં ભળ્યા. સુ૦ ૨૩.
ત્રીજે ખંડે ચોથી કહી, સુ૦ એ ઢાળ ગુણી ચિત્તમાં ગ્રહી; સુ૦
શુભવીર કહે તે નિર્મળા, સુ૦ વનિતાથી વસિયા વેગળા. સુ૦ ૨૪

દોહરા.

પાંચ સહોદર પંથમાં, કરતાં એમ વિચાર;
છટ્ઠો બાંધવ ઘર રહ્યો, તસ નવી મળવું સાર. ૧.
જઇશું તો સ્ત્રી રાક્ષસી, એક દિન કરશે ઘાત;
તેણે ગિરિવર ઉપર ચઢી, કરશું ઝંપાપાત. ૨.
એમ નિશ્ચય કરી ચાલતા, પાંચે અશનને હેત;
મારગ ગામે જઇ જમી, સુખભર નિદ્રા લેત. ૩.
સાથ સકળ કેઇ દિશ ગયો, મારગ ભુલ્યા તેહ;
પાંચે જણ રણ ઉતરી, આવી બેઠા એહ. ૪.
ઝંપાપાત કુમરણથી, વાર્યા દેઇ ઉપદેશ;
સંજમ લેવા સજ થયા, છંડી સર્વ કલેશ. ૫.
એમ કેહેતાં એક આવીયો, ભીલ ધરી ધનુ બાણ;
તવ પાંચે ઉઠી મળ્યા, છટ્ઠો બાંધવ જાણ. ૬.
પૂછંતાં તે એમ કહે, ભાઇ ગવેષણ કાજ,
નિકળિયો પંચે નિમિત્તિક, વચને મળ્યો તુમ આજ. ૭.
ચાલો જઇએ ઘર ભણી, જોવે છે સહુ વાટ;
તે કહે કબહુ ન આવીએં, દેખી આ ભવ નાટ. ૮.
નાટક શું દીઠું તમે, પંચ કહે લહી લાગ,
મૂળ થકી સુણી પામીયો, ચિત્તમાં તે વૈરાગ. ૯.
ષટ્ બાંધવ ષટ્ કાયના, ભાવે થયા રખવાળ;
વ્રત ઇચ્છાએ બેસીયા, સુણવા ધર્મ રસાળ. ૧૦.
ગુરૂ કહે પૂછ્યું તે કહ્યું. ભિલ્લ વૈરાગનું ગુઝ,
કુંવર કહે ગુરૂને તદા, એહ કથાનક મુઝ. ૧૧.

ઢાળ ૫ મી.

(મનડું અટે રહ્યું મારૂ જી–એ દેશી)

કુંવર કહે સુણો સ્વામી, મે હવે તુમ શિક્ષા પામી રે;
મનડું મોહી રહ્યું તારૂ જી.
અનૃત સાહસ માયા, લોભ મુર્ખ નિર્દય જાયા રે. મ૦ ૧.
એ દુષ્ટાચારી નારી, મેં પ્રાણથી અધિકી ધારીરે; મ૦
હા હા એટલો કાળ, મુંઝાણો મોહની જાળ રે. મ૦ ૨.
જાત્યે રતનમયી નારી, તજી કુલટાને ગણી સારી રે, મ૦
કિંપાક તરૂતળ ઠાયા, છડી સુરતરૂની છાયા રે. મ૦ ૩.
પરનારી શું કિધ અકાજ, હરી ધર્મ પીતરકુળ લાજરે. મ૦
દીયુ ભિલ્લે જીવિત દાન, નિકારણ બંધુ સમાન રે મ૦ ૪.
વાઘ સર્પથી પાપી નારી, મેં સતીયથી અધિકી ધારી રે, મ૦
મુજ જીવિત તે હરનારી, જેમ જોગી હુઆ ઘરબારી રે. મ૦ ૫.
તવ પલ્લીશ કહે સુણો રાજા, કહે અમને જોગી અવાજા રે; મ૦
કહે કુવર નિસુણો ભાઇ, તુમે છો અમ ધર્મ સખાયી રે. મ૦ ૬.
એક ધનગિરિ નામે જોગી, જોગી પણ તનમન ભોગીરે, મ૦
જોગી થઇ જોગ વિખેરી, એક બાલિકા બાળ ઉછેરી રે. મ૦ ૭
ચંદ્રાવતી પુર વનમાંહી, ભોંયરામાં રાખી ઉત્સાહી રે, મ૦
ભીખ વૃત્તિએ વસે આરામ, જિહાં કોઇ ન જાણે ઠામ રે. મ૦ ૮.
જોવનવયમાં જબ આવી, રીઝવતો કિન્નર વજાવી રે; મ૦
તે રમતો ભોગ વિલાસે, અણવિશ્વાસે રહે પાસે રે. મ૦ ૯.
તસ નામ રૂપાવલી થાપે, જે જોઇએ તે આણી આપે રે; મ૦
ભીખ માગે તસ શી ભૂખ, પણ માગવુ એટલું દુખ રે. મ૦ ૧૦.
ભીખ માગતાં ભવ ભીત્યો, તે જાણે મે જગ જીત્યો રે, મ૦
ધરે ભીક્ષુના ગુણ બાર, તસ દીએ જન સરસ આહાર રે. મ૦ ૧૧.

શાર્દૂલ.

उच्चैरध्ययनं चिरंतनकथाः स्त्रीभिः सहालापनम् ।
तासामर्भकलालनं पतिरनिस्तस्यैव मिथ्या स्तुतिः ॥

संदेशश्च करावलोकनमथो पांडित्यलेशः क्वचित् ।
होरागारुडिमंत्रवादविधयो भिक्षोर्गुणा द्वादश ॥ १ ॥

પૂર્વ ઢાળ.

રૂપાવલીશું લય લાગી, મિષ્ટાન્ન જમાડે માગી રે; મ૦
ભિક્ષા સમે ઘર ઘર વદતી, અમ ઘર સતી અમ ઘર સતીરે. મ૦ ૧૨.
એમ ઘર ઘર નિત્ય જલપતે, એક વણિક સુણી મન ચિંતે રે; મ૦
કોઇ નારી મળી છે રાગી, એ જોગીનેં તિહાં લય લાગી રે. મ૦ ૧૩.
વૈદ્ય વણિક ને વાયસ વેશ્યા, એ ચારની નહીં શુભ લેશ્યા રે; મ૦
ઘડ્યો ધાતે વણિક બગ ધ્યાની, પરછિદ્ર ગવેષણ જ્ઞાની રે. મ૦ ૧૪.
જગમાં સવિ વણિક તે ભૂંડા, ત્રણ વણિક છે તેહમાં રૂડા રે; મ૦
વિણ જન્મ્યો ગરભાવાસેં, ગયો બીજો મરણ નિરાશેં રે. મ૦ ૧૫.
ત્રીજો ચિત્રામણેં ભાળ્યો, જઇ વણીકે ઠામ નિહાળ્યો રે; મ૦
બીજે દિન ભિક્ષા વેળા, ચલે શેઠજી કરવા મેળા રે. મ૦ ૧૬.
જોગીને જાતો દીઠો, તવ વણિક ભુવિ ઘર પેઠો રે; મ૦
જઇ બેઠો રૂપાવલી પાસેં, દીએ આદર સા ઉલ્લાસેં રે. મ૦ ૧૭.
સા દેખી નરવર રૂપેં, મન ચિંતે પડી હું કૂપેં રે; મ૦
ધન્ય હું જો એ અંગ મિલાવે, સો જોગી ભસ્મ લગાવે રે. મ૦ ૧૮.
જઇ બારણું બંધ તે કીધું, આવી નરનેં આલિંગન દીધું રે, મ૦
નર નારી રાગ પ્રસંગેં, રંગભોગ બન્યો ઉછરંગેં રે. મ૦ ૧૯.
જોગી તેણી વેળા આવી, મહા સતીય કહી બોલાવી રે, મ૦
સુણી કોઠીએં નરનેં છુપાવે, પછે જોગીનેં ઘર લાવે રે. મ૦ ૨૦.
દીએ જોગી સુખડી મીઠી, સા રીશ ચઢાવી ઉઠી રે, મ૦
કહે નહિ કોઇ જખ તુમ રાગી, તો આવડી વાર કિહાં લાગીરે. મ૦ ૨૧.
કહે જોગી ન વદો જૂઠ, મેં તો એકજ તુજનેં દીઠરે; મ૦
સા જલ્પે જો છો રાગી, તો મુજનેં એ લય લાગી રે. મ૦ ૨૨.
પટ બાંધી નયન ગીત ગાવો, નાચો કૂદો કિન્નર વજાવો રે; મ૦
રાગેં અંધો તેમ કરે જોગી, ભામાયેં નસાડ્યો ભોગી રે. મ૦ ૨૩.
બીજેં દિનેં જોગી જાવે, ભિક્ષાયેં વણિક ઘર આવે રે; મ૦

અમ ઘેર સતી કહી ગાવે, ખલ વણિક તે ભાવ જણાવે રે. મ૦ ૨૪.
યોગી ઉવાચ—અમ ઘર સતી, બાવા અમ ઘર સતી.
વણિક ઉવાચ—તુમ ઘર સતી તે અમ ઘર હતી.
જોગી ઉવાચ—અમો વસું રન્નેં વને, તિહાં તુમેં કિહાં.
વણિક ઉવાચ—આંખે પાટા નેં કિન્નર વાજે, ત્યારેં અમેં તિહાં. ૨૫.
જોગી ગુણી નારીને ત્રાસે, તજી કંચુક અહીપરેં નાસે રે; મ૦
જુઓ રાખી હતી પાતાળે, તિહાં પણ વડી વય બાળેં રે. મ૦ ૨૬.
સંસાર દવેં દઝવાયા, મળી સદ્ગુરૂ શીતળ છાયા રે; મ૦
રાત્રિ અંધકારે ભાર્યો, પટ્ બાંધવ મિત્રે ઉગાર્યોરે. મ૦ ૨૭.
મોહનેં અંધારે માર્યો, ગુરૂ જ્ઞાનીએ વચનેં વાર્યો રે; મ૦
નૃપ નંદ કહી રહ્યા જામ, પટ બાંધવ બોલે તામ રે. મ૦ ૨૮.
ખંડ ત્રીજે પંચમી ઢાળે, થયા વ્રત ધરવા ઉજમાળે રે; મ૦
શુભવીર વચન રસ લાગે, સુખ મળતા વાર ન લાગે રે. મ૦ ૨૯.

દોહરા.

ભિલ્લ કહે નૃપ સુત સુણો, આપણ અટવી મઝાર;
સગભયહર સગ ભાઇને, મળિયા પ્રભુ અણગાર. ૧.
તુમ અમ ધર્મ સહોદરા, ધર્મ સખાઇ મિત્ર;
ગુરૂ આણા મસ્તક ધરી, કરીએં જન્મ પવિત્ર. ૨.
સમ સપી સાતે જણા, પૂછે ગુરૂનેં ત્યાંહી;
વિષયરાગ આ ભવ નડે, કે નડે પરભવ માંહી. ૩.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(રાજ તજી રહ્યા રીસ, રતનકે મ કિજે માહારા લાલ-એ દેશી)
એટ મુનિ કહે ધન્ય, તુમે સાતે જણાં પ્યારાલાલ,
એક વયણે પ્રતિબોધ, લહો ન રહી મણા; પ્યા૦
શત ઉપદેશેં પણ રાગીને યથા જલો, પ્યા૦
લલ્લ રવિઉદયેં નવિ, દેખે આંધળો. પ્યા૦ ૧.
ગર્ભવાસ ગદત્રાસ, જરા મરણાં કરે, પ્યા૦
પરભવ સૌખ્ય કિહાંથી, અમૃત ઉખરે, પ્યા૦

જેમ ચકલો ચકલી તૃણ, બિંદુએ આવીયાં, પ્યા૦
તું પી તું પી કેહેતાં, બેહું મરણે ગયાં. પ્યા૦ ૨.

નર નારીના રાગ તે, નાગર માંડવા, પ્યા૦
વાઘ ચિતર મંઝારને, મેલી જમાડવા; પ્યા૦
વિષયી પ્રાણીઆ ભવમાં, દુ:ખમાં પડે, પ્યા૦
વિષય રાગ નરભવ હરી, પરભવમાં નડે. પ્યા૦ ૩.
તન ધન જોબન આયુ, સમય જાતાં વહી, પ્યા૦
આખંડલકો દંડ અખંડ રહે નહીં; પ્યા૦
તિલકપુરે કનકધ્વજ, રાણી યશોમતી, પ્યા૦
દો સુત ઉપર પુત્રી, સુનંદા રૂપે રતિ. પ્યા૦ ૪.

લઘુ વયે ઘર ઉપર ચઢી, દેખે એક ઘરે, પ્યા૦
દોષ દેઈ ગુણવતીને પતિ તાડન કરે; પ્યા૦
નિર્દય નર લહી માને, કહે સખી મોકલી, પ્યા૦
કરવો નથી વિવાહ, રહીશ હું એકલી. પ્યા૦ ૫.
વલ્લભસુખ ન ગણે લઘુ, વય બાળા સહી, પ્યા૦
અનુભવ જ્ઞાન વિના જેમ, ધ્યાન ઠરે નહીં; પ્યા૦
જોબન વન ફળિયો તવ, અધર કુસુમ હસ્યાં, પ્યા૦
રતિએ રીસાવ્યા કામ, દેવ અગે વસ્યા. પ્યા૦ ૬.

જઠરતણી ગુરૂતા, કુચ કુંભે વસી જઈ, પ્યા૦
ચરણતણી ચંચલતા, ચક્ષુ વચે ગઈ, પ્યા૦
અભિનવ જોબનવેળા, મેળા ખેલતી, પ્યા૦
એક દિન મંદિર ઉપર, જઇ ફરતી હતી. પ્યા૦ ૭.
ઇભ્યનંદો ધનવંત, સમીપે તિહાં વસે, પ્યા૦
ખેલે વસંત પ્રિયાશું, અગાસે સુરત રસે: પ્યા૦
દેખી સુનંદા વિષય, રૂચિ કહે માયને, પ્યા૦
મુઝ વિવાહ કરો, જણવી નરરાયને. પ્યા૦ ૮.
એક દિન ઘરસન્મુખ, તંબોલી દુકાનમેં, પ્યા૦
શેઠ વસુદત્ત રૂપસેન, લીયો સાનમે; પ્યા૦

લાગ્યો નયણે નેહ, સખી હાથે દિયો, પ્યા૦
શ્લોક અર્ધ લખી પત્ર, તે રૂપસેને લીયો. પ્યા૦ ૯.
વાંચીને મન હરખી, અરથ તેણે પૂરિયો, પ્યા૦
પાછો પત્ર સખી એ, સુનંદાને દીયો; પ્યા૦
વાંચી હરખી સા, તન મન વિકસાવતી, પ્યા૦
પત્ર પ્રિતમકર ફરસિત, હઇડે દાબતી. પ્યા૦ ૧૦.

द्वयोर्लिखितः श्लोकः ।

निरर्थकं जन्म गतं नलिन्याः ।
यया न दृष्टंतुहिनांशुबिंबम् ॥
उत्पत्तिरिंदोरपि निष्फलैव ।
दृष्टा विनिद्रा नलिनी न येन ॥१॥

પૂર્વ ઢાળ

દાસી મુખે કહે નિત્ય, ઇહાં તુમ આવવું, પ્યા૦
તુમ મુખ દીઠા વિના નવિ, ભોજન ભાવવું; પ્યા૦
સાંભળીને રૂપસેન, ગયો જબ મંદિરે, પ્યા૦
દિન પાંચ ઓછે કૌમુદી, ડંડેરો ફરે. પ્યા૦ ૧૧.
અવસર પામી સુનંદા, તાસ જણાવતી, પ્યા૦
જે દિન વન ઓચ્છવ, નરનારી જાવતી; પ્યા૦
તે રાત્રે ઘર પાછળ, પીયુ પધારજો, પ્યા૦
બાંધશું દોર નિસરણી, તેણે ચઢી આવજો. પ્યા૦ ૧૨.
ચતુર વિચિક્ષણ અવસર, ચિત્ત ન ચૂકશો, પ્યા૦
રંભા સમી મહિલા મળી, તે નવિ મકશો; પ્યા૦
અહોનિશિ વાલ્હમ ધ્યાન, ધરૂં રહી વેગળી, પ્યા૦
માહારા પ્રેમની વાત, તે જાણે કેવળી. પ્યા૦ ૧૩.

શાર્દૂલ।

रात्रिश्चांद्रमसी न चास्तितिमिरं गंतुं न मे युज्यते ।

छिद्रान्वेषणतत्परः प्रियसखे प्रायेण लोकोऽखिलः ॥
नोवाच्यंसखि चित्तहारिणि जने गंतव्यमेवाधुना ।
युक्तायुक्तविचारणा यदिभवत्स्नेहाय दत्तं जलम् ॥१॥

પૂર્વ ઢાળ.

દાસીમુખેં સુણી તે, હરખેં સંકેતીયા, પ્યા૦
વરસ સમા દિન પાંચ, વિયોગેં વીતિયા, પ્યા૦
કૌમુદીને દિન રાણી, સુતા તેડું કરે, પ્યા૦
સા કહે શિર દુઃખે છે, તેણેં રહીશું ઘરેં. પ્યા૦ ૧૪.
દોય સખીશું સુનંદા, રહી નિજ મંદિરે, પ્યા૦
દોર નીસરણી ગોંખ, તળે રાત્રેં ધરે, પ્યા૦
એણે અવસર એક જુગ-ટીયો ધન હારીને, પ્યા૦
ચોરી કરવા ફરતો, ધનપતિ ધારીને; પ્યા૦ ૧૫
દોર દેખી મન કૌતુક, ધારી તે ચડે, પ્યા૦
અણબોલી સખી લેઇ, ગઇ તસ ઓરડે; પ્યા૦
હરખી સુનંદા સ્નાન, તનુ શણગારતી, પ્યા૦
ચંદનલેપ કુસુમ, આભૂષણ ધારતી. પ્યા૦ ૧૬.
તેણે સમે રાણીયેં દાસી, જોવા મોકલી, પ્યા૦
દીપક બુઝવી તેશું, સખી વાતેં ભળી, પ્યા૦
કહે સખીયો હવણાં, વેદન સઘળી ટળી, પ્યા૦
સુતાં સુનંદા સુખભર, ક્ષીણ નિદ્રા મળી. પ્યા૦ ૧૭
દાસી સુણી તે વાત, કહી જઇ રાણીનેં, પ્યા૦
આવી સુનંદા ઓરડે, ઘુંઘટ તાણીને: પ્યા૦
શય્યામેં ફૂલ પુંજ, બિછાયાં મોકળા, પ્યા૦
બોલે સુનંદા નાથ, વસ્યા કેમ વેગળા. પ્યા૦ ૧૮.
તાણી લિએ શય્યાયેં, વિષયવ્યાકુળ થઇ, પ્યા૦
સુખ ભોગવતાં વિયોગ, વેળા દૂરેં ગઇ; પ્યા૦
સુરતશ્રમેં નિદ્રાભર, મૂકી ઉઠિયો, પ્યા૦

મુક્તાફળનો હાર, જુગઠિયો લેઇ ગયો. પ્યા૦ ૧૯.
દોર નિસરણી સખીયો, ઘરમાં લાવતી, પ્યા૦
જાગી સુનંદા સખીયોને એમ જલપતી; પ્યા૦
વલ્લભશું નવિ વાત, વિચાર થયો ફિરયો, પ્યા૦
ગણીની દાસી ભયેં કરી, વેહલો નીકસ્યો. પ્યા૦ ૨૦.
પૂરણ ભાગ્યે મેળો, બન્યો પણ ક્ષણ રહ્યો, પ્યા૦
અંધારે અવારૂં, કરીને તે ગયો, પ્યા૦
મુઝ ચિત્ત ચોરી ગયો ફરી, મળણ કઠિણ ઘણો, પ્યા૦
દુર્ભગ દાસિએં ખેલ, બગાડ્યો અમ તણો. પ્યા૦ ૨૧.
હવે સુણજો રૂપસેન, બન્યો જે પ્રીતમાં, પ્યા૦
રાત ઘડી ગઇ ચાર, ચિવટ થઇ ચિત્તમાં; પ્યા૦
કંચન વરણો ચરણો, ઘુઘરિયો તગે, પ્યા૦
કસબી નાડે નગ, જડયાં તે ઝગ ઝગે. પ્યા૦ ૨૨.
કચુઓ કસબી કોરનો, હીરા હસી રહ્યા, પ્યા૦
મેવા મિઠાઇ લેપ, સુગંધી સગ્રહ્યા; પ્યા૦
ચીર પટોળી ભાત, તે રાતે રૂચે ઘણી, પ્યા૦
નેઊર નેં કટિમેખલ, વાળી દામણી. પ્યા૦ ૨૩.
હારાદિ અલકાર, લિયા બહુ મલ્લના, પ્યા૦
કુંડળ ધમ્મિલ હાથ, ગજેરા ફૂલના, પ્યા૦
એ સઘળું લેઇ ઉવટ, મારગ સચરે, પ્યા૦
સુનંદા મળવાના, મનોરથ બહુ કરે. પ્યા૦ ૨૪.
પંથે પડી ઘર ભીત, તે ચપાઇ મુઓ, પ્યા૦
સંસારમાંહે રાગ, વિટબણ એ જુઓ, પ્યા૦
મરણ થયો ન ગયો રાગ, રમણીરૂપનો, પ્યા૦
સુનદા ઉદરેં ગર્ભ, જઇને ઉપન્યો. પ્યા૦ ૨૫.
કપોતિકા કહે કંતને, મરવું એણે સમે, પ્યા૦
હેઠ આહેડી બાણ, ઉપર શકરો ભમે, પ્યા૦
નાગ ડસ્યો ભિલ્લને, શકરો બાણેં મુઓ, પ્યા૦
દૈવગતિ વિપરીત, ચાર ચિંતન જુઓ. પ્યા૦ ૨૬.

રાત્રિ જશે પરભાતેં, રવિ જબ ઊગશે, પ્યા૦
જાઇશું કુસુમવન પુષ્ટિ, થશે પંકજરસેં; પ્યા૦
કજકોશેં અલિ રાતેં, રહ્યો દિલશું લખે, પ્યા૦
વનગજ શર જલ્પીનેં, કમળસાથેં ભખે. પ્યા૦ ૨૭.
મનના મનોરથ સઘળા, તે મનમાં રહ્યા, પ્યા૦
દૃષ્ટિરાગવશ પડિયા, તે દુઃખિયા કહ્યા, પ્યા૦
પરરમણીરસ રાવણ, દશ મસ્તક ગયાં, પ્યા૦
સીતા સતી વ્રત પાળી, અચ્યુત પતિ થયા. પ્યા૦ ૨૮.
વિષયવિનોદથી જેહ, રહ્યા દૂરેં સદા, પ્યા૦
આ ભવ પરભવ તેહ, લહે સુખ સંપદા; પ્યા૦
ત્રીજે ખડેં ઢાળ એ, છઠ્ઠી મન ધરો, પ્યા૦
શ્રી શુભવીર વચનરસ, આસ્વાદન કરો. પ્યા૦ ૨૯.

દોહરા.

બીજે દિવસેં ગવેષના, વસુદત્તના સુત ચાર;
ભીત પડી ઉપડાવતાં, મળીયા લોક હજાર. ૧.
મૃતક તિહાં રૂપસેનનું, નિકળ્યું વસ્તુ સહીત;
વાત સુનંદા સાંભળી, ચિતે બન્યું વિપરીત. ૨.
શોક ભરી સખીનેં કહે, આ શી બની ગઇ વાત;
અંધરે નવિ ઓળખ્યો, મળિયો કોઇ કુજાત. ૩.
વસ્તુ નિહાળત જાણીયો, ધૂર્ત્ત હરી ગયો હાર;
પણ રૂપસેન મરણ સુણી, રૂદન કરે તેણી વાર. ૪.
તસ શોકેં દિન કાઢતાં, ગર્ભ વધિયો દોય માસ;
દેખી રાય તણે ભયેં, સખીયો પામી ત્રાસ. ૫.
આષધેં ગર્ભ જ પાડિયો, સા થઇ સજ્જિત દેહ;
રાયેં રથપુર રાયનેં, દીધી સુનંદા તેહ. ૬.

ઢાળ ૭ મી.

(ચોપાઇની દેશી.)

પરણી નૃપ રથપુર લેઇ ગયો, રૂપસેન તિહાં પન્નગ થયો;

ત્રીજે ભવ નરભવ હારિયો, સુનંદા નજરે ધારીયો. ૧.
ફણ વિસ્તારી રાગે નડયો, ધાઇ સુનંદા કેડે પડયો;
હા હા કરતાં નૃપ આવીયો, લેઇ ખડ્ગ પૂંઠે ધાવીયો. ૨.
માર્યો અહિ ચોથે ભવ ગયો, તે વનમાંહે વાયસ થયો;
એક દિન દંપતી વનમાં ગયાં, રાગરંગ રસ રીઝે રહ્યા. ૩.
વાયસ તે તરૂ ઉપર ચડ્યો, સુનંદાને રાગે નડયો;
કર્ણકટુક શબ્દે તે ભણે, તામ નરેશ્વર બાણે હણે. ૪.
હંસ થયો તે ભવ પાંચમે, હંસતણા ટોળામાં રમે;
રાજા રાણી સર જળ જુવે, હસ સુનંદા દેખી રૂએ. ૫.
ઉડી બેહુ પાંખે આફણયો, નૃપસુભટે ખડ્ગે કરી હણ્યો;
તેહિ જ વન છઠ્ઠો ભવ ભયો, હરણી ઉદરે હરણો થયો. ૬.
દેખી રાણી રાગે ઠર્યો, ઝુરે ઉભો આંસુ ભર્યો;
આહેડી નૃપ બાણે હણી, લિયો શિકાર તે ભક્ષણ ભણી. ૭.
માંસ પચાવી તે મૃગતણું, ખાતાં રાણી વખાણે ઘણું;
અવધિનાણી મુનિ દોય જતા, તે દેખી મસ્તક ધૂણતા. ૮.
પૂછે રાણી મુનિને તિસે, સ્વામી મસ્તક ધૂણે કિસે;
સાધુ કહે કારણ છે ઇહાં, આવી સુણો અમો વસીયે જિહાં. ૯.
તિહાં ગયાં નૃપ રાણી મળી, મુનિ મુખ્ય વાત સકળ સાંભળી;
રાગી નરનું મંસજ ભખો, જ્ઞાનવિના તુમે નવિ ઓળખો. ૧૦.
રાણી કહે રૂપસેન કુમાર, આગળ શો થાશે અવતાર;
તવ બોલ્યા જ્ઞાની અણગાર, સાતમે ભવ હાથી અવતાર. ૧૧.
તુજ ઉપદેશે શમતા વરી, સમકિત પાળી વ્રત આદરી;
સહસારે સુરસ્વામીજ થશે, નરભવ પામી મુગતે જશે. ૧૨.
એમ કહી મુનિ ઉપદેશજ દીયો, સાંભળિ દંપતી દીક્ષા લિયો;
રાજઋષિ ગુરૂ સાથે ગયા, સંયમ પાળી સુખિયા થયા. ૧૩.
ગુરૂણી પાસે સુનંદા ભણે, અરિ મિત્ત તૃણ મણિ સરખા ગણે;
લિયે આતાપના તાપે જઇ, અવધિજ્ઞાની સુનંદા થઇ ૧૪.
રૂપસેન હસ્તી જિહાં ફરે, સુનંદા તિહાં વસતી કરે;

એણે અવસર હસ્તી મદ ચડ્યો, કંચનપુર કોટે જઇ અડ્યો. ૧૫.
લોક કુલાહલ કરતા ભમે, સુનંદા આવ્યાં તેણે સમે;
રાજા સુભટે ઘણું એ દમ્યો, પણ સાધવી દેખી ઉપશમ્યો. ૧૬.
સાધવી કહે સુણ મત્ત ગમાર, દુઃખના દાહાડા તુજ સંભાર;
રાગવિરૂદ્ધે પામ્યો ઘાત, પાતકી તેં કીધા ભવ સાત. ૧૭.
(૧)રૂપસેન(૨)ગર્ભ(૩)ફણિધાર,(૪)વાયસ(૫)હંસ(૬)હરણ અવતાર;
સાતમે ભવ તુમે હાથી થયા, ધર્મ વિના ભવ એળે ગયા. ૧૮.
તે સુણતાં ગજ મૂર્ચ્છા લહી, જાતિ સમરણ પામ્યો સહી;
લોક વચ્ચે ઉભો રહી રડ્યો, સુનંદાને પાયે પડ્યો ૧૯.
સમકિતવ્રત ગજ ધરતો જિહાં, લોક અચ્છેરૂં દેખે તિહાં,
ગુરૂણી કહે નૃપને એ ખરો, સાધર્મી ગજ સેવા કરો. ૨૦.
આદર કરી નૃપ તેડી ગયો, નેહ સુનંદાએં સફળો કિયો;
સુનંદા આણંદિત થયાં, કેવળ પામી મુકતેં ગયાં ૨૧.
એમ મુનિ કહે રાજકુમાર, વૈરાગ્ય રાગ તણી ગતિ ધાર;
સુખ માની વિષયે જે રમે, તે ભવનાટક કરતા ભમે. ૨૨.
માત પિતા બાંધવ સુત નાર, સ્વારથીયો સવિએ સંસાર;
આયુ જોવન લખમી મળી, મેઘઘટા ચંચળ વીજળી. ૨૩.
બાળપણે મળમૂત્રે ભર્યો, શીળી ઓરીએ સંહર્યો;
પરણ્યો તો આમય ખય થઇ, જોબન વેળા નિષ્ફળ ગઇ. ૨૪.
વૃદ્ધપણે નર પરવશ થયો, પરભવ હાથ ઘસંતો ગયો;
તેણે નરભવ સામગ્રી લહી, કરશે ધર્મ તે સુખિયા સહી. ૨૫.
ત્રીજે ખંડે ગુણિજન ગમી, ઢાળ રસાળ કહી સાતમી;
શ્રી શુભવીર વચન રસ ઘડી, સાકર દ્રાખ કિસી સેલડી. ૨૬.

દોહરા.

એણી પરે દેઇ દેશના, જામ રહ્યા મુનિ ચંદ;
અગડદત્ત ચકોર જ્યું, પામ્યો અતિ આનંદ. ૧.
કહે તુમ વચનેંથી થયો, જન્મ સફળ મુજ આજ;
જંગમ તીરથ દર્શનેં, સિધ્યાં સઘળાં કાજ. ૨.

પ્રભુ સુપસાયે આ થયા, ધર્મબંધવ ખટ એહ;
સંજમ લેઈ વિચારશું, ગુરૂકુળ વિનય વસેહ. ૩.
પણ ઘર જઈ નમિ માયને, છે મુજ ઇચ્છા નાથ,
પિત્રીકૃત સમહોત્સવે, લિયું દીક્ષા તુમ હાથ ૪
એમ કેહેતાં આકાશથી, વિદ્યાધર નર એક,
ઊતરીયો મરજાદથી, ધરતો વિનય વિવેક. ૫
સપરિકરે જિનઘર જઇ, પ્રણમ્યા શ્રી જિનરાજ,
બેઠો સન્મુખ આવીને, વંદી તિહાં મુનિરાજ. ૬.

ઢાળ ૮ મી.

(સાહેલડીયા-એ દેશી)

અગડદત્ત અણગારને, સુણો સંતાજી;
પૂછતો ધરી નેહ, ગુણવંતાજી,
ઉત્તમ પુરૂષ એ કોણ છે, સુ૦ દાખો મુઝને તેહ. ગુ૦ ૧.
મુનિવર કહે અમ પુત્ર છે, સુ૦ રત્નચૂડ વર નામ. ગુ૦
સાતે જણ ગુરૂ પુત્રને, સુ૦ સુણિ કરતા પરણામ. ગુ૦ ૨.
રત્નચૂડ કહે કોણ તુમે, સુ૦ કહે સૂરિ વાત અશેષ, ગુ૦
ભાવ ચારિત્રિયા એ થયા, સુ૦ પામી અમ ઉપદેશ. ગુ૦ ૩
વંછે સાહાય્ય એ તુમતણું સુ૦ શંખપુરી ઉદ્દેશ; ગુ૦
અમે પણ તિહાં વન આવશું, સુ૦ જાણી યોગ્ય વિશેષ. ગુ૦ ૪.
ખેટ કહે કહો તાતજી, સુ૦ ઉત્તમ નર એ દયાળ ગુ૦
આ સંસારે વ્રત વરી, સુ૦ રેહેશે કેટલો કાળ. ગુ૦ ૫
સૂરિ વદે ખેચર સુણો, સુ૦ કમળસેના ધરનાર; ગુ૦
તે સાથે વૈરાગ્યથી, સુ૦ લેશે સંજમ ભાર. ગુ૦ ૬.
આ ભવમાં આઠે જણાં, સુ૦ પામી કેવળ નાણ; ગુ૦
ભૂતળ વિચરી બહુ સમા, સુ૦ લેશે અક્ષય ઠાણ. ગુ૦ ૭
સાંભળી ખેચર હરખિયો, સુ૦ બેસારી વેમાન, ગુ૦
સાતે જણશું ઉતર્યા, સુ૦ શંખપુરી ઉદ્યાન. ગુ૦ ૮..
વિદ્યાચારણ મુનિવરા, સુ૦ તે આકાશ ચલંત, ગુ૦

આવી વનમેં સમોસર્યા, સુ૦ ઉપગારી ગુણવંત. ગુ૦ ૯.
વનપાળક મુખ સાંભળી, સુ૦ કુંવરે કહાવી વાત; ગુ૦
રાય રાણી હરખ્યાં સહુ, સુ૦ બહુ ઉછરંગે જાત. ગુ૦ ૧૦.
ઉઠી કુંવર નમી તાતને, સુ૦ સકળ કહ્યું વિરતંત; ગુ૦
ભક્તિયેં દેઇ પ્રદક્ષિણા, સુ૦ મુનિવર ચરણ નમંત. ગુ૦ ૧૧.
જ્યેષ્ઠ સહોદર સમ ગણી, સુ૦ વિદ્યાધરને ત્યાંહી; ગુ૦
ભૂપચરણ ભેટી કરી, સુ૦ બોલે વચન ઉત્સાહિ. ગુ૦ ૧૨.
મુજ નગરી પાવન કરો, સુ૦ દેખે લોક અચંભ; ગુ૦
મરૂધર દેશી લોકને, સુ૦ સુરતરૂ ફૂલ સુરંભ. ગુ૦ ૧૩.
નયર સવિ શણગારીયું, સુ૦ રત્નચૂડ ધરિ નેહ. ગુ૦
ગજ બેસારી મહોત્સવે, સુ૦ પધરાવ્યા નિજ ગેહ. ગુ૦ ૧૪.
આગત સ્વાગત બહુ કરે, સુ૦ ભોજન વિવિધ પ્રકાર; ગુ૦
ભક્તિભરે ઘર તેડીને, સુ૦ પડિલાભ્યા અણગાર. ગુ૦ ૧૫.
બીજે દિન સમહોત્સવે, સુ૦ તેડ્યા ઘર મુનિરાય; ગુ૦
પંચ સહસ સોવન પગે, સુ૦ પૂજી નમે નરરાય. ગુ૦ ૧૬.
અગડદત્ત કુમર હવે, સુ૦ કમળસેના ઘર જાય; ગુ૦
માન તજી ભજી નારીને, સુ૦ શીતળ વયણે ઠરાય. ગુ૦ ૧૭.
તુજ સરિખી જે સુદરી, સુ૦ છંડી વિણ અપરાધ; ગુ૦
મદનમંજરી કુલટા સમી, સુ૦ મેં માની કરી સાધ. ગુ૦ ૧૮.
રેતિ ધનંજય સમ ગણી, સુ૦ સોવન રેતિ સમાન; ગુ૦
અનુભવી વાત સકળ કહી, સુ૦ હું અવિવેક નિધાન. ગુ૦ ૧૯.
મેં અજ્ઞાનપણે કરી, સુ૦ ન લહ્યુ નારીચરિત્ર; ગુ૦
નયણે રૂએ મનમેં હસે, સુ૦ વાત કરે તે વિચિત્ર. ગુ૦ ૨૦.
મત્સ્ય જળે ખગ અંબરે, સુ૦ જાણે ન બુધપદ ઠામ; ગુ૦
સબળાને સમજાવતી, સુ૦ જૂઠું અબળા નામ. ગુ૦ ૨૧.
મુનિવર મુખ માલમ પડી, સુ૦ એ વિનિનતા વાત; ગુ૦
મોહ તિમિર રજની ગઇ, સુ૦ જ્ઞાન ઉદય પ્રભાત. ગુ૦ ૨૨.
સંયમ લેશુ ગુરૂ કને, સુ૦ રેહેજો સુખભર ગેહ; ગુ૦

સા કહે અમેં પણ સંયમી, સુ૰ જિહાં છાયા તિહાં દેહ. ગુ૰ ૨૩.
સમસંપી કુંવર ગયો, સુ૰ મદનમંજરી આવાસ; ગુ૰
કહે ભવદવ તાપેં તપ્યા, સુ૰ વ્રત ધરશું ગુરૂ પાસ ગુ૰ ૨૪.
કરજ્યો સાસુ સેવના, સુ૰ એમ કહી ઉઠ્યો કુમાર; ગુ૰
માત તાતને જઈ કહે, સુ૰ લેશું સંજમ ભાર. ગુ૰ ૨૫.
પટ્ બાંધવ એ અમતણા, સુ૰ જીવિતના દાતાર; ગુ૰
બંધાણા વચનેં અમો, સુ૰ સાથેં સવિ અણગાર. ગુ૰ ૨૬.
રણથી ગુરૂ સહ લાવીયા, સુ૰ ક્ષણ ન રહું સંસાર; ગુ૰
નિશ્ચય દેખી નરપતિ, સુ૰ કરે સજ્જાઈ સાર ગુ૰ ૨૭
બાંધવ વર્ગને પૂછીને, સુ૰ કરતો દીન ઉદ્ધાર; ગુ૰
શિબિકાયેં બેસતાં, સુ૰ પટ બાંધવશુ કુમાર ગુ૰ ૨૮.
કમળસેના શણગારતી, સુ૰ સસરો સાસુ નિજ હાથ; ગુ૰
શિબિકાયેં પધરાવતાં, જાણે શાસનસૂરિ સાથ ગુ૰ ૨૯.
રત્નચૂડ નૃપ બેહુ મળી, સુ૰ કરતા મહોત્સવ સાર, ગુ૰
જેમ જમાલી નિકળ્યો, સુ૰ આવે જિહા અણગાર. ગુ૰ ૩૦.
આભૂષણ તજી અડજણાં, સુ૰ લીયે મહાવ્રત ચાર. ગુ૰
વૃષ્ટિ કુસુમવન સુર કરે, સુ૰ ગુરૂવાસક્ષેપ ઉદાર. ગુ૰ ૩૧.
વદી સહુ પાછા વળે, સુ૰ મુનિ સવિ કરત વિહાર, ગુ૰
કમળસેના સન્મુખ રહી, સુ૰ આંસુ પડતે ધાર ગુ૰ ૩૨.
સાસુ કહે બેટા સુણો, સુ૰ તું દેહેં સુકુમાર; ગુ૰
ફૂલનો ભાર ન શિર ધરે, સુ૰ કેમ વહો મેરૂભાર ગુ૰ ૩૩.
પણ તું ત્રિહુ પખ ઉજળી, સુ૰ ચોથો ગુરૂકુળવાસ. ગુ૰
દુષ્કર નહીં તુજ મુનિપણું, સુ૰ પણ મુજ કાંધ નિરાશ. ગુ૰ ૩૪.
તુ નિ:સ્નેહી થઈ ચલી, સુ૰ મુજ તરછોડી હાથ; ગુ૰
જાઇશ ઘર કેમ એકલી, સુ૰ ભોજન કરૂં કેણી સાથ. ગુ૰ ૩૫.
નિરાગી થઈ નીકળ્યા, સુ૰ પણ વરસેં એક વાર; ગુ૰
મુજ સુલસા સાસુ હતી, સુ૰ સંભારજો ધરી પ્યાર. ગુ૰ ૩૬.
આ વનમાં નથી આવવું, સુ૰ શત્રુ સમ વન એહ; ગુ૰
જોતી નેં રોતી વળી, સુ૰ સખીયોશું ગઇ ગેહ. ગુ૰ ૩૭.

રત્નચૂડ નિજ ઘર ગયો, સુ૦ મુનિવર કરત વિહાર; ગુ૦
આવ્યા ઇહાં ગુરૂ આણથી, સુ૦ જારે થયા શ્રુતધાર. ગુ૦ ૩૮.
એહ ચરિત્ર તે અમતણું, સુ૦ સુણુ ધમ્મિલ ગંભીર; ગુ૦
ત્રીજે ખંડે આઠમી, સુ૦ ઢાળ કહે શુભવીર. ગુ૦ ૩૯.

દોહરા.

અશ્વપ્લુત ધનગર્જના, ગંગાવેળુ પ્રમાણ;
જલનિધિજળ ચરિત સ્ત્રીનાં, જાણે ન કોઇ સુજાણ. ૧.
દેખી ચરિત આ ષટ્ મુનિ, નારીથી લહી ઉદ્વેગ;
અમ ગુરૂયે નામજ દિયાં, લહીય દિશા સંવેગ. ૨.
(૧) દૃઢધર્માં ને (૨) ધર્મરૂચિ, (૩) ધર્મદાસ મુનિનામ;
(૪) સુવ્રત (૫) દૃઢવ્રત (૬) ધર્મપ્રિય, નામ તિસ્યા પરિણામ. ૩.
એમ નિસુણી ધમ્મિલ કહે, સરિખો નહી સંસાર;
બહુ રત્ના હિ વસુધરા, જેમ ધનસિરી વર નાર. ૪.
પરનર દ્વેષીપણે કરી, બાર વરસ રહી ગેહ;
સતીયપણે જોબન વયે, ન કર્યો કિણશું નેહ. ૫.
અગડદત્ત મુનિવર વદે, કહો કોણ ઉત્તમ નાર;
ધમ્મિલ કહે ભગવન્ સુણો, સેવક સુખ અધિકાર. ૬.

ઢાળ ૯ મી.

(દેખો ગતિ દૈવની રે—એ દેશી)

સુંદર માલવ દેશમાં રે, નયરી ઉજ્જેણી ખાસ;
જિતશત્રુ રાજા તિહાં રે, ધારણી રાણી તાસ;
સતી ગુણ સાભળો રે, સતી જગ મોહન વેલ. સતી ગુ૦ ૧.
શેઠ કોટિધ્વજ તિહાં વસે રે, સાગરચંદ છે નામ;
સાગરવર ગંભિરતા રે, ચંદ્ર શીતળ પરિણામ. સ૦ ૨.
ચંદ્રસિરી પ્રિયા તેહને રે, લવણિમ રૂપ નિધાન;
પુત્ર સમુદ્રદત્ત શીખતો રે, સકળ કળા વિજ્ઞાન. સ૦ ૩.
પરિવ્રાજક વિદ્યાનિધિ રે, ઘર પાસે મઠ તાસ;
શેઠે સોંપ્યો સુત તિહાં ભણે રે, લઘુ વય બુદ્ધિપ્રકાશ. સ૦ ૪.
એક દિન ગણિતનો પાટલો રે, ઘરમાં ઠવણ પછટ્ટ;

અનાચાર નિજ માયશું રે, તાપસ ગુરૂ તેણે દિઠ. સ૦ ૫.
મનમાં ચિંતે નારીયો રે, જગમાં સર્વ કુશીલ;
પાણિગ્રહણ કરી તેહશું રે, કુણ વંછે ઘર લીલ. સ૦ ૬.
કૃત્રિકા હરિતા શુકા રે, સઘળે વિપદી નાર;
યા સા સા સા પ્રભુ કહે રે, પણ સચ ભિન્ન વિચાર. સ૦ ૭
વિપ્ર અગ્નિ યમ ભૂપતિ રે, જલધિ ઉદર ધરનાર;
સર્વ સમિધ જીવ ભૂ નદિ રે, અશન ધને વ્યભિચાર. સ૦ ૮.
એ આઠે આઠે થકી રે, નવિ પામે સંતોષ;
ઇચ્છા પ્રમાણે આપીયેં રે, છ ડે ન માગણ દોષ. સ૦ ૯.
તેણેં નવિ કરવો માહરે રે, આ ભવમાં વિવાહ;
એમ પ્રતિબંધ કરી ભણે રે, પણ ભાગે ઉત્સાહ. સ૦ ૧૦.
કુલશીલ વૈભવ સારસી રે, કન્યા ખોળે તાત;
કુંવર કહે તવ તાતનેં રે, નવિ કરશો એ વાત. સ૦ ૧૧.
કેટલો કાળ ગયે થકે રે, એક દિન સાગરચંદ;
સોરઠ દેશેં આવીયા રે, ગિરિનગરેં સહનંદ. સ૦ ૧૨.
ધન સારથવાહ તિહાં વસે રે, પુત્રી છે તસ ખાસ;
રંભા લઘુ ઉચી ગઇ રે, જોડ ન આવે તાસ. સ૦ ૧૩.
અધર વિદ્રુમ સ્મિત ફુલડા રે, કુચફળ કઠિન વિશાળ;
ધનસિરી નામેં તેહ છે રે, જોવન રૂપ રસાળ. સ૦ ૧૪.
સાગરચંદ તે દેખીને રે, નિજ સુત સરખી જોડ;
વણિજ કરે તસ તાતશું રે, લેહેણુ દેણુ લખ કોડ સ૦ ૧૫.
સમુદ્રદત્ત તણો કર્યો રે, ધનસિરી સાથેં વિવાહ;
કુંવર ન જાણે તેમ કર્યો રે, હોય જનક ઉત્સાહ. સ૦ ૧૬.
લગનદિવસ નિરધારીનેં રે, શેઠ ગયા ઉજ્જેણ;
લગન ઉપર કહે પુત્રનેં રે, કારજ શીઘ્ર તરેણ. સ૦ ૧૭.
ગિરિનગરેં બહુ માલ છે રે, ધન સારથવાહ પાસ;
જઇનેં જણશ ઇહાં લાવજો રે, વયણ ન લોપશો તાસ. સ૦ ૧૮.
સમુદ્રદત્ત સુણી નીકળ્યો રે, પોહોતો સસરા ગેહ;
રૂપ ચતુર વર દેખીનેં રે, ધરતી ધનસિરી નેહ. સ૦ ૧૯.

તિલક કરી બીડાં દિયાં રે, મિત્રશું મંડપ માંહિ;
ધવલ મંગળ મહિલા ભણે રે, પૂછે કુંવર અહીં બાંહી. સ૦ ૨૦.
મિત્ર કહે તુજ લગ્ન છે રે, પિતૃવચન સંકેત;
પરણો ઇહાં રહી પાંસર્યા રે, નહિ તો થાશો ફજેત. સ૦ ૨૧.
સમજી વરઘોડે ચઢી રે, પરણ્યો તે તેણે ઠાય;
મિત્ર વર્ગ પ્રેર્યો થકો રે, વાસભુવનમેં જાય. સ૦ ૨૨.
કાર્યમિષેં કરી નિકળ્યો રે, સૂતો મિત્રમેં જાત,
ધનસિરી મિત્ર વર્ગ તજી રે, નાઠો લેઇ રાત. સ૦ ૨૩.
મિત્ર વર્ગ વિલખા થઇ રે, ગયા ઉજ્જેણી તેહ;
વાત કહી તસ તાતનેં રે, પોહોતા સુખેં નિજ ગેહ. સ૦ ૨૪.
ત્રીજે ખંડે એ કહી રે, નવમી સુંદર ઢાળ,
વીર કહે શ્રોતા ઘરે રે, હોજ્યો મંગળ માળ. સ૦ ૨૫.

દોહરા.

સાગરચંદ સુણી કરી, ગયો ગિરિનગર ઉદાસ;
ધન સારથવાહનેં મળી, કરત ગવેષણ તાસ. ૧.
ગામ ગામ બેહુ જણ ભમ્યા, નર પણ ભ્રમણ કરાય;
પણ સુત સુદ્ધી લહી નહીં, પાછા ગિરિપુર જાય. ૨.
દીન મુખેં દિન કેટલા, વસીયા પુત્ર વશેણ;
સારથવાહને કહી કરી, આવ્યા નયર ઉજ્જેણ. ૩.
ફરતો દેશ વિદેશમેં, સમુદ્રદત્ત કુમાર,
વળી ધનસિરી ઘરમાં રહી, સુણજ્યો તસ અધિકાર. ૪.

ઢાળ ૧૦ મી.

(તેરી બીબીકું લે ગયે ગુલામ, મીયાં ખડા દેખતા, હાં હાં મીયાં૦
અથવા, સખરેમેં સખરી કોણ, જગતકી મોહની—એ દેશી)

સુનીએ મુનીશ્વર બાત કે, ધનસિરી યા સતી; ધનસિરી૦
સારી આલમમેં સા સમ રૂપ કે, રંભા ન આવતી;મેરે લાલ, રંભા૦મુનિરાજ૦ રંભા૦
સહી રે ચિલાતી સુણોને રે, ખાવન કિહાં ગયે; ખાવન૦
મેરે પ્રીતમ બિન દુનિયામેં, ખલક ખાલી ભયે. મેરે૦ ખ૦ મુનિ૦ ખ૦ ૧.

બોલે ચીલાતી ગલેકું, પકડકે વિવાહ કીયા; પ૦
મેંને ખીચ પકાઇ, એક દાના ચાંપી લીયા. મે૦ દા૦ મુ૦ દા૦
ઓરત છોર વદન, છુપાઇ દૂરેં ભયા; છુ૦
તેરી જુલમ જવાની દીવાની, જલા કર એ ગયા. મે૦ જ૦ મુ૦ જ૦ ૨.
નામરદ હોત તુજે, પરણીનેં બુરા કીયા; પ૦
રાત લેકર નાગા ભાગા, બુરેસેં બુરા કીયા. મે૦ બુ૦ મુ૦ બુ૦
કુલવંતી ઘર હોત, પતિનહ ખેલણા, પ૦
નહી તો ગુરૂપાસ પઢો, ન કિસીસેં બોલનાં. મે૦ કિ૦ મુ૦ કિ૦ ૩.
સુનિય સતી શીલવંતી, પઢત ગુરૂકે મુખે; પ૦
બાર વર્ષ ગયે નર ખેદ, ધર્મ કરતી સુખે. મે૦ ધ૦ મુ૦ ધ૦
સમુદ્રદત્ત ગિરિપુર, બન આયા ફૂડસે; બ૦
ધરી કાપડી વેશ બડા નખ, કેશ કુંઅડશે. મે૦ કે૦ મુ૦ કે૦ ૪.
ધનસથ્થવાહ નિજ બાગ, મેં દેખી વદતે; મેં૦
તરૂઆલ વાલ રખવાલ, રહું યું બોલતે. મે૦ ર૦ મુ૦ ર૦
શેઠ કહે કયા દેવે, હમું તુમ નોકરી; હ૦
વદે મા વિનયધર નામ, હમું ઉદરંભરી. મે૦ હ૦ મુ૦ હ૦ પ.
નોકરી દેખ પીછે, હમકું કરનાં ખુશી; હ૦
સુની શેઠકે દીલમેં બાત, સબી રૂડી બસી. મે૦ સ૦ મુ૦ સ૦
વિજ્ઞાની દિન થોરેમે, બાગ ખીલાવતે, બા૦
હુઆ શેઠ બડા હુશીયાર, નિધા જબ દેખતે. મે૦ નિ૦ મુ૦ નિ૦ ૬.
અતિશય વિદ્યાવત, પીછાણેગો ભૂપતિ; પી૦
તબ લે જાયગો દરબાર, શેઠ મન ધ્યાવતી. મે૦ શે૦ મુ૦ શે૦
વસ્ત્ર જુગલ દેઇ તાસ, નિજ ઘર લે ગયા, નિ૦
બહુ આબરૂસેં વિનયધર, ભંડારી કીયા. મે૦ ભં૦ મુ૦ ભં૦ ૭.
ઘર પરિજનકું સુનાવત, એ દેવેતીકો; એ૦
વિનયંધર હુકમેં સુખ ભર, તુમ લેનાં તિકો. મે૦ તુ૦ મુ૦ તુ૦
યા રીત રેહેત હે મંદિરમે વિશ્વાસ જયું; મે૦
ધનસિરીકો વિનય વિનયધર, કરને કામ જયું. મે૦ કા૦ મુ૦ કા૦ ૮.

વનસિરીકું વિશ્વાસ, ભયા બહુ નેહસેં; બ૦
એણે અવસર ડંડિર નામેં, તલાર ઉહાં બસે. મે૦ ત૦ મુ૦ ત૦
ધનસિરી સહીયર સાથકે, ગોંખમેં આવતી, ગોં૦
સેત વિનયંધર તણોલ, દિયા મુખ ચાવતી. મે૦ દિ૦ મુ૦ દિ૦ ૯.
સુખરસ ભરી પિચકારીયાં, ડારત ખાવતે; ડા૦
ડંડીર શિરેં છટકાવ, લગાત લજાવતે. મે૦ લ૦ મુ૦ લ૦
ઉચે બદન નિધા કર, દેખત સુંદરી; દે૦
લગા પ્રેમસેં અતર ઘાય, ખડા રહ્યા દો ઘરી. મે૦ ખ૦ મુ૦ ખ૦ ૧૦.
ડંડીર કહે સુણ સુદરી, પિયુ વિણ કયું રહે; પિ૦
તેરા જોબન હો વન ફૂલ, વિજોગે કયું દહે. મે૦ વિ૦ મુ૦ વિ૦
સુખ તણોલસેં પ્રેમ રસેં, હમ ભીજીએ; હ૦
તેરે લોચનકે લટકે રે, હમુ દિલ રિઝીએ. મે૦ હ૦ મુ૦ હ૦ ૧૧.
હમ ઉલ્સગેં રગેં, રમો એક બેરિયાં, ર૦
હમ હુકમી સંગત હોત, કરત કોણ હેરિયાં. મે૦ ક૦ મુ૦ ક૦
જેને ખેલાયા સાપ, વિછુસેં કયું ડરે; વિ૦
જેણે ખાયા વચ્છનાગ ધતુરે કયા મરે. મે૦ ધ૦ મુ૦ ધ૦ ૧૨.
રાંકસેં પ્રીત બનાઇ, સો ભાગા રાતમે; સો૦
મેરા જાન લગા તેરી સાથ, રહેગી નીરાતમેં. મે૦ ર૦ મુ૦ ર૦
આવલ ફૂલ હજાર, ચપેકી એક કલી; ચં૦
મૂરખ નરસેં જન્મારા, ચતુરકી એક ઘડી. મે૦ ચ૦ મુ૦ ચ૦ ૧૩.
બોલી સતી સુન હો, શેહરકા કોટવાલીયા; શે૦
ઉન્મત્ત વદે વગડે, જ્યું ઢોર ગોવાળીયા. મે૦ જ્યું૦ મુ૦ જ્યું૦
પીયુજી ચલે પરદેશમેં, દીલસેં ન વેગલી; દી૦
તેરી અમ્માકું જા કર પુછ, પતિ બિન એકલી. મે૦ પ૦ મુ૦ પ૦ ૧૪.
વિરહેં દહી તોરી માયકું, અંકે ખેલાવણાં; અં૦
જેણે બાલમે ગોદ રમાયા, જી કારણ ધાવણા. મે૦ જી૦ મુ૦ જી૦
કેસરી કંતકે આગેં, સબે હરણાં વલી; સ૦
તેરે સરીખે ગુલામ, મેરે ઘર કરતા નોકરી. મે૦ મે૦ મુ૦ મે૦ ૧૫.

સોય વદે કટુ બોલે, મરેગી છોકરી. મ૦
કહે સા સતી આગલ છાગલ, જાપને ફેરગી. મેં૦ ભૂ૦ સુ૦ ભૂ૦
સું નિસુણી કોટવાલ, ગયો ઘર ચિતવે, ગ૦
કરી નેહ સતીકો શીલ, ચુકાવું હું હવે મેં૦ ચુ૦ સુ૦ ચુ૦ ૧૬.
ગેહ બોલાઇ વિનયધરકુ દોસ્તી કીયો: દો૦
એક દિન બોલાકર પાટે, પરિ સનમાનીયો મેં૦ પ૦ સુ૦ પ૦
ધનસિરી સાથ હમેગ, મિલાવા તુમ કરો, મિ૦
કહે સા ઉનકુ સમઝાઉં, માનેગી તો ખરો. મેં૦ મા૦ સુ૦ મા૦ ૧૭.
આઇ વિનયધર બાત, સતીકું સુણાવીયાં; સ૦
બોલી ગા એસી બાત કરેંગા તો, ખાયગા ગાલીયાં. મેં૦ ખા૦ સુ૦ ખા૦
લાંચ પરાઇ ખાવત, ધિગ્ તુહી બાવરા, ધિ૦
મેરા કંત વિના સારી આલમ, સર્વ સહોદરા મેં૦ સ૦ સુ૦ સ૦ ૧૮.
સુનીય વિનયધર બોલે, હમુ તકશિર પરી, હ૦
પૂછે દિન દુજે તલાર, હુઇ કયા પાંશરી. મેં૦ હુ૦ સુ૦ હુ૦
વિનય વદે અવિ ધીરે, બનેગી વારતા, બ૦
ઘર આઇ બદન ચઢાઇ, રેહા ધરી મૌનતા. મે૦ ૨૦ સુ૦ ૨૦ ૧૯.
દેખી લહી ચિત્તભાવ, કહે સા ફેડમે; ફે૦
તુઝે સલોયા દુર્જન, ડડીર સાથેં કયુ રમે મે૦ ડ૦ સુ૦ ડ૦
તીજે દિન ફેર યાહી, રીત વિનયંધરા, રી૦
કહે ગા મોય ડડીર, દામ દીયેગા કેતરા મે૦ દા૦ સુ૦ દા૦ ૨૦.
લાખ લેઇ ઉસે લાઓ, અશોકવનેં નિશિ, અ૦
તવ હરખ્યો વિનય ડડીરકુ, જાય કરે ખુશી મેં૦ જા૦ સુ૦ જા૦
આયે તલાર અશોક, વાડીમેં એકલે, વા૦
તવ ધનસિરી સજયા સાજ, ઉહા એક મોકલે. મેં૦ ઉ૦ સુ૦ ઉ૦ ૨
ગુપ્ત શિપાઇ છુપાઇ, ખડગ ગા ગઇ વને. ખ૦
મદિરા દેત કીધ અચેત, સુભટ ખડગે હણે. મે૦ સુ૦ સુ૦ સુ૦
બોલે સતી નીચ સગી, વિનયશિર મહરું, વિ૦
સોપી કપત બોલે એસા ફેર, કામ મે નહી કરૂં. મેં૦ કા૦ સુ૦
સતીકે હુકમ વિનયેં જાઇ, નાંખીયો કૂપમેં, નાં૦

વનસિરીકું વિશ્વાસ, ભયા બહુ નેહસેં; જા૦
અણે અવસર ડડિર નામેં, તલાર ઉહાં બસે. મે૦ ત૦ મુ૦ ત૦
વનસિરી સહીયર સાથકે, ગોંખમેં આવતી; ગોં૦
સેત જિનચંધર તબોલ, દિયા મુખ ચાવતી. મે૦ દિ૦ મુ૦ દિ૦ ૯.

સુખરસ ભરી પિચકારીયાં, ડારત ખાવતે, ડા૦
ડંડીર શિરેં છટકાવ, લગાત લજાવતે. મે૦ લ૦ મુ૦ લ૦
ઉચે બદન નિધા કર, દેખત સુંદરી; દે૦
લગા પ્રેમસેં અંતર ઘાય, ખડા રહ્યા દો ઘરી. મે૦ ખ૦ મુ૦ ખ૦ ૧૦.
ડડીર કહે સુણ સુદરી, પિયુ વિણ કયું રહે; પિ૦
તેરો જોબન હો વન ફૂલ, વિજોગેં કયું દહે. મે૦ વિ૦ મુ૦ વિ૦
સુખ તબોલસેં પ્રેમ રસેં, હમ ભીજીએ, હ૦
તેરે લોચનકે લટકે રે, હમુ દિલ રિઝીએં. મે૦ હ૦ મુ૦ હ૦ ૧૧.

હમ ઉત્સંગેં રંગે, રમો એક બેરિયાં; ર૦
હુમ હુકમી સગત હોત, કરત કોણ હેરિયાં. મે૦ ક૦ મુ૦ ક૦
જેને ખેલાયા સાપ, વિછુસેં કયું ડરે; વિ૦
જેણે ખાયા વચ્છનાગ ધતુરે કયા મરે. મે૦ ધં૦ મુ૦ ધ૦ ૧૨.
રાંકસેં પ્રીત બનાઇ, સો ભાગા રાતમે; સો૦
મેરા જાન લગા તેરી સાથ, રહેગી નીરાતમેં. મે૦ ર૦ મુ૦ ર૦
આવલ ફુલ હજાર, ચંપેકી એક કલી; ચ૦
મૂરખ નરસેં જન્મારા, ચતુરકી એક ઘડી. મે૦ ચ૦ મુ૦ ચ૦ ૧૩.

બોલી સતી સુન હો, શેહરકા કોટવાલીયા; શે૦
ઉન્મત્ત વદે વગડે, જ્યુ ઢોર ગોવાળીયા. મે૦ જ્યું૦ મુ૦ જ્યું૦
પીયુજી ચલે પરદેશમે, દીલસેં ન વેગલી; દી૦
તેરી અમ્માકું જા કર પુછ, પતિ બિન એકલી. મે૦ પ૦ મુ૦ પ૦ ૧૪.
વિરહેં દહી તોરી માયકું, અંકેં ખેલાવણાં; અં૦
જેણે બાલમેં ગોદ રમાયા, જી કારણ ધાવણા. મે૦ જી૦ મુ૦ જી૦
કેસરી કંતકે આગેં, સબ હરણાં વલી; સ૦
તેરે સરીખે ગુલામ, મેરે ઘર કરતા નોકરી. મે૦ મે૦ મુ૦ મે૦ ૧૫.

સોય વદે કટુ બોલે, મરેગી છોકરી, મ૦
કહે સા સની આગલ છાગલ, ભૂપને કેસરી. મે૦ ભૂ૦ સુ૦ ભૂ૦
સું નિસુણી કોટવાલ, ગયો ઘર ચિંતવે, ગ૦
કરી નેહ સતીકો શીલ, ચુકાવુ હું હવે મે૦ સુ૦ સુ૦ સુ૦ ૧૬.
ગેહ બોલાઇ વિનયધરકુ દોસ્તી કીયો, દો૦
એક દિન બોલાકર પાંઉ, પરિ સનમાનીયો. મે૦ પ૦ સુ૦ પ૦
ધનસિરી સાથ હમેશ, મિલાવા તુમ કરો, મિ૦
કહે સો ઉનકુ સમઝાઉં, માનેગી તો ખરો. મે૦ મા૦ સુ૦ મા૦ ૧૭.
આઇ વિનયધર બાત, સતીકુ સુણાવીયાં, સ૦
બોલી મા એસી બાત કરેગા તો, ખાયગા ગાલીયાં. મે૦ ખા૦ સુ૦ ખા૦
લાંચ પરાઇ ખાવત, ધિગ્ તુહી બાવરા, ધિ૦
મેરા કંત વિના સારી આલમ, સર્વ સહોદરા. મે૦ સ૦ સુ૦ સ૦ ૧૮.
સુનીય વિનયધર બોલે, હમુ તકશિર પરી; હ૦
પૂછે દિન દુજે તલાર, હુઇ કયા પાંશરી. મે૦ હુ૦ સુ૦ હુ૦
વિનય વદે અવિ ધીરે, બનેગી વારતા, બ૦
ઘર આઇ બદન ચઢાઇ, રહ્યો ધરી મૌનતા. મે૦ ર૦ સુ૦ ર૦ ૧૯.
દેખી લાડી ચિત્તભાવ, કહે મા કૂડમે, ક૦
તુઝે ભલોયા દુર્જન, ડ ડીર સાથે ક્યુ રમે. મે૦ ડ૦ સુ૦ ડ૦
તીજે દિન ફેર યાહી, રીત વિનયંધરા, રી૦
કહે સા મોય ડ ડીર, દામ દીયેગા કેતરા. મે૦ દા૦ સુ૦ દા૦ ૨૦.
લાખ લેઇ ઉસે લાઓ, અશોકવને નિશિ, અ૦
તવ હરખ્યો વિનય ડડીરકુ, જાય કરે ખુશી મે૦ જા૦ સુ૦ જા૦
આયે તલાર અશોક, વાડીમે એકલે, વા૦
તવ ધનસિરી સજ્યા સાજ, ઉહા એક મોકલે. મે૦ ઉ૦ સુ૦ ઉ૦ ૨૧.
ગુપ્ત શિપાઇ છુપાઇ, ખડગ સા ગઇ વને, ખ૦
મદિરા દેત કીધ અચેત, સુભટ ખડ્ગે હણે મે૦ સુ૦ સુ૦ સુ૦
બોલે સતી નીચ સગી, વિનયશિર સહરૂ, વિ૦
સોપી કપતબોલે એસા ફેર, કામ મે નહીં કરૂં. મે૦ કા૦ સુ૦ કા૦ ૨૨.
સતીકે હુકમ વિનયે જાઇ, નાંખીયો કૂપમે, નાં૦

જાણી નારી સતીકી જાત, ભરાણી રૂપમેં. મે૦ ભ૦ મુ૦ ભ૦
એક દિન પૂછે વિનયંધર, કાહા તુમ સાસરા; કા૦
સતીએં સબી બાત સુણાઇ, હુઆ નેહેં ભરા. મે૦ હુ૦ મુ૦ હુ૦ ૨૩.
વિનય વદે તુમ પિયુસેં, મેલાવા મેં કરૂ, મે૦
સતી બોલે દેઉં સિરપાવ, બધારૂંગી આબરૂ. મે૦ બ૦ મુ૦ બ૦
તવ મૂલરૂપ ધરી જાઇ, માત પિતા મલે; મા૦
સાસુ સસરો વધાઇ સાથકે, આણું મોકલે. મે૦ આ૦ મુ૦ આ૦ ૨૪.
બેટી સહિત સથ્થવાહ, ઉજ્જેણી આવીયા; ઉ૦
બડે ઓચ્છવસેં ફેર દોનું, ઉહાં પરણાવિયાં. મે૦ ઉ૦ મુ૦ ઉ૦
દંપતી વાસ ભુવન સુખ, વિલસે નેહશું; વિ૦
વિનયંધરકો શિરપાવ, તે માગે તેહશું. મે૦ તે૦ મુ૦ તે૦ ૨૫.
સુર કહે તુમ કયું માગો, વિનયકું પિછાણીએં; વિ૦
સમુદ્રદત્ત કહે સોય, અમો એક જાણીયેં. મે૦ અ૦ મુ૦ અ૦
પ્રેમવતી પ્રિયા પ્રીત, બની ક્ષીર નીરસેં, બ૦
ખંડ ત્રીજે દશમી ઢાળ, બની શુભવીરસેં. મે૦ બ૦ મુ૦ બ૦ ૨૬.

દોહરા.

સર્વ વસા સરખી નહીં, કહે ધમ્મિલ કુમાર;
સંસારેં સતીયો ઘણી, તિમ ઘણી કુલટા નાર. ૧.
વારણ વાજી લોહજડ, કાઠ ઉપલ નર નાર;
વસ્ત્ર નવમ બહુ અંતરૂં, સરખાં નહીં સંસાર. ૨.
મુજ ઇચ્છા નવિ ઉપશમી, નવિ પામ્યો નિર્વેદ;
અધવચ સુખથી નીકળ્યો, તે દીલ ભરિયો ખેદ. ૩.
તરૂ છાયા બેસણ દીયે, પત્ર દીએ ફળ ભક્ષ;
તુમ છાયા શીતળ લહી, વંછું સુખ પ્રત્યક્ષ. ૪.
કલ્પતરૂની જાચના, છંડી જુગલિક લોક;
અવર તરૂવર પામીનેં, કેમ જાચે તે ફોક. ૫.
તેણે સ્વામી તુમને કહ્યું, કરીએં મુજ ઉપગાર;
નદી નાળાં ઘન જળ ભરે, તુંબ ભરણ કિસિધાર. ૬.

ઢાળ ૧૧ મી.

(નવમી નિર્જરા ભાવના, ચિત્ત ચેતો રે–એ દેશી).

મુનિવર વળતું એમ કહે, ચિત્ત ચેતો રે;
સુણ ધમ્મિલ્લ કુમાર, ચતુર ચિત્ત ચેતો રે.
ઉપદેશ આશ્રવ દ્વારનો, ચિ૦ નહિ મુનિનો આચાર. ચ૦ ૧.
પણ આશ્રવ સંવર હુવે, ચિ૦ આચારંગ વખાણ; ચ૦
તેણે તુઝ વંછિત સિદ્ધિએં, ચિ૦ કહું સિદ્ધાંત પ્રમાણ. ચ૦ ૨.
કર્મ વિઘન ઉચ્છેદવા, ચિ૦ ભાંખ્યા તપ સવિધાન; ચ૦
ભાવ નિરાશયેં નિર્જરા, ચિ૦ તપ આંબિલ વર્ધ્ધમાન. ચ૦ ૩.
રયણે જડિત રત્નાવલી, ચિ૦ કનકાવલીને ઠામ, ચ૦
રત્નાવલી કનકાવલી, ચિ૦ અદલ બદલ દોય નામ. ચ૦ ૪.
ઉતરતાં દોય પાસથી, ચિ૦ એક દોય ત્રણ અંક; ચ૦
નવકોઠા વચ્ચે શૂન્ય છે, ચિ૦ શેષ ધરે ત્રણ ટંક. ચ૦ ૫.
એકાદિકા શોલ સરમા, ચિ૦ ડુગડુગીનો હવે ઠાઠ; ચ૦
પાતરીશ કોઠે ઝુમખું, ચિ૦ પટ્ રેખાયત આઠ. ચ૦ ૬.
ચોત્રીશ ત્રિગડા થાપીએં, ચિ૦ શૂન્ય વચ્ચેં કરી એક; ચ૦
અથવા દુતિ ચઉ પણ ખટે, ચિ૦ પણ ચઉ તિગડું વિવેક. ચ૦ ૭.
વાચક દો ચઉ ખટ અડે, ચિ૦ ખટ ચઉ દો એક સાર; ચ૦
ગુરૂગમ થાપનથી ઘણા, ચિ૦ ડુગડુગીના અધિકાર. ચ૦ ૮.
પારણાં અઠ્યાશી તપ સવી, ચિ૦ માસ સત્તર દિન બાર, ચ૦
ચાર વાર રત્નાવલી, ચિ૦ તો હોયે ચોસરો હાર. ચ૦ ૯.
કોઠા નવ નવ પણતિસેં, ચિ૦ ત્રિક ઠામે દોય દોય, ચ૦
એ વિધિયે કનકાવલી, ચિ૦ એકે એકાવલી હોય. ચ૦ ૧૦.
લઘુ ગુરૂ પદ સયોજના, ચિ૦ સિંહ નિકળિયા દોય; ચ૦
શક્તિધરા તપ એ કરે, ચિ૦ મુક્તાવલી દોય મોય. ચ૦ ૧૧.
શક્તિ નથી તુજ એવડી, ચિ૦ પણ તુજ યોગ્યતા જોય; ચ૦
મંત્ર વિદ્યા તપસ્યા વિના, ચિ૦ લક્ષ્મી ન પામે કોય. ચ૦ ૧૨.
તેણે તુમ આરાધન કરો, ચિ૦ પરમેષ્ટી મહામંત્ર; ચ૦

મહિમા ઘણો શ્રુતમાં કહ્યો, ચિ૦ એ સમો મંત્ર ન જંત્ર. ચ૦ ૧૩.
અષ્ટકમળ દળ પાખડી, ચિ૦ કર્ણિકાયે અરિહંત; ચ૦
સિદ્ધાદિક ચઉ ચિહું દિશે, ચિ૦ વિદિશે ચૂલા થાપંત. ચ૦ ૧૪.
એણી વિધે હૃદય કમળ ઠવી, ચિ૦ જાપ જપો નવ લક્ષ; ચ૦
વિદ્યા ષોડશ અક્ષરી, ચિ૦ દેવ હોવે પ્રત્યક્ષ. ચ૦ ૧૫.
પ્રથમ બલિદાન દેવને, ચિ૦ દેઇ જપે શુભવાસ, ચ૦
અરિ કરી સાગર કેસરી, ચિ૦ ભૂત ભુજંગ ભય નાશ. ચ૦ ૧૬.
પણ મુનિવેશે અમોઘ છે, ચિ૦ તપ આંબિલ ઉપવાસ ચ૦
સુરદર્શન દિન વીજળી, ચિ૦ ગાજનિમિ ન નિરાશ. ચ૦ ૧૭.
દ્રવ્યવેશ મુનિનો ધરી, ચિ૦ ઉપગરણાં અનુરૂપ, ચ૦
સકળ ક્રિયા શુદ્ધ કરો, ચિ૦ જેમ કરતા મુનિ ભૂપ. ચ૦ ૧૮.
સામુદાણી ગોચરી, ચિ૦ વિગય તજી ઉપવાસ. ચ૦
પ્રથમ પછે નિર્લેપતા, ચિ૦ કરે આંબિલ પટ્ માસ. ચ૦ ૧૯.
વંછિત ફળ તસ સંપજે, ચિ૦ રમણી ઋદ્ધિ વિલાસ; ચ૦
આ ભવમાં સુખ ભોગવે, ચિ૦ પરભવ પુણ્ય પ્રકાશ. ચ૦ ૨૦.
ત્રીજે ખંડે મુનિવરે, ચિ૦ કહી અગીયારમી ઢાળ, ચ૦
વીર કહે ગુરૂવયણથી, ચિ૦ પામીયે મંગળ માળ. ચ૦ ૨૧.

દોહરા.

ધમ્મિલ ગુરૂવયણાં સુણી, હરખ્યો હૃદય મઝાર;
માતપિતા બંધવથકી, અધિકો ગુરૂ ઉપગાર. ૧.
ગુરૂ દીવો ગુરૂ દેવતા, ગુરૂથી લહીએ નાણ.
આ ભવ સુખ સંપદ દીયે, પરભવ કોડિ કલ્યાણ. ૨.
કર જોડી ગુરૂને કહે, મુજ આપો મુનિવેશ;
આચારશું સૂધી ક્રિયા, સફળો તુમ આદેશ. ૩.
તવ ગુરૂ મુનિવેશજ દિયે, મંત્ર તથા આશીષ;
કરી ઉપવાસ ગુરૂમુખે, મંત્ર જપે અહોનિશ. ૪.

ઢાળ ૧૨ મી.

(હાંરે હું તો જળ ભરવાને ગઇ'તી જમુનાતીર જો—એ દેશી).

હાંરે હવે ધમ્મિલ મુનિવર વેશ ધરી કરી તામ જો,
ઉપગરણાં દશ ચાર મુનિકેરાં ધરે રે લો;
હાંરે પટ્ આવશ્યક પડિલેહણ શુભ પરિણામ જો,
વિધિયેં મંત્ર જપતા ષોડશ અક્ષરે રે લો. ૧.
હાંરે મન શુદ્ધિ ત્રિકરણ યોગે તપ જપ પોષ જો,
પ્રત્યાહારને ધારણ ધ્યેય દિશા વરી રે લો;
હાંરે તજી આધાકર્માદિક વળિ કેતા દોષ જો,
સામુદાણી કરતા ફરતા ગોચરી રે લો. ૨.

હાંરે ષટ્પદ વૃત્તિ કરિ નિર્લેપક લિયે આહાર જો,
ઉપવાસાંતર આંબિલ કરતા નિત્ય પ્રત્યે રે લો;
હાંરે ત્યજી ધૂમ્રદોષ તપ સઘળો ચઉવિહાર જો,
એમ કરતાં ષટ્માસ ગયા તપ વાધતે રે લો. ૩.
હાંરે તપ ચરણે શોષિત માંસ રૂધિર નિજ કાય જો,
પુણ્યેં પોષિત હિતકર ગુરૂ પાસેં ગયો રે લો;
હાંરે તિહાં સાધુવેશ તજી પ્રણમી ગુરૂપાય જો,
ગુરૂઆશીષેં ચાલ્યો વન હસ્તી થયો રે લો. ૪.

હાંરે પરિભ્રમણ કરંતાં ભૂતનું મંદીર દીઠ જો,
તપ શ્રમ તાપ સમાવા, તાપન આથમ્યોરે લો;
હાંરે રયણી સુખ હેતેં ભૂત ધરે સપવિટ્ઠ જો,
સૂતો ભરનિદ્રાએ ચિંતાયેં વમ્યો રે લો. ૫.
હાંરે તવ સ્વપને બોલે દેવ થઇ પરસન્ન જો,
સુગુરુવચન સુપસાયેં રહો સુખમાં સદા રે લો;
હાંરે સુણ ધમ્મિલ પરણીશ તું સુખમાંહી મગન્ન જો,
બત્રીશ કન્યા ખેચર ભૂપ તણી મુદા રે લો. ૬.

હાંરે એમ અમીય સમાણી વાણી સુણિય કુમાર જો,
જાગ્યા રે મુહ માગ્યા મુઝ પાસા ઢળ્યા રે લો;
હાંરે ચિંતે સુર તૂઠા વૂઠા અમિજળધાર જો,
નાઠા રે દિન માઠા શુભ દહાડા વળ્યા રે લો. ૭.

હાંરે ગતશોક કોક રવિઉદયેં તેમ હરખંત જો,
ચિંતે તપ મહિમા ચિંતામણિથી સરે રે લો;
હાંરે વળિ શાસ્ત્રેં નવવા સુપ નિમિત્ત ભાખંત જો,
અનુભવી સાંભળી દીઠો લહે સ્વપનાંતરેં રે લો. ૮.

હાંરે ત્રણ પગઇ વંદે દેખે સહજ સભાવ જો,
આરતિધ્યાનેં પડિયો ચિંતા સંભવે રે લો;
હાંરે વળિ પાપને ઉદયેં ધર્મતણો પરભાવ જો,
દેવ દિયે સ્વપનાં એ તિગ સાચાં હુવે રે લો. ૯.
હાંરે એમ સ્વપનવિચારે રાતિ ગઇ એક જામ જો,
એણે અવસરેં તેણેં દ્વારેં રથ આવ્યો ચલી રે લો;
હાંરે રથ જોડ્યા ઉજ્જૂલ ઘોડા ધરીય લગામ જો,
હાંકંતી એક નારી તિહાં કણે ઉતરા રે લો. ૧૦.

હાંરે રહિ દ્વારેં પૂછે કોણ છે ધમ્મિલ આંહિ જો,
કુંવર કહે હું ધમ્મિલ આ બેઠો ઇહાં રે લો;
હાંરે ધીમેં સા બોલી જો છો ધમ્મિલ માંહિ જો,
તો તુમ નારી બોલાવે રથ બેઠી તિહાં રે લો. ૧૧.
હાંરે તવ ધમ્મિલ ચિંતે સંકેતિક સંજોગ જો,
મુઝ નામેં બોલાવે કોઇક સુંદરી રે લો;
હાંરે વનવ્યંતર દેવી અથવા ખેટવી જોગ જો,
પામી આવી વિષયાકુળ વિદ્યાધરી રે લો. ૧૨.

હાંરે તેશું મૌનપણું કરી જાવું મુઝ નિરધાર જો,
હુંહુંકાર કરંતા વાત ખરી જડે રે લો;
હાંરે જેમ ખુની પગલાં બગલાં સૌખ્યવિહાર જો,
બોલંતાં શુક સારીકા પંજર પડે રે લો. ૧૩.
હાંરે એમ ચિંતી ચૈત્ય થકી નિકળીયો તેહ જો,
તનમુખ ઢાંકી રથતુંડે બેઠો જઇ રે લો;
હાંરે રથ બેઠી દીઠી કન્યા અપછરદેહ જો,
હરખ્યો મા પણ સખીશું બહુ રાજી થઇ રે લો. ૧૪.

હાંરે તે કન્યા વચનેં રથ હાંકંત કુમાર જો,
ચંપાપુરીને મારગ ચોંપે સંચરે રે લો;
હાંરે મારગ ચલતાં જે જે પૂછે બેહુ નારી જો,
પડિઉત્તર નવિ દેવે તે હું હું કરે રે લો. ૧૫.
હારે વાજીવિશ્રામણ લહિ જળઠામ વિશાળ જો,
રાતી ગમાવણ થાક સમાવણ ઉતરે રે લો;
હારે કાંઇ ત્રીજે ખડેં બોલી બારમી ઢાળ જો,
શ્રી શુભવીર કુમાર વિનોદ હૃદય ધરે રે લો. ૧૬.

દોહરા.

નૃપકુંવરી નિજ ધાવશું, ઉતરીયાં જળઠામ;
સુંદર ભૂમિ વિલોકિનેં, લે તરૂતળ વિશ્રામ. ૧.
જળ પાવણ દોય અશ્વને, જાવે જામ કુમાર;
કુંવરી દેખી તેહને, ચમકી ચિત્ત મઝાર. ૨.
નવિ જાણે એ તપથકી, દુર્બળ શ્યામ સ્વરૂપ;
પરદુખ ન લહે તસ્કરાં, વધ્યા બળક ભૂપ. ૩.
પંથ પવનશીતેં ઠરી, અગ્નિ પ્રજાળ્યો જામ;
સંગે દેખી કરી, કહે નિજ ધાવને તામ. ૪.

ઢાળ ૧૩ મી.

(કપૂર હોવે અતિ ઊજળો રે—એ દેશી.)

કુંવરી કહે કોણ કારિમો રે, મા એ મૂઢ ગમાર,
ડાગે અધારૂં ફૂટીયું રે, લૂંટી હું ભર બાજાર રે. ૧.
માડી બડી રે બલા નર એહ, દીઠે દાઝે દેહ રે; માડી બ૦
નબલાશુ શ્યો નેહ રે, માડી૦ એ આંકણી૦
ભૂખેં દાધો દેહડી રે, પ્રગટ નસાની જાળ,
સૂકો જાળે કરોળિયો રે, શ્યામતનુ વિકરાળ રે. મા૦ ૨.
વસ્ત્ર મલિન તન મળ ભર્યા રે, દીસે દારિદ્ર રૂપ;
મૂક પરે હુ હુ કરે રે, દેખી પડે કોણ કૂપ રે. મા૦ ૩.
-સંકેતિક નર કિહાં રહ્યો રે, કામદેવ અવતાર;

મનવલ્લભ હૃદયેં ધર્યો રે, જેમ મુક્તાફળ હાર રે. મા૦ ૪.
કિહાં સોવન પિત્તલ કિહાંરે, કિહાં મણિ ખડિત કાચ;
રવિ ખજુઓ શશી રાહુઓ રે, કિહાં જૂઠ કિહાં સાચરે. મા૦ ૫.
તે નર કોણે આણીયો રે, બોલી ન જાણે વાચ;
રણમાં રાક્ષસ સમ મળ્યો રે, ભૂત પ્રેત પિશાચ રે. મા૦ ૬.

પીયરીયાં પાછળ તજ્યાં રે, બીજે મળિયો સંતાપ;
એકલાં રણમાં પ્રગટિયાં રે, પૂરવ ભવનાં પાપ રે. મા૦ ૭.
વસ્ત્રેં શસ્ત્રે રથ સજ્યો રે, યોદ્ધારવ નર જાણ;
રત્નેં ભર્યો લિયો ડાબલો રે, કરવા ઘરમંડાણ રે. મા૦ ૮.
નીતિધર્મ રસ કેલિનાં રે, પુસ્તક રાખ્યાં સાથ;
ગાડીવાન હાલી હસ્યો રે, ઝાલી ન જાણે હાથ રે. મા૦ ૯.

ચતુરશું ચિત્ત મિલાવડે રે, રંગભર રમે એક રાત,
કદીય સનેહી ન વીસરે રે, જો હોય માથે જાત રે. મા૦ ૧૦.
મૂરખ સાથે ગોઠડી રે, પળ પળ કલેશ વિઘાત;
તેથી મરણ રૂડું કહ્યું રે, કરી ગિરિઝંપાપાત રે. મા૦ ૧૧.
દુશ્મન પણ દાનો ભલો રે, વિપ્ર ચોર કરે સાર;
વાદરે રાયને મારિયો રે, આ મૂરખ હિતકાર રે. મા૦ ૧૨.
નજરેં દીઠો નવિ ગમે રે, એ મૂરખ સંજોગ;
તો ઘરવાસ વિલાસના રે, દૂરેં રહ્યા સંભોગ રે. મા૦ ૧૩.

ગેહ ભણી પાછી વળું રે, નહીં કોઇનું મુઝ કાજ;
બ્રહ્મચર્ય ધરશું સદા રે, લોકમાં વધશે લાજ રે. મા૦ ૧૪.
ધાવ કહે વત્સ સાંભળો રે, મ ધરો મનમાં ખેદ;
જ્ઞાનીનું દીઠું હોશે રે, તિહાં નહી કિશો વિભેદ રે: બેટી૦
મ મ કર બાલક બુદ્ધિ, છે તુઝ પુણ્ય વિશુદ્ધ રે. બેટી મ૦ ૧૫.
નૃપકન્યા વરી ભિલ્લને રે, તેજ આનંદ ભૂપાળ;
કુષ્ટી વર્યો મયણા સતી રે, નીકળિયો શ્રીપાળ રે. બે૦ ૧૬.
સંકેતિક નર નાવિયો રે, જૂઠ તણો ભંડાર;
કુંવારી કન્યાતણા રે, બોલ્યા શત ભરતાર રે. બે૦ ૧૭.

તૃપ્તિ નહી ખારે જળે રે, તેમ જૂઠાની વાત;
જૂઠસમો નહી પાપિયો રે, એક દિન કરે વિઘાત રે. બે૦ ૧૮.
વિદ્યામંત્ર ફળે નહી રે, કૂડકપટનું ધામ;
જૂઠથી સુર રહે વેગળા રે, અણવિશ્વાસનુ ઠામ રે. બે૦ ૧૯.
સ્યો ઘરવાસજ તેહશું રે, બોલે જસ નહી બંધ;
સોળ શણગાર સતી તણા રે, નિષ્ફળ લહી પતિ અંધ રે. બે૦ ૨૦.
રૂડું થયુ જે નાવિયો રે, દૈવેં મેલ્યો અન્ય,
સોનુ કશે માણસ વસે રે, જાણીયે ધન્ય અધન્ય રે. બે૦ ૨૧.
રૂપ દેખી રાચી રહે રે, ન કરે પરીક્ષા સાર;
જાય જન્મારો ઝુરતાં રે, ભુચ્છ મળે ભરતાર રે. બે૦ ૨૨.
આચારે કુળ જાણિયે રે, સંભ્રમ સ્નેહ જણાય;
ભોજનવાત વપુ કહે રે, વાતથી સર્વ કળાય રે. બે૦ ૨૩.
ગેહ ભણી જાતાં થકાં રે, હોશે હાંસી હાણ;
માત પિતાદિ પરાભવે રે, જીવિત દુઃખની ખાણ રે. બે૦ ૨૪.
બોલાવે માલમ પડે રે, જુઓ બોલે શ્યા બોલ,
દેશ કળા કુળ જાણીને રે, આપણ કરશું તોલ રે. બે૦ ૨૫.
ત્રીજે ખંડે એ કહી રે, તેરમી ઢાળ રસાળ;
શ્રી શુભવીર કુંવર તણો રે, પુણ્ય ઉદય ઉજમાળ રે. બે૦ ૨૬

દોહરા.

ધાવ વચન સુણિ શીખનાં, ખેદ ભરી અકળાય;
મન ચિંતે સંકટ પડી, વાઘ નદીનેં ન્યાય. ૧.
તરૂ અંતર કુમરેં સુણી, વાત ઉભયની ત્યાંહિ;
ચિંતે ચિત્ત જોઉં પારખ્યુ, દેવવચનનું આંહિ. ૨
સખી સાથેં બોલાવતી, તસ કુમરી તેણી વાર,
પૂછે તુમ કોણ દેશ કુળ, કેમ અમ સાથ વિહાર. ૩.
કોણ દેશે જાવા તણો, છે તુમચો ઉદ્દેશ;
શાસ્ત્રકળા શી શી ભણ્યા, કહો એ વાત અશેષ. ૪.

ઢાળ ૧૪ મી.

(રાગ પરજીયો. કટરે પડયો તેરો પીસણો—એ દેશી.)

કુંવર કપટસેં બોલીયો રે, મેરા કામરૂ દેશ;
ફરતે ફરે અમ એકિલે, કરી નવ નવ વેશ;
કરણી ફકીરી કયા દિલગિરી. એ આંકણી૦ ૧.
બાલી મેં હરિપુર સેહેરકા રે, નહીં માય ને બાપ;
જોરૂ જુલમ મેનેં ના કીયા, બડા હુવે સંતાપ. કરણી૦ ૨.
સગેં સણીજેં ઘર કયા કરે રે, હમ જુલમી લોક;
ખાનાં પીનાં કરૂં હાથસેં, ફેર દેવે બી લોક. ક૦ ૩.
સ્નાન માસ ખટ અંતરેં રે, વરસેં દોય વાર;
કપડે બી યા રીત ધોવણાં, નહિં ફુરસત લગાર. ક૦ ૪.
ભૂત સેતાનકે દેવલેં રે, હમ રેહતે રાત;
દિનમેં દિવાના હો રહે, કહું કયા ખુનિયાત. ક૦ ૫.
ઓર કલા ન પિછાનિયેં રે, મતિ વિકલ ગમાર;
મોર કલા વનમેં ધરે, એક દેખીયેં સાર. ક૦ ૬.
શાસ્ત્ર પઢે બકવા કરે રે, જેસા લવરી ખોર;
ગોવાલ હમ ઉસેં કયા કરે, નિત્ય ચારંત ઢોર. ક૦ ૭.
ઉનમેસી ઢોર કેતે બેચીકે રે, લિએ પેસે હજાર;
ઓ બી જૂગટ ખેલમેં ગયે, નહીં ખાયે લગાર. ક૦ ૮.
ખાવનનેં ફેર મુઝે ના દીયાં રે, પશુ ચારણ ઘાસ;
કોઈ રખે નહી નોકરી, નહિ કવડી બી પાસ. ક૦ ૯.
ખ્યાલ તમાસા દેખતે રે, રહે ફિરતે હી ગામ;
ઠામ ઠેકાણાં નહીં કિસ્યાં, મેરા કાબેલ નામ. ક૦ ૧૦.
જંગમ જંગલ જોગટે રે, જેસેં ખાખી હી લોક;
કરતે મોજ મસ્તાઈમેં, નાહીં કિસીકા શોક. ક૦ ૧૧.
તુમ સમ ઓરત જે મળે રે, ઉસેં કરતેં બી હાથ;
બેચી વિદેશેં કરૂં દોકડા, રમું વેશ્યાઈ સાથ. ક૦ ૧૨.
રોટી પકાનાં હાથેં પડે રે, અબ તું મિલી નાર;
ખાનાં પીનાં મુજે જો દીયે, રખું તુઝે ઘર બાર. ક૦ ૧૩.
બડી બાવટા લાયગે રે, પીસો નિત્ય તીન શેર;

રોજી ચલેગી જન તીનકી, મત જાનોગે ફેર. ક૦ ૧૪.
કુંવરી કહે દાધા પરી રે, તેરા ખોલ્ર હે લૂણ;
વેશ ફકીરી તેરી જલ ગઇ, તુમ હોતા હે ફૂણ;
જલ રે ગઇ ગઈ તેરી જિંદગી. એ આંકણી૦ ૧૫.
લાલ લાલ જેસી તોરી અંખીયાં રે, જેસી જલતી મશાલ;
મેં હું બડી કુલબેટીયાં, તું હી હાલી હમાલ. જલ રે ગઇ૦ ૧૬.
ભૂતદેવલ વસતો ફરે રે, તું હી આપે હી ભૂત.
જુલમી હુવા તો હમ કયા કરે, સુણુ રંકકે પૂત. જલરે૦ ૧૭.
શાસ્ત્રકલા વિકલા નહી રે, ઢોર ચારે સો ટોર;
ગોવાલ હમ ઘર બોહોત હે, નહીં તુમ સમ ચોર. જ૦ ૧૮.
મૂરખનાજ કચેરીયેં રે, જુએ હસ્તીવદન;
દોતું પુચ્છ મુખ ના મલે, સુણી સ્વામી પ્રચ્છન્ન. જ૦ ૧૯.
પરકી લાંચ દૂરે ગયેં રે, હુઇ લોકમેં હાંસ;
તું બી બડે એસે મૂરખે, વિણુ વિદ્યા વિલાસ. જ૦ ૨૦.
તેરી જિંદગાની ગઇ ધૂલમેં રે, બડા વ્યસની હરામ;
સંગ તજે દૂર સજ્જનાં, રહે પાસે ન દામ. જ૦ ૨૧.
જોગીપરે ફરે જંગલે રે, તેરે કીસીકા શોક;
ચિંતા ચતુર ઘટમેં વસે, નહી મૂરખ લોક. જ૦ ૨૨.
ઓરત બેચી બિદેશમેં રે, નહીં ખત્રીકી જાત,
બહુત ઉંદર બિલ દેખીયેં, હોત અહિ બિલ ઘાત. જ૦ ૨૩.
રાંક મુજે તું કયા કરે રે, બડી સતી હું નાર;
રાજસુતા મેરા હાતકી, નહીં દેખી તરવાર. જ૦ ૨૪.
બંટી બાવટા તું ભખે રે, તોરી પીસેગી માય;
ખાનાં પીનાં દેઉ નોકરી, જબ સેવેગા પાય. જ૦ ૨૫.
લૂંચે હરિકી કેસરા રે, લગે ખડ્ગને ન ધાય;
જલણ બિચેં કોઉ ના જલે, મણિ ફણીકા ગ્રહાય. જ૦ ૨૬
તાલપુટે કોઇ ના મરે રે, પણ સતીઆંકે સાપ;
જીવે ન મંત્ર વિદ્યાધરા, એસી મેરી બી છાપ. જ૦ ૨૭.

ખંડ ત્રીજે મવાદની રે, કહી ચૌદમી ઢાળ;
વીર કહે મની ના બીડે, લહે લક્ષ્મી વિશાળ. જ૦ ૨૮.

દોહરા.

કુંવર સુણી ચિત્ત ચિંતવે, દ્રવ્ય સહિત મળિ નાર;
પણ ચિત્ત ભીજે એહતું, સફળ હુએ સંસાર. ૧.
જગગિરિ ભેદે અનુક્રમે, કપટે શત્રુ હણાય;
કારજ સિઝે વિનયથી, અનુક્રમે સઘળું થાય. ૨.
વચન વિવાદ ન કીજીએ, ચલીયે તસ મન રીત,
અનુક્રમે વશ કીજીયે, ન હોય પરાણે પ્રીત. ૩.
વયણે મધુરતા રાખવી, કટુક વચન કરી દૂર;
જમ મન ગમતું બોલીયે, તો હોય તેહ હજૂર. ૪.
જીભા કર કછોટડી, એ ત્રણે વશ હુંત;
સજ્જન ચાલે મલપતા, દુર્જન કાહુ કરંત. ૫.
ઉષ્ણ શીતળ વર્ષાઋતુ, ઝગડો કરતા દેવ;
ભૂતળ આવી એક ઘરે, પ્રશ્ન કરે તતખેવ. ૬.
કટુક વચન વહૂનાં સુણી, દીયે શિક્ષા સુર તાસ;
સાસુ વખાણી તિગ ઋતુ, લહે સુર સુણી ઉલ્લાસ. ૭.
વસ્ત્રાભૂષણ સાસુને, દીયે દેવો ધરી પ્રેમ;
હરખ્યા સુર સ્વર્ગે ગયા, અમે પણ કરશું તેમ ૮.
ધાવ કહે બેઠી સુણો, પથે કરી થિર ચિત્ત;
એ નર સાથે ચાલવું, આપણ કાર્યનિમિત્ત. ૯.
રણ ઉતરી ચંપા જઇ, કરશું સઘળો તોલ;
તુજ ઇચ્છાયે સંપ્રતિ, કડુઆં વચન ન બોલ. ૧૦.
એમ સુણી મૌનપણે રથે, બેઠાં બેહુ સુજાણ;
કુંવર હુકમ કુંવરી તણે, જોતરીયા કેકાણ. ૧૧.

ઢાળ ૧૫ મી.

(સુંદર પાપસ્થાનક તજો સોળમું—એ દેશી)

સુંદર કુંવરે રથ હલકારીયો, જાતાં પંથ વિચાલ હો;

સુંદર એક વનમાં જઇ ઉતર્યા, દેખી સરોવર પાળ હો;
સુંદર તપ મહિમા મન સદ્દહે. એ આંકણી ૧.
સુંદર ભોજન વેળા ત્યાંહાં થઇ, રગવતી ધાવ નીપાય હો;
સુંદર સ્નાન ભોજન કરી સહુ જણાં, રથ બેસી કરી જાય હો.
સુંદર તપ મહિમા મન સદ્દહે. ૨.
સુંદર નિર્ભય નદીયો નીહાળતાં, ગિરિવર વન આરામ હો;
સુંદર પાછલે પોહોરે પામિયો, ચરમા નામે ગામ હો સુંદર૦ ૩.
સુંદર કુંવર કહે દોય નારીને, રેહેજો તુમેં વનમાંહી હો;
સુંદર ઠામ ઉતારાતુ કરી, વેગે આવીશ આહી હો. સુ૦ ૪.
સુંદર એમ કહી રથ સાથે ઠવી, ગામમાં ચાલિયો કુમાર હો;
સુંદર ગામનો સ્વામી દેખીયો, પરવરિયો પરિવાર હો. સુ૦ ૫.
સુંદર અશ્વ ગ્રહી ઉભા સહુ, કુમરે દીઠા તામ હો,
સુંદર ગામ ધણીને પૂછતો, કુવર કરીય સલામ હો. સું૦ ૬.
સુંદર દરદ કિશુ છે ઠીશોરને, શ્યો પ્રતિકારજ કીધ હો;
સુંદર તે કહે ક્ષેત્રકૂપે ગયા, તિહા લોહકટક વિદ્ધ હો સુ૦ ૭.
સુંદર નહીં કોઇ ઇહાં પ્રતિકારીયો, શલ્ય છે પેટ મઝાર હો;
સુંદર જો જાણો તો સજ્જ કરો, માનશુ તુમ ઉપગાર હો. સું૦ ૮.
સુંદર ક્ષેત્રની માટી અણાવતો, જોઇ કુવર તેણી વાર હો;
સુંદર તન લેપો ઘડી દો પછે, સૂકો અગુલ ચાર હો સું૦ ૯.
સુંદર ફેરવ્યો ચમક સકળ તનુ, તે પણ ઠરીયો ત્યાહી હો,
સુંદર ફાડી પ્રદેશને કાઢીયો, શલ્ય દીયો કરમાહી હો. સુ૦ ૧૦.
સુંદર વ્રણ સરોહિણી ચોપડી, સજ્જ કીયો તુરગેશ હો;
સુંદર ગ્રામેશ તૂઠો પૂછતો, ભાઇ જવુ કિયે દેશ હો. સુ૦ ૧૧.
સુંદર ધમ્મિલ કહે પૂર્વદિશે, પણ છે માણસ બાર હો;
સુંદર ગ્રામેશ સુણી આગ્રહ કરી, તેડી લાવ્યા તેણિ વાર હો સુ૦ ૧૨.
સુંદર વરવસતીયેં ઉતારીયાં, રથ ઘોડા પણ પાસ હો;
સુંદર સેવાભક્તિ બહુ સાચવે, રાત્રિ વસ્યા સુખવાસ હો. સુ૦ ૧૩.
સુંદર વંછિત નર અણુ પામવે, ઉજાગરો ભર ખેદ હો;

સુંદર સુતી કુંવરી નિંદ્રા ભરે, પૂછે કુંવર તસ ભેદ હો. સું૦ ૧૪
સુંદર ધાવ કહે માગધપુરે, અરિ દમણ ભૂપાળ હો;
સુંદર વિમળા નામેં તસ સુતા, રૂપકળા ભંડાર હો. સું૦ ૧૫.
સુંદર ધાત્રી હું કમળાભિધા, મુજ સાથેં બહુ નેહ હો,
સુંદર નિર્દય નર દેખી કરી, થઇ નરદ્વેષિણી તેહ હો. સું૦ ૧૬.
સુંદર જેમ તેમ નર દેખી લવે, પામી જોબન વેશ હો;
સુંદર રાજમારગ કરી મેહેલમાં, રાખે પુત્રી નરેશ હો. સું૦ ૧૭.
સુંદર અન્ય દિનેં પુર વાસિયો, સમુદ્રદત્ત સથ્થવાહ હો;
સુંદર તસ સુત ધમ્મિલ નામ છે, ગુણકળા રૂપ અથાહ હો. સું૦ ૧૮.
સુંદર પંથેં જતો તે દેખીનેં, અગેં વ્યાપ્યો કામ હો;
સુંદર રક્ત થઇ સખીયો પ્રત્યેં, પૂછી તેહને ધામ હો. સું૦ ૧૯.
સુંદર મોકલી સખી તસ એમ કહે, પરણો સ્વામિની મુઝ હો,
સુંદર ધમ્મિલ કહે હું વાણીયો, ન ઘટે વાત એ ગુઝ હો. સું૦ ૨૦.
સુંદર કેમ પરણું નૃપનંદિની, કહે સખી પરણો એકાંત હો,
સુંદર પરદેશેં જઇ બેહુ રહો, નહિ તો કરે તનુઘાત હો. સું૦ ૨૧.
સુંદર વળતું દયાયેં તે કહે, જો છે વિમળા પ્રેમ હો;
સુંદર ભૂતઘરેં અમો આવશું, સંકેત કીધો એમ હો. સું૦ ૨૨.
સુંદર સખીવયણેં વિમળા તિહાં, પૂછે મુજનેં વાત હો.
સુંદર મેં ધાર્યો નર નવિ ગમે, એહ કિસ્યો ઉત્પાત હો. સું૦ ૨૩.
સુંદર તસ મન ગમતું મેં કહ્યું, જુગનેં જોડ એ હોય હો;
સુંદર રથ બેસી નિશિ આવીયાં, ભુતઘરેં અમેં દોય હો. સું૦ ૨૪.
સુંદર તેહ સોભાગી ન આવીયો, દૈવ સંજોગેં સહિ હો;
સુંદર મેં બોલાવ્યો બોલીયો, તેણે નામેં તું માહી હો. સું૦ ૨૫.
સુંદર તેણે રાગેં તુજ દેખીનેં, કંદરપ પામી ત્રાસ હો;
સુંદર મુજ વયણેં આવી ઇહાં, મૂકી નાખી નિસાસ હો. સું૦ ૨૬.
સુંદર કમળા વચન કુમરેં સુણી, નિજ વીતક કહે તાસ હો;
સુંદર કુંવર કહે કર જોડીનેં, મુજ એહશું ઘરવાસ હો. સું૦ ૨૭.
સુંદર મુજ વશ કરવી તુમ ઘટે, ભૂલું ન તુમ ઉપગાર હો.

સુંદર સુખ ભર સૂતાં એકું જાણ્યું, કરી નિજ કોલ કરાર હો. સુ૦૨૮.
સુંદર ત્રીજો ખંડ પૂરણ થયો, પન્નરમી તસ ઢાળ હો,
સુંદર વીર કહે શ્રોતા ઘરે, હોજો મંગળ માળ હો. સુ૦૨૯.

ચોપાઈ.

ખંડ ખંડ જેમ ઇક્ષુખંડ, મીઠી ધમ્મિલ હિંડ અખંડ;
શ્રી શુભવિજય સુગુરૂથી લહ્યો, પુણ્ય ઉદય હવે આગળ કહ્યો. ૩૦.

इत्याचार्य श्री विजयसिंहसूरिसंतानीयपंडित श्री यशोविजय गणिशिष्य पंडित श्री शुभविजयगणिशिष्य पंडित श्री वीरविजय गणिविरचिते श्री धम्मिल कुमरचरित्रे प्राकृतप्रबंधे प्रथम राज्यकन्यामिलनाभिधानस्तृतीयखंडः समाप्तः.

ચતુર્થ ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

પરમ પુરૂષ પરમાતમા, પ્રણમી પાસજિણંદ;
ઇષ્ટદેવ પદ્માવતી, નામેં નિત્ય આણંદ. ૧.
ત્રીજો ખંડ અખંડ રસ, પૂર્ણ થયો સુપ્રમાણ;
ચોથો ખંડ કહું હવે, સુણજો શ્રોતા જાણ. ૨.
જાણ સભા પામી કરી, કવિજન કરતા કેલ,
તે આગેં ધન શું કરે, જે પત્થર મગ સેલ. ૩.
અજ્ઞ સુખેં સમઝાવીયેં, પણ અર્ધ બલીક ગમાર;
બ્રહ્મા પણ નવિ રીઝવે, જેહને છે મુખ ચ્યાર. ૪.
તન વિકસે મન ઉલ્લસે, રીઝ બુઝ એકતાન;
દક્ષ સભા પામી કવિ, વરસે અંતર જ્ઞાન. ૫.
ગુરૂભક્તિ શ્રવણે રૂચિ, ગર્વ ચપલતા હીન;
પ્રશ્નજાણ બહુશ્રુત સુધિ, કૃતગુણ દાન અદીન. ૬.

અનલસસત્યક્ત કથાંતરી નિંદ રહિત જસ નેણ;
અંતર પ્રીતિ ધરે સદા, નહીં નંધા જસ વેણ. ૭.
ચૌદે ગુણ શ્રોતા ધરી, સાંભળજો ધરી હેત;
ઘનજળધારા ફળ દીયે, પણ જિહાં જેહવું ખેત. ૮.
કવિ ભટ્ટવાણી બાણી એ, ભૂવે નહીં નિશાન;
રસિયા જાણને રીઝવું, તેણે સુણજો થિર કાન. ૯.

ઢાળ ૧ લી.

(ગુરૂને ખોલડીએ, તથા, નહીં ચારૂં રે નવલખ વેનુ, ના રે મા નહીં ચારૂં—એ દેશી)

પરભાતે સહુ જાગીયાં તવ, મા કહે બેટી બોલાવ્ય રે;
નહીં બોલું એહશું કહે સા, તુ મુઝ બહુ સમઝાય. ૧.
નારે મા નહીં બોલું, નહીં બોલું, રે એહની સાથ, નારે મા,
એ નિર્ગુણ નબળો નાથ ના૦ નવિ ઝલુ નિર્ધન હાથ.ના૦ એ આંકણી.
કમળા કહે સુત શેઠનો, તપ મહિમા દેવ હજૂર રે;
નિશિએ વાત સવી સુણી, કહે વિમળા તજિએં દૂર. ના૦ ૨.
ભોજન કરી રથ જોડીને, બેસારી બેહુ જણી માંહી રે;
ગામ ધણીને મળી કરી, ધમ્મિલ નિકળિયો ત્યાંહિ. ના૦ ૩.
ગામ ધણી સહુ સાજને, ઉપગારે પ્રીતિ ભરાવ રે;
વોળાવી પાછો વળ્યો, વસ્ત્રાદિક દેઇ સિરપાવ. ના૦ ૪.
પંથ ચલંતાં અનુક્રમે, ભવજળ નિધિ સમ ભયકાર રે;
ચોર ચરડ વૃક ભય જિહાં, એહવી પામી કંતાર. ના૦ ૫.
ગુરૂદત્ત મંત્ર હૃદયે જપે, ષોડશ અક્ષર મહા ભાગ રે;
રણમાં પંથ વચે પડયો, એક દીઠો ફણિધર નાગ. ના૦ ૬.
વિષધર ફૂંફાડે કરી, બહુ ઉડે ગગને ખેહ રે;
મેઘઘટા કાજળ જિસી, કાંઇ દીપે કાળી દેહ. ના૦ ૭.
ગુંજાર્વરાગ રત્તનયનાં, ડક ડક ગુંજા વાય રે;
જીભ જુગલ લલકારતો, રથ દેખી સાહામો ધાય. ના૦ ૮.
તે દેખી માતા સુતા થઇ, ચિત્તમાંહી ભય ભ્રાંત રે;
રજ્જુપરે પુચ્છે ગ્રહી, નાખે ધમ્મિલ એકાંત. ના૦ ૯.

નર મૃગ મંસ રૂધિર ભર્યાં, જીભાવરણ મેદાન રે;
વિજળી જ્યું નયણાં ઝગે, તનુ પીલે ચિત્રક વાન. ના૦ ૧૦.
કેસર વરણી કેસરા, ઝળકંતી અગ્નિની ઝાળ રે;
કુંડળિયાળે લાંગુલેં, ઉચ્છળતો દેવે ફાળ. ના૦ ૧૧.
વદન ફાડ ગિરિ કંદરા, ઘુઘુઆટા ભીષણ જાસ રે;
વિમળા વળગી ધાવ્યને, હરિ દેખી પામી ત્રાસ. ના૦ ૧૨.
ધમ્મિલ રથથી ઉતરી, કહે મ ધરો ભય તિલ માત્ત રે;
હું નરસિંહની આગળેં, એ સિંહ પશુ કોણ માત્ત. ના૦ ૧૩.
પંચપરમેષ્ટિ પ્રભાવથી, થયો અષ્ટાપદ સમરૂપ રે;
નાઠો સિંહ વનાંતરે, જેમ તસ્કર દેખી ભૂપ. ના૦ ૧૪.
વનહસ્તી પર્વત જીસો, રણમાં દીઠો વિકરાળ રે;
દુર્દિન સમ ગુલ ગુલાય શબ્દે, મદઝર દંત વિશાળ. ના૦ ૧૫.
કુંવર કહે કમળા જુઓ, ગજ ખેલાવું ઘડી દોય રે;
રથ ઉતરી સન્મુખ ગયો, વિમળા ચિત્તરંજન સોય. ના૦ ૧૬.
વસ્ત્ર બિછાઇ હકારીયો, પૂંછે વળગીને ભમાય રે,
મૂદડીયેં થાકયો કરી, થઈ ગળીયો ભૂમિ પડાય. ના૦ ૧૭.
દંતોશળ પગ દેઇનેં, ચઢી ઠીયે ઉપર ઘન ધાય રે;
આરડતો ગજ ઉઠીને, ગિરિ વનમાં ભાગ્યો જાય. ના૦ ૧૮.
બેહું નારી વિસ્મય લહી, રથ હાંકી કુંવર તે જાય રે;
અરણ્ મહિષ મોહોટો ભયકારી, અશ્વ ઉપર તે ધાય. ના૦ ૧૯.
રથ લેઇ જાળાંતરે, જઇ કુંવર કરે સિંહ નાદ રે;
મહિષ જીવ લેઇ નાસિયો, જેમ મુનિ જ્ઞાનેં પરમાદ. ના૦ ૨૦.
પાછલી રાત્રે ચાલતા, અર્જુન સેનાપતિ દીઠ રે;
ભિલ્લ વૃંદ લેઇ લુટવા, આવ્યો કિકિઆટે ધીઠ. ના૦ ૨૧.
ધીરજ દેઇ બેહુ નારીને, રથમાંથી લેઇ હથીયાર રે;
પરમેષ્ટિ સમરણ કરી, રણ ચઢિયો તેહ કુમાર. ના૦ ૨૨.
શક્તિ ફલક એક ભિલતું, હણી કીધું કુમરેં હાથ રે;
યુદ્ધ કરત ભાગ્યા સવે, તવ ઉઠયો અર્જુન નાથ. ના૦ ૨૩.

ગર્જતા બેઉ ઝુઝતા, છળે શક્તિ ફલે હણ્યો તાસ રે;
ભાગ્યા ભિલ્લ અનાથથી, જેમ પવને ઉડયું ઘાસ. ના૦ ૨૪.
આવી રથ બેસી ચલે, તવ કમળા કહે સુણુ વચ્છ રે;
શંક નથી રાજા થશે, જેમ જલધિ રોહિત મચ્છ. ના૦ ૨૫.
હાલીને ગોવાલની જે, કહિ વાતો તે જૂઠ રે;
શ્રેષ્ટિસુત ક્ષત્રી જીસો, પ્રત્યક્ષ કળાએ દીઠ. ના૦ ૨૬.
તવ વળતું વિમળા વદે, તું બોલી પામી લાગ રે;
કરીશ વિરૂદ્ધ એ વાતડી, હું હંસ લીયે છે કાગ. ના૦ ૨૭.
એમ કરતાં પંથે જતાં, ગઇ વિઘ્નરૂપ એ રાત રે;
સરોવર કાંઠે ઉતર્યાં, રવિ ઉદય થયો પરભાત. ના૦ ૨૮.
મુખ તન શુદ્ધિ સહુ કરે, ગંગોદક સમ લહી નીર રે;
ચોથે ખંડે પેહેલી એમ, ઢાળ કહે શુભવીર. ના૦ ૨૯.

દોહરા.

એ અવસર તિહાં સાંભળ્યા, વાજિંત્ર બહુલા નાદ;
શંખ પડહ ભેરિ ઝલ્લરી, સરણાઇના સાદ. ૧.
કલકલ શબ્દ સુભટ ઘણા, ધ્વજ લઘુ ગુરૂ શોભિત;
મૃત તસ્કર બળ જાણીને, થઇ રમણી ભયભીત. ૨.
કુંવર કહે નવિ ભય ધરો, મુજ બેઠાં લવલેશ;
એમ કહેતાં તિહાં આવિયો, એક પુરૂષ શુભ વેશ. ૩.
પરિકર થોડે પરિવર્યો, વિનય કુશળ તસ નામ;
કર જોડીને વીનવે, કુંવરને કરી પ્રણામ. ૪.

ઢાળ ૨ જી.

(રાગ ખંભાયતી.)

(હવે શ્રીપાળ કુમાર, વિધિપૂર્વક મજ્જન કરેજી—એ દેશી)

વિનયકુશળ કહે એમ, અચરિજ વાત તમેં કરી જી;
રાત્રે એકણુ પિંડ, શબરસેના દૂરેં હરી જી. ૧.
અર્જુન તસ્કર નાથ, અમ નૃપશું શત્રુપણું જી;
તે તુમેં હણીયો જાણુ, અમ રાજા હરખ્યો ઘણું જી. ૨.

અમનપાલ છે આંહી, અંજનગિરિ તેજેં હશે જી;
અજિતસેન ભૂપાળ, પલ્લીપતિ મોહોટો વસે જી. ૩.
તુમને મળવા હેત, આવે છે ભટ મકુળે જી;
ખબર કરેવા તુમ, મુજ મોકલીયો આગળેં જી. ૪.
એણે અવસર નૃપ ત્યાંહી, આવ્યા સૈન્યેં પરવરી જી;
વિનયેં પ્રણમે પાય, કુંવર રથથી ઉતરી જી. ૫.
આલિંગન કરી દોય, મળિયા બહુલ હર્ષ ભરે જી;
પલ્લીપતિ કહે વત્સ, ભલેં પધાર્યા અમ ઘરેં જી. ૬.
ચોર સેનાપતિ દુષ્ટ, અર્જુનનો ઇહાં ભય ઘણો જી;
જાતાં મદેશી પંથ, ધન હરે પરદેશી તણો જી. ૭.
પંથ તજી અન્ય માર્ગ, સબળા લોક તે સંચરે જી;
તિહાં પણ મતા સાથ, તેહ તણા જીવિત હરે જી. ૮.
નિર્ભય સુવહતે પંથ, કરતાં યશ પસર્યો ઘણો જી;
અચરિજ કીધી વાત, એકલે તે અર્જુન હણ્યો જી. ૯.
મુજ વૈરી હણનાર, સાંભળી તૂઠો તુજ પરી જી;
તુજ દર્શન અભિલાપ, આવીયો હું હર્ષ કરી જી. ૧૦.
તુજ સાહસિક નહિ પાર, પુણ્ય ઉદય મોહોટો ઘણો જી;
કુંવર કહે ગુરૂદેવ, મહિમા એ નહીં મુજ તણો જી. ૧૧.
રાય કહે વત્સ આજ, પાઉં ધારો મુજ મંદિરેં જી;
જોવા ઉભા લોક, એમ કહી અશ્વ રતન ધરે જી. ૧૨.
તુરગ ચડી નૃપ સાથ, બહુ અસવારેં પરિવર્યા જી;
કમળસેના રથમાંહી, વાજિત્ર નાદ અલંકર્યા જી. ૧૩.
બેઠી પાલખી માંહે, વિમળા જાણે અપ્સરા જી;
ચામર ઢાળે દોય, દાસી બીજી સહચરા જી. ૧૪.
એમ મોહોટે મંડાણ, તિહું જણ પધરાવ્યાં ઘરે જી;
ગીત ગાન બહુ માન, ખાન પાન ભક્તિ કરે જી. ૧૫.
કમળસેના કહે વત્સ, ભાગ્યશાળી નર એ મળ્યો જી;
જો તુ સમજે કાંઇ, માનુ જન્મ સફલ ફળ્યો જી. ૧૬.

વિમળસેના કહે માય, વારંવાર મુઝ ભોળવે જી;
જેમ ધનશેઠને ધૂર્ત્ત, જૂઠ કથા કહી રીઝવે જી: ૧૭.
ઉજ્જેણીએં ધનશેઠ, નવ્ય કથા પ્રિય તિહાં વસે જી;
આપે સોનૈયો એક, સુણિય અપૂર્વ કથા રસેં જી. ૧૮.
એક દિન ધૂરત વાત, ભાંખે ચહુટે હું ગયો જી;
દશ મણનું વિંતાક, પાચવતો નર દેખીયો જી. ૧૯.
જોવા ગયો સુણી શેઠ, ધૂર્તને ઘર બેસારીને જી;
પૂછે કૂપોદક શીશ, કહે ઠગ મદના નારીને જી. ૨૦.
રંભા સમી એક નાર, સાથેં તુમ પિયુ બેલતા જી,
દેઇ મુજ તબોળ, ઘર સોંપી ચહુટે જતા જી. ૨૧.
ઠગમુખની સુણી વાત, બેહું ફોડી ભૂતળે જી;
મદના ચહુટા માંહી, શેઠને જઇ વળગી ગળે જી. ૨૨.
છાંટી કચરો ધૂળ, બોલે મા તુજ કિહાં ગઇ જી;
કરતા વળગા ઝુંમ, દંપતી બહુ રાંટી થઇ જી. ૨૩.
અડક્યો માતંગ ત્યાંહી, અભડાણાં નદીએં ગયાં જી,
શેઠ તણી લઘુ બેહેન, આવી ઘેર ઠગ પૂછીયા જી. ૨૪.
પુત્ર મુઆ કહે ધૂર્ત, દંપતી સમશાને વળ્યાં જી;
સા સુણી રોતી જાય, ભીને વસ્ત્રે બેહુ મળ્યાં જી. ૨૫.
નણુદી રોતી દેખી, ભોજાઇ પણ રોઇ પડી જી;
શેઠેં મેહેલી પોક, સજ્જન વર્ગ આવ્યાં ચડી જી. ૨૬.
રોઇ કૂટી ગેહ, બેઠા બિછાણાં પાથરી જી;
કહે ઠગ દીઆ દીનાર, કેસી કથા મેં આચરી જી. ૨૭.
લોક સુણી કહે હાસ્ય, શેઠ મૂરખ ઉઠ્યો હસી જી;
ધૂર્તને દેઇ દીનાર, જઈ ઘરમાં બેઠા ખુશી જી. ૨૮.
હું નહીં તેહવી નાર, તુજ વયણે રીઝું ખરી જી,
એ ભિક્ષુકશું પ્રીતિ, મેં મનથી દૂરે કરી જી. ૨૯.
કમળા કહે તું મૂર્ખ, જેમ નવ તપશી વિદેશિયા જી;
એક પુર નદીએં નાહી, ગણતી કરવા બેસીઆ જી. ૩૦.

ગણુતાં હોવે આઠ, પિંડવિના ભૂલે સહુ જી;
જાણી મરણુ ગયો એક, ભેળા મળી રોતા બહુ જી. ૩૧.
દેખે નજરે સર્વ, તોહે મૂર્ખ સમજે નહીં જી;
તું અણુસમજુ તેમ, દક્ષપણું માનો મહી જી. ૩૨.
વિમળા કહે મા તુઝ, લાંચ મળી દીસે ખરી જી;
કમળા સાંભળી એમ, બેઠી મૌનપણું કરી જી. ૩૩.
ચોથે ખંડે એહ, બીજી ઢાળ સોહાવતી જી;
શ્રી શુભવીર કુમાર, પુણ્ય ઉદય પસરી રતી જી. ૩૪.

દોહરા.

સુખભર દિન કેતા રહ્યા, ભૂપની ભક્તિ વિશેષ,
કુંવર કહે આપો રજા, જાવું અમ પરદેશ. ૧.
અજિતસેન કહે કુંવરને, તુમ વિરહો ન ખમાય;
પણુ વૈદેશિક પ્રીતડી, અંતે છે દુઃખદાય. ૨.
પરદેશીશું પ્રીતડી, મે કરી તું ન કરેશ;
જાશે તુરીય કુદાવતો, ઉભી હાથ ઘસેશ. ૩.
સજ્જનશું જે પ્રીતડી, છાની તે ન રહાય;
પરિમલ કસ્તૂરી તણો, મહીમાંહે મહકાય. ૪.
સજ્જન સજ્જન એક જપે, એક સજ્જન ચિત્ત ઓર;
માનત હે તસ જીવકું, એક ચિત્ત દોઉ ઠોર. ૫.
સજ્જન તો છોડી ચલે, પણુ ગુણુ મૂકી જાય,
અંતર ધૂઆ નીકળે, બાહેર ઝાળ ન થાય. ૬.
ભૂતળ લિંબાદિક ઘણા, પણુ ચંદન કિહાં કોય;
પાષાણે પૃથિવી ભરી, પણુ મણિ કિહાંએક હોય. ૭.
પ્રતિદિન કિરટા રવ કરે, પણુ ચૈત્રે પિક મીઠ;
ખલ સકુલ આ જગતમાં, વિરલા સજ્જન દીઠ. ૮.
પંથશરે જાતાં થકાં, કેમ કરી રાખું ગેહ;
તેણે સુઝને સંભારજ્યો, રાખી અવિહડ નેહ ૯.
એમ કહી વસ્ત્રાભૂષણે, બહુલ કરી સત્કાર;

બેહુ નારી રથશું સજી, નિકળીયા તેણિ વાર. ૧૦.
રાજા વોળાવી વળ્યા, કુંવર ચલંતા તામ;
ઠામ ઠામ રેહતા થકા, પોહોતા ચંપા ગામ. ૧૧.

ઢાળ ૩ જી.

(મારી અંબાના વડ હેઠ, ભર્યાં સરોવર લેહેર્યાં લે છે રે—એ દેશી).

ચંપા નગરી ઉપકંઠ, વહે ગંગા નદી વેગળી રે;
શિવશંકર મોહોટું નામ, જાણી છાની શગે હળી રે;
ભયભ્રાંત ભવાની ભીત, પ્રીતેં જટામાંહે સાંકળી રે;
હર સંગ જટામેં ગંગ, રંગ અનંગ રસશું મળી રે:
ચંપા ચંપક વન જોય, નદનહારી મેરૂ વસે રે. એ આંકણી. ૧.
પણ ભંડશી ચાલ પ્રચંડ, ઉદ્દંડ રેહેતો તોફાનમેં રે;
નિત્ય ભસ્મ લગાવે દેહ, ગેહ કરે સમશાનમેં રે;
રંગભોગમેં હોત વિજોગ, શોક ભરે દિન કાઢતી રે;
ભામા નિબળે ભરતાર, પેટ બળે પિંડ પાડતી રે. ચં૦ ૨.
એક ભિલડી પૂંઠે ધાય, નિર્લજ રૂદ્ર વળગ્યો જઇ રે;
તે દેખી ગંગા નાર, શોક ભરે વિલખી થઇ રે;
સુરસદ્મ પદ્મદ્રહમાંહે, ઝંપા કરી ફરી અવતરી રે;
ધરી દેવ નદી નિજ નામ, કામેં હિમાચલ ઉતરી રે. ચં૦ ૩.
કરી સિંધુ ગખીને શાન, બહુલ સાહેલીયેં પરિવરી રે;
જલધિવર વરવા હેત, ચપા મારગ સંચરી રે;
નિજ જોબન મદ ઉન્માદ, જળકલ્લોલે કરી ખેલતી રે;
હંસજુગલ કરે જળકેલિ, પોપટ મેના જળ ઝિલતી રે. ચં૦ ૪.
પરદેશી ઘણાં નર નાર, તીર્થ લહી જળ ન્હાવતાં રે;
મળી મેળે સહીયર સાથ, પ્રેમભરેં ગુણ ગાવતાં રે;
પાસેં ચંપક વન એક, વૃક્ષ અનેક ચંદન તણાં રે;
ફળ દાડિમ દ્રાખ રસાળ, લિંબ કદંબ ફણસાં ઘણાં રે. ચં૦ ૫.
જાંબુ રાયણ અંજીર, નારંગી ને સીતાફળી રે;
રામ જામ તિલક હીંતાલ, સાલ રસાળ લિંબુ વળી રે;

બહુ ચંપક વૃક્ષ અશોક, શીતળ જેહની છાંયડી રે;
મધુરાં વર નિર્મળ નીર, કૂપ સરોવર વાવડી રે. ચં૦ ૬.
સહકાર તરૂને ડાળ, કોયલ બેસી ટહુકા કરે રે;
કમળા વિમળા ને કુમાર, હર્ષ ભરે તિહાં ઉતરે રે;
મુખ શુદ્ધ કરી લેઇ વાર, ચાર ઘડી દિન આવતો રે;
જિનરાજનું મંદિર ત્યાંહી, દેખી ધમ્મિલ જાવતો રે. ચં૦ ૭
વિમળા પણ આવી માંહે, જિનમુખ દેખી આણંદતી રે;
સાચવિયાં દશ તિગ તેણ, વિમળમતિ વિમળા સતી રે;
વંદી ઉભી કર જોડ, બોલે પ્રભુની આગળ રહી રે;
ભવ અટવીમાં મહારાજ, કર્મકદર્થન મેં સહી રે. ચં૦ ૮.
ઠામ ઠામ કુદેવ સંગ, મારગ ભૂલી તૃષ્ણા સજી રે;
નવિ મળીયો આ સંસાર, તુમ સરીખો રે શ્રી નાથજી રે;
આજ પુણ્ય ઉદયને જોગ, મરૂધર દેશે આંબો ફળ્યો રે;
થઈ મેહેર નજર તુમ આજ, મે વિશ્વાસે ચિત્ત સાંકળ્યો રે. ચં૦ ૯.
કરી સેવકનાં દુખ દૂર, વછિત મેળા મેળાવજો રે;
તુમ ચરણ શરણ મુજ નાથ, સાથ મેળાવો ભવોભવ હજો રે;
જિન વદી ઉતારી બાર, કુંવર કહે કમળા ભણી રે;
જઇ આવું ચંપા માંહે, ઠામ ઉતારાને કારણે રે. ચં૦ ૧૦.
કહે કમળા દેશ વિદેશ, ધૂર્તે ભરી રે ચપાપુરી રે;
તું ઠગાય રખે વત્સ ત્યાંહી, જેમ રથશું હરી સુંદરી રે;
કહે કુંવર કહો તે વાત, કમળા કહે સુણો દિલ ધરી રે;
ત્ર્યંબકપુર દક્ષિણ દેશ, નંદા સુનંદા કોટેશરી રે. ચં૦ ૧૧.
શેઠ પુત્રી રૂપાળી નામ, ભીમ કુટંબિકશું હળી રે;
રથ બેસી લેઇ ધન લાખ, કરી સંકેત ને નીકળી રે;
આવી ચંપાવન ઉપકંઠ, ચદ્રા નદીતટે ઉતરી રે;
સિંહ ક્ષત્રી પૂછે તાસ, ધૂર્તકળા ચિત્તમાં ધરી રે. ચં૦ ૧૨.
સુણિ કન્યા મુખે પિતુનામ, કહે સિંહ હું ભલે આવિયો રે;
મુઝ માતુલ સુત તુઝ માત, વાત સજી ઘેર લાવીયો રે;

ઘરમાળે ઉતારો દીધ, તાળું દિયે નિશિ દાદરે રે;
જુઓ ધૂર્ત્તે ઠગ્યા નર નાર, તેમ તુજને કોઇ આચરે રે. ચં૦ ૧૩.
કમળાને બોલે કુમાર, વાત અધૂરી તમેં સાંભળી રે;
રાત્રે રૂપાળી નારી, ચિંતે ઠગેં ઠગી સાંકળી રે;
નિશિ પાછલીયેં ઘરપુંઠ, બારીથકી બેહુ ઉતર્યા રે;
લેઇ સિંહતણો મણિહાર, રથશું મારગ સચર્યા રે. ચં૦ ૧૪.
સિંહ જાગ્યો જિસે પરભાત, હાર હર્યો તવ જાણીયો રે;
પૂઠેં ધાયો ધરી હથિયાર, અશ્વ ચડી તંગ તાણિયો રે;
વાયુવેગ તુરંગ ચલંત, બાવીશ કોશેં જઇ તે મળે રે;
રૂપાળીએં દૂરથી દીઠ, વેગેં ચલાવ્યો રથ વડતળે રે. ચં૦ ૧૫.
ગળે હાર ગ્રહી વડ ડાળ, બુદ્ધિ ઉપાઇ ઉપર ચડી રે;
ભાગે રથ લેઇ ભીમ, રૂપાળી વચનેં અડી રે;
સિંહ દેખી તુરગ વડ હેઠ, ઠવિ અસિ જુએ ઉપર જઇ રે;
રૂપાળી ઉતરી અન્ય ડાળ, અશ્વ ચઢી ખડ્ગ લેઇ ગઇ રે. ચં૦ ૧૬.
ફોગટ કરાવે વેઠ, વાજી વેશ્યા ને વાણીયા રે;
તે વારેં તેહને હેઠ, જયારેં જે અધિકારીયા રે;
દેખી ઉતરીયો સિંહ, રોતો ધૂર્ત્ત ઘરે ગયો રે;
રૂપાળી મળી રથ સાથ, ભીમ પ્રિયાશું સુખીયો થયો રે. ચં૦ ૧૭.
વદે ધમ્મિલ એહવા ધૂર્ત્ત, જો મુજનેં બહુલા મળે રે;
પણ પરમેષ્ટી સુપસાય, સદ્ગુરૂ હાથે કોઇ નહુ છળે રે;
ચોથે ખંડે એ ઢાળ, ત્રીજી હુઇ સોહામણી રે;
શુભવીર કુમારની વાત, સુણી કમળા હરખી ઘણી રે. ચં૦ ૧૮.

દોહરા.

કુંવરને કહે કમળા હસી, તુજ અતિ બુદ્ધિ પ્રકાશ;
કામ કરીને ઉતાવળા, આવો ઇહાં અમ પાસ. ૧.
ભૂપ ભુજંગમ વાણીયા, ઠગ ઠક્કર સોનાર;
વિશ્વાસેં રેહવું નહીં, મંકડ બહુઅ બીલાડ. ૨.
વેશ્યા દ્વિજ કોટવાળ ભટ્ટ, નાપિત ને દ્યૂતકાર;

શત્રુ સંગ ન કીજિયેં, આઠમો મૂર્ખ ગમાર. ૩.
મોકલું ભાડું પરઠીયો, સુંદર લેજો મેહેલ;
જેમ વિમળ સુપ્રસન્ન હુવે, રહે વળી થોડા વેહેલ. ૪.
કમળસેના ઉપદેશથી, ઉઠે ધમ્મિલ જામ;
શબ્દ શકુન હોવે ભલાં, સિઝે વંછિત કામ. ૫.

उक्तं च ॥ अष्टौ पादा बुधे स्यु र्नव धरणिसुते सप्त जीवे पदानि ॥
ज्ञेयान्ये कादशार्के शशिशनि भृगुजे सार्द्धचत्वारि पादाः ॥
तस्मिन् काले मुहूर्त्तः सकल बुधजनः सर्वकार्यार्थसिद्धिः ॥
नास्मिन् पंचांगशुद्धि र्न च खचरबलं भाषितंगर्गमुख्यैः ६

ઢાળ ૪ થી.

(સ્વામી સીમંધર વિનતિ—એ દેશી)

ચતુર ચિત્તચાહક ચંદ્રમા, ચાલિયો ધમ્મિલ કુમાર રે;
ચંપાની પાસેં ચંદ્રાવતી, નદી જળ ચંચળ સાર રે. ચતુર૦ ૧.
તાસ પરવાહ જળ જઈ પડે, પાસે ગંગા એ ઉત્કંઠ રે;
રમઝમ કરતી લઘુ બાલિકા, ધાય મળે માયનેં કંઠ રે. ચ૦ ૨.
દોય ઘડી ત્યાંહિ નઈતટ રહી, દેખતો જળકમળ તામ રે;
કરત ક્રીડા કળાકુશળ તે, નલિનીદલ છેદ ચિત્રામ રે. ચ૦ ૩.
શુષ્કતરુત્વક્ પરિવેષ્ટીને, બીડાં તંબોલ પરેં કીધ રે;
ગંગા પ્રવાહમાં જઈ પડે, ચંદ્રા નઈજળ સહસિદ્ધ રે. ચ૦ ૪.
પત્ર ચિત્રામ એમ બહુ કરી, મેહેલતો જામ કુમાર રે;
નરજુગલ તામ ચંદ્રાતટેં, આવી દેખે તેણિ વાર રે. ચ૦ ૫.
પૂછતા દોય તે કુંવરને, પત્રછેદક કોણ દક્ષ રે;
કુંવર કહે મેં કરી મેલીયાં, પૂછવું કહો કેણે લક્ષ રે. ચ૦ ૬.
તે કહે ચતુરશિરોમણિ, સાંભળો વાત ગુણધામ રે;
કપિલ ભૂપાળ ચંપા તણો, પુત્ર રવિશેખર નામ રે. ચ૦ ૭.
મિત્ર વર્ગે કરી પરવર્યો, સુરનદી ખેલતો આજ રે;
વિવિધ કજપત્ર ચિત્રામણા, દેખી વિસ્મિત જુવરાજ રે. ચ૦ ૮.

ગુણપરીક્ષક નૃપનંદને, જોવા કારણ એમ દોય રે;
પ્રેષિયા તેણે ઇહાં આવિયા, હરખિયા તુમ મુખ જોય રે. ચ૦ ૯.
તુમને બોલાવે જુવરાજ તે, ચાલિએં ધરિય ઉલ્લાસ રે;
ચતુરશું ચતુર મેળો મળે, તો ફળે ઉભયની આશ રે. ચ૦ ૧૦.

यदुक्तं ॥ गंगाश्रयात् सतत हैमवतीप्रसंगात् ।
शीतांशुना च शिवशैत्यनिपीडतोसि ॥
तापत्रयाग्निपरिपीडित मानसे मे ।
संगत्य तिष्ठ:सि तदोभयकार्यसिद्धिः ॥

મંત્રી નૃપ વૈદ્ય દાનેસરી, ધાર્મિક ગણક કવિરાજ રે;
પંડિત સધન નવ મિત્રથી, સાધિયેં વંછિત કાજ રે. ચ૦ ૧૧.
એમ સુણી તેહશું આવિયો, ધમ્મિલ નૃપસુત પાસ રે;
કરત પ્રણામ નૃપનંદને, બહુત આદર દિયો તાસ રે. ચ૦ ૧૨.
ચતુર ચંપાપુરી કિહાં થકી, આવીયા પૂછે ધરી નેહ રે;
કુશગપાટણથી કુંવર કહે, દેશ દેખણ ગુણગેહ રે. ચ૦ ૧૩.
કહે જુવરાજ ઘરમાણસાં, તુમ તણા કિહાં વિશ્રામ રે;
ધમ્મિલ બોલે નદીને તટેં, ચૈત્ય ચંપક વન ઠામ રે. ચ૦ ૧૪.
એમ સુણી નૃપસુત હરખિયો, હસ્તિખંધે ચઢી તામ રે;
ધમ્મિલ પાસેં બેસારીને, આવિયા તેહ વનઠામ રે. ચ૦ ૧૫.
મિત્ર એક નગરમાં મોકલી, સુંદર મંદિરમાળ રે;
ધમ્મિલ વસતીને કારણેં, કરત જુવરાજ ઉજમાળ રે; ચ૦ ૧૬.
કરીય બહુમાન વિમળા પ્રમુખ, રથ સજી લાવ્યા પુરમાંહિ રે;
મેહેલમેં સર્વ ઉતારીયા, દાસ દાસી દિયાં ત્યાંહિ રે. ચ૦ ૧૭.
આસન અશન વસનાદિકેં, પૂરી ધરી અંતર નેહ રે;
વળી ભલામણ કરી મિત્રને, ભૂપસુત ગયો નિજ ગેહ રે. ચ૦ ૧૮.
બીજે દિન કમળા કહે કુંવરનેં, નઇતટે ગયે પરભાત રે;
ગજશિર ચઢી તમેં આવીયા, તેણે સમે થઇ સુણો વાત રે. ચ૦ ૧૯.
વિમળસેના કહે મુઝ પ્રતેં, એ કોણ ગજ ચઢી આય રે;

મેં કહ્યું ધમ્મિલ તેડવા, આવે તુઝને જેમ રાય રે. ચ૦ ૨૦.
ભાગ્યનો ઉદય ક્ષણમાં થયો, જુઓ નિજ ચિત્ત વિચાર રે;
તુજપર રાગ બહુલો ધરે, જેમ જગ પરિણીત નાર રે. ચ૦ ૨૧.
સા કહે વાત એ મત કરો, માહરી આગળ માય રે;
કાગરૂપ દ્રમક મુઝ દાસ છે, તેણેં કરી માન પોસાય રે. ચ૦ ૨૨.
તુમ ઠકુરાઇ દેખી કરી, રીઝી નહીં એ લવલેશ રે;
બહુલકર્મીને નવિ ગુણ દીયે, સદ્ગુરૂનો ઉપદેશ રે. ચ૦ ૨૩.
ધમ્મિલ સુણી મન ચિંતવે, દેવવચને મળી નાર રે;
તે પણ મુઝ વશ નવિ થઇ, કીજીયેં કવણ પ્રકાર રે. ચ૦ ૨૪.
મન ધરી જાપ પરમેષ્ટીનો, કરત નિશિ વસિય એકાંત રે;
દિવસે ભોજન કરી મિત્રશું, નૃપસુત સાથે ક્રીડંત રે. ચ૦ ૨૫.
સ્નાનતૈલાદિક મર્દને, સરસ મનોવંછિત આહાર રે;
તેણેં કરી રૂપકાંતિ વધી, હુઓ કામદેવ અવતાર રે. ચ૦ ૨૬.
દિવસ બેહેંતાળી વહી ગયા, સ્વપ્નમાં દેવ કહે એમ રે;
વિમળસેના તુઝ વશ હોશે, જાગતાં પ્રગટીયો પ્રેમ રે. ચ૦ ૨૭.
ખંડ ચોથે સુખ રસભરી, ઢાળ ચોથી કાહુ સાર રે;
વીર કહે ધર્મથી પામીએં, જગતમાં જય જયકાર રે. ચ૦ ૨૮.

દોહરા.

એક દિન રાજકુંવર મળી, ગોષ્ઠિકશું કરે વાત;
વિમળા ધમ્મિલની નથી, નારી અવરશું જાત. ૧.
બોલ ચાલ નવિ દેખાયે, નહી એહને વશ નાર;
કાલ્યેં ભેળા વન જઇ, લીજે એહનો પાર. ૨.
સમ સંપી સહુને કહે, જળક્રીડાને હેત;
જમવું. રમવું વાડીએં, આવજો નારી સમેત. ૩.
ધમ્મિલ કમળાને કહે, ગઇ ચંપામાં લાજ;
ગોષ્ઠિલ હસશે વન જળેં, દેખંતાં જુવરાજ. ૪.
સુણી કમળા વિમળા પ્રત્યેં, જંપે તું ઉપરાંઠ;
અતિ તાણ્યું ત્રૂટી જશે, સાંધતાં પડશેં ગાંઠ. ૫.

સુંદર રૂપે ન રાચીયેં, માચીયેં ગુણીને સંગ;
પંડિત પ્રતિ નિરવહે, મૂરખ રંગ પતંગ. ૬.

ઢાળ ૫ મી.

(મધુબિંદુ સમો સંસાર, મુંઝાણા માહ્હતા—એ દેશી.)

સુણ વિમળ વિમળમતિ, ગતિ તાહારી કિહાં ગઇ;
સમઝાવી ન સમઝે કાંઇ, રોઝ પરે થઇ;
પીયરમેં તજી રાજધાની, જવાની જાગતે;
દેઇ જન્મ ઉછેરી જેણુ, રહ્યાં દિલ દાઝતેં. ૧.
શીખ દેવી ચતુરનેં સાર, ન દેવી મૂરખાં;
સુગૃહીનિગૃહી કપી કીધ, નહીં ગુણ પારખાં. ટેક.
તિહાં પણ અપજસનો તાગ, રહ્યો નહીં પાછળેં;
સુખ લેવા નીકળીયાં વિદેશ, રહ્યો ક્લેશ આગળેં;
ખલવાટ શિરે રવિતાપ, તપંતો નર ઘણો;
આવી બેઠો શીતળ તરૂ છાંહ, કોઠફળેં હણ્યો. શીખ૦ ૨.
દાન માન ઔષધ અપમાન, સુરતીકુ છુપાડીએં;
આયુ ધન મંત્ર ઘરનું છિદ્ર, કહિં ન દેખાડીએં;
દૈવ રૂઠે દીએ દુ:ખ પોઠ, તે સેહેવી સોહલી;
અણુસમજુ હઠીલી નાર, શીખવવી દોહલી. શી૦ ૩.
વારંવાર ઘણું શું કહીએં, કળા ચોસઠ ભણી;
પણ દીર્ઘ નજર નહીં કાંઇ, થઇ નૃપનંદિની;
અતિ થોડી ઉછેરી છોરી, ચકોરી સાંભળો;
ધમ્મિલનું વચન પ્રમાણ, કરો તજી આમળો. શી૦ ૪.
ન મળે નર એહવો વર, સંસારેં જોવતાં;
તજી એ વર અવર કરેશ, જશે દિન રોવતાં;
રંગરસિયા બાહેર રંગ, ચણોઠી સમ ઘણા;
નર ઉત્તમ ચૂના સમાન, બીએ રંગ નહીં મણા. શી૦ ૫.
નરદક્ષ કળા વિજ્ઞાન, રતી ગુણેં અટકળ્યો;
તુજ ભાગ્ય ઉદયથી એહ, સુરસાન્નિધ્ય મળ્યો;

કાંઈ તૂટાતૂટું સૂત્ર, સુજાણે સાંધીએ;
વળી પાણી પેહેલી પાળ, પનોતી બાંધીયે. શી૦ ૬.
નિઃસ્નેહી દુર્જન સાથે, નેહ નિવારીયે;
સુસનેહી સજ્જન સાથ, પ્રીતિ વધારીયે;
જગ નારી નરને પાય, પડંતી દેખીયે;
તુજ વિરૂઆ સહે એ બોલ, તસ ન ઉવેખીયે. શી૦ ૭
રતી કાક કરકકે સંગ કે, હસા સરવરે;
જીવ જળચર જળશું પ્રીત, પખી તરૂવરે:
પંડિતને પંડિત ખેલકે, મૂરખે મૂરખાં;
તેહને તેહનાશું પ્રેમ, જે જેહ સારિખાં. શી૦ ૮
શી ચાહના કલ્પતરૂની, જે મેરૂ રહ્યા;
મણિ માણક નાવે કાજ, સાયર સંગ્રહ્યા;
રાય રાણાની શી ચાહ, જે સ્વારથ પૂરીયા;
રૂડા રાયણને સહકાર, જે ઉપગારીયા. શી૦ ૯.
કેમ ધમ્મિલને ભરતારપણે નવિ માનતી;
દાન ધર્મીવડે જગવીર, થાશે શ્રીપતિ;
તેથી અધિક હોએ જો ચાહ તો, વન ક્રીડારસે;
પરભાતે નૃપસુત સાથ, નર બોહોળા જશે. શી૦ ૧૦.
તુમે પણ તિહાં જઇને રૂપ, નિહાળો નર તણાં;
ઇચ્છાએ વરો વર અન્ય, કુઆરીને વર ઘણા;
મનમાન્યા નરશું ગોઠ, કરો સરજી જિહાં;
અમો જઇશું અમારે દેશ, તમે રેહેજો તિહાં. શી૦ ૧૧.
જેહને ઘરનારી કુનારી, કુલક્ષણ બેટીયાં;
નર નિર્ધન પુત્ર કુપુત્ર, કુસગે ભેટીયા;
એ સર્વને સુતાં છોડી, ન રહિએ ઢુંકડે;
દૂર જઇ વસિએ દશ કોશ, લવતે ફૂકડે. શી૦ ૧૨
રૂપજોવન વણિકતું દેખી, તું રીઝી ઘણી;
પણ ન કરી પરીક્ષા કાંહિ, ગુણ અવગુણ તણી;

આ ધમ્મિલ રાગી રૂપ, ધીરજ સુર સારિસો;
દેવરત્ન દિએ કંઠહાર, ઉડાવે વાયસો. શી૦ ૧૩.
આવળને ફુલ વિચાલે, પડી ચંપા કળી;
તિમ ચતુરા કેરી ગોઠ, મૂરખશું મળી;
લાત પંડિતની વર મૂરખ, હિત નહુ જાણિયા;
કુંઇ રૂઠા ભલા ભૂપાલ, તૂઠા નહીં વાણિયા. શી૦ ૧૪.
જો પેહેલી પરણીશ તો તું, હોએ પટ્ટધારિકા;
દેવ વયણેં વરશે એહ, રાજકુમારિકા;
એહથી અધિકો ગુણવંત, પુરૂષ જગમાં નહી;
આપછંદાપણું તજી વત્સ, એહને વરો સહી. શી૦ ૧૫.
આપ છંદે વિબુધ નર પણ, વિણસંત દેખીએં;
તુઝ સરિખી સુકોમળ નાર, શી ગતિ લેખીએ;
વસુદત્તા નારી ઇચ્છાવિહારી દુ:ખ વરી;
વળિ શત્રુદમન નર રાય, આપ મતિ કરી. શી૦ ૧૬.
મુઝ શીખ સુધારસ પીને, મગન્ન હો સદા;
સુખને વિલસો એહની, સાથ કરી મુદા;
ખંડ ચોથે પંચમી ઢાળ એ, ધમ્મિલ રાસની;
શુભવીર વિવેકની વાત, પૂરણ આશની. શી૦ ૧૭.

દોહરા.

વિમળસેના વિનયેં વદે, મા તુઝ વચન પ્રમાણ;
તું હિતકર મુઝ જનમની, તુઝ સાથે મુઝ પ્રાણ. ૧.
મુઝ મેહલી તુઝને જવું, બોલવું ન ઘટે તુઝ;
હું ન રહું ખિણ વેગળી, જાણે તું હૃદયનું ગુઝ. ૨.
જે જે વચન તમેં કહ્યાં, તે સવિ સાચાં માય;
ઔષધ વૈદ કડુક દિયે, રોગીનેં સુખ થાય. ૩.
પણ મુઝનેં કહો તે કથા, કોણ વસુદત્તા નાર;
આપ મતે કેમ દુ:ખ લહ્યું, કહે કમળા અધિકાર. ૪.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(રામ ભણે હરી ઉઠીએ; અથવા, બીજી અશરણ ભાવના—એ દેશી.)

ઉજ્જેણી નગરી વસે, ગાથાપતિ શિરદાર રે,
નામેં વસુમિત્ર સુંદરૂ, ધનસિરીનો ભરતાર રે;
ધનવસુ તાસ કુમાર રે, બેટી વસુદત્તા સાર રે,
દેખી રંભાવતાર રે, નાગની કન્યા ઉદાર રે,
નાઠી પેઠી પાતાળ રે, હજીય ન આવ્યો નિકાલ રે. ૧.
આપમતી અવળો ચલે, ન વળે વાળ્યો લગાર રે;
અવળો રાહુનો ચાર રે, મૂકી માથાનો ભાર રે,
ચંદ્રને કરે અપકાર રે, તેણે તનુ કૃષ્ણ અપાર રે. આપ૦ ૨.
કોસબી નગરી થકી, ધનદેવ સારથવાહ રે;
વેપારેં તિહાં આવીયો, લાગ્યો પ્રેમ અથાહ રે,
વસુદત્તાનો વિવાહ રે, તેશુ કીધો ઉત્સાહ રે;
લેઈ નિજ ઘર જાહ રે, માતપિતા વધૂ ચાહ રે. આ૦ ૩.
સુખસંભોગ વિલાસમાં, કેતો કાળ ગમાય રે;
સુરસમ નંદન દો થયા, ત્રીજો ગર્ભે ગવાય રે;
નવમો માસ સહાય રે, પિયુ પરદેશ સધાય રે,
વસુદત્તા વિલખાય રે, માત પિતા ચિત્ત લાય રે;
મળવાનું મન થાય રે. આ૦ ૪.
તેણે સમે પુરવન ઉતર્યો, સાથ ઉજ્જેણીયે જાય રે;
વસુદત્તા સુણી સજ થઇ, સાસુ સસરો રોકાય રે,
કહો પુત્રી કિહાં જાય રે, એકલી પથે બીહાય રે,
તુઝ પતિ જબ ઘર આય રે, તવ ચિત્ત કરજો સોહાય રે. આ૦ ૫.
સસરાનેં વળતું કહે, મુજ પતિ શુ કરનાર રે;
આપ મતેં ચલી એકલી, ન ગણી શીખ લગાર રે;
દો સુત સાથે વિહાર રે, સાથ ગયો કોશ ચાર રે;
ભુલી પથ ગમાર રે, ચાલી પથ ઉજાર રે. આ૦ ૬.
તે દિન ધનદેવ આવીયો, પૂછે માયને વાત રે,

સર્વ કહે વહુ નવિ રહી, રાખી પણ પરભાત રે;
પીડે હડીલી કુજાત રે, પીયરીયાં ભણી જાત રે;
સાથ ગયો લેઇ રાત રે, જાણીયેં ભેળી ન થાત રે. આ૦ ૭.
સાંભળી ધનદેવ ચાલીયો, તસ પગલે અનુસાર રે;
અરધી રાત્રેં તે જઈ મળ્યો, દેખી અટવી મોઝાર રે;
રોતા ચાલે કુમાર રે, વાળી ન વળી તે નાર રે;
સુંદર વૃક્ષ નિહાળ રે, રાત વસ્યાં તેણી વાર રે. આ૦ ૮.
વસુદત્તા પેટ વેદના, વ્યાપી ખમીય ન જાય રે;
લિંબાદિક તરૂપલ્લવેં, ભારી પણ ન સમાય રે;
પુત્રજન્મ તિહાં થાય રે, રાત્રિ તિમિર ભરાય રે;
દો સુત નિદ ઘેરાય રે, ન લહે જળ તણું ઠાય રે;
તેણે નવિ શૌચ કરાય રે. આ૦ ૯.
રૂધિર ગંધ મૃગમંસ જ્યું, પામી વાઘ આવંત રે;
લેઇ ગયો ધનદેવને, સા તસ દુઃખેં રોવંત રે;
લહી મૂર્ચ્છા વિલપંત રે, તસ હૃદય ભય ભ્રાંત રે;
તેણે થણ દૂધ બલત રે, જન્મ્યો બાલ મરંત રે;
ઉભય વિજોગે જલંત રે. આ૦ ૧૦.
રોતી પ્રભાતેં દો સુત ગ્રહી, રણમાં ચાલી તે જાય રે;
વૃષ્ટિ અકાળેં તિહાં થઇ, નદીએ નીર ભરાય રે;
દેખી વિબ્હલ થાય રે, એક સુત ઉતરી આય રે;
તે પણ તીરેં ઠવાય રે, બીજો લેવાને જાય રે;
લેઇ જળ ઉતરાય રે. આ૦ ૧૧.
વિચમાં શીલા તલ ખસી પડી, હાથ વછુટો તે બાળ રે;
જળ વેગે દોય વહી ગયાં, પામ્યો નંદન કાળ રે;
જળ પડી માત નિહાળ રે, કાંઠે જે ઠવ્યો બાળ રે;
નેહેં નદીય વિચાળ રે, પડીયો દેઇ તે ફાળ રે;
મરણ લહ્યો તતકાળ રે. આ૦ ૧૨.
જળ વેહેતો તરૂ એક લહી, વળગી જીવિત આશ રે;

દો ઘડીએં તટ ઉતરી, બેઠી થઇયે નિરાશ રે;
દુઠી ગઇ વનવાસ રે, ઝાલી તસ્કરેં તાસ રે;
સિંહગુહપાલ છે પાસ રે, લેઇ ગયા ભર આસ રે. આ૦ ૧૩.
કાલદંડ સેનાપતિ, ભેટ કરી સજી વેશ રે;
પટ્ટરાણી કરી થાપતો, દેખી રૂપ વિશેષ રે;
બીજી રાણી અશેષ રે, મુખ નવિ જોવે નરેશ રે;
કરતી તેહ કલેશ રે, ચિંતે છિદ્ર લહેશ રે;
તો સવિ કાજ કરેશ રે. આ૦ ૧૪.
વરસાંતર એક સુત થયો, વસુદત્તા સમ રૂપ રે;
તવ નૃપને કહે રાણીયો, તુમેં પડીયા રૂપ કૂપ રે;
તેણે અમેં કહીએં શું ભૂપ રે, દેખો પુત્ર સરૂપ રે;
ભોગવે પર નર ગૂપ રે, નરસમ હોએ સુતરૂપ રે;
પૂજો પ્રિય કરી ધૂપ રે. આ૦ ૧૫.
કોહાડી ખડ્ગ ધરી આગળે, સુત આતિમ પરખાય રે;
નિજ સુત મુખ શ્યામ ઉજળુ, બાળ તેજ ન ખમાય રે;
નયન અધર કર પાય રે, તપનોદય જ્યું ઝગાય રે;
નિજ તનુ દેખે વિચ્છાયરે, કોપ્યો દુષ્ટ તે રાય રે;
સુત્ર હણ્યો દેઇ ઘાય રે. આ૦ ૧૬.
વસુદત્તા શિર મૂકીને, મારી નેત્ર પ્રહાર રે;
ભિલ્લ સુભટનેં આપી કહે, બાંધો તરૂ પુર બાર રે;
દેખે લોક હજાર રે, તેણે જઇ બાંધી તે નાર રે;
પથે તરૂમૂળ શાળ રે, પાસે કરૂણાધાર રે;
પાપને ઉદય વિચાર રે. આ૦ ૧૭.
અશરણ દીણ અનાથ સા, તરષી ભુખી કંગાલ રે;
એહવે ભાગ્ય ઉદયથકી, આવી ઉતરીયો વિશાલ રે;
સાથ સરોવર પાળ રે, જાયે ઉજ્જેણીયે હાલ રે,
જોતા તૃણ કંઠ હાર રે, સા તરૂ બાંધી નિહાળ રે;
છોડી લાવ્યા દયાળ રે. આ૦ ૧૮.

સારથવાહને સોંપતાં, સ્વસ્થ થઇ તેણી વાર રે;
પુછી વાત ધીરજ દીએ, કહે નવિ બીહે લગાર રે;
તુઝ બાંધવ ઘરબાર રે, તેહવું મુઝ ઘર ધાર રે;
રહે સુણી વસુદત્તા નાર રે, સાર્થવાહ કરે સાર રે. આ૦ ૧૯.

નામે સુવ્રતા સાધવી, બહુચેલી પરિવાર રે;
જીવિત સ્વામીને વાંદવા, સાથમેં કરત વિહાર રે;
થઇ તસ સંગતિ સાર રે, સુણી નવતત્વ વિચાર રે;
લહી સંસાર અસાર રે, સાર્થેશ આણુા આધાર રે;
લીધો સંજમ ભાર રે. આ૦ ૨૦.
ગુરૂણી સાથે ઉજ્જેણીએં, મળીયાં મા તાત ભાય રે;
વીતક વીત્યા તે સવિ કહ્યાં, સયણાં સમકિત પાય રે;
દુગુણો સવેગ થાય રે, તપ કરતી નિર્માય રે;
અંત્યે સ્વર્ગે સધાય રે, શ્રી જિન ધર્મ પસાય રે. આ૦ ૨૧.
ચોથે ખંડે રે એ કહી, છટ્ઠી ઢળકતી ઢાળ રે;
શ્રી શુભવીરની વાણીએં, અમૃતની પરનાળ રે;
ધરજો શીખ રસાળ રે, આપમતિપણું ટાળ રે;
છંડી કર્મજંજાળ રે, લહો શિવસુખ ઉજમાળ રે. આ૦ ૨૨.

દોહરા.

વાત સુણી વિમળા કહે, વાત ભણી ઘણી સાર;
વળી નૃપ અરિદમણ તણો, કહો બીજો અધિકાર. ૧.
તવ જંપે કમળા ઇસ્યું, મુજ કેહેવાની હેવ;
શું નિરર્થકતા બોલવું, તુજ સુણવાની ટેવ. ૨.
રવિઉદયેં વન કેલીએ, જો ધમ્મિલ સહ જાય;
તો એ વાત સુણાવીએં, કાજ સકળ સિદ્ધ થાય. ૩.
વસુદેવ હીડેંએ કહ્યાં, સુંદર દો દ્દષ્ટાંત;
સમજુને સમઝાવવાં, એ છે મંત્ર મહંત. ૪.
વળતું તવ વિમળા વદે, કરશું સર્વ પ્રકાર;
તવ કમળા અરિદમણનો, કહે હર્ષે અધિકાર. ૫.

ઢાળ ૭ મી.

(જૂઓ જૂઓ અચરિજ અતિ ભલું–એ દેશી).

આપ છંદેં છબીલા છલ વરે, તો રાંક તણી શી વાત હો;
ત્રંબાવતી નગરીનો ધણી, અરિદમન નામ વિખ્યાત હો;
આપમતી અવળો ચલે. ૧.
તસ રાણી સતી પ્રીતિમતી, પ્રીયા સાથે પ્રેમ અથાહ હો;
સહ પશુંકિલિય તસ મિત્ત છે, ધણવઇ નામા સથ્થવાહ હો. આપ૦ ૨.
એક બાળક ધનપતિને ઘરેં, મૃત માત પિતાદિક તાસ હો;
ખાઇ કુકશ કંડનશાલમાં, વધે નામ ઠવ્યું કોકાસ હો. આ૦ ૩.
અજી ઝાઝ જવનદ્વીપ વાણીજેં, ધણવઇ સથ્થવાહનો પુત્ત હો;
ધનવસુ નામા જલધિ ચઢયો, કોકાસ સખા સંજુત્ત હો. આ૦ ૪.
જઇ જવનદ્વીપ તટ નાંગર્યાં; દિન થોડે સુંદર વાય હો;
ભરી વસ્તુ તંબૂ તાણીયા, ક્રય વિક્રય બહુલ થાય હો. આ૦ ૫.
રથકાર કલાનિધિ તે પુરેં, ભણે છાત્ર ઘણા તસ પાસ હો;
કઠ કર્મવિનય કરી શીખતો, તસ પાસ જઇ કોકાસ હો. આ૦ ૬.
શીખી સર્વ કળા કઠ કર્મની, કળ સંચે ચલે આકાશ હો;
ગુરૂમેહેર નજર મતિ ઉદ્યમે, નહિ દૂર કળાવિધિ તાસ હો. આ૦ ૭.
શેઠ સાથેં ગુરૂ આણા લહી, ત્રંબાવતી પાછા આય હો;
કોકાસ રહ્યો ઘર લેઇનેં, ચિંતે આજીવિકા ઉપાય હો. આ૦ ૮.
નૃપ જાણપણું કરવા ભણી, કરે કાષ્ટકપોત તે દોય હો;
રાય શાલ સુકાવે અગાશિએં, લેઇ જાય ન જાણે કોય હો. આ૦ ૯.
ખળાં ખેત્ર તણા ધન સંહરે, કરે બુંબારવ રખવાળ હો;
રાય પૂછે મંત્રીનેં એ કિસ્યું, કહે મંત્રી સુણો ભૂપાળ હો. આ૦ ૧૦.
કોકાસ કળાયત્રેં હરેં, તવ તેડી કહે કરો યંત હો;
તેણે નાવ કર્યું કળ સંચતું, દોય બેસી ગગન ભમંત હો. આ૦ ૧૧.
દિન કેતે રાણી વીનવે, નૃપને મુજ ઇચ્છા નાથ હો;
પૂછે કોકાસને રાય તે, આજ રાણી આવશે સાથ હો. આ૦ ૧૨.
કહે તે ન સમાયે જાહાજમાં, દોય નર વિણ ત્રીજો કોય હો;

આપછંદે હઠે કહે દંપતી, વાત જૂઠી કરે શું હોય હો. આ૦ ૧૩.
એમ કહિ દંપતી નાવે ચઢયાં, તવ બોલે તિહાં કોકાસ હો;
આગળ પસ્તાવો પામશો, એટલી છે કળા મુઝ પાસ હો. આ૦ ૧૪.
હિત શિખ ન માની રાયે તે, ચાલ્યા ગગને કળસંચાર હો,
દેશ સહસ ગયે અતિ ભારથી, કીલિકાં ભંગ ત્રુટા તાર હો. આ૦ ૧૫.
નાવ પડિયું સરોવરમાં જઇ, ત્રણ જણ નિકળિયા બા'ર હો;
પશ્ચાત્તાપે કરી સંતપ્યો, તિહાં અરિદમન નૃપ નાર હો. આ૦ ૧૬.
કોકાસ ભણે તવ ભૂપને, દોય બેસો એ તરૂછાય હો;
ઉપગરણ યંત્ર સજવા તણાં, લેઈ આવું હું એણે ઠાય હો. આ૦ ૧૭.
પાસે તો સલીપુર સેહેરમાં, ગયો બેસારી કોકાસ હો;
સૂત્રધારની શાલે માગતો, ઉપગરણ લહુ ગુરૂખાસ હો. આ૦ ૧૮.
કહે તે રથ રાયનો સજ્જ કરૂં, તેણે હવણાં નવિ દેવાય હો;
કોકાસ કહે હું સજ્જ કરૂં, કહિ સજ્જ કરી ચક્ર ચઢાય હો. આ૦ ૧૯.
કળા દેખી સુતારે ઓળખ્યો, ત્રંબાવતીનો કોકાસ હો;
કહે બેસો સુંદર ઘર જઇ, અધિકરણ લઈ આવું ખાસ હો. આ૦ ૨૦.
બેસારી ગયો દરબારમેં, કાકજંઘ નરેશર પાસ હો;
તસ વચણે તેડાવી આદરે, પૂછંતાં જણવે કોકાસ હો. આ૦ ૨૧.
રાય રાણી તેડાવી તે નૃપે, નૃપબંધિખાણે કીધ હો;
રાણી અંતે ઉરમાં ધરી, કહે કોકાસને ગુણ લીધ હો. આ૦ ૨૨.
અમ સુતને સીખાવો તુમ કળા, વિણરહસ્ય શિખાવે તેહ હો;
ઘોડા દોય યંત્રે સજ્જ કરી, સુતને જણવે ધરિ નેહ હો. આ૦ ૨૩.
કોકાસ સૂતો નિદ્રા ભરે, નૃપનંદન ઉઠી દોય હો;
ચઢી અશ્વે ગગન ચાલ્યા તિસેં, કોકાસ પૂછે કિહાં સોય હો. આ૦ ૨૪.
સુત અવર કહે દોય ઉડીયા, કોકાસ કહે થયું શૂળ હો,
મરશે દો બાંધિવ તુમ તણા, નવિ જાણે કળનુ મૂળ હો. આ૦ ૨૫
સૂણી નૃપ રૂઠો હિએ કુમરને, વધ કરવાને કોકાસ હો,
એક કુંવર વચનથી સાંભળી, કોકાસે રચિયો પાશ હો; આ૦ ૨૬.
ચક્રયંત્ર ઉપર શળી કરી, બેસાડ્યા કુંઅર વચગાલ હો;

કહે શંખનાદ કરૂં હું યદા, તવ ઠોકજ્યો ખીલી વિચાલ હો આ૦ ૨૭.
કહી શંખ પૂર્યો સુણી કુંવર તે, ખીલી ઠોકી વચમેં જામ હો;
તવ ગગનેં સવે શલ્લા પ્રતે, ભેદાણા મરણ લહે તામ હો. આ૦ ૨૮.
સુભટેં કોકાસને મારિયો, રાયેં જાણી સવિ તે વાત હો;
હા હા કરતો ધરણી ઢળ્યો, કાકજંઘ મુઓ આપઘાત હો. આ૦ ૨૯.
કારાગારેં અરિદમણ તે, આપ છેદે મરણ લહે તામ હો;
કમળા કહે બેટી સાંભળો, હિતશીખ ન માની જામ હો. આ૦ ૩૦.
ખંડ ચોથે આપ મતિ તજી, સુણતાં એ સાતમી ઢાળ હો,
શુભવીર કહે શ્રોતા ઘરે, નિત્ય હોજ્યો મંગળમાળ હો. આ૦ ૩૧.

દોહરા.

એમ કમળા વયણાં સુણી, હરખી વિમળા નાર;
ધમ્મિલનેં વરવા ભણી, આપેં થઇ હુંશિયાર. ૧.
ધમ્મિલનેં કમળા કહે, સફળ થઇ તુજ આશ;
વિમળા વરશે પ્રેમથી, નિર્વેહેજ્યો ઘર વાસ. ૨.
સુણી ધમ્મિલ હરખ્યો ઘણું, ચિંતવતો ધરિ નેહ;
ગુરૂદર્શિત વ્રતમંત્રનો, મહિમા અતુલ અચ્છેહ. ૩.
સામગ્રી સવિ મેળવી, તેહિ જ રયણીમાંહી,
ગાંધર્વે કરી પરણીયાં, બેહુ જણ ધરિ ઉચ્છાહિ. ૪.
રયણી વીતી સુખ ભરેં, રવિઉદયેં પરભાત,
કમળા વિમળા કુંવરશું, જિનઘર વદન જાત. ૫.
પ્રભુસાખે કમળા ગ્રહી, વિમળા દક્ષિણ હાથ,
દેઇ કુંવર દાહિણ કરેં, કહે ધરી મેં તુમ સાથ. ૬.
જીવંતાં મુઝ પુત્રીનેં, નવિ દેશો ક્ષણ છેહ;
જો પણ પરણો નવ નવી, તો પણ ધરજ્યો નેહ. ૭.
અચ્છકારી એહ છે, શિવશિર કુટિલા ગંગ,
પણ નિર્વેહેવુ નાથનેં, રાખે મોહોટા રંગ. ૮.
સસરો ખારો જલનિધિ, બાંધવ ચંદ્રકલંક,
ચપળા કમળા કેશવે, લચ્છી કરી ધરિ અંક ૯.

પ્રભુનજરેં પ્રેયસી તણો, ગ્રહિ કર કુંવર સનેહ;
સાસુ વયણાં શિર ધરી, આવંતા નિજ ગેહ. ૧૦.
કમળા વિમળાને સજી, શોળ ભલા શણગાર;
માત સુતા રથ બેસિનેં, પોહોતાં વનહમઝાર. ૧૧.

ઢાળ ૮ મી.

(સુતારીના બેટા તુંનેં વિનવું રે લો, મારે ગરબે માડવડી લાવ જો, રમતાં અંગૂઠડી વિસરી રે લો—એ દેશી.)

રથ બેસીનેં રાણીયો નીકળી રે લો, જુવરાજનો ધરી શણગાર જો;
મેવા મીઠાઇ ફળ શિર થાળશું રે લો, દાસ દાસી તણે પરિવાર જો. ૧.
રસ ક્રીડા રસેં રસિયા ઘણા રે લો, તેણેં વસિયા વિખમ સંસાર જો;
જે કસિયા કસોટી જ્ઞાની ગિરા રે લો, તે વસિયા મુક્તિ દરબાર જો. રસ૦ ૨.
મિત્ર વર્ગ તણી રમણી ઘણી રે લો, વનકેલિએં ભેળી થાય જો;
જાણું ખેચરી અંતરી ઉતરી રે લો, રમે ભૂચરીરૂપ બનાય જો. ર૦ ૩.
પછેં ધમ્મિલ ગોષ્ઠિક સાથશું રે લો, આવ્યા બાગેં તિહાં જુવરાજ જો;
ઠામ ઠામ તરૂતળ સંઠવી રે લો, હય હાથી સુભટ રથ સાજ જો. ર૦ ૪.
રચ્યા મંડપ શીતળ છાયમાં રે લો, જળ છાંટી ભૂતળ શુચિ કીધ જો;
પંચવર્ણી બિછાણાં પાથર્યાં રે લો, ચંદરૂઆ ગગન તળ દીધ જો. ર૦ ૫.
રસરંગ ભરેં સહુ ઉતર્યા રે લો, આવી બેઠાં તે મંડપ હેઠ જો;
ગીત ગાન તાન રસરીઝમાં રે લો, કરે ધમ્મિલશું સહુ ગોઠ જો. ર૦ ૬.
એણે અવસર ભોજન મંડપેં રે લો; બની રસવતી બોલે સુઆર જો;
તવ બેઠા આસન ધરી મંડપેં રે લો, નિજ ગેહ વિભવ અનુસાર જો. ર૦ ૭.
ચૂઆ ચંદન ધૂપ ઘટા ચલે રે લો, જુવરાજ ધમ્મિલ્લ દોય પાસ જો;
મણિરત્ન કનકભાજન દિયે રે લો, જળ કળશ કુસુમ ધરી વાસ જો. ર૦ ૮.
રાણી સાથેં વિમળસેના મળી રે લો, દોય પીરસંતાં ધરી પ્રેમ જો;
પ્રિયા મિત્ર તણી પંખા કરે રે લો, કમળસેના હુકમ ભર સીમ જો. ર૦ ૯.
કરી ભોજન તબોળ બીડિયો રે લો, ખાયે બેઠા તે મંડપે જાય જો;
પોતપોતાના પિયુને આસને રે લો, બેસી નારિયે જમણ જમાય જો. ર૦ ૧૦.
બેઠી વિમળા ધમ્મિલનેં આસનેં રે લો, જુવરાજ પ્રિયા પણ તેમ જો;

મન ગમતે જમતે રમતે થકે રે લો, સહુ ધરતી પરસ્પર પ્રેમ જો. ૨૦ ૧૧.
સુખ તંબોળ મંડપ જાવતી રે લો, ઘડી ચાર કરી વિશરામ જો;
સવિ દંપતી દિલ ભર દીપતાં રે લો, જળક્રીડા કરે સર ઠામ જો. ૨૦ ૧૨.
તિહાં ધમ્મિલ વિમળા ખેલતાં રે લો, જેમ રેવા કરેણુનાથ જો;
જોઈ દંપતી સહુ શસા કરે રે લો, કળાવંત વિચિક્ષણ સાથ જો. ૨૦ ૧૩.
કરી ધર્મ ધમ્મિલ નર ઉપનો રે લો, જેણે પામી એ વિમળા નાર જો;
શ્રમ સફળ થયો ધાતા તણો રે લો, કરી જોડ જુગતિ કિરતાર જો. ૨૦ ૧૪.
હર ગૌરી શચી મઘવા જિસી રે લો, નિશિ ચંદ્ર રતિપતિ કામ જો;
હરિ કમળા હળી મળી રેવતી રે લો, જેસી જોડ સીતા ને રામ જો. ૨૦ ૧૫.
સરોવરથી નીકળીયાં તે સવિ રે લો, માંડવામેં હિંડોળા ખાટ જો;
જઈ બેઠાં જુગલ જુવતી સહી રે લો, જૂએ રસભર વેશ્યા નાટ જો. ૨૦ ૧૬.
એક નજર ધમ્મિલ વિમળા ભણી રે લો, બીજી નજરેં તે નાટકશાળ જો;
પણ જોતાં તૃપ્તિ નવિ કો લહે રે લો, મુનિ દોય ગુણે બહુ કાળ જો. ૨૦ ૧૭.
કરી શંકા ને કંખા વેગળી રે લો, હોય સમકેતિ ઉજ્વલ વાસ જો;
તેમ ગોષ્ટિલ દિલમશંકા ટળી રે લો, દેખી ધમ્મિલ વિમળા પાસ જો. ૨૦ ૧૮.
હવે નાટક પૂર્ણતા થયે રે લો, કરે વિમળા તે લાખ પસાય જો;
જગદાતાના હોય વધામણાં રે લો, પાત્ર લોક ધમ્મિલ ગુણ ગાય જો. ૨૦ ૧૯.
સજી અસવારી સવિ નગરી ભણી રે લો, ચઢયા હસ્તી ધમ્મિલ નૃપનંદ જો;
રવિ રાતો થયો ગયો વારૂણી રે લો, ઘર આવ્યા સહુ આણંદ જો. ૨૦ ૨૦.
ખંડ ચોથે ચતુર મેળા તણી રે લો; કહી આઠમી ઢાળ રસાળ જો;
શુભવીર કુંવર વિમળા મળી રે લો, રમે સુંદર ભોગ વિશાળ જો. ૨૦ ૨૧.

દોહરા.

સુખ ભોગવતાં સ્વર્ગનાં, વિમળા ધમ્મિલ સંગ;
રતિ સુખ નૃપ તે લહી ઘણાં, વિકસ્યાં અંગ ઉપાંગ. ૧.
પ્રેમ ભરેં પ્રીતમ પ્રિયા, રયણી ક્ષણભર જાય;
દેવ દુગદુકની પરેં, સુખમાં કાળ ગમાય. ૨.
એક દિન રતિસુખ સધિએં, રિસાણી પિયુ સાથ;
ન દિએ બોલ મનાવતાં, તરછોડે વળી હાથ. ૩.

તવ હસતાં ધમ્મિલ કહે, ન ઘટે તુઝને એહ;
કંત કટુક વયણા કહે, જાણે પ્રમદા નેહ. ૪.
રમણની સાથે રૂષણું, ન કરે નિપુણા નાર;
નમણી ખમણી બહુ ગુણી, સુખ દેવે ભરતાર. ૫.
વસતતિલકા એક જગ નારી ગુણભંડાર;
કદીય ન દીઠી રૂષણે, મુઝ રૂડે ધરે પ્યાર. ૬.
વયણ અપૂરવ સાંભળી, લાગ્યું બળતાં બાણ;
સર્વ સહે પણ નારીયો, ન સહે શોકય વખાણ. ૭.
અધર ડસંતી ક્રોધભર, કેશથી કુસુમ ઉછાળ;
નાંખે દૂરે મેખલા, મુદ્રા નેઊર હાર. ૮.
રક્ત અશોક કમળ દળે, તુલ્ય ચરણ સુકુમાલ;
પાયતલે ધમ્મિલ હણી, વચન વદે ઇરષ્યાલ. ૯.
વસંતતિલકા દિલ વસી, જાઓ વસો તસ ગેહ;
કહે વિમળા તે વલ્લભા, સાચો જાસ સનેહ. ૧૦.
નારી વચન ઇરષ્યા તણાં, સાંભળી હસત વદન્ન;
કુંવર ઘરથી નીકળ્યો, રવિ ઉદયે પ્રચ્છન્ન. ૧૧.

ઢાળ ૯ મી.

(અનિહાંરે વાલ્હોજી વાએ છે વાંસળી રે—એ દેશી.)

અનિહાંરે સ્વારથ મીઠો સંસારમાં રે, સવિ સ્વારથિયો સંસાર;
માતા વલ્લભ બાળને રે, જોવન વલ્લભ નર નાર. સ્વારથ૦ ૧.
અનિહાંરે ધમ્મિલ ચાલ્યો ખેદે ભર્યો રે, પોહોતો જુવરાજને ગેહ;
ભોજન વેળા ભેળા જમી રે, ચિત્ત ચિંતે વિમળા નેહ. સ્વા૦ ૨.
અનિહાંરે ચિત્ત વિશ્રામે વનમેં ગયો રે, તિહાં દીઠા મુનિ અભિરામ,
ભવ અટવીમાં કરમે તપ્યા રે, તે પ્રાણીને વિશરામ. સ્વા૦ ૩.
અનિહાંરે શ્રુતસાગર સૂરી વંદીને રે, બેઠો ધમ્મિલ કુમાર;
તવ દીઠા તિહાં દીપતા રે, નવ દીક્ષિત દો અણગાર. સ્વા૦ ૪.
અનિહાંરે ધમ્મિલ પૂછે શે કારણે રે, જોવન વય દિક્ષા જોગ;
અઇરયનાણી કહે સાંભળો રે, એણે ભોગને જાણ્યો રોગ. સ્વા૦ ૫.

અનિહાંરે નયર કુશસ્થલમાં વસે રે, એક નૈગમ મદન છે નામ;
ચંડા પ્રચંડા તસ નારીયો રે, જિસ્યું નામ તિસ્યો પરિણામ. સ્વા૦ ૬.
અનિહાંરે જોગી જોગણી સેવતાં રે, લહી વિદ્યા ને બહુ મત,
કલેશ કરે દો ક્રોધેં ભરી રે, તેણે દુખીયો તે અસંત સ્વા૦ ૭.
અનિહાંરે પરદેશાંતર કારાઘરેં રે, વળી રૂડો નરકાવાસ,
પણ દોય નારીનો નાહલો રે, નવિ પામે સુખ ઘરવાસ. સ્વા૦ ૮.
અનિહાંરે ઝઘડા ઝોટાથી ઉભગા રે, પુર પાસ દો નદીય કિનાર,
ગામેં દો ઘરે, રાખીને રે, એકાંતર વિલસે વાર. સ્વા૦ ૯.
અનિહાંરે એક દિન કોઇક કારણે રે, દિન દોય પ્રચંડા ધામ;
વાસો વસીને ત્રીજે દિને રે, ચડા ઘર જાવે જામ. સ્વા૦ ૧૦.
અનિહાંરે ચડા ચોખા છડતી થકી રે, દેખી ક્રોધેં થઇ શ્યામ;
મૂશલ મંત્રીને નાંખતી રે, નાઠો મદન તે પાછો તામ સ્વા૦ ૧૧.
અનિહાંરે મૂશલ નાગ રૂપેં ધર્યું રે, ભયભીન નદી ઉતરાય,
પેઠો પ્રચંડા ઘર બાપડો રે, તિહાં પૂઠે પન્નગ આય. સ્વા૦ ૧૨.
અનિહાંરે વસ્રેં વ્યાલને છેતરી રે, શેઠ આવ્યો પ્રચંડા પાસ;
સા તનુ સ્નાન પીઠી ધરે રે, તિહાં શેઠ ભણે ભરસાસ. સ્વા૦ ૧૩.
અનિહાંરે વાત કરતાં અહિ પેખીયો રે, તવ સા તનુમેલ ઉતાર;
નાખી વર્ત્તિ કરી મત્રશું રે, થયા નકુલ ફણીને વિદાર. સ્વા૦ ૧૪.
અનિહાંરે મદન તે સ્વસ્થ થઇ તસ ઘરે રે, રહ્યો રાત્રિ ઉઠી પરભાત,
ચિંતે દોય કુલક્ષણ નારીયો રે, એક દિન રેહેતાં હોય ઘાત. સ્વા૦ ૧૫.
અનિહાંરે એક ભયેં એક રાખીયે રે, પણ દૈવગતિ જો દોય,
કોપી તો શરણ મરણ તણું રે, નવિ રાખણહારો કોય. સ્વા૦ ૧૬.
અનિહાંરે ઋદ્ધિ ઘણી મુજ મંદિરે રે, પણ રાક્ષસી દો પરવેશ;
છડી જવું મુજનેં ઘટે રે, આ ભવ રહીશું પરદેશ. સ્વા૦ ૧૭
અનિહાંરે ચિંતવી મદન ચલ્યો દેશાંતરે રે, ધનસાર સાર સહ લીધ,
દિન કેતે પુરસંકાશને રે, વનમાં ઉતારો કીધ. સ્વા૦ ૧૮.
અનિહાંરે તે પુરવાસી આવ્યો તિહાં રે, શેઠ ભાનુદત્ત ઉછરંગ;
પૂછે મદન ભલેં તમેં આવીયા રે, છે ખેમ કુશળ તુમ અંગ. સ્વા૦ ૧૯.

અનિહાંરે મુઝ મંદિર પાવન કરો રે, તબ ચિંતે મદન મનમાંહી;
નામ શું જાણે એ માહરૂં રે, ગયો વિસ્મિત તસ ઘર જ્યાંહી. સ્વા૦ ૨૦.
અનિહાંરે સ્નાન ને ભોજન કીધાં પછી રે, કહે શેઠ મદન સુણો કાજ;
વિદ્યુલ્લતા મુઝ અંગજા રે, તમે પરણી વધારો લાજ. સ્વા૦ ૨૧.
અનિહાંરે શી ઓળખાણે કન્યા દિયો રે, કહે મયણ લીયો મુઝ નામ;
ચઉ સુત ઉપર ઇચ્છતાં રે, ભણે શેઠ હુઇ ગુણ ધામ. સ્વા૦ ૨૨.
અનિહાંરે વરચિંતાયે મુઝને કહે રે, આવી કુળદેવી રાત;
મદન અશોક તરૂ તળે રે, બેસશે આવી પ્રભાત. સ્વા૦ ૨૩.
અનિહાંરે તેડી સુતા પરણાવજે રે, જાણું તેણે નામ કુળ જાત;
કહી પરણાવી શુભ વાસરેં રે, વાસ ભુવને વસે સુખશાત. સ્વા૦ ૨૪.
અનિહાંરે પૂરવ દુઃખ વિસારીને રે, ધરે વિદ્યુલ્લતાશું પ્રેમ;
પદ્મ સુઆવડ ઉગરી રે, રાતી સંગ ન છોડે જેમ. સ્વા૦ ૨૫.
અનિહાંરે વર્ષાકાળે ઘન ગાજતે રે, વરસંતે મૂશલધાર;
ઘર ઘર પેસી જુએ વીજળીરે, રોતીયો વીરહિણી નાર. સ્વા૦ ૨૬.
અનિહાંરે વિદ્યુલ્લતાશું શય્યાગતે રે, નિશિ દીપ અરીસા જ્યોત;
નારિ વિજોગી પાસે રહે રે, તસ બાળક ભૂખે રોત. સ્વા૦ ૨૭.
અનિહાંરે નાથ ગયો તું દેશાવરે રે, નાવ્યો આવ્યો વર્ષાકાળ;
નયણાં નેવ ઘરમાં ઝરે રે, ઘનનીકું રોવે બાળ. સ્વા૦ ૨૮.
અનિહાંરે રોતી વિજોગી વયણાં સુણી રે, દુઃખ વ્યાપે મદનને ચેત;
ચંડા પ્રચંડા ઘણું સાંભરી રે, આંસુએ ભરાણાં નેત. સ્વા૦ ૨૯.
અનિહાંરે વિદ્યુલ્લતા નિર્બંધથી રે, પૂછતાં બોલે તેહ;
શું કરતી હશે બાપડી રે, મુઝ વિણ હોય એકલી ગેહ. સ્વા૦ ૩૦.
અનિહાંરે જો તું રજા મુઝને દીયે રે, તો જઇ આવું એક વાર;
સાંભળી સા ચિત્ત ચિંતવે રે, મુઝથી અધિકી હોય નાર. સ્વા૦ ૩૧.
અનિહાંરે પ્રેમ લગ્યો તિહાં એહનો રે, મુઝ સાથે બાહ્ય સનેહ;
વર્ષા વીત્યે જાજ્યો તુમે રે, મનમેળે બોલી તેહ. સ્વા૦ ૩૨.
અનિહાંરે વર્ષાકાળ વીતી ગયો રે, જવા મદન થયો હુશિયાર;
વિદ્યુલ્લતા કહે નાથજી રે, કેમ રહિશું અમે સંસાર સ્વા૦ ૩૩.

અનિહાંરે મદન વદે અમેં આવશું રે, દિન થોડે નહીં તુઝ હોડ,
ફૂલ અનેકેં ભમરો ભમે રે, પણ બેસે માલતિ છોડ. સ્વા૦ ૩૪.
અનિહાંરે સા કહે વેહેલા પિયુ આવજો રે, કહી મંત્રી કરંબો દીધ;
લેઇ ગયો એક ગામડે રે, જળ ઠામ વિસામો કીધ. સ્વા૦ ૩૫.
અનિહાંરે ભોજન વેળા સંભારતો રે, કોઇ આવે અતિથિ આહી,
દેઇ દાન ભોજન કરૂં રે, એમ ધ્યાયે મદન મન માંહી. સ્વા૦ ૩૬.
અનિહાંરે તપસી તાપસ દેખીને રે, ભક્તિભર દીધ કરંભ;
સરોવર તીરે તાપસ જઇ રે, જમ ખાવે સ્વાદ અચભ. સ્વા૦ ૩૭.
અનિહાંરે મદન સરોવર નાહીને રે, બેઠો ખાવાને જામ,
કવલ લીએ એક હાથમાં રે, તિહાં છીંકયો હાલી નામ. સ્વા૦ ૩૮
અનિહાંરે છંડી ભોજન ઉઠીયો રે, તવ તપસી થયો અજરૂપ;
ઉપગરણાં પડયાં ભૂતળેં રે, મન ચિંતે મદન ધરી ચૂપ. સ્વા૦ ૩૯.
અનિહાંરે જોઉ એ કિહાં જાય છે રે, થયો છાગની પૂઠે મદન,
ચાલ્યો ગયો વિદ્યુલ્લતા ઘરેં રે, શેઠ જોવે રહીય પ્રચ્છન્ન. સ્વા૦ ૪૦.
અનિહારે દેઇ કપાટ ને કુટીયો રે, કહે તે તુઝ માતા હોય;
સંભારીને મુઝને તજી રે, કોણ શરણ ઇહાં તુઝ હોય. સ્વા૦ ૪૧.
અનિહાંરે લોકેં મળીનેં મેળાવીયો રે, સખી વયણેં મત્રી નીર,
છાંટે તાપસ થઇ કહે રે, કરંભથી છાગ શરીર. સ્વા૦ ૪૨.
અનિહાંરે મદન તે નાઠો દેખી કરી રે, રાત્રેં દશ જોજન જાય;
પોહોતો હસંતીપુર પરિસરે રે, જોઇ જિન ઘર આણંદ થાય. સ્વા૦ ૪૩.
અનિહારે ચોથે ખડે પૂરણ થઇ રે, ઢાળ નવમી ચઢતે રંગ;
વીર કહે ધન્ય તે નરા રે, જેણેં મેલ્યો મહિલા સગ. સ્વા૦ ૪૪.

દોહરા.

જઇ મદને જિન વંદીયા, શ્રી મરૂ દેવાનદ;
ભવદવ તાપ શમ્યો તિહાં, દેખી પ્રભુ મુખ ચંદ. ૧.
નઇગમ એક એણેં અવસરે, ધનદ સમો ધનવંત;
તે જિન મદિર આવીયો, વદન નમન કરંત. ૨.
રંગ મંડપમેં આવીયો, બેઠો કરીય પ્રણામ,

પૂછે શું દુઃખ મદનનેં, દેખી વદન વિરામ. ૩.
મદન શેઠ મુખ સાંભળી, મૂળથકી સવિ વાત;
તે કહે મુજ દુઃખ આગળે, તુમ દુઃખ તે કોણુ માત. ૪.
મદન વદે મુઝનેં કહો, કેમ તુમ દુઃખ અપાર;
સજ્જન જાણી તે કહે, નિજ વીત્યો અધિકાર. ૫.

ઢાળ ૧૦ મી.

(કામણગારો એ કૂકડો રે–એ દેશી)

કામણગારી એ કામની રે, કામણની કરનાર;
સૂરજકંતા સ્વારથ સર્યો રે, વિષ દેતી ભરતાર. કામણ૦ ૧.
રાજા ચદને કૂકડો રે, વીરમતી ધરનાર;
ચુલ્લણી ચક્રી સુત મારવા રે, કરતી જંતુ કરબાર. કા૦ ૨.
દુઃખની વાત ન કીજીયે રે, પણ સાધર્મિક પાસ;
કેહેતાં હાંસી ન પામીએં રે, વળી હોવે દુઃખ નાશ. કા૦ ૩.
શેઠ હસંતીપુરમાં વસે રે, ધનપતિ ધનદ સમોય;
લક્ષ્મીવતી તેહની પ્રિયા રે, નદન છે તસ દોય. કા૦ ૪.
ધનસાર ને ધનદેવ છે રે, પરણ્યા દોય કુમાર;
માત પિતા મરણેં ગયાં રે, કલેશ કરે દોય નાર. કા૦ ૫.
ધન વેહેંચીને જૂદા થયા રે, પણ લઘુ બંધવ નાર;
કૂડ કલકી નેંહેં તજી રે, ન દીયે સુખ ભરતાર. કા૦ ૬.
બાંધવ મોહોટો પરણાવતો રે, ધનદેવને લઘુ નાર;
તે પણ મંગનેં તેહવી રે, નહીં તસ સુખ લગાર. કા૦ ૭.
નારી ચરિત્ર જુઓ એકદા રે, શીત જ્વર મત્સ્યગેહ;
સૂતો રાત્રેં દોય નારીયેં રે, ઢાંક્યો વસ્ત્રેં તેહ. કા૦ ૮.
સજ્જ થઇ દોય નીકળી રે, ચઢી ધર વન સહકાર;
મંત્ર વિધયેં સ્મરણું કરે રે, ઉડી તદા ભરતાર. કા૦ ૯.
ચૂઅ તરૂ મૂળે વસ્ત્રેં કરી રે, નિજ તનુ બાંધીયું જામ;
ગગનેં ચલી તરૂ ઉતર્યો રે, રયણદીવ વન ઠામ. કા૦ ૧૦.
ધનદેવ ગુપ્ત પૂઠે વળ્યો રે, રત્નપુરેં ચલી નાર;

શ્રીપુંજશેઠ ઘર કન્યકા રે, શ્રીમતી બાંધવ ચાર. કા૦ ૧૧.
વસુદત્ત શ્રેષ્ઠીસુત પરણુતો રે, તે નવ ઓચ્છવ થાય;
વરઘોડો જુએ બેહુ જણી રે, ધનદેવ ચોરીયેં ઠામ. કા૦ ૧૨.
તોરણ આવી વર ઉતર્યો રે, પણ કોઇ દૈવવશેણ;
ખર્ડ્તું તોરણ ત્રુટી પડયું રે, મરણ ગયો વર તેણ. કા૦ ૧૩.
વસુદત્ત રોતો નિજ ઘર ગયો રે, શ્રીપુંજ ચિંતા ન માય;
કુળદેવી વચને કરી રે, ધનદેવ તિલક ધરાય. કા૦ ૧૪.
વર વહૂ બેહુ શણગારીનેં રે, ચોરીએ ફેરા ફરાય;
નાટકશાલ મમહોચ્છવેં રે, મંગળ ધવળ ગવાય. કા૦ ૧૫.
ઉભી જોવે દો નારીયો રે, છોટી કહે સુણ ભેણ;
એ વર આપણ વર સમો રે, દીસે છે મુઝ નેણ. કા૦ ૧૬.
મોહોટી કહે જગ એ સમા રે, જે નર તે તુઝ કંત,
તુલ્ય રૂપે નર નારીયો રે, સંસારેં બહુ હુંત. કા૦ ૧૭.
તે શીત જ્વરે પીડિયો રે, કેણી રીતે આવે આંહી;
વાત કરતી વેગેં વળી રે, જુએ કૌતુક પુરમાંહી. કા૦ ૧૮.
ધનદેવ વાસભુવન જઇ રે, ચિત ચપળ અતિરેખ;
શ્રીમતી ચીરેં કેસર રસેં રે, લખીયો શલોક તે એક. કા૦ ૧૯.

तथाहि ॥ कहसंतीकरत्नपुरं। कनभोमंडलयुतश्रुतः॥
धनपतिसुतधनदेवो। भाविवशात्सुखीकृते भूत ॥१॥

નિકળીયો મસલું કરી રેં, આવ્યો જિહાં સહકાર;
તામ ચઢી દોય નારીયો રે, ધનદેવ પૂર્વ પ્રકાર. કા૦ ૨૦.
ચૂતતરૂ ગગને ચલ્યો રે, જઇ મૂકયો મૂળ ઠામ;
ધનદેવ આવી સૂતો ઘરે રે, તે પણ આવી ધામ. કા૦ ૨૧.
સૂતી દોય નિદ્રા ભરે રે, જાગી વૈભાતેં સાથ;
ચિંતા ઉજાગરેં ઊંઘતાં રે, કંકણ દોરા હાથ. કા૦ ૨૨.
દેખી નાહાની કહે બેહેનડી રે, મુઝ નવિ માન્યું વચન;
તુમ પતિ રાત્રેં તિહાં પરણીયો રે, કંકણ હાથ પ્રચ્છન્ન. કા૦ ૨૩.
જોષ જોઇ કહે તાહરૂં રે, વયણ જો માનત ત્યાંહી;

તો જલધિમાં નાંખી પરો રે, દોય રહત સુખમાંહિ. કા૦ ૨૪.
મ ધરીશ બીક એ રાંકની રે. એમ કહી બાંધે પાય;
દોરો મંત્રી નિજ હાથશું રે, ધનદેવ પોપટ થાય. કા૦ ૨૫.
પંજર ઘાલી તાળું દીયું રે, જાય છમકારે શાક;
ખડ્ગ લેઇ શુકને કહે રે, તુઝને હણી કરૂં પાક. કા૦ ૨૬
એમ વયણાં સુણી ધ્રૂજતો રે, રોતાં નિગમે કાળ;
હવે શ્રીપુંજ ગવેષતો રે, ન જડી જમાઇ ભાળ. કા૦ ૨૭.
શ્રીમતી આંસુ ચીરેં લુહે રે, વાંચી અક્ષર તામ;
ચિંતા તજો કહે તાતને રે, ગયો હસંતી ગામ. કા૦ ૨૮.
વાંચી શ્લોકનેં શેઠને રે, ભાંગ્યો ચિત્તકલેશ;
સાગરદત્ત વાણિજ તદા રે, જાય હસંતી નિવેશ. કા૦ ૨૯.
હાર દેઇ એક રત્નનો રે, વાત સુણાવી તાસ;
જઇ જમાઇનેં આપીને રે, તેડી લાવો અમ પાસ. કા૦ ૩૦.
શેઠ સાગરદત્ત નાવેં ચઢ્યો રે, ગયો હસંતી ગામ;
હાર દિયો દોય નારીને રે, શેઠ દીઠા ન તામ. કા૦ ૩૧.
પૂછે થકે બેહુ નારી કહે રે, શેઠ ગયા પરદેશ;
બારોબાર તિહાં આવશે રે, ધરશો ન ચિત્ત કલેશ. કા૦ ૩૨.
પણ અમને એમ કહી ગયા રે, રત્નપુરીથી કોય;
આવે તો શુક આપજો રે, શ્રીમતી ખેલન જોય. કા૦ ૩૩.
સાંભળી પંજર લેઇ ચલે રે, દેવે શ્રીમતી હાથ;
વાત સુણી શુક હુલરાવતી રે, જાણે મળીયો નાથ કા૦ ૩૪.
એક દિન દોરો દેખી કરી રે, બંધન છોડે તામ;
વિસ્મય પામ્યા સાજન સહુ રે, ધનદેવ પ્રગટ્યો જામ. કા૦ ૩૫.
સસરો રાખે અન્ય મંદિરેં રે, દંપતી સુખ વિલસંત;
દિન કેતે તાત મરણ ગયો રે, શ્રીમતી તામ વદંત. કા૦ ૩૬.
સસરા નામેં ઓળખાવતાં રે, તુમ ગુણવંતનેં લોક;
અમ સસરા ઘર જઇ રહું રે, તો મુઝ થાય અશોક. કા૦ ૩૭.
કહે ધનદેવ સુણજો પ્રિયા રે, ભાભીના છમકાર;

હૃદય લગે નવિ વિસરે રે, સા કહે કેમ છમકાર. કા૦ ૩૮.
કંતમુખે સવિ સાંભળી રે, હસીય કહે સા નાર;
પૂર્વપ્રિયા મુજ આગળે રે, રાંક તણો અવતાર. કા૦ ૩૯.
શ્રીમતી આગ્રહેં ઝાહાજે ચઢી રે, ઉતરીયા નિજ ગામ,
સન્મુખ સજ્જન ઓછવેં રે, આવી વસ્યા નિજ ધામ. કા૦ ૪૦.
દોય જણી મન ચિંતવે રે, વિસરિયો છમકાર;
વળી આવ્યો રસ ચાખવા રે, નવલ વલ્લભરતાર. કા૦ ૪૧.
આસન મંત્રી બેસારીને રે, પગ ધોવે લઘુ નાર;
જ્યેષ્ઠા મંત્રી જળ છાંટતી રે, આંગણે ફરતે બાર. કા૦ ૪૨.
તે જળપૂર નાસા લગેં રે, જબ ડુબ્યો ધનદેવ;
શ્રીમતી તામ મત્રેં કરી રે, શોષી લીએ તતખેવ. કા૦ ૪૩.
શ્રીમતી પાયેં પડી બેહુ જણી રે, શેઠ જુવે થઈ થીર;
ચોથે ખડેં દશમી ભલી રે, ઢાળ કહે શુભવીર. કા૦ ૪૪.

દોહરા.

તે દેખી વિસ્મય લહી, શ્રેષ્ઠી ચિંતે ચિત્ત;
ભયરણમાંથી ઉગર્યો, તો વળી આગળ ભીત. ૧.
દૈવદશાથી શ્રીમતી, જો કોપી કોઇ વાર;
ત્રિહું નારી વિણ ત્રિભુવનેં, નહીં કોઇ રાખણહાર. ૨.
નવિ રહેવું મુઝનેં ઘટે, એક દિન જીવિત હાણ;
ભયસ્થાનક તે વરજવું, બોલે ચતુર સુજાણ. ૩.
એમ ચિંતી પુર બારણેં, નાઠો તે તતખેવ;
જિન વદી તુમનેં મળી, આ બેઠો ધનદેવ ૪.
મુનિ કહે એણે અવસર અમેં, તેણે વન વસિયા રાત,
ભયવૈરાગેં પૂરિયા, આવી નમી કહે વાત. ૫.
અમ ઉપદેશ સુણી કરી, બેહુ જણેં દિક્ષા લીધ,
વિચરંતાં ઇહાં આવિયા, દૂરેં ભય સવિ કીધ. ૬.
તે નિસુણી ધમ્મિલ કહે, દિયો દિક્ષા મુજ આજ;
ભોગ કરમ ફળ તુઝ ઘણું, નહીં વ્રત કહે મુનિરાજ. ૭.
તવ મુનિ વદી ઉઠીયો, જબ થયો પશ્ચિમ જામ;
પુરમાં રાજપથેં ગયો, તિહાં દીઠું સુરધામ. ૮.

ઢાળ ૧૧ મી.

(કોઈ લો પર્વત ધૂંધલો રે લો—એ દેશી)

રાજમારગ પાસેં ભલો રે લો, દીઠ નાગવિહાર રે; ચતુર નર૦
ધૂપઘટા ગગનેં ચઢી રે લો, દીપકમાળ હજાર રે. ચતુર નર૦ ૧.
પુણ્ય કરો જગ પ્રાણિયા રે લો, કારણ પંચમાં સિદ્ધ રે; ચ૦
મન ગમતા મેળા મળે રે લો, ધમ્મિલ જેમ ફળ લીધ રે. ચ૦ પુણ્ય૦ ૨.
વિસ્મિત નયનેં વિલોકિને રે લો, પિહિત અર્દ્ધ કપાટ રે; ચ૦
દ્વાર ઉઘાડી મંદિરેં રે લો, પેઠો તજીય ઉચાટ રે. ચ૦ પુ૦ ૩.
નાગદેવ બેઠો નમી રે લો, કરતો બહુલ વિચાર રે; ચ૦
તેણે સમે પૂજાપો ગ્રહી રે લો, સુંદર સખી પરિવાર રે. ચ૦ પુ૦ ૪.
જોવન વય જસ જાગતી રે લો, લાગતે અંગેં કામ રે, ચ૦
દોય પ્રિયાથી ઉભગ્યો રે લો, વસિયો લહી વર ઠામ રે. ચ૦ પુ૦ ૫.
રૂપેં જયંતા તાવિખી રે લો, આવી કુમારી એક રે; ચ૦
ધોત ચરણ કર મુખ જળેં રે લો, પેઠી ચૈત્ય વિવેક રે. ચ૦ પુ૦ ૬.
નાગદેવ પૂજી કરી રે લો, કહે થાઓ નાથ પ્રસન્ન રે; ચ૦
નાગ ભણે વત્સ તુઝ હજો રે લો, વછિત વર કયપુન્ન રે. ચ૦ પુ૦ ૭.
સાંભળી ઉઠી સસંભ્રમેં રે લો, દીઠો તામ કુમાર રે; ચ૦
રૂપેં રંગાણી ચેતના રે લો, કામદેવ અવતાર રે. ચ૦ પુ૦ ૮.
તેણેં પણ દીઠી દિલભરેં રે લો, નવજોબન વનશાળ રે; ચ૦
નોતન તુગ પયોધરા રે લો, અધર અરૂણ પરવાળ રે. ચ૦ પુ૦ ૯.
નીલ કમળદળ લોચના રે લો, શશિ મુખ સુરભિ વાસ રે; ચ૦
જાસ કળા ચોસઠ લહી રે લો, વિયતિ વિધુ અભ્યાસ રે. ચ૦ પુ૦ ૧૦.
ફૂલ ખરે મુખ બોલતાં રે લો, પૂછતી કુંવરનેં તેહ રે; ચ૦
કુશાગ્રપુરથી આવિયા રે લો, ધમ્મિલ કહે તુમ નેહ રે. ચ૦ પુ૦ ૧૧.
સાંભળી સા વિસ્મય લહી રે લો, અધોમુખ જોતી જાય રે; ચ૦
લજવાણી વામ પગતણે રે લો, અંગૂઠે ભૂમિ ખણાય રે. ચ૦ પુ૦ ૧૨.
ધમ્મિલ કહે સુણ સુંદરી રે લો, તું કોણ કિમ ઇંહાં આય રે; ચ૦
મધુર વયણ નેહેં ભરી રે લો, થોય નિપુણ ઉચ્ચરાય રે. ચ૦ પુ૦ ૧૩.
સાર્થેશ નાગવસુ ઇહાં રે લો, નાગસેનાનો કંત રે; ચ૦

નાગદેવ ભક્તિ થયો રે લો, નાગદત્ત સુત સત રે. ચ૦ પુ૦ ૧૪.
પણ ઇચ્છા તે ઉપરેં રે લો, નંદની ચંદની રાત રે; ચ૦
ઇંદ્રમહોચ્છવ પૂર્ણિમા રે લો, વછે જેમ મણુ જાત રે. ચ૦ પુ૦ ૧૫.
નાગદેવ સેવાથકી રે લો, પુત્રી હુઇ ગુણધામ રે; ચ૦
થાપે હર્ષ મહોચ્છવેં રે લો, નાગદત્તા મુઝ નામ રે. ચ૦ પુ૦ ૧૬.
જોબન વય જનકાદિકે રે લો, વરની ચિંતા થાય રે; ચ૦
સાચી સોવનમુદ્રિકા રે લો, કાચ તિહાં ન જડાય રે. ચ૦ પુ૦ ૧૭.
ગુણ લક્ષણ જોયા વિના રે લો, ભુચ્છ મળે ભરતાર રે; ચ૦
જાએ જન્મારો ઝુરતાં રે લો, અબળાનો અવતાર રે. ચ૦ પુ૦ ૧૮.
તેણેં કારણ સેવા કરૂં રે લો, નાગદેવની નિત્ત રે; ચ૦
કર જોડી કરૂ વિનતિ રે લો, ઇચ્છા વર ધરી ચિત્ત રે. ચ૦ પુ૦ ૧૯.
વછા આજ પૂરણ કરી રે લો, દેવે થઇય હજૂર રે; ચ૦
મુઝ ભાગ્યે તુમેં આવિયા રે લો, દીઠા ગુણ ભરપૂર રે. ચ૦ પુ૦ ૨૦.
સુખ ભર બેસો ઇહાં કને રે લો, એમ કહી ચાલી તેહ રે; ચ૦
પૂર્ણ મનોરથ વારતા રે લો, માયને કહે જઇ ગેહ રે. ચ૦ પુ૦ ૨૧.
સજ્જન વર્ગ સવિ હરખિયો રે લો, નાગદેવ ઘર જાત રે; ચ૦
ઘર તેડી સમહોચ્છવેં રે લો, લીધું લગન તે રાત રે. ચ૦ પુ૦ ૨૨.
ચોરીએં ફેરા ફેરવી રે લો, દીધું કન્યાદાન રે; ચ૦
વાસ ભુવન સુખમે વસે રે લો, શેઠ માન સન્માન રે. ચ૦ પુ૦ ૨૩.
ચોથેં ખડેં પૂરણ થઇ રે લો, એ અગીયારમી ઢાળ રે; ચ૦
શ્રી શુભવીર કુવર ઇહાં રે લો, ભોગવે ભોગ વિશાળ રે. ચ૦ પુ૦ ૨૪.

દોહરા.

એણેં અવસર તે નગરનો, નામ કપિલ ભૂપાળ,
તસ કુમરી કપિલા સતી, જોવન રૂપ રસાળ. ૧.
નાગદત્તાશું તેહને, વરતે છે અભિભાવ;
ધમ્મિલ વરીયો સાંભળી, કરતી ચિત્ત બનાવ. ૨.
સખીયેં વર્યો વર, માહરે વરવો એ નિરધાર,
સહિયર પ્રેમ સદા રહે, ભારંડ પખી સમાર. ૩.
એમ ચિંતી કહે રાયને, મુઝ ઇચ્છાવર હેત,

મંડપ રચિએં સ્વયંવરા, રાજકુંવર સંકેત. ૪.
એમ નિસુણી તતક્ષણુ કિયો, મંડપ સોવન થંભ;
થંભ થંભ મણિ પૂતળી, કરતી નાટારંભ. ૫.
મંચક અતિ મંચક તણી, બાંધી શ્રેણી વિશાળ;
જેમ બેસી બહુલા જુએ, નવ રસ નાટકશાળ. ૬.

ઢાળ ૧૨ મી.

(ભરતને પાટે ભૂપતિ રે, સિદ્ધિ વર્યા એણે ઠાય, સલૂણા—એ દેશી)

દૂત ઠવી નૃપ તેડિયા રે, આવ્યા ક્ષત્રિ કુમાર; સલૂણા,
ઊતરીઆ ચંપાવને રે, સૈન્ય સુભટ વિસ્તાર. સ૦ ૧.
પુણ્ય ઉદય પ્રાણી લહે રે, વંછિત સકળ સમૃદ્ધિ; સ૦
પુણ્ય વિહૂણા ઝૂરતા રે, દેખી પરની ઋદ્ધિ. સ૦ પુણ્ય૦ ૨.
મંત્રી શેઠ સાર્થવાહના રે, મળીયા પુત્ર અનેક; સ૦
અશન વસન નૃપ તૃણજળે રે, સાચવે સકળ વિવેક. સ૦ પુ૦ ૩.
નયરે પડહ વજાવતા રે, ઇભ્ય શેઠ સાર્થેશ; સ૦
નંદન સાથ સ્વયંવરે રે, આવજો ધરી શુભ વેશ. સ૦ પુ૦ ૪.
મંડપે મળીયા તે સવે રે, બેઠા બેસણુ ઠાય; સ૦
નંદનવનમેં દેવતા રે, મળીયા મોજ સવાય. સ૦ પુ૦ ૫.
ધમ્મિલ પણ આવી તિહાં રે, રાજકુંવરની પાસ; સ૦
માન લહી જુવરાજનું રે, બેઠા મન ઉલ્લાસ. સ૦ પુ૦ ૬.
રાય કપિલની આગળે રે, ગાયન ગાવે ગીત; સ૦
વર વધૂને નાટકે રે, રાગ રંગ રસ રીત. સ૦ પુ૦ ૭
એણે અવસર નૃપનંદની રે, ચંદન સહિ પરિવાર; સ૦
બેસી સુખાસન પાલખી રે, શોળ ધરી શણગાર. સ૦ પુ૦ ૮.
ઉતરી અભ્રથી ઊજળી રે, વિજળી જયું ઝળકાર; સ૦
વરમાળા કરમાં ધરી રે, પંખા સખી કર ધાર. સ૦ પુ૦ ૯.
સમકાળે કુમરી મુખે રે, નયણે જુએ નર દક્ષ; સ૦
ધનુર્વેદ બાણાવળી રે, સાંધે જેમ દગલક્ષ. સ૦ પુ૦ ૧૦.
પણ કુમરી ચિત્ત વેધીયું રે, નાગદત્તા ભરતાર; સ૦
વસ્તુ જગત મધુરી ઘણી રે, પણ ચિત્ત રૂચિએ પ્યાર. સ૦ પુ૦ ૧૧.

નયન કટાક્ષેં બેહુ જણાં રે, વેધાણાં તેણે ઠાય; સ૦
વેધકતા લહે વેધકી રે, ઘાયલ જાણે ઘાય. સ૦ પુ૦ ૧૨.
હવે પ્રતિહારી વર્ણવે રે, સાંભળ રાજકુમાર; સ૦
પૂરવ દેશનો રાજિયો રે, નયરી વાણારસિ સાર. સ૦ પુ૦ ૧૩.
નામેં મૃગધ્વજ એહ છે રે, સૈન્ય ઋદ્ધિ બહુ ગેહ; સ૦
પરણી પ્રિયા છે પાંચશેં રે, સુંદર લક્ષણ દેહ. સ૦ પુ૦ ૧૪.
કુમરી કહે કાંતા ઘણી રે, નહીં સુખીયો ચલી અગ્ર; સ૦
વગ કલિંગ તણો ધણી રે, જસ ઘર ઋદ્ધિ સમગ્ર. સ૦ પુ૦ ૧૫.
જયસિંહ નૃપ નેપાળનો રે, કસ્તૂરી જમ્મ દેશ; સ૦
એમ મત્રીસર શેઠને રે, વરણવિયા સવિશેષ. સ૦ પુ૦ ૧૬.
તે સવિ હેળવિયા તેણે રે, વય રૂપ દેશના દોષ; સ૦
વર્ણવતાં દિલ હીંસતું રે, હેળવતા મન રોષ. સ૦ પુ૦ ૧૭.
વળી પ્રતિહારી બોલતી રે, એ નર ગુણ ભંડાર; સ૦
ભાગ્ય કળા રૂપેં વડો રે, મુઝ સખીનો ભરતાર. સ૦ પુ૦ ૧૮.
મન ગમતું વેદેં કહ્યું રે, જાણી ઠવે વરમાળ; સ૦
વ્યંતર દેવી દેવતા રે, વૃષ્ટિ કુસુમ ઉજમાળ. સ૦ પુ૦ ૧૯.
તે દેખી નૃપ કોપિયા રે, ઉઠયા ખડ્ગ ધરી હાથ; સ૦
એક શૃંગ ખડ્ગી પરે રે, થંભે દેવ સહુ સાથ. સ૦ પુ૦ ૨૦.
કપિલરાય વચનેં કરી રે, છોડે ધમ્મિલ ત્યાંહિ; સ૦
મંગળ વાજાં વાજતાં રે, મજ્જન વર્ગ ઉચ્છાહી. સ૦ પુ૦ ૨૧.
ઘર તેડી સમહોચ્છવેં રે, પરણાવે ધરી હેત; સ૦
હય ગય રથ ભટ ભૂષણાં રે, ગામ ઘણા વર દેત. સ૦ પુ૦ ૨૨.
ચોથે ખડેં એણી પેરેં રે, બોલી બારમી ઢાળ; સ૦
શ્રી શુભવીર કુવર તણું રે, પસર્યું પુણ્ય વિશાળ. સ૦ પુ૦ ૨૩.

દોહરા.

નાગદત્તાને નિજ ઘરે, તેડે નૃપ સસનેહ;
ધમ્મિલ હર્ષ જમણ જમે, નરપતિ સમરા ગેહ. ૧.
નવ પરણીત બેહુ નારીશુ, વિલસે પ્રેમ અપાર;
પણ વિમળા રાગેં જડી, વિમરતી ન લગાર. ૨.

સાતમી એ બ્રહ્મદત્ત ગયો, કુરૂમતિ કુરૂમતીકાર;
છઠ્ઠીયેં કુરૂમતી રાગશું, બ્રહ્મદત્ત વચન ઉચ્ચાર. ૩.
પૂર્વ પ્રિયા કનકાવતી, વસુદેવને પરણાય;
નર દુર્ગંધને અવગણી, ધનદ ઇહાં ઉતરાય. ૪.
બાવીશ કોડાકોડી ને, પંચાશી લખ કોડ;
કોડી સહસ ઇગસત્તરી, ચઊમય અડવિસ કોડ. ૫.
સગ વન લખ ચઉદશ સહસ, દોસય અસીઇ નાર;
એક ભવેં પટ્ટરાણીયો, હોયે હરી અવતાર. ૬.
એક રીસાવે તેહમાં, શક્ર મનાવા જાય,
તેહ મનાયે સુખ ગણે, દુર્જય રાગ કહાય. ૭.
વિમળા પણ રાગેં નડી, પડી વિરહાનળ કુંડ;
કંત વિછોહી નારીનેં, જગતમેં દુખ બ્રમંડ. ૮.

ઢાળ ૧૩ મી.

(ગજરામારૂજી ચાલ્યા ચાકરી રે, અમનેં શી શી ભલામણ દેશ-એ દેશી.)

ચતુર ચલ્યો ચિંતા ભરે રે, રહી વિમળા કમળા પાસ;
મહિલામતિ પગપાનીએં રે, જો ચોસઠ કળા નિવાસ રે,
જો ચોસઠ કળા નિવાસ. ૧.
પ્રથમ વિચારણા ના કરે રે, કરે સહસા કર્મ કઠોર,
પતિ સુત સહસા મારીને રે, પછેં રોતી કરતી બકોર રે. પછેં રોતી૦ ૨.
દોય દિવસ વીતી ગયા રે, પણ નાથ ન આવ્યો જાસ;
વિમળસેના કહે માયને રે, માડી મેં કર્યું વીરૂઉં કામ રે. માડી૦ ૩.
રસભર રમણને રીસવ્યો રે, ગયો કોણ જાણે કોણ ઠામ;
માય કહે ધણી માનિતી રે, કરે ઉઝડ બારે ગામ રે. કરે૦ ૪.
ઉછાંછલપ તાહરે રે, સહે સાયર એ ગભીર;
વાયુવેલ વધે વારિધિ રે, પણ પાછાં વળે છે નીર રે. પણ૦ ૫.
તેમ તુજ પિયુ ઘર આવશે રે, મત કર તું કલેશ લગાર;
એમ દિન કેતા વહી ગયા રે, પણ નાવ્યો ધમ્મિલ ઘરબાર રે. પણ૦ ૬.
ખેદ ભરેં દિન કાઢતી રે, સતી વિમળસેના ગઇ ગેહ;
સરસ આહારનેં છંડતી રે, તેણે શોષા નિજ દેહ રે. તેણે૦ ૭.
નવિ વિકસે વન વેલડી રે, જળ સિંચ્યા વિના સુકાય;

ધારાધર વિના જેમ ધરા રે, તપતી વળી વિશ્વ તપાય રે. તપતી૦ ૮.
તેમ નિજ સેવક પરિજના રે, નિજ સ્વામિનીનું દુ:ખ દેખ;
થઈ ઓશીયાળા ચાકરી રે, કરે તન મન વચન વિશેષ રે. કરે૦ ૯.
માત પિતા સુત બાંધવા રે, હોઇ સાસુ સસરો નણુદ;
પણ પ્રમદા પ્રીતમ વિના રે, નવિ અંતર ચિત્ત આણુંદ રે. નવિ૦ ૧૦.
દંત વિના દંતી જિસ્યો રે, જેવી ચંદ વિહૂણી રાત;
શસ્ત્ર વિના શૂર રાંકડો રે, જળ વિણુ સરોવર નવિ ભાતરે. જળ૦ ૧૧.
જીવ વિના કાયા કશી રે, સુત વિણુ સુકુલી ધનવંત;
મુખશોભા ચક્ષુ વિના રે, મુનિ દ્વિજ વિણુ વિદ્યાવંત રે. મુનિ૦ ૧૨.
નર વિણુ નારી એકલી રે, તેમ શોભે નહી જગ કોય;
કંત વિછોહી કામની રે, ચિંતાનળ બળતી જોય રે. ચિંતા૦ ૧૩.
ચંદ્ર કિરણુ અમૃત ઝરે રે, પણુ વિરહિણી તપન પ્રમાણુ;
મંદ શીતળ વાયુ વહે રે, તે તો લાગે વજ્ર સમાન રે. તે તો૦ ૧૪.
ફૂલશય્યા કંટક સમી રે, ફૂલમાળા વ્યાલ નિખેપ,
રાત્રિ કલ્પ શતશી ગમે રે, અગ્નિકણુ ચંદન લેપ રે. અગ્નિ૦ ૧૫.
ભારભૂત કાયા વહે રે, જેમ રાયે ઝાલી વેઠ;
દુ:ખ અનેક પ્રકારનાં રે, પણુ વિરહિણી નારી હેઠ રે. પણુ૦ ૧૬.
વિમળસેના થઈ દુર્બળી રે, નિજ વાલ્હમ કેરે વિજોગ;
વૈદ ન જાણે નાડીમાં રે, થયો મોહ મહા ક્ષય રોગ રે. થયો૦ ૧૭
તેણે સમે વરઘોડે ચઢયો રે, પગ માડયા ઓચ્છવ થાય,
દોય વહૂ દોય બાજૂયેં રે, પગે હિંડતો ધમ્મિલ જાય રે. પગે૦ ૧૮.
બહુ ઠકુરાઇએં પરવર્યો રે, ગીત ગાન ને નૃત્ય વિલાસ;
લાખ લોક જોવા મળ્યા રે, આવ્યા વિમળસેના ઘર પાસ રે. આવ્યા૦ ૧૯.
રાય બેટી કોણુ પરણીયો રે, જોવા વિમળા સેવક આય,
ધમ્મિલ દેખી હરખીયા રે, કહે ઠકરાણીને જાય રે. કહે૦ ૨૦.
સ્વામિની અમ સ્વામી થયો રે, નૃપજામાતા આ જાય;
સાંભળી વિમળા તતક્ષણેં રે, ઇવશ રોપ ભરાય રે. ઇવશ૦ ૨૧.
માતાયેં સમઝાવી થકી રે, કરી સ્નાન ધરી શણુગાર;
સોવન કળશ તે જળ ભરી રે, લેઇ પૂજાપો નિકળી બા'ર રે. લેઈ૦ ૨૨.

કુંતીલ ચલે રથ આગળે રે, પૂઠે ઠીક પગ માંડા થાય;
વિમળા દીયે પ્રદક્ષિણા રે, કુસુમેં કરી કંત વધાય રે. કુસુમેં૦ ૨૩.
પૂજાપો પગ આગળે રે, ધરી કમળા કહે સુણ વચ્છ;
સ્ત્રી સતીને પતિ દેવ છે રે, તેણેં પૂજા કરે એ અચ્છ રે. તેણે૦ ૨૪.
તવ કુંવરેં વિમળા તણો રે, હરખેં ગ્રહી જમણો હાથ;
કહે તુમ ચેષ્ટા અમ ફળી રે, સુણ હોય વધૂની નાથ રે. સુણ૦ ૨૫.
નાગદત્તા કપિલા તદા રે, વિમળાને પડતી પાય;
કુંવર કુંતીલ રથમાં ઠવે રે, નિજ હાથે દેત વડાય રે. નિજ૦ ૨૬.
પગ હિંડણ કરી શેહેરમાં રે, પછેં પોહોતા રાયનેં ગેહ;
વિમળા રથ થકી ઉતરી રે, જઇ પ્રણમે ભૂપને તેહ રે. જઇ૦ ૨૭.
સા દેખી નૃપ હરખીયો રે, કરી બેટી દીયે શિરપાવ;
ચાર ગામ લખ ચારનાં રે, કપિલાથી અધિક બનાવ રે. કપિલાથી૦ ૨૮.
વિમળા સુખાસન બેસીનેં રે, ગઇ નિજ ઘર કમળાની પાસ;
વાસ ભુવન શણગારતી રે, અતિ પામી ચિત્ત ઉલ્લાસ રે. અતિ૦ ૨૯.
કુંવર વિસર્જે ભૂપતિ રે, દિન દોય પછેં નિજ ગેહ;
પોંખી લીએ વિમળા ઘરે રે, તિહુ જણને ધરી સનેહ રે. તીહુ૦ ૩૦.
વિમળા સાથેં પ્રેમશું રે, સુખ વિલસે સ્વર્ગ સમાન;
કોઇ દિન જળક્રીડા કરે રે, વળી સુખમાં રમે ઉદ્યાન રે. વળી૦ ૩૧.
ઢાળ કહી એ તેરમી રે, રમી હૃદય જિકે ગુણવંત;
ખંડ ચતુર્થ પૂરણ હુઓ રે, શુભવીર કહે સુણો સંત રે. શુભ૦ ૩૨.

ચોપાઇ.

ખંડે ખંડેં મધુરતા ઘણી, ધમ્મિલ રાય ચરિત્રેં ભણી;
એ વાણીથી લઘુતા ભઇ, સુધા મધુરતા સ્વર્ગે ગઇ. સુધા૦ ૩૩.

इति श्रीमत्तपोगच्छाधिराजभट्टारक श्री विजयसिंह सूरीश्वर संतानीयसंविज्ञपक्षी पंडित श्री क्षमाविजयगणिशिष्य पंडित श्री यशोविजयगणिशिष्य पंडित श्री शुभविजयगणिशिष्य पंडित श्री वीरविजयगणिविरचिते श्री धम्मिल्लचरित्रे प्राकृतप्रबंधे उभयस्त्रीपाणीग्रहणकृते पुण्योदयवर्धनोनामश्चतुर्थखंडः समाप्तः ॥

પંચમ ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

ચોથો ખંડ અખંડ રસ, પૂર્ણ હુઓ સુપ્રમાણ;
પચમ ખંડ કહું હવે, સુણજો રસિક સુજાણ. ૧.
આગેં આગેં રસ ઘણો, કથા સુણતાં થાય;
ધમ્મિલ ચરિત ઉત્તર કથા, હવે વિસ્તાર કહાય. ૨.
એક દિન રાજ કચેરીયેં, ધમ્મિલ બેઠો જામ;
કોઇક વૈરી નૃપતિએ, અશ્વ ભેટ કરી તામ. ૩.
તેજ ઝગંતો જસ તનુ, સુંદર ઉજ્જલ વાન;
કર્ણ ઉદર કટિ લઘુવરા, પગ નળી વજ્ર સમાન. ૪.
રોમ અલ્પ લઘુ દેહડી, પાસાં પીઠ સુઘાટ;
રાત દિવસ ઉભો રહે, સાર્ધ ચરણ જેમ નાટ. ૫.
કેસરવરણી કેસરા, પવનવેગ જિતમન;
લક્ષણ લક્ષિત અંગ છે, શોભિત અશ્વ રતન. ૬.
શિર વલગી વલગા ધરી, ચામર ચાર પ્રધાન;
ધમ્મિલ નૃપ જાણે ચઢયો, તુરગ દમન વિજ્ઞાન. ૭.

ઢાળ ૧ લી.

(કુંવર ગભારો નજરે દેખતાં જી—એ દેશી)

ચતુર કુંવર તુરગે ચઢયો જી, સાથે ઘણા અસવાર રે;
નીકળીઓ નગરી થકી જી, બાહેર વેગ વિચાર રે. ચતુર૦ ૧.
વક્ર તુરગ વેગે વહ્યો જી, ન રહ્યો હાથ લગાર રે;
સૈન્ય સુભટ રહ્યા વેગળા જી, અઇ કંત પચમ ધાર રે. ચતુર૦ ૨.
વિખમ સમી પણ ભૂમિકા જી, ઓલઘી ક્ષણ વાર રે;
ખેંચી લગામને થાકીયો જી, પોહોતો અટવી મઝાર રે. ચતુર૦ ૩.
કનકવાલુકા નદીતટે જી, ધમ્મિલે છંડી લગામ રે,
ચાર પગે તિહાં થિર થઇ જી, ઉભો તુરંગ તેણી વાર રે. ચતુર૦ ૪.
અશ્વ તરૂતળે મૂકીયો જી, છોડી તંગ તે ઠાણ રે;

વસ્ત્ર ને શસ્ત્ર ગ્રહી કરી જી, પરમેષ્ટી સુહઝાણ રે. ચતુર૦ ૫.
નઇ ઉપકંઠ દાહિણ દીશેં જી, દેખતો કૌતક રંગ રે;
વૃક્ષ ઘટા વન વેલડી જી, ભેદે ન કિરણ પતંગ રે. ચતુર૦ ૬.
એક તરૂડાળેં ઝૂલતી જી, લંબી વર તરવાર રે;
હેમ મૂઠ રત્નેં જડી જી, મણિધર મેનાકાર રે. ચતુર૦ ૭.
ખેચર ખડ્ગ વિસારીને જી, નિજ ઘેર ચલીયો હોય રે;
ચિંતી કુંવર વન જોવતો જી, દીઠો નહીં નર કોય રે. ચતુર૦ ૮.
આવી ખડ્ગ લેઇ દેખતો જી, ચક્રિ ખડ્ગ અનુહાર રે;
મેન રહિત કરી ઝગમગે જી, ઉજ્જલ તલ તેલ ધાર રે. ચતુર૦ ૯.
અલસિ કુસુમ સમ જસ પ્રભા જી, વિજળી જયુ દૂર પેખ રે;
દેખી અચંભો પામીયો જી, લહિ અસિરત્ન વિશેપ રે. ચતુર૦ ૧૦.
જોવા પરીક્ષા તિહાં ગયો જી, બદ્ધ કુટિલ વંશ થૂળ રે;
ગુલ્મ વિટાણાં પરસ્પરેં જી, સાડી વંશ ઘણુ મૂળ રે. ચતુર૦ ૧૧.
વેશાખ ઠાણ કુંવર રહી જી, તે છેદ્યા સમકાળ રે;
વિસ્મય પામી ખડ્ગ જુએ જી, દીઠું રૂધિર તસ ધાર રે. ચતુર૦ ૧૨.
વંશજાળ ફરી જોવતો જી, ધૂપકુંડ ધુમપુર રે;
નર કર જપમાળા રહી જી, કુંડળ શિર પડયું દૂર રે. ચતુર૦ ૧૩.
રૂધિર ઝરંતું દખીને જી, પશ્ચાત્તાપ કરંત રે;
વિણ અપરાધી મેં હણ્યો જી, સાધક વિદ્યા મંત રે. ચતુર૦ ૧૪.
નિંદન નિજ કરતો ગયો જી, નંદન વન સમશાળ રે;
શીતળ જળ વાએ ખડી જી, કુમર વળગી તરૂડાળ રે. ચતુર૦ ૧૫.
દેખી કુંવર મન ચિંતવે જી, સુંદર વન રખવાળ રે;
કિન્નર દેવી વ્યતરી જી, અવર ન નરની બાળ રે. ચતુર૦ ૧૬.
અથવા જોવા ઉતરી જી, વિદ્યાધરી સુકુમાલ રે,
કાંતિવદન વિધુ સારસી જી, અધર અરૂણ પરવાલ રે. ચતુર૦ ૧૭.
કિંવા કનકવાલુકા નદી જી, જળદેવી અધિષ્ટાય રે;
વાવડી નાહીનેં નીકળી જી, કનકસમી જસ કાય રે. ચતુર૦ ૧૮.
ચિંતવતો ધીરજ ધરી જી, આવીયો તેહની પાસ રે;

દેખી કુંવરી મુખ મોહી રહી જી, અંતર પ્રેમવિલાસ રે. ચતુર૦ ૧૯.
ચિંતે કુમરી ચિત્ત ચોરીને જી, પર નર સતી મન ભંડ રે;
રાજકુંવર ભૂલો પડ્યો જી, આવ્યો એણે વન ખંડ રે. ચતુર૦ ૨૦.
ન ઘટે મુઝ મુખ પૂછવું જી, પૂછ્યાનો ઉત્તર દેશ રે,
ગુણિજન પૂછ્યે બોલતાં જી, નહી સતી દુખણ લેશ રે. ચતુર૦ ૨૧.
મૌનપણું ધરી સા રહી જી, ભૂતળ નયણ ઠરાય રે;
તવ કુંવર મુખ ઓચ્ચરે જી, મધુર વયણ સુખદાય રે. ચતુર૦ ૨૨
ધમ્મિલ કુંવરના રાસનો જી, પંચમ ખંડ રસાળ રે;
શ્રી શુભવીરે શી કહી જી, તેહની પેહેલી ઢાળ રે ચતુર૦ ૨૩.

દોહરા.

ધમ્મિલ કહે સુણ સુંદરી, તુ ઉત્તમ ઠાણ જાત;
કિહાં રેહેવુ સુકળાનિધિ, કોણ તુમ માત ને તાત ૧.
શે કારણ આ નઇતટે, વન તરૂકુંજ નિવેસ,
નિર્ભય વિચરે એકલી, જોબન બાળે વેશ ૨.
મે તુઝને વનદેવતા, જાણી આવ્યો પાસ,
પગ ભૂમિ જળલોચને, મણુઅ જાતિ વિશ્વાસ ૩.
તવ વળતું કુંમરી કહે, સુણ ઉત્તમ ગુણવંત;
મૂળ થકી માંડી કહુ, સઘળો મુઝ વિરતંત. ૪.

ઢાળ ૨ જી.

(સાહીબા મોતિડો હમારો—એ દેશી)

બોલે મીઠા બોલી એણી નયણી, વૈતાઢ્યે છે દક્ષિણ શ્રેણી;
શંખપુરી નૃપપુરી સાનંદો, તાપ શીતળતાએ રવિ ચંદો;
સાહિબા સુણ વાત રસાળી, મંદિરે મળિયો ઝટકાળો, સાહેલીની ટોળી. એ આંકણી.૧.
રાણી જાણી કામપતાકા, કામદેવ મંદિરની પતાકા;
કામોન્મત્ત તદંગજ નામેં, કામોન્મત્ત સદા પરિણામે. સાહિબા૦ ૨.
નામેં વિદ્યુન્મતી વિદ્યુલ્લતા છે, દોય સુતા ગુણ ગુણની લતા છે,
વયણ વદતાં ફુલ ખરંતાં, લોચન જેહનાં અમીય ઝરતાં. સાહિબા૦ ૩.
નિકટ કનક ગિરિશિખર વિહાર, આવ્યા ધર્મઘોષણ અણગાર,

વિદ્યાચારણ અતિશય જ્ઞાની, જાણે જગતની વાત છે છાની. સાહિબા૦ ૪.
વિદ્યાધર સહુ વંદન જાવે, કામપતાકા પણ તિહાં આવે;
દેઇ પ્રદક્ષિણા વંદી બેસે, તત્ર મુનિ ધર્મવચન ઉપદેશે. સાહિબા૦ ૫.
સુણી દેશન પૂછે નૃપ નાર, કોણ અમ પુત્રી તણો વરનાર;
જ્ઞાની કહે તુઝ સુત હણનાર, તેય પુત્રી તણો ભરતાર. સાહિબા૦ ૬.
ખેદ હરખ ભરી નિજ ઘર આવી, રાણીએ રાયને વાત જણાવી;
જનકઆણાએ કામોન્મત્તં, વિદ્યાસાધન કેરે નિમિત્તં. સાહિબા૦ ૭.
પૂજાપો ધન ન્યાયાપણુદ્ધં, ત્રીકરણ જોગે વસ્ત્ર વિશુદ્ધં;
સ્થાનક શુદ્ધ એ સાત સુહાવે, તો વિદ્યાસાધક ફળ પાવે. સાહિબા૦ ૮.
ભગિની સહિત આવી સુપ્રકારે, કનકવાલુકા નદીય કિનારે;
મેહેલ કરી દોય બેહેનને રાખે, ગામ દેશ ફરે સ્ત્રી અભિલાખે. સાહિબા૦ ૯.
ઇભ્યશેઠ સાર્થેસન અન્યા, રાય પ્રધાન તણી વર કન્યા;
રૂપે સતી લક્ષણવતી જાણી, અપહરીયાણી સોળ સમાણી. સાહિબા૦૧૦.
મંદિર બેહેનની પાસે રાખે, વિશ્વાસી સહુને એમ ભાખે;
વિદ્યા સિદ્ધ કરી જઇ ગેહે, સોળને સાથે પરણિશ નેહે. સાહિબા૦૧૧.
ખેટ જઇ વંશજાળ અલાધે, વર ખટ માસની વિદ્યા સાધે;
તજીય પીહરીયાં સખી મળીયાં, અંતે તજત તે વેહલા વળીયાં. સાહિબા૦૧૨.
એમ ધારી ઘર દુઃખ વિસારી, શોળે સખી ખેટક પ્રિય ધારી;
જોવન વય વર વરવા રંગે, રમીયે દા નણદીને સંગે. સાહિબા૦૧૩.
ગુરૂ નણદી કહે એક દિન આમ, શોળ જણીના કહો મુજ નામ;
તવ મેં એણી પેરે નામ પ્રકાશ્યાં, જાતિ કળા કુળ લક્ષણ વાસ્યાં. સાહિબા૦૧૪.
પ્રથમ શ્રી ચંદ્રારાયની બેટી, કળા સુલક્ષણે લક્ષ્મી ભેટી;
બીજી શ્રી સેનારાજ કુલાઇ, કુશળગીત ગંધર્વ કળાએ. સાહિબા૦૧૫.
શેના નામ પશુ રવ ધારી, વિજયસેના યુદ્ધે જયકારી;
શ્રી સોમાદેવ સેવા પ્યારી, એ તિન મંત્રી સુતા દુઃખહારી. સાહિબા૦૧૬.
શ્રીદેવી સામુદ્રિક વાળી, સુમંગળા ખટ દર્શન ભાળી;
સોમમિત્રા કથા નટવી નાણ, મીત્રવતી કાળ જ્ઞાનની જાણ. સાહિબા૦૧૭.
ચિત્રકળાયે જસોમતી સારી, પત્ર છેદન દક્ષા ગંધારી;

અષ્ટાંગ જોગ નિમિત્ત જયસેના, શેઠ સુતા સાતે ગુણ લીના. સાહિબા૦૧૮.
વિદ્યા મંત્ર વિધાન સુનદા, સોમદત્તા સુકળા વિવિચંદા;
શાર્થેશજા દોય શ્રીમતી પેટી, જ્યોતિષ વૈદ રાયની બેટી. સાહિબા૦૧૯.
મિત્રસેના શશી નૃપકુળ સૂધિ, શોળમી હું ઉત્પાતિકી બુદ્ધિ;
સુરમંદીર રહીએં સુખ ભરશે, વિદ્યા સાધી અમોને વરશે. સાહિબા૦૨૦.
સાંભળી બેટ સહોદરી બોલી, તુમ આગળ હવે વાત મેં ખોલી,
તુમ પતિ મળીયો અમનેં ન મળીયો, જ્ઞાની ગુરૂમુખ જે સાંભળીયો. સાહિબા૦૨૧.
ઉદ્ભિન્ન નવજોવન અમ વેળા, જાય નિષ્ફળ ન થયા પીયુ મેળા;
બાંધવ વિદ્યા સિદ્ધિ વરીજેં, તો અમે કંતની ખોળ કરીજે. સાહિબા૦૨૨.
મોકલી મુઝનેં ખબર જ લેવા, તુમશું ઉભી વાત કરેવા,
સાંભળી ધમ્મિલ ચિંતે મનમાં, તેહી જ નર મેં માર્યો વનમાં. સાહિબા૦૨૩.
ધરી ધીરજ નિજ ચિત્ત વિમાસી, તે આગળ સવિ વાત પ્રકાશી;
મિત્રસેના સુણી દુ:ખ ધરે મોહોટું, ચિત્ત ચિંતે મુનિવચન ન ખોટું. સાહિબા૦૨૪.
ધમ્મિલ રાસે પુણ્ય અખડેં, બીજી ઢાળ એ પાંચમેં ખંડે;
શ્રી શુભવીર વચન રસ ભરીયાં, શ્રોતા લોકેં હઇડે ધરીયાં. સાહિબા૦૨૫.

દોહરા.

દોય ઘડી આંસુ ભરી, પામી ખેદ લગાર;
મિત્રસેના કહે કર્મગતિ, ભોગવવી નિરધાર. ૧.
તવ ધમ્મિલ કહે સુંદરી, મ કરો મનમાં ખેદ;
જ્ઞાનીનું દીઠું હુએ, નહીં તિહાં કીશ્યો વિભેદ. ૨.
સા કહે આર્ય પુત્ર તુમેં, રેહેજો ઇહાં ખીણ મંત;
બેટ સહોદરીનેં જઈ, સંભળાવું વિરતંત. ૩.
જો તુમ ઉપર રાગિણી, હોશે તો ધજરક્ત,
મંદિર ઉર્ધ્વ હલાવશું, શ્વેત ધજા એ વિરક્ત. ૪.
રક્તે રેહેજો થીર થઇ, શ્વેતેં જાજો દૂર;
એમ કહી ચાલી વેગશું, વિદ્યુન્મતીનેં હજૂર. ૫.
તસ સંકેતેં દો ઘડી, તદ્ગતચિત્ત કુમાર;
ઉપશમ ગુણઠાણે ચઢી, થાવ ઠરે અણગાર. ૬.

તામ પતાકા ઉજળી, હાલતી દેખી કુંમાર;
જાણી વિરક્તા તે થઇ, નાઠો નદીય કિનાર. ૭.
અટવી મધ્યે ચાલતાં, તરૂતળ જોગી ચાર;
ઝગડો કરતા દેખીને, પૂછે તાસ કુમાર. ૮.
જોગી થઇ જંગલ રહો, સહો શીત વર્ષાતાપ:
ભીક્ષાએ ભોજન કરો, તેહમાં શો સંતાપ. ૯.
કહે જોગી સુણુ ભોગિયા, ભલે પધાર્યા આંહી;
અતિથિ કરી તુમ પૂજશું, રયણી રહો ઉચ્છાંહિ. ૧૦.
વાત સુણી અમ મુખ તણી, ભાગો અમચો કલેશ;
સુખીયા થઇશું તુમ થકી, તુમને લાભ વિશેષ. ૧૧.
એમ નિસુણી કુંવર તિહાં, ગિરિદરી વસિયા રાત;
દાક્ષિણતા ગુણ દેખીને, યોગી કરતા વાત. ૧૨.

ઢાળ ૩ જી.

(રાગ બગાલ. કીસકે બે ચેલે કિસકે બે પૂત–એ દેશી)

જોગી કહે સુનો રાજકુમાર, ગનતે સુખ દુઃખીયા સંસાર;
ચિતે ચેત લો, રૂડી જ્ઞાનકી બાત. ચિતે૦
તન ધન ધરપર રાગ અથાહ, લાખમેં અશેં ધર્મ ન ચાહ. ચિતે૦ ૧.
ઇતના રગ જો ધર્મકા હોત, ઝગમગ દીપક જ્ઞાન ઉદ્યોત; ચિતે૦
જ્ઞાન વિના મિથ્યા અંધાર, મારગ ભૂલા મૂઢ ગમાર. ચિતે૦ ૨.
કંત હમેરા મેરિ હે નાર, કૂડી માયા હે સંસાર; ચિતે૦
કંત ચલેગા યમ દરબાર, રોતી રહેંગી એકલી નાર. ચિતે૦ ૩.
ધુંઆં ધટામેં ડારત હાથ, દમરા એક હિ નાવેંગા સાથ; ચિતે૦
સ્વારથ સંગી એ પરિવાર, કનક સગાઇ ઓર ન પ્યાર. ચિતે૦ ૪.
મેહેલ સેહેલ કરે દંપતી પૂત, હોત દિવાને વલગે ભૂત; ચિતે૦
તૃષ્ણા નદજળ પૂરણ આથ, નાથ ચલેંગા ખાલી હાથ. ચિતે૦ ૫.
સંસાર દેખ વિટંબન ભૂત, હમ ગુરૂ જોગી હુએ અબધૂત; ચિતે૦
જંગલ રેહેતે અલક ધ્યાન, ગુરૂસેવામેં રહે એક તાન. ચિતે૦ ૬.
ગુરૂ તસ દેઇ વસ્તુ ચાર, આપ સધાએ સરગ મઝાર; ચિતે૦
કંથા તિગ શત દેવે દિનાર, પાવડી એ ચલે કોશ હજાર. ચિતે૦ ૭.

પાત્ર અમૂટ ને ડંડ જ એક, દુશમન ટોળે રેહેવે ટેક; ચિતે૦
પાવડિ પેહેરી ફિરતે ગામ, હમ ઘર છોડી તીરથ ઠામ. ચિતે૦ ૮.
ફિરતે મલીએં જૈન નીગ્રંથ, તેને બતાયા જૈનકા પંથ; ચિતે૦
મિથ્યાત શલ્ય નિકાલા દૂર, તત્ત્વ સુધા લહેં આણંદપૂર. ચિતે૦ ૯.
મિથ્યાત વેષકા કયા જગ ભાર, મોક્ષ ગએ દશપંચ પ્રકાર; ચિતે૦
યું જાણી રખે ગુરૂકા વેશ, જોગ્યકુ દેવેં જિન ઉપદેશ. ચિતે૦ ૧૦.
હમ ચારે શિષ્યકુ ગુરૂ રાય, ઉદ્ધરિયા જિન પંથ બતાય; ચિતે૦
પંચતિરથ હમુ જાત્રા કીધ, ગુરૂકે પસાએ હે સવિ સિદ્ધ. ચિતે૦ ૧૧.
પણ ગુરૂ સાહેબ સર્ગ સધાય, પિછે રહે હમ ગુરૂ ગુણ ગાય; ચિતે૦
વેહેચણ કર ગુરૂ દીધી નાહીં, ચાર ચીજ રહી ગુરૂ ઘરમાંહિ. ચિતે૦ ૧૨.
ઝગડામે હમકી નહી શોભ, જાણત પણ નહિ લોભકા થોભ; ચિતે૦
જોગી જંગમ સેવનહાર, મિથ્યાતિ આવે નર નાર. ચિતે૦ ૧૩.
અવ્રતિ પેટમે પારકા માસ, એહિ લોકકા કયા બિશ્વાસ; ચિતે૦
તુમકું હમોએ દીનો ભર્મ, તુમચો કોણ ગુરૂ દેવ નેં ધર્મ. ચિતે૦ ૧૪.
ધમ્મિલ કહે હું જૈન સવાય, ઓર દેવ ગુરૂ લાગુ ન પાય; ચિતે૦
જોગી કહે સાધર્મીક ભાઇ, મળી એ હમ ઘર હોત વધાઇ. ચિતે૦ ૧૫.
ચાર સંપ કરી ચારે ચીજ, દેઇ ભણે હમ જીવિત બીજ; ચિતે૦
કુંવર વદે કરી ચીઠ્ઠી ચાર, લટકંતી બાંધી તરૂ ડાળ. ચિતે૦ ૧૬.
દૂરથી આવી લિયો એક એક, કલેશ મટાવી ધરજ્યો વિવેક, ચિતે૦
જોગી ચારે કીધુ એમ, ભાગ લેઇ બહુ ધરતા પ્રેમ ચિતે૦ ૧૭.
કુંવરને દીધી ઔષધી ચાર, રોગહરણ રાજા વશીકાર; ચિતે૦
શત હસ્તીબળ શસ્ત્ર પ્રહાર, અંગ ન લાગે કોઇ પ્રકાર. ચિતે૦ ૧૮.
જોગી કહે સુણ ધર્મકે મિત્ર, તોસેં લગા હમકેરા ચિત્ત; ચિતે૦
તુમ જાવે હમ હોવેગા શોક, જોગી ગૃહીકા મિલનાં ફોક. ચિતે૦ ૧૯.
તુમહી કીધો હમ ઉપકાર, કલેશ હરી દિયો ઉપશમ સાર; ચિતે૦
કોઈ દિન હમ પર બહુલે પ્યાર, ધરિ યાદ કરના તુમ એક વાર. ચિતે૦ ૨૦.
વાત કરંતાં રયણી જાય, ઉદયની વેળા કુંવર સધાય; ચિતે૦
અટવી ઓલઘીને જાય, શબ્દ શુકન તવ રૂડા થાય. ચિતે૦ ૨૧.

સંબાહનામે કર્બટ ગામ, દેખે દૂરથી લહે વિશરામ; ચિતે૦
સરોવર પેખી ઉભો તીર, સજ્જનચિત જ્યું નિર્મલ નીર. ચિતે૦ ૨૨
પાંચમે ખડે ત્રીજી ઢાળ, ભાખી પૂરણ રાગ બંગાળ; ચિતે૦
વીર પુણ્યોદય પગ એ મહંત, ખેત્ર વિપાકી ખેત્ર ફલંત. ચિતે૦ ૨૩.

દોહરા.

શીતળ જળ પાને કરી, વિકસિત ચિત્ત વિશેષ;
સુંદર શુકન નિહાળીને, કીધો ગામ પ્રવેશ. ૧.
ન્યાયવંત કર્બટ તણો, નામે સુદત્ત નરેશ;
બાંધવ ચંપાધીપ તણો, પણ એહને છે કલેશ. ૨.
તે નગરી જોતાં થકાં, દીઠું માળી ગેહ;
ધમ્મિલ તસ ઘર ઉતર્યો, માળણ ધરતી નેહ. ૩.
દીધી સોવન સાકળી, માળણ હર્ખ ધરંત;
અહોનિશ ઉભી દાસી જ્યું, કુંવરની ભક્તિ કરંત. ૪.
દાને ભૂત વશી હોવે, દાને કીર્ત્તિ ઉકીઠ;
માર્દલ મુખલેપે કરી, જડ પણ બોલે મીઠ. ૫.

ઢાળ ૪ થી.

(વિમળજિન વિમળતા તાહરી જી—એ દેશી.)

ધમ્મિલ રેહેતા માલણ ઘરે જી, ધરત પરમેષ્ટીનું ધ્યાન;
પંખો વીરણતણો ગુંથીયો જી, મંત્ર સુકળાએ વિજ્ઞાન. ૧
ગુણનિધિ ઉત્તમ પદ વરે જી—એ આંકણી.
તે વચ્ચે રોગહર ઓષધી જી, ગુપ્ત ધરી ચિત્રિત સાર;
માળણ હાથ દેઇ એમ કહે જી, વેચણ જાઓ બજાર. ગુણ૦ ૨
મૂલ કરજ્યો સવા લાખનું જી, પૂછે ગુણ તુમ જખ કોય;
મુઝ ઘરે આવ્યો પરદેશીયો જી, કહો ગુણ જાણ છે સોય. ગુણ૦ ૩.
માળણ લેઇ ચહુટે ગઇ જી, સાંભળી લોક કરે વાત;
દેવરૂપી કોઇ આવીયો જી, માળણ ઘર નરજાત. ગુણ૦ ૪.
તીર્થપરે લોક કરે જાતરા જી, દેખી તસ તેજ ઝળકાર;
પૂછતાં લોક પાછા વળે જી, કુંવર નહીં વચન ઉચ્ચાર. ગુણ૦ ૫.
તેણે સમે પુરોહિત નંદની જી, તસ શુળ રોગ સવિશેષ;

વૈદમંત્રાદિ નિષ્ફળ થયાં જી, બહુલકર્મીને ઉપદેશ. ગુણ૦ ૬.
વાત પંખા તણી સાંભળી જી, મોકલે તેડવા તાસ,
કુંવર કહે કૂપ નવિ આવશે જી, આવે તરશો કૂપ પાસ. ગુણ૦ ૭
પુરોહિતે પુત્રિ રથમાં ઠવી જી, જાય માળણુ તણે ગેહ;
પંખો જળ ભીંજવી છાંટીઓ જી તતક્ષણુ સજ થઇ દેહ. ગુણ૦ ૮.
લાખ શરપાવ પુરોહિત કરે જી, નવિ ધરે કુંવર તે હાથ,
નૃપ ગુરૂ પુત્રી શણુગારીને જી, મોકલે જનકની સાથ. ગુણ૦ ૯
તેણે સમે રાય સુદત્તની જી, વસુમતી રાણીની જાત,
નામે પદ્માવતી કન્યકા જી, કળા વિજ્ઞાન વિખ્યાત. ગુણ૦ ૧૦.
કર્મે બહુ રોગે પીડિત તનુ જી, બહુ વિધ કીધ ઉપચાર,
દેશી પરદેશી વૈદે મળી જી, નવિ થયો ગુણુ તે લગાર. ગુણ૦ ૧૧.
તેહ ચિંતાએ નૃપ પીડિયો જી, રાણી મન દુઃખ અપાર;
વાત સવિ કુંવરની સાંભળી જી, કૃત દ્વિજ પુત્રી ઉપગાર. ગુણ૦ ૧૨.
રાય પરધાનને તેડવા જી, મોકલ્યા માલણુ ગેહ,
બેસી સુખાસન પાલખી જી, આવી નૃપને મળ્યો તેહ. ગુણ૦ ૧૩.
આદર દેઇ બહુ માનશું જી, રાયે બેસારીયો પાસ,
ભાઇ અમ ભાગ્યે તુમે આવીયા જી, મરૂધરે સુરતરૂ વાસ. ગુણ૦ ૧૪.
એમ કહિ કુમરી દેખાડતાં જી, રોગે વિરૂઇ થઇ દેહ;
સજ્જ કરવી નજરે પડી જી, સજ્જન લક્ષણુ એહ. ગુણ૦ ૧૫.
કુંવર કહે ચિંતા દૂરે ગઇ જી, શ્રી જિન ધર્મ સુપસાય;
પુરોહિત તેડી મુહૂરત લિયો જી, તિથિ કરણુ શુદ્ધ મેલાય. ગુણ૦ ૧૬.
તે દીને બહુલ આડંબરે જી, ધૂપ ધૃત દીપની માળ;
મંડળ મધ્ય પંખો ધરી જી, હવન કરતો કરમાળ. ગુણ૦ ૧૭.
જાપ પરમેષ્ટી મનમેં જપી જી, તીર્થ જળ વીંજણે પાય,
શિર ઠવી પંખો ન્હવરાવતાં જી, રોગ પોકારતાં જાય. ગુણ૦ ૧૮.
અંબર વાણી વ્યંતર કરે જી, સુણુજો ધરી કાન ગુણવંત,
સાતમે ભવ મુનિ હેલિયા જી, તેણે અમે કુમરી વળગંત. ગુણ૦ ૧૯.
ધમ્મિલ કુંવર પુણ્યશાળીએ જી, છોડાવ્યા તર્જે વીઆજ,
કનક ઘડી પૂતળી સારસી જી, કુંવરી થઇ બેઠી ધરી લાજ. ગુણ૦ ૨૦.

રાજવર્ગી પુરજન સહુ જી, અચરિજ દેખી હરખાય;
કરીય વિવાહ બહુ ઓચ્છવેં જી, કુંવરને પુત્રી દીએ રાય. ગુણ૦ ૨૧.
પંચ વિષય સુખ લીલમાં જી, રહત નૃપદત્ત આવાસ;
એક દિને રાય વાર્ત્તા કરે જી, બેસી જામાતનેં પાસ. ગુણ૦ ૨૨.
પાંચમે ખંડે પૂરણ થઈ જી, ચોથી ચિત્તરંજની ઢાળ;
વીર કહે ધર્મથી સુખ હુએ જી, દુઃખ થાયે વિસરાલ. ગુણ૦ ૨૩.

દોહરા.

રાય કહે ચંપાપતિ, વૃદ્ધ સહોદર મુજ્જ;
પણ બેહુને વરતે સદા, માંહો માંહી ઝુજ્જ. ૧.
કરવું અનુચિત કર્મનું, પ્રમદા જન વિશ્વાસ;
સજન વિરોધ સબળ રિપુ, કદિયક હોય વિનાશ. ૨.
જંબુક શિવરાત્રિ રહ્યું, કાપિ ન નાડી તાર;
બાંધવથી બેડું થયું, ખંધે પડીય કુઠાર. ૩.
મિત્ર જગત્ર ઘણા મળે, પણ નહીં બાંધવ જોડ;
બાંધવ બાંહિ સમા ગણે, સાધે વંછિત કોડ. ૪.
તેણે જગ એહવો કો નહીં, જે મુઝ બાંધવ સાથ;
મેલ કરાવે તો સહિ, થાઉં જગત સનાથ. ૫.
કુંવર કહે કરશું અમેં, કામ તુમારૂં એહ;
જેમ બેહુ બંધવને હુવે, સાચો અવિહડ નેહ. ૬.
નૃપ નિસુણી બીડું દીએ, કુંવર વિસર્જ્યો તામ;
ગામ ગામ વાસો વસી, પોહોતો ચંપા ઠામ. ૭.
દરવાજે આવ્યા કુંવર, સાથે સુભટ વિતાન;
નયર કોલાહલ દેખીને, પૂછત કહે દરવાન. ૮.

ઢાળ ૫ મી.

(ઘોડી તો આઈ થારા દેશમાં, મારૂજી, ખરણી દે પાછી વાળ હો,
નણદીરા ભમર થાશું બોલું નહીં, મારૂજી—એ દેશી).

દરવાંન બોલે સાંભળો, સાહેબજી૦ ભલેં પધાર્યા આજ હો,

અલબેલા જુએ સહુ વાટડી, સાહેબજી૦ ખળવદને રજખેરવી, સાહેબજી૦
લાખ લોક વધી લાજ હો. અલબેલા૦ ૧.
કપિલ રાય કરી મદ ચઢયો, સાહેબજી૦ ભાંગી આલાંનનો થભ હો; અલબેલા૦
હાટ નેં ઘર પાડે હેલમાં, સાહેબજી૦ ચાલત વેગ અચંભ હો. અલબેલા૦ ૨.
નવિ વશ થાએ કોયથી, સાહેબજી૦ કરત કોલાહલ લોક હો; અલબેલા૦
નુકશાન બહુ નગરે કરે, સાહેબજી૦ રાય સચિવ ધરે શોક હો. અલબેલા૦ ૩.
જાણું સાહિબ તુમેં ઝાલસ્યો, સાહેબજી૦ કહિને ગયો દરવાંન હો; અલબેલા૦
વિમળસેનાનેં વધામણિ, સાહેબજી૦ દેત વચન બહુમાન હો. અલબેલા૦ ૪.
હેમનું કંકણ હર્ષેશું, સાહેબજી૦ દેઇ વિસર્જે તાસ હો; અલબેલા૦
શબ્દ શુકન ગ્રહી આવીયા, સાહેબજી૦ ધમ્મિલ ચહુટા પાસ હો. અલબેલા૦ ૫.
ધન્યકુમર એક તેણે સમેં, સાહેબજી૦ મેળવી કન્યા આઠ હો; અલબેલા૦
ન્હવણ મહોચ્છવ કારણે, સાહેબજી૦ જાય તિહાં બહુ ઠાઠ હો. અલબેલા૦ ૬.
ધમ્મિલ દેખી પૂછતો, સાહેબજી૦ તવ એક બોલ્યો ત્યાંહિ હો; અલબેલા૦
ઋદ્ધિદત્ત સથવાહનો, સાહેબજી૦ પુત્ર સાગરદત્ત આંહી હો. અલબેલા૦ ૭.
પિતરેં મનોરથેં મેળવી, સાહેબજી૦ સુંદર કન્યા આઠ હો; અલબેલા૦
તે પણ મોહોટા શેઠની, સાહેબજી૦ સાંભળો નામનો પાઠ હો. અલબેલા૦ ૮.
દેવકી આદે ધનસિરી, સાહેબજી૦ કુમુદા નંદા નામ હો; અલબેલા૦
પદ્મસિરી ને કમળસિરી, સાહેબજી૦ ચદ્રસિરી ગુણધામ હો. અલબેલા૦ ૯.
વિમળા વસુમતી આઠમી, સાહેબજી૦ બેઠી રથ વર સાથ હો; અલબેલા૦
કન્યા રત્ન લક્ષણ ભરી, સાહેબજી૦ આવી રાંકને હાથ હો. અલબેલા૦ ૧૦.
ચંદ્રકલંકી વેતર્યો, સાહેબજી૦ દુર્ભગ રૂપેં નિહાલ હો; અલબેલા૦
દંપતી રાગેં વિજોગડા, સાહેબજી૦ કંટક કમળની નાળ હો. અલબેલા૦ ૧૧.
જળનિધિ જળ ખારા કિયાં, સાહેબજી૦ પંડિત નિર્ધન કીધ હો; અલબેલા૦
ધનપતિ કૃપણતા ચઉમુખે, સાહેબજી૦ રતનને દૂષણ દીધ હો અલબેલા૦ ૧૨.
વાત કરંતાં આવીયો, સાહેબજી૦ હસ્તિ જિસ્યો જમરાય હો, અલબેલા૦
કોલાહલ થયો કારિમો, સાહેબજી૦ કૌસિક મૌકુલી ન્યાય હો. અલબેલા૦ ૧૩.
વણીક-તે નાઠા વેગળા, સાહેબજી૦ નાઠો સુભટનો સાથ હો; અલબેલા૦
સાગર તરછોડી નાસીયો, સાહેબજી૦ વળગી ચીવરકની હાથ હો. અલબેલા૦ ૧૪.

ચઇય નિરાશા જીવિતેં, સાહેબજી૦ હરણીપરેં ભયભીત હો; અલબેલા૦
દહદિશિ જોતી રોવતી, સાહેબજી૦ ધ્રુજતી મુંઝતી ચિત્ત હો. અલબેલા૦ ૧૫.
સુંઢ ઉછાળતો આવીઓ, સાહેબજી૦ હસ્તી તેહેની પાસ હો; અલબેલા૦
કુંવર દયાળુ જઇ કહે, સાહેબજી૦ મ ધરો મહિલા ત્રાસ હો. અલબેલા૦ ૧૬.
રથ બેસારી આઠનેં, સાહેબજી૦ લેઇ ગયો ઉપકંઠ હો; અલબેલા૦
તસ જનકાદિક રોવતાં, સાહેબજી૦ વળગાડી તસ કંઠ હો. અલબેલા૦ ૧૭.
પાછો વળીયો વેગશું, સાહેબજી૦ ગજશત બળ જડી લીધ હો; અલબેલા૦
બાંધી ભુજા ગજસંમુખે, સાહેબજી૦ કુંવરેં હોકાટો કીધ હો. અલબેલા૦ ૧૮.
સાહામો સામ જ ધાવતો, સાહેબજી૦ આવતો રોષ રસેણ હો; અલબેલા૦
કુંવર ગ્રહી દંતોશળા, સાહેબજી૦ શિર ચઢયો પ્રબળ લહેણ હો. અલબેલા૦ ૧૯.
શંઢાલગામ કરેં ગ્રહી, સાહેબજી૦ બેસી ખંધ પ્રદેશ હો; અલબેલા૦
ગજશિક્ષા કુશળે કરી, સાહેબજી૦ ભમરી દિએ સવિશેષ હો. અલબેલા૦ ૨૦.
નિર્મદ હસ્તિ થઇ રહ્યો, સાહેબજી૦ ઉભો રહી ધૂણે શીસ હો, અલબેલા૦
રજ્જુલગેં ધરિ અંકુશે, સાહેબજી૦ હણિયો પાડે ચીશ હો. અલબેલા૦ ૨૧.
મહાવત ચઢિયો શિરપરેં, સાહેબજી૦ કુંવર ઉતરીયો હેઠ હો; અલબેલા૦
અજપરેં ગજરજ લોઠતે, સાહેબજી૦ આલાને બાંધ્યો હેઠ હો અલબેલા૦ ૨૨.
નિરખે અછેરું નાગરા, સાહેબજી૦ વિસ્મય પામ્યો રાય હો; અલબેલા૦
તેડે કુંવર નૃપ મંદિરેં, સાહેબજી૦ સાસુનેં હરખ ન માય હો. અલબેલા૦ ૨૩.
ઘર ઘર હરખ વધામણાં, સાહેબજી૦ કુવરતણા ગુણ ગાય હો; અલબેલા૦
વાત કુશળ સંખેપથી, સાહેબજી૦ કરીય વિસર્જે રાય હો. અલબેલા૦ ૨૪.
મલપતો કેશરી સિંહ જ્યું, સાહેબજી૦ નિજ ઘર હર્ષભરેણ હો; અલબેલા૦
આવ્યા સેવક પય નમે, સાહેબજી૦ કમળા ઉતારે લુંણ હો. અલબેલા૦ ૨૫.
વિમળસેના મળી પ્રેમશું, સાહેબજી૦ કંચુક તંગ શરીર હો; અલબેલા૦
પાંચમે ખંડે પાંચમી, સાહેબજી૦ ઢાળ કહે શુભવીર હો. અલબેલા૦ ૨૬.

દોહરા.

સાગરદત્ત તે કન્યકા, પરણેવા ઉજમાળ;
તેડું કરતાં તે કહે, વાનર ચૂકયો ફાળ. ૧.
જંબુકપરે નાસિ ગયો, સોંપી અમ જમરાય;

ફરી જમી ઘર જનકને, ધમ્મિલ કુંવર પસાય. ૨.
વર કન્યા કરી ઢીંગલાં, રમિયાં ગેહ મઝાર;
રમત બની તે નગરમાં, ફોગટ બાળ વિચાર. ૩.
અમે નર ઉત્તમ બાલિકા, તું પશુ જંબુક જાત,
ચિત્રક પીંછી રંગની, શખ ન કરશે ભાત. ૪.
ગજભયને સુંદર ગણું, રાંકથી છૂટાં જેણ;
શુળીનું શુચિએ ગયું, જનમની ભીત ખિણેણ. ૫.
આશા અમચી પરિહરી, રહો નિજ ગેહ મોઝાર,
ભય કંપન ઔષધ કરી, પછે નિકળજો બાર. ૬.

સવૈયો.

હુનરીકા હુન્નર અજબ હે પ્યારે, લોહ કારણ ધન સહરા દિયા;
તવ છોટિનિકી શમસેર બનાઇ, ગુનિ જન જાને ફેર કિયા;
ઉમકા ઔધાંન દુરસ કરનેકું, અહિરનકા દો ટુક કિયા;
તવ ચુપ લગી કહે ફિરકર દેખે, વેંહ પાની મુલતાન ગયા. ૭.

દોહરા.

સાગરદત્ત સુણી કોપીયો, ચિંતે ચિત્ત મઝાર;
જોઉ બળીયો જગતમાં, કોણ પરણે મુઝ નાર. ૮.
તાસ જનક સાથે થયો, તેહને કલેશ અપાર;
પણ કન્યા માને નહીં, ચઢિયાં રાજદુઆર. ૯.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(તમે વસુદેવ દેવકીના જાયા જી લાલજી લાડકડા—એ દેશી.)

બાલિકાને બોલાવી રાયે જી, ચતુરા કેમ ચૂકે;
કહે આઠકની સમુદાયે જી, અવસર નવિ મૂકે;
સુણો તાતજી દીનદયાળ જી, ચતુરા૦ દેવલોકે ચઉ લોકપાળ જી. અવસર૦ ૧.
નવિ કરતાં નર રખવાળ જી, ચતુરા૦ તેણે રૂડા પંચમ લોકપાળ જી; અવસર૦
મરૂધરમાં એક મહકાર જી, ચતુરા૦ પુરપથી જન ઉપગાર જી. અવસર૦ ૨.
ફળદાયક રૂડાં જાણુ જી, ચતુરા૦ ઓર નિર્ગુણ હુ ન વખાણું જી; અવસર૦
સુરગિરિશિર સુરતરૂ ઠાવે જી, ચતુરા૦ ફળછાયા કામ ન આવે જી. અવસર૦ ૩.

નર દુર્બળ નાથ વિહિના જી, ચતુરા૦ બાળ વૃદ્ધ તપસ્વી દીના જી; અવસર૦
અન્યાય પરાભવ પામે જી, ચતુરા૦ તે જીવે નૃપ વિશરામે જી. અવસર૦ ૪.
અમે નાગર સાગર ભીંતે જી, ચતુરા૦ તુમ શરણુ લિયો એકચિત્તે જી; અવસર૦
અમને જમરાયને દેઇ જી, ચતુરા૦ નાઠો જીવિત લેઇ જી. અવસર૦ ૫.

દવ લાગે નારી રિસાવે જી, ચતુરા૦ પંખી પણ દૂર ન જાવે જી; અવસર૦
પાણીશું કણુક ન ખાંપી જી, ચતુરા૦ ચરૂ જોયો દાણો ચાંપી જી. અવસર૦ ૬.
ના કેહેતા નિર્લજ નાઠો જી, ચતુરા૦ સીયાળ જયું ઓટમાં પેઠો જી; અવસર૦
તજી શૂરવીર ભરતાર જી, ચતુરા૦ એ રાંકને નહિ વરનાર જી. અવસર૦ ૭.
ભરલોકે રાતો ભાગ્યો જી, ચતુરા૦ એહનો અંગ ફરસ નહી લાગ્યો જી; અવસર૦
અમે આઠ સતી અણિઆખી જી ચતુરા૦ માત તાત ને જ્ઞાની સાખી જી. અવસર૦ ૮.
ચોરીમાં મંગળ ત્રીજે જી, ચતુરા૦ મૃતપતિ સતી પરણે બીજે જી; અવસર૦
એમ કન્યાને શું વાંકું જી, ચતુરા૦ શો અમલ કરે એ રાંકું જી. અવસર૦ ૯.
જુઓ કૃષ્ણે કરિ અપહાર જી, ચતુરા૦ રૂકમણિ સતિમાં શિરદાર જી; અવસર૦
શિશુપાલશું વિવાહ મેલ્યો જી, ચતુરા૦ નારાયણે રણમાં રોળ્યો જી. અવસર૦ ૧૦.

ભીરૂ કુંવરનું વિવાહ ટાણું જી, ચતુરા૦ કન્યા મેલી નવાણું જી; અવસર૦
જુઓ પરણી ગયો નિજ ધામ જી, ચતુરા૦ જંબુવતિનો સુતશામ જી. અવસર૦ ૧૧.
જાદવ માંહે થયું એમ જી, ચતુરા૦ તો બીજે કુળ શો નેમ જી; અવસર૦
અમે તો એહવું નવિ કરીએ જી, ચતુરા૦ મન ઇચ્છાએ વર વરીએ જી. અવસર૦ ૧૨.
રહિ રાજુલ ઘર ઠકરાણી જી, ચતુરા૦ તે તો ત્રિભોવન નાથની રાણી જી; અવસર૦
વળિ નવભવ ભેગી ગવાણી જી, ચતુરા૦ એની જોડે કો ન ઠરાણી જી. અવસર૦ ૧૩.
જેણે જીવિત અમને દીધો જી, ચતુરા૦ અમે મનમાં નિશ્ચય કીધો જી; અવસર૦
બહુ ધમ્મિલનો ઉપગાર જી, ચતુરા૦ આ ભવમાં એ ભરતાર જી. અવસર૦ ૧૪.

રાંકશું રમવું રંગ રોળી જી, ચતુરા૦ જીવિત લગે હૈડે હોળી જી, અવસર૦
વીરા શાળવિને ઘર દીધી જી, ચતુરા૦ તેણે અંતે દિક્ષા લીધી જી. અવસર૦ ૧૫.
જો ધારી ન થાય વાત જી, ચતુરા૦ તો કરશું સહુ આપઘાત જી; અવસર૦
એ સાગર આગર ખારો જી, ચતુરા૦ અમ તાતજી પાર ઉતારો જી. અવસર૦ ૧૬.
એમ બોલી રહી કુમારી જી, ચતુરા૦ સાગરદત્ત બોલ્યો ધારી જી; અવસર૦
કુણ આવી શ્રિઅણિરાય જી, ચતુરા૦ મુઝ નારી પર લઇ જાય જી. અવસર૦ ૧૭.

સુણી બોલ્યા કપીલ નરેશ જી, ચતુરા૦ નહિ સાગર તુઝ મતી લેશ જી; અવસર૦
જણુવે છે તાહરી બોલી જી, ચતુરા૦ તુઝ મિત્ર મૂર્ખની ટોળી જી. અવસર૦ ૧૮.
નહિ તું નીતિશાસ્ત્ર ભણેલો જી, ચતુરા૦ ફરે ગર્દભ થઇ જેમ ઘેલો જી, અવસર૦
નીતિશાસ્ત્ર વિના વ્યવહાર જી, ચતુરા૦ નવિ જાણે ગતિ સંસાર જી. અવસર૦ ૧૯.
જે માત પિતા ધન ખાવે જી, ચતુરા૦ જઇ ચઉટે વાત બનાવે જી; અવસર૦
નહિ વિદ્યા વિનય વિચાર જી, ચતુરા૦ તે નરનો પશુ અવતાર જી. અવસર૦ ૨૦.
મલયાચલ ભિલ્લ નિહાળે જી, ચતુરા૦ ચંદન ઇંધન કરી બાળે જી, અવસર૦
કન્યા કદળી સુકુમાળ જી, ચતુરા૦ મૂરખ સંગત દવ ઝાળ જી. અવસર૦ ૨૧.
કન્યાદાને અધિકાર જી, ચતુરા૦ તસ માત પિતા હુસિયાર જી, અવસર૦
તે કરતાં અમ ઘર આવી જી, ચતુરા૦ અમેં પુત્રીપણે કરી ભાવી જી. અવસર૦ ૨૨.
સાગર બોલ્યો લંબ કરણો જી, ચતુરા૦ એના બાપ રાય સહુ પરણો જી; અવસર૦
કહી નાઠો થઇ ભયભીત જી, ચતુરા૦ થયો નગરે મૂર્ખ વિદિત જી. અવસર૦ ૨૩.
તોરણ બાંધી દરબાર જી, ચતુરા૦ ઘર તેડી રાયે કુમાર જી; અવસર૦
કરી ઉત્સવ મહોત્સવ ઠાઠ જી, ચતુરા૦ પરણાવી કન્યા આઠ જી. અવસર૦ ૨૪.
તસ જનકાદિક તેણી વાર જી, ચતુરા૦ દીએ કુમરનેં ઋદ્ધિ અપાર જી, અવસર૦
ભરતાંમાં સર્વ ભરાય જી, ચતુરા૦ જળધિમાં નદીયો સમાય જી. અવસર૦ ૨૫.
વરકન્યાનેં વોળાવે જી, ચતુરા૦ ધમ્મિલ વિમળા ઘર આવે જી, અવસર૦
સુખ વિલસે સર્ગ સમાણા જી, ચતુરા૦ નિત નિત ઘર ઉત્સવ ટાણા જી. અવસર૦ ૨૬.
ખંડ પાંચમે છઠ્ઠી ઢાળ જી; ચતુરા૦ શુભવીર વચન સુરસાળ જી. અવસર૦
જો ચાહો લક્ષ્મી કમાણી જી, ચતુરા૦ કરો પુણ્ય જગતના પ્રાણી જી. અવસર૦ ૨૭.

દોહરા.

અશ્વહરેણ પુનરાગમન, પથે પ્રગટી વાત;
નૃપ રવિશેખર મિત્રનેં, ભાંખે સવિ અવદાત. ૧.
ચંપા સંબાહણ પતી, વળી જુવરાજનેં મિત્ત;
દેશ નગર નર નારીયો, ગાવે કુંવરનાં ગીત. ૨.
ચંપાપતિ સમઝાવીનેં, સંબાહપતિશું મેલ;
કુંવર કરાવે ખીર નીર, પરે રસ બાંધવ કેળ. ૩.
પદ્માવતિને મોકલે, સંબાહણનો રાય;

ઋદ્ધિસહિત સા આવીને, પ્રણમે વિમળા પાય. ૪.
ચંપાપતિ બહુ માનથી, સુખભર રહેતાં તેહ;
દિન દિન અધિકેરો વધે, વિમળા સાથે નેહ. ૫.
એક દિન ચંપા પરિસરે, વિજયસેન સૂરિરાય;
સમવસર્યા મુનિવૃંદશું, વનપતિ દેત વધાય. ૬.
કપિલરાય યુવરાજશું, વંદન નમન કરંત;
ધમ્મિલ વિમળાદિક સહિત, આવી ગુરૂને નમંત. ૭.
કહે મુનિ તેહને દેશના, પર્વાદિક ઉદ્દેશ;
પચ્ચખ્ખાણ ભણઅભવે, પામે ફળ સવિશેષ. ૮.
વ્રત પચ્ચખ્ખાણે સુખ લહ્યું, જેમ ધમ્મિલ કુમાર;
રત્નશેખર વળી રાજવી, ઇહ પરભવ સુખ સાર. ૯.
પૂછે કપિલ તે કોણ હુઆ, મુનિ કહે ધમ્મિલ એહ;
રત્નશેખર વંછિત ફળ્યાં, કહિએ વિવરી તેહ. ૧૦.

ઢાળ ૭ મી.

(સાંભળજ્યો હવે કર્મવિપાક મુનિ કહે રે—એ દેશી).

પુણ્યતણા થાનક અહિવેશે મુનિ કહે રે,
પુણ્યબંધ શુભ પરિણામે સુણો સંત રે;
બીજે અંગે અશનાદિક નવ વિધ કહ્યાં રે,
બહુશ્રુત ચરણે તપ કીધો ફલવંત રે. પુણ્ય૦ ૧.
ખટ અઠાઇ ત્યાગ સચિત્તનો કીજીએ રે,
ગુરૂ પધરાવી ઘર કરો ભક્તિ મહંત રે;
પંચ પર્વી સામાયિક પોસહ વ્રત ધરો રે,
ભાંખે ગણધર મહાનિશીથ સિદ્ધાંત રે. પુણ્ય૦ ૨.
ખંડણ પીસણ પીલણ ચીવર ધોવણે રે,
મસ્તક ગુંથણ સ્નાન અબંભનો ત્યાગ રે;
કરતાં દાન દિયંતાં જિન પૂજા થકી રે,
વૈમાનિક આયુ બાંધે મહાભાગ રે. પુણ્ય૦ ૩.
ભરતે રતનપુરી નગરીનો રાજીયો રે,

રતનશેખર નામેં ધરમી ગુણવંત રે;
તસ લોચન ત્રીજું ચઉ બુદ્ધિ તણો નિધિ રે,
નામે સુમતિ મંત્રિમાંહેં મહંત રે. પુણ્ય૦ ૪.
માસ વસંતેં નૃપ મંત્રી સહ વન ગયા રે,
બેઠા તરૂતળ દેખી શીતળ છાય રે;
કિન્નર મિથુન સ્નેહરસેં વાતો કરે રે,
તરૂ ઉપર સાંભળતો રસભર રાય રે. પુણ્ય૦ ૫.
રતનવતી કન્યા શચિ રંભા રૂપ હરે રે,
નજરેં દીઠી મીઠી અમિય સમાણ રે;
જોવન વેળા નરના મેળા નવિ રૂચે રે,
રતનશેખર દેખંતો વરે સા જાણ રે. પુણ્ય૦ ૬.
અદૃશ્યપણે સુણિ વાણી નૃપ ચિત્ત ચિંતવે રે,
કુણ મુજ નામેં સરખી નારી એહ રે;
જનમ સફળ તો માનુ જો મુઝ એ મળે રે,
નહિ તો ભારભૂત શી ધરવી દેહ રે. પુણ્ય૦ ૭.
ચિંતાયેં ઘર જઇને નિદ્રાશન તજી રે,
રાગેં જડિયો પડિયો તૂટી ખાટ રે;
મંત્રી નિબંધે પૂછંતા તેણે સવિ કહ્યો રે,
મંત્રી કહે વિણુ દીઠે કેમ હોય ઘાટ રે. પુણ્ય૦ ૮.
રાય કહે મરવું સહી રતનવતી વિના રે,
ચિંતે મંત્રી દુર્જય કામવિકાર રે;
અમરણે મરણ વિષયથી વિષ ખાધે મરે રે,
તેણે ઇંહા કરવો કાળ વિલંબ વિચાર રે. પુણ્ય૦ ૯.
સાત માસમાં શુદ્ધિ કરી અમેં લાવશું રે,
ચિંતા તજી કરો રાજ્ય તમે મહારાય રે;
મંત્રી વયણ સુણી હરખ્યો નૃપ તસ મોકલે રે,
મંત્રી ચાલ્યા શુભ શુકુને નમિ પાય રે. પુણ્ય૦ ૧૦.
ચઉ દિશિ જોતાં શુકન હુઆ દક્ષિણ દિશે રે,

તે દિશિ ચલિયા મંત્રી ગણી નવકાર રે;
ગામ દેશ વન ગિરી સરીતાને ઓલંઘતાં રે,
પામ્યું એક વન નંદનવન અનુહાર રે. પુણ્ય૦ ૧૧.

ગિરી કૈલાસ સમાન રતનમય ભૂતળા રે,
સોવનથંભા ભીત્તિ રતન શિખરેણુ રે;
દેખે ચૈત્યપવન ચલ ધ્વજ બોલાવતો રે,
ફરતી ફળ ભર તરૂવર સુંદર શ્રેણુ રે. પુણ્ય૦ ૧૨.

સ્નાન નદીજળ ફળ ઉજળ કુસુમાંજલી રે,
વિધિય વિવેકે જિન ઘર મંત્રી જાત રે;
મણિમય મુરતિ મુનિસુવ્રતજિન પૂજીને રે,
નિકળીયો ભાવસ્તવ કરી પ્રણીપાત રે. પુણ્ય૦ ૧૩.

દિવ્ય રૂપ તવ કન્યા એક જિન પૂજવા રે,
આવી પુજાપો લેઇ ધરી શણગાર રે;
ચંદ્રવદની દેખી મંત્રી ચિત ચિંતવે રે,
એણે વન ખેચરી અમરી વા કુણુ નાર રે. પુણ્ય૦ ૧૪.

જઇ જિન પૂજી મધુર સ્વરે સ્તવના કરી રે,
બાહેર પૂછે કોણુ તું કેણે નિમિત્ત રે:
ભીષણુ વને એકાકી ચૈત્ય કેણે કર્યું રે,
સા કહે આવન પતિ સુરપુત્રી વદિત્ત રે. પુણ્ય૦ ૧૫.

તે જક્ષે કિયો ચૈત્ય પુજાએ મુઝ ઠવી રે,
રતનદેવ સુર નામ ગયો નિજ ઠામ રે;
મંત્રી કહે કોઇ મારગ તિહાં જાવા તણો રે,
હોવે તો મુઝ મળવાનું છે કામ રે. પુણ્ય૦ ૧૬.

સા કહે ચૈત્યાગ્રે ધૂપાનળ કુંડમાં રે,
ઝંપાવે પાવે નર જક્ષ દુવાર રે;
સાહસિક કાને કુંડળ રયણુનાં ઝગમગે રે,
કાયર નયણે કાજળ સારે નાર રે. પુણ્ય૦ ૧૭.

મંત્રી સુણી સેવકને નિજ સુર પાઠવી રે,

શરણુ કરી જિનજક્ષ અગ્નિ ઝંપાપાત રે;
રતનદેવ પ્રણુમિ પાસે ઉભો જાઇ રે,
જક્ષ પ્રભાવે ન થયો દેહેં ઘાત રે. પુણ્ય૦ ૧૮.
રયણુદેવ નિજ દેવીશું એઠા તિહાં રે,
તતક્ષણ કન્યા પણ આવી તે પાસ રે;
રતન જ્યોતિ દેખી મંત્રી મૌન જ ધરે રે,
તવ તે દેવ કહે તજ્ય મત્રિ ઉદાસ રે. પુણ્ય૦ ૧૯.
વાટ જોવતાં તુમે આવ્યા ચિંતા ટળી રે,
આ અમ પુત્રી પરણી વધારો લાજ રે,
મંત્રી ભણે તમ દેવને સુત સંતતિ કીસિ રે,
જક્ષ કહે સુઠ ચરિત્ર સુણો મહારાજ રે. પુણ્ય૦ ૨૦.
તિલકપુરેં ધનશેઠ વસે વ્યવહારિયો રે,
શ્રીમતિ નારી પ્યારી સતિય વિશેષ રે,
જ્ઞાન અમૃત સૂરિ ગ્યાની જઇ વદી વને રે,
બેઠા તવ મુનિ દેવે શ્રુત ઉપદેશ રે. પુણ્ય૦ ૨૧.
નરભવ પામી જૈન ધર્મ ચિંતામણિ રે,
સરખો જાણી પ્રાણી સેવો નિત્ય રે;
નિત્યે ન કરી શકો તો પંચ પરવ ભજો રે,
જેથી જાએ નરય તિરિની ભીત રે. પુણ્ય૦ ૨૨.
બધ શુભાયુ પ્રાયેં બાંધે એ તિથિ રે,
ભાંખે નિરયાવલિ સૂત્રે ભગવંત રે.
લૌકિક શાસ્ત્રે ચઉદશ અષ્ટમિ પૂર્ણિમા રે,
દર્શારવિસંક્રાંતિ પર્વ મહંત રે. પુણ્ય૦ ૨૩
માંસ સુરા તૈલ સ્ત્રી પર્વે ભોગવે રે,
તે નર નરકેં કાળ ઘણો રોળાય રે;
તેણે જ હસત્તી તવે સામાયિક પોસહે રે,
ધ્યાન ધરંતાં શ્રાવક સરગેં જાય રે. પુણ્ય૦ ૨૪
ગુરૂમુખ પંચ પરવી વ્રત ઉચરી ઘર ગયા રે,

એક દિન અષ્ટમી પોસહ કરી કાઉસ્સગ રે;
ઇંદ્ર પ્રશંસા અણુસદ્દહિ સુર આવીયો રે,
અનુકુળ પ્રતિકુળ કીધા નિશિ ઉવસગ્ગ રે. પુણ્ય૦ ૨૫.
મેરૂપેરેં નિશ્ચળ દેખી આણંદિયો રે,
સુર કહે ઇંદ્રે પ્રશંસ્યા તેહવા દીઠ રે;
ગગનગામિની વિદ્યા દેઇ કહી ગયો રે,
બીજો સુણતાં વિદ્યા જાશે નઠ રે. પુણ્ય૦ ૨૬.

વિદ્યા બળથી તીર્થ ઘણે જિન વંદતાં રે,
એક દિન શ્રીમતિ પૂછત કહી સવી વાત રે;
વારી પણ સખી આગળ કંત કથાંતરેં રે,
વાત કહિ શ્રીઉદર છે તુચ્છ અત્યંત રે. પુણ્ય૦ ૨૭.
ગગન ભમંતાં પડીયા શેઠ સરોવરે રે,
આઠે માસેં અષ્ટમિ દિન ઘર જાત રે;
નિવિડસનેહેં શ્રીમતિ સેવા બહુ કરે રે,
ભોજન તાંબૂલ વિસારી તિથિ વાત રે. પુણ્ય૦ ૨૮.

નિશિ સંભોગ સનેહેં શેઠેં આચર્યો રે,
તે નિશિ ગર્ભ ઉપન્યો કોઇક જંત રે;
વિદ્યા વાત પ્રિયાને પૂછી સા કહે રે,
મેં સખી આગળ વાત કહી એકંત રે. પુણ્ય૦ ૨૯.
અનુક્રમેં પુત્રી જન્મી વરસ થઇ આઠની રે,
એક દિન કેવળીને પૂછે ગતી આપ રે;
કેવળી કહે જખજખણી દંપતી બેહુ થશો રે,
શેઠ કહે વિરતીને એ શી છાપ રે. પુણ્ય૦ ૩૦.

કહે ગ્નાની વ્રતભંગેં આયુ બાંધીયું રે,
ભૂતાટવી વન સ્વામી થાશો દોય રે;
રયણસિહર નિવ મંત્રી તે વન આવશે રેં,
તુમ પુત્રી લક્ષ્મી ભરતાર જ હોય રે. પુણ્ય૦ ૩૧.
એમ સુણી ઘર જઇ આયુક્ષયેં ઇહાં ઉપનાં રે,

ચૈત્ય કરાવી પુત્રી રાખી ત્યાંહિ રે;
જ્ઞાની વચન સહિત તુમચું મળવું થયું રે,
કન્યા પરણો અગ ધરી ઉત્સાહ રે. પુણ્ય૦ ૩૨.
પાંચમે ખડે ઢાળ કહિ એ સાતમી રે,
એહમાં ગાયો વ્રત મહિમા મનોહાર રે;
શ્રી શુભવીર સલૂણા વ્રતને વિરાધસ્યો રે,
આરાધકતાએ સદ્‌ગતિ અવતાર રે. પુણ્ય૦ ૩૩

દોહરા.

યક્ષ વચન મંત્રી સુણી, કહે સાચી કહી વાત
પણ નૃપ કામે નિકળ્યો, તે હુએ વિશ્વાસ ઘાત. ૧
જક્ષ કહે પરણો પ્રથમ, પછે કરેજ્યો કામ;
સાહાય્ય કરશું તુમ તણી, મન રાખો આરામ. ૨
તવ મંત્રી પરણ્યા તિહાં, કૃત સુરમહિમ અચ્છેહ,
જક્ષ કહે તુમ સ્વામીનું, કાર્ય કિશું કહો તેહ ૩
વાત સકળ સચિવેં કહિ,સુણી કહે અવધિ બલેણ,
સગસય જેયણ જલધિમાં, સિંહલદ્વીપ વરેણ. ૪.
જયપુર જયસિંહ ભૂપતિ, ભૂપતિ માંહે સિંહ,
રતનવતી બેટી સતી, તરૂવ્યંતર કહિ જેહ ૫
એમ સુણી મંત્રી ચિંતવે, અહો બલી કામ કહાય,
દૂર દેશ બાણે કરી, વનિતા વિંધ્યો રાય. ૬.
રૂપ પરાવર્ત્તન તણી, કહે મંત્રી દિયો વિજ્જ,
વિજયપુરેં મુઝને ઠવો, સ્વસુરપણું સમરિજ્જ. ૭.
તે પુર ઠવી વિદ્યા દિયે, વળી કામે સમરેહ;
અવસરેં લક્ષ્મીને તેડજ્યો, કહિને ગયો સુર ગેહ. ૮.

ઢાળ ૮ મી.

(સહીયર પાણી સંચર્યા રે, જમુનાને તીરે, હાંહાં રે જમુનાને તીરે —એ દેશી)

વનતરૂલીલા જેવતાં રે, મન અચરિજ પાવે, હાંહાં રે મન૦
મંત્રી વિદ્યાએ કરી રે, એક રૂપે બનાવે, હાંહાં રે એક૦

હેમ દંડમંડિત કરે રે, બનિ જોગણી રૂડી, હાંહાં રે બની૦
મસ્તક વિણા વાંકડી રે, એક હાથેં ચૂડી. હાંહાં રે એક૦ ૧.
જળ છટકાવ કરત ચલે રે, પૂછત કહે સોઇ; હાંહાં રે૦
જૂઠા નરપગ ભૂમિકા રે, શુચિ કરત ચલેઇ; હાંહાં રે૦
જડી બુટી ઝોળી ભરી રે, ચલી ભગુએ વેશેં; હાંહાં રે૦
જપ માળા જપતી થકી રે, ગઇ કુમરી નિવેશેં. હાંહાં રે૦ ૨.

રતનવતી પાયે પડી રે, પૂછે કુશળાઇ; હાંહાં રે૦
સા કહે યોગ લિયા પછેં રે, છે કુશળ સદાઇ; હાંહાં રે૦
કુંવરિ કહે તુંમેં કિહાં રહો રે, હમું રમતે રામ; હાંહાં રે૦
પંખિપરે ફરતા ફરે રે, નહિ ગામ ને ઠામ. હાંહાં રે૦ ૩.

નિસ્સંગી જોગણુ લહી રે, કુંવરી ઘર રાખે; હાંહાં રે૦
ભોજન મન ગમતાં દીએ રે, નવિ અંતર રાખે; હાંહાં રે૦
કન્યા કહે જોવન સમે રે, કેમ જોગ સધાઇ, હાંહાં રે૦
સા કહે અમ વીતક સુણો રે, ચેતન રંગાઇ. હાંહાં રે૦ ૪.

ગજપુર સુર નૃપકન્યકા રે, હું સુમતિ નામેં; હાંહાં રે૦
ભાઇ પિતર માતુલેં કીયો રે, વિવાહ ચઉ ગામેં; હાંહાં રે૦
લગન દીનેં ચઉ તે મળી રે, સુભટે ઝુઝંતા; હાંહાં રે૦
હું કાષ્ઠે બળી કલેશથી રે, તવ તે ઉવસંતા. હાંહાં રે૦ ૫.
એક વર મુઝ ભેગો બળ્યો રે, અતિનેહેં નડીયો; હાંહાં રે૦
બીજો દેશાંતર ગયો રે, મોહજાળે પડીયો; હાંહાં રે૦
હાડકુસુમ એક લેઇ ગયો રે, ગંગા વહેવરાવે; હાંહાં રે૦
ચોથો તિહાં અશનાદિકે રે, પિંડ મેહલી ખાવે. હાંહાં રે૦ ૬.

દેશાંતરી એક ગામમાં રે, રાંધણી ઘર પેઠો, હાંહાં રે૦
અશન કરાવી તે કને રે, જમવાને બેઠો; હાંહાં રે૦
તસ બાળક લઘુ રોવતો રે, નવિ રેહેવે વાર્યો, હાંહાં રે૦
રાંધણી રૂઠી તેહને રે, ચુહલામાં બાળ્યો. હાંહાં રે૦ ૭.
દેખી અશન ઠવિ તિહાં રે, તે ઉઠવા લાગ્યો; હાંહાં રે૦
તવ સા કહે બાળક વિના રે, આ ભવ છે નાગો; હાંહાં રે૦

પ્રાણુથી અધિકો પુત્ર છે રે, પણ શીખ દેવાઉં; હાંહાં રે૦
ભોજન તમે સુખમાં કરો રે, પછે પુત્ર દેખાઉ. હાંહાં રે૦ ૮.
શીઘ્ર અશન કરી ઉઠીયો રે, સા ઘરથી લાવે; હાંહાં રે૦
અમૃત કૂપો છાંટીને રે, તે બાળક દેખાવે; હાંહાં રે૦
હસતો રમતો બાળકો રે, લીયો માતેં ઉછંગે; હાંહાં રે૦
અચરિજ લહી રાત્રિ રહી રે, હર્યો સીસો રંગે. હાંહાં રે૦ ૯.
અમૃતરસ કૂપો ગ્રહિ રે, વરગજ પુર આવે; હાંહાં રે૦
કન્યા જનકાદિક સવિ રે, સમશાન બોલાવે; હાંહાં રે૦
રક્ષાએં રસ સિંચતા રે, વરકન્યા ઉઠે, હાંહાં રે૦
જીવંતી તે દેખીને રે, ચઉ લાગ્યા પૂઠે. હાંહાં રે૦ ૧૦.
પૂર્વપરે વઢતાં થકાં રે, પંચાતિ મળીયા; હાંહાં રે૦
સહિ ચારેની લેઇને રે, પછે ન્યાયે ભળીયા; હાંહાં રે૦
જીવાડી તે જનક થયો રે, સહ જન્મા ભાઈ, હાંહાં રે૦
અસ્થિ ગંગાએ ધર્યાં રે, તે પુત્ર કહાઇ. હાંહાં રે૦ ૧૧.
પિંડ દેઇ રક્ષા કરી રે, તે પતિ આણંદે, હાંહાં રે૦
ન્યાય સુણી તિગ ઘર ગયા રે, પરણી કુરૂચ દે, હાંહાં રે૦
નિજ દેશેં રાજા થયો રે, સુમતિ પટરાણી; હાંહાં રે૦
માતંગી મીઠે સ્વરે રે, ગીત ગાતી જાણી. હાંહાં રે૦ ૧૨.
દેખી મુઝ પતિ મોહિયો રે, વર કંઠ નિહાળી; હાંહાં રે૦
જન્મઠાંણ નિર્મળ નહીં રે, વળી વરણે કાળી; હાંહાં રે૦
પંકાશકા તન ધરી રે, કહે લોક હજૂરી; હાંહાં રે૦
સુરભિ ગંધાધિક ગુણે રે, લીએ નર કસ્તુરી. હાંહાં રે૦ ૧૩.
નિશિ માતંગી ભોગવી રે, નૃપ નીચ તે જાણી; હાંહાં રે૦
વૈરાગેં જોગણ થઇ રે, સુમતિ પટ્ટરાણી; હાંહાં રે૦
તે હું જોગણ જાતરા રે, કરતી ઇહાં આવી; હાંહાં રે૦
તું કેમ થઇ નરદ્વેષિણી રે, સુખી કર સંભળાવી. હાંહાં રે૦ ૧૪.
હસિય ભણે કન્યા ઇસ્યું રે, નહિ હું નર દ્વેષી; હાંહાં રે૦
ખેચર ભુચર નર ઘણા રે, મુઝ ચાહન લેસી, હાંહાં રે૦

પૂરવભવ ભરતા મળે રે, તવ વાત કરેસી, હાંહાં રે૦
જોગણ કહે પૂરવ ભવે રે, તુઝ વાત બની શી. હાંહાં રે૦ ૧૫.
કન્યા કહે દુનિયાં તણાં રે, દિલ દિસે કૂડાં; હાંહાં રે૦
દુઃખ ભંજન જન રંજણા રે, તુમે જોગણ રૂડાં; હાંહાં રે૦
તેણે તુમને કહું વારતા રે, પૂરવ ભવ કેરી; હાંહાં રે૦
ભરતે અજોધ્યાપુર વને રે, તરશ્રેણ ભલેરી. હાંહાં રે૦ ૧૬.

હરણો હરણી તિહાં રહે રે, લાગી અતિ માયા; હાંહાં રે૦
ખાએ પીએ ઉઠે ફરે રે, જેમ દેહને છાયા, હાંહાં રે૦
ઇચ્છાએ સુખ લીલામાં રે, જેમ જુગલા કાળે; હાંહાં રે૦
તેણે સમે તિહાં સીતાપતિ રે, મુનિરામ નિહાળે. હાંહાં રે૦ ૧૭.
વૈર ભાવ છંડી કરી રે, પશુ પંખી મિલાવે; હાંહાં રે૦
દશરથસુત મુનિ તેહને રે, જિનવાણી સુણાવે; હાંહાં રે૦
એક દિન કહીયારો કહે રે, મુનિધર્મ સુણાવો; હાંહાં રે૦
રામ કહે જિનધર્મને રે, સેવ્યે સુખ પાવો. હાંહાં રે૦ ૧૮.

નિત્ય ન કરો તો દસ તિથિ રે, વિરતિ પ્રતિબધ્ધો; હાંહાં રે૦
એમ નિસુણી સદ્ગતિ ભણી રે, તેણે તે વ્રત લીધો; હાંહાં રે૦
મુનિવયણા અમૃત સમા રે; સુણ લીઓ મૃગજુગલે; હાંહાં રે૦
ચઉવિહાર ઉપવાસનો રે, નીમ પર્વણી સઘળે. હાંહાં રે૦ ૧૯.

મુનિ મુખ પરમેષ્ટી સુણી રે, નિત જાપ જપંતાં; હાંહાં રે૦
રાજ કુળે હું અવતરી રે, દોય મરણ કરંતાં; હાંહાં રે૦
સરખે ધરમે સમગતિ રે, તેણે તે નૃપ હોઇ; હાંહાં રે૦
પૂર્વ પતિ વિણ આ ભવે રે, નવિ કરવો કોઇ. હાંહાં રે૦ ૨૦.

પૂર્ણ શશિ મંડળ વચ્ચે રે, જોઇ હરણ વખાણ્યો; હાંહાં રે૦
જાતિસ્મરણ ઉપનો રે, તેણે પરભવ જાણ્યો; હાંહાં રે૦
વાત સવિ ચિત ગોપવી રે, નવી નર મુખ જોતી; હાંહાં રે૦
લોક કહે નર દ્વેષિણી રે, સુણ પુણ્ય પનોતી. હાંહાં રે૦ ૨૧.
કામદેવ સેવા કરું રે, મન ધરી વિશ્વાસો; હાંહાં રે૦
જો તુમે જાણો જ્ઞાનથી રે, તો વાત પ્રકાશો, હાંહાં રે૦

પાંચમે ખંડે ; આઠમી રે, એ ઢાળ કહીજે; હાંહાં રે૦
શ્રી શુભવીર વચન સુણી રે, વ્રતભાવ ધરીજે. હાંહાં રે૦ ૨૨.

દોહરા.

જોગણુ કહે તુમ કારણે, ધ્યાન ધરૂં એકાંત;
ધારણ ધ્યેય સમાધિએ, પ્રગટ કરૂં તુઝ કાંત. ૧.
એમ કહી ધ્યાનદિશા વરી, સાસ ઉચ્છ્વાસનો રોધ;
પાંચે ઇંદ્રી સંવરી, જગવ્યો કૃત પ્રતિબોધ. ૨.
ભણે જોગણુ મત ખેદ કર, શબ્દ હુઓ સુખકાર;
ઇચ્છાયુત થોડે દિને, મળશે તે ભરતાર. ૩.
કામદેવને દેહરે, જુવટું રમતો જેહ;
પેસતાં તુઝ વારશે, પુરવ ભવ વર તેહ. ૪.
રતનવતી હરખી સુણી, જોગણુ વયણુ રસેણુ,
મુગતા ફળનો હાર તસ, દેતી પ્રેમ વશેણુ. ૫.
સાત માસ વીત્યા તિહાં, ઓછો છે દિન એક;
પ્રેમભરે જોગણુ કહે, તું રાગી અતિરેક. ૬.
તીર્થભ્રમણુ ફળ જોગીને, નવિ રહેવું એક ઠાણુ;
તે કારણુ અમે જાઇશું, તુઝને કોડ કલ્યાણુ. ૭.
કુમરી કહે પાયે પડી, જેમ વર મેળો થાય;
દેજો આશીષ નિત્ય પ્રતે, એમ કહી કરત વિદાય. ૮.
જક્ષ તણું સમરણુ કરી, તતક્ષણુ સુમતિ પ્રધાન;
જોગણુ વેશે જઇ રહ્યો, રતનપુરી ઉદ્યાન. ૯.

ઢાળ ૯ મી.

(નામે એલાચી રે જાણીયે, ધનદત્ત શેઠનો પુત્ર—એ દેશી)

તે દિન વન અગ્નિ તણી, ચય બળતી તિહાં એક,
ધૂમધટા ગગને ચલી, મળીયા લોક અનેક,
મહીયલ મોહ મહા બળી, તોડે પંડિત ટેક;
રાગે રંગિત રોળવ્યા, બોલે વિશ્વ વિવેક. મહીયલ૦
એ આંકણી

સાતે માસ પૂરણ થયા, પણ નાવ્યો પરધાન;
રતનવતી પણ ના મળી, તેણે મુઝ મરવું નિદાન. મહીયલ૦ ૨.
એમ નિશ્ચય કરી નિકળ્યો, રાજા શ્રીફળ હાથ;
વાર્યું કોઇનું નવિ કરે, ઉભા પુરજન સાથ. મહીયલ૦ ૩.
જોગણ દેખી તે તતક્ષણેં, વેગેં સન્મુખ જાય;
મંત્રી પ્રમુખ કહે રાયનેં, ગ્યાની જોગણ આય. મહીયલ૦ ૪.
ધીરજ દેતાં તે જોગણી, આવી રાયનેં પાસ;
આશિષ દેઇ ઉભી રહી, પ્રણમે ભૂપ ઉલ્લાસ. મહીયલ૦ ૫.
મંત્રી કહે સુણો જોગણી, કહીએં એક નિમિત;
રાજા તુમનેં નિવાજશે, ભાંખો થિર કરી ચિત્ત. મહીયલ૦ ૬.
અમ સ્વામી મહા મંત્રવી, અવધિ કરી સાત માસ;
રતનવતીનેં ગવેષવા, ચાલ્યા ચિત્ત ઉલ્લાસ. મહીયલ૦ ૭.
પૂર્ણાવધિ પણ નાવિયા, ક્યારે આવશે તેહ;
એણે અમે ભૂપતિ બોલીયા, નાવે અગ્નિ બળ્યો જેહ. મહીયલ૦ ૮.
પણ તમેં નૈમિત્તજાણ છો, ભાંખો રતનવતી વાત;
સા કહે તુમે સુપરિકરેં, બેસો કહીએ એકાંત. મહીયલ૦ ૯.
તણુ તાણીનેં બેસીયા, કેહે જોગણ સુણ રાય;
તુઝ મંત્રી વનદેવીએં, પાવક કુડે જળાય. મહીયલ૦ ૧૦.
જોયણ સાતશેં આધિકા, સિંહલદ્વીપેં ઠરાય;
જયપુરરાજની નંદિની, રતનવતી કેહેવાય. મહીયલ૦ ૧૧.
હરણો હરણી પૂરવ ભવેં, વનમે મુનિ રામચંદ;
પાસેં વ્રત ધરી પાળતાં, પ્રીતિ રોહિણી ચંદ. મહીયલ૦ ૧૨.
મરણ કરી તિહાં અવતરી, લહિયો વન રસ કંદ;
જાતિસ્મરણ પામીયું, દેખી પૂનમ ચંદ. મહીયલ૦ ૧૩.
નિયમ લિયો ભર જોવનેં, પુરવ ભવ ભરતાર,
મળશે તો વરવો સહિ, નહિ તો મહાવ્રત ધાર. મહીયલ૦ ૧૪.
સાંભળી મૂર્ચ્છિત નૃપ લહે, જાતિસમરણ નાણ;
શેનો રાય તે એમ કહે, ધિગ્ધિગ્ ધાતા અજાણ. મહીયલ૦ ૧૫.

દૂર કરી પ્રાણવલ્લભા, મંત્રી પણ પરલોક,
કાર્ય અગાધને જે કરે, તે વિણુ જીવિત ફોક. મહીયલ૦ ૧૬.
જોગણુ કહે સુણુ માહિબા, મેળવું સુમતિ પ્રધાન,
રાય કહે માય સાંભળો, દીધું જીવિત દાન. મહીયલ૦ ૧૭.
જોગણુ જઈ વન મંત્રીનું, વિદ્યાએ કરી રૂપ,
આવત મંત્રી તે દેખીને, આલિંગન દિએ ભૂપ. મહીયલ૦ ૧૮.

મંત્રી પ્રણમીને આપતો, રત્નવતી દીયો હાર;
મૂલ વ્યતિકર મહુ કહ્યો, રીઝ્યો રાય અપાર. મહીયલ૦ ૧૯.
રાજ્ય ભળામણ દેઇને, સાન્નિધ દેવની થાય;
થોડો પરિકર લેઇને, ભૂપ વિજયપુર જાય. મહીયલ૦ ૨૦.
કામદેવ તણે મંદિરે, કરતા જૂવટ કેલ,
રત્નવતિ સખી પરવરી, આવી મોહન વેલ. મહીયલ૦ ૨૧
કંખા કનકની હાથમાં, બોલી દાસી તે વાર,
નીકળજો નર બારણે, આવી રાજકુમાર. મહીયલ૦ ૨૨.

મંત્રી કહે દૂર દેશથી, રત્નશેખર મહા રાય,
આવી રમતા તે જૂવટે, નારી મુખ ન દેખાય. મહીયલ૦ ૨૩
રાજકુમારીને જઇ કહો, નહી અમે પેસણુ દેશ,
સુજાપાશુ પાછા વળો, નહી તો થાશે કલેશ. મહીયલ૦ ૨૪.
તે સખી મંત્રીને એમ કહે, કોણ એહવો છે રાજન,
કાંતિરૂપ છે દેહનું, જોઉં તાસ વદન. મહીયલ૦ ૨૫.
વારી મંત્રીએ નવિ રહી, પેઠી ચૈત્ય મોઝાર,
દેખી રાયને ચિંતવે, કામદેવ અવતાર. મહીયલ૦ ૨૬.

દાસી કુમરીને જઈ કહે, દીઠું અચરિજ એહ,
તુમ ભાગ્યે કરી ભૂપતિ, છે મકરધ્વજ દેહ. મહીયલ૦ ૨૭.
દ્યુતકલા રમે મંત્રીશું, પણ નવિ પેસણુ દેશ;
સુણી કુમરી સમરણુ કરે, જોગણુનો ઉપદેશ. મહીયલ૦ ૨૮.
વામ નયન તવ ફરકીયું, મંગળ શબ્દ ઉદાર;
કુંવરી હુકમે હલા કરી, પેઠા ચૈત્ય મઝાર. મહીયલ૦ ૨૯.

આવી નારીયો નારીયો, મંત્રી સુખ કરેહ;
ઢાંકો અંગ પછેડીએં, જેમ નવિ નૃપ નિરખેહ. મહીયલ૦ ૩૦.
કુમરી ચકોરી જ્યું ચાહતી, કહે મંત્રીને આણંદ;
કેમ ઢાંકો અમ આવતે, તુમ સ્વામી મુખચંદ. મહીયલ૦ ૩૧.
કુડ કપટ ધર કામિની, મુખ નવિ જોવે એ રાય;
મંત્રી ભણે પરભવ પ્રિયા, મળશે તવ સુખ થાય. મહીયલ૦ ૩૨.
પૂછે કુમરી પુરવ ભવેં, શો બનીયો અધિકાર;
નૃપ પૂછી ભણે મંત્રવી, નયરી અયોધ્યાને બાર. મહીયલ૦ ૩૩.
હરણો હરણી નેહે ભર્યા, રહે વન તજય કલેશ;
રામચંદ મુનિ બુઝવે, કરૂહર દેઇ ઉપદેશ. મહીયલ૦ ૩૪.
હરણ હરણીએ તે સુણી, પૂર્વે લીઆ ઉપવાસ,
રત્નશેખર હું રાજા થયો, હરણી ગઇ કોણ વાસ. મહીયલ૦ ૩૫.
શશિ મંડળ હરણો લહી, દીઠો પરભવ એહ;
ભવ પલટે પણ નવિ ખસે, નરને પરભવ નેહ. મહીયલ૦ ૩૬.
સુણી કુમરી ચિત્ત વિકસતી, છોડી લાજ વિચાર;
વસ્ત્ર દૂર કરી એમ કહે, હું હરણી તુમ નાર. મહીયલ૦ ૩૭.
સમધર્મે ગતિ સમ થઇ, વળી સરખાં દોય નામ;
જાઇ સરણ શશિ મંડળે, નેહ નિવિડ સમ ઠામ. મહીયલ૦ ૩૮.
નેહેં ભર્યાં ઘડી દો તિહાં, નયણેં નયણ મિલાય;
બહુ વરસાંતર આ ગયાં, નયણે નીર ભરાય. મહીયલ૦ ૩૯.
દાસી એક જઇ રાયને, દેત વધામણી એમ;
પરભવનો વર પામીને, લાગ્યો કુમરીને પ્રેમ. મહીયલ૦ ૪૦.
સુણી નૃપ જયસિંહ આવીયો, કામદેવ દરબાર;
બહુ માને ઘર લાવીયો, રતનસેખર પરિવાર. મહીયલ૦ ૪૧.
વરઘોડા સમહોચ્છવેં, દીધું કન્યાનું દાન
હય હાથી રથ બહુ દીયા, કરી વસ્ત્રે સન્માન. મહીયલ૦ ૪૨.
વર કન્યાને વોળાવિયાં, ચાલ્યાં એક મુકામ,
સુર સાનિધ્ય ઘડી એકમાં, ભૂતાટવિ વિશરામ. મહીયલ૦ ૪૩.

જક્ષદેવ પણ લક્ષ્મીને, શણગારા દિવ્ય વેશ;
લાવી મંત્રીને સોંપતાં, વ્યંતર દાસ વિશેષ. મહીયલ૦ ૪૪.
વ્યંતર વ્યંતરી મળી કરે, ખટરસ ભોજન પાક;
જમતાં રાયને પરિકરા, દીએ રસભર સુરી શાક. મહીયલ૦ ૪૫.
તંબોલ દેઇ વિસર્જતા, એક દિન કરી વિશરામ;
મુનિસુવ્રત જિન પૂજના, કરતા જિન ગુણગ્રામ. મહીયલ૦ ૪૬.
બીજે દિન કહે મંત્રીને, અમ પુત્રી ગુણ ગેહ;
સર્ગે થકી તુમ કર ઠવી, ક્ષીણ નવિ દેશો વિચ્છેહ. મહીયલ૦ ૪૭.
સુણ બેટી અમે આવશું, સ્નેહ જડ્યા તુઝ પાસ;
સર્ગે આજ સેવાવશું, મના થઇય નિરાશ. મહીયલ૦ ૪૮.
માય ભણી વળગી ગળે, રોતી લક્ષ્મી તે ઠામ;
મા કહે વચ્છ સંભારજે, કામ પડે મુઝ નામ. મહીયલ૦ ૪૯.
રત્નપુરી વન પરિસરે, ઠવી મંત્રી મહિરાણ,
દેવ અદૃશ્ય થઇ ગયા, પેખો પુણ્ય પ્રમાણ. મહીયલ૦ ૫૦.
રાય કહે સુણો મંત્રવી, તે મતિ પુણ્ય બલેણ;
રત્ન ઠવીયું મુઝ મંદિરે, લચ્છી ઠવી ઘર જેણ. મહીયલ૦ ૫૧.
નવમી ઢાળ એ રસભરી, પૂરી પાંચમે ખંડ,
વીર કહે ભવિ પ્રાણીયા, કરજ્યો પુણ્ય અખંડ. મહીયલ૦ ૫૨.

દોહરા.

લોક બહુલ જોવા મળ્યો, રતનવતીને ત્યાંહિ;
દ્વીપાંતરી વર વસ્તુને, કોણ નવિ જુએ ઉચ્છાહિ ૧.
પરભવનો મેળો મળ્યો, તે પણ જુગતી જોડ;
ધર્મ પ્રભાવે પર્વદિને, સુણી તપ કરે જન કોડ. ૨.
નગર પ્રવેશ મહોચ્છવે, પોહોતા નિજ નિજ ગેહ;
સર્ગ તણા સુખ ભોગવે, પરવે પોસહ લેહ. ૩.
એક દિન બેઠા ગોખમેં, નૃપ પટ્ટરાણી સાથ;
કીરજુગલ આવી તિહાં, બેઠાં બેહુ જણ હાથ. ૪.
રાજા પૂછે તે તેહને, કેમ આવ્યાં કિહાં વાસ;

કીર કહે આ વનમાં વસું, આવ્યા ધર્મી પાસ.
એમ કહેતાં મૂર્છિત થઇ, ભૂઇ પડયાં નર નાર;
નૃપ રાણી વિલખાં થઇ, દેતાં તસ નવકાર. ૬.
મરણ ગયાં તવ ભૂપતિ, કરે અગ્નિ સંસ્કાર;
સંશય ભરીયાં તે નિશિ, સૂતાં સૌધ મઝાર. ૭.

ઢાલ ૧૦ મી.

(માતા જશોદા વાટ જુએ છે, માંખણ સાકર ગોલ રે, હરિને ઘેર લાવો-એ દેશી)

જ્ઞાની મુંનિ વનમાં સમોસરીયા, રૂડા તત્વ રૂચિ અણગાર રે,
જ્ઞાની જગતનો દીવો;
રવિ ઉદયે તે વાત સુણીને, આવે નૃપતિ પટ્ટનાર રે. જ્ઞાની૦ ૧.
દેઇ પ્રદક્ષિણા વંદીને બેસી, જિનવાણી સુણે એક ચિત્ત રે; જ્ઞાની૦
કીર જુગલ સંશય પૂંછતાં, એક સુભટ આવ્યો ભયભીત રે. જ્ઞાની૦ ૨.
એક હાથે એક ખડ્ગ ગ્રહી છે, લેઈ સાથે રૂપાળી નાર રે, જ્ઞાની૦
કહે સુણ રાજા તું વ્રત ધારી, શરણાગત રાખણહાર રે. જ્ઞાની૦ ૩.
ખેટ અરિ એક ગગને ઉભો, હું આવું હઠાવી તાસ રે, જ્ઞાની૦
તિહાં લગે એ મુઝ નારી સતીને, રાખજો રાજા તુમે પાસ રે. જ્ઞાની૦ ૪.
રાય તુમે પરનારી સહોદર, તેણે સોંપું છું વર નાર રે; જ્ઞાની૦
રાય કહે નિર્ભય અરિ સાધો, ચિંતા કરવી ન લગાર રે. જ્ઞાની૦ ૫.
એમ સુણી સુભટ ગયો આકાશે, તસ વાર થઇ ઘડી ચાર રે. જ્ઞાની૦
મૂળ છેદ એક હાથ તે પડિયો, જુએ ભાનુમતિ તે નાર રે. જ્ઞાની૦ ૬.
મુઝ પતિ હાથ એ રોતી બોલે. નૃપ ભાખે કિશું અહિ નાણ રે; જ્ઞાની૦
સા કહે મુઝ નયનાંજન રેખાઓ, લાગી સાચ નિશાન રે. જ્ઞાની૦ ૭.
બીજી ભુજાએ હિંગુલ રેખા, તે પણ પડિયો તેણિ વાર રે; જ્ઞાની૦
મસ્તક ધડ ગગનેથી પડિયું, કરે દેખી તે હાહાકાર રે. જ્ઞાની૦ ૮.
કરીય વિલાપ સભા રોવરાવી, કહે મરવું ઇહાં નિર્ધાર રે; જ્ઞાની૦
રાજાએ રાખી પણ ન રહી, બળી કંતશું અગની મઝાર રે. જ્ઞાની૦ ૯.
રાય રાણી ચિંતાતુર એહવે, નમે આવી સુભટ તતકાલ રે; જ્ઞાની૦
કહે શત્રુ જીતી કરી આવિયો, મુઝ નારી દીયો ભૂપાળ રે. જ્ઞાની૦ ૧૦.

સકળ સરૂપ કહ્યું તસ રાયેં, તવ તે કહે માન્યું ન જાય રે, જ્ઞાની૦
જાય રસાતળ ભૂતળ સંપ્રતિ, વ્રતધર થઇ બોલો રાય રે. જ્ઞાની૦ ૧૧.
જીવિત નિષ્ફળ નારી વિના એ, કરૂં અગ્નિ પ્રવેશ જ છેક રે; જ્ઞાની૦
ચોસઠ પર્વ તણાં ફળ આપે, તો જાઓ રહે મુઝ ટેક રે. જ્ઞાની૦ ૧૨.
ભૂપ કહે એ વાત ન થાયે, પણ વાત સુણો સુવિવેક રે, જ્ઞાની૦
આ સઘળું મે રાજ્ય દીયું તુઝ, વળી કન્યા દિયું શત એક રે. જ્ઞાની૦ ૧૩.
ગુનહ કરો બકસિસ હમારો, સુભટેં નવી માન્યું કાંઈ રે; જ્ઞાની૦
ચય કરી કાષ્ટેં તે પણ જળિયો, દેખી દુખ ધરતો રાય રે. જ્ઞાની૦ ૧૪.
ગુરૂ પાસેં જઇને જબ બેઠા, કહે પઉમાવઇ ધરણિંદ રે; જ્ઞાની૦
ચિરજીવો હે પૂત્ર હમારા, વ્રતધર તું પરમાનંદ રે. જ્ઞાની૦ ૧૫.
નૃપ પૂછે કોણ દેવ એ મોહોટાં, ભણે મુનિ તુઝ પેઉ મા બાપ રે, જ્ઞાની૦
એણી નયરિએં પૂરંદર રાજા, પ્રિયા સુંદરી છે સતિ છાપ રે. જ્ઞાની૦ ૧૬.
સદ્ગુરૂ પાસે દંપતિ સમકિત, સાથેં ઉચ્ચરીયાં વ્રત બાર રે, જ્ઞાની૦
પુત્ર નહીં તેણે પુરોહિત ભાંખે, મિથ્યા શ્રુતનો આચાર રે. જ્ઞાની૦ ૧૭.
અષ્ટમી કૃષ્ણ અમાસની રાતેં, લહિ ચંદ્રોદય ખટ માસ રે, જ્ઞાની૦
તલકૂટ કૃષ્ણ ભખે એક ભાજને, એક શય્યાએં નિંદ વિલાસ રે. જ્ઞાની૦ ૧૮.
તો નિયમા સુત સંતતિ પામે, એમ સાંભળી કરતા તેહ રે, જ્ઞાની૦
માસ ગયા ખટ પુત્ર ન પ્રગટ્યો, એક દિન મુનિ આવ્યા ગેહ રે. જ્ઞાની૦ ૧૯.
દંપતી પૂછતાં મુનિ બોલે, થશે પુત્ર અનોપમ એક રે; જ્ઞાની૦
પણ મિથ્યાત ગલી નવ લેશો, ધરજો જિન ધર્મની ટેક રે. જ્ઞાની૦ ૨૦.
જૈન ધર્મ સેવે સુત પ્રગટ્યો, તે તુમચો તાત કહાય રે, જ્ઞાની૦
આલોયા વિણ દંપતિ મરણે, બોકડો ને બોકડી થાય રે. જ્ઞાની૦ ૨૧
શ્વાન શુકર હંસ વૃખભ ને હરણાં, બહુ જોનિ જુગલપણે જાય રે; જ્ઞાની૦
કીર જુગલ નંદનવન રમતાં, લેઇ ખેટ તે પંજર ઠાય રે. જ્ઞાની૦ ૨૨.
મુનિ વ્રયણે તે ખેટ સુલોચન, શુક જુગલ ઠવે વન એક રે; જ્ઞાની૦
કરતાં ઇહાં જિન મંદિર દેખી, જાતિ સમરણે જાગ્યો વિવેક રે. જ્ઞાની૦ ૨૩.
તુમ કર બેસી મરણની વેળા, સુણી સદ્દહતાં નવકાર રે, જ્ઞાની૦
નૃપ ધરણેંદ્ર પ્રિયા પદ્માવતી, પામી ઉત્તમ અવતાર રે. જ્ઞાની૦ ૨૪.

રૂઝ દૃઢધર્મા જોવા કારણ, રચિયો એ સવિ ફંદ રે; જ્ઞાની૦
કહે ધરણેંદ્ર સુણો વચ્છ સઘળું, સાચું ભાખે મુણિંદ રે. જ્ઞાની૦ ૨૫.
નૃપમંદિર કરી રત્નની વૃષ્ટી, ધરણેંદ્ર ગયા નિજ ઠામ રે; જ્ઞાની૦
બારે વ્રત્ત ઉચ્ચરી નૃપ રાણી, મુનિ વંદી ગયાં નિજ ધામ રે. જ્ઞાની૦ ૨૬.
દીન દુઃખી ઉદ્ધાર કરંતાં, મંત્રીશું નૃપ ગંભીર રે; જ્ઞાની૦
દશમી ઢાળ એ પાંચમે ખંડે, પૂર્ણ કહે શુભવીર રે. જ્ઞાની૦ ૨૭.

દોહરા.

મંત્રીશ્વર સમકિત લહી, પાળંતાં વ્રત બાર;
ભક્તિ કરે નવનવ પરે, તેડી ઘર અણુગાર. ૧.
લક્ષ્મીવતીની સાન્નિધેં, સાસય બિંબ અનેક;
જાત્રા કરતા તીર્થની, ધરતા ધર્મની ટેક. ૨.
નીરતિ ચાર વ્રત પાળિનેં, પૂર્ણ કરી નિજ આય;
દેવ મહર્દ્ધિક પાંચમેં, સરગેં સુખભર જાય. ૩.
શોક ધરે બહુ ભૂપતિ, કેતે દિવસેં તેહ;
તસ સુત સોહસ્સમતી કર્યો, મંત્રિપદે ગુણગેહ. ૪.

ઢાળ ૧૧ મી.

(વીરજિણંદ જગત ઉપગારી—એ દેશી.)

એક દિન પોસહ કરીને બેઠાં, રત્નશેખર ઘર માંહિ જી;
સામંત સર્વ પટાવત બેઠા, પોસહ લેઇ ઉચ્છાહિ જી;
ધન્ય નરા જે દૃઢ વ્રત પાળે. એ આંકણી. ૧.
એણે અવસર અરિ સૈન્ય મળીનેં, લૂંટંતા પુર ગામ જી;
બુંબ પડી વળી નગરને બાહેર, હુઓ કોલાહલ તામ જી. ધન્ય૦ ૨
સામંતાદિક પોસહ છંડી, પોહતા લેઇ હથિયાર જી;
રાયને સર્વ કહે હઠી રાજા, હય ગય અરિ અપહાર જી. ધન્ય૦ ૩.
પણ રાજા નવિ ધ્યાનથી ચળિયો, તવ અરિ સૈન્ય પલાય જી;
પારણા વેળા સામંત ભેળા, સઘળી વાત સુણાય જી. ધન્ય૦ ૪.
એક દિન અરિ જીતણે નૃપ ચલીયો, રત્નવતી રહી ગેહ જી;
પોસહ અહોરત્તો લેઇ બેઠી, નિશિ કાઉસગ્ગ ધરેહ જી. ધન્ય૦ ૫.

એણે અવસર તમ દેવ પરીક્ષા, રાયતણું કરી રૂપ જી;
આવી રાત્રે કહે સુણો રાણી, તજી પોસહ ધરિ ચૂપ જી. ધન્ય૦ ૬.
તુઝ રાગે હું આવ્યો પાછો, અંતર ધરીય સનેહ જી;
કામજ્વર તાપેંથી સમાવો, દેઇ આલિંગન દેહ જી. ધન્ય૦ ૭.
સામંતાદિક વાટ તે જોશે, જઇશું પાછલિ રાત જી;
રાણી કહે સુણ નૃપ વ્રતધારી, કોણ તમારી જાત જી. ધન્ય૦ ૮.
એક ગુરૂ મુખ વ્રત ઉચ્ચરીને, નાવે કેહતાં લાજ જી;
નરય તિરી ગતિ દુઃખ બહુ લહિએં, કરતાં એહ અકાજ જી. ધન્ય૦ ૯.
આજ તુમારે અમ કોણ સગપણ, ધર્મનું સગપણ એક જી;
ચઉદસ પોસહ હું ન વિરાધું, જો મળે દેવ અનેક જી. ધન્ય૦ ૧૦.
એણી પરેં ધીરજ મન વચ દેખી, રીસ કરી ગયો રાય જી,
રત્નવતી રહી ધ્યાન ઘટામેં, આતમ રામ રમાય જી. ધન્ય૦ ૧૧.
રવિ ઉદયે પોસહ પારીને, પૂજે જિન અરિહંત જી;
આવી નૃપ સુણી વાત તે સઘળી, કૌતુક ચિત્ત લહંત જી. ધન્ય૦ ૧૨.
રાજા અષ્ટમી વાસર નિગમી, રાત્રિ પોસહ કીધ જી;
નિશીથ વેળા રતનવતીએં, આવી આલિંગન દીધ જી. ધન્ય૦ ૧૩.
રાય કહે ન ઘટે તું સતીને, હું પર નર છું આજ જી,
રાણી કહે આલોયણ લેશું, દેખી વળી મુનિરાજ જી. ધન્ય૦ ૧૪.
માહરૂં વચન કદા નવિ લોપ્યું, આ ભવ માંહી નરેશ જી;
પોસહ તજી રમીએં આજ રાત્રિ, નહીં તો મરણ કરેશ જી. ધન્ય૦ ૧૫.
મૌનપણું કરી ધ્યાન ધરંતા, રાયે દીધી પૂંઠ જી,
તવ પરનરશું રતનવતીનો, સંગમ રાયે દીઠ જી. ધન્ય૦ ૧૬.
ધ્યાન થકી જબ ન ચલ્યો રાજા, તવ હુઓ મંત્રી સરૂપ જી;
દેવ પ્રત્યક્ષ થઇ કહે મુઝને, ઓળખો છો કાંઇ ભૂપ જી. ધન્ય૦ ૧૭.
રાય કહે તુમે મંત્રી અમારા, કયાંથી આવ્યા આજ જી;
દેવ કહે પંચમ દેવલોકેં, ભોગવીએં સામ્રાજ્ય જી. ધન્ય૦ ૧૮.
જેહવાં પ્રભુએ વખાણ્યાં તેહવાં, દંપતી દીઠાં દોય જી;
પ્રથમ પરીક્ષા રતનવતીની, બીજી તુમારી હોય જી. ધન્ય૦ ૧૯

એમ કહિ રતનવતીને તેડી, એહુનેં નમી સુરરાય જી;
વૃષ્ટિ વસ્ત્ર રતન વર ફૂલની, કરી નિજ સર્ગ સધાય જી. ધન્ય૦ ૨૦.
રત્નશેખર એમ ધર્મ આરાધી, ઈંદ્ર સામાનિક થાય જી;
બારમેં સુરલોકે સુખ વિલસે, લહિ ઉત્કૃષ્ટું આય જી. ધન્ય૦ ૨૧.
દેવી મહર્દ્ધિક રતનવતી થઇ, ત્રિવિષ્ટપ ઇશાન જી;
તિહાં પણ દંપતી ભેળાં વિલસે, તે સુખનું નહીં માન જી. ધન્ય૦ ૨૨.
અનુક્રમેં ત્રણ્ય જણા એણેં ભરતેં, પામી કેવળ નાણ જી;
ભવ્ય જીવ પ્રતિબોધી લેશે, અક્ષય સુખ નિર્વાણ જી. ધન્ય૦ ૨૩.
એણિ પરેં વ્રત પચ્ચખ્ખાણ આરાધો, સાધો વંછિત કામ જી;
વિરતિ ધરી ગુરૂભક્તિ કરંતાં, તાવીખ શિવ વિશરામ જી. ધન્ય૦ ૨૪.
એમ મુનિમુખ પદ્મદ્રહ પસરી, સુર સરિતાના તરંગ જી;
શૌચ સભા તરૂપલ્લવ વિકસ્યાં, શીતળ નિર્મળ અંગ જી. ધન્ય૦ ૨૫.
ધમ્મિલ કુંવર ને વિમળા કમળા, સમકિતશું વ્રત બાર જી;
ઉચ્ચરીને સહુ નિજ ઘર આવે, મુનિવર કરત વિહાર જી. ધન્ય૦ ૨૬.
પૂરણ પંચમ ખંડ એ રાસેં, એ અગીયારમી ઢાળ જી;
શ્રી શુભવીર વચન રસ પીશે, તસ ઘર મંગળ માળ જી. ધન્ય૦ ૨૭.

ચોપાઇ.

ખંડ અખંડ પૂરણ રસ ઠર્યો, ચાર વેદ ઉપનિષદેં ધર્યો;
શ્રી શુભવીર વચન રસ ઝર્યો, પંચમ ખંડ એ પૂરણ ભર્યો. ૨૮.

इति श्री तपोगच्छीय संविज्ञ पंडित श्री शुभविजयगणीशिष्य पंडित श्री वीरविजयगणिभिर्विरचिते श्री धम्मिलचरित्रे प्राकृतप्रबंधे पंचमखंडः परिसमाप्तः॥

ષષ્ઠ ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

નયન જુગલ કજ્જલ કલા, ભાલસ્થળ કાશ્મીર;
મુખ તંબોલેં વાસિયું, વીણા રવ ગંભીર. ૧.
પૃથુકટિતટ હાટકમયિ, કાંચી કાંતી સફાર;
સરસતી ભારતિ પ્રણમીએં, ઉર મુક્તાફળ હાર. ૨.
પૂરણ પંચમ ખંડ એ, સાધે ચક્રિ નરેશ;
પણ છઠ્ઠો સાધ્યા વિના, ચક્ર ન શાલ પ્રવેશ. ૩
તેણે હવે છઠ્ઠો વર્ણવું, સુણજો શ્રોતા લોક;
દક્ષ સભા વિકસિત હુએ, જેમ પ્રહસમયે કોક. ૪.
એક દિન મંદિર માળીએં, ચિહુ દિશિ પવન અગાશ;
તિહાં બેઠો ધમ્મિલ કુમર, સુખભર નિજ આવાસ. ૫.
એણે અવસર આકાશથી, ઉતરી કન્યા એક;
જાણે ચમકતિ વીજળી, ન ઠરે નજરની ટેક. ૬.
તે વિદ્યાધર કન્યકા, તેજ રૂપ અતિરેક;
આવી સન્મુખ કુંવરને, ઉભી કહે સુવિવેક. ૭.

ઢાળ ૧ લી.

(છેલ છબીલા નંદના કુંવર છેલ જો—એ દેશી)

છેલ છબીલા સુન્દર સુણ એક વાત જો,
કનકવાલુકા નદિ જગમાં વિખ્યાત જો;
તેહને કાંઠે તુમ જાવું કેમ થયું જો. ૧.
કુંવર કહે સુણ છેલ છબીલી નાર જો,
એક દિન કીધો અંગવે મુઝ અપહાર જો;
તેણીને વેળા રે જળ કારણે ગયા જો. ૨.
ભલે ગયા તો દીઠું વન ગંભીર જો,
મુક્તાફળ સમ નિર્મળ પીધાં નીર જો,

પણ વનમાં વિદ્યાસાધકને કેમ હણ્યો જો. ૩.
સાધક હણીયો પૂછે છે શેં કાજ જો,
પરની વાત કરંતાં નાવે લાજ જો;
પર ઘરની વાતોએ જીવે નંદકી જો. ૪.
નહિ હમ નંદકિ નહિ નંદકિ મા બાપ જો,
અમ કુળમાંહેં નંદકીની નહિ છાપ જો;
ચટકો કેમ લાગ્યો રે સાચું પૂછતાં જો. ૫.
સાચું પૂછો તો શું સગપણ લાગે જો,
મરમની વાતે મોટા ઉત્તર માગે જો;
નહિતો વિણુ કામે પૂછેવું નવી ઘટે જો. ૬.
વિણુ કામે નવિ જાવું કોઇને ઘેર જો,
સેહજેં મરમની વાતે પ્રગટે ઝેર જો;
સગપણુ વિણુ નવી બોલી શકીએં એવડું જો. ૭.
સગપણુ શું લાગેં છે બોલો અમને જો,
એવડું જે દુખ લાગેં દિલમાં તમને જો;
અંતરનો ઘા લાગ્યો માલમ કેમ પડે જો. ૮.
સાધક એ મુઝ વૃદ્ધ સહોદર થાય જો,
નિરપરાધી હણીયો દેઇ ઘાય જો;
એ વાતે ક્ષત્રીની લાજ વધે નહીં જો. ૯.
સાચું કહ્યું પણ ફરતાં નદિય કનારે જો,
તરૂ લટકંતી લીધી એક તરવાર જો;
વંશ જાળ કાપંતાં સાધકનેં હણ્યો જો. ૧૦.
સહસા ઘાત ન કરવો શસ્ત્ર પ્રહાર જો,
લહિ તરવાર ન કીધો કાંઇ વિચાર જો;
ખઙ્ગરતન તજીનેં નર ન રહે વેગળો જો. ૧૧.
ભૂલ પડી અમને એ સઘળી વાતેં જો,
ભિલ્ল તણી પરેં કામ કર્યું અસિ ઘાતેં જો;
પશ્ચાત્તાપ થયો તે જાણે કેવળી જો. ૧૨.

કેવળી તો જાણે છે સર્વ વિચાર જો,
પણ બાંધવ નાવે પાછો નિરધાર જો,
વાત સુણી બેહુ બેહેની સ્નાન કરી રહ્યાં જો. ૧૩.
વિણુ અપરાધી હણતાં હું થયો રાંક જો,
પણ એ વાતે નથી અમારો વાંક જો,
ગુનહો કરો બક્સિસ વેરાળું ટાળવું જો. ૧૪.
વેર નથી તુમ સાથે કાંય કલેશ જો,
અમ દિલમાંહે વસીયો ગુરૂ ઉપદેશ જો;
બાંધવથી પ્રીતમ અધિકો હોયે નારીને જો. ૧૫.
પ્રીતમ કોણ તુમારે કન્યા વેશ જો;
સુણીયો સદ્‌ગુરૂ પાસે શો ઉપદેશ જો;
તુમે બેહુ બેહેની નામ ઠામ અમને કહો જો ૧૬.
મુઝ બાંધવ વિદ્યાધર કેરો રાણો જો,
મિત્ર સેનાને વચને તમે સહુ જાણો જો;
કામ અજુગતું કરિને કપટે પૂછવુ જો. ૧૭.
કપટ ઘણાં તો નારી માંહે પેઠાં જો,
વળી કોઇ દિન તુમને નજરે નવિ દીઠાં જો;
નારી અગોચર દેખી કેમ વિસવાસીએ જો. ૧૮.
વિશ્વાસી નિષ્કપટી છે જગ નાર જો,
નારી વિના નર હાલીનો અવતાર જો;
બીકણુ ભડકણુ નર તે અણુવિસવાસીયા જો. ૧૯.
ભડકણુ બીકણુ અમને જાણ્યા કેમ જો,
નવનવિ વાત વદંતાં વિઘટે પ્રેમ જો
સાચાં બોલાં માણુસને પરતીજીએ જો. ૨૦.
જુઠા બોલ્યાનો અમને છે નેમ જો,
મિત્રસેનાશુ વચને દાખી પ્રેમ જો.
પુઠેથી ભડકીને નાઠા કેમ ગયા જો. ૨૧.
મિત્રસેના ગઇ અમને કરી સકેત જો,

નાઠા અમે દેખી વિપરીત વદેહ જો;
નારીશું ઝગડો નર ઉત્તમ નવી કરે જો. ૨૨.
પ્રેમ બન્યો તિહાં ઝગડાનું શું હેત જો,
મિત્રસેનાએ કીધો શો સંકેત જો;
સાચ કહો તો આગળ વાત પ્રકાશીએ જો. ૨૩.
ખેટસુતા આશકતે રાતી કેત જો,
હલવિ સહુ રેહેજો નહીં તો ધજશ્વેત જો;
ઉજ્જલ ધજ દેખીને દેશાવર ગયા જો. ૨૪.
મિત્રસેના મુખ સાંભળી બાંધવ વાત જો,
અમે બેહુ બેહેને નવિ ચિંત્યો ઉપઘાત જો;
જ્ઞાનીને વયણે રે ચિત્ત ઉપશામીયું જો. ૨૫.
અમે જાણ્યું જે નહીં અમ તુમ મેલાપ જો,
બાંધવ ઘાતે બેહુને થયો સંતાપ જો;
મિત્રસેનાએ ઉજ્જલ ધજ હલાવ્યો સહી જો. ૨૬.
ભાઇ મુઓ પણ વંછિત મેળો મેલી જો,
મંપે હરખી સોળ જણીની ટોળી જો;
હર્ષમદેં મિત્રોએં ધજપતિ હાંસ્યો જો. ૨૭.
એક એક વચને સાચી વાત રસાળ જો,
છઠે ખંડે ભાખી પેહેલી ઢાળ જો;
શ્રી શુભવીર વછૂટ્યા મેળા સહુ મળ્યો જો. ૨૮.

દોહરા.

વિદ્યુલ્લતાને કુંવર કહે, અમે વિદેશેં જાત;
પછે અઢાર મળી તમે, કેમ જાણી તે વાત. ૧.
દાણા પાણી જોર છે, ચતુર ન ચિંત્યો જાય;
પૂર્વ દિશિ વંછા કરે, પશ્ચિમ દિશિએં સધાય. ૨.
ઇષ્ટ મેલાપા સંપજે, કાળેં કાળેં જોય;
તે પણ વસ્તુ સભાવથી, નિયતપણું જો હોય. ૩.
ઉદ્યમ પણ કરવો સહી, પણ એક પુણ્ય સહાય;
દૂરે દેશાવંર મજ્જતાં, વંછિત મેળા થાય. ૪.

ઢાળ ૨ જી.

(ઝુંબખડાની દેશી)

વિદ્યુલ્લના કહે વીતી વાતો, સાંભળો આર્ય કુમાર;
મોહન રાય મેહર કરો,
મેહર કરો મનમોજ ધરો, જુએ વાટ તે નારી અઢાર; મોહન૦ એ આંકણી
વિદ્યુન્મતિ આદે સવિ સહીયરો, બેઠી હુતી હુશીયાર. મોહન૦ ૧.
મિત્રસેનાએં વાત કરિ તવ, અમે બેહુ કીધ વિચાર; મોહન૦
જ્ઞાની વચન સાચું થયું સહીયરો, કતે સફળ અવતાર. મોહન૦ ૨.
એકમના થઈ મિત્રસેનાનેં, અમે મોકલી તુમ આણે, મોહન૦
હર્ષ દિવાની થઇ તે મંદિર, શ્વેત પતાકા તાણે મોહન૦ ૩.
ઘડિય વિલખી ગઇ નદી તીરેં, વન તરૂ ઠામે જોતી, મોહન૦
પણ નવિ દીઠો મીઠો મોહન, મંદિર આવી રોતી. મોહન૦ ૪
પુછ્યા પછે તેણેં વાત પ્રકાશી, ભૂલ પડી મુઝ મોહોટી, મોહન૦
સંકેત વાત તદા સુણી બોલ્યાં, હાથે બગાડી બૂટી. મોહન૦ ૫
મુઝ ભગિની હુકમે તુમ જોવા, હું ચલી દેશ વિદેશ, મોહન૦
મળિયો એક નિમિતીયો મારગ, તેણે કહી વાત વિશેષ. મોહન૦ ૬.
જોગી મળી મારગમાં ચારે, તુઝ પતિ શું ધરે પ્યાર; મોહન૦
હું પણ ગઇ તેણે વન જિહાં જોગી, દીઠો નહી ભરતાર. મોહન૦ ૭
મે જાણ્યુ જે જોગી સગેં, જોગી હુઓ અબધૂત; મોહન૦
હું પુર ગામ ગીરિવન અળગું, વળગુ જાણે ભૂત. મોહન૦ ૮.
ગગન ચલત ગિરિશિખર નિહાળત, સિદ્ધ મળ્યો નર એક; મોહન૦
જોગાષ્ટાગ સમાધિ વેળા, પુછ્યે જાગ્યો વિવેક. મોહન૦ ૯.
તે કહે કર્બટરાયની બેટી, પરણી રમે તે સાથ; મોહન૦
તે પુર જાતા પથ વિચાલે, જ્ઞાની મળ્યા મુનિ નાથ. મોહન૦ ૧૦.
મેં પુછ્યુ તસ ચરણ નમીને, જ્ઞાની કહે સુણ વાત; મોહન૦
ધમ્મિલ કુવર જઇ ચંપાએ, ટાળ્યો ગજ ઉતપાત. મોહન
આઠ કુમારી ભયથી ઉગારી, આપે વરી રહ્યા ત્યાંહિ, મોહન૦
જ્ઞાની વચન સુણી ગગન ચલંતી, હુ પણ આવી આંહી. મોહન૦ ૧૨.

આજ મનોરથ સઘળા ફળીયા, મળિયા પ્રાણ આધાર; મોહન૦
મુહ માગ્યા આજ મેઘ તે વરસ્યાં, તરસ્યાં અમૃત ધાર. મોહન૦ ૧૩.
સુખીયા આગળ દુ:ખની વાતો, કરવી તે સવિ ફોક; મોહન૦
પરદુ:ખ વાતે દુ:ખ ધરે જે, વિરલા સજ્જન લોક. મોહન૦ ૧૪.
ચકવા ચકવી પ્રેમ વિજોગે, ન કરે નિશિએ નિંદ; મોહન૦
જગ નર નારી પ્રેમ વિલુદ્ધાં, નિર્ગમે રાત્રી આણંદ. મોહન૦ ૧૫.
સોળ સખી સાથે મુઝ ભગિની, દુ:ખ ધરતી હશે ગેહ; મોહન૦
તુમ આણા લહિ દેશું વધામણિ, હર્ષિત થાશે તેહ. મોહન૦ ૧૬.
કુંવર કહે તમે તેડી લાવો, સઘળી આ વન માંહી; મોહન૦
વિદ્યુલ્લતા તતક્ષણ તિહાં પોહોતી, દેતી વધાઇ ઉછાંહિ. મોહન૦ ૧૭.
તે સહુને કહી વાત તે સઘળી, તે સુણી કરત સજાઇ; મોહન૦
માતપિતાદિક ખેટ સુતાનાં, આવ્યાં પરિજન ધાઇ. મોહન૦ ૧૮.
સુંદર રત્ન વિમાન રચિને, ચંપાપુરી ઉદ્યાન; મોહન૦
કનકમયી એક મેહેલ બનાવી, ઉતરીયાં એક તાન. મોહન૦ ૧૯.
રાજા રહીયત દર્શન આવે, જાણી સુર સાક્ષાત; મોહન૦
દેવ નઇ જળ સ્નાને આવ્યા, કરવા પાતિક ઘાત. મોહન૦ ૨૦.
ધમ્મિલ કુંવર ચઢી વરઘોડે, ચોરી બાંધી વિશાળ; મોહન૦
ઉતરીયા સવિ સજ્જન સાખે, પરણી કન્યા અઢાર. મોહન૦ ૨૧.
ખેચરે કન્યા સર્વ વોળાવી, વરને કરે સત્કાર; મોહન૦
કનક રતન આદે બહુ દેઇ, રાત્રિ વસ્યા પુર બાહાર. મોહન૦ ૨૨.
રવિ ઉદયે વૈતાઢય સધાવ્યા, આવ્યા કુંવર નિજ ગેહ; મોહન૦
રમણી તીસ રમે રમ ભેળી, ધરતી પરસ્પર નેહ. મોહન૦ ૨૩.
ભાગ્યદિશા ભરપૂર વહે જસ, નહિ તસ ઘરમાં કલેશ; મોહન૦
જસ ઘર પુણ્ય દિશા પરવારે, તસ ઘર-કલેશ પ્રવેશ. મોહન૦ ૨૪.
રસભર રમણી રહે આણંદે, બાળક ઇચ્છા પૂર; મોહન૦
લઘુ ગુરૂ વિનય વહે તસ ઘરમાં, લક્ષ્મી વસે ભરપૂર. મોહન૦ ૨૫.
એક એકથી ઘર નજરો ચોરે; વ્યભિચારી નર નાર; મોહન૦
તે દેખી લક્ષ્મી લજવાણી, જાય રૂઠી ઘર બાર. મોહન૦ ૨૬.

રાત દિવસ નર રોષ ભરાણો, રમણી ઉપર જેહ; મોહન૦
તસ મુખ સુખ લક્ષ્મી નવિ જોવે, સોવે દાઘી દેહ. મોહન૦ ૨૭.
વિકસિત નયન વદન હરખંતી. દેખી પતિ ઉજમાળા; મોહન૦
લચ્છી પ્રિયા ઘર ભેળાં મળીને, રમતી કરતી ચાળા. મોહન૦ ૨૮.
ધમ્મિલ મંદિર સ્ત્રી સવિ રમતી, એક એકને દેઇ તાળી; મોહન૦
તીસ અકર્મ ભૂમિને નિહાળી, લલના હરી લટકાળી. મોહન૦ ૨૯.
છઠ્ઠે ખડેં પુણ્ય અખંડે, ધમ્મિલ રાસ રસાળેં; મોહન૦
શ્રી શુભવીરેં વિવેકની વાતો, બોલી બીજી ઢાળે. મોહન૦ ૩૦.

દોહરા.

ઉજ્જલ સુખ વિલસે તિહાં, શ્રી ધમ્મિલ કુમાર;
લોક કહે એ કુમરના, પુણ્યતણો નહિં પાર ૧.
પુણ્યે પરણુતિ હોય ભલી, પુણ્યે રૂદ્ધિ સમૃદ્ધિ;
મનવંછિત મેળા મળે, પુણ્યે હુએ નવ નિદ્ધિ. ૨.
પુણ્યની વૃદ્ધિ કારણે, દિન દુખી ઉદ્ધાર;
દાન સુપાત્રેં આપતા, ચૈત્ય મહોત્સવ સાર. ૩.

ઢાળ ૩ જી.

(મારા વાલા જી હો, હું રે ગઇ મહી વેચવા રે લો–એ દેશી)

અન્ય દિવસ રસ રીઝમાં રે લો, (વિદ્યુન્મતિ) રતિ ખેલ; મેરે માલક હો,
વિમળસેના પ્રતે એમ કહે રે લો, ચતુર છો મોહન વેલ, મેરે માલક હો,
મેળો મળ્યો રે મજખુતશું રે લો. એ આંકણી. ૧.
એક અજુગતું તમેં કર્યું રે લો, પીયુ પગપૂજન ધાર, મેરે૦
નારી સતીનેં પતિ દેવતા રે લો, સ્વામીથી સવિ શણગાર. મેરે૦ મેળો૦ ૨.
તેણેં તુમેં ઉચિત કર્યું ભલું રે લો, ન કરે જે ગરીબની નાર; મેરે૦
તેહ પતિને રોશે દિયો રે લો, નિજ પગ પાટુ પ્રહાર મેરે૦ મેળો૦ ૩.
વિમળા કહે હસી હે હલે રે લો, એ શું મે કીધ અકાજ; મેરે૦
પર નારી શોકય કરી વર્ણવે રે લો, નાવી પતિ થઇ લાજ. મેરે૦ મેળો૦ ૪.
વિદ્યુન્મતિ વળતુ કહે રે લો, નરને હૃદય વસી જેહ; મેરે૦

નામેં વખાણે ગુણે કરી રે લો, નારીશું જસ સનેહ. મેરે૦ મેળો૦ ૫.
પણ તુમેં વેગેં પિયુ તાડીયો રે લો, રોપ કરી પરચંડ; મેરે૦
તે તુમ પગનો અમેં મળી રે લો, કરીએ કહો શો દંડ. મેરે૦ મેળો૦ ૬.
વિમળા હસી કહે તેહને રે લો, સુણજ્યો સવે હુશીયાર; મેરે૦
જો મેં પ્રીતમને પગે કરી રે લો, કીધો ન હોત પ્રહાર. મેરે૦ મેળો૦ ૭.
તો તુમેં સઘળી કુમારિકા રે લો, પરણુત કયો ભરતાર; મેરે૦
ચરણ અમારા પસાયથી રે લો, મુઝ પતિ તુમ પ્રિય સાર. મેરે૦ મેળો૦ ૮.
તેણે કારણ તુમે સહુ મળી રે લો, લેઇ કુસુમધન સાર; મેરે૦
પૂજો ચરણ મુઝ ચંદને રે લો, ભાવેં લેઇ ઉપગાર. મેરે૦ મેળો૦ ૯.
સાંભળી સર્વ ખુશી થઇ રે લો, મૌનપણે રહી જામ; મેરે૦
હાસ્ય વિનોદની ગોઠડી રે લો, વાતે પૂરણ થઇ તામ. મેરે૦ મેળો૦ ૧૦.
વિદ્યુન્મતિ પિયુનેં કહે રે લો, કહો મુઝને પ્રિયકાર; મેરે૦
કોણ છે વસંતતિલકા ઇસી રે લો, નામે ચતુર વર નાર. મેરે૦ મેળો૦ ૧૧.
કુંવર ભણે ભય પામીએ રે લો, કઇને ચઢે વળી રીશ; મેરે૦
એકથી બીહિના આવિયા રે લો, હવે વળી મળી ત્રીશ. મેરે૦ મેળો૦ ૧૨.
વિમળા હસિ કહે સાહિબા રે લો, દીસો ભીરૂક વિશેષ; મેરે૦
નિર્ભય હો તુમને સદા રે લો, બીહશો નહિ લવ લેશ. મેરે૦ મેળો૦ ૧૩.
સ્વસ્થ થઇને કહો કથા રે લો, હઇડાથી કાઢો બાર; મેરે૦
વાહાલેસરીને ન રાખીએ રે લો, બહુ દિન કારાગાર. મેરે૦ મેળો૦ ૧૪.
કુંવર કહે પ્રિયા સાંભળો રે લો, નયરી કુશાગ્રહ છેક; મેરે૦
જિતશત્રુ તેહનો રાજીયો રે લો, તેહની વેશ્યા એક. મેરે૦ મેળો૦ ૧૫.
નામે વસંતસેના અછે રે લો, તાસ સુતા ગુણવાન; મેરે૦
નામે વસંતતિલકા ભલી રે લો, રૂપ કળા નિધાન. મેરે૦ મેળો૦ ૧૬.
મુઝને અતી પ્રિય તેહવી રે લો, હું છું અતિ પ્રિય તાસ; મેરે૦
કામ ભોગ રતિની કળા રે લો, જાણે વિશેષ વિલાસ. મેરે૦ મેળો૦ ૧૭.
વિદ્યુન્મતિ કહે વાલ્હમા રે લો, હોવે હુકમ જો હજૂર; મેરે૦
તો હુ તિહાં જઇ જોઇને રે લો, આવું તે આણંદ પૂર. મેરે૦ મેળો૦ ૧૮.
વેગે આવો જઇ સાંભળી રે લો, ચાલી ગગન તતકાળ; મેરે૦

ખંડ છઠ્ઠે ત્રીજી કહી રે લો, શ્રી શુભવીરેં ઢાળ. મેરે૦ મેળો૦ ૧૯.

દોહરા.

વિયત ઝગતિ વીજળી, વિદ્યુન્મતિ મિત સાસ,
કુસગપુરે જઈ જોવતાં, દીઠું મંદિર તાસ. ૧.
વેશ જુવાન પુરૂષ તણો, ગણિકા યોગ્ય કરંત:
દ્રવ્ય મહિત ઘરમાં ગઈ, અદૃશ્ય રૂપ મહંત. ૨.
દીઠી વસંતતિલકા પતિ વિરહે કૃત કૃશ કાય;
તજી શણગાર જીરણ અતિ, ચીવર મલિન ધરાય. ૩.
બાંધી વેણી ધ્યાવતિ, ધમ્મિલને એક ધ્યાન;
નરદ્વેષી નારી પરેં, ન જુએ તેહ જુવાન. ૪.
તવ નરવેશ તજી કરી, થઈ નિજ રૂપે ત્યાંહી;
કહે તુઝ પાસેં મોકલી, ધમ્મિલ કુંવરે આંહી. ૫.
હું છું દાસી તેહની, ખબર કરેવા તુઝ;
પ્રેમેં પાઠવી તેણે તુમેં, કે શું કહો છો મુઝ. ૬.
એમ સુણી સહસા ઉઠીને, ગાઢ આલિંગન દેત;
રોમ રોમ હરખિત થઈ, સાદર સ્નેહ વદેત. ૭.

ઢાળ ૪ થી.

(સાબરમતિએં આવ્યાં છે ભરપૂર જો, ચારે ને કાંઠે માતા રમી વળ્યાં—એ દેશી)

આસન ઢાળી વિદ્યુન્મતિને બેસારી રે,
પૂછે રે પ્રાણવલ્લભ માહરો કિહાં વસે;
મુઝનેં વિછોહી પિયુ પરદેશ નિવેશે રે,
ભોજન કેમ ભાવે રે તે કરતા હશે;
સંદેશો પામી રે દિલ દુખ ઉલ્લસે. ૧.
મહિલા મનમેળા રે મનના મન રમેં,
રૂપની છાયા રે રૂપે ઉપસમે. એ આંકણી.
વિદ્યુન્મતિ કહે દુખની વેળા વીતી રે,
વાલ્હિમ વિશરામી રે ચંપાએં વસે;
થોડા દિનમાં કરશું તુમ પીયુ ભેળા રે,

પણ આવી વેળા રે કેમ તુમ થઈ હશે;
વાતો મલ પ્રકાશો રે તો ચિત્ત ઉલ્લસે. મહિલા૦ ૨.
વસંતતિલકા બોલે નગરે વડેરો રે,
સુરેંદ્રદત્ત કોટિધ્વજ વ્યવહારીયો;
માત સુભદ્રા જાઓ પ્રાણ પિયારો રે,
મુઝ ઘર ઘટ માંહી રે ધમ્મિલ ધારીયો;
મોહેં મુઝ મારી રે ચિત્ત ધન હારીયો. મહિલા૦ ૩.
માત પિતા તસ જબ સુરલોક સધાવ્યાં રે,
નાવ્યાં રે ધનનાં ભરણાં તે પછે;
તવ મુઝ માતા કહે એકાંતે તેડી રે,
છોડી કંત કાઢો રે એ નિરધન અછે;
પંખી પણ તજે રે તરૂ સુકયા પછે. મહિલા૦ ૪.
સુકાં નઈ સર છંડે હંસ ને ચકવા રે,
રાજ્યથી ઉતરીયો રાજા સેવકે;
નિર્ગંધ કુસુમેં ભમરો પણ નવિ બેસે રે,
હરણાં પણ ન ભજે વન દાધે થકે;
આપણુ જાત ભજીએં નર ધન આવકે. મહિલા૦ ૫.
તવ મેં કહ્યું ધન કોડ ગમેં એણે દીધું રે,
વારધિ વન્હિ વેશ્યા સંતોષી નહી;
પણ ધનવંત મૂરખ શું હું નવિ રાચું રે,
સાચું ચિત્ત લાગ્યું રે મુઝ એહશું સહી;
લક્ષણ ગુણ દેખી રે પ્રીત લાગી રહી. મહિલા૦ ૬.
મયૂર વિષે રત પીંછ કહે સુણ કેકી રે,
ચિરં તન વળગાં અળગાં મત કરે;
જો છંડીશ તો કૃષ્ણ મુગટ સિર ચઢશું રે,
પણ તું કળા કરીને રે વનમાં નહીં ફરે;
જગજનતા તુંને રે બાંડો ઉચરે. મહિલા૦ ૭.
તેમ માતા એ મુઝ તનનો શણગાર રે,

જીવતાં ન છોડું રે હું એહને કદા;
સાંભળી મૌન રહી પણ છિદ્ર ગવેખે રે,
એક દિન સ્નાન કરી અળતો માગ્યો મુદા;
જીરણ ને નીરસ મા દેતી તદા. મહિલા૦ ૮.
હું બોલી અળતો નીરસ કેમ દીધો રે,
મા કહે એ ધમ્મિલ સરિખો લેખીએ,
ઇક્ષુ ખંડ નીરસ પીલ્યા મોકલીયા રે,
પૂછંતાં કહે રે પતિશું પરખીએ;
હુ બોલી એ સમ જગતે ન દેખીએ. મહિલા૦ ૯.
ઇચ્છાએં તલવટના તલ મંગાવ્યા રે,
તલપુળી તલ વિણ માએ મોકલી;
પૂછતાં કહે ધનતલ વિણ પતિ પૂળી રે,
હું બોલી પૂળી તો બાળણુ વળી;
ધમ્મિલની મતિ રે કામે આગલી. મહિલા૦ ૧૦.

માય કહે દેવલ ઘર લીંપણુ કરશે રે,
મેં કહ્યું રે કૃતઘ્ન તુહિ વાયસ પરે;
મા પૂછતાં મે કહિ લૌકિક શાસ્ત્રે રે,
વરસી બાર દુકાળે રે ધિક્ ભેગા મળે;
વાત તે વિચારે રે જગ ભુખે મરે. મહિલા૦ ૧૧.

આપણને કોણ પિંડ દિએ એણી વેળા રે,
એહુ પણ મીઠું રે નર માગી જમે;
ઘર ને ઘરાંણું બાળક નારી વેચે રે,
સીચે રે પેટવેઠ દિન નીગમે;
ઘર છોડી લજાલુ રે પરદેશે ભમે. મહિલા૦ ૧૨.

વિપ્ર વણિક પણ અસુર તણે ઘર દાસો રે,
ફાસો ઝેર ખાઇ રે નર નારી મરે;
તિરી નર મંસ ભખંતાં જળ નવિ પાવે રે,
જાવે રે નેહી વિચ્છોહી દુખ શરે;

કોટિધ્વજ મૂછાળા રે દીનપણું ધરે. મહિલા૦ ૧૩.
આપણ કાકા કેણી પરે પેટ તે ભરશું રે,
તવ વૃદ્ધ કાગ બોલ્યો રે દુઃખ ધરશો નહીં;
જલધિતટે કાંયજળ દ્વિક ભાણેજા રે,
તેહની રે પાસે સવિ જઇશું સહી;
અશનાદિક દેશે રે જલધિ મત્સ્ય વહી. મહિલા૦ ૧૪.

મોકુલી કુલ જલધિતટ પોહોતા એમે રે,
પ્રેમે કાંયજળ બોલાવતા;
બહુ સન્માને નિત્ય જલધિ મત્સ્ય દેવે રે,
પીવારે મીઠાં જળ દેખાવતા,
બાર દુકાળી કાકા સુખમાં કાઢતા. મહિલા૦ ૧૫.

થયો સુગાળ મુદિત જન મુદીર ઝરંતાં રે,
મોકલી દોય દ્વિકા રે ખબર કઢાવતાં;
ભાણેજને કહે અમને લોક તેડાવે રે,
ભાવે રે ભોજન ભક્તિ કરાવતાં;
પૂર્વજનેં પોષણ શ્રાધ્ધ સરાવતાં. મહિલા૦ ૧૬.

કહે ભાણેજા સારસ જલધિ વાયસ રે,
કહે માતુલસે દુઃખે જાવું પડે;
કાક કહે નિત્ય ઉઠી તુમ પગ સાંમું રે,
ખાધાને સારૂ રે નીચ નજર અડે,
અમને કેણે ઘાલ્યા રે એહવા સાંકડે. મહિલા૦ ૧૭.
કટુક વચન એમ બોલી પાછલી રાતેં રે,
બલીભુગ પિંડ ભાગી રે નિજ દેશે ગયા;
તું પણ માતા તેહવી ગુણ હણનારી રે,
હું તો ગુણ પ્યારી રે જેથી સુખી થયા;
સાંભળી માય કપટે ગઇ આણી દયા. મહિલા૦ ૧૮.
અતિ રાગે રંગાણી મુઝને જાણી રે,
માતાએં મોહોટો ઓચ્છવ માંડીયો;

નાત, વર્ગ સંતોષી મદિરા પોખી રે,
મુઝ પીયુને રણુ વગડામાં છોડીયો;
છંડી હેમ સિદ્ધિ લીધી કોડીયો. મહિલા૦ ૧૯.
તજી તંબોલ, ને સરસ આહાર નિવારી રે,
વેણી બંધ જીરણ ભુજંગ મૃતિ લતિ;
તાપસિણી જ્યું કાયાશોક કરતિ રે,
હું ઘરમાંહે રોતી પીયર જશોમતિ;
એમ કુશળ પૂછંતાં મે કહી છતી. મહિલા૦ ૨૦.
પણ માહારો સંદેશો જઇને કેહેજો રે,
ઘરણીને પરણી છંડી વેગળી;
તેમ વળી નવનવી પરણી હશે કોઇ નારી રે,
તેહને રખે વીસારી રે મુકતાં વળી;
જો જાએ લાખા રે સાખા ન હું ચલી. મહિલા૦ ૨૧.
ઘર ને ઘરાંણાં વેચી માલ ખવારી રે,
પીયર દેહ ધારી રે અન માગી જમે;
સખી સહેલી પીતરીયા ભોજાઈ રે,
તેહનાં રે મેહેણાં પરણી નિત્ય ખમે;
પ્રીતમને સાબાશી પરદેશે રમે. મહિલા૦ ૨૨.
એમ વયણાં સુણી ખેચરી કહે રહો છાનાં રે,
જઇશું અમે રેહેજો તુમે દુખ પરિહરી,
એમ કહિ ગગન ચલી શુભવીરની પાસે રે,
ચોથી ઢાળ છઠ્ઠે ખંડે રસભરી;
ચતુરા ચિત્ત ચૂપે ગઇ ચંપાપુરી. મહિલા૦ ૨૩.

દોહરા.

વિદ્યુન્મતિ વેગે જઇ, ધમ્મિલ કુંવરને પાસ;
મૂળ ચૂલ માંડી કરી, સઘળી વાત પ્રકાશ. ૧.
તે સુણતાં દુઃખ ઉલસ્યું, નયણે નીર ભરાય;
પણ વિમળાના ભયથકી, વચને નવિ ઉચ્ચરાય. ૨

વિદ્યુન્મતિ કહે નાથજી, મ કરો શોચ લગાર;
કુશગપુરેં જાવા તણો, જો હોયે દિલમેં પ્યાર. ૩.
તો બોલો નિર્ભયપણે, કુંવર કહે છે પ્યાર;
પણ ઇચ્છા હોએ સર્વની, તો જાવું જયકાર. ૪.
એમ નિસુણી ખેચર સુતા, મેળવી સઘળી નાર;
નિજ નયરેં જાવા તણો, કીધો એક વિચાર. ૫.
કુંવર જઇ નૃપને કહે, જઇશું અમે નિજ દેશ;
રાય કહે કેમ રાખીએં, પરૂણાગત સવિશેષ. ૬.

ઢાળ ૫ મી.

(ત્રીજે ભવ વરથાનક તપ કરી—એ દેશી.)

કુંવર સજ્જાઇ કરી પુર બાહર, દેહેરા તંબૂ દેવે;
હય ગય રથ પાયક દલ સાથેં, વસ્તુ અવર વર લેવે રે;
પ્રાણી પુણ્ય તણી ગતિ દેખો, પુણ્ય જગતમાં વિશેષો રે. પ્રાણી૦
એ આંકણી. ૧.
કપિલરાય બેટી વોળાવે, મળણાં સજ્જન સહુ લાવે;
દાસી દાસ દીએ બહુ સાથેં, હય ગય સુભટ ચલાવે રે. પ્રાણી૦ ૨.
રવિશેખર જુવરાજ મિલાપેં, દીએ ધન કંચન કોડી;
નવ શ્રેષ્ઠી સસરા ધન દેઈ, વળીયા નમી કર જોડી રે. પ્રાણી૦ ૩.
ખેટસુતાએં વિદ્યાબળેં રચીયો, રત્ન વિમાન વિશાળ;
સર્વ પરિકર વાહન સૂધાં, બેઠાં થઇ ઉજમાળ રે. પ્રાણી૦ ૪.
દેવ વિમાન ઝરૂખે બેઠી, વિમળાદિક સવિ નારી;
વન ગિરિ સર નદી ગામ વિલોકી, વાત કરે બહુ પ્યારી રે. પ્રાણી૦ ૫.
ક્ષણમેં કુશાગ્રપુરી વન ખંડે, ઉતર્યા હર્ષ વિશેષ;
વિયતચરી વિદ્યાધર લોકનેં, દૂર કિસ્યો પરદેશ રે. પ્રાણી૦ ૬.
દેરા તબ દીયા વનમાંહી, રત્નવિમાન આકાશેં;
નગર લોક મળી કૌતુક જોતા, પામ્યા ચિત્ત ઉલ્લાસેં રે. પ્રાણી૦ ૭.
સુરેંદ્રદત્ત તણો સુત ધમ્મિલ, બહુ વરશે ઘર આવ્યા;
રાજસુતા વિદ્યાધર કુમરી, પરણી બહુ ઋદ્ધિ લાવ્યા રે. પ્રાણી૦ ૮.

એમ નિસુણી અરિદમણ તે રાજા, સન્મુખ આવી તામ;
પુર શણગારી નિજ ઘર તેડી, આપ્યું રેહેવા ધામ રે. પ્રાણી૦ ૯.
રત્નવિમાનની રચના દેખી, રાય હર્ખ બહુ પાવે;
ધમ્મિલ મંદિર હુકમેં તતક્ષણ, નૌતમ રાય કરાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૦.
વેશ્યા વસતસેના ઘર જાવે, તે પણ સન્મુખ આવે;
નિજ બેટીનેં વાત જણાવે, કુંવરનેં ભેળા મિલાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૧.
મેઘમયરી ચદ્રચકોરી, તેણી પરેં હર્ષે ભરાણી;
સ્નાન કરી શણગાર ધરીને, અગોઅગે ઠરાણી રે. પ્રાણી૦ ૧૨.
વસતતિલકા પુત્રી અભી ગણે, શત્રુદમણ ભૂપાળ;
તેણેં નિજ રાજ્યનો ભાગ તે ત્રીજો, કુવરનેં દીએ ઉજમાળ રે. પ્રાણી૦ ૧૩.
પ્રથમ સતી પરણી જે જશોમતિ, ધનવસુ શેઠની બેટી;
બેહુ કુલ ઉજ્જલતા દેખાવી, જૈન ધર્મ ગુણ પેટી રે. પ્રાણી૦ ૧૪.
તેહને તેડવા કારણ પોતે, માન વધારણ સારૂં;
જઇ કહે સર્વે ગયાં પણ તુમવડેં, ઇહાં કનેં નામ અમારૂં રે. પ્રાણી૦ ૧૫.
સસરા સાસુએં આદર દેઇ, નિજ પુત્રીને વોળાવે;
બેસી સુખાસને નિજ ઘર આવે, વિમળા ભક્તિ કરાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૬.
ત્રીજે દીસેં રાજ્યની લીલા, નૃપ અભિષેક કરાવે;
જોગીદત્ત વિદ્યાએં સાધ્યા, દેશ અવર વશ થાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૭.
પ્રથમ જશોમતિ કરી પટરાણી, બીજી વિમળા રાણી;
વિદ્યુન્મતિ ને વિદ્યુલ્લતા દોય, ચઉ અભિષેક ઠરાણી રે. પ્રાણી૦ ૧૮.
વિમળસેનાના માત પિતાદિક, આવી તિહાં સવિ મળિયાં;
બેટી ભેટી દીએ બહુ સંપદ, કુવર રજાએ વળીયાં રે. પ્રાણી૦ ૧૯.
આ ભવઅર્થે કીધો ખટમાસી, આબિલ તપ ફળ વાધ્યો;
સુરરમણી પામી, વછિત સુખ સવિ સાધ્યો રે. પ્રાણી૦ ૨૦.
છઠ્ઠે ખડેં પાંચમી ઢાળેં, કુવર વસ્યા નિજ ધામ;
શ્રી શુભવીર રસિક લોકોત્તરા, ઘર પામે વિશરામ રે. પ્રાણી૦ ૨૧.

દોહરા.

એક દિન ધમ્મિલ રાયનેં, વસંતતિલકા એમ;
કહે ગત નિશિ વેષાંતરેં, રતિસુખ વિલસ્યા કેમ. ૧.

પણુ મેં તુમને ઓળખ્યા, રતિ સંભોગને કાળ;
સાંભળી ધમ્મિલને મને, પ્રગટી અંતર ઝાળ. ૨.

ચિંતી કહે નારી પ્રતેં, તુમને વિસ્મય હેત;
હું આવ્યો વેશાંતરેં, બીજો નહીં સંકેત. ૩.

એમ કહી ચિંતે મુઝ સરૂપ, કરે કોઇ ધૂરત ફંદ;
મુઝ નારી અભિલાખીઓ, વિદ્યાધર મતિ મંદ. ૪.
પણુ એ દુષ્ટને મારવા, કરવો કોઇ ઉપાય;
ચિંતિ ઘર ફરતો ભુવિ, સિંદૂર પૂજ્ય રાય. ૫.

ધમ્મિલ કર કરવાળશું, પૂઠેં ભ્રમણુ કરંત;
દેખી તસ પદ પદ્ધતી, તે અનુસારે ચલંત. ૬.
ઘર પેસંતાં ધમ્મિલે, દીધો ખડ્ગ પ્રહાર;
દોય ભાગ કરી નાંખીયો, ગરતાં કૂપ મઝાર. ૭.
ભુવિ જળ શૌચ કરી ગયો, વિદ્યુન્મતિને પાસ,
પુરૂષ બધા શકિત મને, નિશિદિન રેહેત ઉદાસ. ૮.
એક દિન મંદિર ઉપવને, વૃક્ષ અશોકને પાસ;
પુઢવિ શિલા પટ ઉપરેં, બેઠો કરત વિખાસ. ૯.
પશ્ચાત્તાપ દવાનળે, તાપિત હૃદય કુમાર;
ચિંતે કરવું નવિ ઘટે, હું શ્રાવક વ્રતધાર. ૧૦.

ઢાળ ૬ ઠ્ઠી.

(એક સમે વૃંદાવનેં સામળીયા જી—એ દેશી.)

તેહ સમેં નવ જોવના, અતિ રંગીલી;
કુચ ફળ ભર નમી તન ડાળ, અપચ્છરરૂ પે રે અતિ રંગીલી;
ધીમે ધીમે ચરણુ ઠવે, અતિ૦ ચમકતી ચતુરા ચાલ. અપચ્છર૦ ૧.
રક્ત વરણુ સાડી ધરી, અતિ૦ મણિતિલક કપાલે હેજ, અપચ્છર૦
ચરણે ઝગત પીત કિંકણી, અતિ૦ કંચુક મણિ હીરા તેજ. અપચ્છર૦ ૨.
લોચન કજ્જલતા ઝગેં, અતિ૦ ઓષધિપતિ સ્મેર વદન; અપચ્છર૦
બિંબાધર રદ ઊજલા, અતિ૦ દર્શનથી દેત પ્રસન્ન. અપચ્છર૦ ૩.
ચોવમહર્ઘો ભૂષણે, અતિ૦ ભૂષન રાજિત તમ્બોલ; અપચ્છર૦

આવી ઉભી કુંવર છબી, અતિ૦ જોતાં રંગ લાગ્યો ચોળ. અપચ્છર૦ ૪.
વિનય કરી એમ બોલતી, મન મોહન જી;
મુઝ વાત સુણો ગુણધામ, મનડું મોહ્યું રે મનમોહન જી;
વૈતાઢ્યે દક્ષિણ દિશે, મન૦ છે નગર અશોક તે નામ. મનડું૦ ૫.
વિદ્યાધર નરરાજીઓ, મન૦ તે નામે છે મહસેન; મનડું૦
ચંદ્રપ્રભા રાણી સતી, મન૦ બેહુ સુખીયાં પ્રેમ રસેણ. મનડું૦ ૬.
મેઘરથાભિધ તેહને, મન૦ છે પુત્ર ઘણો અવિનીત; મનડું૦
મેઘમાળા નામે સુતા, મન૦ હુ નૃપની કુળવટ રીત. મનડું૦ ૭.
અન્ય દિને માતા પિતા, મન૦ કરે બેઠાં અંતર વાત; મનડું૦
પુત્ર કુલક્ષણ ઉઠીયો, મન૦ કરે કોપ્યો એક દિન ઘાત. મનડું૦ ૮.
છે પરદારા લંપટી, મન૦ નાવે એહનો વિશ્વાસ; મનડું૦
અંતે જો રાજા થશે, મન૦ તો કરશે સર્વ વિનાશ. મનડું૦ ૯.
ધૂમ અગ્નિથી ઉઠીયો, મન૦ વાદળ ઘન પદવી પાય; મનડું૦
જ્વલન જનકને નાસવે, મન૦ ગાજંતો જળ વરસાય. મનડું૦ ૧૦.
તેમ દુર્જન બળ દૈવથી, મન૦ લહે લક્ષ્મી રાજ્ય વિશેષ; મનડું૦
પ્રાયે પિતા બાંધવ અંતેં, મન૦ કરે તર્જન ઘાત કલેશ. મનડું૦ ૧૧.

રહીયત પણ રાજી નહીં, મન૦ હું નહી દીયું એહને રાજ્ય; મનડું૦
કોઇક નરરતિ આગળો, મન૦ ભોગવશે આ સામ્રાજ્ય. મનડું૦ ૧૨.
રાણી કહે સુણો નાથ જી, મન૦ કરો ધારી કાંઇ ઉપાય, મનડું૦
અહિ ડશી અંગુલી છેદિએ, મન૦ રહે જીવિત તો સુખ થાય. મનડું૦ ૧૩.

કહે નૃપ રાણી સાંભળો, મન૦ સુત દીઠે દાઝે દેહ; મનડું૦
વિદ્યાપન્નતી પૂછીએં, મન૦ સો ઉત્તર આપે તેહ. મનડું૦ ૧૪.
રાયેં વિદ્યા પ્રગટ કરી, મન૦ પૂછતાં બોલી એમ; મનડું૦
સુત સાતે વ્યસની થયો, મન૦ શો એ ઉપર તુઝ પ્રેમ. મનડું૦ ૧૫.

પુત્રી જે મેઘમાલિકા, મન૦ થાશે તસ જે ભરતાર; મનડું૦
મેઘરથને જમને ઘરેં, મન૦ તે મોકલશે નિરધાર. મનડું૦ ૧૬.
તુઝ પદેં અન્ય રાજા થશે, મન૦ તેહથી વધશે તુઝ લાજ; મનડું૦
સુત ન દીએ સુખ જીવતાં, મન૦ તે પુત્ર નહીં અહિરાજ. મનડું૦ ૧૭.

એમ કહી દેવી અદૃશ થઇ, મન૦ કહી રાયે રાણીને વાત; મનડું૦
મુઝ માતા સુણી દુઃખ ધરે, મન૦ ગયું રાજ્ય ને પુત્રવિઘાત. મનડું૦ ૧૮.
મુઝ ઉપર રાગેં કરી, મન૦ વન ગિરિ પુર રમણિક ઠાય; મનડું૦
તિહાં જઇ ખેલે નિશિદિનેં, મન૦ પણ મુઝને નિત્ય કહી જાય. મનડું૦ ૧૯.
મુઝથી રહે નહીં વેગળો, મન૦ એહથી હું પણ ઘડી એક; મનડું૦
ભાઈ બેહેનને એહવો, મન૦ વરતે તે રાગ વિવેક. મનડું૦ ૨૦.
આજ થકી ત્રીજે દને, મન૦ નીકળિયો પૂછી એમ; મનડું૦
કુશાગ્રપુરેં અમેં જાઇશું, મન૦ તિહાં છે એક જણશું પ્રેમ. મનડું૦ ૨૧.
હજિય લગેં ઘર નાવીયો, મન૦ હું આવી નેહ ભરાય; મનડું૦
તવ મેં ઇહાં એમ સાંભળ્યું, મન૦ નૃપ ધમ્મિલેં ખડ્ગેં હણાય. મનડું૦ ૨૨.
રોષભરી આ વન ફરૂં, મન૦ તુમ દર્શન દીઠું આજ; મનડું૦
રોષ ગયો રાગી થઇ, મન૦ ઉભી સન્મુખ ધરી લાજ. મનડું૦ ૨૩.
અશરણ શરણ હવે તુમેં, મન૦ સુરિ વચને ઝાલ્યો હાથ; મનડું૦
એમ કહીને ચરણે નમી, મન૦ મન ગમતો પામી નાથ. મનડું૦ ૨૪.
ગાંધર્વ વિવાહેં પરણીયા, મન૦ ઘર લાવે કુંવર ભલી ભાત; મનડું૦
બત્રીશ પ્રેમદા પ્રેમશું, મન૦ સુખ વિલસતા દિન રાત. મનડું૦ ૨૫.
છઠ્ઠું ખંડે એ થઇ, મન૦ સંપૂર્ણ છઠ્ઠી ઢાળ; મનડું૦
શ્રી શુભવીર વચન સુણી, મન૦ કરો વ્રત પચ્ચખ્ખાણ વિશાળ. મનડું૦ ૨૬.

દોહરા.

સુખ ભોગવતાં સ્વર્ગનાં, વીત્યો કેટલો કાળ;
વિમળસેનાયેં જનમિયો, ભૂસેવધિ સમ બાળ. ૧
જન્મોત્સવ બહુલો કિયો, દશ દિન નાટકશાળ;
દાન અતુલ દેતા વળી, ઘર ઘર તોરણ માળ. ૨.
સજન વર્ગ સંતોષીને, દિન દ્વાદશ જબ હુંત;
પદ્મનાભ પ્રેમેં કરી, તેહનું નામ દિયંત. ૩.
આઠ વરસનો જબ હુઓ, દેખી બુદ્ધિ વિશાળ;
માત પિતા હરખેં કરી, તવ ઠવિયો નિશાળ. ૪.
ઉદ્યમ ગુરૂ મેહેરે ભણ્યો, સુકળા શાસ્ત્ર અનેક;
જોવન વય પરણાવીયો, પ્રગટ્યો જામ વિવેક. ૫.

પુત્ર મિત્ર કાંતાદિકા, વિનયવંત પરિવાર;
સુખમાં કાળ ગમે સદા, સુગુરૂ મહિમ દિલ ધાર. ૬.
ધમ્મિલ નૃપ બત્રીશ પ્રિયા,એક દિન કરત વિચાર;
જિનવચનામૃત પીજીએ, જો આવે અણગાર. ૭.

ઢાળ ૭ મી.

(શીતળજિન સહજાનંદી–એ દેશી).

વાચંયમ વિનય વિલાસી, સહજાનંદ સુખના આશી;
અનુપમ આગમ અભ્યાસી, મુનિ સઘળા ગુરૂકુળવાસી.
સલૂણા સંત એ શીખ ધરીએ, ગુરૂભક્તિ સદા અનુસરીએ. સલૂણા૦
એ આંકણી. ૧.
સુંદર પરિકર પરિવરિયા, પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન ગુણ દરીયા;
અવધિ મન પર્જવ ધરીયા, વૈભાર ગિરિ સમોસરીયા. સલૂણા૦ ૨.
નામેં ધર્મરૂચિ સૂરિરાયા, કુશાગ્રપુરી વન ઠાયા,
વનપાળ વધામણી દેતા, જિતશત્રુ ધમ્મિલ હરખંતા. સલૂણા૦ ૩.
મંગલની ભેરી વજાવે, સહુ લોકને એમ સુણાવે;
પુણ્યેં મેળા મળ્યા અણગાર, આવજો સહુ સજી શણગાર. સલૂણા૦ ૪.
નગરેં તોરણ બંધાવે, મારગ સઘળા સમરાવે;
પગ પગ છંટકાવ કરાવે, ફૂલપૂજ સુગંધી બિછાવે. સલૂણા૦ ૫.
વળી ધૂપઘટા મહકતી, પંચવર્ણી ધજા ઝળકતી,
સજે સાહામૈયું સહુ ભેળા, જાણે નાવે ફરી આ વેળા. સલૂણા૦ ૬.
અષ્ટ મંગળ જળ ભરી ઝારી, હય ગય રથ ભટ શણગારી;
રથ બત્રીશ બેઠી નારી, તેમ રાય પ્રિયા રથ ધારી. સલૂણા૦ ૭.
જાડવ ક્ષત્રી ભટ જોહા, ઇભ્ય કૌટબિક સબોહા,
ઇશ્વિર ધનવંત સમૂહા, શેઠ સેનાપતિ સથ્થવાહા. સલૂણા૦ ૮.
પટ્ટહસ્તી ચઢ્યા દોય રાજા, વીણા ભુંગળ તૂર અવાજા,
ચામર ધજ છત્ર ને તાલા, કેઇ ચાલે સિંહાસનવાળા. સલૂણા૦ ૯.
અસિ કુંત ધનુષ શરવાળા, ખંધ લેઈ ચલે લઘુ બાલા,

ઇગસય અઠ જોગી જટાળા, કેઇ બોલે મંગલમાળા. સલૂણા૦ ૧૦.
ઇત્યાદિક નરની ટોળી, ભરી ઝાલે ગલાલની ઝોળી;
વેશ્યા વર નાટક થાતે, ચકિનાણી તણા ગુણ ગાતે. સલૂણા૦ ૧૧.
જેમ મૂત્ર ઉવાઇ કહાવે, તેમ જિનપરેં મુનિનેં થાવે;
ગુણવંત સૂરિ ઉવઝાયા, બહુશ્રત ગીતારથ રાયા. સલૂણા૦ ૧૨.
ત્રણેને સાહામઇયાં થાવે, શિર કસબી દુશાલા ધરાવે;
નહીં બહુશ્રુતને કોઇ તોલેં, એમ રત્નશેખર સૂરિ બોલે. સલૂણા૦ ૧૩.
ગીતારથ સૂરિ સમાન, અંગ ત્રીજે લહે બહુ માન;
ગીતારથ વૃષભ કહાવે, પરમતવાદીને હઠાવે. સલૂણા૦ ૧૪.
બહુશ્રુત તનું શૌચ વહંતા, બહુમૂલાં વસ્ત્ર ધરંતા;
મલિનાં શુક્રમલ પરિહાર, કહે પ્રવચનસાર ઉદ્ધાર. સલૂણા૦ ૧૫.
કહે કોઇ તપસ્વી કેરૂં, સાહામૈયું કરવું ભલેરૂં;
તે મિથ્યા મન નવિકલ્પા, સિદ્ધાંતેં નથી કાંઇ જલ્પા. સલૂણા૦ ૧૬.
તપસી અજ્ઞાની ટોળે, વળગા મૂર્ખને બોલે;
ગુરૂકુળવાસેં એ સાચા, એમ ધર્મદાસ ગણિ વાચા. સલૂણા૦ ૧૭.
ગીતારથ મિશ્રા ચાર, નવિ ભાંખ્યો ત્રીજો વિહાર;
તે કરતાં ગીતાર્થ આણે, શ્રાવક કરતા સહુ ટાણે. સલૂણા૦ ૧૮.
સહામૈ ચુંસજી સંચરીયા, વૈભારગિરિ ઉતરિકા;
ખંડ છટ્ઠે સાતમી ઢાળેં, શુભવીર વિવેકી નિહાળેં. સલૂણા૦ ૧૯.

દોહરા.

ભૂપતિ ધમ્મિલ ઊતરી, દૂરથી કરત પ્રણામ;
અભિગમ સઘળા સાચવી, કર ધરી શ્રીફળ દામ. ૧.

દેઇ ત્રણ પ્રદક્ષિણા, ભેટ ધરી બહુમૂલ;
કર જોડી સ્તવના કરી, બેઠાં ચિત્ત અનુકૂળ. ૨.
બેઠી સઘળી પરખદા, ગુરૂસન્મુખ સુવિનીત;
રાણી બત્રીશ પણ તિહાં, હરખે ઉલ્લસિત ચિત્ત. ૩.
સુણવા વંછે ધર્મ તે, નૃપ ધમ્મિલ કુમાર;
ગુરૂ પણ તેહને દેશના, દીએ પુષ્કર જળધાર. ૪.

ઢાળ ૮ મી.

(હસ્તિનાગ પુર વર ભલુ —એ દેશી)

ચેતન ચતુરી ચેતના, તમે ચેતો ચિત્ત મઝાર રે;
મોહની મદિરા છાકમાં, નહિ લોકોત્તર સુખસાર રે. ૧.
નહિ લોકોત્તર સુખ સાર, કરો રૂચિ તત્વની, ગુણવંત રે;
ગુણવંત પ્રસંત ભદત, સમય વેદી કહે, અરિહંત રે. એ આંકણી.
ગિરિસરિ દુપલના ન્યાયથી, કાકતાલીને દષ્ટાંત રે;
નરભવ દુર્લભ પામીયો, નાવ ભુલું રતનદ્વીપ જંત રે. નાવ૦ કરો૦ ૨.
દેશ અનારજ જગ ઘણા, જિહાં ધર્મઅક્ષર નહીં હોય રે;
મણુઅ થયો એળે ગયો, શ્યો નરભવ પામ્યો સોય રે. શ્યો૦ કરો૦ ૩.
આરજ દેશે જનમ હુઓ, પણ આર્જે અનારજ હોય રે;
ભાષા આચાર વણિજ ક્રિયા, કુળ જાત વેશ ગામ જોય રે. કુળ૦ કરો૦ ૪.
કાંઇક પુણ્ય બળે કરી, લહે ઉત્તમ કુલ દુર્લભ રે;
અલ્પાયુ રોગે ગ્રહ્યો, કુળ પામે પણ શો અચંભ રે. કુળ૦ કરો૦ ૫.
પૂરણ પુણ્યે પામીએ, કુળ આયુ નિરામય દેહ રે;
પાંચે ઇંદ્રિય પરવડાં વળી, આજીવિકા સુખ ગેહ રે. વળી૦ કરો૦ ૬.
તે પણ પામ્યે દલહો, બહુશ્રુત ગુરૂનો સંજોગ રે;
ગામ નગર પુર જોવતાં, નહિ સઘળે મુનિનો જોગ રે. નહિ૦ કરો૦ ૭.
ભાગ્ય ઉદયથી ગુરૂ મળ્યા, ચઉઅંગે એ ધુર અંગ રે;
સાંભળવુ સિદ્ધાંતનુ, તે દુર્લભ ગુરૂને સંગ રે. તે૦ કરો૦ ૮.
આલસ મોહ પ્રમાદને, તજી ધર્મ સુણે એક ચિત્ત રે;
શ્રદ્ધા ભાસન રમણુતા, ધરે સમકિત લક્ષણુ નિત્ય રે. ધરે૦ કરો૦ ૯.
સમસ વેગાદિક ગુણે, વસીયો રસીયો શ્રુત ધર્મ રે;
તત્ત્વરૂચિ થઇ સાંભળે, દોય ભેદે ધર્મનો મર્મ રે. દોય૦ કરો૦ ૧૦.
સર્વ દેશવિરતિ થકી, તિહાં સર્વ વિરત અણગાર રે;
ચરણ કરણ ગુણ ઉત્તરે, મૂળ ભેદે મહાવ્રત ધાર રે. મૂળ૦ કરો૦ ૧૧.
ભૂ જળ જલણ અનિલ તરૂ, એ થાવર પંચ પ્રકાર રે;
દુ તિ ચઉ પણિદિ મળી, ત્રસ ભેદ કહ્યા એ ચાર રે. ત્રસ૦ કરો૦ ૧૨.

નવવિધ જીવની કાયની, તજે હિંસા મન વચ કાય રે;
કૃત કારિત અનુમોદના, એમ ભેદ એકાશી થાય રે. એમ૦ કરો૦ ૧૩.
કાલત્રિકે તસ વર્જતા, અરિહંતાદિક કરી સાખ રે;
બીજું મૃષાવાદ છંડતા, ભવભ્રમણાદિક ભય દાખ્ય રે. ભય૦ કરો૦ ૧૪.
સત્ય અસત્ય ને મિશ્રતા, એ દશવિધ તિગુણા ત્રીશ રે;
બાર ભેદ વ્યવહારના, મળી સર્વે એ બેંતાળીશ રે. મળી૦ કરો૦ ૧૫.
દ્રવ્યથી ખટ દ્રવ્ય આસરી, વળી ખેત્રથી લોગાલોગ રે;
દિન રાત્રિ કહિ કાળથી, ભાવથી રાગ રોષ સંજોગ રે. ભાવથી૦કરો૦ ૧૬.
સ્વામી જીવ ગુરૂ જિનથકી, અદત્ત ચતુર્વિધ હોય રે;
દ્રવ્યાદિકથી ચોગુણા, સોળ ભેદ એણી પરેં જોય રે. સોળ૦ કરો૦ ૧૭.
કાળત્રિકેં મન વય તણું, એકસો ચુંઆળીશ ભેદ રે;
અબ્રહ્મ વર્જે મુનિવરા, જે ટાળે ભવભય ખેદ રે. જે૦ કરો૦ ૧૮.
દેહ ઔદારિક વૈક્રિએં, નવ વાડે ભેદ અઢાર રે;
દ્રવ્યાદિકથી ચોગુણા, ચિત્ત ધરતા તે અણગાર રે. ચિત્ત૦ કરો૦ ૧૯.
નવવિધ પરિગ્રહ છંડતા, પગ મંડતાં જયણા ધરંત રે;
કાળ બહુ છઠ્ઠે ગુણે, સાતમેં થોવ કાળ વસંત રે. સાતમે૦કરો૦ ૨૦.
સર્પ જલણ ગિરિસાગર, વ્યોમ તરૂગણ અલિ મૃગસૂર રે;
પદ્મ પવન ધરણી સમા, મુનિ ભાંખે અનુજોગ દ્વાર રે. મુનિ૦ કરો૦ ૨૧.
દેશ વિરતિધર થૂલથી, હિંસાનાં કરે પચ્ચખ્ખાણ રે;
પાંચ મોટકાં જૂઠનાં, પચ્ચખ્ખે થૂલથી વ્રત જાણ રે. પચ્ચ૦ કરો૦ ૨૨.
ત્રીજે અદત્તાદાનનું, ચોથે પરદારા નીમ રે;
ઇચ્છા પ્રમાણે થૂળથી, પરિગ્રહ નવવિધની સીમ રે. પરિગ્રહ૦કરો૦ ૨૩.
દિશિ પરિમાણે ગમન કરે, ભોગ ઉવભોગ નિયમ વિચાર રે;
કર્માદાન પનર તજે, અનર્થ દંડ પરિહાર રે. અનર્થ૦ કરો૦ ૨૪.
નવમે સામાયિક નિત્ય કરે, દશમે વ્રત સંખેપ થાય રે;
મંત્ર બળેં જેમ વીંછીનું, કાંઇ ઝેર તે ડંકે જાય રે. કાંઇ૦ કરો૦ ૨૫.
ભંગા અસીતી ઓળખી, પોસહ કરતા શુભ ચિત્ત રે;
બારમે મુનિ ઘર તેડીને, પડિલાભી જમે ગૃહી નિત્ય રે. પડિલા૦ કરો૦ ૨૬.

પચ પંચ સઘળે વ્રતેં, જાણી તજવા અતિચાર રે;
રથ બેસી મારગ કટે, તેમ એ વ્રત મુક્તિ વિચાર રે. તેમ૦ કરો૦ ૨૭
એકવીશ દ્રવ્ય ગુણ ઉત્તરા, વળિ પણુતીસમ ગુણ સાર રે;
ભાવથી સત્તર જે ધરે, તે પામે ભવનો પાર રે. તે૦ કરો૦ ૨૮.
દાન શીયલ તપ ભાવના, તિહાં દાન ગૃહીને વિશેષ રે,
તે પણ ભાવેં ફળ દીએ, અમૃતાનુષ્ઠાન અશેષ રે. અમૃતા૦ કરો૦ ૨૯.
દાન દીયંતા સાધુને, વરભક્તિ વિશેષેં નાર રે,
પાચ કોડી સોવન તણી, સુરવૃષ્ટિ કરે તસ દાર રે. સુર૦ કરો૦ ૩૦.
નિશ્રા પ્રાતિવેશ્મિકી, દેખી તેડે મુનિ ગેહ રે,
ખીર ખાંડ પડિલાભતી, ક્ષણુ ક્ષણુ જુએ ઊચું તેહ રે ક્ષણુ૦ કરો૦ ૩૧
પૂછતાં મુનિને કહે, જે દીઠી વાત અશેષ રે,
આહાર સરસ તુમને દિયું, કેમ વૃષ્ટિ નહી લવલેશ રે. કેમ૦ કરો૦ ૩૨.
તે કહે આ સરિખા મુનિ, તુઝ સરખી દાતા નાર રે;
વૃષ્ટિ ન થાએ દપદ તણી, વિણુભક્તિ હ્રદયમા ધાર રે વિણુ૦ કરો૦ ૩૩
ભાવેં દીયતા બાકળા, લહ્યુ કેવળ ચદનબાળ રે,
જિનગુરૂ વિનયને તપ ક્રિયા, ફળ વીર્ય ઉલ્લાસ વિશાળ રે. ફળ૦ કરો૦ ૩૪.
કર્યો અંત કોડાકોડી સાગરે, જબ ગઠીભેદ કરત રે,
જ્ઞાન ક્રિયા તવ ફળ દીયે, પ્રણિધાન દિશા વિકસત રે પ્રણિ૦ કરો૦ ૩૫.
તસ કારણુ શ્રુતજ્ઞાન છે, તે તો બહુશ્રુત ગુરૂ આયત્ત રે,
વિનયે ગુરૂસેવા કરે, વિનયીને ગુણુસપત્ત રે વિનયી૦ કરો૦ ૩૬.
નાહી ધોઇ નિર્મળ થઇ, જેમ દેખે આરીસે રૂપ રે,
ભાવ શોચ ગુરૂ દર્શને, પ્રગટે નિજ આતમ રૂપ રે પ્રગટે૦ કરો૦ ૩૭.
જ્ઞાનદશા ગુરૂથી હુવે, જ્ઞાનથી સ્થિતિ કર્મની નાશ રે,
કેવળી પણુ અતે લહે, જ્ઞાનઉપયોગે શિવ વાસ રે જ્ઞાન૦ કરો૦ ૩૮.
રવિ શશિ મણિ દીપક સમો, જ્ઞાન તે વિણુ કિરિયા અધ રે,
ઉગ્રવિહારી તપ તપે, તે જાણો જૂઠો ધધ રે તે૦ કરો૦ ૩૯
પ્રભુકર દીક્ષિત છે ઘણા, પણ જ્ઞાની ગણ્યો પરિવાર રે,
સૂત્ર પયન્ના જેણે રચ્યા, તે ગણુતી ચઉદ હજાર રે તે૦ કરો૦ ૪૦.
જગનાટક જ્ઞાની જુએ, જેણે ચાખ્યો શિવ આસ્વાદ રે,

જ્ઞાન લેહેરમાં જે રમે, શિવરમણી કરે તસ યાદ રે. શિવ૦ કરો૦ ૪૧.
છઠ્ઠે ખડેં આઠમી, ઢાળ પૂર્ણ થઇ એ ખાસ રે;
શુભવીર વચન સુણી, લહો જયકમળ ઘર વાસ રે. લહો૦ કરો૦ ૪૨.

દોહરા.

એણી પરે દેઇ દેશના, જામ રહ્યા મુનિરાય;
તવ ધમ્મિલ તે વીનવે, વિનયેં પ્રણમી પાય. ૧
ભગવન કહો કોણ કર્મથી, માતપિતાદિ વિજોગ;
બાળપણે મુઝ કેમ થયો, વળી પામ્યા સુખ ભોગ. ૨.
ઠામ ઠામ ઋદ્ધિ મળી, રાજ્ય થયું શ્રીકાર;
ખેચર ભૂચર કન્યકા, એમ સુખ દુઃખ પ્રકાર. ૩.

ઢાળ ૯ મી.

(જીરે દેશન. સુણી રઢ લાગશે—એ દેશી)

જીરે સૂરિ કહે સાંભળ રાજવી, જીરે પૂર્વ ભવતણી વાત;
જીરે આ ભયથી ત્રીજે ભવેં, જીરે અનુભવિયાં અવદાત. ૧.
જીરે અજ્ઞાની પશુ આતમા, જીરે ન લહે પુણ્ય ને પાપ;
જીરે સ્રોતાવર્ત્ત ભવોદધિ, જીરે ડૂબ્યો લહે સંતાપ જીરે૦ ૨.
સૂરિ કહે સાંભળ રાજવી. એ આંકણી.
જીરે જંબુદ્વીપ ભરતે પુરા, જીરે ભરૂઅચ્ચ શેહેર મઝાર;
જીરે શત્રુદમન રાજા તિહાં, જીરે ધારણીનો ભરતાર. જીરે૦ ૩.
જીરે તિહાં મહાધન ગાથાપતિ, જીરે નારી સુનદા તાસ;
જીરે સુનદ નામે સુત થયો, જીરે ઘર મિથ્યાત નિવાસ. જીરે૦ ૪.
જીરે આઠ વરસનો જબ હુઓ, જીરે મૂક્યો ભણવા નેહ,
જીરે નિજ કુળ ઉચિત કળા ભણ્યો, જીરે ભદ્રક સરળ સનેહ જીરે૦ ૫.
જીરે કાળાંતરે પરૂણાગતે, જીરે આવ્યા પ્રાચીન મિત્ર;
જીરે તસ પરૂણાગત કારણેં, જીરે ભોજન કરત વિચિત્ર જીરે૦ ૬.
જીરે શેઠ સુનદને એમ કહે, જીરે જઇ શૌનિકને ગેહ;
જીરે લાવો પરૂણા કારણે, જીરે સુંદર મસ સનેહ જીરે૦ ૭.
જીરે અતિથિ સહિત સુત નિકળ્યો, જીરે સાથે લીધા દામ,
જીરે મસ ન મળિયું તસ ઘરે, જીરે ન મલ્યુ બીજે ઠામ. જીરે૦ ૮.

જીરે વાર્યો સુનંદે નવિ રહ્યો, જીરે ગયા માછીને ધામ;
જીરે પાંચ મીન લીયા જીવતાં, જીરે આપી પરઠ્યા દામ જીરે૦ ૯.
જીરે નદીય કિનારે આવતા, જીરે મત્સ્ય સુનંદને દેઇ,
જીરે દેહ શૌચ કરી આવશું, જીરે ઘર જાશું એ લેઇ. જીરે૦ ૧૦.
જીરે અતિથિ કહી શૌચેં ગયો, જીરે તડફડતાં તે દેખ;
જીરે કુવરે જળે વેહેવરાવીયાં, જીરે કરૂણા સુનંદ વિશેષ જીરે૦ ૧૧.
જીરે પૂછે પથી અતિથિ મળ્યો, જીરે તે કહે જળ મેહેલાત;
જીરે ખેદભર્યો ઘર આવીને, જીરે શેઠને કહી સવિ વાત જીરે૦ ૧૨.
જીરે શેઠ પૂછતા સુત કહે, જીરે કૂપ પાડ્યા જળ મધ્ય;
જીરે ક્રોધેં ભર્યો શ્રેઠી કહે, જીરે તેણે ઠામે તુઝ વધ્ય. જીરે૦ ૧૩.
જીરે વાર્યો સજને પણ નવિ રહ્યો, જીરે મિથ્યાત્વી વિકરાળ;
જીરે ડંડ કપાળે આ હણ્યો, જીરે મરણ લહ્યો તતકાળ. જીરે૦ ૧૪.
જીરે મધ્યમ ભાવે તે મરી, જીરે વિંધ્યમવલયગિરિ માંહી;
જીરે વિષમ કંદરા પલ્લિનો, જીરે મંદર રાજા ત્યાંહી. જીરે૦ ૧૫
જીરે તસ વનમાલા વલ્લભા, જીરે દંપતી પ્રીતિ અતીવ;
જીરે નામે સરલ તસ સુત થયો, જીરે તેહ સુનંદનો જીવ જીરે૦ ૧૬.
જીરે જોબન વેળા જાગતો, જીરે મરણ ગયો તસ તાત;
જીરે પલ્લિપતિ પદ થાપીયો, જીરે મળી તસકર સંઘાત. જીરે૦ ૧૭.
જીરે એક દિન શસ્ત્ર ધરી ગયો, જીરે પાલ્યથકી નહી દૂર;
જીરે મારગથી ભૂલા નરા, જીરે કૃશતનુ તેજ પ્રચૂર જીરે૦ ૧૮.
જીયે જિહા તિહાં કરત નિરાયુધા, જીરે દેખી ગયો તસ પાસ,
જીરે સરલ કુવર સરલે નમે, જીરે ધર્મલાભ દિયે તાસ. જીરે૦ ૧૯.
જીરે સરલ કહે તમે કોણ છો, જીરે રેહેવુ જવુ કીએ દેશ,
જીરે તે કહે અમે અણગાર છુ, જીરે થાનક ધર્મ વિશેષ જીરે૦ ૨૦.
જીરે જાવુ સોરઠતીરથે, જીરે ભૂલા પડ્યા અમે આજ,
જીરે સરલ કહે એણે મારગે, જીરે જાઓ સુખે મહારાજ જીરે૦ ૨૧.
જીરે પણ કહો ધર્મ તણો વિધિ, જીરે મુનિ કહે સુણીએ કુમાર,
જીરે ધર્મ તે પરને ન દુખ હુએ, જીરે એમ કહી કરત વિહાર જીરે૦ ૨૨.
જીરે પલ્લિપતિ પાલ્યે ગયો, જીરે એક દિન ગામને ઘાત,

જીરે વાડ સહિત તે નિકળ્યો, જીરે ગામ વને રહ્યા રાત. જીરે૦ ૨૩.
જીરે તિહાં મુનિ વચન તે સાંભર્યું, જીરે પરદુ:ખે ન રહે ધર્મ;
જીરે લૂંટી માલ તસ્કર ભખે, જીરે મુઝ શિર હુએ પાપ કર્મ. જીરે૦ ૨૪.
જીરે તેણે ગામ ઘાત તે નહીં કરૂં, જીરે ન રહું ચોરને લાર;
જીરે ચિંતિ ચોર ધાટી તજી, જીરે છંડી નિજ હથિયાર. જીરે૦ ૨૫.
જીરે મુનિવાસિત નગરે ગયો, જીરે લોભ મત્સર પરિવાર:
જીરે જીવ ઉપર કરૂણા ધરે, જીરે કરે આતમ ઉદ્ધાર જીરે૦ ૨૬.
જીરે ભદ્રકભાવે તે મરી, જીરે તું ધમ્મિલ અવતાર;
જીરે જીવદયા ધર્મે કરી, જીરે પામ્યો ઋદ્ધિ ઉદ્ધાર. જીરે૦ ૨૭.
જીરે પિતૃવિયોગવ્યસનથકી, જીરે ગુરૂવચને તપ કીધ,
જીરે મંત્રી રમણી નૃપ સંપદા, જીરે તપથી અટ્ઠ મહાસિદ્ધ. જીરે૦ ૨૮.
જીરે એમ સુણી ધમ્મિલ પામીયો, જીરે જાતિસ્મરણ નાણ,
જીરે કર જોડી ઊભો થઇ, જીરે કહે સવિ વાત પ્રમાણ. જીરે૦ ૨૯.
જીરે છટ્ઠે ખડે એ કહી, જીરે નવમી સુંદર ઢાળ;
જીરે શ્રીશુભવીર મુનીસરે, જીરે દિયો ઉપદેશ રસાળ. જીરે૦ ૩૦.

દોહરા.

સાંભળી એમ ધમ્મિલ કહે, સુખ દુખ કર્મ વિચાર;
અહો અહો ભવનાટકે, નાચ્યો જીઉ સંસાર. ૧.
ભવદાવાનળ ઝાળમાં, દાધો વાર અનંત;
તિહાં તુમે શીતળ છાંયડી, મળીયા મુઝ ભગવંત. ૨.
ભવજળધિમાં ઝહાઝ સમ, દીયો સંજમ મહારાજ;
ગ્રહણ આસેવન શીખથી, સિઝે વંછિત કાજ. ૩.
રાજ્યભાર સુતને દેવી, જશોમતિ વિમળા સાથ,
ધમ્મિલ સંજમશ્રી વરે, ધર્મરૂચિ ગુરૂ હાથ. ૪.

ઢાળ ૧૦ મી.

(રહીયો રે આવાસ દુવાર--એ દેશી)

વંદીને વળીયો સવિ પરિવાર, તિહુ જણ ગુરૂની સાથે વિચરતાં જી;
ગુરૂરતનાધિક વિનય વિશેષ, રેહેત સમાધિ તત્ત્વ વિચારતાં જી. ૧.

રક્ષક ષટવ્રતને ષટકાય, પાચ ઇદ્રિયો વિષયથી નિગ્રહે જી;
લોભને નિગ્રહે નામ નિગ્રંથ, કરણવિશુદ્ધિ ખતિ ગુણે રહે જી. ૨.
સંજમ જોગે રંગિત ચિત્ત, ભાવ વિશુધ્ધેં પડિલેહણ કરે જી;
અકુશળ મન વચ કાયનો રોધ, પરિસહ ઉવસગ્ગથી ચિત્ત નવિ ડરે જી. ૩.
ચરણ કરણ દોય સિત્તરી સાર, શાસ્ત્ર અભ્યાસ કરે ઉદ્યમ ભરે જી;
નવકલ્પી કરે ઉગ્ર વિહાર, દોષ બેતાલીશ આહારના પરિહરે જી ૪.
વેયણ ગુરૂ વેયાવચ્ચ હેત, ઇરીયા સમિઇ વળી પ્રાણને ધારણે જી;
સજમ કિરિયા જ્ઞાન નિમિત્ત, આહાર કરે છે મુનિ ખટ કારણે જી. ૫.
રોગપીડિત ઉપસર્ગને કાળ, બ્રહ્મપાલન મદનોદય ગાળણે જી;
જીવદયા અણસણ તપ હેત, આહાર ત્યજે છે મુનિ ખટ કારણે જી. ૬.
પ્રવચન માતા આઠ કહાય, પચસમિએ મળી ત્રણ ગુપ્તિ ધારતા જી;
ઇચ્છા મિચ્છાદિક દશ ચક્રવાલ, સામાચારી આચારી પાળતા જી. ૭.
અનાચિરણ બાવન પરિહાર, દશવૈકાલિક સૂત્રે જે કહ્યાં જી;
અત્તર અસજમ કિરિયા પણ વીશ, વીશ અસમાની ઠાણ દૂરે રહ્યાં જી. ૮.
સત પ્રસત તથા ઉપશાત, સર્વ સતાપે વર્જિત મુનિવરા જી;
અમમ અનાશ્રવ ને છિન્ન ગ્રથ, નેહનો લેપવિબેરણ સુદરા જી. ૯.
શખની પેરે નિરજન નાથ, જીવ પરે અપ્રતિહત ગતિ વરે જી;
નિરાલબનતા જેમ આકાશ, અપ્રતિબદ્ધ વિહારી પવનપરે જી. ૧૦.
શારદજળ પરે હૃદય છે શુદ્ધ, પંકજ દળ પરે નિરૂપમ લેપના જી;
કૂર્મ પરે ગુપ્તેદ્રિય સાધ, ખડ્ગ વિષાણ પરે એક જાતતા જી. ૧૧.
પાખી પરે પરિકર નિર્મુક્ત, ભારડ પક્ષી પરે અપ્રમત્તતામે જી;
ગજપરે કર્મ અરિ પ્રતિ શૂર, વૃષભની પરે જાત પરાક્રમે જી. ૧૨.
સિહ જ્યુ પરિસહ જતુ અભીત, મેરૂપરે ઉપસર્ગે નહિ ચલે જી;
સાગર પરે ગભીર સ્વભાવ, ચદ્રપરે જગવલ્લભ શીતલે જી. ૧૩.
જ્ઞાનતપે કરી રવિસમ તેજ, જાત્ય કનક જ્યું દીપે ગતમલે જી;
વસુમતિ પરે સવિ ફરસ સહત, તેજ હુતાશન ધ્યાન ન તે ઝળહળે જી. ૧૪.
નહિ પ્રતિબંધ મુનિને રે ક્યાંહી, દ્રવ્યાદિ ભેદે તે ચઉવિહ કહ્યો જી;
દ્રવ્ય સચિત્તાચિત્ત મિશ્ર ભાવ, ખેત્રથી ગામ નગર અટવી રહ્યો જી. ૧૫.
કાળથી સમાયાદિક દીહકાળ, ભાવથી પાપસ્થાન અઢાર છે જી;

સમ તૃણ મણિકંચન ને પાષાણ, સુખ દુ:ખ ઇહ પરલોક ન પ્યાર છે જી. ૧૬.
ભવ્યકમળ પડિબોહણ સૂર, કર્મશત્રુ નિર્ઘાતન ઉઠીયા જી;
એણી પરે સંજમ વ્રત ચિરકાળ, પાળંતાં તિહું જણ શિવ ઉત્કંઠીયા જી. ૧૭
એક માસ કેરૂં અણસણ કીધ, ધર્મ સુધ્યાનેં આયુ પૂરણ કરી જી,
અચ્યુત સ્વર્ગે ધમ્મિલ જાય, ઇંદ્રસામાનિક સુરસંપદ વરી જી. ૧૮.
જશોમતિ વિમળા તિહાં સુર થાય, બાવીસ સાગર આયુ પુરણ કરી જી;
મહાવિદેહે રાજવી કુળ પુણ્ય સંજોગે તિહું જણ અવતરી જી. ૧૯.
ભોગવી સુખ સંસાર વિલાસ, ચારિત્ર લેઇ તપ કરશે મુદા જી;
કેવળ પામી કરશે વિહાર, અવિચળ સુખ વરશે શિવ સંપદા જી. ૨૦.
છટ્ઠે ખંડે દશમી એ ઢાળ, ચરણ કરણ ગુણ રસિક કલ્લોલસી જી,
શ્રીશુભવીર વિવેકીનેં ચિત્ત, ખટરસ ભોજન સીર તણોલસી જી. ૨૧.

દોહરા.

એ ધમ્મિલ નૃપની કથા, પૂરણ થઇ સુપ્રમાણ; ૧.
સાંભળી ઉલ્લસિત ભાવશું, કરજ્યો વ્રત પચ્ચખ્ખાણ.
એમ નિસુણી પ્રભુદેશના, ઉઠે શ્રેણીક રાય;
ત્રિસલાનંદન વંદીનેં, હરખે નિજ ઘર જાય. ૨.
કુમતતિમિરનેં ટાળતા, વર્દ્ધમાન જિન ભાણ;
ભવિક કમળ વિકસાવતા, વિચરે મહિયલ ઠાણ. ૩.

કળશ.

(તૂઠો તૂઠો રે—એ દેશી.)

ગાયો ગાયો રે મહાવીર જિનેશ્વર ગાયો,
લોકાલોક પ્રકાશક સાહિબ, જગનો નાત કહાયો;
રાજ્યગૃહીપુર ગુણસિલ ચૈત્યે, ધમ્મિલચરિત્ર સુણાયો રે.
મહાવીર જિનેશ્વર ગાયો. એ આંકણી. ૧.
અનભિલાપ્ય અભિલાપ્ય અનંતા, ભાગ અનંત ઉચ્ચરાયો;
સાંભળી સોહમસ્વામી ગણધર, તે શવિ સૂત્રેં રચાયો રે. મહાવીર૦ ૨.
સૂત્રપરંપર ચાલ્યુ આવ્યું, પંચાંગી સમુદાયો;
આચારજ વાચક વર પંડિત, શાસ્ત્ર ઘણાં વિરચાયો રે. મહાવીર૦ ૩.

પણ દ્વાદશ વરશી દુર્ભિક્ષે, વસતિ ગામ ગમાયો;
તેમ મુનિ પાઠ પઠન સ્મૃતે ધારણ, બહુ ગ્રંથ અલ્પ ઠરાયો રે. મહાવીર૦ ૪.
જેમ જેણે સાંભર્યું તેમ તેણે રચિયું, શંકિત શાસ્ત્ર લહાયો;
ભવભવ ભીરૂને સર્વ પ્રમાણિક, બહુ શ્રુત વયણે ઠરાયો રે. મહાવીર૦ ૫.
પૂરવધર અવધિ મન કેવળી, કળીજુગમાં તસ હાણી;
શાસ્ત્ર ઘણાં શકિત મતિ થોડી, બહુશ્રુત વચન પ્રમાણી રે મહાવીર૦ ૬.
વસુદેવહિંડી રચી અતિ મોહોટી, તિહાં એ ચરિત કહાયો;
પૂરવ સૂરિવર પંડિત બીજે, ધમ્મિલ ચરિત રચાયો રે. મહાવીર૦ ૭.
પણ એક વાત મળે નહી જોતાં, ભિન્ન ભિન્ન રચનાયો;
પ્રાકૃત ગદ્ય પદ્ય સવિ જોઈ, સુંદર રાસ બનાયો રે. મહાવીર૦ ૮.
બહુશ્રુત સુવિહિત નયણેં જોશે, તવ શ્રમ સફળો થાયો,
ગ્રંથે ન કુશળ મુશળ મતિ બોલેં, માણેક મૂલ ન પાયો રે. મહાવીર૦ ૯.
જેમ કપિ ગુંજા પુંજ કરીને, અગ્નિજ્યુ શીત મટાયો,
પણ નર દક્ષ કપિકુળ સંગે, શીતાર્તે નવિ જાયો રે. મહાવીર૦ ૧૦.
પંડિત રચના બાલી સહેલે, અજ્ઞાન ગર્વ ભરાયો;
કંચુકી કારણેં નંદે કુશાંગી, જાણે ન ગર્ભ ભરાયો રે. મહાવીર૦ ૧૧.
પંડિત આગે શ્રોતા રાગે, સુણજો શાસ્ત્ર સવાયો;
વિસ્તરશે વટશાખા પુણ્યની, પંથગ શીતળ છાયો રે. મહાવીર૦ ૧૨.

પ્રશસ્તિ:

તપગચ્છ કાનન કલ્પતરૂપમ, વિજય દેવ સૂરિરાયા જી;
નામ દશોદિશ જેહનું ચાવું, ગુણી જન વૃંદે ગવાયા જી,
વિજયસિંહ સૂરી તસ પટધર, કુમતિ મત ગજસિંહો જી,
તાસ શિષ્ય સુરપદવિ લાયક, લક્ષણલક્ષિત દેહો જી ૧.
સંઘ ચતુર્વિધ દેશવિદેશી, મળિયા તિહાં સંકેતે જી,
વિવિધ મહોત્સવ કરતા દેખી, નિજ સુરિપદને હેતે જી;
પ્રાયેં શિથિલપણું બહુ દેખી, ચિત્ત વૈરાગેં વાસી જી;
સૂરિવર આગે વિનય વિરાગે, મનની વાત પ્રકાશી જી. ૨.
સૂરી પદવિ નવિ લેવી સ્વામી, કરશુ કિરિયા ઉદ્ધાર જી,
કહે સૂરી આ ગાદિ છે તુમ શિર, તુમ વશ સહુ અણગાર જી;

એમ કહી સ્વર્ગ સધાવ્યા સૂરિવર, સંઘનેં વાત સુણાવી જી;
સત્યવિજય પંન્યાસની આણા, મુનિગણમાં વરતાવી જી. ૩.
સંઘની સાથેં તેણે નિજ હાથેં, વિજયપ્રભુસૂરિ થાપી જી;
ગચ્છનિષ્ઠાએં ઉગ્ર વિહારી, સવેગતા ગુણ વ્યાપી જી;
રંગિત ચેલ લહી જગ વંદે, ચૈત્ય ધજાઓ લક્ષી જી;
સૂરિ પાઠક રહે સન્મુખ ઉભા, વાચક જસ તસ પક્ષી જી. ૪.
મુનિ સંવેગી ગૃહી નિર્વેદી, ત્રીજો સંવેગ પાખી જી;
શિવ મારગ એ ત્રણે કહીએં, ઇહાં સિદ્ધાંત છે સાખી જી;
આર્જ સુહસ્તી સૂરી જેમ વંદે, આર્યમહાગિરિ દેખી જી;
દો તિન પાટ રહી મરજાદા, પણ કલિજુગતા વિશેખી જી. ૫.
શ્રુથિલજલાસી જનતાપાસી, નૃપ મંત્રી પણ ભળીયા જી;
સત્યવિજય ગુરૂ શિષ્ય બહુશ્રુત, કપૂરવિજય મતિ બળીયા જી;
તાસ શિષ્ય શ્રીખિમાવિજય બુધ, વિદ્યા શક્તિ વિશાળી જી;
જાસ પસાયેં જગતમેં ચાવો, કપૂરચંદ ભણશાળી જી. ૬.
તાસ શિષ્ય શ્રીસુજસવિજય બુધ, તાસ શિષ્ય ગુણવંતા જી;
શ્રી શુભવિજય વિજય જસ નામેં, જે મહીમાંહે મહંતા જી;
પંડિત વીરવિજય તસ શિષ્યેં, રચના રચી સુરસાળ જી;
ધમ્મિલ ચરિત ઇતસ્તત વીખર્યા, મેહેલી કરી ફૂલમાળ જી. ૭.
વિજયદેવેંદ્ર સૂરીસર રાજ્યેં, દ્વી ભવીકંઠે પ્રસિદ્ધિ જી;
રાજનગરમાં રહીય ચોમાશું, રાસની રચના કીધી જી;
સંવત(૧૮૯૬)અઢારશેં છન્નુ વરસેં,શ્રાવણ ઉજળી તીજે જી;
આ ભવમાં પચ્ચખ્ખાણ તણું ફળ,વરણવી જયુ મન રીઝે જી. ૮.
ત્રણ હજાર ને પટશત ઉપર, શ્લોકની સંખ્યા ધારો જી;
દક્ષ પરીક્ષક નર જો સુણશે, તો શ્રમ સફળ અમારો જી;
જે ભાવેં એ ભણશે ગણશે, શ્રવણ ધરી સાંભળશેં જી;
શ્રદ્ધાભાસન તત્ત્વરમણ રસ, સિંચત વ્રત ફળશે જી. ૯.
દેહ નિરામય સ્નેહી સુખાશ્રય, અશન સુધામય કરશે જી;
સુંદરીએ પગ પગ ઝળકંતી, ચપળા કમળા ઠરશે જી;
પુત્ર પવિત્ર કલત્ર વિચિત્રા, નેત્રાનંદે વિચરશે જી;

વાજી રાજી વિરાજિત બંધુર, સિંધુર ચઢી સંચરશે જી. ૧૦.
રતન મેહેલમેં સેહેલ કરશે, સજ્જન સુભટ પરિવરશે જી,
જિનગુરૂ ગીત જ્ઞાન નૃત શાળા, મંગલિક માળા વરશે જી,
ભવ તરશે હરશે સવિ પાતક, સ્નાતક પદ અનુસરશે જી,
સુખભર શિવ સુંદરી વરમાળા વિમળા કંઠે વરશે જી. ૧૧.

इति श्रीमत्तपागच्छीय संविज्ञ सुज्ञ पंडित श्री १०८ पंडित श्रीशुभविजय गणिशिष्य पंडित श्रीवीरविजय गणिभिर्विरचिते श्रीधम्मीलनृपचरित्रे प्राकृतप्रबंधे षष्ठः खडः समाप्तस्तत्स- माप्तौ च धम्मिलकुमार रासोयमपि परिपूर्णः

શ્રી ચંદ્રશેખરનો રાસ.

દ્રુતવિલંબિત વૃત્ત.

ચતુર ચિત્ત સરોજ વિકાસકમ્, જનિ જરા મરણોદ્ભવ નાશકમ્,
અખિલ વિશ્વ વિલોકન ભાસ્કરમ્, જયકર પ્રણુમામિ જિનેશ્વરમ્. ૧.
પરમ મંત્રમિમ સ્મરણે નયત્, શ્રુત મહોદધિ પારગતોસ્મ્યહમ્,
પ્રતિદિનં પ્રજપામિ જયાવહમ્, શુચિતર શુભવૈજય નામકમ્. ૨.
જયતિ મે જનની વિજયાભિધા, હૃદય પદ્મસુમદ્મનિ સંસ્થિતા,
ગહન શાસ્ત્રપથ વિકટ મયા, ઝટિતિલંઘિત વાન્વિધ્વવત્ ૩
વિધિસુતામભિનસ્ય સરસ્વતીમ્, વિબુધ વૃંદ સદેષ્ટ વિદાયિનીમ્;
રસિક પ્રાકૃતબંધ કથામિમામ્, વિરચયામિ મહોદય હેતવે. ૪.

ખંડ ૧ લો.

દોહરા.

શ્રી સંખેશ્વર પાસજી, નામથી વિઘ્ન પળાય;
પ્રિયમેલક પરમેશ્વરૂ, નમિ પદ્માવતિ માય. ૧.

ઇષ્ટદેવ સમરણ કરી, વ્રત ફળનો અધિકાર;
જીમ શ્રુત સાગરે વરણુવ્યો, તિમ કહું પર ઉપગાર. ૨.
કોસંબી પુરી પરિસરે, સમવસર્યા જીન વીર;
રતનગઢે દીઇ દેશના, ધ્વનિ જળધર ગંભીર. ૩.
દુવિધ ધરમ શિવ સાધને, સર્વ વિરતિ અણગાર;
દેશ વિરતિ સુખ પથ છે, શ્રાવકનાં વ્રત બાર. ૪.
અતિથિ વિભાગ ચરમવ્રતે, દિએ શ્રાવક મુનિ દાન;
ઉચિતાદિક બહુ ભેદમાં, અભય સુપાત્ર પ્રધાન. ૫.
આ સંસારરહિત થકો, વિકસિત રોમ વદંન;
ભક્તિ વશેં મુનિ દાનથી, પરભવ સુખ સંપન્ન. ૬.
નાયોપાર્યન ધન થકી, અશન વસન અણગાર;
સુર સુખ ભોગવી તે નરા, શિવ સુંદરી ભરતાર. ૭.
શાલિભદ્ર આદે ઘણા, તરિયા ઇણ સંસાર;
વળી અચરિજ ચરિતે હુઆ, ચંદ્રશેખર નૃપ સાર. ૮.
પ્રેમે પૂછે પરખદા, તે કુણ રાજકુમાર;
જગતગુરૂ તવ ઉપદિશે, સુંદર તસ અધિકાર. ૯.

ઢાળ ૧ લી.

(રસિયાની દેશી.)

સયલદ્વીપ સાગરવલ આકૃતિ, પરિકર જાણું રે વિશાળ; સલુણા૦
જંબુદ્વીપ જગતિ ચઉ દ્વારસ્યુ, સમવ્રત સોવન થાળ. સલુણા૦ ૧.
વીર વચન અમૃત રસ પીજીયે, રીઝીયે ગુણીને રે નામ; સલુણા૦
દ્વીપ ઝાઝ થીર નાંગર નાંખિને, રહ્યો ગુણી જન વિસરામ. સલુણા૦ વીર૦ ૨.
જલ દ્વી લવણ વિચાલેં એ રહે, કંચન ગિરિ થંભ કુપ; સલુણા૦
ચૂલા ચઉમુખ ચૈત્યેં ચિત હરા, જુએ જગતનાં રે રૂપ. સલુણા૦ વીર૦ ૩.
જ્યોતિષ ચક્રપતિ સમકિત ધરા, નિત પ્રદક્ષણા દેત; સલુણા૦
આશા મોહોટી એ ઉદ્યમ કરે, કોઇ દિન વિરતીને હેત. સલુણા૦ વીર૦ ૪.
સાતે ખેત્ર તિહાં ત્રણ ધર્મનાં, અવર યુગલનાં રે ઠામ; સલુણા૦
ધર્મરાગ ભદ્રક નરનારિયો, સ્વર્ગ જતાં વિશરામ. સલુણા૦ વીર૦ ૫.

તિહાં આ દક્ષણ ભરત મનોહર, કાસી દેશસુ ઠામ; સલુણા૦
વારણ અશિ દો નદીય વચે વશી, વણારશીપુરિ નામ. સલુણા૦ વીર૦ ૬.
ધનવતા વેહેવારી વસે ઘણા, શિલ્પીનો નહિ પાર, સલુણા૦
દાનભોગી વિવેકી વરનરા, સુખીયા વરણ અઢાર સલુણા૦ વીર૦ ૭.
સ્વર્ગ વીમાન જ્યુ મદીરમાં લીયે, દેવે રીઆવી રે નારી, સલુણા૦
પુર શોભા જ્યોતિ જ્યોતે સજી, અપછરના અવતાર સલુણા૦ વીર૦ ૮.
ઝાઝવટી વેપાર કરે બહુ, વાણિજ્ય અડસય જોડિ; સલુણા૦
દેશવિદેશી ક્રયવિક્રય કરે, લાભ લહે લખ કોડિ. સલુણા૦ વીર૦ ૯.
વેશ્યા વિનયવતી વસતી ઘણી, સુંદર મદિર ચિત્રામ, સલુણા૦
ધ્વજ ધરે રથ હાથી ઝુલતા, જિન મદિર સુર ધામ સલુણા૦ વીર૦ ૧૦.
મઠ બહુલા વિદ્યા અભ્યાસના, વળિ વસતીના રે ગામ; સલુણા૦
શોભા કેતી કહુ એ નયરની, તલ પડવા નહિ ઠામ. સલુણા૦ વીર૦ ૧૧.
પાસે દેવ નદી ગગા વહે, માને સુરનર સર્વ, સલુણા૦
જિહાં મુનિવર બહુલા મુક્તિ ગયા, માનુ પુણ્યની પર્વ. સલુણા૦ વીર૦ ૧૨.
મહસેન નામે રાજા રાજતો, હય ગય સૈન્ય સામ્રાજ્ય, સલુણા૦
ચોર પીશુન શત્રુતિમિરે રવી, ન્યાયે પાળે રે રાજ્ય સલુણા૦ વીર૦ ૧૩.
રતનવતી નામે પટરાણી છે, શિયળ સતીમા રે ખ્યાત; સલુણા૦
રૂપે રતિપતિ પ્રેમરસે ભરી, બીજી રાણી રે સાત સલુણા૦ વીર૦ ૧૪.
એક દિન પટરાણી રયણી સમે, સુપને પુનિમનો ચંદ; સલુણા૦
દેખી જાગી ગુણ જિન ગાવતી, મૌક્તિક શૌક્તિકાનંદ સલુણા૦ વીર૦ ૧૫.
ધર્મ કરતી ગર્ભને નીરવહે, સઘ વછલ નિત્યમેવ, સલુણા૦
ભક્તિભરે ગુરૂ ઘર પધરાવતી, પુજંતી ગુરૂદેવ સલુણા૦ વીર૦ ૧૬.
જીવ અમાર પડહ વજડાવતી, વનજળ ક્રીડાયે રમત; સલુણા૦
ઉત્તમ ગરભે માયને ઉપજે, દોહોલા રાય પુરત સલુણા૦ વીર૦ ૧૭.
અધમ માત લાહલા ઠીકર ભખે, ઘરમાં ચોરીને ખાય, સલુણા૦
પરનંદા કલહે રાતી રહે, પરઘર ગોવાને જાય. સલુણા૦ વીર૦ ૧૮.
નવ માસાંતર પુત્ર જનમ થયો, ઘર ઘર ઓછવ થાય, સલુણા૦
ચદ્રશેખર અભિધાન સજન ભૂઆ, સુપન પ્રમાણે ઠરાય સલુણા૦ વીર૦ ૧૯.
જિમ ગિરિ કદરમાં સુખભર વધે, નિરભય કેસરી બાળ, સલુણા૦

માય મનોરથ સાથે સુત થયો, આઠ વરસ સુકુમાળ. સલુણા૦ વીર૦ ૨૦.
ચંદ્રશેખરના રાસ રસાળની, પેહેલી ઢળકતી ઢાળ; સલુણા૦
શ્રી શુભવીર રસિક શ્રોતા ઘરે, હોજ્યો મંગળ માળ. સલુણા૦ વીર૦ ૨૧.

દોહરા.

તિણે અવસર માતા પિતા, ચિંતે ચિત્ત મઝાર;
રાજ્યપદે એ યોગ્ય છે, લક્ષણવંત કુમાર. ૧.
વિદ્યા વિણુ શોભે નહિ, શસ્ત્રવિના ભટ જાતિ,
પય વીણ ગૌ નદિ જળ વિના, ચદ્ર વિના જિમ રાતિ. ૨.
એક નગર એક રાજવી, મુરખમાં શિરદાર;
રાજ ચલાવે મંત્રવી, ભૂપ કચેરી મઝાર. ૩
એક દિન રાજકચેરીયે, આપ્યું આસન ભરાલ;
ટોળુ નૃપતું નાચતું, ગાવે ગીત રસાળ. ૪.
દાસી હજુરી રાયની, બેસે ભૂપતિ પાસ;
ભૂલ ચૂક બતલાવતી, કાંને ધરી મુખવાસ. ૫.
ગગરગ કરિ પૂછતા, ભૂપને નર્તકિ જામ;
દાસી વયણે નૃપ કહે, રાગતણું તે નામ; ૬.
રાગ અલાપિ પૃછતા, નર્તકી નૃપને જામ,
દાસિ કથિત રાજા કહે, પચમ રાગ તે તામ. ૭
કાર્યવસ્યે દાસી ગઈ, મદિરમાં લહિ લાગ;
નૃપ કહે નર્તકી પૃછતાં, એ સહિ છઠ્ઠમ રાગ. ૮.
દાસી આવી ઉતાવળી, કહે એ ગોડી રાગ;
ફલ તું રાય સભા વચે, બોલે મૂર્ખ પ્રવાદ. ૯

ભાષા.

હે દાસી !
એહિ રાગ તો ગોડી, પણ જો તુમ ના યાત દોડી;
અંદા વીસતલક ચઢતે, પણ નાંહિ પીછે વળતે.

પુનઃ દોહરા.

ઇમ સુણિ સર્વ સભા હસી, એ મુરખની રીત;

નાટકિયા નાહા સવે, જાણી મુરખની ભ્રાંત. ૧૦.
તે માટે એ કુમરને, વિદ્યા ભણવા હેત,
પંડિત પાસે મૂકિએ, નરને વિદ્યા નેત. ૧૧.
દિન સુદ્ધિ શશિ બળ લહી, ભણવા મૂકયો બાળ;
શાસ્ત્રકળા બહુ છાત્રસ્યું, શીખે એક નિશાળ ૧૨.

ઢાળ ૨ જી.

(ચોરી વ્યસન નિવારીએ–એ દેશી)

એણે નગરે વેહેવારિયો, ધનસાગર રે નામે ધનવંત કે,
પ્રીતિવતી નારી સતી, દોય નંદન રે તસ છે ગુણવંત કે,
સુગુણ સનેહી સાભળો. એ આંકણી ૧.
તે ઉપર એક ઇચ્છતાં, થઇ પુત્રી રે રૂપ લાવણ્ય ધામ કે;
સાત વરસની સા થઇ, ગુણવતી રે ગુણસુંદરી નામ કે સુગુણ૦ ૨.
ચંદ્રશેખર ભણતો જિહા તિહાં મુકી રે ભણવા સા બાળ કે,
બુદ્ધિ ઉદ્યમ ગુરૂ યોગથી, દોય શીખે રે કળા શાસ્ત્ર વિશાળ કે સુગુણ૦ ૩.
ચાર વરસ ભણતા ગયાં, એક દિવસે રે મધ્યાનની વેળા કે;
છાત્ર સરવ પેહેલા ગયા, કુઅર કુંઅરી રે થયા મઠમા ભેળા કે સુગુણ૦ ૪.
શાસ્ત્ર વિનોદ કથા રસે, રસ લાગો રે બેહુ જણને ત્યાંહિ કે,
છે કુમરી કુમરને, તસ ઉત્તર રે આપે ઉછાહિ કે સુગુણ૦ ૫.
મસ્તક ગગા દેખીને, શિવ ઉપર રે ગૌરી ધરી ખેદ કે;
પિયુ કહે ચુબન કરે, શ્યે કારણ રે કહો તેનો ભેદ કે સુગુણ૦ ૬.
ગૌરી સપત્ની દુખે ભરી, ધિયા મરણે રે વિષ ચુસે શિશ કે,
મર પડુત્તર સા સુણી, અતરસ્યુ રે ચિત ધરતી પ્રેમ કે સુગુણ૦ ૭.
ચતુર મળે જો ચતુરને, કુમરી રે હોય ગુણની ગોઠ કે,
રીઝ રસે ભવ નિરવહે, કાંઇ કેહેણી રે નવી આવે હોઠ કે સુગુણ૦ ૮.
કુઅર વદે પરવશ સુતા, પશુવર પરણી જાવે પરદેશ કે,
મનગમતા મેળા તજી, મુરખશુ રે નિત્ય કરતી કલેશ કે. સુગુણ૦ ૯.
સા કહે હુ તમને વરી, વર બીજો રે વરવાનો નેમ કે,

તિણ સમે છાત્ર મળ્યા સહુ, પાઠ દેવે રે પંડિત ધરી પ્રેમ કે. સુગુણ૦ ૧૦.
શાસ્ત્રકળા ગુણ આમળા, દિન કેતે રે હોય સિખ્યાં સાર કે;
એક દિન સહિ વયણે કહ્યો, નિજ માયને રે વિવાહ વિચાર કે. સુગુણ૦ ૧૧.
શેઠે જણાવ્યુ રાયને, નૃપ માની રે લિએ લગન તિવાર કે;
ઓછવ કરી પરણાવિયાં, ગુણસુંદરિ રે સહ રાજકુમાર કે. સુગુણ૦ ૧૨.
નૃપદત્ત વાસી ભુવન વસે, સુખ સ્વર્ગનું રે વિલસે નૃપ પુત્ર કે;
નામે કપાલિક એકદા, એક આવ્યો રે યોગી અબધૂત કે. સુગુણ૦ ૧૩.
આસિસ દેઇ વિનય કરી, એકાંતે રે કરી કુમરને સાન કે;
વાત કહે કપટે નમી, જેમ ચિત્ત કરે નમે ચોર કબાન કે સુગુણ૦ ૧૪.
વિદ્યા વિશ્વ વસી કરી, સાધતાં રે ગયાં વરસ તે સાત કે;
ઉત્તર સાધકતર વિના, ભૂત વ્યંતર રે બહૂ કરત વિઘાત કે. સુગુણ૦ ૧૫.
તેને પણ મેં અવગણી, મૂલ સેવન રે એ સઘળું કીધ કે;
કૃષ્ણ ચતુરદશિ રાત્રીયેં, સમસાને રે કરવી છે સીદ્ધ કે. સુગુણ૦ ૧૬.
તિણે તુમને કરૂં વિનતી, આ પ્રાર્થના રે કરવી નહી ભંગ કે;
ઉત્તર સાધક જો હવો, થાય વિદ્યા રે સિદ્ધિ તુમ સંગ કે. સુગુણ૦ ૧૭.
ચંદ્રશેખરના રાસની, એ બીજી રે કહિ સુંદર ઢાળ કે;
શ્રી સુભવીર કહે હજ્યો, નીત શ્રોતા રે ઘર મંગળ માળ કે. સુગુણ૦ ૧૮.

દોહરા.

સાંભળિ નૃપ સુત ચિંતવે, કરવું એહનું કાજ;
આગે પણ ઉપગારમે દેત દેહ ધનરાજ. ૧.
નિરગુણ પરગુણ નવી લીયે, સ્વારથ રસિયા જેહ;
આશા ભંજક ભૂતલે, ભારભૂત નર તેહ. ૨.
પ્રીત કરી પાળે સદા, પરદુઃખ દુખિઆ અન;
વિરલા પરકારજ કરા, કૃતગુણ જાણગ ધન્ય. ૩.
યોગીજીને કુઅર કહે, એ કરસ્યુ તુમ કામ;
ઉત્તર સાધક મુજ થકે, કુણ લેવે તુઝ નામ. ૪.
નવ દિન અંતર ચઉદસે, આવીશુ તુમ ગેહ;
સાંભળિને યોગી ગયો, રહ્યો વનાંતર તેહ ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(કોઈ લ્યો પરવત ધુંધલો રે લો,—એ દેશી.)

મંત્રી સુત તિણે અવસરે રે લો, કુમરને પૂછે વાત રે, ચતુર નર
યોગી ધુરત નિર્દય નરા રે લો, નીચસ્યું શી એકાંત રે; ચતુર નર. ૧.
નીચસ્યુ નેહ ન કીજીએ રે લો, ધ્રાખ જ્યુ જાંબૂ પાસ રે; ચતુર૦
કસ્તુરીનો ગુણ ગળે રે લો, દીજે હીંગનો વાસ રે ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૨.
વળતું કુમર કહે ઇસ્યૂં રે લો, નહિ સંગતિ અમ કીધ રે, ચતુર૦
પર ઉપગાર પણે કરી રે લો, વિદ્યા કરાવું સિદ્ધ રે ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૩.
ઉપગાર કરતાં નીચને રે લો, મંત્રી વદે ઘટે સાખ રે, ચતુર૦
શી તે ટર્યો હમે ધર્યો રે લો, ઉદરે કાપી પાખ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૪.
કુઅર કહે જે વચન દિયુ રે લો, પાલવુ મસ્કરો ભેદ રે, ચતુર૦
ઉંચ નીચ ઘરે ચંદ્રમા રે લો, કરત ઉદ્યોત ન ભેદ રે ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૫.
ચઉદશ દિન તે આવિયો રે લો, યોગી બીજોરૂ હાથ રે, ચતુર૦
ખડગ સાઈ કુમર ચલ્યો રે લો, રાત્રે યોગીની સાથ રે ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૬.
વીર વેશ નિરભયપણે રે લો, પોહોત્યો નૃપ સમશાન રે; ચતુર૦
યોગી એ મંડલ રચી રે લો, મેલે બહુ બળિદાન રે ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૭.
દુષ્ટ દેવી પૂજન કરી રે લો, ભાખે કુમરને તેહ રે, ચતુર૦
શિખાબંધ મસ્તક કરૂ રે લો, રક્ષા કારણ તુજ દેહ રે ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૮.
રાય ભણે નિરભય રહો રે લો, તિખિ મુજ તરવાર રે, ચતુર૦
શિખ્યા બંધ મુજ ખપ નહિ રે લો, સત્ય વડો સંસાર રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૯.
ખેચિ ખડગ નૃપ સુત ખડો રે લો, ચિંતે યોગી તામ રે, ચતુર૦
છળ કરીને હણુ એહને રે લો, ગાફલ દેખુ જામ રે ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૧૦.
મુદ્રા ધ્યાન ધરી કરે રે લો, વિદ્યા સાધન મંત્ર રે, ચતુર૦
મણુઅ મૃતક પાસે ઠવી રે લો, તસ મુખ હવન કરત રે ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૧૧.
તિણે સમે વિદ્યાવ્યંતરી રે લો, તનુ ઉન્નત વિકરાળ રે, ચતુર૦
કડ કડ દંતે ગાજતી રે લો, વો કર કાતી કપાળ રે ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૧૨.
દેખિ કુમર એમ ઉભસી રે લો, ખડગે ધ્રુજવી તેહ રે, ચતુર૦
ભય લહિ ભક્ષણ માગતિ રે લો, યોગી ક્રોધારૂણ દેહ રે ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૧૩.

લેઇ ખડગ કહે બાળકા રે લો, તુજ હાથે સુણુ ગુઝ રે; ચતુર૦
નિજ મસ્તક દિયો દેવિને રે લો, સુરી કરે મસ્તક તુજ રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૧૪.
શત્રુ જગત તુમને નમે રે લો, રવિ સમ પ્રગટે રૂપ રે; ચતુર૦
કુંઅર કહે સુણ જોગટા રે લો, તું ભિક્ષુક અમે ભુપ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૧૫.
નિર્દય પાપી તુજ હણી રે લો, દેવિને દિયો ભોગ રે; ચતુર૦
સુરિ સતોષવતી હુવે રે લો, જાય જગતનો રોગ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૧૬.
યોગીયે ઘા ખડગે દીયો રે લો, કુઅરે બચાવી લીધ રે, ચતુર૦
ઉચ્છલી સિંહપરે ચઢ્યો રે લો, કુમર યોગીને ખધ રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૧૭.
મૃતકે નૃપ ચરણે ગ્રહી રે લો, આકાશ નાંસ્યો ઉછાલ રે; ચતુર૦
ગગન ચલતિ ત્રિલોચના રે લો, દેવીએ કુંઅર નિહાલ રે. ચતુર૦નીચસ્યું૦ ૧૮.
કાતી ખડગ લેઈ તીહુ જણા રે લો, ભૂતળ ઉભાં દીઠ રે; ચતુર૦
જક્ષણીએ ભટ પાઠવી રે લો, હણીયો યોગી હેઠ રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૧૯.
જક્ષણી નૃપને લેઇ ગઇ રે લો, રત્નગિરિને શૃગ રે; ચતુર૦
ક્રીડા મદિરમાં જઇ રે લો, આસન ઠવિ કહે રગ રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૨૦.
ક્રિડા નીમિતે ઇહા કર્યો રે લો, કનક મોહેલ મનોહાર રે; ચતુર૦
ત્રિલોચના નામે રહુ રે લો, દાસ સખિ પરિવાર રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૨૧.
તુમ રૂપ રગે મોહી રહી રે લો, થઇ ધણિઆતિ આજ રે, ચતુર૦
પ્રેમરસે રસ કેળવ્યો રે લો, છાંડી તન મન લાજ રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૨૨.
કામને બાણે હું હણી રે લો, તુમ વિણ શરણ ન કોય રે; ચતુર૦
પુરૂષોત્તમ બળિયો ધણી રે લો, પુન્યવતીને હોય રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૨૩.
એ પરીકર સવી માહરો રે લો, તે તવ કિકર યોગ રે; ચતુર૦
જનમ લગે લીલા કરો રે લો, મન ગમતા સુખ ભોગ રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૨૪.
તપ જપ કષ્ટ કરિ મરે રે લો, પામે ન સુખ તે બાલ રે, ચતુર૦
નરભવમાં સુર સુખ મળ્યુ રે લો, તુમચો ભાગ્ય વિશાળ રે. ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૨૫.
નિશિ દિન કર જોડિ રહું રે લો, સુણ શુભવીર દયાળ રે; ચતુર૦
ચંદ્રશેખરના રાસનીરે લો, એ કહી ત્રીજી ઢાળ રે ચતુર૦નીચસ્યુ૦ ૨૬.

દોહરા.

કુંઅર સુણી મન થીર કરી, કહે દેવીને એમ;

મેં સદ્‌ગુરૂ પાસે લિયો, પરનારીનો નેમ. ૧.
શક્તિ અગાધ છે દેવનેં, જો કરે કમ વિઘાત;
પર્વત ડોલે વાયુથી, તરૂવરની શી વાત. ૨.
મોહે મન માણસ તણાં, મુઝાણાં સસાર;
વિરમ્યા વિષય કખાયથી, તે ગુણ મણિ ભંડાર. ૩.
કૃત્યાકૃત્ય હિતાહિતે, કામ વિવશ નરનાર,
ન સુણે ન જાણે દેખતા, અપજસ મસિ વિસ્તાર. ૪.
કાંમાંધ તે સુખ ગણે, વિષય વિપત્તિ નિધાન,
ધતુરિત નર લોહને, દેખે કનક સમાન ૫.
જાય વિષય વિષ સર્પનુ, ગરૂડી મત્ર જિનેશ,
રાખ્યો અહનિશ હૃદયમાં, સદ્‌ગુરૂનો ઉપદેશ. ૬.
ત્રિહું અક્ષરે તુમ નામ છે, દેખણ લોચન જ્ઞાન દોય,
તૃતિય લોચન જુઓ, નામ સફળ તો હોય ૭.
તુષ્ટ થઇ દેવી કહે, તુમ વચ મત્ર બલેણ;
મોહ મહા વિષ મિટ ગયો, ધર્મ લહ્યો અચિરેણ. ૮.
તુ મુજ બાધવ ધર્મનો, તુહિ ગુરૂ . તુંહિ દેવ;
કામ પડે સભારજો, કરશ્યુ નિત તુમ સેવ. ૯.
વાત કરતાં સાંભળ્યો, શબ્દ મધુરતા તેણ;
કુઅર કહે કુણ એ ભણે, કોકિલ કઠર વેણ. ૧૦.
સા કહે ચદ્ર ગુફા વસે, કરતા શાસ્ત્ર ઉચ્ચાર,
ઉપવાસી ચઉમાસના, ચાર ચતુર અણગાર. ૧૧.
કુમર કથનથી મેળવ્યો, વાંદી બેઠા જામ,
શ્રુત સુણતાં નિશિ નિર્ગમે, દેવી વીસર્જિ તામ. ૧૨.

ઢાળ ૪ થી.

(જુઓ જુઓ અચરિજ અતિ ભલુ—એ દેશી)

મુનિ શાસ્ત્ર ભણે ગૃહિ દાનનાં, તિહા પાત્ર દાન સુવિશેષ હો,
ઉત્તમ મધ્યમ મુનિ શ્રાવકા, અનુકપા દાન અશેષ રે.
જિન મતવિણ પાત્ર ન પામીએ. એ આંકણી. ૧.

નવ પુછે કુમર મુનિરાજને, દાન લૌકિક દેવે પ્રચુર હો;
સજ્યા ઘર બ્રાહ્મણને દિએ, સંક્રાંતિ ગ્રહણ શશી સુર હો. જિન૦ ૨.
તેનુ ફળ શાસ્ત્રે શુ કહ્યુ, વદે સાધુ સુણો મહિ કંત હો;
દેવ શર્મા બ્રાહ્મણ શ્રીપુરે, પ્રિયા જિનમતિ જિનમતવંત હો. જિન૦ ૩.
મૃત સજ્યા ગવિ ગુરૂ ગહુરી, પાપ ઘટ તલ દાન વિશિઠ હો;
સંક્રાંતિ ગ્રહણ દિન આપતાં, જિનમતિએ નિજપતિ દિઠ હો. જિન૦ ૪.
સા ભણે એ દુરગતિ દાન છે, એ કુગુરૂ તણો ઉપદેશ હો;
મિથ્યાતની વાણી ડાકણી, આ ભવ પરભવ સક્લેશ હો. જિન૦ ૫.
નાયક ગ્રાહક દુગ્ગતિ વરે, તુજ ન ઘટે પાપનો ખેલ હો;
ઉપદેશે પણ નવિ ભિંજિઓ, જળધરથી જિમ મગસેલ હો. જિન૦ ૬.
મરિદેવ પુરે કરહો થયો, ખાય કટક વેહતો ભાર હો;
પ્રિયા જૈન ધર્મ ભાવે કરી, રમાપુર માહે અવતાર હો. જિન૦ ૭.
નૃપ અમર પ્રિયા કમળાવતી, તસ પુત્રી સુરૂપા નામ હો;
સુખ ભરયોવન વય પામતી, ચઉસઠ કળાનું ધામ હો. જિન૦ ૮.
સ્વયવર મંડપ મળિયા તિહાં, લક્ષ્મી પુરી ધન ભુપાળ હો;
તે દેખી સુરૂપા રીઝશું, તસ કંઠે દવે વરમાળ હો જિન૦ ૯.
લેઇ લગ્ન જનક પરણાવિને, વોળાવે દેઇ બહુ દામ હો,
વર કન્યા ચલંતા સન્યસ્યું, ઉત્તરિયા શ્રીપુર ગામ હો. જિન૦ ૧૦.
નિજ સૈન્ય સુખે ભારે ભર્યો, ઉંટ મુરછાણો તિણી વેર હો;
થઇ ઊભો આસુ ધારથી, તે આરડતો ફેર ફેર હો. જિન૦ ૧૧.
તિણે વનમાં જ્ઞાન ધરા મુનિ, રાય રાણી નમે ધરિ નેહ હો;
પુછતાં પુરવ ભવ કહ્યા, દેવશર્મા જિનમતિ એહ હો. જિન૦ ૧૨.
મુનિ વયણને શ્રીપુર દેખિને, દોય જાતિ સમરણ લહંત હો;
સરૂપા આવી કહે ઉટને, રહે છાનો પોકાર કરંત હો. જિન૦ ૧૩.

દોહરો.

કર હામ કર કરકયડો, ભાર ઘણો ધર દૂર;
તુ દાતા હુ વારતિ, રાહુ ગલતે સુર.

પૂર્વ ચાલ.

સુરૂપા મુખથી માર્ગે જાતાં, સુણી જૈન ધરમ ઉપદેશ હો;
ઉટ અંતે અણસણ આદરી, સૌ ધર્મે થયો સુરવેશ હો જિન૦ ૧૮.
સુરૂપા પણ અંતે અણસણી, તે દેવની દેવી થાય હો;
જે પુરવ રાગે રંગિઆ, તે રાગ દિશા નવિ જાય હો. જિન૦ ૧૫.
તિહાંથી ચવિ નર ભવ પામીને, લહિ ચરણ મુગતિ પદ પાય હો,
નબળે દાને નબળી મતિ, ભાખે મુનિવર સુણ રાય હો. જિન૦ ૧૬.
રવિ ઉદયે મુનિ નમિ ચાલતાં, ગિરિ વન તરૂ શોભા દિઠ હો;
એક ચઇત્ય ધજા દેખી કરી, ધરિ હરખ ઉતરિઓ હેઠ હો. જિન૦ ૧૭.
નિશિહિ કહિ પેઠો મંદિરે, દેખિ મરૂદેવા નંદ હો,
વિધિ જોગે જિન વંદન કરી, ગુણ ગાતા લહે આણંદ હો. જિન૦ ૧૮.
ચંદ્રશેખર રાયના રાસની, કહિ ચોથી ઢાળ રસાળ હો;
ગુભવીર વચન સુણતા થકા, નિત લહિએ મંગળ માળ હો જિન૦ ૧૯.

દોહરા.

જિન વંદી વનમેં ગયો, સરવર દેખી વિશાળ;
મુખ શુચિ જળફળ ખાઇને, બેઠો સરવર પાળ ૧.
ભવજળ તરવા કારણે, આવી દો વર નાર;
જળ ભરી બેહેડાં શિર ધરી, કરતી કલેશ અપાર. ૨.
એક કહે હું આગળ ચલું, તું મુજ પુંઠે ચાલ;
એક કહે હું આગળ ચલુ, તું મુજ પુંઠે ચાલ. ૩
કુઅર કહે કુણ જાતિ છો, શે કારણ હુએ કલેશ;
એક કહે નર સાંભળો, માંહારી વાત વિશેષ. ૪
લોહકારની જાતિ હું, ગુણમંજરિ મુજ નામ;
મુજ પતિ વિજ્ઞાને ભર્યો, રાજદ્વાર બહુ મામ ૫.
વિસ્મય લહિ નૃપ પૂછતો, નામ કિસ્યું વિજ્ઞાન,
સા કહે મુજ ભરતારનું, રવિશેખર અભિધાન ૬.
મચ્છ કરે એક લોહનો, ગગન પંજે જાય,
જળધિ મણિ મુગતા ગળી, પાછો નિજ ઘર આય ૭.

તે નિસુણિ અપરા તિહાં, બોલી ગર્વ ભરેલ;
મુજ પતિ વિદ્યા આગળે, એ સવી બાળક ખેલ. ૮.
નૃપ પુછંતાં બોલતી, સ્વામી મુજ રથકાર;
સુરદેવ વિદ્યાનિધિ, રતિસુંદરિ ભરતાર. ૯
અશ્વ ઘડે તે કાષ્ટનો, બેશી ચલત આકાશ;
જોઈ જગત આ શિવપુરે, ફરિ આવે ખટ માસ. ૧૦.

ઢાળ ૫ મી.

(રામચંદ્રકે બાગમેં ચંપો મોરી રહ્યો રી–એ દેશી.)

સાંભળી રાજકુમાર, કહે તુમે દોય ભલી રી;
તુમ પતિ દો વિજ્ઞાન, જાતા જોડી મળી રી. ૧.
વળગી અંગુલી દોય, સમગતી ચાલો રમી રી;
જાઓ હશી નિજ ગેહ, એ અમ વાત ગમી રી. ૨.
ઉકત રીત ચલી દોય, પુઠે કુમર ચલે રી;
લોહકાર ઘર જાત, રવિશેખરનેં મલે રી. ૩.
પામી આદર માન, પુછી વાત સહિ રી;
તિણે પણ લહિ પુણ્યવંત, સાચી વાત કહી રી. ૪.
દેખી લક્ષણવંત, રાખે તેહ ઘરે રી;
લેઇ અમુલખ લોહ, મચ્છ સ્વરૂપ કરે રી. ૫.
પૂછે અપવર કીધ, નર દો યમાં વે સહી રી;
પવન કિલિ દિએ પુંઠ, શુભ દિન વેળા લહી રી. ૬.
બિહુ જણ પેઠા માંહી, ઉડ્યા પંખી પરે રી;
જોવા નવ નવાં ગામ, ખેચર પદવી વરે રી. ૭.
પોંતા જળ નિધિ મધ્ય, માંનું ગર્ભે રહે રી;
ગહ્વર ધ્રે તે મીન, જળ તળ મોતી ગ્રહે રી. ૮.
મચ્છ ગળે લઘુ મચ્છ, તેણિપરે પેટ ભરે રી;
મુક્ત ધનુશર તેમ, મીનસ્યું આવે ઘરે રી. ૯.
નચી કિલિકા લીધ, મોતી શ્રેણિ પડી રી;
પુછે નૃપ આ સિદ્ધ, વિદ્યા ક્યાંથી જડી રી. ૧૦.

તે કહે સિદ્ધા દેવી, પુજી એક મને રી;
કુચી બે વિદ્યા સાથ, બક્ષિશ કરી અમને રી. ૧૧.
પણ નર રાયની બીત, મોહોટી માથા શરે રી;
જાણે જો ભૂપાળ, મોકલે જમને ઘરે રી. ૧૨.
તે નિસુણી નૃપ નંદ, કહે સુખ માંહે રમો રી;
જબ મુજ પ્રગટે રાજ્ય, તવ તું બંધુ સમો રી. ૧૩.
નૃપ સુત પાટવી જાણુ, વિદ્યા તાસ દિએ રી;
વિનય નમી કરજોડ, સાંગોપાંગ લીએ રી. ૧૪.
નૃપ કહે રેહેજ્યો મિત્ર, ચિંતાજાળ કટી રી;
આ મુજ વચન પ્રમાણ, દેશું પ્રધાન વટી રી. ૧૫.
જઈશુ અમે પરદેશ, એમ કહિ પંથે થયો રી,
લેઇ મુગતા દસ શેર, રથકાર ગેહેં ગયો રી. ૧૬.
મુક્તા ઠવે તસ થાળ, રતિસુંદરિ તે લીએ રી;
કુંવરને તવ સુર દેવ, બહુ સનમાન દિએ રી. ૧૭.
વિશ્વેવશિ નહિ કુણુ, પુરિએ વદન અદે રી;
પિષ્ટ મુખેથી મૃદંગ, મધુરી વાણી વદે રી. ૧૮.
ઉત્તમ રાસ રસાળ, પાંચમી ઢાળ ભણી રી;
દાતા જગત શુભ વીર, મેઘની ચાહ ઘણી રી. ૧૯.

દોહરા.

કહો કુણ દેશથી આવીઆ, મુજ મંદિર મહારાજ;
પ્રગટ્યા પૂરવ ભવ કર્યા, પુન્ય અમારાં આજ. ૧.
સુરદેવ કહે તે કહો, જે અમ સરશું કામ;
વળતુ કુમર ભણે ઇસ્યું, કાશી વણારશી ઠામ. ૨.
વર વિજ્ઞાન કળા સુણી, આવ્યો છુ તુમ પાસ;
ભમિ ભમરો આવી ઠરે, પામી નલિન નિવાસ. ૩.
એમ સુણિ કાષ્ટ તુરંગ ઘડી, ઉપર કુમર ચઢાય,
કુંચિ ખિહું ગમ ના ગમી, દેઇ કિધ વિદાય. ૪.
દેશ કરિ એક માસમાં, પંખિ પરે આકાશ.

પાછા વળિ આવી રહે, રથકારક આવાસ. ૫.
કૌતક દેખી નૃપ સુતે, વિનયેં વિદ્યા લીધ;
સેનાપતિ પદ તુજ દિયો, એણીપરેં વચન જ દીધ. ૬.
નિકળિયો તસ ઘરથકી, પ્રમુદિત રાજ કુમાર;
નિશિ વિશરામ તરૂ તળે, દેખી વડ વિસ્તાર. ૭

ઢાળ ૬ ઠી.

(કેસરવર્ણો હો કે કાહાઢી કસુબો મારા લાલ-એ દેશી)

સવિતા સુતો હો કે વરૂણ દિશાએ, મારા લાલ;
વડતલ સુતો હો કે કુમર નિશાએ; મારા૦
ભય નિરવાણ હો કે નૃપ સુત જાગે, મારા૦
ઉદ્યમ કરતાં હો કે દાળિદ્ર ભાગે. મારા૦ ૧.
મધ્ય નિશાએ હો કે પથ ચલંતા, મારા૦
બે નર આવી હો કે પાય નમતા; મારા૦
હરખ ધરીનેં હો કે પાસેં બેઠા, મારા૦
મીત્ર પુરવના હો કે કુમરે દીઠા. મારા૦ ૨.
તેને પુછે હો કે કિહાંથી આવ્યા, મારા૦
કિએ દેશાવર હો કે દોય સધાવ્યા; મારા૦
તવ તે બોલે હો કે નૃપ સાંભળિએ, મારા૦
દેશાવર હો કે નાવ નિકળીએ. મારા૦ ૩
પણ સંધ્યાએ હો કે તુમ વિણ આયે, મારા૦
ધરિ અસિ હાથે હો કે યોગી સાથે; મારા૦
ચલિઆ જાણિ હો કે તુમચે તાતે, મારા૦
સઘળે જોયા હો કે વળિ દિન રાતે. મારા૦ ૪
સુદ્ધિ ન આવી હો કે કાંઈ તુમારી, મારા૦
રાય ને રાણી હો કે બહુ દુઃખ ભારી; મારા૦
તે સુણિ ચિંતે હો કે તુમચી નારી, મારા૦
સાથ સહેલી હો કે વાત વિચારી. મારા૦ ૫:
બુદ્ધિ બળિઆ હો કે દોય વહેરા, મારા૦

મિત્ર ભલેરા હો કે મુજ પતિ કેરા; મારા૦
જઇ દેશાવર હો કે ખબર તે જોશે, મારા૦
મેળો કરશે હો કે જ્યાંહાં તે હોશે. મારા૦ ૬.
એમ ધારીને હો કે બેહુ મોકલિઆ, મારા૦
પૂર વન જોતાં હો કે રણમા મળિઆ; મારા૦
શત જોજનની હો કે અટવી મોહોટી, મારા૦
તુમ મળવેથી હો કે તે થઇ છોટી. મારા૦ ૭.
અગોઅગે હો કે ભેટી મળિઆ, મારા૦
પ્રેમની વાતે હો કે રસમા ભળિઆ; મારા૦
પણ પથીને હો કે નિદ્રા ભેટે, મારા૦
નિદ વિસામે હો કે શ્રમ સવિ મેટે મારા૦ ૮.
બિહુ જણ સુતા હો કે નૃપ જાગતા, મારા૦
તે તરૂ ઉપર હો કે વાત કરતાં, મારા૦
દપતી વ્યતર હો કે પ્રેમ ગરીઠે, મારા૦
વતરી પૂછે હો કે કુણ એ હેઠે મારા૦ ૯.
તવ સુર બોલે હો કે નર વઇપુત્તા, મારા૦
એને મળિઆ હો કે એ દોય ધુત્તા; મારા૦
વણિક ને વાડવ હો કે એ બેહુ જાતી, મારા૦
મીત્રપણાથી હો કે થાય અરાતી મારા૦ ૧૦.
ધાસની અગની હો કે વાદળ છાયા, મારા૦
વેશા સંગાતે હો કે વણિકની માયા; મારા૦
જળજ વૃષ્ટી હો કે નીચની સેવા, મારા૦
જળ પરપોટા હો કે તુલ્ય ગણેવા. મારા૦ ૧૧.
વણિક જગતમાં હો કે ત્રણ ભલેરા, મારા૦
ગર્ભાવાસે હો કે ચિત્ર કરેલા; મારા૦
મરણ થએલો હો કે ત્રીજો કહીએ, મારા૦
અવર ભરૂસે હો કે કબહુ ન રહિએ. મારા૦ ૧૨.
તિમ વળિ ભિક્ષુક હો કે બ્રાહ્મણ ભૂડો, મારા૦

દાન મૃત્યકના હો કે કેળવે કૂડો; મારા૦
ધનપતિ નરના હો કે મરણુજ વછે, મારા૦
એક દિન નાપે હો કે તાસ નીશ્રંછે. મારા૦ ૧૩.
એક દિન જમશે હો કે તિગદિન લાંઘણુ, મારા૦
માગણુ જનમાં હો કે નબળો માગણુ; મારા૦
તરણુથી હલકો હો કે તુરની જાતી, મારા૦
તેથી હલકો હો કે વિપ્ર વિજાતી. મારા૦ ૧૪.
પવન ન ફરસે હો કે રખે સુજ આગે, મારા૦
માગણે દેવે હો કે કાંઇક માગે; મારા૦
વિપ્ર સુદત્ત હો કે વણિક નરોત્તમ, મારા૦
એ દોય મીત્ર હો કે દુખનો સંક્રમ. મારા૦ ૧૫.
કુમર સુણતાં હો કે તે દોય જાગે, મારા૦
સવિતા ઉદયે હો કે ચલિઆ આગે; મારા૦
રણમાં દીઠો હો કે વાઘ હરામી, મારા૦
બિહુ જણ નાઠા હો કે તસ ભય પામી. મારા૦ ૧૬.
નૃપ એક બાણે હો કે વાઘને હણતો, મારા૦
મીત્ર ન દીઠા હો કે રણમાં જોતો; મારા૦
ફરતાં દીઠું હો કે એક સરોવર, મારા૦
કમળે સેવિત હો કે હંસ યુગલવર. મારા૦ ૧૭.
ચિહું દિસ પાલે હો કે તરૂવર ઘેરા, મારા૦
ઉપર માળા હો કે પખિ કેરા; મારા૦
જાબુ દાહાડિમ હો કે રાયણ રંભા, મારા૦
જામ રામ ફળ હો કે ફુલ કસુંભા. મારા૦ ૧૮.
કિશુક કુસુમે હો કે રાતી ધરતી, મારા૦
આંબે કાયલ હો કે ટહુકા કરતી; મારા૦
સુદર શોભા હો કે કુમર નિહાળે; મારા૦
ફળ લેઇ આવે હો કે સરોવર પાળે. મારા૦ ૧૯.
સ્નાન કરીને હો કે તે ફળ ખાવે, મારા૦

વરૂણ દિશાએ હો કે સુરજ સધાવે; મારા૦
પૂરવ દિશાએ હો કે વનમાં સુંદર, મારા૦
કામદેવનું હો કે ઝળકે મંદિર. મારા૦ ૨૦.
ધિરજ ધરીને હો કે એ કુણ જાતે, મારા૦
તિહાં જઇ બેઠો હો કે કુમર તે રાતે; મારા૦
ઢાળ એ છઠી હો કે લીલ વિલાસી, મારા૦
શ્રી શુભવીરે હો કે તેહ પ્રકાશી. મારા૦ ૨૧.

દોહરા.

યક્ષાલય ઉપર ચડ્યો, અપવર દેખી એક;
શયન યોગ્ય સમ ભૂતલી, મુદિત થયો અતિરેક. ૧.
દોય કમાડ જડી કરી, ભુગળ સાંકળ સાજ;
યક્ષ શરણ સુતે થકે, ચિંતે મિત્રનું કાજ. ૨.
સત્ય વચન વ્યંતર તણું, મિત્ર ગયા દોય રાંક;
કર્મ જાતિ સભાતિએ, અવર ન બીજો વાંક. ૩.
પણ ઉત્તમ નર સંગ્રહે, ફરિ ન કરે તે દૂર;
પુનરપિ મેળો જો મળે, તો હોએ સુખ ભરપૂર. ૪.
દોષાકર કુટિલા કૃતી, અંગ કલંક ધરાય;
અન્ત સમય લહી મિત્રનો, નિજ મુખ ઉજ્જ્વળ થાય. ૫.
ચંદ્ર એસ્યો પણ પ્રેમથી, શિવ ધરિયો નિજ સિસ;
નાગ ન કંઠથી પરીહરે, કોઇ દીન ન કરે રીસ. ૬.
એમ ચિંતવતાં કુંવરને, રાત ગઇ ઘડિ બાર;
મંદિર બાહિર જે બન્યો, તે સુણજો અધિકાર. ૭.

ઢાળ ૭ મી.

(હું તો મોહી છું તમારા રૂપને રે લો—એ દેશી.)

વૈતાઢ્ય શ્રેણીએ ઉપની રે લો, યોવન વય સમ રૂપની રે લો;
કન્યાઓ વિદ્યાધર તણી રે લો, જ્યોતે જગી રૂપની મણી રે લો. ૧.
ચોસઠ પ્રેમે એકતા રે લો, માનુ ચોસઠ હરીની સુતા રે લો;
નારી રૂપે નહી માનવી રે લો, જાણે સ્વર્ગથી રીસવી રે લો. ૨.

વન દેવતાએ નુતરી રે લો, ટોળી આકાશથી ઉતરી રે લો;
ચાર દેવ ચોરી ગયા રે લો, બ્રહ્મા મુરખ મતિએ થયા રે લો. ૩.
જરસાએ કર કંપે સહી રે લો, સૃષ્ટિ તિણે સરખી નહી રે લો;
અપવાદ હરણ મેઢી ચઢી રે લો, ચોસઠ એકાંતે ઘડી રે લો. ૪
રંભા સચી મૃદુ તાહરી રે લો, ચિંતાએ નિદ્રા ગઇ પરી રે લો;
રૂપ રતિ પ્રીતિકો હરે રે લો, અગ વિના સ્મર થઇ ફરે રે લો. ૫.
દેવ દુષ્ય ભુષણ ધરી રે લો, રગ મંડપ આવી ઠરી રે લો;
ચપક માળા છે વડી રે લો, નાટક હુકમ કરે ખડી રે લો. ૬
સંગીત બદ્ધ કરી સુંદરી રે લો, વીણા મૃદંગ તાલ ઝલ્લરી રે લો;
વાજિંત વાજે બહુ પરે રે લો, જુએ કુમર રહી ઉપરે રે લો ૭
રાગ સારંગ રસ રીતશું રે લો, રીજયો કુમર નિજ ચિત્તસ્યૂ રે લો,
નૃત્ય વીસર્જિ સવે રમી રે લો, જક્ષનેં જઇ ચરણે નમી રે લો. ૮.
હાથ જોડિ કરિ માગિયો રે લો, સુંદર વર અમને દિઓ રે લો;
મડપમાં આવી રહે રે લો, ચંપક માળા તવ કહે રે લો. ૯
વસ્ત્ર ભૂષણ અહિંઆ મેલીએ રે લો, સરોવર જઇ જળ ઝીલિએ રે લો;
એમ સવિ એક મતે. થઇ રે લો, સ્નાન કરણ સરસી ગઇ રે લો. ૧૦
ચંદ્રશેખર મય ઉતરી રે લો, વસ્ત્ર આભૂષણ લેઇ કરી રે લો;
મંદિર માંહિ થિર થઇ રે લો, દેઇ કમાડ સુતો જઇ રે લો. ૧૧
નાહિને જલ ક્રીડા કરી રે લો, આવી મંડપ સહુ સુદરી રે લો;
ચેલ ભુષણ નવિ દેખિને રે લો, દ્વાર જડ્યાં અવલોકિને રે લો. ૧૨.
ચતુરા કહે ચિત શું લગિ રે લો, રેરે પુરૂષ અમનેં ઠગી રે લો;
પણ એ ચિરાદિક વામસ્યો રે લો, નહિ તો મરણ ગતિ પામશો રે લો. ૧૩.
નૃપ સુત ઉત્તર ના દિએ રે લો, તામ સકળ કહે બાંધિયે રે લો,
પાદપશું લટકાવિયે રે લો, જલદી જલે જંપાવીયે રે લો. ૧૪.
કેતી કહે શીઆળીયે રે લો, કાષ્ટ અગ્નિ કરિ બાળીયે રે લો;
સાંભળી નૃપ સુત ના બીહે રે લો, ચંપકમાળા તવ કહે રે લો. ૧૫.
ઉત્તમ પરધન ના લિએ રે લો, નિચ લિએ તો ફરિ ના દિએ રે લો;
કોઇનેં અમે નવિ ભાળવ્યાં રે લો, લેઇ ઉત્તમ તમે જાળવ્યાં રે લો. ૧૬

બાળા વચન નબળાં સુણિ રે લો, મનમાં નવી આણે મહાગુણી રે લો;
કુઅર દયા ધરી ઉચરે રે લો, ગળે પડે તો કાંઇ ના સરે રે લો. ૧૭.
કોઇક લેઇ નાઠો હશે રે લો, અમને કહ્યાથી કહો શું થશે રે લો,
સા ભણે સિદ્ધ નજર કરે રે લો, શીઆળ આડાં ન ઉતરે રે લો. ૧૮.
બોલ કિસ્યાં કહિએ ઘણા રે લો, રાત થોડિ ને વેશ છે ઘણા રે લો,
જે રે મુખે માગો તમે રે લો, તે વર ચીજ આપુ અમે રે લો ૧૯.
કુમર કમાડ ઉઘાડિને રે લો, નિજ અપરાધ ખમાવિને રે લો,
તાસ ચીજ તેહને દિએ રે લો, કાંઇ ન મુખ માગી લિએ રે લો ૨૦.
ભાગ્યશાળી લક્ષણ ભર્યો રે લો, ખેચરી ચિત્તમા ઉતર્યો રે લો,
ચિંતે હ્રદય વસ્તુ ગ્રહિ રે લો, રાજાનો નંદન એ સહિ રે લો ૨૧.
ખડગ રતન મણી કંચૂઓ રે લો, દેઈ કહે મહીમા જુવો રે લો;
ખડગે અજય પદવી થશે રે લો, ચક્રી સમા જન ગાવશે રે લો ૨૨.
પટરાણી દિયો કંચૂઓ રે લો, રંભા રૂપની રૂજા જુવો રે લો,
અમ તુમ મેળા અવસરે રે લો, ભાવી વાત જ્ઞાની સરે રે લો ૨૩.
એમ કહી સહુ નિજ થાનમાં રે લો, બેશી ચલી વૈમાનમાં રે લો;
શ્રી શુભ વીર કહે સાતમી રે લો, ઢાળ રસિક જનને ગમી રે લો ૨૪.

દોહરા.

રવિ ઉદયે કુઅર ચલ્યો, સમરંતો નવકાર,
શુન્ય નગર એક દેખિયો, તેહિજ અટવિ મઝાર. ૧.
ફરતી તસ નવ વાડિયો, નહિ માણુસ સંચાર;
કોસીસં કરી સોહતો, સુંદર પુર પ્રકાર ૨.
શરણ કરિ અરિહંતનું, પેઠો નયર મઝાર,
મેહેલ અનોપમ મારગે, સુન્ય પડ્યા બજાર ૩.
હાટની શ્રેણિ ઉઘાડિયો, નર તિરિનું નહિ નામ;
ધાન્ય વિવર ધન ભાજને, ભરિત નિહાળે ઠામ. ૪.
નવ નવ કરત વિચારણા, કિમ સુનુ પુર એહ,
રાજ પથે જાતા થકાં, દીઠું ભુપતી ગેહ. ૫.
ધીરજ ધરિ ઉપર ચઢ્યો, પોહોત્યો સપ્તમે માળ;

દેખે ચિત્ર વિચિત્રતા, સુંદર ભુમિ વિશાળ. ૬.
કનક ઘટિત એક ઢોલિયો, સૂર સજ્યાથી અનૂપ;
તસ ઉપર મંજારિકા, દીઠી શામ સ્વરૂપ. ૭.
ઓસીસે દોય ડાબડી, અંજન રક્ત ને શ્વેત;
રક્તજિત નયનાં લહી, શ્વેતાંજન કરે નેત. ૮.
તવ રંભા સમ કન્યકા, થઇ બેઠી ધરી લાજ;
નમ્ર વદન આસન દિએ, કહે બેસો માહારાજ. ૯.
નૃપ સૂત બેસી પૂછતો, એહ કિશો ઉતપાત;
તવ વળતી સા એમ ભણે, નિસુણો મુજ અવદાત. ૧૦.

ઢાળ ૮ મી.

(દેખો ગતિ દૈવની રે—એ દેશી.)

નગર કનકપુર એહ છે રે, રાય જિતારી નામ;
જયમાળા રાણી સતી રે, લવણીમ લિલા ધામ. ૧.
કરમ ગતિ કારમી રે, સુખ દુખ કર્મ કરંત. કરમ.
એક અંગજ એક અંગજા રે, રતિસુંદરી નામ તાસ;
રૂપ કળા રતી જો જુઓ રે, આ બેઠી તુમ પાસ. કરમ. ૨.
એક દિન તાપસ તપ કરે રે, માસ માસ ઉપવાસ;
આવી વસ્યો વન ખડમાં રે, ભક્તિ કરે જન તાસ. કરમ. ૩.
મહિપતિએ મહીમા સુણીરે, તાપસ વંદન જાત;
અમ ઘર કાલે પારણું રે, કરવું રહિ પરભાત. કરમ. ૪.
એમ કહિ નૃપ ઘર આવિયો રે, સકળ સજાઇ કીધ;
તાપસ તેડી ઓછવે રે, આસન બેસણુ દીધ. કરમ. ૫.
તાત હુકમ પરિ વેખણે રે, હું ગઇ તાપસ પાસ;
દેખી ચલ્યો ચિત્ત કામથી રે, કરતો હૈડે વિમાસ. કરમ. ૬.
આ કુમરી આલિંગનેં રે, સફળ હોવે અવતાર;
આ ભવ એળે ગમાવતા રે, તપસીનેં ધિક્કાર. કરમ. ૭.
બાળ રાંડ કલીવ તાપસા રે, નારિ અંતે ઉર જાણુ;
કુચ મંદુરા સાંકળાં રે, નિશ દિન મૈથુન ધ્યાન. કરમ. ૮

ભોજન કરી નિરલજ કહે રે, રાયને કર્યું બહુ માન,
સાચું પણ તમે જો દિયો રે, અમને કન્યા દાન કરમ ૯.
સાંભળી નૃપ રોષે કહે રે, રેરે અધમ પાપિષ્ટ;
દેશ વીડબક તપ કરી રે, જાતિ હિણુમતિ દુષ્ટ. કરમ ૧૦.
એમ નીભ્રછીને કાહાઢિયો રે; ગતવન આરત વિશેષ,
માળિ પાસ ચીવર લહી રે, માલણ નોકરી વેશ. કરમ. ૧૧.
કુમરીનેં મદિર ગયો રે, છાબ લેઇ ભરિ ફુલ;
દાસીયે ઓળખી કાહાડીયો રે, મુખપર નાંખી ધૂળ. કરમ. ૧૨.
તોયે નિરલજ લાજ્યો નહિ રે, છંડી નારી વેશ;
ખાન પાન તપ છડીને રે, ધરતો ચિત્ત કલેશ. કરમ ૧૩.
રાત્રે ચડયો મુજ મદિરે રે, વશે ચડે જિમ નટ્ટ,
સુભટ પોહરીએ ઝાલિયો રે, બાંધ્યો બષની ધટ્ટ. કરમ. ૧૪.
નિશિ નવિ દેખે વાયસા રે, દિવસે ન દેખે ધૂક;
અહનિશ કામી આંધળો રે, મોહોટી કામની ચૂક. કરમ. ૧૫.
રાય હજુરે આણીયો રે, સુભટે સુણાવિ વાત,
નૃપ હુકમે ધર્યો સુણીયે રે, એણિ પેરે પામ્યો ધાત. કરમ. ૧૬.
નિચ જાતિ રાક્ષસ થયો રે, જોઇ વિભગે તેહ;
ખિણ ખિણ છળ જોતો ફરે રે, મુજપર લાગ્યો નેહ, કરમ. ૧૭.
એણે અવસર આકાશથી રે, વિદ્યાધર મુનિ રાય,
ઉતરીયા ચૈત્ય સન્નિધે રે, ભૂપતી વદન જાય. કરમ. ૧૮.
ધર્મ સુણી નૃપ પૂછતો રે, મુજ પુત્રી ભરતાર;
કુણ હોશે કહો નાથજી રે, જ્ઞાની વદે તેણિ વાર. કરમ. ૧૯.
કાશીપતિ મહસેન સુરે રે, ચંદ્રશેખર ગુણવત;
ત્રિખંડ ભોક્તા તે થશે રે, તુજ પુત્રીનો કંત. કરમ. ૨૦.
પણ સુણિ તાપસ તે મરી રે, રાક્ષસ વ્યતર થાત;
દિન તિજે તુમ નયરિએ રે, સર્વનો કરશે ધાત. કરમ. ૨૧.
કરૂણા નજરથી ઉતરી રે, તુમને જણાવી વાત;
ધર્મ લાભ કહિ મુનિવરા રે, ગગને કિયો ઉતપાત. કરમ. ૨૨.

ગયે કરી ઉદ્ઘોષણા રે, નવિ રહેશો ઇહાં કોય;
આજ નિશાએ નાસજો રે, રાક્ષસનો ભય હોય. કરમ. ૨૩.
જો જાશો તો જીવશો રે, અમે પણ જઇશું આજ;
જીવતાં જગ જોઇશું રે, તુમ સાથે સામ્રાજ. કરમ. ૨૪.

यत ॥

सानोऽथ मन्त्री दयिता सरस्वती, मृत्युंगता सा नृपकौतुकेना ॥
वाणारसीं प्राप्य स एव योगी, जिनशरोभद्र शतानि पश्यति ॥ १ ॥

પૂર્વઢાલ.

લોક સવે નાઠા નિશિ રે, મુજ જનકાદિ સમેત;
રાક્ષસે લેઇ મુજને ઠવી રે, ગિરિ વન કુંજ નિકેત. કરમ. ૨૫.
શૂન્ય નગર દેખી કરી રે, દિન કેતે ચલિ તેહ;
પાણી ગ્રહણ કરવા ભણી રે, મુજને ઠગી મુજ ગેહ. કરમ. ૨૬.
આજ લગન દિન જોઇને રે, કરણ સામગ્રી હેત;
મુજ મઝારી કરી ગયો રે, ચાર ઘડી સંકેત. કરમ. ૨૭.
ચંદ્રશેખર પણ નાવિયા રે, દૈવે દિયો રહ ઘાત;
મૂળ થકી માંડી કહી રે, મુજ વીતકની વાત. કરમ. ૨૮.
ચંદ્રશેખરના રાસની રે, એ કહી આઠમી ઢાળ;
શ્રી શુભવીરના નામથી રે, ભય જાશે પાતાળ. કરમ. ૨૯.

દોહરા.

કહે કુમરી દાખો તુમે, ઇહાં આવ્યા કુણ કામ;
જિમ અમ જીવ સુખી હુવે, દેશ ગામ તુમ નામ. ૧.
જ્ઞાની વચન જુઠું નહીં, પણ એ દૈવ દુરંત;
તનુ છાયા ઓલંઘવા, નહિ સમરથ બળવંત. ૨.
વામ નયન મુજ ફરકિયું, તુમ દરશનથી જેણ;
હું સતિ સતીની નંદના, પુછું તમને તેણ. ૩.
કુમર કહે તે સવિ કહ્યો, મુળથી મુજ અધિકાર;
જ્ઞાની વયણજ સત્ય છે, જુઠો દૈવ વિચાર. ૪.
કુમરી હરખી તે સુણી, રોમ રોમ વિકસંત;

સા કહે કુસુમાંતર રહો, અવસર નર બળવંત. ૫.
મંજારી કરિ કુસુમમા, રહે અંતરગત તેણ;
મણ નાણી મણ નાણીઆ, ભજે સુત સંદેહ. ૬.

ઢાળ ૯ મી.

(ધવળ શેઠ લેઇ ભેટણું-એ દેશી)

ઇણે અવસર રાક્ષસ તિહા, આવિ ધરિ બહુ પ્યાર રે;
શ્વેતાજને કુમરી કરી, પુછતો તેણિવાર રે. ૧.
પુણ્યે જય કમળા વરે, નર સુખ લીલા પાવે રે;
દુષ્ટમતિનુ ચિંતવ્યુ, કદિય સફળ ન થાવે રે. પુણ્યે. ૨.
માણસ ગંધ કીમી ઇહા, સા ભણે એહ તમાસો રે;
હુ માણસ ગંધ માહરી, હઇડે કાંઇ વિમાસો રે. પુણ્યે. ૩.
ગંધ મણુઅ ન ખમી શકો, તો મુજશ્યું શો રાગ રે;
કોઇ દિન રૂસો તો ભખો, માહારે રમાડવો નાગ રે. પુણ્યે. ૪.
પ્રીતિ કશી પરજાતની, એક અજા એક વાઘ રે;
પ્રીત પરાણે જે હુવે, તે નિશિદિન મન વાઘ રે. પુણ્યે. ૫.
નિસુણી પલાદ તે કોપિયો, કહે જાણ્યુ નર રાગી રે;
તો પ્રથમજ ભક્ષણ કરૂ, રાગ દશા ગઇ ભાગી રે. પુણ્યે. ૬.
કુમર તદા ઉઠી કહે, શી ઇચ્છા કૃત વ્યર્થે રે;
સ્ત્રિહત્યાના પાતકી, મુજ અસિધારા તિર્થે રે. પુણ્યે. ૭.
નહવરાવી નિર્મળ કરૂં, લોકની ભાવઠ ભાગે રે;
પાપીને હણતા થકા, પુણ્ય ઉદય બહુ જાગે રે. પુણ્યે. ૮.
રાક્ષસ સુણી ક્રોધે ચઢ્યો, તાડજ્યું રૂપ બનાવે રે;
ખેચરી દત તરવારશું, ઢાલ ગ્રહી નૃપ ધાવે રે. પુણ્યે. ૯.
ઝઝતા દોય દેખીને, રતિસુંદરિ ભય પાવે રે;
સમરે કુમર ત્રિલોચના, તે બહુચરી કરે આવે રે. પુણ્યે. ૧૦.
દેવી ભટે રાક્ષસ હણ્યો, તે શતખંડજ થાવે રે,
દેવ યોનીથી જીવીયો, નાર કિમ લે સુર ધાવે રે. પુણ્યે. ૧૧.
રાક્ષસ નાઠો ભય લહિ, તન પીડિત મન કલેશે રે;

દેવી સુભટના મારથી, લવણોદધિતલ પેસે રે. પુણ્યે. ૧૨.
વ્યંતર ભટ પાછા વળ્યા, કુમરને દેત વધાઇ રે;
ત્રિલોચના નમિને કહે, મોહોટી ધર્મ સગાઇ રે. પુણ્યે. ૧૩.
રાય પ્રજાશું તેડીઆ, નિર્ભય નગર વસાવે રે;
કુમરે વિસર્જિ ત્રિલોચના, રત્નાગીરીએ સીધાવે રે. પુણ્યે. ૧૪.
ચંદ્રશેખર નમે રાયને, નૃપ પણ હઇડે ભેટે રે;
કહે અમ પુણ્યે આવિયા, તુમ વિણ કુણ દુખ મેટે રે. પુણ્યે. ૧૫.
રતિસુદરિ દાસિ મુખે, તાતનેં વાત જણાવે રે,
ઓછવ કરી બહુ પ્રેમશું, પુત્રી નૃપ પરણાવે રે. પુણ્યે. ૧૬
કુંઅરને રાજ્ય અરધ દીએ, કરમોચનની વેળા રે;
સુખ વિલસે સસરા ઘરે, મન ગમતા મન મેળા રે. પુણ્યે. ૧૭.
રમતા સોવન સોગટે, કોઇ દિન વન જન ક્રીડા રે;
ભાગ્ય દશા જસ જાગતી, નહી તસ તન મન પીડા રે. પુણ્યે. ૧૮.
ખેટ સુતા દત કંચુઓ, રતિસુંદરિનેં આપે રે;
રંભા રૂપ તિણે બન્યું, ઇંદ્રાણી કરી થાપે રે. પુણ્યે. ૧૯.
રાય હજુર કચેરિએ, કરતા શાસ્ત્રની વાતો રે;
દો ગુંદકસુરની પરે, નિર્ગમતા દિન રાતો રે. પુણ્યે. ૨૦.
નવમી ઢાળ એ રાસની, પુરણ ખડે આખી રે;
દુ:ખ ભજન જન રંજની, શ્રી શુભવીરે ભાખી રે. પુણ્યે. ૨૧.

કળસ.

વાત વિનોદે રચના ઘણી, ચંદ્રશેખરને રાસે ભણી;
ખંડ પ્રથમ એ પુરણ કર્યો, શ્રી શુભવીર વચન રસ ભર્યો. ૧.

इति श्री तपगच्छाधिराज भट्टारक श्री विजयसिंह सुरिसतानीय संवेगी शिष्यरत्न पंडित श्रीयशविजयगणिशिष्यरत्न पडितश्री शुभविजयगणिशिष्यमुजि शिष्य पडित श्री वीरविजयगणी विरचिते चद्रशेखर चरित्रे प्राकृत प्रबंधे त्रिलोचना मिनलामिताश्वविद्याग्रहण राक्षसपराजयेनरतिसुदरी पाणीग्रहणाख्य ॥

ખંડ ૨ જો.

દોહરા.

જય જય તુ જગદીશ્વરી, જગદંબા જગત્રાય,
અહિરીહા મુખકજવાસિની, વિદુખા માત કહાય ૧.
તું ત્રિપદિ ત્રિપુરા તથા, તું ત્રિરૂપમય દેવ,
શક્તિ સરૂપે ખેલતી, નવનવ રૂપ ધરેવ ૨.
જે ત્રિભોવનમાં ત્રિહુપદે, તે સવિ તુમ આકાર,
નિત્ય અનિત્ય તથા વળી, નિત્યાનિત્ય વિચાર ૩.
અભિનવ આદિ શક્તિ તુ, તિહુકાળે થિર ભાવ,
તે સરસતિ નમિને નમુ મુજ ગુરૂ પ્રબળ પ્રભાવ ૪.
પ્રથમ ખડ અખડ રસ, પૂરણ હુઓ સુપ્રમાણ,
બીજો ખડ કહુ હવે, સુણજો ચતુર સુજાણ ૫.
શ્રોતા જાણની આગળે, વક્તા વચન પ્રમાણ,
સ્વાતી જળ શુક્તિ મુખે, મુક્તાફળ બધાણ ૬.
ઇક્ષુ ક્ષેત્રે મેઘ જળ, પય સાકર સકાસ,
ત્રણ્ય સભા શ્રોતા તણી, નદી સૂત્ર પ્રકાશ ૭.
તે માટે ચિત્ત સજ કરિ, સુણજો શ્રોતા લોક,
દક્ષ હશ્યે તે રીઝશ્યે, જિમ રવિ ઉદયે કોક ૮.
એક દિન દપતી બેહુ જણા, જળ ક્રીડા સકેત,
તુરંગ રથે ચઢી નીકળ્યા, સાથે સુભટ બહુ લેત ૯.
પુર પરિસર જર્ણાનદી, તટ તરૂ શ્રેણી વિશેષ,
એક તરૂ તળે તે ઉતર્યા, શીતળ છાયા દેખ ૧૦
રતિસુદરી કંચુક પમુહ, ભૂષણ મેહેલી ત્યાહિ,
જળ ક્રિડા બહુ વિધ કરે, નિજ પતિસ્યુ ઉછાહિ ૧૧.

ઢાળ ૧ લી.

(જુઓ અગમ ગતિ પુણ્યની રે–એ દેશી)

રાગે રગિત રતિસુદરીરે, ક્રીડા કરે સહનાથ રે,
રેવા નદી જળ ઝીલતાં રે, જિમ કરણી ગજ સાથ રે.

રાગે રંગિત રતિસુંદરી રે. (એ આંકણી.) ૧
તે હવે કોલાહલ થયો રે, સુભટ દિશોદિશ ધાય રે;
બાણ ગગન મલતાં ઝબે રે, દારૂ અવાજા થાય રે. રાગે૦ ૨.
શાખા મૃગહી કહુ કરે રે, દંપતી ચિતડો હલાય રે;
નઇતટ આવી પૂછતાં રે, કુમરને ભટ ઉચરાય રે. રાગે૦ ૩.
સાહિબ જળ ક્રીડાવશે રે, જોતાં ભટ પરીવાર રે;
કંચુક કપિ એક લેઇ ગયો રે, પુઠે પડ્યા અસવાર રે. રાગે૦ ૪.
તે પણ પાછા આવિઆ રે, દીઠો કપિ નહિ કોય રે;
વાત સુણી વળખી થઇ રે, રાણી તિહાં ઘણું રોય રે રાગે૦ ૫.
કુમર પ્રિયાને એમ કહે રે, જાઓ તમે સવિ ગેહ રે;
કંચુક સાતે માસમાં રે, આવશું લેઈ તેહ રે. રાગે૦ ૬.
એમ કહિ કુમર સધાવિઆ રે, ચંદ્ર નાડિ સર જોય રે;
શબ્દે સકુન પંખિ તણા રે, તે પણ સુંદર હોય રે. રાગે૦ ૭.
સિંહજ્યુ મારગ માહાલતો રે, ચઢ્યો એક ગિરિ શૃંગ રે;
બહુ વિધ કૌતક દેખતો રે, વનફળ જળ સર સંગ રે. રાગે૦ ૮.
વૃક્ષ અશોક ઘટા તળે રે, દીઠો સાધક એક રે;
માનપણે ઉભો રહ્યો રે, કુમર ધરિય વિવેક રે. રાગે૦ ૯.
જાપ પુરો કરિ તે વદે રે, ભલે પધાર્યા આજ રે;
આકૃતિએ ગુણવંત છો રે, લક્ષણથી નર રાજ રે. રાગે૦ ૧૦.
કુમર ભણે મુજને કહો રે, જે અમ સરખુ કાજ રે;
આગે ઉત્તમ ઉપગારમેં રે, દીધાં દેહ ધન રાજ રે. રાગે૦ ૧૧.
તે કહે હું વિદ્યા ધરૂ રે, દિયે કામિત ગુરૂ રાય રે;
મંત્ર સાધન વિધિએ કરૂં રે, કોઇ સુર કરે અંતરાય રે. રાગે૦ ૧૨.
ઉત્તર સાધક નર વિના રે, મન્ન રહે નહી ઠામ રે;
તીણે કરૂં તુમ વિનતિ રે, અવધારો ગુણ ધામ રે. રાગે૦ ૧૩.
કુંમર કહે સાધો સુખે રે, ચિત્ત કરી થિર થોભ રે;
ઉત્તર સાધક મુજ થકા રે, કૂણ કરે તુજ ખોભ રે. રાગે૦ ૧૪.
કુમર પ્રબળ પૂણ્યે કરી રે, વિદ્યા થઇ તસ સિદ્ધ રે;

ઉત્તમ પુરૂષ જે આદરે રે, તે હોવે નવ નીચ રે. રાગે૦ ૧૫
ગૌરી પન્નત્તિ સ્વગામિની રે, રૂપ પરાવર્તકાર રે,
વિદ્યાધર પ્રેમે દિએ રે, કુમરને વિદ્યા ચાર રે. રાગે૦ ૧૬.
કુમર ચલ્યા ગિરિ ઉપરે રે, ખેટ ગયો નિજ ઠામ રે,
પર્વત શિખરે દેખિયુ રે, કાળિ દેવીનુ ધામ રે. રાગે૦ ૧૭.
નર દોય રોતા સાંભળી રે, મદિરે પોહોતો રાય રે;
દીઠા તિહા નિજ મિત્રને રે, ચદન ચરચિત કાય રે રાગે૦ ૧૮.
જોગી દોય જપિ મત્રને રે, બિહુ શિર ઠવતા ફૂલ રે;
અદશ રહી નૃપ ચિતવે રે, કાઇ કરે પ્રતિકૂળ રે. રાગે૦ ૧૯.
મૂડમાળ ગળે ધારણી રે, દુષ્ટ નજર વિકાળ રે;
મહિષ ઉપર બેઠી થકી રે, કાળીકા દેવી નિહાળ રે. રાગે૦ ૨૦.
રગી રૂધીરે ભૂતલા રે, આગે અગનિનો કુડ રે,
હવન કરેવા ઉઠિઆ રે, ધરિ અસિ યોગી પ્રચડ રે રાગે૦ ૨૧.
તે દોય રાકને એમ કહે રે, ઇષ્ટ દેવનુ કરો ધ્યાન રે,
ખડ્ગે હણી શિખીમા ધરી રે, માતને દેઉ બળીદાન રે. રાગે૦ ૨૨.
તે કહે જૈન ધરમ રૂચિ રે, ચદ્રશેખર ભૂપાળ રે;
તાસ ધરમ સર અમ કરે રે, સેવકની સભાળ રે. રાગે૦ ૨૩
યોગી કહે અમે ઓળખ્યો રે, અમ ગુરૂનો હણનાર રે,
પણ ગુરૂએ ગગને ધર્યો રે, હજુઅત ભૂ પગ ચાર રે રાગે૦ ૨૪.
ભૂત ભક્ષણ વેહેચી લીયો રે, તે તુમ સી કરે સાર રે,
સાભળી સિહજ્યું ગાજિયો રે, બોલે રાજકુમાર રે રાગે૦ ૨૫
રેરે પાપિ જોગટા પાપણી રે, સુરી તુજ માત રે,
નિત નિત નિર્બળ નર ગ્રહી રે, ભક્ષ કરે કરિ ઘાત રે. રાગે૦ ૨૬.
વળિ તુમ ગુરૂએ વાટડી રે, કરૂ મેળાવો આજ રે,
ગગન ફૂરત મે પામીઓ રે, જિમ પખીને બાજ રે રાગે૦ ૨૭.
જોગી સુણી સનમુખ થયા રે, કુમરે ગ્રહી તવ દોય રે
દેવી દેખતા નાખિઆ રે, ભસ્મ હુતાશને હોય રે રાગે૦ ૨૮.
દોય મિત્ર લેઇ નીકળ્યો રે, સરોવર સ્નાન કરત રે,

નૃપ પૂછંતાં તે કહે રે, સાંભળો અમ વરતાંત રે. રાગે૦ ૨૯.
વાઘ ભયે નાઠા અમે રે, જોગી મળ્યા પાપ જોગ રે;
પૂછયે કહ્યો અમે મૂળથી રે, તુમ અમ જોગ વિયોગ રે. રાગે૦ ૩૦.
તવ દોય કહે તુમને દિયુ રે, સોવન સિદ્ધિ કરાય રે;
લોભે અમે તસ વંશ પડ્યા રે, મધમાંખીને ન્યાય રે. રાગે૦ ૩૧.
દેવી ભુવન ભેગા મળ્યા રે, નાથે દિયા અમ પ્રાણ રે,
પાપીએ જે ચિંતવ્યુ રે, આપે લહ્યુ નીરવાણુ રે. રાગે૦ ૩૨.
તિહું જણુ રણ ઓલધતા રે, દેખી અનોપમ ગામ રે;
વન પરિસરે વિશરામતા રે, યક્ષાલય શુભ ઠામ રે. રાગે૦ ૩૩.
બીજે ખડે એ કહી રે, પેહેલી ઢાળ રસાળ રે;
શ્રી શુભવીર રસિક જનો રે, સુણજો થઇ ઉજમાળ રે. રાગે૦ ૩૪.

દોહરા.

ગામ લોક શ્રીફળ ગ્રહી, અસન વસન નૈવેદ,
લેઈ જતા નર એકને, પુછે કુમર તે ભેદ ૧.
તે કહે કિંશુક વન વચે, કરતી તપ ઉદ્દામ,
રૂપવતી સતિ જોગણી, તેનું જસોમતિ નામ. ૨.
અવધી જ્ઞાની તેહ છે, તસ વદન જન એહ,
ભક્તિ ભરે તિહા જાય છે, હરવા મન સદેહ ૩.
ઇમ નિસુણી નૃપ મિત્રશું, ગયા જસોમતિ પાસ;
ચરણ નમી કરિ બેસતા, પામી મન ઉલ્લાસ. ૪.
યોવન વય તુમ ઝગમગે, લક્ષણ લક્ષિત દેહ,
પૂછે લઘુ વય કિમ તપો, બીજો વળિ સદેહ ૫.
એમ નિસુણી સા ઉચરે, મુજ વૈરાગનિવેશ;
એક ઉત્તર દેતાં થશે, તુમ ચિતડું ગુણો કલેશ. ૬.
કુમર ભણે માતા કહો, સઘળો એ અવદાત;
કલેશ શમે તુમ વચનથી વળિ લહિએ સુખસાત. ૭.

ઢાળ ૨ જી.

(સોના રૂપાકે સોગટે સૈયાં ખેલત બાજી–એ દેશી.)

જોગણ કહે સુણ રાજવી, સંસાર અટારે,
મોહે મુંઝયા માનવી, ગુણ વાણી ન ધારે. મોહે૦ ૧.
ગુરૂવાણીથી વેગળા, સો નુગરા કહાવે;
તપ જપ સાધન ધર્મના, ફળ તે નહ્ પાવે. તપ૦ ૨.
સૌવીર નામે દેશ હે, સુભગાપુરિ વાસિ,
ચિત્રસેન રાજા બળિ, દુર કોશ હે બ્યાશી ચિત્રસેન૦ ૩.
તિનકુ રાણી આઠ હે, જસોમતી અળઘેરી,
વિનય કુશળ એક પુત્ર હે, દોય બેટી ભલેરી વિનય૦ ૪.
નૃપ સાથે લીલા કરે, તે સાતજ રાણી;
રાયે માનિ સો રાણીયો, દુઃખી ભરે પાણી રાયે૦ ૫
લઘુ રાણી નિજ મંદિરે, રહેતી ભરશોગે;
માન વિહુણી લોકમેં, નહીં નિંદ વિયોગે માન૦ ૬.
સજ્જન મુકત વિદ્યાર્થિ, રોગી ને સરોશી;
પરદારા સંગિ લોભિયા, વિરહી ને વિદેશી. પર૦ ૭.
એ એમ નિદ્રા ના લહે, મેં બિયુ રહેતે,
હમ દુઃખ સમ વિભાગિએ, દોય નયનાં રોતે હમ૦ ૮.
બાળ ચોર વૈદ પ્રાહુણા, નૃપ ધૂરત વેશા;
પર પીડા નહ્ જાણતે, હોત બહુત કિલેશા પર૦ ૯.
નર નિજ સ્વાધીન નારિયો, પર લલના લોટે,
પુરણોદક સર્ન ઇચ્છતે, કાક કુભજ બોટે પુરણો૦ ૧૦
કૌશિક દિવસે ન દેખતે, વાયસ નિશિ વેળા;
નિશિ દિન કામી અંધ હે, કરે નીચસે મેળા નિશિ૦ ૧૧.
એક દિન માતંગી મળી, ગાય ગીત રસાળા,
હાવભાવ લટકા કરે, વળિ નયનકા ચાળા. હાવ૦ ૧૨.
દેખી રાજા મોહિયો, રૂપ કંઠ નિહાળી,
જન્મ દાણુ નિર્મળ નહિ, વળિ વર્ણે કાળી જન્મ૦ ૧૩.

પંકા શંકા તન ધરી, ભણે લોક હજુરી;
સૌગંધિક ગુણ દેખકે, લિએ નર કસ્તુરી. સૌગધિક૦ ૧૪
નિશિ માતગી ભોગવી, નૃપ નિચ નિહાળો,
દિલ વૈરાગે ભેદિયો, મટિ મોહકી ઝાળો. દિલ૦ ૧૫.
જૈન મુનિ વનમાં સુણી, ગઇ સખિયાં સાથે,
સેચી વચણ સુધારસે, કરિ શિતળ નાથે. સેચી૦ ૧૬.
દિક્ષા દુક્કર જૈનકી, હમુ નહી પળાય;
સસાર ખૂરા છોરકે, મેને યોગ ધરાય. સસાર૦ ૧૭
સમકિત મુલ વ્રત પચ એ, મેરે દિલમેં છપાય,
જૈન જ્ઞાન તપ ધ્યાનથી, ઓહી નાણ ઉપાય. જૈન૦ ૧૮.
યોગીપણે વનવાસમે, પાંચ વર્ષ તે જાતાં;
અબ સુનહો તુમ રાજવી, પ્રીયા કંચુક બાતાં. અબ૦ ૧૯.
એક દિન રાજ કચેરીમે, પરદેશી આયા,
ભુપ ભણે અચરીજ કહો, કોઇ ગામે દેખાયા. ભુપ૦ ૨૦.
સો કહે કનકપુરી ધણી, જીતારિ કહાવે;
તસ બેટી રતિસુંદરી, રૂપ રંભા ગાવે તસ૦ ૨૧.
દેવે દિઆ એક કંચુઓ, કહુ શોભા કેતિ;
ગ્રહમડળ ગગને રહી, જોવે તસ જ્યોતી. ગ્રહ૦ ૨૨
રાય સુણી સુર મિત્રકુ, બળિદાને બોલાયા;
કચુક હરણકી બાતસે, ઉનકુ સમજાયા કચુક૦ ૨૩.
સુર કપિ રૂપ બનાયકે, નઇ તરૂપર ગાજી;
હરિ કચુક દેઇ ગયા, કીયા રાયકું રાજી. હરિ૦ ૨૪.
કચુક દેખી ભૂપતિ, દિલમેં યુ થાવે;
કચુકધર કાન્તા કશી, પુન્યવત પાવે. કચુકધર૦ ૨૫.
મુજ ભાગ્યે એ ભામની, જો દૈવ મિલાવે;
તવ હમ જન્મ સફળ હુવે, જોડિ જુગતિ થાવે તવ૦ ૨૬.
મિત્ર દેવ બોલાયકે, ફેર કામ ભળાયા,
નૃપને તીર જર ચું ભણે, કયા ફોગટ માયા. નૃપને૦ ૨૭.

ફણિધરકી મણીકો ગ્રહે, સતિ સીલન ભજે,
ઉસમે કોઈ નફા નહી, સતિ સુરસેન ગજે. ઉસમે૦ ૨૮
રાય ભણે એક બેર તુ, ઇનકુ ઇહાં લાણા;
હોનાર હોગ સો હોયગા, ખુશી વા પછતાણા હોનાર૦ ૨૯.
તવ તે સુર રતિસુંદરી, સુતિ સન્ધ્યા લેવે;
નિરભાગીકુ શેવધી, યુ ભુપકુ દેવે નિરાભગી૦ ૩૦
શિયળ અખંડે સા રહે, ઘર પાસે પનોતિ,
તુમ રૂપ પટે આ લેખકે, કરે ભોજન જોતી. તુમ૦ ૩૧.
શ્રી શુભવીર કુઅર સુણિ, યોગણ પદ પુજી;
લલિત પદે ભણી ઢાળ એ, ખંડ દુજે દુજી લલિત૦ ૩૨.

દોહરા.

યોગણ વયણ સૂણિ ઇસા, હરખિત હૂઓ વિશેષ,
પણ કાન્તા હરણે કરી, પામ્યો ચિત્ત કલેશ ૧.
તસ ઉપાય વિચારિને, કેહે યોગણને તામ,
વિદ્યા વિધિ તુમ નજરથી, સિજે વંછિત કામ ૨.
જોગણ અનુમતિ પામિને, જયમંડળ બળિદાન,
ખેટક ચિત્ત વિધિ સાચવી, બેઠો કરિ એક ધ્યાન ૩
ઉત્તર સાધક બિહુ રહ્યા, યોગણની આસીશ,
પૂન્ય બળે સિદ્ધિ થઇ, સાધત દિન એકવીસ ૪.
રચિત વિમાને બેસિને, પરણમિ યશોમતી પાય,
સુભગાપુરી વન ખંડમા, મિત્ર સહિત તે જાય. ૫
હવે રાતસુંદરી દેખીને, ચિત્રસેન ભુપાલ,
રૂપે મોહ્યો એણિ પેરે, વચન વદે સુકુમાર ૬.
તુમ હમ મેળા મેળવ્યા, દૈવે સરખી જોડિ;
પ્રેમે અમ સાથે રમો, પુરવંછિત કોડિ ૭.
સા કહે તુ કુણ રંક છે, મુજ પતિ સિંહ સમાન,
સિંહની નારી સિંહ વિણુ, ન ભજે ઓર કુઠામ ૮.
સાંભળી એમ એક મંદિરે, રાખી તાસ નરેશ,
નિત્ય પ્રત્યે બોળધ કરે, નવ નવ વચન વિશેષ. ૯.

ઢાળ ૩ જી.

(ફેરણાની દેશી.)

પ્રેમે પનોતી પધારિયાં, દિલ હરનેવાળી; ક્યૂં રે રંગીલી નહુ માનતી દિલ૦
સુણહો રાજાકી બેટી, તુમ હમ પુન્યે ભેટી, આનાકાની અબ ક્યું કરે; દિલ૦
સાત રાણીને શિરે, મેં તુજે રાખું ધરે, દુનિયાં સબી તુજ પાંઉ પડે દિલ૦
ખાસ દાસી હજુરા, એ સબી સેવક તેરા, હુકમ તુમારા ન લોપે તે; દિલ૦
સબહિ ગણિ હમેરી, ભક્તિ કરેગી તેરી, તુમ આણા શિર રોપતે. દિલ૦ ૨.
રાજ એ તુમ સંગી, સેના એ ચતુરંગી, આણા ફેરાવું સવિ દેશમાં; દિલ૦
મેં બી કરત સેવા, ખાઓ મિઠાઇ મેવા, તેલ સુગંધિ ધરો કેશમેં. દિલ૦ ૩.
હમકું એક સુરે દિઓ, કંચુક તુમ લિયો, રત્ન ભૂષણ સવીલાસમે; દિલ૦
તુંહિ વિદેશી વરી, તે તુજ પરીહરી, ભટકત દેશ વિદેશમે. દિલ૦ ૪.
ચિત્ત ખુલાસે રહો, કહના હોવે સો કહો નિચિ નજર કરી ક્યું રહો; દિલ૦
સુન્દરી બોલે ઇશુ, લોક વિરૂદ્ધ કિશુ, ઉત્તમ કબહુ નયુ કહે. દિલ૦ ૫.
હોવે દાસીકા જાયા, ઓર ધતૂર ખાયા, દીવાનો પણ યુ ના કહે; દિલ૦
ધિગ ધિગ તેરી જાત, ક્ષત્રિ ના માત તાત, તેરા વચન સતિ ના સહે. દિલ૦ ૬.
અપજસ જગ લિયો, કુમળે કલંક દીનો, મશી કુરંચક પુરવજ મુખો; દિલ૦
સતિકી લાજ લેવે, તે નર જીવ ખોવે, આ ભવ તે ન રહે સુખે. દિલ૦ ૭
કિયા મનોરથ મનકા, અબ્રહ્મચારી નરકા, કબહુ સફળ હોવે નહી, દિલ૦
તેં મુજ અપહરી, લુચત કેશ હરી, માહાલત નહીં જગમાં રહી. દિલ૦ ૮
મેરે પ્રિતમકે આગે, સિંહ નજરસે ભાગે, છાગ સરખે તુમ ભૂપતિ; દિલ૦
કંચુક પિયુ દિયા, ચોરી એ તુને લિયા, ચોરીકા માલ હૂવા જાની દિલ૦ ૯.
સુરગિરી પવને ધ્રુજે, જીવ અભવ્ય બૂજે, લોક અલોકમે જાવતિ; દિલ૦
રવિ શશી ચાર ચૂકે, જલધિ મરજાદા મૂકે, હુ તુજ હાથ ન આવતી. દિલ૦ ૧૦
એમ સુણી રાય ધાવે, એ અબ કહાં જાવે, ચિઠ્ઠી ધાગા કરી વશ કરૂં; દિલ૦
ખાનપાન દિયું ઘડિ ઘડિ ખબર લિયું, જિયું તિયું કરૂં મન પાંસરૂં. દિલ૦ ૧૧.
ચિત્રપટે આલેખી, રૂપ પતિનું દેખી, પચ કલવ પતિકું દિયે; દિલ૦
પાણીકો પ્યાલો ધરે, પિછે ભોજન કરે, મારીતર હેતઉદાશિએ. દિલ૦ ૧૨.

મિત્ર દોનુ વનવાસે, ચદ્રશેખર પાસે, પુરીજન તાકુ પૂછતે, દિલ૦
વાત સકળ જડી, તિહુ એકમત ઘડી, વિદ્યાબળે નિશિ આવતે દિલ૦ ૧૩.
મેહેલ સત્તમ માળે, આપ પ્રિયા નિહાળે, પટ ઉર સુતિ બેહાલસે; દિલ૦
ખિણુ ખિણુ વિરહે તપે, નામ પ્રભુકો જપે, ચિત્ર જુએ એક તાલસે. દિલ૦ ૧૪
મિત્રકું બાત કહી, આપ અદ્રસ રહી, તે દોય આરીત બોલતા; દિલ૦
સુણુહો રાજાકી સુત, ગુણુવત અદભુત, અમ દોય તુમ પદ હૂકતા દિલ૦ ૧૫
અમ દો સેવક કહુ, તુમ પતિ સગ રહું, દેવ સાનિધ ઈહાં આવિએ; દિલ૦
હૂકમ દિયા હે નાથે, ચલો હમેરી સાથે, તુમ માત તાત મીલાવિએ. દિલ૦ ૧૬.
કિસકાએ રૂપ પટે, સતીકુ નાહે ઘટે, અન્ય પુરૂષ કોપેપણો; દિલ૦
બોલે સતી યૂંવાચા, જો તુમે બિહું સાચા, પટમે કહો રૂપ કુણુ તણો. દિલ૦ ૧૭.
હમ દિલ સાખિ ભરે, તુમ સવિ વાત ઠરે, નહીતર મુખ નહી દેખણો; દિલ૦
તવ દોય પટ જોવે, કહે અમ સ્વામિ હોવે, સા સુણિ હર્ષ લહે ઘણો. દિલ૦ ૧૮.
કુંઅર પ્રગટ ભએ, વિયોગ પિંડ ગએ, ચાર ચતુર નયના ઠરે, દિલ૦
બીજે ખડે ઉછાંહે, ત્રીજીએ ઢાળ માહે, શ્રી શુભવીર મેળા કરે. દિલ૦ ૧૯.

દોહરા.

કુઅર ભણે સુદરી સુણો, દુખ વેળા ગઇ દૂર;
થોડા દિન આ મદિરે, રેહેજ્યો આનદ પૂર ૧.
એ દોય મિત્રજ તુમ કને, મળશે અવસર દેખ,
તુમ અમ મનસુખા તણી, કેહેશે વાત વિશેષ ૨.
એમ કહિ તિહું જણુ વન ગયા, સુખભર વીતી રાત,
ઉદ્યમભર તે ઉઠિયા, લહી નિરમળ પરભાત ૩.
જળ ભાજન ભરિ શિર ધરી, દેખી આવતિ નાર,
પંથ સરે તે ચાલિઆ, દીઠુ સરોવર પાળ ૪.
તસ તટે એક વડ વૃક્ષ છે, વિપુલ શિતળ લહી છાય;
વેશ કરી યોગી તણા, બેઠા ધ્યાન ધરાય ૫

ઢાળ ૪ થી.

(સહીયર પાણી સચર્યા યમુના કે તીરે હાંહારે યમુના૦—એ દેશી)

નૃપ અબધુત હુઆ ગુરૂ, દોય ચેલા પાસે, હાહારે દોય૦

મૌનપણે ગુરૂધ્યાનમાં, રહી વચણ ન ભાસે. હાંહાંરે રહી૦ ૧.
મોહોટી જટા વડ ડાળસેં, બાંધિ જપ કરતા, હાંહાંરે બાંધી૦
કુંડ અગનેં ચેલા બિહૂ રે, હુત દ્રવ્યજ ધરતા. હાંહાંરે હુત૦ ૨.
વાત નગર નારી કરે, પ્રભુ આપ પધાર્યા; હાંહાંરે પ્રભુ૦
નરનારી આવી નમે, તસ કામ સધાર્યા. હાંહાંરે તસ૦ ૩.
કોઇ પતિ વશ કરવા ભણી, નિજ શોકને સાલે; હાંહાંરે નિજ૦
કોઇ અગજ અરથી થઇ રે, તસ ચરણ પખાળે. હાંહાંરે તસ૦ ૪.
કોઇ મૃતવચ્છા દોષથી, કોઇ રોગી આવે; હાંહાંરે કોઇ૦
મન ગમતા ભોજન કરી, કોઇ પ્રેમે લાવે. હાંહાંરે કોઇ૦ ૫.
શિવ ધર્મી કેઇ સ્ત્રી નરા, લેઇ ફૂલ વધાવે, હાંહાંરે લેઇ૦
હવન વિભુતિ શીર ધરી, કામ કરિ ગુણ ગાવે હાંહાંરે કામ૦ ૬.
વેશા વૃધા તિણે સમે, દરબારથી આવે; હાંહાંરે દરબાર૦
શિર ફૂરસંતા ગુરૂ પગે, નવ યોવન થાવે. હાંહાંરે નવ૦ ૭.
રમઝમ કરતિ પ્રેમશું, દરબારમેં આવે, હાંહાંરે દરબાર.
વાત કહિ નૃપ પૂછતાં, યોગી ગુણ ગાવે. હાંહાંરે યોગી૦ ૮.
તે દેખી નૃપ આવિયો, નમી શીષ્યનેં ભાસે; હાંહાંરે નમી૦
તુમે યોગીશર કીહાં થકી, આવ્યા એણે વાસે. હાંહાંરે આવ્યા૦ ૯.
શીષ્ય કહે અમે શુરગિરી, ઉપર વન ફરતે; હાંહાંરે ઉપર૦
બાર વરસ ભોજન વિના, ગુરૂજી તપ કરતે હાંહાંરે ગુરૂજી૦ ૧૦.
દેવ દેવિ રવિ ચંદ્રમા, ગુરૂ હાજર રેહેવે, હાંહાંરે ગુરૂ૦
નૃપ કંચુક ધરનારિનિ, સવિ વાનજ કેહેવે હાંહાંરે સવિ૦ ૧૧.
તુમ ગુરૂ પાસે મોહની, હોય તો કોહો અમને, હાંહાંરે હોય૦
જે જે માગો તે દીએ, ગુરૂ છાંનું તમને. હાંહાંરે ગુરૂ૦ ૧૨.
વશ કરવિ એક નારિ છે, નહિ કારજ દુજું, હાંહાંરે નવિ૦
નજર કરે ગુરૂ મુજ પરી, રયણે પગ પુજું. હાહાંરે રયણે૦ ૧૩.
શીષ્ય ભણે શુણ રાજવી, અમ ગુરૂ નિર્લોભી; હાહાંરે અમ૦
તુમ ભાગ્યે ગુરૂ જો કરે, રંભા રેહે થોભી હાંહાંરે રંભા૦ ૧૪.
વસ્તુ અધિક ગુરૂથી નહી, હમ કયા તુમ દેવે; હાંહાંરે હમ૦

એમ કહી વિનવે થકે, ગુરૂ વચન કરેવે હાંહાંરે ગુરૂ૦ ૧૫.
હમ તુમ મંદિર આયકે, કરૂ કામ સવેરા, હાહાંરે કરૂ૦
હમ વચને જો થીર રહે, તો હોય ભલેરા. હાહાંરે હોય૦ ૧૬
નૃપ મંદિર જઇ ગોપમે, ખટ્ મંડળ કીધા, હાંહાંરે ખટ્૦
ધુપ નૈવેદ કુસુમ ભરે, બળિદાન પ્રસીધાં. હાહાંરે બધી૦ ૧૭
હોહો ફુટ સ્વાહા જપે, પદ્માસન બેઠે, હાહારે પદ્મા૦
આડબર બહુલા કરી, દીન ચોથે ઉઠે હાંહાંરે દીન૦ ૧૮.
મુંદ્રેશ એક દેઇ કહે, માદળિએ રખના, હાહાંરે માદળિ૦
નારી સવિ વશ હોયગી, મિટ ગઇ તુજ ઝંખના હાહાંરે મિટ૦ ૧૯.
પણ એ નારી જે કહે આએ રીતે ચલના, હાહાંરે આ૦
જયાહા જાવે ઉહાં જાનદે, નવિ કરની ખલના હાહારે નવિ૦ ૨૦
નિત નિત રાગ વધત હુવે, એમ દિન એકવીશે, હાંહારે એમ૦
કર જોડી રહેગી સદા, સુણ વિશ્વાવીશે હાહારે સુણ૦ ૨૧
યોગીકે ઘર હે બડે, મત શંકા લાવો; હાંહાંરે મત૦
હમ તો રમતા રામ હે, ફેર વનમે જાવે. હાહારે ફેર૦ ૨૨.
રાય કહે દિન દસ લગે, હમ દરસન દેના, હાહારે હમ૦
ગોગિ કહે અમે વશ નહી, તેરિ ખાતર રેહેના હાહારે તેરી૦ ૨૩
એમ કહેતા ગગને ચલ્યા નૃપ ઉંચુ જોતાં; હાહાંરે નૃપ૦
માહા વિદ્યા ભંડાર એ, એમ સહુને કેહેતાં હાંહાંરે એમ૦ ૨૪.
રાતે રતિસુંદરી કણે, દોય મિત્ર તે જાવે, હાંહારે દોય૦
વાત બની તે સવી કહી, પછી એમ સમજાવે હાહારે પછી૦ ૨૫
રાયશુ મીઠી વારતા, કરજો જેમ રીઝે, હાહારે કરજો૦
મુજ બાધા મૂકયે થકે, તુમ કારજ સીજે હાંહારે તુમ૦ ૨૬
ઇત્યાદિક સાવિ શીખવી, ગયા કુંવરની પાસે, હાંહારે ગયા૦
બીજે દિન સુંદરી તણે, ગયો નૃપ આવાસે હાહાંરે ગયો૦ ૨૭.
ઉઠી સા આદર દિએ, કરે વાત તે મીઠી, હાહારે કરે૦
નૃપ જાણે યોગી સ્વરે, કરી સાચી ચીઠી હાહારે કરી૦ ૨૮.
રાય ભણે તમે જે કહો, મંછા કરૂ પુરી; હાંહાંરે મંછા.

સા કહે સુરગિરી જાતરા, બાધા છે અધૂરી. હાંહાંરે બાધા૦ ૨૯.
જો ઇચ્છા પૂરી કરો રે, તો રેહેશું હજૂરી; હાંહાંરે તો૦
ચિંતે નૃપ યોગી વિના, એ વાત ન પૂરી. હાંહાંરે એ૦ ૩૦.
નૃપ જઇ યોગીને નમિ, કહે યાત્રા કરાવો; હાંહાંરે કહે૦
યોગી કહે ઘડી દોયમેં. યાત્રા કરી આવો. હાંહાંરે યાત્રા૦ ૩૧.
રચિ વૈમાન નરેશને, કહે સા જઇ બેસો; હાંહાંરે કહે૦
સુદરીને નૃપ કહે કરો, વૈમાને વાસો. હાંહાંરે વૈમાને૦ ૩૨.
સા ભણે હું નવી એકલી, જઉં યોગી સાથે, હાંહાંરે જઉં૦
રત્નભુષણ પુત્રી બિહું, દિયો જો સંગાથે હાંહાંરે દિયો૦ ૩૩.
મુજ કચુક દેઇ પગ નમી, તુમ સાથ ચલીજે, હાંહાંરે તુમ૦
તો ચલું યાત્રા નહી તદા, અસનાદિ તજીજે. હાંહાંરે અસ૦ ૩૪.
કંચુક આદે દેઇ નમી, નૃપ સજવા જાવે; હાંહાંરે નૃપ૦
શીષ્ય કહે ફોકટ હમું, નવિ સાથ ચલાવે. હાંહાંરે નવિ૦ ૩૫.
કોટી મુલ દોય હાર નૃપ, તસ દીએ કામાધિ, હાંહાંરે તસ૦
વૈમાને સહુને ઠવી, નિજ કારજ સાધી. હાંહાંરે નિજ૦ ૩૬.
નૃપ આવ્યા પેહેલાં ચઢી, ગગને એમ બોલે; હાંહાંરે ગગને૦
રાજાદિક સુણજો સહુ, મન ભૂલો ભોળે. હાંહાંરે મન૦ ૩૭.
નૃપ કન્યા દોય અપહરી, જાઇશું પૂર બાહારે; હાંહાંરેજાઇશું૦
રણ સંગ્રામે આવજો, ક્ષત્રીવટ ચારે. હાંહાંરેક્ષત્રીવટ૦ ૩૮.
સાંભળી કોલાહલ થયે, નૃપ સુભટજ આવે; હાંહાંરે નૃપ૦
ચંદ્રશેખર વિદ્યા બળે, સહુને થંભાવે. હાંહાંરે સહુને૦ ૩૯.
કનકપુરે જઈ સાસરે, કન્યા દોય ઠાવે; હાંહાંરે કન્યા૦
લગન લેઇ બિહુ મિત્રને, કન્યા પરણાવે. હાંહાંરે કન્યા૦ ૪૦.
બીજે ખડે એણિ પેરે, કહો ચોથી ઢાળે; હાંહાંરે કહો૦
શ્રી શુભવીર કહે સુણો, શ્રોતા ઉજમાળે. હાંહાંરે શ્રોતા૦ ૪૧.

દોહરા.

કુંઅર કહે નિજ મિત્રને, જાઓ તમે નિજ દેશ;
પીતર અમારા અમ ઘરે, કરતાં હોશે કલેશ. ૧.

ખબર અમારી કાઢવા, મોકલીયા તુમ દોય,
જઇ પાછા અમ વારતા, કરત સુખી સહુ કોય ૨.
દેશાતર દેખિ કરી, સાધિ વછિત કામ,
રાજ રિદ્ધ લેઈ આવશુ, માત પિતાને ગામ ૩.
એમ કહિ ધન દેઇ બહુ, કુવર વિસરજે જામ;
હાર દોય દોય રમણિને, ભૂષણશું દિએ તામ ૪.
પરિકરશું વૈમાનમા, બેસારી ભલિ ભાત,
કાશીપુરી ગગાતટે, મૂકિ વળ્યા પ્રભાત. ૫.
પગ પાળે પાછા વળ્યા, જોતાં વનગિરિ ઠામ,
સિહ તણિ પરે મલપતો, પામ્યા સુદર ગામ ૬.
એક વને યક્ષાલયે, હૃદય ધરી અરિહત,
નિશિથ સમય સૂતા સુણે, નારી રૂદન કરત. ૭
મન ચિતે દુખ ભર થકે, રોતી કુણ એ નાર,
દુખિઆતુ દુખ ભાગવું, એ ક્ષત્રી આચાર ૮
ઇમ ચિતિને ઉઠિયો, શબ્દ તણે અનુસાર,
પિત્રવને ઉભો જઈ, દેખી સુદર નાર ૯.

ઢાળ ૫ મી.

(કુવર ગભારો નજરે દેખતા જી—એ દેશી)

સાહસિક વત શિરોમણિજી, બુદ્ધિ ધીરજ બળ ભૂર રે,
ઉદ્યમ આક્રમ જસ હુવે જી, દૈવ રહે તસ દૂર રે. સાહસિક૦ ૧.
ચદ્રશેખર કરૂણા નિધિ જી, દેખી રૂપની રેખ રે,
દિવ્ય ભૂષણ શુર સાટિકા જી, ભાલ તિલક સવિશેષ રે સાહસિક૦ ૨.
કુઅર કહે સુણ સુદરી જી, રૂદન કરે શે કાજ રે,
વનમાં રહિ કિમ એકલી જી, નિજ કુળ વટ તજી લાજ રે. સાહસિક૦ ૩.
સા ભણે સુણ લઘૂ બાળકા જી, તુજને કહે શું થાય રે,
તનની વાત બાહિર પડે જી, દુખ કશુ નવિ જાય. રે. સાહસિક૦ ૪.
બોલે કુંઅર લઘુ ગુરૂ તણું જી, બોલવું એ અસરાળ રે;
શ્લક્ષ્ણ રતન અતર જુઓ જી, ગાય વાળે તે ગોવાળ રે. સાહસિક૦ ૫.

ભજે કુલિસગિરી મોટકા જી, અંકુશ ગજ વશીકાર રે;
તજે અધિક તે ગુરૂ કહો જી, દીપક હરે અધંકાર રે. સાહસિક૦ ૬.
સા કહે તુમ વચને કરી જી, થઇ પરતિજ મુજ સાર રે;
પાકે સીથ ચાંપી લીયો જી, જાણિ એ ભટ આકાર રે. સાહસિક૦ ૭
વાત સૂણો એક માહારી જી, આ નગરે અમ વાસ રે;
મુજ પતિ નૃપ સેવા કરે જી, નિશ દિન રેહેતો પાસ રે સાહસિક૦ ૮.
શાસ્ત્ર રમણાને ભૂપતિ જી, થિરપણે કદી નવ હોય રે;
વાત પિશુન મુખ સાંભળી જી, રીસે ચડ્યો નૃપ સોય રે. સાહસિક૦ ૯.
હુકમ કરી કોટવાળને જી, સુળી ધરો મુજ નાહ રે;
અસન કરાવા નિશિ સમે જી, આવી ઇહાં ઉછાહ રે. સાહસિક૦ ૧૦
ઉચી સુળી પોંહોતી નહી જી, હુ અબળા બળ રોય રે;
મુખ દેખી ભોજન કરૂ જી, ખંધ ચઢાવે કોય રે. સાહસિક૦ ૧૧.
ઇચ્છા પુરણુ મુજ શિર ચઢી જી, થિર થઇ કરો કહે રાય રે;
ખધ ચઢી તવ સા તિહા જી, કાતીએ કાપી મંશ ખાય રે. સાહસિક૦ ૧૨.
મંશ તણો ખંડ એક પડ્યો જી, કાપંતા નિજ ખધ રે;
કુંઅર તે લેઇ નાસા ધરે જી, મંશ મૃતક દુરગધ રે. સાહસિક૦ ૧૩.
તવ ઉચું જોઇ ચિંતવે જી, હે હે વંતરી કોય રે;
છલ કરીને મુજ મારવા જી, ફંદ રચ્યો એ સોય રે. સાહસિક૦ ૧૪.
કુંઅર વદે રે પાપણી જી, જાણ્યું તુજ ચરિત્ર રે;
ખંધથી નાખી ભુતળે જી, હિંસક અસુરિ અપવિત્ર રે. સાહસિક૦ ૧૫.
ખડગ ગ્રહી જબ ધા દિએ જી, નાઠિ લેઈ શરિર રે;
ગગનેં જતાં કુંઅરે ગ્રહિ જી, ખિંચિ લિયુ તસ ચીર રે. સાહસિક૦ ૧૬.
સૂર મદિર સૂતો જઇ જી, ચાલ્યો ઉઠી પરભાત રે;
જરણા પરણા ઉતરી જી, ચિત્રકૂટગિરિ જાત રે. સાહસિક૦ ૧૭.
તિહાં એક વનની કુંજમાં જી, દીઠો જૈન પ્રાસાદ રે;
કલ્પતરૂ મરૂ ભુમીએ જી, દેખી લહે આલ્હાદ રે. સાહસિક૦ ૧૮.
શાતિનાથ પ્રભુ દેખિનેં જી, વંદ્યા ધરિય વિવેક રે;
રંગ મંડપ જબ આવિઆ જી, તવ દીઠો નર એક રે. સાહસિક૦ ૧૯.

કુંઅર પૂછંતાં તે કહે જી, મણિચુડ ખેટ નરેશ રે;
તસ સુત હું શંખચૂડ છું જી, ગુરૂ સુણી ઉપદેશ રે સાહસિક૦ ૨૦
જાત્રા જતા ઇહા આવિયો જી, ચૈત ઓલધ્યો અજાણ રે;
આકાશથી હું ભૂઇ પડ્યો જી, વિદ્યાની થઇ હાણ્ય રે. સાહસિક૦ ૨૧.
કુઅર કહે શંખચૂડને જી, વિદ્યા લિઓ મુજ પાસ રે,
સાધો કહીને સધાવતા જી, વિદ્યા ફરી દેઇ તાસ રે. સાહસિક૦ ૨૨.
ખેટ વિમાન રચિ કરી જી, કુઅરનો લહી ઉપગાર રે;
વિદ્યા વિધી બહુ રૂપણિ જી, દેઇ ગયો ગિરનાર રે. સાહસિક૦ ૨૩.
બિજે ખંડે રાસની જી, એ કહી પંચમી ઢાળ રે;
શ્રી શુભવીર કુઅર તિહા જી, સાધી વિદ્યા વિશાળ રે સાહસિક૦ ૨૪

દોહરા.

સિંહ અને વળી પાંખર્યો, તિમ લહી વિદ્યા સાર;
મલપતો મારગ ચલ્યો, એકણુ પીંડ કુમાર. ૧.
સાથ લેઇ પરિકર ઘણે, વરીયો એક સથવાહ,
પરવત નીકટ સરોવરે, ઉતર્યો દેખી સુછાંહ ૨.
સારથપતિ ચિંતાતુરે, બેઠો તબૂ ગેહ;
પૂછતા કહે કુમરને, છે અમ ચિંતા એહ ૩.
ભિલ્લની પાલિ ગિરિ વચે, વસતા સબર અનેક;
ભીમ નામને પલ્લિપતી, લુટતો અતિરેક ૪
ખબર વિના આવી ચઢ્યા, હવે કુણુ કરવુ કાજ,
તે ચિંતા ચિતમા વશી, ઇહાં કિમ રેહેશે લાજ. ૫.
કિહા જાઉં કુઅર ભણે, જવુ કરણાટક દેશ;
નૃપ કેહે નિર્ભય થઇ રહો, માં ધરો ભય ભિલ્લેશ ૬.
કેસરીસિંહની આગળે, સબરા હરણ સમાન;
શેઠ વદે તુમ નજરથી, જિમ રવિ તિમિર વિતાન ૭.
શેઠ વસુદત્ત ચિંતવે, ધૈર્ય બળી નર એહ;
નમિ તેડિ સહ ભોજને, રાતિ વસ્યા ધરિ નેહ. ૮.

ઢાળ ૬ ઠી.

(સુણ મેરી સજની રજની ન જાયે રે—એ દેશી)

લોક સકળ નિંદ્રા અનુસરતા રે, શેઠ સુભટશું ચોકી ફરતા રે;
ભિલ ઘણા ગિરિથી ઉતરતા રે, વાનરપરેં કિકિઆટો કરતા રે ૧.
એક પોહોર રાત્રિ જબ જાવે રે, મેઘ નિરજ્યું તિર વરસાવે રે;
સબર તિમિરભર ચિહુ દિશ ધાવે રે, ઘૂઅડ જ્યૂં ઘૂઘવાટા કરિ આવે રે. ૨.
દેખિકાર દિલ કંપાવે રે, બળિઆ સૂભટ તિહાં જુઝાવે રે;
બહૂલી બળતી મશાલો કરતા રે, ભટ જૂઝંતાં પગ નવિ ઠરતા રે. ૩.
કાળા ભીલ્લ ને કાળી રાતે રે, બાવળ બદરી કંટક જાતે રે;
તે સાથે રણ કરિ ભટ જૂઝે રે, દેખી શેઠ તે ઉભા ધ્રુજે રે. ૪.
પલ્લિપતિ ભીમસેન તે આવે રે, સબર ઘણાને રણમાં લાવે રે;
શેઠના સૂભટ રણેથી તુટે રે, ભિલ્લ હકાર્યાં સાથને લૂટે રે. ૫.
ચંદ્રશેખરને શેઠ જણાવે રે, તવ તે રણ મેદાને આવે રે;
કુંઅર ઉપર ભીમ બાણ તે સાંધે રે, નાગપાસથી નૃપ તસ બાંધે રે. ૬.
બહુ રૂપણી વિદ્યા ફોરવતા રે, રૂપ કપી જળ લાખ તે કરતા રે;
એક એક ભિલ્લને ચાંચમેં લેતા રે, ગગને ઉડી તે સવિ જાતાં રે. ૭.
ભૂતળ ભીલ રહ્યો નહિ કોઈ રે, સાથપતિ હરખ્યો તે જોઇ રે,
થિર કરિ લોકનેં રાતિ ગમાવે રે, પલ્લિપતિ સહ પથે જાવે રે. ૮.
સઘળા પંખિને સંહારિઆ રે, ભિલ્લ દશોદશ ઝાંખરે પડિઆ રે;
ખડિન દેહે નીજ ઘર પામે રે, પંખી દેખી ધ્રૂજતા ધામે રે. ૯.
ત્રીજે દિન કાંતિપૂર આવ્યા રે, સાથ સહૂ વનમા ઉતરાવ્યા રે;
વિમળસેનપુર સ્વામી આવે રે, મુક્તાફળે કુઅરનેં વધાવે રે. ૧૦
બોલે બાંનવ અચરીજ કીધું રે, પુન્યતણું ફળ પરીધલ લીધું રે;
કીધો બહુ જનને ઉપગાર રે, મારગ વેહેતો થયો સુખકાર રે ૧૧.
એમ કહિ તુરગ ચઢાવી તેહ રે, બહુ ઓછવશ્યૂ લાવ્યો ગેહ રે;
નેહ ધરી કેતા દિન રાખે રે, પલ્લિપતિનેં કુઅર તે ભાખે રે. ૧૨.
જો જીવીતની આશા રાખો રે, તો તસ્કરપણું દુરે નાંખો રે;
આપો પાકા તાસ જમાન રે, ફરિ ન કરવું એ તોફાન રે. ૧૩.

દેઈ જમાન તે નિજ ઘર જાવે રે, શેઠ રજા લેઇ પંથ સધાવે રે;
રાજા કુંઅરની ભક્તિ કરતા રે, દિન દિન તેહજ અધીકો ધરતા રે. ૧૪.
શ્રી શુભવીર કુંઅરશું મેળા રે, કરતા નવ નવ ભોજન ભેળા રે;
ચંદ્રશેખરનો રાસ રસાળ રે, બીજે ખડે છઠ્ઠી ઢાળ રે. ૧૫.

દોહરા.

એક દિન રાજકચેરીએ, કુઅરને નૃપ પૂછંત;
વિદ્યા રત્નનિધિ તમે, દેશ વિદેશ ફરંત. ૧
મુજ માતુલ સુભગાપુરે, ચિત્રસેન છે રાય;
તસ કન્યા દો અપછરા, યોવન વય જબ આય. ૨.
એક યોગી દોય શિષ્યશું, આવી કિયો વનવાસ;
ત્રણ્યે ધુર્ત્ત શિરોમણી, રાયે કીયો વિશ્વાસ. ૩.
વેશ્યા તસ્કર અગનિ જળ, ઠગ ઠક્કર સોનાર,
એતા નવિ હુવે આપણા, મકડ બડું બિલાડ. ૪.
વિશ્વાસે તે યોગિયા, લેઇ ગયા નિગ નાર;
ગામ ગામ ગિરિ જોવતાં, ન પડિ ખબર લગાર. ૫.
જો જાણો વિદ્યાબળે, ભાખો અમનેં તેહ;
કન્યા લેઇ ઘર આવિએ, જાય હૃદય સદેહ ૬.
તવ વળતુ કુઅર કહે, અપહરિ કન્યા દોય,
વરચિંતા: ટાળી અમે, પરણ્યા બાધવ દોય. ૭
રાય ભણે એ ક્ષત્રિનો, નહિ રૂડો આચાર;
પરનારી પરધન ભણી, અપહરવુ નિરધાર ૮.
કુઅર કહે કન્યા તણા, સહસ ગમે ભરથાર;
જબુવતી રૂખમણિ હરી, કૃશ્ને ક્ષત્રિ વિચાર ૯.
પણ તુમ માતુલ વર પ્રિયા, હરતાં ગઇ તસ જાત;
મેં શઠશુ શઠતા કરી, સાભળજો તે વાત. ૧૦.

ઢાળ ૭ મી.

(સુતારિના બેટા તુંને વીનવું રે લો, મારે ગરબે માંડવડા લાવજો—એ દેશી.)

વયરિનુ વચન નવિ વિસરે રે લો, અરિ કંટકની ગતિ દોય જો;

અળપાદ ત્રાણે સુખ ભાગીએ રે લો, નહિતો દૂર તજીએ સોય જો. વયરી૦ ૧.
લક્ષ્મીપુર અજીત નરેશરૂ રે લો, શેઠ ધનદ કરે નૃપ કામ જો;
દયાધરમ તિર્થ ધન વાવરે રે લો, ગુરૂદેવ ગુણે વિશરામ જો. વયરી૦ ૨.
શ્રીમતિ વેશ્યા નૃપ સંસદી રે લો, કરે એક દિન નૃત્ય ઉદાર જો;
દાન માન નૃપતિ મંત્રિ દીએ રે લો, પણ શેઠ ન આપે લગાર જો. વયરી૦ ૩.
લોક બોલે તું સર્વને રંજતી રે લો, પણ ધનદત રંજ્યો જાય જો.
સુણિ ચિંતે ચતુર હૂં તો ખરિ રે લો, લેઉ ધન કરિ કોટિ ઉપાય જો. વયરી૦ ૪.
વળિ નૃત્યે રીજ્યો નૃપ એમ કહે રે લો, મુખ માગે તે આપું તૂજ જો;
ભણે સા નિશિ સુપને શેઠે કહ્યો રે લો, લાખ દ્રવ્ય અપાવો મૂજ જો. વયરી૦ ૫.
ભૂપ ભાસે શેઠ ધન આપિએ રે લો, ભણે શેઠ દીએ મહારાજ જો;
ઘર જઇને શોકાતુર ચિંતવે રે લો, કિમ રેશે કચેરિએ લાજ જો. વયરી૦ ૬.
શૂક પૂછે શેઠ મુખથી સુણી રે લો, સુખદક્ષ મતિ દીએ તાસ જો;
લાખ મુલનું રત્ન લેઇ કરિ રે લો, ગયા શેઠ નરેશર પાસ જો. વયરી૦ ૭.
આદર્શ મુખે મણિ ધારીને રે લો, ભણે શેઠ વેશ્યાને એમ જો;
પ્રતિબિંબ રતન કર લિજિએ રે લો, વદે વેશ્યા લેવાએ કેમ જો. વયરી૦ ૮.
ભણે મંત્રિ સુપન પ્રતિબિંબમાં રે લો, નહીં ફેર ઇહાં લવલેશ જો;
ગઇ વળખિ ઘરે જનથી સુણ્યો રે લો, શૂકરાજનો એ ઉપદેશ જો. વયરી૦ ૯.
અન્યદા વેશ્યા નૃપ રીઝવી રે લો, કહે શેઠનો શુક દિયો મૂજ જો;
શેઠ પાસથી રાયે અપાવિઓ રે લો, લેઇ નિજ ઘર ગઇ અબૂજ જો. વયરી૦ ૧૦.
લાખ દ્રવ્ય ગયો તુજ બુદ્ધિએ રે લો, ફળ દેખાડું તુજ પ્રત્યક્ષ જો;
પાંખ છેદિને દાસીને કહે રે લો, કરો શાકપાકમાં ભક્ષ જો. વયરી૦ ૧૧.
કહિ વેશ્યા ગઇ સખિને ઘરે રે લો, ગઇ દાસી કામવશ બાર જો;
શૂક હરખ્યો ભયે છાનો ચલી રે લો, એક પાંખે રહ્યો ખાળદ્વાર જો. વયરી૦ ૧૨.
આવિ દાસી જોતાં નવિ દેખિઓ રે લો, મંસ લાવી પકાવે શાક જો;
આવિ વેશ્યા ભોજન કરતી વદે રે લો, શુક પાપિનો એ ભલો પાક જો. વયરી૦ ૧૩.
સુણિ સૂડો ભયે મન ચિંતવે રે લો, જો જાણે તો હણુશે એહ જો;
ખાળ મધ્યે અન્નાદિક ખાવતાં રે લો, સજ પાંખ સહિત થઇ દેહ જો. વયરી૦ ૧૪.
શૂક ચિંતે વયર વાળું સહિ રે લો, કરિ બુદ્ધિ પ્રપંચ વિચાર જો;

જિમ સિંહને કૂપમાં પાડિયો રે લો, શશકે કરી બુદ્ધિ ઉદાર જો. વયરી૦ ૧૫.
ચિત ધારિને શુક ઉડિ ગયો રે લો, જઈ વિસ્તુમંદિર કરે વાસ જો;
નિત વેશ્યા તિહાં મજરો કરે રે લો, પછે જાય નૃપતિઆવાસ જો. વયરી૦ ૧૬.
એક દિન વેશ્યા હરિ મંદિરે રે લો, કરી નાટક માગે એમ જો;
મુજ વૈકુંઠનાં સુખ દિજિએ રે લો, મને વૈકુંઠ ઉપર પ્રેમ જો. વયરી૦ ૧૭.
હરિ પુઠે રહી શુક ઉચરે રે લો, મુજ વાકયનો જો વિશ્વાસ જો;
જીહાં દેવ દેવિ સેવા કરે રે લો, તે વૈકુંઠે તુજ કરૂં વાસ જો. વયરી૦ ૧૮.
ભણે વેશ્યા હરિથી ન વેગળી રે લો, શિર મુંડાવિ હરિ કહે આવ જો;
પછે મંત્ર દીયું તે જપો ધરે રે લો, રૂડમાળા ગળે એક રાત જો. વયરી૦ ૧૯.
પછી નાચ કરી નૃપ આગળે રે લો, કહો જઈશું અમે વૈકુંઠ જો;
પછે નાચ કરત રાજમારગે રે લો, ગિત ગાતા મનોહર કંઠ જો. વયરી૦ ૨૦.
બહુ લોકે વરિ ઇહાં આવજો રે લો, તુજ ઠવુ વૈકુંઠ નિવાસ જો;
મંત્ર આપો વદે સા સહુ કરૂં રે લો, સુણી મંત્ર દીએ શુક તાસ જો. વયરી૦ ૨૧.
ૐ રૂંડમુંડમુંડ ગડબડ ગોટી થાઓ મોહોટી નારાયણાયનમ. ફુટફુટ સ્વાહા.
લેઇ મંત્ર ધરે મુંડાવિને રે લો, કરિ કિરિયા હરી ઘર આય જો;
નમી વંદિ કરી હરી પૂજતા રે લો, કહે વૈકુંઠ ચલો હરિ રાય જો. વયરી૦ ૨૨.
શુક વૃક્ષે ચઢી તવ બોલિઓ રે લો, જિમ સાંભળે બાળગોપાળ જો,
રેરે મુંડા વૈકુંઠ રહ્યુ વેગળુ રે લો, ગયા વાળ ને થઇ વિકરાળ જો. વયરી૦ ૨૩.
શઠ સાથે અમે શઠતા કરૂં રે લો, દેઉ સયણને માન વિશેષ જો,
મુજ પાંખો વિછેદન તે કરિ રે લો, તો મે તુજ મસ્તક કેશ જો. વયરી૦ ૨૪.
શુક ઉડિ ગયો શ્રેષ્ટિ ઘરે રે લો, કરી ધર્મ ગયા દોય સર્ગ જો;
પિતા પુત્ર થઇ નર ભવ લહિ રે લો, હણિ કર્મ ગયા અપવર્ગ જો. વયરી૦ ૨૫.
કહે ચંદ્રશેખર સુણિ ભૂપતિ રે લો, સૂણિ વાત ન રાખશો રોષ જો,
ખંડ બિજાની ઢાળ એ સાતમી રે લો, શુભવીરનો નહીં કાંઇ દોષ જો. વયરી૦ ૨૬.

દોહરા.

કુંઅર કથા કહી ચિંતવે, ઇહાં રેહેવુ નહી સાર;
એ નૃપ માતુલ કન્યકા, સમરે રિપુ હરનાર. ૧.
જિમ દ્વિજ સુત સમરણ કરે, પૂછ છેદ અહિ શેષ;

ભાગે મનસી પ્રીતડી, તિણે જાવું પરદેશ. ૨.
ઇમ ચિંતિ દક્ષણુ દિશે, કુંઅર ચલ્યા પરછન્ન;
ગિરિ પુર જોતાં પામિઆ, વિંધ્યાચળ ઉપવન. ૩.
ઉષ્ણુકાળ ભૂતળ તપે, તપતો રવિ આકાશ;
કુંઅર તૃષાકુળ વન ગહન, પેઠો ધરી ઉલ્લાસ, ૪.
મુકતાફળ જળકણુતતી, પંકજ ભ્રમર ઉછાંહ;
ક્ષિર જળધી લઘુ બંધુ સમ, સરોવર દીઠું ત્યાંહ. ૫.
શ્રમ તપતાપિત પંથીને, તરત ન પીવું નીર;
કર પદ મુખ નવિ ધોઇએ, કરવું ન સ્નાન શરીર. ૬.
એમ ચિંતિ વિસમી ઘડી, સ્નાન કરે જળપાન;
વૃક્ષ લતામાં જક્ષ ઘર, પેઠો કરિ બહુ માન. ૭.
જક્ષ શિરે મુકતામયી, અરિહંત પડિમા દેખ;
ઉદક પખાલ કુસુમ દીજે, પૂજા કરત વિશેષ. ૮.
સર સન્મુખ દ્રષ્ટી ગઇ, ચૈત્યથિ વળતાં તાસ;
જળથી ઝળકે વિજળી, પ્રગટયો જાસ ઉજાસ. ૯.
કુંઅર વિલોકિ ચિંતવે, કોઇક કૌતક એહ;
યક્ષાલય પાછળ રહી, જોવે પરછન્ન દેહ. ૧૦.

ઢાળ ૮ મી.

(શ્રીરોહિના સાળું હો કે ઉપર યોધપૂરીની ઢાળ છે–એ દેશી.)

સરોવર જળથિ હો કે નારિ નિસરી,
રૂપ અનોપમ હો કે તેજે ઉદ્યોત કરી;
ભૂષણુ ચિવર હો કે ઝલકત અંગ ધરી,
કુંઅર તે દેખિ હો કે ચિંતે ચિત હરી. ૧.
સાગરપુત્રી હો કે વા વિદ્યાધરી,
સિદ્ધ વનિતા હો કે ઇંદ્રની અપછરી;
નાગ કુમારી હો કે અથવા વ્યંતરી,
વનની દેવી હો કે સ્રિલક્ષણુ ભરી. ૨.
નયન કટાક્ષે હો કે નૃપ ચિંતા ઉતરી,

તેહની પૂઠે હો કે વળી એક નિસરી;
દેવપુજાપો હો કે દોય કરમાં ધરી,
યક્ષને ચૈત્યે હો કે ગઇ અવનત કરી. ૩.
દેખી પુજા હો કે ક્રમળે આચરી,
સખિને પૂછે હો કે કિણે પૂજા કરી;
સા કહે પૂજત હો કે સબરાને સબરી,
સા ભણે ભીલની હો કે નહીં પૂજા ખરી. ૪.
તિણે કોઇ ઉતમ હો કે નર મન સંવરી,
પુજા કીધી હો કે જિન હૃદયે ધરી;
ભુતળ રજમાં હો કે પગ શ્રેણી પરી,
સંખકજાંકુશ હો કે લક્ષણ રેખ ઠરી. ૫.
વાત કરંતી હો કે પૂજા પરહરિ,
કનકને કળશે હો કે સુરભી જળ ભરી;
જિન નવરાવી હો કે પૂજે પ્રેમ ધરી,
કર ધરિ વીણા હો કે ગીત સુકઠ વરિ. ૬.
નાદે રીઝયો હો કે કુંઅર પ્રગટ થયો,
ઉઠી કુઅરિએ હો કે તસ આદર દીયો;
સૂરિ સાધરમિક હો કે લહિ નૃપ નતી કરે,
તવ લજવાણી હો કે તસ આસન ધરે. ૭.
બેસી પૂછે હો કે તુમે કુણ જાતિ છો,
એ સરોવરમા હો કે વા વનમા વસો;
યક્ષ દેવ થઇ હો કે કિમ જિન શિર ધરે,
સુણિ તે નારિ હો કે કુઅરને ઉચરે. ૮.
જગનદત દ્વિજ હો કે માકદી પુરે,
દાળિદ્ર રાજા હો કે નિવસે તાસ ઘરે;
પ્રિયમતિ નારિ હો કે દુખમાં કાળ ગમે,
તસ સુખ આગે હો કે નંદન તેર રમે. ૯.
સોમ લઘુ સુત હો કે જ્યારે જન્મ થયો,

દ્વાદશ વરશી હો કે તામ દુકાળ થયો;
દાનની બુદ્ધિ હો કે લોકમેં દૂર ગઇ;
સ્ત્રી સુત વંચી હો કે ખાય એકાંત જઇ. ૧૦.
ધાન તે અઇઠું હો કે મીઠું તેહ કરે,
બાળક નારી હો કે વેચી પેટ ભરે;
ઘર ને ઘરાણાં હો કે ધાન ને તુલ્ય દિએ,
પેટની વેઠ્યો હો કે કરિ દિન નિગમિએ. ૧૧.
ઘર તજિ લાજે હો કે જઇ પરદેશ ફરે,
વિખ ફાંસો હો કે નર ને નારિ મરે;
નર તિરિ મંશજ હો કે ખાતાં ત્રાસ નહિ,
વિપ્ર વણિક જન હો કે અસુરના દાસ સહિ. ૧૨.
મિત્ર વિછોહી હો કે જાયે ભૂખ સરે,
મોહા મૂછાળા હો કે દીનપણું ધરે;
માતપિતા સુત હો કે ચઉદે મરણ કરે,
સોમ લઘુપર હો કે કરૂણા લોક ધરે. ૧૩.
ભિક્ષા વૃત્યે હો કે કાળ તે દૂર હરે,
યોવન વેળા હો કે દૂખે પેટ ભરે;
જૂગટિઆને હો કે ટોળે નિત્ય રમે,
સમશાન મોદક હો કે લાવિ નિત્ય જમે. ૧૪.
સૂરી આશાપૂરી હો કે દેહરે રાતિ ઠરે,
હેઠી નાંખી હો કે સૂરિનિ પૂઠપરે;
આટો મર્દન હો કે દીપક ઘૃત લેઈ,
ભોજન કરતો હો કે સુરિ શિર પગ દેઇ. ૧૫.
સોમની ઉપર હો કે એક દિન ક્રોધ ભરી,
રસના કાહાડી હો કે દીર્ઘ ભયંકરી;
સોમ તે ઉપર હો કે થૂથૂકાર કરે,
પાછિ રસના હો કે સુરિ નવિ સંહરે. ૧૬.
લોક પ્રભાતે હો કે દેખી ભય ધરતા,

ચિંતે નગરે હો કે આપ મંગળ કરતા;
લોક મળીને હો કે, તસ નૈવેદ્ય કરે,
તો હે દેવી હો કે જીભ ન સંહરે. ૧૭.
સોમ લોકને હો કે કહે મુજ જો આલો,
શત સોનઇયા હો કે તો હરએ ચાલો;
સત એક પરઠી હો કે તિહાં રહે નિશિ ભરે,
કહે દેવીને હો કે રાંડ એ શું કરે. ૧૮.
પાખંડ છંડી હો કે જીભ તે સમવરૂ,
આ મુસળશું હો કે નહિતો ચૂરણ કરૂ;
દેવી બીહીની હો કે રસના સહરે,
દેઈ સોનૈયા હો કે પુરજન હર્ષ વરે. ૧૯.
પામી ઉપાય હો કે એક દિન દેવિ ધરે,
પથ્થર મોહોટો હો કે લેઇ એમ ઉચરે;
ચૂર્ણ કરીશું હો કે તુજ મુર્તિ તણું,
નહિતર મુજને હો કે આપો દ્રવ્ય ઘણું. ૨૦.
ભય પામિને હો કે દેવિએ હાર દિયો,
હવે જો માગીશ હો કે જાણજે પ્રાણ લિયો;
હાર લેઇને હો કે જાતો હર્ષવડે,
હાર સોનૈયા હો કે હાર્યો જૂગટડે. ૨૧.
ચાલ્યો વિદેશે હો કે ધન આશા ભાવે,
કે તે કાળે હો કે વંધ્યાટવિ પાવે;
ભિક્ષાવૃત્યે હો કે ચિતે ભવ ગયો,
સુખનો દાહાડો હો કે હજીઅ ન કાંઇ થયો ૨૨.
ભુખ તરસમાં હો કે ઉષ્ણ ઋતુ કાળે,
અટવિ ભમતા હો કે સર એક નીહાલે,
જળ ગળિ પીને હો કે વનફળ ખાવતો,
લવંગલતા ઘર હો કે દેખી જાવતો. ૨૩
તિહાં લઘુ પડિમા હો કે રત્નની જ્યોતિ હશી,

પ્રથમ જિણંદની હો કે દેખી ચિત્ત વશી,
બીજે ખંડે હો કે આઠમી ઢાળ અશી,
શ્રી શુભવીરની હો કે વાણિ અમ્રતશી. ૨૪.

દોહરા.

સોમદેવ મન ચિંતવે, માકંદી પુરી માંહી;
દીઠી હતિ પડિમાં ઇશી; આજ વશી દિલ માંહિ. ૧.
એહવા દેવ ન સેવીઆ, પરભવમાં એક ચિત્ત;
ભીખંતાં આ ભવ ગયો, વ્યસને ન પામ્યો વિત્ત. ૨.
કોઈ સખા ઇન મુજ થયો, એકણુ પીંડ ભમંત;
કરૂણા કરી પરમેશ્વરે, દરશન દીધ એકાંત. ૩.
તાપસપરે આ વન રહી, કરૂં સેવા દિલ ધાર;
ભક્તિ વશે ભગવાન છે, ઊતારે દુખપાર. ૪.
નામ ગોત્ર નથિ જાણતો, પણ એ પ્રભુ નિરધાર;
જળ કુસુમે પૂજ્યા પછે, કરશું ફળ આહાર. ૫.
ઇમ ચિંતિ પ્રભુને કહે, સાહીબ હું છું અજાણ;
સર વનફળીત સુથાનકે, છે તુમચુ રેહેઠાણ. ૬.
તો મુજને તુમ સેવના, ફળશે નિશ્ચય એહ;
એમ કહિ પ્રભુ ઉંચાસને, બેસારી ધરી નેહ. ૭.
નિત્ય પુજીને એમ ભણે, ચિંતામણિસમ દેવ;
તુમ પુજન ફળ જે હુવે, તે મુજ ફળજ્યો સેવ. ૮.

ઢાળ ૯ મી.

(માહારી અંબાના હેઠ, ભર્યો રે સરોવરે હેલ્યો લે છે રે—એ દેશી.)

સોમદેવ કરે જિન સેવ, પણ અરિહાને ન ઓળખે રે;
ભદ્રક પણે ભક્તિ કરેવ, વનફળ માધુરતા ભખે રે;
નિશિદિન પ્રભુ ધરતો ધ્યાન, વન વસતો તપશી પરે રે;
જાણે પામ્યો પરમ નિધાન, મારા પ્રભુ રખે કો હરે રે. ૧.
એમ કેટલો કાળ ગમાય, વિષયવેળા ગઈ વિસરી રે;
એક દિન અતિઅહાર કરાય, મીઠાં વૃક્ષફળ સમવરી રે;

થઇ પેટ પીડ માહા શૂળ, પણ મનથી પ્રભુ ન વિસરે રે;
તિણે મરણ થયું અનુકૂળ, ધ્યાન સમાધિ અંત્યે વરે રે. ૨.
થયો પ્રથમ નિકાએ યક્ષ, વ્યંતરની રાજધાનિએ રે;
લહે અવધિ નાણ પ્રત્યક્ષ, રત્નશેખર નામે જાણિએ રે;
તિણે આવિ ઇહાં નિજ દેહ, અગન દહી સોચ તનુ કરે રે;
જિન આગળ વંદી તેહ, કર જોડી એમ ઉચરે રે. ૩.
દુનીયાએ કીધો દૂર, થાનક હાસ્યનાં લોકમાં રે;
ભટકંતો દેશ વિદેશ, હું રેહેતો બહુ શોકમાં રે;
પામ્યો સૂરની ઠકરાઇ, તે ઉપગાર પ્રભુ તુમ તણો રે;
એમ કહિ પૂજી જગનાથ, ચૈત્ય કરાવે સોહામણો રે. ૪.
નિજ પડિમા કરી થાપંત, ઉપગારિ પ્રભુ શિર ધરે રે;
જિનશેખર બીજું નામ, લોક માંહે તે ખ્યાતિ કરે રે;
હું કર્મ કરી છું તાસ, કનકપ્રભા નામ માહરૂં રે;
કહ્યું છે મુજ પૂજજો નાથ, સુંદર કામ એ તોહરૂં રે. ૫.
રત્નશેખરને આ દેશ, જિન ભગતિ ઇહાં આવતી રે;
લેઇ પુજાપો કરી સેવ, દાસીસ્યું ઘર જાવતિ રે;
વળી હુ બહુલે પરિવાર, આવું ઊજળી પાંચમે રે;
કરૂં ઓછવ પૂજી નાથ, ભુતેષ્ટા દોય આઠમે રે. ૬.
રત્નશેખર બહુ પરિવાર, આવે દરશન કારણે રે;
નીજ મુર્તિ મુગટપર નાથ, દેખે ધ્યાનની ધારણે રે;
પ્રભુ ભક્તિ કરતાં મૂજ, કેતા વાસર વહિ ગયા રે;
ચંદ્રશેખર સાભળી વાત, મન માંહે હરખિત થયા રે. ૭.
કહે કુંઅર મહા અચરિજ, મોહોટા નાથ નીહાળિઆ રે;
તુમ મુખ સુણતાં આ વાત, નયન કાન સફળા થયા રે,
માગો ઇચ્છા અનુસાર, બોલે સુરી તે તુમને દીયું રે;
ભણે સો જિનમેળા પ્રાંત, કાંઇ નથી જે માગી લિયું રે. ૮.
સા વદે તુમ જાવું દૂર, અટવિ પંથ વિખમો અછે રે;
કહિ કરથિ ઉતારી દીધ, વિઘનહરા જડિ એક છે રે;

લેઇ દક્ષણ દિશ ઉદ્દેશ, જોતો ચલે તરૂવન ગિરી રે;
મુક્તા ફળ જળ કલ્લોલ, રેવા નદી વચ્ચે ઉતરી રે. ૯.
ચાલંત નદી ઉપકાં, ભીની રેત સુકોમલી રે;
વાતાચૂ વિમળ પદ-શ્રેણ, મધ્યે નારીપદ એક છે રે;
દેખી મન ચિંતે રાય, દિસે કૌતક આગળે રે;
પગલાં અનુસારે જાય, શીઘ્રપણે જઇ ભેગો મળે રે. ૧૦.
સસલા હરણાં કપિ વૃંદ, ટોળું દીઠું જતું મોજશું રે;
મધ્યે નવ યોવન નરિ, રૂપવંતી ચલે રીઝશું રે;
ને તાપસણિને વેશ, વલકલ પેહરીને ચાલતી રે;
એણીકા નામ ઠરાય, અંગ સુકોમળ માલતી રે. ૧૧.
તસ આગળ સૂડો એક, ચાલે શાસ્ત્ર ભણ્યો ઠર્યો રે;
શુક સારીકા પરિવાર, જિમ ગુરૂ શીષ્યશું પરવર્યો રે;
ચિત ચિંતે દેખિ કુમાર, કૌતક આ નવિ વિસરે રે;
ઉપસમ પામી પશુ જાતિ, તાપસણીની સેવા કરે રે. ૧૨.
તરૂ હેઠે લતા ઘર પાસ, તે સરવે મળી બેશીયાં રે;
જઈ ભૂપ ભણે હે નારિ, તે પશુઆં કીમ ઇચ્છિયાં રે;
માણસ ભયે ચંચળ નેત્ર, નાસંતાં શુક ઉચરે રે;
નહીં સ્વાપદ એ નરજાતિ, છે મનમાં ભયશું ધરે રે. ૧૩.
પથ શ્રાંત સમાગત તેણ, આગત સ્વાગત કિજીએ રે;
તવ લાજ ધરી પૂછંત, પણ ભયથી તનુ ધ્રૂજીએ રે;
ક્યાંથી આવ્યા કિએ દેશ, જાઓ ક્ષણ ઉપવેસિએ રે;
તરૂ પલ્લવ બેશી કુમાર, કહે અમે દૂરથી આવિએ રે. ૧૪.
જવું દક્ષણ ઉતર પંથ, સુણિ શુક વાક્યે સા જાવતી રે;
વનમાં મીઠાં ફળ સાર, જળ સાથે લેઇ આવતી રે;
ખાઇ પીવિ સમંત કુમાર, એણિકા શુકશ તિહાં રે;
બીજે ખડે નવમી ઢાળ, શ્રી શુભવીરે ભાખી ઇહાં રે. ૧૫.

દોહરા.

કુંઅર કહે તમે કુણ છો, કિમ રહો પશુઆં પાસ;

લઘુ વય તાપસ વ્રત ધરો, વૈરાગે વન વાસ. ૧.
તવ સનમુખ સા નવિ જુવે, ન દિએ ઉત્તર જામ;
રાજકીર તવ કુંઅરને, ઉત્તર દેવે તામ. ૨.
સુણિ ઉત્તમ અમ સ્વામિની, તુમથી બહુ લજવાય,
વળિ સંગતિ પશુ પક્ષિની, તિણે નરથી શકાય. ૩.
પણ અચરિજ સુણવા ભણી, પૂછ્યા પ્રાર્થન રંગ;
તસ ઉત્તર જો નવિ મળે, તો હોય પ્રાર્થન ભંગ. ૪.
તિણે તુમને માંડી કહું, મૂળ થકી અધિકાર;
ગુણિના ગુણ સુણવા ભણી, સજ્જનને બહુ પ્યાર. ૫.

ઢાળ ૧૦ મી.

(સાબરમતિએ આવ્યાં છે જળ પૂર જો, ચારેને કાંઠે માતા રમિ વળ્યાં—એ દેશી.)

નદી નર્મદા દક્ષિણ ત્રટે વિભાગે રે,
દેવાટવી નામે મહા અટવી વચ્ચે;
એક વડનો તરૂ શાખ પ્રશાખ વિશાળ જો,
તે વડમાં બહુલા શુક માળા રચે;
તેહમાં એક મોટો શુકરાજ મચે. ૧.
જ્ઞાનીના મેળા મળવા દોહીલા,
મૂરખના મેળા પગ પગ સોહીલા. એ આંકણી.
તે શુક સુડીને સુત જન્મ્યો રૂડો રે,
સુડો રે યોવન વય મોહોટો ભયો;
ઉષ્ણ રૂતુને કાળે જળ અન પામે રે,
તાળુ કંઠ સોસે તિમ તરસ્યો થયો;
તરૂતળ શિત છાયા દેખિ તિહાં ગયો. જ્ઞાની. ૨.
આહેડી શુક ઝાલીને લેઈ ચાલ્યો રે,
પલ્લિપતિને જઇ તેણે ભેટ જ કર્યો,
રૂપે રૂડો સૂડો નીલ નિહાળી રે,
રાજકિર નામ કરિ પંજર ધર્યો,
તેણે ભરૂઅચ ભૃગુ નૃપને ઘર મોકલ્યો. જ્ઞાની. ૩.

રાજકિર તે હુ શુક અહીંયાં બેઠો રે,
રાજસુતા મદનમંજરી એક છે;
તેહને રમવા કારણ મુજને આપ્યો રે,
તેણિએ શીખાયો મુજ વિવેક છે;
થોડે દિન શાસ્ત્ર મતિ અતિરેક છે. જ્ઞાની. ૪.
થાવર જંગમ વિષે વિચિકિત્સા શીખ્યો જો,
હય હસ્તિ પુરૂષ સ્ત્રિ લક્ષણ ભર્યો;
નીતિ શાસ્ત્ર ભણાવી કર્યો ઉપગાર જો,
જૈન ધરમ પામી હું ભવજળ તર્યો;
એક દિન દેવ વૃંદ તે વનમાં ઉતર્યો. જ્ઞાની. ૫.
મુનિ કેવળ પામ્યા તસ ઓચ્છવ કરતા રે,
વનપાળક રાયને વાત જણાવતો;
કેવળ પામ્યા સ્વામી તુમારા તાત જો,
સાંભળીને રાજા વંદન જાવતો;
મુજ સાથે પુત્રીને પણ લાવતો. જ્ઞાની. ૬.
તેણે સમે આવિ નમિ વિદ્યાધર દોય જો,
પૂછંતા ભગવન સા કા એણિ પરે;
ભૃગુ નૃપ વિચમેં ખેટને કહે સા કુણ જો,
તે કહે જીનવંદી સમેતશિખર ગિરે;
વળતાં ને જતાં શત્રુંજય ગિરિવરે. જ્ઞાની. ૭.
રેવા નદિ દક્ષણ કુળ મૃગ ટોળામાં જો,
નારી એક દિઠિ યોવન મદભરી;
રે બાળા એકાકી રણ કિમ ભટકો જો,
મીઠાશે બોલાવિ રણમાં ઉતરી;
પણ અમને ન જોયા નાવ કાંઇ ઊચરી. જ્ઞાની. ૮.
ભયથી પશુઆંશું નાઠી જાય જો,
અમને રે જોતાં અદૃશ થઇ વળી;
લહી વિસ્મય આકાશ અમ ચાલંત જો,

સંશયભર આ વન દીઠા કેવળી;
સા કા એમ પુછ્યું જ્ઞાનીને મળી. જ્ઞાની. ૯.
એક સમયમાં જાણે તિકાલિક ભાવ જો,
તે વળિ સૂન જાણે પંડિત બાળના,
તે આગે શો વાત તણો વિસ્તાર જો,
મા આગે મુસાળ તણિ શી ચાલના;
સા કા એમ પૂછી સંશય ટાળના. જ્ઞાની. ૧૦.
કેવળિ ભખે ખેટ સુણો તે વાત જો,
ઉજ્જેણીપૂરી વચ્છાભિધ રાજિઓ;
વર્ધમાન સુત શ્રીમતિ પુત્રિ તાસ જો,
જયપુર રાજસુત સિંહ કુવર તે પરણિયો;
વ્યસની જાણિ જનકે દેશવટો દિયો. જ્ઞાની. ૧૧.
સિંહ ને શ્રીમતિ વશિયાં જઇ એક ગામ જો,
પ્રેમભર્યાં દંપતિ કાળ ગમાવિએ;
શ્રીમતિ બાંધવ લહિ વૈરાગ વિશાળ જો,
જય ભૂષણ મુનિ પાસે દિક્ષા લિએ;
ગીતારથ થૈ વિચરે એકાકિ એ. જ્ઞાની. ૧૨.
માસખમણુનેં પારણે તે વીચરંત જો,
શ્રીમતિને ગેહે ગયા મુનિ ગોચરી,
દુરથી દેખિ સા મન ચિંતે એમ જો,
મુજ બાંધવ રાજ્ય તજી દિક્ષા વરી,
ધૂતારે ધુત્યો પાખડે કરી. જ્ઞાની. ૧૩.
ચિર દરશન ઉતકંઠીત મન હરખતી જો,
ધરે તન ભીડિ વળગી સા નેહે ભરી;
તસ પતિ આવત ચિતે ચેષ્ટા દેખિ જો,
ઊભી કોઇ નરનું આલિંગન કરી;
નારી જાત રાખિ ન રહે પાંશરી. જ્ઞાની. ૧૪.
ક્રોધે ભર્યો કરે મુનિને ખડગે ઘાત જો,

સા દેખી નિજ બાંધવને મારિયો;
મુસળ દેઇ કપાળે કંતને માર્યો જો,
સિંહે નારિ મારિ ખડ્ગે ઘા દિયો;
સાધુ સમાધિ પામિ મરિ સરગે ગયો. જ્ઞાની. ૧૫.
સૌ ધરમે સાગર આયુ ભવ છંડી જો,
ભરૂઅચ ભૂપ થઇને તે હું કેવળી;
સિંહ મરીને પેહેલી નરકે પાંહોતો જો,
ક્રોધ ભરી ગઇ નરકે નારિ વળી;
રત્નપ્રભાયે સાગર આયુ બિહુ મળી. જ્ઞાની. ૧૬.
દસ વિધ વેદન છેદન ભેદ ન પામે જો,
પામે રે રિખિ હત્યા પાપ જ કરી;
બીજે ખડે દસમી ઢાળ રસાળ જો,
અંતે ક્રોધ કરતાં શ્રીમતિ દુઃખ વરી;
શ્રી શુભવીર વયણાં જો નવ ચિત ધરી. જ્ઞાની. ૧૭.

દોહરા.

જે મુનિની નિંદા કરે, હેલે બહુ શ્રુતવંત;
મુનિ હત્યા પાપે કરી, પામે મરણ અનંત. ૧.
તિમ અંતે ક્રોધ જ કરે, જાય સમાધી દૂર,
પરમાધામી વશ પડે, પામે કલેશ પડૂર. ૨
સિંહકુમર હત્યા થકી, શ્રીમતિ ક્રોધ ભરાય;
એકજ નરકાવાસમાં, સાગર આય ખપાય. ૩
જ્ઞાની વિણ કુણ વાત એ, જાણે કરે ઉપગાર;
ચંદ્રશેખર શુકને ભણે, કહો આગળ અધિકાર. ૪

ઢાળ ૧૧ મી.

(ઉંચા મેહેલ ચણાવો ઝરૂખે માળિઆ, માહારા લાલ—એ દેશી.)

કેવળી કહે સુણુ ખેચર નરકથી નીસરી, માહારા લાલ.
સિંહકુંઅર નંદિપુર બ્રાહ્મણ ભવ કરી; માહારા લાલ.
તપસિ ત્રિદંડિ અલ્યા યૂં મરણે ગયો, માહારા લાલ.

જ્યોતિષ ચક્રે ક્રોધ ભર્યો નિરજર થયો. માહારા લાલ. ૧.
કોઇક કેવળી પાસે નિજ પરભવ સુણ્યો, માહારા લાલ.
ક્રોધે ભર્યો મન ચિંતે પ્રિયાએ મુજ હણ્યો; માહારા લાલ.
દુરાચારણિ નારિ એ કિહાં જઇ ઉપની, માહારા લાલ.
હવે તે સુણજો વાત શ્રીમતિ નારી તણી. માહારા લાલ. ૨.
કોઈ ભવાંતર પુન્ય ઉદયથિ તિએ મળી, માહારા લાલ.
પાપતણા ફળ ભોગવિ નરકથી નીકળી; માહારા લાલ.
બાધવ મુનિ દરશનથી નરગતિમાં ગઇ, માહારા લાલ.
પદ્મપુરે નૃપ પદ્મતણી કન્યા થઇ. મહારા લાલ. ૩.
દેખિ વિભંગે સિંહદેવ જનમી જિકા, માહારા લાલ.
લેઇ નાંખિ વંધ્યગિરિ વન બાળિકા; માહારા લાલ.
નિર્દય પાપીને નહિ કરૂણા એક ઘડી. માહારા લાલ.
કિસલય કોમળ પત્રે પુન્યથકી પડી. માહારા લાલ. ૪.
શીતળ પવનનિ લેહેરે સજક થૈ હતી, માહારા લાલ.
દુશ્મન ચિંત્યું ન થાય રતિ જસ જાગતી; માહારા લાલ.
એક સગર્ભા હરણિ તિહાં તવ આવતી, માહારા લાલ.
કન્યા પાસે પ્રસવ થયો પેટ વેદનવતી. માહારા લાલ. ૫.
જાણે જણ્યાં દોય બાળ મે સા આર્જવવતી, માહારા લાલ.
બેહુને ધરી સ્તન નિચિ પડી ધવરાવતી; માહારા લાલ.
મોહોટા કર્યાં દોય બાળ તિણે થાનક રહી, માહારા લાલ.
કન્યા પુન્ય પસાય થયો ભય કો નહી. માહારા લાલ. ૬.
હરણાં વાનર બાળકશું ભેળી રમે, માહારા લાલ.
વનફળ ખાતી યોવન પામી તિમ ભમે; માહારા લાલ.
વન કુંજે ધર શયન વિશાળ શિળા તળે, માહારા લાલ.
દેખી સંબરી અંગ ધરી પરે વલકલે. માહારા લાલ. ૭.
પખિ પશુ સગે રહે મણુઅથી નાસતી. માહારા લાલ.
તે તુમે દિઠિ મૃગ ટોળામેં જાવતી; માહારા લાલ.
કેવળી કેહે એમ પરભવની એ સહોદરી, માહારા લાલ.

વિદ્યાધર દોય કેવળીને પૂછે ફરી. માહારા લાલ. ૮.
સ્વામિ કહો એ સમકિત પામશે કે નહીં, માહારા લાલ.
જ્ઞાની વદે આ ભવ સમકિત લેશે સહી; માહારા લાલ.
ખેટ ભણે કુણ એહનો ધર્મગુરૂ થશે, માહારા લાલ.
મુનિ કહે મુજથી કીર એ શુકથી પામશે. માહારા લાલ. ૯.
ચંદ્રશેખર નૃપ નંદ એણિ નામ ટાળશે, માહારા લાલ.
મદનમંજરી મૃગ સુંદરી દોયને પરણશે; માહારા લાલ.
મદનમંજરી કેવળી એમ મુખથી સાંભળે, માહારા લાલ.
સત્ય વચન દાદાનું કરણ મુજ મોકલે. માહારા લાલ. ૧૦.
તવ સુણ ઉત્તમ રાજકીર હું નીકળ્યો, માહારા લાલ.
વન ગિરિ ભમતાં રેવાતટ તસ જઈ મળ્યો; માહારા લાલ.
મૃગટોળે ભમતી આ દિઠિ એણિકા, માહારા લાલ.
શુક જાણિ મુજશું ધરે પ્રેમ એ બાળિકા. માહારા લાલ. ૧૧
ભક્ષાભક્ષ વિવેક મણુઅ વ્યવહારમાં, માહારા લાલ.
જૈન ધરમ સમજાવી સમકિત સારમાં; માહારા લાલ.
પુરવ ભવની વાત સુણાવી અદભૂતા, મહારા લાલ.
પદ્મરાય પુત્રિ તું નહીં હરણી સુતા. માહારા લાલ. ૧૨.
પૂરવ ભવ પતિ વયરિએ વનમાં તજી, માહારા લાલ.
ભટકે ફિરૂં વનવાસ પશૂ ભેળાં ભજી; માહારા લાલ.
યોવન વય વહિ જાય અરણ્ય જિમ માલતી, માહારા લાલ.
આ વનવાસ તજી નર વાસ કરો રતી. માહારા લાલ. ૧૩.
મદનમંજરિના મેળા કરાવું મોજમાં, માહારા લાલ.
ગીત વિનોદ તજી શું રેહેવું રોઝમાં; માહારા લાલ.
ચંદ્રશેખર પણ મળશે પુન્ય દિશા બળે, માહારા લાલ.
કેવળી વયણ ન જુઠું જો મેરૂ ચળે. માહારા લાલ. ૧૪.
રાજાની થઇ રાણિ સુખે લિલા કરો, માહારા લાલ.
ગુરૂમુખ ધર્મ સુણિ પરભવ સફળો કરો; માહારા લાલ.
એમ સુણિ સા કહે મુજને આ વન સુંદરૂં, માહારા લાલ.

ફાસુ મુળ ફળ પત્ર પડ્યાં લક્ષણુ કરૂં. માહારા લાલ. ૧૫.
ચંપળ વિષય ખળ સંગતિ રેહેવું લોકમાં, માહારા લાલ.
વળી સયોગ વિયોગે વસવુ શોકમાં; માહારા લાલ
એમ કેહેતિ રહે છે પશુમેં નત જે ગ્રહ્યુ, માહારા લાલ.
શુક વદે નર તમે પૂછ્યું તે મેં સવિ કહ્યું. માહારા લાલ. ૧૬.
નૃપ કહે ઉઠશું તુમ સાધર્મિક વંદિને, માહારા લાલ.
એણીકા ભણે રાજ ન જાવો છંડિને, માહારા લાલ.
વન તપ કરતાં સમકિતધર શ્રાવક મળ્યા, માહારા લાલ.
જિન પુજન વનવાસ મનોરથ મૂજ ફળ્યા. માહારા લાલ. ૧૭.
થઇ મધ્યાનની વેળા જળમજન કરો, ગાહાગ લાલ.
વન ચૈત્યે આદિશ્વર પૂજા અનુસરો; માહારા લાલ.
અમે પણ જિન પુજા કરશુ વિધિએ ખરે, માહારા લાલ
એમ કહિને બિહુ જણ જૈ જિન પૂજા કરે. માહારા લાલ ૧૮.
નિશિહિ પ્રમુખ ત્રિક સાચવિને નીસરે, માહારા લાલ
રાજ્ય કીર દરશિત તરૂ ઘરમાં સંચરે; માહારા લાલ.
એણિકા જળ ફળ લાવીને ભેટ જ ભરે, માહારા લાલ
ખાનપાન ખિણ વિસંમી એણી ઉચરે. માહારા લાલ. ૧૯.
સામુદ્રિક ભણિ તુમ લક્ષણ શુભ દેખીયાં માહારા લાલ.
લોહચમકપરે મુજ ચિતડાં સહરિ લિયાં; માહારા લાલ.
એમ કહિ ભાષા કળા નીતિ શાસ્ત્ર કથાવતી, માહારા લાલ.
એણીકા તિહા કીર કુઅર મન રંજતી. માહારા લાલ ૨૦.
એણિ કહે તુમ દેશ જાતિ કુળ વંશ શ્યો. માહારા લાલ.
સાધર્મિક આગે કેહેતાં અંતર કિશો; માહારા લાલ.
કુઅર ભણે કાશીપતિ પુત્ર પિછાણજો, માહારા લાલ
કેવળી વયણથિ નામ અમારૂં જાણજો. માહારા લાલ. ૨૧.
સુણિ વિસમિત શુક એણીકા આનંદિયા, માહારા લાલ.
સમરિ કુઅરે ત્રિલોચના દેવિ આવીયાં; માહારા લાલ.
વાત સુણિ વર ભૂષણ વસ્ત્ર મંગાવતી, માહારા લાલ.
મૃગસુદરી ધરિ નામ એણીને પેહેરાવતી. માહારા લાલ. ૨૨.
વિરચી વિમાન સરવને લાવે પદ્મપુરે, માહારા લાલ.
આગળ જઈ નૃપ પદ્મને શુક વાત જ કરે; માહારા લાલ.

રાજા રાણી સજ્જન સન્મુખ આવીયાં, માહારા લાલ.
નયનાશ્રુ પીતરે પુત્રી નવરાવીયાં. માહારા લાલ. ૨૩.
ખોળે બેસારી માય હૃદય ભેટી મળે, માહારા લાલ.
જનમ વિયોગના મેળા ખિણમાં ના વળે; માહારા લાલ.
માત સુતા જનકાદિક બહુ પરે, માહારા લાલ.
ત્રિલોચના સમઝાવિ લાવે તસ ઘરે. માહારા લાલ. ૨૪.
દિએ બહુ માન કુંઅરને નૃપ ભેળા જમે, માહારા લાલ.
ધૂપ દીપ નૈવેદ સુરીને મન ગમે; માહારા લાલ.
જનમોચ્છવ કરે ઘરઘર તોરણ ભેટણાં, માહારા લાલ.
બંધિખાનાં છોડી દિએ દાન જ ઘણાં. માહારા લાલ. ૨૫.
રાજકિર ભરૂઅચ ભ્રગુરાયને જઇ કહે, માહારા લાલ.
વાત સુણી શુક મુખથી હરખ ઘણો લહે; માહારા લાલ.
રાય સુતા લેઈ સાથ પદમપુર આવતા, માહારા લાલ.
પરમોચ્છવ કરી વરકન્યા બિહૂ પરણાવતા. માહારા લાલ. ૨૬.
કુંઅરને હય ગય કંચન ગામ બહૂ દિયાં, માહારા લાલ.
દેવિ ત્રિલોચના કુંઅરે વિસરજન કિયાં; માહારા લાલ.
છળ કરતાં સુરીનું લિઉં ચિર તે મોકલે, માહારા લાલ
ત્રિલોચના રતિસુંદરીને આપી ચલે. માહારા લાલ. ૨૭.
કામદેવ રતિપ્રીતિશું જિમ સુખ વરે, માહારા લાલ.
કુંઅર ભુજાલ વિશાળ તિહા લીલા કરે; માહારા લાલ.
પૂરણ બીજો ખંડ એ ઢાળ અગીઆરમી, માહારા લાલ.
શ્રી શુભવીરની વાણિ ચતુરને ચિત ગમી. માહારા લાલ. ૨૮.

ચોપાઈ.

ખંડ ખંડ જિમ ઇક્ષુ ખંડ, ચદ્રશેખરનું ચરિત્ર અખંડ;
શ્રી શુભવિજય ગુરૂથી લહ્યો, બીજો ખંડ તસ શીષ્યે કહ્યો. ૧.

इति श्री तपागच्छाधिराज भट्टारक श्री विजयसिंह सूरिसंतानीय पंडित श्री शुभविजय गणिशिष्य भूजिष पंडित वीरविजय गणिभिर्विरचिते चंद्रशेखर चरित्रे प्राकृत प्रबंधे कंचुक सहप्रियाचालन कन्याहरण विद्याग्रहण मदनमंजरी मृगसुंदरी पाणिग्रहण वर्णनो नाम द्वितीय खंडः ॥

ખંડ ૩ જો.

દોહરા.

શ્રી શુભવિજયજી મુજ ગુરૂ, સુરગુરૂ સમ વિખ્યાત,
સમરંતા સુખ સંપજે, જપતાં અક્ષર સાત. ૧.
બીજો ખંડ અખંડ રસ, પૂરણ હુવો મન રંગ;
ત્રીજો ખંડ કહું હવે, સુંદર શ્રોતા સંગ. ૨.
જે શ્રોતાજન મંડળી, વક્તા સનમુખ દક્ષ;
ચંદ્ર થકી અમૃત ઝરે, કૈરવ વન પરત્યક્ષ. ૩.
મૂરખ શ્રોતા આગળે, વક્તાનો ઉપદેશ;
પાઠક વયણ સુણિ કરે, વ્રથા ચિત્ત ક્લેશ. ૪.
વિપ્ર ભણે વ્રથા તમે, સમજી રૂવો છો કેણ;
મુજ પાડુ આરડિ મુઉં, રખે તુમ પ્રગટે તેણ. ૫.
પડિકમણે ઠાઉં દેવશી, હુ પણ ખીમસિ ઠાઉ,
ઝઘડે પડિકમણા વિના, બિહુ કહે નિજ ઘર જાઉ. ૬.
અંધા આગે આરશી, કરણ બધિર પુરગાન;
મૂરખ આગળ રસ કથા, એ ત્રણ્યે એકજ તાન. ૭.
તિણે નિદ્રાદિક પરિહરિ, સુણજો શ્રોતા દક્ષ,
જાણ હશે તસ રીઝવુ, બાણી ન ભૂલે લક્ષ. ૮.
એક દિન ભૃગુ નૃપ કુંઅરને, ભણે ભરૂઅચ મહારાજ;
આવો તો વંછિત ફળે, પુન્ય અમારાં આજ. ૯.
તે સુણી મૃગસુદરિ કહે, રેહેજ્યો પિતરનિ પાસ;
જનમ વિયોગ મટ્યા પછે, સાસરે કરજો વાસ. ૧૦.
એમ કહિને સવિ સૈનશું, ભૃગુ નૃપ કુંઅર ચલંત;
રાજ્યકીર પંજર ધરી, ભરૂઅચ પુર આવંત. ૧૧.
મદનમંજરી વર દેખવા, લોક ઘણા હુશિઆર,
તિણે નગરી શણગારિને, આવ્યા રાજદ્વાર. ૧૨.
વાસ ભુવન સુરભવનસમ, દીધું રેહેવા તાસ;

દંપતિ તિહાં સુખભર રહે, કરતાં લીલા વિલાસ. ૧૩.
એક દિન કુસુમોદ્યાનમાં, વિજયસેન સુરિરાય;
સમવસર્યો મુનિમંડળે, પૂરવધર કેહેવાય. ૧૪.
વનપાળક મુખથી સુણિ, કુંઅર નૃપાદિક જાય;
સુરિ વંદિ દેશના સુણે, બેસી યથોચિત ઠાય. ૧૫.

ઢાળ ૧ લી.

(ઇડર આંબા આંબલી રે—એ દેશી.)

ધરમ પરમ ગુરૂ ભાખિયો રે, તત્વ રતનત્રયી સાર;
દુરગતિ પડતાં પ્રાણીને રે, ધરમ પરમ આધાર.
સુગુણ નર સમજો હૃદય મજાર. ૧.
ધરમાવના પશુ પ્રાણિઆ રે, રોળે આ સંસાર;
સર્ણ વિહૂણા પરભવે રે, દુખિઆ દિન અવતાર. સુગુણ૦ ૨.
દાન શિયળ તપ ભાવના રે, સમકિત મૂળ વ્રત બાર;
મનવચકાએ સેવતાં રે, સ્વર્ગગતિ અવતાર. સુગુણ૦ ૩.
દાનાદિક ગુરૂ ભક્તિથી રે, સુખસંપદ શું વિશાળ;
ચિત્રસેન પદ્માવતી રે, વરિ શિવ વહૂ વરમાળ. સુગુણ૦ ૪.
ચંદ્રશેખર વિનયે કરિ રે, પુછે પરણમિ પાય;
તે પુન્યશાળી કુણ થયો રે, કહિએ કરિ સુપસાય. સુગુણ૦ ૫.
સૂરિ ભણે આ ભરતમાં રે, નામે કલિંગક દેશ;
વસંતપુર પાટણ ધણી રે, છે વિરસેન નરેશ. સુગુણ૦ ૬.
રતનમાળ રાણી સતી રે રૂપવંતી ગુણ માળ;
ચિત્રસેન તસ પુત્ર છે રે, દાતા વીર દયાળ. સુગુણ૦ ૭.
બુદ્ધિસાર મંત્રિસરૂ રે, વિનયી ન્યાઇ મતિવંત;
રાજકાજ ધૂરંધરૂ રે, ગુણમાળાનો કંત. સુગુણ૦ ૮.
રતનસાર સુત તેહને રે, જ્ઞાયક શાસ્ત્ર અનેક;
સુશિલ સત્ય ગુણે જયો રે, ધરતો વિનય વિવેક. સુગુણ૦ ૯.
રાય સચિવ દોય પુત્રને રે, પ્રીતિ રાગ વિશેષ;
નિરંકુશ નૃપ સુત ભમે રે, નગરે ઉદ્ભટ વેશ. સુગુણ૦ ૧૦.

રૂપવંતી પૂર નારિયો રે, રંજન કરતો તાસ;
ધન આપી ક્રીડા કરે રે, લેઇ જાય વનવાસ. સુગુણ૦ ૧૧.
પ્રજા લોક ભેગા મળી રે, વિનવતા જઇ રાય,
ચિત્રસેન ચિત્રક જિસો રે, દુનિયાને દુખદાય. સુગુણ૦ ૧૨.
પુત્રપરે પાળિ પ્રજા રે, સાહિબ તુમે ધરિ નેહ,
તુમ સુત જગ ઉનમાદથી રે, રહિએ કિણિપરે ગેહ. સુગુણ૦ ૧૩.
સુણિ નૃપ વચન સુધારસે રે, સિચિ વિસર્જ્યાં તેહ;
ચિંતે નૃપકુળ ઊજળે રે, મશિ કુર્ચક સુત એહ સુગુણ૦ ૧૪.
રહિયત ઉદવેગે કરી રે, જાય વિદેશ નિદાન,
કચનને શું કિજિએ રે, જેહથી ટૂટે કાન. સુગુણ૦ ૧૫.
આવ્યો કુંઅર નૃપ આગળે રે, બેઠો કરિય પ્રણામ;
બીડા ત્રણ અવળે મુખે રે, રાજા આપે તામ. સુગુણ૦ ૧૬.
ચિત્રસેન વિસ્મય લહે રે, એહ કિસ્યો ઉતપાત,
ચિતા ચિતમાં વ્યાપતી રે, જાણે વજરનો ઘાત. સુગુણ૦ ૧૭.
રાય કૃતાંત સમો કહ્યો રે, રૂઠ્યો કરત વિનાશ,
એમ ચિંતિ બીડાં ગ્રહીરે, પોહોતો જનની પાસ સુગુણ૦ ૧૮.
બીડાં ત્રણ તાતે દીયાં રે, શુ કરવું હવે કાજ,
મા કહે દૂરે ટળો રે, તુમથી ગઇ અમ લાજ. સુગુણ૦ ૧૯.
એમ કહિ અગજ મોહથી રે, રત્ન દિએ તસ સાત,
સબળ દેઇ માતા કહે રે, રેહેશો નહિ પરભાત. સુગુણ૦ ૨૦.
ખડગ ઢાલ લેઈ નિકળ્યો રે, ચરણ નમી નિજ માત,
મિત્રને મળવા કારણે રે, રત્નસાર ઘર જાત સુગુણ૦ ૨૧.
ત્રિજે ખંડે એ કહી રે, ઢાળ પ્રથમ રસ લેશ,
શ્રી શુભવીર કુંઅર તણો રે, પુન્ય ઉદય પ્રદેશ. સુગુણ૦ ૨૨.

દોહરા.

વાત સુણાવિ મિત્રને, કહે જઇશું પરદેશ;
ભુજબળથી લક્ષ્મી લહી, કરશું સકળ વિશેષ ૧.
મુજ અવગુણ દેખી કરી, તાતે ન રાખ્યો હજૂર;

વ્યાધી વ્યસની વિષધરા, માગણથી સવિ દૂર. ૨.
આજ નિશાએ ચાલેશું, સુખભર રેહેજો આંહિ;
મુજ માતાની સેવના, કરજ્યો નિત ઊછાંહિ. ૩.
રત્નસાર એમ સાંભળી, બોલે થઈ ઉજમાળ;
મિત્ર વિયોગે દેહ એ, ધરિએ કેતો કાળ. ૪.
સુખ દુખ માંહિ સખાઇ જે, તે જગ મિત્ર કહાય;
તુમ સાથે અમે આવશું, દેહ જિહાં તિહાં છાય. ૫.
કાર્યાકાર્ય વિચારણા, કરવી મિત્રને કામ;
પ્રીત કરીને જલાંજલી, દેશું સ્નેહને નામ. ૬.
બિહુ જણ એક મતો કરી, નિશિએ નિકળિયા દોય;
શાબ્દ શુકુન શાસ્ત્રે કહ્યાં, તે પણ સુંદર હોય. ૭.

ઢાળ ૨ જી.

(તમે વસુદેવ દેવકીના જાયાજી લાલજી લાડકડા—એ દેશી)

ભણો શાસ્ત્રે શુકુન વિચાર જી, ચતુરો ચિત ચેતો.
સુણો લેશ થકી અધિકાર જી; ચતુરો ચિત ચેતો.
પ્રાપય વીસર્જય ગચ્છ જી, ચતુરો૦
સુખે જાઓ નિમુચ નિગચ્છ જી. ચતુરો૦ ૧.
કરો સિદ્ધિ શબ્દ એ રૂડા જી, ચતુરો૦
વદે વિપરિત સાતએ ભુંડા જી, ચતુરો૦
તેલ મર્દન વમન મુંડાવે જી, ચતુરો૦
કરી મૈથુન રોતો જાવે જી. ચતુરો૦ ૨.
મછ પય મધ તક્ર ને દારૂ જી, ચતુરો૦
તેલ ખાઇ ગામ ન ધારૂ જી; ચતુરો૦
પન્નગ દેખી મંજાર જી, ચતુરો૦
કરિ કલહ રૂજુસ્વાળા નારિ જી. ચતુરો૦ ૩.
ઘર બળતે વૃષ્ટી અકાળ જી, ચતુરો૦
શબ સુતક સ્ત્રિ પેટ બાળ જી; ચતુરો૦
કરિ સ્નાન રીસ મન ધારિ જી, ચતુરો૦

કરિ આક્રોસ નારિને મારી જી. ચતુરો૦ ૪.
કહે કોઇ જશો કિહાં ખાસ્યો જી, ચતુરો૦
વળગે વસ્ત્રે નવિ જાશો જી; ચતુરો૦
કંટક ભાગે પગ ઠેસ જી, ચતુરો૦
મળે સનમુખ વિરૂઅે વેશ જી. ચતુરો૦ ૫.
જાય અન્ન તજી થઇ સૂરો જી, ચતુરો૦
ઘર ઓચ્છવ મેહેલી અધૂરોજી, ચતુરો૦
કેશ છૂટે નગન ને યોગી જી, ચતુરો૦
ઇંધણ ભૂખ્યો ને રોગી જી. ચતુરો૦ ૬.
અંધ કૂબજા વંધ્યા કાણો જી, ચતુરો૦
દ્વિજ ધોબિ ને કુળ હિણો જી; ચતુરો૦
સન્મુખ આવંતા ભુડા જી, ચતુરો૦
હવે શુકન કહીશું રૂડા જી. ચતુરો૦ ૭.
કુંભ કન્યા દધિ ફળ ફૂલ જી, ચતુરો૦
કટીસૂત નારી અનુકૂળ જી; ચતુરો૦
વચ્છ સંયુત ગૌ મદ્ય મંસ જી, ચતુરો૦
કરિ તુરગનો રથ પરસંસ જી ચતુરો૦ ૮.
નિર્ધૂમ અગનિ સિદ્ધ અન્નજી, ચતુરો૦
ધ્વજ મચ્છ યુગલ અવિપન્ન જી; ચતુરો૦
વેશ્યા માટી ગુરૂ ભુપ જી, ચતુરો૦
નાપિત કર અરિસો અનૂપ જી. ચતુરો૦ ૯.
કર દંડ જૈન મુનિ વેશ જી, ચતુરો૦
પંચ પરમેષ્ટી નિવેશ જી; ચતુરો૦
ખરશામ ચઢી વામ બોલે જી, ચતુરો૦
કૌશિક વાયસ શિયાળે જી. ચતુરો૦ ૧૦.
પરભાતે તેતર વામ જી, ચતુરો૦
અપરાહ્ને દક્ષણ ઠામ જી, ચતુરો૦
ચીબડી કપિ દક્ષણ વાચા જી, ચતુરો૦

તિમ નીલ-ચાસ પણ સાચા જી. ચતુરો૦ ૧૧.
મૃગ દક્ષણ શુભ પ્રભાતે જી, ચતુરો૦
સંધ્યાએ ડાબાં જાતે જી; ચતુરો૦
એક છીંક્કા કુતર કાન જી, ચતુરો૦
ગામ જાતાં ન મળે ધાન જી. ચતુરો૦ ૧૨.
શુદ્ર ઇગ હોય વેશ્યા નાર જી, ચતુરો૦
નવ નારી ને ક્ષત્રિ ચાર જી; ચતુરો૦
ત્રણ બ્રાહ્મણ ભેગા જાવે જી, ચતુરો૦
ફરિ નિજ ઘર વાસ ન આવે જી. ચતુરો૦ ૧૩.
દોય મિત્ર શુકુન શુભ દેખિ જી, ચતુરો૦
ચાલ્યા વર પંથ ગવેખિ જી; ચતુરો૦
દિન કેતે અટવી પોહોતા જી, ચતુરો૦
સંધ્યાએ તરૂતળ સુતા જી. ચતુરો૦ ૧૪.
નૃપ સુત શ્રમ નિદ્રા લાગે જી, ચતુરો૦
નિશિ રત્નસાર તિહાં જાગે જી; ચતુરો૦
દેવગીત સુણી મન ભાવે જી, ચતુરો૦
પછે કુંઅરને તેહ જગાવે જી. ચતુરો૦ ૧૫.
કહે કુઅર રહો મિત ઇહાં જી, ચતુરો૦
દેવ ગાય જશું અમે તિહાં જી, ચતુરો૦
મંત્રિ ભણે ભય નિશિ વેળા જી, ચતુરો૦
આપણ બિહુ જઇએ ભેળા જી. ચતુરો૦ ૧૬.
નહીં ભય ક્ષત્રિની જાતે જી, ચતુરો૦
કહી કુંઅર ચલ્યા દોય રાતે જી; ચતુરો૦
આદીશ્વર ચૈત્યે આવે જી, ચતુરો૦
જાહાં કિન્નર સુરગિત ગાવે જી. ચતુરો૦ ૧૭.
અઠાઇ ઓછવ મન સાચે જી, ચતુરો૦
સુર સુરી સંગિતબદ્ધ નાચે જી; ચતુરો૦
વિધિયુક્ત પ્રભુને નમિને જી, ચતુરો૦

સાધર્મિક વિનય કરિને જી. ચતુરો૦ ૧૮.
દોય બેઠા દેવ વિચાલે જી, ચતુરો૦
મંડપે એક પુતળી ભાલે જી, ચતુરો૦
રૂપે રંભા અવતાર જી, ચતુરો૦
મોહ પામ્યો રાજકુમાર જી. ચતુરો૦ ૧૯.
ગયા દેવ તે પાછલી રાતે જી, ચતુરો૦
કુંઅર ન ચાલે પ્રભાતે જી; ચતુરો૦
જોતા તૃપ્તિ નવિ હોવે જી, ચતુરો૦
ભણે મિત્ર કિશું રૂપ જોવે જી. ચતુરો૦ ૨૦.
કહેશો કુણ રંભા નારિ જી, ચતુરો૦
ઘડી પુતળી જસ રૂપ ધારી જી, ચતુરો૦
તે કન્યા મુજ પરણાવો જી, ચતુરો૦
નહિતો ચય કાષ્ટ રચાવો જી. ચતુરો૦ ૨૧.
મિત્ર જંપે કિશું આ બોલો જી, ચતુરો૦
ચીતમાં કાંઇ વાત ન તોલો જી, ચતુરો૦
ભરો નભકજ લેવા બાથ જી, ચતુરો૦
મેરૂ શિખર પસાર્યો હાથ જી. ચતુરો૦ ૨૨.
ચંદ્રશેખર રાસ રસાળ જી, ચતુરો૦
ખંડ ત્રિજે બીજી ઢાળ જી, ચતુરો૦
મળે પુન્ય ઉદયની વેળા જી, ચતુરો૦
શુભવીરને વંછિત મેળા જી. ચતુરો૦ ૨૩.

દોહરા.

ઇણે અવસર વનખંડમાં, ચઉ નાણિ મુનિરાય;
રયણિ રહ્યા જાણી કરી, બિહુ જઇ વંદે પાય. ૧.
ધર્મ સુણી નમિ વિનયથી, પૂછે મંત્રિ તામ;
કુણ કન્યા અનુમાનથી, એ પુતળીતું કામ. ૨.
મુનિ જંપે કંચન પુરે, વિશ્વ કરમ અવતાર;
ગુણસિરિ નારીશું રહે, ગુણદત એક સુત્રધાર. ૩.

તસ લઘુ નંદન પાંચમો, ગુણવંત સાગર નામ;
જૈન ધરમ રાતો સદા, સકળ કળાનું ધામ. ૪.
પતિ ચિંતાનુગામિની, કામિનિ છે તસ એક;
પતિવ્રતા વ્રત ધારણી, સત્યવતી સુવિવેક. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(હારે હું તો જળ ભરવાને ગઇ'તી યમુના તીર જો—એ દેશી.)

હારે હવે રતનપુરે પદ્મરથ રાજા નામ જો,
તસ પદ્માવતી બેટી પેટી ગુણ તણિ રે લો;
હારે ચોસઠ કળાગમ વરસતી સરસતી ઠામ જો,
ચરણ તણિ ચંચળતા ગઇ નયણાં ભણિ રે લો. ૧.
હારે નિજ ઉદર અલઘુતા ગઇ કુચ દોય ઉતંગ જો,
રમત ખેલ વિરમી રમર કિડા મન વશી રે લો;
હારે લઘુ બાળ કાજ હરિ લાજ ધરી ઉછરંગ જો,
વિનિમય યોવન વય વિક્સી વલિજિસિ રે લો ૨.
હારે એક દિવસે રાજકચેરી માંહી તેહ જો,
ધરિ શણગાર જનક અંકે ઊપવેશતી રે લો;
હારે નવ યોવનં દેવી રાય ધરી બહુ નેહ જો,
ચિંતે મુજ પુત્રી સમ કુણ હોશે પતિ રે લો. ૩.
હારે કુળ શીલ રૂપ વય વિદ્યા દેહ સનાથ જો,
સાત ગુણે વર જોઈ નિજ દેઉ સુતા રે લો;
હારે પરદેશી નિરધન રોગી મૂરખ સાથ જો,
મોક્ષાર્થિ સુરને ન દીયું એ અદ્ભુતા રે લો. ૪.
હારે પુત્રી ગુણ રંજિત નૃપસુત રૂપ અનેક જો,
ચિત્રપટે મંગાવી સખિયોશું સુચે રે લો.
હારે તે કુંઅરી દેખી માને સહુ અવિવેક જો,
સ્નિગ્ધ ઘટે નવિ ભેદે જળ તિમ નવિ રૂચે રે લો. ૫
હારે એમ રૂપ નિભૂંચ્છી બહુ નર કેરાં તેહ જો,
પુરૂષ દ્વેષણી થઇ તેહથી પદ્માવતી રે લો;

હાંરે તવ રાણી દુખભેર રોતી નંદની નેહ જો,
સજ્જન સાથે દુખ ધરતો વળિ ભૂપતિ રે લો. ૬.
હાંરે કંચનપુરથી સાગર નામે સુતાર જો,
નિજ નારિશું યાત્રા કારણ આવતો રે લો;
હાંરે શ્રી શાંતિનાથની પૂજા કરિ વિસ્તાર જો,
વંદન કરિ કાઊસગને ભાવન ભાવતો રે લો. ૭.
હાંરે તિણિ વેળા પદ્માવતી કન્યા સવિ સાથ જો,
આગળ ભટ નર વેષ ધરી નારી તણા રે લો,
હાંરે હક હકારવ કરતા નરને અસિ હાથ જો,
ભય પામિ દિશિ ચારે નર નાઠા ઘણા રે લો. ૮.
હાંરે તવ સૂત્રધાર અધારી મધ્ય પઇઠ જો,
સા દેખી વ્યામોહ્યો તે ચિંતા કરે રે લો;
હાંરે સુરનાગ ખેચર કન્યાથી અધિક એ દીઠ જો,
વિધિએ રૂપ બનાવ્યું પણ દુષણ ધરે રે લો. ૯.
હાંરે થઇ પુરુષ દ્વેષણી તિણે નિર્થક અવતાર જો,
પુત્ર વિના કુળ દિપક વિણુ મંદિર યથા રે લો,
હાંરે વિણુ રાજા નગરી શશી વિણુ નિશિ અંધાર જો,
કંત વિના સ્ત્રિ રૂપવંતિ શોભે તથા રે લો. ૧૦.
હાંરે પદ્માવતિ જિન વંદિને ગઇ નિજ ગેહ જો,
સાગર પણ યાત્રા કરિ નિજ નગરે ગયો રે લો;
હાંરે તિણે પૂતળી કીધી પદમાવતિ સમ એહ જો,
જ્ઞાની વયણ સુણિ ચિત્રસેન હરખિત થયો રે લો. ૧૧.

હાંરે તવ મંત્રિ મુનિને પુંછે એ મુજ મિત્ર જો,
વિણુ દિઠે એ ઉપર રાગ દીશાં ધરે રે લો.
હાંરે જંપે મુનિ સુણિએ પૂરવ ભવ વિચિત્ર જો,
ભવ પલટાએ રાગ દીશા નવિ ઓશરે રે લો ૧૨.
હાંરે આ ભરતે ચંપાપુરિ છે દ્રાવિડ દેશ જો,
તિહાં ચંપાં વન તરૂ ફળ પત્રે અલંકરૂ રે લો;

હારે તિહાં રમતા ચકવા સારસ હંસ વિશેશ જો,
કમળે શોભિત સરોવર નિર્મળ જળ ભર્યું રે લો. ૧૩.
હારે એક દિવસે તિહાં કોઇક સારથવાહ જો,
સરતીરે મધ્યાને સાથરયું ઊતરે રે લો;
હારે કરિ સ્નાન સરોવર જિન પુજી ઊચ્છાહ જો,
ભોજન વેળાએ અતિથિ મન સાંભરે રે લો. ૧૪.
હારે જોતાં ગોચરિએ માસ તપે અણગાર જો,
વિનય કરિ તેડિ ભક્તિ પડિલાભતાં રે લો;
હારે તરૂ ઊપર બેઠાં હંસી હંસ તે વાર જો,
દેખિ અનુમોદન શુભ પુન્ય ઊપાવતાં રે લો. ૧૫.
હારે તે હંસી આસન પ્રસવા જાણિ હંસ જો,
તે વનમાં વડ ઉપર કદિ માળો રહે રે લો;
હારે ઇંડાં ઠવિ સેવિ બાળ થયા દોય હંસ જો,
ચુણ લાવિ પોખંતાં રાગ ઘણો વહે રે લો. ૧૬.
હારે તેહવે દાવાનળ ઝાલે વન દાહંત જો,
તાપાકુળ થઇ હંસ તે હંસલિને કહે રે લો;
હારે જળ કારણ જા તું હુ બાળક રાખંત જો,
હંસિ ભણે માતા વિણ બાળક નહિ રહે રે લો. ૧૭.
હારે હું રાખુંછું જળ લાવો એમ સુણિ તેહ જો,
સર જઇ ચંચુ ભરિને હે મારગે વહે રે લો;
હારે તાપાકુળ હંસિ ચિંતે નર નિસં નેહ જો,
મૂજ મુકિ નાઠો કાયર તે કિમ રહે રે લો. ૧૮.
હારે નિર્દય પાપી જગ પુરૂષની જાતિ અશેષ જો,
મુખ નવિ જોવું પડશો આ ભવ પરભવે રે લો;
હારે ચિંતવતાં લાગિ અગનનિ ઝાળ વિશેષ જો,
માળો બળતાં ત્રણ્ય તણાં મરણ જ હુવે રે લો. ૧૯.
હારે કરિ દાન પ્રશંસા મુનિ દર્શનપર ભાવ જો,
રતનપુરે નૃપ પુત્રી થઇ પદ્માવતી રે લો;

હાંરે પછી આવ્યો હંસ તે દેખી બળીયાં દાવ જો,
સુત નારિ અતિ રાગે છાતી ફાટતી રે લો. ૨૦.
હાંરે મુનિ દર્શન દાન પ્રશંસાથી મરી તેહ જો,
રાજકુંવર તું ચિત્રસેન નામે થયો રે લો;
હાંરે છે ત્રીજી ઢાળ તે ત્રીજે ખંડે એહ જો,
શ્રી શુભવીર મુનિ જ્ઞાનિ જગમાં જયો રે લો. ૨૧.

દોહરા.

મુનિ મુખ પૂરવ સુણિ, જાતિ સ્મરણ લહંત,
હરખિત થઇ ચઉ નાણિને, પુનરપિ એમ પુછંત. ૧.
કિમ મળશે પદ્માવતી, મુનિ કહે પટરૂપ દેખ,
કરત ઇહાપો પામશે, જાતિ સ્મરણ વિશેષ. ૨.
તવ મળશે પદ્માવતી, ફળશે વંછિત કામ;
મુનિ વાણિ અમૃત સમી, સાંભળી ઉઠયા તામ. ૩.
ચિત્રસેન કહે સચિવને, પરણવુ કિણિપરે થાય;
તે વદે રત્નપુરે જઇ, કરશૂં સર્વ ઉપાય. ૪.
એમ નિશ્ચય કરિ ચાલિયા, જોતા કૌતક સાર;
દિન કેતે બિહુ આવિયા, રતનપુરીને બાર. ૫.
વાપિ કૂપ તડાગ વર, દેવાલય નરનાર,
વન તરૂ વાડિ વિલોકતાં, પોહોતા નયર દૂવાર. ૬.
સંધ્યા સમયે બારણે, સૂરધન જય પ્રાસાદ,
એકાંતે સૂતા બિહુ, પામિ ચિત્ત આલ્હાદ. ૭.

ઢાળ ૪ થી.

(સત્તરમું પાનનુ થાન—એ દેશી)

ધનંજય ચૈત્ય વિશાળ, ફરતું વનખંડ રસાળ,
શુકકેકી રમે સહ બાળ હો લાલ.
પુન્ય ઉદય ફળ જોજો. એ આંકણી. પુન્ય. ૧.
કાળી ચૌદશની રાતે, દોય મિત્ર કરંતાં વાતે;
રજનિ દોય પ્રહર તે જાતે હો લાલ. પુન્ય. ૨.

ભુત વ્યંતર ને વેતાળા, યક્ષ દેવી કિંનર ભોળા;
માસ માસે મળે તિહાં મેળા હો લાલ. પુન્ય. ૩.
તે રાત્રે નાટક થાવે, વિણાનાદ મૃદંગ બજાવે;
ગિત ગાન મનોહર ગાવે હો લાલ. પુન્ય. ૪.
દેખિ કાતકને કુમાર, ધરિ ધીરજ કર કરવાલ;
જઈ બેઠો દેવ વિચાલ હો લાલ. પુન્ય. ૫.
લહિ વિસ્મય સુર પરિવાર, કુણ અદ્ભુત રૂપ કુમાર;
માંહો માંહિ પુછે તે વાર હો લાલ. પુન્ય. ૬.
ધનંજય કરે પ્રકાશ, અતિથિપણે અમ ઘર વાસ;
પરૂણાગત કરવી તાસ હો લાલ. પુન્ય. ૭.
પાણી વાણી મધુરાસન્ન, વળિ આદર સાથે અન્ન;
એ દિજે ચાર રતન હો લાલ. પુન્ય. ૮.
ભકિત માણસ ઘર ભાખિ, નહિ દેવને એ કાંઇ દાખિ;
પણ શકિત યથારથ આપિ હો લાલ. પુન્ય. ૯.
થઈ તુષ્ટ ધનંજય બોલે, સુણો કુંઅર નહી તુમ તોલે;
પણ માગો ઇચ્છા અમૂલે હો લાલ. પુન્ય ૧૦.
એમ યક્ષનું વયણ સુણિને, થઇ ઊભો કુંઅર નમિને;
તિહાં બોલે મધૂ રસ લીને હો લાલ. પુન્ય. ૧૧.
આજજન્મ સફળથયો મારો,આજનોદિન સફલોસારો;
દીઠો દેદાર તમારો હો લાલ. પુન્ય. ૧૨.
તેથી અધિકું શું માગું, તુમ ચરણે મુજ ચીત લાગ્યું;
તુમ દરશનથિ દુઃખ ભાગ્યું હો લાલ. પુન્ય. ૧૩.
સુર તૂઠયો કહે વર લેજયો, મુજ વયણ પસાએ જોજો;
સંગ્રામે વિજય તુજ હોજયો હો લાલ. પુન્ય. ૧૪.
વર પામી કુમર તે આવે, નિજ મિત્રને તરત જગાવે;
પછે સઘળી વાત સૂણાવે હો લાલ. પુન્ય. ૧૫.
દેવ દેવી નિજ ઘર જાત, રજનિ ગઇ હૂઆ પ્રભાત;
ચહૂટે દોય મિત્ર પ્રયાત હો લાલ. પુન્ય. ૧૬.

નૃપ નગરે પડહ વજાવે, નર જે કોઇ દક્ષ કહાવે;
મુજ નંદનિને સમજાવે હો લાલ. પુન્ય. ૧૭.
મંત્ર યંત્ર ને તંત્ર બનાવે, નર દ્વેષીપણું છંડાવે;
તસ રાયસુતા પરણાવે હો લાલ. પુન્ય. ૧૮.
વળિ રાજ અરધ તસ દેશે, જગ માંહે સુજશ વરસ્યે;
મન વંછિત મેળા લેશે હો લાલ. પુન્ય. ૧૯.
કોઇ પડહ છબે નહી લોક, નિત્ય પડહ વજાવે શોક;
રાજા મન ધારતો શોક હો લાલ. પુન્ય ૨૦.
ચિત્રસેન તે પડહ સુણિને, નિજ મીત્રસ્યુ વાત કરીને;
વળિ જ્ઞાની વયણ સમરીને હો લાલ. પુન્ય. ૨૧.
ચિત્રકારને ઘર દોય જાવે, એક પદે રૂપ કરાવે;
વન સરવર પંખિ મેળાવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૨.
વડ ઉપર પંખિ માળા, હંસ હંસલી બાળક ચાળા;
ફરતી લગી દીવની ઝાળા હો લાલ. પુન્ય. ૨૩.
રહી હંસી બાળની પાસે, ગયો હંસ ઉદકની આશે;
પડિ સા દવમાં શિશુ ત્રાસે હો લાલ. પુન્ય. ૨૪.
હંસચાંચ ભરી જળ આવ્યો,પ્રિયામરણે મોહે મુઝાવ્યો;
છાતિ ફાટિ શિખિ જંપાવ્યો હો લાલ. પુન્ય. ૨૫.
ચિત્રપટે સવિ આલેખી, દેખાવે લોક વિશેષી;
કરે વાત સકળ જન દેખી હો લાલ. પુન્ય. ૨૬.
કુંઅરિની સખિયો આવે, જોઇને તસ વાત સૂણાવે;
પદ્માવતિ શીશ ધુણાવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૭.
દાસીને કહે ઇહાં લાવો, નર દોય સુપટ્ટ દેખાવો;
મુજને જોવા મન ભાવો હો લાલ. પુન્ય. ૨૮.
સુણિને સખિયો તિહાં જાવે,ભણે સ્વામિની તુમને તેડાવે;
કહે સો ભયમાં કુણ આવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૯.
વદે દાસી ભય નવિ ધરશો, ચિત્રસેન સુણિ મન હરષો;
ગયો કુંપની પાસે તરશો હો લાલ. પુન્ય. ૩૦.

પદ્માવતિ પાસે આવે, સખિ હસ્તે પટ દેખાવે,
જોતાં મનમાં લય લાવે હો લલ. પુન્ય. ૩૧.
ચિત્રસેન શું નજર વલોવે, ચિતે નર ખેદ એ ખોવે;
પરભવને રાગે જોવે હો લાલ. પુન્ય. ૩૨.
પણ ચિત ઠર્યું પટ સાથે, હંસ હંસલી બાળ સગાથે;
વન દાવ જૂએ ધરિ હાથે હો લાલ. પુન્ય. ૩૩.
ચિતે આમેં કિહાં દીઠું, જોઇએ તિમ લાગે મીઠું;
હંસ હંસી ચરીત ઉકિઠું હો લાલ. પુન્ય. ૩૪.
લહી મુર્છા નયણાં મીચે, દોય ભયથી નાહાઠા નીચે;
સખિયો શીતળ જળ સિંચે હો લાલ. પુન્ય. ૩૫.
મૂર્છા વળિ સખિયો ટેળે, લહિ જાય શરણ એમ બોલે;
જગ નહિં કોય પુરૂષને તોલે હો લાલ. પુન્ય. ૩૬.
જે દેખી મનડું હીસે, પટધર નર તે નવિ દીસે;
ઇહાં લાવો વિસવાવિશે હો લાલ. પુન્ય. ૩૭.
જોઇ સઘળે કેહેણી દાસી, પટ આપી ગયો તે નાશી;
સુણિ સા રહે ચિત્ત વિમાશી હો લાલ. પુન્ય. ૩૮.
ખંડ ત્રીજે નર ખેદ જાવે, ઢાળ ચોથી સરસ કહાવે,
શુભવીર વચન રસ ગાવે હો લાલ. પુન્ય. ૩૯.

દોહરા.

કુમરી વિમાસે ચિત્તમાં, અહો જગ પુરૂષ દયાળ;
ચાંચ ભરી જળ લાવીયો, જીવાડણ મુજ બાળ. ૧.
ત્રણ મૃતક દેખી કર્યો, પાવક જંપાપાત;
હું નર ખેદ કરી મુઇ, પણ નર જગ વિખ્યાત. ૨.
હંસ જીવપટ ધર હશે, જાણું છું મતિ સાર;
નહિતો પરભવ ચિત્ર એ, કોણ દેવે ચિત્રકાર. ૩.
મુજ ચિત ચોર એ કિહાં ગયો, મુજ મનમાં ન સહંસ,
સખિઓ લાવો એહને, પુછો તસ કુળ વંશ. ૪.
પરદેશીશૂં પ્રીતડી, કહે સખિ તુમ ન કરીશ;

આવ્યો તિમ જાશે વળી, ઊભી હાથ ઘસીશ. ૫.
એવા ધૂર્ત જગત ફરે, કરતા નવ નવા વેશ;
તુમ સમ આર્જવ પામિને, જૂઠ દિએ ઉપદેશ. ૬.
ધૂર્તનું મૃતક ન વિસરશો, તે ઊપર એક વાત,
સાંભળતાં મતિ ઊલસે, હોય ન કબહિ વિઘાત. ૭.

ઢાળ ૫ મી.

(વાહાલોજી વાય છે વાંસળી રે—એ દેશી)

જૂઠો મીઠો સંસારમાં રે, સાચો જગમાં ન સૂહાય,
માન પરીક્ષક સાચને રે, જૂઠો જૂઠાને ગાય જૂઠો. ૧.
વ્યવહાર પથે સમાચરે રે, ન કરે તે જૂઠનો સંગ,
ધૂરત પાપે પેટ જ ભરે રે, તસ જૂઠા સાથે રંગ. જૂઠો. ૨.
વેશ્યા ચોર ને વાણિયા રે, પરદારક ને દ્યૂતકાર,
સ્વાર્થિ ધૂર્ત નિદ્રાળુઆ રે, એ જૂઠ તણા ભડાર. જૂઠો. ૩.
ધુરત વાત મીઠી કરે રે, પાડે પેહેલો વિશ્વાસ;
હઇડા માંહે પેશી કરી રે, જાય દેઇ પછે ગળે પાસ. જૂઠો. ૪.
ખારોદકે તૃપ્તિ નહી રે, જૂઠ ધુરતની વાત;
સુણતાં ધર્મ દૂરે કરે રે, વળિ ધન જીવિતનો ઘાત. જૂઠો. ૫.
બાળક ચોર ને પારધિ રે, ગાંધી નૃપ નાગ ને તીડ;
વેશ્યા વૈદ્ય ધૂર્તાતિથિ રે, નવિ જાણે પરની પીડ. જૂઠો. ૬.
સુર્યપૂરે રતનાગર રે, નામ શેઠ અતિ ધનવંત;
અંગજએક વિમલાભિધ રે,એક દિન દોય વાત કરંત. જૂઠો. ૭.
શેઠ વદે બહુ ધન આપણે રે, જો જાણે ચોર ને રાય;
વળિ પિત્રાઇ ચાડી કરે રે,એક દિવસે સમુળું જાય. જૂઠો. ૮.
તે માટે એકાંતે જઇ રે, ધન ગોપવવું ઘટમાન;
દ્રવ્ય વિના રામચદ્રને રે, વશિષ્ટ દિએ અપમાન. જૂઠો. ૯
એમ ચિંતી પુત્ર પિતા મળી રે, ધન લેઇ ગયા સમશાન;
ધન ગાડંતાં કહે પૂતને રે, કરો નજર થઇ સાવધાન. જૂઠો. ૧૦.
મધ્ય નિશીની વેળા ગઇ રે, નત્રિ કરશો શોર બકોર;

પરધન લેવા ફરતા ઘણા રે, જગ ધૂર્ત ધૂત ને ચોર. જૂઠો. ૧૧.
તવ સુત ચારે દિશિ જોવતો રે, નર સૂતો દીઠો એક;
બોલાવ્યો પણ બોલ્યો નહી રે, પગ ઝાલી તાણ્યો છેક. જૂઠો. ૧૨.
પણ તે સાસ ઘૂંટી રહ્યો રે, તવ જાણ્યું મૃતક નીદાન;
શેઠ કહ્યાથી ખડ્ગે કરી રે, કાપ્યાં તસ નાક ને કાન. જૂઠો. ૧૩.
પુત્ર પિતા ધન દાટતાં રે, અહી નાણુ કરીશ વિશેષ;
મંદિર જઇને સૂતા બિહુ રે, ન રહિ શંકા લવલેશ. જૂઠો. ૧૪.
પાછળ ધૂર્તે ધન કાહાડિયું રે, ચિંતે ગયા નાક ને કાન;
પણ જો દ્રવ્ય ઘરમાં હશે રે, તો કરશે જગત બહૂ માન. જૂઠો. ૧૫.
કાળો કાણો ને કુંબડો રે, જે નર અલંકરિયો આથ;
જગ કહે ભાઇ સોહામણા રે, પગ પગ નર ઝાલે હાથ. જૂઠો. ૧૬.
ધન સવિ લેઇ નિજ ઘર ગયો રે, વિલસ્યે વેશ્યાદિક સાથ;
ખેળા ખેળા કરતો ફરે રે, ઘણા મિત્ર તે વલગ્યા હાથ. જૂઠો. ૧૭.
એક દિન શેઠ ધન કાહાડવા રે, ગયા સુતશું લેવા રોક;
ખાલી ખાડો દેખી કરિ રે, દોય મૂકે મોહોટી પોક. જૂઠો. ૧૮.
લહિ મૂર્છા વળી રોઇ કરી રે, આવ્યા નિજ ગેહે રાત;
વાહાલી નિદ્રા ગઈ વેગળી રે, ચિંતાએ થયો પરભાત. જૂઠો. ૧૯.
બિહુ જણ ધારી નિરણય કિયો રે, નાક કાન ગયાં તે ચોર;
એહ નિશાનીએ ઝાલવો રે, નવિ કરવું અવરશું જોર. જૂઠો. ૨૦.
નગરે જોતાં ગણીકા ઘરે રે, દીઠો વિલસંતો તેહ;
મહિપતિ માણસે ઝાલિઓ રે, મળી કીધી નિશાની જેહ. જૂઠો. ૨૧.
ભુપ ભણે ધન કિમ લિયું રે, હસિ બોલે રાય હજૂર;
શેઠની પાસે મેં ધન લિયું રે, આપી કિંમત ભરપૂર. જૂઠો. ૨૨.
રાય કહે તેં શું આપિયું રે, કહે મેં દિયાં નાક ને કાન;
તે જો પાછા મુજને દીએ રે, કરિ દેવે હતા તે સમાન. જૂઠો. ૨૩.
તો શેઠને ધન પાછું દિયું રે, નથી બીજી કાંઇ ભૂલ્ય;
વાત સુણી નૃપ બોલિઆ રે, હુઆ ધૂર્ત તમો દોય તુલ્ય. જૂઠો. ૨૪.
શેઠ ગયા નિજ મંદિરે રે, ગયો ધૂર્ત વેશ્યા ગેહ;

ધૂર્ત વાત સુણિ સ્વામિની રે; પટધરસ્યું ન ધરશો મેહ. જૂઠો. ૨૫.
વાત વીનોદ અચરિજ ભર્યો રે; ચંદ્રશેખર રાસ રસાળ;
ત્રિજે ખંડે એ પાંચમી રે; શુભવીરે વખાણી ઢાળ. જૂઠો. ૨૬.

દોહરા.

કુંઅરી કહે સખિ સાંભળો, વાત કહી તેં સાર,
પણ જાણ્યાવિણ શું કરે, મુજ મન કેરો વિચાર. ૧.
ધૂરત તો ફરતા ઘણા, ધુતે બાલિશ લોક,
સજ્જન રવિદર્શન વિના, મુજ ન હશે ચિત કોક. ૨.
નારિ ચરિત્રની આગળે, ધૂર્ત કળા અપ્રમાણ;
મહિલાએ મહિતળ વચ્ચે, રોળ્યા જાણ અજાણ ૩.
તેમાં પણ સુશિલા સતિ, બુદ્ધિવતી જે નાર;
કનક કસોટીશે ઘસે, વરણવતાં સંસાર. ૪.
જિમ જગ રૂપવતિ સતિ, ધૂર્તાદિક સંયોગ;
યોગિ કર્યા જણ ચ્યારને, આપ વરી સુખભોગ. ૫.
કહે સખીયો અમને કહો, બુદ્ધિ પ્રપંચ વિચાર;
પદ્માવતિ વળતુ કહે, તેહ તણો અધિકાર. ૬.

ઢાળ ૬ ઠી.

(સખરેમે સખરી કુણ જગતકી મોહની—એ દેશી.)

સુણ હો સખિ લખી વાત પુરાણી ગ્રંથમે,
સતિ કુમતિ ભેદ વિનોદ બડા ગુણ પંથમે; હાં હાં બડા ગુણ પંથમે,
મેરી જાન બડા ગુણ પંથમે.
કુડ કપટકી બાતમે, દૂષણ ડોલતે;
વિધિ ઔર નિષેધ રાજાદત એકાંત ન બોલતે. હાં હાં એકાંત મેરી. ૧.
વિશ્વપૂરે ગુણસાગર નામે શ્રેષ્ટિ સુતા,
ગુણવતિ ગુણાવલી નામ સતીવ્રત અદ્ભુતા; હા હા સતી.
રૂપ અનૂપ નિહાળત લઘૂતા ભઈ,
મેના ઔર રંભા ઉરવશી ઊર્ધ્વ ગતિ ગઇ. હા હાં ઉર્ધ્વ. મેરી. ૨.
રાજપૂરે ધનવંત શેઠ ઘર સાસરા,

જયવંત કૂમારકે સાથ ગમે સુખ વાસરા; હાં હાં ગમે.
એક દીન સારથવાહ ધનાભિધ આવતે,
તસ ગેહ ઉતારા કીધ રહે ખટ માસ તે. હાં હાં રહે. મેરી. ૩.
ગુણાવળી રૂપવંત નધાસેં દેખતે,
લગિ કામ નરેંદકી ચોટ ઉસેપર મોહતે; હાં હાં ઉસે.
માળણ દૂતી કે સાથ સદેવે કહાવતે,
સા નધાસે ન જોવે તાસ તથાપિ ઇહાંવતે. હાં હાં તથાપિ. મેરી. ૪.
આપકે દેશ જવાકી તૈયારી જબ રહે,
સોય તામ કહાવે તાસ અબે તૂં કયા કહે; હાં હાં અબે.
આજ મુકામ કરી તુજપર મરણો કીયો,
નહીતો અમ સાથ ચલો ધન માલ તુજે દીયો. હાં હાં ધન. મેરી. ૫.
દૂતીકા વયણ સુણિ કરી સા ચિંતે વસા,
કામી નર અંધ ન દેખે વાસર ને નિશા; હાં હાં વાસર.
દ્રવ્ય હરૂં મેં તાસ ઇસ્યા ફેર ના કરે,
યું ધારિ વિચારી વાત દુતિકું ઉચરે. હાં હાં દુતી. મેરી. ૬.
જાય ઉસે કહો એમ આવુંગી નિશા સમે,
હુઓ શેઠ ખુશી સુણિ વાત ચલ્યો સંધ્યા સમે; હાં હાં ચાલ્યો.
માળણ સાથ ગુણાવલી યક્ષ નમન ગઇ,
દૂતીને વિસરજી ગેહ ઉસે ભેળી ભઇ. હાં હાં ઉસે. મેરી. ૭.
સાંઢિ ચઢિ ભણે શેઠકું મોય વિસ્મૃત હુઇ,
ચલનેકી સતાબીસે ઝાંઝર એક મેં ભુલ ગઇ; હાં હાં એક.
આ નેઉર બિન ન ચલુંગી તુમ લાઓ જઇ,
હઠ દેખી ગણ તસ ગેહ પિછેસે કયા હુઇ. હાં હાં પિછેસે. મેરી. ૮.
વન મધ્યે એક તસકર સા દેખી કરી,
રૂપ કેરે બાણે વિંધાણો રાગ દીશા ધરી; હાં હાં રાગ.
સાંઢિ ઉપર ચઢિ હલકારિ મારગ સરૂ,
સા કેહે ઝાલિ લગામ જોર મિલિ તું સુંદરૂ. હાં હાં મીલી. મેરી. ૯.
બોલે સતી મંન વંચ્છિત ભાગ્ય દિશા ફળી,

હિરા માણુક મોતી ભર્યાં તુમસેં પ્રીતિ મળી; હાં હાં તુમ.
એક પૂર પરિસરે વન તરૂ હેઠ વિસામતી,
દેઇ વિસવાસ ને ભોજન કારણુ ભેજતી. હાં હાં કારણુ. મેરી. ૧૦.
વનપાળક તે દેખી વદે નૃપ આગળે,
યુવતી રૂપવંતી ભરી ધનં એકલી ભાગળે; હાં હાં એકલી.
લંપટી સાંઢી સહ દ્રવ્ય નારી અણુવહી;
કરભિ સહ ભૂપસે બોલે હસંત ખડી રહી. હાં હાં હસંત. મેરી. ૧૧.
તુમકું સ્વયંવરનેકું હમુ ઇહાં આવિયા,
તુમે કાહેકું સેવક સાથ હમકું બોલાવિયા; હાં. હાં હમકું.
મદીર દેઇ ઊતારી ખાનપાન મોકલે,
મન મેલણુ ખેલણુ તાકું બોલાવનસેં ચલે. હાં હાં બોલા. મેરી. ૧૨.
બોલે સતી રહો દૂર મેરી બાર્તા સુણો,
કામદેવકે મંદિર યાત્રા કરણુકું જાવણો; હાં હા કરણુ.
તુમ મુખ દરશન સુખભર મેં પાયા સહી,
જઈ રાજપુરે સોય મંદિર પુજું ખડી રહી. હાં હાં પુજું. મેરી. ૧૩.
કોટી મુલ તુમ ભૂષણુ પેહેરી જાવણાં,
કરિ પૂર્ણ અભિગ્રહ સિદ્ધ પિછે ઇહાં આવણાં; હાં હાં પીછે.
માલ સહીત કરભીકું ઉહાં કરણી ખડી,
કામદેવ ચરણુ રજ તિલક કરૂ પાએ પડી. હાં હાં કરૂ. મેરી. ૧૪.
રાય સુણી નીજ સૈન્યક સાથે મોકલે,
કરભિ કરિ અગ્ર સુખાસન બેસી ચલે; હાં હાં સુખાસન.
રાજપૂરિ નગરી વન સેના ઊતરે,
કરભિ ભૂષણુ સુગુણાવળી ગઈ નિજ સાસરે. હાં હાં ગઇ મેરી. ૧૫.
સૈન્ય વિલક્ષ જઇ નૃપને કહેતા વળી,
તુમે સાસરવાસો કરીને તસ ઘર મોકલી; હાં હાં તસ.
રાજ્ય તજી તસ મોહે નૃપ યોગિ થયો,
રાખ ચોળી ધરિ કર ઝોળી વનેચરમેં ગયો. હાં હાં વને. મેરી. ૧૬.
ભોજન લાવત ચોર ન દેખી સા વને,

તવ રાગે વાહ્યો તે પણ વન યોગિ બને; હાં હાં વન.
સાથપતિ લેઇ ઝાંઝર દૂતિ હાથસેં,
વન મધ્ય નિહાળી શોકે ભયો તે અનાથસે; હાં હાં ભયો. મેરી. ૧૭.
દૂતીકું દેઇ ઝાંઝર તે રોતે ગએ,
નિજ અંગ વિભૂતી લગાય દુખે યોગિ ભયે; હાં હાં દુખે.
નારી ગઇ સુણિ તસ ધવ વૈરાગ્યે ભળ્યો,
સગડી ધરી હાથ જયંત યોગીશ્વર થઇ ચલ્યો. હાં હાં યોગી. મેરી. ૧૮.
ચ્યાર યોગી થઈ ગામ વને ફિરતે ફરે,
એક દિન વન સરોવર પાળે તે ભેગા મળે; હાં હાં. પાળે.
પાઉ પરી એક એકકું અલક બોલતે,
યોગિ કુળ કેરા મંત્ર વિભૂતીકા ખોલતે. હાં હાં વિભૂતી. મેરી. ૧૯.
ધુણિ લગાઇ શખાઇસે રોટિ પકાવતે,
કેળ પત્ર સકોરે દાળસે ભોગ લગાવતે; હાં હાં ભોગ.
હોકા પાણી લે કર ગાંજા ચડાવતે,
ભંગકો રંગ કાહાડિ કરિ એક એકકું પાવતે. હાં હાં એક. મેરી. ૨૦.
બાત કરંતા ભાઇ યોગ તુંમે કિઊ લિયા,
કુંણ ગુરૂ મિલિએ સાંઇ નામ તુમારા કયા દિયા; હાં હાં તુમારા.
સાથપતિ કહે ભાઇ મળી એક બાલિકા,
હિરા માણક મોતિ લે ગઇ તત્ર ધરિ ઝોળીકા. હાં હાં તસ. મેરી. ૨૧.
ઘરકા નખોધ વાળ કર ભસ્મ લગાવતે,
તીણે નામ નખોધપુરી કહિ દુનિયાં ગાવતે; હાં હાં દુનિયા.
નારીસે ત્રાસત નાસત ઘર ઘર જાવતે,
માઇ માઇ કહિ કરિ ભિક્ષા લે કર ખાવતે; હાં હાં લેકર. મેરી. ૨૨.
ચોર કહે મેં સોર કરૂં કેઇ નારમેં,
મિજે મોહ્ય લગાઈ ખરાબ કિયા સંસારમેં; હાં હાં કીયા.
કરભિ કે ઉપર પૈસા ભરેલા લે ગઇ,
વિશ્વાસે ભમાડી યોગિપણા અમ દે ગઇ. હાં હાં અમ. મેરી. ૨૩.
રાય ભણે સુણ ભાય અમો તો રાજિયા,

આઇ નારી ગઇ લઇ કોડ, હમૂ તો લાજિયા; હાં હાં હમૂ.
સૈન્ય સુભટ જોતાં ગઇ-સાસરે મોજમેં;
હમે યોગી હુવા તસ મોહે રહું રણ રોજમેં, હાં હાં રહું. મેરી. ૨૪.

ચોથો વિચારે નારી મળી મુજ મહાસતી,
ભણે સોય સુણો હમુ યોગી હુવા નારી વતી; હાં હાં હુવા.
એમ કહિ ઉઠી જયંત નિજ ઘર જાવતે,
સહી નારી ગુણાવળી સાથ કે પ્રેમ મિલાવતે; હાં હાં પ્રેમ. મેરી. ૨૫.

સદ્ગુરૂ પાસે ધર્મ સુણિ વ્રત પાવતે,
દોય દંપતિ ગુરૂ ગુણભક્તિએ સ્વર્ગ સધાવતે, હાં હાં સ્વર્ગ.
ત્રીજે ખંડે ઢાળ એ છઠ્ઠી સંવરી,
શ્રી શુભવીર વિનોદ વચન રસમંજરી. હાં હાં વચન. મેરી. ૨૬.

દોહરા.

પદ્માવતિ કેહે, સુણ સખી, નહિ પટધર એ ધૂત;
કરિય પરીક્ષા, પરણશું, મંન વંછિત વરજૂત. ૧.

દાસી મુખે નરપતિ સુણિ, હર્ષ લહે સવિશેષ;
સ્વયંવરા મંડપ રચે, કરી સામગ્રી અશેષ. ૨.

ગામ નગરના ભૂપને, તેડે કરિ બહુ માન;
રાજસુતાને સ્વયંવરે, આવો સપુત્ર સયાન. ૩.

રૂદ્ધિ સહીત આવ્યા સવે, રત્નપુરિ ઉદ્યાન;
ગોરવ તસ ભૂપતિ કરે, તૃણ અશનાદિ વિતાન. ૪.

થંભ ફટિકમય ઝગમગે, પૂતળી નાટારંભ;
પંચવરણ ચિત્રામણે, સ્વર્ગ વિમાન અચંભ; ૫.

પંક્તિ સિંહાસન શોભતિ, ચંદરૂઆ ચોસાળ;
ધૂપગટા ગગને ચલી, દ્વારે કુસુમની માળ. ૬.

દેખી નૃપસવિ હરખિયા, મંડપ રચના સાર;
મહૂરત સર તિહાં આવિને, બેઠા સહુ પરિવાર. ૭.

ઢાળ ૭ મી.

(સોગટડાં તે માંડયાં સોળ રે—એ દેશી.)

મળી મંડપ માંહે કચેરી રે, છુટા નાંખ્યાં ફુલ તે વેરી રે;
શોભા સ્વર્ગની રે.
કહે પદ્મરથ તે વેળા રે, નીભાઈ સર્વ મળ્યા ઈહિા ભેળા રે. શોભા૦૧.
ભુજધર એક ચાપ ઉદાર રે, નામ છે તસ વજ્જર સાર રે; શોભા૦
તસ પણછ ચઢી ન વિલોકી રે, તે ઊપર દેવની ચોકી રે. શોભા૦૨.
કરિ પૂજા થાપ્યું કચેરી રે, જે ચઢાવે નર એક ફેરી રે; શોભા૦
પદમાવતિ પુત્રિ બાળા રે, તસ કંઠ ઠવે વરમાળા રે. શોભા૦૩.
સુણિ બોલે ગર્વભરેલા રે, એ કામ માહે શી વેળા રે; શોભા૦
ધરિ પદમાવતિ શણગાર રે, સાથે સખિના પરિવાર રે. શોભા૦૪.
પાલખિએ બેસી ચલંતી રે, જાણે ઇંદ્રની પુત્રિ જયંતી રે; શોભા૦
હેમ કંબાકર ઝળકાર રે, ચલે આગળ દાસી ચ્યાર રે. શોભા૦૫.
દોય પંખાએ પવન કરેવે રે, દોય તાંબૂલ બીડાં દેવે રે; શોભા૦
મંડપ છાયો અંધાર રે, તિહાં વિજળીનો ઝળકાર રે. શોભા૦૬.
વળિ સાથે સુભટ હજાર રે, મંડપ આવિ તિણિ વાર રે; શોભા૦
પણ મનમાં ચિંતા એક રે, પટધરની રેહેજ્યો ટેક રે. શોભા૦૭.
એક બોલ્યો મંગળ પાઠ રે, સા શકુનનિ બાંધે ગાંઠ રે; શોભા૦
ઊતરી સખિયોને વિચાલે રે, પૂરવ ભવ કંત નિહાળે રે. શોભા૦૮.
એક દિશ દોય મિત્ર તે બેઠા રે, રાજપુત્રિએ નયણે દીઠા રે; શોભા૦
દાસી વચને નૃપનંદ રે, ધરિ ધીરજ ઊઠે આનંદ રે. શોભા૦૯.
લાટદેશનો રાય અંગધ રે, ચાપ દેખી થયો તે અંધ રે; શોભા૦
લજવાણો ગયો અણુ ભાળી રે, સભા લોક હસે દેઇ તાળી રે. શોભા૦૧૦.
આવ્યો રાજા કરણાટ રે, નાગફણિએ પડયો ચત્તાપાટ રે; શોભા૦
જે જે નૃપ સુત ઉજમાળ રે, દેવ રૂઠયા સિખી કરે ઝાળ રે. શોભા૦૧૧.
નિચું જોઈ સવિ નૃપ બેઠા રે, મુનિરાજયૂં ધ્યાનમાં પેઠા રે; શોભા૦
હુઆ નૃપ ચિંતાતુર જામ રે, ચિત્રસેન ઉભો થઇ તામ રે. શોભા૦૧૨.
વદે મિત્રને ધૈર્ય પ્રચંડ રે, તુમ સાહજ ધરૂં કો ડંડ રે; શોભા૦

અસિ કર ધરી મિત્રને ભમતો રે, ચિત્રસેન ધનુષને નમતો રે. શોભા૦ ૧૩.
ધનુ વેદ કળાએ દક્ષ રે, સમરંતો ધનંજય યક્ષ રે; શોભા૦
તે શિઘ્ર સાન્ન્ય કરાવે રે, લીલાએ ધનૂષ ચઢાવે રે. શોભા૦ ૧૪.
કુંવરી હરખિ તિણિ વેળા રે, તસ કંઠ ઠવે વરમાળા રે, શોભા૦
અજ્ઞાનકુળે નૃપ રૂઠ્યા રે, સાયુધે રણ કરવા ઊઠ્યા રે. શોભા૦ ૧૫.
રે રાંક તું નહિ નૃપ બાળ રે, તજ્ય કઠ થકી વરમાળ રે; શોભા૦
ભણે કુંવર તમે શિયાળ રે, હું કેસરીસીંહનો બાળ રે. શોભા૦ ૧૬.
કન્યાની યાચના સારી રે, નવી માગી આવે નારી રે; શોભા૦
પરનારી તણા અભિલાખી રે, પાપં પંકિલ દુરગતિ દાખી રે. શોભા૦ ૧૭.
મુજ કર અસિ ધારા ગંગ રે, કરો સ્નાને નિર્મળ અંગ રે; શોભા૦
એણે બોલે મચ્યો સંગ્રામ રે, સૂર સાન્યથી નાઠા તામ રે. શોભા૦ ૧૮.
વીરસેન વસંત પૂરિંદ રે, ચિત્રસેન જ્યો તસ નંદ રે; શોભા૦
અણચિંતી અમૃત તોલે રે, બિરૂદાવળી માગધ બોલે રે. શોભા૦ ૧૯.
સુણિ નૃપ સહુ વિસ્મય પામે રે, બળવંત લહી શિર નામે રે; શોભા૦
વિસ્તારી વિવાહ કીધો રે, પદમરથ કારજ સીધો રે. શોભા૦ ૨૦.
ગજ વાજિ રથાદિક દીધાં રે, ચિત્રસેન કુમારે લીધાં રે; શોભા૦
વળી જાચકને બહૂ દાન રે, રાય રાણાને બહૂ માન રે. શોભા૦ ૨૧.
વિલસે આવાસ ઉતંગ રે, રસભર પદ્માવતિ સંગ રે; શોભા૦
પરભવની વાત સંભારે રે, રાગ પૂરવનો ન વિસારે રે. શોભા૦ ૨૨.
ગીત ને નાટક જોતાં રે, સુખભર વિત્યા દિન કેતા રે; શોભા૦
ખંડ ત્રિજે સાતમી ઢાળ રે, શુભવીર વચન રસાળ રે. શોભા૦ ૨૩.

દોહરા.

એક દિન મિત્રને ઇમ કહે, જઇશૂં હવે નિજ દેશ;
વ્યસન તજ્યા સુખ સંપજ્યા, સદગુરૂને ઉપદેશ. ૧.
માતા મન આશિશથી, પામ્યો રૂદ્ધિ વિશાળ;
મચ્છિ સમરણ માત્રથી, જળમાં જીવે બાળ. ૨.
નાગિણ આલિંગન કરે, પન્નગ હુએ અદ્ભુત;
કુર્મિ આલોકન કરે, તિણે જળ જીવે પૂત. ૩.

તાત સ્નેહથી માતનો, લક્ષ ગુણો છે સ્નેહ;
ખેદ ભરી ગાળો દિએ, તોપણ ધૃતનો મેહ. ૪.
માતપિતા ચરણે જઇ, વિનયે નમું એક વાર;
માત તાત સેવન થકી, લહું શોભા સંસાર. ૫.
સસરા ઘર વસતાં થકી, નિરલજનો અવતાર;
પીયર ભલૂં નહિ નારીને, દુર્બળ વર ભરતાર. ૬.
આપ ગુણે ઉત્તમ કહ્યા, મધ્યમ જનકને નામ;
અધમ કહ્યા માઉલ ગુણે, અધમ અધમે આ ઠામ. ૭.
રત્નસાર સુણિને જઇ, કહે નૃપને તે વાત,
ઉત્કંઠા અમને ઘણી, મળવા માત ને તાત. ૮.
રાય સુણિ મન ચિંતવી, રાણી સાથ વિચાર;
સામગ્રી સવિ સજ કરે, પૂત્રિશૂં ધરિ પ્યાર. ૯.

ઢાળ ૮ મી.

(વીર જીણંદ જગત ઉપકારી—એ દેશી.)

પુન્ય કરો જગમાં સહૂ પ્રાણિ, પણ સદ્ગુરૂ ઉપદેશજી;
ગુરૂ ઉપદેશે આ ભવ સુખિઆ, પરભવ નહી દુખ લેશજી. પુન્ય૦ ૧.
ચિંતે રાય જે પૂત્રી જાઇ, જાણો નેટ પરાઇજી;
ઘેંશ શિરામણ છાલીદુ જાણું, જેવૂં બદામતું નાણુંજી. પુન્ય૦ ૨.
કાંસાકુટ કરે ધનની ગણતી, પ્રાહૂણે ઘર કરે વસતીજી;
રક્ત ચણોઠીમો અલંકાર, પુત્રિનો પરિવારજી. પુન્ય૦ ૩.
રાજા રાણિ કરત સજાઇ, દેતા દ્રવ્ય અપારજી;
વસ્ત્રાભૂષણ રત્ન દિએ વળી, હય ગય રથ પરિવારજી. પુન્ય૦ ૪.
નૃપ રાણી બેટીને ભાખે, હેત શિખામણ સારજી;
સસરા સાસુનો વિનય કરજો, દેવ સમો ભરતારજી. પુન્ય૦ ૫.
દેવ ગુરૂની ભક્તિ કરજો, પાળજો વ્રત નેમજી;
સજ્જ સાહેલી કરે મિલણા, પદ્માવતીશું પ્રેમજી. પુન્ય૦ ૬.
બોલાવી નૃપ પાછા વળિયા, કુંવર કરે પરીયાણજી;
નવ નવ કૌતક જોતાં પામ્યું, મનોરમા ઉદ્યાનજી. પુન્ય૦ ૭.

વડ એક મોટો વિસ્તર શાખ, ચિહું દિશ સૈન્ય વસાયજી;
દંપતિ મિત્ર રહ્યાં વડ હેઠે, પામિ શિતળ છાંયજી. પુન્ય૦ ૮.
સૈન્ય સુભટ સૂતા સંધ્યાએ, શ્રમ હર ગઇ મધ્ય રાતિજી;
દંપતિ સૂતાં ભરે નિદ્રાએ, બોલે વ્યંતર જાતિજી. પુન્ય૦ ૯.
મિત્ર ખડ્ગ કર ચોકી ભરતાં, સાંભળતો તે વાતજી;
ગોમૂખ યક્ષ ચક્રેસરી દેવિ, વૃક્ષે વસે દિન રાતિજી. પુન્ય૦ ૧૦.
દેશે રાજ્ય કિંવા નહી દેવે, આ નરને નીજ તાતજી;
દેવિ પુછે તે યક્ષ ભણે એમ, એ છે વિખમી વાતજી. પુન્ય૦ ૧૧.
આપણો એ સાધર્મિક જાણિ, વાત કહૂ ઉપગારજી;
કુંવર ચલ્યા પછી માતા એહની, મરણ ગઇ નિરધારજી. પુન્ય૦ ૧૨.
માત સપત્ની વિમળા નામે, વશ્ય થયો તસ રાયજી,
ગૂણસેન નિજ સુત રાજ્ય થાપવા, કરતી બહૂલ ઉપાયજી; પુન્ય૦ ૧૩.
ચિત્રસેનને હણવા કારણ, શીખવ્યો નૃપને એમજી;
આવે કુંવર તદા એ ઘોડો, બેસણ દેજ્યો પ્રેમજી. પુન્ય૦ ૧૪.
તુરગથી ન મરે તો દરવાજે, યંત્ર પ્રયોગે કીધજી;
હેઠળ જાતાં પડશે ઉપર, થાશે મનોરથ સિધજી. પુન્ય૦ ૧૫.
તેથિ ન મરે તો વિશમોદક, એ ત્રણ આ વળી જાસજી;
નારી પ્રેર્યો શુવંશ રસૈયો, કરે દધીની છાશજી. પુન્ય૦ ૧૬.
ચોથી આવળી સજ્યા સૂતાં, ભય છે ભૂજગનો દેહજી;
જો મૂકાશે મંત્રિ મતિથી, તો થાશે રાજા એહજી. પુન્ય૦ ૧૭.
કરી ઉપગાર વાત જો કેહેશે, તો નિજ પથ્થર રૂપજી;
રત્નસાર સુર વાત સુણીને, ધારી ઠવે મન કૂપજી. પુન્ય૦ ૧૮.
પરભાતે સવિ સૈન્યશું ચલીયા, કરત અખંડ પ્રયાણજી;
આવ્યા નિજ પુર સાંભળી સનમુખે, આવે સજ્જન રાણજી. પુન્ય૦ ૧૯.
અશ્વથી ઉતરી તાતને નમતાં, દીયે આલિંગન રાયજી;
કૃત્રિમ સ્નેહે કુશળ તે પૂછી, દુષ્ટ તુરંગ ધરાયજી. પુન્ય૦ ૨૦.
મિત્રે બુદ્ધિ બળે કરી દૂરે, બીજે અશ્વે ચઢાયજી;
આચ્છવશું પોળ હેઠ આવત, હયમુખ દીએ મિત ધાયજી. પુન્ય૦ ૨૧.

પાછે પગે હય દૂરે જાતે, તતખિણ પોળ પ્રતાપજી;
મહુરત વેળા પડ્યો દરવાજો, લોકતણો થયો ઘાતજી. પુન્ય૦ ૨૨.
પાપ પ્રગટ થઇ નર મુખ બોલે, રાયે કીધ ઉપાયજી;
ચિત્રસેન જીવ્યા તે સુંદર, સ્નેહી મિત્ર પસાયજી. પુન્ય૦ ૨૩.
નિજ ઘર આવી તાતને વિનયે, રંજે શંખ નિરાશજી;
નિર્મળ જળ ખારે વસ્ત્રાદિક, જાય ન ગળિનો પાસજી. પુન્ય૦ ૨૪.
વિમળા માત નમી સુખ પૂછી, દંપતિ નિજ ઘર જાયજી;
તે દિન વિમળા નિજ ઘર જમવા, તેડે કપટ ધરાયજી. પુન્ય૦ ૨૫.
રાય સ્વજન કુંવરાદિક બેઠા, જમવા ધરી ઉલ્લાસજી;
રત્નસાહાર દોય મોદક લાવી, છાના રાખે પાસજી. પુન્ય૦ ૨૬.
પીરસવા રાણિ લેઇ થાળ, મોદક ભરીયા સારજી;
રાજા લઘુ સૂત ભેગા બેઠા, પીરસતી તિણિ વારજી. પુન્ય૦ ૨૭.
દોય મિત્ર ભેગા દેખીને, વિખ મોદક દિએ દોયજી;
મિત્ર દુર તજિ સાહાર તે ખાવે, જેરહ ધરિઆ સોયજી. પુન્ય૦ ૨૮.
ખટરસ પાક જમીને બેઠા, તાંબૂળ બીડાં ખાયજી;
વસ્ત્રાભરણ લહી સનમાને, નિજ મંદિરિએ સધાયજી. પુન્ય૦ ૨૯.
પદ્માવતી સનમાની સાસુ, કરતી ગેહ વદાયજી;
શ્રી શુભવીરે ત્રીજે ખંડે, આઠમી ઢાળ કહાયજી. પુન્ય૦ ૩૦.

દોહરા.

એક દિન નિશી નૃપ ચિંતવે, અહો મુજ બુદ્ધિ પળાય;
કુલ અવતંસ સૂતો પરિ, કીધો મરણ ઉપાય. ૧.
ધિગ ધિગ મુજ પૌરૂષપણું, ધિગ ધિગ રાજ્યવિલાસ;
સ્ત્રી વશ પુત્ર રતનતણો, ચિંતવ્યો ચિત્ત વિનાશ. ૨.
એમ વૈરાગ રસે ભર્યો, રવિ ઉદયે ભૂપાલ;
સમવસર્યા વનમેં તદા, વીર જીણંદ દયાળ. ૩.
દેવે સમવસરણ રચ્યું, તખત બિરાજે નાથ;
વનપાલક મુખ સાંભળી, આવે નૃપ સહુ સાથ. ૪.
વંદિ દેઇ પરદક્ષણા, બેઠા થયો ચિત ઠામ;

પ્રભુ વાણી અમૃત સમી, સુણિ પામ્યા વિશ્રામ. ૫.
લહી વૈરાગ્ય ઘરે જઇ, મેળવી મંત્રી સાથ;
ચિત્રસેન પદ થાપિને, લિએ દિક્ષા પ્રભુ હાથ. ૬.
વિમળા પણ સંયમ લીએ, ગણિ સંસાર અસાર;
ગ્રહણ આ સેવન શીખતાં, ભૂતળ કરત વિહાર. ૭.
ચિત્રસેન રાજા થયો, પાળે રાજ્ય મહંત;
પચ સયાં મત્રીશ્વરે, રત્નસાહાર થાપંત. ૮.
દિન કેતે ત્રિત્યે થકે, રત્નસાહાર કરે ચિત્ત;
આવળી ત્રણ વળી ગઇ, પણ નહિ હુવા નચિંત. ૯.
કહે નૃપને પુન્ય જ કરો, પુન્યથી પાપ પળાય;
તુમ શિર કષ્ટ હે મોટકું, ટળશે તવ સુખ થાય. ૧૦.
તવ રાજા ગુરૂદેવની, ભક્તિ કરે એક ચિત;
જીવ અમાર પલાવતા, દાને દિએ બહૂ વિત. ૧૧.
પણ મંત્રી નૃપ પાસથી, ન રહે ક્ષણ એક દૂર;
ભોજન પણ ભેગા કરે, રાત્રે ચોકી હજૂર. ૧૨.

ઢાળ ૯ મી.

(વ્રજના વાલાની વિનતી રે—એ દેશી.)

અન્ય દીને મધ્ય નિશા સમે રે, સૂતા નિદ્રાએ રાયા લાલ;
મંત્રી ચોકી ભરતે થકે રે, દીઠી ચંચળ, છાયા લાલ.
અમરની વાણિ અમોઘ છે રે. ૧.
ઉર્દ્ધ નજર કરી જોવતા રે, દીઠો પન્નગ કાળો લાલ;
ખંડોખંડ મંત્રી કરી રે, ગુપ્ત કર્યો લેઇ થાળો લાલ. અમરની૦ ૨.
રાણી જંઘા ઉપર પડ્યો રે, રૂધિરનો બિંદુ એક દીઠો લાલ;
વસ્ત્રે મંત્રી લૂહતાં થકાં રે, જાગત દેખિ નૃપ રૂઠ્યો લાલ. અમરની૦ ૩.
મંત્રીને કહે શું કરો રે, મંત્રી વિચ્યારે ભય ભ્રાંતે લાલ;
ઉતર શો દીઉં શંકા પડી રે, વધન દીને દ્રષ્ટાંતે લાલ. અમરની૦ ૪.
પથ્થર થાઉં સાચૂં વદે રે, જુઠે રાજા નવિ માને લાલ;
કૃત ઉપગાર દુરે કરીરે, દુર કરે કરિ અપમાને લાલ. અમરની૦ ૫.

પાવેને નવિ પાનો ચઢે રે, સો સો બાળક રોવે લાલ;
જન્મ લગે જો સેવા કરે રે, રાજા મિત્ર ન હોવે લાલ. અમરની૦ ૬.

યતઃ

काकेशौचं द्यूतकारेषु सत्यं ॥ क्लीबे धैर्यं मद्यपे तत्वचिंता ॥
सर्पे क्षांतिः स्त्रीषु कामोपशांतिः ॥ राजा मित्रं केन दृष्टं श्रुतं वा ॥

પૂર્વ ચાલ.

સતનો બેલી છે સાહિબો રે, જૂઠાનો જમરાય લાલ;
સાચૂં બોલવૂં મુજ ઘટે રે, દીઠું જ્ઞાનીનું થાય લાલ. અમરની૦ ૭.
મંત્રી કહે સાચું ભણ્યા થકી રે, થાઇશ હૂં પથ્થર રૂપો લાલ;
રાય વદે જૂઠૂં એ વારતા રે, ખાડ ખણે નહી કુપો લાલ. અમરની૦ ૮.
સત્વ ધરી તવ મંત્રી ભણે રે, પદ્માવતીશૂં આવંતા લાલ;
વડ હેઠે તુમે નિદ્રા વરી રે, દેવી દેવ બોલંતા લાલ. અમરની૦ ૯.
આવળી જીવિત થાતની રે, ચ્યાર સૂણી તુમ કેરી લાલ;
જનનિ જતાં તાત રીપૂ થયો રે, વિમળાએ ચિત ફેરી લાલ. અમરની૦ ૧૦.
સઘળી વાત માંડી કહી રે, તેહમાં અશ્વની વાતે લાલ;
જાતુ સમાણો પથ્થર થયો, રે, કટિસમ પોળ નિપાતે લાલ. અમરની૦ ૧૧.
નૃપ દેખે પણ હઠથી કહે રે, બોલે આગળ ચૂપે લાલ;
વિખમોદક ત્રિજી ભણે રે; કંઠલગે પથ્થર રૂપે લાલ. અમરની૦ ૧૨.
તોપણ નૃપ બોલે ચોથી કહો રે, જબ અહિબિંદુ કહેવાણો લાલ;
પથ્થરની પડિમા થયો રે, દેખી ભૂપ મુરછાણો લાલ. અમરની૦ ૧૩.
મૂર્છા વળી તવ રોતો ઘણૂ રે, મિત્ર તણો ગુણ સંભારી લાલ;
એ વિણ રાજને શૂ કરૂં રે, વાત પુરી ન વિચ્યારી લાલ. અમરની૦ ૧૪.
મરણ શરણ હવે મોહરે રે, વચન સૂણીને પટરાણી લાલ;
ચિંતે હાર્યા જ સકળ ગયૂં રે, લોકમે હાંસી ને હાણી લાલ. અમરની૦ ૧૫.
કરિએ કાળ ઊલંઘના રે, નૃપને કહે શું વિમાસો લાલ,
રાંકપરે શું રૂદન કરો રે, અવળો નાંખીને પાસો લાલ. અમરની૦ ૧૬.
કરિ ઉપાય સજ કીજીએ રે, મંડાવો દાનશાળા લાલ,
દેશી વિદેશી મત્રે ભર્યા રે, કાનફટા જોગી જટા લાલ. અમરની૦ ૧૭.

અનમશે કેઇ આવશે રે, કરશે તે ઉપગારો લાલ;
તતખિણ દાનશાળા કરી રે, આવે લોક હજારો લાલ. અમરની૦ ૧૮.
ખાખી યોગી જે જે કહે રે, તે તે કીધ ઉપાયો લાલ;
પણ એક લેશ ગુણ નવિ થયો રે, તવ નૃપ શોકે ભરાયો લાલ. અમરની૦ ૧૯.
બેસે ન રાજ્ય કચેરીએ રે, ગીત ને નૃત્ય ન સુહાવે લાલ,
દંપતિ દોય ચિંતા ભરે રે, દિવસ નીશા નવિ જાવે લાલ. અમરની૦ ૨૦.
એક દિન ચિંતે એ દેવની રે, માયા દેવ સમાવે લાલ;
જઇ વડ હેઠે કરી વિનતિ રે, કરૂણાએ કાંઇ એ બતાવે લાલ. અમરની૦ ૨૧.
ઇમ ધારિ શુભ વેળા લહી રે, ચાલ્યો રાય એકાકી લાલ;
દિન કેતે વડ પામિયો રે, રાત્રે સૂતો તે પાંકી લાલ. અમરની૦ ૨૨.
અતિ ચિંતાએ નિદ્રા નહી રે, દેવી યક્ષને ભાખે લાલ;
કુણ દુખિયો નર એકલો રે, તવ સૂર ઉત્તર દાખે લાલ. અમરની૦ ૨૩.
મિત્ર વિયોગે એ દુઃખ ભર્યો રે, સા ભણે કીમ વિયોગી લાલ;
સો કહે પૂર્વે આવ્યા હતા રે, પતિ મિત્રશું ભોગી લાલ. અમરની૦ ૨૪.
તે દીન મેં તુજને કહી રે, એહને આવળી ચારે લાલ;
મિત્રે ટાળી તે આવળી રે, પણ મેં ના કહી તે વારે લાલ. અમરની૦ ૨૫.
તે લોપી નૃપ આગળે રે, વાત કરી તિણે તે હો લાલ;
દેવનું વાકય ન અન્યથા રે, પથ્થરમય થઇ દેહ હો લાલ. અમરની૦ ૨૬.
તાસ વિયોગે સૂનો ઇહાં રે, સુણિ દેવી ત્યાં પુછે લાલ;
જિમ પાછો નર રૂપે હુવે રે, તે પ્રતિકાર કીસ્યો છે લાલ અમરની૦ ૨૭.
જક્ષ કહે જે શિયળે સતિ રે, સૂત ઉછંગે કર ફરસે લાલ;
તો મત્રી નર રૂપે હુવે રે, સૂણિ રાજા મન હરશે લાલ. અમરની૦ ૨૮.
ઉઠી પ્રભાતે માર્ગે ચાલ્યો રે, પોહોતો વસતપૂર ગેહે લાલ;
હર્ષે લોક પદ્માવતિ રે, દેખી રાયને નેહે લાલ. અમરની૦ ૨૯.
ગર્ભવતી સ્ત્રી વાતજ સૂણી રે, દિન દો ચ્યાર હર્ષ ભરાવે લાલ;
શુભ વેળાએ સૂત જન્મ્યો તદા રે, દિન દસ ઓચ્છવ થાવે લાલ. અમરની૦ ૩૦.
ધર્મસેનાભિધ થાપતા રે, ધર્મપસાએ સુખ પાવે લાલ,
સજજન સાથે દીન બારમે રે, દાનશાળાએ નૃપ આવે લાલ. અમરની૦ ૩૧.

મંત્રિ મૂર્ત્તિ તિહાં લાવીને રે, રાણી સ્નાંન કરંતી લાલ;
સુત ઉછંગે ધરી બોલતી રે, પરમેષ્ટિ સમરંતી લાલ. અમરની૦ ૩૨.
સૂણજો સૂર્ય વૈમાનિકા રે, વ્યંતર ને લોકપાળા લાલ;
મનવચ કાયા નિરમળપણે રે, જો મુજ શીળ ઝાકઝમાળા લાલ. અમરની૦ ૩૩.
નૃપ અરિ કેસરીની પ્રિયા રે, રાણી ચંપકમાળા લાલ;
શિયળ સુધારસ છાંટતાં રે, વિસમી પાવક ઝાળા લાલ. અમરની૦ ૩૪.
હું પણ એહવી જો સતી રે, તો મુજ હાથ ફરસંતે લાલ;
મંત્રી સાજા થૈ ઉઠજો રે, સજ્જન સર્વે વિકસંતે લાલ. અમરની૦ ૩૫.
સર્વાંગે ફરસે ઇમ કહી રે, ઉઠ્યા મંત્રી તે વેળા લાલ;
નર રૂપે જિમ નિદ્રા તજી રે, કરતા રાયને મેળા લાલ. અમરની૦ ૩૬.
ત્રીજે ખંડે નવમી કહી રે, શ્રી શુભવીરે એ ઢાળો લાલ;
ધર્મ થકી દુઃખ વેળા ટળે રે, પામે મંગળ માળો લાલ. અમરની૦ ૩૭.

દોહરા.

નોતન જન્મોચ્છવ કરે, દેતા જાચક દાન;
ચૈત અઠાઇ મહોચ્છવ, ધારતા ધર્મતું ધ્યાન. ૧.
તિર્થ નમન ગુરૂ વંદના, પદમાવતિ સંગાથ;
સાસન જૈન પરભાવતો, મેળે શિવપુર સાથ. ૨.
મંત્રી સહીત લીલા કરે, પાળે રાજ્ય મહંત;
કેતો કાળ ગએ થકે, ત્રિહૂ વૈરાગ્ય ધરંત. ૩.
મનોરમ વનમાંહિ તિણે સમે, કેવળિ શ્રીદમસાર;
આવ્યા સુણિ વંદન ગયા, પામી હર્ખ અપાર. ૪.
કેવળી મુખ દેશના સુણિ, લહી સંસાર અસાર;
ઘર જઇ નિજ નિજ પુત્રને, સુંપે રાજ્યનો ભાર. ૫.
નૃપ મંત્રી પદમાવતી, બીજો પણ બહુ સાથ;
કરી ઓચ્છવ લેતા સવે, દિક્ષા કેવળી હાથ. ૬.
ત્રિહુ એક ધર્મ સખાઇઆ, જ્ઞાન ક્રિયા તપ સાર;
અચ્યુત કલ્પે ઉપન્યા, કરી તિહુ એક અવતાર. ૭.
સ્વર્ગથી ચવિ નરભવ લહી, લેશે પદ મહાનંદ;
ભાવી કથા સુણિ ચિત ધરો, ચંદ્રશેખર નૃપ નંદ. ૮.

વિજયસેન સુરિ વંદિને, ચંદ્રશેખર ભૂપરાય;
ઘર આવ્યા સુરિ તેડિને, બહુ વિધ ભક્તિ કરાય. ૯.
એક દિન રાજ કચેરિએ, બેઠા કુંવર નરેંદ,
નર એક આવી તિણે સમે, કહે નમિ પદ અરવિંદ. ૧૦.
હું છું પદ્મરથ રાયનો, ભૃત્ય નામ હરિદાસ;
પદ્મપુરીથી મોકલ્યો, નિકટ કામ તુમ પાસ. ૧૧.
સપ્તમ માળે ખેલતી, મૃગસુંદરી સખી સાથ;
અપહરિ વ્યંતર ખેચરે, લેઇ ગયો ગ્રહિ હાથ. ૧૨.
ગામ વનાંતર જોઇ વળ્યા, ન જડી શુદ્ધિ કાંહી;
સાંઢિ ચડી એક રાતમાં, હું આવ્યોછૂ આંહી. ૧૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(કામણગારો એ કૂકડો રે—એ દેશી)

વનિતાશું ચિત વેધીયૂ રે, વળી સાંભળી વાત;
વશા વશી જઇ વેગળી રે, વિષમી વજ્જરની ઘાત. ૧.
વિરૂઇ વેળા વિયોગની રે, વેધકને ન ખમાય,
વિજોગી વનમાં ફરે રે, જંપાપાત કરાય. વિરૂઇ૦ ૨.
જિમ ચકલો ચકલી બીહૂ રે, ઉષ્ણ ઋતુને કાળ;
તૃખાવંત વિલોકતા રે, સેહેતાં તાપની ઝાળ. વિરૂઇ૦ ૩.
ઉદક વિના રજની ગઇ રે, પડિયો વાદળ ઠાર;
કુશાગ્રે જળ બિંદુઆ રે, દેખંતાં તિણિ વાર. વિરૂઇ૦ ૪
પ્રેમ વિયોગે દોય ચિંતવિ રે, એક એકને કહે ત્યાંહિ;
તું પી તુ પી કરતાં પડયૂ રે, પવને જળ રજમાંહિ. વિરૂઇ૦ ૫
મરણ ગયાં દોય નિરાશથી રે, એ નરનારી વિયોગ,
ઇંદ્ર રિસાણિ મનાવતા રે, જો છે બહુલા ભોગ. વિરૂઇ૦ ૬.
ચંદ્રશેખર મન ધ્યાવતા રે, રણથી મળીયૂં રતન;
રાંક તણે ઘર પાઠવ્યૂ રે, ન કર્યૂં કાઇ જતન. વિરૂઇ૦ ૭
ભોજન સજ્યા આસન વસુ રે, રાજ્ય રમણી ઘર પ્રાય;
સુનાં મૂકતાં એટલાં રે, અન્ય અધિષ્ઠિત થાય. વિરૂઇ૦ ૮.

એમ ચિંતિ નિજ ઘર જઇ રે, વાત કરિ વિસ્ત્રિપાસ;
કરવા ગવેષણા એણી નરે, જઈસ્યૂં જ્ઞાનિને પાસ. વિરૂ૦ ૯.
ગગને ગયા ઘડી એકમાં રે, યશોમતિ યોગણી પાસ;
વંદિ નમિ પૂછત સા કહે રે, મ કરો ચિત્ત ઉદાસ. વિરૂ૦ ૧૦.
મનોવેગ વિદ્યાધરૂ રે, વિદ્યા સાધન હેત;
નારી પદ્મણી ખોળતો રે, ઠામ ઠામ ધરિ નેહ. વિરૂ૦ ૧૧.
તુજ નારી લહી પદ્મણી રે, હરીને ગયો હીમવંત·
અદ્રિમાં ગુફામાહી જઇ ઠવી રે, કહે તસ નિજ વૃતાંત. વિરૂ૦ ૧૨.
સાંભળ નારી નિર્ભય થઇ રે, સાધવિ વિદ્યા હોય;
નગન થઇ સન્મુખ રહો રે, જીમ અમ સિદ્ધિ હોય. વિરૂ૦ ૧૩.
અમોઘ બાણને મોહની રે, સિદ્ધ થશે દિન બાર;
પટરાણી તુજને કરી રે, વિલસીશું સંસાર. વિરૂ૦ ૧૪.
સુણી મૃગસુંદરી મહા સતિ રે, પામી ચિત્ત કલેશ;
એટને સા એમ ઉચરે રે, ધૈરજ ધરીય વિશેષ. વિરૂ૦ ૧૫.
લાવિ માત સહોદરી રે, નગન કરી એણે ઠાય,
વિદ્યા સાધિ કરો રાણીઓ રે, સહજ મેળાવા થાય. વિરૂ૦ ૧૬.
ફણિધરની મણી કુણ લિએ રે, વન્હીમેં ઘાલે હાથ;
કેસરી કેસરા કુણ ગ્રહે રે, હૂં રે સતી છુ સનાથ. વિરૂ૦ ૧૭.
વાલ્હો વિદેશે નહી વેગળો રે, હરિ સમ મૂજ ભરતાર;
તુજ સરિખાં હરણાં ફરે રે, લંપટીને ધિકાર. વિરૂ૦ ૧૮.
પરમેષ્ટી મંત્ર મહા બળી રે, પાઠ સિદ્ધ મુજ પાસ;
જ્ઞાની ગુરૂજી પાસે લીયો રે, જેથી શત્રુ વિનાશ. વિરૂ૦ ૧૯.
જો મુજ સાથે તું બળ કરે રે, તો સતિ કેરે શરાપ;
બાળી ભસ્મ ક્ષણમાં કરૂ રે, રોશે પિયા મા બાપ. વિરૂ૦ ૨૦.
એટ સુણિને ક્રોધે ચઢી હું રે, બલી દીશાવે ભીત;
પણ સા નિશ્ચળ થઇ રહી રે, રાખી કુળવટ રીત. વિરૂ૦ ૨૧.
યોગણીનાં વયણાં સૂણિ રે, ચાલ્યો ચંદ્રકુમાર;
પલક માંહે ગુફામાં પોંચિયો રે, તત્ર દીઠી નિજ નાર. વિરૂ૦ ૨૨.

કુંવર કહે રે, પાતકી રે, પરનારી હરનાર;
રૂઠ્યો દૈવ તુજ ઉપરે રે, કુણ ઇહાં રાખણહાર. વિરૂઇ૦ ૨૩.
સાંભળી ખેચર ઉઠિયો રે, લાગ્યો યુદ્ધ પ્રચંડ;
કુમર અજેય ખડ્ગે કરી રે, કીધો ખંડોખંડ. વિરૂઇ૦ ૨૪.
વિદ્યાબળે એક રથ કરી રે, બેશી દંપતિ દોય;
કૌતક જોતાં ગગને ચલે રે, પોહોતા પદ્મપુર સોય. વિરૂઇ૦ ૨૫.
રાજા રાણી સજન સહુ રે, ભેટે સુતા જામાત;
ઘર લાવ્યા બહૂ ઓચ્છવે રે, પુછો સકળ કહી વાત. વિરૂઇ૦ ૨૬.
રંગરસે તિહાં લીલા કરે રે, સુખભર દંપતિ તેહ;
કોઇ દિન સોવન સોગટે રે, રમતાં ધરિ બહૂ નેહ. વિરૂઇ૦ ૨૭.
શાસ્ત્ર કથા ગીત ગાનમેં રે, કોઇ દિન નાટકશાળ;
દેવદુ ગુંદકની પરે રે, ભોગવે સુખ રસાળ. વિરૂઇ૦ ૨૮.
ચંદ્રશેખરતણા રાસનો રે, ત્રિજો ખંડ રસાળ;
શ્રી શુભવીરની વાણીએ રે, તેની દસમી ઢાળ. વિરૂઇ૦ ૨૯.

દોહરા.

એક દિન દંપતિ પરિકરે, પરીવરીયા વન માંહિ;
કેળ કરંતા મોજશૂ, શીતળ વન તરૂ છાંયે. ૧.
મયુર કનકમઇ તિણે સમે, રમતો દેખી દૂર;
મૃગસુંદરિ મન મોહિયુ, બોલિ આનંદપૂર. ૨.
મનમોહન સુજને દિયો, આણી એહ જ મોર;
રમવા કારણ દિલ લહ્યુ, એ મુજ ચિતનો ચોર. ૩.
ચંદ્રશેખર તવ ચાલિયો, મયુરને લેવા કામ;
નાઠો મોર વનાંતરે, નૃપ પણ પૂઠે તામ. ૪.
આતરિયો તવ ઉડતાં, ઝાલ્યો મોર મહંત;
ઉપર અસ્વારિ કરી, તવ ગગને ઉડંત. ૫.
કુંવર વિચારે ચિત્તમાં, એહ કિશો ઉતપાત;
જોઉ કિહાં એ જાય છે, એ પક્ષી કુણ જાત. ૬.
વન ગિરિ ગામ ઓળંગિયાં, ક્ષણમાં કોસ હજાર;

યમુના નઇ જળધિ લહી, નાંખે તાસ મજાર. ૭.
કુંવર તરી કંઠિ જઇ, કરતો ચિત્ત વિચાર;
ખિણુ સંયોગ વિયોગ મઇ, સુતધર કહે સંસાર. ૮.
મથુરાપુરિ દેખણુ ગયા, તિહાં જિન ચૈત્ય નિહાલ;
પંચ અભિગમ સાચવી, વંદ્યા જગત દયાળ. ૯.
એક શ્રાવક મુખથી સુણિ, તિહુ નાણી અણુગાર;
મનોરમ વનમાં આવિયા, વંદન જાત કુમાર. ૧૦.
વંદિ નમી મુનિને સ્તવી, બેઠા ધર્મ સૂણુંત;
અવસર પામી વિનયથી, એણિ પરે પ્રશ્ન કરંત. ૧૧.

ઢાળ ૧૧ મી.

(થાંપર વારિ માંકા સાહીબા કાબેલ મત જાજો—એ દેશી.)

પૂછે કુંવર મુનિરાજને, કૂણુ મોર રૂપાળો;
કનકમઇ પીછાં ઝગે, ગતિએ લટકાળો. ૧.
વિસમય વાત ન વિસરે, જો ચતુર નિહાળે;
મધુર રસિક ફળ ઔષધિ, મુખમાં ઓગાળે. વિસમય૦ ૨.
દેખિ વને હૂં શિર ચઢયો, ઘડિ દોય ખેલાવ્યો;
નભ ચઢિ નઇ જળ નાંખિયો, ફરિ નજર ન આવ્યો. વિસમય૦ ૩.
જ્ઞાનિ કહે ભવ તેરમે, તું સુરપુર વાસી;
વસૂદત્ત નામે શેઠિયો, પ્રિયા ચ્યાર વિલાસી. વિસમય૦ ૪.
તેહમાં એક અણમાનિતિ, નવિ નજરે જોવે;
દુખભર રેહેતી વેગળી, દિન રાતે રોવે. વિસમય૦ ૫.
તપ જપ કષ્ટે ભવ ભમિ, થઇ વ્યંતર દેવી;
ભવ ભવ તે તુજને નડિ, ઘણી વાત શૂં કેહેવી. વિસમય૦ ૬.
મૃગસુંદરિશૂં દેખિને, આકાશે જાતિ;
પૂરવ વેર સંભારતાં, ભરિ ખેદે છાતિ. વિસમય૦ ૭.
મોર રૂપ કરી તુજ હરિ, સરિતામાં ધરિયો;
ખેદ ઘણો હણવા તણો, તુજ પુન્યે સરિયો. વિસમય૦ ૮.
ક્લેશ ન ધરવો નારિશું, ઘરમાં કોઇ વેળા;

જો વંછે સુખ સંતતી, લક્ષ્મિના મેળા. વિસમય૦ ૯.
સલના લક્ષ્મીરૂપ છે, નરને ઘર માંહિ;
રીસવતાં રીસાઇને, જાય અંતર દાહે. વિસમય૦ ૧૦.
નારિને ઘરથી કાહાડતાં, લક્ષ્મિને કાહાડી;
સુખ નવિ પામે તે કદા, વાવિ વિખની ઝાડી. વિસમય૦ ૧૧.
સંસાર દાહે ત્રણ છે, વિશરામની છાયા;
પુત્ર કલત્ર ને ગુણભર્યાં, સજ્જનની માયા. વિસમય૦ ૧૨.
વળિ નિશિદિન નારી વડે, નહિ ઘરની ચિંતા;
ચાકર સત સેવા કરે, પણ નિજ નવા હુતા. વિસમય૦ ૧૩.
જગમાં દુર્લભ નારિયો, ગુણ ત્રણ્યે વખાણી;
સહસ દૂષણ દૂરે તજો, એ પંડિત વાણી. વિસમય૦ ૧૪.
સુત ઉત્પતિ નારિથી, ઘર ભાર ઉઠાવે;
પતિમરણે ભેગી બળે, તસ કિમ દૂહવાવે. વિસમય૦ ૧૫.
સરસ અશન દિએ કંતને, લુખું પોતે ખાવે;
દુખની વેળા સખાઇ છે, પણ દૂર ન જાવે. વિસમય૦ ૧૬.
તે સ્ત્રિ જો બળતી રહે, નહિ પુત્રના મેળા;
વેપારે લાભ ન નીપજે, રેહે દળદર વેળા. વિસમય૦ ૧૭.
વેર હૂવે અતિ આકરૂં, બહૂ ભવ દુખ પાવે;
વીર પ્રભૂને વ્યંતરી, શિતળ જળ છંટકાવે. વિસમય૦ ૧૮.
જે નર ઘરનારી તજી, કરે પરઘર મેળા;
ધન હાણી પ્રિયા સવી, તસ વંઠી વેળા. વિસમય૦ ૧૯.
એક ગામે એક રાજવી, તસ પુત્ર ભલેરા;
ખચ્ચર ઘોડી જનમિયો, ઘર મોહોટો વછેરા. વિસમય૦ ૨૦.
નામ ઊજાગરો તેહનું, ઘરે બાંધ્યો ખાવે;
મધુભટ વિપ્ર તે ગામમાં, પરીકરશું રેહવે. વિસમય૦ ૨૧.
ઊંધ નામે મહીષિ ઘરે, મણ દૂધ કરંતી;
તસ ઘૃત વિક્રયતા વશે, આજીવી ચલંતી. વિસમય૦ ૨૨.
ઘૃત વેચણ દરબારમાં, એક દિવસે જાવે;

ધૂત દેઇ નાણું માગતો, તે દૂર રહાવે. વિસમય૦ ૨૩.
નાંખ્યા રૂકમ ઉંચા માળથી, અશ્વ લાદિમાં પડિયા;
વેણી લેઇને આપતાં, દ્વિજ નજરે ચઢિયા. વિસમય૦ ૨૪.
પૂછંતાં કુંવર ભણે ઇશું, લાદિ રૂકમ મઇ છે;
એહ વછેરા ભાગ્યથી, અમ લચ્છી ભઇ છે. વિસમય૦ ૨૫.
તે કહે બ્રાહ્મણને દિયો, તુમ પૂન્ય જ હોવે;
નૃપસુત કહે મહીષિ દીયો, અમે તુમ હરિ દેવે. વિસમય૦ ૨૬.
વિપ્ર લોભ વશ શેરભી, દેઇ લિએ વછેરો;
ધર જઇ સેવા કરે, દાણો દેઇ ઘણેરો. વિસમય૦ ૨૭.
આજિવિકા મૂળથી ગઇ, ઘર દુર્બળ કીધો;
મંદમતિ ઉંઘ વેચીને, ઉજાગરો લીધો. વિસમય૦ ૨૮.
નારીશૂં રસ પ્રેમથી, જગ શોભા વાધે;
થિર ચિતેં ગુરૂ સેવતાં, શૂં એ ધર્મ તે સાધે. વિસમય૦ ૨૯.
એમ જ્ઞાનિ વંયણાં સુણિ, ઉઠી કુંવર સધાવે;
નઇ ઉપકંઠ તરૂ ઘટા, વન જોતો જાવે. વિસમય૦ ૩૦.
દૂર વનાંતર આવતા, દ્રાખ રાયણ મીઠી;
એક તરૂ ડાળે ઝૂલતી, તરવાર તે દીઠી. વિસમય૦ ૩૧.
કનક મૂઠ રતનં જડી, લંબી અહી નારી;
ચિંતે કુંવર કોઇ ખેચરે, વનમાં વિસારી. વિસમય૦ ૩૨.
અથવા ખડગ આ વન ધરી, કોઇ સૂભટ પઇઠો;
એમ ચિંતી વનમાં ફર્યો, પણ કોઇ ન દીઠો. વિસમય૦ ૩૩.
આવિ ખડગ લેઇ જોવતો, જાણે મોતિનો હાર;
મેન રહિત કરી ઝગમગે, શ્વેત તેલની ધાર. વિસમય૦ ૩૪.
અળશી કુસુમસમ છે પ્રભા, વિજળી દૂર પેખ;
દેખી અચંભો પામિયો, લેઇ ખડગ વિશેષ. વિસમય૦ ૩૫.
જોવા પરિક્ષા તે ગયો, વાંકા વંસ છે થૂળ,
ગુલમ વિટાણા પરસ્પરે, ઘન વંશનાં મૂળ. વિસમય૦ ૩૬.
વૈશાખ ઠાણ કુંવર રહી, છેદે બળ સાર;

પામી અચંભ ખડગ જૂએ, દીઠિ રૂધિરની ધાર. વિસમય૦ ૩૭.
વંશ જાળ જોવે ફરી, ધુપ કુંડે ધૃત પૂરે;
નર એક કર માળા રહી, પડ્યું મસ્તક દૂરે. વિસમય૦ ૩૮.
રૂધિર ઝરંતૂં દેખીને, કરે પશ્ચાતાપ;
વિણુ અપરાધી મારીયો, કરતો મંત્ર જાપ. વિસમય૦ ૩૯.
હાહાકાર કરતો ગયો, વન ખડ વિચાલ;
ઉભી દીઠી યોવના, વળગી તરૂ ડાળ. વિસમય૦ ૪૦.
સરોવર તીરે દેખિને, ચિંત ચિંતે કુમાર,
વન રખવાળી દેવતા, વા વ્યંતર નાર. વિસમય૦ ૪૧.
અથવા જોવા ઉતરી, વિદ્યાધર બાળ;
ચંદ્રવન કાંતિ ઝઘે, હોઠ લાલ પરવાળ. વિસમય૦ ૪૨.
વા યમૂના જળ દેવતા, સરોવરમા નાહી;
લીલ વિલાસે ખડી રહી, તરૂ શાખા સાહી. વિસમય૦ ૪૩.
એમ ચિંતી ધૈરજ ધરી, ગયો તેહની પાસે;
સા તસ દેખી મોહી રહી, ચિત્ત પ્રેમ વિલાસે. વિસમય૦ ૪૪.
વળિ ચિત્ત ચોરી ચિંતવે, નર રૂપે રૂડો;
પણુ સતિ નારી ચિત્તમાં, એ ભાંડથી ભૂંડો. વિસમય૦ ૪૫.
રાજકુવર ભૂલો પડ્યો, આવ્યો એણે ઠામ;
ન ઘટે મુજ તસ પૂછવું, કુણુ દેશ ને ગામ. વિસમય૦ ૪૬.
પૂછે પડુત્તર આપશું, તે પણુ ન વિશેષ,
ગુણિ જન પૂછ્યાં બોલતાં, સતિ દોષ ન લેશ. વિસમય૦ ૪૭.
ચિંતી મૌનપણે રહી, નિચિ નયનની વાસ;
ચંદ્રશેખર તિહાં આવિને, બોલાવે તાસ. વિસમય૦ ૪૮.
ઉત્તમ રાસ રસાળને, ખડ ત્રિજે વિશાળ;
શ્રી શુભવીરે તસ ભણિ, અગીઆરમી ઢાળ. વિસમય૦-૪૯.

દોહરા.

કુંવર કહે સુણુ સુંદરી, તૂં કુણુ ઉત્તમ જાત;
ગામ નગર કિહાં વાસ તુમ, કુણુ વળી માત ને તાત. ૧.

રહેવે તે સરોવર તટે, વન તરૂ કુંજ નિવેશ;
નિર્ભય ઊભી એકલી, યૌવન બાળે વેશ. ૨.
મેં તુજને વન દેવતા, જાણી આવ્યો પાસ;
ભૂપગ દગ ચળ જોવતાં, મણુઅ જાતિ વિશ્વાસ. ૩.
વળતું તવ સા એમ ભણે, સુણ ઉત્તમ ગુણવંત;
મૂળ થકી વિવરી કહું, સઘળો અમ વિરતંત. ૪.

ઢાળ ૧૨ મી.

(સાહીબા મોતીડો અમારો–એ દેશી.)

મધુરસ બોલે અમૃત વયણે, વૈતાઢ્યે છે દક્ષણ શ્રેણે;
વિજયાપૂરિનો હરિબળ રાજા, જાતિ કુળે જસ બિહૂ પખ તાજા;
સાહીબા મન ગમતા મેળા, દોહિલા મળવા એણિ વેળા;
ભાગ્યને વશ્યં ભેળા. સા૦ ૧.
રાણી ગુણાવળી ગુણની પેટી, દોય સુત ઉપર આઠ છે બેટી;
અડશીધી જસ વેંહચી દીધી, સૃષ્ટી વિધાતે એકાંતે કીધી. સા૦ ૨.
વિકસિત વયણે ફુલ ખરંતાં, લોચન જેહના અમિય ઝરંતાં;
પૂર્વ દિશા સમ ચંપકમાળા, સાત દિશા સમ સાત વિશાળા. સા૦ ૩.
એટ ચતુર નૃપ ચોવિસ જાણી, કન્યા મોહ તણી રાજધાની;
ચોવિસ કન્યા શ્રીપૂરરાય, ગગન ગતિ નૃપની કેહેવાય. સા૦ ૪.
કન્યા આઠ સહોદરી માહરી, તાત અમારો રાય જિતારી;
ચંદ્રાવળી હું આઠે વડેરી, ચોસઠ જણની એક કચેરી. સા૦ ૫.
એક દિન ચંપકમાળા બોલી, આપણ ચોસઠ જણની ટોળી;
બાળપણાનાં પ્રેમ વિળુધાં, ઠામ ઠામ વરને જો દીધાં. સા૦ ૬.
તો પછે મળવું ન હોય કદાપિ, તિણે ઉઠયો એક વાત જ થાપી;
વર વરવો સર્વેને એક, જૈનમતી પૂન્યવંત વિવેક. સા૦ ૭.
શૂરવિર બહુ બુદ્ધિ બળિયો સેહેજે જાય ન અટકળિયો;
જીવે તિહાં લગે પ્રેમ નીવાહે, તે વર વરયો સહુને ઊછાંહે. સા૦ ૮.
એકમતો કરિ ભેળાં જમિએ, વનજળ ક્રિડાએ નિત્ય રમીએ;
એક દિન શંખપુરિનો રાય, મણિચુલનો તિહાં દૂત તે આય. સા૦ ૯.

હરિબળને કહે દેઈ તાપો, તુમ આઠ કન્યા અમને આપો;
જો ન દિઓ તો થજો રણ કરવા, સજ્જ અમે રણ કરવા હરવા. સા૦ ૧૦.
સુણ હરિબળ કહે માગ્યું ન મળશે, અમ પુત્રિ ઇચ્છાવર વરશે;
દૂત મુખે સુણિ મણિચુલ આવે, સૈન્ય શું યુદ્ધ કરી જય પાવે. સા૦ ૧૧.
હરિબળ ગ્રહી નિજ પૂર જાવે, કારાગારમેં નિત્ય વસાવે;
એક દિન વિજયાપૂરિને બાર, આવ્યા ચૌ નાણિ અણગાર. સા૦ ૧૨.
રાણિ ગુણાવળી વંદન જાવે, દુઃખ ભરી ગુરૂને પ્રશ્ન કરાવે;
મુજ પુત્રિ આઠે ભરતાર, કૂણ થાશે ભાગ્યવંત કુમાર. સા૦ ૧૨.
વળિ અમ પુન્ય ઉદય કીમ થાશે, મુજ પતિ શત્રુથી કિમ મુકાશે;
વળતું તસ ભાખે ચૌ નાણિ, રાણિ સુણે ચિત ધૈરજ આણી. સા૦ ૧૪.
વિદ્યા વિહૂણા તુમ સુત દોય, ચન્દ્રોદય વિણ રજની જોય;
તે દોય બાંધવને હણનાર, જે નર તે હોશે ભરતાર. સા૦ ૧૫.
તુજ પતિને મુકાવશે તેહ, તુમ શત્રુને કરશે છેહ;
નિજ તનુ છાયા લઘે જેહ, ભાવિ ભાવ મટાવે તેહ. સા૦ ૧૬.
સાંભળીને ખેદ હરખ ભરાણિ, મુની વંદી ઘર આવી રાણિ;
એક સમે અમે ચોસઠ બાળ, કામદેવ ઘર કરિ નૃત્યશાળ. સા૦ ૧૭.
સરોવર નાહી ચૈત્યે પેઠાં, તવ ભુષણ વસ્ત્રાદિ ન દીઠાં;
ગુપ્ત રહો નર ક્ષત્રી જાતે, વસ્ત્રાદિક તેણે લીધાં રાતે. સા૦ ૧૮.
પાછાં આપ્યાં તે અમે લેઈ, ખડગ રતનમણી કંચુક દેઈ;
કિધિ પરિક્ષા સાહસિક દેખી, ધાર્યું અમે કરૂ એહવો ગવેખી. સા૦ ૧૯.
અનુસારે લહુ તુમ જ એહ કુંવર કહે અમે નહિં છું તેહ;
વળતું ભણે સા સુણ ચિત લાઈ, ચંપકમાળાના દોય ભાઈ. સા૦ ૨૦.
શત્રુ હઠાવન વળી ઉનમત્ત, વિદ્યા સાધન કરે નીમિત્ત;
યમુના કિનારે મેહેલ બનાવી, રાખી નિજ બહેનો ઇહાં લાવી. સા૦ ૨૧.
પદ્મણિ લાવિ ગિરિ દરી માંહે, વિદ્યા મનોવેગ સાધે ઉછાંહે;
સાધે વાયુ વેગ ઇહાં વશ જાળે, ચંદ્રાહાસ્ય વિદ્યા ઉજમાળે. સા૦ ૨૨.
તે ખટ માસે સિદ્ધજ થાશે, તવ શત્રુને જીતણ જાશે;
મોકલી મુજને ખબર જ લેવા, તુમ શું ઉભી વાત કરેવા. સા૦ ૨૩.

ચંદ્રશેખર સુણિ ચિંતે મનમાં, તે નર માર્યો મેં દરી વનમાં;
ધૈર્ય ધરિ નિજ ચિત્ત વિમાશી, તે આગળ દોય વાત પ્રકાશી. સા૦ ૨૪.
ચંદ્રાવળી સુણિ દુઃખ ધરે મોટું, ચિંતે હૃદય મુનીવચન ન ખોટું;
શ્રી શુભવીર વચન્ન રસાળ, ત્રીજે ખંડે બારમી ઢાળ. સા૦ ૨૫.

દોહરા.

ખિણભર ખેદ ભરી થકી, સા ચિંતે તિણિ વાર;
વિખમી કર્મ તણી ગતિ, વિખમો આ સંસાર. ૧.
કુંવર વદે સૂણુ સુંદરી, મ ધરો મનમાં ખેદ;
જ્ઞાનીનું દીઠું હુવે, તિહાં નહિં કાંઇ વિભેદ. ૨.
સા કહે ઉત્તમ નર તુમે, રેહેજ્યો ઇહાં ખિણમંત;
ચંપકમાળાને જઇ, સંભળાવ્યું વીરતંત. ૩.
જો તુમપર રાગિ હશે, તો વેગે ધજ રક્ત;
મંદિર ઉર્દ્ધ હલાવશૂં, પિત્ત ધજાએ વિરક્ત. ૪.
રેહેજ્યો રકતે થીર થઇ; પિત્તે જાજો દૂર;
એમ સંકેત કરી ગઇ, ચંપકમાળા હજૂર. ૫.
તસ સંકેતે દોય ઘડી, તદગત ચિત્ત કુમાર;
ઉપશમ ગુણ ઠાણે ચઢી, થોવશ્ચરે અણગાર. ૬.
પિલિ તામ પતાકિકા, હાલતી દીઠી ત્યાંહિ;
જાણી વિરક્તા નારિયો, શીઘ્ર ચલ્યો વન માંહિ. ૭.
કેસરી સિંહ જ્યૂં મલપતો, વન ફળ કરત અહાર;
કેતે દિવસે પામિયા, દેવ અરણ્ય મઝાર. ૮.
શીતળ જળ નિરમળ ભર્યું, સરોવર દેખી તામ;
જળ પીને નિંદ્રા લીએ, તિલક તરૂ તલ ઠામ. ૯.
પૂન્યં મિત્ર બળ જાગતે, ન કરે અનરથ કોય;
વન રણ ગિરિ અરિ જળધિએ, પણ મનવંચ્છિત હોય.

ઢાળ ૧૩ મી.

(જીરે દેશના સુણિ રઢ લાગશે—એ દેશી.)

જીરે જાગ્યો કુંવર જિસ્યે તદા, જીરે દેખે રિદ્ધિ વિશાળ;

જીરે હય ગય સુભટ મળ્યા ઘણા, જીરે બોલે વચન રસાળ. ૧.
જીરે પુન્ય કરો જગ પ્રાણિઆ, જીરે પૂન્યે દાળિદ્ર દૂર;
જીરે મનવંચ્છિત મેળા મળે, જીરે પૂન્યે સુખ ભરપૂર. જીરે પૂ૦ ૨.
જીરે કરત પટાવત વિનતી, જીરે વૈતાઢયે રેહેઠાણ;
જીરે કુસુમપુરી વિમળાપુરી, જીરે અલકાપુરી સમજાણ. જીરે પૂ૦ ૩.
જીરે રતન કનક ચૂલ બાંધવા, જીરે રાજ્ય કરે વર નિત્ય;
જીરે શ્રીમતિ પ્રીમતિ પટ પ્રિયા, જીરે અવર પ્રિયા ઘણી પ્રીત. જીરે પૂ૦ ૪.
જીરે પ્રીતિ પરસ્પર છે ઘણી, જીરે જીવન મચ્છ સરીસ;
જીરે કન્યા બિહૂ જણની મળી, જીરે ખટ શત ને છત્રીસ જીરે પૂ૦ ૫.
જીરે ચૌમાસા દિન વિતતે, જીરે રાજકચેરી માંહિ;
જીરે શીતળજિન પધરાવીને, જીરે ઓચ્છવ આઠ દિન ત્યાંહિ. જીરે પૂ૦ ૬.
જીરે કાર્તિક વદ પંચમ દીને, જીરે વિદ્યાધર મુનિરાય;
જીરે ગગન મારગથી ઉતર્યો, જીરે વંદે સહૂ તસ પાય. જીરે પૂ૦ ૭.
જીરે દેવરચિત સિંહાસને, જીરે પ્રભૂ વદી બેસત;
જીરે રાય પ્રમુખ પ્રખદ ભણી, જીરે દેશના ધર્મ દિયંત. જીરે પૂ૦ ૮.
જીરે રતનચૂલ અવસર લહી, જીરે મૂનિને એમ પૂછત;
જીરે અમ દોય બાધવની સુતા, જીરે કોણ હોશે તસ કંત. જીરે પૂ૦ ૯.
જીરે કિમ મળશે કિમ જાણશૂં, જીરે કુણ થાનક મહારાજ;
જીરે ભૂચર ખેચર ભૂપતી, જીરે તવ ભાખે મુનિરાજ. જીરે પૂ૦ ૧૦.
જીરે દેવાટવિમાં સર તટે, જીરે સુતો તિલક તરૂ હેઠ;
જીરે બત્રિસ લક્ષણ કર પદે, જીરે છાયા અચ તનુ ઠેઠ જીરે પૂ૦ ૧૧.
જીરે ખટ શત બત્રિસનો થશે, જીરે ભૂચર એક ભરતાર;
જીરે ક્ષત્રિ ત્રિખંડનો રાજવી, જીરે વિદ્યા બહૂ ભંડાર. જીરે પૂ૦ ૧૨.
જીરે માગ્રવ ઉજળ પચમી, જીરે લગન દિવસ ઉચ્છાંહિ;
જીરે દસ ઘડી દિન ચઢતે થકે, જીરે જઇ જોજ્યો વન માહિ. જીરે પૂ૦ ૧૩.
જીરે પૂરવધર કહી ઉતપત્યા, જીરે વિચર્યા પંથ વિહાય;
જીરે ખેટ કન્યા મડળી, જીરે લેઇ ઇહાં નિવસાય. જીરે પૂ૦ ૧૪.
જીરે આજ વાત તે સવિ મળી, જીરે થાઓ પ્રભુ અસવાર,

જીરે કહિ એમ અશ્વ રતન ધર્યો, જીરે કુંવર ચલ્યા તિણિ વાર. જીરે પૂ૦ ૧૫.
જીરે આગળ જાતી વધામણી, જીરે આવ્યા સનમુખ રાય;
જીરે જંગલમાં મંગળ ભયો, જીરે મેહેલ રચ્યા તિહાં જાય. જીરે પૂ૦ ૧૬.
જીરે ચોરી ચિહૂ પખ ચીતરી, જીરે તેહજ રયણી માંહિ;
જીરે કરિ ઓછવ પરણાવતા, જીરે સઘળી કન્યા ત્યાંહિ. જીરે પૂ૦ ૧૭.
જીરે રસમંજરી ગુણમંજરી, જીરે તેહમાં વડેરી દોય;
જીરે વૈતાઢ્યે સહૂ તે ગયા, જીરે ખિજે દીન સહુ કોય. જીરે પૂ૦ ૧૮.
જીરે ખેચર બહુ જોવા મળે, જીરે ખેચરી ગાવે ગીત;
જીરે નાટકશાળા નિત હૂવે, જીરે રાગ રંગ રસ રીત. જીરે પૂ૦ ૧૯.
જીરે સાસય ચૈત્ય જુહારતા, જીરે કરતા નવનવા ખેલ;
જીરે કુસુમ કદળી ઘર આંગણે, જીરે રમતાં જળ વન કેળ. જીરે પૂ૦ ૨૦.
જીરે નંદીસર દ્વિપે જતા, જીરે સાથે રમણીનાં વૃંદ;
જીરે સાય પડીમા વંદતા જીરે પામે અતિ આણંદ. જીરે પૂ૦ ૨૧.
જીરે મેરૂ પમુહ સાસય જિના, જીરે જાત્રા કરિ ઘર જાય;
જીરે બિહુ સસરા પાસે થકી, જીરે વિદ્યા બહુલ ગ્રહાય. જીરે પૂ૦ ૨૨.
જીરે પશુઆંને નર ભવ કરે, જીરે નરને પશૂ અવતાર;
જીરે પર વિદ્યા છેદન તણી, જીરે એમ સવિ એક હજાર. જીરે પૂ૦ ૨૩.
જીરે નારીગણ તિહાં સંઠવી, જીરે સુંદર નર પરિવાર;
જીરે પંચ તિરથ યાત્રા ભણી, જીરે ચાલ્યા વિયત કુમાર. જીરે પૂ૦ ૨૪.
જીરે સમેત શિખર જઇ ઊતર્યો, જીરે વંદી વીસ જિણંદ;
જીરે શિતા નાળ નિહાળીને, જીરે મધુવન જાત નરિંદ. જીરે પૂ૦ ૨૫.
જીરે નંદન વન સમ મધુવને, જીરે મંડપ દ્રાખ રસાળ;
જીરે સીતાફળ દાડીમ તરૂ, જીરે જાંબુ ફળ હિતાળ. જીરે પૂ૦ ૨૬.
જીરે ફણસાં લિંબુ હરીતકી, જીરે રાયણ ને સહકાર;
જીરે કદળી કુસુમ સુરભિ તરૂ, જીરે રામ જામફળ સાર. જીરે પૂ૦ ૨૭.
જીરે અંજીર નારંગ કર્મદા, જીરે કિંસુક ચંપક ફુલ;
જીરે કેતકી માલતી વિકસિયાં, જીરે પામિ તીર્થ અમૂલ. જીરે પૂ૦ ૨૮.
જીરે વડતરૂ મોહોટો એક છે, જીરે શાખા પ્રશાખા વિશાળ;
જીરે હંસ મોર શુક સારિકા, જીરે યુગલ વસે કરિ માળ. જીરે પૂ૦ ૨૯.

જીરે જાગતા ભૈરવ દેવનું, જીરે સુંદર ચૈત વિશાળ;
જીરે માનત માને તેહને, જીરે દિએ વંછિત તતકાળ. જીરે પૂ૦ ૩૦.
જીરે યાત્રિક પરદેશી જના, જીરે રેહવાના બહુ ઠાણ;
જીરે કુંવર નિહાળી નિશિ વસ્યા, જીરે કરતા તિર્થ વખાણ. જીરે પૂ૦ ૩૧.
જીરે સરોવર કૂપક વાવડી, જીરે પીધાં નિર્મળ નિર;
જીરે ત્રિજે ખંડે તેરમી, જીરે ઢાળ કહે શુભવીર. જીરે પૂ૦ ૩૨.

દોહરા.

વડ તરૂ હેઠે મુનિવરા, ચ્યાર રહ્યા છે રાત,
લઘુ વય યોવન તપ કરે, ઉત્તમ ક્ષત્રિ જાત. ૧.
ચોનાણી ગુરૂ પાસથી, ભણિયા સવિ સિદ્ધાંત;
કામ વિડંબણ ચૂકિયા, ઊપસમ. શાંત પ્રશાત. ૨.
ચંદ્ર કીરણ અમૃત ઝરે, ઉજળી પૂનમ રાત;
દેખી શ્રાવક શ્રાવિકા, આવે તજી પરતાત. ૩.
મુનિ વંદી હોળી મળી, કરતા ઓછવ ત્યાહિ;
ચંદ્રશેખર તે સાંભળી, આવિ નમત ઉછાંહિ. ૪.
મુનિ મુખ અમૃતની છટા, પામી પૂછે એમ;
લઘુ વય તુમ વૈરાગનું, કારણ પ્રગટ્યું કેમ. ૫.
મુનિ કહે આ સંસારમાં, વિરૂઆ વિષય કખાય;
રાગ વિવશ જગ જીવડા, ચિહુ ગતિમાં રોળાય. ૬.
કુંજર ફરશેંદ્રિય વશે, બંધન પામે દીન;
ગજ પણ અજ સરિખા હુવે, મરે રસનાએ મીન ૭
ભમર સુગંધિ કમળથી, નયને જળત પતંગ;
હરણ મરણ શ્રવણેંદ્રિએ, એક એક ઈંદ્રિ પ્રસંગ. ૮.
પાંચે ઈંદ્રિ વશ પડ્યા, તેહની શી ગતિ હોય;
કામ વિવશથી વેગળા, સુખિયા જગમાં સોય. ૯.
નવિ પલટાએ રાશિથી, માર્ગિ કદિય ન હોય,
અભિનવ કામગ્રહ કહ્યો, સહુને દિએ દુખ સોય. ૧૦.
શિયળવતી શિયળે સતી, સુણતાં તસ દ્રષ્ટાંત;
ભવ તજી સંયમ શ્રી વરી, આવશે અમ વ્રતાંત. ૧૧.

ઢાળ ૧૪ મી.

(મન મળવા મુજ અલજ્યો—એ દેશી)

નંદનપુર વર રાજિયો, અરિમર્દન ગુણ ધામ રે;
તિહાં રત્નાકર શેઠ છે, શ્રીદેવી પ્રિયા નામ રે. ૧.
રશિયા રસભર સાંભળો, સતિય તણા ગુણ સાર રે;
શત્રુપણું અમસ્યું કર્યું, પણ અમ તસ ઉપગાર રે. રશિયા૦ ૨.
શેઠે શક્તિ સુરી ભજી, તિણે પ્રગટ્યો સુત એક રે;
વિદ્યા શાસ્ત્ર કળા ભણ્યો, વિનયવંત સવિવેક રે. રશિયા૦ ૩.
અજિતસેન નામે થયો, પામ્યો યોવન વેશ રે;
પણ કન્યા નહીં એ સમી, જોઇ દેશ વિદેશ રે. રશિયા૦ ૪.
એક દિન દેશાવર થકી, વાણોતર ઘર આત રે;
એકાંતે કહે શેઠને, કન્યા કેરી વાત રે. રશિયા૦ ૫.
હું આવ્યો મંગળાપૂરી, દત્ત શેઠ વસે તિહાંઇ રે;
ભોજન કારણ તેડિયો, તિણે મુજને ઘર માંહિ રે. રશિયા૦ ૬.
દેખી મેં તસ અંગજા, કન્યા કુણ તણી એહ રે;
પુછંતાં મુજને કહે, અમ પુત્રી ગુણ ગેહ રે. રશિયા૦ ૭.
શિયળવતી અભિધાન છે, ચોસઠ કળા નિધાન રે;
થળચર પંખી જીવની, વાચાનું જસ જ્ઞાન રે. રશિયા૦ ૮.
પણ એ સરિખો વર નહીં, વરતે ચિત્ત કલેશ રે;
સુણી મેં મિત્રપણે કહ્યું, મ કરો ચિંતા લેશ રે. રશિયા૦ ૯.
અમ શ્રેષ્ટી સુત એ સમો, અજિતસેન તસ નામ રે;
મુજ સાથે નર મોકલો, જો કરવું હોય કામ રે. રશિયા૦ ૧૦.
સાંભળિ નિજ સુત મોકલ્યો, મુજ સાથે ધરિ પ્રેમ રે;
શેઠ સુણિને આદર દિએ, તે કરે તિલક તે ઠામ રે. રસિયા૦ ૧૧.
પરિકરસ્યું સુત મોકલે, તે જિનશેખર સાથ રે;
વરઘોડે ચડી ચોરિએ, ઝાલ્યો કન્યા હાથ રે. રશિયા૦ ૧૨.
શિયલવતિશું નિજ ઘરે, આવ્યા પરણી તેહ રે;
સુખમાં કાળ ગમે સદા, સસરા સાસુને નેહ રે. રશિયા૦ ૧૩.

ભાગતિ રાત્રે અન્યદા, શિવા શબ્દ સૂણંત રે;
પતિ નિદ્રાભર મેલીને, જળઘટ હાથ લિયંત રે. રશિયા૦ ૧૪.
શિયળવતિ ઘરથી ગઇ, એકલી૦ પુર બહારે રે,
સસરે દીઠી જાગતાં, વળિ આવી ઘણો વારે રે. રશિયા૦ ૧૫.
શેઠ કહે નિજ નારિને, સાંભળો વહુનું ચરિત્ર રે;
આજ ગઇ મધ્ય રાત્રિએ, પરઘર રમવા વિચિત્ર રે. રશિયા૦ ૧૬.
કુળ મર્યાદા ગણે નહીં, તું નહી જાણે કાંએ રે;
મેં નજરે દીઠી સહી, પરનર ભોગ પલાયે રે. રશિયા૦ ૧૭.
નારિ કહે કહેશો નહી, કોઈ આગળ એ વાત રે;
ઘરનું છિદ્ર પ્રકાશતાં, થાશે કોઇની ઘાત રે. રશિયા૦ ૧૮.
આયુ ધન ઘર છિદ્રને, ઔષધ મૈથુનવંત રે;
દાન માન અપમાન એ, નવ નર દક્ષ ગોપત રે. રશિયા૦ ૧૯.
રવિ ઉદયે સુતને કહે, સાંભળ તુજ વધુ વાત રે;
જળ ભરવા મસલું કરી, આજ ગઇ મધ્ય રાત રે. રશિયા૦ ૨૦.
એક પ્રહર પરઘર રહી, આવી પાંછી ગેહ રે;
મેં દીઠિ નજરે સહી, મ ધરો એહ શું નેહ રે રશિયા૦ ૨૧.
પુત્ર વીનીતે માનીયુ, તાતનું વચન પ્રમાણ રે;
એમ કહિ તાત ચરણે નમી, પોહોતો તે નિજ ઠાણ રે. રશિયા૦ ૨૨.
મનસૂબો કરિ શેઠ તે, વહુને કહે તુજ માત રે;
રોગે ગ્રહી મરવા પડી, આવી ખબર આજ રાત રે. રશિયા૦ ૨૩.
ચાલો તુમ સાથે ચલુ, તેડાવે તુમ માય રે;
વયણ સુણિ સસરાતણું, માય મિલન મન થાય રે. રશિયા૦ ૨૪.
રથ બેશી દોય નીકલ્યાં, મારગ ચાલ્યા જાય રે;
જળ વેહેતી નદિ દેખીને, રથથી બિહૂ ઉતરાય રે. રશિયા૦ ૨૫.
શેઠ ભણે વછ સાંભળો, મોજડી જળ વિણસેઇ રે,
પગ પાળે નદી ઊતરો, મોજડીયો કર લેઇ રે. રશિયા૦ ૨૬.
સાંભળી સારથથી ગ્રહી, મોજડી પગ દોય પેહેરી રે;
વાળી ખડા નદી ઊતરી, જળ મોજડીનું વખેરી રે. રશિયા૦ ૨૭.

રથ બેશી ચલતાં થકાં, દેખી નગર વિખ્યાત રે;
શેઠ ભણે આ શેહેરમાં, રહો સુખમાં આજ રાત રે. રશિયા૦ ૨૮.
સા કહે ઊજડ ગામ એહ, નહિ વસ્તિ લવલેશ રે;
સો ચિંતે પક જડ વહુ, હિત શિક્ષા હુએ કલશ રે. રશિયા૦ ૨૯.
હિત ઉપદેશે વાંદરે, સુગૃહિ નિગૃહિ કીધ રે;
ધારી એમ શેઠે તદા, ફરિ ઉપદેશ ન દીધ રે. રશિયા૦ ૩૦.
ચાલંતાં એક ગામડું, જિરણ કુટિર પંચાસ રે;
જોઇ સા વંદે શેઠને, દેખો શેહેર આવાસ રે. રશિયા૦ ૩૧.
શિતળ છાયા વૃક્ષની, સુંદર માણસ જાતે રે;
રયણી એ વાસો વશી, ચાલિશું પરભાત રે. રશિયા૦ ૩૨.
એણે અવસર કૂપને તટે, જળ ભરવાને આઇ રે;
માતુલ પુત્રી દેખીને, તાતને દેતી વધાઇ રે. રશિયા૦ ૩૩.
માતુલ સનમુખ આવીને, તેડિ ગયો ઉછાંહિ રે;
આસન વસન ભક્તિ કરે, રાત વસ્યા સુખ માંહિ રે. રશિયા૦ ૩૪.
ચંદ્રશેખરના રાસનો, ત્રિજો ખંડ રસાળ રે;
શ્રી શુભવીરે તેહની, ભાખી ચૌદમી ઢાળ રે.

દોહરા.

મામો મામી હરખસ્યુ, શિયળવતીને દેખ;
ભક્તિ કરે નવ નવ પરે, શેઠની વળી વિશેષ. ૧.
ભાણેજીને પૂછતો, પિતર ઘરે કિમ જાત;
સા કહે મુજ માતા રૂજા, કાલ સુણિ મેં વાત. ૨.
સો કહે મિથ્યા વાત છે, પણ મળો જઇ ઉછાંહિ;
પાછા વળતાં આવવું, મુજ સભારી આંહિ. ૩.
શિયળવતી તે સાંભળી, કરતી ચિત્ત વિચાર;
રાતની વાત ત્રિલોકીને, કપટ રચ્યું નીરધાર. ૪.
સાચી પણ અવસર વિના, વાત કરી વા ખાય;
જિમ સલ્યા સાયર તરી, ગીત કપી ગણુ ગાય. ૫.
ઊઠી પ્રભાતે ચાલતાં, મિલણા કરે સસ નેહ;
માતુલ વોળાવી વળ્યા, પંથ ચલંતા તેહ. ૬.

ઢાળ ૧૫ મી.

(કપૂર હોવે અતિ ઉજળું રે—એ દેશી.)

વહુ સસરો રથ બેશીને રે, ચાલ્યા માર્ગ નિવાસ;
મગ ઉગ્યા એક ખેત્રમા રે, દેખી પથની પાસ રે.
રાજા સુણજો સતિ વડ ભાગ્ય, અમ પ્રગટે વૈરાગ રે. રાજા૦ ૧.
શેઠ ભણે આ ખેત્રમાં રે, થાશે મગ બહુ મૂલ;
સા ભણે હોશે ફોતરાં રે, ધાનની હોશે ધૂળ રે. રાજા૦ ૨.
વચન વદ્યાં તિહાં વહૂ રે, અવળી ને અવિનીત;
શેઠ ચલે ચિંતા ભરે રે, વહુ પરખે દિત ચિત રે. રાજા૦ ૩.
નર એક નજરે દેખીયો રે, લાગ્યા અંગ પ્રહાર;
શેઠ કહે આ સૂભટ વડો રે, સા વદે રાંક એ ધાર રે. રાજા૦ ૪.
છંડી રથ પગ ચાલતા રે, દીઠી વડની શ્રેણ,
શેઠ ચલે વડ છાંયડી રે, સા ચલે તાપસ રેણુ રે. રાજા૦ ૫
શિતળ છાંયે બોલાવતા રે, પણ ચલતી દેઇ પીઠ;
ફરતી ચચળ હસલી રે, બોલતી નજરે દીઠ રે. રાજા૦ ૬.
હરખભરે રમે એકલી રે, હસલી શેઠ વદંત,
સા ભણે શોકથી એ ફરે રે, રોતી વિલાપ કરત રે. રાજા૦ ૭.
નર એક આવતો દેખીને રે, શેઠ વખાણે સોય,
સા કહે નહિ નર નારી છે રે, વેશ પુરૂષનો હોય રે. રાજા૦ ૮.
એક ગામે વન પરિસરે રે, યક્ષાલય રહી રાત;
રથ બેશી બિહુ જણ ચલ્યા રે, જવ પ્રગટ્યો પ્રભાત રે. રાજા૦ ૯.
કૂપકે જળ ભરતી સ્ત્રિયો રે, દેખી ચકવી એક;
ઉચ સ્વરે કરી બોલતી રે, ચકવાસહ અવિવેક રે. રાજા૦ ૧૦.
શેઠ કહે રવિ દેખીને રે, બિહૂ જણ હરખે લવંત;
સા ભણિ શોક ભરે મિહુ રે, કૂપકે રૂદન કરત રે. રાજા૦ ૧૧.
પીહર ગામ હવે રહ્યુ રે, વેગળું કોસ તે ચ્યાર;
પંથ વિચાલે દેખીયો રે, તરૂવર લિંબ વિશાળ રે. રાજા૦ ૧૨.
તેહ તળે રથ છોડીયો રે, ભોજન ભક્ષણ હેત;

બેઠા શેઠ તરૂ તળે રે, સા દૂર અસન કરેત રે. રાજા૦ ૧૩.
કરિ તરૂ મૂળ સોવતી રે, શેઠ લિંબતળે શ્રાંત;
વાયસ એક સતિ આગળે રે, વાણી મધુર વદંત રે. રાજા૦ ૧૪.
વાયસ વાણી સાંભળી રે, શિયળવતી ભણે એમ;
છાનો રહે તું મૌકુલી રે, પશુ વયણે નહીં પ્રેમ રે. રાજા૦ ૧૫.
સા કહે એકને વયણુ થયો રે, કંતની સાથે વિયોગ;
વળિ તુજ વયણુ ચિત્ત ધરૂં રે, તો મળે પૂરણુ ભોગ રે. રાજા૦ ૧૬.
પુછે શેઠ વચ્છ શુ કહે રે, એ વાયસની જાત;
સા કહે સસરાજી સુણો રે, સત્ય વચન દુઃખ દાત રે. રાજા૦ ૧૭.
કુડકપટ છળ ભેદિયા રે, તેહને જુઠ સૂહાય;
ગગાજળસમ સજનાં રે, સત્ય વચન સુખદાય રે. રાજા૦ ૧૮.
કટક તરૂ કરહા રૂચે રે, કરતા છંડી દ્રાખ;
મૌકુલિ કુળ પિચૂમંદ શૂં રે, તજી આંબા ફળ સાખ રે. રાજા૦ ૧૯.
શેઠ વદે સત્ય બોલિએ રે, ભૂલ ચૂક કરિ દૂર,
સા કહે લઘુ વય વિનયથી રે, રહિ ગુરૂ ચરણુ હજૂર રે. રાજા૦ ૨૦.
બાંધવ સાથે હું ભણી રે, કાકરૂતમુહ ગ્રંથ;
સુગુરૂ પસાએ મેં લહ્યા રે, પશુ પંખિ વચ પંથ રે. રાજા૦ ૨૧.
કાક કહે મુજને દિયો રે, ખાવા કરૂંબો ભક્ષ;
તો તુજને આપુ સહી રે, કંચન વર દસ લક્ષ રે. રાજા૦ ૨૨.
શેઠ વચને તસ સા દિએ રે, કાક ભખી ભણે વાચ;
કરિર તરૂ તળ છે ચરૂ રે, કંચન કેરા સાચ રે. રાજા૦ ૨૩.
શિયળવતિ વચને સુણિ રે, શેઠ ભણે શૂં સત્ય;
સા કહે શાસ્ત્ર ગીરા નહિ રે, હોયે કદાપિ અસત્ય રે. રાજા૦ ૨૪.
શેઠે ખણાવી ભુમિકા રે, લીધા ગણિ દસ લક્ષ;
શેઠ પ્રમોદ ઘણો ધરે રે, દેખિ કનક પરતક્ષ રે. રાજા૦ ૨૫.
રથમાં ઠવિ રથ વાળિયો રે, તવ સા ભણે સુણો તાત;
મુજ પીહર છે ઢુકડું રે, પાછા વળિ કિમ જાન રે. રાજા૦ ૨૬.
તે કહે બેટા સાંભળો રે, વાંક ઘણો મુજ માંહિ;

માશી કરી ઘર આવીએ રે; વાત કહિશુ પછે ત્યાંહિ રે. રાજા૦ ૨૭.
તેં અમને સુખિયાં કર્યા રે, તું ઘર લક્ષ્મી રૂપ;
તું તુઠી થકી જે દિએ રે; તે ન દિએ ઘર ભૂપ રે. રાજા૦ ૨૮.
નિજ અપરાધ ખમાવિને રે, રથે બેસારી તેહ;
કુળ દેવીપરે પૂજતાં રે, સુખભેર આવ્યાં ગેહ રે. રાજા૦ ૨૯.
ચંદ્રશેખરના રાસનો રે, ત્રિજો ખંડ રસાળ;
શ્રી શુભવીરની વાણીએ રે, પન્નરમી કહી ઢાળ રે. રાજા૦ ૩૦.

દોહરા.

નિજ પત્ની સુત આગળે, શેઠે કહિ સવિ વાત;
હરખ્યાં વળિ સુખિયા થયા, સતિયપણે કરિ ઘાત. ૧.
અવસર પામી પૂછતા, નિશિથ સમય કિહાં જાત;
જળમાં પેહેરી મોજડી, નગરને ઉજડ ખ્યાત. ૨.
ગામને નગર તે કિમ કહ્યુ, ખેત્રે મગ નહીં થાય;
સુભટને કાયર કિમ કહ્યો, શિતળ છડી છાય. ૩.
રોતી હસી કિમ કહી, નરને કિમ કહી નાર;
ચકવા ચકવી રોવતાં, તરૂ તલ તજત અહાર. ૪.
એ એકાદશી પ્રશ્નનો, ઉત્તર આપો સાર;
પંડિતને પૂછ્યા વિના, પામે ન તત્વ વિચ્યાર. ૫.
એમ નિસુણિ સતિ સાસુને, સસરો કંત સુણંત;
મૂળ થકી વિવરો કરી, કેહેતી હર્ખ ધરંત. ૬.

ઢાળ ૧૬ મી.

(મારા વાલાજી હો હું રે ન જાઉં મહી વેચવા રે લો—એ દેશી.)
મોરી સાસુજી હો સસરો ન સમજે સાનમાં રે લો. એ આંકણી.
દિયર દેરાણી દિવાનિયો રે લો, તુમને કાં નવિ સાન; મોરી૦ સસરો.
જે કુળવતી મોહા સતિ રે લો, રાત્રે ન જાયે રાન. મોરી૦ ૧.
રયણિએ રણમા એકલી રે, જાય જો સહસની સાથ; મોરી૦
સતિને કોણ લોપી શકે રે લો, જો દિલ ધોવે હાથ. મોરી૦ ૨.

વ્યવહારથી શોભે નહી રે લો, નિશ્ચય કોઇક વાર; મોરી૦
વિધિ નિષેધ નવિ બોલતા રે, એકાંત જિન ગણધાર. મોરી૦ ૩.
તુમ ઘર સુખ કરવા ભણિ રે લો, શિવાનો શબ્દ સુણંત; મોરી૦
મધ્ય નિશાએ હું ગઇ રે લો, ઘટ એક હાથ ધરંત. મોરી૦ ૪.
કુંભવડે સરિતા તરી રે લો, જળથિ મૃતક થળ કિધ; મોરી૦
કટિએ ભુષણ હીરે જડ્યા રે લો, તે સવિ ઘટમાં લીધ. મોરી૦ ૫.
મૃતક શિયાળ લેઇ ગયાં રે લો, હું રે આવી નિજ ગેહ; મોરી૦
ગુપ્ત ભુષણ દાટ્યાં હતાં રે લો, સાસુને દીધાં તેહ. મોરી૦ ૬.
શેઠ ખુશી થઇ બોલિયા રે લો, વહુએ કર્યો ઉદ્ધાર; મોરી૦
આળ દીધી મેં પાપીએ રે લો, ઘરજન સર્વ ગમાર. મોરી૦ ૭.
વહુ કહે નઇ જળ ઝાંખરાં રે લો, કંટક વેંધે પાંય; મોરી૦
પછે મોજડી શા કામની રે લો, પંથ વિષમમેં રખાય. મોરી૦ ૮.
મોટે નગર નહિ સજના રે લો, જણ જણ પૂછે કુણ; મોરી૦
ઉજડ આપણા ચિત્તશું રે લો, માગ્યું મળે નહિ લુણ. મોરી૦ ૯.
ગામડે પણ મુજ માઉલે રે લો, કીધાં સુખિ એક રાત; મોરી૦
ગામ એ નગરથી મોટકું રે લો, પામ્યાં જિહાં સુખ સાત. મોરી૦ ૧૦.
કોમળસખા લેઇ ગયો રે લો, જંતુ પડ્યા પ્રતિકુળ; મોરી૦
મૂરખ માલધણી મળ્યો રે લો, તિણે કહી ધાનની ધૂળ. મોરી૦ ૧૧.
સુભટ તે સનમુખ ઘા લિએ રે લો, કાયર પૂંઠે ધાય; મોરી૦
તીણે રાંક નર મેં કહ્યો રે લો, નાઠો કુટાયો જાય. મોરી૦ ૧૨.
વિષ્ટા કરે સ્ત્રિ મસ્તકે રે લો, વડપરે વાયસ હોય; મોરી૦
ભર્ત્તા મરે ખટ માસમાં રે લો, તાપે ચલત તિણે જોય. મોરી૦ ૧૩.
હંસ વિયોગે હંસલી રે લો, રોતી વચનભર શોગ; મોરી૦
વયણાં સુણી મેં ભાખિયું રે લો, જગતમેં ભુડો વિયોગ. મોરી૦ ૧૪.
કોઇ કારણ વશ નારિએ રે લો, લીધો છે નરનો વેશ; મોરી૦
વામ સ્ત્રિ પગ આગળ ચલે રે લો, જાણિ મેં ગુરૂ ઉપદેશ. મોરી૦ ૧૫.
મુગતાહાર તારા ઝધે રે લો, સ્ત્રિમુખ ચંદ ત્રિલોક; મોરી૦
રાત્રિ ફરિ ભ્રમણા ભજી રે લો, ચકવી રૂએ ધરિ શોક. મોરી૦ ૧૬.

કાક શકુની લિંએ રહે રે લો, વિટ અહી ગરલ નિપાત; મોરી૦
તરૂ તળે અશન ન કીજીએ રે લો, એક દીન જીવિત ઘાત. મોરી૦ ૧૭.
શિયળવતી મુખ સાંભળી રે લો, હરખ્યા સહુ અતિરેક; મોરી૦
વિદ્યાનિધિ પદવી વરે રે લો, સ્વામિની કીધી છેક. મોરી૦ ૧૮.
માતપિતા સ્વર્ગે ગયાં રે લો, અજિતસેન પદ ઠાય; મોરી૦
ઘરમેં હુકમ સતિનો વહે રે લો, માન દિએ નરરાય. મોરી૦ ૧૯.
પાંચસે મંત્રિ નૃપે કિયા રે લો, ઓછો છે મંત્રિ એક; મોરી૦
એક દિન રાજકચેરિએ રે લો, પ્રશ્ન કરે નૃપ છેક. મોરી૦ ૨૦.
રાયને જે પગથી હણે રે લો, કીજે કિશો તસ દંડ; મોરી૦
ઉત્તર કોઇએ ન આપિઓ રે લો, વાત થઇ પરચંડ. મોરી૦ ૨૧.
શેઠ પૂછે નિજ નારિને રે લો, ઉત્તર શ્યો શ્રીકાર; મોરી૦
સા કહે તેહને દિજિએ રે લો, રત્નતણો અલંકાર. મોરી૦ ૨૨.
અજિતસેને નૃપને કહ્યો રે લો, ભૂપતિ તૂઠ્યો અપાર; મોરી૦
મંત્રિમાં મુખ્ય મંત્રિ કર્યો રે લો, સુંપ્યા સકળ અધિકાર. મોરી૦ ૨૩.
સિંહસામંતને જીતવા રે લો, રાય ચલ્યા બળ લેત; મોરી૦
મુખ્ય સચીવ સાથે લિએ રે લો, શેઠ પ્રિયાને વદેત. મોરી૦ ૨૪.
એકલી ઘર તું કયું રહે રે લો, મુષકને ભય મંજાર; મોરી૦
વિદ્યા નૃપની નારી તિહું રે લો, થિર ન રહે નિરધાર. મોરી૦ ૨૫.
સા કહે કદિય ન લોપિએ રે લો, રાય હુકમ અહનિશ; મોરી૦
હું રે સતિ સતિઓ શિરે રે લો, જાણજો વિશ્વાવિશ. મોરી૦ ૨૬.
ઇંદ્રિ સમર્થ નહીં કદા રે લો, મુજ શિળ કરે વિસરાળ; મોરી૦
તુમને પ્રતિત જો ના હુવે રે લો, તો દેઉં ફૂલની માળ. મોરી૦ ૨૭.
કરમાએ ફુલ માળા તણું રે લો, તવ જાણજો પડી ચૂક; મોરી૦
કંઠ માળા ધરી નીકળ્યો રે લો, સૈન્યમાં પોહોતો નિસૂક. મોરી૦ ૨૮.
ખંડ ત્રિજે કહી સોળમી રે લો, ઢાળ રસાળ શું રીત; મોરી૦
શ્રી શુભવીર સતિતણી રે લો, સાનિધ સૂર કરે નિત્ય. મોરી૦ ૨૯.

દોહરા.

સૈન્ય પડ્યું કુસુમાટવી, અરિશૂં બન્યો સંગ્રામ;

મંત્રિ ગળે માળા લહી, પૂછે ભૂપતિ તામ. ૧.
કુસુમમાળ નિત નવનવી, કંઠ ઠવોં શે કાજ;
સા ભણે એ વાત જ કર્યેં, આવે મુજને લાજ. ૨.
ભૂપ ભણે મુજ અંતરે, રાખવો ન ઘટે તુજ;
પ્રિત પટંતર જ્યાં હુવે, ત્યાંહાં નવિ કહિએ ગુજ. ૩.
અજિતસેન વળતું કહે, મુજ સતિ નારી પ્રભાવ;
પુષ્પમાળ વિક્ષી રહે, સરસ સદા સદભાવ. ૪.
સાંભળી રાજા ચિંતવે, આ શી અદ્ભુત વાત;
સ્ત્રિ પુસ્તક ચોખાં નહી, તો કિમ સતિની ખ્યાત. ૫.
કરીય પરિક્ષા તેહની, કરશું પ્રછે તે વાત;
લોભે જગત વશી હુવે, તો પ્રેમદા કુણ માત. ૬.
ચિંતવિ એમ એક મંત્રવી, નામે અશોક કુમાર;
શિયળવ્રતીના શિયાળને, ભ્રંશ કરી એક વાર. ૭.
આવો એમ કહિ મોકલ્યો, દેઇ કનક એક લક્ષ;
તે પોહોતો સતિ ઘરસમિપ, ગુપ્ત રહ્યો લહિ લક્ષ. ૮.

ઢાળ ૧૭ મો.

(લાલ લાલ જૈસી તેરી અખિયાં રે, જેસી જલતી મસાલ—એ દેશી.)

ઉદભટ વેશે જેવતો રે, ખીણખીણ કેઇ વાર;
સતિયાં ઉપર નજરાં કરે, તે અશોક ગમાર.
ધિગધિગ વિષયી લોકને. ૧.
તંબોળ બીડાં દાસિકું રે, દેઇ ભેજત સોય;
સાપિ ન લેવે પ્રેમસે, ફેર નજરે ન જોય. ધિગ૦ ૨.
ચિંતે સતિ સિંહ કેસરા રે, લેણ ચાહત એહ;
નામ અશોક પણ શોકસેં, એહિ ધરતા હે નેહ. ધિગ૦ ૩.
મેં બિ નધા ઉનસે કરૂં રે, જાને સાચોહિ પ્રેમ;
બુદ્ધિકો બળ કેતો કરે, ધઢ લેતા હે કેમ. ધિગ૦ ૪.
મૂઢકું કુડસે દેખતી રે, બહિરાગસે નેત;
તવ સો દુતિકું પાઠવે, સા એકાંતે વદેત. ધિગ૦ ૫.

ભદ્રેપતિ ગામાંતરે રે, ગયુ કીનો વિયોગ;
જાતી યૌવન વયનિ ફળી, પિછે કયા સુખ ભોગ. ધિગ૦ ६.
મંત્રિ અશોક તુમ ઊપરે રે, રાગ ધરતા હે ખાસ;
અવસર વેળા ન ભૂલણાં, કરો ભોગ વિલાસ. ધિગ૦ ७.
સા ભણે કુળવતિ નારિકું રે, નહી પરનર સંગ;
લક્ષ તથાપિ ધન જો દિએ, તવ કરિએ બીરંગ. ધિગ૦ ८.
દુતિ અશોકકું જા કહે રે, મેને કુંઠે મનાઇ;
લાખ સોવન સતામિસે, દેત હોત સગાઇ. ધિગ૦ ९.
લાખ દિયાં લેઇ દુતિકા રે, દેઇ પાણી લગીસ;
સા કહે પંચમ વાસરે, નિશિ આશા પુરીશ. ધિગ૦ १०.
ઘરમેં અવટ ખોદિ કિયો રે, ઉપર સજ્યા બિછાય;
શિયળવંતી દીન પાંચમે, નિશિ ઊનકુ બોલાય. ધિગ૦ ११.
તંદુલ દેઇ ઊપવેશિયો રે, પડ્યો કૂપ મઝાર;
ખાનપાન ચોથે દિને, રહે ચોકી તે ચ્યાર, ધિગ૦ १२.
કેતે દિને નૃપ ચિંતવે રે, હજુ ન આવ્યા અશોક;
નિજ ઘર મોઝમેં જા રહે, હરામખોર હે લોક. ધિગ૦ १३.
લાખ દેઇ રતિકેલિને રે, ફેર મોકલે રાય;
ઓ બી બેડે કૂપમેં પડે, લાખ દ્રવ્ય ગમાય. ધિગ૦ १४.
સુમતિ હરિદત આ રીતે રે, કૂપે મેળા મિલાય;
જય કરિ રાજા આવિયા, પણ શંકા ન જાય. ધિગ૦ १५.
કુપે પડ્યાં રાંકાં કહે રે, હમ કાઢો હિ બાર;
સા ભણે હમ કહ્યા જો કરો, હોવે છૂટક બાર. ધિગ૦ १६.
અમે અથવા નૃપ પૂછતે રે, એવમસ્તુ વદેત;
એમ શિખાઇ પિછે કંતને, સવિ વાત કહેત. ધિગ૦ १७.
ગુપ્ત ભોજન કરિ રાયને રે, તેડે જમવાને તેહ;
ભૂપ અશન નહુ દેખતે, ભયા દિલમેં સંદેહ ધિગ૦ १८.
બહુ પરિકરસે ભૂપતિ રે, બેઠે ભોજન હેત;
અવટે જઇ સતિ માગતી, બહુ ભોજન દેત. ધિગ૦ १९.

ચ્યાર ભણે એવમસ્તુતે રે, રાજ વર્ગ સૂણંત;
રસવતિ ઘરમેંસિ લાય કર, સખિ ભાણે ઠવંત. ધિગ૦ ૨૦.
ભોજન મન ગમતાં કરિ રે, નૃપ બેઠા સચિંત;
મંત્રિ તણે ઘર દેવતા, જાણું ભોજ્ય દિયંત. ધિગ૦ ૨૧.
વસ્ત્ર અલંકાર રાયકું રે, લિયા જે લખ ચ્યાર;
દેઇ વિસરજે ભૂપકું, તવ પુછે વિચ્યાર. ધિગ૦ ૨૨.
સા ભણે ચ્યમ ઘરમાં રહે રે, યક્ષ દેવ તે ચ્યાર;
અસન વસન માગ્યાં દિએ, કરૂં પૂજા ઉદાર. ધિગ૦ ૨૩.
લક્ષ પસાય સતિકું દિયો રે, ગણિ બેહેન સમાન;
રાય ભણે હમ દિજીએ, ચ્યાર યક્ષનું દાન; ધિગ૦ ૨૪.
બોલે સતિ તુમ આધિને રે, અમ જિવીત પ્રાણ,
યક્ષ તણી શી વારતા, કરૂં ભેટ વિહાણ. ધિગ૦ ૨૫.
ભૂપ ગએ નિજ મંદિરે રે, હુઆ જામ પ્રભાત;
ચ્યારે નિકાલ્યા કૃપસે, જળ સ્નાન કરાય. ધિગ૦ ૨૬.
ચંદન કેસર લેપને રે, ફુલ પૂજા વિશેષ;
વંશ કરંડ બંધીએ, રથ મધ્યે નિવેશ. ધિગ૦ ૨૭.
વાજિત્ર ગીત મહોચ્છવે રે, રાજદ્વારે ચલંત;
સનમુખ આએ ભુપતિ, નિજ ઘરમેં થાપંત. ધિગ૦ ૨૮.
નૃપ કહે રસવતિ ના કરો રે, ભોજ્ય દેવેગા યક્ષ;
વેળાએ પૂજી માગતે, દિયો ખટરસ ભક્ષ. ધિગ૦ ૨૯.
બોલત તે એવમસ્તુતે રે, કછુ દિયા ન ધાન;
ભોજન વેળા વહિ ગઇ, હુઆ ભૂખે હેરાન. ધિગ૦ ૩૦.
ખોળી કરંડમેં દેખિયા રે, મુખ ફાટાં કૃશાંગ;
નૃપ વદે એ ચઉ રાક્ષસા, નહીં યક્ષનું અંગ. ધિગ૦ ૩૧.
તે ભણે યક્ષ અમે નહીં રે, અમે તુમચા દિવાન;
શિયળવતીએ બનાઇયા, રાંકા વિણ ધાન. ધિગ૦ ૩૨.
દંપતિને નૃપ તેડિને રે, કરે બહુત પ્રશંસ;
સતકાર કરિ ઘર મોકલે, લહે ધર્મ નરેશ. ધિગ૦ ૩૩.

ચોનાણી મુનિ તિહાં આવિઆ રે, જઇ વંદે નરેશ;
ચો પણ ગએ લજ્જા ભરે, સુણિ ગુરૂ ઉપદેશ. ધિગ૦ ૩૪.
સતી પતી દિક્ષા લહી રે, ગએ પંચમ સ્વર્ગ;
નરભવ નૃપકુળ રાજવી, થઇ લહે અપવર્ગ. ધિગ૦ ૩૫.
વૈરાગ રંગે રંગીઆ રે, લિએ સંયમ ચ્યાર;
બહુશ્રુત હુઇ આએ ઇહાં, અમો સૌ અણગાર. ધિગ૦ ૩૬.
કુંવર સુણી મુનિને સ્તવી રે, કરે ભક્તિ ઉદાર;
સંસારે સંગતિ સાધુની, લહે પુન્ય વિશાળ. ધિગ૦ ૩૭.
પૂરણ ત્રીજા ખંડની રે, કહી સત્તરમિ ઢાળ;
વીર કહે શ્રોતા ઘરે, હજ્યો મંગળ માળ. ધિગ૦ ૩૮.

ચોપાઇ.

ખંડ અખંડ મધુરતા ભરી, ત્રીજો ખંડ પુરણતા કરી;
શ્રી શુભવિજય ગુરૂ સુખકરી, સાકર દ્રાખ સુધારસ જરી. ૧.

इत्याचार्य श्री सिंहसूरि संतानीय संवेगी शिररत्न पंडीत श्री शुभविजय गणीशिष्य भुजिष्य पं० वीरविजयगणिभिर्विरचिते चंद्रशेखर चरित्रे प्राकृत प्रबंधे चित्रसेन पद्मावति कथा कथन मृगसुंदरीहरणे खेटमारण द्वितीय खेटघातेन चंद्रहास्यखड्गप्रापन चंद्रावलि मुखात् खेटांगजा चतुःषष्टी वार्ता श्रवण ६३६ खेटसुतापाणिग्रहण शाश्वत जिनयात्राकरण सहस्रविद्याग्रहण समेत द्वौचतुर्मुनि चरित्रे शियलवती प्रवधर्वर्णनोनाम तृतीयखंडः ॥

ખંડ ૪ થો.

દોહરા.

સરસ વચન રસ વરસતી, મુખ તંબોળ રસાળ;
નયન યુગલ કજ્જળ કળા, કંઠે મુગતામાળ. ૧.
કાશમિર આરચ્યા ભાલમેં, કટિ તટ કાંચિ ધરાય.
હંસાસન કંકણ વલય, તિલક નૂપુર પાસ. ૨.

પુસ્તક વીણા ધારણી, પરણમિ સરસતિ માય;
શ્રી શુભવિજય સુગુરૂ તણા, પ્રેમે પ્રણમી પાય. ૩.
ત્રીજો ખંડ અખંડ રસ, પુરણ થયો સુપ્રમાણ;
ચોથો ખંડ કહુ હવે, સુણજો શ્રોતા જાણ ૪.
જાણજ શ્રોતા આગળે, વકતા સફળ પ્રયાસ;
મુર્ખ સભામેં કવિ કળા, કુસુમ કુટંબી ગ્રાસ. ૫.
ક્ષુલક કરથી ટોપરી, પડી સુણિ શબ્દ અગાઢ;
નિદ્રાએ ભરી દોકરી, કરે સદસિ હાડ હાડ. ૬.
હુંધે તે સુધે મુહી, સુધે નહીં રસ ઘુંટ;
સાકર દ્રાખને પરિહરી, કટક રાતો ઉંટ. ૭.
વિકસિત નયન વદન કરી, પંડિત ગુણ પરખંત;
ભક્તિ રૂચી નિંદા તજી, શ્રોતા વિનય કરત ૮.
તે માટે સજ થઇ સુણો, આગળ વાત રસાળ;
મુનિ નમિ ચંદ્રશેખર સુએ, સુંદર ઠાણ નિહાળ. ૯.
રવિ ઉદયે ચલતા સર્વે, ગગને બેસિ વિમાન;
જિનવર ચૈત્ય નિહાળીને, ઉતર્યા રણ ઉદ્યાન. ૧૦.
વિમળ જિનેશર વંદિને, કુંવર નિકળિયા બાહાર;
પાસે પંથ વિલાસમેં, દિઠા એક અણગાર. ૧૧.
કાઉસગ્ગ ધ્યાન દિક્ષા રહ્યા, વંદિ બેઠા જામ;
જયપુર રાજા એકલો, આવી પ્રણમે તામ. ૧૨.
તે દેખી મુનિ પારિને, કાઉસગ ઇમ બોલંત;
આવ્યા વક્ત સ્વેહર્યા, તવ તે નૃપ પૂછંત. ૧૩.

ઢાળ ૧ લી.

(મધુબિંદુ સમો સંસાર, સુગ્રાણા માહાલતા—એ દેશી.)

ભર્યે વન વેળા સંજમ મેળા કિમ થયા,
હર્યો અશ્વે હું જાણ્યો કેમ કહીએ કરી દયા;
મુનિ ભાખે તુમારે નીમિતે અમે સંજમ લિયો,
હર્યો અશ્વ તે જાણ એમ પુછે ઓહી થયો.
મધબિંદુ વિષય રસ લેશ ભવકૂપે પડે,

સદગુરૂનો સુણી ઉપદેશ વિમાને નવી ચઢે. એ આંકણી. ૧.
જિન વણિકની નારી નણદિ ઉદુર મચ્છર ભરી,
ઉદવેગ લહી તે નંદ વોળાવે સહોદરી,
કપટે શકટે બેસારી સ્વસુર ગ્રેહે ધરી,
જાણી વાત લહી મૂળ ઘાત રોતી સુંદરી. મધ૦ ૨.

યતઃ

ઘઉંનું ગાડલું ને ગોળની ગોળી,
મુંજડી ગાય ને વાછડી ગોરી;
આઇજિને ચિંતવ્યું તે બાઇજિને થયું,
સાલ્લા સાટે મુળગું ગયું.

પૂર્વ ચાલ.

મોહે મૂંઝાણી સંસારિક કેરી ચેતના,
પાંચે વિષયારસે લીન નરકની વેદના;
યોવન મદ મચ્છર મદીરા છાકને મે તજ્યો,
ઘરવાસ થકી વનવાસ લઘુ વયમે ભજ્યો. મધ૦ ૩.
ચંદ્રશેખર પુછે સ્વામિ કુણ એ ભૂપતિ,
થયો કિમ તુમ નિમિત એહ ચરણ મહાવ્રતી;
તવ બોલે મુનિવર એમ સુણો ખેચરપતિ,
મહીલાશું મુઝાણા મૂઢ વાત કહૂં છતી, મધ૦ ૪.
જયપુર નગરે જયરથ રાજા ત્યાંઇ વસે,
દંત્ત મંત્રિ વડો છે તાસ મતિગુણ ઉલસે;
તસ પૂત્રિ અતિ રૂપવંતી શણગારમંજરી,
માતતાતનો બહૂલ સ્નેહ રાજમદે ભરી. મધ૦ ૫.
વય પામિ જવાનિ દિવાનિ બની ઘર ખેલતી,
છે કુમારી પણ નર પૃથ જાતાં વેધતી;
મરકટને મદિરા પીધ ને વૃશ્ચિક ડંશીયો,
શીશી ચેષ્ટા ન કરે એહ વળી ભુત વળગિયો. મધ૦ ૬.
અસતિ જુએ પુંઠ ને કેડ હલાવત ચાલતી,

શણગારી રહે દિન રાત પુરૂષ હસાવતી;
જાય પરઘર નિશિ અંધારિએ પુરૂષ ધકાવતી,
એકલી ચહુટે ખડી પંથ પાન મંગાવતી. મધ૦ ૭.
નરને રાખે ગ્રહિ, વસ્ત્ર ને દ્વારે ઊભી રહે,
ખેંચિ બાંધે કુચ બેર બેર વળી હાથે ગ્રહે;
મારી કાંકરી નટવિટ નર સંકેત જણાવતી,
ઉંચે હાથે આળસ દેત તાળી વજાવતી. મધ૦ ૮.
મોચણું કદોઇ કુંભારણુ નાઇ સોનારણી,
સખીયો કરી નિત ઘર જાત નર ખુંખારણી;
ઘણું રેહેતી પિહર નિજ તનુ નરને દેખાવતી,
કર ઉંચા કરી ઘરબાર બાળ ખેલાવતી. મધ૦ ૯.
મુખ મચકોડી કર કંકણુ આસ્ફોટન કરે,
ડસે હોઠ બજાવે દંત અંચળે વા ધરે;
ઘર દેઇ બારણે સુતી ઝાંઝર ઝમકાવતી,
દેઇ ચૂટી જગાવે કંત અંગ ધુજાવતી. મધ૦ ૧૦.
બાળ ચુબો લગાવે કઠ અંબર શિર ઢાંકતી,
કરે ટોગળા ઉભી ગોખ નરને છાંટતી;
એક દિન નિજ ગોખે ઉભી નજર ચિહુ દિશ જડી,
રયવાડિથિ વળિયો રાય તસ નજરે પડી. મધ૦ ૧૧.
રાગ લાગ્યો સચિવશું માગું કરી નૃપ પરણુતો,
સાત ભૂમિ આગ્યા શેઠવંત નૃપ નિત જાવતો;
પટરાણીને કરી દૂર રમે તેહશું અતિ,
તસ્ર અવગુણ નવિ દેખંત જાણે મહાસતિ. મધ૦ ૧૨.
શેઠ પુત્ર ધનંજય નામ મેહેલ અધ જાવતી,
દોય નયને નયન મિલંત પત્ર સા નાંખતી;
ચિઠ્ઠિ વાંચિ કામાતુર તેહ ઘર જઇ ચિંતવી,
કરિ વનથિ સુરંગા એક તસ મેહેલે ઠવી. મધ૦ ૧૩.
ભુમિ મધ્ય ગતાગત કરતી રમતી તેહસ્યું,

સુખ માને ધનંજય નારિ મળિ મુજ નેહસ્યું;
રયવાડિ ગયો નૃપ દેખે શેઠસ્યું ખેલતી,
સા તતખિણ નિજ ઘર જાય ગોખે બેસતી. મધ૦ ૧૪.
નૃપ શંકાએ ઘર જાત તથાવિધ દેખતાં,
મન હરખ્યો વાળ દિન એક નાટક નાચતા;
તિહાં પણ સા પરનર સંગે ભૂપતિ જોવતા,
શંકિત ઘર દેખે તામ સજ્યાએ ઉંઘતાં મધ૦ ૧૫.
નૃપ શંકા ટાળણ પ્રેમે વદે આંસુ ભરી;
એકલાં નવિ મુજ રહેવાય તુમે જબ જાઓ ઘરિ;
ધતુરક ભક્ષી નરપરે નૃપ સાચું ગણી,
એક દિવસે દંપતિ જાત વન ક્રીડા ભણી. મધ૦ ૧૬.
નિશિ વેલડી મંડપ સુતા સા સરપે ડસી,
કીધા ઉપચાર અનેક મુર્છા નવિ ખસી;
જનતા મળે સા સહ કાષ્ટ ભક્ષણ ભૂપતિ કરે,
જતો જાત્રા ખેચર એક દેખી ઉતરે. મધ૦ ૧૭.
કરૂણાએ નિષેધી ભૂપને તસ જળ છાંટીયો,
મંત્રબળથી કરિ સા સજ સહૂ ચિત હરખિયો;
સત્કાર કરી ખેચરને વિસર્જે નમિ કરી,
બિહૂ સુતાં નિશિ વન માંહિ નૃપ નિદ્રા પરી. મધ૦ ૧૮.
તિહાં આવ્યો ધનજય દેખિ સા એમ વિનવે,
નૃપ ઉંઘતાં સુખ હેત ચલો દેશ પુર નવે;
સો ભણે સુણ ભોળિ નારિ નરેશર જીવતાં,
નવિ રહિ શકિએ પરદેશ પગેરૂ કાઢતાં. મધ૦ ૧૯.
સુણિ સા કર ધરિ તરવાર ભૂપાળને મારતી,
તવ લેત પડાવિ શેઠ ઉગાર્યા ભૂપતિ;
ચિત ચિંતે ધનંજય પાવકમાં પ્રેમે વસે,
કરિ પટરાણી હણે તાસ માહારી કિમ થશે. મધ૦ ૨૦.
વેરાગ લહી જઇ દૂર અમે વ્રતધર થયા,

શણગારમંજરિસ્યું રાય પ્રભાતે ઘર ગયા;
વડેલી સાથ વિલાસેં વર્ષ કેતાં રહ્યો,
અમે સદગુરૂ સંગે ધ્યાન જ્ઞાન ઓહી લહ્યો. મધ૦ ૨૧.
અરિ ભેટ કરી વક્રાંવે હર્યો એ આવિયો,
સંયમનું નિમિત એ રાય મુજને ભાવિયો;
ચંદ્રશેખર પૂછે નારી મરી એ કિંહાં જશે,
મુનિ બોલે નરક મઝાર ભવ બહુલા થશે. મધ૦ ૨૨.
નૃપ પૂછંતો મુજ આગળ ભવ હોસ્યે કસ્યો,
જંપે મુનિ આ ભવ માંહિ તમે મુગતિ જશો;
ખંડ ચોથે પેહેલિ ઢાળ સુણી ચિત ધારિએ,
શુભવીર વિવેકી લોક વિષય નિવારિએ. મધ૦ ૨૩.

દોહરા.

જયરથ કહે ભવ નાટકે, વિષયિને ધિક્કાર;
ગુરૂ ઉપદેશ લહ્યા વિના, રોળે આ સંસાર. ૧.
નારી અસારી રાગથી, મેં ભવની ફળ કીધ;
તુંમે મુજને જીવિત દિયો, સાધુવંચ્છિત સિદ્ધ. ૨.
વિષય તરૂસમ સંસાર એ, તજવો મુજ નિરધાર;
આપ સવારથ સાધશું, લેઇ સંજમ સાર. ૩.
પણ પટરાણી એક છે, વનમાળા અભિધાન;
ગુણવંતી દૂરે તજી, પામી કાચ નિધાન. ૪.
પણ તસ કન્યા દોય છે, રઇ પીઇ સુંદરિ નામ;
રૂપકળા ગુણ આગળી, લવણિમ લીલા ધામ. ૫.
પ્રાકૃત સંસ્કૃત શાસ્ત્રમાં, શબ્દવેધ અનેકાંત;
નિપુણ થઇ પણ નિપુણ વર, મળતાં સુખ અત્યંત. ૬.
ચતુરાને મૂરખ મળે, વિણ પરખ્યો ભરતાર;
જાય જન્મારો જૂરતાં, તોડળ રાગ વિચ્યાર. ૭.
ચતુરા ચતુર મિલાવડો, અહર્નિશ કરતાં ગોઠ;
પય માંહે સાકર ભળી, કથનિ નાવે હોઠ. ૮.

તે માટે મુજ પુત્રિએ, કીધિ પ્રતિજ્ઞા એમ;
પ્રશ્નોત્તર દિએ તસે વરૂં, બીજો વરવા નેમ. ૯.
તે પરણાવ્યા વિણુ લિઉં, જો હું સંજમ ભાર;
તો સંસારે હેલણા, કરતા અધમ ગમાર. ૧૦.
દયા કરિ મુજને કહો, કુણ હોશે તસ કંત;
મુનિ કહે એ બેઠા ગુણી, ચંદ્રશેખર મતિવંત. ૧૧.
આવ્યું સૈન્ય તિણે સમે, પગલાને અનુસાર;
ઉઠી રાજા કુંવરને, વિનવે કરિય જુહાર. ૧૨.
દયા કરિ મુજ ઘર ચલો, મ કરો યાચના ભંગ;
કુંવર વિયટ્ટે મોકલે, ખેટ હતા જે સંગ. ૧૩.

ઢાળ ૨ જી.

(સાભળ રે તું સજની મોરી રજનિ કિહાં રમિ આવિજી રે–એ દેશી.)

નિજ પરિવાર વિદાય કરીને, નૃપશું કુંવર સધાવેજી રે;
બેશિ સુખાસન સૈન્યશું ચલતાં, જયપુર નગરે આવે.
જગ જયવંતાજી રે, પુન્યતણા ફળ જોય એ આંકણી. ૧.
રાજદ્વારે ઉતારો કરતા, એક દિન રાજ સભાયેંજી રે;
મંત્રિ સેનાપતિ શેઠ પ્રમુખ સવિ, સજ્જન ભેળા થાયે જગ૦ ૨.
રાજા રાણી તખત બિરાજે, ગાયન નર ગીત ગાવેજી રે;
સોળ શણગાર સજી ગતિ પ્રીતિ, સખિયો સંયુત આવે. જગ૦ ૩.
જોશી પંડિત શાસ્ત્ર વિશારદ, સઘળી સભા પુરાણિજી રે;
પંચપંચોલી તેર તિલંગ, આવ્યા ઉલટ આણી. જગ૦ ૪.
કન્યાએ પ્રશ્નો જે પૂછ્યા, ઉતર કો નવિ થાયેંજી રે;
સૌ બોલે પરમેં દ્રહ મોહોટો, તાગ કહો કુણ પાવે. જગ૦ ૫.
તેજ જળામળ ભાણું સરીખો, કુંવર સભામાં બેઠોજી રે;
તે દેખી દોય કન્યા અંગે કામે, અનંગી પેઠો. જગ૦ ૬.
કુંવરને પૂછે નજર હસતે, સૌને અંતર પાડીજી રે;
ઘરડો બ્રાહ્મણ શાસ્ત્ર ભણેલો, કરતો ખેતર વાડી. જગ૦ ૭.
જમના નામે ગ્રંથ ભણેલી, પુન્ય વિહુણી નારીજી રે;

ખિપ્ર ચટી લેઇ પાત્ર ભરેલી, આવી તક્ર સમારી. જગ૦ ૮.
પંદર પ્રશ્ન કર્યાં તત્ર પતિએ, ખીચડી કિમ બહુ રાંધીજી રે;
આજ મધુરિ મા તક્રે થોડી, તુજ તનુ આજ સમાધી. જગ૦ ૯.
સમશ્રવતિ પાડોશણુ ઘર છે, મહિષી સગર્ભા જાતાજી રે;
કંકોઠાં શાકે કિમ આખાં, આજ તમે તળિલાંતાં જગ૦ ૧૦.
આ કિંમ કુતરિ પેટ દેખાવે, વેણી સજી કહો કાંતાજી રે;
સત્રાગારે દાન દિએ છે, પંથ ચલતશ્યું શ્રાંતા. જગ૦ ૧૧.
પાણી પ્રચુર ઇહાં કિમ આવે છે, કુડળ ન ધર્યાં કાનેજી રે;
પંથે નાપિતનું ઘર દીઠું. લિઓ આ ફળ બહુ માને. જગ૦ ૧૨.
પુર બાહિર બકરીનું ટોળું, કહો ગણિ સંખ્યા કેતીજી રે;
એ પંદરનો એકપદે ઉત્તર, પાલી નથી સા કહેતી. જગ૦ ૧૩.
યમુના કથિત પદ અરથ જ કરવા, યમુના તરી ઉતરવુંજી રે;
કુંવર કહે સુણો રાજકુમારી, પદ ઉત્તર ચિત ધરવું. જગ૦ ૧૪.
કણમાપુ કરવાની પાલી, ન જડી ઘરમાં ખોળીજી રે;
ખિપ્ર ચટીકામાં ન વિહૂણી, તિણે રંધાણી બોહળી. જગ૦ ૧૫.
કર કંધુ બાવળની પાલી, વિણ મીઠી શી છાસજી રે;
પાલી નથી આજ તાત્રચતુર્થની, તિણે મુજ તન સુખ વાસ. જગ૦ ૧૬.
ઘરે નવિ પાલી નામે પાડોશણુ, મહિષિ સગર્ભા પાળીજી રે;
તનથિ હવણાં પાળિ છુરિ વિણુ, શાક કરૂ સ્યે મોળી. જગ૦ ૧૭.
પાલી શુનિ તસ ભક્ષણ પાલી, તે વિણુ પેટ દેખાવેજી રે;
પાલી નામ ખટપદી નથિ મસ્તકે, વેણિ સજિત નિત ભાવે. જગ૦ ૧૮.
દાનશાળાએ દાનની પાલી, આજ નથી નવિ દેતાજી રે;
ગાડિ મળિ બેશી આવી પગપાળી નથિ જિણે શ્રાંતા. જગ૦ ૧૯.
પાળી નથિ સરોવર તિણે ફાટયું, વર્ષા જળ ઇહાં આવ્યાંજીરે;
કર્ણલતિકા પાળી નથિ તેણે કુંડળ દો ન ધરાવ્યાં. જગ૦ ૨૦.
પાળી કહેતાં ચિન્હ લક્ષ વિણુ, નાપિત ઘર નવિ દિઠાજી રે;
પાળી તે ઉછંગ નથિ તિણે કિહાં રાખું ફળ મીઠાં. જગ૦ ૨૧.
પાળી શબ્દે શ્રેણી કહિજે, તે નહી પ્રાતઃકાળેજી રે;

ઘરઘરથી બહૂલી નિકળતી, અજ ગણુતી નવિ હાલે. જગ૦ ૨૨.
એમ પદ અર્થ સુણી દોય કન્યા, કુંવર ગળે વરમાળાજી રે;
ઠવતાં ફુલની વૃષ્ટિ ગગનથી, દેવ કરે ઉજમાળા. જગ૦ ૨૩.
દેવી દેવતા પરગટ આવી, સોવન ચોરી બનાવીજી રે;
અનુપમ ઓછવમોછવ કરિને, બેઉ કન્યા પરણાવી જગ૦ ૨૪.
દેવદુષ્ય ચિવર ને ભૂષણુ, રત્નજડિત દિએ દેવાજી રે,
ભૂપતિ હય ગય રથ ભટ દેવે, દાસી દાસ કરે સેવા જગ૦ ૨૫.
વાસ ભુવનમા સુખ વિલસતા, દોગુદુક સુર જેમજી રે,
દેવ ગયા અદ્રશ થઇ ગગને, જુએ કૌતક જન એમા જગ૦ ૨૬.
ચોથે ખડે બીજી ઢાળે, સુદર રાસ રસાળજી રે;
શ્રી શુભવીર વિવેકી દેવા, અવસર સમય નિહાળે જગ૦ ૨૭.

દોહરા.

શણગારમજરીને હવે, નૃપે તેડાવી હજૂર,
કહે તુમ ચરિત્ર સૂણી થયો, વૈરાગ અમ ભરપૂર ૧.
માતપિતા ઘર જઇ રહો, સુખભર કુળવટ રીત,
એમ કહી એકલી મોકલી, ગુપ્ત વાત દોય ચિત્ત ૨.
ચદ્રશેખર રાજા બિહૂ, નવ નવ ગોઠ કરત,
વાત વિનોદ છે શાસ્ત્રની, રસભર કાળ ગમત ૩.
ગીત ને શાસ્ત્ર વિનોદથી, સજ્જન કાળ ગમત,
મુરખ નિદ્રા કલહથી, વ્યસને દિન નિગમત ૪.
દોય ચ્યાર પડિત મળે, ધર્મ વાત શુભ વાત,
દોય ચ્યાર ગદ્ધા મળે, વિકથા લાતોલાત. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(ચોપાઈની દેશી)

એક દિન રાય ને ચદ્રકુમાર, કેલ કરત ચલ્યા પુર બહાર;
શિતળ જળ નદિ આવ્યુ પૂર, લોક જૂએ બહૂલા રહી દૂર. ૧.
તારૂ લોકની ન ચલે હામ, ઉછળે જળ કલોલ ઉદામ;
જાણે વસુમતિ ડૂબાવશે, શ્રીફળ લેઇ પૂજન જન ધસે. ૨.

કુંવર નૃપ જોયે તિણે સમે, સરિતા પૂર તદા ઉપસમે;
રાય ભણે નર એકને ત્યાંહિ, નાવા વર એક લાવો આંહિ. ૩.
તે પણ લાવ્યા બેઠા દોય, નદિ જળક્રીડા કરતા સોય,
નદિ પુર સનમુખ જળમાં એક, દિવ્યાભરણ વિભૂખિત છેક. ૪.
નર જાતો દેખિ નૃપ ભણે, એહને જાલિ લિયો આપણે;
નાવ હંકારી જિમ જિમ ધાય, તિમ તિમ તે નર દૂરે જાય ૫.
રાયતણે મન વિસ્મય થયો, કુંવર કહે સૂર ક્ષોભ ન ભયો,
કેટલો પથ તે નાવા ગઇ, તવ ઉભો રહ્યો તે થિર થઇ. ૬.
તે નરની પુઠે નૃપ રહી, વેણિ ડંડ નિજ હાથે ગ્રહી;
ઉંચે ખેંચીને લાવિયો, તવ કેવળ મસ્તક આવિયો. ૭.
અંગ ઉપાંગ ન દિઠું જિસે, મસ્તક જળમાં નાંખ્યું તિસે;
પુનરપિ શિર સંયુત દેખિયો, પણ દોય મસ્તક યુત તે થયો. ૮.
લહિ વિસ્મય શંકા મન વશી, દેવ વિના શક્તિ નહિ ઇશી;
કુણ તમે છો પૂછે ભૂપ, એક શિર કહે અમે દેવ સ્વરૂપ. ૯.
બિજું શિર કહે તું કુણ થાય, નૃપ વદે હું નગરિનો રાય;
નર ભણે નૃપ થઇ વિણ અન્યાય, મુજ વીણા ગ્રહિ કિમ ખેંચાય. ૧૦.
ધર્મી તપસી એકલિ નાર, વૃધ અનાથ ને દુર્બળ બાળ;
તાસ પરાભવે નૃપ રખવાળ, દયાવંત પંચમ લોકપાળ. ૧૧.
રાજા અન્યાયે અનુસરે, તાસ બૂમ કુણ આગળ કરે;
સાંભળી નૃપ ધમ્મિલ મુકિયો, તવ તે નર ગજ રૂપે થયો. ૧૨.
ઊપર નૃપ અસ્વારી થયા, ચંદ્રશેખર પણ સાથે ગયા;
વારણ ઉત્પતિયો આકાશ, સસરો જમાઇ બેઠા પાસ. ૧૩.
લોક સવે વાચા ઊચરી, જાય જમાઇ સ્વસુર અપહરી;
કૌતક જોતાં સર્વ નગરી, એક વને સામેજ ઊતરી. ૧૪.
હસ્તી ગયો બિહુને તિહાં ઠવી દોય જૂએ વન લીલા નવી;
ધર્મઘોષ દેખી મુનિરાય, વંદિ બેઠા શીતળ છાંય. ૧૫.
પુછે ગુરૂને સંશયભર્યા, સ્વામી અમને કુણે સંહર્યા;
ગજ રૂપે ઇહાં મુકિ ગયો, તવ તે દેવ પ્રગટ પણ થયો. ૧૬.

સાધુ કહે સુણ જયરથ રાય, એ સુર તુજ ગુરૂ બાંધવ થાય;
દેશવિરતિ લહિ દેવ એ હુઓ, શ્રાવક ધર્મનો મહિમા જુઓ. ૧૭.
અવધિ નાણે તુજને દીઠ, વિષય પ્રમાદે રક્ત વિશીઠ;
રખે સહોદર નરકે જાય, પ્રતિબોધન લાગ્યો અમ પાય. ૧૮.
ઘણા દિવસ તુમ ગેહે રહી, દોય સુતા પરણાવી સહી,
કન્યાદાન વિશેષે દિયો, બાંધવ જાણી નચિંતો કિયો. ૧૯.
દેવ કહે સંજમ સાધશો, તો અમથી પણ સુખિઆ થશો;
સાંભળી એમ નૃપ દિક્ષા લિએ, વેશ ઊપાધિ સઘળી સુર દીએ. ૨૦.
ગુરૂકુળવાસે બહુશ્રુત થયા, કામ વિડંબણ ચૂકી ગયા;
કેવળ પામી વિચર્યા બહૂ, સાદિ અનંત વર્યા શિવ વહૂ. ૨૧.
જયપુર આવિ દેવ કુમાર, રાજ્યે નૃપસુત થાપ્યો સાર;
દેવ અદ્રશ થયો તિણિવાર, કુંવર ગયા નિજ મેહલ મઝાર. ૨૨.
રૂપ કુંવરનું દેખી વિશાળ, કવિ ઉપમા દેવે તતકાળ;
મકરધ્વજ રહે સર્ગ મઝાર, તેહને છે રતિ પ્રીતિ નાર. ૨૩.
કામદેવ વંઠયો જગ ભમે, દેવ નરાતિરી ઘર ઘર રમે;
અંગ વિહૂણો પંડિત કહે, એ સાથે ઘર કિમ નીરવહે. ૨૪.
રતિ પ્રીતિ પતિ કલેશે કરી, રોશભરી ઘરથી નીસરી;
ખીર સમુદ્રે ઝંપા કરી, જયરથ રાજકુળે અવતરી. ૨૫.
અનંગ તાસ વિયોગે ભર્યો, નંદનવન જઇ બહુ તપ કર્યો;
કાશી તિર્થે સહ્યો અવતાર, કામદેવ રૂપ ચંદ્રકુમાર. ૨૬.
ચંદ્રશેખરનં રાસ રસાળ, ચોથે ખંડે ત્રીજી ઢાળ;
શ્રી શુભવીર વચન રસભર્યાં, શ્રોતા લોક સુણિ ચિત ઠર્યાં. ૨૭.

દોહરા.

સુખ વિલસતા કુંવરને, આવ્યો વર્ષા કાળ;
વાદળ ગર્જારવ કરે, વીજળિઓ ઝળકાર. ૧.
શામ ઘટા ગગને ચઢી, વરસતો જળ ધાર,
વસુધા નવપલ્લવ થઇ, મોર કરે ટહૂકાર. ૨.
પંખિ માળા તરૂવરે, પથિ નિજ ઘર જાય;

ખેતી કરતાં કરસણી, સુખિયા સુખ વિલસાય. ૩.
ચિત્રશાલીએ તિહ્ન જણાં, ખેલંતા સુખવાસ;
વર્ષા વિત્યે આવિયો, શારદ આસો માસ. ૪.
દંપતિ રમતાં એક દિને, સોગટબાજી વિશાળ;
નગર તણી રચના જુએ, બેઠાં સપ્તમ માળ. ૫.
તેહવે ગગનથિ ઊતર્યો, તાપસ એક જુવાન;
કુંવરે આદર બહુ દિયો, તે દિએ આશિષ દાન. ૬.

પૂછે કુંવર કિહાં થકી, આવ્યા કહો કુણ કાજ;
જોઇએ તે માગો વળી, નવિ ધરસ્યો કાંઇ લાજ. ૭.

વળતું પરિવ્રાજક કહે, ભદ્રદત્ત મુજ નામ;
વિશ્વદત્ત મુજ ગુરૂ તણું, ગંગાતટ વિશ્રામ. ૮.
ગુરૂદત્ત ઔષધિ કલ્પ છે, ઓળખાણ મુજ સાર;
મલયકૂટ ગિરિ ઉપરે, છે તે વિવિધ પ્રકાર. ૯.
સાધન વિધિ મેં બહુ કરી, નવિ થઇ સિદ્ધિ લગાર;
ખેત્રપાળ કરે વિઘ્ન તે, એ ગિરિનો રખવાળ. ૧૦.

શત જોજન પયલેપથી, ગુરૂ ફરતા આકાશ;
ગુરૂ આજ્ઞાએ હું કરૂં, જોજન એક સરાસ. ૧૧.
એક એક ઉતપાતથી, વસુધા માંહિ ભમત;
જસ કિર્તિ તુમચી સુણી, આવ્યો આશ ધરંત. ૧૨.

શત જોજન ગિરિ દૂર છે, સાધન છે દિન સાત;
અષ્ટમિ આદ પૂરણ દિન, કૃષ્ણ ચતુર્દશી રાત. ૧૩.
કૃષ્ણ ચતુર્થી આજ છે, જો ચાલો મુજ સાથ;
વિશ્રામે પોહોંચી શકું, જો ઝાલો મુજ હાથ. ૧૪.
કુંવર કહે જાઓ સુખે, સાતમ નિશિ તુમ પાસ;
આવિશું એમ વચન તે, લેઇ ગયો આકાશ. ૧૫.

નારીને કહી સાતમે, ગિરિ જઇ મળિ કહે એમ;
મુજ સાનિધ નિર્ભય જપો, મુનિ પણ જપનો તેમ. ૧૬.

ઢાળ ૪ થી.

(ઘોડી તો આઇ થારા દેશમાં મારૂજી ।। પરણી દે પાછી વાલ હો નણદીરા વીરા ।। ચાસયુ નહીં બોલુ મારૂજી—એ દેશી.)

ચંદ્રશેખર ફરે સાયુધે રાજાજી, વાણી હુએ આકાશ હો;
ગુરૂ લોપીને વંછિત નહીં ફળે રાજાજી,
ભુતેષ્ટા રાત્રિ સમે રાજાજી, ભિષ્મ અટ્ટ કીયો હાસ હો. ગુરૂ૦ ૧.
ઉત્તર સાધકને ભખું રાજાજી, અથવા સાધક ભક્ષ હો; ગુરૂ૦
કુંવર કહે પથ્થર ભખો રાજાજી, પગ પગ પડીયા લક્ષ હો. ગુરૂ૦ ૨.
મૃગ સિંહને ન ભખે કદા રાજાજી, મુજપર ઈંદ્રિ નિરાશ હો; ગુરૂ૦
તુજ જીતવાની શી કથા રાજાજી, ફરિ થઈ વાણિ આકાશે હો. ગુરૂ૦ ૩.
પર હેતે મુરખ મરે રાજાજી, દેવ ન જીત્યા જાય હો; ગુરૂ૦
તજિય રહે તું વેગળો રાજાજી, અપરાધ વિણ કોણ ખાય હો. ગુરૂ૦ ૪.
મુજગિરિ ઓષધી ચોર હો રાજાજી, નિશ્ચય હણુશ્યું તાસ હો; ગુરૂ૦
કુવર સુણી હશિને કહે રાજાજી, ફોગટ બળ પરકાશ હો. ગુરૂ૦ ૫.
અદશ થઇ ગગને લવો રાજાજી, વીરપણુ જુઓ મુજ હો; ગુરૂ૦
યુદ્ધ કરો ઈંહાં ઊતરી રાજાજી, દેખુ દેવપણું તુજ હો. ગુરૂ૦ ૬.
કોડ રૂપ ધરી ઊતર્યો રાજાજી, કુવર સુઅર રૂપ ક્રૂદ્ધ હો; ગુરૂ૦
ઘૂર ઘુરાવે ગાજતા રાજાજી, બિહુતું બન્યુ બહુ યુદ્ધ હો. ગુરૂ૦ ૭.
દતિ નખે હણતાં બિહુ રાજાજી, ઊડે પડે ગિરી કંપ હો; ગુરૂ૦
દતિ હણ્યો સુર ભાગતા રાજાજી, ગજરૂપ ધરતો અજંપ હો. ગુરૂ૦ ૮.
કુવર કરી રૂપે જુજતો રાજાજી, નાઠો સુર થયો સિંહ હો; ગુરૂ૦
નૃપ સિંહરૂપે હારવ્યો રાજાજી, રૂપ પિશાચ ધરેહ હો. ગુરૂ૦ ૯.
ઊંચો તાડ થુલ જંઘ હો રાજાજી, પેટ ગુફા કૃશ ખંધ હો; ગુરૂ૦
કુદ્દાલરદ નયનાગ્નિભા રાજાજી, વટ શાખા ભુજ દ્વંદ હો. ગુરૂ૦ ૧૦.
ફણિ મણિધર કંઠે ધર્યા રાજાજી, મોગર કરકર વાસ હો; ગુરૂ૦
જંપે મુઢ કામુધા મરે રાજાજી, નહિ જસ મુજ હણ્યે બીલ હો. ગુરૂ૦ ૧૧.
નૃપ ભણે લઘુ ગુરૂ સ્યુ કરે રાજાજી, ગજે અંકુશને ન્યાય હો; ગુરૂ૦
સુણિ સુર ક્રોધારૂણ થઇ રાજાજી, કરિ કિકિયાટો ધાય હો. ગુરૂ૦ ૧૨.

ખેતી કરતાં કરસણી, સુખિયા સુખ વિલસાય. ૩.
ચિત્રશાલીએ તિહ્ર જણાં, ખેલંતા સુખવાસ;
વર્ષા વિત્યે આવિયો, શારદ આસો માસ. ૪.
દંપતિ રમતાં એક દિને, સોગટબાજી વિશાળ;
નગર તણી રચના જુએ, બેઠાં સપ્તમ માળ. ૫.
તેહવે ગગનથિ ઊતર્યો, તાપસ એક જુવાન;
કુંવરે આદર બહુ દિયો, તે દિએ આશિષ દાન. ૬.
પૂછે કુંવર કિહાં થકી, આવ્યા કહો કુણ કાજ;
જોઇએ તે માગો વળી, નવિ ધરસ્યો કાંઇ લાજ. ૭.
વળતું પરિવ્રાજક કહે, ભદ્રદત્ત મુજ નામ;
વિશ્વદત્ત મુજ ગુરૂ તણું, ગંગાતટ વિશ્રામ. ૮.
ગુરૂદત્ત ઔષધિ કલ્પ છે, ઓળખાણ મુજ સાર;
મલયકૂટ ગિરિ ઉપરે, છે તે વિવિધ પ્રકાર. ૯.
સાધન વિધિ મેં બહુ કરી, નવિ થઇ સિદ્ધિ લગાર;
ખેત્રપાળ કરે વિઘ્ન તે, એ ગિરિનો રખવાળ. ૧૦.
શત જોજન પયલેપથી, ગુરૂ ફરતા આકાશ;
ગુરૂ આજ્ઞાએ હું કરૂં, જોજન એક સરાસ. ૧૧.
એક એક ઉતપાતથી, વસુધા માંહિ ભમંત;
જસ કિર્તિ તુમચી સુણી, આવ્યો આશ ધરંત. ૧૨.
શત જોજન ગિરિ દૂર છે, સાધન છે દિન સાત;
અષ્ટમિ આદ પૂરણ દિન, કૃષ્ણ ચતુર્દશી રાત. ૧૩.
કૃષ્ણ ચતુર્થી આજ છે, જો ચાલો મુજ સાથ;
વિશ્રામે પોહોંચી શકું, જો ઝાલો મુજ હાથ. ૧૪.
કુંવર કહે જાઓ સુખે, સાતમ નિશિ તુમ પાસ;
આવિશું એમ વચન તે, લેઇ ગયો આકાશ. ૧૫.
નારીને કહી સાતમે, ગિરિ જઇ મળિ કહે એમ;
મુજ સાનિધ નિર્ભય જપો, મુનિ પણ જપનો તેમ. ૧૬.

ઢાળ ૪ થી.

(ઘોડી તો આઇ થારા દેશમાં મારૂજી ॥ પરણી દે પાછી વાલ હો નણદીરા વીરા ॥
ચાસયુ નહીં બોલુ મારૂજી—એ દેશી.)

ચંદ્રશેખર ફરે સાયુધે રાજાજી, વાણી હુએ આકાશ હો;
ગુરૂ લોપીને વંછિત નહીં ફળે રાજાજી,
ભુતેષ્ટા રાત્રિ સમે રાજાજી; ભિષ્મ અટ્ટ કીયો હાસ હો. ગુરૂ૦ ૧.
ઉત્તર સાધકને ભખુ રાજાજી, અથવા સાધક ભક્ષ હો; ગુરૂ૦
કુંવર કહે પથ્થર ભખો રાજાજી, પગ પગ પડીયા લક્ષ હો. ગુરૂ૦ ૨.
મૃગ સિંહને ન ભખે કદા રાજાજી, મુજપર ઈંદ્રિ નિરાશ હો; ગુરૂ૦
તુજ જીતવાની શી કથા રાજાજી, ફરિ થઈ વાણિ આકાશે હો. ગુરૂ૦ ૩.
પર હેતે મુરખ મરે રાજાજી, દેવ ન જીત્યા જાય હો; ગુરૂ૦
તજિય રહે તું વેગળો રાજાજી, અપરાધ વિણ કોણ ખાય હો. ગુરૂ૦ ૪.
મુજગિરિ ઔષધી ચોર હો રાજાજી, નિશ્ચય હણશ્યુ તાસ હો; ગુરૂ૦
કુવર સુણી હશિને કહે રાજાજી, ફોગટ બળ પરકાશ હો. ગુરૂ૦ ૫.
અદૃશ થઇ ગગને લવો રાજાજી, વીરપણુ જુઓ મુજ હો; ગુરૂ૦
યુદ્ધ કરો ઈહાં ઊતરી રાજાજી, દેખુ દેવપણું તુજ હો. ગુરૂ૦ ૬.
કોડ રૂપ ધરી ઊતર્યો રાજાજી, કુવર સુઅર રૂપ ક્રૂદ્ધ હો; ગુરૂ૦
ઘૂર ઘુરાવે ગાજતા રાજાજી, બિહુનું બન્યું બહુ યુદ્ધ હો. ગુરૂ૦ ૭.
દંતિ નખે હણતાં બિહુ રાજાજી, ઊડે પડે ગિરી કંપ હો; ગુરૂ૦
દંતિ હણ્યો સુર ભાગતા રાજાજી, ગજરૂપ ધરતો અજંપ હો. ગુરૂ૦ ૮.
કુવર કરી રૂપે જુજતો રાજાજી, નાઠો સુર થયો સિંહ હો; ગુરૂ૦
નૃપ સિંહરૂપે હારવ્યો રાજાજી, રૂપ પિશાચ ધરેહ હો. ગુરૂ૦ ૯.
ઊંચો તાડ થુલ જંઘ હો રાજાજી, પેટ ગુફા કૃશ ખંધ હો; ગુરૂ૦
કુદ્દાલરદ નયનાગ્નિભા રાજાજી, વટ શાખા ભુજ દ્વંદ હો. ગુરૂ૦ ૧૦.
ફણિ મણિધર કંઠે ધર્યો રાજાજી, મોગર કરકર વાસ હો; ગુરૂ૦
જંપે મુઢ કામુધા મરે રાજાજી, નહિ જસ મુજ હણ્યે ખીલ હો. ગુરૂ૦ ૧૧.
નૃપ ભણે લઘુ ગુરૂ સ્યુ કરે રાજાજી, ગજ અંકુશને ન્યાય હો; ગુરૂ૦
સુણિ સુર ક્રોધારૂણ થઇ રાજાજી, કરિ કિકિયાટો ધાય હો. ગુરૂ૦ ૧૨.

કુંવર સવાઇ તે રૂપે રાજાજી, યુદ્ધ ભયંકર કીધ હો; ગુરૂ૦
સહસ્ત્રવ વિદ્યા સમરણ કરી રાજાજી, કુંવરે જીતી લીધ હો. ગુરૂ૦ ૧૩.
તેજ પરાક્રમ દેખિને રાજાજી, તુઠો કહે સુણ સંત હો; ગુરૂ૦
તુજ માથે બલ કુણ તણું રાજાજી, જાસ બલે બલવંત હો. ગુરૂ૦ ૧૪.
ચંદ્ર કહે ગુરૂ દેવનું રાજાજી, બલ સમકિત રૂપ ધર્મ હો; ગુરૂ૦
પરમેષ્ટી મંત્રે કરી રાજાજી, જીતું સુરાદિક પર્મ હો. ગુરૂ૦ ૧૫.
ધર્મ સુણી સુર બુજિયો રાજાજી, બોલે તજી મિથ્યાત હો; ગુરૂ૦
હું શ્રાવક પરભવ હતો રાજાજી, સુણિ મિથ્યાતની વાત હો. ગુરૂ૦ ૧૬.
વિરાધકપણે સુર થયો રાજાજી, તુમથી લહ્યો પ્રતિબોધ હો; ગુરૂ૦
બાંધવ મિત્ર ગુરૂ તમે રાજાજી, પામ્યો સમકિત શુદ્ધ હો. ગુરૂ૦ ૧૭.
કાંઇક વર માગો મુદા રાજાજી, નૃપ કહે આપી એક હો; ગુરૂ૦
ઔષધી સાધકને સવે રાજાજી, તો રહે મારો ટેક હો. ગુરૂ૦ ૧૮.
સુર ભણે સાંભળ સાહીબા રાજાજી, એ છે ગુરૂનો ચોર હો; ગુરૂ૦
ધૂરત છલભેદી ઘણો રાજાજી, લંપટી હરામખોર હો. ગુરૂ૦ ૧૯.
જુઠો ગુરૂનો નંદકી રાજાજી, વિશ્વાસઘાતી એક હો, ગુરૂ૦
નીચ મુરખ સંગે ચરે રાજાજી, પંડિત શું નહી નેહ હો. ગુરૂ૦ ૨૦.

યત:

लोभी मच्छरिणोंगभूखकपरो नीचप्रसंगी सदा,
छिद्रान्वेषकवद्गुरोरविनयी द्वेषी गुरूणामपि,
धूर्त्तासत्य प्रजल्य लंपटखलस्तेयी कुमार्गव्ययी,
तेषांयंत्रक मंत्रसाधनविधि सिद्धतिनो कर्हिचित्

પૂર્વ ચાલ.

લઘૂપણાથી મોટો કર્યો રાજાજી, ગુરૂએ ઉછેર્યો સાપ હો; ગુરૂ૦
અવિનય દેખી ઊપનો રાજાજી, ગુરૂને અગિન પરિતાપ હો. ગુરૂ૦ ૨૧.
ઔષિધી કલ્પ ગુરૂકને રાજાજી, છાનો ઉતારી લીધ હો, ગુરૂ૦
ગુરૂએ પરસન થઇ કદા રાજાજી, મંત્રાદિક નવિ દીધ હો. ગુરૂ૦ ૨૨.
મહા તપસી ગુરૂ લોકમાં રાજાજી, પૂજ્ય પદે કરી ગાય હો; ગુરૂ૦
ચંદ્રને વળગ્યો રાહુઓ રાજાજી, એમ સવિ લોક ઠરાય હો. ગુરૂ૦ ૨૩.

અહનિશિ ગુરૂને સેકણું રાજાજી, પૂરવ ભવને પાપે હો; ગુરૂ૦
ગુરૂ તજિ સ્વેચ્છાએ નીકલ્યો રાજાજી, ગુરૂને મટ્યો સંતાપ હો; ગુરૂ૦ ૨૪.
ભિક્ષા ભમે ચોરી કરે રાજાજી, ધૂતી હરે પરવિત્ત હો; ગુરૂ૦
ઘર કરી રાખી ભીલડી રાજાજી, તસ ઘર ભરતો નિત્ય હો ગુરૂ૦ ૨૫.
ગુરૂ લોપી મહા પાપિયો રાજાજી, પંડિત એમ ઉપરાય હે, ગુરૂ૦
તુચ વચને મે ઔષધી રાજાજી, દીધી પણ ન ફળાય હો. ગુરૂ૦ ૨૬
ચોથે ખંડે ઢાળ એ રાજાજી, ચોથી ચતુરને શિખ હો; ગુરૂ૦
શુભ ગુરૂ વચનથી વેગળા રાજાજી, ઘરઘરથી માગે ભીખ હો. ગુરૂ૦ ૨૭.

દોહરા.

ગુરૂ દ્વેષી અતિ લોભીઓ, ધરે મિથ્યા મુનિ વેશ;
ગુરૂએ અયોગ્ય કરી તજ્યો, યોગ્ય નહિ ઉપદેશ. ૧.
કપટે લોકના ધન હરી, સબરી ઘર સંતાપ;
કરશે સા પૂરણ ધને, વેગે એહનો ઘાત ૨.
જીમ અતિલોભે શ્રગદત, પડિયો જલધિ મઝાર,
ધરમ વિહૂણો દુર્ગતિ પામ્યો બહુ અવતાર. ૩.
રાજકુવર કહે તે કહો, કુણ એ દુરગતિ શેઠ,
દેવ વદે સુણો મૂલથી, કહું દ્રષ્ટાંત જ ઠેઠ ૪.

ઢાળ ૫ મી.

(એણે અવસર તિહાં શું બનુ રે—એ દેશી)

રોહણપુર નગરે વસે રે, શ્રગદત્ત એક શેઠ રે,
ચતુર નર, બત્રીસ કોડ સોવન ધણી હો લાલ,
તોહે વણીજ કરે બહુ રે, કરે પરાઇ વેઠ રે,
ચતુર નર, ધાસે ન કોયને ખાપણી હો લાલ. ૧.
નંદન ચ્યાર છે તેહને રે, તાસ વધૂ છે ચ્યાર રે,
ચતુર નર, શેઠ કૃપણું અતિશે ઘણો હો લાલ,
રાત્ર દિવસ નિદ્રા નહિ રે, લોભ તણો નહી પાર રે,
ચતુર નર, ધરમની વાત ન ચિત્ત રૂચે હો લાલ. ૨.
જૈન મુનિ ઘર નહિ કદા રે, દાન માન સનમાન રે,

ચતુર નર, પંથે દેખી દુર ટળે હો લાલ;
વસ્ત્ર જીરણ વહુરો ધરે રે, ભોજન લૂખું ધાન રે,
ચતુર નર, પૂર્વે સગા નવિ ઘર જુએ હો લાલ. ૩.
બ્રાહ્મણ સરવણ કાપડી રે, ભિક્ષાચરની જાત રે,
ચતુર નર, ઘરમાં પ્રવેશ ન કો કરે હો લાલ;
ખડકીએ અડકી જતાં રે, યષ્ટિયે કરત વિઘાત રે,
ચતુર નર, ત્યાગ ભોગ વારતા કશી હો લાલ. ૪.
પંચ દાન શેઠ નિત દીએ રે, હસ્ત કપોલ ને ગાલ રે,
ચતુર નર, દોય કમાડ ને અરગલા હો લાલ;
કરપી ત્રિહુ ઉપગારિયા રે, નૃપ ચોર અગ્નિઝાળ રે,
ચતુર નર, અદર્શ રૂપ સિદ્ધિ વરિ હો લાલ. ૫.
દાતા જસ કરપી વડે રે, વછે દિવસ જબ રાત રે,
ચતુર નર, ફરસે ન ઘર જિમ મ્લેછનું હો લાલ;
યમ સમ દૃષ્ટિ ધન હરૂ રે, વક્રગતિ અહિ જાત રે,
ચતુર નર, અવગુણનો મેળો મળ્યો હો લાલ. ૬.
ઘરથિ ઘેંસ ભખિ નીશર્યો રે, વળગી ઘેસ મુખ શ્વાન રે;
ચતુર નર, ઝાલી શેઠ લુશી લિએ હો લાલ;
લુહીને મુખ ધોવતાં રે, શ્વાન તે વળગ્યો કાન રે,
ચતુર નર, રૂધિર જરત મુકાવિયો હો લાલ. ૭.
એક દિન ગગનથી યોગણી રે, ઊતરી ધરીય સ્નેહ રે,
ચતુર નર, ત્યારે વહુ પાયે પડિ હો લાલ;
ભોજન ભક્તિ કરાવિને રે, પૂછતી તુમ અમ ગેહ રે,
ચતુર નર, સસરો દ્વાર કિમ આવિયા હો લાલ. ૮.
સા કહે ગગનથી ઊતર્યા રે, વિસ્મય પામી ત્યાર રે,
ચતુર નર, ભક્તિ કરી રોઇ પડિ હો લાલ;
પુછે પૂત્રિ કિમ રૂઓ રે, સા ભણે દુઃખ અપાર રે,
ચતુર નર, સા સુણિ કરૂણા ચિત ધરિ હો લાલ. ૯.
વિદ્યા આકાશગામિની રે, પાઠ સિદ્ધ તસ દિધ રે;

ચતુર નર, ભૂષણ દેઇ વિનયેં ગ્રહિ હો લાલ;
યોગણુ ગગને ઉતપતી રે, એક મતો નિશિ કીધ રે,
ચતુર નર, કાષ્ટે ચઢી ચઊખે વહી હો લાલ. ૧૦.
દિન ખેદે નિશિ શ્રમ ભરે રે, નિદ્રા ભરપતિ જાણુ રે,
ચતુર નર, રયણ દીવ જઇ ખેલતી હો લાલ;
શેષ નીશા ઘર આવિને રે, સૂતી નીજ નીજ ઠાણુ રે,
ચતુર નર, એણિપેરે દિન કેતા ગયા હો લાલ. ૧૧.
કાષ્ટ ઠાણુ ભ્રશ દેખીને રે, જે ઘરનો મુખ્ય દાસ રે;
ચતુર નર, જાગતો રાત્રિ વિલોગતો હો લાલ;
કાષ્ટ કોટરે એક દિન રહ્યો રે, વહુ સાથે આકાશ રે,
ચતુર નર, સોવન દ્વીપે જઇ ઠવે હો લાલ. ૧૨.
ચ્યાર જણી રમવા ગઇ રે, નવનવ ખેલ તે કીધ રે,
ચતુર નર, દાસ વિસ્મય લહિ નિકળ્યો હો લાલ;
તિણે પાછા વળતા થકાં રે, દોય સોવન ઈંટ લીધ રે,
ચતુર નર, ઘર આવી સૂતો સુખે હો લાલ. ૧૩.
નિર્ધન ધન થોડે મળે રે, માને જગત તૃણભૂતરે,
ચતુર નર, તિણે તે ગર્વરસે ભયે હો લાલ
કામવશે પ્રેર્યો થકો રે, બોલે થઇ ઉનમત્ત રે,
ચતુર નર, શેઠની આણા નવિ ધરે હો લાલ. ૧૪.
શેઠ ઇસ્યું મન ચિંતવે રે, દાસની પાસે વિત્ત રે,
ચતુર નર, દ્રવ્ય છાક મદિરા છક્યો હો લાલ;
ઉત્તર ન દિઓ પાસરો રે, ફરતો ફરે ચલ ચિત રે,
ચતુર નર, મીઠે વયણે તસ પશુ કરૂં હો લાલ. ૧૫.
અવસર પામી પૂછતો રે, વચ્છ સુણો એક વાત રે,
ચતુરનર જાય ન કિમ પશુ ચારવા હો લાલ;
તે કહે હું પણ તુમ સમો રે, થોડે દિન વિખ્યાત રે,
ચતુર નર, ચારે પશુ ગોવાળિયા હો લાલ. ૧૬.
ચાર સેહેર સોવન અછે રે, નહિ કોઇની અધિપાળ રે,

ચતુર નર, ધનવંત થયો એક રાતમાં હો લાલ;
મેવા મીઠાઇ જમાડિને રે, પૂછંતા તતકાળ રે;
ચતુર નર, વાત સકળ માંડિ કહી હો લાલ. ૧૭.
શેઠ અતિ લોભે કરી રે; ચિંતે જવું એક વાર રે,
ચતુર નર, વહુના ચરીત્ર વિલોકશું હો લાલ,
કાષ્ટ કોટર પેશી ગયો રે, તેહિજ રયણી મઝાર રે,
ચતુર નર, રયણદ્વીપ ચઉ ખેલતી હો લાલ. ૧૮.
શેઠ નિકળી વસુધા ખણે રે, રત્ન જડીયાં એકવીસ રે,
ચતુર નર, વહુશું લેઇ ઘર આવિયો હો લાલ;
એક દિન સોવન્ન દ્વીપમાં રે, કાષ્ટાંતર ઉપવીસ રે,
ચતુર નર, ચઉ તો વહૂ રમવા ગઇ હો લાલ. ૧૯.
પાછળ નીકળી જોવતો રે, સોવન માટી દીઠ રે,
ચતુર નર, સરજળ શું ઇંટયો કરી હો લાલ;
કાષ્ટ કોટર ભરી લે સહૂ રે, શેઠ પ્રદેશ પઇઠ રે,
ચતુર નર, કષ્ટે કરી વળગી રહ્યો હો લાલ. ૨૦.
વન ફરી જળક્રીડા કરી રે, પાછી આવી ચાર રે,
ચતુર નર, કાષ્ટે ચડી ગગને ચલિ હો લાલ;
જલધિ વચાલે આવતાં રે, થયો અતિ ઘણો ભાર રે,
ચતુર નર, વેગે કાષ્ટ વહે નહિ હો લાલ ૨૧.
ધનસિરિ કહે વહૂરિ સુણો રે, કાષ્ટ ન ચલે એક ધાર રે,
ચતુર નર, ચિંતિ લઘુ ત્રણ એમ ભણે હો લાલ;
બહુ કાલનું જીરણ થયું રે, નાંખો સમૂદ્ર મઝાર રે,
ચતુર નર, એક દિન સુખીર પવન ભર્યું હો લાલ. ૨૨.
વળગી અંગૂલી વ્યોમે ચલ્યો રે, આપણું નગર ન દૂર રે;
ચતુર નર, કાષ્ટ નવું વળિ લાવશું હો લાલ;
ચ્યારે એકમતો કર્યો રે, સાંભળી શેઠ હજૂર રે,
ચતુર નર, ચિંતે વણખૂટે મુઆ હો લાલ. ૨૩.
વાહાલી ચઉ વહુરો સુણો રે, શેઠ કહે તજિ લાજ રે,

ચતુર નર, કાષ્ટ સમુદ્રે ન નાંખશો હો લાલ,
તુમ આભૂષણ કારણે રે, હું આવ્યો છું આજ રે,
ચતુર નર, બહુ કનકે કોટર ભર્યું હો લાલ. ૨૪.
ચારે વિમાસે ચિત્તમાં રે, દીઠો આપણો ખેલ રે,
ચતુર નર, છેડ્યો સાપ ન છોડિએ હો લાલ,
કેશ સમારણ મસ્તકે રે, નાંપે દીપૂં તેલ રે,
ચતુર નર, નવિન ભૂષણ આશા કિશી હો લાલ. ૨૫.
રોવું કુટવું નવિ પડે રે, ખારે જલે ખસ જાય રે,
ચતુર નર, ચિંતિ જળધિ તજિ ઘર ગઇ હો લાલ;
શૃંગદત્ત અતિ લોભથી રે, મરણ સમુદ્રે થાય રે;
ચતુર નર, તિમ પરિવ્રાજકની ગતિ હો લાલ. ૨૬.
દેવ વચન સુણીને બિહુ રે, પોત્યા સાધક પાસ રે,
ચતુર નર, તાપસને સુર એમ કહે હો લાલ,
ચંદ્રશેખર સુપસાયથી રે, ઔષધિ લિએ સુવિલાસ રે,
ચતુર નર, ફળશે ગુરૂ ભક્તિ જિશી હો લાલ ૨૭.
અવસરે મુજને સંભારજ્યો રે, કુંવરને કહિ ખેત્રપાલ રે,
ચતુર નર, ચાર ઔષધિ આપી ગયો હો લાલ;
ચોથે ખંડે પાંચમી રે, બોલી ઢાળ રસાળ રે,
ચતુર નર, શ્રી શુભવીર વિનોદથી હો લાલ. ૨૮.

દોહરા.

ઔષધી આપી ગુરૂપદે, અમરે કુંવરને જેહ,
તાસ પ્રભાવ સુણો હવે, ભાખું વિવરી તેહ. ૧.
જંગમ થાવર વિષ હરે, જાય જનમના રોગ;
ઔષધિ નામ વિરોચની, પામે વંચ્છિત ભોગ. ૨.
ચક્ષુ જનમની જસ ગઇ, દિવ્ય નયન હોય તાસ;
રસ ભરી પાટો બાંધતાં, બીજી બુદ્ધિ પ્રકાશ. ૩
જીવ અજીવને શિર ધરે, વંચ્છિત બોલ દિયંત,
સજીવા બુદ્ધિ અજીવને, વન તરૂ ફળ વિકસંત. ૪.

તુરિય પશુ તિરજંચને, સુંઘે મણુ અકરંત;
પુનરપિ મણુઅને સૂંઘતાં, તિરજંચ રૂપ ધરંત. ૫.
ચ્યારે ઔષધિ લેઇને, ઉતરિયા ગિરિ હેઠ;
ભૂતલ ચલતાં પામિયા, ભુત અટવી વન ઠેઠ

ઢાળ ૬ ઠી.

(મદનમંજરી મુખ મોહિ રહ્યો—એ દેશી.)

તિહાં તરૂ શાખા અવલંબને, એક બાંધી હીંચોળા ખાટ;
હીંચતી દીઠી અપછરા, નૃપ ચિંતે કિસ્યો એ ઘાટ;
મોહની મુખરસ મોહી રહ્યો. એ આંકણી. ૧.
અનોપમ કુંવરી અમરી સમી, ચંદ્રવદની નયન વિશાળ;
ચંપક સમ તનુ વર્ણ છે, વળી અધર અરૂણ પરવાળ. મોહની૦ ૨.
ગજ કુંભ અંકુશ કુંડળ ધ્વજા, મેરૂ છત્ર કમલ ચક્ર જોય;
દસમો તુરંગ જસ કરતળે, તે સ્ત્રિ નૃપ રાણી હોય. મોહની૦ ૩.
દોય લક્ષણ હોય કરપદ તળે, થયો નિર્દ્ધન ઘર અવનાટ;
પણ પટરાણી નૃપ ઘરે; હોય તોરણ ગઢ આકાર. મોહની૦ ૪.
મોર છત્ર રેખા હોય હાથમાં, સુર પુત્ર પ્રથમ જણે નાર;
મૃગ મીન નયનોદરતણું, મૃદુ ધનવંત હુએ ભરતાર. મોહની૦ ૫.
શિર રોમ સુંઆળા પાતળા, નાભિ દક્ષણ વલયે જાસ;
સુગોળ લાંબી કરાંગુલી, રૂપવંત પતિ ચિરવાસ. મોહની૦ ૬.
હસ્તા નિલવટ સાથિયો, પતિ ઘર ગજ ઘોડાશાળ;
મસ તિલ બહુ ડાબે ગળે, સૂત પ્રથમ જણે સા બાળ. મોહની૦ ૭.
ઉરૂ કેલ અરોમ પગ હાથ છે. સ્વેદ રોમ ને નિદ્રા અહાર;
અલ્પ વિનયી કટી પાતળી, ભાલ છે અર્ધચંદ્રકાર. મોહની૦ ૮.
ઉર ઉંચું પછિમ ભાગ પૂષ્ટતાં, પ્રિયા લક્ષ્મી ભરે ઘરબાર;
અધમ લક્ષણ હવે બોલીએ, પ્રતિપક્ષે ગુણનો પ્યાર. મોહની૦ ૯.
પ્રિયા સાથળ હોઠ પયોધરે, રોમ રાજી બહુલિ હૂત;
જસ મુખ પલિએ પંડુરૂં, વિધવાપણું શિઘ લહંત. મોહની૦ ૧૦.
પગ જંઘા જાડી જેહની, તે વિધવા અથવા દાસી;
કે દુખણી દારિદ્રણી, રામા હૃદયે વિમાસી. મોહની૦ ૧૧.

ચોપાઈ.

જેહને પુઠે હોય આવર્ત્ત, તે મારે ભરતાર મહંત,
નાભિ તણા આવર્ત્ત વિચાર, માને દેવ સમો ભરતાર. ૧.
કટિ આવર્ત હુવે જેહને, તે છંદે ચાલે આપણે,
લંબ લલાટ ઊદર ભગ જાસ, સસરો દિયર કંત વિનાશ. ૨.
લમ્બ હોઠ જીભ કાળો છરો, પીળિ આખ ને સાદ ઘોઘરો,
અતિ ગોરી અતિ કાલી નાર, નિશ્ચે વરજવી તે ઘરબાર ૩
હસ્તા ગાલે ખાડા પડે, રામા રંગે પરનર ચડે,
ચાલંતા ભુકંપ અપાર, કામણ ઊચાટ ન કરનાર ૪.
પાય તણી વિચલી આગુલી, ટુંકી ભૂ સાથે નવિ મળી,
તે દો ભાગણિ જાણો સહી, અસતિ નારી શિરોમણી કહી ૫.
અનામિકા પગની અંગુલિ, જાય કનિષ્ઠા પાસે મળી,
તે ટુંકી ને ઉન્નત રહે, કંત હણીને અનેરો લહે. ૬.
અંગુઠાને પાસે અડી, કે ટુંકી કે ઉંચા ચડી,
તે અંગુલિનો એહ વિચાર, નારી નવિ માને ભરતાર ૭.
કહિ કનિષ્ટા ચિટાંગુલી, ઉન્નત ભુમિ ન ફરસે વળી,
જારનિ સાથે રમતી તેહ, મનમા નવિ આણે સદેહ ૮.
અતિ ઉચિ ને નિચિ વળિ, અતિ જાડિ ને અતિ પાતળિ;
અતિ રોગી અતિ વક્રા નાર, તે નારી તજિએ ઘરબાર ૯.
વાયસ જંઘા નારી મ રાખ, ઘોઘર સ્વર ને પીળિ આંખ;
પરણી ઘર લાવે ઊચ્છાંહિ, પતિ મારે દસ માસ જ માંહિ. ૧૦.
અંગ અઘોર નાક વાંકડું, જાણે રોમ રાયતુ થડું;
ઉભિ રાખી જીસીત્રા જુએ, એ વનિતા ઘર વેરણ હુએ. ૧૧.
પીળું વદન ને દેહ ભૂતડું, છાપર પગ ને મુખ સાંકડુ;
રાય તણે ઘર જાઇ હોય, પણ દાસીપણુ પામે સોય. ૧૨.
લાંબે દાંતે લાડી મળી, કાક સ્વર ને ઉછાંછળી,
હાથ પગે ટુંટી પાંગળી, મુછાલી રાંડે વેહેલી. ૧૩.
થોયર પાઉ અને થોબડી, બાંગડ બોલી ને બોબડી;

બાડી કાણી અધર મોકળી; બેઠે નાક મ પરણો વળી. ૧૪.
હડ હડ હસે ભૂંડણી જ્યુ ભસે, દૂરગંધી પરસેવો જસે;
સુખ પામી જે દૂરે રહ્યા, નિરભાગી સ્ત્રિ લક્ષણ કહ્યાં. ૧૫.

પૂર્વ ચાલ.

ઉતમ લક્ષણવતિ હીંચતી, ધર્યો વલકલ યોવન વેશ;
કુસુમ દડે રમતી થકી, થઇ કુવરને ચિત્ત પ્રવેશ મોહની॰ ૧૨.
ચતુરાએ ચતુર ચિત્ત ચોરીયું, ચોરની પરે નાઠી તામ;
કુંવર બોલાવણ આવતો, કુંવરીની પાસે જામ. મોહની॰ ૧૩.
વન તરૂ ઘેરે અદશ થઇ, તસ પગલે ચડ્યો કુમાર;
તાપસણી ફૂલ ચૂંટતી, કુંવરી સહ દીઠી ચ્યાર. મોહની॰ ૧૪.
પ્રણમી પૂછે આ બાલિકા, લધુ વય તપ સાધે કેમ;
સા ભણે કુલપતિને જઇ, પૂછો અમ કહેવા નેમ મોહની॰ ૧૫.
તવ વૃક્ષ અનેક નિહાળતો, દીઠી તપસી વસ્તી ત્યાંહી;
પાચસેં તાપસ આશ્રમા, તિહાં પોહતો ચિત ઊછાંહિ. મોહની॰ ૧૬.
બેઠો સુઅર એક ટોળીએ, કરે સેવા તાપસ વૃંદ;
વિસ્મય પામી તિહાં ગયો, દેખી તાપસ લહે આનંદ. મોહની॰ ૧૭.
આવો આવો કુંવર સુત રાજવી, તુમ દરશને અમૃત નેત;
એમ કહિ સંભ્રમે ઊઠીયા, તપસી આલિંગન દેત. મોહની॰ ૧૮.
ધરિ પ્રીતિ બેસાર્યો આસને, તવ પુછે કુંવર કરિ પ્રેમ;
થઇ તપસી કોડ સેવના, કર્યાં શું તમે છે નેમ. મોહની॰ ૧૯.
વળી સુઅર તમને નવિ હણે, કિમ પ્રતિબોધ્યો છે એહ;
અથવા મત્રબળે કરી, વશ કરિ રાખ્યો ધરી નેહ. મોહની॰ ૨૦.
એ વાત સકલ અમને કહો, વળી આવતાં દીઠી એક;
બાલ કુંવારી તાપસી, કિમ પ્રગટ્યો તાસ વિવેક. મોહની॰ ૨૧.
તવ તપસી કહે એ વાતનો, છે મોટો અતિ વિસ્તાર;
ભોજન કરિ થિર થઇ સુણો, અમે કહિશું સકળ અધિકાર. મોહની॰ ૨૨.
એમ કહિ ગૌરવ બહુધા કરી, જળ સ્નાન કરાવે સાર;
ભોજન મીઠાં ફળ વળી, કદળી ફલ દ્રાખ રસાળ. મોહની॰ ૨૩.

રણુ ગો મહિષી પય પાચવી, પરમાન્ન તાપસણિ દેત;
જમતાં અવર પંખા કરે, દિએ જલ કુસુમે વાસિત. મોહની૦ ૨૪.
પછે બેસારિ વર આસંને, તપસી વીરસેન જુવાન;
કહે પૂછી વાત સવે કહે, સૂણજ્યો મૂલચૂલ વિધાન. મોહની૦ ૨૫.
ચંદ્રશેખરના રાસમા, ખંડ ચોથો છઠ્ઠી ઢાળ;
શ્રી શુભવીર કહે હજ્યો શ્રોતા ઘર મંગળ માળ. મોહની૦ ૨૬.

દોહરા.

વીરસેન કહે કુવરને, કરમ ગતિ અસરાળ;
ચિંતિત ચિત મનોરથા, કરમ કરે વિસરાળ. ૧.
એક વનમા તરૂ ઊપરે, માળો કરિ વિલસંત;
પંખિ કપોત કપોતિકા, બાલક દો પ્રસવંત. ૨.
કંતને કેહેતિ કપોતિકા, આવ્યો તુમ કુળ અંત;
વ્યાધચાપ સર સંધિ અધ,સકરો ઊર્ધ્વ ભમંત. ૩.
આહેડી સાપે ડશો, છુટયુ ધનુષ્યથિ બાણ;
લાગ્યુ સકરાને તદા, બિહુ પામ્યા નીરવાણ. ૪.
રવિ ઉદયે નિશિ નિગ્ગમે, જ્યશુ કજ વિકસંત;
ભમર મનોરથ કોશગત,ગજ કજ આહાર કરંત. ૫.
તિમ અમ પ્રગટી વાત જગ,કેહેતા આવે લાજ;
પણ સજ્જન પૂછે થકે, કેહેવુ કરવા કાજ. ૬.

ઢાળ ૭ મી.

(સુંદર પાપ થાન તજો સોલમુ —એ દેશી.)

સુંદર રાજપુરીના રાજીયો, સૂર્યકાંત અભિધાન હો;
સુંદર રૂપ ધીરજ બળ વૈભવે, શોભે શક્ર સમાન હો; ૧.
સુંદર વાત વિવેકી સાંભળો. એ આંકણી.
શ્રીશિખરો મણી તેહને, વીરસેન પ્રધાન હો
સુંદર રાયને સ્નેહ અતિ ઘણો, જ્ઞાનિને જિમ જ્ઞાન હો. સુંદર વાત૦ ૨.
મંત્રી નૃપ આણા લહી, જાત્રા ગયા ગિરનાર હો;
સુંદર તિરથ સકલ પ્રણમી કરી, ખરચી દ્રવ્ય અપાર હો સુંદર વાત૦ ૩.

વળતા વિજયપૂરે ગયા, ઉતરિયા ઉદ્યાન હો;
સુંદર તસપુર બળ રાજા તણો, જયમતિ નામે પ્રધાન હો. સુંદર વાત૦ ૪.
મલણા કરી ઘર તેડિયા, જમવા કારણ તેહ હો;
સુંદર વાત વિનોદે બેસતાં બેહુને બન્યો અતિ નેહ હો. સુંદર વાત૦ ૫.
અતિ આગ્રહ કરિ રાખિયા, પક્ષ લગે નિજ ધામ હો;
સુંદર નિજ ઘર કન્યા એક છે, રૂપાળી તસ નામ હો. સુંદર વાત૦ ૬.
યોવન વયતનુ જગજગે, વર ચિંતા દિન રાત હો;
સુંદર વીરસેન દેખી કરી, ધારી મનમા વાત હો. સુંદર વાત૦ ૭.
પુત્રી દેઇ સગપણ કરૂં, વધશે પ્રીત અત્યંત હો;
સુંદર જયમતિ અવસર પામીને, મંત્રિશ્વરને વદંત હો. સુંદર વાત૦ ૮.
અમ પુત્રી પરણો તમે, જાચના કરવી ભગ હો;
સુંદર એમ કહિ તિલક વધાવતી, લગન લઇ મન રગ હો. સુંદર વાત૦ ૯.
ઓછવ કરી પરણાવતાં, ગજ રથ ધન બહુ તામ હો;
સુંદર કર મોચન વેલા દિએ, રાજા પણ પૂર ગામ હો. સુંદર વાત૦ ૧૦.
કેતા દિન તસ ઘર રહ્યા, રૂપાળી ભર નેહ હો;
સુંદર મંત્રિ કહે સસરા પ્રત્યે, જઇશું અમે હવે ગેહ હો. સુંદર વાત૦ ૧૧.
જયમતિ મહૂરત લેઇને, કરત સજાઇ જામ હો;
સુંદર રૂપાળી માદી પડી, શૂળ રોગ કરિ તામ હો. સુંદર વાત૦ ૧૨.
માત પિતા ઔષધ કરે, તિમ તિમ પીડા વિશેષ હો;
સુંદર જીવ અભવ્યને ગુણ નહી, અરિહાનો ઊપદેશ હો. સુંદર વાત૦ ૧૩.
કપટ સ્વભાવિક નારીનું, કોવિદ કળિય ન જાય હો;
સુંદર તારા ગણ ગણતિકરા, નારિ ચરિત્રે મુંજાય હો. સુંદર વાત૦ ૧૪.
વીરસેનને એમ કહે, દંભ ધરી મન માંહી હો;
સુંદર મુજ ભાગ્યે ઊત્તમ તમો, મળતાં વાધ્યો ઊછાંહ હો. સુંદર વાત૦ ૧૫.
પણ માંદી પડિ આ સમે, ઉપચાર લાગ્યો ન કાંઇ હો;
સુંદર સસરા સાસુને જઇ નમું, જો મુજ સાતા થાય હો. સુંદર વાત૦ ૧૬.
મન ઇચ્છા મનમાં રહી, એમ કહિ રૂદન કરંત હો;
સુંદર મંત્રિ સાચું સદહે, રૂપે મોહ્યા અત્યંત હો. સુંદર વાત૦ ૧૭.

ભોજન છંડી સૂઇ રહે, ન સકે ઊઠી જામ હો,
સુંદર જયમતિ કહે જામાતને,રેહેસ્યો કેતા દિન આમ હો. સુંદર વાત૦ ૧૮.
સાતા થએ અમે કહાવશુ, તેડી જજો તિણિ વાર હો,
સુંદર વીરસેન સજિ સૈન્યશૂ, કરતા પથ વિહાર હો સુંદર વાત૦ ૧૯.
દૂર ગયા જબ જાણિયા, તવ થઇ સાજી તેહ હો,
સુંદર નિજ ઘરના ગોવાળશૂ, લાગ્યો પૂરવ નેહ હો સુંદર વાત૦ ૨૦
કામ ક્રીડા રસ રંગશૂ, રમતી તેહની સાથ હો,
સુંદર ખટરસ ભોજન તસ દિએ, બોલાવે કહી નાથ હો. સુંદર વાત૦ ૨૧.
ઘાત મુંજે સ્ત્રી ચરિતમાં, અવર સ્યુ જાણો વાત હો;
સુંદર દોય વિષય આસક્તમાં, સુખ માને દિન રાત હો. સુંદર વાત૦ ૨૨
તસ તાતે જામાતને, તેડાવ્યા તિણિ વાર હો,
સુંદર રૂપે મોહો આવિયો, વીરસેન પરિવાર હો સુંદર વાત૦ ૨૩.
જયમતિ આદર બહુ દિએ, સા પણ પ્રણમે પાય હો,
સુંદર કહે સ્વામી સાતા થઇ, તે સહુ તુમ પસાય હો. સુંદર વાત૦ ૨૪
પૂછે શ્યામમુખી થઇ, ચિંતે આવ્યો પિશાચ હો,
સુંદર કનક સમો ગોપાલ છે, કંતને માને કાચ હો. સુંદર વાત૦ ૨૫
બાહ્યથી નેહ દેખાવતી, કામ ક્રીડા રસ રંગ હો,
સુંદર પતિરંજન બહુધા કરે જિમ ન લહે કાઇ વ્યંગ હો સુંદર વાત૦ ૨૬
લિધું મહુરત જાવા તણું, તવ થઇ ઘેહેલી તેહ હો,
સુંદર મુખ લવરી બહુલી કરે, ભસ્મ લગાવે દેહ હો. સુંદર વાત૦ ૨૭
હાસ્ય કરે શિર ધૂણતી, નયણે બિહાવે લોક હો,
સુંદર ભાજન ભાગતી ફોડતી, ધરતિ ખિણમાં શોક હો. સુંદર વાત૦ ૨૮.
ગુરૂ લઘુને ગાળો દિએ, વસ્ત્રે ન ઢાંકે અંગ હો,
સુંદર વિણ હેતુ રોવે હસે, ગાય ગીત નૃત્ય રંગ હો. સુંદર વાત૦ ૨૯
ક્ષણમાં દક્ષ થઇ કહે, શું થયુ મુજને એહ હો;
સુંદર સ્નાન કરી ભોજન કરે, ખિણમેં ચાળા તેહ હો. સુંદર વાત૦ ૩૦.
જનક ખેદભર ચિંતવે, કામણ વા વળગાડ હો;
સુંદર મંત્રિ વિદ્યાધર તેડિયા, જોવે કરિ ઓછાડ હો. સુંદર વાત૦ ૩૧.

દોષ દેવી દેવ ભૂતડાં, સાકિણી પ્રેત લગંત હો;
સુંદર હોમ હવન કરતા ઘણા, જ્યોતિષી ગ્રહ ચારત હો. સુંદર વાત૦ ૩૨.
દેવ દેવી બહુ માનીયાં, પણ ન થયો ગુણ તાસ હો;
સુંદર દિન કેતે મંત્રિ ઘરે, લાજ સ્વસુર કુળ વાસ હો. સુંદર વાત૦ ૩૩.
ચોથે ખંડે સાતમી, નારી ચરીત્રની ઢાળ હો;
સુંદર શ્રી શુભવીર વચન સુણી, છંડો એ જંજાલ હો. સુંદર વાત૦ ૩૪.

દોહરા.

પાર ન આવ્યો રોગનો, સાસરિએ રહેઠાણ,
રાયની આણા પાળવી, એક હાંસી ને હાણ. ૧.
વહુ પિયર નર સાસરે, સંજમિયા સહવાસ;
એતાં હોય અળખામણાં, જો મંડે થિર વાસ. ૨.
રૂપવતી ને મહાસતી, પ્રિય વચ રાગ ધરાય;
તસ મહા કષ્ટ દશા પડી, દેખી મુજ ન સકાય. ૩.
જઇશું પાછા નિજ ઘરે, મુખ દેખાડીશ કેમ;
મિત્રાદિક હાંશી કરે, આવ્યા એમના એમ. ૪.
એક દિશિ સૂજે નહીં, પણ જાવું નિરધાર;
દૈવ નચાવે તિણિ પરે, નાચવું આ સંસાર ૫.
સસરાને કહે જાઇશું, જબ ખરી સાતા થાય,
તવ કાલાંતર આવશું, એમ કહિ પથ ચલાય. ૬.
દિન કેતે નિજ પુર જઇ, રૂપે મોહ્યો તેહ;
કુળ દેવાદિક માનતા, પૂજા કરે સતિ નેહ. ૭.
સકુનિક જોશી લોકને, પછી કરાવે જાપ,
સુખ માગ્યુ તસ ધન દિએ, દષ્ટિ રાગનો વ્યાપ. ૮
પગપગ પૂછંતો ફરે, કામગ્રહે પીડેલ;
કુકડવેલિને નરગહિલ, માને મોહન વેલ. ૯.
મિત્ર રવિદત્ત વણિકને, પૂછે નારી વિચાર;
તે ભાખે પરનર લંપટી, નારિ ઉપર શો પ્યાર. ૧૦.
તુમ દેખત માંદી પડે, વળતા હોવે સજ્જ,

રક્ત થઇ રહેશે નહિ, એ અસતી નિર્લજ્જ. ૧૧.
નારી ભમાડ્યા જે ભમ્યા, તે દુખિયા સંસાર;
અમતી ચરિત્ર કરે ઘણા, લેશ સુણો અધિકાર. ૧૨.

ઢાળ ૮ મી.

(ગોવાળીયા રમો મારગડો મેલ્હીને—એ રાગ.)

સુણ સજ્જન શીખામણ કહુ. અતિ સરલપણું નહિ સાર,
રમીલા રમો રમણી રસ મેહેલીને. એ આંકણી.
તરૂ સરલ સકળ જન છેદતા, તો કિમ કરિ માને નાર, રસીલા રમો૦ ૧.
કવિ વાંચે કથા ઊંઘે સભા, તે સવિ વક્તાનો વાંક; રસીલા૦
કિમ હોવે નારી પતિવ્રતા, જેહનો છે માંટી—રાંક. રસીલા રમો૦ ૨.
ગુણ દેખી પરીક્ષા કીજીએ, શું કરિએ કુળ રૂપ જાતિ; રસીલા૦
સ્નેહાલીસ સંભ્રમ દષ્ટીએ, વળિ જોવી જનમની રાતિ. રસીલા રમો૦ ૩.
ઉનમાર્ગી જતિ દ્વિજ મૂરખો, બાળરાજ ને કપટી મિત્ર, રસીલા૦
નારી ભરજોવન અન્યરતી, નરને નવિ ધરવા ચિત્ત. રસીલા રમો૦ ૪.
એક તિલકપુરે વાડવ વસે, નારાયણ નામે સાર, રસીલા૦
તસ કુલટા કોટિ કપટભરી, છે પદ્મા નામે નાર. રસીલા રમો૦ ૫.

યદુક્તં

अश्वप्लुतं माधवगर्जितं च ॥ स्त्रीणां चरित्रं भवितव्यता च ॥
अवर्षणचातिहिवर्षणवा ॥ देवो न जानाति कुतो मनुष्या ॥१॥
एते वारिकणान् किरांति पुरूषान् कर्षति नांभोधरा ॥
शैलाशाड्वलमुद्गमनाति न सृजंत्येपूनरानायकान् ॥
त्रैलोक्येतरव फलानि सुवतेनैवारभमेजनात् ॥
घात कातरमाल पापी कुलटा हेतोस्त्वयार्के द्रुतं ॥ २ ॥

પૂર્વ ચાલ.

એક દિન પરદેશે દ્વિજ ચલ્યો, રહિ નારી ઘર નિશંક; રસીલા૦
એક નરશું રંગરસે રમતી, ગમતી નિશિ શયન પલ્યંક. રસીલા રમો૦ ૬.
તસ પાડોસણ લાલી નામે, નિત શિખામણ દિએ તાસ, રસીલા૦
તું અવળા ખેલે ખ્યાલ ઘણા, કોઇ દિન હોય તુજ વિનાશ. રસીલા રમો૦ ૭.

પણ શિખ ન માને કોઇ તણી, જે વ્યસની થયાં નરનાર; રસીલા૦
ઓ તું પયપાનથી ઓસરે, શિર લાગે ડંડ પ્રહાર; રસીલા રમો૦ ૮.
હોય વરસે પતિ ઘર આવિયો.સ્નાન ભોજન ભક્તિ વિધાય, રસીલા૦
કટિ બાળ નિશિ વેળા ચલી, નામ પિયર સુરાલય જાય. રસીલા રમો૦ ૯.
પૂર્વે સંકેતિત જાર તિહાં, મળિયા આવી એકાંત, રસીલા૦
સુત ભુમિ ઠવિ તેહની સાથે, રંગભોગ વિલાસ કરંત. રસીલા રમો૦ ૧૦.
સા કામાંધી પાછી વળતાં, રમે બાલક પડિમા સાથ, રસીલા૦
તજી પુત્રને પડિમા કર ગ્રહી, ઘર આવિ જુએ નિજ હાથ. રસીલા રમો૦ ૧૧.
નવ પૂછે પતિ પ્રતિમા કીસિ, સા બોલી વિચારી એમ; રસીલા૦
તમો દેશાંતર જબ ચાલિયા, તવ મે કરિ માનતિ પ્રેમ રસીલા રમો૦ ૧૨
સુરદેવ યક્ષને એમ કહ્યું, આવશે જ્યારે પ્રાણનાથ; રસીલા૦
સુરતિ મેળો કરશું જ્યારે, પૂજા કરશું પતિ સાથ; રસીલા રમો૦ ૧૩.
પણ અસુર થયું તમે શ્રમ ભર્યાં, તિણે મેં જઇ પૂજા કીધ; રસીલા૦
પૂજારે ઘરાણે સુત લિયો, તુમ પૂજન પડિમા દીધ. રસીલા રમો૦ ૧૪.
તુમે પડિમાની પૂજા કરો, પછે જઇ સુત લાવું ગેહ; રસીલા૦
પાછી પડિમા તસ આપીએ, કરી વિપ્રે પૂજા નેહ. રસીલા રમો૦ ૧૫.
ઠવિ પડિમા પુત્રને લાવતી, જુઓ નારી ચરિત્ર અથાહ; રસીલા૦
દ્વિજ જાણે રાગી મહાસતિ, મુજ ઉપર શી છે ચાહ રસીલા રમો૦ ૧૬.
વહેલીશું સુખ માનતો, ગયો એક દિન વનફળ કાજ; રસીલા૦
તિહાં થંભ પડ્યો એક કાષ્ટનો, દીઠો લીધો શિર સાજ. રસીલા રમો૦ ૧૭.
વળિ ચુઅ ફળ લેઇ ઘર આવિયો, રમે ઘરમાં જારશું નાર; રસીલા૦
બોલાવી આવી તતખીણે, ઘર મધ્ય છુપાડી જાર. રસીલા રમો૦ ૧૮.
દ્વિજ બેઠા ઘરને બારણે, ચિંતાતુર ગઇ સખી પાસ; રસીલા૦
લાલીની શિક્ષા ચિત ધરી, થઇ ગેહલી રચિયો પાસ. રસીલા રમો૦ ૧૯.
મસ્તક ઉઘાડે નાચતી, વળી હસતી દેતી ગાળ; રસીલા૦
જિમ તિમ મુખથી લવરી કરે, ફરે ગાથા કહે દેઇ તાલ. રસીલા રમો૦ ૨૦.
કાંઇ લાલી કહેતી બાપડી, તું અવળા ખ્યાલ મ ખેલ; રસીલા૦
અમ્યા જ્યાંહાંથી લાવ્યો લાકડું, તિહાંનું તિહાં જઇ મેલ. રસીલા રમો૦ ૨૧.

દ્વિજ ચિંતાતુર વિસ્મય થયો, લકુડ ભૂત વળગ્યુ હરામ; રસીલા૦
લોક વયણે કાષ્ટ ઉપાડીને, ગયો મુકવા તે વન ઠામ. રસીલા રમો૦ ૨૨.
પદમાએ જાર નસાડીઓ, ભટજી આવ્યા નિજ ગેહ; રસીલા૦
દિન બીજે ચામૂંડા ચૈત્યે, સા પૂજી કુસુમે તેહ રસીલા રમો૦ ૨૩.
કર જોડીને એમ માગતી, મુજ કંતને કરજો અંધ; રસીલા૦
નિત નિત પૂજે જઇ એમ કહે, દ્વિજ ચિંતે શ્યો પ્રતિબંધ. રસીલા રમો૦ ૨૪.
ચામુંડા પૂઠે જઇ રહ્યો, દ્વિજ ગુપ્તપણે દેખંત, રસીલા૦
સા આવી કુસુમે પૂજતી, તવ સ્વર ભેદે સ વદંત. રસીલા રમો૦ ૨૫.
હે પદ્મા નિત્ય મુજ ભકિત કરે, હું તુઠી તું વર માગ; રસીલા૦
ભણે સા મુજ પતિ અંધ કરો, મુજ જારનો ફાવે લાગ રસીલા રમો૦ ૨૬.
કહે દેવી પુત્રી સાંભળો, પતિને દેજ્યો ઘૃત શુદ્ધ; રસીલા૦
જીમ જીમ ઘૃત ખાવે બહુ બહુ, તિમ તિમ થાશે તે અંધ. રસીલા રમો૦ ૨૭.
સુણિ ઘર જઇ નિત બહુ ઘૃત દિએ,ભોજન માંહી ધરી પ્રેમ, રસીલા૦
તિમ દિન પ્રતે દ્વિજ કહે નારિને, નયને નવિ સૂઝે કેમ રસીલા રમો૦ ૨૮.
ધરિ હર્ષ ચામૂંડા નિત પૂજે,દ્વિજ પણ ઘૃતથી બળ સાર; રસીલા૦
એક દિન કહે અંધ થયા અમે, નવિ દેખાયે ઘરબાર. રસીલા રમો૦ ૨૯.
સા જારશું રમે નિત રંગસ્યું, નિશિ દિન આવે ને જાય; રસીલા૦
નિદ્રાભર નિશિ બહુ એકદા, દ્વિજ ડંડ લેઇને ધાય. રસીલા રમો૦ ૩૦.
ડંડે ડંડે કરીને હણ્યો, શબ નાખ્યું ગોખને હેઠ; રસીલા૦
ભણે નારિને એમ કરસ્યો ફરી, તુમને પણ કરશું ઠેઠ. રસીલા રમો૦ ૩૧.
એક દિવસે ભિક્ષા કારણે, આવ્યો યોગીસર એક; રસીલા૦
સા ભિક્ષા દેતાં મોહિ રહી, દેખી રૂપે અતિરેક. રસીલા રમો૦ ૩૨.
યોગી જાતા સા સાતમે, માળે ચઢી જોવે તાસ; રસીલા૦
પૂર બાહીર ટેકરી ઊપરે, દીઠો યોગી રેહેવાસ. રસીલા રમો૦ ૩૩.
નિશિ કંતને નિદ્રાવશ કરી, ગઇ રાત્રે સા તસ પાસ; રસીલા૦
પ્રાર્થન કરતાં યોગી ભણે, આવી પણ જાઓ નિરાશ. રસીલા રમો૦ ૩૪.
સા કહે શામાટે એમ વદો, ભણે યોગી તું પરનાર, રસીલા૦
અમે ઘરનારીથી વેગળા, વશિ તપ કરિએ સંસાર. રસીલા રમો૦ ૩૫.

સા પાછી ઘર આવી કરી, તરવારે કંત હણુંત; રસીલા૦
યોગી પાસે જઈ એમ વદે, હું પર સ્ત્રિ નહિ તમે કંત. રસીલા રમો૦ ૩૬.
ભણે યોગી કીણિ રીતે કહો, મેં માર્યો વદે ભરતાર; રસીલા૦
સો ભણે તુજ મુખ જોવું ન ઘટે, જગમાં તું પાપણિ નાર. રસીલા રમો૦ ૩૭.
વલખી પછી ઘર આવીને, કરે રોતી શોર બકોર. રસીલા૦
બહુ લોક મળ્યા તવ બોલતી, પિઉ મારી નાંઠો ચોર. રસીલા રમો૦ ૩૮.
પરભાતે સતિ થઇ નીકળિ, સુતને ઠવી પીયરવાસ; રસીલા૦
ચેહમાં પતિશું ભેગી બળી, જુઓ નારીચરિત નર પાસ. રસીલા રમો૦ ૩૯.
ચોથે ખંડે કહી આઠમી, એ ઢાળનો લહિ આસ્વાદ; રસીલા૦
શુભવીર વિવેકી પ્રાણીયા, ધરજ્યો કુલવટ મર્યાદ. રસીલા રમો૦ ૪૦.

દોહરા.

મિત્ર વચન હિત શિખનાં, ન રૂચ્યાં ચિત મજાર;
દષ્ટી રાગ વશ પ્રાણીયા, માને નહિ સંસાર. ૧.
વિજયપુરે રૂપાળીનો, કહું સુણજ્યો અધિકાર;
વીરસેન ગયા પછે, આપે થઇ હુંશિઆર. ૨.
માતપિતા હરખિત થયાં, પણ પડએ બહૂ કાળ;
જબ દેહ નિરૂજા થાય સ્યે, તેડાવશું તતકાળ. ૩.
એણે અવસર એક યોગણી, આવી ભીક્ષા હેત;
રૂપાળી અતિ ભક્તિશું, સુંદર ભોજન દેત. ૪.
એમ નિત નિત ઘર તેડતિ, રીજવીને પૂછંત;
માય પસાય કરી દિયો, જિમ હુએ દુશમન અંત. ૫.
સુણી યોગણ રાગે કરી, લોહનું વલયું કીધ;
અરક મઘા યોગે ઘડી, મંત્રિને તસ દીધ. ૬.
એ વલયું નરનારિને, કંઠ ધરે કપિ હોય;
રૂપાળી લેઇ હરખશું, ગુપ્તપણે ઠવે સોય. ૭.
દિન કેતે જયમતિ હવે, તેડાવે જામાત;
આવ્યા આદર બહુ દિએ, સહુને હરખ ન માત. ૮.

ઢાળ ૯ મી.

(કરમ ન છુટે રે પ્રાણીયા—એ દેશી.)

રૂપાળીશું રે મોહિયો, વીરસેન પ્રધાન;
પીતલ સોવન સમ ગણી, કાચ તે હીરા સમાન. ૧.
ધિગધિગ વિષયી રે જીવને, રાગ રમાડવો નાગ,
નારી નાગણુ જે ડસ્યા, ગારૂડિ મંત્ર ન લાગ. ધિગ૦ ૨.
કામ ક્રીડા સમે કંતને, રીજવતી ભણે એમ;
વાહાલીને કરી વેગળી, દિવસ ગયા બહૂ કેમ. ધિગ૦ ૩.
સ્વામી વિયોગ અગ્નિ બળી, અંતર દુખ ભરપૂર,
વિરહ વ્યથાએ રે દૂમળી, અન્ન ઊદક થયાં દૂર. ધિગ૦ ૪.
તુમ સરિખો પતિ પામીને, મુજ મન મોદ ભરાય,
લોક ભણે એ ઘેહેલી થઈ, ખિણ લાખીણી આ જાય. ધિગ૦ ૫.
મંત્રી સાચું તે સદ્દહે, વશિયો વશ થઈ તાસ;
ચાલો ઘર કેહે અન્યદા, જોઇ મહૂરત ખાસ. ધિગ૦ ૬.
પણ પ્રતિમ એક સાભળો, અમ ઘર દક્ષ ગોપાલ;
માંગી લેજ્યો છે કામનો, સવિ કામે ઉજમાળ ધિગ૦ ૭.
પંથે મારગ ભૂમિયો, શીઘ્ર પમાડશે ગામ;
ભકિતવંત સાહેબ તણો, ગોવિંદ એહનુ નામ. ધિગ૦ ૮
નીકળતા મુજ તાતની, પાસે માગજો એહ;
લેઇ સાથે તે ચાલશુ, માન્યુ મિત્ર એ તેહ ધિગ૦ ૯
મહૂરત શિર સસરાદિકે, કીધો બહુ સતકાર,
વસ્ત્રાભૂષણ હય ગજે, દાશિ દાસ પરિવાર ધિગ૦ ૧૦.
તિણિ વેળા કહે મંત્રિજી, અનુચર અમ દિઓ એક;
ગોવિંદ ગોવાળ છે તુમતણો, અમ કામે શુ વિવેક. ધિગ૦ ૧૧.
સાંભળી તેડિને તસ કહે, જા રે જમાઇની સાથ;
નિશિ દિન સેવા મ ભૂલજે, આજથી એ તુજ નાથ ધિગ૦ ૧૨.
નિસુણી તે પણ હરખિયો, કહે તુમ વચન પ્રમાણુ;
વૈદે મન ગમતું કહ્યું, કરતો સાથે પ્રયાણુ ધિગ૦ ૧૩.

રૂપાળીને રે ચાલતાં, વસ્ત્રાદિક અલંકાર;
આપી માતા પિતા દિએ, હેત શિખામણ સાર. ધિગ૦ ૧૪.
પતિવ્રતા વ્રત પાળજ્યો, ભર્ત્તા દેવ સમાન,
સસરા સાસુની સેવના, નણંદ દિયર બહુ માન. ધિગ૦ ૧૫.
જમજ્યો જમાડીને સર્વને, શોક્ય સહોદરી જાણ;
એમ અમ કુળ અજુઆળજ્યો, સ્ત્રિને લજ્જા મંડાણ. ધિગ૦ ૧૬.
પુત્રી સ્વૈરિણી જાણતાં, પણ શિક્ષા હીત આણ.
વરસ્યે ધ્રન અતિજળ ભર્યો, ન જુએ ઠાણ કુઠાણ. ધિગ૦ ૧૭.
જોડી હાથ રૂપાળીકા, સીખ ધરે નમી માત;
વચ્ચે જગતને જે વશા, તેહને કુણ માત તાત. ધિગ૦ ૧૮.
મલણા લેતાં તે ચાલતાં, પથ શિરે હુશીઆર;
વોલાવીને પાછા વળ્યા, સસરાદિક પરીવાર. ધિગ૦ ૧૯.
બહુ અસવારે રે પરિવર્યો, મત્રી સાથ સામંત;
રૂપાળી રથ બેસતી, વેગે ગોપ હાંકંત. ધિગ૦ ૨૦.
ત્રીજે દિન નિશિ ઉતર્યા, શંખલપૂરણક ગામ;
વન તરૂ સુંદર જોઇને, સૈન્યે કીયો વિરામ ધિગ૦ ૨૧.
ચંદ્ર કિરણ રજની જગે, કરતાં જપતી જામ;
તરૂતલ જાતાં પન્નગ ડસ્યો, નારી પડી તેહ ઠામ. ધિગ૦ ૨૨.
હાહાકાર મંત્રી તણો, સુભટ સવે તિહાં આય;
રાગે મત્રી મુર્છા લહે, શીતળ જળે સજ થાય. ધિગ૦ ૨૩.
બોલે મત્રી રેહા પ્રિયે, મેહેલી મુજ રણ માહિ;
પ્રાણ આધારી તુ કિહાં ગઇ, મરવું નિશ્ચય આહિ. ધિગ૦ ૨૪.
રોતા સુભટ સકળ તિહાં, કેઇ કરતા ઉપચાર;
મંત્ર મણી જડી ઔષધે, ન પડ્યો ફેર લગાર. ધિગ૦ ૨૫.
ચેહ ખડકી લેઇ નારિને, મંત્રી બળવાને ધાય;
એણે સમે વનમાં સાધુ રહ્યા, કરતા સૂત્ર સજાય. ધિગ૦ ૨૬.
સોર સુણી મુનિ આવિયા, બોલે મ કરો રે દાહ;
ગરૂ લોવવાઇ સૂત્ર જ ગણે, આવિયો ગરૂડ ઉચ્છાંય. ધિગ૦ ૨૭.

દેવે નાગ બોલાવિયો; ખુશી લિયું વિખ તાસ;
સજ થઇ સહૂ ચિતશું, મત્રિ પામ્યો ઉલ્લાસ ધિગ૦ ૨૮.
મુનિ ચરણે નમી દંપતી, રાતિ વસ્યા વન માંહિ;
રવિ ઉદયે સહૂ ચાલિયા, નારી ગળે ધરિ બાંહિ. ધિગ૦ ૨૯.
અરધે મારગ આવિયાં, દીઠા નિરમળ નીર,
નઇ જળ વેહેતા પ્રવાહથી, તરૂ ગહ્વર સુસમીર ધિગ૦ ૩૦.
ભોજન વેલા રે દેખિને, સૈન્યે દેરા તે દીધ;
ભોજન સામગ્રી સહૂ કરે, દંપતિ ભોજન કીધ. ધિગ૦ ૩૧.
રૂપાલી કહે કતને, ચાલો નઇ તરૂ વૃંદ;
ક્રીડા કારણ એકલા, કરશુ મેળા આનંદ. ધિગ૦ ૩૨.
સૂણી મત્રી રથ જોડીને, સારથી સાથે ગોવાળ;
બીજા ભટ નઇતટ રહ્યા, લજ્જા ભય લહી તાલ ધિગ૦ ૩૩.
દંપતિ નદજળ ખેલતાં, રથ ગોવિંદને હાથ,
જળ ખેલી વન કદરે, પેઠા કોઈ ન સાથ. ધિગ૦ ૩૪.
રથ ચઉદિશિ ગોપ ફેરવે, દંપની ખેલે એકાંત;
એક પહોર જબ વહિ ગયો. ચિંતા સુભટ કરત ધિગ૦ ૩૫
હજિય લગે નવિ નીકળ્યા, આ અટવિ ભયકાર;
રમતા મુગ્ધરસે ભર્યાં, ખમિએ કેતી તે વાર ધિગ૦ ૩૬.
શકિત ચિત સુભટ થઇ, ગોપને કરત પોકાર,
તિહુ જણ માહે એક જણે, ઊત્તર નાપ્યો લગાર ધિગ૦ ૩૭
સુભટ સવે વન પેસીને, પાદપ નઇ જળ જોય,
દંપતિ હય રથ સારથી, દીઠા સુભટે ન કોય ધિગ૦ ૩૮.
મત્રિ ખડગ પડી ભૂતળે, લીધી શંકિત ચીત;
ગોય ગવેખ્યો ન દેખિયો, જાણ્યું નઠ્ઠુ ચરિત. ધિગ૦ ૩૯.
કરત વિકલ્પ સૂભટ મળી, જોતા પગલા તે માંહિ;
પંખિ, પગજ્યુ ન પેખિયા, સૌચત નિશિ રહ્યા તાંહિ. ધિગ૦ ૪૦
ત્રીયામા શત યામજ્યુ, વીતિ પ્રગટયો વિભાત;
સૈન્ય શોકાતુર ચાલતાં, રાજપુરે સહૂ જાત. ધિગ૦ ૪૧.

વાત બનિ કહી ભૂપતે, કરતા નૃપ બહુ ખેદ;
ગામ ઠામ ભટ મોકલ્યા, પણ ન જડ્યો કાંઇ ભેદ. ધિગ૦ ૪૨.
બાળ સ્નેહી વિયોગથી, કરતો રાય વિલાપ;
મંત્રી કુટંબ રૂદન કરે, પ્રગટ્યા પૂરવ પાપ. ધિગ૦ ૪૩.
દિન કેતે હવે ભૂપતિ, થાપિ અવર પ્રધાન;
રાજ્ય કાજ સહુ ચાલવે, ગાવે મગળ ગાન. ધિગ૦ ૪૪.
ચોથે ખડે દેખાડિયો, નવમી ઢાળે અનંગ;
શ્રી શુભવીર વચન સુણી, છંડો કુલટાનો સગ. ધિગ૦ ૪૫.

દોહરા.

વીરસેનને ભૂપતિ, સંભારે દિન રાત;
સમરંતાં ઉપગાર તસ, વીત્યાં વરસ તે સાત ૧.
બાજીગર એક અન્યદા, ગીત કળા નૃત્યકાર;
વાનર ટોળું લેઇને, આવ્યો નયરિ મજાર. ૨.
રાજ કચેરીએ માડિઊ, નાટક કપિનું સાર,
વાનર વાનરી નાચતા, અંતરે હુ હુંકાર. ૩.
વાજા વજાવે કપિ મળિ, મિલણાં યુદ્ધ કરંત;
ચુબન આલિગન કરે, નવ નવ વેશ ધરંત. ૪.
રાજસભા રંજિત થઈ, દિએ નૃપ વંછિત દાન;
મુખ્ય કપિ વિકસિત નયન, રાયને કરતો સાન ૫.
આંસુ ધારા વરસતે, ભૂપને ચરણુ નમંત;
વાર વાર પય વળગતો, વિસ્મય રાય લહંત ૬.
નર વાચા નવ દિસકે, ધિક પશુનો અવતાર;
દયા કૌતક વિક્રય લિયું, ટોળું નિજ દરબાર. ૭.
શિક્ષા રક્ષા કારણે, અધિકારી ઘર દીધ;
અવસરે નાચ નચાવિને, ગ્રાસ અધિક તસ દીધ. ૮.
નવ નવ ભૂષણ કપિ તણા, નિજ ઘર કરિ સોનાર;
ભેટ કરી જઇ રાયને, નૃપ કરે તસ સતકાર. ૯.
નિજ હસ્તે કપિ મુખ્યને, અંગ ધરે અલંકાર;

લોહ વલય તવ દેખિયું, કઠ ધરંત જબ હાર. ૧૦.
નૃપ વચને તે સોનિએ, ભાગી કાઢયું જામ;
વિરસેન પ્રગટયા તદા, કરે નૃપને પરણામ. ૧૧.
વીસ્મય સર્વ સભા થઇ, તાસ કુટંબ મલત;
મંત્રિ રોતો નવિ રહે, નૃપ તસ કંઠ લગત. ૧૨.
થિર કરિ આસન થાપિયો, વાજે મંગળ તૂર,
નૃપ કહે આ અચરિજ કિસ્યો, તે ભણે રાય હજૂર. ૧૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(તોરણથી રથ ફેરવી હો લાલ—એ દેશી)

વીરસેન કહે રાયને હો રાજ, કરમ ગતિ અસરાળ મેરે સાહિબા,
તિરિયપણું કરમે લહ્યું હો રાજ, કીધો તમે ઉદ્ધાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૧.
દાતા કૃપણને ધનપતિ હો રાજ, નીચ ઊંચ નરનાર; મેરે૦
ક્ષત્રિ વણિક દ્વિજ નૃપ પુરે હો રાજ, હુ કરમે નૃત્યહાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૨
અગોચર સત મનોરથે હો, કવિ વયણે નાવત, મેરે૦
આવે સ્વપનમાં કોઇ દિને હો, ખિણમાં દૈવી કરત. મેરે૦ તિરિય૦ ૩.
સહુ સગ વિટોળા વચ્ચે હો, વળગે જિમ વછ માય, મેરે૦
તિમ પૂરવકૃત કર્મજે હો, કરતાને વલગાય. મેરે૦ તિરિય૦ ૪.
કરમ ગતિ મુજ સાંભળો હો, સુભટ મુખે સુણિ વાત, મેરે૦
નઇ અંતર વનગત લગે હો, કહુ આગલ જે થાત મેરે૦ તિરિય૦ ૫.
ગહન વને નૌતન પ્રિયા હો, જાણી સતિ સ્નેહાળ, મેરે૦
મીઠે વયણે મોહિયો હો, મલયાનીલ સુખકાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૬.
તરૂ પલ્લવ વર વેલડી હો, સુરભિ સુમન નવરંગ, મેરે૦
કોકિલા ટહુકા કરે હો, મુજ મન વ્યાપ્યો અનંગ. મેરે૦ તિરિય૦ ૭
મીઠે વયણે તવ સા કહે હો, ખિણભર રમિયે સ્વામ, મેરે૦
આવો દ્રાખને મંડપે હો, તુમ અમ મન વિસરામ. મેરે૦ તિરિય૦ ૮.
તસ વયણે બિહુ તિહા ગયાં હો, પલવ કરિય પથાર, મેરે૦
સુરત ક્રિડા સુખ ભજી હો, બેઠિ ચિત સવિચાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૯.
તે હવે તિહાં કપિ દેખિને હો, ભાખે મુજને એમ; મેરે૦

માંદી તજી તમે જબ ગયા હો, બીજી વાર ધરિ પ્રેમ. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૦.
સજ થઇ તુમ વિરહથી હો, ખેદ ભરે રહું જામ; મેરે૦
મુજ ઘર ભિક્ષા કારણે હો, આવી યોગણિ તામ. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૧.
ગાઠે ઔષધી બહુવિધા હો, દીઠી તેહની પાસ; મેરે૦
વિદ્યા વિધિ લહિ મે દિયો હો, ભોજન ભક્તિ વિલાસ. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૨.
આદરથી નિત્ય આવતી હો, પ્રીતિ બની તે સાથ; મેરે૦
પૂછતા મેં ભાખિયું હો, છે મુજ નેહી નાથ મેરે૦ તિરિય૦ ૧૩.
મેળો કિમ હિન સંપજે હો, રોગ કરે અંતરાય; મેરે૦
એહવું કાંઇ દિલ ધરી હો, દંપતી સુખભર હોય. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૪.
વળિ મુજ પિઉને કોઇનો હો, ઉપદ્રવ નવિ થાય; મેરે૦
તવ સા પૂરણ પ્રીતિયે હો, વયણે એમ ઉચરાય મેરે૦ તિરિય૦ ૧૫.
સરવ કામ હું કરિ શકું હો, મુજ શિર હાથ ધરંત; મેરે૦
કહે તુજ રોગ ન કદિ હુવે હો, વળી તુજ સુખિયો કંત. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૬.
પણ વન રણ અરિ સંકટે હો, વાઘ અહિ ભયનાશ; મેરે૦
હેતે વલય દેઈ એમ કહે હો, તુજ પતિ કંઠ વિનાશ મેરે૦ તિરિય૦ ૧૭.
મંત્રશું ગર્ભિત ઔષધિ હો, છે અવયવ લઘુ ખાસ, મેરે૦
શિવવંછું તુમનેં સદા હો, બીજી નહિ મુજ આશ. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૮.
શીતળ વન નિદ્રા કરો હો, હું બેઠી તુમ પાસ; મેરે૦
વિઘન હરણ વલયું ઠવો હો, ઓસીસે સુખત્રાસ. મેરે૦ તિરિય૦ ૧૯.
પ્રેમ વચન રાગે જડ્યો હો, સાચું માની તામ; મેરે૦
સૂરત શ્રમ સુતો તદા હો, પામ્યો નિદ્રા જામ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૦.
ઠવતી સા મુજ કંઠમે હો, લોહનું વલયું તેહ; મેરે૦
સર્વઘાતી પયડી કહી હો, વૈરણી નિદ્રા એહ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૧.
જાગ્યો કપિ રૂપે થયો હો, દીઠી કપિની દેહ; મેરે૦
ખેદ વલખ્યો ચિહું દિગે હો, જોતાં ન દિઠી તેહ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૨.
મેં જાણ્યું ગઇ છેતરી હો, કીધો કપિ તિરિ પક્ષ; મેરે૦
મિત્રની શિખ ન શિર ધરી હો, ફલ પામ્યો પરતક્ષ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૩.
તસ પગલે ધાઇ મળ્યો હો, બેઠી રમ્ય સહકોપ; મેરે૦

દેખી દીન જયુ જોઈ રહ્યો હો, તવ સા ભણે ધરિ કોપ મેરે૦ તિરિય૦ ૨૪
રે મુઢ કપિ થઇ શુ જુએ હો, એકપખો શો નેહ; મેરે૦
પિશાચ થઈ કેડે પડ્યો હો, પામ્યો તસ ફળ એહ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૫.
જનમથી એ મુજ સાહિબો હો, તનમન સુપ્યા સનાથ, મેરે૦
ચોરપરે ચઉરી વિચે હો, તે એક ઝાલ્યો હાથ. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૬.
સ્વેચ્છાચારણી હુ સદા હો, નહિ તુજ વશ રેહેનાર, મેરે૦
વિશ્વાસ દેવા કુટુંબને હો, તુજશું નેહ ઉપચાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૭.
રોગટ મદ ગ્રથીલ થઇ હો, કાઢ્યો તને દોય વાર; મેરે૦
જોગણિ દત મત્રે કરિ હો, કીધો તિરિ અવતાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૨૮
શીખામણ લાગી હવે હો, ભટકો વાનર માહિ, મેરે૦
અમે ધન લેઇ તાતનુ હો, ભોગવશુ સુખ છાહિ મેરે૦ તિરિય૦ ૨૯.
જારે કપિ શુ જોઇ રહ્યો હો, રાય ગોવીદ તુ ગાક, મેરે૦
ત્રિજી વાર શિક્ષા જડી હો, નથી અમારો વાક. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૦.
એમ કહી રથ જોડિયો હો, કોઇક દિશિ ઉદ્દેશ, મેરે૦
રીસે પ્રાણ ભરિ દોયને હો, નખે વિદાર્યા વિશેષ. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૧.
ગોપે શિર અસિ ઘા દિયો હો, હું મુર્છિત ભૂપાત, મેરે૦
શિત પવન નિશિ ઉઠ્યો હો, જાણુ ન પથની વાત મેરે૦ તિરિય૦ ૩૨.
યુથપતિ હણિ હું થયો હો, વાનરનો શિરદાર, મેરે૦
બાજીગરે એક દિન ગ્રહ્યો હો, કુટપાસ રચનાર. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૩.
નિત્ય શિખાવી બહુ કળા હો, નચવી ગામોગામ, મેરે૦
તુમ પાસે આવ્યે થકે હો, પામ્યો નર ભવ ઠામ. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૪.
દસમી વીષમી એ કહી હો, ચોથે ખડે ઢાળ, મેરે૦
શ્રી શુભવીર સુખી સદા હો, ન પડે જે મોહ જાલ. મેરે૦ તિરિય૦ ૩૫.

દોહરા.

સચીવ વ્યથા સુણી નૃપ ભણે, ખેદ ન કરવો કોય;
ભાવિ પદારથ આગળે, ઉદ્યમ નિષ્ફળ હોય. ૧.
પણ તું પૂરણું આઉખે, આવ્યો નિજ ઘરવાસ;
રૂઠી નારી રાક્ષસી, જીવિતની શી આશ. ૨.

જેહ રમાડે નાગને, તે અગ્નિથી ન ડરંત;
જે વછનાગને નિત ભખે, ધતુર કાંએ કરંત. ૩.
પ્રીત બની જસ જેહશ્યું, તે વિણ તે ન રહંત;
રાગ ધરે તિહાં એકપખો, તે નર દુઃખ લહંત. ૪
જેહનો મેળો જિહાં લખ્યો, તિહાં મળવું તસ જોય,
કુંવર સુદર્શનની કથા, સુણતાં અચરીજ હોય. ૫.

ઢાળ ૧૧ મી.

(ઝુમખડાની દેશી)

ધનપુર નગરે નરસિંહ રાજા, પુત્ર સુદર્શન તાસ;
મનોહર મિત્ર સુણો,
દાનશાળે એ દાન દીએ નિત, તિણે થયો જગત પ્રકાશ. મનોહર૦ ૧.
નંદિ શેઠની નંદની પદ્મા, નામે રૂપની રેખ; મનોહર૦
શાસ્ત્રકળા ભણવા નિત જાવે, ઉદ્યમ જાસ વિશેખ મનોહર૦ ૨
દાનશાળાએ નૃપ સુત બેઠા, જાતાં દીઠી તેહ; મનોહર૦
દિલ ઉલસ્યું એક એકને દેખી, નયણે લાગ્યો નેહ. મનોહર૦ ૩
કરપલ્લવિ કરિને સમજાવી, કુંવરે તેહ કુંવારી; મનોહર૦
દરવાજા બાહિર વડ હેઠે સંધ્યા વેળા ધારી મનોહર૦ ૪.
મેળા ભેળા બહુ જણ આપણ, કરશું મળજ્યો ત્યાંહિ; મનોહર૦
ચતુરને ચતુરશ્યું વાત કરંતાં, સમજે બિહું સાન માહિ. મનોહર૦ ૫
એમ સંકેત કરીને પરસ્પર, બિહુ જણ નિજ ઘર પેઠાં; મનોહર૦
કામનાં બાણુ પરસ્પર લાગત, ઘાયલ થઇને બેઠાં. મનોહર૦ ૬.
શણગાર સોળ ધરી પદ્માવતિ, લેઇ જલઘટ વટ જાવે; મનોહર૦
નૃપસુત પણ તંબોળ પ્રમુખ લેઇ, સંકેત થાનકે આવે. મનોહર૦ ૭.
પ્રેમરસે રસ વાત વિનોદે, સુતા વડતલ જામ; મનોહર૦
વડ તરૂ કોટર પન્નગ ફરતો, પદ્માને ડશિયો તામ મનોહર૦ ૮.
વિખ વેગે મૂર્છિત થઇ પદ્મા, અંગ સકળ થયું શામ; મનોહર૦
મૃતક સમી દેખીને સુદર્શન, રોતા ખેદ ભર તામ. મનોહર૦ ૯.
મધ્ય નિશા દારૂક કરિ ભેળાં, ચય કરિ માંહિ સુઆરી; મનોહર૦

દૂર વિલોકી અગની લેવા, તીહા ગયો દુખ ભારી. મનોહર૦ ૧૦.
વન્હિ પ્રજ્વલિત યોગી દેખી, પાવક માગ્યો જામ, મનોહર૦
બત્રિસ લક્ષણવંત કુંવરને, દીઠો યોગીએ તામ મનોહર૦ ૧૧
સોનાનો ફરસો કરૂ એહનો, એમ ચિંતી કહે યોગી; મનોહર૦
એ અપવિત્ર છે સમશાન અગ્નિ, નવિ લેવી સુણ ભોગી મનોહર૦ ૧૨
બેસો ઇહા બીજી દેકે આણી, અગ્નિ પણ સુણ વીર, મનોહર૦
રાત્રે ભૂતાદિક ઉપસર્ગ, રક્ષા કરૂં તો શરીર. મનોહર૦ ૧૩.
એમ કહિ દવરક કાળો મંત્રી, તસ ગળે બાંધી નિહાળે; મનોહર૦
નૃપ સુત સર્પ થયો તિણિ વેળા, યોગી ઘટમા ઘાલે. મનોહર૦ ૧૪.
ભૂતલ ખાડ કરિ ઘટ મેહેલી, ઉપર પથ્થર દાવે; મનોહર૦
ફરસો કરવા હોમને કારણ, ઔષધી લેવા જાવે; મનોહર૦ ૧૫.
મઠમાં ઔષધી જોતા પન્નગ, ડંસ્યો મરણ લહે યોગી; મનોહર૦
તેહવે નગરે ઉપદ્રવ ચાલે, મરકી બાળક ભોગી મનોહર૦ ૧૬
સાકિણિ નિગ્રહ કરવા કારણ, ચિહુ દિસ સુભટ ફરતા, મનોહર૦
વળિ રાજકુવર ગયો તસ શોધન, રાયના સુભટ ભમંતા. મનોહર૦ ૧૭.
એણે અવસર પદ્માવતિ ચયમા, કાષ્ટ ઘણા નિશિ ખડકયાં; મનોહર૦
નગદમની જડી વેલડી પલ્લવ, સૂતાં તસ તનુ અડકયાં મનોહર૦ ૧૮.
વિખનો વેગ ગયો તસ દૂરે, આનંદ પૂરે ઉઠી, મનોહર૦
કુવરને જોયો પણ નવિ દીઠો, તવ જળ ભરવા પઇઠી. મનોહર૦ ૧૯.
જળ ઘટ શિર ધરિ પુરમાં પેસતા, પ્રત્યુષ વેળા કાળી; મનોહર૦
સાકિણી જાણી સુભટે બાંધી, બંધીખાને ઘાલી. મનોહર૦ ૨૦.
નયન પટે કર બાંધી પ્રભાતે, રાય હજૂરે આણી; મનોહર૦
ભટ કહે સ્વામી મરકી ઝાલી, પેસતિ પુરમાં જાણી મનોહર૦ ૨૧.
આકૃતિ સુંદર વેશ લહી નૃપ, ચિંતે ન મરકી દુષ્ટા, મનોહર૦
નયન પટાદિક બંધન છોડી, વચન મધુરસે પ્રષ્ટા. મનોહર૦ ૨૨.
સા ભણે તાતજી હું નહિ મરકી, નદિ શેઠની બેટી, મનોહર૦
કામ વિશેષે જળ ભરવા ગઇ, દ્વાર જડ્યાં થઇ છેટી. મનોહર૦ ૨૩.
શેષ નિશાએ જળ ભરી આવતિ, તુમ ભટે ઝાલી આણી, મનોહર૦

ઇહાંલગે આવત હુઇ કલંકી, લોકે સાકિણિ જાણી. મનોહર૦ ૨૪.
વળી તુમ સંશય ભેળો ટળશે, તિણે મુજ ધીરજ કરાવો, મનોહર૦
દુક્કર ધીજ કરૂં રવિ સાખે, અગ્નિ ભુજગ મિલાવો મનોહર૦ ૨૫.
રાય હુકમ ભટ પન્નગ લેવા, ફરતા પુર વન જાવે, મનોહર૦
કાકાતાલી ન્યાયે મઠ જોતાં, તેહ જ પન્નગ લાવે. મનોહર૦ ૨૬.
ઇષ્ટદેવ સમરી સા ઘટમાં, કર ધરિ નાગ નિકાળે; મનોહર૦
ફુલ માળા પરે કંઠ ધરતાં, દોગે શામ નિહાળે મનોહર૦ ૨૭.
ચિત ચકિતા સા શંકા ભરાણી, દોરો દૂર કરતી; મનોહર૦
નૃપસુત પ્રગટયો સહુ જન દેખે, અભ્ર પડલ રવિ કાંતિ. મનોહર૦ ૨૮.
વિસમય પામી ભૂપતિ પૂછે, એકાંતે રાય લાવી, મનોહર૦
પાય છબાવ્યા તવ તે બિહુએ, સાચી વાત સુણાવી. મનોહર૦ ૨૯.
રાય વિચારી શેઠ તેડાવી, મોકલે તિલક વધાવી; મનોહર૦
પદ્માવતિ કરી ઓચ્છવ નિજ ઘર, લાવ્યા નૃપ પરણાવી મનોહર૦ ૩૦.
ચંદ્રશેખરને રાસ રસાળે, ચોથે ખંડ વિલાસી, મનોહર૦
અગીઆરમી ઢાળે શુભવીરે, દૈવગતિ પરકાશી. મનોહર૦ ૩૧.

યત

सुगज जग विहगम बंधनं ॥ शशिदिवाकरयोः ग्रहपीडन ।
मतिमतां च निरीक्ष दरिद्रतां ॥ विधिरहो बलवानतुमे माति ॥१॥

દોહરા.

વીરસેનને નૃપ કહે, નિસુણિ સુદર્શન વાત;
ચિતથી ચિંતા પરિહરો, જો વંછો સુખ સાત. ૧.
નારી સુશીલા લાવશું, જોઇ જાત કુનિયાત;
સુખ વિલસો ઘરમાં રહી, ન કદા હુએ ઉતપાત ૨.
એણે અવસર એક આવિયો નૈમિત્તિક શિરદાર;
લોકદેવ અભિધાન તસ, જ્ઞાન રતન ભંડાર. ૩.
પૂરવધર પરમાદથી, પડિ ગૃહી વેશ ધરંત;
વૃત્તિ નિમિત્ત બળે કરી, નહિ શ્રુત ધન વિણસંત. ૪.

રાજસભામાં આવિયો, નૃપ દિએ આદરમાન;
જ્ઞાની રાજાથી વડો, પામે જગ બહુ માન. ૫.
ભૂપતિ પૂછે તેહને, અમ મંત્રીની નાર;
ગોપની સાથે રથ ચડી, ગઇ કપિ કરી ભરતાર. ૬.
કિણે દેશે જઇ તે રહી, સકળ કહો તે વાત;
જો તુમ વિદ્યા છે ખરી, ટાલો સંશય વાત ૭.

ઢાળ ૧૨ મી.

(ગજરામારૂજી ચાલ્યા ચાકરી રે—એ દેશી.)

જ્ઞાની જ્ઞાન ઉપયોગથી રે, સુત નજર કરી નિરધાર;
નિમીતીયો ભણે સાંભળો રે, કુલટા રૂપાળી નાર રે કુલટા૦ ૧.
નઇ તટ જળ ઉભી રહી રે, વન તરૂથી લેઇ ફુલ;
નઇ જળ દેવી વધાવીને રે, ભણે માત હજ્યો અનુકૂળ રે. ભણે૦ ૨.
વલગણુ મુજ પીશાચનુ રે, મેં તુમ સાખે કર્યું દૂર;
ગોવિંદશુ તુમ સાનિધે રે, સુખ વિલસીશું ભરપૂર રે. સુખ૦ ૩.
એમ કહી વાંદરને તજી રે, રથ બેઠી ડાભડો લેઇ;
ધનુષ તીર તરકસ ગ્રહિ રે, ગોવિદ તુરંગ ચલેઇ રે ગોવિંદ૦ ૪.
દક્ષણ દિશિ ભણે ચાલંતા રે, પણ તેહ જ અટવી મજાર;
વડ તરૂ હેઠે ઊતરી રે, તરૂ ફળ કરત આહાર રે. વન૦ ૫.
સંધ્યા પડી રયણી રહ્યા રે, રથ સૂતી રૂપાળી નાર;
તસ ચિહું દિશ ચોકી ભરે રે, ગોવિદ લેઇ તરવાર રે. ગોવિંદ૦ ૬.
મધ્ય નિશિ તિહાં ભિલ્લની રે, પડી ધાડ કરી કિકિયાટ;
રથ ચિહું દિશ વીટી વળ્યા રે, નાસવાનો નહિ કાંઇ ધાટ રે. નાસવાનો૦ ૭.
ગોવિંદ નાઠો એકલો રે, રથ વાળી ગયા ભીલ નેટ;
રૂપવતી સા દેખીને રે, કરી પલ્લિપતિને ભેટ રે. કરી૦ ૮.
ભૂષણ ડાભડો સહુ ગયો રે, રહિ રોતી એકલી તેહ;
પલ્લિપતિ કહે શે રૂઓ રે, તુમે રાજધણી ધરો નેહ રે. તુમે૦ ૯.
પલ્લિપતિ ઘર સા રહિ રે, દિન કેતા ધરી આનંદ;
એક દિન તસ ઘર આવિયો રે, ભિક્ષાવરતે ગોવિદ રે. ભિક્ષા૦ ૧૦.

ભીખ દેઇ સમજાવિયો રે, રહ્યો ચંડિસુરિ ઘર નાથ;
રયણી સમે અમે આવસ્યું રે, લેઇ પલ્લિપતિને સાથ રે. લેઇ૦ ૧૧.
ગોપ સુણી સુરી દેહરે રે, જઇ રાત્રિ રહ્યો એકાંત;
રૂપાળી ઉદરે વ્યથા રે, શૂળ ચૂંકનો રોગ વરંત રે. શૂળ૦ ૧૨.
પોકાર કરતી બહુ પરે રે, ન શમે કિયા બહુત ઉપાય;
પલ્લિપતિ અતિ રાગશું રે, દુખ ધરતો ઘણું વિલખાય રે. દુઃખ૦ ૧૩.
તવ સા સહસા બોલતિ રે, સુણો ચંડિ દેવી એક વાત;
દુખ મટશે તો દંપતિ રે, કરશું પૂજા આજ રાત રે. કરશું૦ ૧૪.
એમ કેહતાં પીડા ટળી રે, લહે પલ્લિપતિ વિશ્વાસ;
તેહ જ રાત્રે બિહુ જણા રે, ગયા ચંડિકા આવાસ રે. ગયા૦ ૧૫.
પૂજા કરિ નમી સા કહે રે, લાવો ખડ્ગ દીયો મુજ હાથ;
અષ્ટાંગનતિ નીર્ભય કરો રે, કરૂં રતન જતન તુમે નાથ રે. કરૂં૦ ૧૬.
ખડ્ગ દેઈ શિર નામતે રે, માર્યો પલ્લિશ દેહ અસિ ઘાત;
ગોવિંદશું મળી ચાલતી રે, હરખે રણમાં લેઈ રાત રે. હરખે૦ ૧૭.
ખાવા પીવા ના મળે રે, અને ધિંગાણા બહુતેર;
નારી નદિ નિચ ગામની રે, તજી ભૂપ સમા સમશેર. તજી૦ ૧૮.
માત પિતાને વંચિને રે, જે લાવી હતી ધન કોડ;
વ્યસનીથી ધન વેગળું રે, રહ્યાં રણમાં રાંકની જોડ રે. રહ્યાં૦ ૧૯.
તોયે કૂલક્ષણ ના ગયું રે, કર્મહીણ ને અવળી રે બુદ્ધિ;
નીચમતિ નિચ સંગતે રે, કોઈ કાલે ન પામે શુદ્ધિ રે. કોઇ૦ ૨૦.
ચોથે દિન ચિકૂરા નદી રે, જળ વેહેતાં જિહાં ભરપૂર;
નદી તરૂતલ હેઠળે રે, દોય વશિયાં આનંદ પૂર રે. દોય૦ ૨૧.
નિદ્રા વૈરણી વશ થયાં રે, જબ રયણી ગઇ એક યામ;
નઇ તટ શાર્દુલ આવિયો રે, ગયો ગોવિંદને લેઇ તામ રે. ગયો૦ ૨૨.
થરથર ધ્રૂજતી સા ચઢી રે, પાદપ શિર શાખા ધીર;
રોતી પશુ રોવરાવતી રે, વળી રાત્રિ ઘોર અંધાર રે. વળી૦ ૨૩.
તિણે સમે બીજે નઈ તટે રે, સનમુખ એક યોગી વસંત;
સુખ સુંદર પગે પાંગળો રે, લેઇ તંબૂર ગીત ગાવંત રે. લેઇ૦ ૨૪.

યતઃ
सुखिनि सुखनिदान, दुःखितानां विनादे;
श्रवणहृदयहारी, मन्मथ· साग्रदूत;
रणरणकवि धत्तः, वल्लभ· कामिनीनां;
जयति जगति नाद· पंचमश्चोपवेदः ॥ ॥ १ ॥

પૂર્વ ચાલ.

કંઠ મધુર ગીત સાંભળી રે, રોતાં ચિત વેધ્યુ રે તાસ;
ઊતરી નઇ તરી સા ગઇ રે; ધુણી જળકત યોગી પાસ રે. ધુણી૦ ૨૫.
દેખી યોગીને મોહી ગઇ રે, કહે મરણુ ગયો ભરતાર;
ચિત શાખે તુમને વરી રે, હવે આ ભવ તું આધાર રે. હવે૦ ૨૬.
યોગી ભણે સત્ય તેં કહ્યું રે, પણ હું છું પંગુળ દેહ;
કંત અવર કરો કામિની રે, પાંગુળ નરશું શો નેહ રે. પાંગુળ૦ ૨૭.
લોક અશન આણિ દિએ રે, પછે તુજ દેખી ઉભગંત;
સા ભણે ભૂષણ વેચીને રે, ખાઇશુ ન કરો મન ચિંત રે. ખાઇશું૦ ૨૮.
તે પછે તુમને શિર ધરી રે, ગામ નગર જઇશું મહારાજ;
મધુર ગીતે લોક રીજશે રે, તજી લાજ ત્યાં મોટું રાજ રે. તજી૦ ૨૯.
નયન વચન રૂપ દેખીને રે, યોગીએ ઝાલ્યો રે હાથ;
સા કહે મુજ ભાગ્યે કરી રે, મુજ મળિયા મોહોટા નાથ રે. મુજ૦ ૩૦.
જળ લાવો તૂંબી ગ્રહી રે, અમલાંગી બહુત પિપાસ,
તુંબડું જળ ભરી લાવિને રે, દિએ હરખે રૂપાળી તાસ રે. દિયે૦ ૩૧.
તવ યોગી ટુકડા દિએ રે, દિન દોયના ઠીકર માંહિ;
ચાર નયન ભેગાં કરી રે, દોય ખાય પિએ ઉછાંહિ રે. દોય૦ ૩૨.
પાંચ વરસ ખરચી ચલી રે, પછે ભરણો લાવત એક;
માંહે બેસાડી યોગીને રે, શિર ધરિ ચાલે બહૂ ટેક રે. શિર૦ ૩૩.
ગામ નગર ચહુટે ધરિ રે, નરમાદા ગાવે રે ગીત;
લોક સુણી તેહને દિએ રે, અશનાદિક વર કરી પ્રીત રે. અશના૦ ૩૪.
યોગી જુલમપૂરી તણી રે, થઇ યોગણી ઇચ્છા નામ;
ભાગ પિએ હોકા ભરે રે, ફરે વન રહે ગામોગામ રે. ફરે૦ ૩૫.
વિષયીને સુખ નહિ કદા રે, કામી નર જગતનો દાસ,

કામી સગો નહી કોઇનો રે, કરે વિશ્વાસીનો નાશ રે. કરે૦ ૩૬.
નિમીતીયાના મુખ થકી રે, સુણી કુલટા કેરી વાત;
નૃપ સત્કાર કરી ઘણો રે, વિસરજ્યો નિમીતીયો જાત રે. વિસર૦ ૩૭.
ચોથે ખંડે બારમી રે, ઢાળ ભાખે શ્રી શુભવીર;
વિષયથી વસિયા વેગળા રે, તે પામ્યા ભવજળ તીર રે. તે૦ ૩૮.

દોહરા.

મંત્રી–નૃપ એમ સાંભળી, વિસ્મય પામ્યા ચિત્ત;
આ ભવ કામી દુખ લહે, પરભવ નરકની ભીત. ૧.
મંત્રી ભણે સુણુ સાહીબા, પુરવે તમે કહિ વાત;
નવિ પરણી સુખ ભોગવો, લાવીશું બુનિયાત. ૨.
તુમ બેઠા દુક્કર નહીં, જે કરવું મુજ કામ.
પણ હું ભય પામું ઘણો, નારિનું દેતા નામ. ૩.
સર્વ રમણી દૂરે તજી, તપ કરશું વન માંહિ;
ઇહ પરભવ સુખ પામસ્યું, જ્ઞાન આનંદ ઊછાંહિ. ૪.

ઢાળ ૧૩ મી.

(નહિ યમુનાકે તીર ઉડે દો પંખીયા—એ દેશી.)
મંત્રી વયણ સુણી રાય તિહાં મન ચિંતવે,
રાજ્ય તજી વનવાસ લિએ સુખ સંભવે;
સૈન્ય સબળ મુજ ગેહ સનેહિ એ સહી,
અબળા કૃત દુ:ખ ઊદ્ધરવા શક્તિ નહિ. ૧.
આ સંસારે શરણ રહિત સવી જીવડા,
વિવિધ કરમ સંતાપે પીડ્યા બાપડા;
દેવ તિરિ અવતારને ચક્રિ નરક ભવે,
ઠાકર ચાકર ધનવંતો નિર્ધન હુવે. ૨.
સુભગ દોભાગી નિરોગી સરોગીપણું વરે,
રૂપવંત કદરૂપ સુખી દુખિયો કરે;
ભવ ભવ કર્મ નચાવે તિણિ પેરે નાચવું,
રહિએ સદા સુખમાં જગ ઠામ ન એહવું. ૩.

માતપિતાદિક સર્વથી સ્રીને અધિક ગણે,
નારી આહેડી નર હરણા પાસે હણે;
રમણિને રાગે કાષ્ટ ભક્ષણ કીધા જીણે,
તે પતિને કપિ કીધ ખડ્ગે વાહ્યા તિણે. ૪.
એક રમણીથી મંત્રી દુઃખ પામ્યો ઘણું,
માહરે બહુ નારી નહિ ઊગરવાપણું;
એણિ પેર વૈરાગ રંગે રાજા વાશિયો,
તિણે સમે ભૂપને આવી બોલે દાસીયો. ૫.
શિર ધરિ ભરણે યોગી યોગણી આવિયાં,
ગાતા દેખી તાસ અમે ઇહાં લાવિયાં;
એમ કેહતાં સા આવી ટોપલો ભૂ ધરે,
નરમાદા ગીત ગાન મધુર કંઠે કરે. ૬.
મંત્રી કહે નૃપને નિમિતિયે જે કહી,
દેખો નજરે વાત એ આ સનમુખ રહી;
અંગિત આકારે કરિ મેં ઓળખી સહી,
કપિ રૂપ કરિ ગઇ મુજ તિણે એ ઓળખે નહીં. ૭.
રાય કહે તું પંગુને શિર ધરી કિમ ફરે,
પગુ તજી ભરતાર અવર કિમ ના કરે;
સા વદે પંચની સાખે જે પીતરે દિયો,
હું રે સતી તેણે દેવ કરીને માનીયો ૮.
પતિવ્રતા વ્રત ધર્મ ન લોપું હું કદા,
યાચના વૃત્તિએ કંત જમાડી જમું સદા;
શિયલ વિભૂષણ શોભા છે મુજ જેહવી,
સુરપતિ નરપતિને ઘર નારી ન એહવી. ૯.
એહને છંડી અવરશું નજર ન હું ધરૂં,
અલકતું ઘર ઉજ્જ્વલ કિમ મેલું કરૂં;
અશન વસન ભરપૂર દેઇ ભણે ભૂપતી,
સકલ સભાજન દેખો યોગણી મહાસતી. ૧૦.

પરણ્યો પ્રીતમ પેહલો વાંદરો તસ કર્યો,
કરિ અસિધા થઇ નિર્દય રણુવગડે ધર્યો;
ગોવાળશું ગઇ પલ્લિપતિ ચૈત્યે હણ્યો,
ગોપ હણ્યો રણુ વાંધે તરૂ તંબુર સુણ્યો. ૧૧.
પાંગળો યોગી કિયો પતિ નિશિ નઇ જળ તરી,
ચ્યાર કિયા ભરતાર અવર મનમાં ધરી;
પતિવ્રતા વ્રત ધર્મ ભલો તું પાળતી,
નિજ કુલે અલક ધર અજુઆલણુ તું સતી. ૧૨.
મુખપર વસ્ત્ર ધરી પુર બાહિર નીકળો,
ભગુવો વેશ ધર્યો તિણે દંડ ન આકરો;
સુણી ચલી ગઇ ગામોતર લજ્જા અવઠાણી,
તિણે સમે દીએ વન પાલક નૃપને વધામણી. ૧૩.
સ્વામી ગોવિંદ જટી તાપસ ટોળે વર્યા,
તુમ પૂર બાહિર ઊત્તર વનમેં સમોસર્યા;
તાપસ ભક્તિ ભૂપ સુણી હરખિત થયો,
પટરાણી વીરસેનશું તિહાં વંદન ગયો. ૧૪.
નમતાં આશિષ પામી સુઠામે બેસતાં,
આ સંસાર અસાર ગુરૂ ઉપદેશતાં;
પૂર્વે વિરક્ત સુણિ થઇ અધિક ઊદાસીએ,
રાજ્યે ઠવી સુત મંત્રી નૃપ દિક્ષા લિએ. ૧૫.
પટરાણી પ્રતિબોધ લહી થઇ તાપસી,
વિઘન ભયે નિજ ગર્ભ વાત ન કહિ કશી;
સોવન જટી ગુરૂ નામ દિએ નૃપને મુદા,
મિથ્યાત ધરમે તપ કરિએ તિહુ જણુ સદા. ૧૬
પાંચસે તાપસ ભેળા ગુરૂ આ વન વસે,
રાણી દિનદિન ગર્ભ વધ્યે તન ઊલસે;
પૂછતાં સુણિ સાચું તપસ્વી હરખિયો,
સમયે સુલગ્ને સચિ સમ પૂત્રી જનમ થયો. ૧૭.

તાપસી લાલતી પાર્વતી વર લક્ષણ ભરી,
કનકવતી ઠવ્યું નામ અતિ રૂપે કરિ;
આઠ વરસની થઇ મતિએ જિન સારદા,
તાતે સનેહે શિખાવી કળા ચોસઠ મુદા. ૧૮.
પલ્યંક વિદ્યા સધાવી સોવન જટી થાપિયા,
નિજ પાટે ગુરૂ ગોવિંદ સરગ સધાવિયા;
કુલપતિ સ્વર્ણ જટી પુછે તપસીને પાળતા,
પલ્યંકે બેસી અડસઠ તિરથ વંદતા. ૧૯.
યોવન વય પામી નિજ પુત્રી દેખતા,
સમવર જોવા પલ્યંક બેસી ગવેખતા,
એક દિન કોઇક રાજકુમરને જોઇને,
આવ્યા પલ્યંક બેસી સૂઅર રૂપ લેઇને ૨૦.
દેખી ભય લહિ તાપસ નાસે દશો દિશે,
દંતીએ ભુમી લખીને સરવને વિશ્વસે;
દેઇ સરાપ કીયો મુજ સુકર નિરજરે,
ધર્મ તત્વનો જાણ આવે તો સજ કરે. ૨૧.
વાંચી વિચારે ધર્મજાણ કો નહિ અમ સમા,
મંત્ર જંત્ર અમે કિધા પણ વિલયંગમાં;
સૌગત સાંખ્ય ઉપાય સવે નિષ્ફળ થયા,
બ્રહ્મ વને વૃધ તાપસ પાસે સવે ગયા ૨૨.
તેહ વિભંગે નિહાળિ કહે દિન આઠમે,
આવશે તાત્વિક તે એ રૂપને અપગમે;
જાણિએ તાપસ લોકને ભાગ્યે ભાવિયા,
અષ્ટમ વાસર આજ તમે પણ આવિયા ૨૩.
કુલપતિ રૂપ કરણ જો શક્તિ તુમ પુરે,
તો કરો એ ઉપગાર કદાપિ ન વિસરે;
ચોથે ખંડે ઢાળ રસાળ એ તેરમી,
શ્રી શુભવીર વિવેકી સભાને ચિત ગમી. ૨૪.

દોહરા.

વીરસેન મુખ એમ સૂણી, કુંવર કહે કરૂં કામ;
પણ સવિ તાપસ જૈન મત, ધરસ્યો કહો ધરિ હામ. ૧.
સુણિ સઘળા તાપસ ભણે. તુમે ગુરૂ તુમહિ જ વાચ;
કુલપતિ સાથે જૈન મત, આદરશું એ સાચ. ૨.
વસ્તુ મિલાવે કુંવર તવ, આડંબર બહુ કીધ;
હોમ અગ્નિ મંત્રાદિકે, ખેત્રપાળ બળિ દીધ. ૩.
તસ દત જડી સુધાવતાં, કુલપતી રૂપ કરંત;
તાપસ દેખી હરખતાં, નિજ ગુરૂ પાય નમંત. ૪.
કુળપતિ કુવરને પ્રણમીને, કહે કીધો ઉપગાર;
ચિંતામણી સમ મુજ દિઓ, માણુસનો અવતાર. ૫.
નૃપ સુત તાપસ પૂછતાં, કહે કુળપતિ નિજ વાત;
ગિરિપર ચલત ગગન થકી, પલ્યંક સહ ભૂપાત. ૬.
જન મુનિ તિહાં ધ્યાનસર, ગિરિ સુર કરતો સેવ;
મુજ ગુરૂ સાથે તુ ચલે, ફળ પામે કહે દેવ. ૭.
સૂઅર રૂપ તારૂ હજ્યો, પલ્યંકમેં બખસાય;
દેવ સરાપે સુઅર બન્યો, આવ્યો હુ એણે ઠાય. ૮.
પણ તે દેવે એમ કહ્યુ, જે કરશ્યે મુળ રૂપ;
કન્યા દેજ્યો તેહને, તે છે મોહોટો ભૂપ. ૯.
તિણે પરણો મુજ કન્યકા, દિયો જિનમત ઉપદેશ;
તવ કુંવરે ઓળખાવિયો, દુવિધ ધરમ સુવિશેષ. ૧૦.
સુણી પ્રતિબુજ્યા તાપસો, અણુવ્રત સરવ ધરંત;
પછે સવિ તાપસણી મળી, ગીત ધવળ ગાયંત. ૧૧.
ખેત્રપાળ તિહાં આવિયા, સરવ સામગ્રી મિલાય;
કન્યા સણગારી કરી, ઓછવશું પરણાય. ૧૨.
પલ્યંક દિએ કરમોચને, સૂર કરે આવાસ;
કુંવર પ્રિયાશું તિહાં રહે, સુખભર મન ઉલ્લાસ. ૧૩.
ખેત્રપાલ અદ્રશ થયા, એક દિન સસમ માળ;
નિશિ અંબરથી ઊતરી, કન્યા રૂપ રસાળ. ૧૪.

પૂછે કુંવર તેહને, આવ્યાં તુમે કિણુ હેત;
નામ ઠામ તુમે કુણુ છો, સુણી સા એમ વદેત. ૧૪.

ઢાળ ૧૪ મી.

(છેલ છબીલા નંદના કુંવર છેલ જો—એ દેશી.)

રંગ રસીલા રસિયા સુણુ એક વાત જો,
દેશ વિદેશ જુઓ ફરતા દિન રાત જો;
પણ હિમવંત ગુફાએ જાવું કિમ પડયું જો. ૧.
કુંવર કહે સુણ છેલ છબીલી નાર જો,
કારણુ વિણુ પરઘર નવિ જાએ ગમાર જો;
કામ વિશે હિમાચલ અમ જાવું થયું જો. ૨.
જાવું થયું તો પરવત નઇ વન ભાળ્યાં જો,
ચતુરપણે કરિ સુરવર ચૈત્ય નિહાળ્યાં જો;
મનુવેગ વિદ્યાધર સાધક કિમ મારિયો જો. ૩.
માર્યો તે મેં જાણી ખેટને ચોર જો,
નારિ હરિ તસ સુણિયો સોર બકોર જો;
મુકાવતાં થયો સામો ન તજી નારિને જો ૪.
એમ નારીયો કેઇ વિદ્યાધર લાવે જો,
ક્ષત્રિ ઘણા જગ છે પણ નવિ છોડાવે જો,
સગપણ વિણુ નરરત્ન હણિ પાપ જ લિયો જો. ૫.
પાપ ન હોવે હણતાંને જો હણિએ જો,
મુજ પરણી તે નારિનું સગપણુ ગણિએ જો;
પશુ પંખી પણ નારી પરાભવ નવી ખમે જો. ૬.
નવી ખમે તે જેહને એક જ નારી જો,
તમે બહુ પરણી ગામોગામ વિસારી જો;
તેહમાં ગઇ એક તે સંભારવી નવી ઘટે જો. ૭.
નવી ઘટે તો ઇંદ્રને ઘર નહિ ખોડ જો,
સતીયો ઝાઝી બાવિસ કોડાકોડ જો;
એક રીસાઇ મનાવે તસ શેં કારણે જો. ૮.

કારણ વશિ યમુના નદિયે કનારે જો,
તમે ગયાં'તાં તિહાં વન ખંડ મઝાર જો;
વંશ જાળમાં વિદ્યા સાધક કિમ હણ્યો જો. ૯.
કીમ હણ્યો પૂછો છો બીજી વાર જો;
પારકી વાતે રસિયો સહુ સંસાર જો;
પરનરની વાતો રે સતિયો નવિ કરે જો. ૧૦.
નવિ કરે સતિયો પરનરનો સંગ જો,
નજર મિલાવે વ્રતનો થાએ ભગ જો;
લીંબની વાત કરે મુખ કડુઓ નવિ હુવે જો. ૧૧.
હોવે તુમ અણુગમતો અમ ઉપદેશ જો,
જાણું કાંઇક સગપણ લાગે વિશેષ જો;
પગ તળ બળતા વિણું કો નવિ પૂછે ધણું જો. ૧૨.
ધણું પોકારે નિજ ઘર બળતુ દેખી જો,
પરઘર બળતે પથે જોય ઉવેખી જો;
સગપણ અંતર દાહે તુમને પૂછિએ જો. ૧૩.
પૂછે ભલે તો ઉત્તર તમને દેસ્યું જો,
પણ બોલો તુમ સગપણ શું છે એહશું જો;
જે અંતરનો ઘા લાગ્યો તુમને અતિ જો. ૧૪.
અતિશે જન્મથી એશું રાગ ધરાયે જો;
અઠસહોદરિ બાએ બે બાંધવ થાય જો;
માડી જાયા ભાઇ કહો કિમ વિસરે જો. ૧૫.
વિસરે નહિ પણ પુછણું આવિ શી વેળા જો,
એકલડાં ફરવું ને ઝેર ભરેલાં જો;
કુળવતિ નારિને કહેવત છે એ કારણે જો. ૧૬.
કારણે ચાલ્યાં અમે સારી રાત જો;
વિદ્યાચારણ મુનિ પણ રાત્રે જાત જો;
ખેચરી વિજળી ફરતાં કુણ વારી શકે જો. ૧૭.
વારી શકે એક નારિને ભરતાર જો;

વિજળી પુઠે ગર્જારવ ભયંકાર જો;
પુરૂષ જુઆરી નારી કુમારી નવિ ડરે જો. ૧૮.
નવિ ડરે તુમે સરખા નિર્દય જાત જો,
વિણુ અપરાધે હણ્યો થઇ ક્ષત્રી નાત જો;
વાત કહો તો સંશયથી ટળિયે અમો જો. ૧૯.
અમો ગયા યમુના વન ખંડ મઝાર જો,
દિઠી તરૂ લટકતિ વર તરવાર જો,
મે જાણ્યું વિદ્યાધર કોઈ વિસરી ગયો જો ૨૦.
વિસરિયો તે ફરી કિમ લેવા નાવે જો,
મણિ રયણે જડિ ખડગ અમુલ સુહાવે જો;
સ્વામિ એકાંત રહેલો એમ નવિ ચિંતવ્યુ જો. ૨૧.
ચિંતવ્યુ જોયું પણ નવિ દીઠો કોઇ જો,
લેઇ ખડગને ધાર પરીક્ષા જોઈ જો;
વંશનું મુળ કટંતાં સાધક શીર ગયું જો. ૨૨.
ગયું અમારૂં ન ગયું તમારૂં કાંઇ જો,
વાયુ વેગ ગયો મરી પરભવ તાંઇ જો,
પણ તુમ ચિતમા નવિ કાંઇ પરિતાપતા જો. ૨૩.
તાપ ઊતાપ થયો મુજ પશ્ચાતાપ જો,
વિણુ અપરાધી મારી લીધું પાપ જો;
ચિંતા ઝાળ ઉઠી તે જાણે કેવળી જો. ૨૪.
કેવળી દીઠા સર્વ પદારથ થાવે જો,
પણ દોય ભાઇ ગયા તે પાછા નાવે જો;
આઠસહોદરી વાત સુણી રૂદન કર્યું જો. ૨૫.
કર્યું એ નબળું કામ થયો આશિયાળો જો,
પણ નથી વાંક અમારો ચિત્ત નિહાળો જો;
ભૂલ ચુક કરિ માફી વેર ન રાખવું જો. ૨૬.
રાખવું વેર નથી તુમશું ચિત સાખે જો,
જ્ઞાની ગુરૂના સમરી વયણું વિશેખે જો;

ભાઇ થકી સ્ત્રી વંછે કુશળ તે કંતને જો. ૨૭.
કંત તુમારે કીહાં છે કન્યા વેશ જો,
જ્ઞાની ગુરૂનો શો સુણિયો ઉપદેશ જો;
આઠસહોદરી બાંધવ કિહાં રહો છો તુમે જો. ૨૮
તુમે જાણો છો સઘળી વાતો મનમાં જો,
ચંદ્રાવળિ મુખ સાંભળી જે મળી વનમાં જો;
નબળું કામ કરીને પુછો કૂડમાં જો. ૨૯.
કૂડ કપટ છળ ભેદ ઘણા સ્ત્રી માંહિ જો,
નવી દિઠા કોઇ દિન તુમને વળિ કયાંહી જો;
જગત અજાણી નારી કિમ વિસવાસિએ જો. ૩૦.
વિસવાસી નારી છે કપટ ન લેશે જો,
વાંઢો નર પરઘર જઇ કોઇ ન પેસે જો;
અણુવિસવાસી નર ભડકણ બીકણ બહુ જો. ૩૧.
બહુ બિકણ ભડકણ અમને કિમ જાણો જો,
થોડું બોલો ન કરો તાણાતાણો જો;
પરતિત નવિ આવે તુમ જુઠા બોલડે જો. ૩૨.
જુઠા બોલ્યાનો અમને છે નેમ જો,
ચંદ્રાવળી વયણા સુણી ધરિયો પ્રેમ જો;
દોય ઘડિમાં નાઠાં કિમ નવિ થિર રહ્યાં જો. ૩૩.
રહ્યા અમે સા ગઇ હાથે દેઇ કોલ જો,
પછે ગયા તે દેખી અવળો બોલ જો;
નર મોટા મહિલાશું કિમ ઝગડો કરે જો. ૩૪.
ઝગડો કરતાં વિઘરે અંતર હેત જો,
શો કીધો ચંદ્રાવળીએ સંકેત જો;
સાચ વદો તો અમે પણ અંતર ખોલિએ જો. ૩૫.
ખોલી ચિત્ત કહ્યું રાગીએ રકત હલાવ્યું જો,
તો રેહેવું ધજ પીળે દુરે જાવું જો;
દેખી ગયા ધજ હલાવ્યો પિત ચંદ્રાવળી જો. ૩૬.

ચંદ્રાવળી મુખની સુણી બાંધવ ધાત જો,
પણ નવી ચિંત્યો કોઇએ તુમ ઉપઘાત જો;
ગુરૂ વયણાં સંભારી ઉપસમ ધારિયો જો. ૩૭.
ધાર્યું અમે હણ્યો બાંધવ પ્રગટ્યા ચોર જો,
વાત સુણી ભરખેદે પડિયો ઘોર જો;
મુઝ સંકેતે પીળો ધજ હલાવ્યો સહી જો ૩૮.
સહિરે હરખી ચોસઠ જણની ટોળી જો
ભાઇ મુઆ સહુને પતિ મેળો મળી જો,
હર્ખ દિવાની ચદ્રાવળી ભૂલી ગઇ જો. ૩૯
ભુલી ગઇ તો અમને લાભ વિશેષ જો,
નવનવ ગામ નગર દિઠા બહુ દેશ જો;
સાસય ચૈત્ય નિહાળિ બહુ યાત્રા કરી જો ૪૦.
જાત્રા કરી તો ભલે કરી મહારાજ જો,
અમે પણ યાત્રા કરીને આવ્યાં આજ જો;
તુમ દરશન દેખીને મન વછિત ફળ્યા જો. ૪૧.
ચોથે ખડે ભાખી ચઉદમી ઢાળ જો,
એક એક ગાથા અતર વચન રસાળ જો,
શ્રી શુભવીર કુંવરી આદે કુવર પછે જો. ૪૨.

દોહરા.

રતિમાળને કુંવર ભણે, નહિ આમ એક જ ઠામ;
ખબર પડી કિમ અમતણી, આવ્યા તાપસ ગામ. ૧.
વળી યમુના વન મેહલમેં, ત્રેસઠ નવસે ત્યાંહિ;
એકણ પીડે કિમ તમો, નિકળી આવ્યાં આંહિ. ૨.
કામદેવ મદિર નિશિ, ચોસઠ કરી નૃત્યશાળ;
વિનયે નમિ વર માગતી, સુદર ચંપકમાળ. ૩.
કંચુક ખડ્ગાદિક દિયાં, વળતાં વયણ વદંત;
જઇશું અમે નિજ મદિરે, અવસરે મળશુ સંત. ૪.
એમ કહિને તમે ઘર ગયાં, અમે ચાલ્યા પરદેશ;
તે દિન મેળા સંપજે, જે દિન લખિત વિશેષ. ૫.

ઢાળ ૧૫ મી.

(ફતેમલની દેશી.)

ચિતહર રતિમાળા કહે તામ, સાંભળો સહિઅ મનફળી;
ચિતહર તુમને કરી સંકેત, ચંદ્રાવળી આવિ મળી. ૧.
ચિતહર સાંભળી બાંધવ ધાત, શોકાતુર સ્નાન જ કર્યા;
ચિતહર સાચો ગુરૂ ઉપદેશ, તાસ વચન ચિત સાંભર્યાં. ૨.
ચિતહર બંધુ ગયા નાવંત, ચંપકમાળા ચિતવે;
ચિતહર સહિરો કરો પતિ શોધ, કંત વિના દુખિયાં હવે ૩.
ચિતહર કુણ બંધુ હણનાર, બોલાવો પ્રેમ જ ધરી;
ચતહર ચંદ્રાવળી કહે તામ, મેં રાખ્યો છે થિર કરી. ૪.
ચિતહર તેડી લાવું સમજાવી, હર્ખ દિવાની થઇ ચલી;
ચિતહર પીળો હલાવ્યો કેત, દેખી તમે નાઠા વળી. ૫.
ચિતહર વક્ર ગતિ ગ્રહ થાય, તુરત ન રાશી તે ભજે;
ચિતહર પાછો આવે ઠામ, કાલાંતર ગત તે તજે. ૬.
ચિતહર ચંદ્રાવળી ગઇ ત્યાંહિ, વન તરૂખંડે જોય વળી;
ચિતહર દીઠા ન તુમને ક્યાંહિ, પાછી આવી અમ મળી. ૭.
ચિતહર કીધ વિચાર તે સાથ, હાથ વિછુટો હાથિયો;
ચિતહર સંકેતમાં કાંઇ ભૂલ, દેખી દેશાવર ગયો. ૮.
ચિતહર પૂછ્યા પછે કહિ વાત, ધ્વજ સંકેત કર્યો હતો;
ચિતહર હરખે પડિ મુજ ભૂલ, પીત ધ્વજાએ તે જતો. ૯.
ચિતહર સુણિ કહે ચંપકમાળ, હાથે ખેલ બગાડિયો;
ચિતહર હુકમ દિયો મુજ એમ, જુઓ ગિરિ પુર વન વાડીયો. ૧૦.
ચિતહર હું ફરી દેશ વિદેશ, યમુના કિનારા જોઇ વળી;
ચિતહર જાતાં એક ગિરિશૃંગ, તિહાં ખેચર ટોળી મળી. ૧૧.
ચિતહર અષ્ટાપદ ગિરિ જાય, અમિત ગતિ ટોળી પતી;
ચિતહર હું પણ ગઇ તે સાથ, કરિ અરિઆને જઇ નતિ. ૧૨.
ચિતહર ભરત ભરાવ્યાં ચૈત્ય, ચઉઆઠ દશ દોય વંદીયા;
ચિતહર ચારણ મુનિવર દોય, તિહાં એક દિશિ ઉપવેશીયા. ૧૩.

ચિતહર વિનયે નમી તસ પાય, મેં ચિત ભાવતે પૂછીયો;
ચિતહર ચઉનાણી મુનિ એક, કરૂણા કરી ઉપદેશીયો. ૧૪.
ચિતહર મુનિ ભણે સાંભળ વચ્છ, ચંદ્રશેખર નૃપસુત જયો;
ચિતહર પીળી ધજા ચલ દેખ, દેવ અટવિ સરોવર ગયો. ૧૫.
ચિતહર તિલક તરૂ તળે નિંદ, લેવે અચળ છાયા ઠરી;
ચિતહર જાગ્યો દેખે તામ, ઊભા સુભટ ખેટ ખેચરી. ૧૬.
ચિતહર સાભળી વિનતિ તાસ, સાથે ગયા તુરંગે ચઢી;
ચિતહર પૂર્વે કરી રહ્યા ખેટ, રણમાં મેહેલ કનક ઘડી. ૧૭.
ચિતહર આવ્યા કુવર દોય રાય, તિહાં ઓચ્છવ તે દિન કીયા;
ચિતહર કન્યા છસેં છત્રીસ, પરણી વૈતાઢ્ય ગિરિ ગયા. ૧૮.
ચિતહર નંદીસર વર દ્વીપ, મેરૂ પ્રમુખ નતિ આચરી;
ચિતહર પુનરપિ તીરથ પંચ, સમતશિખર યાત્રા કરી. ૧૯.
ચિતહર જયપુર જયરથ રાય, પુત્રી રતિ પ્રીતિ સુંદરી;
ચિતહર પરણાવ્યા ધરી નેહ, સુરદેવીએ ઓચ્છવ કરી. ૨૦.
ચિતહર તાપસવિદ્યા સિધ, કરણ ઉત્તર સાધક થયા;
ચિતહર ક્ષેત્રપાળ વશ કીધ, તાપસ ગામે પછે ગયા. ૨૧.
ચિતહર કુળપતિ સૂકર રૂપ, દેખી કરૂણા બહુ ધરી;
ચિતહર ઔષધી બળવા તાસ, કુળપતિને રૂપે કરી. ૨૨.
ચિતહર રાજા રાણી સાથ, વૈરાગે તાપસ ભયો.
ચિતહર રાણી સગર્ભા ત્યાંહિ, પુત્રી સુરૂપા જનમ થયો. ૨૩.
ચિતહર તે કુલપતિ નિજ રૂપ, દેતાં રાગ વધ્યો ઘણો;
ચિતહર મેના રંભા તુલ્ય, પૂત્રી લહી યોવન પણો. ૨૪.
ચિતહર કુંવરને દીધી તેહ, ક્ષેત્રપાળે પરણાવતો;
ચિતહર સુંદર મંદિર દીધ, અશન ચિરાદિક પૂરતો. ૨૫.
ચિતહર કનકવતીને નેહ, ગેહે રહ્યા રસશૂં ભલી;
ચિતહર મુનિ મુખ સાંભળી વાત, આવી ઇહાં ઉતાવળી. ૨૬.
ચિતહર દેખી તુમ મુખ ચંદ, દુખના દાડા દૂરે ટળ્યા;
ચિતહર અમિએ વરસ્યા મેઘ, મુખમાગ્યા પાસા ઢળ્યા. ૨૭.

ચિતહર ચોથે ખડે ઢાળ, પંદરમી મુનિ સૂચવ્યાં;
ચિતહર શ્રી શુભવીરે તાસ, મેળા વખૂટા મેળવ્યા. ૨૮.

દોહરા.

રતિમાળા વયણાં સુણી, કનકવતી કહે એમ;
નર ભમરા ફરતાં ફરે, ઘર ઘર નવ નવ પ્રેમ. ૧.
પણ હું જૈન મતી થઇ, ન કરી યાત્રા એક;
સંપ્રતિ સિદ્ધાચળ તણી, યાત્રા કરાવો છેક. ૨.
તવ રતિમાળા કુંવરને, કહે ન કરૂં અંતરાય;
હું લઘુ એ ગુરૂ બેહનની, ઇચ્છા સફળ કરાય. ૩.
દોય માસમાં આવીને, રેહેજો કુલ્લપતિ ગામ;
વાટ જુએ સહુ માહરી, દેશી વધામણી તામ. ૪.
ભગનિ સવિ હરખિત કરી, જઇશું જનની પાસ;
વાત કહી સમજાવિને, કરશું શોક વિનાશ. ૫.
સ્વજન વરગ ભેળા કરી, લાવું યમુના પાસ;
લગન સમય રહેશે સહુ, નિજ નિજ કરિ આવાસ. ૬.
દુગમાસાંતર તેડવા, આવશ ખેચર આંહિ;
તેહની સાથે પધારવું, બેસી વિમાને ત્યાંહિ. ૭.
નિશ્ચય કર કોલ઼જ કરી, રાતિ વશી તિણે ઠાય;
પરભાતે જઈ વેગશું, બેહનને દેત વધાય. ૮.
સેઇ કુંવર કનકાવતી, બેશી નિજ પલ્યંક;
જાત્રા કારણ ચાલીયાં, ગગને દોય નિશંક. ૯.
જાતાં ઊગ્રાટવિ વચ્ચે, છે વટવૃક્ષ વિશાળ;
અગ્નિ કુંડ દીઠો તિહાં, ધૂપ ઘટા લગી ઝાળ. ૧૦.
ઝગડા કરતા એક દિશે, દીઠા યોગી આઠ;
અરચિત શિર લઘુ બાલિકા, તે પણ રોતી આઠ. ૧૧.
કૌતક દેખી ઊતર્યા, કરી નારી નર રૂપ;
યોગી સર્વ બોલાવીને પૂછંતાં ધરિ ચૂપ. ૧૨.

ઢાળ ૧૬ મી.

(રાગ બંગાલ, કિસકે ચેલે કિસકે બે પૂત—એ દેશી)

કુંવર ભણે તુમે યોગી જાત, કાહેકુ કલેશ કરો દિન રાત;
શિષ્ય સાભળો, મોટો રોગ કલહ કાય કામલો. ટેક.
કલેશે વાસિત હૈ સંસાર, કલેશ રહિત ચિત્ત ભવનિસ્તાર. શિષ્ય. ૧.
તુમકું નહિ જગ કોઇકી આશ, સંસાર છોર રહો વનવાસ; શિષ્ય.
સંસાર વિખયભોગી ભોગ, દૂર તજી લિયા સુદર જોગ. શિષ્ય ૨.
ઝગડા કરતે તુમ કુણ કાજ, વેહચી લેણા હૈ કયા રાજ્ય; શિષ્ય.
અંતર ખોલી બોલો તેહ, કુવારિકા કીમ લાવ્યા એહ. શિષ્ય. ૩.
યોગી વિચ્ચારે બેશી એકાંત, ન મળ્યો બત્રિસ લક્ષણવત; શિષ્ય.
ઇનકુ ભોળવી અંતર દેઇ, સોવન પુરસો હવન કરેઇ શિષ્ય. ૪.
ચિતી કુવરને ભાખે એમ, તુમ મુખ દેખી લાગ્યો પ્રેમ; શિષ્ય
હમેરી પાસે વસ્તુ આઠ, ચોપડીમે હૈ તસ વિધિ પાઠ. શિષ્ય ૫.
મંત્ર જાપ કિયા તે વિધિ જોત, ફળદાયક એકે નવિ હોત, શિષ્ય
મિલિયા હમકુ કપાલી એક, તીણે બતાયા એહ વિવેક. શિષ્ય. ૬.
આઠ કુવારિકા હવન કરત, આઠ દિશાકું ભોગ દિયત, શિષ્ય.
જાપ જપે અઠ વસ્તુ સિદ્ધ, પ્રથમ કહે કરો ભાગ પ્રસિદ્ધ. શિષ્ય. ૭
તિન કિએ માગત ભાગ શ્રીકાર, ઓરકુ આવે ભાગ ન સાર; શિષ્ય.
બાત લડાઇકી ભાખી એહ, ભાગ કરી દિયો અમને તેહ. શિષ્ય. ૮.
તુમ નજરે હોય હવન પ્રયોગ, તો સવી વસ્તુકો સીજે યોગ; શિષ્ય.
તુમ પિછે ઉત્તર સાધક જોત, સોવન પુરસો તતખિણ હોત. શિષ્ય. ૯.
તુમકું વછિત દેઇ એમ, પિછે કરણા હમ પ્રેમ; શિષ્ય.
કુંવર ભણે દેખાવો વસ્ત, તે દિએ આઠે લાવી સમસ્ત શિષ્ય ૧૦.
પાવડી કથા પાત્ર ને ડંડ, કબાદુદ્દ બુટી અચલ ખડ; શિષ્ય.
ગુટકો લેઇ બોલાવી બાળ, સમઅડ વરસની છે સુકુમાળ શિષ્ય. ૧૧.
નામ લખી કિયા યોગી દૂર, પૂછે કુવારિયો કરિ હજૂર; શિષ્ય.
વિમળાપુરી ભણે તે હમ તાત, તાત રહે બ્રાહ્મણની જાત. શિષ્ય ૧૨.
નૃપ સુણિ યોગીને વાદર કીધ, આઠ વરસની અવધિ દીધ; શિષ્ય.
હુકાહુક કરતા વન જાત, કુવરી પલ્યક ધરી કુવર પ્રયાત. શિષ્ય. ૧૩.

જોયણુ ગતવન દીઠો એક, વૃદ્ધ યોગી શેતો અતિરેક; શિષ્ય.
ઉતરી પૂછત બોલે વૃદ્ધ, મેં હુંઈણે વન યોગી સિદ્ધ. શિષ્ય. ૧૪.
અવિનિત ચેલા મળિયા દુષ્ટ, અડચીજ લેઇ ગણુ દેઇ કષ્ટ; શિષ્ય.
કુંવરે સુણાવી વાત અશેષ, હરખ લહે ગુરૂ રાય વિશેષ. શિષ્ય. ૧૫.
સર્વ ચિજ દિએ કુંવર જ તાસ, કુંવરને દિએ ડંડ કંથા વાસ; શિષ્ય.
કંથા દિએ સત પંચ દિનાર, ડંડ કરે શત્રુ સંહાર. શિષ્ય. ૧૬.
પાઠ સિદ્ધ લેઇ વદી ચલંત, વિમળાપુરી વનમાં આવંત; શિષ્ય.
દિએ શણગારી બાળા પ્રભાત,હર્ખે પિતર ધરે સાંભળી વાત. શિષ્ય. ૧૭.
તિણે સમે પડહો વાજે ત્યાંહી, પૂછે કુંવર જન બોલે ઉછાંહી; શિષ્ય.
વસુ નૃપ પૂત્રી વિમળા નામ, અંધપણું પામી ગુણ ધામ. શિષ્ય. ૧૮.
નયન દિએ કોઇ તેજ પ્રકાશ, નૃપ દિએ કન્યા પુરસિરિ તાસ; શિષ્ય.
પડહ છબે સુણી તામ કુમાર, રાયે તેડ્યા નિજ દરબાર. શિષ્ય. ૧૯.
સજ કરી પરણી ઠવિ ત્યાંહિ, સિદ્ધાચળ દોય પહૂતાં ઉછાંહિ; શિષ્ય.
રીખભદેવ વંદી ભગવંત, લાખીણી એક પૂજા રચંત. શિષ્ય. ૨૦.
પૂજી પગલાં પંચ સ્નાત્ર, ધજા ધરે ઠવે ચામર છત્ર; શિષ્ય.
દેઇ પ્રદક્ષણા ગઢ ગિરનાર, જાત્રા કરી વળિયા નરનાર; શિષ્ય. ૨૧.
અનુક્રમે આવ્યા તાપસ ગામ, તેડવા આવ્યા ખેચર તામ; શિષ્ય.
તે સાથે ગયા જમુના તીર, જળ ઝીલી પિએ શીતળ નીર. શિષ્ય. ૨૨.
વધામણી ગઈ મેહેલ મઝાર, ચપકમાળા થઇ હુંશિયાર; શિષ્ય.
સજ્જન સન્મુખ તેડું કીધ, જાનીવાસે ઉતારો દીધ. શિષ્ય. ૨૩.
છસેં છત્રીસ બેટી તાત, સાંભળી આવ્યા સહુ એક રાત; શિષ્ય.
વરની તરપતે કરતા કામ, ચોરી ચીત્રી કન્યા ઠામ. શિષ્ય. ૨૪.
વરઘોડે ચઢી તોરણ સાહી, સાસુ પુંખી લિએ માહિરા માંહિ; શિષ્ય.
ચોરી એક રમે લાવો કીધ, ચોસઠ કન્યા દાનજ દીધ. શિષ્ય. ૨૫.
મંગળ વાજે પરણી ત્યાંહિ, આવ્યા વિજયાપુર ઉછાંહિ; શિષ્ય.
ચ.શ્રે ખંડે સોળમી ઢાળ, શ્રી શુભવીર રહે સુખ વિશાળ. શિષ્ય. ૨૬.

દોહરા.

ચંદ્રજસા જસ ઝગમગે, વસંત વિજયપુર માંહિ;
ચોસઠ નારીશું રમે, વનજળ ક્રીડા ત્યાંહિ. ૧.

એક દિન સા સુગુણાવળી, કુંવરને કહે ધરિ પ્રેમ;
શત્રુ ઘરે સસરો રહે, નવી છોડાવો કેમ ૨.
વળતુ જપે કુવર તે, મ ધરો દુ.ખ લગાર;
હરિબળ નિજ ઘર આવશે, મણીચુલ જમ દરબાર ૩.
કુંવરે શિખાવી મોકલ્યો, દૂત ગયો તેણી વાર,
શંખપુરે મણિચૂલ નૃપ, પાસે કરત ઉચાર. ૪.
સુરનર જસ કીરતી કરે, કિન્નરી જસ ગુણ ગાય,
ભૂચર ખેચર તુમ સમા, પ્રણમે જેહના પાય ૫.
હરિબળની અઠ કન્યકા, છપ્પન રાજકુમારી;
લીલાએ વરી જેહને, તેજે કિરણ હજારી. ૬.
શીતળતાએ ચદ્ર સમ, ચંદ્રશેખર તસ નામ;
તિણે મુજને ઇહાં મોકલ્યો, કરણ તુમારૂ કામ ૭.
હરિબળ રાયને તેડીને, તુમે ચાલો મુજ સાથ;
ચદ્રશેખર ચરણે નમો, તુમે પણ થાસ્યો સનાથ. ૮.
સાભળી મણિચુલ કોપિયો, બોલ્યો ધરી અભિમાન;
બાલ મતે તુજ મોકલ્યો, ચદ્રશેખર નાદાન ૯.
નટ વિટ શ્ર. ફરતો ફરે, જાણુ ભસે એ શ્વાન,
પણ હવે હડકવા હાલિયો, આવ્યુ મરણ નિદાન. ૧૦.
દૂતને હણવો નવી ઘટે, તિણે તુ જા સુખમાંહિ;
જેહવુ આવે નજરમા, તેહવુ કેહજ્યો ત્યાંહિ. ૧૧.
પાછો આવી દૂત તે, કુવરને વાત કરંત,
કાને કડુઆ તે સુણી, સૈન્ય સકળ મેલંત. ૧૨.
સસરા સાળા બિહુ મળ્યા, ત્રિક અક્ષોહિણિ સંગ,
ઊચ્ચ ભુમી તટની તટે, જઇ દીએ તબુ ઉત્તગ. ૧૩.

યત:

सा सेनाक्षोहिणी नाम, खखाष्टैकद्विकैर्गजै (२१८००) ॥ ६५४००
रथैश्वैभ्यो हयैस्त्रिघ्नैः, १०९२०० पचघ्नैश्च ९८१००० पदातिभिः १४.

ઢાળ ૧૭ મી.

(કડખાની દેશી.)

મુદિત મંદાર વરમાલ મૌલીધરા, બધૂરા સીંધૂરા રૂધ વિકસે,
ભટ વિકટકું કુભારૂણ વસન વિગ્રહાલંકૃતિ શસ્ત્ર પૂજત નિકસે મુ૦ ૧.
શંખપુર ભૂપ મણીચૂલ પ્રતિકૂલ થઇ, ચ્યાર અક્ષોહિણી સૈન્ય લેવે,
આવિયો નિકટ ભટવિકટ રણભૂમિએ,ઝકટ કરિ દોય રણથંભ દેવે મુ૦ ૨.
મણિચૂલ સૈન્યે રણજીત સેનાપતિ, ચંદ્રશેખર તણે વિજયમલ્લો,
દોય સેનાપતિ હુકમ ભટરણ મચે, જીમ નચે નટ્ટવા વાદિ મલ્લો મુ૦ ૩.
ભેરીકા હલ પટહ નાદે દિશિ ગાજતે, વાજતે તૂર રણ સૂર ચડતા,
બંદી બિરૂદાવળિ બોલતે ડોલતે, અમલ આરોગતે સુભટ લઢતા મુ૦ ૪.
હસ્તીએ હસ્તી તુરંગે તુરગ રથ રથી, ખડ્ગે ખડ્ગગ્રહી કૂત ભાલા;
બાણે બાણાવળી દોય સૈન્યે મળી, યૂધ ચિરકાલ કરતા યુધાલા. મુ૦ ૫.
ક્ષણ શસ્ત્રે ભુજા ડંડ મુષ્ટી યુધે, ચરણ ચરણે હણે દંત કેશા,
નખ નખે મસ્તકે સુર નરકે ચના, મોખરે ભજતાં રથ વિશેષા મુ૦ ૬.
ગિરિશિખરજ્યું ગદાઘાતે ગજ નિપતતિ, અશ્વને પદ ગ્રહિ ખે ઊછાળે;
સુભટ મુર્છિત પડ્યા ગૃધ્રવ પક્ષાનિલે, સજ્જ થઇ યૂધ કરતાં સફાળે મુ૦ ૭.
પતિત પતિ કરિ અશ્વરથ ભાગતે, રણ ભુદુશ્વર થઈ પ્રેત નાચે;
ભાગતુ સૈન્ય લહિ ચંદ્રશેખર તણો,સૈન્યપતિ વિજયમલ ધનુપ ખેહેચે. મુ૦ ૮.
સજ્જ તસ સૈન્ય ભટ વીર વલયા ધરી,આવતાં દેખી રણજીત ઊઠે,
દોય સેનાપતિ યૂદ્ધ કરતા લહી, ગગન વ્યંતરતણા દેવ તૂઠે. મુ૦ ૯.
સૈન્ય નિજ ભાગતે મણિચુલ ઊઠિયો, સ્વસુર સહ ચંદ્રશેખર સરોપે;
ધાવિયો સન્મુખે તીર તરકસ સંગ્રહી, વદતિ મણિચૂલ ક્રોધાભિવેશે મુ૦ ૧૦.
અમ પ્રિયા આંઠ યમુના તટે તસ્કરી, તસ્કરા જીવ લેતા ન મુકૂ;
ચંદ્ર કહે મેં વરી નારિ થઈ સીંહની,જબુકા પાપી મરણે ન મુંકૂં. મુ૦ ૧૧.
વદત ક્રોધે બિહુ દુર ધરારથ ચઢી, પણહ બાણ વરસે ઝગંતા;
ઉભય બાણાવળી ગગને મંડપ ભયો, અપર રણ ભટને છાયા તપતા. મુ૦ ૧૨.
ભણત મણિચૂલ સ્વસુરાદિ પરબલ તપે,વાલુ કાંકરે તપી કિયતિ વેળા;
ચંદ્ર કહે વન્હિતાપિત અયસ ગોલકીમું,ન દહે તૃણ પુંજ ગજી ભરેલા મુ૦ ૧૩.
ભટ ભૂજા સ્ફોટાગજ ગર્જે હય દેખીને, તુર્ય રવવીર હક ગગન ભેદે;

ચીર ત્રિહુ ઊજળે સૈન્યપતિ ભિહુ તદા, એક એક સરધનુરથ ઊછેદે. મુ૦ ૧૪.
રણજિત સૈન્યશું યુધ કરતો ચીર, વિજયમલ સૈન્ય પણ નવિય થાકે;
યોગી દત ડડ રથ થાપી મૂક્યો તદા, શત્રુ સૈન્યાદિ ભટ ધૂળ ફાકે. મુ૦ ૧૫.
સુભટ નાઠા પડ્યા દેખિ મણિચૂલ સત, રૂપ કરિ કુંવરને વેટી લેવે;
કુંવર પણ લક્ષ રૂપ બની શત ઘણા, ખંડ ભરિ ભૂત બળિદાન દેવે. મુ૦ ૧૬.
ચદ્રશેખર તણો જગ જશ વિસ્તર્યો, ફૂલની વૃષ્ટિ કરિ સુર વધાવે;
વિજય મગળ રવે શંખપુરિ સચરી, સ્વસુર ચરણે જઇ શિર નમાવે મુ૦ ૧૭.
તાતજી ચાલિએ ઘર જઈ મ્હાલિએ, એમ કહી હસ્તિ સિર તાસ થાપે;
હરિબળ રાયની આણ વર્તાવી તિહા, પુનરપિ રાજ્ય તસ સુતને આપે. મુ૦ ૧૮.
વિજયડંકા કરિ વિજયપુર આવિયા સાસુએ મોતી થાળે વધાવ્યા;
ખેટ બહુ કન્યકા લાવી પરણાવતા, દક્ષણ શ્રેણી હુકમે જમાવ્યા. મુ૦ ૧૯.
અન્યદા આવી કહે દેવી ત્રીલોચના, સમતશીખર જતાં કાશી પોહતી;
નિશિ વરે દુખ ભરે સાભળી મંદિરે, માત તુમ નારી મે જાણી રોતી. મુ૦ ૨૦.
તે પાસે જઇ થિર કરી પુછિયુ, તવ તુમ વિરહનુ દુખ પ્રકાશ્યુ;
મેં કહ્યું માસ એકમાંહે લાવુ ઈહાં, દુખ મ ધરસ્યો અમે ત્યાહિ જાઈસ્યુ. મુ૦ ૨૧.
નામે ત્રીલોચના હુ તુમ સુત તણી, દેશ પરદેશ સાનિધકારી,
એમ કહી આવતા રોતી મૃગસુદરી, દેખી બોલાવી આસ્યાએ ઠારી મુ૦ ૨૨.
વિરહ વલ્લભ તણો નારીને દુખ ઘણો, રજનિ દિન વન્હિવિણ દાહ પડતો;
શંકરે સમર દહ્યો વૈર શિવસે રહ્યો, ભ્રાતિએ રમણીને કામ નડતો. મુ૦ ૨૩.

યદુક્તિ:

जटानेय वेणी कुसुमशिरासिनो शशिकला,
गले कस्तूरीय न च जलाधि जात च गरल;
इयनांगे भूति प्रियविरहजाता धवलि मां,
पुरारातो भ्रांत्या कुसुमशर मां किं व्यथसि. १.
चद्रश्चंद्र किरायते मृदुगतिर्वातोपि वा जायते,
माल्य शूचि कुलायते मलयजो लेपस्फुलिंगायते;
रात्रि कल्प शतायते विधि वशाद्देहोपि भारायते;
हाह मे प्रमदावियोगसमये किं किं न दु खायते. २.

પૂર્વ ચાલ

આવિ તુમને કહું આપ સુખમાં પાયા, માતને તાત મેલ્યાં વિસારી;
શિઘ્ર વેગે ચલો પિત્રને જઈ મળો, રત્ન રતે પિતરને સૌખ્યકારી; મુ૦ ૨૪.
સત્તરમી ઢાળ એ ખંડ ચોથે ભણી, દેશી કડખા તણી રાગ વિશમી;
શ્રી શુભવીર સુણી ચિત્ત ઉત્ક હિયે, નવિ વિસરે જનની ને જન્મભૂમી. મુ૦ ૨૫.

દોહરા.

સાંભળી નયનાશ્રુભર્યો, ચિંતે ચિત્ત કુમાર;
હું આવિ નિત માબાપને, દુખદાયક ધિક્કાર. ૧
હરિબળ આદે સ્વસુર ઘણા, મેળવી પૂછે એમ;
મુજને વોળાવો તાકિદે, પિતરને મળિએ જેમ. ૨.
માતપિતાની રજા વિના, નીકળિયો પરદેશ;
પૂત્ર વિયોગે પિતરને, અહનિશ હોવે કલેશ. ૩.
તે માટે અમે ચાલસ્યુ, મ કરો ઘડિય વિલંબ;
એમ કહી વર મહુરત લિયુ, મળવાને નિજ અંબ. ૪.

ઢાળ ૧૮ મી.

(સાહેલાં હે–એ દેશી)

સાહેલાં હે સાસુ હવે વડી તીન, બીજી પણ સાસૂ મળિ હો લાલ; સાહેલાં.
દીકરિયોને એમ, શીખામણ દેતી વળી હો લાલ. સાહેલાં ૧.
સાસુ સસરા સેવ, પતિવ્રતા વ્રત પાળજો હો લાલ; સાહેલાં.
બેટ સુતા તજી ગર્વ, તાતનું કુળ અજુઆળજો હો લાલ. સાહેલાં. ૨.
સોક્ય સહોદરી તુલ્ય, જાણી રહો પ્રીતિ ઘણે હો લાલ; સાહેલાં.
ચંદ્રશેખરને એમ, સસરા મળી પ્રેમે ભણે હો લાલ સાહેલાં. ૩.
પુત્રી જીવિત પ્રાય, તુમ હાથે થાપણ ઠવી હો લાલ; સાહેલાં.
સર્વસ્ચુ ધરજ્યો પ્રેમ, જો પણ પરણો નવી નવી હો લાલ. સાહેલાં. ૪.
એમ કહી ભૂપણ રત્ન, વસ્ત્રાદિક દિએ દાનમાં હો લાલ; સાહેલાં.
કુંવર સકળ સ્ત્રી સાથ, બેસે જઇ વૈમાનમાં હો લાલ; સાહેલાં. ૫.
નવશત ઉપર સોળ, ખેચરી પરણી સવી મળી હો લાલ; સાહેલાં.

અક્ષોહિણી એક સૈન્ય, દાસી દાસ પરિકર વળી હો લાલ. સાહેલાં. ૬.
મોકલે ઠામો ઠામ, ખેચર એકદસ દાસીયો હો લાલ; સાહેલાં.
મૃગસુંદરીને ગામ, મેલજ્યો ભૂચર નારિયો હો લાલ. સાહેલાં. ૭.
વેગે કુંવર ચલંત, બહુલ વિમાને પરિવર્યો હો લાલ; સાહેલાં.
પદ્મપુરે આવત, મૃગસુંદરી મેળો કર્યો હો લાલ, સાહેલાં. ૮.
નિજ નિજ સૈન્યે મળત, રતિસુંદરી આદે બહુ હો લાલ. સાહેલાં.
બીજા પણ તિહાં રાય, ભેટણા કરિ નમતાં સહુ હો લાલ; સાહેલાં. ૯
દેવિ વિસરજી ત્યાંહિ, ત્રિલોચના કાશી ઘરે હો લાલ; સાહેલાં.
ભરૂઅચ રાય સમેત, ચાલતા સવિ અંબરે હો લાલ. સાહેલાં ૧૦.
કાશી વન પામત, વધામણી નૃપને ગઈ હો લાલ; સાહેલાં
મહસેન મુદિત નરેશ, આવ્યા સહુ ઉચ્છક થઈ હો લાલ સાહેલા ૧૧.
જનકના નમતા પાય, ભૂતલ કુવર ઊતરી હો લાલ; સાહેલા
નયરી વાણારશી તામ, શણગારી કરી સૂરપુરી હો લાલ. સાહેલાં. ૧૨.
રત્નવતી નિજ માય, પ્રથમ પ્રિયા ગુણસુંદરી હો લાલ, સાહેલાં
ત્રીલોચના દિએ તાસ, રત્ન ભુષણ પેટી ભરી હો લાલ સાહેલાં ૧૩.
દિવ્ય બનાવી મેહેલ, ત્રીલોચના ગઇ નિજ ઘરે હો લાલ; સાહેલાં
શણગારી ગજ રત્ન, બેસી પુરમાં સચરે હો લાલ. સાહેલા ૧૪.
નૃત્ય મહોચ્છવ સાથ, રાજ કચેરીએ ઊતરે હો લાલ, સાહેલા
વિદ્યાધર સહુ સાથ, જમવાને ઘર નૂતર્યા હો લાલ. સાહેલાં. ૧૫.
જનની ચરણ સરોજ, નમતા કુવર હરખભર્યા હો લાલ, સાહેલાં.
પુત્રને દેઇ આશિશ, માતા શિર ચુબન કરે હો લાલ સાહેલા. ૧૬.
વહુરો પાય પડત, સાસુને પ્રથમ પ્રિયા તણે હો લાલ, સાહેલાં.
નવ નવ ભેટ કરત, પથની વાત સકળ ભણે હો લ.લ. સાહેલાં. ૧૭.
સાસુ વહુને દેઈ મેહેલ, સસરાદિકને વિસર્જતા હો લાલ, સાહેલાં
ધન સાગર નિજ ગેહ, સર્વ વધૂને તેડતા હો લાલ સાહેલાં ૧૮.
ગણિ નિજ પુત્રી સમાન, ખટરસ પાકે જમાડિયે હો લાલ; સાહેલાં.
વસ્ત્રાદિક બહુ માન, સાસરવાસો બહુ દિએ હો લાલ. સાહેલા ૧૯.
સુરપરે સુખ વિલસંત, કેતો કાળ ગમાવતા હો લાલ; સાહેલાં.

થાપી કુંવરને રાજ્ય, મહસેન સ્વર્ગે સધાવતાં હો લાલ. સાહેલાં. ૨૦.
પૂર્વ વચન સંકેત, રવિશેખરને તેડાવતા હો લાલ. સાહેલાં.
કરી તસ મંત્રી સૂર, દેવ સેનાપતિ થાપતાં હો લાલ. સાહેલાં. ૨૧.
મંત્રી સેનાપતિ સૈન્ય, સાથે ડંડ રતન ગ્રહી હો લાલ, સાહેલાં.
ત્રણ્ય ખંડના રાય, સાધી ઘર આવ્યા સહી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૨.
થાપી સોલપટ નારી, ભૂચરી અઠ અઠ ખેચરી હો લાલ; સાહેલાં.
સાસુને વશિ ચિત્ત, ચરિત સુણી મૃગસુંદરી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૩.
ખિણ એક ન રહે દૂર, લાગ્યો રાગ અતિ તેહસ્યું હો લાલ; સાહેલાં;
નિજ હાથે શણગાર, સાસુ ધરાવે નેહસ્યુ હો લાલ. સાહેલાં. ૨૪.
ભેળાં જમે કરે વાત, રત્નવતી મૃગસુંદરી હો લાલ, સાહેલાં.
માત સુતાથી અધિક, રાગ દિશા બની આકરી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૫.
ચોથે ખંડે એહ, ભાખી ઢાળ અઢારમી હો લાલ; સાહેલાં.
શ્રી શુભવીર વિનોદ, ગુણ સંગત ગુણીને ગમી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૬.

દોહરા.

રાજ્ય નિકંટક પાળતા, બહૂલાં વર્ષ ગમત;
એક દિન માળી સભાંતરે, આવી વધાઈ દિયંત. ૧.
વિમળનાથ સંતાનિય, વિમળમતી અણગાર;
કેવળ નાણી તુમ વને, આવ્યા મુનિ પરિવાર. ૨.
સાંભળી રાય વધામણી, દેઇ સજી તિણિ વાર;
હયગય રથસ્યું નીકળ્યા, નમત જ્ઞાન ભંડાર. ૩.
સરવ વધુસ્યું રત્નવતિ, સામૈયું સજી જાય;
કેવળી ચરણ નમી કરી, બેસે યથોચિત્ત ઠાય. ૪.
સુણવા વંછે ધર્મ નૃપ, ગુરૂ સન્મુખ સુવિનીત;
સુરિ પણ તેહને દેશના, દિએ નય સમય વદિત. ૫.

ઢાલ ૧૯ મી.

(ચિત્ત ચેતો રે-એ દેશી)

પ્રાણી જિનવાણી સુણી ચિત ચેતો રે,
જ્ઞાન દિશા દિલધાર; ચતુર ચિત ચેતો રે

મોહની છાકે જે છકયા, ચિત૦ તે રઝળે સંસાર. ચતુર. ૧.
સંસાર ચરમ જલધિ સમો, ચિત૦ શ્રોતા વગ્ત વિભેદ; ચતુર.
ભૂજલ જલણ અનિલ તરૂ, ચિત એ ભવ રસના છેદ. ચતુર. ૨.
નિષ્કામ નિર્જરા જોગથી, ચિત૦ વિગલ પણ જાત; ચતુર.
નાસા નયન શ્રુતિ વિણ ભમ્યો, ચિત૦ લહિ અજ્ઞાનનો ઘાત. ચતુર. ૩.
પચેંદ્રિય તિરિ નારકી, ચિત૦ પરભવ દુખિયા દીન; ચતુર.
વિરાત હીન ગતી દેવની, ચિત લોભ વિષય આધીન. ચતુર. ૪.
દસ દ્રષ્ટાંતે દોહીલો, ચિત૦ લહિ માનવ અવતાર; ચતુર.
ગિાર અંગ દુપલના ન્યાયથી, ચિત૦ ચરમોદધિનો કરનાર. ચતુર. ૫.
તેર મોહાદિક તસ્કરા, ચિત૦ સગે વળિ ફરિ જાય; ચતુર.
સુગુરૂ ગિરા નૌ લોકતાં ચિત૦ કેતા નયન ઠરાય. ચતુર. ૬.
ભક્તિએ ગુરૂ વયણા સુણી ચિત૦ તત્વ રમણતા થાય; ચતુર.
મિથ્યાત બધ શિથિલ હુવે, ચિત૦ મોહનો છાક તે જાય. ચતુર. ૭.
સમકિત લક્ષણ દિલ ધરી, ચિત૦ તત્વ ત્રયી ફરસંત. ચતુર.
દેશ સરવ વ્રત પોતામાં, ચિત૦ નિરતિ ચારે ચઢંત. ચતુર. ૮.
જ્ઞાન દિશાએ જોવતાં, ચિત૦ દેખે દોય તે પંથ; ચતુર.
હેય જ્ઞેય ઊપાદેયથી, ચિત૦ શ્રાવકને નિગ્રથ. ચતુર. ૯.
જ્ઞાન ક્રિયા શિવ સાધને, ચિત૦ પણ ક્રિયા નિર્દોપ; ચતુર.
દગ્ધ શ્રુતીય અવીધિ તજો, ચિત૦ અતિ પરવૃત્તિ પોખ ચતુર. ૧૦.
નિશ્ચય નજર હૃદય ધરી, ચિત૦ પામે જે વ્યવહાર, ચતુર.
સ્વર્ગાદિક સુખ અનુભવી, ચિત૦ પામે ભવનો પાર. ચતુર ૧૧.
દાન શિયળ તપ ભાવના, ચિત૦ ધર્મના ચ્યાર પ્રકાર; ચતુર.
તેહમાં મુખ્ય તે દાન છે, ચિત૦ જ્ઞાન દાન અણગાર ચતુર. ૧૨.
જ્ઞાનોપયોગે કેવળી, ચિત૦ શિવ સમયે સાકાર; ચતુર.
કર્મનો ક્ષય જ્ઞાને હુવે, ચિત૦ જ્ઞાની વડો સંસાર. ચતુર. ૧૩.
નવવિધ પૂન્ય ગૃહસ્થને, ચિત૦ બીજે અગ વિચાર; ચતુર.
અશન વસન આદે કહ્યાં, ચિત૦ સંબધી અણગાર ચતુર. ૧૪.
જિમ હરિ નદન રાજવી, ચિત૦ દાન સુપાત્રે દીધ; ચતુર.

વ્રત ધરી સુર સુખ અનુભવી, ચિત૦ પરભવ રીદ્ધિ લીધ. ચતુર. ૧૫.
પૂછે નૃપ તુમ સુખ ચઢયો, ચિત૦ કુણ હરિનંદ નરેશ; ચતુર.
ચઊવિહ વાણી એ કેવળી, ચિત૦ દેતા તવ ઊપદેશ. ચતુર. ૧૬.
હરી નંદરાય તિલક પૂરે, ચિત૦ રાણી છે તસ સાત; ચતુર.
સુભદ્રા ને ધારણી, ચિત૦ લક્ષ્મી લિલાવતી ખ્યાત. ચતુર. ૧૭.
વિજયા જયા ને સુલોચના, ચિત૦ રાયને સહુશ્યું સ્નેહ; ચતુર.
સાતે રાણીશ્યું એકદા, ચિત૦ વન ક્રીડાગત તેહ. ચતુર. ૧૮.
તિણે સમે વનમાં સમોસર્યા, ચિત૦ ધર્મગોખ સુરિરાય; ચતુર.
પચ સયા પરીવારશ્યું, ચિત૦ નૃપ બેસે નમી પાય. ચતુર. ૧૯.
ધર્મ સુણી નૃપ રીઝીયો, ચિત૦ સમકિતશ્યું વ્રત બાર; ચતુર.
રાણીયો સાથે ઊચરી, ચિત૦ પૂછતો તિણિ વાર. ચતુર. ૨૦.
હેતુ કિસ્યે શ્યા તપ કરે, ચિત૦ સુરિ ભણે અરિહા ધ્યાન; ચતુર.
મોહરાયને મારવા, ચિત૦ કરતા મંત્ર વિધાન. ચતુર. ૨૧.
મમતા માયા નિવારીને, ચિત૦ તપ તપતા ધરી હામ; ચતુર.
મણિ મોતિ કનકનાં ભૂષણાં, ચિત૦ સમથાપન તપ નામ. ચતુર. ૨૨.
કનકાવળી રતનાવળી, ચિત૦ મુક્તાવળી દોય મોય; ચતુર.
ચક્રવાલ એકાવળી, ચિત૦ સીહ નિકળિયા દોય. ચતુર. ૨૩.
પડિમાધર આદે ઘણા, ચિત૦ જંગમ તીરથ એહ; ચતુર.
સાંભળી નૃપ ભક્તિ કરી, ચિત૦ સુરિ પધરાવ્યા ગેહ. ચતુર. ૨૪.
લક્ષ કનક ચરણે ધરે, ચિત૦ રાણીયો પણ લખ સાત; ચતુર.
પડિલાભ્યા મુની પાંચસે, ચિત૦ અશન વસન બહુ જાત. ચતુર. ૨૫.
પુણ્ય અનંતૂં બાંધિયું, ચિત૦ સાધારણ સહુ સાથ; ચતુર.
વનમાં વિસરજ્યા ઓછવે, ચિત૦ વળિયા નમિ ગુરૂનાથ ચતુર. ૨૬.
શ્રાવકનાં વ્રત પાળતાં, ચિત૦ જીવદયા ધરી ચિત; ચતુર.
અતિથિ વ્રતે સુપાત્રને, ચિત૦ દાન દીએ બહુ નીત. ચતુર. ૨૭.
જીવ અપાર સ્વદેશમાં, ચિત૦ વીત્યા કેટલા કાળ; ચતુર.
આઊખે સહુ ઊપના, ચિત૦ સોહમ સર્ગ વિશાળ. ચતુર. ૨૮.
સૂલોચના ચવી સ્વર્ગથી, ચિત૦ ચંપાપુરી નૃપ ગેહ; ચતુર.

પુત્રી થઇ મુનિ સંદિયે, ચિત૦ લિએ દિક્ષા ધરી નેહ ચતુર. ૨૯.
દેવી ત્રીલોચના તે થઈ, ચિત૦ ચરણ વિરાધક જેણ, ચતુર.
કાલાંતર રાજા ચવી, ચિત૦ ચંદ્રશેખર તમો તેણ. ચતુર. ૩૦.
ગુણસુંદરી રતીસુદરી, ચિત૦ સુભદ્રા ધારણી જીવ; ચતુર.
ચંપકમાળા ખેચરી, ચિત૦ લીલાવતીનો જીવ ચતુર ૩૧.
લખમી ને જયસુદરી, ચિત૦ એહેનો રતિ પ્રીતિ હોય; ચતુર.
પનર પ્રશ્નોત્તર કરી, ચિત૦ જે તુમે પરણ્યા હોય. ચતુર. ૩૨.
કનકાવતી તપસી સુતા, ચિત૦ થઇ વિજયાનો જીવ; ચતુર.
દેખી તમે વન હિંચતી, ચિત૦ લાગ્યો રાગ અતીવ. ચતુર. ૩૩.
પરભવ દાનાદિક થકી, ચિત૦ વિદ્યા રીદ્ધિ બનાય; ચતુર.
ગુરૂમુખ સુણી સાતે લહ્યા, ચિત૦ જાતીસમરણ ભાવ. ચતુર ૩૪.
ચોથે ખંડે ઢાળ એહ, ચિત૦ ઓગણીસમી કહી ખાસ; ચતુર.
શ્રી શુભવીર નરંદને, ચિત૦ પ્રગટ્યો જ્ઞાનપ્રકાશ. ચતુર ૩૫.

દોહરો.

એણીપેરે દેઈ દેશના, જામ રહ્યા મુનિરાય;
તામ નરેસર વિનવે, વિનયે પ્રણમી પાય. ૧.
ચરણ ધરણ શક્તિ નહી, મુજને સુણો મહારાજ;
ઉચિત કરણ તિણે ઉપદિશો, જિમ સવી સીજે કાજ. ૨.
જ્ઞાની કહે સુણ રાજવી, આ ભવ ચરણ ન હંત;
દ્વાદશવિધ વ્રત પાળતાં, વળી મુનિ દાન દિયંત. ૩.
દેવલોક દશમેં જશ્યો, સકળ ધરમ સહકાર;
તિણે પનર પટરાણીયો, તે પણ ત્યાંહાં અવતાર. ૪.
નર શુર અતર ભવ કરી, સાતમે ભવ શિવવાસ;
એણે સમે મૃગસુંદરી ભણે, ભૂપને ધરી ઉલ્લાસ. ૫.
આ સંસાર દાવાનળે, નહિ સુખનો લવલેશ;
મુનિ સુખિયા સંસારમેં, ચિત્ત વશ્યો ઉપદેશ. ૬.
હું નહિ રહું સંસારમે, આપો રજા એણે હાય,
સાસુ રત્નવતિ તદા, આવિ એમ ઉચરાય. ૭.

ઢાળ ૨૦ મી.

(સાહેલડિયાની દેશી.)

વચ્છ સુકોમળ લઘુ વયે, સુણો સુંદરી, સંયમ કીમ લેવાય; ગુણ મંજરી.
વદન મદન દશને કરી, સુણો૦ લોહ ચણા ન ચવાય. ગુણ. ૧.
કાચી પાંખે ઉડવું, સુણો૦ ધરવો મેરૂ ભાર; ગુણ.
તરવો અંતીમ જળનીધિ સુણો૦ તેહવા મહાવ્રત ચાર. ગુણ. ૨.
સયમ અવસર જવ થસ્યે, સુણો૦ પુત્રાદિક પરિવાર; ગુણ.
તમે અમે તવ લેઇસ્યું, સુણો૦ સાથે સંયમ ભાર. ગુણ. ૩.
મૃગસુંદરી કહે સાસુને, સુણો૦ કાળ ભમે તનુ છાય. ગુણ.
ડાભ અણી જળ બિંદુઓ, સુણો૦ ચંચળ નરનું આય. ગુણ. ૪.
સુખમાં વિઘન કરે નહીં, સુણો૦ સાચા સજ્જન નેહ; ગુણ.
પંખી પણ વરષા સમે, સુણો૦ સુદર તરૂ કરે ગેહ. ગુણ. ૫.
સબર વિણ નવિ સંચરે, સુણો૦ પથે પંથી ગમાર; ગુણ.
નિશિ તરૂ મેળો પંખીનો, સુણો૦ પ્રાત દશો દીશ ચાર. ગણ. ૬.
જેમ તીરથ મેળો મળે, સુણો૦ જન વાણિજની ચાહ; ગુણ.
કેઈ ટોટો કેઈ લાભને, સુણો૦ લેઇ લેઈ નિજ ઘર જાહ. ગુણ. ૭.
પંથ શિરે પથી મળે, સુણો૦ કરે પરસ્પર પ્રેમ; ગુણ.
રાતી વસે ગ્રહ ઉઠ ચલે, સુણો૦ નેહ નિવાહે કેમ. ગુણ. ૮.
માત પિતા સુત બાંધવા, સુણો૦ મેળો સ્ત્રી ભરતાર; ગુણ.
નહિ કોઈ કોઇનો સગપણે, સુણો૦ સ્વારથિયો સંસાર. ગુણ. ૯.
ધન ઘર નારી વિસામણે, સુણો૦ સજ્જન દરે સમસાન; ગુણ.
ચયતનુ આખર એકલો, સુણો૦ પરભવ જાય નિદાન. ગુણ. ૧૦.
સંસાર માયા કારમી, સુણો૦ વિરૂઆ વિષય વિકાર, ગુણ
જનમ જરા મરણાદિકે, સુણો૦ શરણુ નકો સસાર. ગુણ. ૧૧.
ભવ ભયથી હું ઉભગી, સુણો૦ લેસ્યુ સયમ સાર; ગુણ.
બળિયાને અવલંબતાં, સુણો૦ ઊતારે ભવ પાર. ગુણ. ૧૨.
નિશ્ચય લહી નૃપ સજ્જના, સુણો૦ ગુરૂ વંદી ઘર જાય; ગુણ.

તિરથોદક જળ લાવીને, સુણો૦ દિક્ષાભિષેક કરાય ગુણ ૧૩
મૃગસુદરી માત પિતા, સુણો૦ તેડાવે તિણીવાર. ગુણ.
નિશિદિન વેગે ચાલતા, સુણો૦ સયણ વરગ પરિવાર ગુણ ૧૪.
સૈન્ય સહિત તે ઉતર્યા, સુણો૦ ગગાં નઈ ઉપકઠ, ગુણ.
પુત્રીશ્યુ માતા મળી, સુણો૦ રોતી મોકળે કંઠ ગુણ ૧૫
મૃગસુદરી કહે માયને, સુણો૦ આ ભવ કેરી સગાઈ; ગુણ.
ભવ ભવ સગપણ બહુ કર્યા, સુણો૦ માતા સુતા શી નવાઇ ગુણ ૧૬.
માત પિતા સમજાવીને, સુણો૦ આવી સાસુ પાસ; ગુણ.
અઠ્ઠાઈ મહોચ્છવ જીન ઘરે, સુણો૦ નાચ પુજા શુભવાસ. ગુણ. ૧૭.
શિબિકા સુદર રચી, સુણો૦ લગ્ન દિવસ શ્રીકાર; ગુણ.
સામ્ંત શેઠ પટાવતની, સુણો૦ ત્રણસે છત્રીસ નાર ગુણ. ૧૮.
ઘર ઘરથી ઓચ્છવ કરી, સુણો૦ આવી રાજદુવાર; ગુણ.
ચંપકમાલાદિક ધરે, સુણો૦ મૃગસુદરી શણગાર ગુણ. ૧૯.
શાસનદેવી અપછરા, સુણો૦ ગાવે ગીત ઉછાહિ; ગુણ.
સાસુ રોતી કર ધરી, સુણો૦ બેસારે શિબિકા માંહિ ગુણ ૨૦.
બહુ શિબિકાએ પરવરી, સુણો૦ જગમ મોહનવેલ, ગુણ.
અષ્ટ મંગળ આગલ ચલે, સુણો૦ લોક જુએ રગરેલ. ગુણ ૨૧.
છાબ ભરી ઉપગરણની, સુણો૦ માંહે રહે લેઇ નાર; ગુણ
ખેચરી દો ચામર કરે, સુણો૦ એક અરીસા ધાર ગુણ. ૨૨.
પૂર્ણ કળશ જળ ઝારીયો, સુણો૦ ઊચી કરી વિજયત; ગુણ.
ઈંદ્ર ધજા પાવડી ધરા, સુણો૦ દાસી દાસ ચલત. ગુણ. ૨૩.
લષ્ટિ કુત ખડ્ગધરા, સુણો૦ ચામર ચાપ ને પાસ; ગુણ
પુંગી ફળ તાંબુળ ગ્રહા, સુણો૦ ભાજન તૈલ સુવાસ. ગુણ. ૨૪.
ચિત્ર ફલક હાસી કરા, સુણો૦ મોર પીછ વેહ નાર; ગુણ.
વીણા વાજિત્ર ગાયના, સુણો૦ યોગી જટા ધરનાર. ગુણ. ૨૫.
કૌતકિ ચારણ દૂશીયા, સુણો૦ જય જય શબ્દ કરંત; ગુણ.
કુંતિલ હય ગય રથ ચલે, સુણો૦ ઇગ સય અડસવિ તત. ગુણ ૨૬.
ઘંટ ધજા તોરણ ધરા, સુણો૦ વાજે બહુ વાજિત્ર. ગુણ.

પગ પગ ગૂઠી ઉછાળે, સુણો૦ બીરૂદ પઢંતે છાત્ર. ગુણ. ૨૭.
રાજેશ્વર ઇભ્ય તલવરા, સુણો૦ શેઠ સેનાપતિ દૂત; ગુણ.
સહસ ગમે રથ સોકયના, સુણો૦ ચાલે ભટ રજપૂત. ગુણ. ૨૮.
કેતા નર કર વીંજણા, સુણો૦ પાત્ર નાચે રહી પાટ; ગુણ.
મુખ મંગળિક નરા ભણે, સુણો૦ મૃગસુંદરી ગુણ ઘાટ. ગુણ. ૨૯.
યાચક દાન અતુલ લિએ, સુણો૦ ધુપ ઘટા મહકંત; ગુણ.
કસ તાલ ગ્રહી ધ્રૂમતાં, સુણો૦ આગે નિશાન ઝગંત. ગુણ. ૩૦.
કાશી માંહી ચાલતાં, સુણો૦ જોતાં સુણતાં લોક; ગુણ.
કર જોડીને પ્રણમતાં, સુણો૦ નરનારીના થોક. ગુણ. ૩૧.
સાસુને ચંપકમાળા, સુણો૦ ઢાળે ચામર દોય; ગુણ.
ખેચર જણ મુગતા ફળે, સુણો૦ વધાવતા મુખ જોય. ગુણ. ૩૨.
દેવ દેવી ગગને જુએ, સુણો૦ પગ ધરવા નહિ ઠામ; ગુણ.
વરઘોડો જઇ ઊતર્યો, સુણો૦ જિહાં મુનિ વન વિશરામ. ગુણ. ૩૩
શાયશીબિથી ઊતારીને, સુણો૦ કેવળીને વંદંત; ગુણ.
રત્નવતી ગદ ગદ સ્વરે, સુણો૦ કેવળીને ભાખંત; ગુણ. ૩૫.
રાજ્યધાની ત્રણ ખંડની, સુણો૦ મધ્યે રત્ન એ નાર. ગુણ.
તુમ હાથે થાપણ ઠવી, સુણો૦ લેવા ચરણ હુશિયાર. ગુણ. ૩૬.
નિજ હાથે ઊતરતી, સુણો૦ ભૂષણ વસ્ત્ર અશેષ; ગુણ.
મહતરિકા સવી તે લિએ, સુણો૦ દેતી શુભ ઊપદેશ. ગુણ. ૩૭.
વેશ દિએ શાસન સુરી, સુણો૦ ઉચરે મહાવ્રત ચ્યાર; ગુણ.
વાસખેપ કરે કેવળી, સુણો૦ સાસુ આંસુ ધાર. ગુણ. ૩૮.
કેવળીને એમ વિનવે, સુણો૦ ઇંહાં રહો પંચ રાત; ગુણ.
પલક કરી નથી વેગળી, સુણો૦ વિરહ ખમ્યો નવિ જાત. ગુણ. ૩૯.
મૃગસુંદરી ચરણે નમે, સુણો૦ ચંદ્રશેખર નૃપ સાથ; ગુણ.
કોઇ દીન દર્શન આપજ્યો, સુણો૦ નૃપ વદે જોડી હાથ. ગુણ. ૪૦.
સાસુ કહે વચ્છ સાંભળો, સુણો૦ તું દેહે સુકમાળ; ગુણ.
ફુલનો ભાર ન શિર ધરે, સુણો૦ કિમ વહો મેરૂ ભાર. ગુણ. ૪૧.
પણ તું ત્રિહુ પખ ઊજળી, સુણો૦ ચોથો ગુરૂકુળ વાસ; ગુણ.

દિક્ષા તુજ દુક્કર નહી, સુણો૦ ઘણ મુજ કીધ નિરાશ. ગુણ. ૪૧.
તુ નિસનેહી થઇ ચલી, સુણો૦ મુજ તરછોડી હાથ; ગુણ.
જાઇશ ઘર કેમ એકલી, સુણો૦ ભોજન કરૂ કિણી સાથ. ગુણ. ૪૨.
નિરાગી થઈ નીકળ્યાં, સુણો૦ પણ વરસે એક વાર; ગુણ.
રતનવતી મુજ સાસુ છે, સુણો૦ સભારજ્યો ધરી પ્યાર. ગુણ. ૪૩.
આ વનમાં નથી આવવુ, સુણો૦ શત્રુ સમ વન એહ; ગુણ.
જોતી ને રોતી વળી, સુણો૦ વહુરો શું ગઇ ગેહ. ગુણ. ૪૪.
પણ રતિ ન લહે એક ઘડી, સુણો૦ જઈ સમજાવે નરેદ; ગુણ.
તોપણ ભોજન નવિ કરે, સુણો૦ નાઠી નયણે નીદ. ગુણ. ૪૫.
રાતિ સમે ચિત ચીતવે, સુણો૦ ગઈ મૃગલી વનવાસ; ગુણ.
ભુમિ શયન શીત ભોજને, સુણો૦ નહિ કોઈ સેવક પાસ. ગુણ. ૪૬.
બાલપણે એ ગુણવતી, સુણો૦ દુક્કર સાધન કીધ; ગુણ.
વૃદ્ધપણે હુ ઘર રહી, સુણો૦ અવસર ચરણ ન લીધ. ગુણ. ૪૭.
લીલા જવ અજ ભક્ષણે, સુણો૦ સૂકો ગાયને ઘાસ; ગુણ.
ગાય સવચ્છા સુખ ભજે, સુણો૦ પામ્યો છાગ વિનાશ. ગુણ. ૪૮.
ગાય સ્વમી મૃગસુદરી, સુણો૦ ફાસુ ખાશે ધાન; ગુણ.
સ્વર્ગ તણાંસુખ પામશ્યે, સુણો૦ હુ અજપરે દુખખાણ. ગુણ. ૪૯.
રાગ કરી અતે તજી, સુણો૦ મુજને પડો ધિકાર; ગુણ.
રવી ઉદયે ભેગી મળું, સુણો૦ લેશું સજમ સાર. ગુણ. ૫૦.
ચિંતવી રાયને તેડીયા, સુણો૦ કહે સુણો મુજ વાત; ગુણ.
કરો સજાઇ ચરણની, સુણો૦ અમે ઇહા આજ રાત. ગુણ. ૫૧.
એહ અમ હુકમ ન ફેરવો, સુણો૦ જો છો પુત્ર સુજાત; ગુણ.
ગામે વહુ સહુ જાગીયા, સુણો૦ પસરી સઘળે વાત. ગુણ. ૫૨.
પરભાતે ઓચ્છવ કરી, સુણો૦ માતાએ દિક્ષા લીધ; ગુણ.
પૂર્વ દિક્ષિત સહુ પરિકરે, સુણો૦ ગુરૂએ વડેરી કીધ. ગુણ. ૫૩.
ગુરૂકુળ વાસે વિચરતા, સુણો૦ તપ જપ જ્ઞાનને ધ્યાન; ગુણ.
બિહુ જણ સમ સંયમ ક્રિયા, સુણો૦ એક સુરત દોય કાન. ગુણ. ૫૪.
ઉપશમ શ્રેણીએ બિહુ ચઢ્યાં, સુણો૦ કાલાંતર કરી કાળ; ગુણ.

સર્વારથ સિધ્ધે ગયા, સુણો૦ પામ્યા સુખ વિશાળ. ગુણ. ૫૫.
નૃપ પણ પૂરણ આઉખે, સુણો૦ પામ્યા પ્રાણુંત સર્ગ; ગુણ.
કેવળી વચને પામશ્યે, સુણો૦ ચરણ ધરી અપવર્ગ ગુણ. ૫૬.
ચોથે ખંડે પૂરણ થયે, સુણો૦ વિસમી ઢાળ રસાળ; ગુણ
શ્રી શુભવીર વચને હર્યો, સુણો૦ ઘર ઘર મંગળ માળ. ગુણ. ૫૭.

દોહરા.

ચંદ્રશેખર નૃપની કથા, ભાખી શ્રી જીનવીર;
જીવ ભવિક સુણી વ્રત ધરી, પામ્યા ભવજળ તીર. ૧.
સભા વિસરજી લોક સહુ, પોહતા નિજ નિજ ઠાણ;
પ્રભુ પણ વિચર્યા ભૂતળે, ભવિકજ વિકસન ભાણ. ૨.

કલશ.

(તુઠો તુઠો રે મુજ સાહિબ જગનો તુઠો—એ દેશી.)

સેવો સેવો રે સંખેશ્વર સાહિબ સેવો,
પુરિસાદાણિ પાસ કહાવે, દુનિયાંમાં દેવ ન એવો,
સુરસેના જીતી લઘુ વયમાં, માય કહે ચિરજીવો રે. સંખેશ્વર. ૧.
યાદવ લોકની જરા નિવારી, જબ પ્રગટયો જગદીવો,
રોગ વિઘન હરવા સુખ કરવા, નામ સુધારસ પીવોરે. સંખેશ્વર. ૨.
સિદ્ધસેન સુરી વિક્રમ બોધન, અવર પ્રભૂ સ્તવન ખેવો;
શિવપીંડી ફાટી સ્તવન કરતાં, પાર્શ્વ પ્રભુ પ્રગટેવોરે. સંખેશ્વર. ૩.
જળનિધિ સુરવૈમાનિક પૂજી, કેતા કાલ નાગદેવો;
કાલ અસંખ્ય થયો પડિમાને, પણ મહિમા છે તેહવોરે. સંખેશ્વર. ૪.
જિન ગુરૂજનની સરસતિ સમરી, પાસજી પચમ લેવો;
એ પાંચે પરમેષ્ટી પસાયે, ઉદ્યમ કૃત્ય સફળેવો રે. સંખેશ્વર. ૫.
રયણ કથા કોશે જ્ઞાનસાગર, સુરી રચનાએ ભરેવો;
અલ્પ લઘુત ચરિત મનોહર, દેખી ચિત ઉલસેવો રે. સંખેશ્વર. ૬.
ચરમ રતન ચક્રિ કર ફરસે, દ્વાદશ જોજન ચાવો;
હય ગય રથ ભટ સુખમાં માહલે, હોવે સૈન્ય જમાવોરે. સંખેશ્વર. ૭.
એણિ વિધિ શ્રુતપદ ઉક્તિશું યુક્તિ, ફરસને વિસ્તર થેવો;

શ્રવણ રસિક શ્રોતા મન હીસે; તો શ્રમ સફલે ગણેવો રે. સંખેશ્વર ૮.
એક શ્રુતપદનો અર્થ અનંતો, ભાખે ગણધર દેવો;
પંચાંગી પરમાણે સાચો, ભવ ભીરૂ મન લાવોરે. સંખેશ્વર. ૯.
મંદમતી એ મૂરખ ટોળો, બોલે કનક ભખી જેવો,
ત્રિપદિથીકિમ ગણધર રચીયાં, આગમ અમરત મેવોરે. સંખેશ્વર ૧૦.
ટીકા ચૂરણ ભાષ્ય નિર્યુક્તિ, ગ્રંથ ચરીત્ર બનાવો;
કરતા સુરિ પંડિતને લોપે, તાસ નિગોદ વસાવોરે સંખેશ્વર ૧૧.
પંડિત રચના બાલી સેહેલે, અજ્ઞાન ગર્વ ભરેવો;
કચુકી કારણે નિંદે કૃશાંગી, જાણે ન ગર્ભ ધરેવોરે. સંખેશ્વર ૧૨.
જિમ કપિગૂંજા પુંજ કરીને, અગ્નિજ્યુ શીત મટેવો;
પણ નર દક્ષ કપિ કુળ સંગે, શીતાર્ત ન ગમેવોરે. સંખેશ્વર ૧૩.
ગ્રંથે ન કુશળ મુશળ મતિ બોલે, માણેકમૂલ નહાવો;
બહુશ્રુત સુવિહિત નયણે જોસ્યે, તવ અમ શ્રમ સફળેવોરે સંખેશ્વર. ૧૪.
પંડિત આગે શ્રોતા રાગે, સુંદર શાસ્ત્ર સુણે રે.
વિસ્તરશ્યે વટ શાખા પુણ્યની, લેશો શિવફળ મેવોરે. સંખેશ્વર. ૧૫.
પુણ્યમારગ શ્રુત સુણતાં જાણે, જાણે પાપ ફળેવો;
જાણે ઉભય સદગુરૂ મુખથી તિહાં, શુભ ફળદાયક સેવો રે સંખેશ્વર. ૧૬.

પ્રશસ્તિ.

(રાગ ધન્યાશ્રી)

તપગચ્છ નંદન દેવ તરૂપમ, વિજયદેવ સુરિ રાયાજી;
નામ દિશોદિશ જેહનું ચાવું, ગુણિજન વૃંદે ગાયાજી.
વિજયસિંહ સૂરિ તસ પટધર, કુમતિ મતંગજ સિંહોજી;
તાશિષ સુરિ પદવી લાયક, લક્ષણ લક્ષિત દેહોજી. ૧.
સંઘ ચતુર્વિધ દેશવિદેશી, મળિયા તીહાં સંકેતજી,
વિવિધ મહોચ્છવ કરતાં દેખી, નિજ સુરિપદને હેતેજી.
પ્રાયશિથિલ મૂનિ બહૂ દેખી, મન વૈરાગે વાશીજી;
સૂરિવર આગે વિનય વિરાગે, ચિત્તની વાત પ્રકાશીજ.

સુરિ પદવી નથિ લેવી સ્વામી, કરસ્યું કિરિયા ઉધારજી;
સુરિ ભણે આ ગાદીછે તુમ શિર, તુમ વશ ગછ અણગારજી.
એમ કહિ સ્વર્ગ સધાવ્યા સુરિવર. સંઘને વ'ત સુણવીજી;
સત્યવિજય પન્યાસની આણા, મુનિ ગણમાં વરતાવીજી. ૩.
સંઘની સાથે તિણે નિજ હાથે, વિજય પ્રભસુર થાપીજી;
રંગિત વસ્ત્ર લહી જગ વંદે, ચૈત્ય ધજાએ લક્ષીજી.
સુરિ પાઠક રહે સનમુખ ઉભા, વાચક જસ તસ પક્ષીજી. ૪.
મુની સંવેગી ગૃહી નીરવેદી, ત્રીજો સવેગ પાખીજી;
મુગતિ મારગ એ ત્રણે કહિએ, જીહાં સિધાંત છે સાખીજી.
આર્ય સુહસ્તી સુરિ જીમ વંદે, આર્ય માહાગિરિ દેખીજી;
દો તિન પાટા રહી મર્યાદા, પણ કલિયુગતા વિશેખીજી. ૫.
અહી લજ લાસી જનતા પાસી, નૃપ મંત્રી પણ ભળિયાજી;
સત્યવિજય ગુરૂ શિશ બહુ શ્રુત, કપુરવિજય મતિ બળિયાજી.
તાસ શીષ્ય શ્રી ખીમાવિજય બુધ, વિદ્યાશક્તિ વિશાળીજી;
જાસ પસાયે જગતમાં ચાવો, કપુરચંદ ભણસાળીજી. ૬.
તસ શિષ્ય શ્રી સુજશ વિજયબુધ, તાસ શિષ્ય ગુણવંતાજી;
શ્રી શુભવિજય વિજય જસ નામે, જે મહી માંહી સહંતાજી.
પંડિત વીરવિજય તસ શિષ્યે, ચિત્તની વૃત્તિ ઉલ્લાશેજી;
ચંદ્રશેખર નૃપ ગુણ મણિમાળા, ગુથી છે આશારેજી. ૭.
સંવત ઓગણીસ સય દોય વરષે, વિજયાદશમ પ્રસિદ્ધિજી;
રાજનગરમાં રહિ ચોમાસુ, રાસની રચના કીધીજી.
વિજય દેવેંદ્ર સુરી સામ્રાજ્યે, ભાખ્યો વ્રત આચારોજી;
દક્ષ પરિક્ષક નર જો સુણશ્યે, તો શ્રમ સફળ અમારોજી ૮.
જીમ સોહમપતિ ઇંદ્રને નંદન, નામે રાય જયંતાજી;
તિમ રાજેશરી શેઠ હેમાભાઇ, તસ નંદન ગુણવંતાજી;
છે યુવરાજ પદે પદ લાયક, પ્રેમાભાઈ બિરાજેજી;
રાસતણી મેં રચના કીધી, તેહને સુણવા કાજેજી. ૯.
શ્રવણ સફળતા શ્રવણે સુણતા, ભણતાં સફળ તે જીહાંજી;
ગુણિજન ગોઠે ગુણી ગુણ હોઠે, સફળ જનમ તે દીહાજી;

જે ભાવે એ ભણશ્યે ગણશ્યે, શ્રવણ ધરી સાંભલશ્યેજી,
સરધા ભાસણ ન તત્ત રમણ રસ, ચિંતન વ્રત તરૂ ફળશ્નેજી. ૦.

દેહ નિરામય સ્નેહિ સુખાશ્રય, અસન સુધામય કરશેજી;
મંદિરિએ પગપગ ઝળકતી, કમળા ચપળા હરશ્યેજી;
પુત્ર પવિત્ર કલત્ર વિચત્ર, નેત્રાનંદે વિચરશેજી;
વાજી રાજી વિરાજીત બધુ, સિંધર ચઢી સંચરશેજી. ૧.
રત્નમેહલમે સેહેલ કરસ્યે, જીન ગુણ ગીત ગાન નૃત્યશાળા;
આનંદ મંગલ ધરેશોજી, મંગલિક માળા વરસ્યેજી;
ભવ તરશ્યે હરશે વિપાતિક, સ્નાતક પદ અનુસરશ્યેજી.
સુખભર શિવ સુંદરી વરમાળા, વિમળા કહે ધરસ્યેજી. ૧૨.

इति श्रीमत्तपागच्छेभट्टारक श्री विजयसिंह सूरिसतानयि पंडित श्री १०८ पंडित श्री शुभविजयगणिशिष्य भुजिष्य पंडित श्री विराविजयगणि विरचिते श्री चंद्रशेखर चरित्रे प्राकृत प्रबंधे पंचदश प्रश्नोत्तरार्थ कथनेन रति सुंदरी प्रीतिसुंदर्यो करग्रहण क्षेत्रपाल वशीकरण शुगदत्त कथाश्रवण द्विजपत्नि कुलटाप्रबंधकथन सुदर्शन कूमारोपनयप्रकाशन तापसपुत्री कनकावति विमला पाणीग्रहण शत्रुंजय जात्राकरण चतुषष्टी खेटसुता करग्रहण त्रिलोचना वचनेन मातृपितृ मिलन स्वर्गगमन सज्झायचतुर्थ खंड समाप्तस्तत्समाप्तौ चंद्रशेखर रासोयमपि परिपूर्णः

